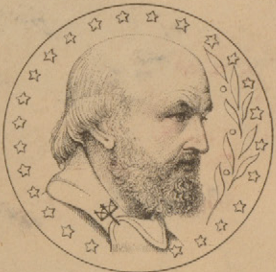

From the library of St Bernard's,
Paris.

Incipit prologus super legendas sanctorum quas compilavit frater Jacobus Januensis de ordine fratrum predicatorum

Universum tempus presentis vite in quatuor distinguitur, scilicet in tempus deviationis, renovationis sive revocationis, reconciliationis et peregrinationis. Tempus deviationis fuit ab Adam, potius a quo deviavit, et duravit usque ad Moysen. Et istud tempus representat ecclesia a septuagesima usque ad pascha. Unde et tunc legitur liber Genesis, in quo ponitur deviatio primorum parentum. Tempus renovationis sive revocationis incepit a Moyse et duravit usque ad nativitatem Christi, in quo homines per prophetas ad fidem renovati sunt et revocati, et istud tempus representat ecclesia ab adventu domini usque ad nativitatem Christi. Unde tunc legitur Ysaias, ubi de hac renovatione aperte agitur. Tempus reconciliationis est tempus in quo per Christum sumus reconciliati, et istud tempus representat ecclesia a pascha usque ad pentecosten. Unde et tunc legitur apocalypsis, ubi plene agitur de misterio huius reconciliationis. Tempus peregrinationis est tempus presentis vite, in quo peregrinamur et in pugna semper sumus, et istud tempus representat ecclesia ab octava pentecostes usque ad adventum domini. Unde et tunc leguntur libri Regum et Machabeorum, in quibus de multiplici pugna agitur, per quam nostra spiritualis pugna significatur. Tempus autem illud quod est a natali domini usque ad septuagesimam partim continetur sub tempore reconciliationis, quod est tempus letitie, scilicet a natali usque ad octavam epyphanie, partim sub tempore peregrinationis, scilicet ab octava epyphanie usque ad septuagesimam. Potest accipi hec quadruplex temporum variatio, primo secundum quatuor tempora anni, ut hyems referatur ad primum, ver ad secundum, estas ad tertium, autumpnus ad quartum, et ratio satis patet. Secundo secundum partes diei, ut nox referatur ad primum, mane ad secundum, meridies ad tertium, vespera ad quartum. Licet autem prius fuerit deviatio quam renovatio, magis tamen ecclesia officia sua incipit in tempore renovationis quam deviationis, scilicet in adventu potius quam in septuagesima, et hoc duplici ratione. Primo ne videatur incipere ab errore. Tenet enim ordinem rei, sed non semper ordinem temporis, sicut et evangeliste sepius faciunt. Secundo quia per adventum Christi omnia renovata sunt, propter quod et tempus istud dicitur tempus renovationis, Apocalypsis: Ecce ego nova facio omnia. Congrue ergo in isto tempore renovationis ecclesia omnia officia sua renovat. Ut igitur ordinem temporis quem ecclesia distinguit prosequamur, primo agemus de festivitatibus que occurrunt infra tempus renovationis, quod tempus representat ecclesia ab adventu usque ad nativitatem Christi. Secundo de illis que occurrunt infra tempus quod partim est tempus reconciliationis, partim peregrinationis, quod tempus representat ecclesia a nativitate Christi usque ad septuagesimam. Tertio de illis que occurrunt infra tempus deviationis, quod tempus representat ecclesia a septuagesima usque ad pascha. Quarto de illis que occurrunt infra tempus reconciliationis, quod tempus representat ecclesia a pascha usque ad octavam pentecostes. Quinto de illis que occurrunt infra tempus peregrinationis, quod tempus representat ecclesia ab octava pentecostes usque ad adventum domini.

Incipiunt rubrice super legend'

De sancta cecilia · 163 ·
De sco clemente · 164 ·
De sco grisogono · 165 ·
De sca katerina · 16[illegible] ·
De sco saturnino · 168 ·
De sco iacobo interciso · 169 ·
De sco pastore albe · 170 ·
De sco iohe albe · 171 ·
De sco arsenio · 172 ·
De sco agathone albe · 173 ·
De scis barlaam et iosaphat · 174 ·
De sco pelagio papa · 175 ·
De dedicatione ecclesie · 17[illegible] ·

De adventu domini

Adventus domini per quatuor septimanas agitur ad signandum quod quatuor sunt adventus filii in carnem in mentem in morte et ad iudicium. Ultima autem septimana vix finitur quia sanctorum gloria qui dabitur in ultimo adventu numquam finietur. Unde et primum responsorium prime dominice adventus computando gloria patri unius versus quatuor habet versus ad predictos quatuor adventus designandos. Quis autem eorum magis conveniat prudens lector attendat. Licet autem quadruplex sit adventus, tamen ecclesia specialiter de duplici, scilicet in carnem et ad iudicium, videtur memoriam facere sicut innotescit ex officio ipsius temporis. Hinc est quod et ieiunium adventus partim est exultationis et partim merroris. Ratione enim adventus in carnem dei ieiunium exultationis est; ratione adventus ad iudicium ieiunium merroris est. Ad huius innuendum ecclesia cantat nunc quedam cantica leticie et hoc propter adventum misericordie et exultationis, quedam vero deponit et hoc propter adventum severe iusticie et meroris. Circa adventum igitur in carnem tria videnda possunt. Scilicet ad venienti oportunitas et adventus nemo et utilitas. Oportunitas veniendi attenditur propter ex parte hominis qui primo in lege nature convictus fuit de defectu cognitionis divine unde in errores pessimos prolapsus erat. Ideo coactus est clamare Illumina oculos meos etc. Deinde advenit lex iubens in qua convictus est de impotentia; cui prius clamaverunt non deest qui impleat, sed qui iubeat. Iam non solum mo est eruditus sed non aptum liberatus nec pallet. Gratiam ad bonum adiuvet et ideo coactus est clamare ac dicere non deest qui iubeat sed qui impleat. Oportune igitur filius dei venit quando homo de ignorantia et impotentia convictus fuit ne si forte ante venisset homo suis meritis salutem ascriberet et sic medicinam nec gratias non esset. Secundo ex parte temporis quia venit in plenitudine temporis secundum Augustinum. Multi dicunt quare non ante venit Christus. Quia nondum venit plenitudo temporis. Moderante illo per quem facta sunt tempora. Postquam venit plenitudo temporis venit ille qui liberaret nos a tempore. Liberati autem a tempore venturi sumus ad illam eternitatem ubi non est tempus. Tertio ex parte vulneris et morbi universalis. Quia enim morbus erat universalis oportuniti fuit universalem exhiberi medicinam. Unde dicit Augustinus Quare tunc venit medicus magnus quia per totum mundum magnus iacebat egrotus. Unde ecclesia in uno de antiphonis quod adventus dominus ostendit multiplicitatem sui morbi et requirit per tempore medium medici cum sic canit adventus filii dei incarnatione errantes ignorantes sumus, item peccatis eramus obligati, sumus dispersi, malapropi et sedentes in tenebris obvolutae exules ad patria expulsi. Ideo quia indigebimus doctore, redemptore, liberatore, eductore, illuminatore et salvatore. Quod igitur ignorantes eramus, idoneo ab ipso doceri indigebimus. Et ideo clamamus in prima antiphona clamam

ex quo venerat plenitudo temporis mediatore illo per quem facta sunt tempora demerere non venerat plenitudo temporis

Rubric at top: [illegible]

Margins: quando venit plenitudo temporis; vulnerantur implerat; aut

mus. O sapientia que ex ore altissimi p
diisti et cetera. ueni ad docendum nos uiam
prudentie. Sed primum predicet sibi docemur
et non redimimur et non ab ipso redimi p
tulamus cum in secunda clamamus. O adonay
et dux domus israel et cetera. ueni ad redimendum
nos in brachio extenso. Sed quando predi-
cet. Si essemus docti et redempti si ad
huc post redemptionem detineremur
captiui et non liberati petimus cum in tertia
clamamus. O radix iesse et cetera. ueni ad
liberandum nos iam noli tardare. Sed quando
predicet captiuus si essemus docti redempti liberati
et tamen non essemus ab omni uinculo abso-
luti uel si potentis essemus et liberi quo
nellet ire posse non possumus et predicet
si nos redemisti et liberasti. Si tamen ad les
tutos reducet et non ab omnibus perpe-
tuis liberaret petimus cum in quarta cla-
mamus. O clauis dauid et cetera. ueni et educ
uinctum de domo carceris sedentem in te-
nebris et umbra mortis. Sed quia illuminati
fuimus dum in carcere huius oculos ob
tenebratos nec clare uidere possimus
non post absolutionem a carcere tenemur
illuminandos ut uideamus quo ire debe-
amus et ideo in quinta clamamus. O oriens
splendor lucis et cetera. illumina seden-
tes in tenebris et in umbra mortis.
Si essemus docti et ab iniquis per ...
liberati et illuminati quid nobis ualeret ni-
si deberemus saluari et ideo in duabus se-
quentibus saluari petimus cum dicimus.
O rex gentium ueni salua hominem
quem de limo formasti. Item. O emma-
nuel et cetera. ueni ad saluandum nos domine
deus noster. In penultima petimus salutem
gentium. O rex gentium et cetera. in sexta sa-
lutem iudeorum quibus deus dederat le-
gem unde dicit. O emmanuel dux et legifer
noster et cetera. Vtilitas et fructus aduen-
tus adunitis causis dum si modo assi

gnantur. Ipse namque dominus sicut per lucam
iiii. et per uii. utilitates se uenisse
et missum esse testatur cum dicit spiritus domini
super me et cetera. Vbi per ordinem dicit se esse
missum ad pauperum consolationem ad
contritorum sanationem ad captiuorum
liberationem ad indoctorum illumina-
tionem ad peccatorum remissionem ad to-
cius humani generis redemptionem et
ad meritorum retributionem. Augustinus enim
ponit tres utilitates sui aduen-
tus dicens in seculo isto maligno
quid habundat nisi nasci laborare
et mori. hec sunt mercimonia nostre
regionis et ad tales merces merca-
tor ille descendit et quia omnis mer-
cator dat et accipit dat quod habet et
accipit quod non habet. Sic christus in hac mer-
catura dedit et accepit. accepit
quod hic habundat scilicet nasci laborare
et mori. dedit renasci resurgere et
in eternum regnare. Idem uenit ad
nos celestis negociator accepit
contumeliam et honorem dare. Subi-
re mortem et dare uitam. haurire ignominiam
et dare gloriam. Gregorius etiam ponit
iii. utilitates sumptas ex eius aduen-
tus dicens studebant omnes sibi
bi deaduim superbe praegemino? per spiritum
in te primis appetere ad ultra deum
te opprobria fugere gloriam sequi ... ue-
niet inter eos mediator deus appe-
tens aduersa prospera spernens opprobria
amplectens gloriam fugiens. Ideo
christus expectatus uenit. ut noua
nona doceret. dicens miracula ex
aut. mira faciens praua tolleret
Bernardus alias ponit dicens in
plica morbo miserabiliter laboramus
nam et faciles sumus ad seducen-
dum sicut dicimus nolumus item ad bo-
num et malum decipimur. Si temptamus

facie lupi de tiam⁹ sic conamur
resistere malo scienc'. Placitus pro
de saluacionis ad uentus nostri
nob' hictinus p fide illuminet certi
tamen p regnat p ungueret h' b'
sitrei ad uentum sui. s. ad iudi
cium duo intendi sunt. s. anteceden
cia et concomitancia. anteceden sunt tria.
signa tribulatio antixr' fallacia ignis
uehemencia. Signa que tribulatio p
cedent iudicium p ponitur. Luc. xxi.
erunt signa i sole et luna et stell
is in terris pressura gencium et p confu
sione sonitus maris et fluctuum.
Tria signa prima determinat apo. vi.
Sol factus niger tamquam saccus cili
cinus et luna facta est sic' sanguis
et stelle celi ceciderunt s' terram. Sol
g' dicitur obscurari uel q'm ad sui lumis p
uacionem ut p'sumi et homines morien
te que lugent iudei uel q'm ad maio
ris lucis et claritatis xpi submersionem
uel q'ntum ad methaphoricam locu
cionem quia tanta sit terrore bimordi d'n
dina que sol et terram respicere non au
debit. L' q'ntum ad mistiam sig' cōz
que sol iusticie xpi tunc obscurat⁹
erit quia nulls tantum ostendi audebit
et luna ex dicitur h' acetum et stelle no
tam alb' q' huic similitudine stellar'
et dicitur cadere de celo s'm uulgarem opio
nem quam alb' descendit. l. in scripta
se conformat quantum ad loca di tunc
maxime. nam fiet tal' impressio que
ignea que lumis humida et h' figuret
dic' ad terrorem p'ndo et stelle dicun
tur que igneas comas emittunt
multi quam uidebunt stelle de celo
cadentes uel que retrahent lumi sui
ne minime uidebuntur. De quarto si
gno dicitur que erit pressura in terris le
g' xiiii. erit tunc tribulatio qual'

nunquam fuit ab inicio mundi et c. Quin
tum signum. s. confusionem maris
dam existimant esse que mare cum ma
gno fulgore p'ibit a p'sma q'l
sm illud apo. xxi. et mare iam non est.
l' s'm alios ille sonitus maris erit
qui non fuit sunt magno numero
cubitus. xl. sup montes eleuabit
et p' eadem p'ut' uel ad terram regr
edietur sic nouum et mandium maris
preuaricacionem annalibus hebreorum in
uenit. xv. sig' precedencium iudicium
Sed uer' ... tunc sicut sumpsit
et postea non expressit. Prima die
eriget se mare. xl. cubitis s' alti
tudinem montium stans in loco sic
muri. Secunda die g'um descendet ut uix
possit uideri. Tercia marine belue
apparentes s' mare dabunt mu
gitus solus deus intellig'. Quarta ar
debit mare et aq'. Quinta arbores
et h'ke dabunt rorem sang'neum. Sexta
et. vi. die ut alii asserunt omnia uolan
lia c'hogregabunt in campis bm
quod genus in ordine suo non gustanti
nec bibenti. s' timentes aduentum iudi
cis formidanti. Septima ruent edifi
cia ualle. et. vii. die ut dicitur fulmina ign
surgent ab occasu sol' contra faciem fir
mamenti usque ad ortum currentia. Octaua
die petre adinuicem collident et in
iiii. partes scindentur et una queque pe
tra collidet alteram. sic et que ho
mines illum si turbent? viii. fiet ge
neral' terre motus qualis non erit magis
ut dicitur que nullus homo nullum al' stare
poterit. Sed ad sol' omnia p'l'mic'. x.
eq'bit terra et omnes montes et colles in pul
uerem redigentur. x. die exibunt
homines de cauernis et ibunt uelud
amentes et nec mutuo s' poterunt loqui.
xi. die surgent ossa mortuorum

Marginalia (left): + et nobis qui a ... nec aduenit ... iam pro nobis ... gratiam ... f. aug' ... gratia
Marginalia (right): io. xiii ... ter' ... folium ... solum

⁊ ambulat sup̃ sepulchꝛ̃· omĩa .ii. se
pulc̃a ab ortu sol' usq; ad occasũ ap̃i
ent' ut iñ mortui exire valeant· xiĩ
om̃s stelle cadent omĩa .ii. sydera
errantia ⁊ stacionaria spargent ex
se igneas comas ⁊ criniũ tunc ual
de generabunt' ab· In hac r' duodecim⁹
dic̃ di q̃ o .ll. alia uenient ad terminos
uirginem nō gigniant nec bilencia·
xiiĩ· moriunt' uiuent' ut cum mortuis
resurgant· xv· ardebit celum ⁊ terra·
et tunc nonq̃ resurgent oĩs qđ sint
p̃cedet iudiciũ erit antixᵖ fallax ꝓ̃e
.ii. conabit' oĩs decipe uel mõn ꝑ
ꝑ calidam suasionem suã scripturarũ
falsam expõem uitet' .ii. ꝑsuadere ex
scripturis firmare se eẽ messiam ĩ le
ge ꝓmissum· vñ et legem xᵖi destru
et ⁊ suã statuet· ꝑs ꝯstuit· dñe
legis in latorem sr̃ eos ⁊c· glo .i. antixᵖ
leg' ꝑne latorem sr' eos dani· xi ⁊ da
bit ab hõiacõm ⁊ desolacõm tẽpli
glõ antixᵖ in templo di sedebit q̃·
deus ut legem di auferat· Scd̃o ꝑm
tacioꝝ ꝯ̃poni .ii. the .ii. cu⁹ aduẽt⁹
erit s̃m oꝑ̃om sathane in omib⁹ ui
bus ⁊ signis ⁊ ꝓdigiis mendacii
tib; apo xiii· fec' sig̃a ut ⁊ ignẽ fac'
de celo uenire descendẽ· glo· iữa
plis datus est ꝗs satis ut ꝯ̃ ignẽ
ignis ⁊ ille dab' spũm malignum in
sp̃ẽ ignis· Tercio ꝑ donorum larg
cõm dani· xxi· dab' eis ꝓtãtẽ ĩ mul
tis ⁊ dĩ dideret gratuito· glo· antixᵖ
deceptis multa donab' ⁊ terram suo
exercitui diuidet· qđ .ii. suo terrore subiu
gare nõ ꝓtuit auaricia subiugab⁹
quarto ꝑ tormentoꝝ illacõm dani·
bitr· Sup̃ q̃ ꝓt' credi ruinica uasta
bit· Item gḡ· de antixᵖo loq̄s robu
stos quippe uir' fec' qui eos q' uire
ĩuicti sr̃ corrũ mactat· Quĩto q̃ p̃cedet

iudiciũ erit ignis uehemiat cui
cum d' p̃cedet. Sacra iudicis illũ
.ii. ignẽ de⁹ emittet. Primo ꝑ
mundi ĩnouacõm ꝑmgab' .ii. et
renouab'. omnia elementa· vñ et i liber
aq̃ diluuii .xv. cubitis mõtib; al
tior erit ⁊ sic di in hystõ· scd̃o q̃
oꝑa hoim tuĩ ꝑgacõm q̃ ill' cum
cum iam repleũ erit loco ꝑga
corii. Tercio ꝑ dampnatoꝝ ma
iorem cruciacõm. Quarto ꝑ maio
rem illumiacõm sc̃oꝝ. vñ sc̃m bisi
lium de⁹ s̃m mundi ꝑgacõne di
det calorẽ a splendore ⁊ totũ calo
rẽ mittet ad regionẽ dampnatoꝝ
ut amplius cruciẽt' ⁊ totũ splẽ
dorẽ beatorum ut amplius gaudeãt. ad regione
ꝯsummatũ q̃ iudicium erit pla
ꝓximum ẽ discepcacõ iudicis .ii. ex
.ii. in ualle iosaphat descendet et
bonos a dextris ⁊ malos a sinistris
statuet ⁊ residens erit in loco emi
nenti cũ futur'· vñ tcti ꝓtuit
eũ uidere· vnde intelligend' ẽ q' oĩs
uñs illa' uallis ualam ꝯ cludam q̃
li; est ꝑmiles dic' Io⁹ ... q' erunt
ĩ ea et in locis circumiacentib;
ĩ ꝓpria q' tria mirabilia nulla hoi;
eẽ possit uarie qui ꝯstringit
⁊ si uice sunt electi erunt ĩ aere
corpoꝝ agilitate ... ꝑ eẽ
ꝓtuit diuina suspendente uirtute
⁊ tunc uidet discepcans ai mal'
⁊ eos ... oꝑib; tunc cum ii huiut ob
iurgab'. tamen oĩa s̃r se plangent
s̃m qđ dicit glo⁹ sr' math dicens
plangent se uidi iudices uiuẽ
tẽ ⁊ ꝯmunicantẽ q' q̃ hominem
mortuũ extimabant ⁊ ꝯ uidentes
se corꝑ in litiaco secl' s̃m de gñare
nõ ꝓtuit· plangent se et gentiles
qui uanis disputacionib; philoꝝ decepti

accedere por
secundum
homu

De

nrō ulem similitudinem prima e[st] t[er]cia
ee colere crucifixum plangent se x[ist]iam
patres qui magis diligimus deum
q[uam] mundi ut x[ist]iani. Plangent se hec
et qui pe[r]um hominem crucifixi ee du-
unt ei indeuoto ipsum ee iudice[m] q[ui]
ag[nos]cunt tunc mundi plangent se om[n]es
tribus t[er]re q[ui]a nec resistendi uir[tu]s e[st] c[ontra]
eum nec fugiendi facultas cum finis
e[st] ei[us] nec p[re]nitencie loc[us] nec satisfaciendi
t[em]p[u]s extinguitur t[ame]n o[mn]i[u]m rer[um] nichil
remanet p[re]t[er] luctum. Sexto de eorum ordinibus.
nam sic dic[it] g[regorius] in iudicio mi erunt
ordines duo ex p[ar]te rep[ro]bor[um] et duo
ex p[ar]te electorum alii .n. iudicant[ur]
et pereunt sic[ut] hii de quib[us] dic[it] q[ui]a no[n]
credit in quib[us] dic[it] esuriui et n[on] dedi-
stis m[ichi] manducare et c[etera]. alii no[n] iudi-
cant[ur] et pereunt sic[ut] hii de quib[us] dic[it]
qui no[n] credit iam iudicat[us] e[st] q[ui]a nec
iudicis u[er]ba p[er]cipiunt qui ei[us] fide[m]
nec u[er]bo te[nus] s[er]uare noluerunt. alii in-
dicant[ur] et regnant sic[ut] hii de quib[us] dic[it]
esuriui et dedistis m[ichi] manducare.
alii non iudicant[ur] et regnant sic[ut] uiri
p[er]fecti qui alios iudicabunt q[ui]a no[n] similit[er]
s[un]t q[ua]n[do] h[ec] solus iudicas erit s[ed] cu[m]
iudicante .i. iudicaturi assistent. et illa
assistencia erit p[ro]p[ter] ad se[cun]dum honore[m]
magn[u]s .n. honor erit cum iudice
cessione[m] h[ab]ere ut ex[em]pl[u]m q[uo]d rep[ro]mis[it] d[omi]n[u]s
dice[n]s sedebitis s[upe]r sedes et c[etera]. s[ecun]do ad
sine co[n]fu[sione] matorum se[n]tencia[m] iudi-
cis applaudit sic[ut] alii illi qui iudici
assistunt eius s[ente]nciam applaudet et ad
ipsum applaudit o[mn]es c[on]ce[n]tibunt p[ro] no[n]
fuerant meis iudicium cu[m] se[n]ciu[n]t et c[etera].
Tercio ad malor[um] co[n]dempnator[um] co[n]fus[ionem]
q[ui]d co[n]dempnabit ex uite sue co[m]p[ar]acio-
ne. Tercii erit insignia passionis
s[cilicet] crux clauus et cicatrices in corp[or]e h[ec] .n.
erunt p[ro]p[ter] monstrationem sue glorie uictor[ie]
et ad mercellencia[m] gl[ori]e app[ar]ebit. un[de] ad
dic[it] c[ri]so[stomus] s[upe]r marc[um] q[ui]a crux et cicatrices
lucidi[or]es sole erunt lucidiores. J[e]r[onimus] co[n]sid[er]a
sic q[ua]nta uirtus ei[us] e[st] cu[m] tunc sol obscurab[it]
et luna no[n] dab[it] lumen suum ut dicitur q[ui]a n[on]
au[dit] luna lucidior et sole p[re]clarior e[st].
Sed monstrationem sue mie. ut ex h[oc] o[mn]i
dat q[ui]a ipsi[us] m[ise]r[i]cordie[m] boni sunt salua-
ti. Tercio in ostensione[m] sue iusticie. ut ex
h[oc] o[mn]i dat q[ui]a iuste rep[ro]bi s[un]t da[m]pnati
q[ui]a t[ame]n p[re]cium sui sanguinis co[n]tempserunt
un[de] in l[ib]ro uite eis exprobab[it]. un[de] dic[it] c[ri]so[stomus]
s[upe]r marc[um] dice[n]s. Ego p[ro]p[ter] uos ho[mo] fui fac[tu]s
p[ro]p[ter] uos alligat[us] et delusus et crucifix[us]
et cesus ub[i] e[st] tantar[um] meaa[rum] iniuriar[um]
fructus ec[c]e p[re]ciu[m] sanguinis mei q[uo]d de-
di redemptio[n]e animarum mear[um] ubi e[st] fuit
tus meum q[ui]a m[ichi] p[ro] p[re]cio sanguinis mei
dedistis. Ego s[ed] gl[ori]am meam uos h[abe]re
cum ee[m] d[eu]s app[ar]ens homo et in honore[m] me
o[mn]ib[us] reb[us] uestris feci uos uestr[am] o[mn]e[m]
re[m] uilissima[m] et re amplius diligitis q[uam]
iusticiam meam et fid[em]. Quarto tunc e[st] seue-
ritas iudicantis no[n] .n. flectetur timore
q[ui]a o[mn]ipo[tens] e[st]. c[ri]so[stomus] nec resistendi uirt[us]
e[st] co[n]t[ra] eum et c[etera]. nec munere q[ui]a ditissim[us] e[st].
b[er]n[ardus] ueniet dies illa in q[ua] plus ualeb[it]
pura corda q[uam] astucia u[er]ba et co[n]sciencia bona
q[uam] marsupia plena. ille .n. e[st] qui no[n]
fallet[ur] u[er]b[is] nec flectet[ur] donis. J[e]r[onimus] aug[ustinus]
expectat[ur] dies iudicii et ad erit ille
equissim[us] iudex qui nulli[us] potentis
p[er]sona[m] accipit cui[us] palacium aurum et
argentum q[ui]a nullus ep[iscopu]s uel abbas nec
comes corrumpere poterit nec odio q[ui]a op-
tim[us] e[st] so[lus] .n. q[ui]a optim[us] e[st] nemini cre-
dere no[n] pot[est] s[ecundu]m .x. c. odium nichil eorum
que fecisti nec amore q[ui]a iustissim[us] e[st]
u[er]um f[rat]res suos id e[st] f[rat]res x[ist]ianos no[n]
liberab[it] p[re]s s[e] no[n] redim[it] J[e]r[onimus] nec errore
q[ui]a sapientissim[us] e[st] leo p[a]p[a] ista e[st] seua
e[st] sum[m]i iudicis uite e[st] me[n]d[ac]i[us] expect[ur] au

prunient omne solidum et aptum omne
secretum cum obstinatum dicerent. Nunc
videmus silentium confitentur isti non
mens loquitur. Et quid ubi autem eius sapientia
sit mihi et cavilla quod primus sapientum vel
valebunt allegationes advocatorum
nec sophismata philosophorum nec per[illegible]
[illegible] eloquia oratorum nec astutiam
furum. De his dicit Ps. quam illic
elingues et muti feliciores locutis
erunt. Quo ad primum quod ... pastores philosophi
quo ad secundum quod ... rhetoricos oratoribus quo
ad tertium quod veteres arguntur per[illegible]
disertos advocatos. Quo ad quartum. Qui
tunc erit accusator horribilis tres [illegible] accu
satores [illegible] contra me stabunt. Primus
dyabolus. Aug. super Ps. dyabolus recitabit
verba professionis nostre et obiciet nobis que
fecimus et in quo loco et in qua hora pec
cavimus et quid boni facere debui
mus. Dicit enim ille ad iudicem equissime
iudex iudica istum meum esse ob culpam
qui tuus esse noluit per gratiam tuus est
per naturam meus per miseriam tuus ob passio
nem meus ob inobedientiam tuus ... [illegible]
obediens ... accepit in morte ... [illegible]
stolam autem accepit hanc pannosam
quam induitus est tunicam tuam veste dimi
sit cum mea hic venit. Equissime iudex
illum iudica meum esse et mecum dampnandum
esse. Heu heu ... [illegible] ... aperire
quidem ... [illegible] ille cui dyabolus deputatur.
Secundus accusator erit proprium
scelus. Sap. iiii. Venient in cogitatione eorum
timidi et traducent illos ex adverso iniqui
tates eorum. Et tunc loquuntur ei opera
dicentes tu nos egisti opera tua sumus
te deseremus sed tecum erimus et tecum
ad iudicium pergemus ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] eum accusabit. Tertius accu
sator erit totus mundus. Gregorius si enim

queris quis te accusabit dico totus mundus.
Offenso creatore offenditur totus mundus.
Cui inulla die iudicii erit contra nos.
ubi celum celi et terra aqua sol et
luna dies et noctes et totus mundus
stabit adversus nos in testimonium
peccatorum nostrorum et si omnia tacerent ipse
cogitationes nostre et opera stabunt ad
versus nos ante deum nos fortiter ac
cusantes. Sexto est testis infallibilis
tres [illegible] testes quod se tunc habebit pec
cator. Unum supra se [illegible] deum cum erit
iudex et testis. Je. xxix. Ego sum iudex
et testis dicit dominus. Alium intra se s. conscientiam
Aug. Quid ... [illegible] [illegible] potentem
conscientiam corrige si vis ... [illegible] tutiore
testimonium est conscientie mee. Tertium intra se
s. proprium angelum ad custodiam deputa
tum ... [illegible] ... [illegible] quod fecit quod
eius custodivit ... [illegible] Job. xx. Revela
bunt celi id est angeli iniquitatem eius. [illegible]
... [illegible] probus de ... sic dicit. Gregorius
... [illegible] erit nunc tunc replebis [illegible]
erit iudex ... [illegible] testis horrendum
chaos ... [illegible] accusatorum ... [illegible]
... ad supplicium ... [illegible]
[illegible] ... brevis ... [illegible]
dens ... peccator sic deprehensus
quo fugiet latere erit impossibile apparere
intollerabile. Octavum est sententia irrevo
cabilis. Illa enim sententia ... [illegible] revo
cari nec ab illa appellatione potest ap
pellari. ... [illegible] [illegible] appellationi
[illegible] iudicialibus non recipitur. Primo quia
[illegible] excellentia. Unum a rege sede
[illegible] appellari in regno suo non
potest quia in regno suo nullum superiorem
habet nec ab imperatore ... potest ap
pellari. ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] appellari
non potest. Tertio quia ... non differendum
quia res non recipit dilationem ... [illegible]

ex dilatione determinatum patet. Secundo non appellatur propter hanc triplicem rationem ab illa sententia non poterit appellari. Primo propter iudicis excellentiam, quia iudex nullum super se habet, sed ille omnis excellentie et in tante dignitatis potentie, ubi appellatione nullus est. Tertio ergo aliquo modo appellari ad deum, a quo nullus habet qui super se ullum habet. Secundo propter criminis evidentiam: omnia enim celata et cuncta reposita, id est nota erunt et manifesta. Sicut adhuc dies illa, inquit Jeronimus, quasi in quadam tabula picta, demonstrabit. Tertio propter rem non differendam: nam quidquid agitur dilationem patitur, sed omnia in momento et in ictu oculi peraguntur.

Explicit ethymologia nominis.

Andreas interpretatur decorus vel respondens vel virilis ab andor, quod est vir, vel Andreas quasi anthropos, id est homo, ab ana, quod est sursum, et tropos, id est conversio, quasi conversus sursum ad celestia, conversus est et ad suum creatorem erectus. Fuit ergo decorus in vita, respondens in sapientia et doctrina, virilis in pena et anthropos in gloria. Passionem presbyteri et diacones Achaie sive Asie sicut oculis suis viderunt conscripserunt.

De sancto Andrea apostolo.

Andreas et quidam alii discipuli tribus vicibus vocati sunt a domino. Primo vocavit eos ad sui notitiam, quando scilicet Andreas die quadam cum Johanne magistro suo et altero discipulo stetit et audivit Johannem dicentem: Ecce agnus dei etc. Protinus et statim cum alio discipulo venit et vidit ubi manebat Jesus et mansit apud eum die illa. Inveniens autem Andreas fratrem suum Simonem adduxit eum ad Jesum. Sequenti autem die ad piscationis officium redierunt et postmodum vocavit eos ad sui familiaritatem. Cum enim quadam die turbe irruerent ad dominum iuxta stagnum Genezareth, quod dicitur mare Galilee, navim intravit Simonis et Andree et capta multitudine magna piscium vocavit Jacobum et Johannem qui erant in alia navi, secuti sunt eum et iterum ad propria redierunt. Luce v. Secundo, tertio vocavit eos ad suum discipulatum, sicut quando ambulans iuxta mare idem lacus vocavit eos de piscatione dicens: Venite post me, faciam vos etc. Matthei iiii. Qui continuo relictis omnibus secuti sunt eum et ei postmodum adheserunt nec ultra ad propria redierunt. In hac etiam vocatione Andream et quosdam de discipulis suis ad apostolatum vocavit. De qua vocatione dicit Marcus iii: vocavit ad se quos voluit etc. Post ascensionem domini divisis apostolis Andreas in Sythiam, Mattheus in Murgundiam predicavit. Cives autem illi Matthei predicationem penitus respuentes eius oculos eruerunt et in catenis ligaverunt post paucos dies eum occisuri. Interea angelus domini sancto Andree apparuit et in Murgundiam ad sanctum Mattheum ire precepit. Quo respondente se viam nescire, iussus est ad littus maris ire et primam navem quam inveniret ascendere. Quod ille velociter implens ad urbem predictam prospero vento, angelo duce, pervenit et inveniens apertum carcerem sancti Matthei, eum videns flevit plurimum et oravit. Tunc dominus Mattheo reddidit binorum oculorum lumen quibus eum civium privaverat nequitia. Postmodum Mattheus ab inde recessit et Antiochiam pervenit. Andreas vero in Murgundia remanens, illi de recessione Matthei indignati Andream apprehendunt et per plateas ligatis manibus pertrahunt. Cumque sanguis eius efflueret, pro eis

orauit et ad xpm sua oratione eos
conuertit. Inde ad antiochiam proficiscens.
Hanc autem quidam dicunt de ereptione mathei et
testificatione duorum librorum predictam
non puto dignum fide. ne miraculum euan-
gelium minoratio infima deuotio quam
sed non potuit operari quod andreas ei
tam facile impetrauit. Quidam iuue-
nis nobilis cum inuitis parentibus apostolo
adhesisset, parentes eius domum in qua
morabatur cum apostolo succenderunt. Sed
cum in altum flamma crevisset, puer
accepta ampulla super ignem sparsit et totum
ignem extinxit. Ut autem dixerunt filius noster ma-
gus effectus est. Cum per scalas vellent
ascendere, a deo sic excecati sunt ut ipsas sca-
las penitus non viderent. Tunc quidam
exclamans ait: ut quid vos stulto
labore consumitis? deus pugnat pro eis
et vos non videtis. cessate ne ira dei in vos
ueniat. Desinant. multi hoc igitur uidentes
in domino crediderunt. parentes vero post
L dies mortui in uno monumento sunt
positi. Quedam mulier cum homicida con-
iuncta parere non posset, sorori sue dixit: vade
et pro me dianam dominam nostram invo-
ca. Cum invocaret diabolus ait: cur me invo-
cas? nichil prodesse non possum sed vade ad
andream apostolum qui sororem tuam potest
adiuvare. Adiit ergo illa apostolum et
ad sororem periclitantem duxit. Dixit ei
apostolus: Recte hec pateris quia male nup-
sisti, dolose concepisti et demones consu-
luisti. Sed tu penitere et in xpm crede
et puerum paries. Que credente abortiuum
peperit et dolor cessauit. Senex quidam
nomine nicholaus ad apostolum
dicens: domine ecce lxx anni sunt
in quibus semper luxurie deseruiui. accepi
tamen aliquando euangelium orans deum ut
michi continentiam largiretur. Sed in usu
peccati inveteratus et in mala concupiscentia retra-
ctus statim ad opus solitum reuer-
tebar. Quadam uice gratia concupiscentie in-
flammatus oblitus euangelii quod
super me posui et ad lupanar iui. Sta-
tim quod meretrix dixit: Egredere senex
egredere quia angelus dei es, ne me
contingas nec huc accedas quia
video super te mirabilia. Stupefactus
ad verba meretricis recolui me
euangelium detulisse. Nunc ergo
sancte dei pro salute mea pia oratione intercede.
Audiens hoc beatus andreas flere cepit et
a tercia usque ad nonam orauit et surgens
noluit comedere sed ait: non comedam
donec sciam si dominus miserebitur huius se-
nis. Cum ergo diebus v ieiunasset venit
vox ad andream dicens: optinuisti andrea
pro sene. sed sicut tu ieiunando maceratus es,
te sic et ipse ieiuniis affligatur ut sal-
uetur. Sic et fecit vi mensibus aqua
et pane ieiunauit et postmodum
plenus bonis operibus in pace quie-
uit. Venit quidem vox ad andream dicens:
per orationem tuam nicholaum quem perdi-
deram requisiui. Juuenis quidam xpi-
anus secretius sancto andree dixit: Mater
mea pulchritudinem meam videns de me
illicito me temptauit. Cui dum nul-
latenus assentirem iudicem adiit vo-
lens in me crimen tante nequitie re-
torquere. Sed ora pro me ne moriar in-
iuste. nam accusatus penitus tacebo
mallens vitam perdere quam matrem meam
tanto crimine infamare. Vocatus igitur
ad iudicium iuuenis et illuc cum andreas
prosequitur. accusat constanter mater filium
quod se voluisset violare. interrogatus
pluries iuuenis utrum sic se haberet
nichil penitus respondebat. Tunc andreas ad ma-
trem: O crudelissima feminarum que
pro tua libidine unicum filium vis per-
ire. Tunc mater dixit: Domine hic homo

filius meus adhesit postquam hoc agere voluit. Sed nequivit. Iratus igitur iudex iussit ipsum in saccum linitum pice et bitumine inmitti et in flumine proici. Apostolum vero carceri mancipari donec exco-gitaret quo supplicio eum perderet. Orante vero apostolo tonitruum horribile omnes terruit et terre motus ingens cunctos prostravit et mulier fulmine percussa et arefacta corruit. Orantibus autem ceteris apostolum ne perirent orante apostolo omnia cessaverunt. Tunc proconsul credidit et tota familia eius. Cum apostolus in civitate Nicea di-xerunt ei cives quod extra civitatem secus viam vii demones erant qui preteri-entes homines occidebant. Quibus ad imperium apostoli in conspectu civium venientibus precepit ut illuc irent ubi nulli homini no-cere possent, qui statim evanuerunt. Illi autem hoc viso fidem Christi receperunt. Et cum venisset ad portam alterius civitatis ecce quidam iuvenis mortuus efferebatur. Querente apostolo quid ei accidisset dixe-runt ei quod vii canes venerunt et eum in lectulo necaverunt. Et lacrimans apostolus ait: Scio domine quod fuerunt demones quos a Nicea urbe repuli. Dixitque patri: quid dabis mihi si suscitavero filium tuum? Et ille: nil carius ego possideo, ipsum tibi dabo. Et facta oratione surrexit et apostolo adhe-sit. Cum autem viri xl ad apostolum navigio venirent ut ab eo fidei doctrinam reciperent, ecce a dyabolo mare concitatur et omnes pariter submerguntur. Quorum corpora cum ad litus delata fuissent coram apostolo deportantur et ab eo continuo suscitantur et omnia que sibi acciderant narraverunt. Unde in eius hymno sic legitur: Quadraginta iuvenes submersos maris fluctibus vite reddidit. Beatus igitur Andreas in Achaia manens totam ecclesiis implevit ac plures multos ad Christi fidem convertit. Uxorem Egee proconsu-lis fidem Christi docuit et sacro baptismate conse-cravit. Quod audiens Egeas Patras ci-vitatem ingreditur compellens christianos ad sacrificia idolorum. Cui occurrens Andreas dixit: Oportebat ut tu qui meruisti iudex esse hominum iudicem tuum qui in celo est cognosceres et cogni-tum coleres et colendo animum a falsis diis penitus revocares. Cui Egeas: Tu es Andreas qui superstitiosam predi-cas sectam quam romani principes extermina-ri iusserunt? Ad quem Andreas: Romani principes nondum cognoverunt quia dei filius veniens docuit idola esse demonia que hoc docent ut offendatur deus et ut offensus ab eis avertatur et aversus non exaudiat et non exaudiendo ipsi dyabolo captivi teneantur et captivati tamdiu de-ludantur donec nudi de corpore exeuntes nichil secum preter peccata portantes. Cui Egeas: Ista vana Ihesus vester predicans cruci affixus est. Cui Andreas: pro redemptione nostra non pro culpa sua crucis patibulum suscepit sponte. Ad quem Egeas: Dum a suo discipulo sit ei traditus et a Iudeis tentus et a mili-tibus crucifixus, quomodo dicis eum sponte crucis subisse supplicium? Tunc Andreas v rationibus cepit ostendere Christum voluntarie passum fuisse: scilicet ex eo quod passionem suam previdit et discipulis suis predixit, eam inquiens: Ecce ascendimus etc.; et ex eo quod Petro ad hoc eum avertere cupienti dure indignatus fuit dicens: Vade post me Sathana etc.; et ex eo quod vo-luit se patiendi et resurgendi se potesta-tem habere manifestavit dicens: Potesta-tem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam; et ex eo quod proditorem precognovit, cui panem intinctum dedit nec tamen vitavit; et ex eo quod locum quo pro-ditorem venturum sciebat elegit et ibi

omnibus se mentitum fuisse asserat. Ad dicit quem
andreas: Quod misterium crucis magnum est
scies egea intimabo dicta nostra fore. Et
supplicium non misterium uel dictis meis obtemp-
erans ipsum misterium intuebis explica
ti. Cum andreas sicuti nos exponere scimus
probabimus crucis gloriam uel predicare au
dire? Et uolo misterium crucis. Si forte cre
dis agnitum non salutis, tunc recipiet ei
misterium redemptionis humane et quod congru
um fuerit. Et cum omnibus persuadere. Prima
uero quia primus homo per lignum mortem in
tulit, per lignum crucis congruum fuit ut
secundus homo moreretur et illi qui peccando sed
quia primus de immaculata terra factus fuit sicut pri
mus conditus congruum fuit ut de immaculata
uirgine nasceretur. Item alia ratio. Tercia quia
quia adam ad cibum uetitum extendit ma
nus extendendo fuit congruum ut secundus
adam in cruce immaculatas manus
extenderet. Quarta quia quia adam suauem
cibum uetitum gustauit congruum fuit
ad hoc quod contrarium per felle potatus ut christus esset
cibatus felle. Quinta quia quia ad hoc quod christus
nobis inmortalitatem in mortalitatem contulit congru
um fuit ut non mortuus sed immortalis. Ideo
nisi deus factus similis mortalis homo non
fieret inmortalis. Tunc egeas dixit: Ad hec ua
nitates tuas narra et in opinionem dicendis
omnipotentibus sacrifica. Cui an. Omnipotenti
deo agnum immaculatum cotidie offero
qui postquam a toto populo comestus fuerit
uiuus et integer perseuerat. Egeas autem
hoc scire rennuens dixit: Ut sciam assu
mere discipulum te egeas. Ego autem cerni
tis a te ex signum huius rei uocatus. Tunc
quia iussit eum in carcerem recludi. Mane
facto tribunali sedens et ad sacrificandum
ducitur pro dolore. Egeas enim iterum in
mente cepit dicens nisi michi obtemperaue
ris in ipsa quam laudasti cruce te fa
ciam suspendi. Cumque ei multa supp

plicia minaretur dixit andreas: Quicquid tibi
uidetur in suppliciis magis excogitare
ualeo, tanto regi acceptior quanto pro
nomine constanter eius in tormentis
tunc iussit eum .xxi. hominibus cedi
et cesum manibus et pedibus cruci al
ligari non clauis ut longiorem sustineret
supplicium. Cum autem duceretur ad crucem facto
populorum concursu dicebant: Innocentis
sanguis eius sine causa dampnatur.
Quos tamen rogauit apostolus ne suum marty
rium impedirent. Uidens autem a longe
andreas crucem salutauit eam di
cens: Salue crux que in corpore christi
dedicata es et ex membris eius tamquam
margaritis ornata. Antequam ascenderet
te dominus timorem terrenum habuisti
modo uero amorem celestem optinens
pro uoto susciperis. Letus ergo et gaudens
uenio ad te, ita ut et tu exultans
suscipias me discipulum eius qui pe
pendit in te quia amator tuus semper
fui et desideraui amplecti te. O bona
crux que decorem et pulchritudinem de membris
domini suscepisti, diu desiderata, sollicite ama
ta, sine intermissione quesita et aliquando
cupienti animo preparata, accipe me
ab hominibus et redde me magistro meo
ut per te me recipiat qui per te me
redemit. Et hec dicens se exuit et
uestimenta carnificibus tradidit. Sicque
eum in cruce ut iussum fuerat sus
penderunt. Ibi biduo uiuens .xx.
milibus hominum assistentium predicauit.
Tunc instante in mortem turba egee
et dicente uirum sanctum mansuetum non de
bere talia pati uenit egeas ut ipsum
deponeret. Quem uidens andreas dixit: Quid
tu ad nos uenisti egea? Si ad penitentiam
ipsam consequeris. Si uero ut me depo
nas scias quod ego de cruce uiuus
non descendam. Iam enim uideo regem meum

qui me expectat. Et cum vellent eum
solvere nullo modo poterant ad eum perti-
gere quia statim eorum brachia stupi-
da reddebantur. Videns autem Andreas
quod plebs eum vellet deponere hanc
orationem in cruce fecit ut dicit Aug. in
libro de penitentia: Ne permittas me domine
descendere vivum de cruce quia tempus est ut
ut commendes corpus meum terre. Tam
diu enim portavi tam diu super commissum
vigilavi laboravi quod vellem iam
ab ipsius obedientia liberari et ipso gravissimo
honere expoliari. Recordare quam
honerosum in portando in domando superbum
in fovendo infirmum in cohibendo lentum
laboravi. Tu scis domine quotiens a puritate con-
templationis tue me retrahebat quo-
tiens a dulcissime quietis tue sopo-
re me excitabat quotiens et quantos
dolores ingerebat quam quantum
potui benignissime pater repugnanti resti-
ti et tua ope superavi. Et ideo a te iusto
et pio remuneratore posco ne mihi il-
lud committas sed depositum reddo, commen-
da alteri quod illud non impediat amplius sed conserve-
tur et reddatur ut et ipsum quoque
in resurrectione sui laboris recipiat. Committe illud
terre quod me amplius vigilare non oportet
et liberum ad te fontem vite indeficientis
gaudii tendentem amplius non impediat. Hec
hoc nec impediat. Hec Aug. Hoc cum dixisset
splendor magnus de celo veniens dimi-
dia hora eum circumdedit ita ut nul-
lus eum intueri posset et abscedente lumine
simul cum ipso lumine spiritum reddidit. Ma-
ximilla uxor Egee tulit corpus
apostoli et honorifice sepelivit. Egeas
vero antequam domum rediret arreptus
a demone in via coram omnibus expira-
vit. Fertur autem quod de sepulcro sancti Andree
manna in modum farine et oleum
odore suavissimo emanant, quorum

qualitate signatur regionis ubertas. Nam si exiguum profluit, terra exi-
guum terra fructum exhibet, si copiose
copiosum. Hoc forte antiquitus verum fuit,
sed modo corpus eius apud Constantinopolim
translatum esse perhibetur. Episcopus quidam re-
ligiosam agens vitam et beatum Andream
inter ceteros in veneratione habebat ita ut in
cunctis operibus suis hunc specialiter titulum
preponeret: ad honorem dei et beati Andree.
Invidens igitur sibi hostis antiquus
ad eum decipiendum totam calliditatem
se convertit, sese in formam mulieris pulcherrime
transformavit. Veniens igitur ad palatium episcopi as-
serens se velle eidem confiteri, mandat episcopus
ut suo penitentiario confiteatur, cui ple-
nitudinem commiserat potestatis. Renuntiat illa
quod nulli homini nisi secreta sua confessionis
revelabit. Sic quod motus episcopus eam ad
se venire precepit. Cui illa: obsecro, domine,
miserere mei. Ego enim ut cernis puella
teneris annis et a cunabulis delicate
nutrita nec non regia stirpe proge-
nita huc in peregrino habitu solam veni.
Pater enim meus rex utique valde potens
quodam magno principi me volebat
in coniugium tradere. Cui dixi quod omnem
thorum abhorrerem virilem, quia virgini-
tatem meam Christo in perpetuum dedicavi et ideo nun-
quam possem in carnalem copulam con-
sentire. Denique sic coacta quod oportebat
me aut eius voluntati obedire aut
diversa supplicia lacerari, fugam
inii magis eligens exulare quam cum
sponso meo fidem infringere. Audiens vero
sanctissimi preconium vestri nominis
confugi sperans me apud vos locum
requiei invenire in quo possem contemplationis
arcana silentio perfrui, quatenus eviterem
tunc naufragia et perturbationes mundi
fugere possem. Admirans igitur episcopus
nobilitatem generis, pulchritudinem corporis

tum invisum fuorē & tante eloquē ac
venustatē plenam et benignam
ac iudicio eius servata filia ne formidas
quia ille ob tuum amorē te & tua tam in
tilt o templum obl & in prima cu
ulim grē & infinitō plenitudinē glē
largie . Et ego fratris eius inter
mea t. ollo eligens ut t. placuit mā
sionē volo ut hodie in meo palatio
debeas cū illa noli pari modo . Nolo
de hoc te cogitare ne forte aliq ma
la suspectō pveniat & timor fame ine
deinceps tui aliqt pariet . Ad quod epus de
plures etiam & nō soli & nō nullum
male suspicionis scandalum malivolo
potius generare . Tres mentes sunt adversa
& cepit & illa ex opposito resedunt cetis
residentibus huic & manentibus inter
crebro epus eius quod faciem non desinit
mam & pulchritudinem admirari . Sic
quod dum oculis figit animus sauciatur & dum
eius faciē nō desinit intueri antiquus
hostis cor eius gravi iaculo vulneravit .
Perpendit de hoc domina & pulchritudinem
suam magis cepit augmentare ex
proposito eius non sensit non ea de illius
ope attemptaret quam possibilitas se
offerret . Et ecce quidam peregrinus
venit ad hostium crebris ictibus & ma
gnis clamoribus se postulans aperiri
sibi si aperire vollent . & ille ma
gnis clamoribus & ictibus nimis esset
& importunus . Interrogat ergo miles
si ingressum illius hominis acceperunt . Et
illa dixit . propona sibi aliquid quod satis grave
quod sciendo discat sapiens mihi in suo & indi
gnus ab episcopi presentia repellatur . Faveat
omnes eius sine & quis sufficiens erit
hunc questionē proponere statim . Et illi
sufficiens inveniens episcopus dixit . Cum
e in tam adhuc sufficiens est quod vos
o domina que nos ceteris eloquentia precedimus

et sapientia nobis omnibus amplius tam
laus vos gratia hunc questionē proponite
Interroget quid est maius miraculum
quod deus umquam in prima fecerit . Interro
gatus de hoc peregrinus primum ad
diversitas & excellentias facierum inter
tot milia homines qui fuerunt ab initio mundi
& usque in finem futuri erunt duo tempus
nō potuerunt quorum facies per omnia similes
essent in ... quorum animia
facie de omnis sic colores collocavit
audientes ad eius visionē admi
rantes dixerunt . Vera & optima solutio
questionis . Tunc nuntiavit propona et
secunda quod gravior magis fuerit ut melius
exprimi eius sapientiam . Et nunc ab eo
ut terra sit altior omni celo paruitate
de hoc peregrinus : vidit in celo episcopo
ut resideo corpus Christi . corpus vero Christi quod de
alans omni celo . In terra ... formam
... ... certo vera quidam sed ea
tierrae . Cum ergo corpus eius sit omnis
celos sit & de terra carne originem
duxit ... in ... terra sit gradu
quatur gradus quod ut corpus Christi residet in precul
dubio terra altior celo invenitur
Et mirans quod peregrinus videntur
erat omnis eius visiones ...
applaudit & manifeste eius sapientia
laudavit . Tunc iterum illa dixit tertia ...
... quod gravissima et occultam & ad
solvendum difficilis & obscura ut sic
eius sapientia apperietur & dignus sit quod
ad mensam episcopi ... admittatur . Et
nunc ab eo quantum spatium sit a terra usque
ad celum in ... de hoc peregrinus
nuntio dixit vade ad eum qui ... mi
sit ad me & de hoc diligenciam percun
ctare . Ipse enim melius me hoc novit
& ideo tibi de hoc melius respondebit . Nam
ipse illud spatium ... qui de celo
in abyssum cecidit ego autem de celo numquam .

cedit et ideo illud spatium mensurare non curavit. Sed dyabolus quasi se posuit in aerem? mittens. Audiens hec nuntius vehementer expavit et eam quam audierat contra omnibus recitavit, in quibus omnibus sapientibus tamquam hostis de medio eorum evanuit. Episcopus autem ad se rediens amare se redarguit, se veniam et de preterita culpa veniam lamentabiliter deprecatur, nuntium qui misit ut peregrinum introduceret. Sed nequaquam amplius inventus est. Tunc episcopus populum convocavit et eis seriem expositionis ordine geste rei retexit et petiit ut omnes ieiuniis et orationibus insisterent, si forte dominus alicui dignaretur revelare quis esset ille peregrinus qui eum a tanto periculo liberavit. Revelatum est ergo illa nocte episcopo quod beatus Andreas fuerit qui pro liberatione ipsius episcopi se posuit in habitu peregrini. Cepit igitur episcopus ad devotionem beati Andree magis crescere ac magis.

Cum quidam prepositus ecclesie (?) agrum sancti Andree abstulisset et ob hoc iussu (?) febribus orante apostolo simul corriperetur, ille episcopum rogavit ut pro se oraret et agrum suum ei redderet. Sed orante episcopo et sanitatem recepisset agrum iterum usurpavit. Tunc episcopus ad orationem se dedit et omnes lampades ecclesie fregit dicens: Lumen non accendetur donec dominus se de suo inimico ulciscatur et ecclesia quod amisit recuperet. Et ecce prepositus iterum febribus laborare incipit, quod per nuntios episcopum rogavit ut pro se oraret et agrum suum et alium similem redderet. Cum autem diceret episcopus: Iam oravi et exaudivit me deus; ipse enim ad se portari fecit et in ecclesiam adorandum cogitur. Episcopo autem ecclesiam ingrediente ille subito mortuus est et ager ecclesie restitutus.

De ethimologia nominis

Nicholaus dicitur a nicos quod est victoria et laos quod est populus, quasi victoria populi, id est vitiorum que popularia et vilia sunt; vel dicitur victor populi eo quod populos multos vita et doctrina docuit vitia et peccata vincere; vel Nicholaus dicitur a nicos quod est victoria et laus, quasi victoriosa laus; vel a nitor et laos, quod est populus, quasi nitor populi; habuit enim in se ea que nitorem et splendorem (margin: laus) faciunt. Secundum enim Ambrosium verbum dei mundat, confessio mundat, sancta cogitatio mundat, bona operatio mundat. Eius legendam doctores argolici conscripserunt. Nam et Argos est civitas Grecie, unde et Argolici Greci nominantur. Alibi autem legitur quod Methodius patriarcha eam grece scripsit quam Johannes diaconus in latinum transtulit et plura addidit.

De sancto Nicholao

Nicholaus civis Patere urbis ex divitibus et sanctis parentibus originem duxit. Pater eius Epiphanius, mater Johanna dicta est. Quem cum in primevo iuventutis flore genuissent, deinceps continentes celibem vitam duxerunt. Hic prima die dum balnearetur erectus in pelvi stetit. Quarta et sexta feria semel tantum ubera suggebat. Factus iuvenis aliorum lascivias declinabat, ecclesias libentius (margin: frequentabat), et quidquid in sacra scriptura intelligere poterat memorie commendabat. Post obitum parentum suorum de divitiis cogitare cepit qualiter tantarum divitiarum copiam non ad laudem humanam sed ad dei gloriam dispensaret. Et ecce quidam eius vicinus satis nobilis tres filias suas virgines ob inopiam prostituere cogitur ut sic infami earum commercio aleretur. Quod ut sanctus comperit scelus abhorruit et massam auri panno involutam in domum eius per fenestram nocte (clam) iecit, ac clam recessit. Mane autem surgens homo massam auri repperit et deo gratias agens primoge-

De ethia nominis

nite nupcias celebrauit. non multo
post quoque dei famulus simile peregit opus.
Quod rursus ille reperiens et in laudes
immensas prorumpens decreuit uigilare pro
posuit ut sciret quis esset qui sue
inopie subueniret. Post paucos quoque
dies duplicatam auri massam iacit in do
mum proiecit ad cuius sonum ille excitatur
nicolaum fugientem insequitur talibus
eum alloquitur. Siste gradum teque aspec
tui meo non subtrahas. Et sic currens uelocius nicolai
hunc nicolaum esse cognouit. Mox
humi prostratus osculari uolebat pe
des eius quod ille refugiens ab eo ex
egit ne eum quamdiu uiueret publi
caret. Post hec myrree ciuitatis defunc
to episcopo conueniunt episcopi illi ecclesie de episcopo
prouisuri. Aderat autem inter eos quidam
magne auctoritatis ex cuius ad electionem omnium
sententia dependebat. Cum ergo cunctos ieiu
niis et orationibus monuisset nocte illa
uocem audiuit dicentem sibi ut hora ma
tutinali fores ecclesie obseruaret et quem primum
ad ecclesiam ante alios nomine nicholaus uenire
conspiceret in episcopum consecraret. Hec
aliis reuelans episcopis admonuit omnes
ut orationi insisterent et ipse pro foribus ex
cubaret. Mirum in modum hora matuti
nali quasi a deo missus ante omnes singu
laris nicholaus quem episcopus apprehendens dixit
ei. Quid est nomen tuum. Et ille ut erat columbi
na simplicitate plenus inclinato
capite nicholaus inquit uester seruus sum.
Quem in ecclesiam ducentes licet plurimum reni
tentem in cathedra collocauerunt. Ipse autem
eandem quam prius humilitatem et morum gra
uitatem in omnibus sectabatur. In orationibus per
uigilabat corpus macerabat mulierum
consortia fugiebat. Humilis erat in sus
cipiendo efficax in loquendo, ala
cer in exhortando seuerus in corri
gendo. Fertur quoque sicut in quadam cronica

legitur beatum nicholaum in niceno interfuisse
concilio. Quadam die dum quidam
naute periclitarentur sic cum lacrimis
orauerunt. Nicholae famule dei si
uera sunt que de te audiuimus nunc ea
experiamur. Mox quidam in eius similitudine
apparuit dicens. Ecce assum uocastis
enim me et cepit eos in antenna et
rudentibus aliisque ad iuuare armamen
tis nauis statimque cessauit tem
pestas. Cum autem ad eius ecclesiam uenissent
quem nunquam uiderant sine indice cognoue
runt. Tunc deo et sibi de sua liberatione
gratias egerunt. At ille diuine misericordie et eorum
fidei non suis meritis attribuere docuit.
Quodam tempore tota prouincia famem ua sancti nicholai
lidam patitur ita ut omnibus deficeret
alimonia. Audiens autem hic uir dei naues
onustas tritico portum applicuisse
illuc accessit, precatus rogauit nautas
ut saltem .c. modios per unamquamque
nauem fame periclitantibus subuenirent.
Cui illi non audemus pater quia mensurati
sumus alexandrie et nos in horreis imperatoris
reddere. Quibus sanctus inquit facite ut
quod dico et uobis in dei uirtute promitto
quod nullam diminutionem habebitis apud
regiam exactionem. Quod cum fecissent
tantumdem mensure quantum alexandrie
acceperant reddiderunt ministris
imperatoris. Deum miraculum referunt
et deum in suo sancto magnificant lau
dant et extollunt. Frumentum autem uir dei
cunctis indigentibus uir dei distribuit
ita ut miraculose duobus annis non
tantum ad uictum sufficeret sed et ad usus
seminis habundaret. Cum autem regio
illa ydolorum deseruiret precipue nep
hande diane simulacrum plurimus colu
erat adeo ut usque ad tempus uiri
dei nonnulli rustici ritum religionis
execrabilis exercerent sub quadam arbore

consecratum dyane simulacro populus adhuc
ritus exercebat gentiles ita ut vir dei
plurimum ritum de omnibus finibus expulit
ipsum quoque arborem precidi mandavit.
Sed antiquus ex hoc contra eum hostis quoddam
oleum mydiacon quod contra naturam in aqua et
lapidibus ardet confecit seque in
formam mulieris religiose trans
figurans quibusdam ad virum dei navigan
tibus in quadam sagenula obvians sic
affatur. Vellem vos mecum ad sanctum nicolaum
venire sed nequeo. rogo igitur ut hoc oleum
ad eius ecclesiam deferatis et ob memoriam
mei parietes aule eius liniatis
et statim evanuit. Et ecce aliam navim
videntes cum honestis personis ipsi conspiciunt
unus erat similimus sancto nicholao qui sic
ait illis: Heu quid mulier illa vobis locu
ta est uel quid attulit? Illi autem cuncta per
ordinem narraverunt. Quibus ille: Hec est
impudica dyana et ut me verum dicere
comprobetis oleum id in mare proicite. Quo pro
iecto ingens ignis in mari succen
ditur et contra naturam diutius in mari
ardere aspiciunt. Venientes ad servum dei
dixerunt: Vere tu es ille qui nobis ap
paruisti in mari et ab dyaboli insidiis liberasti.
Eodem tempore cum quedam gens contra im
perium rebellasset contra eam imperator tres
principes nepotianum ursum et apo
lionem misit quos portu adriatico ob
ventum contrarium applicantes beatus nicholaus
ut secum comederent invitavit volens
gentem suam a rapinis eorum protegere
quas in nundinis exercebant. Interim dum sanctus
abesset consul corruptus pecunia tres
innocentes milites iussit decolla
ri. Quod ut sanctus audiens rogavit
principes illos ut secum illuc usque pro
perarent. Veniens ergo ad locum
ubi decollandi erant invenit eos po
plite flexo et facie iam velata et spi
culatorem ensem super eorum capita vibran
tem. Ac nicholaus zelo accensus in lictorem
se audacter ingessit et gladium de manu
eius eminus proiecit innocentes quoque sol
vens eos incolumes secum duxit. Statim
ad pretorium consulis properat et fores
clausas vi reserat. Mox consul occurrens
salutavit eum. Ille autem aspernens sic dixit:
Inimice dei legis prevaricator qua teme
ritate presumpsisti tam conscius sceleris tu
vultum conspicere nostrum. Cumque plurimum
obiurgasset ad tamen preces principum modicum
illorum dum eum penitentem benigne re
cepit. Recepta igitur benedictione imperiales
nuntii properant iter ipso sine san
guine hostes subiciunt. Redientes
quoque ab imperatore magnifice sunt recep
ti. Quidam autem eorum felicitatibus invide
tes prefecto imperatoris de lese eos ma
iestatis crimine accusaverunt. Quod cum
imperatori suggessissent ille nimio fu
rore repletus eos in carcerem precepit
ac sine aliqua interrogatione eos illa noc
te occidi mandavit. Quod cum a custode
didicissent scindunt vestimenta sua et
gemere amare ceperunt. Tunc unus eorum
scilicet nepotianus recolens qualiter beatus ni
colaus tres innocentes liberasset exor
tatus est alios ut eius patrocinia fla
gitarent. Quibus orantibus sanctus ni
colaus constantino imperatori dicens: Cur illos
principes tam iniuste comprehendisti et morti
sine crimine adiudicasti? Surge velo
citer eos quantocius dimitti iubeto. Sin au
tem deum ut tibi suscitet bellum in quo
tu corruas et bestiis cibus fias. Cui im
perator: Quis es tu qui hac nocte palatium
meum ingressus talia audes loqui?
Cui ille: Ego sum nicolaus mirree civita
tis episcopus. Similiter et prefectum in visione
perterruit dicens: Mente et sensu perdite
cur necem innocentium consensisti? Perge

cio et eos inde liberare sin autem corporis
tui membris saciaret et domus tua incendio
destrueretur. Cum ille. Quis es tu qui tanta
nobis minaris. Ait. Scias me esse nico
laum mirensis civitatis episcopum. Vigi
lantibus statim nuncio simili compellen
tibus eos ... ille in carceres quorum uterque
quibus ait imperator Quis magnificas
artes nostis ut tantis nos illuda
tis sompniis. Cum respondissent se magos
non esse nec mortis sententiam meruisse at
imperator nostis inquid hominem cui nomen est nico
laus? at illi audito hoc nomine manus
extenderunt ad celum rogantes deum
ut eos sancti nicolai meritis a presenti periculo
liberaret. Et imperator totam vitam ei et
miracula ab eis didicisset. Dixit eis
ite et deo gratias agite qui vos eius preci
bus liberavit. Sed et de meis ... ferte gau
diolis rogantes eum ne ulterius mi
nimas non mittat sed pro me et rego
mo ad dominum preces fundat. Post pau
cos vero dies predicti viri ad dei famulum
venerunt moxque ad pedes eius humiliter
se prosternunt dicentes vere famulus dei es
tu. Te colere et amare xristum. Cumque ei omnia
per ordinem retulissent ille elevans in
celum manibus et in nisas deo multas
laudes ac bene instructos principes
ad propria remisit. Cum autem dominus eum vellet
assumere rogavit deum ut angelos
suos sibi mitteret et inclinato capite
angelos ad se venientes vidit et deo
psalmo. In te domine speravi. usque In manus
tuas commendo spiritum Anno domini cccxliiii. <u>ccxliij</u>
Ubi celestium melodia audita est. Cum
sepultus fuisset in tumba marmo
rea a capite fons olei et a pedibus fons
aque profluit et usque hodie ex eius membris
sanctum redundat oleum valens ad sa
lutem multorum. Successit autem ei in sede
locum quem ... a sede sua ab invidis est
depulsus quo eiecto oleum fluere
desiit sed oleo revocato pariter eius
manavit. Post multum vero temporis turci civitatem mirrea
rum destruxerunt milites barenses
xlvii illuc profecti et monachis sibi ostensi
dentibus tumbam sancti nicolai aperuerunt
ossaque eius in oleo natantia in
ve...... barensem detulerunt
Anno domini mlxxxvii. Vir quidam
ab iudeo mutuo quandam summam pecunie
mutuo accepit iuravit super altare
sancti nicolai cum alium fideiussorem habere ne
queat quod quam cito posset sibi redderet. Te
nente autem illo diu pecuniam iudeus illam
expostulat sed eam sibi reddidisse af
firmat. Trahitur igitur eum ad iudicium
et iuramentum indicatur debitori. Ille ba
culum cavatum quod auro minuto imple
verat secum detulerat ac si eius amminiculo
indigeret. Volens igitur facere iuramen
tum iudeo baculum tradidit tenendum
iuravit ille quod plus sibi reddidisset
quam deberet. Sed facto iuramento baculum sibi re
petiit et iudeus ignorans astutiam eius
sibi reddidit. Rediens autem qui fraudem
fecerat in ... bivio oppressus sopore
sompno currus qui pervenit magno impe
tu veniens eum necavit et plenum baculum
auro fregit et aurum effudit. Audiens
hoc iudeus concitus illuc venit. Cum
dolum intellexisset et a multis suggereretur
ut aurum reciperet omnino renuit nisi qui
defunctus fuerat ad vitam beati nicolai
meritis rediret asserens se statim fieri bap
tismum suscepturum et se xristianum futurum.
Continuo autem qui defunctus fuerat susci
tatur et iudeus in xristi nomine baptizatur. Ite
dum iudeus beati nicolai miraculosam
potentiam intuens ymaginem fecit
.... Sibi sancti precepit et in sua domo
collocavit. Cum res suas cum aliquo
longius iret committit omni ... hoc ...

filia vilia dicens sancte nicolae omnia bo-
na mea vobis custodienda commisi ut
omnia custodires. Verum ecce [illegible] vel
totum de vobis verberibus et flagellis. Quadam
igitur vice dum alterius fines advenisset
cuncta rapiunt. Tunc per imaginem
derelictam iudeus ad rediens et se
spoliatum videns per imaginem alloqui-
tur his vel similibus usus verbis. Domine nico-
lae nonne in domo mea vos posueram
ut res meas a furibus servaretis. Cur hoc
facere noluistis. Igitur durum cruciatum re-
pies et pro latronibus pena luetis. Sic
ergo dampnum meum vestris tormentis
recompensabo et furorem meum mitigabo.
Et ita verberibus et flagellis acriter eam
cedit. Per imaginem dire eam verbera-
vit. Dire quidem flagellans in vindictam et
suspendens durissimis furibus qui
furati erant. Sanctus dixit tunc illis et ex-
cepissetis apparuit hiis illam ubi eam
tunc pro vobis tam dure verberatus sum.
Tunc corpus meum totum passus est ecce quomodo cor-
pus meum livet ecce qualiter verberibus cru-
entatum est sanguinis vel pro quo erit
et reddite cuncta que tulistis alioquin
dei omnipotentis iram vos deseviet
et scelus vestrum in medium publicabitur
et quilibet vestrum suspendio morietur.
Cui illi. Quis es tu qui nobis talia loqueris.
Et ille: Ego sum nicolaus servus ihesu
christi quem iudeus ille pro rebus suis quas tuli-
stis tam crudeliter flagellavit. Terri-
ti ergo illi ad iudeum veniunt miracu-
lum referunt ab eo quod per imaginem factum
audiunt cuncta reddunt. Sicque la-
trones ad viam rectitudinis redeunt
et iudeus fidem amplectitur. Salvatoris
Vir quidam pro amore filii sui litteras
addiscentis festum sancti nicolai annuatim
sollempniter celebrabat. Quadam igitur vice
pater puero convivium parante et multos
clericos invitante venit diabolus ad ia-
nuam in habitu peregrini petens elemosi-
nam. Statim pater filio ut elemosinam
daret peregrino precepit. Puer sed peregrinum minime
inveniens insequitur. Cum ad quadrivium
pervenisset apprehendens eum diabolus strangu-
lavit. Quod cum audiens pater vehementer
ingemuit corpus tollens et in thalamo
collocavit cepitque pre dolore clamare
ac dicere. Fili dulcissime quomodo est tibi. Sancte
nicolae hec est merces honoris quam tibi
tam diu exhibui. Et cum hec diceret ecce
statim puer oculos de sompno evigilans
oculos aperuit ac surrexit. Vir quidam
nobilis rogavit beatum nicolaum ut sibi
filium a domino impetraret promittens se
filium ad eius ecclesiam ducturum et cyphum
aureum oblaturum. Filius igitur nascitur et ad
etatem perducitur et pater cyphum fieri iubet. Cyphus autem
sibi valde placuit. Illum eum ad opus
usibus retinuit et alium equivalentem sibi fieri precepit. Cum
navigarent ad ecclesiam sancti nicolai navibus
pater filio ut in illo cypho quem primo fieri
fecerat aquam sibi afferret precepit. Puer autem cum velle-
hauriret aquam cum cypho in mare cecidit
et statim disparuit. Pater tamen amare flens
votum suum perficit. Veniens
igitur ad altare sancti nicolai cum cyphum
secundum offerret tamquam proiectus de altari
cecidit. Cum autem eum elevasset et super
altare iterum posuisset rursus
de altari longius est proiectus elevat
autem super altare iterum eum et ideo positus et ad
huc longius est proiectus. Mirantibus
omnibus ad tam grande spectaculum
ecce puer sanus et incolumis advenit
primum cyphum in suis gestans mani-
bus narravitque coram omnibus quod cum in
mare cecidisset statim beatus nicolaus affuit
et eum illesum servavit. Sicque pater
eius letus effectus utrumque cyphum beato
nicolao optulit. Quidam vir

dnes mitis bi incolat filii huius q.
adeo dicti uocantur li g᷑ co d᷑i anpel
lani incolo sua ꝯ similiens oi anno
festum ei᷒ sollempnius celebrant. Sunt
ꝗ locis ille sinus mr̄ chiin agnete
nob. ad̄s ctus qui adi uite abagni
tenis capit᷒ qui ad ꝯtinuum reg᷑
eoꝝ depinatus sexti anno d᷑ festū
sci mic᷒ piens deuote celebrec
ꝑpā q᷑ ipsum ꝑ ao sium regi assist᷑
et reuoluto sua captiuone ꝑeimū
dolorē ꝛ gaudium ꝑ domo sua ea
die fiebat reptio q̄ alans suspira
re quoꝝ suspiriorꝝ cām d᷑ rex in
uit extorsis ait rex quasi cums
nuto agne cuilꝫ nobis manebit ꝛ tu
co fō ueuto uehemēter cotidie
ꝯ ueniente pui ai q᷑ pho rapi ꝛ au
fores eāe ut ꝑentes agebant sol
lempnia colloca ꝛ magnū gaudiū
omībꝫ gula. Ali qnoꝛ le q̄ pilt in
ueuit fuis de normānia cum ale
mare peiges ꝛ a soldano captus
cū eum sepe rebabet quid i festo
sci nic᷒ iubarē i in carcerē inclus᷒
terie flere ꝛ sua ubacōne rasta
ma q̄ mirat hic ꝯ sueuat sibito ob dor
miuit ꝛ euigilans in capella ptis
sui se inuenit De ethimo᷒ nomis

Ucia di aliud lux ei hō pul
chritudine inaspectione que
de ambit lucis nā hic est nō omis ei᷒
inaspectu gum sic diffusionē sua
sine aliqua iquinatē q̄ ꝑ q̄ aiꝫ inni
da diffusa nō coīquinat ꝛ recti in
cessū sui curuitate longissimam
lineā ꝑtrālit sine dilatōne mora
sic ꝑl; aud dē q̄ bā lucia hic decorē
uginitatis sui aliq corruptē diffu
sionē caritas sine aliquo inuido
amore rect᷑ icessū i tentōe i deū
sui ali q̄ obliquitate lōgissimā lineā

Diuine ꝯpunctōnis sine negligēcie
curditate ul' dī lucia q̄ lucis uia

Ucia uirgo De sci lucia
ꝯ siracusana nobilis gne
audiet famā scē agathe
ꝑ totam siciliam diuulgari sepltm
eius adiit cum matre sua euthi
cia ānis iiii᷑ mariibus fluxū
sanguinis ꝑ iactetenis ipā g᷑ int
sacꝛ sollēpnia ꝯ tingit in ꝯ euān
glim legēt i in quo dominū mulierē
ab hac passione sanasse narrat.
Tunc lucia matri d᷑ si credis his q
legunt crede ad agathā illū
ꝑ hic ꝑsentem ꝑ cui᷒ noie sum
mo ꝑ passionē dig᷑ eius sepltm
accedes actigis ꝑfri ꝯ tu᷒ sanara
te gaudebis. g᷑ recedentibꝫ ciūctis
ꝛ matre ꝛ filia excitibꝫ iux sepltm
mone lucia sopnus arripuit
uidit q̄ agathā i meo angloꝝ
gēmis ornatā stantē i dicentē
soror mea lucia uirgo deo deuo
ta quid ame ꝑtis q̄ ipā ꝑotīs
ꝑstare ꝯ tinuo m̄ri tue nā ecce
ꝑ fidem tua sanata ē euigilās
ꝯ lucia m̄ri d᷑ mr̄ mea ecce sana
ta ē ꝑ ipam quoꝛ te deꝑcor q̄ sine
oīōmibꝫ te sanauit ne m̄ de cetō
noīes sponsum sꝫ q̄dq̄ m̄ erat
datū ꝑ dote ꝑ ꝑtipibꝫ erogare d᷑
m̄r tēge oclos meos ꝛ q̄dq̄ uolueris
de facultatibꝫ facito ad q̄ lucia
quod moriēs das id̄o das q̄ tecū
ferre n̄ potes ꝯ dū uiuis ꝛ mice
de hēb᷑ cū g᷑ redissent sic cotidie
distrahēt ret᷑ ꝛ dant ꝑ incitabi pau
ꝑum. it᷑ ea dum ꝑ ꝯ uō m̄n de tra
hēt ꝛ distribuit ad spōsū nonam
ꝑuenit teste sponsus ainur ꝯ
de hoc tū deo illa caute q̄ meliorē
ꝑ fessiōez spōsa sua i uenitꝫ q̄ suo uolebit

noie ꝯpatre

et ideo melius aliquam distrahere. Credidit stultus carnale commercium et cepit auctor esse ne dedignatur. Venditis autem omnibus et pauperibus erogatis sponsus eam tradidit consulari Paschasio, dicens eam christianam esse et contra leges agere augustorum. Invitatam igitur eam Paschasius ad sacrificia idolorum, respondit: Sacrificium placens Deo est pauperes visitare et eis in necessitatibus subvenire, et quia iam amplius non habeo quod offeram, meipsam offerendam Deo offero. Cui Paschasius: Ista verba similibus tui christianis narrare poteris, non autem mihi qui principum decreta custodio. Cui Lucia: Tu principum tuorum decreta custodis et ego Dei mei legem custodio. Tu principes times et ego Deum timeo. Tu illos offendere caves [et ego Deum me non offendere caveo]. Tu illis placere desideras et ego ut Christo placeam concupisco. Tu ergo fac quod tibi utile esse cognoscis et ego faciam quod mihi utile esse perspexero. Cui Paschasius: Patrimonium tuum cum corruptoribus expendisti et ideo quasi meretrix loqueris. Cui Lucia: Patrimonium meum in loco tuto collocavi, corruptores autem mentis [et corporis] numquam admisi. Cui Paschasius: Qui sunt corruptores mentis et corporis? Lucia dixit: Corruptores mentis vos estis qui suadetis animas suum relinquere creatorem; corruptores vero corporis sunt qui corporalem delectationem preponunt epulis sempiternis. Paschasius dixit: Cessabunt verba cum perventum fuerit ad verbera. Cui Lucia: Verba Dei cessare non possunt. Cui Paschasius: Tu ergo Deus es? Lucia respondit: Ancilla Dei sum, qui dixit: cum steteritis ante reges et presides etc. Paschasius dixit: In te ergo spiritus sanctus est? Cui Lucia: Qui caste vivunt templum spiritus sancti sunt. Cui Paschasius: Ego faciam te duci ad lupanar ut violeris et

Lucia: Non inquinatur corpus nisi de consensu mentis. Nam si invitam me violari feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Numquam autem voluntatem meam ad consensum poteris provocare. Ecce corpus meum ad omne supplicium est paratum. Quid moraris? Incipe, fili diaboli, desideria tuarum penarum exercere. Tunc Paschasius lenones fecit venire dicens eis: Invitate ad eam turbam populi et tamdiu illudatur quousque mortua nuntietur. Volentes autem eam trahere, tanto pondere spiritus sanctus eam fixit ut nullo modo eam possent movere. Fecit quoque Paschasius mille viros advenire et manus eius et pedes ligare, sed eam nullatenus potuerunt movere. Fecit et mille iuga boum adhiberi, sed tamen virgo Domini immobilis permansit. Vocavit autem magos ut suis incantationibus eam moverent, sed nullo modo movere potuerunt. Tunc dixit Paschasius: Que sunt ista maleficia quod una puella a mille viris non movetur? Dixit Lucia: Non sunt ista maleficia sed beneficia Christi. Porro si adhuc decem milia adhibueris, eam ut prius immobilem me videbis. Putans Paschasius secundum quosdam quod oleo fugarentur maleficia, iussit eam oleo perfundi, nec sic moveri potuit. Angustiatus nimium iussit copiosum ignem circa eam accendi et picem et resinam et ferventis olei super eam fundi. Dixit quoque Lucia: Ego impetravi inducias martirii mei ut credentibus timorem auferam passionis et non credentibus insultationis vocem. Videntes autem amici Paschasii eum angustiari, in gutture eius gladium immerserunt. Que tamen nequaquam amittens loquelam dixit: Annuntio vobis pacem ecclesie redditam, Maximiano hodie mortuo et de suo regno Dyocletiano expulso. Et sicut civitati Cathenensi soror mea Agatha data est protectrix

Sic et ego annuncio tibi [illegible] ecclesie et
sassum intuentur. Verum hec virgo loquta
erat ministri romanorum venerunt Paschasium
apprehendunt, vinctum ad cesarem secum
ducunt. Audierat enim cesar quod totam
[illegible] provinciam fuerat depredatus. Veniens
igitur Romam et a senatu accusatus penam
capitali sententia est punitus. Virgo
vero Lucia de loco ubi percussa est
mota non est nec spiritum tradidit quousque
sacerdotes venientes corpus domini ei tradi-
derunt et omnes astantes amen domino responde-
runt. Ibique in eodem loco est sepulta et fabrica-
ta basilica. Passa est autem tempore Constantini et Maxentii
circa annos domini CCCX. De ethymologia nominis.

Thomas interpretatur abyssus vel geminus
quod grece didimus dicitur. Vel dicitur a tho-
mos quod est divisio sive sectio.
Dicitur abyssus eo quod profunditatem divini-
tatis penetrare meruit, quando ad suam interro-
gationem Christus respondit: Ego sum via, veritas
et vita. Dicitur geminus eo quod in resur-
rectione Christi geminate et in duplum quam alii
cognovit. Nam illi cognoverunt videndo, iste
videndo et palpando. Divisio sive
sectio dicitur, quia mentem suam ab amore mundi
divisit, vel quia ab aliis in fide resurrectionis divisus
et sectus fuit. Vel dicitur Thomas quasi totus means, scilicet
in dei amore et contemplatione. Huius enim tria
quasi singularia in ipso amore dei fuisse
de quibus dicit Prosper in libro de vita contempla-
tiva: Quid est deum diligere nisi animo concipere
fervido visionis dei affectum, peccati odi-
um et mundi fastidium. Vel Thomas dicitur a
theos quod est deus et meus. Unde Thomas
quasi deus meus, et hoc propter illud quod dixit cum
Christum credidit: Dominus meus et deus meus.

Thomas apostolus. De sancto Thoma apostolo.

Thomas apostolus cum esset apud Cesaream, apparuit ei
dominus dicens: Rex Indie Gundoforus
misit prepositum suum Abbanem querere hominem
architectonica arte eruditum. Veni igitur et

mittam te ad eum. Cui Thomas:
Domine, quocumque vis mitte me preter quam ad Indos.
Cui dominus: Vade secure, quia ero custos
tuus, et cum Indos converteris ad me cum pal-
ma martirii venies. Cui Thomas: Dominus
meus es et ego servus tuus. Fiat voluntas tua.
Cum prepositus per forum ambularet, ait
ei dominus: Quid emis, iuvenis? Et ille:
Dominus meus misit me ut conducerem ser-
vos in architectonica arte eruditos
ut romano opere sibi palatium construant.
Tunc dominus tradidit ei Thomam asserens
eum plurimum in hac arte eruditum
et peritum. Navigantes igitur ad quandam
civitatem venerunt, in qua rex filie sue
nuptias celebrabat. Hic autem preconizari
fecerat ut omnes nuptiis interessent,
alioquin regem offenderent. Convenit igitur illuc
Abbanes et apostolus. Cumque puella
quedam hebrea fistulam in manu gerens
unumquemque laude aliqua commendaret, vi-
dens apostolum intellexit hunc esse he-
breum eo quod non manducaret, sed
oculos ad celum teneret. Cum igitur
puella coram eo caneret ebraice
dicens: Unus est deus hebreorum qui crea-
vit omnia et fundavit maria, apostolus ipsa
hec eadem verba repetere satagebat. Pin-
cerna autem videns quod non manducaret
nec biberet sed tantum oculos ad celos
haberet, apostolum dei in maxillam
percussit. Cui apostolus: Melius est tibi ut
venia in futuro tibi detur et hic transitoria
plaga reddatur. Non hinc surgam donec
manus que me percussit hic a canibus
afferatur. Ille igitur ad hauriendam aquam abi-
it, et leo ipsum occidens sanguinem
eius bibit. Laniantibus canibus corpus
eius, unus niger canis manum dextram
eius in medium convivii apportavit.
Quo viso omnes turba obstupuit,
et puella verba eius recitans, proiecta

fistula ad pedes apli se piecit hic
aut ultionem factam replicat aug. illo
q facitu et aliis ap quendam hic finisse
feruntur. vnde ex legendis quo ad
pulchra plura suspecta hic possit uideri
a q hic nos aio ipandi. Sz nō pdi
cendi sit dimittis aug. u. diligentius inspiciatur. Pro primis istum
plane modo aio. u. sic in eod. libro
legitur scripturas apocrifas tra
ctasi nescio quibus sutoribus fabula
rum sub apostolorum noie scriptas que
suorum scriptorum temporibus mererentur sīc auc
toritatem [illegible] et doctis hoies
qui nunc in hac uiuerent [illegible]
[illegible] eos locutos [illegible]
agnoscere. i. q tu aplm [illegible]
[illegible] [illegible] pegit
[illegible] i cogitur aquodam [illegible] tal
ma parcissimum ipatum fuisse hoi
[illegible] uidimus. Pensat egressus esse ad fontem vnum aque [illegible]
[illegible] cum leo irruens itenuit
manum eius q [illegible] apli leui ictu
percussac accepit auulsa [illegible]
eius apli id adoptauit atq ip
canis [illegible] [illegible] idbiu
dissimulebat apls. q dh' indi [illegible]
lius [illegible] qui i [illegible] fallor hic
scriptum e q ei nemo [illegible]
[illegible] compensato [illegible]
ioris uo apus q carus deest phuc
timore [illegible] ignoscat. i illi pro
hunc manum [illegible] ieiunii
[illegible] illa via sic aucto [illegible]
[illegible] in ea uic [illegible]
in maichi aquibus ille scriptum quod
cano eam [illegible] aiq [illegible]
[illegible] [illegible] hic cogunt
[illegible] illam [illegible] q dicere
dicens siquis respondit in iam
illam [illegible] ple illi i similiter.

[illegible] [illegible] cordis et simo ex
hilarā gestu corporis expressione [illegible]
qui quidē apls [illegible] [illegible] [illegible]
logium in [illegible] [illegible] psequitur.
impiu [illegible] illa i una relique
q [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] adinominio tenebris
tius dilectionis affectu tertius re
quirebat correptionis exemplis
h vnum sic sine ostentum. Eum nolu
erunt [illegible] similiter [illegible] [illegible]
[illegible] et adoratores gladio p
[illegible] eas [illegible]
[illegible] et aferunt [illegible]
acq [illegible] quidē iudices pu
blicas legibus [illegible] maiorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gla [illegible]
uiletur hic aug. Tunc apls ad [illegible]
reg [illegible] et sponsa [illegible]
duē adolescētibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
abeunte apls [illegible] [illegible]
[illegible] plenus [illegible]
Conuenientibus uo sposo et sponsa [illegible]
et [illegible] obdormiuit et [illegible] illi
[illegible] [illegible] [illegible] q rex
[illegible] eos amplectens [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apls ad
eos ingrediens dicens eis [illegible]
nob [illegible] et me clausis ianuis
huc adduxit [illegible] nos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
oim regina uirtutum et fructus salu
tis perhenne [illegible] soror [illegible]
angelorum possessio oim bonorum [illegible]
libidinum [illegible] trophei [illegible]
demonum. Ex eternorum [illegible]
diorum de libidine q corruptio gignit
de corruptione pollutio nascitur. De pol
lutione reatus oritur. de reatu [illegible]

gratias. Sed illo referente unus angelus apparuit dicens eis: Nos sumus angeli vobis ad custodiam deputati, quibus si apostoli salubribus monitis obtemperaveritis omnia vobis tribuemus. Tunc eos apostolus baptizavit et de fide diligenter edocuit. Post multum vero tempus sponsa nomine Pelagia sanctimonialis velamen consecrata martyrio coronata est. Et sponsus nomine Dionysius illius civitatis in episcopum ordinatur. Post haec autem apostolus et Abbanes ad regem Indiae pervenerunt. Designato igitur ab apostolo mirabili palatio et copioso thesauro accepto rex in aliam provinciam profectus est, et apostolus universum thesaurum populis erogavit. Per totum autem biennium quo absens fuit rex apostolus praedicationi instetit et innumerabilem populum ad fidem convertit. Rediens autem rex et quae Thomas fecerat discens ipsum cum Abbane in ima carceris retrusit, ut postmodum ambos excoriatos incendiis traderet. Interea Gad frater regis moritur et sepulchrum ei ambitiosum paratur. Quarta autem die qua mortuus fuerat resurrexit et stupefactis omnibus cunctisque fugientibus dixit fratri suo: Hic homo frater quem excoriare et incendere disponebas amicus dei est et angeli omnes famulantur ei, qui me in paradisum ducentes quoddam mihi ostenderunt palatium ex auro et argento et lapidibus pretiosis mirabiliter fabricatum, et cum eius pulchritudinem admirarer dixerunt mihi: Hoc est palatium quod frater tuus tibi construxerat. Cumque dicerem: Utinam ianitor eius essem, dixerunt mihi: Frater tuus nunc illo se fecit indignum; si tu in illo manere volueris rogabimus dominum ut te suscitare dignetur, ut illud a fratre tuo possis emere reddens ei pecuniam quam se aestimat perdidisse. Et haec dicens cucurrit ad carcerem fratris sui postulans indulgentiam, abiectis quoque vinculis rogavit apostolum ut acciperet vestem pretiosam. Cui apostolus: Ignoras quod nihil carnale nihil terrenum gestant qui

in caelestibus potestatem habere cupiunt. Egrediente autem apostolo de carcere rex occurrit ei et ob veniam eius pedibus se provolvit. Tunc apostolus ait: Multum vobis praestitit deus ut secreta sua vobis ostenderet. Credite in Christum et baptizamini ut aeterni regni participes fiatis. Dixitque ei frater regis: Regni mihi palatium quod fratri meo fecisti comparare merui. Tunc apostolus: Si hoc placuerit fratri tuo fiet. Cui rex: Illud erit meum; tu apostolus tibi fabricet aliud, quod si forte nequiverit, illud nobis ambobus commune sit. Et apostolus: Innumerabilia palatia sunt in caelo ab initio saeculi praeparata quae fide et pretio eleemosynarum comparantur. Divitiae autem tuae ad illa te antecedere possunt, sequi non possunt. Post unum autem mensem fecit apostolus omnes illius provinciae congregari. Quibus congregatis debiles et infirmos seorsum stare iussit et super eos oravit. Cumque qui docti fuissent respondissent Amen, coruscatio de caelo veniens tam apostolum quam illos fere per horam dimidiam sic perstrinxit ut omnes se putarent ictu fulguris interisse. Erigens autem se apostolus dixit: Surgite, quia venit dominus meus sicut fulgur et nos sanavit. Exsurgentes autem omnes sani deum et apostolum glorificaverunt. Tunc apostolus coepit eos docere et gradus virtutum assignare. Primus est quod in deum credatur, qui unus in essentia et trinus in personis. Et dedit eis exemplum sensibile quomodo in una essentia tres personae esse possint. Primum exemplum quia una est in homine sapientia et de illa una procedit intellectus, memoria et ingenium. Est autem ingenium ut quod non didicisti invenias; memoria ut non obliviscaris quod didiceris; intellectus ut intelligas quod ostendi possit vel doceri. Secundum est quia in una vinea tria sunt, scilicet lignum, folium et fructus, et haec omnia tria sunt una vinea. Tertium

est capax. Unum ex iiii sensibus consistit in uno capite, scilicet visus, auditus, odoratus et gustus, et hec plura unum sunt et caput dei. Deus quidem est non lapideus sculptilis. Castus non sit a fornicatione continens. Avarus non sit ab avaricia temperans. Quamvis negligat certum gerens. Certus ut primam teneant. Custos non peius presentent. Unusquisque non lege pertinacem amantes. Caritatem non nolunt dei in faciendo continere et ea opera operentur. Cum est ut earum in omni fraude quidam. Cristus non caritatem annuncient iamas in pendent. Cristus ut in anime tradiendi vigilem tam ad hilem necesse predicationi suo baptizavit xi milia virorum exceptis parvulis et mulieribus. Post hec in superiorem Indiam abiit ubi innumerabilibus miraculorum signis coruscavit. Tunc Sintice amica Migdonie uxoris Carisii cognati regis apostolus illuminavit. Dixit quod Migdonia ad Sinticen pervenit si posset eum videre. Tunc Migdonia de consilio eius habitum mutavit et inter mulieres pauperes ubi apostolus predicabat advenit. Apostolus autem cepit deinde continuo predicare dicens miseram esse vitam hanc et omnia eius instabilia et adeo fugitiva ut cum tenetur effugiat. Talia etiam deinde cepit iiii rationibus exhortans ut libenter verbum dei audirent comparans ipsum verbum dei quattuor rebus, scilicet collirio eo quod oculum nostri intellectus illuminat, potioni eo quod nostrum affectum ab omni carnali amore purgat et mundat, emplastro eo quod nostra vulnera sanat, cibo eo quod celestium nos amore delectat. Et sicut infirmo nichil valent nisi ea recipiat, sic nec anime languenti verbum dei prodest nisi devote audiat. Predicante igitur apostolo Migdonia credidit et deinceps thorum viri abhorruit. Tunc Carisius a rege impetravit ut apostolum in carcerem poni iuberet. Ad quem veniens Migdonia rogavit ut sibi ignosceret quod propter eam in carcerem missus esset. Quam ille benigne consolans se libenter omnia pati asseruit. Carisius autem regem rogavit ut reginam sororem uxoris sue ad persuadendum mitteret si forte eam revocare posset. Sed regina conversa ab ea quam volebat pervertere, visis que per apostolum facta sunt tantis signis, dixit: maledicti sunt a deo qui non credunt his operibus. Tunc apostolus omnes qui aderant tribus breviter instruxit, scilicet ut ecclesiam diligerent, sacerdotes honorarent et assidue ad audiendum verbum dei convenirent. Revertente autem regina dixit ei rex: quid tam diu morata es? Que respondit: putabam Migdoniam stultam esse, sed est sapientissima et me ad apostolum dei ducens viam veritatis me cognoscere fecit, et nimis stulti sunt qui in Christum non credunt. Noluit autem regina regi deinceps copulari. Stupefactus autem rex dixit cognato suo: dum tuam uxorem recuperare vellem, meam perdidi, et peior mihi mea effecta est quam tua. Tunc rex iussit apostolum ligatis manibus ad se adduci, et precepit ei ut suas uxores coniugibus revocaret. Apostolus autem triplici exemplo ei ostendit quod quamdiu in errore persisterent hoc facere non deberent, videlicet exemplo regis, exemplo turris et exemplo fontis. Dixit: cum tu sis rex non vis habere inquinatam famulam sed mundos famulos et ancillas, quanto magis credendum est deum amare castissimam et mundissimam famulam. Quid ergo culpor si deum amare predico in suis famulis quod diligit in me ipso. Fabricavi turrim excelsam et dicis mihi ut ego qui fabricavi illam eam destruam. Fodi etiam profundum et dum fontem de abysso educerem dicis mihi ut obstruam

Illum. Tunc iratus rex iussit eum super
ardentes laminas ferreas et apostolum
nudis pedibus super eas poni, quam mox nu-
tu dei fons ibi erupit et eas extinxit.

Tunc rex consilio cognati sui in for-
nacem ardentem misit, quae mox refrigera-
ta est, et apostolus die altera sanus inde exivit.
Et ille sibi dixit, quod regi consilius: fac eum
offerre deo soli, ut sic dei sui iram incurrat,
qui ab eis eum liberat. Cumque ad hoc urgere-
tur, dixit regi: quanto tu melior es factura tua,
quando contemptor dei vivi et picturam
colis? Tu putas, quod sicut dicit Carisius, deus
meus mihi irascitur postquam adoravero deum
tuum? Immo magis tibi irascitur deus meus. Ecce con-
iuncte adoro, sed deum tuum, quem adorari-
te dicis, deus meus non eiciet illum
sacrificatum illi. Sed sic tu credas deum
meum. Cum rex ad hunc modum cepisset lo-
qui, tunc precepit apostolus demoni
qui erat in eo ut cum ante eum coram idolo
genua flecteret, statim idolum
comminueret. Flectens igitur genua apostolus
dixit: Ecce adoro, sed non idolum; sed nec
metallum adoro, sed deum meum Ihesum Christum;
in cuius nomine precipio tibi demoni qui eo lates
ut hoc simulacrum comminuas. Statim
quasi cera liquefactum est. Tunc omnis sacerdotes
rugiunt et dixit: nunc pontifex autem templi
levans gladium apostolum transfixit, dicens:
ego ulciscar iniurias dei mei.
Rex autem et Carisius cum fugerent, videntes
quod populus vellet apostolum vindicare, et corpus
eius iniuriatum et incenderet; christiani autem corpus
apostoli tulerunt et honorifice sepeli-
erunt. Post longum tempus, scilicet anno domini CCXXX,
corpus apostoli in Edissam civitatem, quae olim
dicebatur Rages, translatum est ab
Alexandro imperatore ad peticionem Syrorum. In
illa civitate illa autem civitate nullus hereticus,
nullus iudeus, nullus paganus vivere
nec tyrannus aliquis nocere potest in civitate ...

... pugnantes rex ille citans epistolam
in manu salvatoris scriptam ac sub-
mittit. Pro (Edissa?) gens illa quondam civitate
illa insurrexit, infans baptizatus su-
per portam stans epistolam illam legit, et
ea die manu salvatoris scripta ... et
apostoli Thome vel ipsius hostes aut
fugiunt aut pereunt. Ysidorus in libro
de obitu et vita sanctorum sic de isto apostolo
dicit: Thomas discipulus Christi ac similis Sal-
vatori, audiendo incredulus, videndo
fidelis fuit. Hic evangelium predicavit Par-
this, Medis et Persis, Hyrcanis ac Bac-
trianis, et intrans orientalem pla-
gam et interna gentium penetrans, predicationem
suam usque ad titulum sue passionis
perduxit. Hic lanceis transfixus occubuit.
Hec Ysidorus. Chrisostomus quoque ait, quod cum Thomas
ad regionem magorum qui Christum
adorare venerant accessisset, eos baptizavit
et facti sunt adiutores fidei
christiane.

De tempore peregrinationis

Festo de festivitatibus que occur-
runt infra tempus renovationis,
quod incepit a Moyse et prophetis
et durat usque ad adventum Christi
in carne, quod tempus representat ecclesia ab
adventu usque ad nativitatem domini inclu-
sive. Sequitur modo de festivitatibus
que veniunt infra tempus quod partim est re-
conciliationis, partim peregrinationis, quod tempus representat ecclesia a nativitate
usque ad septuagesimam, sicut supra in prologo
dictum est.

De nativitate domini

Nativitas domini nostri Ihesu
Christi secundum carnem, ut (ad) Ihesu
nonnullos tempus aetatis ... as ...
tis ab Adam V. millibus
ducentis XXVIII annis, vel secundum alios
VI millibus, vel secundum Eusebium Cesariensem
episcopum, quinque millibus nongentis
... octoginta ... secundum ...
... nullum ...

Iuxta methodium post mundi cre-
atione ueniente cum ipso filio dei in mundum
mundi pace uniuersus mundus gaudeb-
at toto orbi unius romanorum principatui
presidente. Is dictus est octauianus ap-
pellatione cesar a iulio cesare cui successit
nepos augustus ab augmento rei publice
imperator ad dignitatis honorem qua ad
ceteris aliorum regum. Hic primo hoc
nomine insignitus. cum sic nasci uoluit
ut nobis temporalem pacem et eternam
tribueret sic uoluit in medio ortus
ortui sui pax temporis illustrari. Cesar
igitur augustus uniuerso presidens orbi
scire uoluit quot prouincie quot ciuitates
quot castella quot uille quot homines in toto
orbe essent. Iussit quod ut dicitur in hystoria
scolastica ut omnes homines ad urbem unde
traherent originem pergerent et quilibet
denarium argenteum qui ualebat
x nummos usuales unde et denarius
dicebatur presidi prouincie tradens se
subditum romano imperio profiteretur. Nam et nummus
imaginem cesaris et suum scriptum
nomen habebat et dicebatur professio et
descriptio sed diuerso respectu. Nam presidi
prouincie censum capitis denarium illum
quisque reddebat et illum super caput suum
ponebat et proprio ore profitebatur se esse subditum
romano imperio unde dicebatur professio id est proprio
ore fassio et fiebat hoc coram omni
populo. Dicebatur et descriptio quia certus numerus
eorum qui censum capitis deferebant certo
denario numeratus in scriptis redigebatur. In scrip-
tis hec autem descriptio facta est a preside syrie
cyrino prima dicitur ut in hystoria scolastica hec
quantum ad syriam quia iudea in um-
bilico terre habitabilis esse dicitur prima
in ea inchoata est deinde per circumstan-
tes regiones ab aliis presidibus perfecta
est. uel prima dicitur uniuersalis a qua alie
particulares precesserant uel forte prima

capitum in ciuitate fiebat a preside ... presidi ca-
pitum in regione a legato cesaris ...
regionum in urbe coram cesare. Ioseph
ergo cum esset de genere dauid a nazareth in
bethleem profectus est. Cumque instaret
tempus pariendi uirginis et ipse de suo re-
ditu incertus esset eam secum assumpsit
et in bethleem duxit secum nolens thesaurum
a deo sibi commissum in alienis manibus dimit-
tere sed ipse per se uolens illum cura peruigili
custodire. Cum igitur bethleem appropinqua-
ssent ut dicit frater bartholomeus in sua compila-
tione et ex libro de infantia saluato-
ris sumitur, uidit uirgo partem populi
gaudentem et partem gementem quod sic exponit
angelus ad eam. pars populi gaudens est populus
gentilium qui in semine abrahe eternam benedictionem
accipiet pars autem gemens est plebs iu-
daica a deo suis meritis reprobata. Cum
igitur ambo bethleem aduenissent et quia
pauperes erant et quia hospitia omnia
ab aliis qui ad hoc idem uenerant illi in hospi-
cium habere potuerunt diuertunt igitur in communi
transitum qui ut dicit in hystoria scolastica erat
inter duas domos operimentum habens quod
diuersorium dicitur ubi ciues ad colloquen-
dum uel ad conueniendum in diebus ocii
uel propter aeris intemperiem diuertebant. Ubi forte
Ioseph presepe boui et asino fecit
uel ut quidam uolunt rustici ad forum uenien-
tes animalia sua ibi ligabant et ideo pre-
sepe ibi constructum erat. Ibi igitur noc-
te media dominica diei beata uirgo filium
peperit et in presepio super fenum reclina-
uit quod fenum ut dicitur in hystoria scolastica beata
helena postmodum romam detulit. ad
cuius fenum commestione bos et asinus
ut dicitur abstinebant. Nota autem quod natiuitas
christi fuit mirabilis fuit enim mirabilis
causa et utilis exhibita. Fuit enim mira-
bilis tum ex parte gignentis tum ex parte
modi generandi tum ex parte geniti.

deprecando (?) ... dicitur quod ... ore proprio ... illo ei

octaui ... pariat

Tertium ex parte generantis quoniam fuit
virgo manens et peperit. v. modis ostenditur.
Primo per prophetiam ysaie: Ec-
ce virgo concipiet et pariet filium et cetera. Secundo
per figuram. Hec enim figurata fuit et per virgam
Aaron que sine omni humano studio flo-
ruit et per portam Ezechielis que semper clau-
sa permansit. Tertio per custodiam Ioseph
ut ex eo quod ipsam custodivit testis
sue virginitatis fuit. Quarto per ex-
perientiam. unde ut in compilatione libri
Bartholomei et de libro de infantia salva-
toris sumptum sumitur cum instaret tempus
pariendi virginis Ioseph, licet deum de vir-
gine nasciturum non dubitaret, more
tamen gentis patrie obstetrices vocavit,
quarum una vocabatur Zebel et altera
Salome. Zebel autem considerans et inquirens
et ipsam virginem inveniens exclamavit
virginem peperisse. Salome autem dum
non crederet sed hoc probare vellet, continuo aruit
manus eius. unde angeli tamen sibi ap-
parentis puerum tangit et continuo sani-
tatem recepit. Quinto per miraculi evidenti-
am. Rome enim ut testatur Innocentius ter-
tius xii annis pax fuit. Quare Romani templum
pacis pulcherrimum construxerunt et ibi
statuam Romuli posuerunt. Consul-
entes autem Apollinem quantum duraret
acceperunt responsum quousque virgo
pareret. Hoc audientes dixerunt: ergo in
eternum durabit. impossibile enim credebant quod
umquam pareret virgo. Unde in foribus templi
titulum hunc scripserunt: templum
pacis eternum. funditus corruit et est
modo ecclesia sancte marie nove. Secundo fuit mi-
rabilis ex parte geniti. Sicut enim dicit
Bernardus in eadem persona eternum antiquum et novum
mirabiliter conveniunt. Eternum et deitas
antiquum scilicet caro ab Adam traducta
novum scilicet anima de novo creata. Item sicut
ipse dicit: hodie tres mixturas fecit

Sed in ipsa nocte qua virgo peperit templum fu[nditus]

opera fecit ipse deus et homo mirabili-
singulariter ut talia nec facta sint
nec amplius facienda sint. Coniuncta
quippe sunt adinvicem deus et ho-
mo, mater et virgo, fides et cor humanum.
Prima valde mirabilis quia coniuncta
sunt limus et deus, maiestas et infir- limus
mitas, tanta vilitas et tanta sub-
limitas. Nichil enim deo sublimius et nichil
limo vilius. Secunda nichilominus valde mira-
bilis. a seculo enim non est auditum quod vir-
go esset que peperit et mater esset que
virgo permansit. Tertia est prima inferior
sed non est minus fortis. Mirum e-
nim est quomodo cor humanum fidem his
duobus accommodare potuit, quomodo credi po-
tuit quod deus homo esset et quod virgo per-
manserit que peperit. Hec ille. Tertio
fuit mirabilis ex parte modi
generandi. eius enim partus fuit sup-
ra naturam ex eo quod virgo concepit,
supra rationem ex eo quod genuit deum,
supra humanam conditionem ex eo quod sine
dolore peperit, supra consuetudinem
ex eo quod de spiritu sancto concepit. Nam
virgo genuit ex humano semine sed
mistico spiramine. Nam spiritus sanctus
ex castissimis et purissimis sangui-
nibus virginis accepit et inde corpus
id formavit. Et sic quartum modum
mirabilem faciendi hominem deus osten-
dit. Sic enim dicit Anselmus: iiii modis
deus potest hominem facere, scilicet sine viro
et femina sicut fecit Adam, de homine sine femina
sicut fecit Evam, de homine et femina sicut communis
usus probat, de femina sine homine sicut
hodie mirabiliter factum est. Secundo eius
nativitas hodie fuit multipliciter ostensa.
ostensa est. Primo per omnis generis creatu-
ras. Est enim quedam creatura que habet tantum esse
sicut pura corporea, quedam que habet esse et vi-
vere sicut vegetabilia, quedam que habet esse

vivere et sentire, sicut alia. Quedam que habet esse, vivere, sentire et discernere, sicut homo. Quedam que habet esse, vivere et sentire et discernere et intelligere, ut angelus. Per has omnes creaturas hodie Christi nativitas est ostensa. Primo enim creatura pure corporea triplex est, scilicet opaca, transparens sive pervia et lucida. Primo quoque ostensa est per corpoream opacam, sicut per destructionem templi, ut supra dictum est. Et per ruinam statue Romuli, de qua dictum est quod tunc cecidit, et ruina multarum statuarum que tunc in aliis locis plurimis ceciderunt. Legitur in hystoria scolastica quod Jeremias propheta in Egyptum veniens post mortem Godolie regibus Egypti signum dedit quod eorum ydola corruerent cum virgo filium pareret. Exinde ydolorum sacerdotes imaginem virginis puerum in gremio baiulantis in secreto loco templi statuerunt et ibi eam adorabant. Sed a Ptholomeo rege cum causam interrogarentur, dicebant quod esset misterium quod a sancto propheta eorum maioribus traditum expectabant, et sic in rebus venturis credebant. Secundo per naturam corpoream transparentem et perviam, quia in ipsa nocte nativitatis domini obscuritas aeris in claritatem diei versa est. Rome etiam, ut dicit Orosius et Innocentius papa tercius, fons aque in liquorem olei versus est et erupit usque ad Tyberim et tota die illa largissime emanavit. Et hoc prophetaverat ei Sibilla, quod cum erumperet fons olei nasceretur salvator. Tertio per creaturam lucidam, sicut corpora celestia ostenderunt. Nam ipsa die, sicut antiqui revelaverunt et Chrysostomus confirmat, magis in oriente orantibus in quodam monte apparuit stella que formam pueri pulcherrimi habens et in cuius capite crux splendebat, que magos allocuta est, ut in Judeam proficiscerentur et ibi natum puerum invenirent. Ipsa die tres soles in oriente apparuerunt, qui paulatim in unum corpus redacti sunt, per quod significabatur quod trinitas et unitas dei notitia toti orbi fieret, vel quia natus erat ille in quo tria, scilicet anima, caro et deitas, in una persona convenerunt. In hystoria tamen scolastica dicitur quod non in ipsa die nativitatis tres soles apparuerunt, sed aliquanto tempore ante, post mortem Julii Cesaris. Idem et Eusebius in cronicis dicit. Octavianus etiam imperator, ut dicit Innocentius papa tercius, cum universum orbem dicioni romane subiugasset, in tantum senatui placuit quod eum pro deo colere vellent. Prudens autem imperator se mortalem intelligens immortalitatis nomen noluit usurpare. Ad illorum vero importunitatem Sibillam prophetissam vocat, volens per eius oracula scire si in mundo maior eo aliquis nasceretur. Cum ergo in die nativitatis domini consilium super hac re convocasset et Sibilla in camera sola cum imperatore oraculis insisteret, in die media circulus aureus apparuit circa solem et in medio circuli virgo pulcherrima stans super aram, puerum gestans in gremio. Tunc Sibilla hoc Cesari ostendit. Cum autem imperator ad predictam visionem plurimum admiraretur, audivit vocem dicentem sibi: Hec est ara celi. Dixitque ei Sibilla: Hic puer maior te est et ideo ipsum adora. Eadem autem camera in honore sancte Marie dedicata est, unde usque hodie dicitur sancta Maria ara celi. Intelligens igitur imperator quod hic puer maior se erat, ei thura obtulit et deus deinceps vocari recusavit. De hoc autem Orosius dicit: Octaviani tempore circa horam tertiam repente liquido ac puro sereno circulus ad speciem celestis arcus orbem solis ambivit, quasi venturus esset qui ipsum solem solus fecisset totumque mundum et regeret. Hec Orosius. Idem ait Eutropius. Secundo

quorum timotheus historiographus refert se in antiquis romanorum historiis invenisse quod octavianus xxxv anno regni sui capitolium ascendit et quis post se rem publicam gubernaret a diis sollicite requisivit et audivit vocem dicentem puerum celestem ex deo intemerate sine coitu genitum et tunc post circulum virginem sine macula nasciturum. Hoc audito edificavit aram cui hunc titulum superposuit: Hec est ara filii dei viventis. Secundo ostensa et manifestata est per creaturam que habet esse et vivere sicut sunt plante et arbores. In hac enim nocte ut bartholomeus in sua compilatione testatur vinee engaddi que proferunt balsamum floruerunt fructum protulerunt et liquorem dederunt.

Tertio per creaturam que habet esse vivere et sentire sicut sunt animalia. Ioseph enim in bethleem cum maria pregnante ascendens bovem forte ut ipsum venderet et censum pro se et pro virgine solveret et residuum in victum reservaret et asinum forte ut virginem veheret secum duxit. Bos autem et asinus miraculose deum cognoscentes flexis genibus ipsum adoraverunt. Ante etiam christi nativitatem per aliquot dies ut ait eusebius in cronica cum quidam arantes boves ad aratores dixerunt: homines deficient segetes proficient.

Quarto per creaturam que habet esse vivere sentire et discernere sicut homo scilicet per pastores. Ipsa enim hora pastores super gregem suum vigilabant sicut bis in anno in longioribus et brevioribus noctibus antiquitus consueverant. Mos enim fuit antiquitus gentilium quod in utroque solstitio scilicet estivali circa festum iohannis baptiste et hyemali circa natale domini vigilias noctis custodirent ob solis venerationem quod forte usus fuerat apud iudeos ex cohabitatione eorum. Quibus angelus domini apparens salvatorem natum annunciavit et signum dedit scilicet quod invenirent eum involutum et cum eo multitudo celestis exercitus angelorum dicentium gloria in altissimis deo et cetera. Pastores gavisi venientes totum sic ut angelus dixerat invenerunt. Sic etiam manifestatum est per presides augusti quod templum pacis dedit ne eum quasi dominum nominare auderent sicut orosius testatur. Forte enim visionem illam circa solem viderat et ruinam templi et de fonte olei et intelligens quod in mundo natus esset maior se, nec deus nec dominus nominari voluit. In quibusdam autem cronicis legitur quod appropinquante die nativitatis christi octavianus provincias in vias publicas fecit et omnia debita romanis dimisit. Sexto manifestatum est per sodomitas qui omnes in toto mundo in illa nocte extincti sunt sicut dicit ieronimus. Lux orta est tanta quod omnes qui illud vitium exercebant extirparet ne in natura quam assumpsit tantam deceret immunditiam invenire. Sicut enim dicit augustinus videns deus contra naturam vitium in humana natura fere dissimulavit incarnari.

Quinto per creaturam que habet esse vivere sentire discernere et intelligere sicut angelos. Angeli enim christi nativitatem pastoribus annuntiaverunt ut [illegible] dictum est.

Est nobis utilis exhibita quantum ad demonum confusionem quia iam homini nobiscum [illegible] prevalere non possunt. Legitur [illegible] ... linguis alternis dimicaverunt in vigilia natalis domini. Modo beatam virginem in ulnis tenentem filium et dicentem ad dies in quo per tercium oracula renovantes: Ve homines qui ante hunc diem hominibus prevalebant ad hanc noctem de spiritu [illegible] expulsi sunt [illegible] ubi dicit [illegible] Sed mentem est [illegible] dei officias [illegible] ipsum ab oratorio devoto [illegible] adorantem [illegible] nulla

Campanis (?) pulsatis venerabilis iulius quod
petrus cluniacensis. legitur quod in vigilia natalis
domini sancto hugoni abbati cluniacensi apparuit
beata virgo filium in gremio tenens et
cum eo ludens quem dicebat ei: nosti
tu quod dies natalis mei est cum
magno laudum tripudio celebre.
Et ubi nunc dyabolus inimicus vel quid dicere potest
facere. Tunc dyabolus videbatur quasi de terra
surgere ac dicere et sinunt eum in laudes me
sinunt in ecclesia non possum, sed in capitulum,
dormitorium, in introitu. Et ille accedens
capituli invenit hostium capituli nimis
depressum, dormitorii hostium latum, refectorii
propter gulam et propter delictum caritatis (?). Sexto
ad humiliationem (?) [illegible] obtinendum
ecclesie (?). Septimo ad veniam impetrandam. Sicut
legitur in libro exemplorum quod cum quidam
vir lubricus ad cor tandem rediens
de venia desperaret. Tandem cogitans
de iudicio se puniebat et deserens se ibi
reputabat se in inferno cogitans
de paradiso reputabat se in illius deprecatione
(?) reputabat se indignum cogitans
quod privatus delectationibus propter humilitatem
infirmitatis sue ad infirmitatem corporis
destinata venia audire meruit. Octavo ad
infirmitatem curandam. Unde dicit Bernardus quod
triplici morbo laborabat genus huma-
num: in principio, in medio et in fine, scilicet in nativitate,
in vita, in morte. Nativitas erat immunda,
vita perversa, mors periculosa. Venit Christus qui
hunc triplicem morbum attulit triplex
remedium: nam natus est, vixit et obiit.
Eius nativitas purgavit nostram, et mors ejus
destruxit nostram. Nono ad superbiam humili-
ationem. Unde dicit Ieronimus quod humilitas filii
dei quam in nobis in nativitate exhibuit fuit
nobis exemplum et sacramentum et medicamentum.
Exemplum quo vivendum est quod homo in humilitate
et ad alium sacramentum quo peccati nostri vin-
culum solvitur, et medicamentum.

[illegible] natura (?) uteri (?) sanavit. Unde Augustinus
Sermo(?) ubi non fuit hominis sanatio, est propinquum
humilitate Christi et sic convenienter humilitas
salvationis videatur. Unde sermo prodiit
(?) ei per humilitatem sive quod deum in sua
dei et [illegible] dei sive quod de in quod est precepit
quia precepto quod ne de ligno scientie boni et mali
comederet. sive et ideo ad deum quod
ad appetitum divinitatis accedens quod dyabolus
dixit: Eritis sicut dii. volendo quod de illo
nolle nolebat. sive non voluntatem
posuit ac finem dei sive in. Io. damascenus
humiliavit se propter homines vel ad homines
deorum (?) utilitatem et salutem vel ad homines
provocandi modo consilium, sicut homines
provocandi modo consilium. sicut est nat-
tivitas (?) quod nobis salus fuit quod scilicet nat-
tus (?) utilitas est et pertinendum (?) formam pregn-
nis (?) et (?) quod dissilit quod de spiritu sancto
natus ex matre virgine. Incipit nomine

De sancta Anastasia

Anastasia dicitur ab ana quod est sur-
sum et stasis quod est stans sive
statio quia sursum stetit animus
ad virtutes. De sancta anastasia

Anastasia nobilissima romanorum
filia patris illustris sed pa-
gani, matre sua fausta christiana
et a beato grisogono fide christiana edocta nupsit
et publio romano sed se ab eius consortio
abstinebat. Qui audiens eam cum una
sua ancilla in habitu vili christianorum carcer-
ces circuire et eis necessaria ministrare fecit eam
arctissime custodiri, ita ut etiam ali-
monia denegaretur, volens quod sic eam
perire, ut ipse in eius largissimis pos-
sessionibus lascivire posset. Quae se mori
putans dolorosas litteras grisogono mittebat,
et ille consolatorias remittebat. Interea
maritus eius moritur et illa carceribus li-
berata. Habebat tres ancillas pulcher-
rimas que sorores erant quarum una
dicebatur agape, altera theonia, tertia alia.

refectorii
arctum est hostium capituli, hostium dormitorii latum
... laudes
Mors utilis de ...

hyrenem que erant christiane et pulcherrime mo-
uens inuitatem olediuerit in mibicli
eas reclusit ubi coquine utensilia erant.
prefectus autem incensus amore
ad eas iuit ut suam libidinem exer-
ceret. Qui insania visus putans se tractare
virgines caccabos patellas caldari-
as et similia amplexatus osculabatur et cum
ex his satiatus fuisset foras exiit nigri-
tus et deformis et vestimentis conscissis.
Quem famuli eius pre foribus expectantes sic ap-
tum videntes cogitantes quod demo-
nium versus esset, eum verberibus affecerunt et fu-
gientes solum reliquerunt. Cum ad imperatorem
adiret ut de his conquereretur, alii virgis
eum percutiebant suspicantes quod insa-
nus esset. Oculi autem eius tenebantur ne se
deformem videret. Quare ipse plurimum mirabatur
cur sic eum omnes deriderent quem tanto
honore habere consueverant. Videbatur enim ei
quod ipse et omnes essent albis vestibus induti.
Tandem vero cum se deformem ab aliis
didicisset, putavit quod puelle per artem magicam
hoc fecissent. Iussit eas coram se expoliari
ut eas nudas saltem aspiceret. Sed ea-
rum vestimenta sic earum corporibus adhese-
runt ut nullo modo exui valerent. Prefectus
autem pre admiratione ita obdormivit ut stertens
quod et pulsationibus non poterat excitari.
Tandem virgines martyrio coronantur
et Anastasia ab imperatore cuidam prefecto
traditur, ut si eam sacrificare faceret pro-
modum in uxorem eam haberet. Cum eam in thala-
mum induxisset et eam amplexari vellet, sta-
tim cecus effectus est. Deos adiit querens si sana-
ri posset. Cui dii dixerunt: Quia sanctam Anasta-
siam contristasti nobis traditus es, et amodo
semper nobiscum tormentis in inferno. Cum domum
reduceretur inter manus puerorum vitam finivit.
Tunc Anastasia alii prefecto traditur ut eam in
custodia detineret. Audiens autem quod ipse innume-
ras possessiones haberet privatim dixit ei: Anastasia si vis

uellz

+
alii in eius faciem expuebant. Alii lu-
tum et pulverem in eum proiciebant. Alii
eum pugnis percutiebant.

esse christianam fac quod precepit dominus tuus. Ille
enim precepit: Deus tuus ille enim precepit:
Qui non renuntiaverit omnibus que possidet non potest
[illegible] nobis da et vade quo volueris
et tu vere christiana eris. Cui illa: Deus meus
precepit: Vende omnia et da pauperibus, non
divitibus. Cum igitur dives sis, contra dei preceptum
facerem si dedero tibi. Tunc Anastasia duro
carceri fame cruciandi traditur et a sancta
Theodora quam iam per martyrium coronata
fuerat per duos menses esca celesti pas-
citur. Tandem cum cc. virginibus ad insu-
las Palmarias ducitur, ubi multi pro-
pter christum relegati fuerant. Post aliquos autem
dies prefectus omnes ad se vocavit et
Anastasiam ad palos ligatam ignibus
cremavit, alios vero diversis sup-
pliciis interemit. Inter quos erat vir quidam
amplexus qui propter christum multis divitiis
spoliatus sepe dicebat: christum tollere mihi
non auferetis. Apollonia autem corpus
sancte Anastasie in viridario suo sepelivit et ecclesiam ho-
norifice fabricavit. Passa est autem sub Dyoclecia-no
qui cepit circa annos domini cc.lxxxvij. De ethimologia

nominis

Stephanus grece corona dicitur, latine,
hebraice norma.
Fuit enim corona, id est principium
martirum in novo testamento sicut Abel
in veteri. Fuit norma, id est exemplar et
regula aliis patiendi. Vel dicitur Stephanus
quasi strenue fans ad [illegible] [illegible]
vel dicitur Stephanus quasi strenue fans [illegible]
vel strenue sive laudabiliter fans et in-
struens et regens anus viduas quibus ab
apostolis datus est prefectus. Quod ad [illegible] amo-
nem. Est ergo corona quia principium
martirum, norma quia exemplum patiendi
et normam vivendi, strenue fans quia viduas
laudabiliter instruxit.

De sancto Stephano

Stephanus unus de septem
diaconibus ab apostolis in ministerium
ordinatus. Crescente enim numero discipulorum

induas

conuersi ex gentibus ad iudaismum contra eos
ex iudeis murmurare ceperunt. Ex eo
quod uidue eorum in cotidiano ministerio
contempnebantur. hic autem murmur causa post
quod uiderunt quod uidue eorum in ministerio
non admittebantur, a quo precessit in cot-
idiano ministerio gravabantur. apostoli et
non expediens predicationi intendentibus mi-
nus ministrationem committunt uidentes
quod apostoli ministerium mense [illegible] circa imperio
administrare indueant. uolentes quod
minimi dante. Conuocantes ergo omnem mul-
titudinem dixerunt. non est equum nos derelin-
quere uerbum dei et ministrare mensis. glosa.
quod in religione [illegible] sancta minus quam pro
eorum consideratione. Considerate ergo fratres uiros ex uobis
boni testimonii .vii. plenos spiritu
sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus
glosa non ministerio uel non ministrantibus
plenitudine spiritus uos et predicationi insi-
stentes erimus. Et placuit sermo coram
omni multitudine. Et elegerunt .vii. quorum primus
stephanus plenus fide extitit et ad-
duxerunt eos ad apostolos et imposuerunt
super eos manus. Stephanus autem plenus gratia
et fortitudine faciebat prodigia et
magna signa in populo. Surrexerunt quidam ergo
uidentes eum facere et cum [illegible] capientes
triumphare non eum cum [illegible] agressi sunt
sed disputantes testimonium producto et tor-
mentorum [illegible] sed non ipsi disputan-
tes statuunt testes falsos qui uincerent
suis tortoribus triumphauit in quo spiritus pugna
ad martirium sed de celo datum est in prima
u. dicitur est spiritus sanctus cum [illegible]
[illegible] anglicus qui falsos
testes [illegible] et uictoria uinsis est ad
[illegible] cum [illegible] confortet
[illegible] pugna [illegible] aggressi
sunt plurimi colloquentes ad martirium et
ad eorum triumphum. Ethon hic notandum
quod breuiter [illegible] currentes [illegible] omnia [illegible].

[illegible] quibus [illegible] multa sig-
[illegible] et [illegible] in populo predicans [illegible]
[illegible] plurimi [illegible] eorum [illegible] nec eum
pro disputationem [illegible] surrexerunt
enim quidam de sinagoga libertinorum
et cirenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia. libertinorum id est filiorum
libertorum id est eorum qui de seruitute manu-
missi sunt et liberi donati et sic de [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] cirenensium a cirene ciuitate et ale-
xandrinorum et eorum qui erant a cilicia et
asia disputantes cum stephano. Et non po-
terant resistere sapientie et spiritui
qui loquebatur.
[illegible] quod [illegible] non pugna-
[illegible] non [illegible] idcirco mod-
[illegible] [illegible] testes
[illegible] duos falsos
testes qui eum de [illegible] blas-
femia accusarent. ad ducentes [illegible]
eum in concilium falsi testes et dicunt. ac
[illegible] de blasfemia in deum et in moysen
[illegible] in legem [illegible]
[illegible] plurimi [illegible] eum omnes qui sede-
bant in concilio [illegible] faciem eius tam-
quam faciem angeli. [illegible] demum
[illegible] pugne uictor [illegible] testes de
his omnibus [illegible] princeps
sacerdotum [illegible]
[illegible] testes [illegible]
[illegible] ordine [illegible] et primo
excusat se de blasfemia in deum dicens
deus qui locutus est patribus et prophetis
deus glorie [illegible] deum [illegible]
dicit [illegible] uerbum [illegible] ex
prima. [illegible] deus glorie. id est [illegible] gloriam
[illegible] gloriam [illegible]
glorie [illegible] [illegible] gloria
ut deus glorie. id est [illegible]
gloria. [illegible] regis [illegible]
[illegible] [illegible]

Glosus · Cirinenses et Ciliciaidis
dicunt eum esse reum de sua blasfemia
in moysen · primo in moysen in l'apl's
indicando quod dicit eum esse papnea
t bz · s · azeli s nore qr prandetis eg
primi iudices ammaciloq; ostione quia egr
pro ex inde sco fecit · et adi sui liam
quia plus tunc cd sumulianc lorat
suo · pro nod' erunt se de tua
blasfemia q'erat in legem ipam
ex · cd que dicit · s · ex idne uenit q fir dr ·
moyses mi et tape ex idne fimo
qr dat uinum pro mod' cepto se
purgare de ista blasfemia s'erat i
tabernacl'm intemplum ipum tabernaculum
quod ex sup' cometido · s · ex fim adc ti p
cepim in usime omnium · amoyses
sumatum et arte te salomo; q cepimus
templum a dr tabernaculo subcessisse
sic g^o bis te · de crimine s' obiecto
io bl' se purgauit · iudices g' indi
q' uer i no io · ind eu bice ualeie tr
modum assumut · et tria pugna seuus
nt · s · ide ronus et supplicius sicq
ut indio · b's · ne noler precepit dog
destinam correptione s'narettib; moit
co' tonat f' cornge t tanta mala
auolute · s' pudore timore · et amore ·
Primo pudore eis diga' corde et sic
num uere i opemendo diuina inqua
duce inarumatis cordib; et aurib;
bz uos s'p sps sco resistitis sic patres
ues et ex uos · q' pharum ii
secuti pres uri et occiderut eos q'
pnunciabat de aduentu iusti ii dic
sic glo · vos grandius malicie eor
ponit · Primus e q' spui eor resi
sunt · Secundus q' pphas persecuti
Tercius q' crescere malicia eos om
dunt · Si q' fios multeni nectur
fm erat es et necnetas emleste
necica 9 cepta malicia de tuhnno

mo audientes h' dissecabant
in cordib; suis et stridebant dentib;
i eu · post mod' g° correxit eos
timore pl' s' · qr ipm stantem ader
t's di se inde plimo q' patiatur
se ad iuuare et ad uisitatios qd
uare · Cum · n · esset ste's plen' spu
sco i tuens i celu uidit gl'am di
et ait · ecce uideo celos apertos i filium
hois stantem a dextris uirtutis di
h' g' ia' pudore et timore correxit
eos no ti ad h' de sistiuit · Sed
tores qui plus saeuiut exclamaures
tes cu' uoce magna continuerut au
res suas quasi ne blasfemiam au
direct et impetum fecerunt unanimi
ter in eum · et eicientes eum ex^a · ciui · lapida
bat illi · s · in legem se age arbitran
tes q' blasfemu ex cast; iudicari
uidebat lapidari · et illi duo flinci
qui sermo periu lapide uincere
lebaut s' in legem dicite p^a manus
testiu sunt lapidabat eu · deposue
runt uestimenta · ne illis tractu uid
narer' sec' pedes adolescentis qui
uocabatur saulus et postea paulus
e uocatus · qui dum lapidantiu
uestimenta custodiuit · exerto q' ad la
pidand; eos expeditiores redderet
qi · ina' oim lapidantiu ma' a eos nec
pudore nec timore animum potuit
q'tra se erge curnu mod' ad ultimo
ut salue eos amore cohiceat sta
mecum amor sui q' eos ordio
ui p se et p eis orauit p se q' de
orauit ue sua passio plongaret
et sic ipm rei non a maiori re'uer'
p eis a' orauit ne h' eis i putaret
i primare lapidabat inquit stephanum
i uocante et dicente domine ihu accipe
spm meu · positis a' genib; clama
uit uoce magna dicens · Domine · ne

Stephanus ille hic pacem ecclesie in amore
mutue quia orando pro se stetit orando
pro suis lapidatoribus genua flexit
quia plus orationi que pro eis perficit faciebat
quam illam que pro se est induebat, (unde)
exaudiri petiit et quod pro se genua
flexit. quod ideo dicit glossa: quorum
maior iniquitas maius supplicandi
remedium postulabat. Julius (imitatus) etc.
Christum imitatus est qui in passione sua
pro se orante dicens: Pater in manus tuas commendo
spiritum meum, et pro suis crucifixoribus
dicens: Pater ignosce illis etc. Et cum hoc dixisset
obdormivit in domino. glossa: pulchre dicitur
obdormivit et non mortuus, quia sacrificium ... Fuit autem
lapidatus Stephanus eodem anno quo dominus
ascendit in primo ix. mense augusti
tertia die intrante. Sanctus vero Gamaliel
et Nicodemus qui erant pro Christianis
in omnibus consiliis Iudeorum sepelierunt ipsum
in agro ipsius Gamalielis et fecerunt
planctum magnum super eum, et facta est ma-
gna persecutio Christianis qui erant in Ierusalem.
Quia occiso beato Stephano uno de principibus
alios graviter persequi ceperunt, ita ut
omnes Christiani preter apostolos qui erant
ceteris fortiores per omnem regionem Iudee
dispersi sunt iuxta quod dominus precepit:
Si vos persecuti fuerint in una civitate
fugite in aliam. Refert Augustinus doctor egre-
gius beatum Stephanum innumeris miraculis claru-
isse et mortuos vi suis meritis suscita-
visse et multos variis languoribus
curasse. Preter hec autem refert miracula digne
memorie. quidam enim ait. Flores
super altare beati Stephani ponebantur et mirabili-
ter curabantur. Panni etiam de eius altari sumpti
et super egros in fronte imponebantur, et
infirmitatibus erant medela. Refert etiam ait Augustinus
in libro xxii de civitate dei. Flores
ipsi de altari sancti Stephani assumpti cecis
multis reddere oculos in tempore illo et magnus
Iunius receptus. Refert Augustinus in eodem libro
quod quidam in prima hora ... nomine
Martialis infidelis erat et nequaquam converti nolebat.
Cum autem graviter egrotaret, gener eius fidelis venit
ad ecclesiam sancti Stephani et accepit flores de
super altare et eos accipiens ad caput soceri
flores ipsos latenter posuit. Super quos cum quievisset
dormiens primo diluculo clamare
cepit ut ad episcopum mitteretur. Cum autem episcopus abesset
sacerdos ad eum venit et cum se credere
diceret baptizavit illum. Qui quamdiu vixit
illud semper in ore habuit: Christe accipe spiritum
meum, cum tamen sciret hec beati Stephani ultima verba fuisse
nescius. Aliud etiam refert in eodem libro: matrona
quedam nomine Petronia
cum diu infirmitate gravissima torqueretur
et multa adhibuisset remedia nec ullum sensisset
levamen, consuluit quendam Iudeum qui quendam lapi-
dem ei tribuit inclusum in anulo cum cordula ad
nudum corpus tangendum, ut ex virtute illius lapidis
predicta sanitatem reciperet. Sed cum sibi
nil valere conspiceret ad ecclesiam prothomartiris
pergit et pro sanitate sua instanter
beatum Stephanum exorabat. Et ecce subito incolumi
cordula et integro anulo remanente anulus
in terram prosilire et continuo sanatam se persensit.
Aliud etiam refert non minus mirabile.
Refert enim quod in Cesarea Capadocie
quedam nobilis matrona erat viduata
quedam decem filios, scilicet
x filios habuisse dicitur, scilicet vii mares et
iii filias. Quibus semel cum ab eis offensa fuisset
maledictionem super
filios imposuit. Ipsam ultio divina
continuo secuta est et omnes pariter
horribili sunt percussi plaga, ita omnes tremorem
membrorum omnium horribilem incurrerunt. Quapropter
nimium dolentes et suorum civium
oculos non ferentes per totum orbem vaga-
ri ceperunt et quocumque ibant omnium in se
convertebant aspectum. Ex his autem duo

alia

et ablati super infirmos ponebantur.

Fiat

Solacio ballacio

Frater et soror paulus et palladia p(ro)to-
nia(m) levitiis? ipsi aug(ustino) i(n) d(ict)o eo q(uo)d
...igitur ...tanto ... Cu(m) ig(itur) ia(m) xv
diebus an(te) pascha eor(um) ubi s(ancti) ste(phani) freq(ue)n-
tarent (ab) aux(ili)o eius ... i(n)stare ut sibi pa-
bi? sanitate(m) restitueret i(n) ipso die pasche
cu(m) frequens p(o)p(u)l(u)s presens esset iuvenis? exercit(us)
s(cilicet) paulus repente cancellu(m) i(n)tro(ivit)
tenens cu(m) oratione cu(m) magna fide et reverentia
se p(ro)stravit et cu(m) astantes rei exitu(m)
expectarent subito surrexit sanatus ac more
... deinceps cu(m) a(n)te ad aug(ustinum) fuisset ad-
ductus ipse eu(m) ad populu(m) p(ro)ducit et secu(n)-
da die libellu(m) de narratione illi(us) p(ro)mi-
sit recitandu(m). Cu(m) a(utem) sic ad populu(m) loq(ue)ret(ur)
et soror illius tremens omnib(us) membris
assistens singulos illa i(n) medio ubi s(ancti) ste(phani) can-
cellos intravit. Et statim velud ob dor-
miens statim sanata surrexit. ipsa g(ra)ti(a)m
medium ... p(ro)ducta et deinde ... sem(e)l
... Et ... gr(ati)e ref(er)unt ...
usq(ue) ad so(m)num ad aug(ustinum) redie(n)s
q(ua)n(do) reliquias s(an)c(t)i stephani detulit ad
q(ua)s ... alia miracula facta sunt
... hac die p(ro)p(ter)ea notare
q(uo)d ea die n(on) d(icitu)r ... eius i(n)ve(n)tio cele-
brari ... hac die d(icitu)r extitisse s(ed) q(ui)a re-
fectum ... dicit cu(m) de ei(us) i(n)ve(n)-
tione agere ad p(rese)ns ... d(icitu)r d(ixi)sse sumus
autem ... cu(m) eius festa
... ordi-
nare. Est (e)n(im) ... xp(ist)o sponsi ... capitulos
sui co(m)itari adiungere. ... x(ristu)s
c(om)positus ... unus ... s(e)c(un)d(u)m
... de omnib(us) ... d(icitu)r ...
dilectus meus candidus et rubicundus electus
ex milib(us) ... q(uo)niam ad Joh(anne)m euuan-
gelistam ... confessore(m) sive ...
rubicundus q(uo)d ad s(an)c(tu)m stephanu(m) p(ro)tomar-
tirem electus ... ad ...
innocentiu(m) virginale(m). ... e(st) ...
enim o(mn)i(um) ... gr(ati)a ...

Digniatis insignit ... ad ...
... ... nati sunt ...
... ... Est ... complex ...
voluntate et op(er)e. ... in voluntate
... ... in ... Io-
ha(nn)i i(n)nocentib(us). De s(an)c(t)o Johanne.

Johannes interp(re)tat(ur) d(omi)ni gr(ati)a ... ...
e(st) gr(ati)a ... ...
natus ... ... est plus intelligi
q(ua)tuor privilegia que fuerunt i(n) b(eat)o Joh(ann)e.
P(ri)mu(m) e(st) p(re)cipua x(rist)i dilectio. x(ristu)s en(im) ...
... ... dilex(it) et maiora dile-
ctionis et familiaritatis sig(na) ...
... ... plo-
... ... dilecto
... et signu(m) ... magne e(st) signum e(st) ...
... ... i(n) familiaritate ...
... et alia in ... exhibuit.
... ad p(ri)mu(m) ...
ad ... plus Johannem ... ad ...
plus ... ...
q(ui)a virgo ... electus ...
e(st) gr(ati)a ... ... virginita-
tis ... ... volens ...
... vocat(ur) ... Tertiu(m) e(st) revela-
tio secretoru(m) ... ...
multa secreta ... nosse ...
... de divinitate ... et de ...
... ... regni ...
... ...
... ...
... ... laodicie ...
... ...
... ...

Johannes ap(osto)l(u)s et euuang(elista). De s(an)c(t)o Jo(hanne) ap(osto)lo et euuang(elista).
dilectus d(omi)no et virgo
electus ... ...
divisis ap(osto)lis in asiam ...
... ...
... intelliges ... ...
... ... olei ... ...
... ... exilio

Illesus sic a corruptione carnis exti-
tit alienus. Videns igitur imperator quod nec
sic a predicatione desisteret, eum in Pathmos
insulam in exilium relegavit, ubi solus
degens Apocalypsim scripsit. Eodem
anno imperator propter nimiam eius [illegible]
crudelitatem occiditur et a senatu cuncta
que fecerat revocantur. Et sic factum est ut sanctus
Johannes qui iniuriose fuerat deportatus, cum
honore ad Ephesum remearet,
occurrente ei omni turba clamante et dicente:
Benedictus qui venit in nomine domini. Cum autem ur-
bem ingrederetur, Drusiana eius dilectrix
que sui plurimum desiderabat adventum
mortua efferebatur. Parentes igitur eius et vidue
et orphani ei dixerunt: Sancte Johannes, ec-
ce Drusianam efferimus que tuis moni-
tis obsecundans nos omnes alebat et tuum
quoque plurimum desiderabat adventum
dicens: O si videam apostolum dei antequam mo-
riar. Ecce tu venisti et te videre non potuit.
Tunc iussit feretrum deponi et corpus
resolvi dicens: Dominus meus Ihesus Christus
suscitet te Drusiana, surge et vade
in domum tuam et para mihi refectionem. Statim
igitur illa surrexit et cepit ire sollicita
de iussione apostoli ita ut sibi videretur quod non
de morte sed de sompno excitasset
eam. Altera die Craton philosophus in foro populum
convocavit ut ostenderet quomodo huius mundus
contempnendus esset, et duos iuvenes ditissimos
fratres fecit gemmas pretiosissimas
distractis toto patrimonio emere fe-
cit et eas in conspectu omnium gemmarum co-
frangi iussit. Contigit quod apostolus transi-
tum faceret vocatusque ad se philosophum
huius mundi contemptum triplici ratione
condempnavit. Primo quia hominum ore
laudatur sed divino iudicio condempnatur. Secundo
quia ex tali contemptu vitium non curatur,
et ideo vanus est. Sicut medicina vana
dicitur qua morbus nequaquam curatur. Tertio
quia meritorius est contemptus qui sua
pauperibus elargitur, sicut dominus iuveni dixit:
Si vis perfectus esse vade et cetera. Cui Craton
dixit: Si vere deus magister tuus est et vult ut
summa gemmarum pretium pauperibus erogetur,
fac quod redintegrentur ut ad eius laudem
faciam quod ego ad hominum feci famam. Tunc
beatus Johannes gemmarum fragmenta in manu sua
colligens oravit et facte sunt integre
sicut prius. Cum autem apostolus et illi duo iuve-
nes crediderunt et gemmas vendentes
pretiosas pauperibus pretium erogaverunt.
Duo igitur iuvenes honorati horum
exemplo vendiderunt omnibus et pauperibus erogantes
apostolum sunt secuti. Quadam autem die videntes
servos suos pretiosis vestimentis ful-
gentes et in uno pallio se egentes contristari
ceperunt. Quod cum sanctus Johannes advertisset eorum
facie tristes esse, virgas et lapides
minutos afferri de litore maris fecit et
eos in aurum et gemmas convertit. Cumque iussu
apostoli ad universos artifices et gemmarios
per vii dies circuentes reversi dixerunt
quod illi numquam tam purum aurum et tam pretiosas
gemmas se vidisse testantur. Dixit eis:
Ite et redimite vobis terras quas vendidistis
quia celorum premia perdidistis. Estote flo-
ridi ut marcescatis, estote divites tempora-
liter ut in perpetuum mendicetis. Tunc apostolus ce-
pit contra divitias disputare ostendens
quod vi sunt que nos ab immoderato divitiarum
appetitu debeant retrahere. Primum est scriptura, unde re-
tulit hystoriam de divite epulone
quem deus reprobavit et de Lazaro paupere quem
elegit. Secundum natura, quia homo nudus sine divitiis
nascitur et nudus sine divitiis moritur.
Tertium est creatura, quia sol, luna et sydera, pluvia et
aer omnia communia sua beneficia largi-
untur, sic et inter homines omnia communia esse
deberent. Quartum est fortuna. Dicit quod di-
ves fit servus nummi et dyaboli; nummi
quia non possidet divitias sed ab eis possidetur

possidere. Dum apostolus quod mirabiliter eos argueret contra divitias sex vanis rationibus. Contemnendae enim sunt quia propter curam et sollicitudinem die ac noctu in acquirendo et custodiendo labore et in custodiendo timore. Sexto est iactura et dampnum quod dicitur quia in acquisitione duplicia mala scilicet praesentia quod est elatio et mala in futuro quod est aeterna damnatio et alterius causa duplicia bona perdunt bonum scilicet in praesenti quod est gratia et bonum in futuro quod est aeterna gloria. Cum igitur Johannes talia contra divitias disputaret, ecce iuvenis quidam mortuus efferebatur qui ante XXX dies uxorem acceperat. Venientes igitur mater eius et vidua et ceteri qui eum flebant ad pedes apostoli prostraverunt se rogantes quod hunc ut sicut Drusianam in nomine domini suscitaret. Flente igitur apostolo diutius et orante continuo surrexit et praecepit ei apostolus ut illis duobus discipulis enarraret quantam incurrissent poenam et quantam perdidissent gloriam. Qui multa de gloria paradisi et de poenis inferni quas viderat enarravit dicens: O miseri, vidi angelos vestros flentes et daemones exultantes. Dixitque eis quod perdidissent aeterna palatia quae structa gemmis coruscantibus fulgebant claritate mirabili conviviis repleta copiosis epulis refecta deliciis plena gaudiis sempiternis gloria sine fine mansura. Retulit etiam octo poenas inferni quae his versibus continentur: Vermes et tenebrae flagellum frigus et ignis daemonis aspectus scelerum confusio luctus. Tunc ergo suscitatus et illi duo discipuli ad pedes apostoli se prosternentes rogabant ut misericordiam consequerentur. Quibus apostolus ait: Triginta diebus poenitentiam agite, interea orate ut virgae et lapides ad naturam propriam revertantur. Quod cum factum fuisset ait eis: Ite et ubi tulistis virgas et lapides

deferte. Quod cum fecissent virgae et lapides in suam naturam redierunt et illi gratiam quam prius habuerant receperunt. Cum autem beatus Johannes totam Asiam praedicasset, cultores idolorum seditione in populo concitata Johannem ad templum Dianae trahebant cogentes eum sacrificare. Offerente autem beato Johanne hanc distinctionem proposuit ut aut si ipsi invocatione Dianae ecclesiam Christi evertant ipse sacrificaret idolis, aut si ipse invocatione Christi templum Dianae evertat ipsi in Christum crederent. Huic ergo sententiae cum maior pars populi consensisset exeuntibus cunctis de templo orante apostolo et funditus templum corruit et Dianae imago penitus comminuitur. Aristodemus autem pontifex idolorum seditionem maximam concitavit in populo ita quod pars altera ad praelium parabatur. Cui apostolus: Quid vis ut faciam ut placeris? Cui ille: Si vis ut credam in deum tuum dabo tibi venenum bibere et si nullam intus laesionem senseris verus deus tuus apparebit. Cui apostolus: Fac ut loqueris. Et ille: Volo ut alios prius morientes videas ut sic amplius pertimescas. Pergens ergo Aristodemus ad proconsulem duos viros decapitandos petiit et coram omnibus eis venenum dedit qui mox ut venenum biberunt spiritum exalaverunt. Tunc apostolus calicem accipiens et signo crucis se muniens totum venenum bibit et nullam laesionem incurrit quapropter omnes deum laudare coeperunt. Aristodemus autem ait: Adhuc mihi dubietas est, sed si veneno mortuos suscitaveris absque dubio credam. Tunc apostolus tunicam suam ei tribuit. Cui ille: Cur mihi tunicam tuam dedisti? Ut sic confusus a tua infidelitate discedas. Et ille: Numquid tunica tua me credere faciet?

Cui apostolus

eum apostolus vadit et increpat eum sic contra de
structorem dicens apostole dei nunc tu sic ad
nos venisti ut in nomine resurgamus. Quod cum fe
cisset illico surrexit. Tunc apostolus predicantes
et postulantes credentes omnium secula
sua in xpi nomine baptizauit quid hodie
re beati Io. eorumque construxerunt. Refert bea
tus Clemens sicut inuenitur in libro historie eccle
siastice iuuenem quendam quadam vice conuertit
apostolus quem dum iuuenem pulcherrimum
et ferocem cerneret et commendauit episcopo
cuidam nomine. Quidam autem post aliquod tempus
iuuenis relicto episcopo factus est prin
ceps latronum. Apostolus veniens ad episcopum
et sibi depositum requisiuit. Cum ille
de pecunia intelligeret et ex hoc vehementer
stuperet dixit ei apostolus iuuenem illum a te
requiro quem tibi commendaui. Cui ille
pater sancte in anima mortuus est et in quodam
monte cum latronibus degit quorum
ipse princeps effectus est. Quod audiens
vestem suam scindit et caput suum pu
gnis feriens bonum inquit custodem
fratris anime mee dereliqui. Confestim equum
sibi parari iussit et ad montem illum intrepidus
cucurrit. Quem cum iuuenis inspexisset pre pu
dore nimio sedens equum ascendit et ve
locius aufugit. Apostolus autem etatis oblitus
urget equum calcaribus et post fugientem
clamitat. Quid fugis fili dul
cissime. Fugis patrem et senem inermem?
Fili ne timeas quia pro te xpo rationem red
dam et certe pro te libenter moriar sicut
pro nobis xpc est mortuus. Reuertere fili reuer
tere quia dominus me misit. Quod audiens ille com
punctus rediit et amarissime flens apo
stoli ad pedes eius se prouoluit et manum eius
pro penitentia iam purgatam osculari cepit.
Ieiunante quoque et orante pro eo apostolo
ueniam impetrauit et ipsum postea
episcopum ordinauit. Legitur quoque in eadem historia
et in glosa super canonicam Iohannis quod

cum apud ephesum balnea lauan
di gratia introisset et ibidem Cherintum hereticum
vidisset mox prae timore exiluit dicens fugiamus
hinc ne balneum nos super nos cadat in quo
Cherintus veritatis inimicus lauatur.
Cum quidam perdicem nomine eius Cassi
anus in libro collationum narrat quod beato Io.
perdicem viuam oblatam susciperet et ille eam quandoque
tangeret et contrectaret quidam adolescens
hoc videns ad socios ridendo
dixit videte quomodo ille senex cum avicula
sicut puer ludit. Quod beatus Io. per spiritum co
gnoscens iuuenem ad se vocauit et quid
in manu teneret inquisiuit. Cui ait se
arcum tenere. Dixit autem quid inde facis?
Et iuuenis aues inquit et bestias sagit
tamus. Cui apostolus qualiter. Tunc iuuenis
arcum cepit tendere. Sed cum nil ei apostolus
diceret iuuenis arcum distendit et ille
quare illud fecisset. Iuuenis tensus tendere
arcus in fortiori redderet. Cui apostolus ad hoc
et humana fragilitas ad contemplationem minus
valida fieret si semper in suo rigore persisteret
singularitas sue mentis dum ad descen-
dens recusaret. Sed et aquila cunctis auibus
celsius volat et solem clarius conspicit
et tamen ut necesse est ad infima descendit. Sic et
humanus animus cum modicum a contemplatione
se retrahit acrior innouatus ardencius
ad celestia tendit. Beatus Io. ut testa-
tur Ieronimus cum usque ad ultimam etatem suam senec
tute ephesi moraretur et vix inter discipulorum
manus ad ecclesiam deferretur nec plura valeret
dicere posset ad quaslibet pausam hoc dicebat.
filioli diligite alterutrum. Tandem fratres
qui cum eo erant admirantes quod semper
eadem diceret dixerunt ei magister quare semper
eadem loqueris. Quibus ille: quia preceptum domini est
et si solum hoc fiat sufficit. Refert Heli
elinandus quod cum Iohannes euangelista euangelium
scriberet de licentia plus in diuino seruicium
orarent se dignum scriptum. Fecit a ipsi

p illo loco secretissimo in quo diuina
secreta didicerat orasse ut [illegible] hunc
in celestes opi uenit ... [illegible]
pate. hanc quod eius loco usque hodie reuerentia
ela se[illegible] Helinandus. Eug[illegible]
xcix annorum a passione domini sub [illegible]
anno lxvii iohanni appinit ei dominus cum
discipulis suis dicens dilecte mi ueni ad me
quia tempus est ut in mensa mea cum fratribus
tuis epuleris. Surgens autem iohannes cepit ire
sed dominus dominica die ad me uenies uel
ente gloriosi dominica [illegible] iecit quod
fieri imperauit nouitie sabbatum quod populo
pillorum ... predicauit eis ut homines
eos in fide essent stabiles et in mandatis dei feruentes. Post hec foueam quadratam
iuxta altare fecit et terram extra ecclesiam
iactari descendens quod in foueam expansis
ad dominum manibus dixit: inuitatus ad
conuiuium tuum domine ihesu christe ecce uenio gratias
agens quod dignatus es me ad tuas
epulas inuitare sciens quod ex toto corde
desiderabam. Facta oratione lumen tantum
hic sicut enim circumdat quod nullus eum respicere potuit recedente autem lumine magna
fouea plena manna inuenta est quod in illo loco usque
hodie generatur ita ut in modum fontis scaturire
manna uideatur. Hic in fontibus [illegible] sanis ead
mundus rex anglie nulli petenti in nomine
sancti iohannis euangeliste aliquid denegabat. Ut
uni contigit quod quidam peregrinus absente
te camerario in nomine sancti iohannis euangeliste
importune regem postularet elemosinam. Cum
rex preciosum anulum cui quod mihi promptu haberet dedit. Sed post plures dies
quidam miles anglie in transmarinis
partibus constitutus ab eodem peregrino annulum regi presentandum recepit.
Ille cum et pro cuius amore annulum hunc
dedisti tibi remandat. Unde liquido
patuit quod beatus iohannes eidem in forma appa-

ruit peregrini. Ysidorus in libro de ortu
et uita et obitu sanctorum patrum sic dicit.
Immutat iohannes in aurum siluestres uirgarum
frondium lictorea quoque saxa in gemmas
genarum fragmenta in propriam reformat
naturam. uiduam precepto suscitat
et redeunte in iuuenis corpus reuo-
cat animam. Epotato bibens
letiferum haustum euasit periculum et
eos prostratos in uite reparauit sta-
tum. Ysidorus. De ecclesia nomine

Innocentes dicuntur triplici ratione
scilicet ratione uite, ratione pene, et ratione
innocentie assecute. Ratione uite
dicuntur innocentes ex eo quod innocentem
uitam id est non nocentem habue-
runt. Nunquam nocuerunt nec deo per in-
obedientiam nec proximo per iniustitiam nec
sibi per aliquam malitiam. Unde dicitur in
psalmo: innocentes et recti adhese-
runt mihi: innocentes in uita et recti in fide.
Ratione pene quia innocenter et iniuste
passi sunt. Psalmus: effuderunt sanguinem
innocentem. Ratione innocentie assecute quam
in Christo per martyrium assecuti sunt bap-
tismalem innocentiam id est ab originali
peccato mundiciam. De qua innocentia dicitur in psalmo:
custodi innocentiam et uide equitatem id est custo-
di innocentiam baptismalem et perue-
niendo uide equitatem bone operationis.

Innocentes ab herode ascalonita de innocentibus
occisi sunt. Tres enim fuisse
Herodes scriptura sacra commemorat
famosos fama et crudelitate famosos
eorum in famia crudelitas. Primus
dictus est herodes ascalonita sub quo
dominus natus est. Secundus dictus est herodes
antipas qui iohannem baptistam decol-
lauit. Tertius dictus est herodes agrippa qui
iacobum occidit et petrum
in carcerem misit. Unde uersus.
Ascalonita necat pueros, antipa ...

iohem rag' itaque iacobum claudere
i carcere petrum. Sed primum herodis hystorie
bene interdum aut ptris fdimes
ne le' inhistorico sto nepote regis
ambulum dux nunciore ex q' filium
herodis nomino herode qui primo
ascolonita dicitur e hic a cesare au
gusto regnum iudee accepit et cuc
primus alienus ablatum e sceptrum de iuda
hunc filii v et iii. uacat s. antipater ale
xander aristobolus archelaus herodes
antipas et phylippus alexander et aristobolus
ex ea de matre iudea grecos iom
misit liberalibus artibus imbuendos.
post h' a studio redierit et eraut al
exander accusatu' portator scilicet q' h'e
ans de susceptione regni cum patre
disceptabant ob hoc pater offensus
annis preteriti ii' propone samgelur
sunt illi de morte patris tractasse
et ob h' a patre electi fuisse cesarem ad
eunt patris in urna conflicti. Interea
magi ierosolimam venerunt et de orcu
noui regis diligentius sciscitant
herodes q' audiens preuius tantus
ne de nobis genere regnum ad se uar
eret quemcumque regni in uaso
re repellere rogabat magos
ut inuentos sibi renuntiarent. Simulac
se uelle adorare quem uolebat occi
dere. Verum magis per aliam uiam re
uersi in regionem suam. Videns her
odes quod nequaquam ad se uenirent stelle
uisione eos deceptos ad se redi
re erubuisse credidit et ab in
quisitione pueri animum reuocauit. Sed
cum audisset que pastores dixerant
et que symeon et anna prophetauerant
uehementer timuit ne se a magis
tum pre illusum putauit. Et tunc hero
des de nece puerorum qui erant in
bethleem tractare cepit ut nouum

eis ille quem ignorabat occideret. Ad ad
monitionem angeli ioseph cum puero
et matre in egyptum in ciuitatem hermo
polim fugit. ibique vii. annis usque ad
obitum herodis remansit. Ingredi
ente domino egyptum secundum uaticinium
ysaie ruinata sunt idola egypti. ubi [illegible]
duo annorum quod sic meruit filiorum israel
de egypto non fuit domus in egypto
in qua pre innitate domino non iaceret primogenitus
mortuus. Itaque nec tunc fuit templum in quo
non corruisset idolum. Refert cassiodorus
in hystoria tripartita quod in hermopoli arbor
deo dicta est que uocatur persidis ua
lens ad salutem multorum si fructus
eius folium aut pars corticis collo
egrotantium alligetur. Cum igitur beata uirgo cum fi
lio in egyptum fugeret hec arbor usque
ad terram inclinata est et xpistum supplici
ter adorauit. Hec cassiodorus. Dum herodes
de nece puerorum disponeret accersitus
augustus per epistolam e cruentis filiorum
accusationibus suis. Cumque pertrasi
ret tharsum intellexit quod magos na
ues tharsensium transuexisse. Et id
omis in spiritu uehementi conteret. Sed
quod preceptum fuerat in spiritu uehementi
conteres naues tharsis. Et utique patre cum fi
liis coram cesare disceptantibus diffinitum
est ut filii patri in omnibus obedirent
et quem ille uellet regnum dimitteret
rediens herodes ex confirmatione
sui audacior. Mittens occidit omnes
pueros qui erant in bethleem ab
imatu et infra secundum tempus quod exquisierat
a magis hec autem dupliciter conuenit in
telligi. Primo ut uisa dicatur ex
dine temporis eo est scilicet ab imatu
infra i. ab infantibus duorum annorum
usque ad pueros unius noctis dicitur enim
ap. eum herodes a magis eadem die quod
stella apparuit eis dominum natum esse

et quia iam annus effluxerat ex eo q(uo)
tempore venerant et redierant magi an(n)i
unius et aliquorum dierum usque ce-
debat se tempus super etatem eius usque ad bi-
mos et infra usque ad unius noctis infan-
tes descendit in pueros, timens prima meta-
phoseon, scilicet ne puer cui sidera famula-
bantur super etatem suam vel infra speciem
transformaret. Et hoc sensu utitur hic. Alio
modo exponitur secundum Crisostomum ut intelligendi
sit ordinem numeri, et est sensus: a bimatu
et infra, a pueris duorum annorum usque ad pue-
ros .v. annorum dicit. Ut stella que ante por-
tum salvatoris per annum magis apparuit,
iusse Herodes a parte quod [illegible] a magis didi-
cit, unde [illegible] ad hunc [illegible] anni distulit
crudelitatem: et tunc Dominum natum fuisse
quando stella magis apparuit, et modo Dominum
duorum annorum esse, crudelitate usus pueros
bimos occidit et deinceps usque ad
v annos. Sed non minores bimis
cum [illegible] fuisse in Iudea. Quia
ossa innocentum habemus adeo grandia
bimorum esse non possunt [illegible]
quia longe maioris erant tunc homines
quantitatis quam modo. Ipse autem Herodes [illegible]
[illegible] sic ait Macrobius:
et [illegible] puer[illegible]
Herodis [illegible] ad [illegible]
[illegible] qui cum alii [illegible]
est occisus. Tunc adimpletum est quod
dictum est per Ieremiam: Vox ploratus et ulu-
latus [illegible] matrum audita est
in Rama, id est in excelso. Deus est mater
[illegible] meis [illegible]
non est [illegible] Herodis [illegible]
[illegible] dixit [illegible]
[illegible] qui multos [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
Alexander et Aristobulus [illegible]
[illegible] confessus est [illegible]
de eorum [illegible] quia Alexander [illegible]

et [illegible] sibi [illegible]
[illegible] confessus est [illegible]
de [illegible] sed [illegible]
[illegible] eum [illegible]
ad [illegible] quod Alexander [illegible] esse
[illegible] nequaquam [illegible] capillos
tingere [illegible] appareret. Ab
his [illegible] eos occidit. Tertia autem
[illegible] regem [illegible]
[illegible] Herodes Antipater in regnum
[illegible] Herodem [illegible] Herodiade
[illegible] quod [illegible] auctor
[illegible] dilectione [illegible] hac
[illegible] incomparabile
[illegible] odium [illegible]
[illegible] provenerunt.
Quod Herodes [illegible]
[illegible] Augustus Cesar audiens
quod Herodes filios occiderit, dixit: Mallem
esse Herodis porcus quam filius, quia
[illegible] porcus parcit et filios
occidit. Ipse autem Herodes [illegible] annos
[illegible] egritudinem
[illegible] febre [illegible]
corporis [illegible] tormentis
pedum [illegible] tumescentibus
[illegible] incomparabili fetore [illegible]
anhelitu et [illegible] suspiriis
[illegible] medicis [illegible]
tus [illegible] mortuus est [illegible]
diens [illegible] Iudeos mortem suam cum
gaudio expectare, nobiliores
iuvenes ex omni Iudea collectos
[illegible] posuit. Dixit Salome so-
rori sue [illegible] Iudeos de morte
mea gavisuros, sed [illegible]
tos [illegible] et nobiles [illegible]
[illegible] Si meis volueris parere man-
datis, ut cum spiritum emisero, illos
occidatis quos in custodia [illegible]
ut sic omnis Iudea me defleat vel
in morte vel [illegible] Iosephus.

ut post cenam album pomum per se pur-
garet et comederet, cumque gladium in manu
teneret, tussique violenta distenderetur,
circumspiciens ne se aliquis impediret
se ipsum percussurus manum dexteram su-
stulit. Sed consobrinus eius sustinens
dexteram impedivit. Planctus autem quasi mortuo
rege exortus in aula regia ululatus inso-
nuit, quo audito exultavit Antipater
tamquam si solutus a custodibus polliceretur. Quod
cognoscens Herodes gravius filii exul-
tationem quam propriam tulit mortem, mittens
qui satellites eum occidi fecit, et Arche-
laum post se regnaturum instituit.
Sed et post v. dies mortuus est, in aliis
fortunatissimus, in rebus familiaribus
domesticis infidelissimus. Salome
autem soror eius omnes absolvit quos
rex occidi mandaverat. Remigius
autem in originali super Matheum dicit quod
Herodes gladio quo pomum purgabat
se peremit, et quod soror Salome eius
omnes vinctos prout ait frater ordinaverat
interfecit. De ethymologia nominis

Thomas interpretatur abyssus, geminus
et sectus. Abyssus, id est profundus
in humiliatione, quod patet in cilicio et pedum
pauperum lotione; geminus in prelatione,
qua geminavit, prefuit scilicet verbo et exem-
plo; sectus in passione. De sancto Thoma Cantuarie

Thomas Cantuariensis archiepiscopus
dum in curia regis Anglie consi-
steret, et quedam ibidem contra religio-
nem fieri cerneret, curiam deseruit et Cantu-
ariensi archiepiscopo se contulit, a quo ar-
chidiaconus factus est. Ad preces tamen archiepiscopi
regis cancellariam suscepit, ut
prudentia qua pollebat malig-
norum insultus contra ecclesiam compesceret.
Tantum eum rex dilexit ut post decessum
archiepiscopi eum in archiepiscopalem honorem
promovere voluit. Diu autem ille [illegible]
restitit. Tandem ob obedientiam preceptum
suos humeros supposuit ad formandam
subito autem in virum alterum permutatus et carnem
eius cilicio et ieiuniis macerabat. Non solum
enim cilicium pro camisia deferebat, sed etiam fe-
moralia ciliciana usque ad poplitem [illegible]
[illegible] sanctitatem autem suam sub honestate occul-
tabat, ut salvo quod honestatis rigore
sub decentibus vestium et apparatu vite similium
concordaret moribus. Singulis diebus xiii pau-
perum pedes cotidie lavans genibus fle-
xis, et refectos denariis cuilibet quattuor
argenteis remittebat. Rex autem ad vo-
luntatem suam in detrimentum ecclesie
ipsum inflectere nitebatur, volens ut consue-
tudines quas contra libertatem ecclesie predecesso-
res sui habuerant ab eodem sibi firma-
rentur. Cum autem omnino assentire noluisset, contra
se iram regis et principum provocavit.
Cumque a rege simul cum aliis episcopis
a rege artaretur et sub mortis sententiam
minarentur, maiorum minorum deceptus con-
silio ... assensum prebuit ore-
tenus regis. Videns ex hoc animarum periculum
[illegible] se ipsum postmodum in penitentiam
gravius castigavit et ab altaris officio
se suspendit, ut quod illo dixit scripto
firmaret ... [illegible]
[illegible] simulans crucem distrahi [illegible]
[illegible] ipse quem eum [illegible]
[illegible] perditore et ecce duo magi
[illegible] adeuntes sinus latu-
[illegible] mentes [illegible]
quia iniens mortem multi pedes com-
[illegible] dei ecce magis quod se me-
tues fugam inii et Senonis a papa Al-
exandro susceptus et in monasterio Pontinia-
censi commendatus in Franciam usque devenit.
Rex vero de Roma nuntios ut legatos
mitteret quibus negotium diffiniretur
omnino repulsam passus est et ob hoc in
quod archiepiscopum amplius concitatur. Vnde omnia

que erant archiepiscopi et suorum diripuit
et totum eius progeniem exilio condempna-
uit nec cuiquam deferens condicioni vel sexui
ordini vel etati. Iste autem pro rege et regno
Anglie cotidie exorabat. Revelatum
est archiepiscopo quod ad suam ecclesiam rediturus
et ad Christum cum palma martirii migraturus.
VII. igitur anno sui exilii rediit et cum gloria
et a cunctis cum honore suscipitur. Paucis
diebus ante eius martirium iuvenis quidam
de corpore exiens et postmodum miraculose
rediens dicebat quod usque ad supremum
sanctorum ordinem deductus fuit et inter apostolos
sedem quandam vidit vacantem percunctanti
autem cuius esset illa sedes angelus dixit quod cui-
dam magno sacerdoti anglorum a domino
servabatur. Sacerdos quidam missam de beata
virgine cotidie celebrabat quem cum archiepiscopo
accusatus ab eo fuisset tanquam ydiotam
et insciens ab officio suspendit. Erat autem
beatus Thomas cilicium suum suere de lec-
to et sub lecto ipsum absconditum nec adhuc
dum hora competenti beata Maria sacerdoti
apparuit dicens vade ad archiepiscopum eique
dicas quod illa ob cuius amorem missas di-
cebas eius cilicium quod est in tali loco
consuit et sericum rubeum de quo illud consuit
dit relinquit illa. Et mittit te quod interdictum
quod tibi fecerat ipse debeat relaxare. Ad
ille audiens et ita inveniens stupuit et ei
interdictum relaxavit sacerdoti iniungens hec se-
creta teneri precepit. Ecclesie defendit ut prius
iura ecclesie nec a rege flecti vel prece
re. Cum igitur nullatenus flecti posset ecce
milites regis armati veniunt ubi
archiepiscopus sit vociferando requirunt. Quibus
ille occurrens ait ecce ego sum quid vultis.
Et illi venimus ut occidaris et
ultra vivere non valebis. Quibus ille ait
ego pro deo mori paratus sum et pro defensi-
one iusticie et pro libertate ecclesie. Si igitur me
queritis ex parte dei omnipotentis anathe-
et sub

mate prohibeo ne horum alicui
aliquid teneris noceatis. Deo et beate virgini
et omnibus sanctis et beato Dionisio causam ecclesie commendans
hoc dicens venerandum caput gladiis
impiorum impetitur et capitis corona
prescinditur cerebrum per pavimentum ecclesie spar-
gitur. Sic martir domino consecratur. Anno
ab incarnatione domini M.C.LXXIIII. Dum
igitur clerici requiem eternam incipere et
pro eo missam agere defunctorum
subito ut aiunt angelorum chori a-
stantes voces canentium interrumpunt
et martirum missam incipiunt Letabitur
iustus et ceteri clerici prosequuntur. Hec est
vera permutatio dextere excelsi cum
cantus in novum vertitur in canticum
laudis ut illum paulo ante defunctorum
suffragia inchoaverunt nunc martirum
sollempnitatis modo hymnis laudant. Revera ex-
imia quadam prerogativa martir iste glo-
riosus quem tanto honore angeli
prevenerunt et sanctorum martirum catholo-
go ascripserunt. Passus est ergo in ec-
clesia et in ecclesia loco sancto et tempore sancto
inter manus sacerdotum religiosorum
ut patentius sanctitas et persequentium cru-
delitas ostenderetur. Multa vero et alia
miracula per sanctum suum dominus operari di-
gnatus est. Nam meritis eius visus ceci-
s auditus surdis claudis gressus mor-
tuis restituit vitam. Aqua etiam qua panni-
culi eius sanguine intincti lavabantur multis
erat in medelam. Quedam domina
in Anglia varios oculos habere ob lau-
dem et maiorem pulchritudinem af-
fectabat sic quo votum vovens nu-
dis pedibus sepulchrum beati Thome visitavit
mox cum in oratione prostrata esset sur-
gens invenit se penitus excecatam.
Penitens cepit rogare beatum Thomam ut
non varios sed saltem suos red-
deret oculos quod tandem cum multa difficultate

[illegible] ualitudine optime. Cum autem cum illis solis ac simpliciter pacem sancti Thome domino suo in pixide obtulit, continua[illegible]ti. Cum dominus ait: si unquam tu furatus fuisti, sanctus Thomas aquam suam hic te deferre permittat. Sicut reus fuit, cum extemplo aqua quam prius evanescit. Hunc gladium ille consensit, sciens quod pixidem aqua nuper impleverat. Mirantes pixidem quam aperiunt et vacuam invenerunt. Sic quod fur mendax et in mendacio deprehenditur et fur reus convincitur ope[illegible]. Quedam avis quam docuerant loqui, cum nisus eam insequeretur, sicut didicerat cepit clamare: Sancte Thoma, adiuva me, et statim nisus cadit mortuus et illa evasit. Quidam homo quem sanctus Thomas valde diligebat, cum graviter infirmaretur, ivit ad eius tumulum et pro sanitate sua rogavit et ad libitum impetravit. Sed dum sanatus rediret, cepit cogitare quod magis forte anime sue non expediret. Unde iterum rediit ad sepulchrum orans ut, si non esset utile anime sue, continuo infirmitas ipsa rediret; statimque infirmitas rediit sicut prius. In eius autem interfectores ultio divina deseuit: nam alii digitos suos cum dentibus discerpentes, alii carne defluentes, alii paralysi dissoluti, alii amentes effecti miserabiliter interierunt.

Silvester dicitur a sile, quod est lux, et terra, quasi lux terre, id est ecclesie, que ad instar bone terre habet pinguedinem bone operationis, nigredinem humilitatis et dulcedinem devotionis; per hoc enim cognoscitur bona terra, ut ait Palladius. Vel Silvester dicitur a silva et theos, quasi homines silvestres et incultos et duros ad fidem trahens. Vel sicut dicitur in glossario, Silvester idem est quod viridis, agrestis, umbrosus, nemorosus: viridis in celestium contemplatione, agrestis se ipsum excolendo, umbrosus ab omni concupiscentia refrigeratus, nemorosus inter arbores celi plantatus. Eius legendam compilavit Eusebius Cesariensis, quam beatus Gelasius in concilio lxx episcoporum a catholicis legendam commemorat, sicut in decreto habetur. De sancto Silvestro.

Silvester, matre nomine Iusta genitus et a Cyrino presbytero eruditus, hospitalitatem summo opere exercebat. Thimotheus autem quidam christianissimus ab eo in hospitium susceptus, quem nemo ob persecutionem ab aliis recipere audebat, post annum corona martyrii assecutus est, cum fidem Christi constantissime predicaret. Putans igitur Tarquinius prefectus Thimotheum multas habuisse divitias, eas a Silvestro exposcit mortem ei minitans. Sed cum vere Thimotheum nullas habuisse divitias comperisset, Silvestrum ei ydolis immolare precepit, alioquin in crastinum ipsum diversa genera tormentorum subire. Cui Silvester: Stulte, hac nocte morieris et sempiterna tormenta recipies, et velis nolis verum esse deum quem colimus recognosces. Silvester igitur carceri traditur et Tarquinius ad prandium invitatur. Cum igitur comederet, os piscis in eius gutture sic inhesit, ut nec reiicere nec glutire valeret, sicque media nocte defunctus ad tumulum ducitur cum luctu, et Silvester a carcere cum gaudio liberatur, quem non solum christiani, sed et pagani mirabiliter diligebant. Erat enim angelicus aspectu, nitidus sermone, corpore integer, opere sanctus, consilio magnus, fide catholicus, spe patientissimus, caritate diffusus. Mortuo igitur Melchiade episcopo urbis Rome, Silvester ab omni plebe in summum pontificem est electus. Hic orphanorum et viduarum ac pauperum nomina in matricula scripta habebat et omnibus necessaria providebat. Hic quartam et sextam diem et

illis. In his vero nobis ipsis q

sabbatum ieiuniis institutum observan-
dum, quintam vero quasi dominicam celebrandam.
Grecis vero christianis dicentibus sabbatum quin-
to die potius celebrandum, respondit hoc non
decere, quia hic est traditio apostolica et
ex dominice deletur compassio sepulture, et
ille dies est sabbatum sepulture ut cum flentibus
eis in anno ieiunium explendum. Quibus
Silvester: sicut omnes dies dominicas resurrectionis gloria,
sic omne sabbatum de consuetudine dominice sepul-
ture igitur die sabbato attestatur. Sed de quin-
ta feria vehementer contenderent aliter
non debere christianorum sollempnitatibus asso-
ciari. Silvester quia eius dignitatem pre-
cipue tribus ostendit: quia hac die dominus in
celo ascendit, et corporis et sanguinis
sui sacramentum instituit, et sacrum crisma
ecclesia conficit. Omnes ergo suis rationibus ad-
quiescunt. Persequente autem Constantino
christianos, Silvester de urbe exiit et in quodam
monte cum suis clericis mansit. Ipse eo
stantinus merito persecutionis tyrannice in
incurabilem cecidit plagam lepre. Tan-
dem ad consilium pontificum idolorum adduc-
ta sunt tria milia puerorum ut eos occide-
rent et ipse eorum sanguine recenti et
calido balnearetur. Egrediente autem eo
ad locum ubi balneum parari debebat, matres
puerorum ei occurrunt resolutis crini-
bus, miserabiliter ululantes et lacrimantes.
Constantinus iussit stare currum et erigens
se dixit: Audite me, comites et commili-
tones et omnes populi qui astatis. Digni-
tas Romani imperii de fonte nascitur pie-
tatis, que hanc legem dedit, ut sive ca-
pitali subderetur quicumque in bello aliquem
occideret infantem. Quanta ergo erit
crudelitas, ut nos hoc nostris faciamus
filiis quod prohibemus alienis. Quid iuvat
barbaros superasse si vincimur a crudelitate? Vi-
cimur nec vincere exteras nationes virtus [vir-]
tutum est bellantium, vitiorum vincere et mala
et peccata virtutis est morum. In illis ergo plus
fortiores sumus, quam in istis. In isto cer-
tamine si vincimus victoria optima, victus
victor autem post triumphum vincitur si
pietas ab impietate superatur. Vincat
ergo pietas in isto congressu. Bene enim
omnium adversariorum poterimus esse victo-
res, si sola pietate vincamur. Dominum
tunc se esse dominum comprobat qui famulum se
monstraverit pietatis. Expedit ergo
me mori salva vita innocentium
quam per eorum interitum recuperare
vitam crudelem, quam recuperare incertum est, cum cer-
tum sit quod sic recuperata crudelis est. Iussit
ergo ut infantibus prius redderentur et dona
plurima et vehicula preberi,
et que matres cum fletibus venerant
ad loca sua cum gaudio redierunt.
Ipse autem imperator ad palatium suum [est]
reversus. Sequenti vero nocte Petrus
et Paulus apparuerunt ei dicentes: Quoniam exhor-
ruisti effusionem sanguinis innocentis,
misit nos dominus Iesus Christus dare tibi reme-
dium consilium. Silvestrum igitur episcopum qui [sanitatis]
apud montem Serapti latitat accer-
site. Hic tibi piscinam ostendet in qua mer-
sus tertio ab omni infirmitate lepre [morbo]
mundaberis. Hanc vicissitudinem red-
das ut idolorum templa destruas,
christi ecclesias restaures, eius deinceps
cultor fias. Evigilans ergo Con-
stantinus statim misit milites
ad Silvestrum. Videns autem Silvester milites
ad palmam martyrii se vocari credidit se-
cum deo se commendans et socios
secum ad hortatus constanter se presentavit.
Cui Constantinus assurgens
ait: Bene te venisse gratulamur. Cui
a Silvestro resalutatus narravit
ei per ordinem sui sompnii visionem.
Percunctanti vero Constantino qui essent
illi dii quos viderat, Silvester apostolos

Istos non esse deos sed apostolos christi. Tunc
ad preces ipsius silvester apostolorum yma
gines sibi misit afferri quas non ali
fuit. asserit tales esse quos appa
ruerant acclamavit. Silvester ergo eum ca
thecuminum fecit et unius ebdo
made sibi ieiunium indixit et carceres ap
periri monuit. Cum autem in aquam descendisset
baptismatis mirabilis ei emicuit
splendor lucis. Sicque inde mundus ex
exivit et christum se vidisse asseruit. Pri
ma die sui baptismatis suam legem
dedit ut christus ab urbe roma tamquam verus
deus coleretur. Secunda ut siquis christum blas
phemaret puniretur. Tercia ut quicumque christiano
faceret iniuriam bonorum suorum parte dimi
dia puniretur. Quarta ut sicut imperator ro
me sic romanus pontifex caput ab
universis episcopis haberetur. Quinta ut quicumque
[illegible] confugit ab omnibus servetur
immunis. Sexta ut nullus nisi de licencia
sui antistitis ecclesiam edificet intra mu
ros illius civitatis. Septima ut ad e
dificacionem ecclesiarum decime possessionum
regalium tribuantur. Octava imperator
ad ecclesiam sancti petri venit et de suis
culpis se lacrimabiliter accusavit. Post
modum accepto tridente ad fundamen
tum ecclesie basilice construende terram primus
aperuit et xii cophinos in suis scapulis
foras eiecit. Hec autem helena mater constan
tini augusti in bethania consistens
audiens pro hiis laudavit filium quod ab
renunciasset simulacrorum sed dure
increpat quod relicto deo iudeorum
crucifixum hominem deum colat. Rescribit
autem augustus ut iudeorum magistros
secum adducat et ipse christianorum docto
res proferet ut sic ex disputacione
mutua appareat vera fides. Duxit ergo
secum helena cxli doctissimos iude
orum quorum xii erant qui sapiencia et eloquentia

preceteris micabant. Cum ergo silvester cum cleri
cis suis et predicti iudei ad disputandum
coram imperatore insimul convenissent
de communi consensu duos iudices gen
tiles sapientissimos et probatos et nomine
cratonem et zenophilum statuunt
ad quorum sententiam dubiorum quia gen
tiles essent tamen iusti et fideles talis
sententia inter eos firmata est ut uno loquen
te et loquente alius non loquatur. Incipi
ens ergo primus de illis xii nomine abyathar
ait. Cum isti tres deos dicunt patrem et
filium et spiritum sanctum. Certum est eos contra legem
agere que dicit: videte quia ego sum solus
et non est alius deus preter me. Verum si dicunt
quod christum deum esse quia multa signa fecit
iam in nostra lege multi fuerunt
tam mira ex hiis dicimus nomen sibi usur
pare ausi sunt. Sicut iste illis quem isti ado
rant. Ad hec silvester. Nos unum deum colimus
sed non tamen in tali solitudine eum dicimus
gaudium filii non habeo. Ex vestris autem
libris trinitatem personarum vobis demon
strare valemus. Patrem dicimus de quo dicimus
de quo propheta ait. Ipse invocavit me
pater meus es tu. Et filium de quo dicit
filius meus es tu. Et spiritum sanctum de quo
dicit spiritu oris eius omnis virtus eorum.
Sed et cum ait: faciamus hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram
evidenter et personarum pluralitatem
et deitatis unitatem demonstrat. Licet autem
tres persone sint tamen unus deus est. Quod exemplo
visibili aliquatenus demonstrare valemus
et accepta purpura imperatoris tres in
plicas fecit et explicans ait. Ecce quod tres
plice sunt. Simul tamen tres
plice sunt unus pannus. De eo autem quod dicit quod
ex miraculis deus credi non debet. Cum
alii plures sancti miracula fecerunt. Ver
um se deos dixerunt sicut noster ihesus christus
deum per hiis se asserere voluit. Certe

deus scribentes quod se numquam peccasse
supprema accrimina petere sic per mandata
nec abrenunciasse alius quisque per liberum quod ergo
nimium potentie et se deum dicere non ex
emus cum ii se deum dicentem illa
prima semper sunt et unum efficacia
conuincatur. Tunc iudei dixerunt
contra abraham asstruito sanctum
et non sic dicere quod si deus non esset et se deum
dixisset contra eum mortuus non ualet.
Tunc illo auditu sed qui et iouenatad
conflictum accedens ait abraham
de circumcisione accipies iustificatus sit
et omnis filii abrahe per circumcisionem iusti
ficabuntur igitur cum non sit christus
non esset iustificatus. ad quod silui. Et
erat abraham ante circumcisionem deo placu
isse et amicus dei appellatus esse. Igitur
circumcisio eum non iustificauit sed fides
et iustitia eius deo placere fecit non quod
accepit circumcisionem iustificatus est
sed iudicium. Isto sic dicto tercius cum
et godolias accedens ait quod christus
uester non potest esse deus cum assignetur
esse natus temptatus traditus induitus
felle potatus ligatus sepultus. Et hec
omnia in deo esse non possunt. Ad hoc silui.
de ueteris libris hec omnia planius dixit
fuisse predicta. Statim de eius natiuitate
dicitur per ysaiam ecce uirgo concipiet etc.
De eius temptatione zacharias
uidi ihesum stantem coram angelo et sa
than stabat a dextris eius etc. De eius
traditione psalmus qui edebat panes meos
magnificauit super me supplantationem.
De eius iudicio de eius iudicatione id
dixerunt sed uestimenta mea etc. De
eius felle potatione idem dedit in escam
meam fel etc. De eius ligatione
eisdem unum me et sic premisit lib
cum nos dicit in captum clamantes
ante tribunal iudicans hominibus

me suspendentes in ligno tradidi
sti me de eius sepultura fecit in sepulcrum
eius remansurus mortuum ergo
godolias cum uideo non habeo
dicta sua quid dicemus est. Quartus qui
et annas accedens ait eniquam aba
lus deum et silui iste de christo suo predi
ctum fuisse assirmat ueri sunt non ple
ne de suo christo dictum fuisse ad quod silui
dicite ergo alium quem uirgo conceperit
felle potatus alius spinis coronatus
crucifixus mortuus et sepultus qui post
tertio celos ascendit. Tunc con
stantius ait si alium non dedit sa
tis se statum quod alium agere non potest
hic attinere et quidem dicitur pena
qui ait sicut scit deus christus natus est
et sanctificatus est non dicatur natus est
ergo baptizari non debuit nec iterum
sanctificare. ad quod silui. si circumcisio
in christi circumcisione sine acceptio
non baptismus in christi baptismate
iterum sanctificationis humane non ergo bap
tizatus est ut sanctificaret sed ut sancti
ficet quamuis creatus dicitur si hec
questio ex parte eius. Et sextus quem cum
ait neptalim ut silui iste cum
homo uirginalis partus nobis ex ponitur.
ad quod silui. Tunc deus quia eius fortia
tus est incorrupta erat et uirgo
erat quia nec se ad uile non humanum
sanguinem applicat nec maledi
ctionem spiritualem accepit nec hominis mor
tui sepulcrum habebat sed per nuntium dede
bitat adeo oportuit ergo ex uirgi
ni uirgine nouum adam sic ut sic ex spiritu
natum ex uirgine dicitur sicut ana
ta uirgine bruite et cum adeum
tibi ex tunc in paradiso quod tempta
tor est filius dei in deserto ut quod adam
uicit in ea deuincat. Uicit et adeo
remanent hic sitam uirus quem et remunerat

tuo. quo filius dei xpistus dei esse . qui
ad pa tempium ponitur no modo i
fume pene ex lapidibus facte uirgi
modo in celsitudine templi leuatur
modo adorandus ipm dyab. ducitur
ad que filius sidyab. ro uiat qr ab
adam mandu cate audiu. ostan
eius id stantium q e expo remunate
conceptus. hos autem no imq tunc deus
sz inquantu ho temptari ee facien
ro c e triplex temptatus u anob
omnes temptatoues excludet z for
ma uincendi daret. sepe nos z hoie
uictoria ab stinere 9c. temptatio
humane glie z temptao humane glie
appetitus diuini excellencie tribuit
loquitur de hoc tertia. uincendi
nobis forma dare. Iustus deutio Dicimus
qui et mel angutat q de sume
pfus e et nullius indiget q g
ap eius ut nascer in xpo quo
tertium ipm lib um appellas tz z ho
sit q deus auctor inter filius pe
dica no proper g si pe xpi posset
dare e inuisibile filius e ad lz filium
filius eni qui est expuie egenitus
ut fieret q q no erunt z ip e
natus ut reficeret que pierunt
q et sibilo illo re fice possit. sz
p passione tuis ho fieret redimere
no ualebat q tuitia diuinitatis
adpaciendum aptus u erat u lz
ta ipfectionis. sz pfectionis sim
sua no erat diuinitate possibile
ro filius uerbum dei ex eo pz q pphi
aut. Eructauit cor me verbum bo.
z de deus quaz sp ps fuit qr sp e
filius eternitate filius u erat e ubi
eius sapia ei uirtus ei i pre a
sp fuit i bo u iur. 1o. Eructauit
cor meum z c. sp sapi. uii. 1o ego
ex ore altissimi prodii pmogenita

Ait cetum creaturam sp ilius uiii. c
ain omis colles g parturie lueet
dii erat fontes aquarum z c. a g
inq pe filius sit ubo sapia z uirtu
te quo primas lz u extepore s ad
uestute lz g amoto. ix aui inual
dxe. cosumo qr de origia no acepit
ut oterpatur. nec abe maledicit
Ore g uani de origio negatus
hmoi ee q tolius ust ut ob lusa
te 9 iugia studeans. 2o uiio quo ce
pat q potes e pa q uu e mor
amu nune. deniq ad lz cogis ut du
os filios ee dicas. Vnu q pe ge
iuuit. Aliu q uirgo genuit. Vnt
quo li pot ut pauca ho quam
prius e ad lz filium nos xpm no
ro nam de uirgine dicam. ut 9
iugia 9 depne iii. 8z nis ulgnei
pt robli aceptaum. u hac as
sumptoe ut aistone sine ais
tione obsistam 9 iugia sz oindo
quia lz uirgo aute xpm pepit de 9
iugio namque temptat a aut xps
ut omis temptacones dya vincet
tat hoc humanas passiones sbigit
mortem ut mortis i psu co ingenio.
dei quoz filius vnus xpo e qlz
e ue di filius inuisibilis fit inuisibi
e z c e g inuisible q lz de e z e
inuisible lz q ho e pati uo posse
hoiem assumptum cu passione ei
qui assumpsit. et doti pro. ut
purpuras ppine regis uncta ex la
na fiunt z h uic lane sanguis aute
deus colore ppme u p bino alg
tere dignus z torque i filo quo
torquebat lz q regie dignitatis
color e in lz q laua extracta qu
a ppura liget lane g assimula
ho coloru ppe de qui silis i passioe
sue diuinitate i cruce 8z passionem

Jn nullo dubitauit. Decuit quod etiam
deus nil non placet id exemplum quasi
nul color torquet cum lana. cum autem
contendit silvestri deus a purpura gratia aliud e-
xemplum. arbor huius cum sol splendore
cum incidit. unum quando splendor susci-
pit. sed ab incisione immunis existit.
sic in homine patiente diuinitas nulli pas-
sioni subiacuit. Vndecim quod eo si-
lentio audierunt tuo ita prophete uati-
cinia dubitati incarnationis et passionis
et mortis causas scire uellemus. et silue-
ster. Esuriuit christus ut nos reficeret. Sitiuit
ut aridam nostre malitie pocula uin-
ceret. Temptatus est ut nos a temptatio-
nibus liberaret. Captus est ut nos
a demonum captiuitate liberaret. Irrisus est
ut nos ab irrisione demonum dimit-
teret. ligatus est ut nos a uinculo maledic-
tionis absolueret. humiliatus est ut nos
exaltaret. expoliatus est ut nos nudi-
tate prime preuaricationis indulgentia
tegeret. spineam coronam accepit ut
flores paradisi perditos redderet. Jn
ligno suspensus ut concupiscentiam in ligno
gestam dampnaret. felle et aceto po-
tatus ut hominem ad terram fluentem lac
et mel introduceret et fontes nobis
mellifluos aperiret. mortalitatem
suscepit ut uitam nobis immortalem
donaret. sepultus est ut sanctorum sepulchra
benediceret et uitam mortuis redderet. as-
cendit in celum ut celi ianuam
aperiret. sedet ad dexteram dei ut preces
credentium exaudiret. Hec silvestro prose-
quente omnes tam imperator quam iudices
et iudei collaudant silvestrum. Vnde irritatus
Tunc indignatus zambri magister magorum cum indig-
natione magna dixit. Mi-
ror uos sapientes iudices
uerbis ambiguis credere et dei omnipotentiam
existimare humanis rationibus concludi.

Sed iam cessent uerba et ueniamus ad
facta. Stultissimi namque sunt qui cru-
cifixum colunt. Cum ergo nomen omnipoten-
tis sciam cuius uirtutem non sufficiunt
saxa nec audire ualet aliqua creatura.
et ut uerum me dicere comprobetis. adduca-
tur ad me fortissimus taurus ad diuinum.
deus meus enim uel id in conspectu taurus
illico morietur. ad quod silvester et tu quo-
modo illud audiens non moriebaris. zambri dixit
non est tibi licitum nosse misterium inimice iudeo-
rum. Adductus est igitur taurus
fortissimus quem centum homines for-
tissimi uix trahebant. ac ille zambri in au-
re eius illud protulit. quo taurus
mugiens oculos eiecit et exspirauit.
omnes ergo iudei uehementer exclamant
et silvestro insultant. quibus silvester
non dei nomen protulit sed uel demonis pessi-
mum nominauit. deus enim meus ihesus christus
non solum uiuentes mortificat sed
et mortuos uiuificat. nam occidere
posse sed uiuificare non posse est
leonum serpentium et ferarum. Si ergo
uult ut credam quod uel demonium
non fuit dicat iterum et uiuificet
occisum. nam de deo scriptum est
ego occidam et ego uiuere faciam.
Quod si non poterit uel demonis absque du-
bio nominatur qui uiuentem occidere
potest mortuum uiuificare non potest.
Cumque zambri ad suscitandum taurum a iu-
dicibus urgeretur dixit. Suscitet eum silue-
ster in nomine ihesu christi galilei et nos omnes
in eum credemus. nam si pennis posset
uolare. illum tamen suscitare non ualeret.
omnes ergo iudei si suscitauerit cre-
dituros se esse promittunt. Tunc
silvester oratione facta ad aurem tauri
se applicans dixit. O nomen male-
dictionis et mortis egredere iubente tibi do-
mino ihesu christo in cuius nomine dico tibi tunc

surge et ad armentum tuum mansuetus
recede. Statim igitur taurus surrexit et cum omni
mansuetudine abiit. Tunc regina
mater et iudei et ceteri omnes conversi sunt ad fi-
dem. Post aliquos vero dies s. idolorum pon-
tifices ad imperatorem venientes dixerunt:
Sacratissime imperator, draco ille qui
est in fovea plusquam ccc homines cotidie
interficit flatu suo. Consulente igitur su-
per hoc Constantino ad Silvestrum ait: Ego
per virtutem Christi eum ab omni cessare faciam
lesione. Promiserunt igitur pontifices se,
si faceret, credituros. Orante autem Silvestro
sanctus spiritus apparuit dicens: Securus ad dracho-
nem accede cum duobus presbiteris qui tecum
sunt. Cumque ad eum veneris, sic eum
et taliter alloquaris: Dominus noster Ihesus Christus de
virgine natus, crucifixus et sepultus,
qui surrexit et sedet ad dexteram dei
patris, hic venturus est iudicare vivos et mor-
tuos. Tu ergo Sathana eum in hoc loco donec
veniat expecta. Os eius ligabis filo et sigil-
labis. Postea ad me sanus et incolumis
venies et panem quem tibi paravero come-
des. Descendit itaque Silvester cum duobus
presbiteris in foveam per gradus CL duas secum
ferens lanternas. Tunc draconi predicta
illa dixit et os eius stridentis et sibilan-
tis, ut iussus fuerat, alligavit et
ascendens invenit duos magos qui
eos secuti fuerant ut viderent si usque
ad draconem descenderet, ex draconis
fetore pene mortuos, et eos ad domi-
num incolumes accepit sanos, qui statim
cum multitudine infinita conversi sunt. Sic igitur
populus Romanus a duplici morte liber-
atus est, scilicet a cultura demonis et a vene-
no draconis. Tandem beatus Silvester mor-
ti appropinquans clerum de tribus admonuit,
scilicet ut inter se caritatem haberent, ecclesias
suas diligentius gubernarent et gregem
a luporum morsibus custodirent. Post
hec in domino feliciter obdormivit circa an-
num domini CCCXX.

De circumcisione domini

Circumcisionis diem IIII cele-
brem faciunt et sollempnem. Primo
est octava nativitatis. Secundo impositio
novi et salutiferi nominis. Tertio effusio
sanguinis. Quarto signaculum circumcisionis.
Primo igitur est octava nativitatis. Si
enim aliorum sanctorum octave sollempnes sunt,
quanto magis octava dies sancti sanctorum sol-
lempnis erit. Sed non videtur quod nativitas domini
debeat octavam habere, quia eius nativitas ten-
debat ad mortem. Obitus autem sanctorum ideo oc-
tavas habent quia tunc nascuntur eterna
nativitate que est ad nunc future ut postea
resurgentes in corporibus glorificentur. Eadem
ratione videtur quod non habere debeat octavas nati-
vitas virginis nec Iohannis baptiste similiter nec
nativitas domini, quia iam fuit tunc in ipsis resurrectio.
Sed notandum quod sicut dicit prepositivus, sunt octave
suppletionis, ut est octava nativitatis domini,
in qua suppletur quod diu minus in festo fuit
factum, scilicet officium de puerpera. Unde antiquitus
solum consueverat cantari ad honorem
beate virginis: Vultum tuum etc. Veneratio-
nis, ut pascha, penthecostes, nativitatis virginis
et Iohannis baptiste. Devotionis, ut cuiuslibet
sancti possumus facere octavas. Significationis, ut oc-
tave que fiunt de sanctis que significant octavam
resurrectionis. Secundo est impositio novi nominis et salu-
tiferi. Hodie enim impositum est ei novum nomen,
quod os domini nominavit. Non est ali-
ud nomen sub celo in quo oportet nos salvos fieri. Hoc
nomen secundum Bernardum est in ore mel, in aure melos,
in corde iubilus. Hoc nomen, quod sic dicit idem Bernardus, instar
olei predicatum lucet, cogitatum pascit,
invocatum lenit et ungit. Nominatur autem triplici-
ter, sicut ex evangelio manifestatur, scilicet filius
dei, Christus et Ihesus. Nominatur filius dei in quantum
est homo a persona divina assumptus, ad
divinam naturam; Ihesus in quantum est deus
humanitati unitus. De isto triplici nomine

dic b. nos qui i[n] pulu[er]e eius ex p[er]g[ra]ti
simus [et] laudare. Exere d[omi]n[u]s te[st]es
qui salute n[ost]r[a]e cu[m] bu[n]g[e]ntis re[s]
cu[m] g[l]o[ri]a n[ost]ra n[on] sine salute n[ost]ra xp[istu]s
in ih[esu]s sine vincte. n[on] sine g[rati]a ip[s]e
bincto. Q[ua]ntum a[utem] ad h[oc] c[on]p[er] nomi[n]e na[m]
passione p[er]fecte nomis n[on] fuit p[er]fa[n]
q[uonia]m ad p[er] ab a[li]quib[us] cognosce[re]tur
cu[m] iec[t]uali sic ademo[n]ib[us] q[ui] indice
bant xp[istu]m filiu[m] dei ee. q[ui]a ad bi[m] p[ri]n
cipaliter ab a[li]quib[us] h[oc] primus co
gnosceba[n]t ee xp[istu]s. q[ui]a ad p[er] ca[m] no
ca[l]i. q[ua]si quo ad no[m]e[n] hanc ih[esu]s h[oc] n[on]
q[uo] ad ro[ma]m no[m]i[n]is q[uo]d ë saluta[r]e pon
ti[fi]c[e] a[n]t[e] h[oc] c[um] n[on] clausum n[on] ë p[ri]mi
no[m]i[n]i quo ad c[on]tinu[i]d[a]tem. S[ed] in q[ua]n[t]o ad
di[ff]usione[m]. ë[n]i[m] quo ad no[m]i[n]s no[m]i[n]u[m]
C[ontra] p[ri]mi g[ra]t[ia] n[on] ë filius dei. q[ua]d h[oc] [et] n[on]s
recte d[ici]t sic dic[itur] h[oc] ylla[m] i[n] i[ll]o. dec[r]u[m]
be di filiu[m] di bu[n]g[e]ntu[m] d[omi]nu[m] n[ost]r[u]m
ih[esu]m xp[istu]m ee[t] multis modis cog[nos]ci[t]e[.]
d[omi]n[u]s de c[on]t[r]a p[ro] d[omi]nu[m] de se ip[s]o p[ro]f[i]t[e]t[ur]. d[omi]n[u]m
ap[osto]li p[re]dicant. d[omi]n[u]m religiosi credu[n]t. d[omi]n[u]m de
mones c[on]fitent[ur]. d[omi]n[u]m iudei negant. d[omi]n[u]m
ge[n]tiles i[n] passione cognosc[u]nt. Jd[eo]
de[u]m d[omi]nu[m] n[ost]ru[m] ih[esu]m xp[istu]m h[oc] i[n] n[omi]n[e]
cognosca[m]us no[m]i[n]e [et] m[u]lt[i]tudine n[on] p[ro]p[ter]
p[er]fectione. S[ecundu]m n[on] ë xp[istu]s q[uo]d u[n]c[t]us p[ro]p[ter]
unct[u]s ip[s]e n[on] sine uncto oleo letitie
p[re] p[ar]ticipib[us] suis. p[ro] h[oc] q[uo]d d[icitu]r u[n]ct[u]s i[n] su[m]
ma c[um] ip[s]e fuit p[ro]p[h]eta m[e]d[ia]t[o]r n[on] e[ni]m
dict[u]m p[u]gil i[n] d[u]ella debellatore[m] t[ri]a
dos i[n] p[er]nas reco[n]ciliator[em] v[er]e ex i[n] p[ri]m[o]
distribuere ab h[oc] s[ecun]do de no[m]i[n]a[n]t[ur] q[ui]
ab ip[s]o d[icu]nt[ur] [chris]tiani. de quo no[m]i[n]e sic
dic[it] aug[ustinus]. xp[ist]ianus in[si]c[ia]t[ur] i[n] nu[m]e[ro]
integritatis p[ro]ficie[n]s c[on]tinuatio[n]e p[er]u
di[ci]t[ur] h[o]i[e]s [chris]tianus. i[n] no[m]i[n]e ë ac p[re]s[e]
t[i]s ë no[m]i[n]e [et] tu[n]c q[ua]si defendit ë ex
vis di[ci]a[n]s a[liud] de cu[m] p[er] linnuicte b[us]
ne[que] p[ri]ma d[e]s ti[m]ore ca[u]sat ille ë
q[uo] no[m]i[n]e tu[m] s[ed] op[er]e ë h[oc] s[an]g[uine] [et] cu[m]

nomine ë ih[esu]s. h[oc] a[utem] u[ir]t[ute] no[m]i[n]i ih[esu]s f[ili]i
di fons ab[s] medicina [et] lux. h[oc] ex ea
b[us] multiplicat[ur] h[oc] ex[e]mplu[m] ë n[on] ab[s]
c[on]fortam[us] i[n] pugnatio[n]e do[m]inat[io]n[em]
[et] negami[us] delicie sic dic. b[ernardus] ë ab[s]
h[oc] n[on] ih[esu]s q[ua]n[do] ue[r]o ro[gat]e c[on]fortatis
quo[n]iam ë[st] i[n] te o[mn]is. q[uo]d e[ni]m n[on] ita cogi
tatus i[n] pugnat q[ua]ndo i[n] ex[tr]e[m]o
tep[e]ai sensus uel vires uoluptat[is]
negerat bonos mores atq[ue] hone
stas ca[us]as fouet affectiones. S[ed] o d[omi]n[e]
fons vi[t]e dic[it] b[ernardus]. ih[esu]s ë fons uite si
gnatus q[ui] i[n] iii[i] riuos sed diffidit
i[n] plateas. viii[i] q[ui] in fit nob[is] sapi[enti]a et
iusticia [et] s[an]ctificatio [et] redemptio. sapi[enti]a
i[n] p[re]dicatio[n]e iusticia i[n] p[ro]ce[ss]o. ab solutio[n]e
s[an]ctificatio i[n] [con]uersio[n]e. redemptio i[n] pa[s]
sione. h[oc] b[ernardus] ali[bi]i ñ[on] sic dic[it]. tr[e]s riui
fluxerunt a[b] ip[s]o i[n] ubi[que] doloris i[n] quo
c[on]fessio. sanguinis aspersionis i[n] q[uo]
afflictio. aq[ue] emu[n]datio[n]is i[n] q[uo] c[on]pu[n]
ctio. T[er]cia ë medicina. v[n]d[e] cu[m] ait
ë h[oc] no[m]i[n]e ih[es]us medicina m[edi]ci n[on]
i[n] te i[n] p[ro]p[ri]is [con]ib[us]. s[ed] c[on]tra timorë
sedat. sanguis h[on]oris inundat. Ten[den]
g[u]nt lux s[ed] fl[a]m[m]a ex[tin]guit. libi
di[ne] flam[m]a[m]. sic re[p]ri[m]at a[u]ar[i]t[i]e
a[ug]t[m]e[n]t[u]s i[n] de[c]ore fugi[t] p[ro]p[ri]e[tas]
Q[ua]rto ë lux. bi[n] a[u]ro. bi[n] p[ri]mus i[n]
to[m]o [con]e ti[m]ere. [et] tu[m] s[u]b[i]to fidi lu[mi]
n[is] de p[re]dicatio ih[esu]s i[n] ë n[on] q[uo]d paul[us]
po[r]tat te[st]e[s] c[or]a[m] g[e]ntib[us] [et] regib[us]
tu[n]c lucerna sup[er] ca[n]delabru[m] h[oc] tam
n[on] ih[es]us ë [et] multe su[m]m[a]t[ur] vi[t]a[m] b[ernardus]
d[omi]n[u]s scribis n[on] sapit m[ihi] legis i[n] lib[ro]
sed disputes ac [con]feras n[on] sapit m[ihi]
n[on] so[nu]it ih[esu]s. i[e]iunu[m] n[on]c. de sc[ri]pt[uris].
victorie. ih[esu]s n[on] dulce no[m]i[n]e delecta
bile n[on] c[on]fortatus p[ro]curare [et] n[on]. l[a]e[t]e spe[r]
g[ra]t[i]a ih[es]u eius n[on] ih[es]us. S[ed] o ë m[u]lt[e]
n[on] mo[do] litant. vii[i] [et] c[on]t[ra] [et] n[on] sine e[ss]e
nomi[n]e n[on] ë ih[es]u h[oc] ë n[on] q[uo]d de d[ic]it

cetus rursum sanctis audivi clamorem clamantis monentis unius meum morantes totum quod portaret diversa de obscenis corporibus nostris hominis noscit effugium.

Tertio est multe excellentie et celsitudinis. Unde b. Bernardus: salvatoris mei, fratris mei, carnis mee, sanguinis mei quod actenus absconditum erat, in fine seculorum revelatum, nomen mirabile, nomen ineffabile, nomen inestimabile, immo eo mirabilius quo inestimabile, eo magis gratum quo gratuitum. Et illud Ihesus impositum est ei ab eterno, ab angelo et per parentes, maxime a Ioseph. Ihesus id est salvator interpretatur. Dicitur autem salvator Christus vel a proposito salvandi vel ab habitu vel ab actu. Primum quod dicitur a proposito salvandi convenit ei ab eterno, et sic dicitur impositum. Secundum quod dicitur ab habitu salvandi sic fuit impositum ab angelo et convenit ei a principio conceptionis. Tertium quod ab actu salvandi dicitur impositum a Ioseph ratione future passionis. Unde glossa super id: vocabis nomen eius Ihesum, dicit nomen impositum quod ab angelo vel ab eterno impositum est tangitur. Sic glossa habet per dictum triplicem prenominationem. Ait enim: dicit nomen impones, tangitur de nominatione. Item Ioseph ait dicit ab angelo vel ab eterno impositum est, tangitur de nominatione. Item a Ioseph ait dicit ab angelo vel ab eterno impositum est, tangitur. Alie due recte quod in die capite anni continetur circumcisio capite mundi et in signum capitalis littere alphabeti. Christus gratia voluit circumcidi, nomen et impositum est, nativitatis octava die precium. Quarto est effusio sanguinis Christi. Hic enim sanguinem suum primo pro nobis effundere cepit, quamquam ipsum postea modo pluries effundere voluit. Quinquies enim in sanguinem suum pro nobis effudit: primo in circumcisione et hec effusio fuit initium redemptionis nostre. Secundo in oratione et hec quidem initium redemptionis extitit. Tertio in flagellatione et hec fuit medium redemptionis nostre in quo livore eius sanati sumus. Quarto in crucifixione et hec fuit medium redemptionis pretium quod nos in primo exsolvit. Quinto in lateris apertione et hec fuit medium redemptionis cum ... et exivit sanguis et aqua, quod significamus nos per baptismum debere mundari, quod a lapsibus humani generis effusum est a sanguine Christi.

Quintum est vulnus significativum circumcisionis quod Christus hoc carne dignatus est nobis significare. Quidam enim [illegible] ... dicunt Christum non verum corpus sed phantasticum assumpsisse, et ne eorum errore consentire nolumus, circumcidi et sanguinem emittere corpus non phantasticum sanguinem non emittit. Secundo demonstravit nos spiritualem debere circumcidi. Unde duplex est circumcisio, scilicet que dicitur fieri a nobis, scilicet exterior in carne et interior in mente. Circumcisio exterior consistit in membris, scilicet habitu, gestu, nobilitate (?), in actione, ne sit reprehensibilis; in sermone, ne vestis contemptibilis. Interior est sollicitudo (?) consistens, scilicet in cogitatione, ut sit sancta; in affectione, ut sit pura; in intentione, ut sit recta. Tertio ratione ut nos salvaret quod adimplevit sanctificatum (?) in uno membro ut totum corpus sanaret. Sic Christus voluit portare circumcisionis ut sic per corpus unicum salvaret totum. Quarto circa eius circumcisionem nostram (?) ... exemplo habemus quod circumcisione ...

Sexto ratione [illegible] in excusabiles essent ... cum non sunt circumcisi ... non sunt ... se iudi-

excusare et die vote nō recapimus qr nō simul es pri b; q; to ratione demo nī s. tam nacōis misterium cognoscere cēne ai. n. circumcisio fieret q(uod) originale pecc(atu)m crediderit deleri qui et hic cum ad debitum sibi tempore esse quia cunctis om(n)is remedio indigent p(ro)p(ter) eandem causam noluit nec nisi sua virgo p(ro)p(ter) tua desponsatam esse. Quinto ratione p(er)fecte iusticie adimplende. sic. n. baptizari noluit nec p(er) fratrem iusticiam p(er)fratrem humilitatis que est dicere seruici implere. Sexto voluit circumcidi ne eam de nobis humilitatem ostenderet de actore et do(minu)s legis voluit se subdere legi. vij. ratione legis mosayce approbande que erat bona et sancta et complende. qr nō venerat legem soluere s(ed) adimplere. Ro. xv. dico. n. ihm ministrum fuisse circumcisionis p(ro)p(ter) veritatem dei et c.

Quare a(utem) circumcisio octaua die fiebat multiplex potest ro assignari. Prima sumitur s(ecundu)m intellectum hystoricum siue litteralem. nam sic dicit rabi moyses magnus ph(ilosoph)us et theologus hebreus puer in vij diebus tante adhuc teneritudinis est quante est adhuc in utero matris existens. In octauo a(utem) die fortificatur et solidatur. vnde dicit voluit deus paruulos ante octauum diem circumcidi ne ob nimiam teneritudinem nimium lederentur. vltra octauum diem ipsam circumcisionem noluit p(ro)longari p(ro)p(ter) tres cās quas idem ph(ilosoph)us assignat. Prima ne puerum euenire ne si nimium differret sua circumcisione eos mori contingeret. Sc(ecund)a ne dolori paruulorum parceretur. cum n. in circumcisione maximus dolor sit noluit eos deus cruciari diu p(ro)p(ter)ea ad hoc simaginis(?) habentes nec maiorem dolorem sentirent. Tercia ne parentum tristicie consuleretur. Sed cum ex dilatione

p(ro)lixe p(ro) nimio moreretur. circumcisio fuisset nec tam magna ex hoc mortem maior dolor sequitur parentibus quam si moreretur octo infra dies h(abe)ntes.

Sc(ecund)a ro sumitur s(ecundu)m intellectum analogicum siue celestem. Ideo n. octaua die fiebat circumcisio ut daretur intelligi quod in octaua resurrectionis ab omni pena et miseria circumcidemur. Et s(ecundu)m hoc octo dies erunt. octo etates. p(rim)a ab adam usque ad noe. Sc(ecund)a a noe usque ad abraham. Tercia ab abraham usque ad moysen. Quarta a moyse usque ad dauid. Quinta a dauid usque ad xpm. Sexta a xpo usque ad finem mundi. Septima morientium. Octaua resurgentium. Vel per octo intelliguntur ea que in octaua nobis p(ro)uidebuntur que enumerat aug(ustinus) dicens quod ad. ego ero illorum deus et ego ero eis vnde saciemur. ero quicquid honeste desiderantur. s(cilicet) uita salus. victus. copia. gloria honor et pax et omne bonum aliud. vel per viij dies intelligitur homo constans ex corpore et anima. quatuor enim dies sunt quatuor elementa ex quibus corpus constat. et sic tres potentie que sunt in anima concupiscibilis irascibilis et rationabilis. Ideo ergo cum nunc hic vij dies qui in tam et rite in commutabilitatis contigerit. tunc octo dies habebit et illo octauo die ab omni pena circumcidetur.

Tercia sumitur s(ecundu)m intellectum tropologicum siue moralem. et s(ecundu)m hoc dicit(ur) viij. diuisimode possunt accipi p(ri)mus potest esse primi cognitio peccati. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco et c. Sc(ecund)us propositum deserendi malum et faciendi bonum quod notatur in filio prodigo quando dixit. surgam et ibo ad patrem meum et c. Tercius pudor de p(ec)cato. vnde apostolus. quem. n. fructum habuistis tunc et c. in quibus nunc erubescitis. Quartus timor

Carolus ... precium illud ... Carosium ... rome.

timor de futuro iudicio. Job: qui tumentes super me
fluctus timui deum eo quod. Ysidorus: Sive come-
dam sive bibam sive aliquid aliud faciam
semper videtur michi illa vox in auribus meis
sonare: surgite mortui et venite ad
iudicium. Quintus consortio ... fle-
luctu unigeniti fac tibi. Sextus
confessio peccati. Dixi confitebor adversum
me et tu. Septimus spes venie sicut latro si-
milis peccatum suum confessus fuit. Memento
mei in spe venie et ideo non est mirandum
secundum. Octavus satisfactio et nullus dies
qualiter homo circumcidi non solum a culpa
sed et a omni pena. Vel duo primi dies
dolor de perpetratione peccati et desiderium
emendandi. Alii duo confiteri mala que
fecimus et mala bona que omisimus. Alii
quatuor sunt oratio, lacrimarum effusio, corporis
afflictio, elemosinarum largitio. Vel octo di-
es possunt esse octo modorum diligendi con-
siderationem voluntatem perficiendi ... ab
circumcidit. In quolibet unum diligenter consid-
eret. Una magna dicitur Bernardus.
... cum est dies. Vel
decem hominis que si homo consideraret secundum
non peccaret: scilicet materia vilis, opus turpis,
exitus flebilis, dissolutio miserabilis,
mors terribilis, status instabilis, dampnatio
detestabilis et octavum potest esse
consideratio glorie inestimabilis. Vel septem sunt
... intellectum allegoricum que tale
secundum hoc. V. dies enim V. libri moysi
in quibus continetur lex. Duo enim prophete
et psalmi. Octavus dies enim doctrina
evangelica. Sed in VII primis diebus
non fiebat perfecta circumcisio sed
ab omni culpa et ab omni pena nunc ... pre-
stancie. Quartus dicitur circumcisio.
VI. secundum quod vocatur in hoc
... signum ... medi-
cina signatum ... olim circumcisio
... de carne circumcisio ... angeli

cum magno karolo attulit et ipse
ecclesiam aquisgrani in ... sancte ... ubi
et idem scilicet prepucium ... circumcisionis ... in
ecclesia clara de ... ...
... clara ... ... ista
secundum ... ... valde
... ... de veritate
humane ... resurgente christo
rediit ad locum suum glorificatum ... dici-
mus quod ... opinionem illorum
qui dicunt id solum esse de veritate humane
nature quod ab adam traductum est et id solum
resurgere. Quarto quod olim pagani et
gentiles in his kalendis multas superstitio-
nes observabant quas ... extirpare ...
...
... ...
... ... in
... kalendis ... ...
duas ... ...
aliam ... ...
... ... kalen-
dis ... ...
alii se ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... augu-
ria observant ... de domo sua
... ...
... ... ab ali-
is ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
non possint ... hominibus inde-
... ...
... se esse non dubitant. Unde

sufficiat quod non sit malum mentis sed vox fieri

ratres vi inditus arguitur corripitur
castigatur. hec augustinus. De epyphania domini

Epyphania domini quadruplici de-
coratur miraculo et ideo quadruplici
nominibus nuncupatur. Hodie enim christum
magi adorant. iohannes christum baptizat. a-
quam in vinum christus mutat et quinque milia
hominum de quinque panibus saciavit. Cum enim
xiii dierum magi ad eum stella duce
venerunt. et inde dicitur epyphania ab epy quod est sup-
ra et phanes apparitio quia tunc desuper stella ap-
paruit sive ipse christus per stellam que desuper
visa est magis verus deus demonstratus est.
Eadem die revoluto xxix anno cum iam annum
tricesimum attigisset quia habebat xxix
annos et xiii dies. etate enim ut incipiens
circiter annorum xxx ut dicit lucas vel secundum bedam
habebat xxx plenos quod et romana ecclesia
tenere asserit. christus iam quasi tricennarius bap-
tizatus est et ob hoc nominatur theophania
a theos quod est deus et phanos apparitio quia
tunc deus trinitas apparuit pater in voce filius
in carne spiritus sanctus in columbe specie.
Ipso enim die revoluto anno uno cum
esset xxxi annorum et xiii dierum aquam in vinum
mutavit et ob hoc nominatur bethania a
beth quod est domus quia in miraculo facto in
domo ipse deus apparuit. Ipso die revoluto
anno cum esset annorum xxxii v milia hominum
de quinque panibus saciavit sicut dicit beda
et sicut dicitur in illo hymno qui incipit
Illuminans altissimus. et ob hoc nominatur phagiphania
nia a phage quod est bucca sive manducare
de hoc autem miraculo utrum hac
die contingit dubitatur tum quia in originali
bede non sic expresse legitur tum quia Io. vi
de hoc miraculo agitur dicitur quod erat prope
pascha. Igitur quadruplex apparitio
hac die facta est. prima facta est per stellam
in presepio. secunda per vocem patris in iordanis
flumine. Tercia per mutationem aque in vinum
in nuptiis. quarta per multiplicationem
panum in deserto. Prima apparitio pa-
rvuli hodie celebratur. unde eius hystoriam
prosequamur. Nato igitur domino tres magi
ierosolimam venerunt quorum nomina in hebreo
appellius amerius damascus. grece galga-
lath malgalath sarachin. latine
iaspar. baltasar. melchior.
magi fuerunt hii. triplex autem ac-
cipitur sensus de hoc nomine magus. dicitur enim
magus illusor. maleficus et sapi-
ens. dicunt igitur quidam hos reges ab af-
fectu magos dictos fuisse illusores
ex eo quod herodem illuserunt quia ad eum
non redierunt. unde dicitur de herode quod videns
quod illusus esset a magis etc. magus etiam
dicitur maleficus unde malefici pharaonis
dicuntur magi. et crisostomus hos
magos nominat dicens illos fuisse
maleficos sed postea conversos
quibus deus voluit nativitatem suam
revelare et eos adducere ad se ut
peccatoribus veniam polliceretur. Item
magus idem est quod sapiens. nam per se
magus ebraice. sophista grece. phi-
losophus latine sapiens dicitur. dicuntur igitur magi
id est sapientes. unde magi quasi sapientia
magni. venerunt igitur hii tres
sapientes et reges cum magno comi-
tatu iherosolimam venientes cum in iudea
natus non sit scilicet hic assignantur rationes magi-
stri. rationes. Prima quia magi tempus
nativitatis cognoverunt. sed locum
ignorabant. quia vero iherusalem civitas
regalis erat et ibi summi sacerdotis
sedes erat putaverunt quod tam egregi-
us puer non nisi in egregia civitate nasci
deberet. Secunda ut ibi nativitatis locum
discerent ubi scripture et sapientes et doc-
tores residebant. Tercia ut iudei inexcusabiles
manifeste convincerentur dicentes nos quod na-
tivitatis locum cognovimus tempus

Marginal notes: sed quare magi iherosolimam

et ignorantiam. Et ideo non credimus. Ma-
gis quod viderit omnino tempus et vide-
licet magis. Quoniam nec sic studio
magorum contempnatur pigritia in-
credulorum. Sed prophetis credidimus
isti pluribus credere noluimus. Illi a-
lium regem alienum, isti non proprium. Illi
illi venerunt e longinquo [illegible]
et natio ipsi reges successores filiorum
Balaam et ad visionem stelle venerunt
propter illam prophetiam patris sui Simonis: Orietur stel-
la ex Iacob et exurget homo de Israel etc.
Aliam causam unius istorum motionis ad veni-
endum ponit Crisostomus in originali super Matheum
asserens quod [illegible] quod quidam secte-
torum inspectores elegerunt de se
ipsis xii et si quis moreretur filius
eius aut aliquis propinquorum eius loco eius
substitueretur. Isti igitur per singulos annos
post messem ascendebant in montem
victorialem et tribus diebus ibi com-
morantes se lavabant et adora-
bant dominum ut eis illam stellam quam Ba-
laam predixit ostenderet. Quadam igitur vice
in die natalis domini dum sic isti manerent
stella quedam ad eos super montem venit
que habebat pulcherrimi pueri formam
et super caput eius crux splendebat que
magos allocuta est dicens: Ite ve-
locius in terram Iuda et ibi regem quem queritis
natum invenietis. Alia causa quare
ad visionem stelle ad veniendum mo-
ti sunt ponit Augustinus quod potest esse quod angelus
apparuit eis et dixit: Stella quam videtis
Christus est. Ite adorare illum. Alia causa
ponit idem quod per stellam apparuit que ex-
terior visus eorum corda [illegible] docuit
tunc illi quo venire ceperunt.

Sed quomodo in tam brevi tempore scilicet in xiii
diebus per tam longam viam venire
scilicet ab oriente usque Ierusalem que in me-
dio orbis dicitur esse sita? Dicendum quod [illegible]

quia tales fuerunt ad quod [illegible] eos in-
terim [illegible] in spacio predicto potuerunt venire. Et
potest dici secundum Remigium quod super drome-
darios venerunt qui sunt animalia velocissima
quia tantum currunt una die quantum equus
in tribus. Unde dicitur dromedarius ad [illegible]
quod est cursus et ares quod est virtus. Augustinus.
Ierosolimam venientes interrogaverunt
dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudeorum?
Non interrogaverunt an natus sit
quia hoc credebant sed querunt ubi natus sit.
Et quasi aliquis interrogaret eos unde scitis
hunc regem natum esse, subdiderunt: Vidimus
stellam eius in oriente et venimus adorare eum.
[illegible] nos existentes in oriente vidimus stel-
lam eius et [illegible] vidimus
[illegible] Iudea. Vel nos existentes
in regione nostra vidimus stellam eius
in oriente, id est in oriente [illegible]
Sic dicit [illegible] in originali. Unum
hominem [illegible] dicimus: Ubi est qui natus est
unum regem [illegible]
[illegible] adorare
eum [illegible]
[illegible] adorare [illegible]
eum esse [illegible]
[illegible] Herodes hec audiens turbatus est
et omnis Ierosolima cum eo [illegible]
rex turbatus est [illegible] ne in di regem
natum [illegible] et [illegible]
alienigena [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Gregorius celi rege na-
to turbatus est rex terre quia nimirum
altitudo terrena confunditur cum celsitudo

celestis apparuit omnis civitas ierosolima
cum ipso turbata est triplici de causa. Primo
quia ipsi timuerunt ne adveniente de adventu
timerent. Ideo non regi turbato adula
rentur. Prophete etiam se filii turbatos ostendebant
tanto quod sic sese nescirent consolari
bus sese adiuvare ipsis contrariantibus
populis consulatur et ideo eorum timuerunt
ne scilicet primi et fuerunt regi ad invicem contra
ubi ipsi preliaturi [illegible] involverentur
[illegible] est. Tunc herodes omnis sacerdo
tes et scribas convocavit sciscitabatur
ab eis ubi christus nasceretur. Dicunt ab eis
dicitur quod in bethleem iude. non
[illegible] ad secreta magis diligenter dicit
sciscitatur ab eis tempus stelle non videlicet
[illegible] quod sciret si ad se magi non
redirent. Dicens quod eis non inventum puero
ei renuntiarent simulans se velle ad
orare quod nolebat occidere. et ideo quia
magi ierusalem ingressi fuissent stelle
ducatum amiserunt. Et hoc propter tres rationes
Prima non de loco nativitatis christi cogitan
tes non sic decipiet [illegible] consiliarie
tam per stelle apparitionem quam per prophetie
auctoritatem sicut factum est. Secunda quia non con
[illegible] querentes humanum auxilium proprie
divinum dimiserunt. Tertia non quia signum
debet dari secundum apostolum. Sed prophetia
fidelibus [illegible] signum autem infidelibus. dum
[illegible] essent infideles non debuit
apparere. dum essent vero iudei fide
les [illegible] in glossa. Cum a
ierosolima egressi fuissent stella
antecedebat eos usque dum veniens
staret ubi erat puer. De hac stella cuius
modi fuerat tres sunt opiniones. Quia
primo [illegible] magnus in originali quidam
dicunt fuisse spiritum sanctum in illa quae post
modum descendit super dominum in specie
columbe apparuit et magis in specie
stelle. Alii vero dicunt quod fuit

angelus non quia cum appareret ma
gis. Sed ipsis pastoribus iudeis tamquam
ratione utentibus apparuit in forma rationali.
gentilibus vero tamquam irrationalibus
in specie irrationabili. Alii quod verius dicunt quod fuit
stella de novo creata que facto
suo ministerio rediit in preiacentem
materiam. Ista autem stella secundum quod dicit
fulgentius differebat ab aliis
tribus. scilicet in situ quia non erat locata
in firmamento. Sed pendebat
in medio aeris proxima terre. In ful
gore quia ceteris erat splendidior
quod ideo patet quia splendorem eius non poterat
splendor solis obfuscare immo
in meridie lucidissima apparebat
in motu circulari. Sed quasi motu
animalis et progressivo ante eos [illegible]
[illegible] in glossa. Machi enim quod
sapientes sunt stella docente nativitatem
regis. Prima in origine quia alie in mun
di principio sunt facte hec in novo. Secunda in
officio quia alie facte sunt ut non sint in signa
et tempora non dicitur gratia. hec autem ut non p
[illegible] magis. Tertia in duratione
quia alie durant hec autem completo suo
officio rediit in materiam preiacentem.
Videntes autem stellam magi gavisi sunt
gaudio magno valde. Notandum est quod
quadruplex est stella quam viderunt magi
[illegible] scilicet stella materialis stella
[illegible] stella [illegible] Prima scilicet ma
terialem viderunt in oriente Secundam
spiritualem quia fides est [illegible]
de [illegible] stella id est fides prius
in eorum cordibus irradiasset neque
quod ad visionem prime stelle venis
sent. [illegible] ei fide de eius [illegible]
[illegible] cum dixerunt. Ubi est qui natus
est rex iudeorum et de eius dignitate
cum dixerunt et venimus adorare
eum. Tertiam intellectualem [illegible]

angl's vidimus qui p anglum ac ad monita ne ad herode rediremus l3 f. quidam glo. no angls s3 ipe ds ad monuit. Ostra r. tole aue sius lra ungo monitur i dui sorio. O mira que sino xpr. vidimus ipse et de tripluci dei et victutes dum ine uimus tc. q l3 a inter dei stella de pma. p9 luna et stellas q ursi dam de fra. ec. xl m. spes celi. i. hoie ce lestis gra. stellar. i. uirtu de nis le vuch. m. stelle aue dedimus lum i custodus suis nocte sunore. de b. apo. ule. ego sum radix et gr9 ds stella splendida et matutina p mssione pme. et se stelle magi ga uisi st gaudio magno valde ut sic. dic glo. ille gaudi gaudio q de deo gaud3 qui e vm gaudiu et addit magno q3 eo nichil e mai et ualde q3 magno al9 pl9 alius mini9 gaude. poc. ut p eor illor ering regna ds uolunt omne euug q hoies plus gaude de reb3 poi tis et rem inuetas q de sp possessis sit3 domicilia intelles et pmii omnia iucllec. suu genib3 singl l3 ei munia optulmit. t. au. th et mir ut hic exclamabit aug. dices o infantia cui astra s3 dunt cui e magnitudo et glie adau pi nos et angl exultat et sibi obsequ dunt et reges trepidant et sectatores sapie genuflectunt o btin ugrun ose des d sta. so9 celu ul no lucina s3 stella o celeste palaciu i q hima no rex gemat s3 de9 incarnat an tenus p mollib3 thoris d marte pia placeant3 aureis sit nec a culmini tecta s3 sp dis obsequio decorata sup eo cu mdi sinos et tueor celos esuro q aspicio ip sepio medicu et stra astra p clari sre b. o ds fam os magi q s3 famis lacta te pmi adorans ingr io uili lpri mi inlib3 g9 ue de ue e q ds famus q au a ost nos g9 rex ite et ul aula regna ul tronus b mse regal sre q ua misse aula e stabl'in et thron9 p sepiu curie stecta ioseph ai ma ria ui i sapientes s3 te ne siene sa pietes de lg a do hyllan9 i hi9 ii sedin pio nugo s3 p tus adc c uisis mag laudantes angli audiuit ppi sor dent ad adorar. Qm3 pomicus digitas no adrunt. ou a ms humlmus p dica ecce quo nupio ido no ta si vuo humilia et infimas s3 et diuas s3 luma et excelsa de l r. n. dic so9 sup eplam ad eblos respicias animas et in pir. et celu nagiente ipsi pe ici infirmate s3 anglos sunt a sunt laudantes h oies psede. s3 adorat magi igno ra p hilei s3 stella de mo strat lapiza a s no s3 uox di de st tonauns audi a ds iugi s3 co lumula descendi mo tps i colu la Etra et magi thi9 muu a optulint mlti pit e id pma qm mas auang siue no dic trmigit ue ul's ad deu ul ad rege lucauns uncoit3 p se a et aidei aclia uunia q sue uunt ol sre. Im u. no di lyi no s co. lenlie aiunb p siam et cal de niu ic e sluu salba aquo et saba di regio s3 aqs e b. qui le ligna aur optulit p p io pie te le uacone ss q stabul sco re mns pp mbror pm q soludnoz et mallor vium expulsione. s ca qui aut ad tribui ch ad sac siau uiua ad sepulch m mortuor p l3 eag9 iux i tuna regna pocus di na maiestas et hmana mortalitas. Otra qui au sige dilectoz ch due

deuotissima [illegible]

inuicta carnis mortificatione et lilia
delenit christo obtulit. Cecilia qui per lilii
signum tam quam erant ix°. k. dicimus pro-
fessione anima incorruptibilis conscientie [signum pudicitie]
fi. earum uirgo que floruit et mox
quod ruere pius et refloruit carnis munda et ce-
rabile ubi erant scriptura perfecta animi
quia sit omnis christi sancte et sapientie di abs-
condita. [ma] dictas quasi omnem sapo-
rem et omnem suauitatem parit et profectu
omnibus mentem uelit. dicimus pro-
fessionem perfectis anima de nouissima [perfectis]
signo de nouo omni et corone pro diligenti
corona et c. per ruinam quod omnis nauti cor-
ruptione carnis incorruptum adiuuent
ra magistri scriptus et rediens ad hono-
patris mater reuisitur in regionem suam.
esse quod magis perfectum necesse stella
duce reuertunt per hominis pulcra et per
prophetam educti ab angelo duce redierunt
horum Mediolanum corpus in eccl. quod nunc ...
ordinis [mi] ... fratrum predicatorum quies et celebre
Et nunc colonie requiescunt. De sancto

Paulus primus heremita Paulo
hoc tempore ... cum eius ...
... fuerunt decem per se-
cutione heremi uastissimam ad quam ...
in ... clamans hominibus
ignotus permansit. ... dei finite
... qui tempore
... frater Paulus ...
... in heremum ...
... duos uiuentes
... quorum unus toto
corpore melle ... et ...
aculeis muscarum scabronum et uespa-
rum ... exponitur. Alter uero mollissimo
lecto imponitur ... tempore ...
... et florum ...
... floreis colori-
bus ... angelus ... mai-
bus ... pedibus se ... non posset ad

[illegible] quedam ... corpus pulchr-
... et ...
... de dei amore ... ita ille
... mox ... non sensisset non
... a quibus ab hoste se ...
... de ... in locis
... sanctis et ...
... et sic ... dolor ...
... et trophëum laude dignum
... horum et aliorum ... sanctus
Paulus ... heremum ... ex quo ...
... monachos
... cogitauit ...
... se meliorem heremicolam ... esse
quod dum ... siluas ... obuium
... hominem in ... equi ...
... dextera ... post
modum ... huic ... fauus ...
... supra ... magnitudine hominis in
... corpore ...
... qui dum ... continuo ...
... esse ... se esse ...
... siluarum ... tibi ...
... ad
cellam sancti pauli ad ... Et an-
tonius ... heremum ...
... recessit. Et
... Paulus ei ...
... tunc ait
... hora ad esse ...
... de ...
... de ...
...
hospitem ...
... esse ... di ...
... paulo hospiti et ...
... in
...
...
... angelos pauli animam de-
ferentes ... rediens ...

corpus Pauli flexis genibus in modum orantis erectum invenit ita ut ipsum vivere existimaret; sed cum ipsum mortuum didicisset ait: Vale sancta anima, quod gestabas in vita in morte monstrabas. Cum autem non haberet unde sepulchrum faceret, ecce duo leones advenerunt et foveam facientes sepulto eo ad silvam redierunt. Antonius autem tunicam eius ex palmis contextam assumpsit et postmodum in sollempnitatibus vestiebatur. Obiit autem circa annos domini cclxxxvii. De ethimologia nominis

Remigius dicitur a remi quod est pascens et geos quod est terra, quasi pascens terrenos doctrina. Vel remigius dicitur ab agyon quod est luctator, quasi pastor et luctator. Pavit enim gregem suum pabulo predicationis, exemplo conversationis, suffragio orationis. Et tria sunt genera armorum, scilicet defensionis ut scutum, impugnationis ut gladius, munitionis ut lorica et galea. Luctatus est ergo contra dyabolum scuto fidei, gladio verbi dei et galea spei. Eius vitam Ingmarus remensis archiepiscopus scripsit. De sancto remigio

Remigius doctor egregius et confessor domini gloriosus, cuius nativitatem quidam heremita tali modo est prescius. Cum enim Wandalorum persecutione tota Francia devastaretur, quidam reclusus vir sanctus, amisso lumine oculorum, cum pro pace ecclesie Gallicane crebris orationibus dominum exoraret, ecce angelus domini in visu ei astitit dicens: scias quod mulier illa nomine Alina filium nomine Remigium generabit, qui gentem suam a malorum incursibus liberabit. Cum ergo evigilasset statim ad domum Aline venit et que viderat enarravit. Cumque illa non crederet eo quod anus iam esset, ille respondit: scias quod cum puerum ablactaveris oculos meos de lacte perunges et continuo michi visum restitues. Cum ergo per ordinem hec omnia contigissent, sanctus Remigius mundum fugiens reclusum intravit. Crescente ergo eius fama cum esset xxii annorum ab omni populo archiepiscopus electus est. Erat autem tante mansuetudinis ut ad mensam eius passeres venientes et de manu eius ciborum reliquias comederent. Cum autem apud domum cuiusdam matrone hospitaretur et illa modicum vini haberet, Remigius cellarium introivit et super dolium crucem faciens atque ibi orans mox desuper vinum egredi cepit quod per medium cellarium fundebatur. Cum autem Clodoveus rex Francorum tunc paganus esset et converti ab uxore sua christianissima nequaquam posset, videns quod exercitus innumerus Alemannorum super se veniret, deo quem uxor colebat votum vovit quod si de Alemannis victoriam concederet mox Christi fidem susciperet. Quod cum sic ad libitum consecutus beatum Remigium adiit et se baptizari postulavit. Cum autem ad fontem baptismatis venisset nec ibi sanctum crisma invenirent, ecce columba cum ampulla cum crismate in rostro detulit de quo regem pontifex inunxit. Hec autem ampulla in remensi ecclesia conservatur et usque hodie reges Francie inunguntur. Post longum autem temporis cum Genebaldus vir prudens neptem beati Remigii in uxorem duxisset et causa religionis cum mutuo absolvissent, virum Genebaldum predictum beatus Remigius in Laudunensem episcopum ordinavit. At Genebaldus cum uxorem suam causa instruendi ad se sepius venire permitteret, ex frequenti colloquio animus eius in concupiscentiam inflammatur et uterque in peccatum prolabitur. Que concipiens cum filium peperisset, hec episcopo nuntiavit. Ille confusus ad eam remandavit dicens: quia filius de latrocinio acquisitus est, volo ut latro nominetur. Et ne suspicio aliqua oriretur, uxorem sicut prius ad se venire permisit. Verumptamen post peccatum preteritum flebili sequitur iterum ruinam. Que cum filiam peperisset et hoc episcopo retulisset, ille [illegible] illam

Filiam unius principalem noiari[?] iam de-
ad servitium beati remigii adduxit
ad pedes eius procidens stolam de collo
eius deponere noluit. Quod cum sanctus remigius
perpendisset et ab eo quod cuncteret audisset
blande eum consolans ipsum in quadam cel-
lula prope se per annos reclusit et ipse
minimum eius curam gubernavit. Sed post-
quam anno quodam in cena domini [ione persultat? angelus dicebat]
et primum sui libidinis stimulis sed plurimo [eidem astitit]
ac ut foras exire deberet ipsum monuit.
Cum autem videret non posse quod exiret. dicens: mei
remigii hospitium hic clausum est suo
sigillo munitum. angelus ait: ecce via
tuas et celum apertum. ecce hostium
salvo sigillo tuo apertum. Statim non di-
xerat et repertum. Tunc genu flexo iacuit
sed in medio hostii in modum crucis ait: et
etsi dominus meus ihesus christus ad me veniret
hinc non egrediar nisi dominus meus remi-
gius qui hic me reclusit.
Tunc sanctus remigius ad monitionem angeli
veniens ipsum in locum suum re-
stituit qui usque ad obitum suum in sancto
proposito perseveravit et laicus filius eius in episco-
patu eius successit. Qui cum sanctis plenus tandem
beatus remigius multis clarus virtutibus
in pace quievit circa annos domini quingentesimum.

Hylarius dictus est quasi hylaris [illegible]
[illegible]
quia in servitio dei hylaris fuit. vel dicitur hylarius quasi alarius [alarius]
ab altus et aries quod est virtus quia altus
in scientia et virtuosus in vita. vel hylarius
dicitur quasi ab hyle quod est materia quia prima ma-
terialis materia que obscura fuit et
ipse in dictis suis magnam habuit obscuri-
tatem et profunditatem.

De sancto hylla-
rio. epi.

Hylarius pictavensis
urbis episcopus regione aquitanie
oriundus quasi lucifer refulgens inter alia
prefulsit. hic uxorem prius habuit et filiam et
in habitu laicali vitam monachi ducebat.

Tandem innumeris ex sua prestancia [?] episcopus
est electus. Cum igitur hylarius non solum civita-
tem suam sed etiam totam galliam ab hereticis de-
fenderet ad suggestionem duorum episcoporum
qui heretici erant depravata ab imperatore
qui hereticorum fautor erat cum beato euse-
bio vercellensi est in exilium relegatus.
Crescente autem ubique arriana heresi puplu-
lante et ab imperatore licentia data est ut
omnes episcopi convenirent et de unitate fidei dis-
putarent. Cum sanctus hylarius advenisset
ad petitionem duorum episcoporum qui eius elo-
quentiam ferre non poterant pictavis
redire compellitur. Cum autem ad insulam galli-
nariam que tota est plena serpentibus
applicuisset et in ipsam descendisset omnes ser-
pentes de sua visione fugabantur et in medio
insule palum fixit. hoc amplius liberta-
tem eis occupare quod vetans cum
quod pars insule in suo esset sed pelagus.
Cum igitur pictavis esset quendam infantem i[n]fan-
tem sine baptismo mortuum suis ora-
tionibus ad vitam restituit. nam tamdiu
iacuit in pulvere donec puer surgeret ex[?]
de oratione et infans de morte. Cum autem filiam
suam Abram nomine vellet nubere hy-
larius pater eius eam predicando in sancto
virginitatis proposito confirmavit. Cumque eam
quam firmatam consideraret et ne alibi flecte-
retur formidaret dominum instanter
exoravit ut eam ad se recipere
ulterius vivere non permitteret. Quod factum est. Nam
post paucos dies ad dominum migra-
vit quam ille propriis manibus sepelivit.
Quod mater beate abre considerans eum ro-
gavit ut sicut filie et sibi impetraret [?]
Quod et factum est et ipsam oratione sua ad regna
premisit. Eo tempore leo papa hereticorum
perfidia depravatus cunctos
omnes episcopos convocavit quibus
convocatis hylarius non vocatus
advenit. Quod audiens papa precepit ne

arrianis se astringeret nec alicui locum
daret. Cui igitur magister huius dicit ad eum
papa: tu es hylarius gallus. Et ille:
non sum gallus sed de gallia, non sum in gal
lia natus sed de gallia eps. Cui papa:
et si tu es hylarius eps de gallia et
ego sum leo romane sedis aplicus et iu
dex. Et sim quis leo non de tribu iuda et si
iudicans resides, sed non in sede maie
statis. Tunc papa cum indignatione surrexit
dicens: modicum expectate donec redeam
et tibi quod meruisti reddam. Cui hylarius:
si non redieris quis michi pro te respondebit?
Et ille continuo recessit et cum secessum
petiisset. Cui igitur papa assereret imnme
sed dissentia periit. Tamen ut in et
tam lux pauci invisibilis intrans
Jussit et inde hylarius quod nullus
se astringeret preterea tenens in crapo
sitio sic dicens: dum esset in sede in
tu dixit quod videntis sursum se ex
tinxit et ad equalitatem aliorum episcoporum
se levavit. Cui igitur papa invisibiliter mira
culis defecit, assinxes hylarius
omnes epos in fide catholica confirma
vit et confirmatos ad patriam remisit.
Illud autem miraculum de morte leonis pape
dubitationibus tamen quod hylarius eo tem
pore non fuit dicitur locus quia alter
apostolus tunc nomine tunc fuisse creditur
non tenetur tamen quod sequitur dicit sanctus thomas:
qui mactantur in aliis quibus viva
nebis cum illa hereticorum insultatione
possit etc. Dicat quod ante erat dicitur papa sic
nominatus non quod canonice electus, sed
quia potentia imperatoris vel forte liber papa
qui constantino heretico favebat alio
nomine dictus est leo. Tandem cum multas vir
tutes peregisset cum beatus hylarius in firmitate
obitum suum imminere cognosceret leon
tium presbiterum quem maxime diligebat ad
se vocavit et nocte iam inminente ad

foras exeat ad monitum et si quid au
dierit sibi renunciet mittentur. Ille vero
oppletus noctes ad hec omnis tumultus
tanti se audisse renuncians exposuit.
Et cum ille vigilanter finem eius expectaret
media nocte iterum iubet exire et quid audie
ret tamen referret quod cum se nichil audisse
renunciasset mox immensa claritas que
et dictus presbiter respicere non poterat ad eum
intravit. Tunc recedente paulatim
lumine ad dominum migravit. Floruit autem
circa annos domini ccclx tempore constantino. Cum duo
viatores formam eorum contigit hereticus
et unus alio remittente sancti hylarii
eum ad altare optulisset utrique patent
dum dixisset pro beata et remansisset reli
quis ad renitentem devenit. De sancto machario nomine

Macharius dicitur a macha quod est ingenium et ares virtus.
vel dicitur a machari quod est per securissimo
magister. Fuit enim ingeniosus contra demonis
fallaciam virtuosus et ad vitam
perpetuam in corporis magistri
regimine perlatoris. De sco machario

Macharius de loco deserti
in cellas descendit in monumento mor
tuorum in monumento ut septem
entem corpora paganorum tenuit Unde cum
de corpore suum trahere plurimum demo
nes autem volentes eum terrere nominabant
quasi ad unam mulierem dicentes surge et veni
nobiscum ad balneum et alter de mortuis ibi ipso
tamquam mortuus illo dicebat Peregri
nus quidam mecum habeo sed me non possum veni
re. Ille autem non exterritus sed tegebat
corpus illud dicens: surge et vade si potes
et audientes demones fugientes voce
magna clamantes vicisti nos domine.
Alia aliqua machario a palude ad cel
lam suam pertinens occurrit ei dyabolus cum
falce messoria et volens eum de fal
ce percutere non potuit et dixit ei: multa

molestiam irrogat de te machari quod non
possum prevalere adversum te. Ecce enim
quicquid tu facis et ego facio. Tu ieiunas
et ego penitus non comedo. Tu vigilas
et ego numquam dormio. Unum tantum est solum in
quo superas me. Et dixit abbas: quid est illud? Et ille:
humilitas tua propter quam non prevaleo adver-
sum te. Cum autem temptationes ipsum nimium
urgerent, surgens et magnum saccum ha-
rena humeris suis imponens diebus mul-
tis sic per desertum iter agebat. Quem theosebius
inveniens dixit: abbas, cur tantum pondus por-
tas? Et ille: vexo vexantem me. Abbas
macharius vidit sathanam transeuntem
in specie hominis et lineum vestimentum
et per totum foramina, et per omnia foramina ampul-
le pendebant. Et dixit ei: quo vadis? Et ille:
vado commonere fratres. Cui machari(us):
quare tot ampullas portas? Et ille: gu-
stum fratribus porto, et si unum alicui non
placebit, ostendam aliud vel tertium,
et sic per ordinem ut aliquod placeat. Et
rediens dixit ei macharius: quid fecisti?
Et ille: omnes sancti sunt et nemo mihi
consentit nisi unus nomine theoticus.
Surgens ergo macharius illuc ivit et
fratrem temptatum inveniens convertit ex-
hortatione sua. Post hec iterum machari-
us invenit eum et dixit: quo vadis? Et ille: ad
fratres vado. Reverso autem eo senex
dixit: quid faciunt fratres? Et ille dixit:
male, et dixit: quia omnes sancti sunt et quod est
maius malum unum quem habebam amisi
et omnibus sanctior est effectus. Audiens autem senex
gratias egit deo. Quadam die sanctus macharius
caput defuncti reperit et domino orans interro-
gavit illud cuius caput fuisset. Et ille
dixit se fuisse paganum. Et dixit ei macharius:
ubi est anima tua? Et ille: in inferno. Et ille:
si nimium profunde esset? Dixit quod tan-
tum in profundo quantum terra distat a
celo. Cui macharius: sunt ne alii profun-
diores te? Et ille: iudei. Et ille: ultra
iudeos sunt ne aliqui profundiores? Cui ille: profundiores
omnibus sunt falsi christiani, qui christi sanguine
sunt redempti tantum pretium parvipendunt.
Dum per quandam solitudinem profundis-
simam pergeret sanctus macharius, ad quam-
libet miliariam figebat arundinem, ut
postmodum redire sciret. Sed dum novem
dietas fecisset et in quodam loco
quiesceret, diabolus omnes arundines col-
legit et ad caput eius posuit, unde ad
redeundum plurimum laboravit. Frater quidam
plurimum cogitationibus suis mole-
stabatur quod in cella nihil proficeret, sed
foris inter homines habitans multum p-
rodesse posset. Cum cogitationes suas
machario retulisset, sic ille ait:
fili, sic eis tu dicas: ego saltem scio quod propter
christum parietes istius
celle custodio. Quodam die pulicem
se pungentem manu occidisset
macharius, et multus ex illo sanguis
emanasset, reprehendens se quod propriam
vindicasset iniuriam, nudus vi mensi-
bus in deserto residens et muscis a[illegible]-
nibus totus laceratus exivit. Post hec
multis clarus virtutibus in pace quievit.

De sancto Felice

Felix qui nomine
in pincis dicitur, cc. in
loco quo iacet vel a stilis
acubus quibus passus perhibetur. Stila primum
pincula dicuntur. Hic cum magi-
ster puerorum existeret et eis nimium rigidus
fuisset, tentus a paganis et cum christianum se
confiteretur, traditus est in manibus
puerorum quos ipse docuerat, quorum
alii in stilis occiderunt. Ecclesia tamen ma-
gis censet martyrem quam non martyrem.
Et confessor hic ad quem cum ad idola
duceretur, nunc ei semper in illos
insufflabat et continuo corruebant.
Legitur autem in quadam legenda quod maximus

Cui ille: profundiores

& maximian⁹ eps psecucõem fugiẽs
fame & gelu afflict⁹ solo decũbet;
felix ab angło ad eũ mittit̃ & cũ
nił ħret de sente pruna racemũ
vidit pendentẽ de quo i os ei⁹ expsi
sit hũmeris ħm īposuit seq decu
culit. pō g' defuncto felix i epm
eligit̃ qm diu p̃ret & psecutores eũ
q̃rent inter pietes dirutos p modicũ
aditũ se occultauit statiqz manu
di p aditũ illũ telas aranee texue
rũt qas dũ psecutores cõspicerẽt nemi
nẽ illic ee putantes abscedũt. Ĩn
q' ad aliũ locũ felix pgens aq̃ dũ
mediũ ptres mẽses a lumine sine aspe
ctu hois cũ fecisset ei⁹ iudicibus tandẽ
pace reddita ad ecclãm suã rediit pos
tea i pace quieuit. Sepult⁹ ē iux̃ urbẽ
i loco qui dr̃ pincis. hunc & alius
erat fr̃ qui felix similit̃ dicebat̃
cũqz & ipse adorare ydola cogeret̃
d̃ inimica eius deorũ uidez q si
me ad illos duxitis meos sic fr̃
me⁹ exsufflabo & corruent. Excole
bat q' scũs felix ortũ quendã ũo
olera ei⁹ rape cupientes dũ furtũ
se facere cogitabant tota nocte ortũ
diligẽt q' excolebat mane aũt a
scõ felice salutati pariter simul cõ
fitentes ad ppria redierunt. Venientes
aũt gentiles ut felicẽ scm̃ tenerent
man⁹ eorũ dolor immanis apphẽ
dit q cũ ululareñt dixit eis di
cite de⁹ ē xp̃c & dolor cõtinuo uos
dimittet. Quibus dicentibus sanati
sunt. pōntifex ydolorũ ad eũ uenit
dicens dn̄e ecce de⁹ me⁹ ut te ueni
entẽ uidit cõtinuo fugiens ar
ripuit. cui ait dicentũ quare fug
it. Ut tuẽ eius felias fre nõ
potuit. Si ḡ de⁹ me⁹ me te timz
q̃ to magis te timere debeo q' ai

felix i fide instructus & baptizatus
fecit se adorantibus appollinẽ dixit
felix. Si iste de⁹ ē appollo dicat mi
quid ē qđ i manu mea clausũ tene
teneo. habebat aũt in manu cedulã
in q̃ orõ dnica erat scripta q' illi mi
dere nõ ualentes cõfusi sunt. tandẽ missa
celebrata & ppło data pace i pauim
ento i orõne se ponens migrauit ad
dominum. De ethia nominis

Marcellus dr̃ q' arcens mali
ciã uł dr̃ marcell⁹ q' marcia
percellens. i. uicia & ad ultimũ p
ciens. i. consũmans assimilat̃ ei mod
mari sic dic̃ Isido⁹ sr̃ mastũ i
mari ē sonu⁹ cõsiliũ amor cõtra
go mortis. mare cõtra cẽto i fatigabil
uno sonitũ mgis De scõ marcello

Marcell⁹ aũt rome summus pō
tifex erat & maximianũ impa
tore de uicinia i xp̃ianos seui
ciã increparet & mĩsã domo cuiu
iuncte in ecclãm cõsecrata missã
agerent. Iratus imperator domũ illã i st
stabulũ animaliũ & eũ ad custodiã
cũ custodia ibi ad sui mancipauit. Abiit de
putauit. mapno s inaq pmultos
annos i dño requieuit. De scõ anto

Antoniũ dr̃ ab ana qđ ē sur
sũ & tenens q' sr̃ nã re
nens & mũdi despiciens despexit
aũt mũdũ qz ē immũdus ideo tus
traditorius de ceptũ animal de
hinc dr̃ b. o mũde i mũde i mũde
quo pcrepis aut adu
nos te uis fugies cõfundes rã
mallũs q' nõ decipes aclas dicit aũt
dulcia inq̃ mũdi uni ei⁹ vitã anasta
sius scripsit De ethimologia nominis

Antoni⁹ aũt cũ ee. xx. annoꝝ
& audiret legi in eccã si uis
pfectus ee uade & uende oĩa q̃ hes

et da pauperibus omnia sua vendens
pauperibus erogavit et heremiticam vitam
duxit. Hic innumerabiles demonum temptatio-
nes sustinuit. Cum enim vice dum spiritum
fornicationis virtute fidei Antonius
vicisset, diabolus in specie pueri nigri ad eum
prostratus apparuit et se ab eo victum con-
fessus est. Nam hic precibus impetraverat
ut videret fornicationis demonem iu-
venibus insidiantem, qui cum sibi in predicta forma
visus dixit: vilissimus mihi apparuisti, iam
te ulterius non timebo. Alia vice dum in quodam
tumulo Antonius lateret, multitudo
demonum eum adeo laceravit quod minister
eius eum quasi mortuum propriis manibus humeri-
s asportavit. Cumque eum omnes qui con-
venerant quasi mortuum plorassent, dor-
mientibus cunctis subito Antonius revixit
se et a ministro ad pristinum tumulum se se-
cretum portari fecit. Qui cum ibi ex dolore
vulnerum iaceret ex virtute animi Antonius
ad conflictum demones excitabat. Tunc
illi in formis variis ferarum apparuerunt et
eum iterum dentibus cornibus unguibus cru-
delissime laceraverunt. Tunc subito
splendor mirabilis ibi apparuit et demo-
nes cunctos fugavit. Antonius continuo
sanatus est et Christum adesse intelligens
ait: Ubi eras bone Ihesu, ubi eras? Quare a
principio non fuisti ut me iuvares
et vulnera mea sanares? Cui dominus ait: Anto-
ni, hic eram, sed expectabam videre certamen tu-
um. Nunc autem quia viriliter dimicasti in toto or-
be te faciam nominari. Tanti autem fervo-
ris erat Antonius quod cum Maximianus
imperator christianos occideret, ipse marty-
res sequebatur ut cum eis martyr fieret, sed mo-
leste et vehementer ferebat eo quod
sibi martyrium non dabatur. Cum autem in aliam
heremum pergeret argenteum discum reperit
et intra se sic dicere cepit: Unde hic argen-
teus discus, ubi hominum vestigia nulla

sunt? Si ei viatori cecidisset, utique pre sui
magnitudine latere non potuisset. Hic,
diabole, artificium tuum est. Voluntatem tamen
meam numquam poteris immutare. Et hoc di-
cens discus ut fumus evanuit. Post-
modum ingentem massam auri reperit,
ut incendium aurum fugit. Sic quoque ad
montem fugiens xx annis ibi mansit
ibi innumeris coruscans miraculis. Qua-
dam vice dum in spiritu raptus esset, Antonius
totum vidit laqueis sese invicem con-
nectentibus plenum mundum, unde exclama-
vit et ait: O quis istos evadere poterit?
Et audivit: humilitas. Alia vice dum ab
angelis in aere levaretur, assistentes
demones et eius transitum prohibentes, peccata
ei ab exordio nativitatis obicientes.
Quibus angeli: non debetis illa nar-
rare que Christi iam pietate deleta sunt,
sed si qua scitis ex quo monachus factus est, ea
proferte. Et cum in plurimis deficerent, liber
Antonius sursum tollitur et liber deponitur.
Narrabat Antonius de se dicens: vidi
aliquando diabolum celsum corpore qui se dei
virtutem et providentiam ausus est dicere
et ait: Quid vis ut donem tibi,
Antoni? At ego sputum in os eius con-
spuens totum me contra eum Christi nomine
armavi, ingessi et statim evanuit.
Hinc diabolus alium monachum visu tam gran-
dis apparuit quod celum capite tangeret.
Cumque ei Antonius quis esset inter-
rogasset, et ipse Sathanam se esse dixit, ad-
didit Sathanas: Cur me
Christiani impugnant monachi et maledicunt
autem? Cui Antonius: Iuste hoc faciunt
quia eos sepe insidiis molestas.
Et ille: Ego eos nequaquam molesto,
sed ipsi invicem se conturbant. Ego
enim ad nichilum sum redactus, quia iam
in cunctis partibus regnat Christus. Cum
sagittarius beatum Antonium cum fratribus

gaudentem. Quidam vero arcum tendens et eidem placens, cui Antonius: Pone sagittam in arcu et trahe. Quod cum fecisset, ait: Iterum trahe. Et cum iterum traxisset, ait: Adhuc trahe. Cui ille: Si supra mensuram traxero, frangetur arcus. Et Antonius: Sic et in opere dei; si supra mensuram tendere vellemus, cito frangeremur; expedit ergo ut interdum a rigore nostro relaxemur. Hec audiens ille edificatus recessit. Interrogavit quidam Antonium dicens: Quid custodiens placebo deo? Qui dixit: Quocumque vadis semper deum pre oculis tuis habeas; in his que agis testimonium sacrarum scripturarum adhibeas; in quocumque loco sedis non cito recedas. Hec tria custodi et salvus eris. Abbas quidam interrogavit Antonium dicens: Quid faciam? Cui Antonius: Non confidas in tua iustitia; ventris et lingue sis continens et ne peniteas de re transacta. Dixit Antonius: Sicut pisces si in sicco tardaverint moriuntur, ita et monachi extra cellam tardantes aut cum secularibus immorantes a quietis proposito resolvuntur. Item dixit Antonius: Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus bellis eripitur, scilicet auditus, locutionis et visus, et contra unum tantum habet pugnam, scilicet cordis. Quidam fratres cum quodam sene ad abbatem Antonium visitandum venerunt. Dixit quoque Antonius: Fratribus bonum comitem habuistis senem. Quibus dixit: Senex bonos fratres inveni, sed domus eorum non habet ianuam. Quicumque vult intrat in stabulum et solvit asinum. Hoc autem dicebat quia quicquid veniebat in cor eorum statim erat in ore. Dixit autem Antonius: Scire debetis quia tres motus corporales sunt: unus ex natura, alius ex plenitudine ciborum, tertius ex demone. Frater quidam renunciaverat seculo sed non ex toto, quia quedam sibi adhuc retinebat. Cui Antonius: Vade et eme carnes et pone ...

dum nudi venientes [illegible] laniantur. Cui Antonius: Qui renunciavit seculo et vult habere pecunias sic impugnatus a demonibus discerpitur. Antonius in heremo tedio affectus dixit: Domine, volo salvus fieri et non permittunt cogitationes mee. Exurgens exivit foras et vidit quendam sedentem atque operantem, deinde surgentem et orantem. Erat autem angelus domini, qui dixit ei: Sic fac et salvus eris. Quadam vice fratres de statu animarum ab Antonio quesierunt. Sequenti nocte vox vocavit eum dicens: Surge, exi et vide. Et ecce vidit quendam longum et terribilem capite usque ad nubes contingentem, et quosdam quasi pennatos ad celum volare cupientes extensis manibus prohibentem, et alios libere pervolantes tenere non poterat, et maximum gaudium mixtum cum immenso dolore audiebat. Et intellexit animarum illum esse ascensum et dyabolum qui quosdam ob noxas tenet et dolet quod non valet eos tenere qui libere evolant. Sic cum fratribus operaretur, suspiciens in celum vidit tristem visionem, prostratusque in orationem deum rogavit ut futurum scelus averteret. Fratribus vero rogantibus cum lacrimis et singultibus scelus seculis inauditum imminere dixit. Vidi, inquit, altare dei a multitudine iumentorum circumdari qui calcibus omnia dissipare certabant. Magno turbine fides catholica subvertetur et homines iumentis similes sacramenta Christi diripient. Tunc vox dei audita est dicens ab hominibus: Altare meum profanabitur. Post duos quidem annos Arriani irruentes ecclesie unitatem sciderunt, baptisteria et ecclesias polluerunt et super altaria christianos ad instar pecudum mactaverunt. Dux quidam Egypti Arrianus nomine Valachius cum ecclesiam dei persequeretur et virgines et monachos nudos publice verberaret, sic ei scripsit Antonius: Video iram dei super te venientem. Iam desine persequi christianos

ne inuadite eam pro eo quod primum in iuuina-
li in feruore spiritus legio immisso et
erueneans ad eum in specie et fortiores
uerberibus multis afficiens antonius talia
remansit diuino qui uiuit et tunc de mo-
nachis ad te quoque peruenias discipuli
ua rigoris post v annos dies equi lanum
mansuetissimum insidens monachi ipsi et
ad eum priori curiosis quod ac laciaus
omnibus in eundem experimento ait quidam
fratres uerbum salutis ab antonio quesisse-
ille eis ait audistis dominum dicentem si quis te
percusserit in una maxilla praebe ei et alteram
dicunt ei hoc implere non possumus quibus ait
saltem ne uelitis percutere magis quam pati
ita illi nec hoc se posse tunc ait antonius
discipulo suo fac eis pulmentum quia
illis quod nimis sunt delicatis solatio
indigent uobis hic inuenis primum legimus tandem
uero anno etatis sue cv fratres deo-
sculans in pace quieuit sub constantio
qui cepit circa annum domini ccc xl. De ecclesia

Fabianus dicitur quasi fabricans uel
beatitudinem supernam reatus acqui-
rens triplicia scilicet uite iudicii uite ad opera-
tionis operationis et debellationis De sancto Fa-

Fabianus ciuis romanus fuit biano
et tunc cum papa defuncto populus elin-
gendi alium conuenisset ut eos ex-
spe nemo regulum saluare uolens et ecce
columba candida descendens super caput
eius quod cum omnes mirarentur ab eis in papam
eligitur hic ut ait damasus papa per omnes regi-
ones vii diacones diuisit et vii sub-
diacones constituit qui omnium gesta
martyrum colligerunt hic ut ait ipsum
imperatorem philippum uolentem interesse uigi-
liis pasche et communicare non permisit nisi
nec ultra peccata confiteretur et tunc penitentes sta-
re uiderit esse permisit tandem xiiii (?) pontificatus
sui anno xxxiiii decii cesaris ob
mandatione martyrio coronatus pontifex

+ ille (?) letos de turba quinque ... ver ...
... hoc posse ...

est circa annum domini cclin De ecclesia no-

Sebastianus dicitur a sequens et uit-
bitando et astin quod est ciuitas quasi
sequens beatitudinem superne ciuitatis
possidens et acquirens ipsam quintuplicitate
numero scilicet augmento et primpitate
regnum dolore grandi militabile recep-
it eum uirga gladium mouit iuuat uel dicitur se-
bastianus a basto militis et equus
id est cuius ille sella sebastianus
quo mediante christus meretur militis
et demulas martyribus uictoriam op-
tinuit uel sebastianus nec per ualla uel
clamoribus bellatur quasi sagittis transfixus
est sine anima in terminatus quasi omnis
martyrius et res cumulatur et omnis confor-
tabitur De sancto sebastiano

Sebastianus uir totus christianissimus nar-
bonensis genere ciuis mediolanensis
dyocletiano et maximiano in tantum
erat ut ad se cum uerae non principatum pri-
me cohortis ei traderent et suo aspectu
iugiter adesse iuberent hic militare clami-
dem ad hoc deferebat ut christianorum animas
quas in tormentis uideret deficere confor-
taret. cum ergo marcellianus et marcel-
lianus et marcus gemini fratres pro fide
christi decollari deberent ad eos parentes
aduenerunt ut eos a proposito
suo remouerent ad uenit mater et
solutis capite scissis quod ne ullis ubi-
bus quod ostendens meliae (?) ubera sibi
circumdant me in tandem miseria in-
tolerabilis luctus heu me miseram
amitto filios meos ad mortem
ultro tendentes quos si mihi hostes
auferent per media bella sequerer
raptores si uiolentia iudicia con-
cluderetur in carcere morirer nouum
perdidi genus est in quo carnifices rogatur
ut feriant uita ut petere mors inuita
ut ueniat nouus est luctus noua miseria

nunquam natorum inventus quorum amicti
et penitus insaciandi cogitur senectus
non vivat. Vel dicente vive post senior
manibus adducitur fratrum et capite
asperso pulvere hic noctes dolendo ad
celum ad mortem ultro proficiscentibus fi
liis valde durius advenio nec quorum
sepulture partem in filiorum sepulcris
infelix expendi. O filii mei baculum
senectutis et gemitum meorum medicinam
lumen cum in morte diligitis lomite
Vel iuvenes flere sicut filios iuvenes
sponte peremptos. Lemite hic senes et
meos sicut filios plangite hunc accedite
pares et plurimi [illegible]
desiare plorando oculi mei nec in
deant filios meos gladios cedi. Vel
dicente patre ad neminem convergens aspi
cientibus eorum proprios filios offerentes ac
eiulando clamantes quibus nos
divinitus quod erunt horum in seculum
duximus. Quasi iuvenis languens discedo pos
sessiones habeo quod fieri precor atque
petentes despiciens amicos respu
ens uxores abiciens filios abdi
cans et nos carnalibus hominibus ex
hibetis inter. Vel a cepio istorum cordi
molesti. Fuit sanctus Felix qui sua ad
eius exemplum in medium dixit. O fortis
simi milites Christi nobile tamen nos se
[illegible] a vobis. Et nunc pro vobis
[illegible] [illegible] abiuro inde
[illegible] fefellit. Se
expectantes decepit de se presumen
tes [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non semper
[illegible]
[illegible]
presumens quod hic patitur hoc extra
desidero et cuius evanescunt hodie

exardescat et cuius refrigescit
una hora induratur dolor a eternus
renovatur non semper angustia non ex
at in flamma non punitur in amore
[illegible] vulneris [illegible] affectus
in eum vincit se dispensans examinat quod
captus est diu tenet vinctus est diu [illegible]
[illegible] diu ingulat oculis est diu
insultat [illegible] Cum a vobis [illegible]
Vel et huius filia perducitur zoe uxorem
[illegible] domo sua [illegible] dieb
que loquelam amiserat pedibus eius pro vo
luta veniam postulabat. Fuit Sebas
tianus signo crucis et [illegible]
quod dixit [illegible] audivit et re
dditus [illegible] os eius [illegible]
Zacharie prophete diu ad hanc vocem inter
clamavit benedictus sermo oris tui
et benedicti omnibus qui loquuntur. Dominum
[illegible] angelum [illegible] tenentem ante
te [illegible] scripta erant. Vi
dens eius audiens procidit ad pedes suos [illegible]
[illegible] absol
vens [illegible] rogabat ut sibi abi
re [illegible] se [illegible]
[illegible] gratia
[illegible] Vel [illegible] Sebastianus dicens
quod non solum [illegible] et [illegible]
in [illegible] colore [illegible]
patres eorum nomine Tranquillinum et eorum matrem
cum multis aliis [illegible] ad fidem
convertit. Ipsum Polycarpus presbyter bap
tizavit. Tranquillinus autem morbo gravissimo
laborans mox ut baptizatus est sanum
se recepit. Prefectus autem urbis Romane
eo quod gravissimo morbo laboraret
rogavit Tranquillinum ut ad se adduceret
eius [illegible] sanitatem [illegible] ad eum
venissent Polycarpus presbyter et Sebastianus et ipse
eos rogaret cum [illegible]
[illegible] Sebastianus nec plus
[illegible] confringerentur

pocius te credere et sic sanitatem recipere. Cui Cromacius prefectus dicens quod servis suis hec faciendum et non ipse, dixit Sebastianus: timidi deos suos confringere formidarent. Quod si fecerint, diabolus hac occasione eos ledere contendit. Infideles eos esse ob hoc lesos quia deos confringerent. Sic Polycarpus et Sebastianus accincti plusquam ducenta idola confregerunt. Post hec Cromacio dixerunt: cum nobis idola confringentibus sanitatem recipere debuisti, certum est quod incredulitatem nondum abiecisti vel aliquod idolum reservasti. Cui indicavit se habere thalamum in quo erat omnis disciplina stellarum, pro quo pater suus plusquam ducenta pondera auri expenderat et per quod futura omnia previdebat. Cui Sebastianus: quamdiu hoc integrum servaveris, et tu integrum non habebis. Cumque ad hoc illud destrueret, Tiburcius filius eius iuvenis egregius dixit: non patiar opus tantum destrui, sed ne patri salutem videar contrarius esse, duo clibani accendantur, ut si destructo opere pater meus sanitatem non acceperit, ambo concrementur. Cui Sebastianus: sic fiat ut loqueris. Eis dum illud confringerent, angelus patri apparuit et se a domino Ihesu sanitatem redditam nunciavit. Statim sanus effectus currens post eum voluit eius pedes osculari, sed eum prohibuit eo quod baptismum nondum recepisset. Ergo ipse cum Tiburcio filio suo et mille cccc de familia sua baptizati sunt. Zoe autem ab infidelibus tenta et diu cruciata emisit spiritum. Quod audiens Tranquillinus prorupit et dixit: Femine ad coronam nos precedunt, ut quid vivimus? Et post paucos dies lapidatus est. Sanctus autem Tiburcius super prunas ardentes iussus est incedere; qui signum crucis faciens constanter super quas nudis pedibus ingressus est dicens: videtur mihi quod super roseos flores incedam in nomine domini Ihesu Christi. Cui prefectus Fabianus dixit: quis ignorat magicam artem Christum vos docuisse? Cui Tiburcius: obmutesce infelix, quia non es dignus nominare sanctum tam mellifluum nomen. Tunc iratus prefectus iussit eum decollari.

Marcellianus autem et Marcus stipitibus affiguntur. Qui cum fuissent affixi psallentes dicebant: Ecce quam bonum et quam iocundum etc. Quibus prefectus ait: infelices, deponite insaniam et vos ipsos liberate. Et illi: Numquam tam bene epulati sumus. Volumus tamdiu sic nos stare permittas quamdiu corporis regimine induimur. Tunc prefectus iussit eos lanceis perforari et sic martirium consummaverunt. Post hec prefectus Dyocleciano de Sebastiano suggessit, qui ad se vocans dixit: ego te inter primos in palacio meo semper habui et tu contra salutem meam deorum iniuriam hactenus latuisti. Cui Sebastianus: pro salute tua Christum semper colui et pro statu Romani imperii deum qui in celis est semper adoravi. Tunc Dyoclecianus iussit eum in medio campi ligari et a militibus sagittari. Qui eum sagittis impleverunt ut quasi hericius videretur, estimantes eum mortuum abierunt. Qui post paucos dies liberatus stans super gradus palacii imperatores venientes de malis que Christianis inferebant dure redarguit. Dixeruntque imperatores: nonne hic est Sebastianus quem dudum sagittis interfici iussimus? Cui Sebastianus: ad hoc me dominus resuscitare dignatus est ut convenirem vos et redarguerem de malis que Christi servis infertis. Tunc imperator tamdiu eum fustigari iussit donec spiritum exalaret. Fecitque

corpus eius in cloacam proiecerunt. Sanctus autem Sebastianus
sequenti nocte Lucine sancte apparuit et cor-
pus eius revelavit et ubi iaceret indicavit et iuxta vesti-
gia apostolorum illud sepeliret precepit.
Quod et factum est. Passus est autem sub Dyocletiano
et Maximiano qui ceperunt circa annos domini
CCLXXXVII. De se refert Gregorius in primo libro
dyalogorum quod quedam mulier in Tuscia
nuper nupta cum ad dedicationem ecclesie
sancti Sebastiani ab aliis invitaretur
in precedenti nocte quam dedicationis die pre-
cedebat carnis voluptate stimulata
a viro suo se abstinere non potuit
factum est mane magis erubescens ut
tamen hominum quam dei illuc perrexit. Mox
autem ut oratorium in quo erant reliquie
sancti Sebastiani ingressa est a dyabolo est arrepta
et coram omnibus vexari cepit. Tunc
presbyter illius ecclesie pallium altaris arri-
piens eam operuit, sed statim dyabolus
ipsum presbyterum invasit. Duxerunt autem
eam amici sui ad incantatores
ut suis incantationibus dyabolum eice-
rent. Sed dum incantaretur iudicio
dei legio demonum id est VI.DC.LXVI
in eam ingressi sunt ipsamque acrius ve-
xare ceperunt. Quidam autem vir nomine
Fortunatus sanctitate plenus eam orationi-
bus suis precibus eam sanavit.
Legitur quod in gestis Longobardorum
quod tempore Giberti regis Ytalia tota
peste percussa est ut vix vivi alios
sufficerent sepelire et hec pestis ma-
xime Rome ac Papie seviebat.
Tunc visibiliter bonus angelus mul-
tis apparuit malo angelo sequente
venabulum ferens precipiens ut per-
cuteret, ac quot ille feriebat ac quotiens aliquam
domum percutiebat tot in mortem
efferebantur. Tunc cuidam divinitus re-
velatum est quod nunquam illa pestis cessaret

donec sancto Sebastiano altare Papie
construeretur. Quod cum constructum est in ecclesia
sancti Petri que dicitur ad Vincula statim
illa cessavit et illuc attulerunt
reliquias sancti Sebastiani de Roma. Ambrosius
in prefatione sic ait: Beati martyris Sebastiani
pro confessione nominis tui domine venerabi-
lis sanguis effusus simul et tua mira-
bilia manifestat quibus perficis in infirmitate
virtutem et nostris studiis das profectum et
infirmis apud te prestas auxilium. De ethimologia

Agnes dicitur ab agna. nominis
Quia mitis et humilis fuit sicut agna fuit.
Vel Agnes dicitur ab agnos quod est pium quia
pia et misericors extitit. Vel Agnes
ab agnoscendo quia viam veritatis agno-
vit. Veritas autem secundum Augustinum opponitur fal-
sitati et vanitati et duplicitati que
tria a se removit propter virtutem quam habuit.

Agnes virgo prudentissima sicut Am- De
brosius refert qui eius sancta Agnete
passionem conscripsit XIII anno De
etatis sue mortem perdidit et vitam invenit.
Infantia computabatur in annis sed erat
etatis senectus mentis immensa corpore
iuvencula sed animo cana pulchra fa-
cie sed pulchrior fide. Que dum a scolis
reverteretur a prefecti filio adamatur. Cui
ille gemmas et divitias innumerabiles pro-
misit si consensum eius coniugio non
negaret. Cui Agnes respondit: Discede a me
fomes peccati nutrimentum facinoris pa-
bulum mortis quia iam ab alio ama-
tore preventa sum. Cepit autem ipsa ama-
torem suum specialiter a V commendare que
sponsum in sponso precipue requirunt
scilicet a nobilitate generis et decore pulchri-
tudinis et abundantia divitiarum et a for-
titudine et potestate efficacia et ab amoris
excellentia. Sic dicens: Qui longe te
nobilior est et genere et dignitate,
cuius mater virgo est, cuius pater feminam nescit.

cuius angeli serviunt, cuius pulchritudinem sol et luna mirantur, cuius opes numquam deficiunt, cuius divitie numquam decrescunt, cuius odore reviviscunt mortui, cuius tactu confortantur infirmi, cuius amor castitas est, tactus sanctitas, unio virginitas. Hec v ponit Ambrosius dicens: Cuius genus sublimius, possibilitas fortior, aspectus pulchrior, amor suavior et omni gratia elegantior. Deinde ponit v beneficia que sponsus suus contulit et aliis sponsis confert, quia eas subarrat annulo fidei, vestit et ornat multiplici varietate virtutum, insignit sanguine passionis, sibi vinculo amoris copulat et thesauris celestis glorie ditat. Sic dicens: Annulo suo subarravit dexteram meam et collum meum cinxit lapidibus pretiosis, induit me cyclade auro texta et immensis monilibus ornavit me, posuit signum in faciem meam ut nullum preter illum amatorem admittam, et sanguis eius ornavit genas meas. Iam amplexibus eius castis astricta sum, iam corpus eius corpori meo sociatum est, et ostendit michi thesauros incomparabiles quos se michi donaturum si in eo perseveravero repromisit. Audiens hec insanus iuvenis lecto prosternitur et ex amore egrotare per alta suspiria aperitur. Cui pater virginis causam intimante, et illa priorem sponsum se habere et non posse assentire, cepit prefectus inquirere quis esset ille sponsus de quo Agnes se potentem iactaret. Et dum quidam assererent quod ipsum Christum sponsum suum diceret, blandis sermonibus primo, deinde terroribus eam pulsat. Cui Agnes: Quicquid vis age, quia quod cupis non poteris obtinere. Ipsum enim tenentem nec blandientem simul deridebat. Cui prefectus: Unum de duobus elige: aut cum virginibus dee Veste sacrifices si tibi virginitas placet, aut cum meretricibus scortaberis. Quia nobilis erat, vim sibi inferre non poterat, sed Christianitatis ei opposuit titulum. Cui illa: Nec sacrificabo diis tuis nec sordibus polluar alienis. Mecum enim habeo custodem corporis mei angelum domini. Tunc prefectus iussit eam exspoliari et nudam ad lupanar duci. Tantam autem densitatem capillis eius dominus contulit quod melius capillis quam vestibus tegeretur. Ingrediens autem turpitudinis locum angelum domini preparatum invenit, et tanta luce claritatis circumfulsit quod cella candidissima facta est, et lupanar fit locus orationis, adeo ut mundior exiret quam intraret qui ibi lumini dabat honorem. Filius autem prefecti cum aliis iuvenibus ad lupanar venit et eos ad ingrediendum provocavit, qui ingressi et miraculo territi compuncti redierunt. Quos ille miseros appellans, ad eam furens intravit et eam volens tangere ipsum lumen irruit, et quia deo non dedit honorem, a diabolo suffocatus exspiravit. Quod prefectus audiens cum ingenti ploratu ad eam venit et causam mortis eius diligenter inquisivit. Cui Agnes: Ille cuius voluntatem volebat perficere, in eum potestatem accepit et occidit. Alii autem socii eius viso miraculo territi redierunt illesi. Cui prefectus: In hoc apparebit quod non magicis artibus hoc egisti, si impetrare poteris ut eum resuscites. Orante Agnete iuvenis resuscitatus Christum cepit publice predicare. Ad hoc templorum pontifices seditionem fecerunt in populo exclamantes: Tolle magam, tolle maleficam que mentes mutat et animos alienat. Prefectus autem viso miraculo eam liberare voluit, sed proscriptionem metuens vicario suo derelinquit et tristis abscessit. Tunc vicarius, Aspasius nomine, iussit eam in copiosum ignem iactari, sed in duas partes flamma

diversa seditio fieret in populo. Tunc
aspasius in gutture eius gladium mergi
praecepit. et sic sponsum candidum et ru-
bicundum ipsum et sponsam et martyrem
consecravit. Passa est autem ut creditur tempore constan-
tini magni qui coepit anno domini CCCIX. Hujus
corpus cum parentes eius et parentes eius cum
gaudio sepelirent vix a paganis in
eos lapides mittentibus evaserunt. Eme-
rentiana autem eius collactanea virgo
sanctissima licet adhuc cathecumina ad-
stans sepulchro eius constanter tota de-
gentiles arguebat ab eis lapidata
est. Statimque terrae motus et choruscationes
et fulgura extiterunt adeo quod ex paganis
plures perierunt. quod ipsi deinceps venientes
ad sepulchrum virginis non laeserunt.
Corpus autem emerentianae juxta corpus sanctae
agnetis positum est. Cumque parentes
eius VIII die juxta tumulum eius evigi-
larent viderunt chorum virginum vesti-
bus aureis induatarum inter quas viderunt
beatissimam agnetem simili veste fulgentem et
a dextris eius agnum candidiorem
nive stantem. Quibus illa videte ne me
quasi mortuam lugeatis sed congaudete
mecum et congratulamini quia cum his omnibus
lucidas sedes accepi. Propter hanc vi-
sionem celebratur festum agnetis secundo.
Constantia etiam filia constantini lepra gravis-
sima laborans cum hanc visionem au-
disset tumulum eius adiit et dum ibidem
persistens obdormiret audivit beatam
virginem agnetem sibi dicentem: Constanter
age constantia. si in christum credideris libe-
raberis. Ad hanc vocem evigilans per-
fecte se sanatam invenit. quae baptismum
suscipiens super corpus sanctae agnetis basi-
licam fecit et ibi virginitatem degens mul-
tas exemplo suo ibi virgines aggre-
gavit. Quidam vir nomine paulinus in ecclesia
sanctae agnetis sacerdotis fungens officio

nimium coepit carnis temptatione vexari.
sed cum deum offendere nollet summo ponti-
fice licentiam petiit quod uxorem duceret. At ille bonita-
tem et simplicitatem eius considerans anulum
ei cum smaragdo dedit et commisit ut
imagini repente illa ... digitum extendo
sanctae agnetis quae in ecclesia depicta erat
ex parte sua praeciperet ut se permitteret des-
ponsari. Cumque sacerdos imagini prae-
cepisset illa continuo digitum anulo porrigens
et anulo suscepto retrahens omnem tempta-
tionem a sacerdote fugavit. Perhibetur autem anulus
adhuc in eius digito apparere. Alibi tamen legitur
quod cum ecclesia sanctae agnetis ruinam pateretur quandam
sacerdotem dixisse se velle sponsam quamdam (?) custodiendam
et nutriendam. Tunc sancta agne-
te (?) committente dominus quod ei anulum mitteret
dominum papam per imaginem desponsaret. quod ille
exequente virginem ... digito desponsavit.
De hac virgine dicit ambrosius in libro de virginibus:
Hanc juvenes hanc senes hanc pueri praedicant.
Nemo est laudabilior quam qui ab omnibus lau-
dari potest. Quot homines tot praecones qui
martyrem praedicant dum loquuntur. Mirentur
viri nisi quod tam diversis testis exstitit
quod ad hoc arbitratur suam potentiam esse potuisse.
Fecit demum ut crederetur de deo quod credi non
de homine poterat. non credebatur quia quod ultra naturam
est de hoc auctore naturae est. Item ibidem: Nova
militiae gloria. Item: triumphi victoriae
centuriones distabat ...
virtutis in plenitudine cepit judicium non
habebat aetatis. Non sic ad thalamum nupta
properaret ut ad supplicii locum laeta successit
suo gradu festina virgo processit. Item
ambrosius in praefatione: Beata agnes generositatis
oblectamenta despiciens caelestem meruit
dignitatem. Sodalitatis humanae vota
contempsit. aeterni regis invenit consortium.
Pretiosam mortem pro confessione Christi
accipiens simulatur factis conformis. De cathedra sancti Petri. Cathedra

[U]incentius quasi vincens incendia. nomine [?]

cavet

loquar

novum

... pare

vel vincens incendia vel victoriam te-
nens. Vitia id est incendio et consumptio vitia
per carnis mortificationem, vincit incendia
suppliciorum per patientem perpessionem, vic-
toriam tenuit mundi per ipsius despectionem.
Mundi enim tria que erant in mundo, scilicet falsos er-
rores, immundos amores, mundanos
timores, quos vicit per sapientiam, munditiam
et constantiam. De quibus dicit Augustinus: vincitur cum
omnibus amoribus et erroribus et timoribus vi-
citur mundus. Sanctorum martyrum [illegible]
Eius passionem beatum Augustinum aiunt di-
ligentissime compilasse, quam Prudentius luculen-
ter versibus exequitur. De sancto Vincentio

Vincentius nobilis genere, sed nobi-
lior fide ac religione, beati Valerii
episcopi diaconus fuit. Cum episcopus
impeditioris esset lingue, vices suas
commisit et ipse orationi et contemplationi vaca-
bat. Iussu igitur Daciani presidis Valentiam
[illegible] trahuntur et [illegible].
Cumque eos fame pene defecisse crede-
ret, eos suo aspectui iussit assistere, quos
cum sanos cerneret et gaudentes, iratus in
furore prorupit: Quid dicis tu Valeri, qui
sub nomine religionis contra decreta principum
agis? Cumque Valerius lenius responderet, dixit ei
Vincentius: Noli, pater venerabilis, quasi metu
timiditatis murmurare, sed libera voce excla-
ma. Si iubes, pater sancte, ego iudici respon-
dere aggrediar. Cui ille: Iam dudum, fili karis-
sime, loquendi curam commiseram et nunc pro fide
qua assistimus causam committo. Tunc Vincentius
conversus ad Dacianum dixit: Hactenus [illegible]
nis de deneganda fide proferuntur, sed nefa-
rium prudentibus est cognoscere divinitatis
cultum abnegando blasphemare. Tunc
iratus Dacianus episcopum in exilium mitti
precepit. Vincentium vero tanquam arrogantem
et presumptuosum iuvenem, ut eius exemplo alii
terreantur, in eculeo distendi membris omnibus
dissipari. Cumque totum corpus eius dissipatum esset,
ait Dacianus: Dic michi, Vincenti, iam tuum nunc
corpus miserum conspicis? At ille ridens
ait: Hoc est quod semper optavi. Tunc iratus preses
cepit per omnia genera tormentorum mina-
ri nisi ei assensum preberet. Cui Vincentius: O
felicem me, quo magis irasci putas, tan-
to melius michi misereris. Insurge
ergo, miser, et toto malignitatis spiritu de-
bacchare. Videbis me Dei virtute plus
posse dum torqueor quam possis ipse tor-
quens. Ad hec preses cepit clamare et
carnifices virgis et fustibus urgere.
Et ait Vincentius: Quid dicis, Daciane,
ecce iam ipse me vindicas de tortori-
bus meis. Tunc preses amens factus dixit
carnificibus: Nichil sentitis? ait. De suo
manus viri adulteros et parricidas vici-
stis, ut nichil umquam illata supplici-
a celare possent, et nunc solus Vincen-
tius potest superare tormenta. Tunc carni-
fices pectines ferreos usque ad intima
costarum fixerunt, ita ut de toto eius
corpore sanguis effluebat et soluta viscera
compagibus inter costas patebant. Et
ait Dacianus: Miserere tui ut recuperare
possis tuam pulchram iuventutem et tor-
menta que supersunt [illegible].
Et ait Vincentius: O venenosa diaboli
lingua, tormenta tua non timeo, sed hoc
solum valde metuo, quod te michi fingis
velle misereri. Nam quo te magis
iratum video, eo amplius exulto.
Nolo ut aliquid minuas de supp-
liciis, ut te victum in omnibus fatearis.
Tunc ex eculeo deponitur atque ad ignem
[illegible] rapitur, moras carnificum
arguendo ad penas alacriter properavit.
Craticulam sponte conscendens
ibi assatur, exuritur et cremantur membra
eius. Omnibus [illegible] et ardentes la-
minas infigunt, dum quoque sanguine
flamma respergitur, vulneribus ipsis [illegible]

Sal in super ignem aspergitur in marem(?) eius undique immissum resiliens stridebat. Flammis crudeliter comburebatur. Jam quidem non ad artus sed ad interiora viscera tela intrabant. Iam(?) ipsius membra nimia de eius corpore extra labuntur. Sed ille manet immobilis et sursum erectus in ignibus dominum precabatur. Cumque ministri hoc Daciano retulissent: heu ait Dacianus vincimur. Sed tamen quia adhuc vivit in carcere eum tenebroso recludite et testas acutissimas congerite, pedes eius ligno affigite et sine omni solacio eum tentum super testas acutissimas congeste pedes eius relinquite, et cum defecerit mihi nunciate. Famuli autem crudeles crudeliori obediunt. Sed ecce rex pro quo miles patitur poenas convertit in gloriam. Nam tenebris carceris abigitur visa luce et preclara testarum asperitas in omnium florum suavitatem immutatur. Pedes dissolvuntur et angelorum solatio venerando perfruitur. Cumque super flores cum angelis psallens incederet, modulatio dulcis et mira suavitas florum per circuitum diffunditur. Perterriti custodes ad primas carceris que viderant inductione ad fidem conversi sunt. Hoc audiens Dacianus amens factus ait: et quid ei amplius faciemus? Ecce victi sumus. Transferatur ad lectulum et stratis mollioribus reponatur, ne plus eum gloriosum faciamus si forte defecerit in tormentis. Sed postquam recreari coepit, nondum super(?) prostratus(?), cum igitur ad stratum mollitiem deportatus esset et super paululum quievisset, statim spiritum reddidit circa annum domini CCLXXXVII sub Diocletiano et Maximiano. Quod audiens Dacianus vehementer doluit sic se victum, ait: et si non potui vivum superare, puniam vel mortuum, et sic satiabor de poena, et si non potui mihi provenit de victoria. Iussu igitur Daciani corpus eius in campo feris et avibus devorandum exponitur. Sed statim angelorum custodia premunitur

denique corvus naturaliter vorax alias aves se maiores impetu alarum abegit et lupum accedentem morsibus et clamoribus in fugam mittit, qui reflexo capite in aspectum corporis sacri fixus eum intendebat, quasi angelicam custodiam miraretur. Quod audiens Dacianus ait: puto quod nec defunctum potero superare. Iubet igitur corpori eius ingentem molam alligari et in pelago proiici, ut quod in terra a bestiis consumi non potuit saltem in pelago absorbeatur. Ducunt igitur nautae corpus eius in pelago deferentes, sed Vincentio spirante(?) nautis velocius litora petiit corpus quod a quadam matrona et quibusdam aliis ei revelatum et ab eis honorifice sepelitur. De hoc martyre sic dicit Augustinus: Beatus Vincentius vincit in verbis, vincit in poenis, vincit in confessione, vincit in tribulatione, vincit exustus, vincit submersus, vincit vivus, vincit mortuus. Item idem: torquetur Vincentius ut exerceatur, flagellatur ut erudiatur, tunditur ut solidetur, exuritur ut purgetur. Ambrosius quoque in praefatione de ipso sic ait: Vincentius tunditur, flagellatur, exuritur, sed invictus pro tuo nomine animus non quatitur, plus ardens igne desiderii quam flammis, plus nectitur timore dei quam saeculi, plus voluit placere deo quam foro, plus dilexit mori mundo quam deo. Item Augustinus: ante oculos nostros mirandum spectaculum constitutum est: iniquus iudex, saeviens tortor, martyr invictus, certamen crudelitatis et pietatis quod est certamen. Prudentius quoque, qui claruit tempore Theodosii senioris, qui coepit anno domini CCCLXXXIIII, ipsum Daciano respondisse ait: tormenta, carcer, ungulae, stridensque flammis lamina atque ipsa poenarum ultima mors christianis ludus est. Tunc Dacianus: vincite retortis brachiis sursum et deorsum extendite compagibus donec ossium divulsa membratim crepent internodia. Post hoc ictibus(?) dehiscentibus(?) fodite plagis(?) ... hiulcis ... lac similes ... manus ... in

tradunt
respondebat

accepimus quod littera non presumendi ... minimus
... cum esset mortuus ...
ad eum ait: surge ... ergo
... et aliis ... sodalis ad ...
... invictissime fortissimo ...
iste ... victorem
... exclamat ... solus
orbis ... solus ... duplicat
palmam ... simul ...
laureas.

De sancto Basilio.

Basilius venerabilis episcopus et doctor
egregius, cuius vitam scripsit Amphi-
lochius Yconii episcopus. Quante sanctitatis
extiterit cuidam heremite nomine Effrem in vi-
sione ostensum est. Cum enim ille in extasi
positus esset, vidit columpnam igneam cuius
caput usque ad celum pertingebat et vocem
de sursum audivit dicentem: Talis est magnus Ba-
silius qualis est columpna ignea quam cernis.
Veniens igitur in civitatem in die Epyphanie
ut tantum virum videret, postquam eum vidisset
cum stola candida indutum cum clericis vene-
rabiliter procedentem, ait intra se: Ut video, in
vanum laboravi. Iste enim cum in tanto
honore sit positus, nequaquam talis potest esse
qualem vidi. Nos enim qui portavimus pon-
dus diei et estus nichil tale consecuti sumus,
et hic cum in tali honore et comitatu existens
positus columpna ignea est? Miror. Magnus
Basilius igitur in spiritu hoc videns fecit eum ad se
introduci. Qui cum introductus esset, vi-
dit linguam igneam per os eius cum loque-
retur, et ait: Vere magnus Basilius,
vere Spiritus Sanctus loquitur per os eius. Dixitque illi
Effrem: Obsecro, domine, ut michi impetres
quod grece loqui possim. Cui Basilius: Rem difficilem
postulasti. Pro eo tamen oravit, et continuo
grece loqui cepit. Quidam alius
heremita videns Basilium in pontificali
habitu procedentem, eum despexit et iudicavit
eum corde suo quod in tali pompa plurimum
delectaretur. Et ecce facta est vox ad eum dicens:
Tu amplius delectaris in palpando
catti tui caudam quam iste Basilius in
apparatu suo. Valens imperator fautor
Arrianorum ecclesiam quandam catholi-
cis ablatam Arrianis dedit. Ad
quem accedens Basilius ait: Imperator,
scriptum est: Honor regis iudicium dili-
git, et item: Iudicium regis iustitia.
Cur ergo iussisti ut catholici
de ecclesia eicerentur et date Arrianis? Cui imper-
ator: Iterum ad contumeliam venistis, o Ba-
sili? Non decet me. Et ille: Decet te et me
et pro iustitia mori. Fuit tunc de-
mostenes prefectus, ... imperatoris
fautor Arrianorum, et loquens pro eis fe-
cit barbarismum. Cui ait Basilius: Tuum est
de pulmentariis regis cogitare, non
dogmata divina decoquere. Qui mox
confusus tacuit. Dixit imperator Basilio: Va-
de et iudica inter eos, sed non secundum immo-
deratum amorem populi. Abiens igitur dixit
coram catholicis et Arrianis ut
fores ecclesie clauderentur et utriusque partis si-
gillo munirentur, et ad quorum orationes
aperirentur, illorum esset. Quod cum omnibus pla-
cuisset, orantibus Arrianis tribus diebus
et noctibus et venientibus ad fores ecclesie,
non sunt aperte. Tunc Basilius processione
ordinata venit ad ecclesiam et facta oratione
leviter ictu de baculo pastorali fores
ecclesie tetigit dicens: Tollite portas,
principes, vestras, et elevamini, porte eternales, et introibit rex glorie. Et con-
tinuo aperte, et intrantes deo gratias reddide-
runt, et reddita est ecclesia catholicis.
Sicut legitur, imperator promisit multa Ba-
silio ut ipse sibi consentiret. Cui ille: Hec pueris conve-
niunt. Illi enim qui divinis eloquiis nutriuntur de
divinis dogmatibus nec unam sillabam
patiuntur. Tunc imperator indignatus, cum vellet
dum de exilio sententiam scribere, primus
stilus fractus est ... dextra tremor

magnus eius manum in ualle. Unum in dignatus est quantum scriptum [?]. Quidam uenerabilis nomine Eradius filiam unicam habebat quam consecrare domino disponebat. Sed dyabolus humani generis inimicus hoc aduertens unum de seruis predicti Eradii in amore puelle plurimum inflammauit. Qui cum impossibile cerneret quod frueretur amplexibus tam nobilis puelle, accedens ad unum de maleficis accessit promittens ei multam pecunie quantitatem si ad hoc eum iuuaret. Cui maleficus: Ego hoc agere non possum, sed mittam te ad dyabolum dominum meum et si feceris quod dixerit tibi desiderium obtinebis. Et dixit iuuenis: Quecumque dixeris faciam. Ille igitur maleficus epistolam ad dyabolum scripsit et eam per predictum iuuenem in hec uerba transmisit: Quoniam quidem me oportet festinare et sollicitum esse quosdam a christianorum religione abstrahere et adducere uoluntati tue ut pars tua cotidie multiplicetur, misi tibi hunc iuuenem cupiditate talis puelle exarsum et postulo ut hic suum desiderium assequatur ut in isto glorier et alios de cetero fideles ualeam aggregare.

Et dans ei epistolam dixit: Uade in tali hora noctis et sta super monumentum gentilis et inuoca demones et clamans hanc cartam iace in aera et statim aderit. Qui cum uadens demones inuocasset et cartam iactasset in aera, statim adest princeps tenebrarum uallatus multitudine demonum, qui cum epistolam perlegisset ait ad iuuenem: Credis in me ut tuam compleam uoluntatem? At ille: Credo domine. Et dyabolus: Abnegas Christum tuum? Cui ait: Abnego. Dixit ei dyabolus: Perfidi estis uos christiani quia quando me opus habentes ad me uenitis, cum autem desiderium uestrum assecuti eritis statim me negatis et ad Christum uestrum acceditis. Ille autem clementissimus est uos suscipiens. Sed si uis ut tuam compleam uoluntatem fac mihi manu tua scriptum in quo confitearis te abrenuntiasse Christo et baptismati et christiane professioni et meum seruum esse et mecum in iudicio condempnandum. Qui statim manu propria scripsit qualiter Christo abrenuntiaret et se in dyaboli seruitium mancipauit. Quo [?] dyabolus accitis spiritibus qui erant super fornicationem [illegible] eis ut ad predictam puellam accederent et cor eius in amorem iuuenis inflammarent.

Qui accedentes cor eius adeo incenderunt ut puella se in terram proiceret et ad patrem lamentabiliter exclamaret: Miserere mei pater, miserere michi quia crudeliter torqueor pro amore cuiusdam pueri nostri. Miserere uisceribus tuis et pietatem in me ostende et cum illo quem amo et pro quo crucior me coniunge. Quod si nolueris modicum post morituram me uidebis et pro me in die iudicii rationem reddes. Pater autem eiulans dicebat: Heu me misero. Quid contigit misere filie mee? Quis thesaurum meum furatus est? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego te uolebam celesti sponso coniungere et saluari per te et tu in amore lasciuo insanis. Sine filia te sicut disposui domino copulari ne deducas senectutem meam ad inferos cum dolore. Illa autem clamabat dicens: Pater mi aut desiderium meum compleas aut post modicum morituram me uidebis. Cum igitur illa amarissime fleret et quasi insaniret, pater eius in magna desolatione positus et amicorum consiliis deceptus [suam uoluntatem compleuit et eam puero in uxorem dedit ac tradidit] illam tribuit ei dicens: Uade filia uere misera. Cum igitur simul manerent iuncti ille ecclesiam non introibat nec signaculo crucis se signabat nec deo se recommendabat. Unum autem multi [?] de hiis notatus est quidam uxori sue dixit: Nosti quem tu accepisti [illegible]

IIII p^a

4

4 suam uoluntatem compleuit et eam puero in uxorem dedit ac tradidit

Nec enim ingredi. Quod illa audiens
vehementer expavit et in voce pessima ululans
se ipsam discerpere coepit et pro-
sus contristata ac dicere: heu me miseram
cur nata sum et nata cur non statim interii,
quoniam marito suo quem audierat retulisset
et ille neque fuit nisi ecclesiam adiret, secundo
fiat. Quod illa audiens affirmat illa
ait: si minus ut credamus est et tu cum
lemmum ingressum viderimus. Videns ille quod latere
non possit narravit ei totum ordinem geste rei.
Quod illa audiens vehementer ingemuit
et ad beatum Basilium properavit eique omnia que
marito suo et sibi contigerant enarravit.
Basilius autem puerum vocans et omnia ab eo au-
diens dixit ei: vis fili reverti ad dominum? Qui ait:
utique domine, sed non valeo quia dyabolo sum
professus et Christum abnegavi et abnegationis
meae scriptum feci et dyabolo ipsum dedi.
Non sit tibi cure, benignus est et recipiet
te penitentem. Suscipiens igitur consignavit, et ap-
prehendens puerum signum crucis ei fecit
fecit et ipsum per tres dies reclusit; post-
ea eum visitavit et dixit: quomodo te habes fili? Qui
ait: in magna sum domine defectione, nec sufferre
possum clamores eorum et terrores, scedulam
praeferentes et dicentes: Tu venisti ad nos, non
[nos] ad te. Et dixit Basilius: noli timere fili, tantummodo
crede. Et dans ei modicum escam faciens
quoque signum crucis iterum reclusit et pro eo
orare coepit. Post aliquos dies eum visitavit
et ait: quomodo te habes fili? Ait: a longe
clamores eorum et minas audio, sed
eos non video. Iterum escam et signans
et claudens hostium abiit et pro eo oravit.
Et quadragesima die rediens dixit: quomodo te habes fili? Respondit:
bene, sancte dei, vidi enim te hodie in visu pu-
gnantem pro me et dyabolum vincentem. Post
hec eum educens omnem clerum et religi-
osos et plebem convocavit et omnes pro eo ora-
re admonuit tenens quoque manum pueri

ducebat eum ad ecclesiam, et ecce dyabolus
cum multitudine demonum ad eum veniens et in-
visibiliter apprehendens puerum conabatur
eum rapere de manu eius et coepit cla-
mare: puer sancte dei, adiuva me. Tantum
cum ipsis impetum aggressus est ut etiam san-
ctum impelleret. Et hoc viso puerum quem ait: im-
probissime, non sufficit tibi perditio tua, [pdūo]
quin et domini mei temptes plasma? Ad quem dyabolus
ad eum multis audientibus: prejudicas
mihi Basili. Tunc omnes clamaverunt Kyrie
eleyson. Ad eum Basilius: increpet te dominus dyabole.
Qui ait: prejudicas mihi o Basili, non ab
eo ego sed ipse venit ad me, ab-
negavit Christum suum et professus est mihi,
ecce scriptum eius in manu mea. Quia
non cessabimus orare donec reddas scri-
ptum. Et orante Basilio et tenente puerum
manum ecce carta per aerem delata ab
omnibus visa est et imposita est in manibus
Basilii, quam ille suscipiens dixit puero:
cognoscis has litteras frater? Ille ait: de
manu mea scripte sunt. Frangens Basilius
scriptum perduxit eum ad ecclesiam et dignum
eum fecit sacro misterio et bene instruens et
regulam eidem tradens mulieri copu-
lavit. Quidam mulier multa habens peccata ...
conscribens in fine quoddam gravius conscri-
psit et scriptum episcopo Basilio tradidit,
rogans ut pro ea oraret et suis orationibus
peccata deleret. Qui cum orasset et multa pec-
cata apparuissent deleta, tantum preter illud gravius
deletum invenit. Que ait ad Basilium:
miserere mei serve dei et pro illo sicut pro aliis
gratiam impetra. Sic [ut] impetrasti pro aliis.
Quem ait ad illam: recede a me mulier,
quia homo peccator sum indigens indulgentia
sicut et tu. Cum autem illa instaret, dixit ei:
vade ad sanctum virum Effrem et ille quod postu-
las a deo potuit impetrare. Que cum abi-
isset ad sanctum virum Effrem et causam ad eum
a Basilio missa sit intimasset, sanctus ...

Recede quia homo proditor eius sum. Sed redi tibi
ad basilium et quam expertus es [illegible]
certamine pro isto quoque in presenti valebis. Fe-
stinanter cito vir eum invenit et quod ei acciderat
retulit. Videns autem basilius ad ecclesiam fideles
populum congregari et pro eo clamare cepit ad deum,
videns deus et iudicet inter te et me qui
valens plangere deum propter ad alium me
misisti. [illegible]
et post modicum illud recipiens et aperiens
primum illud scriptum de lecto invenit.
Sic quoque ipse et omnes qui aderant deo in magnas
gratias reddiderunt. Nunc autem vir dei in egritudine
acerrime positus infirmaretur qui moriturus
esset, quidam iudeus nomine ioseph medicina-
li arte valde peritus quem vir dei plurimum
diligebat eo quod illum conversurum providebat
ad fidem, ad se quasi eius opera indigeret
vocavit. Ille vero cum eius pulsum tan-
geret et tactu mortem imminere esse co-
gnosceret, dixit familie: Ad sepulturam
eius omnia preparate quia iamiam moriturus est.
Basilius audiens dixit ei: Nescis quod dicis.
Cui ioseph: Crede domine quia sol cum occiderit
hodie, et tu cum sole occides. Cui basilius:
Joseph, non est possibile? Dixit: Basili, et
si ita munus usque ad horam sextam, si vero
quid facies? Et ioseph: Si usque ad illam
vixeris horam utique ego moriar. Et
basilius: Et moriaris peccato, vivas autem christo.
Et ille: Scio quod dicis, et si usque ad illam
horam vixeris faciam quod hortaris.
Tunc beatus basilius licet secundum naturam illico
moreretur, impetravit a domino moras indu-
cias et permansit usque in horam
nonam. Quod ioseph videns et mi-
rans credidit. Basilius autem virtute
animi infirmitatem corporis superans de
cubito suo surrexit et ecclesiam ingrediens
eum suis propriis manibus baptizavit.
Post eum vero ad lectulum suum rediens sta-
tim spiritum deo feliciter reddidit. Floruit autem circa
annos domini ccclxx.

De sancto johanne elemosinario

Johannes elemosinarius patriarcha alexan-
drinus cum quadam nocte in oratione positus vi-
dit quandam puellam pulcherrimam super omnem
stantem in corona olivarum in capite lau-
reatam, quam ille videns nimium stupefactus
eam interrogavit quenam esset. Et illa: Ego sum misericordia que dei
filium de celo adduxi. Me sponsam accipe et bene
tibi erit. Intelligens quod per olivam misericordiam desi-
gnari, ab illa die sic factus est misericors ut ele-
mosinarius vocaretur. Pauperes autem
dominos appellabat. Unde et in hospitium pau-
peres quos vocamus nos, dominos omnes suos fa-
mulos vocavit eis quod dicerent: Ite per
totam civitatem et usque ad unum dominos
meos [illegible]. Quos vos egenos et mendicos
vocatis illos ego dominos ac adiutores
predico. Isti enim vere nobis auxiliari et
celeste regnum donare poterunt. Volens
homines ad elemosinam invitare narrare consueverat
quod pauperibus semel se ad solem calefa-
cientibus ceperunt de elemosinis con-
ferre, et bonos collaudare et malos vi-
tuperare. Erat enim quidam thelonearius nomine pe-
trus dives valde et potens, sed nimis
pauperibus inmisericors, qui ad domum suam
venientes cum indignatione nimia re-
pellebat. Cumque nullus eorum inveniretur
qui in domo sua elemosinam recepisset, unus
illorum dixit: Quid datis mihi si ego hodie
elemosinam ab eo recipiam? Facto cum eo
pacto ad domum suam venit et elemosinam pe-
tiit. At ille domum rediens et prope
pistoribus videns cum mancipium eius panes
siligineos inferret, cum furore unum
projecit. Quem ille accipiens ad so-
cios rediit et quod de manu eius elemosinam
accepit indicavit. Post duos dies
infirmatus ad mortem vidit se in iu-
dicio stare et aethiopes quosdam statera
in una eius mala appendere, ex altera parte stante
quosdam albos tristes [illegible]

quid basili . quod dicas
si non moriar hodie

hic

in in-
telligen-
bz

in domum
differre.
ille lapi-
dem non
inveniens
panem
tamen sic
legimus

nichil quod apponerent invenire valebant. Et unus eorum dixit: vere nichil habemus nisi unum panem siligineum quem ante duos dies coactus Christo dedit. Quem dum in lancem posuissent, equalitas videbatur. Tunc dixerunt ei: adauge ad siligineum hunc, alioquin te mauri apprehendent. Evigilans et liberatus dicebat ipse: si una siligo quam per furorem iactavi tantum profuit, quanto magis omnia sua indigentibus elargiri. Quadam igitur die compositis indutus vestimentis per viam pergeret, quidam naufragus ab eo vestimentum aliquod postulabat. Continuo ille pretioso se exspolians vestimento illi dedit. Quod ille accipiens statim vendidit. Cum autem telonarius rediens et vestimentum expensum videret, contristatus est adeo ut neque cibum sumere vellet dicens: quia non fui dignus ut mei memoriam haberet egenus. Et cum dormiret vidit quendam sicut solem fulgentem et super caput crucem ferentem et habentem indutum vestimentum quod dederat egeno et dicentem sibi: quid ploras, Petre? Et cum causam sue tristitie dixisset, ille ait: cognoscis hoc? Et ille: etiam, domine. Et dominus: ex quo mihi dedisti, indui et gratias ago bone voluntati tue, quia frigore affligebar et cooperuisti me. Ille igitur reversus cepit egenos beneficiare ac dicere: vivit dominus, non moriar donec fiam unus ex eis. Omnia igitur pauperibus omnibus que habebat erogavit et accito notario suo dixit ei: secretum volo tibi committere, quod si propalaveris aut si me non audieris, barbaris vendam te. Dansque ei X libras auri dixit: vade in sanctam civitatem et emens tibi merces me alicui christiano vende et pretium pauperibus da. Illo autem renuente dixit: et si me non audieris, ego barbaris vendam te. Ducens igitur eum cuidam argentario vestibus sordidis indutum tamquam servum vendidit et triginta numismata accipiens pauperibus erogavit.

Petrus igitur omnia officia vilia faciebat, ita quod ab omnibus contemnebatur et ab aliis servis frequenter percutiebatur et stultus ab omnibus appellabatur. Dominus autem frequenter sibi apparebat et vestimenta ostendens ipsum consolabatur. Imperator autem et omnes de amissione tanti viri dolebant. Quidam vero de Constantinopoli ad loca sancta venerunt et a domino ipsius invitati, cum prandissent, ad invicem aiebant: quam similis est iste puer domino Petro thelonario. Et diligentius eum inspicientes dixerunt: vere dominus Petrus est, surgam et tenebo eum. Quod ille sentiens clam fugit. Erat autem hostiarius surdus et mutus qui signis ianuam aperiebat. Cui Petrus non signis sed verbis ut aperiret imperavit. Et ille continuo audiens et loquens respondit ei et aperuit et domum reversus cunctis stupentibus cepit loqui

... nutibus dicens: ille qui coquinam faciebat exivit et fugit. Sed videte ne ... quia servus dei est. Nam cum mihi diceret: tibi dico, aperi, mox ex ore eius flamma exivit et linguam et aures meas tetigit et continuo auditum et loquelam recepi. Et exilientes omnes currebant post eum, ipsum autem amplius invenire non potuerunt. Tunc omnes de domo illa penitentiam egerunt eo quod talem virum sic viliter tractaverant.

Monachus nomine Vitalis volens sanctum Iohannem temptare si posset ab illo per vanam opinionem ad scandalum facile inclinari, ingrediens civitatem omnes publicas meretrices conscripsit. Ingrediens igitur ad illas per ordinem dicens: da mihi noctem istam et noli fornicari. Ipse vero domum eius ingressus in angulo flexis genibus tota nocte in oratione stabat pro ipsa orabat et post eam mane exibat precipiens ne alicui revelaret. Una autem manifestante conversationem eius statim oratione senis vexari cepit a demone. Cui omnes dicebant: reddidit tibi deus quod digna es, quia mentita es; ad fornicandum enim ingressus est et non ad aliud. Vespere autem facto dicebat Vitalis audientibus omnibus: volo ire, quia talis domina exspectat me. Cumque multi eum increparent, dicebat: numquid ego non habeo corpus sicut et vos, aut monachis solis iratus est deus? Vere et ipsi homines sunt sicut ceteri. Dicebantque ei quidam: accipe, abba, unam mulierem et muta habitum, ut non scandalizes alios. Ille autem fingens se iratum dicebat: vere non audiam vos, recedite a me; qui vult scandalizari scandalizetur et det frontem in parietem. Numquid iudices constituti estis super me a deo? Ite et de vobis curam habete; vos pro me rationem non reddetis. Hec autem cum clamore dicebat. Cumque ad beatum Iohannem querimonia deferretur, dominus cor eius induravit ne fidem adhiberet de his que dicebantur

prius mortem suam opus suum alicui reve-
laret, ut non impunitus permaneret. hinc cum eum
scandalizabantur multi. quas de perditis mulieri-
bus ad conversionem perduxit et in monasterio plu-
rimas collocavit. Quadam mane dum
ab una illarum egrederetur, obviavit ei
quidam ingrediens ad fornicandum cum ea
dansque ei alapam dixit: quousque, pessime, non
emendes ... tuis ... Cui ille:
Crede mihi, accipies a me alapam talem
ut tota Alexandria congregetur. Et ecce post
modum daemon in specie mauri alapam ei dedit
dicens: Haec est alapa quam mittit tibi abbas
Vitalis. Et tantum a daemone vexatus est, ita quod
ad voces eius omnis civitas concurreret; sed poe-
nitens per orationem liberatus est. Vir autem dei
morti appropinquans hanc scripturam reliquit:
Nolite ante tempus iudicare. Mulieribus autem
confitentibus quae faciebat, omnes glorificave-
runt deum et praecipue beatus Johannes dicens: Utinam ala-
pam quam ille accepit accepissem et ego.
Quidam autem pauper in habitu peregrini ad Jo-
hannem veniens ab eo elemosinam postulavit. At ille
vocato dispensatore dixit: Da ei vi num-
mismata. Quae ille accipiens et abiens
habitu mutato iterum ad patriarcham
rediens ab eo elemosinam postulavit. Iterum
vocato dispensatore dixit: Da ei vi au-
reos. Quos cum ei dedisset et ille abiisset, dixit ei
dispensator: Per orationes tuas, pater, idem bis
mutato habitu bis accepit. Beatus autem Jo-
hannes quasi se hoc nesciret dissimulavit. Iterum ille
tertio habitu mutato ad beatum Johannem veniens
et elemosinam postulavit. Tunc dispensator
beatum Johannem tetigit innuens quod ille esset. Cui
Johannes: Vade et da ei xii nummismata,
ne forte sit dominus meus Jesus Christus qui tentare
me velit utrum plus ille possit accipere
quam ego dare. Quodam tempore cum patricius
pecuniam ecclesiae in mercationibus ponere vel-
let et patriarcha nullatenus consentiret, sed pau-
peribus eam dispensare vellet, multo plurimum

contendentes invicem ad iram recesserunt. Ad
vesperam hora xi mandavit patriarcha patri-
cio per presbyterum dicens: Domine, sol ad occasum
est. Quod ille audiens lacrimis infusus ad eum ve-
nit et veniam postulavit. Cuidam suus nepos
a quodam tabernario gravem iniuriam audivit
et coram patriarcha lamentabiliter conquerens nollet
consolari, respondit patriarcha: Et quis ausus
est adversus te aperire os suum? Crede
fili mihi quia faciam in eo hodie hoc
tale quid ut tota Alexandria miretur. Quod ille
audiens consolatus recessit, putans quod eum
flagellari iuberet. Johannes ergo cum consolatum
recessisse vidit, pectus eius osculatus est dicens: Fili,
si vere nepos humilitatis meae es, praepara
te ad flagellandum et contumeliam pati ab omnibus.
Vera enim cognatio non ex carne et sanguine,
sed ex virtute animi cognoscitur. Confestim igitur pro
homine illo misit et ab omni pensione et tri-
buto liberum eum fecit. Et omnes audientes
mirati sunt et intellexerunt hoc esse quod dixerat:
Faciam in eo tale quid ut tota Alexandria
miretur. Audiens patriarcha consuetudinem
esse quod mox ut imperator coronatus est, con-
suetum fieri monumentorum aedificatores offerunt
iv vel v minutias marmorum pusillas
diversi coloris, et ingredientes ad impera-
torem dicunt: Ex quali marmore vel me-
tallo iubet imperium tuum ut fiat monu-
mentum? In imitationem huius monumentum sibi prae-
cepit, sed tamen usque ad obitum suum illud
imperfectum manere fecit, ordinavitque quod
quando in aliquibus festivitatibus cum
clero consisteret, accederent quidam et dicerent:
Domine, monumentum tuum imperfectum est, praecipe
ut consummetur, eo quod nescias qua hora fur
veniat. Dives quidam cum videret lectum
beati Johannis vilissimum, viles pannos lineos,
eo quod ceteros pauperibus erogasset, quoddam
valde pretiosum cooperturium emit et beato
Johanni tradidit. Quod cum ipse nocte super se habe-
ret, tota nocte dormire non poterat cogitans

qui quia cum sui defuncti patris corporis
et osculetur iussus nocte lavit illud et di-
celebri cum gaudio. Cum autem in foro plurima
defuncta pro frigore denudatis stridentes
hiis dormierunt. Tunc viso grandes pistores de-
notans et in thalamo requiescentes ac dormi-
bus in altaribus tristis de corporibus ...
numinum et ille statim sancti Iohannis
alia nocte ... vestire. Cumque facto ma-
ne ... illius fecit et pauperibus erogavit
rogavit. Cumque Andreas ille divites quidam
corporum ... eius et beato Iohanni tradidit
rogans ... decreto non ... sed
de ipsum ... et ille ... tamen ...
dit et ... sine pauperibus erogavit quod ille di-
nes Andreas ... abiit et ... deinde
ac beato Iohanne ... ex ... tribulationibus
... tunc ... anno ...
anno tertio rediit et sic ... beatum
... dicens quod ... ab ... et ...
tem ... pauperibus ... dices expolia
te nec ... duo ... tale ... tamen
que animas eorum salvat qui ex his ... nunc
... non modicam ... nolentes homines ad e-
... ponere ... de scis
... que cum amictum sunt pauperi-
bus tribuisset et alii ... amicus
... tamen ... tribuisset et evan-
gelium tenens ... rogaret
eum quod dicens ... expoli-
ans et ... evangelium ...
me expoliavit ... alii pauperes
videns evangelium ipsum ... dicit et
pauperibus ... quod ... rogaret
... ipsum evangelium ... evangelium ...
... dicens vade et vende omnia que habes et da
pauperibus ... habebis ... ve
... preceptis ... mores ille ...
quod maiorem ... illo ...
ad ... ipsum pauperis ...
... quod ... ex ...

Audientes ieiunium noluimus ...
... cum ... quod Iohannes ... philosophus di-
cens ... sunt ... nimis male di-
cens ... ego ... annos blas-
phemans Christum per ... meam et ... com-
... non ... nisi ... sa-
cerdotem ... corpus ... nostrum col-
... Cui apostolus lecto evangelio
... omnibus illis ...
quod ... post evangelium ... patriarcha
cum eis ... sed ... omnibus
... dixit ad eos filii ...
omnes ... ante ... et ...
ingrediar ... mane ... et ...
manebo ... et ... fecit et sic
... erudivit ... Cum
... male ... templum
et ... inveniens ... beatus Iohannes ex-
... et ipsum ... dicens ...
... quando ... perdidit ...
et illius ... eos ... Iohannes dicit ...
sic filii non sic ... nobis quod et nos ...
... precepti de
... noli ...
non ... quia nescius pecto
... homo ... et se ... non ...
... Iohannes ... in ...
... cum ... dispu-
tare audiret ... sic ... eius ...
... undecimum ...
... cum febre correptus se mori
appropinquare cerneret dixit gratias ago tibi
qui ... mea rogan-
tem bonitatem tuam ne ... remanet
...
pauperibus dedit ...
... corpus eius in sepulchro ...
...
illa ... sancto Iohanne ...
... dixit ...
paucos dies ante mortem. Cum quidam
... flagitiosissimum ...

confusa est et nulli unquam confiteri audebat. Dixit ei sanctus Iohannes ut saltem id scriberet et sic sigillatum ei afferret et ipse pro ea oraret. Cum illa assensisset et peccatum scribens diligenter sigillatum et beato Iohanni tradidisset, post paucos dies beatus Iohannes infirmatus in domino requievit. Mulier autem audiens illum defunctum se confusam putavit et confusam putans credens quod scriptum alicui dimisisset ad tumulum sancti Iohannis accessit et ibi cum fletibus clamabat dicens: heu heu putans confusionem vitare confusio omnibus facta sum. Cum autem amarissime fleret et beatum Iohannem rogaret ut sibi ostenderet ubi scriptum suum dimisisset, ecce beatus Iohannes in habitu pontificali de tumulo processit duobus episcopis qui secum quiescebant hinc et inde vallatus dixitque mulieri: cur nos tantum inquietas et me et sanctos istos qui mecum sunt quiescere non permittis? ecce stole nostre lacrimis tuis omnes madefacte sunt. Et porrexit ei scriptum suum sigillatum ut prius fuerat dicens ei: vide sigillum hoc et aperi scriptum tuum et lege. Quod illa aperiens peccatum suum omnino deletum invenit et ubi scriptum erat reperit: propter Iohannem servum meum deletum est peccatum tuum. Quo facto illa immensas gratias deo retulit et beatus Iohannes cum aliis duobus episcopis in monumentum rediit. Claruit autem circa annum domini DCV tempore Foce imperatoris.

De conversione sancti Pauli

Conversio sancti Pauli facta est eodem anno quo Christus passus est et Stephanus lapidatus est, anno non naturali sed emergenti. Christus enim VIII kalendas aprilis passus est et eodem anno in augusto lapidatus est Stephanus, Paulus vero VIII kalendas februarii conversus est. Quare autem eius conversio potius quam aliorum sanctorum celebratur triplex solet assignari ratio. Primo propter exemplum ut nullus quantumcumque peccator de venia desperet cum viderit illum tantum in culpa postmodum in gratia fuisse in gratia. Secundo propter gaudium: sicut enim ecclesia magnam tristitiam habuit in eius persecutione sic maximam letitiam habuit de eius conversione. Tertio propter miraculum quod dominus in eo ostendit dum de crudelissimo persecutore fecit fidelissimum predicatorem. Eius vero conversio fuit miraculosa ratione efficientis, disponentis et patientis. Ratione efficientis scilicet Christi, qui in eius conversione fecit se ostendere mirabilem potentia in hoc quod ei dixit: durum est tibi contra stimulum calcitrare, et in hoc quod ipsum tam subito immutavit. Unde cum immutatus esset, respondit: domine quid me vis facere. Super quo verbo dicit Augustinus: lupis occisus agnus a lupis fecit agnos de lupis. Iam paratus est ad obediendum qui prius seviebat ad persequendum. Secundo ostendit eius mirabilem sapientiam. Mirabilis enim sapientia fuit in hoc quod ipsum a tumore superbie deiecit offerendo id quod est humilitatis non sublimitatis. Ego inquit sum Ihesus Nazarenus. Et glossa: non dixit deus vel dei filium se vocat sed humilitatis inquit mee infirmitatem suscipe et superbie tue squamas depone. Tertio ostendit suam mirabilem clementiam que notatur in hoc quod ipsum existentem in actu et voluntate persequendi convertit. Licet enim haberet desiderium pravum, quia spirans minarum etc., perversum conatum, quia accessit ad principem etc., quia se ingessit, perversissimum actum, quia iter arripuit ut vinctos perduceret in Ierusalem, et ideo eius perversissimum intentum ipsum tamen divina convertit clementia. Secundo fuit miraculosa ratione disponentis, scilicet lucis que ipsum ad conversionem disposuit, que lux dicitur fuisse subitanea, immensa et celica. Subito enim circumfulsit eum lux de celo. Paulus autem tria vitia habebat. Primum erat audacia quod notatur cum dicitur: accessit ad principem sacerdotum etc. Glossa: non vocatus sed zelo trahente. Secundum erat superbia quod notatur cum dicitur: spirans minarum etc. Tertium erat carnalis intelligentia quam habebat in lege hebraice, unde glossa super ...

ihesus christus. ego saulus deiectus de celestibus loquentem quem mortuum putabas sensi viventem ipsum quod lux divina visum suum non ... aliter ... suo in mente ... ... in hiis lucis ... persecutor suo cecitas ... carnalem eius inclinata in celestem mutatam ... provida dei dispensatione ... tribus scilicet in nocte ac claramente in luce ... genere in virtute potentie. Et ideo suo ... miraculosa ... patientia ipsius paulus ... ... est ... meo ... ... intuitus ... ... sunt ... observatio et mundana ... ieiunatio ... est ... postquam non eviguit(?) quantum ad depositum ... Augustinus: prostratus est paulus ut erigeretur, cecatus est ut illuminaretur, mutatus est ut mutaret, immissus est ut ... iste elisus est saulus et paulus est erectus; elisus est lupus et paulus est agnus; elisus est persecutor et paulus est predicator; elisus est filius perditionis, erectus est vas electionis. ... eius obscuratur ut illustretur quantum ad tenebrosum intellectum. Dicitur etiam in illo triduo quo mansit cecus dicitur quod doctus fuit evangelium; non enim accepit illud ab homine neque per hominem, ut ipse testatur, sed per revelationem ihesu christi. Item ... pauli dico athletam christi, doctorem ab illo victum, de illo cantatum, ab illo gloriosum, in illo ... ut ipsi ... dispositum ad bene operandum effectum; optime eum deinceps ... eius ad omne bonum dispositum ... esurire et inhonorari ... et usque in omnibus ... erat ... ad ista libenter ... et pericula ... fluvios(?) ... vel ... esse quosdam ... estimabat mortem ... catenas et nulla supplicia ... libenter amplectebatur et magis de co... cathena vinctus quam diademate coronatus ac libentius recipiebat vulnera ... multa alia munera. Vel ideo dicitur fuisse in eo quod tria que fuerunt in primo parente ... sunt quod deum erectio, et ideo in paulo ad contrarium prostratio; ... oculorum apertio, et ideo in paulo obcecatio; ... et ideo in paulo abstinentia cibi ...

De sancta paula

Paula fuit nobilissima romanorum matrona, cuius vitam beatus ieronimus conscripsit his verbis: Si cuncta corporis mei membra verterentur in linguas et omnes artus humana voce resonarent, nichil dignum sancte ac venerabilis paule virtutibus dicerem. Nobilis genere sed multo nobilior sanctitate, potens quondam divitiis, sed nunc christi paupertate insignior. Testor ihesum et sanctos angelos eius ipsumque proprium angelum qui custos fuit et comes admirabilis femine, me nichil in gratiam, nichil dicere more laudantium, sed quicquid dicturus sum pro testimonio esse, quod minus sit ab eius meritis. Lector breviter accipe virtutes omnes suos parentes pauperior ipsa divitiis et sicut inter multas gemmas gemma pretiosissima micat et iubar solis parvos igniculos stellarum obruit et obscurat, ita cunctorum virtutes et potentias sua humilitate superavit, minimaque fuit inter omnes ut omnium maior esset, et quanto plus se deiciebat, tanto magis a christo sublevabatur. Fugiendo gloriam merebatur gloriam, que virtutem quasi umbra sequitur et appetitores suos deserens appetit contemptores. Hec autem quinque liberos edidit: blesillam, super cuius morte eam rome consolatus sum; paulinam, que sanctum et admirabilem virum et propositi sui heredem pamachium reliquit, ad quem super eius obitum parvum libellum edidimus; eustochium, que nunc in sanctis locis

multo
gloriam
liberos
rome

ingruentiis et extra in mole per advers
situm est infirmam que in matrimonio finie
propter nimiam castitatem constringitur
thoro christi potius quam petere vestio no
intelligens eam non sine voluisse
officio coniugali sed maritali desiderio quia
mares optabat filios edidisse post
quam vir mortuus est eum planxit ut
prope ipsa moreretur. mortuo eius viro adeo op
tavisse quod gradus thesaurum ample et nobilis
domus et quasi explevisse omnes fere
divitias in pauperes erogavit. Sed paulino
episcopo antiocheno et epiphanio urbem
quod romam venerant accensa virtutibus patrio
nem priorum deserere cogitabat. quid mo
ror? descendit ad portum fratre
cognatis affinibus et quod his maius
est liberis prosequentibus. iam carbasa
tendebantur et remorum ductu navis
in altum protrahebatur. parvus toxotius
supplices manus tendebat in litore.
rufina iam nubilis ut suas expectaret
nuptias tacens fletibus obsecra
bat. et tamen illa siccos oculos tendebat
ad celum pietatem in filios pietate
in deum superans. nesciebat se matrem ut
christi probaret ancillam. torquebantur
viscera et quasi a suis membris distraheretur cum dolore pu
gnabat. hoc contra iura nature plena fides patiebatur
immo gaudens animus appetebat et amo
rem filiorum maiore in deum amore contemp
nens in sola eustochio que et propositi et naviga
tionis eius comes erat acquiescebat.
sulcabat interim navis mare et cunctis
qui cum ea vehebantur litora respicientibus
ipsa aversos tenebat oculos ne videret
quod sine tormento videre non poterat. Cumque
ad loca terre sancte venisset et proconsul pa
lestine familiam eius optime noverat
premissis apparitoribus iussisset parari pre
torium elegit humilem cellulam et cuncta
loca tanto ardore ac studio circuibat

ut nisi ad reliqua festinaret a primis non posset
abduci. prostrataque ante crucem quasi pendentem
dominum cerneret adorabat. ingressa sepulchrum
resurrectionis osculabatur lapidem quem ab hostio mo
numenti amoverat angelus et ipsum corporis locum
in quo dominus iacuerat quasi sitiens desideratas
aquas fidei ore lambebat. quid ibi lacrima
rum quantum gemitum quid doloris effuderit testis
est ipse dominus quem rogabat. Inde proficiscens beth
leem et in speluncam salvatoris ingrediens postquam
vidit sacrum virginis diversorium et me au
diente iurabat se cernere oculis fidei in
fantem pannis involutum vagientem in pre
sepe dominum, magos adorantes, stellam
fulgentem desuper, virginem matrem, nutricium
sedulum, pastores nocte venientes
ut viderent verbum quod factum erat et iam tunc iohannis
evangeliste principium dedicarent: in principio erat
verbum; parvulos interfectos, herodem se
vientem, ioseph et mariam fugientes in egyp
tum. mixtisque gaudio lacrimis loquebatur:
Salve bethleem domus panis in qua natus
est ille panis qui de celo descendit. Salve effra
ta regio uberrima atque fertilis cuius fertilitas deus est.
lo considerans in tribus
adhuc in loco ubi natus est christus et ego misera
atque peccatrix digna sum iudicata deosculari
presepe in quo dominus noster vagiit parvulus,
orare in spelunca in qua virgo puerpera deum
fudit infantem. hec requies mea quia domini mei
patria est. hic habitabo quoniam salvator elegit
eam. tantaque se humilitate deiecit ut que
eam vidisset et pro celebritate nominis vide
re gestisset ipsam esse non crederet sed ancilla
rum ultimam. cum frequentibus choris virgi
num cingeretur veste et voce et habitu et
incessu minima omnium erat. numquam post
mortem viri usque ad diem dormitionis
sue cum ullo comedit viro quamvis
eum sanctum et in pontificali culmine positum
sciret. balnea nisi periclitans adire noluit.
Etiam in gravissima febre lectuli mollitiem

huiusmodi se diffamari hominum sermonibus alios dicebat. sicut illa que ante eam unguibus et dentibus rixari videntur clerici in pelliciis qui tunicam plangebant non est consuetudinis eorum in iis ad ecclesiam esse revertentes cum nobis ac verbis monere ut precor odisse et eos dicentes cum glorie lectum ingrediantur diabolum in dicebat fructus quod dei preceptum proposito et servum et stupro sese deprimit adstringendo corpus quod multis nominibus debuerit. loqui necessitate fremens consequentes est flectit mollibus uerbis et servum proximus aspectibus aliquis continenter uno aspectu placuit ut placet desiderio. sic viri tales ...

quoniam virtutes continentie in illa nobis predicare sed sicut iudicari in quo consederant enim omni tempore unde exemplum sumit qui se ingessit ut nulla de illa et maledictum de quo audiens famam confingit. faciunt errorem meum ad illa ... ex perfectior angelis christi exprimens de apostolo sicut ut alius. Et sepius nobis tribulationibus. si ergo queritur et ... tempore non nimium in illorum sic ad illos in opera et illorum ... sic ad morem ...

... ne quis liberos faciat ... non fortiter ut sitque ... misericordia de Simone ... dissolverit ... non ... illius nomine ... sed et hic non ut mediatus ... tempore ut unum ... sive non dum ... et in fine suo alieno ... neque adiecerunt in ... eos ... ut in ... tribunal ... dominus ... ut accepit ... de alieno tribunali ... sancta ... cum ... lapidibus ... sed ... tollit ... de quibus ... ecce ... excepto ... ut olim ... vivo ... ex ... et ...

molle tonis et nebulis quam ... ut in quibus simul dicat se ab amentibus prius ... susurronem ... gravius ... ut ... vile ... in primo ... virginis ... in ... nobiles quam mediocres et in ... ut ... de Simone ... adolescentulam ... ut ... mulieres ... crudelis ... ut ... invidia ... homines ... ut ... delicatis ... languentibus ... ut ... sed non in ... de ... ut ... contra ... deo ... in ... et ego ... ut ... in ... et ... potius ...

exilis foras efferri nunc cum ego [illegible] egressi [illegible]
perfecit et senum hominum persuasionem nec bilis
animi in luctu nimis erat et suorum mor
tibus frangebatur maxime liberorum nam amissione
et filiorum coniugum semper periclitata est ita ut
stomachi singultus sinistram dolorem eius
morem impressione lunare sanctis lucem assum
et ex de nimis periculis languoris veneno.
animo quam viribus fragilis corporis vincebatur.
se spiritus sanctis tenebris memoriae [illegible]
amaretur. Loquar et de [illegible] diversis dicendi
in [illegible] magis secuta est intelligentiam spiritualem
et [illegible] culmine edificationem animae pregebat.
loquar aliquis fortissimum emunctae mihi in
credulus hebream linguam quam ego ab ado
lescentia multo labore et sudore ex parte
didici et infatigabili meditatione non de
sero ne ipse ab ea deserar discere voluit
secuta est ut psalmos hebraice ca
neret et sermonem absque ulla latine lingue
proprietate personaret quod usque hodie in sancta
filia eius eustochio cernimus. Hucusque pro
speris navigavimus ventis et crispan
tia maris equora labens carina sulcavit
nunc in scopulos incurrit oratio. Quis enim sic
cis oculis paulam narrare possit morientem la
bor igitur ut [illegible] in modo quod op
tabat in [illegible] non deseret et deo plenius
iungeretur. quam diu dilexi et dolorem meum
ab hinc memoriam facio longiorem. sed et [illegible]
[illegible] eadem morte et [illegible]
[illegible] tamen prope corpus [illegible] non solum
me corporis [illegible] et [illegible] pectore
[illegible] quasi ad suos pergens
alienos quod [illegible] illos [illegible]
[illegible] dixit de [illegible] gratia
quam dilecta [illegible] elegi dilecta [illegible]
domini mei. Cumque eam interrogaret quare tace
ret nollet respondere an doleret aliquid
greco sermone respondit nihil se habere molestie
sed omnia tranquilla et quieta respicere post
hec obmutuit et clausis oculis quasi humana

despiciens usque ad expirationem anime eosdem versi
culos repetebat vix ut audire possemus quod dicebat
[illegible] monachorum latentium in heremo cellulis sua
rum [illegible] virginum [illegible] rapere te
[illegible] sacrilegium putabat quod non talis fe
mine ultimum non reddidisset officium. dominus [illegible]
[illegible] et [illegible] neu abit
filia eius virgo eustochium que ablactata
[illegible] matre sua abstrahi parente non poterat
deosculans oculos herens vultui corpus totum
amplexans et se cum matre velle sepeliri testa
batur [illegible] quid [illegible] ab ea sibe
[illegible] sed magnum habemus [illegible] dicendi
alius est [illegible] honorum [illegible]
[illegible] maxime [illegible] est ex [illegible] ipsam
[illegible] paula [illegible] in ultima se
nectute orationibus [illegible] **De ethimologia nominis**

Iulianus quasi iubilus et anos quod est
sursum vel iulianus quasi iubilans
qui ambulando se ita ferens [illegible] est ia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine sene
[illegible] sed [illegible] sui reputa
tione. **De sancto iuliano.**

Iulianus cenomanensis episcopus fuit. Hic fertur fuisse symon
ille leprosus quem dominus a lepra
curavit et qui dominum ad convivium invitavit.
Iste post ascensionem domini ab apostolis cenomanensis
episcopus ordinatur et est multis virtutibus
clarus tres mortuos suscitavit et post
modum in pace quievit. Iste dicitur ille iulianus
quem [illegible] vobis [illegible] bono hos
pitio invocant eo quod in domo eius dominus fuit hos
pitatus. sed [illegible] est alius iulianus de alma
nia genere nobilis sed fide nobilior quod desi
derio martirium se [illegible] persecutoribus offe
[illegible] consularis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod senex
iulianus [illegible] prebuit [illegible]
[illegible] [illegible]
ex [illegible] caput [illegible] ad sanctum
[illegible] iulianum [illegible] [illegible] eius mor
tem [illegible] molatz [illegible]

quod scilicet utrumque parentem ignoranter occidit est hi
storia [illegible] ponitur. fuit et alius iulianus de

cum assentire nollet cum eodem nutritio suo capite
est truncatus. Cum corpore sancti Ferreoli in uno tumulo
positus. Et post multos annos sanctus Mamer-
tus Viennensis episcopus invenit caput sancti Juli-
ani in manibus sancti Ferreoli illesum et integrum
ac si eadem die fuisset sepultum. Inter cetera huius
sancti miracula solempne refertur quod cum quidam dyaco-
nus oves ecclesie sancti Juliani rapuisset et pastores
eas ex parte sancti Juliani prohiberent, ille ait: Julia-
nus non comedit arietes. Et ecce post modicum fe-
bre vehementissima cepit urgeri et invalescente fe-
bre quod a martyre incenderetur confitetur. Fecit
quod super se iactari aquam ut refrigeraret. Sed statim tantus fu-
mus et fetor de corpore eius exivit ut cuncti
qui aderant fugerent, et ipse post modicum
expiravit. Cum quidam rusticus ut ait Grego-
rius in die dominica arare vellet, protinus contractis
digitis manubrium securis cum qua vomerem mundare
vellet eius dextere adhesit. Sed post duos an-
nos in ecclesia sancti Juliani ad eius preces est curatus. Fuit
et alius Julianus frater beati Julii, hii duo
fratres ad Theodosium imperatorem christianissimum ve-
nientes petierunt ut templa ydolorum ubique
invenirent destruerent et ecclesias edificarent Christo.
Quod imperator libenter fecit et scripsit ut omnes
eis deberent obedire omnibus sub pena
capitis adiuvare. Cum igitur beatus Julius et Julianus
in loco qui dicitur Gaudianum ecclesiam fabrica-
rent et cuncti transeuntes in opere eos ob impera-
toris iussum adiuvarent, contigit quosdam
curru iter transitum facere qui dixerunt ad
invicem: Querimus excusationem pretendere ut possimus
nos liberi transire et ab opere isto non occupe-
mur. Unum ex nobis in plaustro supinum et eum pan-
nis cooperiamus dicentes quod hominem mortuum
in vehiculo habeamus, et sic liberi transire po-
terimus. Accipientes unum hominem in plau-
stro posuerunt eique dixerunt: nihil loquaris et oculos
claude quousque transierimus et ut mortuus iace-
bis. Hominem itaque tamquam mortuum cooperuissent
et usque ad sanctos dei Julium et Julianum venis-
sent, dixerunt eis: Servi dei, sistite paulisper

sistite et nos nullo opere modico adiuva-
re quia rudimus non possumus, quia istum quem
hominem mortuum in plaustro habemus. Quibus
sanctus Julianus dixit: Quid ita mentimini, filii?
Non mentimur, domine. Dixit: Sit ut loquimini. Et
sanctus Julianus dixit: Secundum veritatem dicti vestri in vobis
contingat. Illi boves pungentes pertransi-
erunt. Cumque paululum transissent accedentes ad
currum ceperunt collegam suum ex nomine vocare
dicentes: Surge amodo et stimula boves ut cele-
rius transeamus. Cum ille nullatenus se moveret,
eum pulsare ceperunt dicentes: Ut quid deliras?
Surge velociter et stimula boves. Cumque ille
lateret, videntes accedentes eum discoopuerunt
et mortuum invenerunt. Tantusque timor ipsos
et alios invasit ut nullus deinceps famulis
dei mentiri auderet. Fuit et alius Julianus qui
nesciens parentes occidit. Cum iste
Julianus iuvenis ac nobilis quadam
die venationi insisteret et quemdam cervum
insequeretur, cervus contra eum versus se
eique dixit: Tu me insequeris, qui patris et ma-
tris tue occisor eris. Quod ille audiens ve-
hementer extimuit ne forte contingeret
quod a cervo audierat, relictis omnibus clam
discessit et ad regionem valde remo-
tam pervenit, ubi cuidam principi adhesit et
tam strenue ubique et in bello et in pala-
tio se habuit quod princeps militem eum fecit
et quamdam castellanam viduam in coniugem
ei tradidit et castellum pro dote accepit.
Interea parentes illius pro amissione
filii sui nimium dolentes vagabundi
ubique pergebant et filium suum sollicite
requirebant. Tandem ad castrum in quo Julia-
nus preerat devenerunt. Tunc autem Julianus
a castro recesserat. Quos cum uxor Juliani
vidisset et qui essent inquisivisset et illi
omnia que filio suo acciderant enarrassent,
intellexit quod viri sui parentes erant, ut puto
quia hoc a viro suo forte frequenter audierat.
Quos gratanter benigne suscepit et pro amore

lviii

tiu sui lectu sui eis sic dormientes ipius alii lectulu collocauit. sed cu mane castellanus ad castra pcessisset. et ea in ha mane uenies michaelem qui ab uxore sua exiuit. intrauit et uenies duos dormientes uxorem eius ad illos suspicatus silenter extracto gladio ambos pemit et exiuit. Cum domum mox uxorem obuiam uiderit et admirans interrogauit quinam essent illi qui in suo lecto dormirent. et illa ait parentes uri sunt quos diu quesiste quesiui et eos in meo thalamo collocaui. Quod ille audiens pene exanimis effectus amarissime flere cepit ac dicere. heu me quod faciam quia dilectissimos parentes meos occidi. Ecce impletum est uerbum cerui. Deinde nolui mi cum adimplere. Nunc uale soror dulcissima. quia de cetero non quiescam donec sciam quod deus penitentiam meam acceperit. Et illa absit dulcissime frater ut te deseram et sine me abeas. Sed quia fuimus tecum participes et dolorum et simul recedentes iuxta quoddam magnum flumen ubi multi pericliantur. Quod hospitale maximum statuimus. ut penitentiam facientes et eos qui uellent transire flumen incessanter transueheremus et in hospitio omnes transeuntes pauperes reciperemus. Post multum tempus media nocte dum iulianus fessus quiesceret et grauis et gelu esset audiuit uocem miserabiliter se lamentantem ac iulianum ut se transduceret uoce lugubri inuocantem. Quod ille audiens concitus surrexit et iam gelu pene deficientem inueniens in domum suam portauit et ignem accendens ipsum calefacere studuit. Sed cum calefieri non posset et ne illic deficeret timens ipsum in lectulum suum portauit et diligenter cooperuit. Post paululum qui sic infirmus et quasi leprosus apparebat splendidus scandit ad ethera et hospiti suo dixit. Iuliane dominus misit me ad te mandans quod penitentiam tuam acceptauit. et ambo post modicum in domino quieuerunt. Cum ille dissipauit et iuliani cum uxore sua post modicum plenus bonis operibus et hijs in domino requieuit. Fuit talis iulianus quidam scilicet sanctissimus et miles apostata. hic multa prius sunt monachus et magne religionis simulator.

Narrat magister io. be. in summa de officio. quod cum habebat tres ollas plenas auro. aurum illud mortificans ollas aurum ne apparet operuit et posuit ollas in manu cuiusdam hominis. Erat enim aliter monachus. et non iuxtandum quod ea iam aurum esse indicauimus. Julianus autem patria coll ... accipiens et tam copiosum aurum inde inueniens totum illud aurum furatus est et ollas impleuit cinere. Post aliquod tempus cum miles depositum suum peteret. ille ollas cum cinere restituit sed redditionem cum non aurum requireret conuince illum non potuit quia de auro testes non habebat. Quem monachi coram quibus ipse tradiderat nihil eis nisi cinere uidendum ostendere. Sic aurum optinuit cum quo romam fugit et procurando aurum sed etiam consilium ... ad imperium sublimatus est. Qui cum infans esset a puericia in arte magica maxime placeret magistros ueteres habebat. Dicitur quod quidem die cum in scolis puer esset et recedente magistro suo solus remansisset et ad invocationes demonum incepit legere. Cum ecce magna turba demonum ut ethiopum nigrorum conuenit. Quod cum iulianus uideret timens et metuens signum crucis pro timore fecit. et omnis illa demonum multitudo euanuit. Quod cum magistro reuertenti quod acciderat retulisset dixit ei magister suus. hoc signum crucis maxime demones odiunt et timent. Julianus igitur imperium habuit. memorans cum patre magicam operam uellet apostatauit et signum crucis ubique destruxit ac christianos in quantum potuit

profectus est primus quia alter dicebat monachus
nimie obedientie descenderet. Cum Julianus
in Persidem sicut legitur in hystoria tripartita misisset
demonem in occidentem ut sibi responsum referret,
tunc sibi, cum demon ad quendam locum venisset,
per x dies immobilis ibi stetit, quia quidam
monachus ibi nocte ac die orabat, et sic sine ef-
fectu regressus est. Dixit Julianus: Quare tam tar-
dasti? Qui respondit: Expectavi per x dies monachum
Publium si forte ab oratione cessaret et
transire possem. Cum quia non cessavit, prohibitus sum
transire et redii. Et Julianus indignatus
Julianus dixit: Quando illuc venero vindictam
de illo monacho faciam. Cum a Persis demo-
nes de victoria promitterent, sophista
quidam dixit cuidam christiano: Quid putas nunc facit
fabri filius? Et ille: Sepulchrum parat Juliano. Ut legitur
in hystoria sancti Blasii et Fulbertus Carnotensis
episcopus testatur, cum Cesaream Capadocie venisset,
sanctus Blasius eidem occurrit et panes or-
deaceos eidem pro munere misit. Julianus
indignatus eos recipere fenum pro panibus
eidem misit dicens: Pabulum irrationabi-
lium nobis obtulisti, recipe quod misisti. Et
Blasius: Nos quidem quod comedimus tibi misimus, tu
vero dedisti nobis unde tuas bestias nu-
tris. Ad hec iratus Julianus respondit: Cum Persas subegero,
hanc urbem destruam et arabo ut frugifera
magis quam hominifera vocetur. Sequenti nocte vi-
dit Blasius in ecclesia sancte Marie in visione multi-
tudinem angelorum et in medio eorum quandam feminam
in throno sedentem et astantibus dicentem: Vo-
cate mihi cito Mercurium qui Julianum apostatam
occidat qui in me et filium meum superbe bla-
sphemat. Erat autem Mercurius quidam miles
quidam ab eodem Juliano pro fide Christi inter-
fectus et in eadem sepultus ecclesia. Et mox
sanctus Mercurius cum armis suis que ibi serva-
bantur assistens iussus ab ea in prelium
preparatur. Expergefactus Blasius ad locum
ubi sanctus Mercurius cum suis armis quiesce-
bat venit, et aperto monumento suum aperiens
nec corpus ibidem reperit nec arma. Interrogat
tunc custodem clamans quis arma tulisset.
Ille vero iuramento affirmabat quod
vespere ibidem fuisse ubi semper servabantur.
Tunc Blasius recedens et mane illuc re-
diens invenit ibidem corpus eius et arma et lan-
ceam sanguine cruentatam. Et ecce quidam de exercitu
rediens dixit: Cum Julianus imperator in exercitu mo-
raretur, ecce quidam miles ignotus cum armis suis
et lancea veniens urgens calcaribus equum
audacter irruit in Julianum imperatorem et lanceam
fortiter vibrans ipsum valide per medium
perforavit et subito recedens nusquam compa-
ruit. Ipse vero Julianus dum adhuc spiraret sanguine
suo manum implevit et in aera proiecit dicens
Vicisti Galilee, vicisti. Sicque in hiis vocibus mi-
serabiliter expiravit, ab omnibus qui sui erant inse-
pultus relinquitur et a Persis excoriatus et de
corio suo regi Persarum substratorium efficitur.

Dicto de festis **de tempore**
quibus concurrit **deviationis**
infra tempus quod partim continet ecclesia (*reconciliationis*)
peregrinationis quod ecclesia repraesentat (*partim sub tempore*)
a nativitate usque ad septuagesimam, de festivi-
tatibus que eveniunt infra tempus deviatio-
nis, quod incipit ab Adam et durat usque ad
Moysen, quod tempus repraesentat ecclesia a septuagesima usque
ad Pascha. **De septuagesima.**

Septuagesima significat tempus de-
viationis, sexagesima tempus innovationis,
quinquagesima tempus remissionis, quadragesima tempus peniten-
tie spiritualis. Inchoatur septuagesima quando cantatur
Circumdederunt me, et durat usque in sabbatum post
Pascha. Instituta autem est septuagesima propter tres rationes, ut di-
cit magister Johannes Beleth in summa de officio ecclesie. Una
gratia Johannis ... ratio est propter redemptionem: quam sanctus pater
Telesphorus ... renovationis diei ascensi-
onis in qua natura nostra celo ascendit et
choris angelorum sublimata est (*semper*) ita ut
dies ille semper solemnis et celebris
haberetur, nec in ea ieiunium observaretur, et ipsi

capitiuitas et exilii filiorum israel. representat tempus

sic et nos in septuagesima ... et sicut adhuc in captiuitate Babilonis laborauerunt sic et nos etiam labor[amus]

p[ro]uincia eq[ue] eccl[es]ia sollempnius enim sic
p[ri]ma f[er]ia viii. et tunc sollempnis p[ro]cessio
fiebat ad repr[esent]andu[m] p[ro]cessione[m] dis
cipulor[um] uel angelor[um]. Sed in uulgare p[ro]
biu[m] usu[m] e[st] ut die d[omi]nica dicit cognata
dies iouis q[uam] antiq[ui]t[us] fuit eq[ue] sollempnis.
Sed q[ui]a festa s[an]c[t]or[um] sunt nouissime et celebra
tur festa eius q[ui] honorabiliu[s] sit solle
pnius illa cessauit. In redemptione g[ra]tia
dier[um] s[an]c[t]i patres unam septuagesime q[ua]dragesime
instituerunt ad dicendum q[uo]d lxx. uocatur
... Alia e[st] q[uia] significat q[uod] p[ro]p[ter] tempus signat
deuiacionem exilii et tribulacionis totius humani
generis ab adam usq[ue] ad finem mundi q[uo]d exi
lium sub reuolutione vii dierum peragitur et
sub vii milibus annorum in diuersis p[er] lxx. uero di
es lxx. centenas annorum intelligimus ab
inicio enim mundi usq[ue] ad ascensionem vi mi
lia annorum computamus et tunc uero quicquid t[em]p[or]is
restat usq[ue] ad finem mundi sub vii. milliario
comprehendimus cuius termin[us] solus deus nouit.
Nos g[ra]tia xpi in vi. mundi etate ab illo exilio
in [illegible] baptismum [illegible] reddidit et innocentie
stolam baptismum eripuit. Sed et consumato
t[em]p[or]e nostri exilii utramq[ue] stolam nos perfecte
decorabit. Hinc est q[uod] in isto t[em]p[or]e deuiacionis
nostre et exilii canticum leticie deponimus.
Sed tamen in sabbato pasche unum alleluia dicimus
tamq[uam] in spe eterne patrie gaudentes
et stolam innocentie in vi. mundi etate per
xpm recuperantes. Enim et tractus sequitur
p[ro]pter significat labor q[ui] adhuc in impletione
mandatorum oportet debemus. In sabbato post pasca
uero dicimus [illegible] lxx. duo alleluia cantamus
quia completo huius mundi cursu duplicem stolam
glorie consequimur. Alia ratio e[st] q[uia] representat
enim lxx. representat lxx. annos quibus
filii israel sub captiuitate babilonica
fuerunt et quando illi deposuerunt organa
sua dicentes quomodo cantabimus canticum domini
etc. Sic et nos canticum laudis deponimus pro
eo q[uo]d in illa terra uidelicet [illegible]

... anno septimo leuati et nos in sabbato
pasche in ... anno alleluia cantamus eorum
representando leticiam. Sed tamen illi in captiuitate
redierunt et in colligendo sarcinulas uiaticum
laborauerunt et nos post alleluia tractum can
tamus quia laborem significat. In sabbato a quo
lxx. termina[tur] duo alleluia cantamus plenam
eorum leticiam per quod peruenimus in patriam signi
ficantes hic et quod significat peregrinacionis et sic tempus
lxx. anno sub libertati completione mandatorum
laborauimus sed cum ad patriam peruenimus finis
omnis labor cessabit. Et gloria perfecta erit et duplex
alleluia in corpore et anima tenebimus. Unde g[ra]tia sicut
exulu[m] eccl[es]ia inuitans cum ubi ubi p[er] illa et se
... clamat desperatus postquam ab alio est hec
... clamat ioseph id est cherubin
... et enim [illegible] et multiplu
... desperacio quia licet ex parte in iam
et prodigiis penam [illegible] paulus
ad alios [illegible] sed tamen ne desperent propter
ei seruiunt g[ra]tia et in epistola eis salubre reme
dium. Et primum remedium est ut est primum
remedium est ut sicut illi ... perfecte liberati
et innocentie sue labores absidendo
... et postea ea ... sine
... propter ... in agone
pugnet ... septuagesima. Et hic sicut
... hebdomada laborandum sicut dena
rius ... uiuitur et pugnatur corona q[uo]d
et significat ipse in captiuitate quo nobis re
medium per quod a captiuitate possimus libe
rari. Et primum sunt ingrediendo et pingendo per hoc
peruenimus ...

De sexagesima

Sexagesima inchoatur a dominica in qua cantatur
Exurge domine et terminatur in iiii feria post
pascha. Et sumitur et p[ro]p[ter] redemptorem p[ro]p[ter] significat
ra p[ro]p[ter] representat. Et redemptor qui
melchisedech p[ro]p[ter] [illegible] uiduitatem uo
bis in [illegible] sabbato comedendo uel p[ro]p[ter] absti
nenciam quam homines sustinuerunt in vi. feria
q[uo]d omni tempore renouandum est non dubitamus. In
redemptore g[ra]tia sabbatorum illius t[em]p[or]is breuiter sep

tiam .xl.a addidimus et sexagesimam nominamus. Vel est per sexagesima significatorum qui .lx. significat tempus indutiarum ecclesie viduae pro absentia sponsi quia qui fructus .lx. debet in duris consolationem illo pro absentia sponsi quod ad celum raptus est. [illegible] ecclesie domine [illegible] binis exercitationis et decalogi impletionis [illegible] sexagesima sonat senes [illegible] per [illegible] intelligitur opera [illegible] per .x. intelligitur decalogus. [illegible] est per repletionem [illegible] lx. [illegible] tempus indutiarum significat [illegible] repetitio [illegible] per .x. intelligitur [illegible] eorum [illegible] intelligitur per .x. [illegible] ad corpus [illegible] memoria intelligentia et voluntate [illegible] intelligentia [illegible] diligamus [illegible] teneamus per [illegible] intelligitur [illegible] passio [illegible] per [illegible] filii [illegible] ad [illegible] sponsi [illegible] clamantem [illegible] ad [illegible] nec [illegible] clamat [illegible] ad [illegible] clamat

ne exigentes animam in ad ... ipsius adiuvando et liberando. De quinquagesima.

[Q]uinquagesima dicitur. Vel est per [illegible] in ipso die pasche [illegible] supplentes et per significationem et per remissionem [illegible] debemus .xl. diebus ieiunare ad [illegible] [illegible] .l. [illegible] ieiunaliter [illegible] non ieiunamus cum per [illegible] in ipso die [illegible] ad discipulos [illegible] clausis [illegible] discipulis [illegible] per supplectione [illegible] ad [illegible] dies [illegible] quadragesima [illegible] dies [illegible] ad dominum [illegible] quinquagesima [illegible] significat [illegible] remissionis [illegible] remittere [illegible] libe[illegible] ad [illegible] passiones [illegible] per [illegible] [E]t [illegible] per [illegible] quinquagesima [illegible] ieiunium [illegible] die [illegible] lex data est [illegible] [illegible] repletionem [illegible]

memoria dominicae passionis et fides qua intelligitur passionem a nobis ... et hominis ieiunii. Fides facit opera acceptabilia quia sine fide impossibile est placere deo. Memoria passionis facit facilia, unde Gregorius: si passio Christi ad memoriam reducatur, nihil est tam durum quod non aequo animo tolleretur. Caritas facit esse continua, quia sicut dicit Gregorius: amor dei numquam potest esse otiosus, operatur enim magna si est, si vero operari negligit amor non est. Et sic in principio ecclesia quasi de pluribus clamavit: Circumdederunt me etc. Postmodum autem respirans adiuvari petebat in hoc confidens et spe veniae pulsans dicebat: Esto mihi in deum protectorem etc. Ubi imperat quattuor: scilicet protectionem, firmamentum, refugium et ducatum. Omnes enim filii sunt aut in gratia aut in culpa aut in adversis aut in prosperis. Illi qui sunt in gratia petunt firmamentum ut confirmentur; illi qui sunt in culpa petunt refugium; illi qui in adversis petunt protectionem ut in ipsis protegantur; illi qui in prosperis petunt ducatum ut ab ipsis ducantur. Terminatur autem quinquagesima in die Paschae, quia poenitentia ad novitatem vitae facit resurgere. Ideo in ipso tempore psalmus Miserere mei deus qui est psalmus poenitentiae et remissionis plurimum frequentatur.

De quadragesima

Quadragesima incipit a dominica qua cantatur in introitu: Invocavit me etc. Ecclesia enim quattuor tribulationibus pressa clamaverat: Circumdederunt me etc. et postmodum respirans invocavit ad misericordiam dicens: Exurge domine etc. et esto mihi in deum protectorem etc. Nunc ostendens se exauditam dicit: Invocavit me etc. Sciendum autem quod quadragesima continet XLII dies computatis dominicis diebus, ex quibus dominicis sex diebus demptis remanent XXXVI dies in abstinentia, qui tamen quasi decima dies anni qui continet CCCLXV dies. Sed quattuor dies praecedentes adduntur ut numerus sacratus XL dierum impleatur quem salvator suo ieiunio consecravit. Quare autem in hoc numero quadragenario ieiunium observetur, triplex est ratio assignata. Prima ponitur ab Augustino: Matthaeus generationes XL posuit ad hoc quod dominus suo quadragenario numero ad nos descendit ut nos ad eum in numero quadragenario ascendamus. Alia assignatur ab eodem ad hoc ut habeamus quinquagenarium quadragenario adiciendus est denarius quia ad hunc veniamus ad beatam requiem oportet nos toto praesentis temporis laborare. Unde et dominus conversatus est cum discipulis XL diebus et post X dies spiritum sanctum paraclitum misit. Tertia assignatur magister Praepositivus in summa de officiis dicens: mundus ex quattuor partibus et ... in quattuor elementis, ex qua ... Decem praecepta legis in novam legem ... observatione implemus. Unde ... quadragesimus ... quater X. Secundum quod nostrum corpus ex IV elementis constat et quae sedes in nobis habent: scilicet ignis in oculis, aer in lingua et auribus, aqua in genitalibus, terra in manibus et aliis membris. Dominatur in oculis curiositas, in lingua et auribus scurrilitas, in genitalibus voluptas, in manibus et aliis membris crudelitas. Quae omnia confitetur publicanus qui a longe stetit ... humilis ... qui dicitur: non audeo aspicere domine in caelum. Levans autem oculos ad caelos levare confitetur animo luxuriae, quia manu pectus confitetur crudelitatem. Unde dicit: propitius esto mihi peccatori. Scurrilitatem. Sed tamen consueverunt notare ... vel scilicet praepositus. Gregorius: quattuor in ... nobis ... sunt. Et ideo quadragenarium ... custodimus ... Decalogi praecepta ... per quattuor elementa ... voluntates eius contrarie praecepta decalogi quia ego praecepta domini ... contemptum dignum est ut eiusdem carnem quater decies affligamus.

q[uasi] decima

feret...

quater...

quorum die usque ad pascha .vi. ebdomade
de .l. vii. dies ueniunt excussis dominicis .vi. dies
dominica de quadragesima xl. collatis xxxvi. di-
es in abstinentiam remanent. de .lx. par
lx dies in abstinentiam remanent. dominicis
parcius. Quamuis duo quadragesime de causis
quidam gregorius. Quare autem non obseruamus ipsum
ieiunium eo tempore quo christus ieiunauit quod
statim post baptismum illud inchoauit. sed
ante pascha ideo post continuamus quod rumpitur uel
affligitur. in summa de officiis magistri Io. Beleth.
Prima est ut similitudinem christi gerere, quia
christus pro nobis passus est et nos cum eo pati
debemus. Secunda est ut populus filiis israel imitemur
quia populus eo tempore exierunt de egypto et post exeuntes
tempore de babilonia. quod uiri populi quando ueniunt
filius israel egressi sunt. celebrauerunt
pascha. sic et nos imitantes eos scilicet
quod ieiunauerunt ut de egypto et de babilo-
nia. i. de mundo in eternum et uite hereditatem
ingredi mereamur. Tertia quia tunc uiget libido
in tempore isto magis. sed nos autem debemus tunc maxime
restringere libidinem tunc in illo tempore maxime
ieiunamus. Quarta est quod tamen post ieiu-
nium debemus corpus domini accipere sicut
filii israel prius quam comederent agnum se
affligebant et comedebant agrestes
lactucas et amaras. sic nos debemus prius
per ieiunium nos affligi ut digni ualeamus
comedere agnum uite. De ieiuniis .iiii. temporum

Ieiunia .iiii. temporum a calixto papa
instituta sunt. Sunt enim scilicet ieiunia
quia in anno sunt .iiii. tempora ipsius anni
et primum est uer tempus. Primum est quia uere
humidum et calidum. estas calida et sicca. au-
tumpnus frigidus et siccus. hyemps frigida
et humida. ieiunamus igitur in uere ut noxium
humorem .i. luxuriam in nobis temperemus. Ieiunamus
ut noxium calorem .i. auaritiam in nobis
extinguamus. In autumpno ut aridi-
tatem superbie. In hyeme ut
ne extinguamus frigiditatem infidelitatis

et malitie. Secunda ratio est quia .iiii. que in anno
mutantur sunt plurima. habet ieiunia huius
mundi .s. in prima septimana quadragesime
ut in nobis manifestentur uitia non uicio
possimus extingui. Tertio nobis instituitur
in uia oratione. In estate huius scilicet in
septimana pentecostes quando uenit spiritus
sanctus et nos debemus esse feruentes in spiritu
sancto. In septembri huius autem ieiunium. Sed inuicem
Quarta ieiunia quia fructus tunc colli-
guntur et nos debemus reddere de fructibus bo-
norum operum uincentibus. quia tunc hyemps moritur
mundus et nos debemus mortificari mun-
do. Tertia ratio est ut imitemur iudeos
iudei quater in anno ieiunabant. ante
pascha. ante pentecosten. ante scenophe-
giam .i. ante fixionem tabernaculi tabernacula
in septembri et ante encenia .i. dedicationem
in decembri. Quarta ratio est quia homo constat ex
.iiii. elementis quantum ad corpus et tribus potentiis .s.
rationabili concupiscibili et irascibili quantum ad
animam ut legitur magister. Et ideo in nobis quatuor
temporibus dies ieiunamus ut quaternarium
refrenemus ad corpus tenaci uel ad animam
et hec tangit magister Io. Beleth. Quinta
ratio est quia ut dicit Iohannes damascenus in uere augmen-
tatur sanguis in estate colera in
autumpno melancolia in hyeme fle-
ma. ieiunamus igitur in uere ut in nobis de-
bilitetur sanguis qui pietate et inepte leticia
hunc sanguinem .i. est libidinosus et letus.
In estate ut debilitetur colera iracundie
et fallacie colericus .n. est iracundus
et fallax odiosus. In autumpno ut
debilitetur melancolia cupiditatis
et tristicie melancolicus .n. naturaliter est
cupidus frigidus et tristis. In hyeme ut
debilitetur flegma ebetudinis et pi-
gritie. flegmaticus enim naturaliter est ebes
et piger. Sexta ratio est quia uer comparatur aeri
estas igni autumpnus terre. hyemps aque.
ieiunamus igitur in uere ut in nobis ebetetur

aer elatus inflatur superbie. In estate nobis
dominatur ignis ardor luxurie et avaricie;
in autumpno nobis dominatur terra frigiditatis
et tenebrose ignorancie; in hyeme nobis
dominatur aqua levitatis et inconstancie.
Octavo quia ver refertur ad pueritiam,
estas ad adolescentiam, autumpnus ad ma-
turitatem sive virilem etatem, hyemps
ad senectutem. Ieiunamus ergo in vere ut
simus pueri per innocentiam, in estate ut ne
efficiamur iuvenes per constantiam, in autump-
no ut efficiamur senes per prudentiam
et honestatem morum, vel potius ut satisfa-
ciamus quod per illas iiii etates offendimus.
Nonum est magistri Guillelmi Altissiodorensis. Ieiu-
namus in istis iiii anni temporibus ieiuniis ut
illis iiii temporibus anni delinquimus emendemus
et sunt tres dies sicut sunt ut ideo quod
delinquimus in uno in tribus satisfaciamus
quod sicut in uno die et quarto quo ieiuniis
actus sunt sive peccatis quod in sepulchro
iacuit et quod tres dies erant apostoli de vita sua
dominicum.

De ethimologia nominis. De sancto Ignatio

Ignatius quasi ignem
patiens id est ignem patiens divini amoris.

Ignatius fuit discipulus beati Io-
hannis et episcopus Antiochenus. Hic epistolam
ad beatam virginem direxisse legitur
hoc modo: Christiferae Mariae suus Ignatius.
Me neophytum Iohannisque tuum discipulum
confortare et consolari debueras. De Ihesu
enim tuo percepi mira dicta et stupefactus sum
ex auditu. A te autem quae semper ei fami-
liaris et coniuncta fuisti et secretorum eius conscia,
desidero ex animo fieri certior de auditis. Valeas
et neophyti qui mecum sunt ex te et per te et
in te confortentur. Cui beata virgo dei genitrix
sic rescripsit: Ignatio dilecto con-
discipulo humilis ancilla Christi Ihesu. De Ihesu
quae a Iohanne audisti et didicisti vera sunt illa.
Et credas illis et inhaereas, christianitatis votum
firmiter teneas et mores et vitam voto

conformes. Veniam autem una cum Iohanne
te et qui tecum sunt visitare. Sta et viriliter age
in fide nec te commoveat persecutionis austeritas,
sed valeat et exultet spiritus tuus in Deo sa-
lutari. Fuit autem tante auctoritatis beatus Ignatius
quod Dionysius Pauli apostoli discipulus qui sic
in philosophia summus et in divina scientia tam per-
fectus fuit, verba beati Ignatii ad confirmationem
verborum suorum tamquam auctentice ad-
ducit. Nam ut ipse in libro de divinis nominibus
asserit, quidam nomen amoris in divinis re-
prehendebant dicentes in divinis esse nomen amoris
dilectionis nolens ostendere hoc nomen amo-
ris quam dilectionis nolens ostendere hoc nomine
amoris posita in divinis esse verba inducens sic scribit:
Divinus Ignatius: amor meus crucifixus est. Legitur
in hystoria ecclesiastica quod Ignatius audivit
angelos cantantes antiphonas super mon-
tem quare et ex tunc instituit antiphonas in ecclesia
cantari et psalmos secundum antiphonas intonari.
Cum igitur beatus Ignatius diu pro pace ecclesiae dominum
exorasset, non sui sed minorum periculum perhorres-
cens, Traianus imperator qui incepit anno do-
mini c. de victoria rediret et christianis omnibus mor-
tem minaretur, occurrit ei et se esse christianum
esse asseruit. Quem Traianus ferro vinctum x mili-
tibus tradidit et Romam adduci praecepit
minatus eum quod leonibus devorandum
daret. Cum igitur Romam duceretur, ad omnes ecclesias epistolas
destinabat et eos in fide Christi confirmabat.
Inter quas unam scripsit ad romanam ecclesiam sicut legitur
in hystoria ecclesiastica, rogans ne suum martyrium
impedirent. Verba autem sic dicit: A Syria usque ad Romam
cum bestiis certo quam maxime pugno die ac
nocte conexus et colligatus x leopardis
militibus dico ad custodiam datis qui
ex beneficiis nostris seviores fiunt. Sed ego
eorum nequitia magis erudior. O saluta-
res bestias quae praeparantur mihi; quando venient,
quando emittentur, quando eis licebit frui carnibus
meis. Invitabo eas ad devorandum me
et deprecabor ne forte ut in nonnullis fecerunt

timeant contingere corpus meum quemadmodum
et sic ait alibi. Ego nunc incipio esse Christi discipulus. Ego nichil de his que videntur concupisco ut Jesum Christum inveniam. Ignes, cruces, bestie, dispersiones ossium, decerptiones omnium membrorum et totius corporis et omnia pene diaboli in me supplicia conveniant, tantum dummodo Jhesum Christum merear adipisci. Cum Romam venisset et ante Traianum adductus fuisset, dixit ei Traianus: Ignati, quare Antiochiam rebellare fecisti et gentem meam ad christianitatem convertis? Cui Ignatius: Utinam et te possem convertere ut fortissimum possideres principatum. Cui Traianus: Sacrifica diis meis et omnium sacerdotum princeps eris. Cui Ignatius: Nec diis tuis sacrificabo nec dignitatem tuam affecto. De me quicquid vis facere poteris, sed nullatenus me mutabis. Traianus dixit: Plumbatis scapulas eius contundite et ungulis latera laniate et duris lapidibus vulnera eius confricate. Cum ille his omnibus immobilis permaneret, dixit Traianus: Afferte carbones vivos et super eos plantis nudis ambulare facite. Cui Ignatius: Nec ignis ardens nec aqua bulliens poterit in me caritatem Jhesu Christi extinguere. Cui Traianus: Maleficia sunt hec quod tanta patiens non consentis. Cui Ignatius: Nos christiani malefici non sumus, sed in lege nostra maleficos vivere prohibemus. Sed vos malefici estis qui ydola adoratis. Traianus dixit: Dorsum eius ungulis laniate et plagas eius sale perfundite. Cui Ignatius: Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam. Traianus dixit: Jam nunc eum tollite, vinctum ferreis alligate in cippo et in imo carcere custodite, sine cibo et potu permittite esse, et post triduum devorandum eum bestiis date. Tertia igitur die imperator et senatus omnisque plebs conveniunt ut viderent episcopum antiochenum cum bestiis pugnantem. Dixit Traianus: Quia Ignatius superbus et contumax est, ipsum alligate et duos leones ad eum laxate, ne vel ex eo ulle reliquie relinquantur. Tunc stans Ignatius dixit ad plebem que astabat: Viri romani, qui huic certamini aspicitis, nec sine mercede laboravi, quia non propter pravitatem sed propter pietatem hec patior. Deinde cepit dicere sicut legitur in historia ecclesiastica: Frumentum Christi sum, bestiarum dentibus molar, ut panis mundus efficiar. Hoc audiens imperator dixit: Grandis est tolerantia christianorum. Quis grecorum tanta toleraret pro deo suo? Cui Ignatius: Non mea virtute, sed Christi adiutorio tolleravi. Tunc igitur leones cepit provocare ad se ut devorandum eum currerent. Accurrentes duo sevi leones ipsum tantummodo suffocaverunt, carnem eius nullatenus contingentes. Traianus autem hoc videns cum multa admiratione discessit, precipiens ut nemo prohiberet si quis vellet tollere corpus eius. Quod christiani tollentes et ipsum honorifice sepelierunt. Cum autem Traianus quasdam litteras recepisset in quibus Plinius secundus christianos quos imperator occidi iusserat plurimum commendabat, dolens ex hoc quod Ignatio tanta intulerat, precepit ut nullus christianus inquireretur, sed si quis incideret puniretur. Legitur autem quod beatus Ignatius inter tot tormentorum genera numquam ab invocatione nominis Jhesu Christi cessabat. Qui cum tortores requirerent cur hoc nomen totiens repeteret, ait: Hoc nomen cordi meo inscriptum habeo et ideo ab invocatione eius cessare non valeo. Post mortem igitur eius illi qui audierant, volentes curiositer experiri, cor eius de corpore evellunt et illud scindentes per medium totum intus inscriptum hoc nomine Jhesu Christi litteris aureis invenerunt. Unde ex hoc plurimi ad fidem conversi sunt. Et de hoc sancto sic dicit Bernardus: Ille magnus

sup. psal.

Ignatius audivit discipulus dilige-
bat filius virginis et ipse auctor prophetis
relictis miro est dictum principis ma-
teria quare multiplicibus ad eum quasi scribit
epistolas. Ignatius cui salutatur egregius
plane titulus dignitatis commendatio hono-
ris immensi. De purificatione marie

Purificatio beate marie virginis
xl. die post nativitatem domini facta
est. Consuetudo autem legis fuerat ut hebrei non
brachialium sed purificationem per partum
celebrarent. Purificatio autem dicitur ex eo quod xl. die
a nativitate domini virgo ad templum venit
ut secundum legis consuetudinem mundaretur
cum tamen illa lege non teneretur. Praeceptum enim erat levitici
xii. quod mulier quae suscepto semine
filium pepererit immunda erit vii. diebus
immunda scilicet ab consortio hominum et ab ingressu
templi. Sed completis vii. diebus munda quoad
aliquid erat quo ad consortium hominum sed
usque ad xxxiii dies quousque ingressum templi
erat immunda. Sed completis xl diebus
xl die templum intrabat et puerum cum mu-
neribus offerebat. Si vero feminam pepererat
duplicabantur dies et quo ad consortium
hominum et quo ad ingressum templi. Cur autem dominus
praecepit ut xl die puer in templum offeretur
potest esse triplex ratio. Prima ut intelligatur
quod sicut puer xl die in materiale templum in-
troducitur sic xl die anima in corpus tamquam
in corpus tamquam in templum suum infunditur
sicut dicitur in historiis scolasticis licet physici dicant quod in
xlvi diebus corpus perficiatur. Secunda ut sicut
anima xl die corpori infusa ab ipso corpore
maculatur sic xl die templum ingrediens per
horas ab ipsa macula amplius
expietur. Tertia ut per hoc intelligatur quod ille
in templum ingredi celeste meretur qui
x praecepta cum fide iiii evangeliorum
voluerit observare. In partu vero feminae du-
plicantur dies quo ad templi ingressum
sic et duplicantur quo ad corporis forma-
tionem. Sicut enim in xl diebus corpus masculi
organizatur animatur et perficitur et in xl anima in-
funditur ut sepius, sic corpus feminae in lxxx
perficitur et in lxxx anima in spiritum ut sepius.
Quare autem in duplo tardius corpus feminae perficiatur
in utero quam corpus viri et ei anima infundatur
omissis rationibus naturalibus tres rationes assignantur.
Prima quia Christus assumpturus erat carnem
in sexu masculino ut ipsum sexum honoraret et
ampliorem gratiam conferret, noluit ergo prius (masculi)
citius formari et mater citius mundari. Secunda
quia mulier plus peccavit quam vir, ergo aerumnae
eius ab externis partibus in mundo duplicantur
exterius in mundo et ergo duplicari
debuit interius in utero. Tertia ratio potest esse quia per hoc
datur intelligi quod mulier quodammodo plus
fatigavit deum quam vir eo quod amplius deliquit.
Deus enim in suis peractis operibus fatigari
modo non ipse dicit Ysaia xliii: Servire me fecisti
in iniquitatibus tuis, praebuisti laborem.
Sustinuit autem virgo huic legi purifica-
tionis non tenebatur quia non ex suscepto
semine sed mistico spiramine concepit. Unde Moyses
addidit suscepto semine quod non erat necesse
dicere de aliis mulieribus quae omnes
suscepto semine pariunt et ut addit Bernardus
dicens sed timuit Moyses ne de matre domini blasphemus
inveniretur. Voluit tamen subici legi
propter iiii rationes. Primo ut exemplum
humilitatis daret. Unde dicit Bernardus: Vere virgo
non habebat causam nec opus est purificationis sed
numquid filio tuo opus erat circumcisione?
Esto inter mulieres tamquam una illarum. Nam et
filius tuus sic est in medio puerorum. Haec humi-
litas non solum fuit ex parte matris sed
ex parte filii quia et ipse voluit se subdere
legi. Nam in nativitate se habuit ut pauper homo,
in circumcisione sicut pauper et peccator, hic autem
hic sicut pauper et peccator et servus. Ut
pauper quia oblationem pauperum elegit,
ut peccator quia ipse cum matre voluit
expiari, ut servus quia voluit se redimi

Quare tam hu. de sco. uic. i lege introite ex tunc fuit scilicet oblationes decimationes et sacrificiorum immolationes.

dum sit et post modicum noluit bapti-
zari non propter culpam peragendi. Sed propter eius
humilitatem insinuandam ostendendi. Sicut omnia
remedia contra originale peccatum instituta
sentire noluit non quia aliquo eorum
indigeret sed ut humilitatem [suam] insinuaret. In-
[illegible] nobis ut illa remedia per que suo tem-
pore instituta fuerunt. Unde nota remedia contra
originale peccatum per processum instituta [tempus]
sunt scilicet oblationes decimationes per circumcisio-
nem opus [illegible] redemptionis exprimebatur.
Sicut modus redimendi exprimebatur per oblationem
in qua precium sacrificium in quo eius san-
guinis effusio precium redemptionis. Per decima-
tionem quia homo significabatur per x dragmam. Primum
genus remedium oblatio fuit. Unde cayn obtu-
lit deo munera de frugibus et abel de gre-
gibus. Secundum fuit decimatio unde abraham
melchisedech sacerdoti decimas optulit.
Secundum magistrum decimalia quam tabernaculum
[illegible] sacrificiorum immolatio tertium sacramentum
fuit quam dicit gregorius [illegible] originale
peccatum quod contrahebatur non admittit [illegible]
in fidelem [illegible] et alii [illegible] infideles ex po-
[illegible] et ideo adiunctum est tertium remedium scilicet
circumcisio quam [illegible] parentes fideles essent (sive)
sive infideles valebat. Sed quia primo reme-
dium non poterat conferre nisi solum maribus
nec ianua paradisi poterat aperiri. Successit
ei baptismus qui congruit omnibus et ia-
nuam paradisi aperit. Quartum genus remedium
Christus assumpsisse videtur qui minuit in templo
parentibus oblatus est scilicet remedium quod
modo assumpsio quam xl diebus in actibus se-
[illegible] quam [illegible] unde soluitur de-
cimas [illegible] decimam
dierum. Tertium assumpsio quia [illegible] per paren-
tum [illegible] duos pullos columbarum pro eo
optulit [illegible] sacrificium [illegible] qui
se sacrificium optulit. Quartum quia [illegible]
[illegible] Quintum [illegible] a iohanne baptismum
suscepit. Ratio est ut legem [illegible]

neciar [illegible] legem solueret sed adimpleret.
Sicut [illegible] legem soluisset et omnino se
[illegible] et dicere quam doctrina sua
non [illegible] ex eo dicitur [illegible] (q)
[illegible] legis [illegible] ob [illegible]
legi hoc [illegible] et virgo [illegible]
legis purificationis in significationem [illegible]
[illegible] omnia [illegible] dicuntur [illegible]
[illegible] legis [illegible] redemptionis
ad exemplum humilitatis. Ratio legis
[illegible] ad exemplum [illegible]
[illegible] legem purificationis [illegible]
sit. [illegible] ad [illegible] cessat te-
nebra et adueniente sole [illegible] et adue-
niente sole recessio umbre sic et adueni-
ente purificatione [illegible] cessant purificationis
[illegible] ad [illegible] purificationum
[illegible] dicitur purificatio ex eo quod nos
per fidem purificamur sicut [illegible] in actibus
fide purificans corda eorum [illegible] antonomasice
nec plures tenentur ad solam [illegible] hic
ad purificationem [illegible] ingressionem
nec filii ad illam redemptionem. [illegible]
nos purificando [illegible] Quinque
[illegible] purgatio [illegible] i. famina.
[illegible] [illegible] purgari [illegible]
[illegible] quod [illegible] ab [illegible]
a quo [illegible] ablucionibus [illegible]
designatur [illegible] gratie [illegible]
[illegible] designatur [illegible]
[illegible] bello quod designat
[illegible] [illegible] ligo
ad templum filium suum optulit
[illegible] Notandum quod .n.
primogenita quedam redimebantur. sicut
primogenita [illegible] quidem redime-
bantur [illegible] quedam non redime-
bantur. Sed [illegible] Sicut primo-
[illegible] templo [illegible] leuitarum quod
sic primogenita [illegible] nec redime-
non redimebantur. Sed [illegible]
[illegible] primogenita

asinum aliud commutabitur. moneta etiam
occidebatur. Nec sequitur ... quia Christus
fuerat de tribu Levi quia sicut dicitur Numeri xi tribum
pro qua debitus redimi agnus optimus et pro eo
... pauperum autem duos pullos columbarum
scilicet iuxta oblationem pauperum. Secundo agnus figurabat
blandi animam. Non dicit pullos turturum
sicut pullos columbarum. pulli columbarum
sepe inveniuntur pulli. set turtures non sepe turtures
sepius inveniuntur. nec dicit pro columbarum sicut
pro turturum quia columba est avis libidinosa
et ideo in sacrificio suo deus noluit eam nisi iuvenem. Tur-
tur vero est avis pudica. Sed nomine [illegible]
go paulo ante magis similem [illegible]
accipiendo [illegible]
[illegible] dubio [illegible]
gis magis [illegible] optimo quia non
est [illegible] quia tales leges [illegible]
[illegible] optulisset [illegible]
nec aliquibus placet [illegible] non [illegible]
[illegible] pauperibus [illegible] vel forte pe-
regrinatio [illegible] propter [illegible]
[illegible] vel forte [illegible]
[illegible] optulisset [illegible]
[illegible] tres oblationes de quibus [illegible]
est de ipsis [illegible]
[illegible] pluribus. prima [illegible]
eius humilitatem quia [illegible] legi se legi [illegible]
[illegible] quia pauperum oblationem
elegit. tertia [illegible]
[illegible] autem [illegible]
[illegible] Alia [illegible] gemi-
[illegible] et [illegible]
[illegible] pullos [illegible]
[illegible] Convenientes colum-
bini [illegible] Brevia [illegible]
[illegible] felle [illegible]
plangit [illegible] turturis [illegible]
[illegible] homine [illegible]
[illegible] non ledit [illegible]
los. [illegible]

ad id est quod presentatio ex eo quod est in
templo presentatus vel [illegible] est

quod scilicet est quod obviatio quia Symeon occurrit eius
obviam in manus domini ... templum et di-
[illegible] clarus
puerum Symeon in ulnas suas. Et nota quod
obviatio [illegible] exultacio scilicet de salva-
tore [illegible] prima est exultacio scilicet de sal-
vatore [illegible] exultacio [illegible]
[illegible] ille [illegible] in homine
[illegible]
hec secunda processio [illegible]
[illegible] exultacio [illegible]
ille [illegible] solus [illegible] unde
[illegible] nobis [illegible] exultacio
[illegible] qui ille [illegible] omnia
[illegible] hodie [illegible]
[illegible] processio [illegible]
[illegible] senex [illegible]
[illegible] regebat [illegible]
[illegible] dicens. Nunc dimittis [illegible]
[illegible] et appellatur enim Symeon [illegible]
[illegible] salutare [illegible] et gloriam plebis [illegible]
[illegible] duplex
[illegible] tenens [illegible]
[illegible] salutare [illegible]
[illegible] salvator ex eo quod salvavit [illegible]
[illegible] apud eos lumen dando [illegible]
gloria plebis dando [illegible] tenens [illegible]
revelationem [illegible] in primo [illegible]
[illegible] quoad [illegible]
[illegible] quoad [illegible] tertio ad
[illegible] quoad [illegible] tenens
[illegible] processionem [illegible] celebe-
bratur [illegible] accendunt [illegible]
[illegible] manibus [illegible] enim [illegible]
[illegible] tenens [illegible]
[illegible] nec [illegible]
[illegible] salutare [illegible]
[illegible] quoad [illegible]
[illegible] quoad [illegible]
[illegible] gloriam plebis [illegible] obviat
[illegible] vel [illegible] quod [illegible]
[illegible] salus [illegible] lux [illegible]

venit

l'obviat

alias

regnator

gratia purificatrix est, quia mediatrix: Salus quia redemptrix: lux quia dator gratiae, quia purificatrix.

Quarto dicitur festum candelarum eo quod candelas ardentes in manibus portant. Quare autem ecclesia ordinaverit ut hac die candelae accensae portentur in manibus personis assignantur quatuor rationes. Primo ad removendam erroneam consuetudinem. Kalendis februarii ad honorem Februae matris Martis dei belli, Romani urbem cum candelis et facibus tota nocte illuminabant ut filius suus eis victoriam de inimicis concederet, et quinquennium tale sollempnium adorantes, id est quinquennium dicebatur lustrum. Tertio in februario sacrificabant Februo, id est Plutoni, et aliis diis infernalibus, et hoc pro animabus antecessorum suorum, ut propitiarentur eorum animabus, et eis hostias sollempnes offerebant et tota nocte eorum laudibus insistentes cum cereis et facibus accensis vigilabant. Mulieres vero Romanorum, ut ait Innocentius papa, hunc diem festum lustrationis celebrabant, quod a fabulis poetarum originem traxit. Tradunt enim quod Proserpina fuit adeo speciosa quod Pluto deus infernalis eam concupivit et ipsam rapuit et deam ipsam fecit. Parentes vero eius per silvas et nemora cum facibus et lucernis eam multo tempore quaesierunt, et id mulieres Romanorum repraesentabant cum facibus et lucernis circumeuntes, et quia difficile est consueta relinquere, et christiani ad fidem conversi difficile dimittebant, ut reliquiae huius consuetudinis paganorum in melius commutarentur, Sergius papa ad honorem matris domini christianos hac die totum mundum cum candelis accensis et benedictis illuminare statuit, ut sic sollempnitas remaneret et alia intentione fieret. Secundo ad ostendendam virginis puritatem. Aliqui enim audientes virginem purificatam credere possent ipsam purificatione indiguisse. Ut ergo ostendat quod tota purissima et splendidissima erat, ordinavit ecclesia ut luminosas candelas feramus, ac si per factum dicat: beata virgo purificatione non indiguit.

Sed tota luminosa, tota splendens erat. Ipsa enim purificatione non indigebat, quia licet ex suscepto semine non concepit et in utero matris perfectissime mundata et sanctificata est et in utero et post nativitatem, ita et in mundatione et sanctificatione quod non solum concupiscentiae fomes in ea remansit, sed etiam virtus eius sanctitatis usque ad alios extendebat et castitatis, et in aliis omnes motus carnalis concupiscentiae extinguebantur. Unde dicunt Iudaei quod cum Maria pulcherrima fuerit, a nullo umquam potuit concupisci, et hoc est quia virtus castitatis eius omnes aspicientes penetrabat, et omnem concupiscentiam expellebat. Unde comparatur cedro, quia cedrus serpentes odore suo interficit, quia eius sanctitas in aliis irradiabat et omnes motus in carne serpentes occidebat, comparatur et mirrae, quia sicut mirra vermes occidit, sic et eius sanctitas concupiscentiam carnalem. Et haec praerogativa huius patet ex sanctitate Iudaeorum et virginibus quae eorum sanctitas in alios non transibat, nec carnales motus in aliis extinguebant. Hanc castitatem et puritatem virginis et ipsi dicitur cordium medullitus penetrabat, et ideo quod ad ipsum pertinuit certa reddebat. Tertio ad repraesentandam hodiernam processionem. Maria et Ioseph et Symeon et Anna hodie venerabilem processionem fecerunt et puerum Ihesum in templum praesentaverunt. Sic et nos processionem facimus et cereum accensum, per quem significatur Ihesus, in manibus tenemus et usque in ecclesiam deferimus. In cereo autem tria sunt, scilicet cera, lichinus et ignis. Per haec tria significantur tria quae fuerunt in Christo. Nam cera signat carnem Christi, quae nata est de virgine sine corruptione, sicut apes ceram generant sine aliqua commixtione. Lichinus in cera latens significat animam candidissimam latentem in carne. Ignis vero sive lumen significat divinitatem, quia deus noster ignis consumens est. Unde quidam

onuctes de lichino sic ait. Hanc in honore pie candelam porto, id est accipe per carnem de virgine lumen, id est plenum numen [illegible] quod carnem. Exemplum [illegible] in [illegible] quasi luminari dei esse [illegible] et [illegible] nobis et fide [illegible] actionum bonarum et [illegible] rectum. Non enim candela in manibus accensa est fides cum operibus bonis. Sic candela sine lumine dicitur esse mortua et lumen per se sine candela non lucet, sed mortuum esse videtur. Sic et opus sine fide et fides sine opere bono mortua esse videtur. Lichinus intus in cera occultatur [illegible] recta [illegible] sic sit opus in publico ut intentio maneat in occulto. Exemplum.

Matrona nobilissima que in beatam virginem mariam habebat devocionem [illegible] capellam iuxta domum suam construxit et proprium capellanum habuit; omni die missam de beata virgine audire volebat. Appropinquante autem die festi purificationis [illegible] sacerdos ob quedam negocia sua longius recessit et die illo missam habere non poterat [illegible] in [illegible] quod habere poterat et vendita pro honore virginis dabat [illegible] cum candelam dedisset et ad ecclesiam ne [illegible] sine missa illa ea die oportebat [illegible] de quo cum plurimum doleret ecclesiam [illegible] animi tedium et ante altare beate virginis sepe stravit. Et [illegible] in extasi [illegible] videbatur sibi se [illegible] ecclesiam pulcherrimam et speciosam collocatam esse et respiciens vidit turbam magnam virginum in ecclesiam venientem quas quedam virgo pulcherrima dyademate corona [illegible]. Cum omnes per ordinem consedissent [illegible] et ipsa iuxta ordinem consedit et ecce quidam [illegible] cereos [illegible] deferens [illegible] per virginum [illegible] ambiebat dedit et primo [illegible] aliis [illegible] et virginibus [illegible] ad illam matronam veniens et cereum optulit quem illa libenter accepit.

Tunc per chorum respiciens vidit duos iuvenes [illegible] diaconum et subdiaconum et sacerdotem sacris indutos vestibus ad altare procedentes tamquam missam sollempniter celebrare volentes. Videbatur autem sibi quod acolitus erat laurentius [illegible] duo angeli, sacerdos autem christus. Post processionem duo pulcherrimi iuvenes in medio chori [illegible] inceperunt officium misse alta voce et devocione [illegible] et ceteri in choro [illegible] cum ad oblationem venerunt primum regina virginum et cetere virgines cum aliis [illegible] in choro [illegible] suos sacerdoti [illegible] flexis genibus optulerunt. Cum autem sacerdos illam [illegible] expectaret [illegible] cereum suum offerret et illa [illegible] nollet, misit ad eam regina virginum [illegible] quod sacerdoti [illegible] faceret expectare. Illa respondit quod sacerdos in missa sua preter cereum suum [illegible] non offerret. Tunc iterum regina [illegible] nuncium misit dicens: [illegible] cereum [illegible]. Sed illa ex devocione [illegible] regina virginum nuncio precepit dicens: Vade et [illegible] rogo [illegible] cereum offerat. Sin autem ipsum de manibus eius violenter auferas. Cum autem [illegible] rogationem audire recusaret, dixit se [illegible] mandatum habere ut ipsum ab eo violenter auferret. Tunc ille cum magna violencia cereum cepit et ipsum auferre conabatur. Illa autem fortiter tenebat et viriliter se defendebat. Cum longo [illegible] et hinc inde cereus violenter traheretur, fractus cereus est et medietas in manu nuncii et alia medietas in manu [illegible] remansit. Ad hanc vehementem fractionem illa statim ad se rediit et se iuxta altare [illegible] invenit [illegible] cereum fractum in manu sua tenens, de quo valde admirans [illegible] gratias beate virgini reddidit que eam sine missa illa die non permisit. Sed [illegible] illa cereum diligenter reposuit [illegible] et [illegible] reliquiis reservavit. Sed [illegible]

quod dicitur [illegible] de ea ac [illegible] de muliere in sua nativitate per eum liberavit. Quaedam [illegible] domini esset quam cum vice in somno [illegible] se portaret quae exultans cum colore sanguineo erat [illegible] angelus a se [illegible] ad ludibrium [illegible] quod [illegible] haberet [illegible] et confusus quod cum [illegible] post [illegible] in festo purificationis per [illegible] et sanitatem integram recepit. de ecclesia nominis

quasi bellasius

Blasius quasi blandus vel blasius quasi belasius a bela quod est habitus et syor quod est parvus. Blandus per dulcedinem sermonis, habitus per habitum virtutum, parvus per humilitatem morum. **De sancto Blasio**

Blasius cum omni mansuetudine et sanctitate polleret, christiani eum in Sebastiae civitate episcopum elegerunt. Qui episcopatu suscepto ob Diocletiani persecutionem in spelunca secessit et heremiticam vitam duxit. Cui aves cibaria deferebant et ferae ad eum conveniebant et non recedebant ab eo donec manum eis imponeret et benediceret. Si qua infirmabatur, ad eum continuo veniebat et sanitatem recipiens redibat. Cum praeses regionis illius milites suos ad venandum misisset et ibi diu in vanum laborantes casu ad antrum sancti Blasii pervenissent, magnam ibi bestiarum multitudinem invenerunt, nec ipsarum aliquam capere potuerunt. Quod domino suo nuntiaverunt; qui protinus actum plures milites misit et ipsum cum omnibus christianis ad se adduci praecepit. In ipsa autem nocte ter ei Christus apparuit dicens: Surge et offer mihi sacrificium. Et ecce milites advenerunt dicentes: Egredere, nam te praeses vocat. Quibus respondit sanctus Blasius: Bene veneritis filii mei; nunc video quod deus non est oblitus mei. Pergens autem cum eis non cessavit praedicare et coram eis multa miracula fecit. Tunc mulier quaedam filium suum morientem, cui in gutture os piscis transversum erat, ad pedes ejus adduxit et cum lacrimis ejus sanitatem postulabat. Sanctus Blasius super eum manum imponens oravit ut puer iste et omnes qui in ejus nomine peterent aliquod sanitatis beneficium obtinerent, et statim sanatus est. Alia mulier pauper unicum porcum habens quem ei lupus rapuerat, sanctum Blasium deprecabatur ut sibi redderet porcum suum. Qui subridens dixit: Mulier, noli contristari, reddetur tibi porcus tuus. Et continuo lupus veniens porcum viduae reddidit. Ingrediens vero civitatem mox principis mandato in carcerem trusus est. Alio vero die praeses ipsum sibi praesentari jussit. Quem videns praeses blandis sermonibus salutavit dicens: Gaude, Blasi, amice deorum. Cui Blasius: Gaude et tu, optime praeses, sed non dicas deos sed daemones, quia aeterno igni cum his qui eos colunt tradentur. Iratus praeses ipsum fustibus caedi jussit et in carcerem retrudi. Cui Blasius: Insane, speras tuis poenis auferre a me amorem dei mei, cum ipsum in me habeam confortantem? Audiens hoc vidua quae porcum receperat, occidit porcum et caput et pedes cum candela et pane ad sanctum Blasium deportavit. Ille gratias agens comedit et dixit ei: Singulis annis candelam in ecclesia mei nominis offeras, et bene erit tibi et cuicunque sic fecerit. Quod illa fecit et magnam prosperitatem obtinuit. Post haec cum eum praeses educi fecisset et ad deos adorandos non posset inducere, eum in ligno suspendi et ferreis pectinibus carnes ejus lacerari jussit, et sic iterum in carcerem reportari. Septem autem mulieres sequentes guttas sanguinis colligebant. Quae mox tentae et ad sacrificandum coactae dixerunt: Si vis nos deos tuos adorare, mitte eos ad stagnum, ut lotis faciebus et ablutis mundius possimus adorare. Laetus praeses citius quod dixerant adimplevit. Illae vero deos arripientes

qui

et cum

lecto pers

eos in stagnum medium proiecerunt dicentes: si dii sunt videbimus. Quod preses audiens et pre nimia insania se ipsum percutiens dixit ministris: Cur non tenuistis deos nostros ne in profundum laci mergerentur? Cui illi: dolose locute sunt mulieres et eos in stagnum precipitaverunt. Quibus mulieres: deus verus dolos non patitur. Sed et si dii essent quid eis futurum esset previdissent. Tunc preses iussit plumbum liquefieri et pectines ferreos et loricas igne candentes, ex una parte septem et ex alia parte camisias lineas apponi. Quod dicens ait: ex his quod malueritis eligite. Una illarum duos parvulos habens audacter accurrit et lineas camisias arripiens in caminum proiecit. Pueri vero matri dixerunt: Noli nos, mater dulcissima, post te relinquere, sed sicut nos replevisti dulcedine lactis sic nos reple dulcedine celestis regni. Tunc preses iussit eas suspendi et carnes earum pectinibus lacerari, quarum carnes nivea albedine candebant et pro sanguine lac fluebat. Cumque supplicia inter se ferrent, angelus domini ad eas venit et eas viriliter confortavit dicens: Nolite timere. Bonus operarius qui bene incipit et bene perficit et accipit benedictionem ducentis et pro complecto opere mercedem accipit et pro mercede accipit gaudium possidendum. Tunc preses iussit eas deponi et in caminum mitti. Quo divinitus igne extincto exierunt ille se. Quibus preses: iam nunc magicas artes dimittite et deos nostros adorate. Que dixerunt: perfice quod cepisti quia iam ad regnum celeste vocate sumus. Tunc ille eas decollari sententia dedit. Flexis genibus adoraverunt dicentes: Deus qui nos a tenebris separasti et in hanc lucem dulcissimam adduxisti, qui nos sacrificium tuum fecisti, animas nostras suscipe et ad vitam eternam nos pervenire fac. Et sic truncatis capitibus ad dominum migraverunt. Post hec iussit preses

Blasium sibi presentari et dixit ei: vel nunc adora deos vel non. Cui Blasius: impie, ego non timeo minas tuas, age quod vis, corpus meum tibi trado. Tunc iussit eum in stagnum mitti. Ipse vero aquam signavit et mox arida facta est. Qui sic stetit, preses dixit eis: si dii vestri veri sunt, ostendite virtutem eorum et ingredimini huc. Ingressi sunt lxv viri in stagnum qui mox submersi sunt. Angelus autem domini descendens dixit ei: Egredere Blasi et coronam a deo tibi paratam suscipe. Qui cum exiret, ait ei preses: omnino decrevisti non adorare deos? Cui Blasius: cognosce miser quia christi servus sum nec demones adoro. Tunc iussit eum decollari. Ipse autem oravit ad dominum ut quicumque infirmitatem gutturis vel aliam quamcumque infirmitatem haberent et eius patrocinia postularent, exaudiri mererentur. Et ecce vox de celo ad eum venit quod sicut oraverat sic esset. Sic cum duobus parvulis decollatus est circa annum domini cclxxxvii.

De sancta Agatha virgine

Agatha dicitur ab agios quod est sanctus et theos quod est deus, quasi sancta dei. Tria enim, ut dicit Chrysostomus, faciunt sanctum que in ea perfecte fuerunt, scilicet munditia cordis, spiritus sancti presentia et bonorum operum affluentia. Vel dicitur ab a quod est sine et geos terra et theos deus, quasi dea sine terra, id est sine amore terrenorum. Vel ab aga quod est loquens et thau consummatio, quasi consummate et perfecte loquens, quod patet in suis responsionibus. Vel ab agath quod est servitus et thaas superior, quasi servitus superior propter illud: servire deo regnare est. Vel ab aga quod est sollempnis et thau consummatio, quasi sollempniter consummata, id est sepulta, quod patet per angelos qui eam sepelierunt.

De sancta Agatha

Agatha virgo ingenua mente et corpore pulcherrima in urbe Cathanensium deum semper in omni sanctitate colebat. Quintianus autem consularis cum esset ignobilis, libidinosus, avarus et ydolatrie deditus, beatam Agatham comprehendere nitebatur ut quia ignobilis timeretur, de libidine sua pulchritudine frueretur.

& comprehendere nitebatur ut quia ignobilis

quatenus eius divitiis frueretur, qui probabat diis eam sacrificio immolari. Fecit quoque eam ad se adduci. Sed cum adducta esset et eius immobile propositum cognovisset, tradidit eam cuidam meretrici nomine Aphrodisiae, quae cum novem filiabus eius erat, et praecepit ut per xxx dies suaderent ei, quo eius animum immutarent, et nunc promitterent laeta, nunc terrerent aspera, sperantes eam a bono proposito removere. Quibus beata Agatha dixit: Mens mea supra petram solidata est et in Christo fundata. Verba vestra venti sunt, promissiones vestrae pluviae sunt, terrores vestri flumina sunt, et quantumcumque impingant, fundamentum domus meae cadere non valebit. Haec dicens flebat cotidie et orabat sicut sitiens ad martyrii gloriam pervenire. Videns autem Aphrodisia quod immobilis permaneret, dixit Quintiano: Facilius saxa molliri et ferrum in plumbi mollitiem converti quam ab intentione christiana mens istius puellae revocari. Tunc Quintianus fecit eam ad se adduci et ait illi: Cuius conditionis es? Et illa: Non solum ingenua sum, sed et spectabilis generis, sicut omnis parentela mea testatur. Cui Quintianus: Si ingenua es, cur moribus servilem personam te habere ostendis? Quae ait: Quia ancilla Christi sum, ideo servilem exhibeo personam. Quintianus dixit: Si vere ingenua es, quare te ancillam ostendis? Et illa: Summa ingenuitas est in qua servitus Christi comprobatur. Quintianus dixit: Elige quod volueris: aut sacrifica diis, aut diversa supplicia sustinebis. Cui Agatha: Sit uxor tua talis qualis Venus dea tua, et tu talis sis qualis Iupiter deus tuus fuit. Tunc Quintianus eam alapis caedi iussit dicens: Noli temerario ore iniuriari iudici. Agatha dixit: Miror te virum prudentem ad tantam stultitiam devenisse, ut illos deos tuos dicas, quorum vitam non cupias imitari nec uxorem tuam. Si enim dii sunt, bonum tibi optavi; si vero eorum execraris consortium, mecum sentis. Quintianus dixit: Quid necesse est multa verba tenere? Aut sacrifica diis aut diversis suppliciis interire te faciam. Agatha dixit: Si feras mihi promittis, audito Christi nomine mansuescent; si ignem adhibueris, de caelo mihi rorem salutiferum angeli ministrabunt; si plagas vel tormenta, habeo spiritum sanctum per quem despicio universa. Tunc iussit eam in carcerem recludi, quia nimis eum publice confundebat. Ad quem laetissime et gloriantibus ibat et quasi ad epulas invitata agonem suum Domino commendabat. Sequenti die dixit ei Quintianus: Abnega Christum et adora deos. Quod cum renuisset, iussit eam in eculeo suspendi et torqueri. Dixit quoque Agatha: Ego in his poenis delector sicut qui audit bonum nuntium, aut qui videt quem diu desideravit, aut qui multos thesauros invenit. Non potest triticum in horreum poni nisi theca eius fortiter conculcata fuerit et in paleas redacta; sic anima mea non potest intrare in paradisum cum palma martyrii nisi diligenter feceris corpus meum a carnificibus attrectari. Tunc iratus Quintianus iussit mamillam eius torqueri et diu tortam iussit abscidi. Cui Agatha: Impie, crudelis et dire tyranne, non es confusus amputare in femina quod ipse in matre suxisti? Ego habeo mamillas integras intus in anima mea, ex quibus nutrio omnes sensus meos quos ab infantia Domino consecravi. Tunc iussit eam in carcerem recipi, prohibens ne medici ad eam ingrederentur, nec panis nec aqua ei ab aliquo ministraretur. Et ecce circa mediam noctem venit ad eam quidam senex, quem puer praecedebat lucernam portans, diversa medicamenta ferens, et dixit ei: Licet iste insanus consul te tormentis afflixerit, tu tamen eum amplius afflixisti responsionibus tuis, et licet ubera tua cruciaverit, sed ubertas eius in amaritudinem convertetur. Et quia omnibus eram praesens quando ista patiebaris, vidi quia mamilla tua pot-

curam salutis suscipere. Cui agatha: medi
cinam carnalem numquam corpori meo exhi
bui et turpe est ut quod tamdiu servavi nunc
perdam. Dixit ei senex: filia, ego christianus sum,
ne verearis. Cui agatha: et unde verear?
Postquam tu sis senex et grandaevus. Ego vero
ita crudeliter lacerata, quod nemo de me possit
capere voluptatem. Sed ago tibi gratias, domine
pater, quia sollicitudinem tuam in me praebere digna
tus es. Cui ille: et quare non permittis ut
curem te? Agatha dixit: quia habeo dominum Jhesum Christum
qui solo verbo curat omnia et sermone restaurat
universa. Hic si voluerit potest me curare. Et sub
ridens senior dixit: et ego apostolus eius sum et
ipse me misit ad te, et in nomine eius scias
te esse sanatam. Et continuo petrus apostolus
disparuit. Prostrata se agatha et gratias agens
invenit se undique sanatam et invenit
mamillam suo pectori restitutam. Cum
igitur ex immenso lumine custodes territi fu
gissent et apertum carcerem reliquissent, ro
gabant eam quidam ut abiret. Absit, inquit, ut
ne fugiens coronam patientiae perdam et cu
stodes meos tribulationibus tradam. Post
quattuor dies dixit ei quintianus ut deos adora
ret, ne graviora supplicia tolleraret.
Cui agatha: verba tua stulta et vana
aerem maculant et iniqua. Infelicissime
sine sensu et intellectu, quomodo vis ut lapides
et deum caeli qui me sanavit dimittam?
Quintianus dixit: quis te sanavit? Cui agatha:
Christus dei filius. Quintianus dixit: Iam iterum Christum
audes nominare quem ego nolo audire?
Agatha dixit: quamdiu vivo, Christum corde
et labiis nominabo sed et invocabo. Tunc
te videbo. Et iussit testas frangi et sp
argi super testas carbones ignitos immi
sceri et ipsam nudam corpore involutari. Quod
cum fieret, ecce terrae motus magnus factus
est qui totam civitatem ita concussit ut par
ies corruens duos consiliarios quintiani oppri
meret et omnis populus ad eum concurrens

colam

Quintianus dixit / nunc videbo / et super

clamabat quod pro iniustitia agathae cruciatu
talia paterentur. Tunc quintianus ex una parte
terraemotum, ex alia seditionem populi metuens
ipsam iterum in carcerem recipi iussit. Ubi sic orans
dicens: Domine Jhesu Christe qui me creasti et ab
infantia custodisti, qui corpus meum a pol
lutione servasti et a me amorem saeculi ab
tulisti, et qui tormenta me vincere fecisti
et in eis virtutem patientiae tribuisti, accipe
spiritum meum et iube me ad misericordiam tuam
pervenire. Haec cum orasset, ingenti voce spiritum
tradidit circa annum domini CCLIII sub decio impera
tore. Cum autem fideles corpus eius cum aroma
tibus condirent et in sarcophago collocarent,
et quidam iuvenis serico indutus cum plus
quam centum viris pulcherrimis et ornatis et can
didis et albis indutis, qui numquam in illis p
artibus visi fuerant, ad caput eius venit et tabulam
marmoream ad caput eius ponens ab
oculis omnium statim disparuit. Erat autem in ip
sa tabula scriptum quod sic intelligitur: Mentem
sanctam habuit, spontaneam se obtulit, hono
rem deo dedit et patriae liberationem fecit. Hoc mi
raculo divulgato et gentiles et iudaei
sepulchrum eius plurimum venerari coeperunt.
Quintianus autem dum ad eius inquirendas divi
tias pergeret, duobus equis frementibus inter se
dentibus et calces iactantibus unus
eum morsu appetiisse, alter calce percussit
eius numquam potuit inveniri. Revoluto anno
circa diem natalis eius, dum mons maximus
ardentem rupibus erumpentem incendium
ac quasi torrens de monte descendens
et saxa et terram colliquefaceret ad urbem cum
magno impetu veniret. Tunc pagano
rum multitudo de monte ad sepul
chrum eius fugiens velum quo erat tectum
sepulchrum arripiunt et ipsum con
tra ignem tenderunt et in die natalis ipsius
virginis ignis stetit et ultra
non processit. De hac virgine sic dicit Ambrosius
in praefatione: O felix et inclita virgo, quae

domini

terras

et in fluvio proicit eum quod corpus

anno domini. Plaude fidelis mater ecclesia et insigne clarissime sue collustrant et gloriosis gregis illustrata decore que in ... tormenta aspera victis plagam ... in ... apostoli ... visitante ... ecclesia. Sic hanc laudiant eius gloria obsequia vel angelorum chorus ... vitas et patrie ... liberatorum.

De ethimologia nominis.

Vedastus quasi vere dans estum, quasi vere dedit se estui afflictionis et penitentie ... qui ne dimittet que eterna sunt ab eo distant, qui despiciebat ipse dicebat: Ve est qui deum offendit, ve ei qui despexit confessionem, ve qui naturam ... qui mori nolunt ... ve qui ... liberatur.

De sancto Vedasto

Vedastus a beato Remigio in Attrebatensem episcopum ordinatus fuit. Qui cum ad portam civitatis venisset et ibi duos pauperes, unum cecum et alium claudum, elemosinam petentes inveniret, dixit eis: Argentum et aurum non est mihi, quod autem habeo vobis do. Factaque oratione utrumque curavit. Cum autem ecclesiam derelictam vepribus opertam lupo ... ei precepit ne ulterius rediret. Quod et factum est. Cum autem multos convertisset, XL anno sui episcopatus vidit columpnam igneam a celo usque ad domum suam descendentem, qui finem suum adesse considerans post modicum in pace quievit circa annos domini ... Cum autem corpus eius transferretur, Audomarus presbyter cecus dolens quod corpus sancti videre non poterat mox lumen recepit et post modum ad votum suum lumen amisit.

De ethimologia nominis.

Amandus dicitur quasi amabilis. Tribus autem de causis habet quis esse amabilis. Primum est gratiosa sociabilitas, proverbiorum xviii: Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater. Secundum est conversationis honestas ... Tertium est probitas virtuosissima ... Saul et Ionathas amabiles et decori ...

De sancto Amando

Amandus ex nobilibus parentibus ortus monasterium intravit. Quadam die per monasterium ambulans serpentem maximum reperit, quem virtute crucis et oratione ad foveam suam redire coegit, unde ulterius non exiret. Ad sepulchrum sancti Martini ... in cilicio ... aqua et pane ... sustentatus. Post hec Romam venit et in ecclesia sancti Petri pernoctare cupiens, custos ecclesie ipsum inveniens turpiter foras eiecit. Qui dum ad admonitionem sancti Petri ante fores ecclesie dormiret, apparuit ... ad Gallias venire et regem Dagobertum pro suis criminibus increparet. Tunc rex eum de suo regno eiecit. Demum cum rex filium non haberet et orans deum filium habuisset, cogitavit ut a sancto Amando baptizaretur. Quesito igitur Amando et ad regem adducto, rex ad pedes eius prostratus rogavit ut sibi indulgeret et filium suum quem sibi deus dederat baptizaret. ... baptizans ... puer respondit Amen. ... Post hec rex ipsum Traiectensem episcopum constituit ... Vasconiam ... ioculator ... verbis ... a demone arreptus et propriis dentibus se dilacerans ... miserabiliter mortuus est. Cum quadam vice manus suas lavaret, aquam illam episcopus servari fecit, de qua ... Cum idem in loco de voluntate regis monasterium construere vellet, quidam episcopus prope civitatem ... moleste ferens ... misit famulos suos

de

tur aut ipsi eidem aut tibi contendentes
qui uenientes eius dolo dixerunt ut secum
pergeret ut sub loco apto ad monasterium ostende-
rent. ille qui malitiam eorum precognoscens
ut ad cacumen montis usque cum eis
perueniret cui erat intentio eorum illum inter-
ficere affectabat. sed ecce tanta pluuia
et tempestate in montem cecidit ut se inui-
cem uidere non possent et iam se timore per-
territi ueniam postularent et no-
uos uiuos hinc permitteret exorabant.
Qui orationem effudit et serenitatem impetrat.
tunc incolumes illi usque ad propria redierunt et
sanctus amandus euasit et multa alia mi-
racula faciens in pace quieuit circa annum do-
mini .xx. tempore eraclii.

De ethimologia nominis

Valentinus quasi ualorem tenens scilicet
in sanctitate perseuerans uel dicitur
ualentinus quasi ualens tyro id est miles christi.
miles dei ualens qui numquam cedit fugien-
do et feriendo se ualenter defendit potenter.
uincit et sic ualentinus non cessit marty-
rium sustinendo percussit ydolatriam ena-
ruando defendit fidem confitendo uincit
patiendo.

De sancto ualentino

Valentinus uenerabilis presbiter fuit quem
claudius imperator ad se adduci fecit
et interrogauit dicens. Quid est ualentine
cur amicitia nostra non frueris ut deos
nostros adorans uanas superstitiones abicias.
Cui ualentinus. Si gratiam dei sciret
tu nequaquam diceres sed ab ydolis animum
reuocares et deum qui est in celis adorares.
Tunc quidam claudio assistens dixit. Quid
uis dicere ualentine de sanctitate deorum nostro-
rum. Cui ualentinus. ego de eis nichil dico
nisi quod fuerunt homines miseri et omni immundi-
cia pleni. Ad quem claudius. Si christus deus uerus
est cur tu non dicis quod uerum est. Cui ualentinus.
uere christus solus deus est in quem si credideris ani-
ma tua saluabitur res publica augebitur
omnium inimicorum tuorum tibi uictoria concedetur. Sed

dens claudius assistentibus dixit. uiri romani
audite quam sapienter et recte loquitur homo
iste. Tunc dixit prefectus. seductus est imperator.
quomodo dimittemus quod ab infantia tenui-
mus. et mox cor claudii mutatum est. Traditus
autem cuidam principi in custodia cum ad domum
inductus fuisset ait. domine ihesu christe qui es uerum
lumen illumina domum istam ut te uerum deum
cognoscant. Cui prefectus. miror te dicentem
quod christus est uerum lumen. si quidem filiam meam
diu cecam illuminauerit faciam quecumque preceperis.
Tunc ualentinus orans eius filiam cecam illuminauit
et omnis de domo sua conuertitur. Tunc impera-
tor ualentinum decollari precepit circa an-
num domini .cc.lxxx.

De sancta iuliana

Iuliana eulogio prefecto nico-
medie desponsata erat et nullo modo
eidem commisceri nisi reciperet fidem christi. Pater
eam prius expoliari et grauissime cedi
et illi prefecto tradi. Cui prefectus ait. dulcis-
sima mea iuliana cur me delusisti tam
sic renuisti. Cui illa. si deum meum adorauer-
is tunc consentiam tibi aliter numquam
dominus meus eris. Cui prefectus. domina mea
hoc non possum quia imperator amputaret
statim caput meum. Cui iuliana. si
tu times imperatorem mortalem quomodo me cogis
imperatorem non timere immortalem. fac quod vis
quia me decipere non valebis. Tunc prefectus
iussit eam virgis grauissime cedi et dimi-
dia die per capillos appendi et plumbum
liquefactum in capite eius fundi. Quod cum nichil
ei nocuisset ipsam cathenis ligatam
in carcerem recludi. ad quam venit dyabolus in specie
angeli dicens. Iuliana ego sum angelus
domini qui ad te missus sum ut te debitis modis
moneam quatinus sacrifices ne tam diu crucieris
et tam crudeli morte moriaris. Tunc iuliana flens
orauit dicens. domine deus ne permittas me
perire sed ostende michi quis est iste qui talia
persuadet. Cui facta est uox ad eam. apprehende eum
et compellet te ipsum cogere confiteri

Quesivit eum et iterum cum dominus esset daemon confessus est.
Cui Juliana dixit: quis est pater tuus? cui daemon: Belzebuth
qui nos ad omnia
mala facere mittit et diversimode flagellat nos
quotiens a christianis vincimur. Scio itaque quod malo meo huc veni quia
te superare non potui. Inter alia quoque confessus
est daemon quod maxime tunc a christianis elongabantur
quando ministerium dominici corporis celebratur et quando orationes
et predicationes fiebant. Tunc Juliana manibus
retro ligatis et ad terram deiectum
cum catena qua ligata fuerat [illegible]
illo clamante et rogabat eam dicens:
domina mea Juliana miserere mei. Tunc iu-
ssit prefectus Julianam de carcere educi et
exiens trahebat post se quem demonem alli-
gatum tenebat. Et rogabat eam dicens: domina
mea Juliana noli de me amplius ridiculum
facere quia non potero ulterius aliquem superare.
Dicunt christianos esse misericordes et tu omnino me
nullam misericordiam habuisti. Quem per totum forum trahens
traxit et postea in quandam latrinam proiecit.
Tunc illa ad prefectum perducitur et in rota tensa
adeo est extensa quod omnia eius ossa et medullae
exilirent; sed angelus domini confringens rotam eam ab omni
vulnere sanavit. Quod videntes qui aderant crediderunt
et statim decollati sunt viri quingenti
mulieres centum triginta. Deinde eam in vas plenum plum-
bo liquefacto posuit, sed plumbum
tepidum factum est. Tunc prefectus maledixit diis suis
quod unam puellam punire non possent
quae tantam iniuriam eis irrogabat. Et
iussit eam decollari. Cum autem ad decollandum
duceretur, daemon quem illa verberaverat in specie iuvenis
apparens clamabat dicens: nolite ei
parcere quia deos magnos improperavit et me
hac nocte graviter verberavit: reddite
ei ergo quod meretur. Cum Juliana paululum
oculos aperuisset ut videret quis esset qui
taliter loqueretur, daemon aufugiens exclamavit:

heu heu me miserum, adhuc puto
quod me nunc capere et ligare velit. Sicque
beata Juliana decollata est. Prefectus autem cum
viginti quatuor viris mare transiens
tempestate submersus est et corpora eorum a
mari iactata ab avibus et bestiis consumpta
sunt. **De ethimologia nominis.**

Cathedra triplex est dicta: scilicet regalis,
ii Regum xxiii: David sedens in cathedra;
et sacerdotalis, i Regum i: Heli sacerdote se-
dente super sellam etc.; magistralis, ut Matthaei xxiii: Super
cathedram Moysi etc. Ecclesia igitur beatum Petrum
sedisse in cathedra regali quia fuit princeps
omnium regum, sacerdotali quia fuit pastor
omnium clericorum, magistrali quia fuit doctor
omnium christianorum. **De cathedra sancti Petri.**

Cathedram sancti Petri apostoli ecclesia hodierna
festivitate recolit, quia beatus Petrus
apostolus apud Antiochiam in cathedra ho-
nore sublimatus fuisse perhibetur, et sol-
lempnizatur in Antiochia quod duplicem causam
habere dicitur. Prima causa est haec: Cum beatus Petrus
Antiochiae praedicaret, ille eum vinculari fecit
et sine pane et aqua manere praecepit. Sed cum
Petrus iam pene deficeret, Theophilus princeps civi-
tatis ille eidem Petro quid vellet [illegible]
[illegible] Cui igitur Petrus fidem Christi praedicaret, ille
eum vinculari fecit et sine pane et aqua manere
praecepit. Sed cum Petrus iam pene deficeret, de cibo
resumptis viribus oculos ad caelum levavit
dicens: Jesu Christe auxilium miserorum, adiuva
me in his tribulationibus deficientem. Cui dominus:
Petre, credis quod te derelinquam?
Tu meae bonitatis derogas si hoc me-
tuis. [illegible] Audiens autem Paulus detentionem
sancti Petri ad Theophilum venit et se intu-
lit artibus suis summum opificem esse asserens, ligna
et tabulas se scire artificiose sculpere et pi-
ngere et multa alia. Tunc ille eum secum
retinuit [illegible] Paucis
diebus Paulus ad Petrum abscondite intravit

intravit quem mox ut pene mortuum et se-
pene amarissime flere cepit et amplexus eum q-
flendo dixit [illegible] sic iste: O fr-
ater mi, gloria mea, gaudium meum, dimi-
dium anime mee, nunc resumo vires quia te vide-
o. Tunc Petrus oculos aperiens et ipsum cognoscens
lacrimari cepit, sed loqui non potuit.
Paulus autem vix os eius aperiens et imposuit
cibum, ipsum refocillavit. Cum autem ipse Petrus
cibo confortatus fuisset [illegible]
[illegible] et ambo plurimum fleverunt. Paulus autem
caute recedens Theophilo dixit: O bone Theophi-
le, magna gloria tua et curialitas tua honestatis
amica. Modicum de honestate multum exi-
git malum. [illegible]
[illegible] quod dicitur Petrus [illegible] magnum
pannosus deformis macie consumptus
molestus solo sermone clarescit [illegible]
[illegible]
[illegible]
sic de illo homines dicunt quod mortuos su-
scitare [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sicut ipse [illegible] a mortuis
resurrexit [illegible]
[illegible] Paulus [illegible]
se non liberat [illegible]
[illegible]
[illegible] filium meum qui iam per [illegible] annos mortuum
resuscitaverit et incolumem reddat, liberum [illegible]
[illegible] resuscitatione filii sui
[illegible]
[illegible]
[illegible] monumentum apto [illegible]
eo oratione [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
suspectum [illegible]. Tunc Theophilus, omnis populus
Antiochie et gloriam eius [illegible]
in qua VII annis sedit. Postmodum venit

et alii plures qui in domino crediderunt et

+ in cuius medio excelsam cathedram collo-
caverunt et Petrum ut ab omnibus videri et au-
diri posset exaltaverunt. In qua

Romam in Romana cathedra sedit XXV annis. Cuius
primi honorem ecclesia celebrat, quia tunc primo prelati
ecclesie ceperunt loco, potestate et nomine sublima-
ri. Tunc quoque impletum est illud quod dicitur in psalmo: Exaltent
eum in ecclesia plebis. Notandum quod est ecclesia [illegible] in qua beatus Petrus
fuit exaltatus, scilicet ecclesia militantium, malig-
nantium et triumphantium. In hanc triplicem ecclesiam
exaltatur. Et secundum triplicem festivitatem quam de
eo ecclesia celebrat. Est enim exaltatus in ecclesia mili-
tantium, eam presidendo et eam in fide et moribus
laudabiliter regendo. Et hoc quantum ad sollempnitatem
hodiernam que dicitur cathedra, quia tunc sedem Antiochie
ecclesie pontificatum accepit et eam annis VII lau-
dabiliter rexit. Secundo est exaltatus in ecclesia ma-
lignantium, ipsam dissipando et eam ad fidem con-
vertendo. Et hoc quantum ad festum quod dicitur
ad vincula, quia tunc malignantium ecclesiam dissipa-
vit et multos ad fidem convertit. Tertio est exal-
tatus in ecclesia triumphantium sive beatorum
introeundo. Et hoc quantum ad tertiam sollempnita-
tem que est passionis, quia tunc in ecclesiam triump-
hantium intravit. Secundo quia pluribus aliis ra-
tionibus ecclesia in anno de eo festivitatem facit,
scilicet propter privilegium, propter officium, propter beneficium, propter debitum
et propter exemplum. Propter privilegium, quia beatus Petrus ab aliis a-
postolis meritis sive privilegiis, propter quod ecclesia privilegia-
tum eum in anno honorat. Fuit enim privilegiis
dignior in auctoritate, quia princeps apostolorum ex-
titit et claves accepit regni celorum. Fer-
ventior in amore, quia maiore fervore
Christum dilexit quam ceteri, cum maiore fervore
sicut in multis locis evangelii manifestatur.
Efficacior in virtute, quia ad umbram pe-
tri ut legitur sanabantur infirmi. Secundo propter officium, quia
officium prelationis sic per universam ecclesiam habuit,
sic fuit princeps et prelatus totius ecclesie
que diffusa est per Asiam, Africam et Europam. Ideo
in anno celebrat festum eius. Tertio propter beneficium,
quia ipse quam potestatem accepit ligandi atque
solvendi, liberat nos a criminibus quibus peccamus
scilicet cogitationis, locutionis et operis, vel quia
tres sunt culpe: que est in deum, in proximum, in nos, vel ad

[F]estum sancti Petri est triplex. festum scilicet quod c' itui
te cathedram et quod inceptum ... consecra'. Primum est ab
solemnitatis ... et in ... ficie pigritia
ne spirituale ... incidat. ... temporale
sim pre te lavo et sic ... festum ... est
ut ... honorandus. ... debemus
qui ... explicitur primus et principalis nos-
ter et exemplo et consilio suo ... ordo
singulis ... obligamur ... honore
... exemplum ... tarde
... beatus Petrus ... regimen ...
... contra ... [C]athedra
sancti ... de inmatio de
... beati Petri ... predicans
antiochiam appropinquaret ... illa
obviaverunt undique ... pergentes
... se monentes ... capite ...
pergentes et ... cum magno sermone
sensisset Petrus ... undique gratias
deo egit. ... illi ... nomen
... languoribus et demonibus ...
beatum Petrum ... eos ... domi-
... capitis ... habentes ... p-
... sanctum ... exclamantes ne
... Petri. ... dies plures
multa hominum ... Theo-
philus princeps civitatis illius in domum suam
basilicam ... et ... excel-
lens cathedram collocavit ut ab omnibus in-
... et audiretur ... et hinc ...
... Petrus ... Theo-
philo et toto populo magnifice
sic susceptus ... sermo-
nis ... Petri in ...
... agentes ... ho-
norabiliter ... cathedre ... consuetudo appellavit se-
des ... Petri ... Tertio ...
... consuetudo ...
... magister Jo. Beleth
singulis annis ... februarii. [E]ad
die ... super tumulos parentum

suorum ... de nocte demones ... consuetudo
ipsi ab animabus ... tumulos ... inventi
... umbras ... nostram ...
... quod ...
... corporibus ... sanctis ma-
nes ... qui ad celos
ascenderant. ... qui ... se-
pulchris ... tumulos ... hec
consuetudo de ... excluditur
... fieri ... sancti predicanti ...
... nolentes ...
... cathedra beati Petri ...
... antiochena
... eodem die ... fieri ...
... ab illis ... aboleretur ... festum
beati Petri ... [C]uarto ...
est ... corone clericalis. ... quod
... tradidit corona clericorum ...
... sanctus dominus Petrus ...
... nomine ...
... capitis ... quod ...
modo ... honore ... pro
apostolorum principi ... ignominia ...
... ipsum coronam clericorum
... capitis abrasione
... tonsura ...
... capite ...
... signo ...
... capillorum signo
... capil-
lorum ... capitis ...
... mundicie ...
... ex
capitis ... defor-
matio ... ornamentum ... signo
... signo ... deberent ... mundicia ...
... et non ...
... signo
... medium ...
deo deberent ... sancte
... illorum ... tenu

[dicitur] Symeon de tribu iuda. Vel secundum Hieronimum de

cantio sic ut ex hoc intelligant quod clerici omnes
cogitationes superfluas a mente sua delere
abscindere et ad verbum domini auditum purum
ter expeditum habere et omnia temporalia preter quod ad
necessitatem a se penitus removere. Secundo quia cir-
cularis figura multiplicem rationem. Primo quia illa figura
non habet principium nec finem. Secundo quia illa figura
nullum habet angulum in signum quod clerici debent
habere sordes in vita non debent. Quia ubi angulus
ibi sordes. Et debent habere veritatem in doctrina
quia veritas angulos non amat ut dicit Ieronimus.
Tertio quia illa figura est omnium figurarum pul-
cherrima. Unde Augustinus: De celestium creaturarum
ornatu per quod significatur quod clerici debent habere pulchri-
tudinem in mente interiori et exteriori conversatione.
Quarto quia illa figura est omnium figurarum simplicis-
sima. Nulla enim figura ut dicit Augustinus ex una
linea constituitur sola circularis est quae una figu-
ra una linea clauditur per quod significatur quod clerici debent
habere simplicitatem columbinam iuxta illud: Estote
simplices sicut columbe. De ethimologia nominis

Mathias ebraice latine dicitur donatus
domini vel donator domini vel humilis par-
vus. Fuit donatus a domino qui ipsum de
mundo elegit et inter .lxxii. discipulos de-
putavit. Donator domini fuit quia sorte e-
lectus inter apostolos enumeratus. Parvus pu-
sillus quia semper humilitatem servavit. Humilitas
est triplex sicut dicit Ambrosius. Prima
est afflictionis quae est [illegible]. Secunda con-
siderationis quae procedit ex consideratione sui. Tertia
devotionis quae procedit ex cognitione creato-
ris. Primam habuit beatus Mathias moriendo per mar-
tyrium. Secundam se ipsum despiciendo. Tertiam
mirando creatorem. Dicitur ad mirandum vel dicitur
manu quae est bonum et thias quae est parvum. Unde Ma-
thias quasi bonum pro malo quod pro malo quondam fuit
scilicet Iudas. Eius vita quae in ecclesia legitur Bede
creditur. De sancto Mathia apostolo

Mathias apostolus in loco Iude subroga-
tus est. Sed primo ortum et originem
ipsius Iude perditoris breviter videamus.

Legitur enim in quadam hystoria licet apocrypha quod fuit
quidam vir in Ierusalem nomine Ruben qui alio
nomine tribu Ysachar cum huius uxorem
quae Cyborea vocabatur. Quadam igitur nocte
cum sibi invicem debitum exsolvissent Cybore-
a obdormiens somnium vidit quod perterrita
gemitibus et suspiriis viro suo retulit
dicens: videbatur mihi quod filium flagitiosum parerem
qui totius gentis nostre perditionis causa existeret.
Cui Ruben: nefandam loqueris nec rela-
tione dignam et spiritu ut puto phito-
nico raperis. Cui illa: si me concepisse sense-
ro et filium peperero absque dubio non spiritus phitonicus
sed revelationis certitudo. Tempore procedente
igitur cum filium peperisset parentes plurimum
timuerunt et quid de eo facerent cogitare ce-
perunt. Cumque filium abhorrerent occidere
nec vellent destructorem sui generis enutrire
ipsum in fiscella positum mari exponunt quem
marini fluctus ad insulam quae Scarioth
dicitur propulerunt. Ab illa igitur insula Iudas Scari-
oth appellatus est. Regina autem loci illius carens
liberis ad litus maris causa spatiandi proces-
sit et fiscellam a marinis fluctibus in iactari
videns ipsam aperiri precepit. Inveniens quem-
dam puerum elegantis forme suspirans
ait: O si solatiis tante sublevarer prolis
ne regni mei successore privarer. Pu-
erum igitur secrete nutriri fecit et se gravidam
simulavit. Tandem se filium peperisse men-
titur et per totum regnum hec celebris fama volavit.
Princeps igitur pro suscepta sobole vehementer
exultat et ingenti gaudio plebs letatur.
Ipsum igitur secundum magnificentiam regiam educari
fecit. Non post multum vero tempus regina
de rege concepit et suo tempore filium parturi-
vit. Cum autem pueri aliquantulum iam crevissent ad
invicem sepius colludebant et puerum re-
gium Iudas crebris iniuriis molestabat
et ad fletum sepius provocabat. Regina
autem hoc moleste ferens et Iudam ad se non
pertinere sciens ipsum crebrius verberabat

Sed nec sic in molestia pueri desistebat
rex pro inde. Sed Judas non minus regine filium
Sed inventus fuisse a puero quod Judas in oppro-
brio vehementius erubuit et fratrem suum putativum
filium regis latenter occidit. Ob hoc capitalem
sententiam timens cum tributariis in Jerusalem
fugit seque curie Pilati presidis mancipa-
vit. Et quoniam res similes sunt habiles, Pilatus
Judam suis moribus invenit congruere et ideo ce-
perat eum valde carum habere. Curie igitur Pila-
ti Judas prefectus est et ad ejus nutum omnia dis-
ponuntur. Quadam igitur die Pilatus de palatio
suo in quoddam pomerium aspiciens illius pomorum
tanto desiderio captus est ut pene deficere
videretur. Erat autem illud pomerium Ruben patris Jude.
Sed nec Judas patrem nec Ruben filium agno-
scebat, quia et Ruben ipsum in maritimis fluctibus
periisse putabat et Judas quis pater eius
vel que sua fuisset patria penitus ignorabat. Pilatus
autem accersito Juda ait: Tanto illorum fruc-
tuum captus sum desiderio quod si his fru-
stratus fuero spiritum exhalabo. Concitus igitur Judas
in pomerium prosilit et velocius mala carpit.
Interea Ruben venit et Judam mala sua
carpentem invenit. Fortiter igitur ambo contendunt
et iniurie superadduntur post iniurias, post verba
ad verbera et vicissim se invicem afficiunt. Tandem
Judas Ruben in ea parte qua cervix collo
connectitur lapide percussit pariter et occidit.
Poma igitur tulit et Pilato quid acciderat
enarravit. Jam die inclinante et nocte
superveniente Ruben mortuus invenitur et subi-
ta morte preventus fuisse putatur. Pilatus
omnes facultates Ruben Jude tradidit et Cy-
boream uxorem Ruben in conjugem sibi dedit.
Quadam igitur die cum Cyborea graviter suspiraret
et Judas vir ejus quid haberet diligenter interrogaret,
illa respondit: Heu infelicissima sum omnium feminarum,
quia infantulum meum marinis fluctibus
immersi et virum meum morte preventum inveni,
sed et dolori meo Pilatus addidit et dolo-
rem, qui me mestissimam tradidit et invitam

tibi in conjugium copulavit. Cumque illa de
infantulo enarrasset et Judas illa que
sibi acciderant retulisset, inventum est quod Judas
matrem suam in uxorem duxerat et quod patrem suum
occiderat. Penitentia igitur ductus suadente Cybo-
rea dominum nostrum Jesum Christum adiit et suorum delic-
torum veniam postulavit. Hucusque in predicta
historia apocrypha legitur. Que utrum recitanda
sit lectoris arbitrio relinquatur. Licet sit potius
relinquenda quam asserenda. Dominus autem fecit eum suum
discipulum et de discipulo in suum elegit
apostolum. Qui adeo sibi familiaris exstitit
et dilectus ut eum sibi faceret procuratorem,
quem tamen postmodum pertulit proditorem. Por-
tabat enim loculos et ea que Christo dabantur fura-
batur. Dolebat vero tempore passionis quod ung-
uentum quod ccc denarios valebat non
fuerat venditum ut et illos denarios furaretur.
Abiit et xxx denariis vendidit, quorum
unusquisque valebat x denarios usua-
les, et sic dampnum unguenti ccc denariorum
recompensavit. Vel ut quidam aiunt omnium
que Christo dabantur decimam partem furabatur et pro
decima parte quam in unguento amiserat,
scilicet pro xxx denariis, dominum vendidit. Quos
tamen penitentia ductus retulit et abiens
laqueo se suspendit et suspensus crepuit me-
dius et diffusa sunt viscera ejus. In hoc autem sibi delatum
est quod ore non effluxit; non enim dignum
erat ut ora tam viliter inquinarentur que tam
gloriosum os Christi contigerant. Dignum etiam
erat ut viscera que proditionem conceperant
rupta caderent et guttur a quo vox pro-
ditionis exierat laqueo artaretur. In aere
etiam interiit ut qui angelos in celo et homines
in terra offenderat ab angelorum et hominum re-
gione separaretur et in aere cum demonibus
sociaretur. Cum igitur inter ascensionem et pente-
costen apostoli in cenaculo simul essent,
videret Petrus quod numerus xii apostolorum
erat imminutus, quos Christus ad hoc elegerat ut
trinitatis fidem quattuor mundi

patribus predicauit. Sic erat autem summa dicens: Uiri fratres oportet aliquo loco iude substitui unum qui testis nobiscum fiat resurrectionis christi, qui dixit nobis: Eritis mihi testes in ierusalem et omni iudea et samaria et usque ad ultimum terre. Et quia testis non nisi de uisis debet esse, testis non nisi qui uidit testificari debet. Ideo eligendus est unus ex his uiris qui nobiscum sunt toto tempore conuersationis christi, et eius uiderit miracula et eius doctrinam audierit. Et statuerunt duos de septuaginta duobus discipulis: Ioseph qui cognominatus est iustus, propter sanctitatem, et consanguineus fuit sancti iacobi alphei, et mathiam de cuius laude reticet, quia sufficit ei pro laude de quo in apostolum est electus. Et orantes dixerunt: Tu domine qui corda hominum nosti, ostende quem elegeris ex his duobus accipere locum ministerii huius et apostolatus, de quo iudas abiit. Et dederunt illis sortes, et cecidit sors super mathiam et annumeratus est cum undecim apostolis. Et notandum est quod hoc exemplo non est sortibus utendum, quia priuilegia paucorum communem legem non faciunt. Porro, sicut ait beda, adhuc ueritati figuram licebat obseruare; uera enim hostia in passione fuit immolata, sed in pentecoste consummata. Et ideo in electione mathie sortibus usi sunt, ne a lege discreparent, in qua summus sacerdos sorte querebatur. Post pentecosten uero ueritate promulgata, septem diaconi non sorte, sed discipulorum electione, apostolorum oratione et manus impositione ordinati sunt. De quibus autem hee sortes fuerint due sunt sententie. Primam enim ieronimus et beda uolunt quod hee sortes fuerunt tales quales in ueteri lege crebrius usitate erant. Dyonisius autem, qui fuit pauli discipulus, irreligiosum existimans hoc arbitrari, uult quod illa sors nichil aliud fuerit nisi quidam splendor et radius diuinus super mathiam ueniens, per quem ostendebatur quod in apostolum assumendus erat. Ait enim in libro ecclesiastice ierarchie: De diuina sorte que super mathiam diuinitus cecidit, alii quidem aliud dixerunt non religiose, ut arbitror.

Ego autem et ipse meum dicam intellectum: uidetur enim mihi eloquia sortem nominare thearchicum quoddam donum, demonstrans illi ierarchico choro a diuina electione susceptum. Hic igitur mathias apostolus in iudeam sortem accepit et predicationi insistens multis miraculis factis in pace quieuit. In quibusdam tamen codicibus legitur quod pro christo crucis passus martirio coronatus celos ascendit. Cuius corpus rome in ecclesia sancte marie maioris sub lapide porphiretico sepultum esse dicitur, et ibi caput eius populo demonstratur. In quadam autem alia legenda que in ecclesia treuirensi inuenitur sic legitur: Mathias de tribu iuda natus in bethleem illustri prosapia ortus dicitur, qui in litteris traditus cito in breui legem et prophetas scientia apprehendit. Lasciuiam autem abhorrens pluribus annos morum maturitate deuicit, et sic uirtutibus animum adinstruxit ut esset ad intelligentiam habilis, ad misericordiam facilis, in prosperis non elatus, in aduersis constans et intrepidus. Satagebat ut quod ore [fatebatur] opere compleret, et omnes doctrinam eius opere complere et monstrare. Hic autem predicans cecos illuminabat, leprosos mundabat, demones expellebat, claudis gressum, surdis auditum, mortuis uitam restituebat. Qui cum coram pontifice accusaretur in multis, respondit: De obiectis que criminalia dicitis non oportet me multa dicere, quia christianum esse non est crimen sed gloria. Cui pontifex: Si tibi darentur inducie, numquid penitere uelles? Absit, inquit, ut ueritatem quam semel inueni per apostasiam derelinquam. Hic igitur mathias in lege erat doctissimus, corpore mundus, animo prudens, in soluendis questionibus scripture acutus, in consilio prouidus, in sermone expeditus. Qui cum in iudea uerbum dei predicaret et multos signis et prodigiis conuerteret, iudei inuidentes ipsum in concilio statuerunt. Duo igitur falsi testes qui ipsum accusauerant primo in ipsum lapides miserunt. Quos lapides in testimonium illorum secum petiit

Sepelitur. Qui cum lapidaretur securi more
romano percutitur et extensis in celum mani-
bus spiritum deo reddidit et dicitur eius corpus in urbe
de iudea et de urbe de roma est translatum treue-
rim. In quadam autem alia legenda legitur
quod dum mathias in macedonia ad ueri-
tatem et fidem christi predicaret quidam potionem in toxicum
tam quam uisu oculos priuabat ei dederunt
quam in nomine christi bibit et nullam lesionem incurrit.
Et cum illa potione plusquam .cl. excecati essent
ille singulis manum imponens omnes illuminauit.
Dyabolus autem in sublimi forma infantis eis apparens
suasit ut mathiam occiderent qui eorum cultum
euacuaret. Et cum ipse in medio eorum consisteret per tres
tres diebus eum querentes minime inuenerunt.
Tercia autem die se eis manifestans dixit. Ego
sum qui manibus post tergum ligatis et
fune collo imposito crudeliter afflixerunt et
sic in carcere reclusum miserunt. Ubi demones appa-
rentes dentibus frendebant sed appropinquare
non poterant. Dominus autem cum multo lumine ad eum
ueniens de terra eum leuauit et uinculis sol-
uens et dulciter confortans hostium aperuit.
Qui egressus uerbum domini predicauit. Cumque
quidam obstinati persisterent dixit eis. Denun-
cio uobis quod uiui in infernum descendetis. Mox
que terra se aperuit et cunctos illos deglutiuit.
Ceteri uero ad dominum conuersi sunt. [illegible]

Gregorius dicitur a grex et gore [illegible]
quod est predicare uel dicere. Unde gregorius quasi
gregis predicator. Vel dicitur gregorius quasi ab egregius et
ab egregius et gore predicans quasi egre-
gius predicator et doctor. Vel gregorius in lingua nostra
in lingua sonat quasi uigilans. Sic ipse sibi
deo et gregi. Sibi per munditie conseruationem,
deo per internam contemplationem, gregi per assiduam
predicationem. Et plus erat per diuisionem
augustinus uult de ordine angelorum deum
uisu meruit uisu uidendo beatificatur. Eius uitam
scripsit longobardorum hystoriographus.
Et Johannes dyaconus diligentius post modum
compilauit. De sancto gregorio.

de sancto gregorio

Gregorius stirpe senatorum progeni-
tus pater gordianus et mater silua
dicebatur. Qui cum iam philosophie apicem in ipsa
adolescentia attigisset ac rerum et diuitiarum
copiis plurimum habundaret, cogitabat tamen se-
culum deserere et in religionem se transferre.
Sed dum longius conuersionem protelaret,
tutius sibi seculari habitu christo famulari putans si
sibi proueniret habitu mundo se preme-
ret, cepit ei multum ex seculi
curis accrescere ita ut non specie sed mente
teneretur. Tandem omnia pre oculis. Sex mona-
steria in sicilia construxit, septimum intra moenia
urbis in honore sancti andree apostoli, in quo ipse
militare statuit habitu monachali relictis
sericis auro gemmisque radiantibus ui-
li monachico habitu tegebatur. Qui ad tantam
perfectionem in breui deuenit ut in ipso sue
conuersionis inicio posset iam perfectorum numero compu-
tari. Cuius quanta perfectio extiterit liquet in pro-
logo libri dyalogorum ubi aliqualiter per uen-
tos sic dicit. Infelix animus meus occu-
pationis sue pulsatus uulnere meminit
qualis aliquando in monasterio fuit quomodo ei labencia cun-
cta subterant quantum rebus omnibus que uolu-
untur eminebat quod nulla nisi celestia cogi-
tare consueuerat quod etiam retentus corpore ipsa
iam carnis claustra contemplatione transibat
quod mortem quoque que pene cunctis pena est uide-
licet ut ingressum uite et laboris sui pre-
mium amabat. Tantum autem districtione
corpus suum affligebat ut infirmato sto-
macho consistere uix ualeret et infirmitate
molestia quam greci sincopin uocant pa-
teretur crebris angustiis propter moni-
ta ad eum in propria tecum iam uice domini
quedam in monasterio suo uel alias per eum
scriberentur angelus domini in specie naufragi
ei assistens et quasi nuper lacrimabiliter
postulauit eum cum gregorius ut sex argenteos
dari fecit et abiit. Eodem die iterum rediit
se quidem multa perdidisse et pauca recepisse

pulse pluribus quidam cum sex ab eo ar-
genteos recepisset, iterum die tertia rediit
ut sibi importunis clamoribus postula-
ret. Sed Gregorius cum in apotheca sui monasterii
distribuendi nichil dandum haberet, scutellam arge-
nteam quam mater sua cum leguminibus mittere so-
lebat in monasterio remansisse illi christian-
te precepit. Quod ille libenter accipiens leta-
bundus abcessit. Iste angelus domini fuit, sicut sanctus
postmodum revelavit. Quadam die beatus
Gregorius per forum Rome transiens cum qui-
dam pueros forma pulcherrimos et vultu
lucidos et capillorum nitore precipuos
esse venales, interrogavit mercatorem de
qua provincia illos attulisset. Qui ait: de Britannia,
cuius incole simili candore refulgent. Interro-
gavit item si christiani essent. Cui mercator: non, sed
paganismi erroribus implicati tenentur. Et
Gregorius acriter ingemiscens: heu pro dolor, inquit,
quod tam splendidas facies nunc possidet prin-
ceps tenebrarum. Interrogavit iterum quod esset voca-
bulum gentis illius. Cui ille: Angli vocan-
tur. Bene inquit Angli quasi angeli, quia angelicos
vultus habent. Interrogavit iterum eo
quod diceretur ipsa provincia. Mercator: pro-
vinciales illi Deiri vocantur. Et Gregorius: bene inquit
quod Deiri, quia de ira dei sunt eruendi. Et sui
de nomine regis interrogavit. Cui mercator:
quod Elle diceretur. Et Gregorius: bene Elle, quia alleluia
in partibus illis decantari oportet. Qui mox adiit sum-
mum pontificem et cum multa instantia et pre-
cibus vix optinuit ut ad illos converten-
dos mitteretur. Cumque iam iter arripuisset, Ro-
mani de eius absentia plurimum perturbati
ipsum adeunt et eum talibus alloquuntur: Petrum
offendisti, Romam destruxisti, Gregorium dimi-
sisti. Sic quod ipse papa ad eum revocandum
continuo nuncios destinavit. Cumque
Gregorius iam tertia dieta pergeret et in quodam
loco dum ceteris quiescentibus
legeret, locusta superveniens eum
coegit a legendo quiescere et ex consideratione

actione sui nominis docuit eum in eodem loco
stare debere. Quod ille spiritu prophetico dicens sociis
ut continuo adhortatur ut velocius debe-
ant proficisci. Sed supervenientibus apostolicis nunciis
eum redire compellunt licet plurimum renitentem.
Tunc papa ipsum a monasterio suo abstraxit et sibi
in diaconum cardinalem ordinavit. Contigit quodam tempore
quod Tiberis alveum suum egressus ita excre-
vit ut super muros urbis influeret et plurimas
domos everteret. Tunc per Tiberim fluvium
multitudo serpentum cum dracone magno
in mare descendit, sed a fluctibus suffoca-
ti et ad litus projecti totum aerem sua putredine
corruperunt. Sicque plaga pessima quam
inguinariam vocant secuta est, ita ut corpo-
raliter sagitte celitus venire et singulos
quosque percutere viderentur. Que primo omnium Pela-
gium papam percussit et sine mora extinxit.
Postmodum vero in reliquum vulgus tantum dese-
vit ut subtractis habitatoribus domos
plurimas in urbe vacuas relinqueret. Sed
quia ecclesia dei sine rectore esse non poterat, Gregorium
licet totis viribus renitentem plebs omnis elegit.
Cumque benedici deberet et lues populum devastaret,
sermonem ad populum fecit, processionem fe-
cit, letanias instituit, et ut omnes deum
attentius exorarent admonuit. Cumque igitur
deum omnis populus congregatus exoraret, in tan-
tum lues ipsa desevit ut in una hora lxxx
homines spiritum exhalarent. Sed nequaquam cessa-
vit populum ad monere ut ab oratione tamen
quiescerent donec pestem divina
misericordia propulsaret. Facta processione fu-
gere voluit, sed nequivit, quia die noctu-
que portas urbis propter eum vigiles observa-
bant. Tandem mutato habitu a quibusdam
mercatoribus obtinuit ut in vase clausus de-
portaretur de urbe. Ad dicta autem
mox silvas expetiit, cavernarum latibula
quesivit et tribus diebus latuit. Cumque per eum
sollicite quereretur, columpna lucis splendi-
dissima a celo descendens super locum in quo latebat

Lux apparuit [illegible] columpna angelos ac-
cedentes et descendentes quidam reclusus
aspexit. Mox quoque ab universo populo captus et tr-
ahitur et summus pontifex consecratur. Quod ad huius ho-
noris culmen invitus ascenderit quilibet sua
legens patenter advertit. Nam in epistola ad Narsi[m]
patricium sic ait: Dum contemplationis alta des-
cribitis ruine mee mihi gemitum renovastis.
quia audivi quid intus perdidi dum foras ad cul-
men regiminis immeritus ascendi. Tanto quippe me-
rore [illegible] cognoscite ut vix loqui suffi-
ciam. Nolite ergo me Noemi vocare id est pulchram
sed vocate me Maram quia amaritudine re-
pletus sum. Item alibi: Quia me ad apostolatus ordinem
cognoscitis pro me si me diligitis plan-
gite quia ego de hiis incessanter defleo atque
ut pro me deum exoretis rogo. In prologo
etiam dyalogorum sic ait: Ex occasione cure
pastoralis animus meus secularium hominum nego-
cia patitur et post tam pulchram quietis sue spe-
ciem terreni actus pulvere fedatur. Perpendo itaque
quod tolero, perpendo quod amisi. Dum quod intueor
id quod perdidi, fit hoc gravius quod porto. Ecce enim nunc
magni maris fluctibus quatior atque
in navi mentis tempestatis valide procellis il-
lidor et cum prioris vite recolo quasi post ter-
gum ductis oculis viso litore suspiro. Sicque
adhuc [illegible] natalis more
solito processionem solemnem [illegible] can-
tum quoddam paschali tempore ordinavit [illegible]
ginem [illegible] adhuc Rome ante
[illegible] quam fecit Lucas qui erat medicus et pictor
egregius, simillima dicitur ex eius virgini
[illegible] ante processionem re-
verenter portari fecit, et ecce tota aeris
infectio et turbulentia imagini cedebat
ac si presentiam imaginis fugeret et sustinere
non posset, sicque post imaginem mira sereni-
tas et aeris puritas remanebat. Tunc
iuxta imaginem audite sunt vo-
ces angelorum canentium: Regina celi le-
tare alleluia, quia quem meruisti portare alleluia,
Resurrexit sicut dixit alleluia.

Tunc Gregorius quod sequitur adiunxit: Ora pro nobis
deum rogamus alleluia. Vidit quoque Gregorius
[illegible] super castrum Crescentii angelum
domini qui gladium cruentatum detergens
in vaginam revocabat. Intellexitque Gregorius
quod pestis illa tunc cessasset, et sic factum est.
Unde et castrum illud castrum angeli deinceps
vocatum est. Tandem Gregorius votum desiderii sui
gerens Augustinum, Mellitum et Iohannem cum quibusdam
aliis in Angliam misit et eos suis pre-
cibus et meritis ad fidem convertit. Tante autem hu-
militatis beatus Gregorius extitit quod se laudari
nullo modo permitteret. Nam Stephano episcopo
qui eum in suis epistolis laudaverat ita
scribit: Multum mihi in vestris litteris quod audire de-
bui indignus favorem in verbis vestris demon-
stratis, cum scriptum sit: Ne laudes hominem quamdiu
vivit. Tamen et si laudare talia indignus
sum [illegible] peto ut dignus efficia-
r, ut si bona non video in me dicitis, quia non fa-
lsa sint que dicitis. Item in epistola ad Narsi
patricium: Quod [illegible] et solitudinem nominis [illegible]
per studia clausulas declamationes
quasi formatis. Certe frater karissime simi-
am leonem vocatis, quo eo modo vos agere conspi-
cimus quo scabiosos sepe catulos pardos
vel tigres vocamus. Item in epistola ad Anasta-
sium patriarcham Antiochenum: Cum vos
me os domini quasi lucernam dicatis et loquen-
do multis prodesse, multis quoque posse luce-
re perhibetis, existimationem meam [illegible]
duxistis. Considero namque quid sum, et nullum
in me ex hiis bonis signum deprehendo.
Considero etiam quid estis et vos mentiri posse
non existimo. Cum igitur credere volo quod
dicitis, contradicit mihi infirmitas mea.
Cum disputare volo quod in laude mea di-
citur, contradicit mihi sanctitas vestra. Sed queso san-
cte vir aliquid de litigio nostro conveniat ut quod
et si non sit quod dicitis, sit ita quia di-
citis. Vocabula quoque iactantie [illegible]
tem sonantia ab eo respuebantur. Unde Eulogio

patriarche alexandrino qui eum universalem
pontificem nominaverat scribit: In epistole prefatione
quam ad me misistis frater apposuit verbum
universalem me pontificem dicentes imprime-
re curastis quod peto dulcissima sanctitas vestra
ultra non faciat quia vobis subtrahitur quod alteri plus
quam ratio exigit. ego non verbis prosperari
non quero sed moribus nec honorem esse de-
puto in quo fratres meos honorem suum perdere co-
gnosco. recedant igitur verba que vanitatem in-
flant caritatem vulnerant. Hinc est quod
Johannes episcopus constantinopolitanus quia nomen
blasphemum nominans quod usurparat se univer-
salem pontificem vocari [illegible]
[illegible] sic de eo scribit gregorius
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
episcopis [illegible] in epistola ad eu-
logium episcopum alexandrinum [illegible]
[illegible] dicens [illegible]
[illegible] audivi [illegible]
[illegible] loco [illegible]
[illegible] moribus [illegible]
[illegible] nolebat [illegible]
[illegible] ancillas suas [illegible]
[illegible]
[illegible] semel [illegible]
[illegible] ancilla [illegible]
ego [illegible] bona omnium [illegible]
[illegible] ancillas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] episcopus [illegible]
[illegible] et alios [illegible] libros
suos [illegible]
[illegible] nolebat et aliorum
[illegible]
[illegible]
[illegible] sancti Job [illegible]

[illegible] nolunt [illegible] gaudeant [illegible]
[illegible] publico [illegible]
[illegible] opuscula legere
[illegible]
[illegible] volo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nomine [illegible] Johannis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] longe
[illegible] in monte Synay [illegible]
[illegible] nomina [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] octoginta
libros [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nocte [illegible] visione
[illegible] diebus [illegible]
[illegible]
[illegible] cancellario
suo [illegible]
[illegible]
[illegible] cancellario [illegible] visione
[illegible]
[illegible] cancellarius [illegible]
[illegible]
[illegible]

Gregorius

60

crebro [illegible] nunc adolescentem
cernunt nos vero [illegible] quidam cum
[illegible] in cubiculo
[illegible] ad [illegible] non ei vini
[illegible] Cui ille [illegible]
denuo [illegible] ad [illegible]
qui ego sum naufragus. Ille cui scutellam ar-
genteam tradidisti quam tibi mater cum legumi-
nibus miserat. Scias pro certo quod ab illa
die qua mihi eam dedisti destinavit te dominus
ecclesiae suae presulem et Petri apostoli successorem.
Cui Gregorius: Et unde scis quod tunc me dominus
presulem ecclesiae suae destinavit? Ait ille: Quia
angelus eius sum et nunc dominus me remisit ut semper
te protegerem et quidquid per me petieris per
me apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab
eo disparuit. Eo quoque tempore fuit quidam heremita
vir magnae virtutis qui omnia pro deo re-
liquerat et nihil praeter unam cattam possidebat
quam blandiens crebrius quasi cohabitatricem in sinu
gremii refovebat. Oravit igitur ad deum
ut ostendere dignaretur cum quo futurae remunera-
tionis mansionem sperare deberet qui pro e-
ius amore nihil ex seculi divitiis possideret.
Quadam igitur nocte revelatum est quod cum Gregorio Romano
pontifice mansionem sperare deberet. Ille
autem ingemuit parum sibi profuisse voluntariam
paupertatem putans si cum eo re-
munerationem acciperet qui tantis mundialibus
divitiis habundaret. Cum igitur Gregorii divitias suae pau-
pertati die noctuque suspirando conferret
alia nocte audivit dominum sibi dicentem: Cum
dives non possessio divitiarum faciat sed cupiditas
cur audes paupertatem tuam Gregorii divitiis
comparare qui magis illam cattam quam habes cotidie
palpando diligere comprobaris quam ille tan-
tas divitias quas non amando sed contempnendo
cunctisque liberaliter largiendo dispergit?
Tunc solitarius deo gratias retulit et qui meritum
suum decrescere putaverat si Gregorio confer-
retur rogare cepit ut cum eo mansionem habere
mereretur. Cum apud Mauricium imperatorem et

Filios eius sub morte cum de episcopo Flo-
rentino accusaretur Gregorius sic ait in epistola quam apocri-
siario misit: Unum est quod breviter suggeras
dominis nostris quia si ego servus eorum in mortem
Longobardorum me miscere voluissem hodie Longobardorum gens nec regem nec duces
nec comites haberet atque in summa confusione
esset divisa. Sed quia deum timeo in mortem cuiuslibet
hominis me miscere formido. Ecce autem
[illegible] qui in mortem suorum inimicorum consen-
tire noluit. Cum Mauricius ipsum persequer-
etur et eum [illegible] inter cetera sic
ei scripsit [illegible] credo quod omnipotenti
deo tanto vobis amplius placatis quanto me
et male servientem affligitis. Cum igi-
tur quadam die monachus [illegible] habitu indutus spa-
tam evaginatam in dextera tenens contra impera-
torem intrepidus astitit et contra illum [illegible]
illum gladio moriturum predixit. Exter-
ritus Mauricius a persecutione Gregorii ces-
savit et rogavit pro se orare [illegible]
presentis quatinus ipse in hac vita de suis pravi-
tatibus puniretur et in futuro [illegible]
ei reservaretur. Quadam igitur vice vidit
Mauricius se ante tribunal iudicis stare
et iudicem proclamare: Adducite Mauricium.
Tunc apprehendentes eum ministri ante iudicem statuerunt.
Cui ille: Ubi vis ut reddam tibi mala
quae in seculo perpetrasti? Ille respondit: Hic potius domine
et non in seculo futuro. Statimque divina
vox iussit tradi Mauricium uxorem
filios et filias Focae militi occidendos.
Quod et factum est. Post paululum [illegible]
[illegible] Mauricium cum [illegible]
[illegible] gladio occidit et ei in imperio
pro successit. Cum apud [illegible]
[illegible] in die Paschae missam celebra-
ret et diceret pax domini [illegible] angelus domini alta
voce respondit: Et cum spiritu tuo. Unde [illegible] apostolica
ecclesia die Paschae [illegible] nec
[illegible] pax dei [illegible]
[illegible] Cum quidam
[illegible] ad quem [illegible]

humilitas eximia qui cum esset summus pontifex [illegible] servum se appellat. Ecce etiam innocentia

188 [illegible]

Vehementer fatigabatur vidua quedam flebiliter orationi dicens obsecro domine sanguinem filii mei innocenter perempti vindicare digneris. Cumque Traianus diceret si sanus rediero vindicabo, illa ait et si tu in prelio mortuus fueris quis mihi vindicabit? Traianus dixit: ille qui post me imperabit. Cui vidua: et quid proderit si alter iustitiam in recto. Et Traianus: nihil utique. Et vidua: nonne melius est tibi ut tu mihi iustitiam facias et tu pro hoc mercedem accipias quam alteri transmittas. Tunc Traianus pietate commotus de equo descendit et innocentis sanguinem vindicavit. Fertur autem quod quidam filius Traiani per urbem equitando nimis lascive discurrens filium cuiusdam vidue interfecit, quod cum vidua Traiano lacrimabiliter exponeret, ipse filium suum qui hoc fecerat eidem vidue loco filii sui defuncti tradidit et magnifice ipsam dotavit. Cum igitur quadam die Gregorius per forum Traiani transiret et eius mansuetudinem iudicis recordaretur et ad basilicam sancti Petri venisset ibi pro errore eius amarissime flevit. Tunc divinitus responsum accepit: ecce petitionem tuam implevi et Traiano penam eternam pepercit, deinceps vero diligentissime caveas ne pro aliquo dampnato preces fundas. Damascenus autem in quodam sermone narrat quod cum Gregorius pro Traiano orationem funderet audivit vocem sibi divinitus dicentem: vocem tuam audivi et veniam Traiano do. Cuius rei ut ibi dicit testes sunt oriens omnis et occidens. Super hoc autem quidam dixerunt quod Traianus revocatus fuit ad vitam et in vita gratiam consecutus veniam meruit et sic gloriam obtinuit nec erat in inferno finaliter deputatus nec sententia diffinitiva dampnatus. Alii quod anima Traiani simpliciter a reatu pene eterne absoluta non fuit sed eius pena usque ad tempus suspensa, scilicet usque ad diem iudicii. Alii quod pena quo ad locum vel modum aliquo taxata fuit sub conditione donec Gregorius oraret ut per gratiam Christi locus vel modus aliquatenus mutaretur. Alii ut Io. diaconus qui hanc legendam compilavit quod non legitur orasse sed flevisse, et sepe dominus misertus concedit quod homo desiderans petere non presumit, et quod eius anima non est ab inferno liberata et in paradiso posita, sed simpliciter ab inferni cruciatibus liberata. Nam ut dicit potest anima in inferno existere et inferni cruciatus per dei misericordiam non sentire. Alii quod pena eterna consistit in duobus, scilicet in pena sensus et in pena dampni que est carentia visionis divine. Pena igitur eterna quoad primum sibi dimissa est, sed quoad secundum retenta.

Fertur autem quod angelus iterum adiecit: quia pro dampnato rogasti duorum tibi optio datur, aut in purgatorio duobus diebus cruciaberis aut in infirmitatibus et doloribus toto tempore vite tue vexaberis. Qui potius prelegit toto tempore vite sue doloribus cruciari quam duobus diebus in purgatorio cruciari. Unde factum est quod semper deinceps aut febribus laboraverit aut podagre molestia pressus fuerit aut nimiis doloribus aut dolore stomachi intolerabili cruciatus. Unde ipse in quadam epistola dicit: tantis podagre et diversarum molestiarum doloribus premor ut vita mea mihi gravissima pena sit. Sic cotidie in dolore deficio et mortis remedium exspectando suspiro. Item alibi: dolor meus modo lenior est modo nimius, sed nec ita lenior ut recedat nec ita nimius ut occidat. Unde fit ut qui cotidie in morte sum a morte repellar. Sic commixtione noxii humoris inficior ut mihi vivere pena sit et mortem desideranter exspectem, quam gemitibus meis solam credo esse remedium.

Matrona quedam singulis diebus dominicis beato Gregorio panes offerebat

Cum ei post missarum sollempnia cor-
pus dominicum offerret et diceret: corpus do-
mini nostri Jhesu Christi custodiat te in vitam eternam, la-
sciva subrisit. Ille autem manum continuo
dexteram ab ejus ore convertens partem illam
dominici corporis super altare posuit. Post-
modum matronam coram populo interrogavit
quam ob causam ridere presumpsisset. At illa:
quia panem, inquit, quem propriis manibus fe-
ceram, tu corpus dominicum appellabas. Tunc
Gregorius pro incredulitate mulieris se in ora-
tionem prostravit et surgens particulam illam
panis in altari digiti carnem in forma reperit
et sic matronam ad fidem reduxit. Oravit
iterum et carnem illam in panem conversam vidit
et matrone sumendam tradidit. Quibusdam
principibus aliquas preciosas reliquias pe-
tentibus aliquantulum de sancti Johannis evangeliste
dalmatica tribuit. Qui illi suscipientes
tanquam viles reliquias eidem cum indignatione
nimia reddiderunt. Tunc beatus Gregorius oratione
facta cultellum petiit et pannum illum perpungere
cepit et ex punctionibus sanguis profluenter ema-
navit. Sic quam preciose essent relique
divinitus est ostensum. Quidam dives romanus
relicta conjuge fuerat a pontifice communione
privatus. Quod ille molestissime ferens
sed auctoritatem tanti pontificis contraire [?]
contra non valens magorum suffragia requi-
sivit, qui se suis carminibus agere promiserunt
ut in jumentum demones immittentes caballum pon-
tificis vexarent quousque cum sessore suo
precipitarent. Cum igitur Gregorius aliquando super caballum
sederet, immisso demone magi ejus equi-
taturam tanto vexarunt furore ut nequaquam
caballus teneri valeret. Tunc Gregorius revelan-
te spiritu demonum immissionem cognoscens
facto crucis signaculo caballum a vexatione
liberavit, quos maleficos perpetua ce-
citate multavit, qui tandem [?] confiten-
tes ad sacri baptismi gratiam postmodum
pervenerunt, quibus nolens ne artem ma-
gicam relegerent reddi noluit visum,
eos tamen ecclesiasticis subsidiis [?] pre-
cepit [?]. Legitur quoque in libro qui a greco Lymo-
narium dicitur quod abbas qui preerat monasterio sancti Gregorii
[illegible] eius monachum quod aurum monachus
[illegible] se [illegible] talibus [?] quem
Gregorius ad aliorum terrorem excommunicavit. Post-
modum ille tempus [?] mortis sancto Gregorio
ignorante [illegible] et sine absolu-
tione mortuus fuerat, orationem in epistola scrip-
sit qua eum ab excommunicationis vinculo
absolvebat, deditque eam cuidam dy-
aconorum precipiens ut eam super defun-
cti tumbam legeret. Quo itaque comple-
to sequenti nocte idem defunctus eidem abbati ap-
paruit et se usque modo in custodia de-
tentum, sed heri absolutum se fuisse asse-
ruit. Officium et cantum ecclesiasticum ordinavit et
scolam cantorum instituit et duo [?]
habitacula unum iuxta basilicam sancti Petri
aliud iuxta lateranensem ecclesiam
fabricavit, ubi hodie lectus eius in quo recu-
bans modulabatur et flagellum eius quo
pueris minabatur cum antiphonario autentico
veneratione congrua reservantur. In canone
apposuit: diesque nostros in tua pace dis-
ponas atque ab eterna damnatione
nos eripi et in electorum tuorum jubeas gre-
ge numerari. Tandem beatus Gregorius cum sedisset
annis xiii mensibus vi et diebus x, plenus
operibus bonis migravit ad dominum, et in ejus
tumba hi versus scripti sunt: Suscipe
terra tuo corpus de corpore sumptum,
reddere quod valeas vivificante deo.
Spiritus astra petit, leti nil jura nocebunt,
cui vite alterius mors magis ipsa via est.
Pontificis summi hoc clauduntur
membra sepulchro, qui innumeris semper
vivit ubique bonis. Floruit autem anno ab incar-
natione domini DC VI tempore Phoce imperatoris.
Post mortem beati Gregorii [illegible]
lebat [illegible] fame

Marginalia: v mensibus [?] — Rx — vita — vi vi

regionem totam maxima fames invasit.
Cum pauperes quos Gregorius habebat pascere sole-
bant ad successorem suum venientes
dicebant: domine, quos pater noster Gregorius .

parte quibus nisi ipse indiget spiritualiter
reficiebatur. Si quis autem ad famam sue laudis
aliquos ipsos animo suscipere noverat, non
possumus prestare et sic eos ... remitte-
bat. Unde saepe Gregorius [illegible] et
de laude de sua reverentia et de titulo
compescuit, ille de nullo se extollere [illegible]
... Unde quoddam in apostolicis titulis eum con-
tempsit et redarguit et scripsit ... leva-
... cuius dolore nemo in ... in suo
... Unde ad hunc patriarcham ... scribit
... Gregorius accepimus de
Theclae ... quae ... Theoctistam
... [illegible]
ad ... suos libros ... ad ...
... quorum ... comburendos
... Petrus diaconus
eius familiarissimus cum quo quatuor
dialogorum libros disputavit testatur se
vidisse ... albam ... adeo in-
... [illegible]
... ad ...
sane sacrilegium esse tantum patris doctoris
tales libros ... [illegible]
... in similitudine columbae sic ...
... Tandem in hanc eos sententiam
adduxit ... sic quod ... unum
... [illegible] ... ipsa
libros ... de ...
... [illegible]
... [illegible]
... ei Gregorius ... [illegible]
... [illegible] ... publicaret
... non valeret ... cum accepta
... evangeliorum ...
... Petrus ad ... [illegible]
... [illegible] ... Gregorius ...
... testimonium perhibuit ad ...
... eiecit spiritum ... vita ... [illegible]
... [illegible] ... monachus ...
... Gregorius ... speculum ...
... alii monacho ... [illegible]

de ... [illegible]
... ille an-
diret ... [illegible]
... febribus ad
eo correptus est ut ... [illegible]
ad horam ... in ...
... ab hore ... [illegible]
... monachi ...
... psalmodia ...
... ille ... re-
... [illegible]
... voluntaria ...
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... Gregorius ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... Gregorius ... [illegible]
... mox ... clamat diu.
... Andreas ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... Andreas ... [illegible]
... monachus ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... monachus ...
... Gregorius ... [illegible]
... monacho ... [illegible]
... [illegible]
... mox ... [illegible]
... [illegible] spiritum ...

lanus. Eo tempore ut in cronicis legitur cum ad
huc ambrosianum officium magis quam gre-
gorianum ab ecclesiis frequentaretur, romanus pon-
tifex nomine adrianus concilium convocavit ubi
statutum est ut gregorianum officium ubique cele-
braretur observari. Cuius rei karolus imperator
executor extitit per diversas discurrens
provincias omnes clericos minis et supplici-
is ad hoc ipsum cogebat. Libros ambrosiani officii de-
bitum combureret. Multos clericos quia
rebelles erant incarceravit. Porro beatus eu-
genius episcopus ad concilium pergens invenit
ipsum concilium solutum. Qua prudentia dominum
papam ac induxit ut omnes prelatos qui concilio
interfuerant infra tres dies revocaret. Cum
convenissent, quibus gregorianus convocato concilio prin-
cipalis una sine ... missale gregorianum et librum
ambrosianum super altare beati petri apostoli posuerunt et foris eccle-
siam optime clauserunt ac pluribus custodibus
signis diligentissime munierunt et episcopi tota
nocte orationi insistunt ut deus per signum decla-
raret quem horum magis ab ecclesia servari
vellet. Sicque omnia ut ordinaverant fa-
ciunt. Mane intrantes ecclesiam apertum inve-
niunt missale super altare apertum in medio. Non
vel nec aliquis invenit missale gregorianum penitus
dissolutum et ad hoc illuc per diversa loca dispersum. Invenerunt
ambrosianum solum modo apertum super altare in eodem
loco in quo ipsum posuerunt. Per hoc igitur signo
divinitus edocti sunt ut gregorianum officium de-
beret per orbem ... ambrosianum autem in sua
tantum ecclesia observaretur. Tunc quidem super pretiosum
divinitus edocti silicet tenuerunt in ecclesia
hoc observationem. Sanctus iohannes diaconus qui
vitam gregorii compilavit quod diu unam eius
casulam et compilatorem. Quidam tunicam
... in signum ei donavit et adhuc
cum candidissima et adeo ... auctoritas
... nec quis ... non est in
... tricones ... ... ap-
petere. Sed et ... ... accessit in ... ...
... ... non ... ... circiter.

Longinus fuit centurio qui cum aliis militi-
bus cruci domini ... lanceam per foravit
et videns signa que fiebant, solem scilicet obscura-
tum et terre motum, in christum credidit. maxime
ex eo ut quidam dicunt, quod cum ex infirmitate
vel senectute eius oculi caligassent,
de sanguine christi per lanceam decurrente
fortuito oculos suos tetigit et protinus
clare vidit. Unde renuncians militie
et ab apostolis instructus in cesarea capado-
cie xxviii annis monachicam vitam
duxit et verbo et exemplo plurimos ad christum con-
vertit. Cum autem a preside teneretur et sa-
crificare nollet, iussit preses omnes eius
dentes excuti et linguam abscidi. Longinus
tamen ex hoc loquelam non perdidit, sed ac-

cepto securi omnia ydola contrivit et confregit dicens: Si dii sunt videamus. Demones autem ab ydolis exeuntes in presidem et omnes socios eius intraverunt et insanientes et latrantes se Longini pedibus prostraverunt. Et ait Longinus demonibus: Cur hic habitatis? Qui dixerunt: Ubi Christus non nominatur vel signum eius non est positum ibi habitatio nostra est. Cum igitur preses insaniret et oculos amisisset, dixit ei Longinus: Scias quod sanari non poteris nisi quando me occideris. Quam cito enim a te mortuus fuero pro te orabo et salutem tibi et corporis et anime impetrabo. Et statim eum decollari fecit. Quo facto preses abiit ad corpus eius et prostratus cum lacrimis penitentiam egit et continuo visum et sanitatem recepit et in bonis operibus vitam finivit.

De ethimologia nominis

Benedictus dictus est vel quia multa benedixit, vel quia benedictionem habuit, vel quia in eo multi benedicebantur, vel quia eternam vitam meruit benedictam (?) lege (?). Eius vitam scripsit Gregorius papa (?).

De sancto benedicto

Benedictus in Nursia provincia ortus cum Rome liberalibus studiis traderetur adhuc puer litteris studiis (?) relictis eremum petere decrevit. Cuius nutrix eum nimium diligebat usque ad locum qui dicitur Effide secuta est. Que ad purgandum triticum capisterium mutuo petens incaute super mensam dimisit et casu fractum in duabus partibus scinditur. Quod videns Benedictus flere compatiens que erant partes capisterii accepit et ab oratione surgens integrum solidatum invenit. Postmodum vero occulte fugiens in quendam locum venit et ibi per triennium hominibus incognitus mansit excepto quodam monacho Romano nomine cuius sedulo necessaria ministrabantur. Cum autem ad speluncam Romani iter non esset [illegible] panem in longissimo fune ligatum dimittebat (?) et sic ei deponere consueverat (?). In ipso autem fune (?) campanulam infixerat (?) ut ad eius sonitum vir dei cognosceret quando sibi Romanus panem preberet quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis unius caritati et alterius invidens refectioni lapidem iactavit et tintinnabulum fregit. Sed tamen eidem Romanus ministrare non desiit. Post hec cuidam presbytero refectionem sibi in paschali sollempnitate paranti dominus apparuit dicens: Tu tibi delicias preparas et servus meus in illo loco fame cruciatur. Qui protinus surrexit et cum magna difficultate eum inveniens dixit: Surge et sumamus cibum quia hodie pascha domini est. Cui Benedictus: Scio quia pascha est quia te videre merui. Longe quippe ab hominibus positus quod dies esset paschalis sollempnitatis ignorabat. Cui presbyter: Vere hodie resurrectionis dominice dies est; abstinere te non convenit quia ob hoc ad te missus sum. Sicque deum benedicentes simul cibum sumpserunt. Quadam die avis que merula vocatur importune circa faciem eius volitare cepit ita ut eam manu capi posset. Sed facto crucis signo avis recessit. Mox quidem diabolus quandam feminam quam aliquando viderat ante mentis eius oculos reduxit et eius animum in tanto igne succendit ut ille pene voluptate victus deserere heremum deliberaret. Sed subito divina gratia ad se reversus exutus vestimentis se in spinis et urticis que ibi aderant volutavit ut toto corpore vulneratus exiret et per cutis vulnera eduxit vulnus [illegible] ab illo tempore nulla postmodum temptatio in eius corpore pullulavit. Crescente igitur eius fama abbate cuiusdam monasterii obeunte tota congregatio fratrum ad eum venit et eis preesse expetiit. Quam diu negans dixit suis illorum que fratrum moribus se convenire non posse predixit. Sed tandem victus assensum dedit. Cum igitur illic regularem districtionem observari compelleret, seseque reprehendebant quod ipsum sibi prefecerant, quorum tortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cum ergo sibi conspicerent

illicitam non licere et sedere [illegible] relinquere venenum vino miscuerunt et dum regulariter apponitur, sed benedictus signum crucis edidit et quasi iactu lapidis vas illud mox confregit. Intellexit ergo quod potum mortis habuerat quod portare non potuit signum vitae. Illico surrexit et placido vultu dixit: Misereatur vestri omnipotens deus, fratres, numquid non dixi vobis quia vestris et meis moribus non conveniret? Et sic ad locum dilectae solitudinis rediit. Ubi cum virtutibus et signis cresceret, multi ad eum venientes XII monasteria construxit. In uno autem illorum quidam monachus erat qui in oratione stare non poterat, sed orantibus aliis mox foras exibat et aliqua terrena et transitoria agebat. Quod cum abbas illius monasterii beato Benedicto narrasset, venit illuc, vidit et videt quod illum monachum qui manere in oratione non poterat quidam niger puerulus per fimbriam foras trahebat. Dixitque abbati monasterii et Mauro monacho: numquid non aspicitis quis est qui istum monachum foras trahit? Qui respondentes dixerunt: non. Quibus ait: Oremus ut et vos videatis. Cumque orassent, Maurus vidit, abbas autem videre non potuit. Die igitur alia expleta oratione vir dei monachum foris stantem reperit quem pro caecitate cordis sui virga percussit. Et ex tunc immobilis in oratione permansit. Sic antiquus hostis dominari non est ausus in eius cogitatione ac si ipse percussus fuisset ex verbere. Tria autem ex his monasteriis in montis rupibus erant quae deorsum cum labore magno aquam hauriebant. Fratres autem illi viro dei saepe rogaverunt ut monasteria illa mutaret. Quadam nocte cum quodam puero montem ascendit, ubi diu orans tres petras in eodem loco pro signo posuit. Summo mane rediens et fratres pro eadem causa ad eum venientes dixit: Ite et in illa rupe in qua tres petras positas inveneritis in medio cavate, valet namque deus omnipotens etiam in illo montis cacumine aquam producere. Qui euntes rupem illam invenerunt iam sudantem, et cum in eo loco fecissent, mox aqua repleta est, quae usque nunc sufficienter emanat et ab illo montis cacumine usque ad inferiora descendat. Quadam autem die cum quidam in monasterio vir dei cum falcastro vepres ab eius loco abscinderet, ferrum de manubrio prosiliens in quendam locum profundum cecidit. Cumque de hoc ille nimis angustiaretur, vir dei manubrium in loco posuit et mox ferrum natans ad manubrium enatavit.

Placidus puer monachus ad hauriendam aquam egressus in flumen cecidit et mox eum unda rapuit et fere ictu unius sagittae a terra abduxit. Vir dei in cella positus hoc protinus agnovit et Maurum vocans quid contigisset ostendit et ut ad ipsum eripiendum pergeret imperavit. Accepta igitur benedictione concitus pergit et putans se super terram ire usque ad puerum super aquam cucurrit eumque per capillos tenens rediit. Quod ut ad virum dei venientes retulit, hoc ascripsit non suis meritis sed eius obedientiae.

Presbyter autem quidam Florentius nomine viro dei invidens in tantam devenit malitiam ut panem veneno infectum sibi pro benedictione transmitteret. Quem vir dei cum gratiarum actione accepit et corvo, qui de vicina silva de manibus eius panem accipere consueverat, ipsum proiciens dixit: In nomine domini Ihesu Christi, leva hunc panem tolle et eum in tali loco proice ubi a nullo homine inveniri valeat. Tunc corvus aperto ore expansis alis circumcurrere panem coepit atque crocitare, ac si aperte diceret obedire se velle et tamen iussa implere non posse. Cui vir dei iterum praecepit dicens: leva, leva eum securus atque ibi proice ubi inveniri non possit. Qui tandem tollens eum post triduum rediit et de manu eius annonam quam consueverat accepit. Florentius autem videns quia corpus magistri necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit, ita ut VII puellas nudas coram monachis ludere et cantare

fuerent uno sic monachos ad libidinem infla-
maret quod sanctus vir de cella prospiciens
lapsum discipulorum pertimescens invidie
locum dedit et quibusdam secum assumptis fra-
tribus iter hinc mutare intendit. Sed Florentius
cum in solario existens eum secessisse conspi-
ceret et gauderet repente solarium cecidit
et ipsum penitus extinxit. Et hic maurus per-
rexit dei virum ait Reverte quoniam
presbyter extinctus est quod ille audiens
vehementer ingemuit vel quia inimicus oc-
cubuit vel quia de inimici morte disci-
pulus exultavit quare eum
eius penitentiam indixit quod manda-
ba gaudere de inimici morte presumpsisset
Iste autem dei famulus hinc discedens ad illum mi-
grat locum non hostem mutavit. Sic ad
montem cassinum veniens et templum appol-
linis quod in eo erat evertit sancti Johannis baptiste
oratorium fabricavit et circumadiacen-
tem populum ad predicationem convertit. Sed hec an-
tiquus hostis tacitus ferens crudelibus
eius oculis se ... aperto et igneo ore
oculis qui in flammantibus visibiliter sem-
per crebro autem dicebat Benedicte Benedicte
Sed cum ille nichil responderet dicebat Ma-
ledicte et non benedicte quid me persequeris
(Quadam die lapidem quem in edificio in medio iacentem
in structuram edificii levare volebant
Sed neque duo neque tres valebant. Cum multorum mul-
titudo adesset et ab eis levari non posset
advenit vir dei benedictionem edidit et eo
magna celeritate levatus est. Ex quo pa-
tuit quod diabolus illi insidebat quem eum mo-
veri non permittebat. Cum fratres parietem paulo
altius edificarent antiquus hostis viro
dei apparuit et quod ad laborantes fratres
pergeret indicavit. Cum per nuncium ei per-
nunciari mittit fratres nolite agere
quia ad vos nunc malignus spiritus venit
cum ... plenum et ecce parietem antiquus ho-
stis evertit et quendam puerum monachum ruina

contrivit. Sed vir dei puerum mortuum et lacera-
tum ad se adduci fecit et oratione sua ipsum
resuscitatum operi pristino restituit. Laicus quidam
honeste vite mores habens singulis annis ad mo-
nasterium viri dei ieiunus venire consueverat
Quadam igitur die dum illuc iret se illi alter via-
tor adiunxit qui secum in via cibos
portabat. Cum crevisset iam hora exhortatus
est dicens veni frater sumamus cibum ne lassemur
in via quo renuente cum iterum illa hora venit
iterum ad horam ille renuit. Post modum
ad locum ipsum iverunt. Sed ille consentire no-
luit donec cum hora iam preteriisset et ecce longum
fatigatum iter pratum et fontem et quecumque poterant
ad reficiendum corpus delectare invenit. Et
viator hic ei ostendit rogavit ut paululum
hic quiescant ac comedent. Cum igitur illa
auribus et locus oculis blandirentur eius conse-
sit. Cumque ad sanctum benedictum venisset dixit ei vir
dei Ecce frater malignus hostis semel lo-
quendo persuadere non potuit secundo non valuit tertio
superavit. Tunc ille pedibus eius obvolutus
se deliquisse ingemuit. Totila rex gothorum
experiri volens utrum vir dei spiritum prophe-
cie haberet cuidam suo spatario vestimenta
regalia dedit. Cumque cum omni apparatu regio
ad monasterium accederet quem ille veniente
conspiceret dixit pone fili pone quod hoc quod portas
non est tuum. Qui pertimuit in terram cecidit et quia
tanto viro illudere presumpsisset expavit
(Clericus quidam ad viri dei vexabatur a dia-
bolo sanare ducit est. Cui ait abeo dyabolus expu-
lsus ... inde ... carnes non comedas
nec ad ordines sacros accedas quadam
die ad sacros ordines accedere acce-
ptavit ... ...
aliquot tempus ... et minores
... ordinibus ... viri dei
ex longo tempore oblitus ... accessit
ad sacrum ordinem accessit quem mortis
dereliquerunt et ... non cessavit
(Vir quidam duos flascones vino plenos

diabolus ... invasit et ... vexare ... animam

praedictum sui patris transmisit ad eum, sed ille unum in via abscondit et aliud tulit viro dei. Vir autem dei cum gratiarum actione suscepit et discedentem puerum admonuit dicens: Vide fili, de illo flascone quod abscondisti ne bibas, sed inclina illud caute et invenies quid intus habeat. Qui confusus valde ab eo exiit et rediens volens adhuc probare quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpens egressus est. Quadam nocte dum vir dei in sero cenaret, monachus quidam qui filius defensoris erat assistens et lucernam tenens per spiritum superbiae mente sic cogitare coepit: Quis est iste cui ego manducanti assisto, lucernam teneo, servitium impendo? quis sum ego ut isti serviam? Cui statim vir dei ait: Signa cor tuum, frater, signa cor tuum. Quid est quod loqueris? Vocatisque fratribus lucernam ei de manibus tolli, ipsum vero a ministerio recedere et quietum sedere.

Gothus quidam Zalla nomine perfidiae fuit Arianae. Totilae regis eorum temporibus contra catholicae ecclesiae religiosos viros ~~ardore ecclesiae religiosos viros ardore~~ immanissimae crudelitatis exarsit, ita ut quisquis ei clericus monachusve ante eius faciem venisset, ab eius manibus vivus nullo modo exiret. Quadam vero die avaritiae suae aestu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum crudelibus tormentis affligeret, eumque per diversa supplicia laniaret, victus poenis rusticus sese et res suas Benedicto dei famulo commendasse professus est, ut dum hoc a torquente crederetur, suspensa interim crudelitate ad vitae horas tempora reciperet. Tunc idem Zalla cessavit rusticum tormentis affligere, et eius brachia loris fortibus astringens ante equum suum coepit impellere, ut quis esset Benedictus qui eius res susceperat demonstraret. Quem ligatis brachiis rusticus antecedens duxit ad sancti viri monasterium, eumque ante ingressum cellulae solum sedentem repperit et legentem. Eidem autem subsequenti et saevienti Zallae rusticus dixit: Ecce iste est de quo dixeram, Benedictus pater. Quem dum fervido spiritu cum perversae mentis insania

intuitus, magno eo terrore quo consueverat actus se existimans, magis coepit vocibus clamare dicens: Surge, surge, et res istius rustici quas accepisti redde. Ad cuius vocem vir dei protinus oculos levavit a lectione, eumque intuitus mox etiam rusticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos flexisset, miro modo tanta se coeperunt celeritate illigata brachia dissolvere, ut dissolvi tam concite nulla hominum festinatione potuissent. Cumque is qui ligatus venerat coepisset subito absolutus stare, ad tantae potestatis virtutem tremefactus Zalla ad terram corruit, et cervicem crudelitatis rigidae ad eius vestigia inclinans orationibus se illius commendavit. Vir autem dei a sancta lectione minime surrexit, sed vocatis fratribus eum introrsus tolli ac benedictionem accipere praecepit. Quem ad se reductum ut a tantae crudelitatis insania quiesceret admonuit. Qui refectus recedens nihil ulterius petere a rustico praesumpsit, quem vir dei non tangendo sed respiciendo solverat.

Cum quodam tempore in Campaniae regione fames incubuisset, magnaque omnes alimentorum indigentia angustabantur, iam in Benedicti monasterio triticum deerat, panes vero paene omnes consumpti fuerant, ita ut non plus quam quinque ad refectionis horam fratribus inveniri potuissent. Cum eos venerabilis pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modeste increpando corrigere et rursum promissione sublevare dicens: Quare de panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinae modii ante fores cellae in saccis inventi sunt, quos omnipotens deus quibus deferentibus transmisisset nunc usque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, deo gratias referentes

didicit mus tam in habitu dum nec ipsum
te dubitare. Cum quoque quidam habens
infantem morbo elephantino corruptum
in quo iam pili caderent et cutis tumer-
et atque increscentem saniem occultare
non posset quia ad virum dei a beato patre
eius missus est et saluti pristine reddi-
ta celeritate redditus est et debitor in uno sac-
gratis duo opulissime et post modum de-
pin in loco operibus presentaverit modo fel-
ic ob dominium. Cum quidam de fratribus ad
locum quendam mitteretur ne id monasterium
construerent consuetudine se ad eos ve-
turum dixit et quale ostium deberet in deinceps.
Nocte vero eadem qua illucescebat promissus
dies monacho quem illuc preposuerat atque
eius preposito in somnis apparuit et loca singula
ubique edificari deberent subtiliter de-
signavit. Qui visioni fidem non dantes
et adhuc ipsum expectantes, tandem ad eum
reversi dixerunt: expectavimus pater ut veni-
res sicut promiseras nec venisti. Et ille:
quare fratres ista dicitis? Numquid non vobis
apparui et loca singula designavi? Ite et
sic per visionem audistis omnia ordinate.
Non longe ab eius monasterio erant due sancti-
moniales fere ex nobili genere que linguam
non restringebant, sed eum qui eis preerat
intractabilis sermonibus se et ad iracundiam
provocabant. Quod cum viro dei relatum
nuntiatum esset: Corrigite linguam vestram
alioquin excommunicabo vos. Quam excommunicationis sententiam
non proferendo intulit. Sed in concepta re-
cte mores mutare nolentes infra paucos dies
defuncte sunt et in ecclesia sepulte. Cumque
misse celebrarentur et diaconus ex more
diceret: quicumque non communicat exeat foras,
nutrix earum que pro eis semper oblationem offerebat
eas de sepulchris suis progredi et exire
ecclesiam videbat. Quod sancto benedicto nuntia-
tum esset, ille manu oblationem dedit
dicens: ite et hanc oblationem pro eis offerte

et ulterius excommunicate non erunt. Quod cum factum
esset et diaconus ex more clamasset, abeuntes
de ecclesia ultra non sunt visae. Cum monachus quidam
ad visitandos parentes exisset sine bene-
dictione et eadem die qua ad eos pervenit defunctus
fuisset et sepultus, semel et bis corpus terra
eiecisset, pervenerunt eius parentes ad eum et ut
ei suam benedictionem impenderet rogaverunt. Qui
corpus domini accipiens ait: hoc super pectus
eius ponite et sic sepulture tradite. Quod cum
factum fuisset, susceptum corpus terra retinuit
nec ulterius proiecit. Quidam monachus in mona-
sterio manere non valens, instante diu ...
tandem iratus abire permisit.
Qui mox ut de monasterio exivit aperto ore
draconem venire in via contra se videns
clamare cepit dicens: Currite currite
quia draco iste me devorare vult.
Currentes fratres draconem minime invenerunt
sed trementem et palpitantem mona-
chum ad monasterium reduxerunt. Qui tandem promisit se
numquam de monasterio recessurum. Cum
tempore quodam illam provinciam fames valida
occupasset, et vir dei omnia que invenire potuisset
egentibus tribuisset, igitur nichil in monasterio
preter modicum olei in vase vitreo remane-
bat, iussit cellerario ut illud modicum olei
cuidam egenti daret. Ille hoc quidem audivit
sed implere contempsit eo quod nichil olei fratribus
remaneret. Quod vir dei ubi cognovit, vas
vitreum cum oleo per fenestram proiecit ut in
monasterio per inobedientiam nichil remaneret. Pro-
iectum igitur super saxa ingentia cecidit,
nec vas fractum nec oleum effusum est. Quod ille le-
vari iussit et integrum postulanti dari. Mona-
chum vero illum de inobedientia et diffidentia increpans
se orationi dedit et statim vas quoddam magnum
quod vacuum erat oleo plenum fratribus ita
crevit ut per pavimentum defluere videretur.
Quadam nocte ad visitandam sororem suam
descenderunt. Cumque ad mensam sederent rogavit
eum ut secum illa nocte maneret. Cumque

Ille nullatenus acquiesceret, illa caput in manibus rogatura dominum exoravit. Cumque caput levasset tanta coruscationis et tonitrui tempestas et tanta inundatio pluvie erupit, ut nec quidem pedem movere potuissent. Cum quidem antea tanta serenitas extitisset. Illa namque lacrimarum fluvios fundens serenitatem aeris ad pluviam traxit. Tunc vir dei contristatus ait: Parcat tibi deus omnipotens soror, quid est quod fecisti? Cui illa: Rogavi te et audire noluisti, rogavi dominum et exaudivit me. Egredere nunc si potes. Sicque factum est ut totam illam noctem pervigilem ducerent atque per sacra eloquia sese vicaria relatione satiarent. Et ecce post triduum cum ille ad monasterium redisset, elevatis oculis animam sororis sue in specie columbe celi secreta penetrantem aspexit. Qui mox corpus eius ad monasterium duci fecit et in monumento quod sibi preparaverat collocavit. Quadam nocte dum per fenestram aspiceret et dominum exoraret, vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse. Videns quoque totum mundum velut sub uno solis radio collectum ante oculos eius adductus est, et quasi animam Germani episcopi Capuani ad celum deferri vidit. [illegible] postea comperit quod eadem hora a corpore migravit. Eodem anno quo de hac vita erat exiturus obitus sui diem fratribus denuntiavit. Die autem sexta ante exitum suum aperiri sibi sepulchrum iussit. Qui mox febribus correptus cepit per singulos dies languere ingravescente. Sexto die in oratorium se portari fecit, et exitum suum dominici corporis et sanguinis perceptione munivit atque inter discipulorum manus imbecilla membra sustentans erectis in celum manibus stetit et ultimum spiritum inter verba orationis exalavit. Ipsa die duobus fratribus, uni in cella manenti, alteri longe posito revelatio eadem monstrata est. Viderunt namque viam palliis stratam innumeris coruscantem lampadibus a cella sancti Benedicti versus orientem usque ad celum tendentem. Cui venerandi habitus vir desuper clarus assistens, cuius esset via quam cernerent inquisivit. Illi autem se nescire dicentes, ait: Hec est via qua dilectus domini Benedictus celum ascendit. Sepultus vero est in oratorio sancti Iohannis baptiste, quod destructa ara Appollinis ipse construxerat. Floruit circa annum domini DXVIII tempore Iustini senioris.

Patricius circa annum domini CCLXXX floruit. Hic dum Scotorum regi Christi passionem predicaret, stans ante eum et appodians se super baculum quem manu tenebat, casu super pedem regis fixit et aculeo pedem perforavit. Rex vero credens sanctum episcopum ex industria hoc facere et se aliter fidem non posse suscipere, patienter pro Christo tulit. Tandem sanctus hoc cernens stupefactus, precibus regem sanavit ac insuper obtinuit ut nullum venenosum animal in patria illa vivere possit. Immo et non solum obtinuit, immo et ligna et coria illius regionis venenis contraria. Quidam autem homo vicini sui ovem furatus erat et comederat, cui sanctus sepius ortatus est ut satisfaceret. Cumque ille et multis aliis (?) operam dare toties (?) [illegible], in virtute Ihesu Christi precepit ut ovis in ventre eius coram omnibus daret balatum. Quod cum factum esset, egit reus penitentiam et alii a furto abstinuerunt. Erat autem ei consuetudo omnes cruces quas videret devote adorare. Sed cum quamdam pulcherrimam crucem preteriret et a suis admonitus adoraret, audivit vocem de sepulchro dicentem: Ego hic sepultus sum paganus, et signo crucis indignus, unde fecit eam abinde tolli. Cum vero preteriret [illegible] monumentum predicaret et sanctum [illegible] facere rogaretur dominus ut aliquod signum ostenderet per quod inde tremerent (?) [illegible].

Iussu quoque domini in quodam loco circulum magnum cum baculo designavit et ecce terra intra circulum magnum se aperuit et puteus maximus et profundissimus ibi apparuit. Et revelatum est beato Patricio quod ibi quidam purgatorii locus esset in quem quicumque vellet descendere nec alia sibi penitentia non restaret nec aliud pro peccatis purgatorium sentiret. Plerique autem non redirent et qui redirent eos a mane usque in sequens mane ibidem morari oporteret. Multi quoque ingrediebantur qui de cetero non revertebantur. Post longum quoque tempus mortuo Patricio vir quidam nobilis nomine Nicholaus cum peccata multa commisisset ac eum suorum delictorum peniteret purgatorium sancti Patricii sustinere voluit. Cum autem xv diebus ut omnes faciebant se ieiuniis macerasset aperto hostio cum clave que in quadam abbatia servabatur in predictum puteum descendit et quoddam hostium a latere putei invenit. Quod ingrediens cum quoddam oratorium reperisset quidam monachi albis induti oratorium intrantes officium fecerunt Nicholao dicentes ut constans esset quia multas demonum temptationes eum pertransire oporteret. Cum autem ille requireret quomodo [illegible] contra illos dixerunt: cum te penis affligi senseris protinus clama et dic: Ihesu Christe fili dei vivi miserere mihi peccatori. Recedentibus quoque predictis viris convenerunt demones ut eis obediret primo blandis promissionibus persuadentes asserentesque eum custodire et ad propria incolumem perducere. Sed cum ille eis nullatenus obedire vellet protinus diversarum ferarum terribiles voces audivit et mugitus prout si omnia elementa everterentur. Ad quod cum ille timore horribili perterritus dixisset: Ihesu Christe fili dei vivi miserere mihi peccatori protinus exclamavit et tantus omnis illarum ferarum tumultus extinctus est. Inde procedens in alium locum

invenit multitudinem demonum dicentium: putas quod manus nostras evaseris? Nequaquam. Sed nunc potius torqueri incipies et affligi. Et ecce quidam maximus ignis terribilis ibi apparuit. Dixeruntque ei demones: nisi nobis assenseris in illum ignem te cremandum iactabimus. Quod cum ille renuisset ipsum arripientes in illum ignem terribilem proiciunt. Ubi dum cruciaretur protinus exclamavit: Ihesu Christe fili dei vivi miserere mihi peccatori. Statim quoque ignis extinctus est. Ad alium deinde locum veniens quosdam vivos in igne iactatos [illegible] et laminis ferreis candentibus a demonibus usque ad viscera flagellari [illegible] nec [illegible] dolore mordere et clamare. Preterea quosdam demones flagellabant. Vidit etiam alios qui medio corpore in terra serpentes vorabant et bufones ignitis aculeis eorum viscera extrahebant. Cum autem eis assentire nollet in eundem ignem ad penas proiectus est et eisdem laminis ferreis flagellatus. Sed cum ille Ihesu Christe etc. exclamasset a predictis penis penitus est liberatus. Deinde ductus ad quemdam locum ubi homines in sartagine frigebantur. Vidit rotam maximam ferreis igneis plenam in quibus pendebant multi homines et ita velociter volvebatur quod totum velud unus globus igneus esse videbatur. Post hec in medio maximam domum vidit foveas habentem bullientibus plenas metallis in quibus alii unum pedem alii duos habebant alii usque ad genua alii usque ad ventrem alii usque ad oculos. Sed his omnibus per invocationem dei in quolibet processu evasit. Vidit etiam latissimum puteum unde fumus horribilis et fetor intollerabilis exibat in quem homines ut ferrum candentes in modum scintillarum exibant. Dixeruntque ei demones locus iste quem conspicis est infernus in quo deus noster Belzebuth habitat. In ipsum puteum

reiectabimus si nobis assentire renueris post quam autem illuc iactatus fueris ullum inveniendi remedium optinebis. Quod cum ille audiret contempsit. Ipsum autem arripienter ipsum in puteum iactaverunt quem tam vehementi dolore assumptus est ut se oblitus sit dei invocare. Sed dum ille ad se rediret: Jhesu Christe fili dei vivi miserere mei peccatori exclamavit. Continuo de eo fortiter proiectus illesus ille exivit et omnis demonum multitudo territa inde evanuit. Ductus ergo ad alium locum vidit quendam pontem transeundum, sed quod erat periculosus tres habebat: arctus erat et acutissimus ad instar gladii politus et lubricus, sub quo fluvius ingens sulphureus igneus fluebat. Sed quod omnino se posse transire omnino desperaret, tandem recordatus verbi quod eum de tot malis eripuit confidenter accessit et unum pedem super pontem ponens: Jhesu Christe fili dei vivi etc. dicere cepit. Validus autem clamor adeo eum terruit ut vix subsistere valeret. Sed predictum proferens securus incessit; deinde alium pedem posuit et eadem verba iteravit. Ad quod et ter processit eadem repetens et sic securus transivit. Venit ergo in quoddam pratum amenissimum, de quo variorum florum mira suavitas redolebat, et ecce duo speciosi iuvenes ei apparuerunt qui ipsum ad quandam civitatem speciosissimam ex auro et gemmis mirabiliter rutilantem perduxerunt, de cuius porta odor mirabilis emanabat, quo ita recreatus est quod nullum dolorem vel fetorem sensisse videretur. Dixeruntque ei quod illa civitas paradisus esset. In quam cum Nicholaus intrare vellet, dixerunt ei quod prius rediens ad suos rediret. Nam per quos venerat eum redire oportebat, demones tunc eum non ledentes sed eo viso fugientes, et post dies xxx in pace quievit et tunc civitatem illam ingressus est. In reditu Nicholaus in ascendendo illo loco quo descendendo se recordatus invenit.

[rubric:] totus ... agitur natalis post xxx dies in domino feliciter requievit

Annunciatio dominica dicitur quia hodie ab angelo adventus filii dei in carnem fuit annunciatus. Congruum autem fuit ut incarnationem filii dei precederet angelica annunciatio triplici ratione. Primo ratione ordinis, ut scilicet ordo reparationis responderet ordini prevaricationis. Unde sicut dyabolus temptavit mulierem ut eam pertraheret ad dubitationem et per dubitationem ad consensum et per consensum ad lapsum, sic angelus nunciavit virgini ut nunciando excitaret ad fidem et per fidem ad consensum et per consensum ad concipiendum dei filium. Secundo ratione ministerii angelici, quia enim angelus dei est minister et servus, virgo autem electa erat ut esset dei mater, et congruum est ministrum domine famulari, conveniens fuit ut beate virgini annunciatio per angelum fieret. Tertio ratione lapsus angelici reparandi, quia incarnatio non tantum fiebat ad reparationem humani lapsus sed etiam ad reparationem ruine angelice, ideo angeli non debuerunt excludi. Unde sicut sexus muliebris non excluditur a cognitione misterii incarnationis et resurrectionis, sic nec angelicus nuncius. Immo deus utrumque per angelum mulieri nunciavit, scilicet incarnationem virgini Marie et resurrectionem Magdalene. Cum igitur beata virgo a decimo anno etatis sue usque ad xiiii in templo cum aliis virginibus extitisset et votum continentie emisisset, nisi deus aliter disponeret, desponsata est Joseph, deo sibi revelante et Joseph virga florente, sicut in hystoria de nativitate virginis plenius invenitur, et Bethleem unde oriunda erat nuptiis peractis, ipsa vero in Nazareth in domo parentum rediit. Nazareth interpretatur flos. Unde dicit Bernardus: flos voluit nasci in flore et de flore

[margin:] Ad reparationem humani lapsus sed etiam

et sicut cepit angelus ei apparuit et ipsam salutauit dicens Aue gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus et benedictus etc. Sicut ipse nos ad salutationem nostre gratie et exemplum nobis prebuit in resalutationis uerbis, sed primo uidendum est quare deus nuntium suum uoluit desponsari. Vnde super illud allegat beatus Bernardus tres rationes dicens necesse erat desponsatam esse Mariam Ioseph quoniam per hoc a demonibus misterium absconditur et a sponso uirginitas comprobatur et uirginis tamen uerecundie et fame prouidetur. Quare est ideo non ab omni gradu mulierum comprobatur collectis magnificantis uirginibus et maritis benedicta tu in virgo sit. Vnde exemplum ... Quantum uero ... uite. Vnde non inuenimus bonum complete. Vnde non per ... genealogie ... dicens ergo angelus Aue gratia plena dominus tecum benedicta uirtute gratia diuinitatis in corde gratia caritatis in ore gratia affabilitatis in manibus gratia munere et largitatis. Sed plena quia de plenitudine eius omnes accepimus captiui redemptionem tristes consolationem peccatores ueniam ... gratiam angeli leticiam de qua tota ciuitas gloria. Filius hominis humane substantiam deus creaturam deus ... qui genuit quem genitus deus spiritus sanctus quo conceptus et deus filius ... tribuendo. Sic dicit beatus Bernardus tu in mulieribus et ... omnis mulieres quas ... eius ... uirgo mater et mater dei. Triplici maledicto mulieres subiecte erant scilicet maledicto opprobrii, maledicto partus et maledicto supplicii. Maledicto opprobrii quo ad non concipientes unde dixit Rachel abstulit deus opprobrium meum. Maledicto partus quo ad concipientes unde ... Et in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me etc. Maledicto supplicii quo ad parientes unde Genesis in dolore paries etc. Sola ergo uirgo ... benedicta est inter mulieres quia uirginitatem ... ad deum fecundum et fecunditatem in concepcione ...

... et solum ipsum fecunditas dignitas plena. Sic dicit beatus ... quod fuit una in ... que filium dei ... benedictus ... magnitudo ... dulcissimus ... cordis ... quod ei fuit ... de celo ... cui ... Maria ... angelica salutatio spiritus sancti ... uentrem filii dei incarnationis ... et benedictus ... quod sic ... fuit unde ... Vnde ... uirginitatis plenitudo ... conceptione ... dolore ... auditu ... cogitationis qualis esset ista salutatio ... uirgo in auditu in affectu et cogitatione ... tacuit in affectu ... cogitatione ... de angelica ... uisione ... gaudium ... angelos ... audientes ... angelus blandus ... ista ... cum audiuit beatus ... uirginalis ... formido ... et cogitatione ... et discretionis et ait angelus ... ei dicens Ne timeas Maria inuenisti gratiam apud deum ... gratiam dei et hominum ... mortis destructionem uite reparationem. Ecce concipies in utero et paries filium et uocabis nomen eius Ihesum id est saluator ... qui saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Hic erit magnus et filius altissimi uocabitur ... ille qui est magnus. Deus fortis est magnus ... magnus homo magnus doctor et magnus propheta. Dixit autem Maria ad angelum quomodo fiet istud quoniam uirum non cognosco ... non cognoscam ... et ... uirgo ... ecce Maria ... dubitando. Tunc ergo ... Zacharias ... plagam ...

Super hec tertius ...meri. assignatur. iiii. dicitur
dicere ille parvorum conuincitur non verba sed
corda perscrutatur. similiter dixit nunc sed quod se-
cundum indicamus certo. in interrogatum
cum dubitavit. Christe ...davit. hec quo vacuum
credidit ille dubitando ... hec integre
ordinem quod ait ille quomodo nullo ... ponere
pro ... ille ... exceptione ... cre... persuasio
accedit ad fidem vel sine ex... provocatio
ad fidem ... ... ille ...
... ... dubi
tando ... sed modus sui et ordinem ...
... sic modus ... vel ... ...
... ...
salutavit et videns angelus dixit ei spiritus sanctus
... ... conceptum
... ... et ... conceptus de spiritu sancto
hec ... ... iii. Primo ... ...
... ...
... ... filium
est Iohannes ... ...
et ... ...
... ...
conceptus de spiritu sancto ... ...
... ...
... ... angelus ... ...
... ... spiritus sancti concepit
est ... ...
... ...
... ...
est amor ... ...
... ...
de amore spiritus sancti ... ...
... ...
... ... gratia
... ...
solis ... ... virgo ... ... plena
... ...
... ...
... ... mea ... ...
... sic ... ...
... ... spiritus est ... ...

Umbra cum sit medium inter lucem et nos
... ...
... ...
lumine ... ...
... ... dicere illum modo ...
spiritu sancto ... ...
suo ... ... obumbratio ...
... ... et
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... obumbrabit et ...
... ... elizabeth
cognatam tuam et cetera. ... ...
... ...
... conceptus elizabeth ...
... ...
... gaudium gaudio ...
... ...
... ...
virgo ... ... audiret ...
... ... filii ...
... ...
... ...
... salvatoris ... ...
... adventus ... ... ordine
... ...
... ...
... ... audiens cognatam ...
... ...
de obsequio ... ...
... ... obsequi ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... surge ...
... surge ... ...
... ... maria ...
... ... ad celum ...
... ...

Vbi in tantum b. alijs in aure alijs in
ore alijs in manu libri dei scriptum fuit
se memoratur marie a filio e in aure
per angelum salutationem in corde per fi
dei ioree per confessionem in manu per ope
rationem in ventre per incarnationem in sinu
o per sustentationem. In hac itaque verbo
fiat mihi secundum verbum tuum b. solo non fiat
ab initio declamatione predicauit aut
signaliter signum aut figuratione
silentio silentio in spiritu ipso b.
incarnationem verbi in statim statim
filius dei in utero illius conceptus est persec
gradus deus perfectus homo et ipse prima die concep
tionis tante sapientie ac potentie erat
ut quante in xxx anno fuit. Tunc s
gens assurgens abijt ad helizabeth con
gnatam salutatque. Iohannes in eius utero ex
ultauit gloria qui lingua non poterat
animo exultante salutauit et sic pre
siauit. Ostium zachariae dum a et cetera
obsequio cetera mensibus donec iohis
nasceretur que in manibus suis dicitur leuasse
uerius sicut in libris iustorum legitur. In hac
die non dei premissum tempus tamen cuncta
deus multa operatus est quia ante eam
guis mensibus declaratur. Salue festa
dies quae vulnera nostra coherces angelus
est missus et passus in cruce christus est adam
factus et eodem tempore lapsus. Ostium
decime caym abel fuit abeliste. Oblatio
melchisedech sicut supposuit aries
est euellatus per baptista b. petrus eu
pro iacobi eo isodem tempore eodem
tempore ... multa refulgio
lauro ... in ipsum suscipi
enim. Cyrlles quidam diues ac
nobilis seculo abrenuncians cor
dine intrauit in ordine et qui a lucer
nessine erubescentes monachi
eum nobilem fratrem ut laicos depu
tari dediuro ei magistrum siftorte

modum addiscere potest et ibi ac certeris
monachos perueniret. Sed cum diu cum ma
gno studio et multo oratione potest hic duo tamen
bsa aue maria addiscere potuit; hec
autem retinuit. Vbi autem deambulans
quasi agens eo incessanter ruminans
Tandem moritur et annicio cum alijs fratribus
sepelitur et ecce super eius tumulum quem
cessum extrescit lilium et quod folium
aue maria litteris aureis scriptum in scripturam
Currentes omnes ad tam grande specta
culum terram de tumulo effodiunt et
radicem lilij de ore de sancti procedere re
periunt intellexerunt quanta deuotione
notare illa duo verba dixit quod dolore miri
honoris peruenit alius in quodam
aniles querii in una crumenam centum
habuit et omnis misericorditer sententia
tione aliquis spoliatus inuenit eum dixit
eorum die salutato nec pro aliquibus in pecu
nia eligerent abiurant salutationem aliquam
die cessare uolebat. Audiens autem nec quod
dam ut religiosus sciens in tristitiam
fuerit ipsum predictis uolens quemdam
expoliauit uos sed in a rogauit predo
nes ut ipsum dicunt suum dedicauit
ut ad ipsum legit secretum quod persecutor ad
duci autem rogauit mulierem uo omnis
de familia sua in castro congregatam
fuit non eis illum dixit predicatorem
Cum autem congregati fuissent ille ait ne
quisquam omnis estis sed aliquid adhuc deest.
quicquid se sedem omnis esse asseuerat
rebus diligentius perquirit et aliqui
inuenientes absente esse tunc dixit exclam
auit dicens qui solus illuc cum uenit
non nescit. Ille autem dicit. Hic ille est quem solus
decere pro eo quod ceteris inuictus et imediatum
deduxit. Sed autem vultum dei indignans reno
luuis tribulationes odit capitis indignat et statim
infans eo agebatur nec peruenit ante
deo inde sanctus verbum autem sancte dixit eiam

adiuro te per nomen domini nostri ihesu christi ut
quis sis nobis edicas et quam nam ob causam
huc venisti palam pandas. Cui ille
respondit: Heu me adiurantis potestas cogit
invitum. Ego enim non sum homo sed de-
mon qui formam hominis accepi et
eum a tuis [illegible] sic permansi. Nam
princeps noster me huc misit ut die
qua hic sine intermissione salvatoris nostri di-
cere diligentius observare non tenerem
peccare acceptam ipsum commune tuum gla-
re et sic in malis operibus nunc finiret
ut esset. Numquam tamen in die illa salvationem
dicebat ipsum potuisse habere non poteram.
Ecce enim de die in diem diligentius observavi
et nullam dicere eam salvationem praeter-
misit. Hec audiens miles vehementer ob-
stupuit et ad pedes viri dei se prosternens
veniam postulavit. Innumeris de-
inceps vitam mutavit. Vir autem sanctus dixit
demoni. Precipio tibi demon in nomine domini
nostri ihesu christi ut hinc tam cito recedas
et tale in loco habitationis possideas ubi
nullum dei gementem in nocumentum recipere
sinas. Hic vir in vita dedit demonio
abscedens evanuit.

De passione christi

Passio christi ex dolore amara
fuit et illusione despectiva
et extimulatione multiplicata fuit
(?)ationi. Dolor autem causatur ex quinque. Primo
ex eo quod quasi passio fuit ignominiosa
ratione ignominiosi loci quia in calva-
rie ubi malefactores puniebantur fuit
ignominiosum supplicium quia morte
turpissima condempnatus est. Crux enim sup-
plicium erat latronum et licet tunc esset
multe ignominie nunc est tamen secundum quod dicit
augustinus crux quae erat supplicium latro-
num nunc transiit ad frontes imperatorum. Si
tantum honorem deus contulit supplicio suo
quid conferet servo suo. Pro ignominioso con-
sortio quia cum sceleratis deputatus est et sola

latronibus qui prius perfuerunt sicut latrones.
Sed postea eorum unus conversus est. Dimas
qui erat ad dextram sicut dicitur in euangelio nicho-
demi. Et alius dampnatus est. Gestas
qui erat ad sinistram. Unus quorum dedit
regnum alteri dedit supplicium. Ambrosius.
auctor pietatis in cruce pendens iusticia
ubi negotium pietatis officia dividebat.
persecutionem apostolis pacem discipulis dat
apostolis corpus iudeis patri spiritum virgini
paranimphum latroni paradisum peccatoribus
infernum cruce christianis
penitentibus commendavit. Ecce testamen-
tum quod fecit christus in morte pendens in cruce.
Secundo ex eo quod fuit iniusta quia non erat
inventus dolus in ore eius et ideo quia
tantum indigne penam dolendam erat.
Accusatoribus enim tria imposuere pro quibus eum accu-
sabant. Videlicet quod tributum reddi pro-
hibebat quod se regem dicebat et quod se
filium dei faciebat. Contra has tres accu-
sationes dicitur in parasceve in persona
salvatoris tres excusationes popule meus
et cetera. Ubi ex persona christi dicitur beneficium eius est
latum super liberationem ex egipto regni
in deserto plantationem vinee in loco
optimo. Quod dicit christus accusas me de eo
quod prohibui tributum solvi grates agere de-
bes quia liberavi te a tributo. Accusas
me quod dixi me regem potius debes
grates agere quod pavi te in deserto. Accu-
sas me quia filium dei dixi me potius
grates age quia te in vineam meam elegi
et in loco optimo te plantavi. Tertio
ex eo quod fuit ab amicis dolor passionis
tolerabilior. Ut enim dolor sic fuit
ab hiis a quibus aliquis debet
eum in causa ut ab hiis quibus aliquid
in commodum attulisset. Sed tamen passus
ab amicis et ab hiis a quibus debebat
esse sibi amicitia. Iste apertius ab hiis
de quorum stirpe natus est de hiis duobus

dicitur nimis amara in passione mea. et c. Iob xxx.
noti mei quasi alieni recesserunt a me. et
cum ab hiis a quibus multa bona contulisse-
t. Jo. x. multa bona opera et c. Volo-
ne ihesu autem dulcis cum hominibus conversatus
es quod magis in peruendarum (?) alias larg-
gitus es. quam durius a superbis passus
es de quibus duritiam durissima
amaritas contulit. Certe ex tone tene-
ritudinis cordis tui insignis dicitur de eo
ii. re. ple ipse est quasi tenerrimus ligni
vermiculus. O iudei lapides estis sed
lapidem percutitis molliorem de quo
resonat tinnitus pietatis. Item secundo
dictus est illis multis ubi ...
et illud sacratissimum corpus pectus et di-
carnis flagella secuerunt. Secundo ...
ex eorum fine ... quia post pre-
torium sensus ... in fine ... dolor
mortis quod lacrimatus est sicut dicit hebr.
v. ubi ascendit in altum ... longum ...
dire fortiter clamans ... ex-
citare clamori lacrimas addidit
ut homo compatiens alias sibi lacrimas
fudit. Secundo in resuscitatione lazari et se-
cundum super ... lacrime fuerunt
amoris ubi et quidam ... videntes
eum lacrimantem dixerunt ecce quo-
modo amabat eum. Sed fuerunt compassionis
Sed hee tunc fuerunt doloris. Secundo fuit
in audiendo convicia obprobria et blasphemias
in ... Ysa. ii. iiii. ... luce
in quibus obprobria et blasphemias
audivit. Primo in excellentissimam
nobilitatem quia quantum ad divinam na-
turam fuit eterni regis filius et quantum ad
humanam de regia stirpe genitus
et tamen ... homo fuit rex regum
... in ... ... vi ...
quia ipse est ... verbum ... ...
dicitur ... ... est filius ... ... fine est fine
est vitans ... verbum patris ... ...

Sed ... ... potestatem quia omnia per ipsum
facta sunt. Et sic ipso sanctum est in ... sin-
gularem bonitatem quia nemo bonus nisi solus
deus ... et audivit obprobria et blasphe-
mias. Primo quantum ad nobilitatem ... non-
ne hic est filius fabri nonne mater eius di-
citur ... Secundo quantum ad potestatem ... xii.
non eicit demonia nisi in principe demo-
niorum. Item ... xxvii. alios salvos fecit
se ipsum non potest salvum facere credi-
derunt eum impotentem cum adeo potens
existit quod persecutores suos solo verbo
prostravit. nam cum ille interrogasset quem
queritis et illi respondissent ihesum nazarenum
conversi ceciderunt in terram ... ...
... ...
... ...
latentis ... ...
... qui moriendo ... ...
... ... mortuus ... ...
quo adiuvante. Jo. viii. tu de te ipso te-
stimonium perhibes testimonium tuum
non est verum. ecce quod dicit ipsum
... ...
tatem ... scire ... ...
veritatem non ... ...
... ... non
in veritate permansit et ... de veritate
... ... Sed ...
solum audite. ... est quod ...
non audimus quia ... quos ... ...
... ...
... quod solebat ... ...
et ... ... et solum non ...
... Secundo est ... ... quod
quod ... ...
... et multa ... ...
... ... et ... ...
... in ... ...
... interrogans quid est veritas ... et
... veritas de celo est ... ...
veritas ... ... quomodo ... veritas ...

gaudium abhuc quam potentem huius ictus
Certo quo ad bonitatem diuertitur .i. ipsum
prodere eum i corde .Io .xv. nos sumus quia
hymolus traditor est et seductor est i sermone
xii lic . cum monuit ipsum doceret . per brucia sam
vicatam i capiens agnellus ubi legis
pia nutator est i capite .Io .xv. ut est ibi hora
qui salibus non custodit. Cerco sunt sodo
unique imaginem ferme sentire potum
in nocte caluarie veniet cor feria mor
tuorum uni dei i lapis mortuus caluarie, que
eius capitis huana nuda et quia se x cal
lebant reti et multe ossa capitum iac
erant ibi eum diceban calueriae locus uel
iniuriar. Certo sunt igitur uiri condam
uniuersaliter dederunt ei acceptum comitum
et felle mixtum ne ex aceto acius morere
et pi custodis custodia ac liberaret
dur crucifixos ut mori sinceri biberit.
et ex mirra pure olphanus et ex felle
granarium agnus per meo repletus sicut
aceto felle dulce dicebat adimpleret
capite morientibus primo mortuus. Ego
sum i mactu qui i omnibus partibus ceteri apparent
tenit . prodis usque adiutricem non sunt i cera
mus de qualiter i omnibus sensibus dolore
hunc dicit . cap de angelus tenebris
spiritibus desinere spinarum pungitur. fer
ens pulchis per illus homini spinis mundi
deuita . oculi lucidiores sole calligent
i nocte aures que audiunt angelicas laudes
audient peccatorum insultus . os quod docet angelos
felle et aceto potatur . pedes quorum scabellum
adoratur quia sanctum est cum clauis affiguntur.
manus . n . que formauit celos et i cruce ex
tense et clauis affixe . ubi lacus lauan
sporar . i quo plurimo non remisse ieo
usi lingua . ubi per triduum biberant
et unde . Ego sicut ipso commandauit. Ego est pre
tiosus et illusione despectus .xiii. n.
nimis sum et illusum . per i domo anne
uel tempus spiritum alapis ubi latrones odiorum.

Ih[esu] . malum uni bone ihesu desiderabilem
niue desiderant angeli perspicere quam nunc
i quenieluunt manibus peccatoris i opprobrio
derisione compuerit nec auertit illis
nibus perpetrum . Ego i domo herodis
quem sermoni et non sane mitissimi
tormenta ex eo quia illi i ab eo tristi
here posuit per derisionem et ueste al
ba induit . ubi tu es ho et lis sed de
floribus et ego des et ho corona spine
a . tu ho coronis in manibus et ego
per desertis ab herode sim i ueste al
ba . tu perfidis e genitibus et ego
genitibus laboraui . tu i caueris ubi
extendis i mod . cheis i gaudium et ego
ea i cruce extensa luxu i opprobrium ego
i cruce dolui et tu i cruce exultans
tu his latus apertum i pecto i signum
bone gratie et ego latus fossum lancea
ue tu i cruce et ego suspiciam
te . Sed qui de . qui tue passionis com
ho de pilato et indeus . Sic tentabo
illum qui non eius dignum audire sua
i usione . Sed qui est tua prima et plo
rante et so . x . tolumus uolunt te pri
cruciamente . Ego qui clauos unde ubi
cor calumpniabantur et de plurali a bo
Ego i domo pilati ubi milites clam
de tortura ei que dedimus e dicitur
i manum dedimus coronas spineam
sibi capitis posuimus et genu flexo dix
imus aue rex iudeorum . Illa corona
spinea dicitur esse de iunco marinis cuius
acies non minus acuta spina est et tene
ra . ubi et sanguis de capite co
rona illa ex tam spinea . ubi b
ca illa di uiui multipliciter spine con
spicere ubi ad cerebrum quodam est de aug
ustis tres opiniones . ubi . sicut anima principali
habet sedem . i . i in corde . ubi . de corde
exeunt male cogitationes . ubi sanguine
per ille anima omnis carnis i sanguine est.

uelo

xpi . des . ther

ego clauos de spi
ne tu i albus uesti
ri pudias .

exultas .

trenebris

xpi

l' in capite ipsi inclinato capite tradi-
dit spiritum. hanc triplicem oppressionem uide-
licet ipso facto uidentur sensisse uani
eius ania a cruce euellerent. confitentur ipsi
a capite conspuentes usque ad terebus in-
fixerunt. confitentur in lancea uenerunt ge[illegible] leuiter
in pedibus et manibus confitentur tolle conse-
latus perforauerunt. contra has tres illusio-
nes in passione perunctimus an tenela
tres contra tres actiones ad rationem
dicentes agnos et c. que sunt honorantes
et illusit ipse nos. Contra hoc in cruce uero tribu-
principes sacerdotum illudentes cum seni-
oribus et scribis dicebant. Si rex israel est
descendat nunc de cruce et credimus ei.
Unde hunc locutum precium magis
exhibuit humilitatem cum in dextera obediam
implens passionem. ait in cruce in hijs nempe u-
tium gerunt quattuor cornua crucis or-
nant. ex his enim uenerat caritatem ad ter-
tium obediam a simili pietate indixit omnium
uirtutum humilitas in profundo. huic crucem quod
passus est. Unde breuiter recolligit dicens
memor esto quod dominus uixit laboris ad
partus in predicando fatigationis in die
currendo uigiliis in orando temptationis
lamentando lacrimis in passione in sudore
ac in collo et de passione cum illusionibus spinarum
cola fortis conuentionem explicationum
clauorum. Et eius passio fuit ualde
multiplex fructuosa. Cum multis propter
esse et propter remissionem gratiae collatio
et gloriae exhibitio et hic tunc uocantur in ter-
cia causa quia ibi est ad plenum. Lazarus quod ad
stuxit uidere anno ad terram qui in eternum des-
truens de eius ualitate dicit augustinus christi
deletur ex parte peccatum. Sicut non
peccatum parat tulit caritate uicti domini
homines abiecit rex heredes. Sicut quod
uiuere consequendo de eius ualitate
hic dicit augustinus admirans quod tulerit amen-
laudem ad meum qui predestinatus ini-

mortem de tenebris ad lucem de morte ad uitam
de corruptione ad incorruptionem de exilio ad
patriam de luctu ad gaudium uocati sumus.
Quod uero tamen modus uite redemptionis exigit propter
ex his quod in nobis uidetur quia sunt accepti
sumus ad placandum dominum. eiusmodi ad con-
dicionem morbi efficacissimum ad curandum genus
humanum. perfectissimum ad expugnandum huma-
num genus. Suntque adoro alio nos deo
quod sint acceptissimi ad placandum deum et
reconciliandum deum quia sic dixit anselmus in libro
cur deus homo nichil asperius et difficilius potest homo
pati ad honorem dei sponte et non ex debito
quam mortem et nequam magis homo potest se dare
deo quam cum se morti tradidit ad honorem ipsius
et hoc est quod dicit apostolus ad ephesios: tradidit semetipsum pro nobis oblationem
et hostiam deo in odorem suauitatis. Qualiter autem
sint sacrificium nos deo placare et reconciliare
dicit augustinus in libro de trinitate. Cum in quatuor consideratur in omni
omni sacrificio cui offeratur a quo offeratur quid offeratur pro quibus
quid offeratur: cuius sacerdos unus
et uerus mediator sacrificium pacis reconciliat
nos deo unum cum ipso maneret cui offerebat
unum in se faceret pro quibus offerebat
unum ipse esset qui offerebat et quod offerebat. Unde hoc
quatuor reconciliatur dicit augustinus
quia ipse est sacerdos sacrificium deus et templum. Sacer-
dos per quem sumus reconciliati. sacrificium quo sumus
reconciliati. deus cui sumus reconciliati. templum in quo
sumus reconciliati. Unde quibus dicitur reconciliationem
perdidit nobis augustinus in persona christi exprimens dicit
contra hoc nunc primum meo reconciliauit te primo
commendans longe erras ueni in redimere te
ne montes et siluas currens quesiuisti
et inter lapides et ligna inueni te et ne
luporum ferarum quorum ore capide lacerarent
collegi te humeris meis portaui te patri
meo reddidi te laboraui sudaui caput
meum spinis opposui manus meas clauis
obieci lancea latus meum aperui non
dicam in iniuriis sed et aspernationibus lectus illiti

gramine meum · uidi animam posui · Secundo congru
gruum uite · et medicis arte · Secundo fuit con
gruentissimus ad curandum morbum congruit
quantum ad curandum ex parte quantitatis ex parte loci et ex
parte modi · ex parte quantitatis quia adam factus fuit
in principio in mense marcii · feria sexta · Ideo
christus passus uoluit in marcio quia eciam die fuit an
nunciatus fuit et passus est in feria sexta et ho
ra vi · Secundo ex parte loci · quia locus passionis
omnis ... consideratur · uel eius communis aut
spiritualis aut singularis · locus communis fuit terra
... calvarie locus singularis
... in loco ... primus homo fuit
formatus quia in ... magistro
damasceno dicitur fuisse formatus · in loco spiritualis
sepulcrus quia ... christus ... adam dicitur fuisse
sepultus ... augustinus non sic ... secundum ... adam
membrorum sepultus fuit sic ... ex parte
de ... in loco singulari fuit deceptus in ligno
... quia in illo loco christus passus est adam fuit decep
tus ... dicitur quia sic adam deceptus fuit
in ligno · ita est christus passus in ligno · ...
... gregorius dicitur quia ... ex parte
modi ... quamquidem modus fuit per similia
et per contraria · per similia · quia sic dicit augustinus ...
... per feminam deceptus per feminam natus
homo homines · mortalis mortales · morte mor
tuos liberauit · ambo ... uirgine adam
christus ... ille ad ymaginem dei hic y
mago dei ... per mulierem ...
... modus adam modus christi mors pastorem
... christus ... adam
per contraria quia primus homo ... per
... obedienciam et gulam · ...
... deo ...
precepti ...
... secundum modum
iste sacrificium ... congruentissimus fuit quia
fuit ... uoluntas ...
... tribus ...
... quo ad ... factus est
dies quo ad ... ad mortem ...

... Ideo fuit efficacissimus
ad ... genus humanum ...
... magis
ad amorem suum et fiduciam generis humani ·
... ad amorem
... super omnia ... michi
amabilem bone ihesu ...
bone ihesu opus ... redempcionis ... solo
amorem ...
... deuocionem ... blandiens
... magis ... ne
... te ...
... magis ... palus ...
... ad fiden
... filio non pepercit
sed pro nobis omnibus tradidit illum quomodo
non ... cum illo omnia nobis donauit ... de ...
... ad spem ... fiduciam
... corporis dispositionem ...
... ad osculum · brachia extensa
ad amplexandum ... perforatus ad lar
giendum ... ad nobis manans
... ad se ... nobis ...
... fuit ... ad ex
... humani generis ... ·
pendens · ... patris ...
... capere leuiathan ...
... humani ... dignitatis ... capere
nolens ... est ab humano
... absconditur ... de hoc ...
... dicit augustinus ... redemp
tor ... est deceptor ... redemp
... nostro ...
... sanguinem suum ... uoluit
fundere sanguinem non debitoris ...
... debitoribus ... debitum ...
... cyrographum ... christus ...
... de quo cyrographo
dicit augustinus ...
... cyrographum ...

dedit et usum possidentium christus tunc et
ad scariotem pretium inveniens quod precepit
diabolo sua prave suggestioni consensit quod
tropographum scripsit qui manum ad
venditionem pretium porrexit sed misericordiam
dedit qui ad ipsum consensum fecit et sic
vestitum possidentium christum quod gloriam perpetuam
tres habent redemptorum anima nostra de summa
potentia redditur. Bernardus exponendo dicit ipse christus
ipse tres causas quod potuit facere et non
fecit quod vere est qui in inimico meo magis
[illegible] et nec ille christus nos habet
[illegible] hic tradit sed videntes ingratus ille quod
ego tradam vos de quo pacionem [illegible]
cedi aurum aut argentum non sole aut
luna non salutem aliquem angelorum sed pro
ore vos redemi ceterum sine quod tamen
[illegible] debitum a nobis est habere [illegible]
[illegible] Omnibus his omnibus meis salutem. ex di
versis causis queritur requies ipsum in mor
tem tradiderunt quod iudeis [illegible]
[illegible] pilatus pro timore [illegible]
est de pena autem huius in fletu [illegible]
[illegible] de pena et origine iude in ecclesiis
in legenda sancti mathie de pena et origine
[illegible] in legenda sancti iacobi minoris de pe-
na et origine pilati in quadam hystoria licet a-
pocrypha sic legitur. Fuit quidam rex nomine
tyrus qui cognovit carnaliter quandam puellam nomine pilam fi-
liam cuiusdam molendinarii nomine atum
vel [illegible] et genuit ex ea filium quem
pilam ex nomine suo et nomine patris sui
[illegible] nomen composuit et
[illegible] imposuit scilicet pilatus. Cum autem pi-
latus tres annos haberet ipsum pila
ad regem transmisit. habebat autem rex fili-
um de regina coniuge sua qui etate pila-
to coequevus videbatur. Cum ergo ad an-
nos discretionis attigissent sepius inter
se luctaminibus pugnabant et fundis ad invicem
colludebant. Sed regis legitimus filius
sicut erat nobilior genere sic in omni loco

pilatus inveniebatur strenuior et in omni ge-
nere certaminis aptior. Unde pilatus invidie
stimulis agitatus et felleo dolore stimulatus
fratrem suum occidit latenter. Quod rex audi-
ens vehementer doluit et consilium quesivit
quid de scelerato homicida faceret. Omnes autem uno
consensu [illegible] reum esse mortis unani-
miter acclamant. Rex autem ad se reversus
iniquitatem noluit duplicare sed ipsum pro tri-
buto quod annuatim debebat romanis
in obsidem misit ut sic et de morte filii liberaretur et ab
oneratione tributi [illegible] romanorum expediretur.
liberaretur. Erat autem tunc rome filius regis
francorum qui similiter ibi pro tributo missus
fuerat. Cum hoc pilatus associatus se abeo mo-
ribus et ingenio preferri videret cum invidie stimu-
lis agitatus occidit. Sed cum quid de eo fa-
cerent romani querentur dixerunt. Si iste vi-
vit qui fratrem necavit et obsidem strangulavit
rei publice plurimum valere poterit et colla ferocium
hostium subdere. Ipse ergo dicunt, quoniam dignus
mortis hic est, in pontum insulam ad gentes quae nullum
ullum iudicem unquam ferre [illegible]
te et necaverunt ipsorum contumaciam domet sin
autem quod nunc meruit recipiat. Missus pilatus ad gen-
tem ferocem et illorum iudices peremptos non timuit
ad quos mittebatur sciens quod sue vite periculum imminebat.
[illegible] [illegible] considerans eorum ob-
noxias et gentem nequissimam et minis et premiis
supplicio et precio [illegible] sibi subiugavit. Ex
[illegible] gentis victor existens a ponto in-
sula pontius pilatus nomen accepit. Herodes au-
tem audiens illius industriam [illegible] cum
versutiis congaudens ipse versutus eum ad se mu-
neribus et nuntiis invitans in iudicem et
terram suam potestatem vice sua tradidit. Ce-
terum pilatus immobilem quod regnum [illegible]
herodes romam adiit in [illegible] pecunia magna
in [illegible] obtinuit et ab eo [illegible] quod ab herode
tenebat [illegible] [illegible]
[illegible] herodes et pilatus usque ad tempus
passionis domini eis recordantur eo quod de ab

xpi ꝯ.

71

Le visio autem in imagine a ligna [illegible] in hystoriis scilicet. Cum autem ihesus se filium dei faceret multos de galileis seduxisset quos cum ignem [illegible] duxisset ubi dixerat se ascensurum in celum sic veniens pilatus ipsum cum omnibus occidit timens ne similiter iudeos seduceret. Ob hoc factus est inimicus herodis quia herodes presidebat galileis. Et hoc verumtamen [illegible] alias potuit esse causa. Cum autem pilatus dominum iudeis ad crucifigendum tradidisset timens ne sibi ab offensam reputaretur quod innocentem condempnasset pro sanguine innocentis excusationes ad cesarem destinavit. Interea contigit tiberium morbo gravi teneri et audivit quod iherosolimis medicus quidam esset qui solo verbo omnes morbos curaret. Nesciens quod eum iudei et pilatus occidissent dixit cuidam familiari suo volusiano. Vade quantocius trans mare et dices pilato ut hunc medicum mihi mittat ut me pristine sanitati restituat. Qui cum ad pilatum venisset et mandatum imperatoris exposuisset pilatus xiiii dierum indutias postulavit. Infra quod tempus volusianus quandam matronam que familiaris ihesu extiterat veronicam nomine invenit et ubi ihesum posset invenire quesivit. Que exclamans ait. Heu dominus meus et deus meus erat quem pilatus per invidiam dampnatum iudeis tradidit et crucifigi precepit. Tunc ille vehementer dolens ait. Doleo quia quod mihi dominus meus iniunxit explere non valeo. Cui veronica. Cum dominus meus predicando circuiret et ego eius presentia invita carerem volui mihi ipsius pingi imaginem ut dum eius presentia carerem saltem figura imaginis eius mihi preberet solatium. Cumque linteum pictori ad pingendum deferrem dominus mihi obviavit et quo pergerem quesivit. Cumque ei causam itineris aperuissem petiit a me linteum et sui venerabilis faciei imagine signatum mihi reddidit. Si igitur dominus tuus huius imaginem devote inspexerit continuo sanitatis beneficio potietur. Cui ille. Numquid auro vel argento hec imago comparari potest. Cui illa. Non sed pio devotionis affectu. Ibo igitur tecum et videndam cesari imaginem deferam et revertar. Venit igitur volusianus cum veronica romam et dixit tiberio imperatori. Ihesum quem diu desideras pilatus et iudei iniusta morte dampnaverunt et per invidiam cruci affixerunt. Venit igitur mecum quedam matrona que ipsius ihesu imaginem defert quam si devote inspexeris mox sanitatis tue beneficium obtinebis. Cesar igitur pannis sericis viam sterni fecit et imaginem sibi presentari fecit qui mox ut eam fuit intuitus sanitatem est pristinam consecutus. Igitur pontius pilatus imperio cesaris capitur et romam perducitur. Audiens cesar pilatum romam venisse nimio furore contra eum repletus est et eum ad se adduci fecit. Pilatus autem tunicam domini inconsutilem secum detulit et eam indutus coram imperatore portavit. Mox ut ipsum imperator vidit omnis ira eius evanuit et coram ipso [illegible] alloqui [illegible] et in eius absentia nimium terribilis et ferus in eum [illegible] erat in eius presentia mansuetus invenitur. Cumque eum [illegible] licentiasset mox contra eum terribiliter excandescebat se miserum clamitans quod ei furorem sui pectoris minime ostendisset. Statim eum revocans iuravit et affirmavit quod filius mortis esset et vivere super terram non deberet. Cumque eum iterum vidisset continuo salutavit et omnem sui animi ferocitatem deposuit. Mirantibus cunctis et ipse mirabatur quod sic [illegible] pilatum dum abesset excandesceret et dum presens esset nil ei loqui aspere posset. Tandem divino nutu vel forte alicuius christiani suasione fecit eum tunica illa exui et mox eandem pristinam animi ferocitatem contra eum resumpsit. Cumque de hoc imperator nimium admiraretur dictum est ei quod illa tunica domini ihesu fuerat. Tunc imperator ipsum tamdiu in carcere recludi iussit donec quid de eo fieri deberet cum consilio sapientum diffiniret. Data est igitur in pilatum sententia ut morte turpissima dampnaretur. Hoc audiens pilatus cultello proprio se necavit et sic mortem suam finivit. Cognita morte

pilatus cesaris dixit: Vere mortuus est turpissima
morte cui propria manus non pepercit. Mole
igitur ingenti alligatur et in tyberim fluvium
inicitur. Spiritus vero maligni et sordidi cor-
pore maligno et sordido congaudentes et nunc
in aere nunc in aquis tempestates mirabiles im-
mittentes, in aquis movebant fulgura, tempesta-
tes, tonitrua, grandines in aere et ubique gene-
rabant, ita ut cuncti timore horribili tenerentur.
Quapropter romani ipsum a tyberis fluvio extrahentes
derisionis causa ipsum in viennam deportavi-
mus et rodano fluvio immerserunt. Vienna enim
dicitur quasi via gehenne, quia tunc erat
locus maledictionis, vel potius dicitur biennam, quasi
biennio constructa. Sed et ibi nequam spiritus adfuerunt
eadem operantes. Homines igitur illi tantam
infestationem demonum non ferentes vas illud
maledictionis a se removerunt et illud sepeli-
endum losanne territorio civitatis commiserunt.
Qui cum nimis predictis infestationibus gravaren-
tur, ipsum a se removentes in quodam
puteo montibus circumsepto immerserunt, ubi ad-
huc relatione quorundam quedam diabolice machina-
tiones ebullire videntur. Usque huc in predicta historia
apocrypha legitur, que utrum recitanda sit lectoris
arbitrio relinquatur. Nota tamen quod in historia scho-
lastica legitur quod pilatus accusatus est apud
tyberium quia violenter innocentes interfecerat
et quia invitis iudeis reclamantibus imagines
gentilium in templo ponebat, et quia pecuniam
repositam in corbanam in suos usus redigens aque-
ductum in domum suam fecerat. Pro his
omnibus deportatus est in exilium lugdunum,
unde oriundus fuerat, ut ibi in opprobrium gentis
sue moreretur. Et potest esse quod illa
historia contineatur, quod prius fuerit decretum
ut lugdunum in exilium deportaretur,
et quod antequam veniret ad idem exilium
deportaretur. Sed postmodum cum tyberius
audierit quod christum occiderat, ipsum de exilio
educi et ad se romam adduci fecit. Eusebius
quoque et beda in suis cronicis non dicunt ipsum

in exilio relegatum, sed tantum quod in multas ca-
lamitates incidens propria se manu peremit.

Dicto de festivitatibus *de tempore*
que occurrunt infra tempus deviationis *re*
quod ex parte repraesentat ecclesia *conciliationis*
a septuagesima usque ad pascha, nunc
dicendum est de festivitatibus que eveniunt infra tempus
reconciliationis, quod ecclesia repraesentat a pascha
usque ad octavam pentecostes. *De resurrectione domini*

Resurrectio christi tercio die a passione *et* *est*
sua fuit. Circa quam *septem* consideranda occurrunt.
Primo quomodo verum est quod tribus diebus et tribus
noctibus in sepulchro iacuit et die tertia re-
surrexit. Secundo quare non statim ut mortuus
est resurrexit, sed usque in diem tertiam expectavit.
Tertio qualiter resurrexit. Quarto quare generalem
resurrectionem precessit. Quinto quare re-
surrexit. Sexto quotiens apparuit. Septimo qualiter sanctos
patres qui erant in limbo inde eduxit
et quid ibi egit. Circa primum notandum quod christus tribus
diebus et tribus noctibus in sepulchro fuisse
dicitur secundum augustinum per synodochen, ut prima dies
accipiatur per partem sui extremam, secunda dies
secundum se totam et integram, tertia secundum partem suam primam,
et sic sunt tres dies et quelibet habet diem et noctem.
Sicut dicit beda: hucusque ordo talis dierum ac noctium
erat, ut dies precederent et noctes sequerentur.
Post passionem autem iste ordo mutatus est, quia
noctes precedunt et dies sequuntur. Et hoc mi-
sterio congruit, quia homo primo de luce gratie
cecidit in noctem culpe, per christi autem passionem
et resurrectionem de nocte culpe reductus est ad diem
gratie. Circa secundum sciendum quod conveniens fuit
ut non statim qui mortuus fuit resur-
geret, sed usque ad diem tertiam expectaret propter
quinque rationes. Primo propter significationem, ut videlicet
significaretur quod lux sine morte causavit
nostram duplicem mortem. Et hoc innuit beda

tergo in duabus noctibus iacuit in sepulcro
non potest intelligi nisi sine mortis per duas
noctes unam dupla mortis et assignatur hanc
rationem glossa super illud luce xx oportuit Christum pati
et cetera. Secundo propter hominem quia sic morte duorum tertium
tertium [illegible] omne verbum [illegible] in tribus diebus
ambus expirat omne [illegible] secundo ut non mortem bu-
plenam sed se plurise ostenderet tribus diebus ia-
cens nolunt in sepulchro. Tertio propter sue potesta-
tis ostensionem quia sicut non resurgeret nisi mor-
tuus et potentiam animam suam sic resurgendi
et [illegible] i cor. xv. sicut et qui Christus
mortuus est et cetera. Secundo inquit de morte per-
fectius non sic vera mortis ostendi sive vera
ostendit. Quarto propter testimonium duorum perfigura-
torum hanc rationem assignat per. romanum dicens
tres dies voluit esse sepultus quia in ore duorum
vel trium testium stat omne verbum, quia apostolus
infirmos redemptor. Quinto propter explicationem antiquorum
multorum representatorum hanc rationem assignat
glossa super ezech. dicens vi. feria Christus passus
est sabbato quievit in sepulchro dominica autem
die tertio a morte surrexit. unde dicit
hic vobis vi. feria qui in angustiis et dolori-
bus sumus. sabbato quia in sepulchro quiescimus
quia requiem animae post mortem. In octavo
quia die dominica. viii. iam corpore a morte
resurgemus et in gloria animae et corporis gaudebi-
mus, dolor quia in vi. feria, requies in viii in gloria
in capite et doctrina glossa super [illegible] tertium quia
resurgendo nobis quia primo resurgendo
potentiae quia in virtute propria io. x. potestatem
habeo ponendi animam meam et iterum
sumendi eam. ite solvite templum hoc et in tribus
diebus excitabo illud. Secundo felicitatem quia deponit om-
nia io. xvi. post quam autem surrexero precedam
vos in galileam. Galilea interpretatur transmi-
gratio Christus quoniam qui resurrexit in galileam
precessit quia de miseria ad gloriam de cor-
ruptione ad incorruptionem transmigravit. Leo
papa post passionem domini rupta vincula
mortis infirmitas in virtutem mortalitas

[illegible] nec immortalitatem contumelia transit
in gloria. Tertio veritatem quia capitur post re-
am ascendit leo de tribu iuda suo spon-
gentium se levavit. Ideo sicut exultavit
sicut gigas animam suam et educendo de li-
bro in corpus de sepulcro oriam et hanc
admirationem ipsam quod [illegible] mirabiliter quia enim
venit et clauso sepulchro sicut natus est ex-
tra clauso utero exivit verbo et ad discipulos
intravit clausis ostiis sicut filius ex
matre exivit clauso sepulchro in ex-
tre positus [illegible] in hystoria scolastica quod dicitur
[illegible] anno ab
[illegible] ex. quod mirandum an-
glossa [illegible] in soluere apparuit
quod autem illi vox [illegible]
[illegible] Christus clauso poterat sepulcro exi-
re [illegible] quia in corpore suo et ipso [illegible]
modo se [illegible] resurrexisse per
angelum quod non [illegible] ideo per [illegible]
corpus [illegible] dicit se resurrexisse
et ideo non [illegible] per [illegible]
in [illegible] magnum. Quarto [illegible]
per [illegible] in [illegible] corpore suo primum
[illegible] per [illegible] quod in eo
corpore in quo mortuus fuit. [illegible] clausis
clausis ianuis ingressionem per quod ostendit
quod glorificatus surrexit. hec non omnes [illegible]
[illegible] Christum non [illegible] esse in
[illegible] septimo [illegible] quia
[illegible] mortuum. io. vi. Christus
resurgens a mortuis iam non moritur
et cetera. dicit [illegible] in epistola ad [illegible]
[illegible] Christum et post ascensionem [illegible]
[illegible] nomine [illegible]
[illegible] salvandi [illegible]
[illegible] possibile esse ad hoc [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible]
[illegible] in fide [illegible]
quod dicimus [illegible] cor [illegible]
[illegible] sanctus [illegible]

ante sanctus enim non nunquam celebrat
cum sub celestis visio interveniret. Sed aip
verbum conversione orare debet dominum con-
tinue exoratus. non adiutione quadam aliorum
sunt in nocte medii obaudientes vivus
te cane. Itaque noctis medium diu evigilant
et hec dicunt sancte visio domine. Quoniam in
modo divisa sunt et quidam formari
visa apparent respiciat quod sunt in medio
celum aperiri et idem thronum eorum mul-
titudine angelorum dicentium formare
pedi duo inter tremuli sicut civit
quasi splendentibus formate parate sibi met
sibi et involuti omnibus volentes in forte
intuebantur. Et eodem tandem gloria ut
inpingebantur. Is videns contemplatione dominum
vident delectabatur. non sine conti-
nuatione tantum. convertens et in horis videntes
totus intentus manet. Sed quam plurimum
lecte ferebat quod in forma tantum non ...
debuit tamen conversationem in celum res
peraris et postea dominum non prius visiones indu-
cere. Illis illorum hominum virtutis ex cele-
sti tronosque tenentis ad illos cum mul-
titudine angelorum descendens manus extendit
et ipsos amplectitur dicens quod tempus illis ma-
net eternum. Postea cum me de certo prius
sum visus hominibus salutem dicens peractis
in anno non quasi aliquid presens homines habere
visionem quam tenent dico vigilanti hic sibi po-
tius. Certum quod tam quoniam non expectavit
qualiter resurget et quam fuit generale
est. Scandalum est quod ipse tres tones nolunt dis-
ferre. Sed prius corporis dignitate. Etiam vero corpus
erat dignissimum in ex eo quod erat di-
vinitatis sue deitati unitum in fine de
cens vero tamen dicit ille publice tacere vir
pro non discedebant tamen tamen corpus tamen sancti-
ficatus et dignificatus. Unde corruptionis sunt
ipse. Surge domine in requiem tuam tu et archa
sanctificationis tue. Ita vocatur archa sanctifica-
tionis corpus. Id quod fuit continuum et etiam +

Ipsi fide firmamentum

hoc enim tunc non invenimus fides prima
nec. Primum dicunt aliquid cuius cum dixisset quod
ex hijs que in passione excepta virginis ...
fides amiserunt. Sed cognitum est fine preter
recuperaverit. Ad Corinthios xv. Si christus resurre-
xit vana est fides nostra. Tertio quia ipse tunc ex-
emplum nostro in inventione cum in fine seculi
sperare non est in exemplo precessisse videmus et ipse
dicit apostolus. Ad si christus resurrexit et nostre
resurrectionis exemplum est cum exemplaris nostre firme-
gat. Ex quo docemus non solum quod primus sit ip-
summo non sicut ipsum resurrexisse fideliter
cognoscentes sed sempter in fine mundi primum
in fine sperarem. Id non plus resurrectione quam mor-
te esse volumus nec sum tamen sollicitudine
in nobis cum dicit separare curare liberet. Quarto tertio
nunc cum sibi detrimentum gloria capiat nostrum cum quando
ipse quod secundum est. Sed quod ipse tunc magistri
nolumus. Ut ex eo ne ei te operari
iustificationis peractus. docent nos vitam in-
generant spem de resurrectione retinuisset
dicunt et credunt in fine omnium de prima ipso in ter-
dicta est ipse delicta nostra et resurrexit ipse
iustificationem nostram de sepulcro. Ut sic nostre re-
surrexit amortuus per gloriam patris sic et nos
in novitate vite ambulemus. Ad Romanos vi. Quod
ipse magnum namque suam resurrectionem
nos in hoc tunc nostro ipsi in nomine Ihesu christi a mortuis
de quo ad Corinthios xv. Christus resurrexit a mor-
tuis primitie dormientium quoniam quidem per hominem
mors et per hominem resurrectio mortuorum et non sicut
per adam omnes in sua fine in libro super
est quod tamen iam in fine mundi differtur
et in eius die tamen celebratur est. Scandalum est quod nos
per illum resurgimus licet non possumus. Unde quod ab
quo possunt ad invicem sine corpore quod
sunt in mundo tamen alios sustinentem
esse quod nos in avant. Sed corpus enim in eam
non potuit quia tamen semper curat est inter
cum essent in exitu et sacramentum. Per tamen glo-
rie ipsius ad vesperi de morte sic tertio Christi
cum essent in fine nunc tamen tale ipsum

et corporis in futuro. de fructu i. cor. xv. Si autem
christus non resurrexit etc. Decima Io. vi. ut omne quod dedit etc.
Circa undecimum scilicet resurgentis apparitiones etc. Sciendum
est quod ipso die resurrectionis v. vicibus apparuit et aliis
diebus sequentibus aliis v. vicibus. Primo enim
apparuit mariae magdalenae Io. xx. Item marc. ultimo. Surgens
mane prima sabbati apparuit primo mariae mag-
dalenae etc. quam in typum gratiae paenitentiae voluit
christus apparere mariae magdalenae. Ut ostenderet primo
quod paenitentes diligebat. luc. vii. dimit-
tuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Se-
cundo ut ostenderet se mortuum pro peccatoribus. matth.
ix. non veni vocare iustos sed peccatores ad
paenitentiam. Tertio quod meretrices praecedunt [illegible]
peccatores in regno caelorum. luc. xv. Gaudium
erit in caelo super uno [illegible] dico vobis quod
[illegible] etc. Quarto ut sicut mulier fuit nuntia
mortis sic esset nuntia vitae secundum glossam. ut
ubi abundavit delictum superabundaret et
gratia sic dicitur ro. v. Secundo apparuit mulieribus
redeuntibus a monumento quibus dixit avete etc. an-
tequam accesserunt et tenuerunt pedes eius quasi
ut ostenderet quod in gratia ambulantibus apparuit
pariter cum tunc secundum glossam eis fecit quod te-
nuerunt pedes eius. Tertio apparuit Simoni
sed ubi aut quando nescitur nisi forte cum redibat
a monumento cum Iohanne forte [illegible] quae
a Iohanne aliquantulum divisit. Et secundum quosdam apparuit
luc. ult. forte quando monumentum solus intravit
sic dicitur in hystoria scolastica. vel forte in carcere sive in
spelunca dicitur enim in quibusdam libris quod postquam
christum negavit fugit in cavernam quae
modo dicitur gallicantus ibi quoque dicitur per triduum
flevisse ideo quod christum negaverat ibi
christus ei apparuit et eum confortavit. Tertio
quia magis propter obedientiam et gratiam [illegible] obedi-
entia. Quarto dicitur apparitio apparuit disci-
pulis euntibus in emaus qui ... de fideli-
um [illegible] et signatur pauperes christi qui volunt
[illegible] ad templum sui et venire
[illegible] ... apparuit
discipulis congregatis in unum et signatur religi-

osos cum foribus clausis. Io.
xx. Hae v. apparitiones ipso die resurrectionis
factae sunt et has repraesentat sacerdos in
missa quando se vertens ad populum salutat.
Quia ultimo vero est cum silentio quod signat [illegible]
pro nobis factum fuit ante [illegible] quando
factum fuit. Sexto apparuit octava die
discipulis congregatis praesente thoma
qui dixerat se non credere nisi videret et signat
haesitantes in fide. Io. xx. Septimo
discipulis piscantibus Io. ult. et signat prae-
dicatores qui sunt piscatores hominum.
Octavo discipulis in monte thabor. matth.
ult. et signat contemplativos qui in praedicto monte
[illegible] in recumbentibus [illegible] et exprobravit incredulitatem
eorum et duritiam cordis. Et [illegible]
[illegible] per quod intelligimus peccatores in
[illegible] transgressionis [illegible]
quos dominus aliquando misericorditer visitat.
Decimo et ultimo apparuit discipulis
[illegible] in monte oliveti. luc. ult.
Et signat misericordes et [illegible] oleum
diligenter [illegible] loco ascendit in caelum
quod pietas ad omnia utilis est [illegible]
[illegible] etc. Et [illegible] apparitiones
quae leguntur in ipso die resurrectionis [illegible]
[illegible] qua apparuit iacobo [illegible]
iacobo alphei de qua apparitione [illegible]
in legenda sancti iacobi. Alia est quod ipso
die dicitur apparuisse ioseph sicut legitur in
evangelio nichodemi. Cum enim audissent
iudaei quod ioseph corpus ihesu a pilato
petiisset et ipsum in monumento suo posuisset
indignati adversus eum ceperunt
et incluserunt in cubiculo diligenter clau-
so et sigillato [illegible] post sabbatum
eum occidere volentes. In [illegible] ipsa nocte
resurrectionis domus [illegible] angelis ad
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible] sabbati [illegible]
[illegible] [illegible] in manu nacht
am [illegible] ad [illegible] Quod autem tertio

Virgini gl'ose assu'pte a terris hab
euu'gelistis doctor' l3 io'ueniat' ap
plere. Vn' q' statim ip'a die assu'ptio'm
marie celebrant s'tor'. Sz n' l3 po
no' credat q' null' euu'gelista ueniat' ?se
q's est' uo po't t' ne' su'a unq' s' ap
prius q' vl ul'q' null' euu'gelista edisserit
re. Sz absit ut tale' inue'ni tal' sile
tal' neglia de honore ei' sz ib' for-
sitan euu'gel'iste l3 libenter q' cor
sing' ol'n solu' m'o t'ui' teter t'duce
mte' & adeo ci' sicut ap'sili' indute
eos no' audent si ut' i' ex' ueau' stellar
deliciarum insal' q'no no' mag' mte'
psilia a'mot' tredi do'me deliu'te l3 g'
euu'e debe noluerit sz postmu' telia
q'no delinio n' plus' mte' lent'ate de
t'ne q'n a'p ?mo cetir dolu'isse de
morte ne'mte'. p'b' q'n s' aliot'oso
tate' testimonio l3 t' celest' a'mb' i' le'g
de bingiubz dice's. vidit m' t'ne'
dm' t p' iudio t cred'dio. vidit a' s' mag'
? vitad' h' iu'eniente' sedulu's age's
q' dm' app'ca'ne s' dicit' sp' vgo ma
ne's h' se iusstbz ?tiu' luce t fulam'd'
p'us capitulo de septimo & t ultimo
q'li e p'ueet' a'ut eria'io lliiilo x' edur'
t q' i' egit' euu'g' apte'no explana
uit ang' tu' ta'no dai p' mone t m
chodem' i' sno euu'e aliq'te' l3 ol'at.
aio n' sci ang' imor uo t p'is cp'm
tradidit uniuet siue d'unam a'ut ad
i'f'nor' p' finia descendit o' t'nui
tenebra' a' q'ndm de p' d'icauit sple'
did' ac t'ubit' actingunt a' q'ue ett
cum i'pq ac carnaui legiones t'ra
t q'te tepntio dicentet. au' e' iste tu'for
tis m'in t'ubil' tam sple'did' t' p
clarus m'od' iste q'n nob' s' diuit
fino unq' nob' tale' mortui uisit
unq' i'stut talia iuuis detinauit.
q'a g' e' iste t u'ns' intrepid' finet

[n]ol'tros ingredi t no' solu' m'a supplicia
no' teme'. sunt t' i alios debinctis uinis
absoluit e't ipi q'm s' u'is solebant
suspirare tormine i'stulant' nob' dep'cep
tore saluas t no' solu' iam medi' teten
sz mst' nob' mitiant' nuq' l3 ?' mor
tui li' bi eis nec alii ?uenie leti e'e cap
tiui vo quid hinc ini ad duce' nolunt
a p'nceps m' ?p' o's lenna tua i' luc
cu' quista sb' grandiatua d' ai x' luc te
dis i' ligno ig'norans q'n'm dei pu'a luci
ne at mi' t'no p' istas crudeles uoces
ft' nalu' ad ip'su' diu' o's fet t' ?t'actu'
lentes t eae i'nuuiables ladp' ppli e'
gemitu p'uolum lac'mabili uoce dicebu't
ad uel'lia te d'ep'tor m'o'a adue'nili q'de
sid'antes con'dic ex'p' s'in' descendi sup
mob' adi'f'os noli nob' dee' alieu'p
tius ad s'os ascende d'ue ibi i' f'no ex
poliato t auctore mortis ciuis victri
reptiu' redde iam lenna ... m'o'd siuit
i' t'uo iam seuas extingue penas t m'
p'tatio resolue captiuos diu h' ab sol
uetos diu descendis desce'de mos l3 ang'
i' eu'n' inchoden' leq' cau ... t leuiuit
filii s'meouis seuis ?x' resu'recto i'ane
t cai'sp'et t' inchodemo t so seph i' giu'iaxe
li q'b eis ad m'uentia' p's ap' m' so geti
sit uenientibus dice'tes ?ee'm ?a'uub'
p'orib' uns i'caligine tenebs s'bito fuit
taure' sol' color p'pua t regal' l'ux
lu'mi's super nos lucit' q' adun h' i' angit
p's exultauit dicens lux ista auctor'
luu'i' e' sepit' m'a' nob' p'misit ut
te' toeuui' lu'm s'nu' exclamant' fita
ias dice's l3 e' lux p'at filii d' sic p
dixi ?ee'm vnius tne'tis p'a' q' a' v'l' ab'
i' tenebs luce' magna. dicit' nemo
geliton . m' s' mco' t exultauit d' glisi
care dnm a' ego r'm m fi'ancte' na'
i'manib' ... it'e' p lo t ?pin'c' p'n
... d'm ... mdi'me . oc h' m'ei salu'aite

cum quo prophetavi et cetera. Post hec sicut nemo quidam
quasi heremicola et interrogatus est a nobis quis
esset, dixit: Ego sum Iohannes qui Christum baptizavi
et ante faciem eius precessi ut prepararem vias eius et
digito ostendi dicens: Ecce agnus Dei et cetera.
Et descendi nunciare vobis quia proximo est visitare
nos. Et tunc Seth dixit: Cum venissem ad portas
paradisi rogare Dominum ut transmitteret
mihi angelum suum ut daret mihi de oleo misericordie
ut perungerem corpus patris mei Ade tunc egroti,
infirmus apparuit mihi Michael angelus
dicens: Noli laborare lacrimis orando
propter oleum ligni misericordie quia nullo modo poteris
ex eo accipere nisi cum completi fuerint v.
milia quingenti anni. Hec audientes omnes patriar-
che et prophete exultaverunt magna exultatione.
Tunc Sathan princeps et dux mortis dixit ad
Inferum: Prepara suscipere Ihesum qui se gloriatur
Christum filium Dei esse et homo est timens mortem
dicens: Tristis est anima mea usque ad mortem et
multos quos feci cecos sanavit et claudos
erexit. Videns Inferus dixit: Si potens es tu,
quis est ille homo qui sic timuit mortem? potentem
me adiurat quia si dicis se timere mortem
capere te vult et ve tibi erit in sempiterna secula. Et
Sathan: Ego illum temptavi et populum adversus ipsum
excitavi, lanceam exacui, fel et acetum
miscui, lignum crucis paravi, et in proximo
est mors eius ut perducam eum ad te. Tunc Inferus:
Ipse est qui suscitavit Lazarum quem tenebam? Et
Sathan: Ipse est. Tunc Inferus: Coniuro te per virtutes
meas et tuas ne perducas illum ad me. Ego
enim cum audivi imperium verbi eius contremui
quia Lazarum tenere non potui, sed excutiens se ut
aquila sed cum agilitate saliens
exivit a nobis. Hec eo loquente, facta
est vox ut tonitruum dicens: Tollite portas
principes vestras et elevamini porte eternales et introibit rex
glorie. Ad hanc vocem accurrentes demones
et homines cum vectibus ferreis clauserunt
inferum. Tunc dixit David: Nonne ego prophetavi dicens:
Confiteantur Domino et cetera quia contrivit portas ereas

et cetera. Facta est iterum vox magna dicens: Tolli-
te portas et cetera. Videns Inferus quod duabus vi-
cibus exclamaverat, quasi ignoraret dixit: Quis
est iste rex glorie? Cui David: Dominus fortis et po-
tens, Dominus potens in prelio, ipse est rex glorie.
Et tunc rex glorie veniens et eternas tene-
bras illustravit et extendens Dominus manum te-
nens dexteram Ade dixit: Pax tibi cum omnibus
filiis tuis iustis meis. Et ascendit Dominus ab
inferis et omnes sancti secuti sunt eum. Tenens Dominus
manum Ade tradidit Michaeli ar-
changelo et introduxit eos in paradisum. Tunc
quibus occurrerunt duo viri venerabiles di-
erum. Interrogantibus sanctis quis essent vos
qui nobiscum in inferis mortui non fuistis
et in paradisum collocati estis, et unus eorum
ex eis: Ego sum Enoch qui huc translatus
sum; hic autem Helyas qui huc curru igneo
assumptus est, adhuc mortem non gustavimus,
sed in adventum antichristi reservati sumus
contra ipsum pugnare et ab eo occidendi et post tres
dies et dimidium diem in nubibus assumendi.
Et cum hec dicerent, ecce supervenit alius vir por-
tans in humeris signum crucis. Quem interroga-
verunt quis esset, dixit: Ego latro sum qui ibi cum
Christo fui et credidi ipsum esse creatorem
et rogavi dicens: Memento mei Domine
cum veneris in regnum tuum. Et dixit mihi: Amen
dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Et dedit
mihi istud signum crucis dicens: Hoc portans
ambula in paradisum et si non dimiserit ingredi
te angelus custos paradisi, ostende ei pa-
radisi illi signum crucis et dices ad eum: Ie-
sus Christus qui nunc crucifixus est misit me. Quod
cum fecissem, et dixissem angelo, statim aperiens
introduxit me et ad dexteram paradisi
collocavit me. Cum hec scripsissent Leu-
cius et Karinus singulas chartas sigillaverunt
[illegible] non [illegible] in secula [illegible]
angeli [illegible] libros de hiis eodem [illegible]
[illegible] etiam [illegible] Christo
descendente [illegible] mortem [illegible]

gnes et amores talia … ut seculo sedi
sed metu inoles te admirantur uidentes
ute tribulis et nimio splendore choruscans
unique tilem in extrema tuntinis qui i
nimia tantum talem fuerunt nimis
inuasor est iste non debitor est fautor est et
destructor et pmitor · sed pstor iudicem in
deus non supplicem necto pinguere non
gbe ense non

De ethymo nominis

Secundus dicitur quasi secundo dei et selo
uenante uox gonnes · uel secundus qui
secum dans · i · obsequendo · uel quasi
dans deo optime pans · uel secundus qui secum du
cens · ii · secundum duxit quem secum sensualitatem
subiciens ipsam ad omne opus bonum
adduxit · uel secundus dicitur respectu prime dne ii
ib; me eundis adiutum pro prime laui
ti sapuit tantum · iste autem martyre
consul non solum uino per primam sed et per se
cundam

De sancto secundo milite

Secundus fuit miles strenuus
sed xpisti athleta egregius et mar
tyr domini gloriosus in ciuitate aste
si martirio coronatus est cuius gloriosa pas
sio presidente ciuitas illustratur et eo uelud sigilla
ta protectione letatur · hic a … to calloceo qui te prio
presto in ciuitate astensi in carcere tenebatur fidei
xpisti edoctus est · cum quadam uice marcianum iterum
conuenit ciuitate descenderet in carcerem sapricius
illuc pfectus nobilis uero cum fratre fuo
laeti · secundus uero cum quasi ad solacium profectus est bea
ti marciani mode desiderauit · cum quasi extra ciuitatem
astensem simul exirent columba super se descenderet et ca
piti eius insedit est · dixit sapricius uide secunde quo
dii nostri te amant nam aues celestes ad te uo
lando transmittunt · cumque ad tanagrum fluuium
peruenissent uidit secundus angelos domini super aquam ambulan
tes · et quasi dicentes secunde fidem habeas et hic super pedes
los ambulabis · cum sapricius secundo
dixit ad te audio loquentes · et secundus ambulemus
ad desideria cordis nostri · cumque adhuc
ad flumen peruenissent angeli illi dixerunt
secundo assignatione ei q dixit secunde crede in deum tam

forte dubitas dixit secundus credo ueritatem passi
onis eius · et sapricius quid est quod audio · cum
ad rationem migrare dixit martianus ad percepti
angeli domini de carcere exiens secundo apparuit ei
quidem dicens mittam secundus i uel in illamque pgres tam pri
as palmam sibi · sapricius dixit dicite quid nobis qui sompniantes loquimini · et secundus dixit sompni
um sed ad monitionem et confortationem · postea secundus
mediolanum iuit et faustinum et iouitam qui in
carcere detinebantur angelus domini ante se extra ciui
tatem eduxit · et ab eis baptismum aque quam dixit nube
praebente suscepit · et ecce subito columba de
celo uenit et corpus et sanguinem domini defferens et sanc
tis faustino et iouite tribuens dedit · et faustinus
corpus et sanguinem domini secundo ad marcianum
deferendum tradidit · cumque nox esset et ad pa[ssionem]
[…] angelus domini secundum accipiens super padum
fluuium transuehit et usque ad ciuitatem perduxit · et in
carcerem ad marcianum · cui ille dixit · dedit quod
secundus marciano munus sanctum et ipse accipiens
dixit corpus domini et sanguinis mei sit mihi in uitam
eternam · tunc ad mandatum angeli secundus de carcere
exiuit et ad suum hospitium iuit · post hec au
tem marcianus capitalem sententiam accepit et secundus cor
pus eius rapiens sepeliuit · quod audiens sapricius super
ad se uocauit eum dixitque quod uideo xpistianum te esse
profiteris · et secundus uere xpistianum me esse profiteor ·
et sapricius quoniam modo mala morte desideras
cum secundus illa quod potius debetur · qui sacrificare no
lens nullo eum expoliari iussit quem angelus domini
astans in ueste sua parauit · tunc sapricius super
in eculeum suspendi tamdiu eum fecit quousque
donec eius brachia essent confractis soluerentur sed
consolationem sanitas a deo restituitur · in fide cum car
cerem recluditur uidit deum esse angelus domini ad eum
uenit et ait dixit surge et sequere me et
domine ad creatorem tuum · tunc quem nuncii in
ciuitatem astensem perduxit et eum in custodia ubi erat
callocerus et saluator conceptus cui dixit
secundus ad eum te deus perfectum · cui saluator no
lunt se quare ego sum deus dicit ut quid te de
omnibus eius eripuerit · benedicens qui ei astensis
in celum mane quidem sapricius ad carcerem misso

quod carcerem quod sigillatum inuenerit. Sed cum ibi inueniret pergens at sapricius de dertona ad ciuitatem astensem non solum colloquium puniret. missis non potuit colloquium secundi primum [illegible] et ecce marcianus mox ei qui secundus [illegible] locutus est. quo audito eos ad se adduci fecit eis quod dixit: quia dii nostri uos sanos esse contemptores uos nostri simul mori uolunt. Cum autem sacrificare nollent, precepit quod simul capita eorum amputari [illegible] eos eorum [illegible] illi autem [illegible] aquam [illegible] cum magno desiderio bibe[re] [illegible] uoce clara dicebant quod [illegible] tibi elogia [illegible] domine. tunc sapricius [illegible] eos dedit sententiam [illegible] et mactare [illegible] collactus [illegible] albi [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ecce angeli domini corpus eius [illegible] lapidibus [illegible] sepelierunt [illegible] ... capitulum.

De sancta maria egyptiaca

Maria egyptiaca que peccatrix appellata est quadraginta septem annis in heremo arctissimam uitam duxit que circa annos domini .cc.lxx. tempore claudii intrare cepit. Quidam autem abbas nomine zosimas cum iordanem transisset et magnam heremum peragraret si forte aliquem sanctum patrem inueniret uidit quendam ambulantem nudum corpore nigro et ex solis ardore exusto. Hec autem erat maria egyptiaca. que statim fugere cepit et zosimas post eam uelociter currere cepit. tunc illa ait: abba zosima cur me persequeris? ignosce mihi quia non possum faciem meam ad te conuertere eo quod mulier sim et nuda, sed da mihi pallium tuum ut possim te sine uerecundia uidere. Ille autem audiens se nominari obstupefactus pallium sibi dedit et in terram prostratus ut sibi benedictionem daret rogauit. et illa: ad te pater benedicere magis spectat qui sacerdotii dignitate ornaris. Ille autem audiens quod nomen et officium eius sciret amplius admirabatur et instantius benedici postulabat. Tunc illa benedictus deus redemptor animarum nostrarum. Cumque illa extensis manibus oraret uidit eam cubito uno a terra eleuari.

Tunc senex dubitare cepit ne forte spiritus esset et fingeret orationem facere. et illa: indulgeat tibi deus quia me peccatricem mulierem immundum spiritum existimasti. Tunc zosimas illam per dominum coniurauit ut ei uitam suam referret. Et illa: ignosce mihi pater quia si statum meum narrauero tu uelut a serpente perterritus fugies et aures tue a uerbis meis et aer a sordibus polluentur. Cumque ille uehementer instaret dixit: ego frater in egypto nata annorum .xii. etatis mee in alexandriam ueni ibique .xvii. annis publice libidini me exposui et nulli umquam me negaui. Cum autem homines regionis illius pro adoranda sancta cruce ierosolimam ascenderent, rogaui nautas ut me secum ducerent. Cum uero me de naulo requirerent dixi: non habeo frater aliud naulum sed pro naulo habeatis corpus meum. Sic me susceperunt et corpus meum in naulum habuerunt. Cum autem ierosolimam peruenissem et ad adorandam crucem usque ad fores ecclesie cum aliis uenissem subito et inuisibiliter repellebar nec ingredi permittebar. Cumque ad limen sepius accederem et statim repulsam paterer et ceteri omnes sine impedimento adirent, ad me reuersa cogitaui quod hec mihi ob scelerum meorum immanitatem acciderent. pectus meum cepi manibus meis tundere, lacrimas amarissimas fundere et ab imo pectore suspiria ducere, et respiciens uidi ibi ymaginem beate uirginis. tunc eam lacrimabiliter exorare cepi ut peccatorum meorum ueniam impetraret et ad adorandam sanctam crucem me intrare permitteret, promittens me seculo abrenuntiaturam et de cetero caste uicturam. Cum sic orassem et in nomine beate uirginis fiduciam recepissem, iterum ad fores ecclesie adii et sine aliquo impedimento ecclesiam intraui. Cum autem sanctam crucem cum summa deuotione adorassem, quidam mihi tres nummos

venimus de quibus tres panes emi. Au-
divi quoque vocem dicentem: Si Jordanem tran-
sieris salva eris. Jordanem igitur transiens
in hoc deserto veni, ubi XLVII annis nullum peni-
tus hominem audiens nec videns mansi.
Illi autem tres panes quos mecum detuli iam in
lapides per tempora conversi per XLVII annos
in cibum meum comedendo suffecerunt. Vestimen-
ta autem mea iam dudum putrefacta sunt. XVII
annis in hoc deserto a temptationibus carnalibus
molestata fui, sed nunc per dei gratiam omnes
vici. Ecce omnia opera mea narravi tibi et ro-
go ut pro me ad deum preces fundas.
Tunc senex in terram prostratus in sancta
sua deum benedixit. Cui illa: Obsecro te
ut in die cene revertaris ad Jordanem, defer-
ens et corpus domini tecum; ibi faciens ego tibi ibidem
occurram et de manu tua corpus sacra-
tum suscipiam, quia ex die qua huc veni communionem
domini non accepi. Rediens igitur senex ad
monasterium revoluto anno die cene domini
cene appropinquante tulit corpus dominicum et
usque ad ripam Jordanis veniens ex altera
parte ripe mulierem stantem conspexit, que
signo crucis aquis facto venit et ad
senem venit. Quam videns senex
obstupuit et ad pedes eius humiliter se
prostravit. Cui illa: Vide ne feceris, cum sacra-
menta domini tecum habeas et sacerdota-
li dignitate refulgeas. Sed obsecro te
ut sequenti anno ad me pater redire di-
gneris. Tunc illa facto signo crucis super
Jordanis aquas ivit et heremum solitudinem
petiit. Senex vero ad monasterium suum redi-
ens sequenti anno ad locum ubi primo secum locu-
tus fuerat venit et eam ibi extinctam
iacere repperit. Qui lacrimari cepit et ipsam
tangere non presumpsit, dixit quia intra se:
ego quidem corpus libenter sancte sepelire vo-
lebam, sed timeo ne hoc ei displiceat. Hoc
eo cogitante vidit iuxta caput
suum litteras in terra descriptas in quibus continebatur:
Sepeli, Zosima, Marie corpusculum, redde
pulveri suum et ora pro me ad dominum,
ad cuius preceptum ... die aprilis reliqui hoc
seculum. Tunc senex pro certo cognovit quod
mox ut dominicum sacramentum accepit et ad deser-
tum rediit vitam finivit. Illud quoque deser-
tum quod Zosimas per XXX dies tunc vix per-
ambulavit illa in una hora percurrit et
ad dominum migravit. Cumque senex terram fo-
dere vellet nec posset, vidit leonem ad se veni-
entem mansuete. Dixitque illi: Sancta hec muli-
er precepit sepelire corpus suum, et ego cum sim
senex fodere non possum nec ligonem habeo et apud
ferrum; tu igitur terram fode, ut possimus
corpus eius sanctissimum sepelire. Tunc leo ter-
ram fodere et aptam foveam preparavit, quo
facto leo ut agnus mansuetus abiit
et senex ad suum monasterium glorificans deum
rediit.

De ethimologia nominis

Ambrosius dicitur ab ambra que est species
valde redolens et preciosa. Fuit enim
ecclesie valde preciosus erga eam et in dictis et fac-
tis valde redolens. Vel Ambrosius ab am-
bra et sios quod est deus, quasi ambra dei. Deus enim
quasi per ambram ubique redolens fuit. Fuit
enim bonus odor Christi in omni loco. Vel dicitur
ab ambor quod est pater luminis et sior quod est parvus,
quia pater in multorum filiorum spirituali generatione,
luminosus in sacre scripture expositione et
parvulus in sua humili conversatione. Vel sic dicitur in
glosario: Ambrosius odor vel sapor celestis.
Ambrosia esca angelorum. Ambrosium favus celestis
mellis. Fuit enim celestis odor per
odoriferam famam, sapor per contemplationem
divinam, celeste mellis favum per dulcem
scripturarum expositionem, esca angelica per gloriosam
fruitionem. Eius vitam scripsit Paulinus Nolanus
episcopus ad Augustinum.

De sancto Ambrosio

Ambrosius filius Ambrosii pre-
fecti Rome cum in cunabulis in
atrio pretorii cubaret et dormiret,
examen apum subito adveniens faciem
eius et os ita complevit velut qui in alveo-
lum suum intrarent et exirent, quas post-
ea evolantes in tantum aeris altitudine
elevate sunt ut humanis oculis minime

Audiens quo pacto tunc pater ait si vix-
erit infantulus iste aliquid magni erit.
Postea cum adolevisset et in urbe cum matre et so-
rore sacra virgine manus sacerdotis
osculari videret ludens sorori dexteram of-
ferebat asserens quod sic et ab ea fieri o-
porteret. Illa vero ut adolescentem et nes-
cientem quid diceret respuebat. Romae igitur
liberalibus eruditus cum causas prius splendide
peroraret a Valentiniano imperatore ad regendam
Liguriam quoque provincias directus est. Cumque
Mediolanum venisset et eius episcopus tunc decessisset
convenit populus de episcopo providendo. Sed
cum inter arrianos et catholicos de eligendo
episcopo seditio non modica oriretur, illuc Am-
brosius ad sedandam seditionem pergeret et subi-
to vox infantis insonuit dicens Ambrosium
episcopum. Ad hanc vocem omnes unanimiter consen-
serunt Ambrosium episcopum acclamantes. Quo
cognito ille ut eos a se terroribus amo-
veret ecclesiam exiens tribunal conscendit et
contra consuetudinem suam tormenta personis ad-
hiberi iussit. Quod cum faceret et populus nichilominus ac-
clamabat peccatum tuum super nos. Tunc ille turba-
tus domum suam rediit, philosophiam profiteri
voluit ad ne id fieret revocatus est.
Publicas mulieres ad se publice ingre-
di fecit ut his visis ab eius electione populus
revocaretur. Sed cum nec sic proficeret, semper
populo peccatum tuum super nos acclamante, medi-
am fugam media nocte fecit. Cumque Ticinum
pergere se putaret, mane ad portam civita-
tis Mediolanensis quae Romana dicitur invenitur,
qui inventus custoditur a populo. Missa rela-
tio est ad clementissimum imperatorem Vale-
ntinianum, qui summo gaudio accepit quod iu-
dices a se directi ad sacerdotium peterentur.
Letabatur et praefectus Probus quod verbum suum
in eo fuerat adimpletum; dixerat enim proficis-
centi mandata dans: Vade, age non
ut iudex sed ut episcopus. Pendente relatione
iterum se abscondit, sed inventus cum adhuc esset
cathecuminus baptizatus est, octavo die in
episcopalem cathedram sublimatur. Cum post quatuor

annos Romam ivisset et soror sua sacra virgo
eius dexteram oscularetur, subridens ait: Ecce
ut dicebam, et sacerdotis manum osculatur.
Cum autem in quandam civitatem pro causa
episcopo ordinando ivisset et electioni eius Iu-
stina imperatrix et alii haeretici obsisterent vo-
lentes ut de sua secta aliquis ordinare-
tur, una de arrianorum virginibus impuden-
tior ceteris tribunal conscendit et beatum
Ambrosium per vestimentum apprehendit vo-
lens ipsum ad partem mulierum trahere ut
ab eis caesus de ecclesia cum iniuria pelleretur.
Cui Ambrosius ait: Etsi ego indignus tan-
to sacerdotio sum, non convenit in quamlibet te
sacerdotem manus inicere. Timere debuis-
ti iudicium Dei, ne tibi aliquid contin-
geret. Quod dictum exitus confirmavit, nam
die alia mortua ad sepulchrum eius
deducta est, gratiam pro contumelia rependens.
Qui sanus valde pervenit; post Me-
diolanum reversus innumeras insidias
a Iustina imperatrice perpessus, muneribus
et honoribus adversus eum populos exci-
tante. Cumque eum multi in exilium pelle-
re niterentur, unus eorum ceteris infelicior in
tantum furorem excitatus est ut iuxta ecclesiam
domum sibi locaret ac in eadem pararet qua-
drigam haberet quo praecepto regi-
nalibus arreptum in exilium deporta-
ret. Sed divino iudicio ipso die quo eum capere
arbitrabatur, in eadem quadriga de eadem do-
mo in exilium pulsus est. Cui tamen Ambrosius
reddens bona pro malis sumptus et necessaria ministravit.
Cantus et officium in ecclesia Mediola-
nensi primus celebrari instituit. Erant
tunc temporis Mediolani Mediolani
multi a demonibus obsessi qui se tor-
queri ab Ambrosio vocibus magnis
clamabant. Iustina autem et multi ar-
rianorum eum mercede dice-
bant pecunia Ambrosium homines comparare
qui se ab immundis spiritibus vexari
mentirentur et ab Ambrosio dicerent se torqueri.
Et subito unus ex illis arrianis qui aderat a dia-

arreptus a demonio in medium prosilivit
atque clamare cepit vere sic tor-
queretur. Ve torqueor quia non credimus
Ambrosio. At illi confusi in piscinam
diversim hominem necaverunt. Qui-
dam hereticus acutissimus disputator et durus
et inconvertibilis ad fidem cum audiret
Ambrosium predicantem vidit ad aurem
eius angelum loquentem verba que ipse po-
pulo predicabat. Quo viso fidem quam perse-
quebatur cepit defendere. Quidam aru-
spex demones advocabat et
eos ad nocendum Ambrosio mit-
tebat. Sed reversi demones renun-
ciabant quod non solum ad ipsum sed
etiam ad fores domus sue appropinquare
nolebant quia ignis insuperabilis
omne id edificium communiebat ita ut
longe positi urerentur. Postea vero cum

comiter [?]
dum

aruspex a iudice pro quibusdam male-
ficiis torqueretur clamabat amplius
ab Ambrosio se torqueri. Quidam demoni-
acus ingrediente Mediolanum demo-
nio dimissus egrediente iterum arreptus. Interro-
gatus de hoc demon ait se Ambrosium
timuisse. Alius quidam nocte eius
cubiculum ascendit ut gladio ipsum ne-
caret prece ac precio a Iustina inductus
sed cum dextram gladium elevasset ut eum
percuteret continuo aruit manus eius.
Quidam a demonio arreptus clamare
cepit ab Ambrosio se torqueri. Cui
Ambrosius obmutesce diabole quia non
te torquet Ambrosius sed invidia tua quia
illuc homines ascendere conspicis unde
tu turpiter corruisti. Non Ambrosius ne-
que [?] statim quia ille obmutuit.
Quadam vice cum beatus Ambrosius per ci-
vitatem pergeret quidam lapsus ce-
cidit et in terra prostratus iacebat quod videns

cum

alius ridere cepit. Cui Ambrosius Tu qui
stas vide ne cadas. Quo dicto etiam ille lap-
sum doluit suum quem in altero irriserat.
Quadam vice cum Ambrosius ad palatium Ma-
cedonii magistri officiorum pro quodam
intercessurus venisset et clausas fores inve-
nisset nec introeundi copiam haberet pro-
tinus ait Et tu quidem veniens ad ecclesiam
cum clause sint ianue sed apertis ingredi
non valebis. Elapso aliquo tempore timens
inimicos Macedonius ad ecclesiam fugit
et patentibus ianuis aditum reperire non
potuit. Tante autem abstinentie erat quod co-
tidie nisi in sabbato vel die dominico et festis precipuis
ieiunabat. Tante etiam largitatis
quod omnia que habere poterat ecclesiis et pauperibus
vel [?] erogabat. Tante compas-
sionis ut cum aliquis lapsum suum ei confite-
retur sic amarissime flebat quod ipsum
flere sibi compellebat. Tante humilitatis
ac laboris ut libros quos dictabat propria
manu scriberet nisi aliqua infirmitate cor-
poris gravaretur. Tante autem pietatis et dulcedi-
nis ut cum alicuius sancti sacerdotis vel episcopi ob-
itus nuntiaretur sic amarissime fle-
ret ut vix consolari valeret. Cum autem
interrogaretur cur viros sanctos qui ad gloriam
proficiscebantur sic fleret aiebat ne
putetis me flere quia recesserunt sed quia
me precesserunt et quia difficile invenitur
qui tanti dignus eorum officiis habeatur. Tante autem
constantie et fortitudinis fuit quod imperatoris
vel principum vitia non palpabat sed
eos voce libera constantissime arguebat.
Cum quidam vir quoddam flagitium
perpetrasset et coram eo adductus fuisset
dixit Ambrosius Oportet illum tradi sathane in
interitum carnis ne talia deinceps au-
deat perpetrare. Quem eodem momento cum adhuc
sermo esset in ore eius spiritus immundus dis-
cerpere cepit. Quadam vice ut aiunt be-
atus Ambrosius Romam pergens in quadam villa
Tuscie apud quendam hominem ni-
mium hospitatus fuisset illum hominem

locupletem

sui statu suo sollicite requisivit. Cui ille: Status meus domine semper felix extitit et gloriosus. Ecce enim divitiis infinitis habundo, servos et familias plures habeo, copiosam filiorum et nepotum turbam possideo, et omnia mihi ad votum huiusmodi nec unquam mihi aliquid adversum accidit quod me contristaret. Quod audiens ambrosius vehementer obstupuit et his qui secum erant in comitatu dixit: fugite hinc quia dominus non est in loco isto. Festinate filii festinate nec in fugiendo moram faciatis ne nos divina ultio comprehendat et in peccatis eorum pariter nos involvat. Cum igitur fugientes aliquantulum processissent subito terra aperuit et hominem illum cum universis que ad illum pertinebant ita absorbuit ut nullum inde vestigium remaneret. Quod videns ambrosius dixit: ecce fratres quam misericorditer deus parcit cum hic adversa tribuit et quam severe irascitur cum prospera jugiter elargitur. In eodem autem loco fovea quedam profundissima remansisse dicitur que usque hodie in eius testimonium perseverat. Cum ambrosius radicem omnium malorum avaritiam magis ac magis in hominibus maxime crescere et maxime in his qui erant in potestatibus constituti, apud quos omnia venalia erant, et similiter de his qui erant sacris ministeriis deputati, vehementius ingemuit et de humanis rebus eximi cum precum instantia exorabat. Quod cum se optinuisse gratulabundus revelavit fratribus quod usque ad dominicam resurrectionem secum esset, ante vero paucos dies quam lecto decumberet, cum xliii psalmum cum notario dictaret, ipso vidente notario in modum scuti brevis ignis caput eius cooperuit atque paulatim per os eius tanquam in domum suam habitator introivit. Tunc facies eius tanquam nix effecta est, sed postmodum ad suam speciem reversa est. Ipso igitur die scribendi et dictandi finem fecit nec ipsum psalmum explere potuit. Post paucos igitur dies infirmitate cepit laborare. Tunc comes ytalie qui mediolani erat nobiles convocavit dicens quod tanto viro recedente periculum esset ne ytalia interitum sustineret, rogavitque ut ad virum dei accedentes rogarent ut sibi adhuc spatium vivendi a domino impetraret. Quod ille cum audivisset respondit: non ita vixi inter vos ut me vivere pudeat nec mori timeo quia bonum dominum habemus. Eodem tempore quatuor eius dyaconi in unum convenientes tractabant inter se quis digne post eius obitum fieret episcopus. Cum igitur longe a loco ubi vir dei ambrosius iacebat essent et simplicianum in silentio nominassent ita ut vix inter se audirentur, ille absens longe positus ter exclamavit dicens: senex sed bonus. Quod audientes territi fugerunt et non alium quam ipsum post eius obitum elegerunt. Honoratus vero vercellensis episcopus qui beati ambrosii exitum expectabat, cum se sopori dedisset, vocem ter clamantem audivit: surge quia in proximo est ut recessurus sit. Qui cum surgens concite venisset mediolanum et eidem corpus domini dedisset, mox ille manus in modum crucis expandit et inter verba orationis spiritum reddidit. Floruit circa annos domini ccclxxx. Qua autem nocte pasche corpus eius ad ecclesiam fuit delatum plurimi infantes baptizati eum viderunt, alii quidem eum sedentem in cathedra in tribunali, alii ascendentem digito suis parentibus demonstrabant, nonnulli vero stellam super corpus eius viderunt.

Cum quidam presbyter cum multis aliis in convivio esset et de sancto ambrosio detraheret, percussus est continuo plaga gravi protinus et de convivio ad lecti

ad ductus unum sumus. Similiter legitur
in gestis eius cum tercio episcopo misit. quia
tyrio et unus eos ad ambrosium detentus
relatum est illi quod presbitero arriano quis-
dam detentus quamvis ille nulli fecisset
[illegible] leviter minus excepit te-
neretur continuo diem exclamans sed
quos ambrosius in multas condolebit
fuisse. Unde primo nihil valente in
omnia que habebat pauperibus erogavit
unde refert de se ipso quod imperatori pe-
tenti basilicam sic respondit et est in
decreto xxiii. q. viii. Si a me peteretur
quod meum est, id est meum fundum argentum
et ius meum non refragarer quamquam omnia
que mea sunt sint pauperum. sed ea que sunt
divine potestati subiecta non sunt. Unde
refert ipse enim dimittere virginem me
non solum esse immo et iam [illegible]
infidelis firmamento unde dixit cum ipse
tot peteret basilicam et ei redderet quod
precio [illegible] non animam nisi
fidem auferre [illegible] audiente
unde legitur in epistola sua de basilica non
tradenda quod imperatrix valentiniani
ambrosio mandavit dicens [illegible]
nis valentiniani caput et colla [illegible]
ambrosius deus pro [illegible] non [illegible]
quod minatur atque bruta deus autem
eos ab eo in me omnia tela sua
convertant et meo sanguine sitim suam
expleant. Item in oratione contra [illegible]
unde dicit de se ipso libro xi historie
ecclesiastice. ambrosius ad usus regine
furorem non se [illegible] defensabat
[illegible] sed [illegible] continuans
[illegible] altari [illegible] pro obsecra-
tione defensionis et arcem ecclesie de-
speravit. Sexto in lacrimarum [illegible]
dum [illegible] lacrimarum [illegible]
lacrimas compassionis pro aliorum culpis
unde dicit paulinus de eo in legenda.

quotiens aliquis lapsus est confitendo ei crimina
sua [illegible] flebat quod illum flere sibi com-
pelleret lacrimas de notionis petentem
desiderasset. Unde dicitur augustino quod ali-
ter [illegible] qui movebantur sic fle-
ret [illegible] flere me patres flere cum tenere
sunt sed que me ad gloriam [illegible] la-
crimas compassionis pro aliorum iniuriis
unde ipse dixit de se et est in decreto [illegible]
ad usus milites gothos lacrime
mee arma mea sunt. talia enim
munimenta sacerdotis sunt. aliter nec de-
beo nec possum resistere. Septimo insu-
per [illegible] inter [illegible] ap-
paret pro defensione catholice fi-
dei. unde dicit in libro xi historie eccle-
siastice quod iustina mater valentiniani
imperatoris arriane heresis alumpna
conturbare cepit ecclesiam [illegible] commi-
nari sacerdotibus depulsiones [illegible]
nisi ariminensis concilii decreta revocarent
quo bello [illegible] validissi-
mis pulsabatur ambrosius [illegible]
[illegible] armis ambrosius virtute
consolidatus [illegible] celebris
decoratus [illegible] exclusa [illegible]
[illegible] arrianorum impietas [illegible]
celeste ac [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] basilicam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] volun-
tas est [illegible] ego [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mandavit tradere basilicam

Virginem quam praeceptis regalibus et confirmatam scripturae sermonibus quae de terrenis diuina ex inspirantibus loquentes. Noli grauare te imperator ne putes te in ea quae diuina sunt imperiale aliquod ius habere. ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiae. Sanctus nabuch uineam suam proprio cruore defendit, et si ille uineam non tradidit suam, nos non tradimus Christi ecclesiam. tributum caesaris est, non negemus; ecclesia dei est, caesari utique non debetur. Si de me aliquid peteretur, aut fundus aut domus aut aliquid aliud aut aurum aut argentum, id quod mei iuris esset libenter offerrem; de templo dei nichil possum nec decerpere nec tradere. Cum igitur custodiendum non tradendum acceperim. Eadem tamen obiurgatione uidit et omnis iniquitas [illegible]. In quadam ciuitate quae tum apud thessalonicam orta sedicione quidam iudices fuissent a populo lapidati, commotus imperator indignatus iussit omnes interfici nocentes ab innocentibus non secernens, ut fere V milia hominum tunc occisa sunt. Cumque imperator mediolanum uenisset et ecclesiam uellet intrare, occurrit ei ambrosius ad ianuam eique aditum prohibuit dicens: Cur imperator post tantum furorem non cognoscis molem tuae praesumptionis? Sed forte recognitionem peccati prohibet potestas imperii. sit ratio potestatis uictrix. Princeps es o imperator conseruorum. Quibus oculis aspicies communis domini templum? quibus calcabis pedibus sanctum pauimentum? quomodo manus extendes de quibus sanguis adhuc stillat iniustus? quomodo his manibus suscipies sanctum domini corpus? qui praesumes ore tuo poculum sanguinis pretiosi percipere, dum furore sermonum tuorum tantus iniuste sanguis effusus est? Recede ergo, recede, ne secundo peccato priorem nequitiam augere contendas. Suscipe uinculum quo te dominus nunc ligat; est enim medicina maxima sanitatis. His sermonibus imperator obediens gemens et flens ad regalia remeauit. Cum

quam diu in fletu maneret, rufinus magister militum causam tanti maeroris inquisiuit. Cui ille: Tu nescis mala mea; nam seruis et mendicantibus aperta sunt templa, michi autem ad ea ingressio non est. Et haec dicens singula uerba singultibus interrumpebat. Cui rufinus: Curro si uis ad ambrosium ut te soluat uinculo quo te ligauit. Et ille: non poteris persuadere ambrosio, qui non uerebitur imperialem potentiam ut legem transgrediatur diuinam. Sed cum ille promitteret quod eum flecteret, imperator ire praecepit et ipse post paululum est secutus. Mox autem ut ambrosius rufinum uidit, ait: impudentiam canum imitaris o rufine, tantae uidelicet necis auctor existens, nec pudorem in fronte deicis, nec erubescis quod in maiestatem latras diuinam. Cum igitur rufinus pro imperatore supplicaret et diceret eum secuturum, zelo accensus ambrosius ait: Ego quidem tibi praedico quia ingredi eum sacra limina prohibebo. Si uero potentiam in tyrannidem mutauerit, necem libenter suscipio. Quod cum rufinus imperatori mandasset, pergam, inquit, ad eum ut iustas in faciem contumelias patiar. Cumque peruenisset et sibi solui uincula postularet, occurrens ambrosius ingressum ei prohibuit dicens: Quam penitentiam ostendisti post tantas iniquitates? Et ille: tuum est imponere et meum obtemperare. Cumque imperator allegaret quod et dauid adulterium et homicidium commisisset, ait ambrosius: qui secutus es errantem, sequere corrigentem. Quod tam grate imperator suscepit quod publicam penitentiam agere non recusaret. Cumque reconciliatus ecclesiam intrasset et in cancellos staret, requisiuit ab eo ambrosius quid ibi expectaret. Cum ille diceret sacrorum misteriorum perceptionem expectare, ait ambrosius: O imperator, interiora tantum sacerdotibus sunt collocata

egisse q' 7 hanc expositionē cū crede-
rem hic sp̄ina uerum imperatori
tanc' nō credentes. Cum imperatoro
lederetur. Cum g° continuo p[ro]lixi-
ue risus ex mentalis starent ma-
num eius ex ue ut intret 7 ille ait irr-
dist' p' pontifici dum imperatori tra-
deretur. uii. In tribus in eum magis.
ambrosi. Suauis solidum nomen nomen
pontificis. Ostentio insania doctrina
cuius uere doctrinalis altum profun-
ditatem sit de iiii doctoribus ambros.
lic' p' similiby perita imp' 7 ae..
dolus q' dum in p' sumit ing' destrua
de alto cupe distiuna solitudinē
sit. Idem eius ouis sine scoli 7 eade
cum in tantū sinne sit caliginee
legunt ē uenerantiam aug' i li de
nupt' i cōcluc pelagius hic de auctoritate
sit laudat ambros. in quo uult ab ee
epis ian' papinus lib' tōna buz fi
des quam scriptor inc' latinos flos q'
dam eminaut. 7 ibi ait aug' cuius si
dem 7 purissimum in scripturis sensum ne inimi-
cus quidem ausus est reprehendere. magnum
auctē qz nunq' doctores sic aug' b'
la sua p' mag' auctē hic beatus uir te
ste aug' ad ianuarium qui cum mr' eius
uiuitatī sibi aut mediolanum sabbato
nō ieiunaret. 7 dubitans aug' ambr' int'
rogauit. ait. Ambros. cum romā uenio
ieiuno sabbato sic 7 tu ad q'cumque forte eccl'iam
ueneris eius morē serua. Si cuiquam non
uis ee scandalum nec q'sq' tibi. ut dicit
aug'. Ego de hac sua acr 7 cogitans
i q' hui' tamq' ea celesti oraculo cepi-
batur 7 passio q' Sancti dei g' ualiam i passi-
one sua recalle continuet. de ethimologia nominis.

Georgius dicitur agros quod est terra et
gre quod est colere quasi colens terram
i. carnem suam. Au.' aut in li' de trinitate
q' bona terra ē altitudine montium temperamen-
to collium planitie camporum. p'mā ualet ē bona
ad herbas uirides. Sca ad uineas. ter-
tia ad fruges. Sic beatus georgius fuit al-
tus despiciendo inferiora 7 ideo habuit uirore
puritate. temperatus per discretionem 7 ideo habuit
uinum interne iocunditatis. planus per humilita-
tem. Et sic produxit fruges bonorum operum.
uel agios quod est sanctum 7 gyron quod est luctator
q' luctator est sanctus. quia luctatus est cum dracone et cum tortore. uel
gerar quod est sacrum 7 gyon arena quasi sacra are-
na. fuit enim arena quia ponderosus morum gra-
uitate. minutus humilitate. 7 siccus a car-
nali uoluptate. Vel georgius dicitur a gerar
quod est peregrinus 7 gir precisio 7 ys consilia-
tor. ipse enim fuit peregrinus in contemptu mun-
di. precisus in corona martyrii. et consiliator in predica-
tione regni. eius legenda inter scripturas
apocrifas in niceno concilio connumeratur eo
quod eius martyrium certam non habet relationem. Nam
in kalendario bede dicitur quod sic passus est in persi-
de ciuitate diaspoli. que prius lidda uocabatur que
est iuxta ioppen. Alibi legitur quod passus sit sub dyocletiano
et maximiano imperatoribus. alibi quod sub dacyano
imperatore persarum presentibus lxx regibus imperii
sui. Hic sub daciano preside imperantibus dyocle-
tiano et maximiano. De sancto georgio.

Georgius tribunus genere cappado-
cum peruenit quadam uice in prouinciam
libie in ciuitatem que dicitur silena. iux-
ta quam ciuitatem erat stagnum instar maris
in quo draco pestifer latitabat qui se pe-
pulum quem se armatum insurgeret. ... fugauit ...
flatu quo uno ad muros ciuitatis accedens
omnes inficiebat. quam ob causam compulsi ciues
das oues cotidie dabant ut eius furo-
rem sedarent. alioquin sic muros ciuitatis
inuadebat et aerem inficiebat quod plurimi
moriebantur. Cum igitur iam oues pene defi-
cerent nec que cum haberi copiam possent, in
re tunc consilio ouem cum addito homine
tribuebant. Cum igitur sorte filii et filie ciuium

dederunt. Et sorte nemine excepto cum iam fere
omnes filii et filie populi pene consumpti essent, quadam
vice filia regis unica sorte exiit et deprehensa
et draconi adiudicata. Tunc rex contristatus
ait: Tollite aurum et argentum et dimidium
regni mei et filiam meam mihi dimittite ne tali
morte moriatur. Cui populus cum furore respondit: Tu, o rex, hoc edic-
tum fecisti et nunc omnes pueri nostri mortui sunt
et tu vis filiam tuam salvare? Nisi in filia tua
compleveris quod in aliis ordinasti, succendemus
te et domum tuam. Quod rex videns cepit fi-
liam flere dicens: Heu me filia mea dulcis-
sima, quid de te faciam aut quid dicam? quando
plus non videbo nuptias tuas? Et conversus
ad populum dixit: Oro ut inducias viii dierum
lugendi filiam mihi tribuatis. Quod cum populus annuis-
set, in fine viii dierum reversus est populus cum fu-
rore dicens: Quare perdis populum tuum propter filiam
tuam? Ecce omnes ad flatum draconis morimur.
Tunc rex videns quod filiam non posset salva-
re vel liberare, induit eam vestibus re-
galibus et amplexatus eam cum lacrimis dixit:
Heu me filia mea dulcissima, de te filios
in regali gremio nutrire credebam et nunc
vadis ut a dracone devoreris. Heu me
filia mea dulcissima, sperabam ad tuas nup-
tias principes invitare, palatium margari-
tis ornare, tympana et organa audire,
et nunc vadis ut a dracone devoreris. Et
osculatus eam dimisit dicens: Utinam fili-
a mea ego ante te mortuus essem quam te sic amis-
sissem. Tunc illa procidit ad pedes patris
petens ab eo benedictionem suam. Quam cum pater
eam benedixisset cum lacrimis, ad lacum pro-
cessit. Quam beatus Georgius inde transiens
vidit et plorantem eam quid haberet
interrogavit. Et illa: Bone iuvenis, equum
velociter ascende et fuge ne mecum pariter
moriaris. Cui Georgius: Noli timere,
filia, sed dic mihi quid hic prestolantur omnes plebes
spectantes? Et illa: Video, bone iuvenis,
magnanimitas cordis tui est, sed cur mecum
mori desideras? Fuge velociter. Cui Georgius:

Hinc ego non discedam donec mihi quid
hoc sit manifestes. Cumque illa totum
sibi exposuisset, ait Georgius: Filia, no-
li timere, quia in Christi nomine te iuvabo. Et illa:
Ne mecum pereas, bone miles, festina
enim mihi si sola peream. Satis me liberare
non poteris et mecum peribis. Dum hec lo-
querentur, ecce draco veniens caput de
lacu levavit. Tunc puella tremefacta
dixit: Fuge bone domine, fuge velociter.
Tunc Georgius equum ascendens et cru-
ce se muniens draconem contra se venientem
audacter aggreditur et lanceam fortiter vibrans
et se deo commendans ipsum graviter vulne-
ravit et ad terram deiecit dixitque puel-
le: Proice zonam tuam in collum draconis
nichil dubitans, filia. Quod cum fe-
cisset, sequebatur eam velut canis man-
suetissimus. Cumque eum in civitatem du-
ceret, populi hec videntes per montes
et fortitudines fugere ceperunt dicen-
tes: Ve nobis quia iam pariter peribimus.
Tunc beatus Georgius innuit eis dicens:
Nolite timere, ad hoc enim me misit
dominus ad vos ut eripiam vos, liberare
drachonis. Tantum in Christum credite
et unusquisque vestrum baptizetur et dracho-
nem istum occidam. Tunc rex et omnis populus
baptizati sunt, et beatus Georgius evagi-
nato gladio drachonem occidit
et ipsum extra civitatem efferri precepit.
Tunc iiii paria boum ipsum in magnum
campum foras duxerunt. Baptizata
autem sunt illa die xx milia excep-
tis parvulis et mulieribus. Rex autem
in honore beate Marie et beati Geor-
gii ecclesiam mire magnitudinis
construxit, de cuius altari fons vivus
emanat, cuius potus omnes languidos
sanat. Rex vero infinitam pecuniam
beato Georgio obtulit quam ille cum
recipere nollet pauperibus eam dari pre-
cepit. Tunc Georgius regem de quatuor

breuis in templo. Sub quo cultum dei
cultum hic sacerdotes honoraret et
diuinum officium diligenter audiret et per
tempus in memoria retineret. Sed ille occi-
sus a rege [illegible] in celestibus cum libe-
ris quos dum draco ad deuorandum pu-
ellam pergeret georgius se cruce mu-
niuit et draconem aggrediens. Iure fecit
Sed quia in quibusdam diocletiano et ma-
ximiano sub preside daciano multa per-
secutio christianorum fuit ut infra unum mensem
xvii. milia martirio coronarentur. Vnde
inter tot tormentorum genera multi christianorum
deficiebant et ydolis immolabant. Quod
uidens sanctus georgius tactus dolore cor-
dis omnia que habebat distribuit militarem
habitum abiecit et in medium pro-
siliens exclamauit omnes dii gentium
demonia dominus autem celos fecit. Cui pre-
ses iratus dixit qua presumptione audes
deos nostros demonia appellare. Dic
nobis unde es tu et quo nomine uocaris. Cui
georgius ait Georgius uocor ex nobi-
li capadocum prosapia ortus palestinam
christo fauente deuici sed omnia dimi-
si ut liberius deo celi seruirem. Cum autem
preses eum ad se inclinare non posset iussit
eum in eculeum leuari et membratim
corpus eius ungulis laniari. Apposi-
tis insuper ad latera facibus patentibus uul-
nerum locis sale plagas eius fri-
cari iussit. Eadem nocte dominus cum ingenti
lumine ei apparuit et eum dulciter confor-
tauit. Cuius melliflua uisione et al-
locutione sic confortatus est ut pro nichilo
duceret tormenta. Videns dacianus
quod eum penis superare non posset quendam
magum aduocauit et ei dixit christiani suis
magicis artibus tormenta ludificant
et deorum nostrorum sacrificia pro nichilo ducunt.
Cui magus. Si artes eius superare non
potero capitis reus ero. Ille igitur

preses

et christianorum habitum abiciat

nichilo

maleficiis suis inuocatis et uinum cum
nominibus inuocatis uenenum uino immiscuit
et sancto georgio sumendum porrexit. Contra quod uir
dei signum crucis edidit hausit et nichil
lesionis sensit. Iterum magus potentius
uenenum immiscuit. Quod uir dei signo crucis
edito sine lesione aliqua totum bibit. Quo
uiso magus statim ad pedes eius cecidit
et ueniam lacrimabiliter petens se christianum fieri
postulauit quem mox iudex decollauit. Se-
quenti die iussit georgium poni in rota
gladiis bis acutis undique circumsepta
sed statim tota confracta est et georgius illesus
penitus inuenitur. Tunc iratus iudex iussit
eum in caldariam plumbo liquefacto ple-
nam proici qui facto signo crucis in eam in-
trauit sed uirtute dei cepit in ea quasi in bal-
neo refoueri. Quod uidens dacianus co-
gitauit eum emollire blanditiis quem mi-
nis superare non poterat uel tormentis. Dixitque
illi uides fili georgi quante mansuetudi-
nis sunt dii nostri qui te blasphemum tam
patienter sustinent parati tamen tibi si conuerti
uolueris indulgere. Age igitur dulcissime fili
quod hortor ut superstitione relicta diis nostris
sacrifices ut magnos ab ipsis et a nobis conse-
quaris honores. Cui georgius subridens ait
Quare non a principio magis me plus
sed blandis sermonibus quam tormentis. Ecce
paratus sum facere quod hortaris. Hac de-
ceptus promissione delusus letus efficitur
preses qui sub uoce preconis ut omnes ad se
conuenirent uidere georgium tamdiu resis-
tentem tandem cedere et sacrificare uidere.
Ornatur igitur tota ciuitas pre gaudio. Cum
georgius ad ydolorum templum sa-
crificaturus intraret et omnes ibidem ga-
udentes assisterent flexis genibus
dominum exorauit ut templum
cum ydolis sic omnino destrueret quatenus ad suam
laudem et populi conuersionem nichil de eo peni-
tus remaneret. Statimque ignis de celo descen-

nobis

accendens templum cum diis et sacerdotibus
concremavit. Terra quoque se aperiens omnes
eorum reliquias deglutivit. Hinc exclamat
ambrosius in prefatione dicens: georgius fidelis-
simus miles christi dum christianitatem professio
silentio tegeretur solus inter christicolas in-
trepidus dei filium est confessus. Cui etiam tantam
fidei constantiam gratia divina concessit ut et
tyrannice potestatis precepta contempneret et
innumerabilium non formidaret tormenta pe-
narum. O felix et inclitus domini preliator
quem non solum temporalis regni blandita per-
suasio pervertit sed persecutore deluso simulacrorum
eius in abyssum portentum deiciens. Hec
ambrosius. Hec audiens dacianus georgium
ad se adduci fecit, cui dixit: Que sunt ma-
leficia tua, pessime hominum, quod tantum facinus
commisisti? Cui georgius: Ne credas, rex, sic
esse, sed mecum pergere et iterum immolare me
videbis. Cui ille: intelligo fraudem quia vis me
facere absorberi sicut templum et deos meos
absorberi fecisti. Cui georgius: Dic mihi, mi-
ser, dii tui qui se iuvare non potuerunt quomodo
te adiuvabunt? Iratus rex dixit alexandrie
uxori sue: Deficiens moriar, quia ab
hoc homine me superatum video. Cui illa: tyran-
ne crudelis et carnifex, nonne dixi tibi
sepius ne christianis molestus esses, quia deus
eorum pro ipsis pugnaret, et nunc scias me
velle fieri christianam. Stupefactus rex ait: heu
proh dolor, numquid et tu seducta es? Fecit
eam per capillos suspendi et flagellis
durissime cedi. Que dum cederetur dixit georgio:
Georgi lumen veritatis, quo putas perve-
niam, quia non sum aqua baptismi renata? Cui georgius:
Nichil hesites filia, quia sanguinis tui
effusio baptismus tibi reputabitur et corona.
Tunc illa orans ad dominum emisit spiritum.
Huic attestatur ambrosius in prefatione dicens:
Ob hoc et gentium regina persarum damnata
a viro sine unde lavacri gratiam conse-
cuta gloriose passionis meruit palmam.

Unde nec dubitare possumus quod licet
perfusa sanguinis unda reseratis poli
ianuis ingredi intimo regni quod potuit
fide celorum. Hec ambrosius. Sequenti vero die ge-
orgius talem accepit sententiam ut per to-
tam civitatem est tractus et postmodum
capite puniretur. Oravit autem ad dominum
ut quicumque eius imploraret auxilium
sue petitionis consequeretur effectum. Divina
autem ad eum vox venit dicens sic ut fieret
ut oravit. Completa oratione capitis
abscisione martyrium consummavit sub dyocle-
tiano et maximiano qui ceperunt circa an-
nos domini CCLXXXVII. Dacianus autem cum de loco
in quo decollatus est ad palatium rediret
ignis de celo cecidit et ipsum cum mini-
stris suis consumpsit. Refert gregorius turonensis
quod cum quidam reliquias georgii
deferrent et in quodam oratorio hos-
pitium suscepissent mane nullatenus cap-
sam movere potuerunt donec ibi partem
reliquiarum dimiserunt. Legitur in hystoria
antiochena quod cum christiani ad obsidendum ie-
rusalem pergerent quidam iuvenis spe-
ciosissimus cuidam sacerdoti apparuit
qui sanctum georgium christianorum ducem dicens
esse monuit ut eius reliquias secum
portarent et ipse cum eis esset. Cum autem ierusalem
obsedissent et saracenis resistentibus
per scalas ascendere non auderent beatus geor-
gius armis albis indutus et cruce ru-
bea insignitus apparuit innuens ut
post eum securi ascenderent et civitatem
optinerent. Qui ex hoc animati civitatem
ceperunt et saracenos occiderunt.

Marchus. **De ethi. nominis**

Marchus interpretatur excelsus mandato certus
declinans et amarus. Excelsus mandato
ratione perfectionis in vita quia non solum
servavit mandata communia sed et excelsa
sicut consilia. Certus ratione certitudinis
in doctrina quia doctrinam evangelii sui

unda

non

sublimia.

tradidit non potest quia apertus magis obsi-
o dividitur. Declinatus ratione profunde
humilitatis. Nam propter nimiam humilitatem
pollicem sibi amputasse dicitur ut sacerdotio
reputaretur inhabilis. Amarus ratione pene acer-
bitatis cum vivus per civitatem trahitur et
inter tormenta spiritum reddidit. Vel marcus
a marcho quod est malleus maior qui
eodem ictu ferrum domat melodiam
generat incudem firmat. Sic marcus unica
sua doctrina sui evangelii domat here-
ticorum perfidiam, dilatat laudem di-
vinam, confirmat ecclesiam. De sancto marco

Marcus evangelista apostolus

Marcus levitici generis et sacerdos petri
apostoli in baptismate filius atque in divino
sermone discipulus cum petro romam profectus
est. Cum autem petrus ibidem evangelium
predicaret rogaverunt fideles qui er-
ant rome beatum marcum ut evangelium
ad perpetuam fidelium memoriam scri-
beret conscribere. Qui illud quidem ut ex ore
magistri sui beati petri audierat fideli-
ter conscripsit. Petrus autem illud diligenter exa-
minans et omni veritate plenum conspi-
ciens recipiendum ab omnibus fidelibus
approbavit. Videns autem petrus marcum
constantem in fide christi aquilegiam destina-
vit ubi verbum dei predicans innumeras
gentium multitudines ad fidem christi conver-
tit. Tunc ac evangelium suum sibi ibidem
conscripsisse. Quod quidem usque hodie in aquile-
giensi ecclesia omni devotione conservatur.
Tandem beatus marcus ermagoram
quendam civem aquilegiensem quem ad fidem
converterat romam secum duxit ad beatum petrum. Adduxit
ut eum aquilegie episcopum consecraret.
Suscepto itaque ermagoras pontificatus
aquilegiensi officio aquilegiensem ecclesiam
optime gubernavit. Tandem ab infidelibus
capitur et [?] martirio coronatur. [?]
Marcus vero a beato petro alexandriam missus est.

ubi primus verbum dei predicavit. In primo
introitu suo alexandriam ut ait philo
disertissimus iudeorum maxima multitudo in
fide et devotione et continentie observantia
conadunata est. Papias autem ierapoli-
tanus episcopus valde preclaris eum preconiis
predicat dilucidat. Stilo petrus [?] dami-
anus ait de eo: Tantam ei deus apud ale-
xandriam gratiam prorogavit ut omnes
qui ad fidei rudimentum confluebant in arcem
protinus continentie et totius sanctitatis conversationis
monachice tanquam admonitore perfectionis
singularis pervolarent. Ad quod non tam mira-
culorum prodigiis non tam predicationis elo-
quiis quam eximiis provocabat exemplis.
Et ut ita factum est quod post mortem ad
Italiam denuo sit reversus ut terra in qua ei datum
est scribere evangelium sacrum mereretur eius re-
liquias possidere. Beata es o alexandria tri-
umphali sanguine purpurata. Felix
et tu Italia corporis huius thesauro dives effecta.

Tante autem humilitatis fuisse dicitur ut polli-
cem sibi amputaverit ne ad ordinem sacer-
dotii posset humano iudicio promoveri. Verum pre-
dispositio dei et auctoritas sancti petri prevaluit quod
ipsum alexandrie episcopum destinavit. Cum
autem alexandriam ingrederetur subito cal-
ciamentum eius ruptum est atque solutum
quod in spiritu intelligens ait: Vere expeditum fecit
dominus iter meum nec me sathanas im-
pedire poterit quem ab operibus mortuis
dominus iam absolvit. Videns autem marcus
quendam veteratorem consuentem vetera calciamenta
tradidit ei consuendum. Qui cum
faceret sinistram manum graviter vulneravit
et fortiter exclamare cepit: Unus
deus. Quo audito vir dei ait: Vere prosperum
fecit deus iter meum. Faciensque lutum ex sputo
manum eius linivit et continuo sanitatem
recepit. Videns homo ille tantam efficaci-
am eius in domum suam illum intro-
duxit et quis esset vel unde percontari cepit.

At ille secundum ihesu xpisti seruum confessus
est. Cui ait ille: Vellem ego medi-
cum. Et michael: Ego sum medicus de numi-
ne incipiens quod michaelis ipsum ei cum
glizante et ipsum contra domino sua bap-
tizamento. Audientes autem uiri ciuitatis il-
lius quendam guillelmum qui deorum sacer-
dotum contempserat ad nemus eius idoli-
as posuerunt. Et ille cognoscens hominem
illum quem ... dicebat christianum
in deum ... ordinatur et ipse presbitero
... Alexandrinum
... et fideles in dei multiplicatos
in nemore ... cum
... Cumque in sollempni-
tate paschali beatus michaelis missam celebraret
... illuc ouis et ... in col-
locans ... presente ... du-
ces ... bubalum ad locum buba-
... eius ... fluebat
et sanguine lapides rigabantur. ...
... ab angelo confortatus
est et ipse dominus noster ihesus xpistus eum visitauit
eumque confortauit dicens: Pax tibi mi-
chael euangelista meus. Noli timere quia
ego tecum sum ut eruam te. ... a
... collo eius ...
... illumque ...
... bubalum ad locum
bubali. Ille autem dominum ... gratias agebat
dicens: In manus tuas domine commendo
spiritum meum. Et hec dicens spiritum exalauit.
... Cum autem pa-
ganum eum uellent comburere ... aer
... tonitrua et ...
fulgura ... coruscantibus ... ut ...
... sancti corpus ... in ...
... corpus eius in
... et ... omni ... sepelie-
runt. ... beati marchi ...
... pluralibus ... operie.

eius medietatem annos ... ac-
quirens gratia dei plenus. ... ambro-
sius de eo sic ait: Dum beatus michael ...
... coruscaret miraculis ...
... ad ...
... preuide-
... clamaret
dei famulus ... ...
... spiritum accepit. ... ma-
num ... illico reddidit.
Et ... illius ... cum
... euangelium ...
... illuminatus ...
adnos ... ambrosius. Anno autem ab in-
carnatione domini ... venetiam
sancti michaelis ... alexandria ...
est. Vbi etiam in honore sancti michaelis
... pulchritudinis ... est. Cum
... nec ... alexan-
driam ... prebiteros ...
... corpus sancti michaelis ...
... occulte ...
... tolli ... et leuantes
... de tumulo
leuaretur ... odor ... alexan-
driam sic ... ut omnis ... putarent
... odoris suauitatis ...
... corpus sancti mi-
chaelis ... nauis ... uelas
... illorum ait: ... e-
gyptiorum corpus ... nobis ... et ...
michael ... ... Ecce nautis
... eius corpus sancti michaelis
... ipsum ... seruitio ...
... ille residebat ...
... non ...
... non ... corpus
ecce sancti michaelis ... acclamauerunt.
Cum quadam nocte naues cursu
uelocissimo ducerentur in nocte tem-
pestate ... et tenebris obuolu-
ti quo pergerent ignorabant. Sanctus michael ...

Eundem in monachio custodi corpus sui ap-
paruit dicens dic hominibus istis ut ve-
locius vela deponant quia non longe distat
Quibus depositis mane facto se iuxta
quandam insulam invenerunt. Ubicumque
cum litora diversa transirent et sanctum cum
omnibus occultarent venientes in cole-
conclamabant o quam beati estis qui corpus sancti mar-
chi conportantes sinite ut ipsum sup-
plicantes adoremus. Quidam nauta ad-
huc omnino incredulus a demone arreptus tan-
diu vexatus est donec ad corpus adductus
se credere confiteretur. Qui liberatus gloriam
dedit deo et beato marcho in devotione magna
deinceps habuit. Quidam cum corpus domini cor-
pus sancti marci in quadam columpna de lapi-
dibus marmoreis fabricata recluserunt consciis
esse repositum ubi latuerat quare quo-
niam non restabant illi ex hac luce subla-
tis nemo ubi esset sanctus thesaurus posset
cognoscere nec aliquibus indiciis in-
venire. Sunt ex hinc in clericis planctus et in
solacio ingens in laicis meror immen-
sus. Formidabant siquidem plebs
devota ne patronus tam inclitus furti-
ve fuisset sublatus. Facto sollempne
ieiunio indicitur processio sollempnis mor
ordinatur et ecce cunctis videntibus sub-
sequentibus lapides ad columpnam prosili-
unt et archam ubi corpus eius latebat
omnibus evidenter ostendunt. Mox devoti
laudes agunt creatori omnium qui sui
eis dignatus est revelare patronum. Sic
quod dies illa illustrata tanti prodigii
gloria annis decurrentibus ponitur festiva. [l'pastio]
na. Iuvenis quidam cancer morbo
in mamilla vermibus corrodentibus cru-
ciatus cepit beati marchi suffragia inte-
rius implorare devote et ecce dormien-
ti quidam peregrino habitu in signum ap-
paruit cum gradu concito properante. Cum
si tociis operibus beati sanctum. Interrogavit

Qui cum ... sui comminutus et crispatus sancti marchi de
Veneciis quidam operibus excecatus
medio in primo uribem tanto conpertam
cuius ... in suo cursu sancti marchi non
memor eius patrocinium implorantis clamantis
deus ... Cum in die ligno pen-
denti (?) ... sicut ... erat
sibi et adoptivum patronum consuluit de variis
... Quidam comes nobilis ...
... de novo ... sancti
marchi visitare vellet et a domino suo ... [licen]
optinere non posset ... amor carnalis
domini timorem celestem postposuit et salutato
domino ad sanctum visitandum devotus accessit. [dominus ejus ferens ... sum]
Ad extremum tradamini sunt ... quod cum
domino ... crudeles ... satellites
et de ... sanctum marchum invocantem ad
terram ... et acutos palos ... cruciatus
diversis ... palorum ... frachio
... quod ... lectulo ... fuerit
... non secum ... cum ...
... et ... sed indomabiles
... lumen pariter ... molestiam
... in malleis ... ore
... quod ... sine ... ob
... et ... quod devicti videntes
... [sue]
sancti marchi devotione sedula ...
Miles quidam sic in prelio mutila[tus] ...
... manus ... dependeret ...
... medici et ami-
ci consulerent ille non erubescens sancti marchi
cum consuevit ... manum
loco restitutam ... sine medicamen-
tis ligari fecit. Invocavit quod beati marci
suffragia et manum continuo ...
... restitutam ... tamen ...
... et manum ... testimo-
nium et ... monumentum ...
huius. Quidam miles cum ... armatus
discurreret equus in ponte cecidit et
miles ... lapsus

[illegible]

tur. Cum enim vix se ipsis viribus minimeque eu-
tium consideret bis vulneratus ab eo in vom-
tus lanceam super porrexit et clamavit eu-
cedo recto. Qui veniens leviens
et immaculatum reddidit et votum devote
exsolvit. Vir quidam mantue falso
ab invidis accusatus in carcerem
est reclusus qui cum xl dies peregisset
et iam in nimio afficeretur tedio tandem
triduano se ieiunio macerans beatum mar-
chum in patrocinium invocavit. Cui sanctus appa-
ruit et ut de carcere securus abscederet
iussit. Ille vero dormiens predicto neglexit
parere iussionibus. Sed cum iterum visionibus
omnibus se delusum crederet et tandem
tertio sibi apparuit et eum sollicitaret.
Qui ad se rediens et hostium apertum conspi-
ciens de carcere securus exiit et vincu-
lis rupte confractis more consueto per
die media per medium custodum
et omnium ipse custodes videns a nemine
videtur. Qui veniens ad sanctum marchum cum
multis exsolvit debitum devote gratiarum.
Cum tota apulia sterilitate magna
incideret nec etiam illam bruma
pluviam irrigaret revelatum est quod
ea plaga pateretur eo quod sancti marci
festivitatem non colerent. Qui sanctum mar-
cum invocantes et festum eius festive
celebrantes promiserunt. Volunt
marchus ab eis depulit et in frigidissimum
dicta multitudine dans eis salubre
aere et pluviam congruentem etc. Anno domini
m. cc. xl. apud papiam in conventu or-
dinis fratrum predicatorum quidam frater religio-
se vite Iulianus nomine
faventinus iuvenis corpore ... animo
in infirmitate ... ad exitum
completum ... anno suo ... ei sibi
sibi et ille mortem ... sibi in ...
expectans ... exhilaratus
et manibus et toto corde applaudens

clamare cepit ante locum fratres qui
per nimia levitate humanam amici
prosiliret et corpus ex eo quod tam iocundos
rumores audivit et elevatis in celum
manibus dicere cepit educ de carcere
animam meam etc. Infelix ego homo
quis me liberabit de corpore mortis huius. Et ille
levi sompno obdormiens vidit beatum
marchum ad se venisse et se iuxta eius
lectulum collocasse et ecce vox ad eum
dicens quid agis o marche. Et ille moriente
est et eius accessit quia eius mutuum
est acceptum. Et iterum vox ad eum quare
sanctos ad eum venisse nunc
misit. Et ille quia spiritualem in me devotorum
habuit et loquebatur cor meum quietat
de morte sed illa vigilanter ... eum
venit in hora sua enim misimus. Et
ecce quidam albus totam domum implevit
et ambo ait vidit huic lux venit
et illi. Et illi et tunc ambo patre
ceteris evangelista et predicatoribus frater pro fore
domus aquo tamen audivit quo visio
et omnia que viderat fratribus recitans cum multo
gaudio in domino feliciter obdormivit.

Marcellinus annis ix et [illegible] **De sancto**
mensibus iiii romanam **marcellino**
rexit ecclesiam. Hic iussu diocletiani
et maximiani captus et ad sacrificandum ad-
ductus. Cui cum non assentiret et diversis
eum tormentis quia sustinere debere
et metu passionis duo grana incensi
in sacrificio posuit. Ex quo magna facta est
infidelibus leticia sed fideles ingens
tristitia percussit. Sed tamen infirmato
capite fortiora membra insurgunt
et minas principum parvipendunt.
Et fideles ad summum pontificem con-
veniunt et ipsum plurimum redarguunt.
Quod ille cernens concilio episcoporum se sup-
posuit iudicandum. At episcopi absit
ut summus pontifex ab aliquo iudicetur.

Si sanctum ... angelum et sanctorum baptista ... et ... hominum ...
... splendidus apparuit ... de fluctibus in ... omnes ...
Ille autem alexandriam ... suo ... nec ...
hominum ... sanctorum ... apparuit et ... de ...
... venetias ... baptista ...
renatus et marchus appellatus est in christo

Sed tu nunc collige causam tuam et pro
ore tuo iudica. Tunc ille cum penitens
plurimum ingemuisset et se ipsum deposuisset,
sed tamen omnis eum turba iterum reelegit.
Quod cesares audientes ipsum iterum
capi fecerunt et dum nullatenus sacrificare
vellet eum decapitari iusserunt. Tunc
iterum excrevit fervor hostilis ut infra
unum mensem xvii milia christianorum punirentur.
Marcellinus autem dum decapitari deberet
se christiana sepultura indignum esse asserebat.
Et ideo omnes qui eum sepelire presumerent
excommunicavit. Quapropter corpus eius xxx
v diebus insepultum remansit. Post hoc
beatus Petrus apostolus Marcello successori
suo Marcellum apparuit dicens: Frater Mar-
celle, quare non sepelis me? Cui ille: Non-
ne iam domine sepultus es? Cui apostolus:
Me insepultum reputo quamdiu Mar-
cellinum insepultum video. Cui ille: Nescis-
ne domine quod ille omnes qui se sepelirent
anathematizavit? Cui Petrus: Nonne
scriptum est quia qui se humiliat exalta-
bitur? Hoc attendere debuisti. Vade ergo et
ipsum ad pedes meos sepelias. Qui
statim ivit et iussa complevit.

De ethimologia nominis

Vitalis quasi vivens talis,
vel quia talis vivebat exterius
in opere talis animo. Vel Vitalis inquantum
alis, id est vivens se alis vivum. Ipse enim fu-
it sicut unum de animalibus que vidit Eze-
chiel. Habuit enim sex alas. Sed alam
quatuor quibus volabat in celum: alam amo-
ris qua volabat in deum, alam timoris
qua volabat in infernum, alam cognitionis
qua volabat in se ipsum et eius passionis
libello Gervasii et Protasii reperitur scri-
ptum.

De sancto Vitali

Vitalis miles consularis ex Va-
leria uxore Gervasium et Protha-
sium genuit. Hic cum Paulino iudice
Ravennam ingressus cum quendam [ibi]
medicum nomine Ursicinum post multa tormen-
torum genera iussum decollari vidisset,
et ille medicus timuisset, exprimens ex-
clamavit ad eum sanctus Vitalis dicens:
Noli frater Ursicine, qui alios curare assu-
evisti, te ipsum eterna morte occidere, et
qui ad palmam per multas passiones
venisti, noli coronam amittere tibi a deo
preparatam. Quod Ursicinus audiens confortatus
est et de pavore suo penitens martirium li-
benter excepit. Sanctus autem Vitalis eum ho-
norifice sepelivit et postea ad Paulinum
amplius suum ultro venire contempsit.
Ille vero nimium indignatus quia Ur-
sicinum sacrificare volentem retraxerat
seque christianum esse ostendit, iussit eum in
eculeum levari. Cui dixit Vitalis: Stul-
tissimus es si me putas decipere qui ali-
os sepe audivi liberare. Tunc Paulinus
ministris: Ducite eum ad palmam et si
sacrificare noluerit, foveam profundissimam
donec pervenietis ad aquam facite et
eum vivum sepelietis. Quod cum factum
fuisset, sacerdos qui huius consilii dederat
auctor arreptus a demone per vii dies
in sanie in illo loco exclamabat dicens:
Incendis me sancte Vitalis. Die autem vii
flumine a demone precipitatus vitam
ablato expiravit. Uxor autem sancti Vitalis cum
Mediolanum rediret, invenit quosdam
ydolis immolantes qui cum eam hortarentur
ut de ydolis immolatis comederet,
christiana sum. Non licet mihi de vestris sacrifi-
ciis manducare. Quod illi audientes
tantum eam ceciderunt quod homines sui
cum ea usque ad Mediolanum eam
semivivam deduxerunt ubi in triduum
ad deum feliciter migravit.

De quadam virgine Antiochena

Virgo quedam in anno
Antiochene fuit de qua hystoriam a beato
Ambrosio in libro ii de vir-
ginibus sic scripsit: Antiochie nup-

quedam virgo fuit fugitans publi-
ci visus. sed quo magis virorum [illegible] de-
clinabat aspectus eo incendebatur amplius
inpudicos. pulchritudo enim audita et
visa plus desideratur duobus stimulis cu-
piditatum amoris et cognitionis dum et nichil
occurrit quod minus placeat et plus putatur
esse quod placeat quod non index oculus explo-
rat sed animus amator exoptat. itaque ut
gestum diutius alerent (cupiditatem) promendi
spem integritatem pudoris professa sic re-
stinxit improborum faces ut non amaretur sed
(oderetur). Ecce persecutio. puella fugere
nescia certe pavida ne incideret in insi-
diatores pudoris animum ad virtutem
paravit tam religiosa ut mortem non
timeret tam pudica ut mortem expec-
taret. Venit corone illi certe (victorie)
dies maxima omnium expectatio. producitur
puella duplex professa certamen et religio-
nis et castitatis. Sed ubi viderunt constantia-
am professionis metum pudoris paratam
ad cruciatus erubescentem ad aspectus
excogitare ceperunt quemadmodum specie casti-
tatis religionem tollerent ut cum id ab-
stulissent quod erat amplius et id eriperent
quod reliquerant. aut sacrificare virginem
aut lupanari prostitui iubent. quomodo de-
os colunt suos qui sic vindicant
aut quemadmodum ipsi vivunt qui sic iudicant.
hic puella non quod de religione ambi-
geret sed quod de pudore trepidaret ipsa
secum. quid agimus hodie. aut martir
aut virgo altera nobis invidetur corona.
nec virginis nomen agnoscitur ubi vir-
ginitatis auctor negatur. nam quemadmodum
virgo si meretricem colas. quemadmodum virgo
si adulterum diligas. quemadmodum virgo si
amorem petas. tolerabilius est mentem vir-
ginem quam carnem habere. utrumque bonum si li-
ceat. si non liceat saltem non homini caste
sed deo simus. et raab meretrix fuit sed postquam

deo credidit salutem in[venit] et
iudith se ut adultero placeret or-
navit. tamen quia hoc religione non amore
faciebat nemo eam adulteram
iudicabat. bene successit exemplum. nam si illa
que se commisit religioni et pudorem ser-
vavit et patriam fortassis et nos ser-
vando religionem servabimus etiam casti-
tatem. quod si iudith pudicitiam religioni
preferre voluisset perdita patria et pudici-
ciam perdidisset. itaque talibus informa-
ta exemplis simul verba domini animo tenens
quibus ait quicumque perdiderit animam suam propter me inveniet
eam flevit et tacuit ne eam
vel loquentem adulter audiret. nec pudo-
ris elegit iniuriam sed christi recusavit. ex-
timate utrum adulterare potuerit (corpus)
que non vocem adulteravit. iamdudum
verecundatur oratio mea et quasi gestorum
adire seriem criminosam atque ex-
plicare formidat. claudite aures vir-
gines dei. ducitur puella dei ad lupanar.
sed aperite aures virgines dei. virgo
prostitui potest adulterari non potest. ubique
virgo dei est templum dei est. nec
lupanaria infamant castitatem sed
castitas etiam loci abolet infamiam. in-
gens petulantium concursus ad fornicem.
discite miracula martirum sancte virgines
dediscite locorum vocabula. clauditur intus co-
lumba. strepunt accipitres foris. certa-
bant singuli quis predam primus invaderet.
at illa manibus in celum levatis quasi
ad domum orationis venisset non ad libi-
dinis diversorium. christe inquit domuisti
virgini feros leones domare potes et hominum
feras mentes. caldeis torrentes igni
madidis cesserunt suspendio unda
non vi sua susanna ad supplicium ge-
nu flexit et de adulteris triumphavit. ar-
ruit dextera que templi tui dona violabat
et templum ipsum attrectatur tuum ne

praecipitati(?) s[ed] maculam sacrilegii qui
non permisit esse furtum. vidimus non
esse animi quod adulterium animi fecit.
virgo discedamus. Vix compleverat orationem
et ecce vir militis specie terribilis irrupit.
quemadmodum eum virgo tremuit, cui trementes
populi cesserunt. Sed illa non immemor
lectionis: et Daniel, inquit, supplicium Susan-
nae spectaturus advenerat, et quam populus
damnaverat, unus absolvit. potest et
in hoc lupi habitu ovis latere. habet et Christus
milites suos qui etiam legiones habet.
aut fortasse percussor intravit. ne vere-
aris anima. et tales solent martyres facere.
O virgo, fides tua te salvam fecit.
Cui miles: quaeso ne paveas soror.
frater huc veni salvare animam, non perdere.
serva me ne ipsa serveris. qui adulter in-
gressus sum, si vis, martyr egrediar. vesti-
menta mutemus. conveniunt mihi tua
et mea tibi, sed utraque Christo. tua vestis me
verum militem faciet, mea te virginem.
bene tu vestieris, ego tibi melius
exuar, ut me persecutor agnoscat.
sume habitum qui abscondat feminam,
trade qui consecret martyrem. indue chlamydem
quae occultet membra virginis, servet pu-
dorem. sume pilleum qui tegat crines,
abscondat ora. solent erubescere qui
lupanar intraverint. sane cum egressa
fueris, ne respicias retro, memor
uxoris Loth, quae naturam suam quia impudicos
licet castis oculis aspexit, amisit. nec
vereare ne quid pereat sacrificio. ego pro
te hostiam Deo reddo, tu pro me militem
Christo, habens bonam militiam castitatis
quae stipendiis militat sempiternis,
loricam iustitiae quae spiritali munimine corpus
includit, scutum fidei quo vulnus re-
pellas, galeam salutis. ibi praesidium
salutis, ubi est Christus, quoniam mulieris
caput vir, virginis Christus. Et inter haec verba

chlamydem exuit. suspectus tamen adhuc habitus
et persecutoris et adulteri. virgo cervi-
cem, chlamydem accepit miles offerre. quae pom-
pa illa, quae gratia, cum in lupanari de martyrio
certarent. addantur personae, miles et virgo, hoc est
dissimiles inter se natura, sed Dei miseratione consimiles,
ut compleatur oraculum: tunc lupi et agni
simul pascentur. ecce agna et lupus non solum
simul pascuntur, sed etiam immolantur. quid plura?
mutato habitu evolat puella de laqueo,
iam non suis alis, utpote quae spiritalibus fere-
batur, et quod nulla umquam viderunt saecula, egre-
ditur de lupanari virgo, sed Christi. at illi qui
videbant oculis et non videbant, tamquam sae-
vi raptores ad agnam lupi fremere ad prae-
dam. unus qui erat immodestior introivit.
sed ubi hausit oculis rei textum, quid hoc, inquit, est?
puella ingressa est, vir videtur. ecce non
fabulosum istud, cerva pro virgine, sed quod verum
est, miles ex virgine. atqui audieram
et non credideram quod aquas Christus in vinum converte-
ret; mutare coepit et sexus. recedamus hinc
dum adhuc qui fuimus sumus. numquid et ipse
mutatus sum, qui aliud cerno quam credo? ad lu-
panar veni, cerno vadimonium, et tamen mu-
tatus egrediar, pudicus exibo qui adulter
intravi. cognita re, quia debebatur tanto coro-
na victori, damnatus est pro virgine
qui pro virgine comprehensus est. ita non solum
virgo de lupanari sed etiam martyres exie-
runt. fertur puella ad locum supplicii cucurrisse,
se certasse ambo de nece, cum ille diceret:
ego sum iussus occidi, te absolvit sententia
quae me tenuit. at illa clamaret:
non ego te vadem mortis elegi, sed
praedem pudoris optavi. si pudor quaeritur,
manet sexus; si sanguis exposcitur, fide-
iussorem non desidero, habeo unde dissol-
vam. in me lata est ista sententia quae pro me lata
est. certe si pecuniae te fideiussorem dedis-
sem et absente me iudex tuum censum
feneratori addiceret, eadem me sententia

uices meo premio solue me tuos uer-
si recusare quis me indignam mor-
te censere ec eo maior eram aspiciat h-
ubsum moriar innocens ne moriar
nocens. simul scilicet medium est hodie certamen
sanguinis tui aut mei. tunc si tu
redii, amis me audire ecclesie. simo
rem fecit. aut audeat absoluere pro
legibus deleo tea non solum fugere licet.
Sed et cedere aliene. Sufficiat mihi mori.
ti quod non sufficit elari uiuere in uirgine
ultimus locus. ante non erit conuenit hic.
ego assequi(?) declinaui non mi-
sterium quod certi quieti non professionem
inueni. quod si in preripis mortem nostre
de inuisa me. Sed conuenerunt. Eamque
contendentes ambe ne quid dicere audiant
nolo. erit te utrisque quod credidi. dum mi hec
cruciat negans illam restitui ? sic fortiore
sua uel alteriore simul mutat ? potior
me fecit. si fortior te non possumus nisi sa-
tisfacere sine sine plus putat ut contradi-
cit ? hinc illam quam excitanto preua-
in imagine ob nomine pudore est quod glo-
rior. enim similiter de adultera se autem
uirum quam de uirgine ad ultimum reddi
dixerit. quod expectantes duo contendunt
et ambo uicerunt nec diuisa est corona.
Sed addamus sancti martires inuicem beneficia
conferentes. alter principium martirio dedit
alter effectum. eadem philosophorum gignasia
damonem et finchiam pictagoricos
in celo ferunt. quorum unus cum esset mor-
ti adiudicatus, commendandorum suorum gratia tem-
poris commeatum petiit, et quod astutissimus tyran-
nus non posse eum reperiri, fideiussorem
quod unius tempore fecit. Quid
ergo illi miracula(?) sanctorum de duobus p-
clarius nescio utrique preclarum. alter ua-
dem mortis, alter se optulit morti quod
quidem marinus supplicio succedit fidei, uisu-
sensu uirtutis increate non reuocauit. quod

dicere, amicus recuset esse dimicare ista
ctinia collaudauit. et ad numerum
nimis cautiorem plus annuas quam numeri
sine se fenore non ipsa ab ipsis quos
dispuruntur in animam recepere. eum
uirtutis esse gratiam in non tyranni inclina
ter digna laude sed minorum laudis
nisi flam illuc illo nunc hi minimum
go quod pro e serui uincere illi autem
non in cognitum illi tyrannus seoparat
tunc ista tyrannus pluribus. hi autem crudeli
oribus ex ille reparat illa ceodiunc in te
illos in uno ob nouam nature tubisti
bos uolu(m)ptatis hiis quorum illi persecu-
tiores quod illi studii sui sunt anima
ac gratia. ista corona martyrii. illi
uero exitium hominibus. ista ex ut ambro

De sancto Petro martire

De eius nomine

Petrus interpretatur agnoscens uel discalcians
uel dicitur a petros, quod est firmum. Per hoc
intelligitur tria priuilegia que fuerunt in beato
Petro. Fuit enim predicator egregius. Ideo
dicitur agnoscens quod perfecte scripturas
agnouerat, nouerat hominum et in predicatione
quid cuique competeret agnouit. Fuit
uirgo purissimus, et ideo dicitur dis-
calcians, quia a pedibus suis affectio-
nem amorem mortalium discalceauit
et exuit non solum corpore sed et mente
uirgo esse. Fuit et martir domini gloriosus
et ideo firmus quia martirium pro defensio-
ne fidei firmiter sustinuit et toleranter

De sancto Petro nouo martire

Petrus nouus martir de ordine
predicatorum, fidei pugil egregius,
de ciuitate Verone extitit ori-
undus. Hic tamquam lux splendida de fumo,
lilium candidum de sentibus, rubea ro-
sa de spinis exiuit. Nam de parentibus
perueniens excecatis in errore, splendidus
predicator emersit. Et de carnalibus mente
atque corpore uirginitate candidus prodiit

ac de spinis erroris nitendo de puritatis nitidus ut lilium ascendit. Parentes namque suos infideles et hereticos habuit. Huius autem cum errore repellere modus [illegible] cum esset adhuc vii annorum etate et a scolis rediret a patruo quodam heretico requisitus quid in scolis didicisset, respondit se didicisse: Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. Et cui ille: Noli dicere creatorem celi et terre, cum ipse visibilium creator non sit, sed diabolus omnia ista que videntur creavit. Ipse vero puer se potius velle dicere sicut legerat asserebat et sicut scriptum erat se potius credere velle dicebat. Tunc ille per auctoritates ei persuadere ut potius videbatur, quas omnes puer spiritu sancto plenus sic contra eum convertit et eum proprio gladio interemit. Ille quo dum a puero non haberet quod diceret indigne ferens a puerulo se fuisse superatum et prius totum que inter se gesta fuerant patri retulit et ut Petrum a scolis removeret modis omnibus persuasit: timeo inquit ne cum Petrus iste fuerit eruditus ad meretricem illam se convertat et sic fidem nostram destruat et confundat. Quasi nesciens vaticinatus est dum Petrum hereticorum perfidiam destructurum esse tanquam alter Caiphas prophetavit. Sed quia res a deo fiebat, pater fratris monita acquiescere non curavit, sperans quod per aliquem heresiarcham ad suam sectam eum trahi faciet cum in grammaticalibus fuisset eruditus. Videns igitur puer sanctus non esse tutum cum scorpionibus habitare, mundo et parentibus renuncians, ipse sanctum fratrum predicatorum ordinem ingressus est. Quanto autem in ordine cum laude vixit, Innocentius papa in sua epistola exprimit dicens: Hic beatus Petrus a pueritia mundi fallacias in adolescentia [illegible] prudenter declinans ad ordinem fratrum predicatorum se transtulit, in quo ordine xxx fere annorum spatio fuit caterua virtutum fide preambula spe et con-

stante comite caritate sic profecit et profecit quod totus in defensione fidei pro qua totus ardebat quod contra illius dictos hostes mire intrepidum fervens spiritu continuum certamen exercens sui tandem agone diuturnum victor stante martyrio felici consummavit. Et sic Petrus firmus in petra fidei solidatus demum allisus passionis petram in Christum digne laureandus ascendit. Virginitatem quoque mentis et corporis semper illibatam servavit nec aliquod mortalis criminis unquam contagium sensit, sicut suorum confessorum fideli testimonio est probatum. Et quia sciens delicate nutritum [illegible] pauperi in domino carnem suam assiduam cibi et potus parcitate restringebat ne in [illegible] desidiam homo [illegible] in studiis in [illegible] in dominum [illegible] [illegible] omni periculo [illegible] illius [illegible] et spiritualibus negociis [illegible] esset [illegible] silentium [illegible] breve [illegible] [illegible] nisi cum vigiliis [illegible] dies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel seduli [illegible] [illegible] predicationibus vel confessionibus audiendis, in [illegible] autem hereticorum dogmata [illegible] validis rationibus confutando, in quibus specialis dono gratie noscitur claruisse. De vocatione [illegible] gratiosus [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] contentiones [illegible] constantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quorum amator fidei cultor [illegible] [illegible] [illegible] sic animo suo fidei [illegible] sic se totum in illius [illegible] obsequium quod [illegible] [illegible] [illegible] fidei [illegible] [illegible] pro hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] enim ab hac luce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] ad [illegible] suo [illegible] [illegible] [illegible].

contagium

pauper

ven'

nocturn

in vita sua claruit. Nam cum apud
mediolanum quendam episcopum hereticorum
a fidelibus captum beatus petrus examinaret et
multi episcopi et religiosi et maxima pars ci-
vitatis illuc convenisset et dies nimium esset fervi-
da examinacione in longum protracta fuisset
et maximus estus cunctos affligeret, di-
xit ille heresiarcha coram omnibus: O petre per-
verse, si tantus es sanctus sicut iste stultus populus te as-
serit, cur eum estu mori permittis
et non rogas dominum ut nubem aliquam inter-
ponat ut non moriatur iste stultus populus tanto
estu. Ad quem beatus petrus: Si vis promittere te
abnegaturum heresim tuam et fidem catho-
licam recepturum, rogo dominum ut faciat
quod dixisti. Tunc fautores hereticorum clamantes
tes heresiarche dixerunt: promitte, promitte.
Credebant enim quod illud non fieret quod beatus pe-
trus coram omnibus se facturum promiserat, maxime
cum nulla vel minima nubecula appareret.
Catholici autem super obligatione beati pe-
tri timere ceperunt, timentes ne fides ca-
tholica ex hoc confusionem pateretur. Cum ergo
hereticus obligare se nollet, beatus petrus cum fi-
ducia magna dixit: Ad hoc quod verus deus vi-
sibilium et invisibilium monstretur creator
et ad consolationem fidelium et ad confusio-
nem hereticorum, rogo dominum ut aliqua nubecula
ascendat et se inter solem et populum inter-
ponat. Quod mox peracto crucis signaculo
factum fuit, et per magnam horam in modum
papilionis populum nubecula protegente.
Contractus quidam nomine Asserbus qui per v annos
sic [illegible] contractus erat ut portari in scri-
nio ecclesie mediolani ad beatum petrum ductus
fuit, qui cum beatus petrus signasset, continuo sa-
natus surrexit. Quedam et miracula que per eum
dominus voluit facere Innocentius papa in e-
pistola recitat dicens: Cum quidam nobilis filium
[illegible] et horribili tumore gule nimio (*margin:* tumo)
nec loqui nec respirare valentem [illegible]
[illegible] ad dominum manibus et cum suo sancto sigillo.

[V]ir illo qui accipiente illius capitium et
[illegible] suo supponente loco sanatus.
Idem quoque nobilis vehementi postea modo
adhuc torsione gravatus extremis iacuit et me-
tuens ex tunc mortis periculum imminere,
capitium predictum quod extra curiam [illegible]
reverenter fecit afferri, quod suo pectori ap-
ponens mox vomuit quendam duo capita
habentem et pillosum desuper [illegible] in illo sinu
[illegible] plena liberatione [illegible]
[illegible] nimium [illegible] in [illegible]
[illegible] sine qui lingue solum
[illegible] [illegible] loquela [illegible]
alia plura dum viveret dignatus est
dominus per eum operari. Vir pertinax ope-
[illegible] in longobardie provincia pu-
[illegible] et [illegible] [illegible]
gione [illegible] et [illegible] in [illegible]
summus pontifex ad [illegible]
[illegible] diversos inquisitores de or-
dine predicatorum in diversis lombardie
partibus delegavit. Sed cum apud medio-
lanum heretici non solum multa [illegible]
sed et magna [illegible] potentia fraudu-
lenta eloquentia et plena sciencia dya-
[illegible] residerent, summus pontifex sciens
et [illegible] beatum petrum virum constantem magnanimum
qui ab hostium multitudine non pa-
vescat et [illegible] eius [illegible]
[illegible] per quam adversariorum [illegible] nec
in modico [illegible] cognoscens et eius [illegible]
[illegible] falsitates hereticorum detegit
non ignorans ipsum [illegible] in divina ple-
ne sapientia eruditum, per quam frivola
hereticorum argumenta racionabiliter confuta-
ret, ipsum tamquam strenuum fidei pugilem
et [illegible] fessum domini bellatorem in
mediolano et eius comitatu inquisi-
torem suum auctoritate concessa plenaria
ordinavit. Ipse igitur in [illegible]
[illegible] diligenter exercens, here-
ticos [illegible] perquirebat [illegible]

tribuens et mirabilis omnis consummatus
potentia excellens sapientia consummatus
sic ut non possent resistere sapientie et
spiritui qui per eum loquebatur. Eadem mentes
tes heretica et dolentes de ipsius mor-
te cum fautoribus suis tractare ceperunt
arbitrantes se posse pacifice vivere
si eorum tam validus persecutor de me-
dio tolleretur. Cum igitur predicator intrepidus mox
martyr futurus de Cumis Mediolanum
pro inquirendis hereticis pergeret, [illegible]
vite pessima mercede assecutus est sicut
nos [illegible] in sua [illegible]
[illegible] fratrum sui ordinis [illegible] moram
cum faceret Mediolanum pergeret
per eam inquisitionem que hereticos ab
apostolica sede commissa sic in predicatione
predixerat ipse [illegible] de ipsorum here-
ticorum [illegible] pretio illorum inductus et
[illegible] in eum [illegible] [illegible] ipse
[illegible] [illegible] in [illegible] agnum mitem
lupus furens in mitem, impius in pium, furens
[illegible] in modestum efferus
[illegible] in sanctum [illegible] in [illegible]
excellenter [illegible] mortem intentans
sacrum eius caput crudeli [illegible]
[illegible] in ipsis vulneribus
[illegible] sanguine [illegible] ense [illegible]
capite non diffugiente ab hoste sed
exhibente se potius hostiam et ce [illegible]
sustinentem in [illegible] cruces ictus [illegible]
sic spiritum reddens sic in ipso loco
passionis occisus [illegible] sacrilego
percussus [illegible] gementis [illegible]
culcante ille non querula voce [illegible]
[illegible] sed sustinens omnia patienter suum
spiritum commendabat dicens: In manus tuas
Domine commendo spiritum meum. Symbolum fidei
cepit dicere cuius nec in illo articulo
desiit esse preco [illegible] nephandus
a fidelibus captus fuit et a quodam
fratre ordinis [illegible] ille erat ex-

ab ipso lectore [illegible] diebus aliquibus
[illegible] postea [illegible] Sed cum ad hoc
martyr dominus [illegible] cum illi
[illegible] lector [illegible] et placida ei [illegible]
[illegible] die sui martyrii [illegible]
[illegible] martyr propheta et doctor [illegible] ex-
primitur. Confessor in eo quod fidem Christi in-
[illegible] constantissime confessus fuerit
in eo quod ipsa die confessione more [illegible]
to fecit oblationem sacrificii laudis.
Martyr in eo quod pro defensione fidei san-
guinem suum fudit. Propheta in eo quod ipse [illegible]
[illegible] et sic ei dicit quod non possumus(?)
Mediolanum applicare ille respondit si non poteri-
mus ad domum fratrum pervenire apud sanctum
[illegible] poterimus hospitari, quod ve-
rum est. Nam cum eius sanctum corpus defer-
retur fratres [illegible] sanctum [illegible] non
potuimus eadem die ad domum deducere
sed apud sanctum Simplicianum deposuerunt et
[illegible] illa nocte remansit. Doctor autem in eo
quod [illegible] fidem veram edocuit dum
[illegible] fidei clara voce [illegible]
quorum passio [illegible] dicit [illegible]
[illegible] multum similis esse videtur Christi [illegible]
est pro veritate quam predicabat. [illegible]
[illegible] fidei [illegible] [illegible] [illegible]
est ab infideli [illegible] pretio conductus [illegible]
fidelis [illegible] hereticorum [illegible] pascha
[illegible] affigitur [illegible] eodem tempore martyrium
passus [illegible] pater [illegible] In manus tuas Domine commendo
spiritum meum dicebat. [illegible] eadem [illegible]
clamabat [illegible] [illegible] deum [illegible]
tus [illegible] affigere [illegible] plures [illegible]
[illegible] vendidit [illegible]
[illegible] passione multos [illegible]
fidei [illegible] hereticorum dogma
[illegible] [illegible] plurimi [illegible]
[illegible] post mortem [illegible] et multis [illegible]
[illegible] miraculis [illegible] ex
[illegible] [illegible] errore suo re-
linquentes ad gremium sancte ecclesie [illegible]

ad fidem adduxit. petrus post mortem
hereticos [illegible]

in qua civitas mediolanensium commoratur
eius verbo hereticorum quedam resi-
debat adeo sunt perturbati ut alii ex-
pulsis et aliis ad fidem conversis nullus ibi
auderet aliquatenus apparere. plures etiam
ex eis magni et famosi per ipsorum ordinem
sanctissimum ingressi qui usque cum eius hereticos
et fortes per viros mirabiliter persequuntur. Sic-
ut Samson plures philisteos interfecit
moriens quam occiderat vivens sic granum
frumenti cadens in terram et infidelium ma-
nibus comprehensum et mortuum vivens consur-
git in spicam. Sic botrus in torculari cal-
catus liquoris redundat in copiam.
Sic aromata pilo contusa odorem plenius
effundunt. Sic granum sinapis contritum virtu-
tem suam mirabiliter demonstravit. Post eius
enim gloriosum triumphum multis eum
dominus miraculis illustravit. quorum quedam
summus pontifex recitat dicens post mortem
ipsius lampades ad sepulchrum eius
visibiliter descendere pluries per se ignem
absque omni humano studio et ministerio divini-
tus sunt accense quia congruebat ut mirabiliter
erat in eo quam igne luminis fidei excel-
lentius claruerat singulare de eo ignis
et luminis miraculum appareret. Quidam ad
descedens cum aliis de eius sanctitate in men-
sa disputaret sumpto quodam illud ob detesta-
tione morsello ut ei non possit si iste
deliquerit [illegible] secutus morte ipso
suo guttur sic inhesit ut illud educe-
re nec inducere non valeret. Cumque illo
perurgente iam mutato colore quasi
sentiret mortem imminere evenit sanc-
tus se voto quod lingua detentus ad an-
ima non lapsus esset. protinus illo evo-
muto liberatur. Quidam quidem adlo-
ci passionis qui [illegible] vivi proiecit se
fusa in oratione sanitatem integram mor-
tem per obsessas a demonibus longo tempore
multos martyr ipse devectis illis [illegible]
to sanguinis et vomitu a demonibus libera-
vit. febres expulit. languores quam
quam plurimos et diversos. Cuidam su-
mentis manus digiti ex morbo si-
mile pluribus horamentum contractum
de fossum [illegible] consolidavit sanae
vit. Cuidam iuveni puer casu gravis-
simo sic oppressit ut motu et sensu perderet
defuncto tamquam mortuum defleret.
mox apposito de terra suo per crucem sa-
cro eidem nimis cruore contactu ma-
lus exsurgeret. Cuidam et mulier
cuius cedit se dulci corrosione la-
cerata lumbis hic cum nullis est ce
malis et diversis in fere morientibus occu-
pata ad sepulchrum eius in vehiculis
et aliis similibus ad eum venit. Et mede-
per modus plena incolumitate recep-
ta sunt aliquibus videlicet redire sanum.
Cum summus pontifex innocentius quartus bene pe-
rit scriptum in cathologo assumpsit
illis fratres apud mediolanum ad corpus sancti
convenire voluerunt et eius corpus ad alti-
orem locum transferre corporis post annum ter-
tium inventum est integrum
ac si aliter exaltatione fetoris re-
pertum ac sic eadem die fuisset sepultum.
Fratres gratia sui magnum pulpitum in
plateam corporis eius cum magna reveren-
tia deduxerunt et sic sanum et integrum
ab populo est ostensum et ab eo supplicatur
adoratum. Post miracula super dicta in li-
bris pluribus et vita plura ante istos contin-
ent sicut locis proximis eius sepe lumina
de celo descendentia et ad celum
ascendentia plures religiosi et alii
qui plures visibiliter conspexerunt luce que
lucernas duas fratres in habitu per do-
se vidisse testati sunt. Cuidam iu-
venis nomine Gaufredus de civitate cu-
mana dum de panno tunice sancti
fratris Petri haberet et eam hereticus eius deridendo

diceret ut si sanctum eum crederet in ignem pri-
mum ipsum proiceret et si non uri contingeret
sententie eorum absque dubio et ipse sue fidei
ad hereticorum morem sic catholici autem cum hoc sancto
Petro sancti Petri proposuerunt sed ab ipso igne
autem resilierunt dixit ei pro se sic catho-
lici redirent ipsos ardentes per ignem
exiturus. Cum incredulus ille dixit sic
pro omnibus primus tu intra ne ... pri-
mus est quasi sic ablatis carbonibus ex-
tra parte primus hereticus et ex alia pri-
mus sancti Petri. Primus autem hereticus mox ut
ignis calorem sensit primus est combus-
tus. Primus vero sancti Petri ignem ... intravit
et ignem tamen exiit ita quod nec pilus
ab eo adhus combustus fuit quod videns
hereticus ad viam veritatis rediit
et universaliter omnibus prophanavit. Apud
Florentiam iuvenis quidam hereticus prave
corruptus contra fidem fratrum de Florentia
cum aliis iuvenibus ante quandam
tabellam ... depictum martyrium sancti Pe-
tri cum videret lictorem cum pugione
evaginato ... gladius ... utinam
ego ibi fuissem quia validius percussissem.
Quo dicto statim mutus effectus est
cumque socii requirerent quid haberet et ipse
nihil eis responderet duxerunt eum domum re-
ducentes sed cum venisset ante ecclesiam
sancti Michaelis videntibus elapsus de mani-
bus sociorum ecclesiam intravit et flecteret
genua corde sancti Petri rogavit ut se
precibus suis sic liberaret se obligans
quod si liberaretur peccata sua confiteretur et omnem
heresim abnegaret. Et statim loquelam
recuperavit et veniens ad domum fratrum
abiuravit heresim peccata sua confessus
est data licentia confessori quod ipse publi-
ce ipso predicante ... populi
plena sui peccatione singulis coram
omni multitudine heresi confessus est
se peccasse quandam dum iuvenis mare pertrans-

ueret sanguinis ... fluctuum in
undatione agitata cum ... caligiosae
noctis tenebris terrerentur ... imminente
te ... sanctorum ... ...
sed quando ullum sine liberationis ... ...
... ...
... ...
silentio sic eos alloquitur ... ...
... audiunt quod quandam ... de ordine
predicatorum nomine frater Petrus nuper ob defensi-
onem fidei catholice fuit ab hereticis inter-
fectus ... ... signa dominus
... ... de novo ... ...
implorent ... ...
salutatione ... ...
... beati Petri ... auxilium de-
votis precibus ... ... sic orantibus
mox antenna navis in quantum ... ...
suspendere ... ... plena con-
spiciatur ... ...
... fulgore ... noctis ...
tam caliginosa in die clarissimam ...
... ... quidam
... ...
de quo nulli dubium fuit quin beatus Pe-
trus ... quod ... ...
... ...
... ... ad ...
domum fratrum ... ...
... ...
... ...
... ... filios mortuos sepulti
et ex hoc animo odio heretice ... ...
sancti Petri ... auxilium ... ...
tum filium sepulti ... ...
quod ... ... ad ... sancti Petri ...
... ... filium ...
... ... exorans ...
... ... Et ... ...
... ... ad ...
... ...
... ... sacerdos ... ...

debuit nesciret quod dixit petri martiris uoti
uoui positum modo ex deuotione sancti
petri quod retinuit. In prouincia teutonie
apud ciuitatem [illegible] quidam uidentes
ad exemplum fratrum predicatorum in honorem sancti pe-
tri martiris magnum conuentum fratrum predicatorum cum
tempore implorarent conuenientes et hilarescentes ca-
ntionibus sic dicebant. Ecce iam predicato-
res cum modo uocandi nouimus quod non
possent magnam pecuniam cumulare
et iam edificare palacia. Uiri nouum
martirem inuenimus. Vir et filia dicentes
Ecce subito filium eorum sanguine cruen-
tum digitum quibus filium torquebant san-
guine mox repleuit. quod ille uidentes
ad innocentes digitos diligenter ex-
quirunt ne forte uulnus acciderit. aliquid in-
ueniunt sed cum digitos omnino sanos compe-
rissent et filium sic sanguinolentum uiderent
trementes ac penitentes dicere ceperunt
Ve qui prauos martiri sanguinem detraximus
nobis hic sanguinis miraculum [illegible]
ostenditur. Euntes igitur ad domum fratrum
predicatorum omnem processum exposuerunt ac filium
sanguine cruentatum eis presentauerunt
Peruenit ad multorum noticiam castellum
quod [illegible] nominatur et quod pro
quibus mulieribus accidit eorum quibus
retulit et filium ipsum sic cruentatum [illegible]
tis omnibus. [illegible] quidam magister artis gra-
maticae [illegible] secundum prouincie [illegible] sanctum
ipsum tempore plurimi [illegible]
dicere [illegible]
cordi [illegible]
mulieribus [illegible]
ne filium ipsum in aliud sanguine tinge-
ret et sic miraculose accidit nam
[illegible] ille [illegible] plus domine [illegible]
[illegible] plagam excepit [illegible]
[illegible] mulieres [illegible]
[illegible] uertitur [illegible] ipsum
[illegible]

sed cum uehementius febris cresceret et ille
mortem uicinam timeret per dominum priorem
[illegible] fecit et reatum suum confitens
deo et beato petro coram deo priore bonum uouit
[illegible] sanitatem receperit
cum [illegible] de nocte [illegible] et de cetero
[illegible] ad talia non laboret. [illegible]
[illegible] mox [illegible] dominum priorem uocari [illegible]
integram sanitatem recepit. Quidam
[illegible] prior [illegible] loci quidam la-
pides pulcherrimos et magnos in
[illegible] uenire [illegible] nauem ipsi ex-
[illegible] litore et ad [illegible]
[illegible] mori [illegible]
[illegible] nauem [illegible] ipsam in-
pellebant. Sed [illegible] mouere po-
terant. [illegible] nauem se [illegible] pu-
tarent. prior uero [illegible] omnibus [illegible]
[illegible] manum aduertere [illegible]
et [illegible] ipsam impellens dixit. In nomine
sancti petri martiris in cuius honorem lapides
istos deferimus. [illegible] nauis
[illegible] mouit se et de litore
[illegible] recessit [illegible] nauem [illegible]
[illegible] omnis [illegible] et hylares ad pro-
pria remeauerunt. In prouincia [illegible]
ciuitate [illegible] puella quedam [illegible]
[illegible] capitis [illegible] incidit et
per magnum spacium temporis [illegible]
tandem defluere [illegible] est [illegible]
[illegible] iiij. [illegible]
[illegible] magnum spacium temporis [illegible]
[illegible] et frigiditas [illegible]
est. [illegible] ad exemplum fratrum
[illegible] sancto petro uouisset [illegible]
[illegible] frater iohannes
[illegible] apud [illegible]
[illegible] in festo sancti petri martiris
[illegible] de [illegible]
sione eadem nocte [illegible]
[illegible] ualde [illegible]
[illegible] mane [illegible] ad [illegible] petri [illegible]

sensit gratiam ad altare primus quod de no-
ctiane accessio veniens non est ven-
tura in invenerunt eius de cetero gratiam
perdiante sic quod factum est quod illa mor-
te fervente febris cessavit et perven-
nitque eum in navali. Cremone quedam do-
mina nomine Gisuelda uxor Jacobi de val-
le Seriana per sex annos ab immundis
spiritibus fuit obsessa et ad quemdam
sacerdotem duxit: Ego sum demoni-
aca et spiritus malignus me vexat. Mox
sacerdos territus fugiens sacristiam
intravit et librum quemdam cum quo consueverat
adjurare demones et stolam accepit
et cum [illegible] rediens cum bona societate
rediens, que mox non videns ait: Sacerdos
cito pessime quoniam in cista est quod sacer-
dos occulte portavit. Cum autem sacerdos
ad invocationes suas faceret et vel ca-
tenis astricta, veniens illa ad beatum Pe-
trum adhuc viventem ab eo predi-
cat ad invicem. Cum ille prophetice dixerit
et confide filia ne desperes quia si [illegible]
stulas perfice ad preces [illegible]
tam necesse ante id quod petis ple-
narie obtinebis, quod et postea contigit. Sed
post passionem eius ad sepulchrum eius
perducta multis [illegible] ab illa infe-
statione demonum fuit penitus li-
berata. Casus quidam nomine Eusebi-
a de loco canonico Mediolani diocesis
per sex annis a demonibus est vexata,
cum ad sepulchrum sancti Petri ducta fu-
isset, ceperunt demones eam aspera
graviter et per os eius audientibus cunc-
tis clamare: Marzola, Marzola,
Marzola, Petrus Petrus. Et demones
exeuntes eam quasi mortuam dimiserunt.
Sed post modicum plene sanata
ex illa re quod diebus dicit exe-
ferentur et marie qui missa celebra-
tur demones amplius molestabant.

ad miracula

Quedam mulier [illegible] nomine Ribona de Lo-
cerno per sex annos a demonibus vexata
gravissime et ad sepulchrum sancti Petri fuisset
adducta, mox amisit omnibus perfecte
detenta. Mox autem quidam vir [illegible]
civitatis nesciente nomine Corradus de Ale-
xandria qui illuc ad necare non sancti Petri
miracula seducere auctor et baptizandum
geretis detineret demones eius propter multi-
tere dicentes: Cum tecum nos, stone nos
et stone te ad talem locum [illegible]
et in talem hominem adduxit. Sic stone ad
talem et talem locum te ducimus et in talem
et talem flagitium commisisti. Et iam [illegible]
[illegible] contra eos quod nullus alius ei solus
ipse sciebat. Vehementer expavit [illegible]
demones in collum et pectus eius [illegible]
[illegible] et tamen exeuntes [illegible]
eum dimiserunt. Sed post modicum [illegible]
sanatum surrexit. Per hoc autem Corradus [illegible]
dens et [illegible] ad fidem catholicam est con-
versus. Vir quidam Coenis hereticorum [illegible]
[illegible] nomine Opizo cum occasione [illegible]
[illegible] et sanguinee sue ad ecclesiam fratrum
venisset et ad tumbam sancti Petri pergens duos
denarios accipiens dixit: Bonum est
quod [illegible] quia ut [illegible]
[illegible] nec de loco eodem aliqualiter po-
tuit se movere [illegible] denari-
os in loco sua retinuit. Mox et sic tamen
abcessit. Videns autem hoc vir predictus, [illegible]
sim deserens et ad fidem catholicam se co-
nvertit. Scolaris quidam [illegible] in
Alamannia in claustro [illegible]
dixit [illegible] qui [illegible]
ad gravem [illegible] incurrit [illegible]
nullo remedio [illegible] liberari. Sed quia
sepulchrum sancti Petri [illegible] visitare non pot-
erat non potest quia erant sub obedientia constitu-
tus et quia [illegible] imminente [illegible] vigebat
cogitavit saltem sepulchrum [illegible]
[illegible] adire ac devotione sed [illegible]

hic

sitate dicens. Uo q in meritis diens
de loco illo mediolanum profectus
adiit eodie ppl'z dicen c pm
adhonorem sancti petri dicte ecclesie cumque in
modum ciuitas in tales dicens
cepit facere sicut ille . pi 1 faula
ti cepit meliuc se habere . ac in ultima
dictam pseruerus ad tibiam uitali g'stu
puenit et flexis genibus ac si pro
nali coram tibia astantes psalendi
deuotione maxima tue legis explet
eo ab illa infirmitate adeo liberatum
se sensit ut iam in modicum
sentiret . rediens ibi eodem modo die
cum aliquis omnes diocesis expleuit
perfectus est sanatus. Quidam etiam de
carnapiuis de uilla et mezani noie
rufinus gnem naldem infirmitatem incisio
sub lena facta in uisionibus partibus
aurerunt in cessatione sanguinis
euacuatur . Qui cum nullo medicorum
aliquis remedium porcio ad hibi
cui glo sanguine per sex dies 1 noctes
continuo effluxisset ille beati petri
note usum auxilium inuocauit qui
cum rebos laneos est ut inuestu
suam orationem 1 receptam liberationem ulterius
pene sunt mirabilia . Cui cum se corpori
de nobis uideo quod dicitur stetem impitiator
dis porro gradum fluere ad beatum
quod rogant beati petri martyris exitumalito sic
beati fuit rectitate . Quae cum expu
sione paluas plenas sanguine cum
famulus suus unguento eiusdem officio
dicens sanguis ad hoc retro est beati
ad recentem sanguinem sancti petri . cum
eungulaus sepulchrum sancti petri . Uniuerso
uisitare . Quidam conuenisse deuotus
unalsino frameum dfoc ait in beati pe
spile deuocione tenerentur 1 eius uigi
liam seruarent quo ad sua eccam
noaudirent uesperis accessisse unita.

eam mirabile ei quam in honore beati
petri martyris ait quam altare beati petri
apostoli positum conuenit quod ait dominum
redisset sacerdos ante uaricuncta
imperarentur et candelam succendens ipsum exti
guere noluit. Sed mox linum tedio
1 de uno ipsum ante dicta . Sed actu
eam extinguere noluit . Sed lumine
beati plus reductus 1 ait uiam sustinere
re et candelam aliam in uestigio dicens
in honore beati petri positam deinde
beati tedio affectus thorum inuicto
uigilias sicut extinguitur quod sacerdos
bis extinguere noluit . Sed nec dum
quod inuenit clius dixit quod apud
miracula in inuentis . Et quod sacerdos petri
miro uulto non suum extinguere uolens cum
de latere extinguit 1 conspexerit sacerdos
1 clericus ante altare dominum 1 post
miraculum omnibus narrauerunt. Cum
quidam nomine roba de carnichiai usque
ad nestes iluuo omnia predicta dimm
ibo rediens qlucidia accessisset
suum ad istud 1 uideret se tres uiles pro
uos haberet 1 se totum cum illis 1 clarum
sermone desperatione cepit demones
inuocare ac se eius ore ne hunc
quid ante eam cumque tres demones
assilimo cum lucia ante se 1 sola
mi placentes eum percusserunt arripui
unc tam fortiter ipsum astringere
tes ut ululare ius ad posse quod
plurimi agminis accurrentes 1 domo
1 fuori ad eum ascendentes direxio
quod quod agnitio tota . Cum et demones
tradiderunt se ut a parte uiui 1 lectus
bere inuite illi ait quod per diui uiri noctem
non credentes proximus redierunt
ille tercitenebis cepit mirabiliter o soror
aut a demonibus agitari quod illi
cognoscentes sacerdotem prius ad
uocauit cum quo per beati petri . demones

[margin: Cum tedio affectus chorum ... ; ca ; Et]

Ab inimicis duo pueri eripiuntur se-
quenti die ad sepulchrum sancti petri deducti
essent ad quod frater guillelmus vercellensis accedens
cepit de monumento carpere quicquid inve-
niebat ex nomine beati viri frater guille-
rus nimis ... quia hic ut erat et tamen
opera fecerat quia conversi gaudere quod nomine nomi-
ne ait dicitur baltezertis. ... per bea-
tum petrum adiuvantur. sive ... in terra pre-
cantes ipse a pre sanitate remanserit
et pristinam salutem accepit. Cum quidam
hereticus acerrimus disputator et elo-
quens singularis cum beato petro disputavit ad hoc
conveniret disputaturus et errores suos con-
tra ... positis in medium ac
beatus petrus videret ad propositum ...
pungeret ille de libatorum petere certo
... quod frater ... cum ... glacie
orans dominum ut ... fidei sue defenderet
loquentem ... ad sanctam fidem vim te reddidit
ac lingue ... ne petrum
... ad fidem ... rediens
ad hereticos ... omnibus palam dixit ne
... confitetur quia ... petri
fecit ... non ... vivi coli ...
proferre aliquatenus ... hereticus conversus
recessit et catholica ... se ...
... palam ... ad ...
mediolanum ... et ... sex
esset ... dixit ...
al... sancto petro ... hereticam est ...
mortem ... de ... est ...
... quinquaginta ...
eos mortuis ... tune ...
manifestum est. Apud florentiam in monasterio
de ripulis sanctimonialis quedam in oratione ... eadem
die qua beatus petrus ... ... videbat
in excelso throno in gloria ... et duos fratres
de ordine predicatorum in celum ascendentes et hic cum inqui-
reret ... esset ... audivit
vocem dicentem hic est frater petrus qui in
spiritu dominum ... suum atrontat ... gloriose ascendit.

... repatriavit quod est ... eadem die ... monte ...
quod ... sanctimonialis revisionem ... ...
et longam infirmitatem laboraret ad ... bea-
tum petrum devotionem se contulit et sanitatem in-
tegram mox recepit. Bonlazius quidam de ... ma-
gona montem pessulanum tenderet ... quidam
... ad eo est ... in inguine ... do-
lore nimio ... ut incedere non valeret ...
... petrum ... ...
ne beati petri ... ...
... liberatus dixit ... ...
... hic ... ... beati petri ... ...
... ...
... signo crucis et in ... ...
loco suppositum et ... ...
... ... iustitie ... ...
quidam vir nobilis ... ...
... in modo ... ...
... ... timore
horribilem ... ...
... aliquid ... Cum quidam ...
... ...
illa ... magister ... ... indigens
... ... consilio acquiesce et ad dominum
fratrum predicatorum ... ...
beati petri ... ... mane
ad fratrum domum ... ...
clausum esse ... ...
... ...
... ...
cui ... ... evigilans
et ... ...
tum ... ... in alio
... ... homines pene mortuum
... liberatum De sancto philippo apostolo nomen

Philippus dicitur os lampadis vel os ma-
nuum. vel dicitur a philos quod est amor et
yper quod est super quasi amator supernorum. dicitur os lam-
padis propter suam ... predicationem. manuum
propter assiduam operationem. amator supernorum
propter celestem contemplationem. De sancto
Philippo apostolo cum ... Philippus
[illegible]

predicans per xx annos a paganis tentus est et ad i-
molandum statue martis ab eis compelli-
tur. Et subito [illegible] de statua ingens dra-
co exiit qui filium pontificis qui ignem ministra-
bat in sacrificio interfecit duos tribunos quorum mi-
nistri philippum in vinculis detinebant extinxit.
Ceteros quoque adeo sufflatu suo fetore infe-
cit ut omnes morbidi redderentur. Dixitque philippus:
Credite michi et statuam istam confringite et loco
eius crucem domini adorate ut et infirmi vestri sa-
nentur et mortui suscitentur. At hii qui vexabantur
clamabant: tu fac ut sanemur et martem
protinus confringemus. Tunc philippus draconem precepit
ut in locum deserti descenderet ubi nulli omnino
noceret. Qui statim recessit et ultra non compa-
ruit. Tunc philippus omnes sanavit et illis tribus mortu-
is vitam impetravit. Sicque universis
credentibus per unum annum ad hec eis predicavit
et eis presbyteros et diaconos ordinavit. In asiam
civitate ierapoli venit ibique heresim hebio-
nitarum qui christum carnem phantasticam assu-
psisse dogmatizabant extinxit. Erant autem cum illo
due virgines sanctissime per quas dominus multos
ad fidem convertit. Philippus autem ante vii dies obitus
sui omnes episcopos et presbyteros convocavit eisque dixit:
hos vii dies propter ad monitionem vestram michi dominus
concessit. Erat autem annorum lxxxvii. Post hec infide-
les ipsum tenuerunt et eum ad instar magi-
stri quem predicabat affixerunt et sic ad dominum
migravit et feliciter vitam complevit. Iuxta eum
quoque due filie eius una a dextris et alia a sinistris
sepulte sunt. De isto philippo sic dicit ysidorus in libro
de vita et ortu et obitu sanctorum: Philippus gallis predi-
cat christum barbarasque gentes vicinasque tene-
bris et tumenti oceano coniunctas ad scientie lu-
mine fideique portum deducit. Deinde in ierapoli
frigie provincie urbe crucifixus lapidatusque
obiit ubi cum filiabus suis requiescit. Sic ysidorus.
De philippo autem qui fuit unus de vii diaconibus dicit
ieronimus in martirologio viii idus iunii quod signis
et prodigiis clarus apud cesaream quievit iuxta quem
[illegible] tres filie eius [illegible] sunt. qua-
rta apud ephesum requiescit. Primus autem
quidem philippus ab isto differt quia ille fuit apostolus
iste diaconus; ille quievit apud ierapolim iste
apud cesaream. Ille habuit duas filias pro-
phetissas iste iiii licet in ecclesiastica hystoria vi-
deatur dicere quod fuit philippus apostolus qui habuit iiii filias
prophetissas, sed magis ieronimo credendum est.

De ethimologia nominis

Jacobus supplantator vel supplantans
festinantem vel preparans vel dicitur a ia
quod est deus et cobar quod est onus vel pondus
vel iacobus quasi iacopus a iaculo et cope quod est con-
cisio quasi cesus iaculis. Dicitur ergo supplantator
mundi per contemptum; supplantans festinanter
preparat ad omne bonum corpus suum. Male in-
clinationes enim nobis ex tribus sic dicit gre-
gorius nissenus: scilicet ex mala educatione vel consue-
tudine et corporis mala habitudine ex vitio igno-
rantie. Curantur autem ut dicit idem convenientibus ex-
ercitatione studio doctrine. Sic beatus iacobus et
corpus ad omne bonum paratum habuit et dicitur pondus
dei per gravitatem morum. Jacobus autem [illegible]
[illegible]

De sancto iacobo apostolo.

Jacobus iste apostolus vocatur iacobus alphei
id est filius alphei, frater domini, iacobus minor et ia-
cobus iustus. Jacobus alphei dicitur non tantum carne verum
etiam nomine: alpheus enim interpretatur doctus
vel documentum vel fugitivus vel millesimus. Dicitur
ergo iacobus alphei quia fuit doctus per scientie
inspirationem, documentum per aliorum erudi-
tionem, fugitivus de mundo per contemptum, mi-
llesimus per humilitatis reputationem. Dicitur frater
domini eo quod simillimus ei fuisse
perhibetur adeo ut plerique in eorum facie fallerentur.
Unde cum iudei ad capiendum christum pergerent ne
acciperent iacobum pro christo, signum osculi acce-
perunt a iuda, teste ignatio in epistola
ad iohannem evangelistam. Sic dicit: si licitum est
michi apud te ad ierosolimorum partes volo ascendere ut
videam illum venerabilem iacobum qui cog-
nominatur iustus quem referunt
christo ihesu simillimum

similitudinem faciei inter ipsum contraxerat
ac si eiusdem uteri fuissent gemelli. Se-
cundo dicitur ideo quia ipsum Jhesum secundum omnia
corporis lineamenta [illegible] dicitur quia
Christus et Jacobus sicut a duobus sororibus des-
cenderant sic a duobus fratribus scilicet Joseph
et Cleopha descendisse putabantur. Non
enim dicitur frater domini quia fuerit filius Joseph spon-
si Marie de alia uxore sicut aliqui voluerunt
dicere, sed quia fuit filius Marie filie Cleophe.
Cleophas autem fuit frater Joseph sponsi Marie, li-
cet magister Johannes Beleth dicat quod Alphe-
us pater istius Jacobi fuit Joseph sponsi Marie frater, quod
verum non creditur. Judei quoque [illegible] nota
cuiusque ex utraque parte sanguinis coniun-
gebant. Tertio dicitur frater domini propter prerogativam
et excellentiam sanctitatis ob quam pre ce-
teris apostolis solus electus est episcopus ordinari.
Dicitur quarto Jacobus minor ad differentiam
Jacobi Zebedei. Jacobus enim licet Jacobus Zebedei na-
tu sit prior, tamen in vocatione posteri-
or. Unde et in conventibus apud religio-
sos observatur ut ille qui prior ingreditur ma-
ior vocetur, et ille qui tardius minor licet sit
prior etate minor aut sanctitate di-
gnior. Dicitur Jacobus iustus propter meritum
excellentissime sanctitatis. Nam secundum Hieronymum
tante reverentie et sanctitatis apud populum exti-
tit ut fimbriam vestimenti eius certatim tangerent.
Et de eius sanctitate sic scribit Egesippus
apostolorum vicinus, sicut in ecclesiastica historia legitur:
Suscepit inquit ecclesiam frater domini Jaco-
bus post apostolos, cum ab omnibus nomina-
tus est iustus ab ipsius domini temporibus
perdurans usque ad nos. Hic ex utero matris sue ma-
tris sue sanctus fuit, vinum et siceram
non bibit, carnem nunquam manducavit,
ferrum in caput eius non ascendit, oleo
non est unctus, balneis non est usus,
sindone vel veste linea semper indutus.
Totiens in oratione genua flexit ut callos
in genibus sicut in calcaneis haberet. Prop-
ter hanc incessabilem et summam iustitiam appella-
tus est iustus et Abbias quod est interpretatum munimen-
tum populi. Hic solus inter apostolos pro-
pter nimiam sanctitatem suam permittebatur in
sancta sanctorum introire, sicut Egesippus dicit. Non dicitur
cella immolationis sed orationis. Dicitur etiam primus
inter apostolos missam celebrasse. Nam propter ex-
cellentiam sue sanctitatis hunc sibi honorem
apostoli detulerunt ut post ascensionem domini
primus inter eos missam Jherosolimis celebraret, et an-
tequam esset episcopus ordinatus, cum ante eius ordinationem
in actibus dicatur quod discipuli erant perseve-
rantes in doctrina apostolorum et communicatione
fractionis panis, quod de misse celebratione
accipitur. Vel dicitur forte ideo primus celebrasse
dicitur quia primus in pontificalibus eam dicitur missam
celebrasse, sicut et Petrus dicitur primus in
Antiochiam missam celebravisse et Marcus in A-
lexandria. Iste perpetue virginitatis exti-
tit, sicut dicit Hieronymus in libro contra Jovinianum. In passio-
ne autem mortuo domino, sicut dicit Josephus et Hiero-
nimus in libro de viris illustribus, Jacobus votum fecit se non
comesturum donec videret dominum a mortu-
is resurrexisse. In ipsa autem die resurrectionis cum usque
ad diem illam Jacobus cibum non gustasset,
sed eidem dominus apparuit ac eis qui cum eo erant
dixit: ponite mensam et panem. Deinde panem
accipiens benedixit et dedit Jacobo iusto
dicens: Surge frater mi, comede, quia filius hominis
a mortuis resurrexit. Septimo igitur anno
sui episcopatus, cum ad diem pasche apostoli Jerosolimam
convenissent, interrogavit eos Jacobus quanta
per eos fecisset dominus in populis, et referunt.
Cum igitur septem diebus Jacobus cum aliis apostolis predicavit
predicasset in templo coram Cayapha et quibusdam
Judeis, iamque parati essent ut baptizarentur,
repente quidam templum ingressus cepit cla-
mare: O viri Israelite, quid facitis?
cur ab istis magis deceptis vos permittitis decipi?
et aspirans concitavit ut apostolos lapidarent

nellent. Ascendit autem homo ille vel Iacobus per scalas ad gradum in quo precipitaverat eum deorsum et tamquam pro mortuo claudicantem reliquit. Hec ille. Anno post ascensionem domini beatus Iacobus passus est cum anno episcopatus sui XXX. Videntes iudei quod paulum non possent occidere eo quod cesarem appellasset et romam missus fuisset, persecutionis sue tyrannidem in Iacobum verterunt, querentes occasionem necis eius. Et sicut refert Egesippus qui fuit proximus apostolorum contemporaneus, ut in hystoria ecclesiastica invenitur, ad eum convenerunt dicentes: Oramus te ut revoces plebem quia errant in Ihesum putantes quod ipse sit Christus. Deprecamur igitur te ut suadeas omnibus convenientibus in die pasche de Ihesu. Tibi enim obtemperabimus omnes, quia et nos et populus testimonium tibi perhibemus quia iustus es et personam nullius accipis. Statuerunt igitur illum super pinnaculum templi et voce magna clamantes dixerunt: Optime virorum iustissime, cui omnes nos obtemperare debemus, quia populus errat post Ihesum qui crucifixus est, dic nobis quid tibi videtur. Tunc Iacobus grandi voce respondit: Quid me interrogatis de filio hominis? Ecce ipse sedet in celis a dextris summe virtutis, venturus iudicare vivos et mortuos. Hec audientes christiani gavisi sunt et libenter eum audierunt. Pharisei autem et scribe dixerunt: Male fecimus quod tale testimonium prestari de Ihesu fecimus; sed ascendamus et precipitemus eum ut ceteri terreantur et ei credere non presumant. Et simul voce magna clamaverunt dicentes: O et iustus erravit. Ascenderunt igitur et precipitaverunt illum, et cum precipitassent eum lapidibus obruebant dicentes: Lapidemus Iacobum iustum. Qui precipitatus non solum mori non potuit sed conversus et super genua provolutus dicebat: Rogo domine dimitte eis quia nesciunt quid faciunt. Tunc unus

de sacerdotibus ex filiis Rechab exclamavit: Parcite queso, quid facitis? Pro vobis orat hic iustus quem lapidatis. Tunc unus ex ipsis perticam fullonis accipiens violento ictu caput eius impetiit et cerebrum excussit. Hec Egesippus. Sicque martyrio migravit ad dominum sub Nerone qui cepit anno domini, sepultus ibique iuxta templum. Cum autem populus vellet eius mortem vindicare et malefactores capere ac punire, protinus aufugerunt. Refert Iosephus quod propter peccatum mortis Iacobi iusti facta sit excidium Ierusalem et dispersio iudeorum. Sed non solum ob mortem Iacobi sed et ob mortem domini precipue hec destructio facta est, secundum quod dominus dixit: Non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non noveris tempus visitationis tue. Sed quia dominus non vult mortem peccatorum, et ne excusationem haberent, per XL annos eorum penitentiam expectavit et per apostolos et maxime per Iacobum fratrem domini eos ad penitentiam revocabat. Sed cum nec monitis revocari possent, voluit eos vel prodigiis terrere. Nam in illis XL annis ad penitentiam datis multa monstra et prodigia sicut refert Iosephus evenerunt. Stella enim prefulgens gladio per omnia similis imminens desuper civitati per totum annum fatalibus flammis ardere visa est. In quodam die festo azimorum hora noctis nona tantus fulgor aram templumque circumdedit ut omnes diem clarissimum putarent. In eodem festo vitula ad immolandum adducta agnum subito enixa est. Post aliquot dies circa solis occasum visi sunt currus et quadrige in omni regione per aerem ferri et armatorum cohortes misceri nubibus et urbem circumdare agminibus

continue predica[bat]

saltem exterrere

festo

incepisset. Sed in illo die festo qui pentecostes
appellatur noctu sacerdotes in templum
ingressi ad ministeria ex more complenda
motus quosdam et strepitus senserunt
ac voces subitas audierunt dicentes:
transeamus ab his sedibus. Ante quartum
annum belli quidam nomine vir Jhesus A-
nanie filius in festo tabernaculorum repen-
te clamare cepit: Vox ab oriente, vox
ab occidente, vox a iiii ventis, vox
super Jerusalem et super templum, vox super spon-
sos et sponsas, vox super populum univer-
sum. Perditus igitur vir capitur, ceditur, verbera-
tur, sed ille aliud dicere nequiens quanto plus
verberatur tanto eadem amplius fortius clami-
tabat. Adducitur ad judicem, tormentis diris affi-
citur, usque ad patefactionem ossium lania-
tur, sed ille nec preces nec lacrimas effunde-
bat, sed cum quodam ululatu per singula
pene verba eadem proclamabat addens et
hoc: Ve, ve Jerosolimis. Hec Josephus. Cum autem Judei
nec admonitionibus converterentur nec tantis
prodigiis terrerentur, post xl annum
dominus Vespasianum et Titum Jerusalem
adduxit, qui ipsam civitatem fundi-
tus destruxerunt. Hec autem fuit adventus causa
in Jerusalem ipsorum sicut in quadam hystoria
invenitur, licet apocrifa. Videns Pilatus
quod Jhesum innocentem condempnasset, ti-
mens offensam Tiberii Cesaris, pro se ex-
cusando nuncium nomine ad Cesarem
destinavit. Eo autem tempore Vespasianus
monarchiam in Galacia a Tiberio Ce-
sare tenebat. Nuncius igitur Pilati a ventis
contrariis in Galaciam pellitur et ad Vespa-
sianum adducitur. Erat autem talis ibi con-
suetudo ut quicumque naufragium
pateretur rebus et servitute presidi manciparetur.
Querit Vespasianus quis esset aut un-
de veniret seu quo tenderet. Cui
ille: Jerosolimitanus sum, de partibus
illis venio, Romam tendebam. Cui Vespa-

sianus: De terra sapientium venis, artem
medicine nosti, medicus es, me curare
debes. Vespasianus enim quoddam genus ver-
mium naribus intimum ab infancia gesta-
bat, et a vespis Vespasianus dicebatur. Cui il-
le: Artem medicine, domine, nescio et
ideo te curare non debeo. Cui Vespasianus: Ni-
si me curaveris, morte morieris. Cui ille ait:
Ille qui cecos illuminavit, demones effu-
gavit, mortuos suscitavit, ille novit
quod artem medendi nescio. Cui Vespasianus:
Quis est iste de quo tanta prefers? Et ille: Jhesus
Nazarenus, quem Judei per invidiam occiderunt,
in quem si credideris, sanitatis graciam conseque- obtinebis
[illegible]. Credo quod qui mortuos susci-
tavit, me de hac infirmitate liberare
poterit. Et hec dicendo vespe de naribus
ceciderunt et continuo sanitatem recepit.
Tunc Vespasianus ingenti gaudio repletus
ait: Certus sum quod filius Dei fuit qui me dixit
curare potuit. Petam igitur a Cesare licenciam et
Jerosolimam cum manu armata pergam et
omnes proditores huius et occisores funditus
evertam. Dixitque Albano nuncio Pilati: Rebus
et vita salvis et licencia domum tuam
mei licencia revertaris. Vespasianus igitur Romam
adiit et destruendi Jerusalem atque Judeam a Tiberio Ce- Judeam
sare licenciam impetravit. Per annos igitur
plures exercitum congregavit. Tempore igitur
Neronis imperatoris cum Judei imperio re-
bellassent. Unde secundum cronica non fecit
hoc zelo Christi, sed quia a dominio recesserant
Romanorum. Jerusalem igitur cum copioso exercitu
Vespasianus advenit et in die Pasche
Jerusalem preparatum potenter obsedit et
innumerabilem multitudinem que ad diem
festum convenerat conclusit. Per aliquantum
autem temporis antequam Vespasianus Jerusalem ad-
venisset, fideles qui erant ibi a Spiritu Sancto
admoniti ut inde recederent, in quod-
dam oppidum cis Jordanem quod Pella nuncupatur
cum recederent ut ablatis a medio

sanctis viris celestis vindicte fieret locus.
tam de urbe sacrilega quam de templo scelesto.
Cum autem ad civitatem Iudee nomine Iota-
patam in qua Iosephus princeps et dux
erat primo ventum esset aggressus si suis
viriliter restiterunt. Tunc videns Iosephus
imminere excidium civitatis assumptis unde-
cim iudeis secum cavernam domus intravit ubi
quatriduana fame afflicti iudei contradi-
cente Iosepho malebant ibidem mo-
ri quam Vespasiani se subdere servituti
volebantque se invicem occidere et san-
guinem suum in sacrificium deo offerre. Et quia
Iosephus inter eos erat dignior vo-
lebant eum primitus occidere ut eius effu-
sione sanguinis deus citius placa-
retur. Vel in cronica dicitur ideo se invicem occi-
dere volebant ne devenirent in manus
Romanorum. At Iosephus ut prudens et mo-
ri nolens iudicem mortis et sacrificii se
constituit et iussit prior alius cum alio sortiri
esset inter binos et binos sortem mitti
iussit. Missis itaque sortibus nunc unum nunc
alium morti tradidit donec
ventum est ad ultimum cum quo Iosephus sortiturus
missurus fuit. Tunc Iosephus ut stre-
nuus et agilis gladium illi abstulit et quid
magis eligeret precepit et ille timens
vitam non recuso si tua gratia vitam va-
lere valeo. Tunc Iosephus cum quodam familiari
Vespasiani latenter locutus est et ut sibi
vitam donaret petiit et quod petiit impetravit.
Cum autem ad Vespasianum Iosephus
esset adductus dixit ei Vespasianus mortem me-
ruisses si huius petitionibus liberatus non
esses. Et Iosephus si aliquid perperam actum est
in melius converti potest. Et Vespasianus qui
victus est quid facere potest. Et Iosephus aliquid
facere possum si dicta mea aures tuas de-
mulceant. Et Vespasianus concedatur ut verbis tuis
et quod bonum dicturus es pacifice audiatur.
Et Iosephus imperator Romanus mortuus est et te Ro-
mani imperatorem te fecerunt. Et Vespasianus
si prophetare es quare non vaticinatus
es huic civitati quod in meam redigenda sit
dicionem. Et Iosephus per xl dies hoc
eis predixi. Interea legati Romanorum ve-
niunt Vespasianum in imperium subli-
matum asserunt et eum Romam ad-
ducunt. Hoc autem Eusebius in chro-
nica testatur quod scilicet Iosephus Vespasia-
no predixit tam de imperatoris morte
quam de sua sublimatione. Relinquit
autem Vespasianus Titum filium suum
in obsidione Ierusalem. Titus autem
ut in eadem hystoria apocrypha legitur
audiens patrem suum in imperium
sublimatum tanto gaudio et exulta-
tione repletus quod nervorum contractione ex
frigiditate corripitur et altera tibia
debilitatus paralisi torquetur. Iosephus
autem audiens Titum in infirmitate
laborare causam morbi et tempus morbi
et que morbi diligentius inquirit.
Causa nescitur morbus ignoratur de tempore
autem quod cum audita patris electione sibi
accidisset aperitur. Iosephus autem vir pro-
vidus et expertus ex paucis multa coniecit
et ex tempore morbum et causam invenit
sciens quod gaudio et leticia super-
habundanti debilitatus fuerit. Animadvertens
itaque quod contraria contrariis curantur sciens
etiam quod amore conquiritur dolore frequenter
amittitur querere cepit dolore
frequenter an aliquis esset qui principi
capitali inimicus obnoxius teneretur
et inventus est servus adeo Tito molestus
quod sine vehementi conturbatione nulla-
tenus posset in eum respicere nec nomen
eius audire. Et ait Tito Iosephus si curari
desideras omnes qui in meo comita-
tu venerint salvos efficias. Cui
Titus. Quicumque in tuo comitatu ve-
nerint securi habeantur et salvi. Tunc

iosephus cum precepto prandium fecit et inimicum suum mense sue appositum locavit. Et dum eum ad dextram suam sedere fecit, cum Titus eum respiceret, ira turbatus infremuit, et quem prius gravis frigiditudo contraxerat calore indignatione furoris laxavit nervos quos diu contraxerat. Post hoc Titus et servum in gratiam et iosephum in amicitiam recepit. Utrum autem hec hystoria apocrypha narranda sit lectoris iudicio relinquo. Biennio ergo a Tito Ierusalem obsessa inter cetera mala que obsessos graviter perurgebant tanta fames eos tenuit omnes quod parentes filiis et filii parentibus, viri uxoribus et uxores viris cibos non tantum e manibus sed et ex ipsis dentibus rapiebant. Iuvenes in etate fortiores velud simulacra per vias oberrantes pre fame exanimes cadebant. Cumque mortuos sepelirent, sepe super ipsos mortuos cadebant. Fetorem itaque cadaverum non ferentes ex publico sumptu ipsos sepeliebant, et deficiente sumptu et abundante cadaverum multitudine de muris cadavera precipitabantur. Ac Titus circuiens cum vidisset valles cadaveribus repletas et totam patriam ex eorum fetore corruptam, manus suas cum lacrimis ad celum levavit dicens: Deus, tu vides quia ego hoc non facio. Tanta enim fames erat ut calciamenta sua et corrigias comederent. Matrona una quedam genere et diviciis nobilis, sicut legitur in ecclesiastica hystoria, cum predones in eius domum irruentes eam omnibus expoliassent nec sibi ulterius quod comederet remansisset, parvulum lactentem tenens in manibus ait: Infelicis matris infelicior fili, in bello, in fame, in direptione

in direptione

cui te servabo? Veni nunc, o mi nate, esto matri cibus, predonibus furor, seculis fabula. Et hoc dicto filium iugulavit et coxit, et dimidium comedit, partem aliam abscondit. Et ecce confestim predones odorem carnis cocte sentientes in domum irruunt et mulieri mortem comminantur nisi carnem proderet. Tunc illa detegens infantis membra: Ecce, inquit, vobis partem optimam reservavi. At illos tantus horror invasit ut nec loqui possent. Et illa: Meus est hic filius, meum est peccatum. Comedite, quia prior ego comedi que genui. Nolite fieri aut matre religiosiores aut femina molliores. Quod si vos pietas vincit et horretis, ego totum comedam que dimidium iam comedi. Illi vero trementes et territi discesserunt. Tandem secundo anno Vespasiani imperii Titus Ierusalem capiens eam subvertit, templum usque ad solum destruxit, et sicut Iudei Christum xxx denariis emerunt, sic ipse de uno denario xxx Iudeos vendidit. Sicut autem narrat Iosephus, nonaginta septem milia Iudeorum venditi sunt et undecies centena milia fame et gladio perierunt. Legitur autem quod Titus intrans Ierusalem quendam murum spissum vidit, ipsum perforari precepit. Foramine ergo facto intus senem aspectu et canitie venerabilem invenerunt. Qui requisitus quis esset, respondit se esse Ioseph ab Arimathia civitate Iudee, se a Iudeis inclusum et immuratum fuisse eo quod Christum sepelisset. Addidit quoque quod ab illo tempore usque nunc celesti sit cibo pastus et divino lumine confortatus. In evangelio tamen Nicodemi dicitur quod cum Iudei ipsum reclusissent, Christus resurgens eum inde eripuit et in Arimathiam duxit. Potest ergo dici quod eductus a predicatione non cessaverit et iterum fuerit reclusus. Mortuo autem Vespasiano imperavit Titus filius eius eidem in imperio

successit qui fuit vir clarissimus
et multe libertatis tamen quod locutus
fuit sicut eusebius cesariensis in cronica
sua testatur. Fertur quod dum quodam celo iam
advenit fuisset quod illo die viii boni egressi
aut inde deducti ait omnia hinc de
perdidi pro longua vo te ... civitati
Iudei ierusalem reedificante crescunt per
mane plurimas cruces de rore invene-
runt et territi fugiunt et iterum mane rede-
untes singuli crucibus sanguineis vesti-
bus suis signatas ut dicit nec solum
fratres invenit qui nichil tantum fugien-
tem vesti fuit sed cum rediissent ex parte ignis
de terra prodiens plurimos consumpsit exivit. De ethimologia nominis.

Inventio sancte crucis ex eo dicitur quia tali
die crux inventa fuisse reperitur. Nam
et ante fuit inventa a Seth filio Ade in terre-
stri paradyso sicut infra narratur, a Salo-
mone in libano, a regina Saba in Salo-
monis templo, a Iudeis in aqua piscine, ho-
die ab Helena in monte Calvarie. De inventione sancte crucis.

Inventio sancte crucis post annos du-
centos et amplius a resurrectione domini facta
esse legitur. Legitur enim in evangelio Nicodemi quod cum Adam
infirmaretur Seth filius eius portas
paradysi terrestris adiit et oleum ligni
misericordie quo patris corpus perungeret et sanitatem
reciperet postulavit. Cui apparens Michael
angelus ait: Noli laborare nec flere
pro oleo ligni misericordie obtinendo quia nullatenus
assequi poteris nisi cum completi fuerint quin-
gentum anni. Licet ab Adam usque ad passio-
nem tamen tantum quinque milia ccxxxiii
fluxerint anni. Legitur quoque alibi quod angelus
eidem ramusculum quendam obtulit et
iussit ut in monte libani plantaretur.
In quadam vero hystoria grecorum licet apocrypha
legitur quod angelus de ligno in quo peccavit
Adam ei dedit dicens quod quando faceret fru-
ctum pater sanaretur. Qui rediens et
patrem iam mortuum inveniens ipsum ramum super tumulum

patris plantavit. Qui plantatus iam
arbor magna crevit et usque ad Salomonis
tempora perduravit. Verum an hec vera sint
lectoris iudicio relinquatur. Salomon autem
nulla cronica nec in hystoria scolastica autentica
inveniatur. Salomon autem arborem tam pul-
chram considerans ipsam precepit incidi
et in domo saltus locari. Ut autem dicit
Io. Beleth locari poterat nec aliquo
loco aptum reperiri valebat sed modo ex-
cessive longa modo brevis nimis. Si autem
pro loci congruentia ipsum voluissent decurtare
tam brevis videbatur quod omnino
incongrua habebatur. Ob hoc indignantes
artifices ipsum reprobaverunt et super
quendam lacum ut esset transeuntibus pons
proiecerunt. Regina autem Saba cum venisset audi-
re sapientiam Salomonis et per dictum lacum transi-
re vellet vidit in spiritu quod salvator mun-
di in ligno illo suspendendus erat et ideo
super lignum illud transire noluit
sed ipsum protinus adoravit. In hystoriis sco-
lasticis legitur quod predictum lignum regina Sa-
ba in domo saltus vidit atque ad do-
mum suam rediens mandavit Salomoni
quod in ligno illo quidam suspendendus
esset per cuius mortem regnum Iudeorum de-
leretur. Salomon igitur predictum lignum
inde sustulit et in profundissimis terre
visceribus mergi fecit. Postmodum ibi fa-
cta est piscina probatica ubi Nathinei
hostias abluebant et non solum ex
descensu angeli sed etiam ex virtute ipsius
ligni aqua commoveri et infirmi curati-
onem et infirmorum curationem. Appropinquante
vero passione Christi predictum lignum super-
enatavit per se. Quod cum illud viderent
Iudei ipsum acceperunt et crucem do-
mino paraverunt. Fertur autem quod crux Christi iiii generibus
lignorum fuisse perhibetur scilicet palme, cipressi,
olive et cedri. Unde versus: ligna crucis
palma, cedrus, cipressus, oliva et cetera.

cum in nulla cronica
hystoria autentica
ista legatur.

enim sunt. Et quadruplex differentia
lignorum, scilicet lignum erectum, lignum
transversum, tabula superposita et truncus c-
cui crux erat infixa, vel secundum Gregorium Turonensem tabula
a transversa que sunt sub pedibus Christi, unde
quilibet horum potuit esse aliquod preciosorum.
Hanc differentiam lignorum videtur apostolus innuere
cum dicit: ut possitis comprehendere cum omnibus
sanctis que sit latitudo, sublimitas et profun-
dum, que verba Augustinus doctor egregius
sic exponit, id est crucis quia dicitur la-
titudo dicitur transversum lignum quo ex-
tenduntur manus, longitudo a terra usque ad
ipsam latitudinem in qua manibus infra
totum corpus affigitur, altitudo a latitu-
dine usque ad caput,
profundum vero quod terre infixum abscondi-
tur. Illud lignum preciosum, ut ait, per ducentos
annos et ultra sub terra iacuit, sed ab Helena
matre Constantini imperatoris hoc
modo repertum fuit. Interea tempore illo
congregatur iuxta Danubium flumen
multitudo innumerabilis barbarorum
volentes flumen transire et omnes regi-
ones usque ad orientem suo dominio subiu-
gare. Quod cum Constantinus imperator cognovit,
movit castra et super Danubium se cum suo exer-
citu collocavit. At barbarorum cres-
cente multitudine et iam flumen
transeuntibus, Constantinus nimio ter-
rore concutitur. Videns quod esset eos
crastina die commissurus, sequenti nocte
ab angelo excitatur, et ut sursum
aspiceret admonetur. Qui mox in celum
aspiciens vidit signum crucis ex
clarissimo lumine factum, literis aureis
hunc titulum habens scriptum: In hoc signo
vinces. Qui de celesti visione confortatus
similitudinem crucis fecit et ipsam an-
te suum exercitum portari iussit, et sic ir-
ruens in hostes ipsos in fugam vertit
et multitudinem maximam interfecit.

Tunc Constantinus omnes templorum
pontifices convocavit et cuius dei
illud signum esset diligenter inquisivit. Qui-
bus se nescire dicentibus, quidam christiani ad eum ve-
nientes ei sancte crucis misterium et fidem
trinitatis evidentius exposuerunt. Qui in Christum tunc cre-
didit et ab Eusebio papa, vel secundum quosdam
Cesariensi episcopo, sacrum baptisma suscepit.
Sed in hac historia multa dicuntur quibus con-
tradicit historia tripartita et ecclesiastica et vita sancti
Silvestri et gesta pontificum Romanorum. Secundum
quosdam enim non fuit iste Constantinus imperator qui
a Silvestro papa fuit baptizatus et ad fidem
conversus, sicut alique historie videntur innu-
ere, sed fuit Constantinus pater istius Constantini,
sicut in aliquibus historiis invenitur.
Iste enim Constantinus alio modo ad fidem
venit, sicut in historia sancti Silvestri legitur, nec
ab Eusebio sed a sancto Silvestro baptizatus fu-
isse narratur. Mortuo autem Constantino Constantinus
memor victorie patris quam virtute sancte cru-
cis habuerat, Helenam matrem suam Ierosolimam
propter crucem inveniendam misit, sicut in-
ferius est narrandum. Historia tamen ecclesiastica hanc
victoriam aliter factam narrat. Ait enim
cum Maxentius Romanum imperium invasis-
set, Constantinus imperator iuxta pontem Albi-
num cum Maxentio conflicturus advenit. Cum-
que anxius multum esset et pro suo auxilio
mitteret ad celum oculos crebro levaret,
vidit per soporem ad orientis partem in celo
signum crucis fulgore igneo rutilare,
angelosque astare sibi ac dicere: Constanti-
ne, in hoc vince. Et ut dicit historia tripartita,
cum admiraretur Constantinus quid hoc esset,
ipsa nocte sibi veniente Christus eidem apparuit
cum signo quod viderat in celo, iussitque ut
effigiem eius faceret signum figuratum quod
auxilium in congressionibus preliorum. Tunc Constan-
tinus letus redditus et de victoria iam
securus, signum crucis quod viderat in
suo fronte designat, vexilla mili-

arma insignitum crucis transformari
in manu dextera aureamque crucem portavit.
Post hec dominum exoravit ne dexteram su-
am quam signo vivifice crucis salvatoris (crucis)
cruore romano sanguinis maculari
permitteret sed sine sanguinis effusione vic-
toriam de tyranno perciperet. Maxentius
autem iussit navibus ad decipulam oppositi-
s flumen transmeari et compositis pontibus exer-
citus. Cumque iam Constantinus ad flumen
iam appropinquaret Maxentius cum paucis sibi
occurrit velociter egressus immemor ceci-
desse suique oblitus operis pontem quem
paraverat conscendit et decipula qua Constan-
tinum decipere voluit ipse deceptus et in flu-
minis profundum demersus. Constantinus vero ab
omnibus unanimiter est susceptus. Et sicut
legitur in quadam cronica satis autentica Con-
stantinus tunc perfecte non credidit nec etiam
sacrum baptisma suscepit sed aliquanto tem-
pore interiecto visionem Petri et Pau-
li vidit et sacro baptismate a Silvestro papa
renatus et a lepra mundatus extunc de-
inceps perfecte credidit et sic matrem suam
Helenam Ierosolimam misit ut crucem domini
requireret. Ambrosius tamen in epistola de obi-
tu Theodosii et hystoria ecclesiastica dicunt quod in
ultimis Constantinus baptisma suscepit
baptismum differens ut posset in Iordanis
flumine baptizari. Idem dicit Ieronimus in cro-
nica. Certum est autem quod sub Silvestro papa christianus
effectus est. Utrum autem baptismum distulerit
indubium (?) habetur unde et de illa legenda (Silvestri)
quo ad plura Silvestri dubitatur. Sed hystoria
de inventione crucis que in ecclesia legitur
hystoriis invenitur. Cui et consonat cronica.
Ista videtur esse magis autentica quam illa que
per ecclesias recitatur. Constat enim multa ibi
esse que non consonant veritati nisi for-
te quis velit dicere ut supra dictum est quod
non fuerit iste Constantinus sed Constanti-
nus pater eius quod non multum autenticum videtur,

licet in transmarinis maxime hystoriis
sic legatur. Cum autem Helena Ierusalem ad-
venisset omnes Iudeorum sapientes qui per
totam regionem reperti sunt ad se
congregari precepit. Sed ista Helena prius
stabularia fuit sed propter eius pulchritudinem
Constantius eam sibi coniunxit. Sicut dicit Am-
brosius illam stabulariam hanc fuis-
se asserunt sed coniunctam Constantio se-
niori qui postea regnum adeptus
est. Bona stabularia que tam diligenter
presepe domini requisivit. Bona stabula-
ria que illum stabularium non ignora-
vit qui vulnera curavit a latronibus
vulnerati. Bona stabularia que maluit
omnia existimare stercora ut Christum lucrifa-
ceret. Ideo Christus illam de stercore levavit ad
regnum. Sic Ambrosius. Alii vero asserunt ut in
quadam cronica satis autentica legitur
quod ipsa Helena fuit filia Choel regis
Britonum quam Constantius veniens in Brittan-
niam cum esset unica patri suo duxit uxorem (duxit i...)
Brittania insula post mortem Choel sortitus est de le-
ge (?) sicut ipsi Britones attestantur. Iudei
autem nimium formidantes dicebant
ad invicem: quam putatis ob causam regina
ad se nos faciat congregari? Unus
ex eis nomine Iudas dixit: scio, inquit, quia vult
a nobis discere ubi sit lignum crucis
in quo Iesus crucifixus fuit. Videte ergo
ne aliquis ei confiteri presumat. Certe cer-
tissime sciatis quod lex nostra evacua-
bitur et paterne traditiones penitus
destruentur. Zacheus enim avus meus
prenuntiavit patri meo Symoni et
pater meus moriens dixit michi: vide fili quando
inquiretur de cruce Christi tunc illam manifesta
antequam pro ea torqueris. Postquam enim (a'q)
extunc gens Iudeorum regnabit sed illi
qui crucifixum adorant quia ipse est
Christus filius dei. Tunc ego dixi: mi pater, si
parentes nostri ipsum esse dei filium cognoverunt

Cum ipsum ancas in patibulo affixerunt
et videns novum quod vos dicitis in filio eorum
erat ideo eis saepius contradixit quem ipsi principes
re[ges] phariseorum vivum explevit ipsum cruci
affigi fecerunt. Ipse vero tertia die resur-
gens in celos discipulis videntibus
ascendit. Frater autem meus et stephanus frater tuus
dicitur qui iudeis necavit lapidibus
vide ergo fili ne ipsum vel discipulos eius
audeas blasphemare. Non videtur autem
probabile multum quod pater illius iude tempore
passionis christi esse potuerit. Cum a passi-
one usque ad helenam sub qua iudas
fuit effluxerunt ducenti lxx anni nisi forte di-
catur quod tunc homines plus quam nunc vive-
bant. Dixerunt ergo iudei ad iudam
nos talia numquam audivimus verumptamen
si regina de his quesierit vide ne
aliquatenus confitearis. Cum ergo illi ante
reginam stetissent et illa eos interrogasset
de loco ubi fuerat dominus crucifixus et ipsi
locum indicare nullatenus vellent iussit
eos omnes igne cremari. At illi timen-
tes tradiderunt iudam dicentes hic
domina iusti et prophete filius est et optime novit
legem et tibi omnia que ab eo que-
sieris indicabit. Tunc illa omnes di-
mittens retinuit iudam solum et
dixit. mors et vita tibi proposita sunt quod
malueris elige. Ostende ergo mihi
locum qui golgatha dicitur ubi fuit dominus cruci-
fixus ut crucem eius invenire possimus.
Respondit iudas quomodo locum scire possum cum ducenti
anni et amplius effluxerint et necdum illo
tempore essem. Cui regina per crucifixum
fame te perimam nisi mihi dixeris veritatem.
Ipsum ergo in puteum siccum proici
et ibidem inedia fecit affligi.
Cum ergo ibidem sex diebus mansisset sine cibo die
septimo extrahi petiit et crucem se indicaturum
promisit. Cum ergo extractus ad locum
venisset et ibidem orasset locus subito commo-

vetur et fumus aromatum mire odoris
sentitur ita ut iudas admirans ambabus ma-
nibus plauderet et diceret. In veritate christe tu
es salvator mundi. Erat autem in loco illo
sicut in ecclesiastica hystoria legitur templum veneris
quod adrianus imperator ibidem construxerat
ut si quis christianorum in loco illo adorare vel-
let videretur venerem adorare et ob hoc
quasi prius oblivioni traditus fuerat locus iste.
Regina autem templum funditus fecit destru-
i et locum arari. Post hec iudas precingens
se viriliter fodere cepit et xx passus fodi-
ens tres cruces absconditas repperit quas
ad reginam protinus deportavit. Cum autem crucem
christi ab illis latronum nescirent discerne-
re eas in medio civitatis posuerunt eandem
gloriam domini prestolantes et ecce circa horam
nonam cuiusdam iuvenis mortuum
defertur corpus. Iudas feretrum retinuit et primam
et secundam crucem super corpus defuncti posuit
sed nequaquam ille surrexit. Apponens autem
tertiam protinus rediit defunctus ad vitam.
In hystoria tamen ecclesiastica legitur quod cum quedam mulier
primaria civitatis semimortua iaceret ma-
charius ierosolimitanus primam et
secundam crucem adhibuit sed nichil profecit
tertiam vero dum apposuit protinus mulier oculos a-
periens sanata surrexit. Ambrosius vero
dicit quod distinxerit ipsam crucem esse domini ab
aliis per titulum quem posuerat pilatus quem
invenit et legit. Dixit autem dyabolus in a-
ere vociferans. O iuda quid hoc fecisti.
iude meo contrarium operatus es nam ille
me suadente fecit proditionem et tu me
renitente ihesu invenisti crucem per illum
regnabam in populo per te iam expellor
a regno. Verumptamen tibi rependam vicem
et contra te alium regem suscitabo qui
fidem deserens crucifixi cum tormentis
te negare faciet crucifixum. Quod de
iuliano apostata dictum videtur qui iudam
episcopum iosolimitanum factum multis tormentis

per illum multorum lucratus sum animas per te vi-
deor perdere iam lucratas

[Margin notes: "Ab" (beside line 2, left column); "[...]tare" (left margin, beside the line beginning "locum indicare"); "nat" (left margin, beside the line beginning "tempore essem"); "semimortua" (right margin, beside the line beginning "primaria civitatis"); "t" (right margin, beside the line beginning "a regno"); "ib" (right margin, beside the line beginning "te negare")]

asserenti et ministerium xpi fecit. Audiens
iudas vocem flantem dyaboli iudei exclamantis
et constanter dyabolo maledixit dicens: Christus
te dampnet in abyssum ignis eterni. Post
hec iudas baptizatus quiriacus appellatur
et ierosolimorum defuncto episcopo ibidem in episcopum
ordinatur. Porro beata helena clavos domini
non habens rogavit episcopum quiriacum ut
ad locum pergeret et clavos domini inquireret.
Qui cum venisset et ad dominum preces fudisset,
continuo clavi velud aurum fulgentes
in terra apparuerunt. Quos ille accipiens regi-
ne detulit. Illa autem genua flectens in terram
et caput inclinans eos cum multa reve-
rentia adoravit. Crucis autem partem detulit he-
lena filio suo, partem vero thecis argenteis
conclusam reliquit in loco. Clavos quibus
corpus dominicum fuerat affixum portavit ad
filium, ex quibus ut eusebius cesariensis testatur
frenos quibus utebatur ad bellum composuit
et ex aliis galeam suam armavit. Non-
nulli vero asserunt, ut gregorius turonensis, clavos
iiii in domini corpore fuisse, ex quibus helena
duos in frenos imperatoris posuit, tertium
in ymagine constantini que rome stat emi-
net, vel locavit, et quartum in mare adria-
ticum quod usque tunc sine naufragio navigari non poterat
proiecit. Precepit autem ut festum diei inventione
sancte crucis singulis annis sollempniter ce-
lebraretur. Ambrosius sic ait: quesivit he-
lena clavos domini et invenit. De uno
frenos fieri precepit, de altero diadema
intexuit. Recte clavus in capite, co-
rona in vertice, habena in manu: ut sen-
sus preemineat, fides preluceat, potestas
regat. Sanctum autem quiriacum episcopum iu-
lianus apostata postmodum interfe-
cit eo quod sanctam crucem invenerat, cuius
signum ubique destruere nitebatur. Cum enim contra
persas pergeret, episcopum quiriacum
ad sacrificandum ydolis compulit; quod cum ille renui-
ret, dexteram eius abscindi fecit dicens:

hac manu multas epistolas scripsit
quibus multos a deorum sacrificiis revo-
cavit. Cui quiriacus: inutilis canis, multum
mihi contulisti, quia per eam antequam
in christum crederem sepius ad synago-
gas iudeorum epistolas scripsi, ut nullus
in christum crederet; et nunc scandalum mei
corporis abscidisti. Tunc iulianus fecit
liquefactum plumbum in os eius fundi et deinde lectum fer-
reum afferri et in eo quiriacum extendi,
desuper carbones et sale cum adipe spargi.
Cum autem immobilis permaneret, dixit
ei iulianus: si non vis sacrificare ydolis, dic
saltem quod non sis christianus. Quod cum
detestaretur, iussit foveam fodi et
serpentes venenatos in ea poni et eum
ibi mitti. Sed serpentes omnes
mortui sunt. Iussit iulianus in caldario o-
leo ferventissimo pleno mitti quiriacum,
qui cum se signaret sponte intrare
voluit rogavitque dominum ut iterum in lavacro
baptismi eum baptizaret. Tunc iratus iulia-
nus pectus eius gladio perforari fecit; et
sic meruit consummari. Quantum autem
crux valeat, in quodam notario fideli manifesto
patet, quem quidam magus decepit et ad
quendam locum ubi demones advo-
cavit adduxit, promittens ei quod mul-
tas divitias haberet. Et ecce videt quen-
dam magnum ethiopem super excelsum
thronum sedentem et in circuitu eius
alios ethiopes cum lanceis et
fustibus stantes. Tunc ille magnus
ethiops interrogavit magum: quis est iste puer?
Et ille dixit: servus vester. Cui demon dixit:
Si vis mihi adorare et esse servus meus et
negare christum tuum, faciam te in
dextera mea sedere. Ille vero signum
crucis edidit et se christi servum esse
se libere exclamavit. Statim quoque ut edidit
signum crucis omnis illa demonum multitudo

ecclesiam. Post h(ec) aut(em) quadam nocte temp-
lum sce sophie p(re)dictus uoluit (con)deo suo
iniunxit & cum saluatoris ymaginem
auream cerneret uidit d(omi)nus sinistram q(ue) pan-
nis ymago sup uocacionis sum oc(u)los suos
fixit & ip(su)m attente respiceret qui iudex
p(re)dictus d(omi)nus & ad nutum timens ex
p(ar)te dextera stare fecit uidit q(uod) q(ui)
imago uultum retrorsum p(ar)te oc(u)los suos
uertit. Sed non(?) iterum fixos habet. Reuersus
autem ip(su)m ire ex p(ar)te sinistra & iterum
ymago uoluit oc(u)los & iterum
non plus respicere cepit. Tunc admiratus
ad eos uos dicens quid apud deum iu-
iunxit. Sed cum fecerunt ymago respicere
dicat se nullius bonum (con)sanum esse nisi
eum coram d(e)o negare noluit.

De sco Johe apostolo

Johes apl(u)s & eu(an)g(e)lista
dilectus p(re)dicauit asp(er)
(con)sule capite & in d(omi)ni s(er)uicio
tenta innumeros cum(?) tenerem
martir(?) iudicio & ad domiciani
temporum ep(isto)la de sinuatus(?)
iussu g(e)r(e) domiciani romam deduc(tus) &
deductus ante capellam p(ro) derisione eius
p(ate)r p(er)cidit ac au(rea) portam bibit(?)
q(ue) lamina d(om)i indolui feruentis olei igne
ibi accendente rem inde(?) illatus
dolorem sensit sed permansit illesus se(ntie)ns
nullo gr(aui) loco ex(peri)i cesaris fabricat(us)
& dies illa terr(e) dies sun(t) ut re(s)puit sol
lempniza. Cum(que) ut sic a fide non xpi
cessaret, iussu domiciani i(n) p(at)h(m)os
insulam relegatus est, cum ibi manerat
romani aplos p(er)sequebantur q(uod) xpm p(re)dica-
bant. Cum ipsi nullum deum respiciunt q(ui)
q(ue) ip(su)m sibi senatus auctore dicitur.
age q(uod) ipsi deum uenire sit p(ro)hibi-
tum. Sed (et) in hystoria ec(clesiastica) q(uod) (con)pilat(us)
ad unum ad senatum de xpo epistolam
misit & ut fieret eum sicut autem
tempi asseruntur senatus cum tempus

Ex eo q(uod) non sine auctoritate d(ominu)s uocat(us) sine
alia causa est. Leg(itur) in quadam cronica ex quo
in ut prius non apparuit. alia causa est ex eo
q(uod) omnium deorum consensu non romani inscribi-
tur uatibus. Alia causa est ex eo q(uod) in odio
de sp(iritu)s pilat(us) q(uo)d regem & auctor & ambi-
tio sit ei nisi xpi est. Lex sit uox p(er)missio uel
tyriane p(ro) alter. Alia causa est magistr(um)
Johem beleth q(uia) imperatores & senat(us)
apl(o)s & xpm p(er)sequebantur eum q(ui)a uide-
batur eis deus inuitis illis & inuitus eo q(uod) (con)
sortes habere non dignati sunt. Alia causa est q(uia) oro-
sius refert q(uod) senatus indigne tulit q(uod)
pilatus ad eos uerbum & non ad senatum de-
xpi miraculis destinauit. Sed & pro eius
(con)sec(ratione) romani ut deus sit noluit. Unde in iuriis
suis multos de senatoribus occidit & q(uos)dam
exilio dampnauit. Cum hec autem Jo(hannes) audiret
filium romane deum ueniri suscipit(?) in passione p(re)
mortem romani ad eum misit uel ad excusatio(nem)
d(e)i uenissent & ip(su)m in exilium relegauit. Au-
diens autem q(uod) redire in ephesum uenire ne-
tulana inquirit ad xpm. Cum enim corp(us) i(n)
speciem sepultum multo tempore latuit sep(ul)-
tum illud filio suo iacobo reuelauit fine q(uo)
cum de multo odore redolens ac miraculis
multis p(re)fulgens ad p(ro)priam ciuitatem (con)
multo honore est translatum.

De letania maior

Letanie i(n) anno bis fiunt.
in festo sci marci que dicitur letania
maior & tribus diebus ante ascensionem
d(omi)ni que dicitur minor. Interp(re)tatur letania suppli-
catio uel rogatio. P(ri)ma g(enera)l(is) letania triplici
nomine. Est letania maior. Secundo dicitur pro-
cessio septiformis. Tertio dicitur cruces nigre.
Dicitur letania maior p(ro)pter tres causas. Primo
ratione illius a quo instituta est s(cilicet) a magno
gregorio. Sec(un)do ratione loci i(n) quo insti-
tuta est q(uia) rome q(ue) est d(omi)na & caput
mundi et eo q(uod) ibi est corpus principis apostolorum
& apostolica sedes. Tertio ratione cause pro qua instituta
est q(uia) p(ro) magno & g(ra)uissimo morbo

Romani cum enim continentiam quadragesimalem in pascha corpus domini recepissent postmodum comessationibus et ludis et luxurie frena laxabant. Ideo deus provocatus pestem maximam in eos immisit que inguinaria vocabatur, apostema namque in inflatione inguinum generabat. Tam severa illa pestis fuit ut homines in via in mensa in ludis in colloquio subito morerentur. Sic quoque contigit ut aliquis dum sternutabat simul cum ipsa sternutatione spiritum exalabat. Unde cum aliquis aliquem sternutantem audiebat statim accurrens deus te adiuvet acclamabat et ab hoc ut dicitur habuit ortum consuetudo servatur ut cum aliquem sternutantem audimus deus te adiuvet acclamamus. Item ut fertur cum aliquis oscitabat frequenter contingebat ut subito spiritum emittebat. Unde cum aliquis se velle oscitare sentiebat continuo signum crucis sibi in ore imprimere festinabat et hec consuetudo similiter usque nunc servatur. Hec autem pestis qualiter cessaverit habetur in vita sancti Gregorii. Secundo dicitur processio septiformis ex eo quod beatus Gregorius processiones quas tunc faciebat per septem ordines disponebat. Nam in primo ordine erat omnis clerus, in secundo omnes monachi et religiosi, in tertio omnes moniales, in quarto omnes infantes, in quinto omnes laici. Sed quia modo non possumus in numero personarum suppleamus in numero letaniarum; septies enim debet dici antequam insignia deponantur. Tertio dicitur cruces nigre quia in signum meroris ex tanta strage hominum et in signum penitentie nigris vestibus induebantur et forte propter eandem causam cruces et altaria ciliciis velant homines et nos fideles vestes penitentiales debemus assumere. Alia est que dicitur letania que fit tribus diebus ante ascensionem que a beato Mamerto Viennensi episcopo inventa tempore Leonis imperatoris qui cepit anno domini cccclviii ante institutionem premissam statuta que dicitur letania minor ad differentiam eiusdem premisse que est maior a minori episcopo et in minori loco et minori modo. Causa autem huius institutionis hec fuit. Tunc apud Viennam frequentes et magni terre motus fiebant quibus domos et ecclesias plurimas subvertebant. Nocturni sonitus et clamores sepe audiebantur. Tunc et aliud terribile accidit quia in die pasche ignis de celo cecidit et regis palatium concremavit. Aliud insuper mirabilius fiebat. Sicut enim demones porcos intraverunt sic permissione domini propter peccata hominum lupos et alias feras intrabant et nullos verentes non solum per vias sed etiam per civitates publice deambulabant et pueros et senes viros et feminas devorabant. Cumque quotidie tam dolorosi casus contingerent prefatus episcopus triduanum ieiunium decrevit et letaniam instituit et sic predicta tribulatio conquievit. Deinde statutum est ab ecclesia et firmatum ut hec letania ubique observaretur. Dicitur et rogationes quia tunc omnium sanctorum suffragia imploramus et merito tunc observandum his diebus abstinendum et rogationibus sanctorum et ieiunii his diebus insistendum multiplici ratione. Primo ut deus bella pacificet que vere frequentius consurgunt. Secundo ut teneros adhuc fructus conservando multiplicet. Tertio ut motus carnales qui hoc tempore fervent in se quisque magis mortificet et illa motus magis non sanguinis fervor pullulant. Quarto ut ad receptionem spiritus sancti sequentis magis habilitetur nam per ieiunium magis habilitatur et per orationes dignior redditur. Duas alias rationes assignat magister Guillelmus Altissiodorensis. Prima est quia Christus ascensurus et dicens petite et accipietis confidentius petamus. Secundo quia ecclesia ieiunat et orat ut parum habeat de carne per carnis macerationem sed acquirat sibi alas per orationem quia oratio est ala anime qua volat

In .vi. omnes vidue et continentes. In .vii. [illegible]
rogationes et processio. Dicitur autem letania ad

in celum ut sic Christum ascendentem li-
bere possint sequi qui ascendens prin-
cipes aeris nos violantes super pennas
ventorum, cum in quae multum hu-
mide [illegible] et primum [illegible] unus bu-
lare non possunt sicut patet in tertio li-
bro. Propter processionem etiam [illegible] generalem
fuit processione. Iubet autem processio-
nem deferri campanas pulsari et
vexillum portari draco quidem
cum longa cauda in quibus diversi
etiam [illegible] et omnium patrocinia sanctorum
singulariter implorantur. Ideo autem crux
autem defertur et campane pulsantur
ut demones territi fugiant. Sicut enim
reges terreni habent insignia rega-
lia scilicet tubas et vexilla, sic Christus rex e-
ternus in sua ecclesia militante habet cam-
panas pro tubis et cruces pro vexillis. Et sicut
aliquis tyrannus valde timeret cum
alicuius regis potentis in terra sua
tubas audiret et vexilla
videret, sic demones qui sunt in isto
aere caliginoso vehementer timent
cum tubas Christi scilicet campanas pulsari
audiunt et vexilla scilicet cruces conspiciunt.
Et haec dicitur esse causa quare campanas consuetum est
campanas pulsare cum tempestates
concitari videntur, ut scilicet demones qui hec
faciunt audientes tubas eterni regis audien-
tes territi fugiant et a tempestatum conci-
tatione quiescant. Licet et alia causa sit, quia
campane monent fideles ad movendum
et pro instanti periculo orationibus
insistendum. Crux est etiam vexillum regis eterni
ut ipsi dicitur: Vexilla regis prodeunt
etc. Quod quidem vexillum demones valde
timent, sicut dicit Chrysostomus: Ubicumque
quis demones signum dominicum viderint
fugiunt timentes baculum quo plagam
acceperunt. Et haec est ratio quare in quibusdam
ecclesiis etiam in tempestate crux extra...

Explicit de letaniis ... crux

propter hoc demones vexillum summi regis vi-
dentes et territi fugiant. Propter hoc igitur crux in
processione defertur et campane pulsan-
tur, ut demones in aere existentes
territi fugiant et a nostri infestatione
desistant. Vexillum etiam defertur. Per ipsum repre-
sentatur victoriam resurrectionis et victoriam
ascensionis Christi, qui cum magna preda ce-
los ascendit. Unde vexillum per aerem
incedens est Christus in celum ascendens, et sicut ve-
xillum cum processione defertur multitudo fide-
lium sequitur, sic Christum ascendentem in celum
magna collectio sanctorum comitatur. Cantus autem
qui in processione cantantur signi-
ficant cantus et laudes angelorum qui Christo ascendenti obviaverunt
et ipsum cum gloria conduxerunt usque in celum.
In quibusdam etiam ecclesiis, quibus
et maxime in Gallicanis, consuetudo habetur quod draco cum longa
cauda et inflata palea vel aliquo consimili
duobus diebus primis ante crucem defertur,
postea significat quod [illegible] ante legem
et in lege [illegible]. Hoc modo regnum
mundi ante passionem Christi de suo re-
gno expulsus fuit. Quinto omnium sanctorum
singulariter patrocinia imploramus pluribus
causis que superius assignate sunt, cum de
aliis omnibus generalibus [illegible] ordinantur
in festo omnium sanctorum. Propter [illegible]
sanctorum gloriam et dei reverentiam nostra [illegible]
tam supplicationes quas facere possumus quia illo
eterno speculo intelliguntur, cum [illegible]
primum ad gaudium et nobis ad [illegible]
Primo quia ratio est propter nostram inopiam
quam habemus in merendo, ut ubi nostra non
sufficiunt merita prodesse nobis aliena valeant.
Propter inopiam quam habemus in contemplando,
ut qui non possumus lucem summam aspi-
cere in se, saltem in illis aspicere valeamus.
Propter inopiam quam habemus in amando,
quia plerumque magis homo sentit se
amari quam unum sanctum quam et deum [illegible]

est ipsius victoriam gloriam unito. ii. deus
in sedes innocentiuus uos de peccatorum suf-
fragia quod terrenus implorentur ipsos
glorificantes et magnificentiam collaudent.
Tercia ut ipsi demones terreantur nam timent
offendit cum non audeant ipsum regem ad-
ire. Sed armatorum potestate precinctum implo-
rare. Multum autem letanie esse et angelicum
canticum siue decantatio sancte deus sancte fortis
sancte et immortalis miserere nobis. Refert
enim Josephus Johannes Damascenus libro iiii
quod cum apud Constantinopolim pro quadam
tribulatione letanie fierent quidam
puer de medio populi in celum raptus
et illud canticum est edoctus, inde ad
populum rediens illud angelicum canticum in
conspectu populi decantauit et mox omnis
tribulatio cessauit. In Calcedonensi
autem synodo illud canticum est approbatum
et concluditur in eum. Sic ceteri insultantium
et sic demones repelluntur. Sancte deus sancte for-
tis et immortalis miserere nobis. Huius igitur cantici
laus et auctoritas ex iiii colligitur. Primo ex
eo quod angelis predicatum fuit. Secundo ex eo quod
ad eius pronuntiationem illa tribulatio ces-
sauit. Tertio ex eo quod Calcedonensis synodus
illud approbauit. Quarto ex eo quod demo-
nes illud timent.

De ascensione domini

Ascensio domini xl die a resurrectione facta
est. Circa ascensionem vii consideranda
sunt. Primo unde ascendit. Secun-
do quare non statim post resurrectionem non as-
cendit sed tot dies expectauit. Tertio
qualiter ascendit. Quarto cum quibus ascendit.
Quinto quo merito ascendit. Sexto quo
ascendit. Septimo quare ascendit.
Circa primum notandum quod de monte Olive-
ti versus Bethaniam in celos ascendit,
qui mons secundum aliam considerationem dicitur mons
trium luminum. Nam de nocte ex parte occi-
dentis illuminabatur igne templi qui
erat ignis iugis inualescens manere,

parte orientis primo excipiebat ra-
dios solis antequam illustraret ciui-
tatem, habebat etiam multam copiam olei quod est nutrimentum
luminis, et ideo dicitur mons trium lumi-
num. Ad hunc montem Christus discipulos ue-
nire precepit. Nam ipsa die ascensionis
bis apparuit semel xi apostolis come-
dentibus in cenaculo. Omnes quidem tam
apostoli quam alii discipuli nec non mu-
lieres habitabant in illa parte Jerusalem
que dicebatur Mello, id est in monte
Syon ubi David construxerat sibi palatium.
Ibi cenaculum illud grande stratum in quo
dominus preceperat parare pascha, et in illo
cenaculo erant xi apostoli habitantes, ce-
teri autem discipuli et mulieres habi-
tabant circa in diuersis hospitiis.
Dum igitur in illo cenaculo comede-
rent, dominus eis apparuit et increpauit incredulitatem
eorum, exiuit et cum eis comedisset atque
eis precepisset ut irent in montem
Oliueti uersus Bethaniam, iterum se
eis ibidem apparuit ac indiscretis que-
rentibus respondit et eleuatis manibus
eis benedixit et sic coram eis in celum
ascendit. De loco autem ascensionis
dicit Sulpitius episcopus Jerosolimitanus
et habetur in glossa: cum postea edifica-
tum esset templum, locus ille in quo ui-
stigia Christi ascendentis
numquam pauimentum suscipere potuit in tantum ut in-
more resiliebant marmora in ora
collocantium resiliant impulsa adeo
hoc etiam esse documentum quod vestigia
impressa illa terre remanent ad hunc usque diem
plura vestigia eadem custodit.
Secundo quare non statim re-
surgens ascendit sed per xl dies ex-
pectare voluit. Ideo quod sic fecit
propter tres rationes. Primo propter cer-
titudinem resurrectionis. Maior enim probatio
veritatis erat quam passionis quam apparitionis.

die usque ad tertiam ... pro tempore passionis
sic ad veram resurrectionem per quadraginta dies
resurrexit, inter resurrectionem et ascensionem
quam inter passionem et resurrectionem. Unde dicit Leo
papa in sermone de ascensione: Hodie dilectissimi ge-
narius hic numerus dierum expletur
est sacratissima ordinatione dispositus
et ad utilitatem nostre eruditionis impensus, ut dum
spatio morae corporalis
presentie extenditur fides resurrectionis documentis
necessariis muniretur. Gratias agimus divi-
ne dispensationi et sanctorum patrum necessarie
tarditati: dubitatum est ab illis ne
dubitaretur a nobis. Secundo propter apostolorum
consolationem, quia consolationes divine superabundant
tribulationibus, et quia passi-
onis tempus tribulationis apostolis fuit, ideo plu-
res debuit esse dies quam hore. Et hoc
propter misterium significationis, ut per hoc scilicet
intelligatur quod consolationes divine compa-
rate tribulationibus sunt sicut dies ad horam et sic-
ut annus ad diem. Quod autem comparentur sicut annus
ad diem, videtur per Ysaiam, quia legitur Ysa.
LXI: Predicarem annum placabilem domino et
diem ultionis deo nostro. Ecce pro die tri-
bulationis redditur annus consolationis.
Quod autem comparentur sicut dies ad horam pa-
tet, quia dominus per XL horas mortuus iacuit,
quod fuit tempus tribulationis, et XL dies resur-
gens discipulis apparuit, quod fuit tempus consolationis.
Unde glossa: XL horis quod mortuus fuerat
post illos XL diebus se vivere confirmaturus.
Tertio quomodo ascendit, notandum quod
ascendit primo potenter, quia propria virtute.
Ysa. LXIII: Quis est iste qui venit
de Edom, tinctis vestibus de Bosra, gradiens in multitudine
virtutis sue. Et Jo. III: Nemo ascendit
in celum nisi qui descendit de ce-
lo, filius hominis qui est in celo.
Licet enim quodam globo nubis ascen-
derit, non tamen nubis indigebat auxilio, sed in
digebat (?) ut per hoc ostenderet quod omnis creatura parata

est obsequi creatori suo, sed ipse propria potestate
ascendit. Sic ascendit et in hoc (?) dif-
fert, secundum quod dicit Augustinus, Christus ab
Henoch et Helya; nam Enoch translatus
est, Helyas subvectus, sed Christus propria virtute ascendit
in celum. Primus, secundum Gregorium, portatur (?)
secundus generatus et generans, secundus generatus,
non generans, tertius nec generatus nec
generans. Secundo ascendit patenter, quia
videntibus discipulis. Unde dicitur: Videntibus illis
elevatus est. Et Jo. XVI: Vado ad eum
qui misit me, et nemo ex vobis interro-
gat me: Quo vadis? Glossa: Ita palam ut
nemo interroget quod visu cernitur. Sed dicit
Jo. (?) ... videntibus ascendere voluit
ut ipsi ascensionis testes existerent et
quem humanum in celo ferri gaudent,
et ipsum sequi desiderent. Tertio letan-
ter, quia iubilantibus angelis. Unde Ps.: Ascendit
deus in iubilatione. Augustinus: Ascendente
Christo pavet omne celum, mirantur astra,
plaudunt agmina, tuba sonat et om-
nes chori concinunt blandis modulaminibus.
Quarto velociter. Ps.: Exultavit ut gigas
ad currendam viam. Valde enim velociter ascen-
dit, qui tantum spatium quasi in momento pertran-
sivit. Rabbi Moyses, maximus philosophus,
dicit quod quilibet circulus sive celum cuiuslibet planete
habet in spissitudine iter quingentorum
annorum, id est tantum spatium quantum posset quis
ire de via plana in quingentis annis, et
distantia inter celum et celum tantundem, et
inter celum et celum similiter quingentorum
annorum. Cum ergo sint septem celi, erit a centro
a centro terre usque ad concavum celi Saturni (?)
quod est celum septimum septem milium annorum et
usque ad concavum celi octavi VII milium
et septingentorum annorum, id est tantum spatium
quantum homo posset de plana via in VII milibus
et septingentis annis, si tamdiu viveret, tan-
tum quantum quilibet annus componitur ex CCC
LXV diebus et via cuiuslibet diei sit XL milium

liuia et quibus unitate sic duorum multitu-
pressimi sui arbitror hic tribi maiores sed uer
autem hic unus sic deus sicut hunc .ii. mensura
cum in me nomino autem omnia fecit in numero
et mensura iste gloria magnus sicut salmis
quod sextus christus dicitur in celum i. de his saltu
et quibus aliis saltibus christi sic dicit ambrosius
saltu quodam christus uenit in hunc mundum
apud patrem erat in uirginem uenit et ex
uirgine in presepium uenit descendit in
iordanem ascendit in crucem descendit in
tumulum surrexit e tumulo et sedet ad patris
dexteram. Ecce quarti cum quibus et ascendit cum
magis hominum cum magis mirati sunt angeli quoque
quia non cum magna parte hominum ascendit propter pa-
ucos qui tunc ascenderunt in ... cepit ...
et c. ... ascendit cum multitudine angelorum
propter illas interrogationes quas christo ascenden-
te minores angeli fecerunt maioribus
ut habetur ysaie lxiii. quis est iste qui uenit de
edom tinctis uestibus de bosra iste gloriosus
quasi dicat angeli non plene cognoscebant
misterium incarnationis passionis et ideo ui-
dentes ascendentem ad celum dominum cum multitudine
angelorum et sanctorum hominum propria uirtute misterium in-
carnationis et passionis misterium admirantes ad min-
ores angelis ... dicentes
quis est iste qui uenit de edom ... quod
est iste rex glorie. dicit autem angelice ...
... quod christus ascenden-
tes ... ab angelis ... fe-
cerunt minores angeli ad maiores ... Item
fecerunt ipsi minores christo ascendente. Item
fecerunt minores maioribus quando
maiores ... dicebant quis est iste qui uenit
de edom tinctis uestibus de bosra edom
sanguineum ... bosra ... di-
citur quod uenit de mundo sanguineo et ... suo
... ego ... loquor ...
et c. ... legitur ... Ego ...
... iustitiam ... saluationis ...
receptione ... gratis sine ...

-sanguineum ... sicut ... sua adulo
alieno ... et sine ... dicit
... alienum ab eo qui possidebat
hominem potentius eiectus ... hic
hic ... quomodo ... angeli an-
geli sunt deo patri et immediate
... ab lumine ... [illegible]
qui ab lumine ... sic ipse
solus et ... sed qui in-
terrogantes ... ascendentem
in ... et ... de mo-
... passionem non au-
dentes ... apud ... ys-
gnie de ... [illegible] ... illius
... secunda
interrogatio per ... quod est quod
fecerunt ipsi ... angeli ad ... di-
centes quare ergo rubrum est indumentum
tuum et corpus suum ... et sanguine
... ad hunc diem ascendens
... corpore suo ... uolunt
non ... in corpore suo ... qua-
... non ...
dicit ... nunc ...
... per homines ...
... representat ...
quod misericordie sunt redemptionis ...
et agnoscamus ... uictorie sue
... quomodo dicit ...
... calcaui solus
et de gentibus non est uir mecum et ...
... calcaui ... simplex sic
... et sanguinis ... tor-
cular ... quia ... gen-
tes ... uolunt ...
... spirituale eius ...
et ... lectio ...
lectio torcular calcauit ... dum
... et in celum ascendit ... modo
... celestem ...
... quod ... fecerunt mi-
nores angeli maioribus dicentes quare

iste rex glorie quibus illi videntur de
virtutum ipse est rex glorie. De hac angelorum
ne admiratione et aliorum convenienti visio
ne sic dicit augustinus sanctitatis dominice
[illegible] humanitati veniens paterne clari
[illegible] xpo ascendente celestis quibus
admirantes angeli sanctorum [illegible]
[illegible] dicebant quis est iste rex glorie [illegible]
bus alii videntes dicebant hic est ille
candidus et rubicundus qui non habens speciem
neque decorem [illegible] in ligno [illegible]
in patibulo fedus in morte pulcher in resurrectione
candidus ex virgine rubicundus in [illegible]
sicut iob [illegible] clamat in celo [illegible]
quinti quo [illegible] ascendit [illegible]
sicut dicit iohannes [illegible] per prophetam
promiserat adimplendum et [illegible]
[illegible] omnes per [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] est in celum empireum [illegible]
quo [illegible] ascendit [illegible] super omnes celos
ascendit [illegible] ad ephesios iiii. qui des
cendit ipse est qui ascendit super omnes
celos ut adimpleret omnia super omnes ce
los dicit quia [illegible] celi super quos [illegible]
ascendit est in. celum [illegible]
[illegible] et [illegible] celum [illegible]
[illegible] aereum olimpi igneum sidereum
cristallinum empireum. Celum [illegible]
est [illegible] ratione in [illegible] divine
[illegible] celum est sedes et [illegible]
[illegible] dicit [illegible] celum [illegible] sedes est
sic anima [illegible] quod dicit [illegible]
[illegible] sedes est sapientie ratione [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in celum sicut dicitur [illegible]
[illegible] in celis est ratione [illegible]
[illegible] sic et [illegible]
[illegible] celum [illegible] est angelis
angeli [illegible] celum [illegible]
[illegible] ratione dignitatis et excel

lentie de angelorum dignitate et excellentia
dicit dyonisius [illegible] de divi[nis] no[minibus] c. iiii. divine [illegible]
[illegible] super [illegible] existentium [illegible]
[illegible] et intelligunt et cognoscunt
[illegible] et plus quam omnia existentia
[illegible] et [illegible]
[illegible] ratione [illegible] glorie
de quorum pulchritudine dicit dyonisius [illegible]
angelus est manifestatio [illegible] speculum
[illegible] clarissimum [illegible]
[illegible] suscipiens [illegible] divine pulchritu
dinis formas [illegible] Secundo [illegible]
[illegible] ratione virtutis et [illegible] de quorum [illegible]
dicit daniel [illegible] ii. vel iii. [illegible]
ut ad dei voluntatis expletionem [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
celi [illegible] claritudinem pulchritudinem et for
titudinem de quibus [illegible] iiii. [illegible]
firmamentum [illegible] xxxvii [illegible]
[illegible] solidissimi [illegible] celum [illegible]
[illegible] excellentie
de quo [illegible] usque ad [illegible] modo
ascendit de quo dicit [illegible] ce. [illegible]
et [illegible] usque ad summum eius super omnes [illegible]
celos usque ad ipsum celum [illegible]
ascendit [illegible] ascendit super omnes celos ma
teriales [illegible] elevatus [illegible]
[illegible] super omnes celos ma
teriales usque in ipsum celum empireum [illegible]
[illegible] sic elyas qui in curru igneo as
cendit usque ad sublunarem regionem [illegible]
[illegible] transcendit [illegible]
[illegible] non pertingit ad [illegible]
lunarem regionem [illegible] transcendit [illegible]
[illegible] celo empireo xpus residet [illegible]
[illegible] angelorum et aliorum
[illegible] convenit [illegible]
[illegible] celum [illegible] celos [illegible]
dignitate et [illegible]
[illegible] xpus qui [illegible]
celos [illegible]
[illegible] et [illegible]

animam procedit sibi est gravia hierarchia
seraphim illud in celum est uniforme
inmobile luminosum perspicue et explanatur
intellige recte cognitione angelice et sancte
cognitionis. uniformes in ordine inmobiles
indilatatione luminosum invisibile sui cognitione con
pacis intelligi quod receptione. unde omnis celos
transcendit et super omnes ascendit propter id
quod dicitur in cantico. venit saliens
in montibus transiliens colles et montes.
montes angeli colles vero viri sancti. quia vero
sicut omnes colles intellectuales et angelicas
transcendit propter id quod dicitur in psalmo ascendit super
cherubim et ascensionem eius quam ambulat super pennas
ventorum. idem ascendit super cherubin
et volavit. vero sicut per se ventorum quia ubique
ad celum super angelos et dei equalitatem. ascen
dit propter id quod dicitur in psalmo ... et dicitur ascendens
ubi fuerat prius locutus est eis assumptus est
in celum et sedet ad dexteram dei. dextera in
dei est equalitas dei. unde dixit dominus domino meo sede a dextris meis
ad dominum est ductus et datum est sedere ad dexteram
glorie eius in fine regula coequalitatis eterna
equali perpetua glorificatione filii manentem non
dispersit ex humanitate nec potest in ... quod deus est
in assumptione solum sine ... duplici
sublimitate. scilicet localis terminatione proxime
cognitionali ... de primo ephesiorum in
quadragesimo ... est in quam ascendit super omnes
celos et secundo ephesiorum. in fine est obediens usque
ad mortem. unde dicit augustinus humiliavit clarifica
tio est meritum claritatis humilitas est premium.
de secundo quod ascendit deus super cherubin. id est
super omnem scientie plenitudinem. de tertio per
quod ascendit seraphim cherubin. ...
... et cetera. Cum ... ascendit
nos quia ascensionis sue virtute ... sunt
sue ... unde dicitur ... hierusalem
... iohannis xvi. nisi ego ... ...
... non veniet ad vos. unde dicit augustinus ...
... hierusalem ... non est
... maior cognitio dei. iohannis xiiii. si

diligeretis me gauderetis utique quia
vado ad patrem et cetera. Ubi dicit augustinus ... verbo
formam ... in quo pater maior
me est ut detur spiritus sanctus per ...
Creatam ... de hoc sic dicit leo in
sermone de ascensione. tunc ad equalem
patri filium eruditioribus fides ... accep
ta ... et correctione corporee ... ne
... magna ... vigor
est ... credere quod corpo
re ... tangere desiderium
quo nequeant ... augustinus
de ... ad intelligendum
... clamat
dicens ... ascendit ... ante
... ad eum et dicit
... ab oculis ... ad cor et
inveniamus eum. quia tamen ... secundum
... ascendit ... ad nomen
apud patrem ... est ...
... ad nominum apud patrem non
... iohannis ... ad nominum hominis
apud patrem ihesum christum ... et ipse
propitiatio pro peccatis nostris. de hac sententia
... ascendit ... homo apud dominum
patrem deum ... filium et filium
patrem ... filior ...
filius ... ...
... tue ...
... est ... dignitas
... dignitatis ...
... ad dexteram dei exaltatam
... angeli ... dignitatem ...
... deinceps ... sed ab
... ad orandum ... apocalypsis. xix. cecidi
... pedes eius ut adorarem et dicit
... ne feceris conservus tuus sum et fratrum
et cetera. ubi ... glossa ... lege ...
... se adorari ... ascensum
... ... hominem.
ab homine ... adorari ...
ne ... humanitate ... homo ... humilitatis

uult carnem a claritudine [potestatis] ad
dei patris est per uectam consessum in nunc
bilior fieret gratia dei contemplatione a conspec
tu hominum que uisu terrena carnali sine
sic etiam mentes fides non diffidens spes
non fluctuans animus non tempestas
Secundum est spem nostram soliditas. ubi in
habitet ergo pontificem magnum qui pe
netrauit celos ihesum filium dei teneamus spei
confessionem. ebreos hebreorum iiii. quam firmam
ad tenendum propositam spem quam sicut
anchoram dei habemus anime tutam ac firmam
et incedentem usque ad interiora uelaminis
ubi precursor pro nobis introiuit ihesus.
de hac etiam leo. christi ascensio nostra
est prouectio et quo precessit gloria capitis
eo spes uocatur et corporis. Septima
est uie ascensio. ascendet pan
dens iter ante eos. augustinus. uia est factus ex
ipse saluator. surge et ambula habes
uiam noli pigritari. octaua ianue
celestis apertio. sicut ..... primus adam
apperuit infernum ianuam sic secundus paradi
si. unde etiam canitur. Tu deuicto mor
tis aculeo et cetera. Nona loci preparatio. Io. xiiii.
uado parare uobis locum. augustinus domine para
quod paras. nos enim et paras te nobis paras
locum tibi in nobis et nobis in te. x.

Spiritus sanctus emissione [actum]
hodierna die in sacra actenus
hic uisus in apostolos in linguis igneis
missus est. circa eius missionem sic ad
uertendum. tunc considerandum sicut in missio
nem quo missus est. Secundo quomodo
missus sit. Tertio quid operatus est
missus est. Quarto quot missus est.
Quinto quale missus est. Sexto quando
missus est. Circa primum
aduerte quod idem spiritus sanctus et
missio et filius mittit et ipse et spiritus sanctus
se ipsum dedit et misit. de primo Io. xiiii.
paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet

pater in nomine meo et cetera. de secundo Io. xvi.
si autem abiero mittam eum ad uos. misso
autem imitatur in filio ubi ad comparationem ad
finem uincentem. unde exempla habitudine filius ...
ad mittentem et filium. mittitur ab aliquo
ut ad diuitem suum et filius mittitur iaculi
a proiectore ut ad amicum et decorum.
amicum et sic mittitur uiator a preceptore. Sed
hunc exemplificant nisi ad missio proprie conuenit
spiritui sancto mittitur et a patre et filio tamquam
ab eo habens esse et unitatem et auctoritatem.
Sic .... et ipse spiritus sanctus se ipsum dedit
et misit quod mitte in Io. xvi. quod dicit
conuenit ille spiritus ueritatis. et cetera. Nam sicut dicit
leo papa in sermone de pentecoste. licet in diuinis
incommutabilis deitatis. una est in trinitate
dignitas consors in uoluntate prioris
et ...... equalis in omni gloria. Diuisio ..
opus nostre redemptionis inter trinitatis.
ut pater propitiaretur. spiritus sanctus dicit deus est. Io.
recte dicitur se ipsum dare. ...... spiritus sanctus dicitur deus.
sicut .... ambrosius in libro de spiritu sancto sicut di
cens ex .... magnificentia eius di
ximus gloria completur. deus enim cognoscitur
aut qui sui proprio est aut quod proprium eius
aut quod creatura non est sed creator aut qui
non adorat sed adoratur. .... glo
...... secundum ...... nobis exhibuit
pater .... aque .... nobis exhibuit
quod dicitur augustinus ...... nobis filium suum
in precium nostre redemptionis. spiritum sanctum
in priuilegio nostre adoptionis. et se ipsum totum
reseruat nobis in hereditatem adoptionis. filius
filius .... nobis exhibuit .... dicitur
... ipse pastor ipse pascua ipse redemptio
dedit .... nobis animam ..... et carnem
.... et .... in precium ...
.... dona sua nobis ex
hibuit et exhibet quod dicitur ad i. cor. xii.
alii per spiritum sanctum datur sermo sapientie alii
sermo scientie .... spiritum alii fidei
in eodem spiritu. leo papa ....
est fidei dator scientie ..... dilectionis ......

cultum continuans et totius cum salutis. Et
sicut quondam in aris mittitur. sic est in illis et
non quod spiritus sanctus duobus modis mittitur scilicet
visibiliter et invisibiliter. Quando mittitur illa
tunc visibiliter. quando in aliquo signo visibili
demonstratur. De missione invisibili dicitur
Jo. iii. Spiritus ubi vult spirat et vocem eius
audis sed nescis unde veniat aut quo vadat.
Ait nec mirum quia sicut dicitur de filio invisi
bili procedens non invenitur qui non est cogi
tantium. sed in parvis qui non acentum in
terra sed ut nunc nec visione a cetera sed se
nec ipso persentit quod non est intentionem in
tuitum nec tactu corporis illud sed cor pu
blicum non est. Quantis modis inve
nitur ipse est invisibilis eius uti ad est. enim
notum nisi ex motu cordis intellectus
sensibus eius et ex signis bonorum adiu
tantium virtutis eius et directione itineris
dirigitur non est et illo virtutum advenit
sensu persuadente gloriae eius et ex al
acritate emendatione morum nostrorum ex
parte ipsi bonitatem innanifestationis eius
et ex reformatione et renovatione spiritus
unius meae percepi nostra quod spiritus in de caris
eius et ex omnium honorum hominum simul
exprimit multitudine magnitudinis dic
eius. hic est missio autem visibilis est quando
visibili signo ostenditur nobis quod in columba
spiritus invisibilis spiritus est. missus est primo
spiritus sanctus columba super christum baptizatum in
ui descendit spiritus sanctus columba sicut et
humana imponitur. Secundo missus est in nube lucida
super christum transfiguratum in monte et ad
hic eo lecta te erat nubes lucida obum
bravit eos. Unde dicitur gloria sancta lumine
to duo. Tertio est clarifico invicta sicut
cum ostenderet spiritus sanctus in nubes lucida
lucida. Tertio missus est flatus ipse. Insuf
flavit et dixit accipite spiritum sanctum
etc. Quarto missus est igni. Quinto in spiritus
linguae et in hac duplici spiritus quem non
hodierna die. Jo. ait. In hac quia ceplia

spiritus eorum in dominus eius est unum de intelli
gencie hoc terra in spiritus est cum et quotum
in cordibus in manibus in aliis columba
gemitus pacti est. de felle caret in
foraminibus petre manet sic spiritus sanctus
illos quos replet facit pacificos et mites ge
mitus filia. Lx. tugientius cum virtutibus
et columbe meditantes gemitum
ro. viii. ipse spiritus postulat pro nobis ge
mitibus inenarrabilibus et nos postulan
tes et gementes facit. Eo sine felle
amaritudinis esse sapientie. xii. O quam bonus
et suavis est domine spiritus tuus omnium in nobis
spiritus est quod. vii. Qui omnium suavis benignus
humanus ex eo quod suaves benignos
et humanos facit. sicut nunc iste monte
benignos misericordes et humanos in opere.
Sexto in petre foraminibus et maceriis
nubibus habitat. Can. ii. Surge amica mea
speciosa mea et veni columba mea glo
rificet vel ponis meos in visione spiritus
sanctus in foraminibus petre gloria in christi vul
neribus. cor nostrum spiritus omnis iniei. christus de
capuit est. In petre in ipsis domini mun
di mea unum in genibus quod. d. spiritus est
e ortu meri quod est ocis vinum est christus de quo
est os virum et cacio in eo fac nos ducere
spiritum in nubibus in ipsorum visione tua in qua
christus sit tenebrosus est de spiritibus in
nervi pungem memoriam. Septimo monstrat
tus est nubes nulles autem ele
vatur et gravat pluvia et refrigerii
parat sic spiritus sanctus anuas replet actum
elevat pro totum ut trenor ese. lin.
Elevavit me spiritus meus et levavit et du
rit. Ista est ese. i. dum ambulat spiritus illic cum eunte
spiritu et rote pariter elevabuntur. Secundo et teos
cum spiritus eius intus erat in rotis se
gregatur in gustando spiritus audacie caro omnis amo
re sanguinum posito ut videntium videntis
vini eo lectione mea dum est spiritus sanctus super
venientem ut et virtutis altissimi obum
brabit te. est ab omni estu viciorum.

refrigerabit vir eum spiritus sanctus locuturus
aqua ante hec nimis refrigeriunt. Io. vii.
flumina de ventre eius fluent aque vi
ve. hoc autem dixit de spiritu sancto quem erant accepturi
credentes in eum. Et generat plurimas
lacrimas. Ps. flabit spiritus eius et flu
ent aque s. lacrimarum. Tertio monstratur
esse missus flatus. Flatus levis est et ce
ler. et levis est et ad respirandum necessarius
est. sic spiritus sanctus levis et velox est ad se
ducendum omnibus in mobilibus
mobilior est. glosa super illud factus est repen
te de celo etc. Nescit enim tarda molimi
na spiritus sancti gratia. Secundo calidus est ad infla
mandum. luc. xii. ignem veni mittere in
terram et quid volo nisi ut ardeat. unde
et austro veniente calidus comparatur. canti
ci. surge aquilo veni auster perfla
etc. Tertio levis est ad mulcendum. unde
ad eius lenitatem insinuandam venit
nomine unctionis. Io. ii. unctio eius docet
vos de omnibus. nomine roris. unde canitur
eum et sui roris infusione etc. nomine aure
tenuis. iii. re. xix. et post ignem sibilus
aure tenuis et ibi deus. Quarto missus est ad dies
penthecostes quia quinquagenarius est qui si ad ho
minem refertur homo qui moreretur sicut de
spiritu sancto intelligendus est qui aufertur spiritus
eorum et deficient et in pulverem. emitte
spiritum tuum et creabuntur etc. Io. vii. spiritus sanctus
nondum erat datus. Quinto monstratur in specie igitur
Quinto missus linguarum quarum ... hec
duplicia spiritus sancti apparuit dicens tum. Circa
tertium quo quare missus est. notandum quod missus
est quinquagesimo die a pascha sicut et in
quinquagesimo die missus est ut detur
intelligi quod a spiritu sancto est legis perfectio.
eterna remuneratio et peccatorum remissio. le
gis perfectio quia glosa. a die agni in macula
ti veri immolati quinquagesimo die
data est lex in igne. In novo et in veteri
quinquagesimo die a pascha Christi descendit
spiritus in igne. lex in monte Syna. spiritus in mon
te Syon. lex in superiori montis loco.
spiritus autem in cenaculo. unde per hoc insinuatur
quod iste spiritus sanctus est legis perfectio cum quia
plenitudo legis dilectio. Secundo eterna remu
neratio. unde glosa. sicut xl. dies quibus post
resurrectionem cum discipulis conversatus est presentem ecclesiam
designant. ita quinquagesimus dies quo spiritus
sanctus datus est eterne remunerationis
exprimit. Tertio peccatorum remissio. unde glo
. et de spiritu quinquagesimo qui in lx. egreditur
clarus in iubileo in quo presumi prioris tantum
tum. iterum in glo. in spirituali iubileo
rei solvuntur debitorum dimittuntur exules
in patriam revocantur hereditates amissa
redduntur servi et homines peccatorum venundati an
te dominium liberantur. hinc unde glo. rei
mortis solvuntur et liberantur unde ro. viii. lex spi
ritus vite in christo liberavit me a lege pec
cati et mortis. debita peccatorum dimittuntur quia
caritas operit multitudinem peccatorum. exules ad
patriam revocantur. spiritus tuus bonus
deducet me in terram rectam. hereditas
amissa redditur. ro. viii. ipse spiritus testimonium
reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. si autem filii et heredes. servi suspen
cato liberantur. Ro. cor. iii. ubi spiritus domini ibi
libertas. Circa quartum quomodo est. sic apostolis
missus est. notandum quod est sex. glo. autem nobis
eis datus est. ante passionem post resurrectionem et
post ascensionem primo ad faciendum mi
racula. secundo ad relaxandum peccata. tertio ad
confirmandum corda. Primo quia eos ad predicandum
dominus misit et fugavit omnia demonia et in
languores curarent eis potestatem dedit
ut miracula per spiritum sanctum fecerunt sicut
dicitur mathei xii. si ego in spiritu dei eicio de
monia etc. non tamen omnis qui habet spiritum sanctum quam
spiritum sanctum faciat miracula quia sicut
ait gregorius miracula hominem sanctum non fa
ciunt sed ostendunt. nec quicumque facit mi
racula habet spiritum sanctum quia et mali asse
runt se fecisse miracula dicentes domine domine

In nomine tuo prophetauimus. i. e. demones in tuo
nomine eiecimus et uirtutes multas
demones per uirtutem ualet rebus insensi
magis uero per doctores dicitur de montibus [illegible]
cum per publicam iustitiam mali [illegible]
pro [illegible] puplice iustitie. Eo sedit eis spiritus
s. qui mentes insufflauit. Dicens accipite
te spiritum sanctum quorum remiseritis peccata i. e. uo
tum per quos primum remittere autem ad ma
culam que est in anima et quantum ad reatum
i. obligationem ad penam eternam et quantum
ad dei offensam quod solum ex infusione gratie
et uirtute contritionis remittitur. Et a sacerdos
absoluit. cum quis a culpa iustificatur est ab
solutum cum quis per eam purgatoriam in quantum
est contritionis cum quis de pena temporali per te
relaxatam. Tertio de dicto eidem hostio cui eorum
condicit sic solutum est ne ulla temporum
tumescat. Per quod orte sunt omnis hominis eorum
aug. tantum est gratia spiritus sancti quod sic nulla [illegible]
nemo dissoluit. Sicut dicit per initium [illegible]
sicut sic recipiatur. ab initio leo [illegible]
talis ab apostolis. spiritus s. in uno tamen per unum
sed ut huiusmodi esse maior sed uno faciam
pectoris et [illegible] attendendo et copiose
mandaret. cumulans sua dona uno modo
aut non idem nouum. Et quia dicitur largiente.
Et cum autem a [illegible] f. multis est nouus quod uniuersis
sono et linguis igneis i. ipse lingua ap
parimus sedendo sono et [illegible] repentinus.
celestis. uehemens a replens. repentinus
quod spiritus sanctus tarda molimina nescit ce
lestis quod celestes efficit. Uehemens quod
timorem seruilem induit. uel quia cecum inea
[illegible] uehemens quia ue aduenit.
uel quia uite ab omni carnali amore re
[illegible]. uehemens quia uehemens [illegible]
sue et replet quia spiritus sanctus apostolos omnes
repleuit. Unde repleti sunt omnes spiritu sancto
i. e. [illegible] signum plenitudinis quia sic
in apostolis plenum est non resonare non potest
idcirco quod plenum est uos resonat. Iob.

Quid mugiet bos cum ante presepe
plenum steterit. a. d. cum presepe cordis ple
num fuerit gratie loquitur non [illegible] mugitu [illegible]
[illegible] signum [illegible] apostoli quod in ubi
[illegible] per [illegible] non resonat [illegible]
sino [illegible] gaudeat ut [illegible]
[illegible] signum est non plus recipere
nos posse. [illegible] non [illegible]
amplius. Sic [illegible] plenitudinem
gratie non possint recipere [illegible]
delectationis [illegible] et plenus [illegible]
[illegible] holocaustum [illegible]
[illegible] celeste [illegible] non [illegible]
[illegible] aug. uoluntate [illegible]
de fluuio paradisi [illegible] gutta [illegible]
[illegible] est oceano [illegible] sic [illegible]
[illegible] uidi extra [illegible] signum [illegible]
apostoli quod [illegible] nobilissimo [illegible]
omnia in [illegible] signum est [illegible]
ere [illegible] in fluuio [illegible]
[illegible] quod plurimum [illegible]
ad [illegible] fluuij [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
apostoli ceperunt loqui [illegible] linguis
ut dicit glossa. Ecce signum pleni
dis plenum [illegible] ignis [illegible]
[illegible] occultari. Ceperunt igitur [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] ceperunt et [illegible]
[illegible] est [illegible] linguis igneis
[illegible] primo quia [illegible] in
linguis. Secundo [illegible] in ele
[illegible]. Tertio [illegible]
[illegible] linguis igneis. Primo
[illegible] ignea [illegible]. Ecce ut le
gem igneam predicarent. i. legem
amoris. [illegible] duobus [illegible]
spiritus sanctus [illegible] igneis [illegible]
[illegible] ignea loquerentur
legem igneam linguae igneae [illegible]

Tertio ut spiritum sanctum cum ignis est per
eos loqui cognoscerent [illegible]

sine sacietate [illegible]
[illegible] aliquid [illegible]
re plenum est [illegible]

igneis
aug.
[illegible]
[illegible]

contra aliorum confusionem. S[ed] actus breviter et erant
omnes eorum intellectu dei audientes. 2° So
sciendum est quod nullus est nisi spiritus ignis nulli compli-
catione per [illegible] tenet eius se[m]piterne perfect-
gratiam spiritus sancti ad modum ignis [illegible]
per donum timoris emollit dura per donum pietatis
illuminat obscura per scientiam, restringit fluida
per consilium, consolidat mollia per fortitudinem, cla-
rificat et metalla colligendo rubiginem per
donum intellectus, sursum tendit per donum sapie[n]-
tie. Similiter tenet eius dignitatem et excellentiam
ignis. Nam excellit omnia elementa spiritus sanctus ordine et situ
et comparatione pulchritudinis in suo ordine
et de [illegible] luminis in situatione ratione. Unde in-
generositate in actione sic et spiritus sanctus [illegible]
omnia excedit [illegible] ordinem spiritus sanctus in contemplatione
[illegible] in quo capiat omnia spiritus intelligentia
[illegible] lumen [illegible] sap. vii. [illegible]
[illegible] multiplicem [illegible] hunc [illegible]
[illegible] sic [illegible] ignis [illegible]
[illegible] [illegible] per ignem [illegible]
[illegible] spiritus sanctus [illegible] per ignem cordium
[illegible] ignorantie [illegible]
[illegible] zacharie [illegible] per ignem
[illegible] sic [illegible] igne [illegible]
[illegible] dicit. [illegible] et cor-
meum [illegible] per ignem cordia [illegible]
[illegible] eius spiritum iudicii
et spiritum ardoris. Tertio probatur ex [illegible] dei deus
[illegible] replet spiritus sanctus [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] igne [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] replet corpus frigoris [illegible]
[illegible] desiderio [illegible]
[illegible] illuminat. sap. ix. [illegible]
[illegible] dedisti sapientiam et misisti spiritum
sanctum tuum de altissimis. i. cor. ii. nobis autem
revelavit deus per spiritum. [illegible] spiritus
amoris [illegible] amor. ii. [illegible]
per ignem [illegible] ratione [illegible] ignis [illegible]
est [illegible] ratione [illegible]
[illegible] dei [illegible] magis [illegible]
negligit. Amor non est [illegible] ignis [illegible] [illegible]

est [illegible] et [illegible] de [illegible]
de [illegible] sic amor spiritus sancti qui replet [illegible]
modum [illegible] amore [illegible] de amore
spiritualium [illegible] non carnalium [illegible]
spiritualis diligatur [illegible] amor
[illegible] diligendi [illegible] diligere carnalem [illegible]
carnali [illegible] spiritualiter et spiritum spiritualem. [illegible]
[illegible] altum [illegible]
[illegible] et [illegible] per [illegible]
amoris amor [illegible] ex [illegible] in libro
[illegible] implicite [illegible] inclinationem, elevationem
et coordinationem [illegible] quia inclinat [illegible]
[illegible] coordinationem [illegible] ordinat
[illegible] haec [illegible]
[illegible] spiritus sanctus [illegible] replet [illegible]
[illegible] elevat [illegible]
[illegible] coordinat [illegible]
[illegible] in ligna [illegible]
[illegible] lingua [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] igne spiritus sanctus [illegible]
[illegible] valde [illegible]
[illegible] spiritum sanctum rectorem [illegible] in ligna
[illegible] ad [illegible]
de [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] ignis [illegible] spiritus sanctus [illegible] discipulis
in igne [illegible] lingue igne [illegible]
[illegible] lingue [illegible]
[illegible] actus [illegible] replevit [illegible]
[illegible] loqui [illegible] dei [illegible]
[illegible] audivimus [illegible]
[illegible] actus. ii. [illegible] loqui [illegible] lingua
[illegible] et [illegible]
[illegible] lingue
[illegible] ad [illegible]
[illegible] amor [illegible]
[illegible]
[illegible] spiritus [illegible]
[illegible] spiritum meum [illegible]
[illegible] mansuetum ad [illegible]

[illegible] Jacobi. iii. lingua nostra ignis est [illegible] diffusa
[illegible] gratia sancti spiritus vigent

Qualis est de spu aut unde ē uo suppone ou
ipsi reg. sic moys erat spc mansuetissimus
num xii. erat moyses mansuetissimus et c.
ornatu scimus ad ī solaud' iob xxvi. sps d'
ornauit celos. c. sexto inquos. Sanus ē
uos q unus ē indisciplos qui sumo recep
ta inod' sed in q de his aut. Sicut in
vestibula inod' t humilia ad susceptionem spc
sci ps vii. q silnio meis. ipi ut pmo fuerit aio
tamen q uos illi q di eo eisdem oplerentur dies
penthecostes. t dies requieverunt. [Decimo]tertio secundo ut seru
sunt ad recte de penitencia. psa. lxvi. sr qui re
quiescet spc nisi sup humile t quietu t c
sexto dilectione unitur q uos. Iuxta quod di. erat
o d' pnc erant ut eis cor unum t aia una. sic
ut spc hois uo uiuificat mbra corpis nisi
unita. sic ut spc sanc mbra spualia. Uel igitur
ligitur diuisione exiguis sic spc p discor
diam in hoibus t uo currit. De aplis i ueniret eos
o cordes cantate t illustrauit deos unod' di
uiuit dicunt. [Decimo]quarto loco secreti q uocatur illi
q di. ieod' loco t in cenaculo. erāt. ii. duntaxat
i sollitudinem t loquar. Ad cor eius. act. io. dicit
assidui. vii. pmicto erant pseuerantes una
unanime i one vii. cum mr' de eis oranti aplis
dicunt ueme. mitiat q. ii. d' ste uāa sic ad scd'
ceptione spc sci oudi. vii. innocentia t uelo
tate spc sapie. et. io. viii. euangelio pseruabm
paciunt. vii. uobis [D]ecimoquinto humilitatis q uos
nobis q d'e sedere qui am erudire fortes i q uat
libros t gratiam spc sci docuit humilibus t li' anime
quiescent spc uis t c. Uel. pace omnia q uocatur
nobis q di q erant pueniam. d' ince p. visio pu
eis q a. ad recipiendum spum pax uacua sic d'
dicit. io. v. p̄mo facie apostolis dicens pax
nobis deum uim i sufflauit t d' accipite scm
spm. vel. contemplatione exceptis uos uobis
q spm sanctum recepimus lectione deuocio vii.
dno gloria ide qui spm sanctum desiderat autem
contemplacioni uacare contemplatione [illegible] discedens
cathedra ca. vii. ps q in ius [illegible] luce uos
uos q uim ē ipsi. lu. cap. q [illegible] uocatur in

hac aute p iudicant a spc sci t c. plurimus ad
consolandi moerentes q uos o di. p iudicantur
q ē idem q consolator. psa. lxi. spc d' su
me t c. t mederer ut contritis consolarer lugen
tibus syon. [Decimo]sexto consolator spc sanc auxi
tem ptatione ucientibus. dum spc ueie
ptatio ab afflictione eciam uite leuat.
Sexto ad uiuificandum mortuos q uos q di
spc q spc est qui uiuificat ezechiel xxxvii.
ossa arida audite uerba d' t c. Ecce ego mitta
ad uos spm t uiuetis [Decimo]septimo ad secundanda
inod' in q uos q di. sanc. ut. d' spc ai
uiuificat t inod' vii. sanc idē ē q uiuid
vii. psa fluminis impetus letificat ciuitatem
t inudans gratia spc sci letificat ciuitatem
di t ecclesia di t p iudicando flumine letificat
ut tabernaculum suum altissimus. Quarto
ad confirmandum amorem inter discordes
t odiosos q uocatur in hoc q di. pnc pnc.
ii. di eo q uirtute diligit uos. io. ii. xiii.
ipse ut pater amat uos sic me t uos filii
eius t fratres ad inuicem t me fratres p filii amm
ad perseuerantiam [Decimo]nono ad secundandum in
deos q uos in eos q di in noie in eoq
est ihs t salus mea. ps. in noie g' ihc t
saluus pe uisus spm ne ordinare q d' ad
saluandum gentes lerme. vii. ad de
cendum ignaros q uocatur in eoq d'
ille uos docebit omnia et c. [Vi]cesimo
vii. uos q datur sibi missus ē in pri
muna ecclesia p orationem vii. orauit
in aplis et ceterum t luc. iii. orante
ihu descendit spus sanctus et celo
[Vi]cesimo primo. vel [ex audi]tione d' nomini t actē
tam orationem act. x. ad huc lo
quente petro cedit spiritus sanctus
[Vi]cesimo secundo propter additionem operacio
cionem q uocatur in impositione ma
nuum acti. vii. Tunc imponebant
manus super illos et accipiebant
eo cederem uel in fronte posito
magnum signat spiritu sancto·

manuum impositionem ad
Actuum viij. Tunc impo
nebant manus super il
los et accipiebant spiri
tum sanctum et cetera vel
impositio manuum signum
ad absolutionem que fit
in confessione. de ethimo[logia]

Gordianus nominis
dicitur a geos quod
quod est domus sive do
minus et dyan quod est cla
rum quasi clara domus in
qua deus habitabat sicut di
cit augustinus [in libro] de civi
tate dei. bona domus est pro(bis)
us membris disposita am
pla et lucida sic iste sanc
tus fuit preter dispositus
per concordie unitatem
amplus per caritatem lu
cidus per veritatem et
Epymachus ab epy quod
quod est supra et machin
quod est rex quasi supremus
rex. De sancto gordiano

Gordianus vicarius
iuliani imperato
ris cum quendam
epymachum nomine ia
nuarium ad sacrificandum
dum compelleret ad pre
dicationem tamen ipsius ia
nuarii ad fidem cum u
xore sua nomine mari
na cum LIII viris conver
sus est. quod audiens
julianus dixit et misit
ianuarium in exilium et
nichi. Gordianum vero
si sacrificare nollet capi
te truncari. decollatus
est igitur beatus gor
dianus et corpus eius
ad canes per septem
dies proiectum est. sed
cum omnino remansis
set intactum tandem
a familia sua rapitur
et cum beato epyma
cho quem dudum pre
dictus iulianus occidi
merat non longe ab
urbe in miliario fere uno
circa annum domini
ccclx sepelitur.

nnnnnnnnnoooo addddn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
Annnnnnnnnnnnnnnnnnnn
nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn
ooooooooooooooooooooo
ooooooooooooooooooooo
ooooooooooooooooooooo
ooooooooooooooooooooo
oooo oooooooooooooooo
oooo oooooooooooo

De ethimologia nominis

Nereus interpretatur lucis consilium vel nerens a nereth quod est lucerna et ius. Sermonis vel nerens quasi nereth. i. neguiam rens. fuit ergo consilium lucis in virginitatis predicatione. lucerna in honesta conversatione. fervens in celi fervore nereus in omni sciencie puritate. Achilleus ab achilleo quod est frater meus et lesa quod est salus. quasi fratrum salus. horum passionem eutices victorinus et maro christi scripserunt. De sanctis nereo et achilleo

Nereus et achilleus eunuchi et cubicularii domicelle nepotis domiciani imperatoris fuerunt quos beatus petrus baptizavit. Cum ergo predicta domicella aureliano filio consulis nupta esset et gemmis et purpureis vestibus tegeretur, nereus et achilleus ei fidem predicaverunt et virginitatem multipliciter commendaverunt ostendentes virginitatem deo dilectam esse proximam angelis germanam hominibus in patriam uxorem viro subici pugnis calcibus cedi deformes partus sepius procreari. Rursus queritur dulcia matris monita sustinere potuit. oporteret gravia contumelia patri inferri illa autem inter cetera dixit scio patrem meum simile zelo captum matrem meam plurima contumelia passam esse non quid non meus talis futurus est. Cum illi quamdiu sunt sponsi videntur esse benigni sed mariti effecti crudeliter dominantur et aliquando ancillas preferunt dominabus. Omnis autem sanctitas amissa per penitentiam revocari non potest. Expelli potest virginitas revocari non potest. Reatus autem per penitentiam expelli potest virginitas revocari non potest. Ut ad statum prime sanctitatis attingat. Tunc Flavia domicella credidit et virginitatem vovit et a sancto clemente velata est. Quod sponsus eius audiens licentia a beato domiciano imperatore virginem cum sanctis nereo et achilleo in ponciam insulam relegavit putans

eius ad canes p vii dies piectu e & hai
oio remansisset illesu tandem a sui
ha sua trapi tailo epymacho q dud
pdiue iulian occidit in crypta no loge
ab urbe in via latina sepeliu anno dni ccc.lx. cir
citer sepelitur. de ethimologia nois

Nereus interpretatur lucerna filii l
nereus quasi nescius reus q e lucerna
fuit festinans vl nereus q: ne reus nescius
reus sive q consilium suum in virginitatis
predicavit lucerna inhonestatis conversatione
fervidus in celi fervore nescius reus in sua sanctitate
puritate. achilleus ab achi q e frater & lesa
lesa q e salus q fratrum salus. Horum pas
sione eutices victorinus & maro fami
xpi scripserunt. de sanctis nereo & achil[leo]

Nereus et achilleus eunuchi cu
bicularii domicelle neptis domi
ciani imperatoris fuerunt, q a beato petro apo
baptizati sunt. Cum igitur predicta domicella au
reliano filio consulis nupta esset & gemmis
& purpureis vestibus tegeretur nereus & a
chilleus ei fidem predicaverunt & virgi
nitatem commendantes ostendentes virginitatem
deo esse proximam angelis germanam hominibus
innatam. virginem uxori subici pugnis cal
cibus cedi deformes partus sepius procrea
re. cumque dulcia monita matris
tie tolerare oportet grandia convicia mariti
ti tolerare. Illa vero inter cetera ait scio
patrem meum fuisse zelotipum & matrem meam
ab eo contumeliam plurimam passam esse. tunc
tal futurus est cui ille dixit dum sponsi sunt
esse benigni sz cum mariti efficiuntur crudeliter domi
nantur & aliquando ancillas preferunt dominabus. omnia
sanctitas amissa per penitentiam revocari non potest
recuperari que per penitentiam ex toto virginitas
revocari non potest ad antiquum statum re
vocari non potest. Tunc flavia domicella credidit
& virginitatem vovit & a sancto clemente velata est.
Quod sponsus eius audiens flaviam domicellam cum
nereo & achilleo in ponciam insulam relegavit

in ponciam insulam relegavit putans se ex
posse virginis propositum immutare. post ali
quod tempus cum ipse ad insulam pergeret & multis
muneribus sanctos ut virginem persuaderent inducere
ipsi penitus respuerent magis eam in domino confir
mabant. Quapropter cum ad sacrificia compellerentur
dicentes se a beato petro apostolo baptizatos nullatenus
idolis posse immolare capite cesi sunt circa
annos dni lxxx. quorum corpora iuxta sepulchrum petronille
posita sunt. Alios vero sanctos scilicet victorinum eutichem et
maronem quibus domicella adherebat tradidit
servos quos tota die iussit predicis laborare & tan
tum vespere caninis pabulis cibari. Tandem
eutichem cedi iussit quousque spiritum exhalavit
victorinum vero in aquis fetentibus suffocari
fecit. Maronem vero saxum ingentem opprimi
iussit. Cui cum in manus ejus ... procerum quod vix lxx
viri movere poterant sic eum iactari iussit. Ipse
ut lapidem in humeros suos accepit & quasi le
vem paleam ad duo miliaria portavit & plurimi
credidisse consularis ipsum occidi fecit. Post
hec aurelianus domicellam de exilio reduxit
& duas virgines eufrosinam & theodoram collac
taneas eius ut ei suaderent misit. Quas domi
cella ad fidem convertit. Tunc aurelianus cum spon
sis predictarum puellarum & cum ioculatoribus ad domi
cellam venit ut eis nuptias celebraret & ipsis saltare
volentibus opprimeret. Sponsos domicella predicte duarum virgi
num convertit. aurelianus in thalamum introduxit & ioc
ulatores cantare fecit & ceteros secum saltare. Ita vo
lens eam post modum violare. sed ioculatores dum nimium can
tando & tantum saltando ipse vero per duos dies non cessans
saltaret a nimio saltando deficiens expiravit. Luxu
rius frater eius impetrata licentia omnes qui crediderant in
terfecit. in thalamo ubi predicte virgines morabantur ignem sup
posuit & sic orantes spiritum emiserunt. Quorum corpora sanctus
cesarius mane illesa reperiens sepelivit.

de ethimologia nominis
Pancratius a pan quod est totum & gratus
& cratus quod est rapina vel sic dictus a
pan quod est totum & cratus quod est rapina
... Pancratius dicitur rapina rapiens flagell
... lapis ... colorantis

cum pr[illegible] Dionysius et Pancratius [illegible] fidem Christi recepissent.
Pancratius Dionysius in pace [illegible] quievit.

rem et in rapina spoliorum captivorum suorum subiectus
flagellis variorum coloratus fuit. Ut iterum
[P]ancratius nobilissimis parentibus **De sancto Pancratio**
ortus dum apud Frigiam patre et matre
privatus orbatus esset, sub cura Dionysii patrui sui
relictus est, cum avunculo qui Romam [illegible] in Laterano hereditatis
patrimonium redierunt, in quorum vico Cornelius
papa cum fidelibus latitabat, a quo dictus Cornelio
postea Dionysius in pace moritur et Pancratius capitur et regi
Cesari presentatur; erat autem Pancratius quasi annorum
XIIII. Cui dixit Diocletianus cesar: Infantule, suadeo
tibi ne mala morte moriaris, quia puer
sic facile decipi potes, et quia nobilis et conspicuus
et filius mei carissimi es, rogo te ut rece-
das ab hac vesania, ut velut filium meum
te habeam. Cui Pancratius: Etsi puer sum corpore, cor tamen
gero senile, et virtute domini mei Jesu Christi tam-
en terror tuus apud me est quam ista pictura quam conspicimus.
Dii autem tui quos me hortaris colere deceptores
et germanarum stupratores fuerunt, quia nec parentibus
pepercerunt. Quod si hodie vos tales servos haberetis,
protinus occidi juberetis. Tales deos miror quod
colere non erubescitis. Augustus ergo vinci se a puero
putans, iussit eum in via Aureliana decollari
circa annos domini CCLXXXVII. Cuius corpus Octavilla sena-
trix diligenter sepelivit. Ad eius sepulchrum, ut ait
Gregorius Turonensis, si quis falsum iurare voluerit, antequam
ad cancellum chori perveniat, aut a daemone arre-
ptus insanit aut cadit in pavimentum et perimitur. Cum vi-
delicet non modica lis inter duos esset, iudex
reum nimis ignorans, zelo iustitie motus, iudex
ambos ad altare sancti Petri deduxit et il-
lum quem ignorabat, sua quam pretendebat sanctitate ex-
purgare coegit, rogans apostolum ut in aliquo modo
ostenderet veritatem. Cumque ille iurasset et nil mali
passus fuisset, iudex eius maliciam cognoscens, zelo
accensus iustitie exclamavit: Senior iste Pe-
trus aut mitis est aut iunioribus defert. Eamus
ad Pancratium iuvenem et ab eo requiramus.
Cumque venissent, reus ille tulit iurare
presumpsisset, manum in tecto non potuit [illegible]
[illegible] modo extraxit [illegible]. Ubi hoc plerumque

obtinuit. Hic reliquias sancti Pancratii p-
[illegible] sanitati restituit. **De**
[D]icto de festivitatibus que **ecclesia**
occurrunt infra tempus reconciliationis **no**
bilitatis(?) quod tempus representat **uitate**
ecclesia a septuagesima usque ad octavas
pasche, sequitur de festivitatibus que
eveniunt infra tempus peregrinationis, quod tempus
ecclesia representat ab octavis pasche usque ad octavas pente-
costes. Propterea quia hoc tempus non semper est totum in tempore
paschali, eundem [illegible] **De ethymologia**
[U]rbanus ab urbanitate **nominis**
dicitur vel urbanus ab ur quod est lumen
vel ignis et banal, quod est responsum. Fuit enim lumen in pro-
ximis per honestam conversationem, ignis per caritatem fervens,
responsum per doctrinam. Vel urbanus lumen sibi ipsi est
aspectu amabilis, in eternum insatiabilis, sicut in ce-
lestis lactu perfusus. Sic iste sanctus fuit
amabilis igni caritatis, in tribulationibus despe-
ctus, celestis in contemplatione, in predicatione
[U]rbanus Alexandro pape successit. **De sancto**
Cuius tempore constitutus tunc ma- **Urba**
ria persequuntur. Tandem vero venit Alexander **no**
imperator cuius mater Mammea a sancto Origene
conversa ipsum suppliciis filii pro-
bis [illegible] Alexander annorum persecutionem
cessare. Almachius vero urbis prefectus
qui beatam Ceciliam decollaverat, [illegible]
crudeliter saeviebat. Sanctum quoque Urbanum diligenter
inquiri fecit. Ricardum amicum per quem
passio deductum quibusdam presbyteris et diaconibus
in cryptis repertum, in carcerem mitti iussit. Pos-
tea convocans eum, ad ipsum dixit: Ipsi quamplures
multa hominum cum sacrilega Cecilia et illustri-
bus viris cum Urbano et Tiburtio se duxisse
et obtulisse thesauros Cecilie tradere
iubemus. Cui Urbanus: Video quia plus te
ad sevitiam cupiditas quam
tulisse deorum thesauros Cecilie provocavit.
Propterea celo contemnitur. Cui ergo sanctum Urbanum
consolans postulavit Cecilie et ipse nomen
divum Christi [illegible] in nomine crucis perfecte [illegible]

sapiens ultra vite senex indica et eo unde ignorem locum. Cum autem sibi non posset indicari iam nec recludi, si iterum eum vocaret ad se venientes cum custodie Anolino sibi. Lupercianus audivit quod Anolinus christianus factus est. Eos pro fide cum sacerdotibus teneri et decollari. Sanctus autem Urbanus ad simulacrum ducitur et thura imponere urgetur. Tunc orante Urbano simulacrum cecidit et xxii sacerdotes qui ignem ministrabant occidit. Tunc graviter cesi laniantur et post hec ad sacrificandum ducuntur, qui in ydolum expuentes signo crucis se munientes et invicem dato osculo capitalem sententiam acceperunt sub Alexandro, qui cepit circa annos domini ccxx. Statim Carpasius a demone arripitur et deos suos blasphemans et christianos invitus magnificans a demone suffocatur. Quod eius uxor Armenia videns cum filia sua Lucina et tota familia a sancto Fortunato presbitero baptismum suscepit et postmodum sanctorum corpora honorifice sepelivit.

De sancta Petronilla

Petronilla, cuius vitam scripsit Marcellus discipulus sancti Petri, filia sancti Petri apostoli fuit. Que cum esset nimis pulcra, ex voluntate patris febribus laborabat. Cum discumbentibus apud eum discipulis dixit ad eum Titus: Cum omnes infirmos sanes, quare Petronillam iacere permittis? Cui Petrus: Quia sic ei expedit. Ne tamen putaretur impossibile sibi esse eam sanare, dixit ei: Surge, Petronilla, velociter et ministra nobis. Que statim sanata surrexit et eis ministravit. Cum autem ministrasset, dixit ei Petrus: Petronilla, redi ad lectum tuum. Que statim rediit et iterum febribus laborare cepit. Ac ubi in dei amore cepit esse perfecta, perfecte sanitati eam restituit. Comes autem Flaccus ad eam veniens, ut eam pro pulcritudine in uxorem acciperet, cui illa: Si me in uxorem vis, virgines ad me venire iubeas que me usque ad domum tuam comitentur. Cumque ille pararet, Petronilla ieiuniis et orationibus insistere cepit et corpus domini accipiens

in lecto se reclinavit et post triduum migravit ad dominum. Flaccus autem delusum se videns ad Feliculam Petronille comitem se convertit, ut aut sibi nuberet aut ydolis immolaret precepit. Que cum utrumque renueret, in carcere posita vii diebus sine cibo et potu teneri, deinde in eculeo torqueri et occidi ac corpus eius in cloaca iactari precepit. Quod sanctus Nicodemus elevans sepelivit. Propter quod sanctus Nicodemus a Flacco citatus, cum sacrificare renueret, plumbatis cesus est et eius corpus in Tyberim proiectum, sed a clerico suo Iusto levatum et honorifice sepultum est.

De sancto Petro exorcista

Petrus exorcista cum ab Archemio in carcere teneretur et filia eius a demone vexaretur et ob hoc assidue pater plangeret, dixit ei Petrus: Quare in christum non credis et filia tua salvabitur? Cui Archemius: Miror quare deus tuus, cum tanta pro eo patiaris, te liberare non potest. Cui Petrus: Deus meus potens est me liberare, sed per transitoriam passionem vult nos ad gloriam pervenire eternam. Cui Archemius: Si te in duplicatis vinculis ligavero et te liberaverit et filiam meam sanaverit, protinus in christum credam. Quod cum factum esset, Petrus in albis vestibus tenens signum crucis Archemio apparuit. Ille autem ad pedes eius provolutus et filia eius sanata cum tota familia sua baptismum suscepit. Permisit insuper omnes qui erant incarcerati abire quo vellent et si qui christiani fieri vellent. Multi autem crediderunt et a sancto Marcellino presbitero baptizati sunt. Quod audiens prefectus omnes incarceratos ad se adduci precepit. Archemius vero convocans eos et manus eorum deosculans dixit: Si quis vestrum vult ad martyrium venire, intrepidus veniat; si quis vero noluerit, illesus recedat. Iudex autem cum didicisset quod Marcellinus et Petrus eos baptizaverant, ad se vocatos separatim reclusit. Marcellinus autem nudus super vitra fracta sine lumine et aqua ponitur. Petrus autem in alio carcere in cippo constringitur. Angelus autem domini Marcellinum solvens et Petrum, in domum Archemii eos deduxit, ubi vii diebus populum confortantes postmodum se iudici presentarent.

Cum archemium promitteret liberare et nos ab soluere, sed neutrum voluit facere, tunc unus

precepit, quod qui prefatus iudex eos in carcere includit, archemium archemium et sacrificare nolentem cum uxore sua obuiam tulisse. Cum sancti autem et petrus audientes illuc venissent et illa cum populo cum septem diebus ... de progenitoribus missam celebrauerunt. dixerunt ergo sancti ad iudicem: Ecce cum illi gentiles archemium gladio necauerunt, tunc ... eos in crypta lapidibus obruerunt. Marcellinus autem et petrus ad siluam nigram que nunc candida vocatur, ibi eorum uincula ... decollati sunt ... dorotheus cum eis autem ... quorum animas uestibus splendidis et gemmis ornatas ab angelis in celum deferri conspexit nomine dorotheus. iudicio ... et ... passi sunt ... in pace quieuerunt.

De ethimologia nominis.

Primus quasi summus et magnus. Felicianus quasi felix senex. Primus dicitur summus et magnus propter dignitatem, propter necessitatem passionis, propter miraculorum operationem, scilicet ... sed iste propter festum et felicitatem. Iste gloriosi ... senex non tamen propter temporum antiquitatem sed propter reuerentiam dignitatis, propter sapientie maturitatem et propter morum grauitatem.

De sanctis primo et feliciano.

Primus et felicianus apud diocletianum et maximianum a templorum pontificibus ... accusantur qui nisi eos sacrificare fecissent nullam a diis obtinere valebant. Iussu igitur imperatoris in carcerem recluduntur, sed ab angelo soluti postmodum iterum in presentia ... qui cum in fide firmi persisterent crudeliter flagellantur et ab inuicem separantur. Preses autem feliciano ut sue senectuti consuleret ac diis immolaret. Cui felicianus: ecce sum lxxx annorum et sunt xxx anni ex quo ueritatem agnoui et elegi deo uiuere qui me potest de manibus tuis liberare. Tunc iussit eum preses ligari et clauis in manibus affigi et ait: tamdiu sic permanebis donec nobis consentias. Cumque ille leto uultu perseueraret, iussit ibi eum torqueri et nullum sibi cibum prestari. Post hec sanctum primum ad se uenire fecit dicens: ecce socius tuus consensit et ipse honoratur magnifice in palatio. tu ergo cile

agere. Cum itaque ... tunc iussit ... in ipsum ... ardentes ... celestis ... in presentia ... cum ... preses ... metallis ... et pluribus ... ipsos ... feliciano ... tenuissent ... pluribus ... leones ... duos leones ad eos mitti precepit. qui ad eorum pedes se prosternentes uelut agni mansueti consistentes ... dulces ... ad hoc spectaculum plus quam ... xii milia ... de quibus ... et ... spectaculo ... feros ... in ... corpora eorum ... illesa ... sunt ... sepulta ... passi sunt circa annos domini cclxxxvii.

De ethimologia nominis.

Barnabas dicitur filius venientis vel filius consolationis vel filius prophete vel filius concludentis. Quater dicitur filius propter quadruplicem filiationem. Nam scriptura vocat aliquem filium ratione generationis, eruditionis, imitationis et adoptionis. Ipse autem regeneratus fuit per christum in baptismo, eruditus per euangelium, imitatus ipsum per martyrium, adoptatus per celeste premium. Ista pertinent ad ipsum quantum ad se. quantum uero ad alios fuit adueniens, consolans, prophetans et concludens. Adueniens quia ubique ... consolans pauperes et desolatos. pauperes quidem elemosinis, desolatos uero epistolam apostolorum ecclesiis deferendo. prophetans quia spiritu claruit prophetico. concludens quia magnam multitudinem in fide conclusit et adunauit sicut patet cum missus est in antiochiam. de hoc in actibus xi. erat uir bonus et plenus spiritu sancto et fide. uir quantum ad se, bonus quantum ad proximum, plenus spiritu sancto quantum ad deum, fide quantum ad ... Passionem eius compilauit iohannes qui et marcus ... et maxime ... a ... beda de greco in latinum legitur translatam. De sancto barnaba.

De sancto barnaba

Barnabas levita genere cyprius unus de lxxii discipulis domini ab historia actuum in multis extollitur et laudatur. Fuit enim valde optime informatus et ordinatus et hoc est quantum ad se et quantum ad deum et quantum ad proximum. Quantum ad se ordinatus extitit secundum triplicem vim, scilicet rationalem, concupiscibilem et irascibilem. Habuit enim rationalem illuminatam lumine cognitionis, unde dicitur act. xiii: erant autem in ecclesia que erat antiochie prophete et doctores in quibus barnabas et symeon etc. Secundo habuit concupiscibilem depuratam a pulvere mundane affectionis, unde dicitur act. iiii quod ioseph qui cognominatus est barnabas, cum haberet agrum, vendidit illum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum. Ubi dicit glossa: demonstravit per hoc esse vitandum quod tangere vitavit, docens calcandum esse aurum quod ipse ponebat ad pedes apostolorum. Tertio habuit irascibilem roboratam magnitudine probitatis, et hoc vel in aggrediendo ardua vel perseverando in agendo fortia vel constanter sustinendo adversa. Quod fuerit probus in aggrediendo ardua patet, quia illam magnam civitatem antiochiam ad convertendum accepit. Patet etiam per act. ix, quod cum paulus post conversionem ierusalem venisset et discipulis se vellet adiungere, omnes eum tamquam lupum agni fugiebant; barnabas vero ipsum audacter apprehendit et ad apostolos duxit. Perseverans vero in agendo fortia, quia corpus suum maceravit et ieiuniis afflixit, unde dicitur act. xiii de barnaba et quibusdam aliis: ministrantibus illis domino et ieiunantibus. Tertio fuit constans in sustinendo adversa, sicut apostoli perhibent ei testimonium dicentes: cum carissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi. Secundo fuit ordinatus quantum ad deum deferendo dei auctoritati, maiestati et bonitati. Auctoritati quidem, quia ex se officium predicationis usurpare noluit, sed ex auctoritate dei accipere voluit, sicut habetur act. xiii: dixit spiritus sanctus: segregate mihi barnabam et saulum in opus christi ad quod assumpsi eos. Secundo dei maiestati, quia ut habetur act. xiiii, maiestatem divinitatis quidam vellent ei attribuere et ei tamquam deo hostias immolare, vocantes eum iovem tamquam priorem et paulum mercurium tamquam prudentem et eloquentem, continuo barnabas et paulus conscissis tunicis clamaverunt: viri, quid facitis? et nos mortales sumus similes vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis converti ad deum vivum. Tertio dei bonitati. Nam sicut habetur act. xv, quidam conversi gratiam dei diminuere volebant dicentes non ex gratia sed ex lege simul salvari; quidam de iudeis minuere et diminuere volebant asserentes gratiam sine circumcisione nequaquam sufficere. Paulus et barnabas contra eos viriliter restiterunt et solam sine lege sufficere gratiam dei in lege sufficere ostenderunt, et quaestionem ad apostolos detulerunt et ab eis optinuerunt epistolam apostolorum in qua hoc continetur. Tertio fuit ordinatus quantum ad proximum pascens gregem suum verbo, exemplo et beneficio. Verbo quidem, quia verbum dei sollicite evangelizavit, unde dicitur act. xv: paulus et barnabas demorabantur antiochie docentes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum domini. Hoc etiam patet per illam maximam multitudinem quam antiochie convertit, adeo ut ibi primum discipuli christiani nominarentur. Secundo exemplo, quia vita sua omnibus erat speculum sanctitatis et exemplar religionis. Nam in omni opere suo virilis et strenuus, moribus honestate conspicuus, omni gratia spiritus sancti plenus et omni virtute et fide preclarus, de hoc habetur act. xi: miserunt barnabam antiochiam et sequitur: qui cum venisset et vidisset gratiam dei, gavisus est et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino, quia erat vir bonus et plenus spiritu sancto et fide. Tertio beneficio, et hoc duplex est, scilicet temporalis subventionis quod est elemosinarum largitio, et spiritualis quod consistit in condonatione offense. Primum habuit quando elemosinas attulit fratribus qui erant ierusalem, sicut dicitur act. xi quod cum facta esset fames magna sub claudio quam agabus predixerat, discipuli prout quisque habebat proposuerunt in ministerium mittere habitantibus in iudea fratribus, quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe

fm

eum paulus et hunc cum iohanne qui cognominatus
marchus offensum dimisit. Cum igitur post
dixit discipulis barnabas et saulus relictis
tederunt tamen et permittente barnaba accidit
sic et tertium in discipulum assumpsit. paulus non
ipsum iterum assumere nolens multiplicem ieiunio
non iret eos separatos fieri. fuit. neque tamen ex
parte cuius et inventione fecit. Barnabas tamen ipsum
assumpsit. hic fecit ex dulcedine mitis. Quia autem
paulus ipsum assumere noluit hic fecit ex fer-
vore rectitudinis. Barnabas sicut dicit dicitur glo-
sa act. xv. quia iniustitiae fuit. Ita et fuerunt simul
invicem et verum electionis. Paulus ipsum ab-
iecit ne illius contagione virtus aliorum
corrumperetur. Illa autem separatio non est facta ex
commotione vitiosa. sed ex instinctu spiritus sancti
ut scilicet ab invicem separati in pluribus predicarent
sicut postmodum factum est. Barnabas autem cum esset
in iconia civitate predicto iohanni eius consobrino
vir quidam splendidus visu apparuit dicens.
Jo. constans esto. quia excelsus vocaberis, qui autem
barnabas hactenus dictus es. verbum diligere
et nomen quod induisti revelatum. Barnabas autem in
hac nocte dominus apparuit dicens constans
esto barnaba quia eterna premia percipies
eo quod genus tuum reliquisti et animam
tuam pro meo nomine tradidisti. Paulus et barna-
bas cum in antiochia predicarent angelus domini
dicens paulo apparuit dicens. festina venire
ierusalem quia quidam fratres adventum tuum prestolan-
tur. Barnabas continuo cyprum volens pergere
et parentes suos visitare. Paulus autem ierusalem prope-
rare volens. sic in invicem tendentes spiritus ab
invicem discesserunt. Paulus cum paulo barnabas quod
dixerat angelus indicavisset. respondit barnabas.
voluntas domini fiat. ecce ego in cyprum vado et ibidem
dies finiens ulterius non videbo te. Cumque flens
se ei pedibus humiliter inclinaret paulus compatiens
ei paulus dixit. Noli flere quia sic domini est voluntas.
Barnabas autem in nocte ipsius domini apparuit
paulo dicens ne prohibeas barnabam ne
in cyprum eat. quia multos ibi illuminabit. et mar-

typium consummabit. pergens igitur barnabas cyprum
cum iohanne et marco et secum evangelium sancti mathei portans
et infirmos ponens multos divina virtu-
te sanabat. Cumque de cypro exissent
invenerunt elimam magum quem paulus
luce oculorum ad tempus privaverat. qui ei restitit
et paphum intrare prohibuit. Die igitur quadam
vidit barnabas homines et mulieres nudos
currentes et sua festa agentes. unde indigna-
tus templo maledixit. et subito pars corruit
et multos oppressit. Tandem barnabas salami-
nam devenit et ibi dictus elimas magus
seditionem non modicam excitavit. Comprehendentes
ergo eum iudei barnabam multis afficiunt in-
iuriis et ad iudicem civitatis puniendum
trahentes. Sed cum audissent quod eusebius
vir magnus et potens de genere neronis
illuc advenisset. timuerunt ne de manibus
eorum eripere eum. Et ideo fune ligantes
ligaverunt et festinantes ad collo eius extra portam traxerunt
et ibidem eum igne combusserunt. Adhuc autem nec
sic impii iudei saciati ossa eius in vas
plumbeo recludunt mittere in mare
pro eo quod noluerunt. Iohannes autem
discipulus eius cum duobus aliis de nocte
consurgens ea rapuit et in quadam
crypta occulte sepeliunt. Ubi tantum no-
mine sigillans usque ad tempora zenonis impera-
toris et gelasii pape. ab anno domini
d. latuerunt. Ubi autem dorotheus sic ait.
Barnabas primo romae verbum christi predicavit. post mediolanensis factus episcopus. De ethymologia nominis

Vitus a vita dicitur. Augustinus autem
in libro de civitate dei triplex genus
vite. scilicet actuosum quantum ad pri-
mum actuum otiosum quantum ad
secundum spiritualem vite contemplative et ex
utroque compositum. Et iste triplex genus
vite fuit in eo. vel vitus. id est virtuosus.

Vitus dictus est qui annis xii tantum esset in
q. v. e.

virtutis. Est enim virtus medium
inter duo vitia, quae sunt duo extre-
ma: unum extremum per defectum, scilicet dolositas
et fatuitas; extrema temperantiae, desiderium
carnalium adimpletio et omnimoda eius ab-
stinentia; extrema fortitudinis, pusillanimitas
et temeritas; extrema iustitiae, crudelitas
et remissio.

De sancto vito

Vitus puer egregius et fidelis annorum
XII in Sicilia passus est. Hic
a patre crebro verberatus ex eo quod idola
contempnebat nec ea adorare volebat.
Quod audiens Valerianus praeses puerum accersiri
fecit, et cum immolare nollet fustibus cedi iussit.
Sed brachia verberantium et manus praesidis pro-
tinus aruerunt. Clamavitque praeses: heu me quia
manum amisi. Cui Vitus: veniant dii tui
et te sanent si possunt. Cui ille: numquid tu facere
potes? Et Vitus: in nomine domini dei mei
possum. Statimque pro eo orans sanitatem ei
impetravit. Dixitque praeses patri: corrige puerum
tuum ne male pereas. Tunc eum in domum
duxit, diversis musicorum generibus et puel-
larum lusibus aliisque deliciis quibus
immutare animum pueri satagebat. Cum-
que eum in thalamo inclusisset, mirus
odor inde fragravit. Quod pater et
tota familia sentientes, mirando odore perfusi,
respicientes per ostium viderunt septem
angelos circa eum stantes. Dixitque: dii ve-
nerunt in domum meam. Statimque caecus
est. Ad cuius clamorem tota civitas Lucana
commota est. Ita ut Valerianus accurreret et
quid accidisset perrogaret. Cui ille: deos
vidi igneos et faciem eorum ferre non po-
tui. Ad templum Iovis ducitur et pre-
cipit(?) taurum cum cornibus aureis pol-
licetur. Sed cum nichil proficeret, filium pro sua sa-
natione rogavit et statim lumine perfusus
recuperatur. Cumque nec sic crederet sed potius
filium occidere cogitaret, angelus domini Mo-
desto paedagogo eius apparuit et navi

conscensa puerum ad alienam terram deducere
praecepit. Quod cum fecisset, aquila eis cibum
afferebat multaque ibi miracula facie-
bant. Interea filius Dyocletiani a dae-
mone arreptus est, et nisi Vitus Lucanus veniret
se minime exire clamabat. Quaesitus itaque inventus
ad imperatorem adducitur. Cui Dyocletianus: puer
meum sanare vales? Cui ille: non ego, sed do-
minus. Statimque manum super eum posuit et protinus dae-
mon aufugit. Et ait Dyocletianus: puer, con-
sule tibi et diis sacrifica ne mala morte
pereas. Sed cum ille facere renueret,
tunc cum Modesto in carcerem missus, ferri
pondera eis imposita sunt, sed statim ce-
ciderunt et carcer immenso lumine coruscavit. Quod
cum imperatori nunciatum esset, eductus in clibanum
ardentem mittitur, sed illaesus egreditur. Tunc
leo terribilis ad eum devorandum dimittitur,
sed ab eo vincitur fidei placatus. Tunc ipse
cum Modesto et Crescentia nutrice sua, quae sem-
per eum secuta fuerat, in eculeum suspendi iube-
tur. Statim aer turbatur, terra concutitur, tonitrua
ingruunt, templa idolorum corruunt et mul-
tos occiderunt. Imperator quoque territus fugiens
pugnis se percutiebat dicens: heu mihi quia
ab uno puero vincor. Illi autem ab angelo
continuo soluti iuxta quoddam flumen se in-
venerunt, et ibi paululum quiescentes et orantes animas
reddiderunt domino. Quorum corpora ab aquilis custodita
Florentia illustris matrona invenit, sancto Vito reve-
lante, et ea accipiens honorifice se-
pelivit. Passi sunt autem sub Dyocletiano qui coepit anno domini
CCLXXXVII.

De ethimologia nominis

Quiricus dicitur quasi quaerens arcum, vel a chisil,
quod est fortitudo, et cus, quod est niger. Fuit enim quaerens arcum, id est
quod est haste, vel a quiris quod est sedi-
le, quia deus in eo sedit et summus artifex in eo habitavit: humi-
litate fortis in tormentorum perpessione,
niger in sui despectione. Habuit enim arcum de-
lectationis dei sedile ex dei inhabitatione.
Iulitta quasi iuvans vita, quia vixit vegetativa vita...
vitaque vivit vita quae vixit spirituali

mine ... perpetravit multas penas.

De sancto quirico

Quiricus fuit filius iulitte illustrissime matrone yconii que persecutionem declinare volens in tharsum cilicie cum filio suo quirico qui erat trium annorum venit. Sed tamen alexandro presidi presentatur in ulnis suis puerum gestans. Quod due famule sue videntes fugiunt et eam penitus relinquunt. Preses puerum in ulnis suis cepit et matrem christianam sacrificare nolentem crudis nervis flagellari precepit. Puer autem cum videret matrem amare flebat et lacrimabiles voces dabat. Ac preses puerum quirinum in ulnis et super genua ponens eum tollebat et aliis blanditiis demulcebat. Infans autem ad matrem respiciens ipsius presidis oscula abhorrebat et caput cum indignatione avertens maxillam eius unguibus lacerabat et matri consonans voces dabat et quasi diceret et ego christianus sum. Tandem diu reluctans presidem in scapula momordit. Tunc preses indignatus et dolore commotus puerum a gradu precipitavit ita ut tribunal tenerum cerebrum ad herentem. Iulitta vero filium ad regna precessisse videns letabunda deo reddidit gratias. Tunc iulitta iubetur excoriari et bullientem pice perfundi demum capite truncari. In quadam autem legenda invenitur quod quiricus tyrannum blandientem et minantem pariter despiciebat christianum se esse confitebatur. Et cum esset infans spiritus sanctus in eo loquebatur. Cum autem ei preses dixisset quis te docuit? ait: miror preses stultitiam tuam quod cum videas etatem meam tam teneram nondum triennem queris a me quis me docuerit divinam sapientiam. Cumque cederetur clamabat christianus sum et quotiens hoc clamabat totiens vires eius crescebant. Tunc preses matrem et filium membratim fecit dividi et ne a christianis sepelirentur membra dispergi mandavit. Sed tamen ab angelo collecta et nocte a christianis sepulta. Horum corpora tempore constantini magni tempore pacis ecclesie reddita sunt ab una ex ancillis que adhuc supererat revelata et in devotione magna ab omni populo habentur. Passi sunt autem circa annum domini cc xx sub valeriano.

De sancta marina

Marina virgo unica patri suo fuit. Cumque pater eius quoddam monasterium intrasset mutato filie sue habitu ut non femina sed masculus videretur rogavit abbatem et fratres ut filium suum unicum reciperent. Cuius precibus annuentes in monachum eum receperunt et frater marinus ab omnibus appellatur. Cepit autem valde religiose vivere et magne obedientie esse. Cum autem esset xxvii annorum et pater eius se morti appropinquare sentiret filiam vocavit et in bono proposito confirmans precepit ne alicui umquam revelaret quod mulier esset. Illa igitur frequenter cum plaustro et bobus ligna monasterio deferebat, consueverat autem hospitari in domo cuiusdam hominis cuius filia de quodam milite conceperat. Ad interrogationem patris dixit quod monachus marinus eam violasset. Interrogatus autem marinus quare tantum flagitium perpetrasset se peccasse fatetur et veniam petiit. Statim de monasterio eicitur, ad ostium monasterii manens per tres annos buccella panis sustentatur. Post hoc infans ablactatus abbati mittitur et marino educandus traditur et cum eo ibidem per duos annos commoratur. Omnia autem cum maxima patientia recipiebat et in omnibus deo gratias referebat. Tandem eius humilitati et patientie fratres compatientes eum in monasterium receperunt et officia vilia ei iniungunt. Ille vero omnia hilariter recipiebat et cuncta patienter et devote agebat. Tandem in bonis operibus vitam ducens migravit ad dominum. Cum autem corpus eius lavarent et in vili loco sepelire disponerent respicientes mulierem ipsam esse viderunt. Stupefacti et perterriti se in dei famulam plurimum deliquisse fatentur, cunctique ad tam grande spectaculum currunt et veniam de ignorantia et delicto petunt. Igitur eius corpus honorifice posuerunt in ecclesia. Illa autem que famulam dei infamaverat a demone arripitur et scelus suum confitens et ad sepulchrum

virginum teneres libavit ad aures annuli in
pelli vindicis confluxit et multa miracula
obiit autem xiiii. kal. iulii. De sanctis [illegible]

Gervasius dicitur a gerar quod est sacrum vel
a vas et agena quod est incolatus
et sola, sicut primus quasi sacer per innocentiam
vitam, vas per virtutum receptaculum,
peregrinus per mundi contemptum, primus
per in despectum. Protasius a prothos quod est
primus et syos quod est deus, quasi divinus, vel a procul
et stasis quod est positio, quasi procul positus, vel dignitate
divina per dilectionem procul a [illegible] affectione
affectione hominum. Ambrosius in libello ad eorum
caput posito scriptam reperit. De sanctis
Gervasius et Protasius [red: Gervasio]
gemini fratres fuerunt filii sancti Vitalis
et beatae Valeriae qui omnia sua pauperibus
erogantes manebant cum sancto Na-
zario qui apud Ebrodunum oratorium construebat
et ei Celsus puer lapides porrigebat. Quod
cum Nazarium [illegible] ad Celsum
ad imperatorem Neronem ducti fuissent
et [illegible] oblatum sibi fuisse
ex historia Nazarii colligitur. Cum
autem omnes ad Nerone imperatorem ducerentur
sequebatur eos eiulans puer Celsus et cum
[illegible] alapis caederet et sederet una
pariter increpantes eum. Milites Na-
zarium cum illis [illegible] et quidam aliis
[illegible] reclusi sunt et post modum in
mare [illegible] Gervasium et Pro-
tasium [illegible] Mediolanum duxerunt.
[illegible] libanter in comite
latus Mediolanum venit eo tempore
veniente comite Astasio qui contra
Marcomannos pugnaturus ad bellum procederet.
Cultores eius occurrerunt asserentes
quod dii sui responsa contempturi essent nisi primo Gervasius
et Protasius immolarent. Quo comperto
[illegible] Cum Gervasio
omnia idola surda et muta dicere et ipsum
ab omnipotenti deo victoriam requirere de-

[illegible] semper Cum plumbatis cedi
iussisset, animam domino spiritum exhalavit. Deinde pro-
tasium accersiri iussit eique dixit: Miser, vivere
[illegible] et noli sicut frater tuus mala
morte perire. Cui Protasius: Quis est miser, ego
qui te non timeo, aut tu qui me timere
probaris? Cui Astasius: Ego te miser homo quomodo
timeo? Cui Protasius: Tunc te mihi timere et lendi per
bari si non sacrificavero diis tuis. Si enim te ledi
a me non timeres, numquam ad sacrificandum idola me
impellere compelleres. Tunc eum comes in eculeo
suspendi praecepit. Cui Protasius: Non tibi irascor
[illegible] qui cecatos oculos tui cordis video.
Quin potius tui misereor, quia nescis quid agas.
Age quod coepisti, ut [illegible] cum fratre meo hodie
videre merear benignum salvatorem.
Tunc comes iussit eum decollari. Philippus
autem famulus Christi cum filio suo corpora rapiens
in domo sua occulte in arca sepelie-
runt et libellum eorum ortum vitam et finem
continentem ad eorum caput posuit. Passi sunt sub
Nerone [illegible] anno domini lvii. Eorum corpora
multo tempore latuerunt. Sed [illegible] invenit [illegible]
[illegible] Nam cum in ecclesia sanctorum Naboris
et Felicis [illegible] nec vigila-
ret aperte [illegible] apparuerunt ei duo
pulcherrimi iuvenes vestibus candidissimis
[illegible] et pallio induti [illegible]
[illegible] manibus extensis orantes [illegible]
[illegible] Ambrosius ut si [illegible] non ultra
appareat [illegible] de [illegible]
quod in ea [illegible] orantes [illegible] iu-
venes [illegible] corpus non dormiens
Sed [illegible] apparuere persona [illegible]
[illegible] Paulo apostolo [illegible]
[illegible] apostolo [illegible]
[illegible] desiderantes non
[illegible] in loco repe-
ries [illegible] altitudine [illegible]
[illegible] inveniens et ad caput eorum
libellum in quo ortus eorum continentur [illegible]
[illegible] coepit [illegible]

tunc fossor accersitus terram perfodit quod dixerat
sanctus Paulus incipit et licet [illegible] ccc annis iacuissent
fluxissent tamen eorum corpora sicut re-
centia ac si ipsa hora ibidem fuissent posita inve-
nerunt et odor suavissimus et innumerabilis [illegible]
gulariter [illegible] cecus autem audiens tangens feretrum
illuminatus est et multi alii meritis eorum curati sunt
In horum sollempnitate pax inter langobardos
et romanorum imperium reformata est et hoc gregorius
ipse loquetur dominus pacem in plebem suam et in sanctos
[illegible] cantari instituit ubi totum officium partim sanctos
[illegible] partim eventum [illegible] in ipsis congregat
diebus testes augustinus in libro xxii de civitate dei quod ipso
presente et imperatore et multa turba cecus
apud mediolanum ad corpora martirum gervasii
et prothasii lumen accepit utrum autem sic fuerit
cecus an alius ignoratur idem quoque refert
idem quod quidam iuvenis in villa que dicitur victo-
riana que ab ypporegio xxx milibus distat
cum in medio fluminis equum lavaret confestim
dyabolus vexatus est et in flumine tamquam mortuus
proiectus cum autem tempore vespertino sanctorum gervasii et prothasii
que presens erat cantaretur ille voce [illegible] percussus
concussus est et quasi furens ecclesiam intravit altare
tenens tamquam amovisset non valeret tamquam si
ibi alligatus fuisset et cum demonem ex eo exire
adiurarent ille se eius membra amputaturum
[illegible] minabatur cum igitur exiret adiuratus
[illegible] in maxillam suam pendentem ne nulla
[illegible] in [illegible] suo [illegible]
[illegible] et [illegible] paucos dies
meritis sanctorum gervasii et prothasii penitus sanatus
est ambrosius quoque in prefatione sic ait hii sunt
[illegible] celesti signati militia (victoriam) apostolica
arma susceperunt [illegible] mundi nexibus abso-
luti nequissimi hostis cuneos [illegible] potentes
tes liberi et expediti xpisti dominum [illegible]
O quam felix germanitas que sacris inherendo
eloquiis nullo potuit inquinari contagio
O quam gloriosa certaminis causa quo pariter
coronantur quos [illegible] uterus effudit

De ethymologia nominis

Johannes baptista multipliciter nomina-
tur. propheta, amicus sponsi, lucerna, angelus,
vox, (Helias) baptista salvatoris, preco
iudicis et precursor regis. In propheta designatur
prerogativa cognitionis, in amico sponsi pre-
rogativa dilectionis, in lucerna ardenti pre-
rogativa sanctitatis, in angelo prerogativa virgi-
nitatis, in voce prerogativa humilitatis, in He-
lia prerogativa fervoris, in baptista prerogati-
va mirabilis honoris, in precone prerogati-
va predicationis, in precursore prerogativa
preparationis.

De nativitate sancti Johannis baptiste

Nativitas sancti Johannis baptiste ab angelo
Gabriele hoc modo nunciata fuit.
Ut enim dicit hystoria scolastica, david
volens cultum dei ampliare xxiiii summos
sacerdotes instituit, quorum unus tamen maior
erat et princeps sacerdotum dicebatur. Statu-
it autem xvi vicos de Eleazar et viii de Itha-
mar, sed per sortes dedit unicuique ebdo-
madam vicis sue. Abyas autem octava ebdo-
mada huius cessit, de cuius genere Zacharias fu-
erat. Erat autem ipse et uxor eius Elysabeth
senex et absque liberis. Ingresso Zacharia tem-
plum domini ut incensum poneret, [illegible]
[illegible] et populi multitudine deforis expe-
ctante, apparuit ei Gabriel angelus. Cumque
Zacharias [illegible] visione terretur, ait: ne
timeas, Zacharia, quia exaudita est ora-
tio tua. Proprium enim est bonorum angelorum, ut dicit
glossa, ex sua visione territos benigna
exhortatione protinus consolari, quod mali angeli
se in lucis angelos transfigurantes, si quos
sui presentia territos senserint, amplio-
ri horrore concutiunt. Annunciat igitur Ga-
briel Zacharie se filium habiturum cui nomen Johannes [illegible]
qui vinum et siceram non bibet, et ante
ipsum in virtute Helie precedet. Johannes vo-
catur Helias ratione situs, quia ambo in
deserto, ratione victus, quia ambo victu par-
ci, ratione cultus, quia ambo vestitu inculti,
ratione officii, quia ambo precursores: ille prior

iste

indicans salvatoris. Tunc zel[illegible]
Verbum quod sibi factum audiebat Zacharias
considerans suam senectutem et uxoris sterilitatem
dubitare coepit et more Judaeorum signum
ab angelo requisivit. Angelus autem propter eo quod
verbis suis non credidit ipsum tacitum reddidit et
plaga percussit. Nota quod aliquando dubitatio
consuevit excusari et aliquando [illegible] propter
excellentiam magnitudinis. Sic legitur de Abraham,
cum enim dominus promisisset quod semen suum terram
Chanaan possideret, dixit ad eum Abraham:
Domine Deus unde scire possum quod possessurus
sim eam? Et dominus ait: Sume mihi vaccam triennem
etc. Aliquando propter consideratione propriae
fragilitatis, sic patet in Gedeone cum ait: Obsecro
mi domine in quo liberabo Israel? Ecce familia
mea infima est in Manasse et ego minimus in domo patris
mei, et ex hoc signum petiit et accepit. Aliquando
propter impossibilitatem sicut patet in Maria,
cui cum dixisset angelus: Ecce concipies, ad eum
dixit: Quomodo fiet istud, quoniam virum non
cognosco? etc. Quomodo ergo solus Zacharias
ex eo quod dubitavit plagam in-
currit? Et dicendum quod magnitudinem promissionis
et considerationem propriae fragilitatis quia ta-
lem filium habere se indignum [illegible]
[illegible] nec ab ipsis [illegible]
fructum fuisse [illegible] secundum Bedam qui
discredendo locutus est, ideo silendo per-
cipit [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] est ut cum [illegible]
[illegible] [illegible] filii apparet. Quod
ei in nativitate Johannis loquela redditur, quando
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut vocem amiserat, quia vox
nascebatur et legi silentium imponebatur.
[illegible] quia quod ad signum petiit et
[illegible] signum accepit. Cum Za-
charias [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] cognoscit [illegible]

venit et quod visionem viderit in templo. Comple-
tis autem septimanae officii sui abiit in domum
suam et concepit Helizabeth et mensibus quinque
se occultabat, quia sicut dicit Ambrosius pudebat
eam [illegible] [illegible] in senectute [illegible]
se [illegible] [illegible] [illegible]
sterilitatem [illegible]
multis non [illegible]
[illegible] celebraretur et [illegible]
[illegible] [illegible] sexto autem mense [illegible]
concepit gratulans virgo [illegible] ablata
sterilitate et considerans senectutem venit ad
Helizabeth et eam salutavit. Beatus Johannes
iam Spiritu sancto plenus sentiens filium Dei venire
ad se et prae gaudio in matris utero exultavit
et motu salutavit quem voce non po-
terat [illegible] [illegible]
et domino suo assurgere. Mansit [illegible] virgo cum
cognata sua tribus mensibus ministrans
ei. Statimque puerum natum sanctis manibus de
terra levavit et ut hystoria scholastica refert
[illegible] officiosissime peregit. Hic
[illegible] [illegible] beatus Johannes novem specialibus
privilegiis claruit. Siquidem angelus
[illegible] annunciavit, ipsum [illegible]
[illegible] exultavit, [illegible]
levavit, linguam patris reseravit, baptismum
primus ordinavit, Christum indice demonstravit,
Christum manibus suis baptizavit, Christus prae omnibus
ipsum laudavit, nihilo Christum venturum
praenuntiavit. [illegible] [illegible] legitur vocatur a domino
propheta et plusquam propheta. Et nota quod quare dicatur
plusquam propheta sic assignatur: propheta est [illegible] adv-
ocare. Secundo propheta est [illegible]
[illegible] dare. Secundo propheta est [illegible]
illo propheta. Propheta est [illegible] [illegible]
omnis prophetia [illegible] de Christo [illegible]
[illegible] non [illegible] non solum prophetavit
de Christo [illegible] alii prophetae [illegible]
[illegible] omnes [illegible] [illegible] sciendum
[illegible] vox [illegible] lux [illegible]
non [illegible] Johannes [illegible]

Johes

xpo nec enim xpus secundum Ambrosium laus Johannis ex v.
comprehendi. i. ex quinque muneribus miraculis mori
bus nuntiis et predicande laudis parenti secundum eundem
Ambrosium ex v. manifestatur. aio n. sic plena
laudatio que genus moribus meruit in equi
tate. officium miraculis sanctitatem mandatis iu
dicium numinis muneribus comprehenditur. Ho
ex miraculis quorum quedam fuerunt ante eius
conceptionem ut nuntio scilicet angelico nativitatis nominis
impositio et loquele privatio. Quedam circa eius
conceptionem in utero scilicet superna conceptionis eius in
ventre sanctificatio et prophetalis donum repletio. Quedam
circa eius nativitatem ex utero scilicet in eius nativitate pe
nes spiritus prophetalis adeptio quia et mater nomen
invenit et pater canticum edidit loquele prius restitu
tio et spiritus sancti repletio ubi et zacharias pater eius
repletus est spiritu sancto etc. Ambrosius. Respi
ce Johannem quantum vis sic meruit dominum be[nedicere]
cuius matrem conceptio in utero nuntio nomen patri pre
prius sacerdotem [illegible] n. eius mater lingua
tacet filio prenuntiat officium [illegible] Johannis nati
et repente pater propheta loquela vocem recepit
plenus spiritu sancto suscepit sacerdotem sanctitatem
recognoscat. Tertio ex moribus quia sanctissime
vite fuit [illegible] Chrysostomus quis conversationem
Johannis omnium virum facietur culpas agere.
[illegible] n. si videns alienum [illegible] sanctitatem
[illegible] si non possis [illegible]
et sordidam incipit agere et ne sordidam
non esse quod ad comparationem hominis omnis [illegible]
invenitur in modo [illegible] scias eius huius
spectaculo [illegible] celestibus et [illegible]
et a apparens [illegible] angelis [illegible]
esse ego mitto angelum meum etc. angel[us]
n. est nomen officii non nature [illegible]
ne officii ex eo quod omnium angelorum officium
exercuisse videtur. Primum n. officium seraphin
incipit. n. seraphin ardentes quia ille videlicet
amore plus ardet et de Johanne dicitur
surrexit Helias quasi ignis etc. ipse n. ve
nit in spiritu et virtute Helie. Secundo huius
officium cherubin cherubin n. interpretatur ple

nitudo scientie et Jo. dicitur lucifer Job xxx
viii et eo quod fuit terminus noctis igno
rantie et initium lucis gratie. Tertio huius
officium thronorum quorum officium est iudica
re et de Johanne dicitur quod arguebat Herodem di
cens non licet tibi habere uxorem fratris tui. Quar
to officium dominationum qui docent nos erga
subditos dominationem gerere et Jo. gerebat subditos
habebat in amore gratia regere in timore.
Quinto officium principatuum qui docent
nos superiores revereri et Jo. dicebat
qui de terra est de terra loquitur qui de celo venit
super omnes est cuius non sum dignus solvere cor
rigiam calciamenti etc. Sexto officium
potestatum per quas potestates coercentur
quia non potuerunt nocere sed iam sanctificatos
a nobis et arcebat eas ad baptismum nos
disponebat. Septimo officium virtutum per
quas fiunt miracula et Jo. multa mi
racula in seipso ostendit ut magis n. miracula
mel silvestre et locustas edere pilos came
lorum induere etc. Octavo officium ar
changelorum qui revelabant maiora sicut
ea que spectabant ad nostram redemptionem
ostendebat ecce agnus dei etc. Nono
officium angelorum qui annuntiant
minora sicut ea que spectabant ad mo
res unde illud penitentiam agite etc. Ite ne
minem concutiatis etc. Secundo huius testi
monium a Christo sic patet Mathei undecimo
Unde enim Christus multipliciter eum commendavit
non dicendo dicens inter natos
mulierum non surrexit maior Jo. bapti
sta et Amen. Ab illo vero Joh. fuit
de primo parte quod sanctificavit eum in utero
et modo nemini [illegible] secundo [illegible]
lemnitate. Tertio a spiritu sancto [illegible]
sionem [illegible] pueri propheta altissimi
vocaberis etc. Quarto [illegible] ab angelis
sicut patet Luce i. ubi ei angelus mul
tiplicat commendationes [illegible] sic
dignitatis [illegible] ad deum [illegible] erit

domini erga

n. magnus coram domino. quantum sanctitatis
quo ad se ipsum contra illud vinum et siceram
non bibet et spiritu sancto replebitur etc. quantum utili-
tatis quo ad proximum quia multos fi-
liorum israel convertet etc. Et ideo a celestibus
et ab hominibus appellatur sanctus et laudatur condelectabitur
quia primum ait enim etc. Quarto commendatur
laus iohannis ex nomine huius. n. tamquam
sanctissimus in utero magnus ex utero in mundi
progressu et in mundi egressu. huius in utero
triplex admirabile mirum gratie. primo gratia
quia in utero sanctificatus fuit. unde fuit ante
sanctus quam natus. Ier. i. priusquam te formarem
in utero novi te et antequam exires de ventre
sanctificavi te. Secundo gratia qua prophetavit
in utero. sicut qui in utero matris exultavit dominum
ad eius cognovit adventum cuius noluit ante quam alii
sunt plusquam prophetia. dicitur prophetia est prima con-
ulcatio et fidei prophetam auctoritate unde
prophete sunt. ut prophete fieri prophetia quod Is. et
quia sine intellectu eius non prophete iungentur.
Et quia sancta virgo helizabeth salutavit
ipse iohannem in prophetam in utero. Sunt qui dicit
eius in luc. Ut audivit vocem salutationis maria salu-
tante helizabeth. Vel sicut procedit de utero
matris. Ut hilarius dicit et pariter helis-
zabeth. magis illud descendit ad iohannem ut
utur e unum ungeret in prophetam et tanto gratiam
consilium. Cui nullus matris prophete spiritum con-
dicio. unde eius noluit ante quam alii sunt
plusquam prophetia ab annis prophetas cum esset
prophetia prophetam sunt potuit helizabeth quod
vero helizabeth ... in prophetiam non ... per
prophetandi gratiam ... dominum ... et ...
in utero matris meruit dominum in tam
tenera ... matris ... et illos ...
in verbo confessionis ... et non
videlicet ... cognoscere ... dignitate
dicere. unde ... vox matris ... meus ...
animam meam ... ex utero huius ... ex
... quam ... sunt ... ...
... et ... quia ... ...

impretie
dicitur ... effectus in posse quia sanctus creatus ... quia
... laetitiam nostre celebratur et eius omnis
sunt nativitas. Propter magnum ... ...
... ... sancti ...
in utero. et ... dignitatem in ... ...
... ... et eternum gaudium vobis plus
... Et ... ...
suo. dixit enim angelus et multi in nativitate eius
gaudebunt. et ideo dignum est ut et nos in eius na-
tivitate gaudeamus. In progressu huius sunt
mirabilia ... ... pater eius ... ...
... et diversa ... gratie ... huius pro-
... ... prophetia sunt quia dicit ... ...
... ... plusquam prophetia qui ipsum
digito demonstravit ... ...
sunt. unde sunt ... ...
penitentia ... ... confessor. confessus
est et non negavit. unde propter eius ... an-
gelus est appellatus. ... ecce ego mitto an-
gelum meum etc. In egressu de mundo huius ... ...
... quia ... ... et ... palmam
martyrii adeptus est. ... ...
... ... in limbo patrum ...
... de adventu christi in ... ...
... exultaverunt gloriosi eius ... ...
... quia ad limbum descendit ... ab
... ... et gloriam celi. Quinto ex
predicatione et ... predicationem ... ...
... quia multos filiorum israel convertet ad do-
minum deum ipsorum et precedet etc. ... ordine ...
... ... predicationem
... ... predicavit ...
... ... convertebat
... ...
... ... lucerna ...
unde ipse dixit ... ...
domini ... ... lucerna ... ...
lucerna lucens. unde io. v. vos misistis ad
iohannem et ille testimonium perhibuit ...
... ... unde ... et ...
... ...
... ... legem ... ...

verum etiam consummate predicationis quia ex his unam
amisit. Hec autem debet habere zelus. Unde dicit
Bernardus: zelum tuum inflammet caritas, informet
scientia, regat [illegible] et firmet constantia. Secundo
efficacie, quia ad predicationem eius multi
visi sunt. Predicavit enim verbo assiduitate
doctrine et exemplo sanctitatis vite. Predicavit
et meritis et orationibus devotionis. Tertio prudentie
Cum prudentia predicationem suam habuit. Primo
in eo quod usus est comminationibus, quibus commina-
tus malos terreret dicens: Iam securis ad
radicem posita est. Secundo promissionibus ut bonos
alliceret dicens: Penitentiam agite, appropinquabit regnum celorum.
Tertio moderationibus ut mediocres paulatim ad
perfectionem attraheret. Vulgo autem et publicanis et mi-
litibus levia imponebat, viris perfectis ad ma-
iora provocabat. Vulgo ut operibus insisteret misericordie,
publicanis ut se ab alienorum appetitu
abstinerent, militibus ut neminem concuterent,
nullam calumpniam facerent et stipendiis suis
contenti essent. Et nota quod istud evangelium
hac die invenimus ad unum, scilicet ecclesie festum,
evangeliste eadem die qua Christi nativitatem
celebramus [illegible] eius ecclesia dedicata
fuit et sollempnitas nativitatis Jo. baptiste in suo de-
terminatio [illegible] quod dicitur ab angelo [illegible]
[illegible] per consilium [illegible] tantum
[illegible] evangelista baptiste [illegible]
[illegible] maior [illegible]
[illegible] disputante [illegible]
exemplo [illegible] ut ve-
le. Duo doctores theologi quorum unus Bap-
tistam, alter preferebat evangelistam. Tandem statuitur
sollempni disputatione iudicium [illegible]
de sollicitudine erat auctoritates et efficaces rationes
invenire ambo. Sanctus Jo. quilibet [illegible] ad [illegible]
ente autem disputationis die ambobus sanctus Johannes
[illegible] apparuit et cuique dicens: Bene concordes
sumus in celo, de nobis non disputetis in terra. Tunc
illi invicem totum populo visionem suam pu-
blicaverunt et Deum benedixerunt. Paulus
historiographus Longobardorum Romane ecclesie dia-
conus et Cassinensis monachus, cum deberet benedi-
cere cereum, contigit ut sentiret fauces ei rauce
facte sunt que prius vocales erant. Ut vocis ipse
ergo remedium [illegible] hymnum, scilicet Ut queant laxis
etc., ad honorem beati Jo. composuit, in principio
cuius vocem sibi restitui [illegible] sicut Zacharie resti-
tuta fuit. Hic nota quod dicit Jo. Bel. ossa mortuorum
animalium [illegible] collecta in hac die
ab aliquibus comburuntur. Cuius duplex est causa ut
ait Jo. Bel. Una est [illegible] antiqua
traditionis observantia. Sunt enim quedam ani-
malia que dracones dicuntur que volant
in aere, natant in aquis, ambulant in terra, et
quandoque dum per aerem ambularent ad libidinem
concitabantur, in puteos et in aquas fluviorum
aliquibus sperma iactabant unde sequebatur
letalis annus. Contra hoc igitur inventum fuit
remedium ut de ossibus rogus fieret et sic talia
animalia fumus fugaret, et quia istud maxime hoc
tempore fiebat, ideo adhuc istud ab aliquibus
observatur. Alia causa est representatio quia ossa
sancti Jo. in Sebaste civitate ab infidelibus
combusta fuerunt. Feruntur etiam facule ardentes
quia Jo. fuit lucerna ardens et lucens. Rota
vertitur quia tunc sol in circulo descendit, ad
significandum quod fama Johannis qui Christus puta-
batur descendit, secundum quod ipse testimonium perhibuit
dicens: Me oportet minui, illum autem crescere. Hoc sig-
natum est, ut dicit Augustinus, in eorum ortibus
et in eorum mortibus. Quia circa nativitatem Johannis
incipiunt dies decrescere, circa nativitatem Christi cres-
cunt. Illius solum [illegible] Christi [illegible]
Johannis [illegible] in eorum mortibus [illegible]
Jo. capite minorari. Refert Paulus
historiographus Longobardorum quod Rotharis rex
Longobardorum iuxta ecclesiam sancti Jo. quiescit
[illegible] sepultus fuit cum magnis ornamentis. Quidam
illectus nocte sepulchrum aperiens
abstulit universa. Cui sanctus Jo. apparens dixit:
Cur ausus es tangere que mihi commissa
erant? Amodo in ecclesiam meam ingredi non valebis.
Quod utique sic evenit. Nam quotienscumque [illegible]

eamque in amne volebat a alnidus
sio pugille gnct eius fenelar et sic cum
sp ieronueliq. **De sanctis Johanne et Paulo**

Johannes et paulus primicerius et secundicerius
constancie filie constantini augusti fuerunt
eo autem tempore quo gentes scitharum daciam et
traciam occupassent et gallicanus dux
romanorum exercitus contra eos dirigendus
esset constanciam filiam constantini pro mer
ce laboris sui in coniugem dari petebat quod
et romani principes instanter petebant. sed pater
tristis erat quia sciebat quod filia
eius ex quo a beata agnete sanata
fuerat virginitatem vovisset et citius se occidi
permitteret quam ad consensum inclinari. virgo
cum de deo confideret patri consuluit ut eam
ei spoponderet si victor rediret et ut ipsam
duas filias quas ex uxore susceperat de-
functa gallicanus secum manere permit-
teret et ut pro certa fiducia ipsa interim secum
poneret et duos primicerios suos Johannem et paulum
secum duceret in signum firmioris amoris
rogavit deum ut ipsum et illas domino lu-
craretur quod deo omnibus placuit. Gallicanus
assumptis Johanne et Paulo et copioso exercitu pro-
fectus est sed a scitharum gente eius exer-
citus frangitur et in urbe tracie ab hostibus
obsidetur. Tunc accedentes ad eum Johannes et Paulus ei
dixerunt: fac votum deo celi et eris victor
melius quam fuisti. quod cum fecisset statim
iuvenis ei apparuit crucem super humerum gestans
et ei dixit: sume gladium tuum et se-
quere me. Qui ille accipiens per medium ca-
strorum hostium et ad regem usque devenit
nullumque occidit solo timore hostes
tremefacti ad ipsum confugerunt et romanis
tributarios se fecit. duo quoque milites
armati eidem apparuerunt hinc inde eum confor-
tantes. Sicque gallicanus christianus effectus
et cum multo honore susceptus rogavit
augustum ut se dimitteret filiam eius uxorem
ducere et in celibatu postea permaneret. quod fecit. Ut gallicanus
in hostie processit quam ex ista cum augusto plurimum pla-
cuit et due filie gallicani constancie virgines
ad christum conversi fuissent. ipse Gallicanus ducatum
cessit et omnia propria bona evangelica paupertate
sua dedit in pauperibus et cum aliis servis
dei in hospitali servivit. cum auten ...
nullo fugiebat et ... solo visu demones
de obsessis corporibus effugabat. et tanta fama
opinionis eius in toto orbe circumquaque
extitit ut ab oriente et occidente venien-
tes videre virum ex patricio et consule
lanam ferre pauperibus ponere mensam aquam manibus
effundere languentibus sollicite ministra-
re et cetera pie faciendo omnia officia exhibere.
Constantino magno defuncto constantius
filius arriana heresi deprauatus imperium tenuit.
Vmpit(?) constantinus frater constantini duos filios
scilicet gallum et iulianum reliquit. constantius imperator
autem gallum cesarem fecit et contra iudeos
rebellantes misit quem postea interfecit.
Iulianus vero timens ne et ipse similiter occi-
deretur monachus effectus ingressus ecclesiam
magnam religionem simulans lector ordi-
natus est per maleficium demonum consulto
responsum accepit quod ad imperium sublimandus esset.
post aliquod tempus urgentibus negociis constan-
tius iulianum cesarem creavit et ipsum in galliam
misit. Iulianus ... agebat
... cum ... consultus ... iuli-
anus ... gallicanus dux ... in
... ab ... dux ... veneri
... in ... alexandria
perveniret ab infidelibus percussus martirio
... corona accepit. Iulianus
... lege ... suum
... evangelii ... Christus
... christiani auferre dicebat
... christus vos dicit in evangelio quia nisi re-
nunciaverit omnibus que possidet non potest
esse meus discipulus. audiens autem Johannes et Paulus
ex opibus dicte virginis constancie relinquere
christianos pauperes sustentabant, mandavit

eius qui sic contemptum inquirunt, et ad haec deleniendos ad illum dixerunt: Dum gloriosi principes Constantinus et filius eius Constantius essent christiani, nos gloriabamur nos famulari eis; nunc vero quia religionem plenam virtutibus reliquisti, quam ante ideo recessimus et tibi obedire penitus recusamus. Quibus Julianus adiunxit: Ego in ecclesia clericatum obtinui et ad primum gradum ecclesiae pervenissem, sed considerans vanum esse inertiam sectari, totum militiae animum dedi et diis sacrificans imperium obtinui. Vos igitur qui in aula regia nutriti estis non debetis lateri meo deesse, sed vos primos in palatio meo habeam. Quod si a vobis contemptus fuero, agam ne contemnar. Qui dixerunt: Nos Deum tibi praeponentes minas tuas nequaquam pertimescimus, ne aeternas inimicitias incurramus. Ad haec Julianus: Si infra x dies ultro ad me non veneritis, coacti facietis quod modo sponte facere non vultis. Cui sancti: Puta iam expletos esse decem dies et hoc fac hodie quod tunc facturus es. Quibus Julianus: Putatis quod martyres vos faciant christiani? Si non consenseritis, puniam vos non ut martyres sed ut publicos hostes. Tunc Johannes et Paulus per omnes decem dies elemosinis vacantes totam suam substantiam pauperibus erogaverunt. Decima autem die nunc ad eos Terentianus missus est dicens: Dominus noster Julianus statuunculam auream Jovis vobis misit ut adoretis, alioquin ambo simul peribitis. Cui sancti dixerunt: Si tuus dominus est Julianus, habeto pacem cum illo; nobis alius dominus est Jesus Christus. Tunc iussit eos occulte decollari et in ipsa domo sepeliri, famamque spargens quod in exilium essent missi. Post haec filius Terentiani arreptus a daemone coepit per domum clamare quod a daemone urgeretur. Quod audiens Terentianus scelus confessus est et christianus factus passionem sanctorum scripsit, et ab eo confessus est eius filius liberatus. Passi sunt circa annos domini CCCLXIIII. Beatus Gregorius in homelia evangelii Si quis vult venire

post me narrat quod quaedam matrona ecclesiam horum martyrum frequentabat. Quadam autem die cum rediret duos monachos in habitu peregrino invenit stantes, quos esse peregrinos existimans elemosinam eis dari praecepit. Sed dum dispensator eius ad largiendum appropinquasset, illi appropinquantes ei dixerunt: Tu nos modo visitas, nos te in die iudicii requiremus, et quicquid possumus tibi praestabimus. Et his dictis ab oculis eius ablati sunt. Ambrosius in praefatione sic de ipsis loquitur: Hi sunt Johannes et Paulus qui veraciter impleverunt quod Davitica voce canitur: Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. Hi sunt Johannes et Paulus fidei societate coniuncti, passionis aequalitate consimiles, in uno semper domino gloriosi.

De sancto leone papa

Leo papa, ut in miraculis beatae virginis legitur, cum in ecclesia sanctae Mariae maioris in die resurrectionis dominicae missarum solemnia celebraret et fideles per ordinem communicaret, quaedam matrona manum eius osculata fuit, et ex hoc in eo vehemens carnis tentatio surrexit. Sed vir Dei in se ipsum crudeliter ultor insurgens eadem die manum illam, per quam scandalizatus fuerat, occulte praecidit et a se proiecit. Interea murmur oritur in populo cur summus pontifex divina more solito non celebraret. Tunc Leo ad beatam virginem se convertit et totum se eius providentiae commisit. Quae mox affuit et manum illam sanctis suis manibus restituit et firmavit, praecipiens ut procederet et suo filio sacrificium immolaret. Leo igitur omni populo quod sibi contigerat praedicavit et manum sibi restitutam omnibus ostendit. Hic autem concilium Calcedonense celebravit et solas virgines velari instituit. Statuitque ut virgo Maria mater Dei appellaretur. Eo autem tempore Attila Italiam devastabat. Sanctus Leo

leo in ecclesia apostolorum tribus diebus et noctibus
orationi vacans post hec dixit ad suos: Qui
vult me sequi sequatur. Cum igitur atti-
la appropinquasset ille beatum leonem vi-
dit, de equo descendens eius pedibus se
prostravit et rogavit ut peteret quod
vellet. At ille petiit ut ab ytalia dis-
cederet et captivos relaxaret. Et cum a suis
argueretur quod triumphator orbis a sacer-
dote victus esset, respondit: providi mihi et vobis. Vidi
enim a dextris eius fortissimum militem
evaginato gladio stantem et michi dicentem:
nisi huic parueris cum omnibus tuis peribis. Cum
vero beatus leo epistolam ad flavianum episcopum con-
stantinopolitanum adversus eutichen et nestorium
scripsisset, eam super sepulcrum beati petri apostoli
posuit et ieiuniis et orationibus insistens dice-
bat: quecumque in hac epistola ut homo erravi, tu
cui ecclesie cura commissa est corrige et emen-
da. Et post xl dies apparuit illi petrus
oranti dicens: legi et emendavi. Accipiens leo epistolam invenit
eam manibus apostoli correptam et emen-
datam. Alias etiam xl diebus ieiuniis et orationibus
sepulcrum beati petri sanctus leo astitit obse-
crans ut veniam suorum peccatorum impetraret.
Cui petrus apparens dixit: deprecatus sum pro te
dominum et omnia tua peccata dimisit tibi, solum
de manuum impositione debes inquirere, id est
si bene vel male manus posuisti exigis.
obiit circa annum domini [illegible]. **de ceteris nominibus**

Petrus triplex nomen habuit. Vocatus est enim Simon Bariona. Simon
interpretatur obediens vel ponens tristitiam, Bar-
iona filius columbe. Bar enim syriace filius, Iona hebraice
columba. Fuit enim obediens quando ad unam
vocationem christi vocatus est; posuit tristitiam quando negato christo
egressus foras flevit amare; filius
columbe quia deo simpliciter in devotione
deserviebat. Secundo nominatus est Cephas, quod inter-
pretatur caput vel petrus vel increpans ore: caput
propter principatum in prelatione, petrus propter fir-
mitatem in passione, increpans ore propter constantiam
in predicatione. Tertio nominatus est petrus quod inter-
pretatur agnoscens vel discalcians vel dissolvens. Agnovit
enim christi divinitatem agnoscendo cum dixit: Tu es christus
filius dei vivi. Et pedes discalciavit se ab
omni opere mortuo et terreno discalcians quod
est [illegible] et c. vincula peccatorum
a nobis dissolvit per claves quas a domino re-
cepit. Habuit etiam et triplex cognomen. Dictus
est enim Simon Iohanna quod interpretatur domini pul-
chritudo. Secundo Simon Iohannis quod interpretatur cui donatum
est. Tertio Simon Bariona quod interpretatur filius columbe.
Per hoc datur intelligi quod ipse habuit pulchritu-
dinem morum, dona virtutum et habundantiam
lacrimarum, quia columba habet gemitum pro cantu.
Nomen autem petri ipse primo dominus imposuit. Secundo
promisit, tertio confirmavit, quod dicitur: Tu es petrus et ego
dico tibi quia tu es petrus et cetera. Huius passionem
scripsit marcellus, linus papa, egesippus et
leo papa. **De sancto petro apostolo**

Petrus apostolus inter ceteros et super ceteros
apostolos maiori fervore extitit. Voluit
enim scire proditorem domini sicut dicit augustinus
si eum cognovisset dentibus discer-
psisset. Et ob hoc dominus proditorem suum nominare
noluit quia ut ait crisostomus si eum nominasset petrus pro-
tinus surgens eum occidisset. Super mare ad dominum
ambulavit. In eius transfiguratione et puelle
suscitatione adesse electus fuit. Nummum sta-
terem in ore piscis invenit. Claves regni ce-
lorum a domino recepit. Pascendi oves curam
suscepit. Tria milia hominum in penthecoste
sua predicatione convertit. Ananie et saphi-
re mortem predixit. Eneam paraliticum curavit.
Cornelium baptizavit. Tabitam suscitavit.
Umbra sui corporis infirmos sana-
vit. Ab herode incarceratus sed ab angelo
liberatus. Qualis autem eius cibus et vestitus
fuerit ipse testatur in libro clementis dicens:
pane solo cum olivis et raro cum oleribus —

primo quod dicitur tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus.
Secundo promisit imponere [illegible] tertio in ipsius
firmatione nomen petri.

parvus

legi et emendavi
accipiens

nudus erat. Judicium tamen de hoc est in eo quod inde
timuerit et passio et hoc tempus michi de requiro.
Fuit quamvis sepe tristitiam sudarium portabat
quo oculos tergeret, lacrimas frequenter effluxerat. Quando
cum discedimus et allocutionis dulcissime et presentie
memor erat, pre nimio amore dilectionis
lacrimas continere non poterat. Quando autem se Christum
negasse ad memoriam reducebat, ubique
lacrimas emittebat. Unde adeo in consuetudine
habuit flere ut eius facies tota adusta la-
crimis videretur, sicut dicit Clemens. Idem etiam dicit
quod audito galli cantu nocte ad orationem
surgere consueverat, sicut vero dixi ad flendum
prius consueverat. Refert quoque Clemens
quod, sicut in historia ecclesiastica invenitur,
cum uxor Petri ad passionem duceretur, ingenti
gaudio exultavit et eam proprio nomine vocans
post eam exclamavit: O coniux mea, memen-
to domini. Quadam vice cum Petrus apostolus duos de
discipulis suis ad predicandum misisset, cumque
xx dierum iter fecissent, unus illorum defunctus
est, alter vero ad Petrum rediit et quod acciderat nun-
ciavit. Hic dicitur fuisse Marcialis, vel secundum quosdam
sanctus Maternus. Alii legunt quod primus fuerit beatus
(vel Fronto)
Frontonis socius, cum defunctus est fuit presbiter Ge-
orgius. Tunc Petrus suum baculum ei tradidit, pre-
cipiens ut ad socium suum pergeret et eum super se
poneret. Quod cum fecisset, ille antea per xl
dies iacebat mortuus, protinus surrexit
vivus. Eo vero tempore erat in Ierusalem quidam
magus nomine Simon, qui se primam veritatem
dicebat et se credentes perhennes asserebat
fieri et nulla impossibilia sibi dicebat. Legitur etiam
in libro de itinere Petri dixisse: Adorabor
ut deus, publice divinis donabor hono-
ribus, et quicquid voluero facere potero. Aliquando cum
mater mea Rachel iuberet me ire ad
agrum ut meterem, ego falcem videns posi-
tam precepi falci ut meteret, et messuit decu-
plo amplius ceteris. Addidit quoque se-
cundum Ieronimum: Ego sum sermo dei, ego
speciosus, ego paraclitus, ego omnipotens,

ego omnia dei. Serpentes aereos etiam
faciebat movere, statuas eneas et la-
pideas ridere et canes cantare faciebat, ut dicit Li-
nus. Volens disputare cum Petro et ostendere
quod deus esset, statuta die venit Petrus ad locum
certaminis et astantibus Petrus dixit: Pax vobis fra-
tribus qui veritatem amatis. Cui Simon: Nos tua
pace opus non habemus. Si enim pax et concor-
dia fuerit, ad inveniendam veritatem nichil proficere
poterimus. Nam et latrones inter se pacem habent. Si pugna
latrones. Propter quod noli invocare pacem sed
pugnam. A nobis in dimicantibus tunc erit
pax, cum alter fuerit superatus. Et Petrus: Cur times
audire pacem? Ex peccatis nascuntur bella. Ubi
autem peccatum non fuerit, pax est. In disputationi-
bus veritas, in operibus iustitia invenitur.
Et Simon: Nichil dicis, sed ego ostendam tibi
divinitatis mee potentiam, ut continuo adores
me. Ego sum prima virtus et possum
volare per aerem, novas arbores facere,
lapides in panes mutare, in igne sine lesi-
one durare et omnia que volo possum facere.
Contra hec igitur Petrus disputabat et omnia
eius maleficia detegebat. Tunc Simon
videns quod Petro non posset resistere, omnes
libros suos magice artis, ne forte ma-
gus proderetur, in mare proiecit et Romam, ut ibi
deus haberi posset, perrexit. Quod cum Petrus audisset, ipsum secutus
Romam usque persecutus est. Quarto igitur anno
Claudii imperatoris Petrus Romam applicuit
ibique xxv annis sedens et duos episcopos Linum
et Cletum sibi coadiutores, ut notat Io.
Beleth, unum extra muros urbis, alium intra
ordinavit. Predicationi autem insistens mul-
tos ad fidem convertebat et infirmos
quam plures curabat. Et in predicatione
sua semper laudaret et preferret castitatem, quat-
tuor concubinas prefecti Agrippe adeo convertit quod
ad prefectum redire noluerunt. Unde iratus
prefectus adversus Petrum
occasionem querebat. Post hec apparuit dominus
Petro dicens: Simon et Nero contra te cogitant

Sed ne timeas quia ego tecum sum in veritate
te et dolo clericorum meorum pro tui solatium
eius totum ingrediens. Sicut in Petro nota-
bilius quemlibet est de Christo sui subiectionem
committi firma posuit manum Clementis
apprehendit et eum episcopum ordinavit et in
cathedra loco sui sedere coegit. Post mo-
dum Petrus sic praedicavit. Igitur Petrus Christum
praedicare coepit. Simon autem magus in tanta
dilectione Neronis habebatur quod vitae eius et salu-
tis et totius civitatis custos sine dubio
putabatur. Quadam autem die sicut dicit Leo papa
dum cum Nerone assisteret eius effigi-
es subito mutabatur ita ut modo senior modo ad-
olescentior videbatur. Quod cum videret Nero
esse Dei filium existimabat. Dixit ergo Simon
magus Neroni, sicut idem Leo refert: Ut
scias optime imperator me verum Dei
filium esse iube me decollari et die
tertia resurgam. Praecepit igitur Nero car-
nifici ut ipsum decollare deberet. Car-
nifex autem se decollare Simonem
magum decollavit arietem. Simon autem
arte magica illaesus evasit et arietis
membra colligens ea abscondit et se latens
diebus tribus occultatus mansit. Sanguis autem arie-
tis ibidem congelatus remansit. Die autem tertia
ostendit se Neroni dicens: Fac sanguinem
meum qui effusus est extergi, quia ecce ego
qui decollatus fueram sicut promiseram
tertia die resurrexi. Quod Nero videns ob-
stupuit et ipsum verum Dei filium esse cre-
didit. Hic Leo papa. Alio etiam in conclavi cum Nero-
ne esset, daemones in eius specie foris populo lo-
quebantur. Denique Romani in tantum eum venerati
fuerunt quod eius imaginem fecerunt
et hunc titulum scripserunt: Simoni deo
sancto. Petrus autem et Paulus ut Leo refert ad Nero-
nem intrantes omnia eius maleficia
detegebant. Addidit autem Petrus quod sicut
in Christo sunt duae substantiae scilicet Dei et hominis, sic et in
isto mago sunt duae substantiae scilicet hominis et diaboli.

Dixit autem Simon ut testatur Marcellus et Leo:
Diutius non sustinebo hunc inimicum sed praecipiam
angelis meis ut vindicent me de isto.
Cui Petrus: Angelos tuos non timeo, sed ipsi
me timent. Nero dixit: Non times Simonem
qui divinitatem suam rebus ostendit? Cui Petrus: Si di-
vinitas est in ipso dicat nunc mihi quid cogito vel
quid facio. Quod cogitatum meum prius auri-
bus tuis insinuo ne audeat mentiri quid
cogito. Nero dixit: Accede huc et dic mihi quid co-
gitas. Petrus accedens secreto dixit: Iube mi-
hi panem hordeaceum afferri et occulte dari.
Quo allato benedixit Petrus illum benedixit
et sub manica abscondit. Dixit: Dicat Simon
quid sit quod cogitatum quod di-
ctum quod factum. Tunc Simon: Petrus magis
dicat quid cogito ego. Dixit Petrus: Quod cogi-
tet Simon me scire docebo dum cogitavit
quod fecero. Tunc Simon indignatus exclamavit
dicens: Procedant canes magni et devorent
eum. Tunc subito canes magni nimis apparue-
runt et in Petrum impetum fecerunt. Ille autem panem
benedictum opposuit et subito in fugam conver-
si sunt. Et dixit Petrus ad Neronem: Ecce ostendi tibi quod nosce-
rem quid contra me cogitavit Simon non verbis sed
factis. Nam qui promiserat angelos contra me ven-
turos exhibuit canes ut ostenderet se non
habere divinos angelos sed caninos. Dixit Simon:
Audite Paule et Petre si hic nihil vobis possum
facere veniemus ubi me vos iudicare
oportet. Ut nunc vobis parco. Hic Leo. Tunc Simon
ut ait Egesippus et Linus in tantam elationem
ascendit ut se iactaret quod posset mortuos
suscitare et accidit ut quidam iuve-
nis moreretur. Vocatur ergo Petrus et Simo-
ne placuit omnibus de voluntate Simonis
sententiam firmaverunt ut ille occideretur
qui mortuum suscitare non posset. Simo-
ne autem dum super mortuum incantationes exer-
ceret visus est ab assistentibus caput agitare
defunctus. Tunc omnes exclamantes Petrum
lapidare volebant. Petrus autem vix impetrans silentium

Nero dixit: Si vivus defunctus surgat et ambulet et
loquatur, tunc aliud phantasma erat. Ecce qui
caput mortui commovet. Recessit Symon a lec-
tulo ut plene signum ipsa defuncti demonstraret.
Recessit igitur Symon a lectulo et puer immobilis rema-
sit. Petrus autem a longe stans oratione facta exclamavit
dicens: Adolescens, surge in nomine domini nostri Ihesu
Christi Nazareni crucifixi. Surrexit continuo
iuvenis et ambulavit. Cum autem populus
vellet Symonem lapidare, Petrus dixit: Sufficit
illi ad penam quod agnoscat se victum esse. Magi-
ster enim noster docuit nos ut
pro malis bona reddamus. Dixit Symon: Scitote Petre
et Paule quod non vobis contingit quod cupitis, ut
vos martirio dignos faciam. Cui Petrus dixit:
Adveniat nobis quod cupimus, tibi autem numquam
bene sit, quia mendax in omnibus loqueris. Tunc Sy-
mon abiit ... ad domum
Marcelli discipuli eius et ligavit quendam
magnum canem ad ostium domus eius dicens:
Nunc videbo si Petrus, qui ad te venire con-
suevit, ingredi poterit. Post horam Petrus
venit et facto crucis signo canem so-
luit. Canis autem omnibus aliis blandiens solum
Symonem persequebatur, apprehendensque eum
ad terram subtus se deiecit et eum strangulare
volebat. Occurrens autem Petrus clamabat ne
ei noceret. Canis itaque nec corpus eius lesit,
sed vestes eius adeo laceravit ut ille nu-
dus penitus remaneret. Populus autem et maxi-
me pueri simul cucurrerunt post eum cum cane
donec illum quasi lupum extra urbem fugaverunt.
Ille opprobrium non ferens per annum integrum non
comparuit. Marcellus autem hec mirabilia videns
deinceps Petro adhesit. Postmodum Symon
rediens iterum in Neronis amicitiam est receptus.
Symon igitur ... populum convocavit
et se a Galileis offensum ... perhibuit
et ideo urbem quam tueri solebat se deserere
velle dixit et diem statuere quo in celum
deberet ascendere, quia non dignabatur ul-
terius in terris habitare. Statuta igitur die in ex-
celsam turrim vel secundum Linum in Capitolium ascen-
dit et tunc se deiciens coronatus lauro
volare cepit. Dixit autem Paulus ad Petrum:
Meum est orare, tuum est imperare. Dixit Nero: Iste
verax est, vos autem seductores
estis. Petrus autem dixit ad Paulum: Paule, erige
caput et vide. Cumque elevasset caput et vidisset
Symonem volantem, dixit ad Petrum: Petre, quid
cessas? Perfice quod cepisti, iam enim vo-
cat nos Christus. Tunc Petrus: Adiuro vos an-
geli Sathane, qui eum in aere fertis, per
dominum nostrum Ihesum Christum, ut ipsum amplius
non feratis, sed cadere dimittatis. Et con-
tinuo dimissus corruit et fractis cer-
vicibus expiravit. Audiens hoc Nero,
se talem virum perdidisse doluit. Dixit
ad apostolos: Suspecto animo me fecistis,
propterea vos malo exemplo perdam. Tradidit eos
ergo in manibus Paulini viri
clarissimi, et Paulinus tradidit eos
in custodiam Mamertini sub custodia Mar-
celli, Processi et Martiniani militum, quos
hic cum in carcere essent Petrus ad fidem convertit.
Qui carcerem aperientes eos liberos
dimiserunt. Quare post Paulinus Pro-
cessum et Martinianum post passionem apostolorum
accersivit et comperto quod
christiani essent, capite truncari iussit. Roga-
bant ergo fratres Petrum ut discederet.
Qui tandem victus precibus discessit.
Cum venisset ad portam, ut dicit Leo sive Linus, ad locum qui dicitur
Sancta Maria ad passus, vidit Christum sibi
occurrentem et ait: Domine, quo vadis?
Cui respondit: Venio Romam iterum
crucifigi. Cui Petrus: Iterum cru-
cifigeris? Cui dominus: Etiam. Petrus: Domine, ego
revertar ut tecum crucifigar. His
dictis dominus videnti Petro et lacriman-
ti in celum ascendit. Quod cum de sua
passione dictum intellexisset, redi-
it. Cumque hec fratribus retulisset, a mi-
nistris Neronis capitur et prefecto Agrippe

presentes. sed hic qui est eius socius nos sol
uere ait linus. Eundem timere esse ille
homo qui implebitur [illegible]
throno uirorum septus gladiis. Cumque apostoli
uterque punirentur dicebatur se interficere de
gladio. Tunc petrus quia alienigena
iussus est crucifigi. paulus uero quia ciuis
erat romanus iussus est capite truncari.
de hac sententia in hystoriis dicit dionysius
in epistola ad thymotheum de morte pauli
sic dicens. O frater mi thymothee si uidisses
agones consummationis eorum defecis-
ses utique pre tristitia et dolore. Quis non
fleret illa hora qua preceptum sententie exiit
suum crudele ut petrus crucifigeretur et pau-
lus decollaretur. uidisses tunc turbas iudeorum
et gentilium percutientes eos et expuentes
in facies eorum. adueniente autem terribili tempore
consummationis ipsorum quo separati sunt ab inuicem
ligauerunt columpnas mundi non tamen
absque fratrum gemitu et ploratu. tunc ego dixi
petro: pax tecum fundamentum ecclesiarum et
pastor ouium et agnorum christi. petrus ad
paulum: uade in pace predicator bonorum
mediator et dux salutis iustorum.
Cum autem elongassent eos ab inuicem secu-
tus sum magistrum meum. non enim in eodem ui-
co occiderunt eos. hec dionysius. petrus autem ut
leo et marcellus testantur cum uenisset ad cru-
cem ait: quia dominus meus de celo ad terram descen-
dit recta cruce sublimatus est. me autem
quem de terra ad celum uocare dignatur
crux mea caput meum in terra debet ostende-
re et pedes ad celum dirigere. ergo quia non sum
dignus sic esse in cruce sicut dominus meus
crucem meam girate. Tunc uerterunt crucem et
pedes sursum et manus deorsum af-
fixerunt. Tunc populus furore repletus uo-
lebat neronem et prefectum occidere et apostolum libera-
re. quem ipse rogauit ne passionem suam
impedire deberent. dominus autem ut ait egesip-
pus et linus aperuit oculos eorum qui fle-

bant et uiderunt angelos stantes cum coronis
de floribus rosarum et liliorum et petrum in cruce
stantem cum eis et librum a christo accipientem et verba
que loquebatur in eo legentem. Tunc petrus ut dicit
idem egesippus de cruce dixit: Te domine cupiui
imitari. sed rectus crucifigi non usur-
paui. tu enim semper rectus excelsus et altus. nos autem
filii primi hominis qui caput in terram demersit. cuius
lapsum signat species generationis huma-
ne. sic enim nascimur ut proni uideamur
effundi in terram. quorum conditio est ut hic putat
mundus esse dextrum quod quidem est sinistrum.
tu domine omnia mihi es. tu totum quod es mi-
chi totum es et nihil aliud nisi tu solus. gratias tibi
ago toto spiritu quo uiuo quo te intelligo
quo te appello. Vale domine. Tunc uidens
quod rectius uoluit crucifigi. uidens quod petrus
quod fideles gloriam suam uidissent gratias agens
et deo fideles commendans spiritum emisit. Tunc
marcellus et apuleius fratres discipuli eius eum
de cruce deposuerunt et diuersis condientes
aromatibus sepelierunt. ysidorus in libro de or-
tu et obitu sanctorum sic ait: petrus postquam anti-
ochenam fundauit ecclesiam sub claudio
cesare contra symonem magum romam pergit. ibique
predicans euangelium .xxv. annis eiusdem urbis
pontificatum tenuit. xxxvi. anno a passio-
ne domini a nerone deorsum ut ipse uoluit
crucifixus est. hec ysidorus. in ipsa autem die petrus et pau-
lus apparuerunt dionysio sicut ipse ait in ipsa dicta epistola
[illegible] uide prodi-
gium sicut in epistola ad thymotheum dicit [illegible]
illorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ipsum eligere iussit arboris cuius ramis suspen-
dium assequeretur dicens quod hoc solum laborum suo-
rum munus ab eo recepturus esset. Cum ergo Senecam
inquireret ubi hoc mortis supplicium meruisset,
acutum gladium super eius verticem crebro
vibrari fecit. Seneca vero caput suum inclinare
incepit, declinans gladio, vehementer metuens pre-
dictum mortis periculum. Cui Nero ait: Magister,
ut quid ita caput inclinas imminenti gladio?
Cui Seneca respondit: Homo sum et ideo mor-
tem vereor et invitus morior. Cui Nero ait: Sicut
tunc te metui ut puer metuere consuevi,
quamdiu te vivente quiete vivere non potero. Dixit
Seneca: Si me mori necesse est, saltem michi
concede ut quod voluero eligam genus
mortis. Cui Nero: Festinus eligas tamen mo-
ram non differas. Tunc Seneca balneum sibi
iussit in quo utroque brachio se minui fecit et sic
nimio sanguinis fluxu in eodem finivit
vitam. Et sic quodam presagio Senece nomen
habuit quasi se necans, quia quodammodo tamen coactus
manu propria se necavit. Hic Seneca duos
fratres habuisse legitur, Iunium scilicet Gallionem
declamatorem egregium, qui manu propria
se peremit, alium Melam patrem Lucani poete,
qui Lucanus iussione Neronis venis incisis
obiisse legitur. Consultus vero nepharia Nero
ductus insania, ut in quadam hystoria licet apocrypha
reperitur, matrem occidi et scindi iussit ut vi-
deret qualiter in eius ventre fovebatur. Physici vero eum
de matris perditione arguentes dicebant:
Iura negant, fas prohibet ut filius ma-
trem necet, que ipsum cum tanto dolore peperit
et cum tanto labore nutrivit. Dixit Nero: facite
quibus. Nero: Facite ut ego me puero impregnari
et postea parere, ut quantus dolor matris
fuerit possim scire. Hanc enim voluntatem
concipiendi perceperat eo quod per urbem transiens
audierat [illegible] parturientem clamantem. Quidem
medici dicunt ei: non est possibile quia nec est
contra naturam, nec est scibile quia ratio non est consen-
taneum. Dixit ergo eis Nero: Nisi me facietis

puero impregnari et parere, omnes vos crudeli
morte faciam interire. Tunc illi cum ipso
potione ranam occulte ad bibendum — rana
dederunt et eam artificio suo in ventre
crescere fecerunt. Et statim venter eius
contra naturam non sustinens intumuit,
ut Nero se puero gravidum existimaret. Fa-
ciebantque eum servare dietam quam sciebant nutri-
ende rane convenire, dicentes
quod ipsum conceptum talia observare oporte-
bat. Tandem nimio dolore vexatus, me-
dicis ait: Accelerate tempus partus, quia languore
pariendi vix anhelitum habeo respirandi.
Tunc ipsum ad vomitum impotionaverunt
et ranam visu terribilem humoribus infectam
et sanguine edidit cruentatam. Respiciens
ergo Nero partum suum abhorruit et miratus
adeo monstruosum. Dixerunt medici: quia tam de-
formem fetum produxit eo quod tempus partus non
voluit expectare. Tunc ait: Talis ne ego fui
de matris egressus latebris? Et illam pre-
cepit nutriri et in testudine lapidea inclusam
[illegible] lateranis. Hec autem in chro-
nicis non leguntur, sed apocrypha sunt. Deinde
miratus qualis fuerat Troie succensio,
Romam per septem dies et noctes incen-
di fecit, quod ex altissima turri prospectans
letatus flamme pulchritudine atque carmen
Iliadis decantabat. Sic [illegible]
[illegible] tectis aureis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ipse auribus [illegible]
est. Ut ait Orosius [illegible] insania — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

illa catacumbas ut alibi dicitur. U-
tertia lamentatio lacrimis a latere na-
tura nomen accepit tempore sancti Cor-
nelii pape. Greci enim fideles apostolorum
corpora furati eaque asportabant sed
demones in idolis humanis dicta
coacti virtute clamabant: Viri Ro-
mani succurrite quia dii vestri auferun-
tur. Per fidelibus intelligentibus de apo-
stolis, gentilibus vero de diis, dicitur
utrumque adunata fidelium illos perse-
cuti sunt. Unde greci timentes apud cathacum-
bas apostolorum corpora in puteum pro-
iecerunt. Sed a fidelibus post modum
inde sunt extracta. Gregorius in registro
dicit quod tanta eos vis tonitrui atque
fulguris terruit ac dispersit ut ea apud
cathacumbas dimitterent. Sed cum
dubitarent que ossa essent sancti Petri et
que Pauli orantibus fidelibus et ieiu-
nantibus responsum de celo est: maiora
ossa predicatoris sunt, minora
piscatoris. Et sic ossa ad invi-
cem separaverunt et in suis ecclesiis que
eis constructe erant posuerunt. Ali-
i vero dicunt quod Silvester papa volens ecclesias
consecrare tam magna quam parva
ossa in lance cum magna reverentia
ponderavit et medietatem in alia
collocavit. De se Gregorius in dialo-
go quod meritis sancti Petri ubi eius corpus
quiescit. Vir quidam erat Agen-
tius nomine magne humilita-
tis et sanctitatis existens. Cum vero
quedam puella paralitica ibi
esset et per manus reptans
et dissolutis renibus et pedibus
corpus post se traheret diu a do-
mino sanitatem petiit. Cui beatus Petrus per visi-
onem astitit dicens: Vade ad A-
gentium ut ipse te saluti
restituet. Cumque illa per ecclesie

loca hinc illucque se traheret et cum diu eum
quereret investigare, vidit repente quem que-
sivit ei obviam quem querebat. Cui dixit: Pastor
et nutritor noster me misit ad te ut per te
a Deo ab infirmitate mea liberer. Cui
ille respondit: Si ab ipso missa es surge.
Apprehensaque manu eius erexit eam
ita ut illa tunc nullo vestigio remane-
ret plene sanata sit. In eodem
quoque libro ait Gregorius quod Gallia urbis
Rome nobilissima puella Symmachi
consulis ac patricii filia marito tradi-
ta intra unius anni spatium eius est mor-
te viduata. Que cum ad secunda thalami
vota et etas invitaret, elegit ma-
gis spiritalibus nuptiis copulari
a quibus nuptiis quidem ad eterna
gaudia pervenitur quam carnalibus
nuptiis que a letitia semper incipiunt
et ad finem cum luctu tendunt. Huic
quia nimis ignea conspersio corporis inerat,
ceperunt medici dicere quod nisi ad am-
plexus maritales rediret calore nimio contra
naturam barbam esset habitura
quod postea ita factum est. Sed illa nichil ex-
terius deformitatis timuit que interi-
orem sponsi speciem amavit. Nec timuit si
hoc in illa fedaretur quod a celesti sponso
non amaretur. Abiecto igitur se-
culari habitu apud ecclesiam sancti
Petri monasterio se dedit ibique
multis annis in simplicitate ora-
tionibus et elemosinis Deo servi-
vit. Tandem cancri ulcere per-
cussa in mamilla dum autem
ante eius lectum duo candelabra
semper lucere solerent quia velud
amica lucis non solum spiritales
sed etiam corporales tenebras
odio habebat vidit beatum Petrum
apostolum inter
illa duo candelabra ante eius

lectulum astitisse. Que ex amore
sumpte audacie exultanter et
dixit: quid est domine? deus meus,
dimissa sunt michi peccata
mea? Cui ille benignissimum ver-
tens vultum inclinato capite an-
nuit dicens: dimissa sunt. Ve-
ni. Et illa: rogo ut soror bene-
dicta veniat mecum. Et ille: non,
sed talis veniet tecum. Quod illa
abbatisse indicavit. Tertia die cum
illa defuncta est. In eodem etiam
super libro Gregorius ait quod
dum presbiter quidam vite ma-
gne sanctitatis ad extremum es-
set deductus, cum magna le-
ticia clamare cepit dicens:
bene veniant domini mei,
quod ad tantillum servulum vestrum
venire dignati estis. Venio, ve-
nio, gratias ago. Cumque hii
qui astabant quibus hec dice-
ret interrogassent, ille admiran-
do respondit: nonquid non vi-
distis hic sanctos apostolos Pe-
trum et Paulum? non videtis?
Cum vero iterum ut prius
repeteret, sancta illa anima a
carne soluta est. Dubita-
tur autem ab aliquibus utrum
utrum eadem die Petrus
et Paulus passi sunt. Autem
dixerunt enim quidam quod
eo die revoluto anno. Sed Je-
ronimus et omnes fere sancti
qui de hoc tractant in hoc concordant
quod eadem die et anno passi sunt,
et manifeste habetur ex epistola
Dionisii. Et Leo papa in
quodam sermone sic ait: non
enim sine causa factum putamus
quod una die uno

uno quoque loco unius tyran-
ni tolleraverint sententi-
am. In uno die passi sunt
ut ad Christum pariter perve-
nirent; uno loco ne alteri
Roma deesset; sub uno per-
secutore ut equalis cru-
delitas utrumque constrin-
geret. Dies ergo pro me-
rito, locus autem pro gloria,
persecutor decretus est
pro virtute. Hec Leo. Licet autem
eadem die et hora passi sint,
non tamen in eodem loco.
Passi sunt hec dicit ex eo quod
in diversis, et quod dicit Leo quod
eadem loco passi sunt hec
dicit ex eo quod dicit cum
Rome passi fuerint. De hoc
quidam versibus sic dicit:
Ense coronatur Paulus,
cruce Petrus, eodem sub
duce, luce, loco; dux Nero,
Roma locus. Item alius:
Ense sacrum Paulum, Petrum
lux, dux, urbs, cruce premit.
Hii autem eadem die pas-
si fuerint, ordinavit tamen
Gregorius ut ipsa die
specialius fieret officium ad com-
memorationem sollempnitatis
Petri, et in sequenti die com-
memoratio Pauli, tum
quia eadem die fuit
dedicata ecclesia sancti
Petri, tum quia maior
est dignitate, tum quia
prior conversione, tum
quia primatum obtinuit
Rome. De sancto
Paulo mmmmmmmmmmm
mmmmmmmmmmmmmmmmm

Paulus de ethimologia nominis

Paulus interpretatur os tube vel os eorum vel fonte lectum mirabilis electus vel electionis miraculum. Paulus a pausa quod est requies dei, modicus latine. Per hec sex privilegia notantur que habuit singulariter paulus. Primum fuit lingua fructuosa quia ab illirico usque ierusalem replevit evangelium, unde dicitur os tube. Secundum caritas viscerosa quia dicebat quis infirmatur et ego non infirmor, unde dicitur os eorum scilicet cordium, de quo ipse dicit: os nostrum patet ad vos o corinthii, cor nostrum dilatatum est. Tertium conversio miraculosa, unde dicitur electus mirabilis quia mirabiliter electus est et conversus. Quartum fuit manus operosa unde dicitur electionis miraculum. Magnum enim miraculum fuit quod elegit suis manibus sumptus acquirere et incessanter predicare. Quintum fuit contemplatio deliciosa quia raptus fuit usque ad tertium celum, unde dicitur domini requies quia in contemplatione exigitur requies mentis. Sextum fuit humilitas virtuosa unde dicitur modicus. De hoc autem nomine paulus tres sunt opiniones. Origenes vult quod semper fuit binomius et vocatus sic semper paulus et saulus. Rabanus vult quod ante dictus est saulus a saulo rege superbo, post conversionem vocatus est paulus quasi parvulus modicus et humilis spiritu, unde et nomen suum interpretatur dicens: Ego sum minimus apostolorum. Tertia beda vult quod dictus est paulus a sergio paulo proconsule quem ad fidem convertit. Passionem vero sancti pauli linus papa conscripsit.

De sancto paulo apostolo

Paulus apostolus post suam conversionem multas persecutiones passus est quas beatus hylarius enumerat breviter dicens: paulus apostolus in philippis virgis ceditur, in carcerem mittitur et ligno pedibus affigitur, in listris lapidatur, in yconio et thesalonica ab iniquis persequitur, in epheso bestiis datur, in damasco per sportam a muro deponitur, in ierusalem sistitur, ceditur, ligatur, insidiatur, in cesarea clauditur, criminatur, navigans in ytaliam periclitatur, romam veniens sub nerone iudicatur et occiditur. Hucusque hylarius. Apostolatum inter gentes accepit. Quendam contractum in listris erexit, iuvenem qui de fenestra ceciderat et expiraverat suscitavit et multa alia miracula fecit. Apud militenem insulam vipera manum eius invasit, sed nichil eum lesit, quam protinus in ignem excussit. Dicitur quod omnes qui de progenie hominis illius qui paulum hospicio suscepit nascuntur a venenosis nullatenus leduntur. Unde cum pueri nati sunt in cunabulis eorum serpentes ponunt ut probent si veri filii eorum sunt. Invenitur autem alicubi quod paulus est minor petro et quandoque maior, quandoque equalis, sed revera minor dignitate, maior in predicatione, equalis in sanctitate. Refert aymo quod paulus a pullorum cantu usque ad quintam horam manibus insudabat, deinde predicationi vacabat ita quod plerumque usque ad noctem sermonem protraheret, residuum temporis comestioni

De sancto paulo apostolo

cum compunctione et oratione sacramentum necessarium
erat. Remanens ergo Romae cum Petro unus
est in ipso confirmatus et eius audi-
entes ex de lege iudaeorum et fide christiano-
rum inter Paulum et iudaeos quod invenitur
non multum indecentur. Et sic Paulus
quo volebat libere ibat et libere praedica-
bat. Jeronimus in libro de viris illustribus
ait: xxv anno post passionem domini, hoc
est secundo Neronis, Paulus Romam vinctus mittitur
et per biennium in libera manens custodia
adversus iudaeos disputavit. Deinde a Ne-
rone dimissus evangelium in occidentis
partibus praedicavit. xiiii Neronis anno
eodem die quo Petrus crucifixus est capite
truncatus est. Jeronimus. Eius autem sapientia et re-
ligio ubique divulgabatur et ab omnibus ad-
mirabilis habebatur. Multos etiam de domo Ce-
saris sibi in amicitia copulavit et eos ad
fidem Christi convertit. Quaedam etiam scripta eius coram
Cesare recitata sunt et ab omnibus mira-
biliter commendantur. Senatus quoque de illo non medi-
ocriter alta sentiebat. Quadam vero die cum
Paulus circa vesperas in cenaculo solario prae-
dicaret, quidam iuvenis nomine Patroclus pin-
cerna Neronis, Caesari ad modum dilectus, ut Paulum
prae multitudine commodius audiret
fenestram ascendit et paululum dor-
mitando decidens expiravit. Quod au-
diens Nero plurimum de morte eius doluit et
statim alium in eius officio ordinavit. Pau-
lus per spiritum hoc cognoscens dixit astantibus
ut illuc irent et Patroclum Caesaris fami-
liarem ad se defunctum afferrent. Quem allatum
Paulus suscitavit et ad Caesarem cum sociis su-
is misit. Quem cum de morte lamentaretur
ecce Patroclus vivens adesse foribus
nuntiatur. Audiens Nero Patroclum vivum
quem paulo ante noverat mortuum plurimum
cor[de] expavit et eum ad se ingredi
recusavit. Sed tandem persuasu amicorum
intrare permisit. Cui Nero ait: Patrocle vivis?

Et ille: Caesar, et vere vivo. Et Nero: Quis te
fecit vivere? Et ille: Dominus Ihesus Christus rex
omnium saeculorum. Iratus vero Nero dixit: Ergo
ille regnabit in saecula et resolvet omnia
regna mundi? Cui Patroclus: Etiam, Caesar. Et
Nero eidem alapam dedit dicens: Ergo mili-
tas illi regi? Et ille: Utique militabo, quia
me a mortuis resuscitavit. Tunc quin-
que ministri imperatoris ei iugiter assistentes
dixerunt: Ut quid, imperator, prudentem iuve-
nem prudenter et veraciter respondentem caedis? Sed
et nos illi regi invictissimo milita-
mus. Quod audiens Nero eos reclusit in
carcerem, ut nimium torqueret quos
nimium ante dilexerat. Tunc omnes christianos
fecit inquiri et omnes sine interrogatione
per nimia tormenta puniri. Tunc Pau-
lus vinctus inter ceteros ante Neronem adductus
est. Cui Nero: O homo magni regis servus,
mihi autem vinctus, cur milites meos mihi
subtrahis et tibi eos colligis? Cui Paulus: Non
solum de tuo angulo milites colle-
gi, sed etiam de orbe universo. Quibus rex noster
donat ea quae numquam deficient et omnem ex-
cludent et omnem indigentiam largietur.
Huic si subiectus esse volueris salvus eris.
Tantaque eius est potentia ut veniat omnium
iudex et mundi huius figuram per ignem
resolvat. Hoc audiens Nero ira succensus est,
quia figuram mundi dixit per ignem
resolvendam, omnes Christi milites
iussit igne cremari, Paulum vero
tamquam maiestatis reum capite trun-
cari. Tanta autem christianorum tunc occisa est
turba ut populus Romanus palatium violen-
ter irrumperet et seditionem contra eum excitaret
moliens. Viri fideles in aperto procla-
mant: Pone modum, Caesar, tempera iussio-
nem. Nostri sunt quos perdis, Romanum tuentur
imperium. Tunc imperator timens edi-
ctum ut nullus christianos tangeret donec
imperator plenius de eis iudicaret. Quod propter

paulus itinere redeunte et aspectui
neronis oblatus. Cum vero nero
vehementissime exclamaret: tol-
le maleficum, decollate impostorem, non
sinite vivere immutatorem, aufer de super-
ficie terre mentium consensuum incanta-
torem. Ad quem paulus ait: Nero tempore mo-
dico patior sed in eternum vivam domino
ihesu christo. Nero dixit: auferte ab eo ca-
put ut me fortiorem regem suo intelli-
gat qui eum devicit et videamus si sem-
per vivere valeat. Cui paulus: ut sciatis me
post mortem eternaliter vivere, cum caput meum
prius abscisum fuerit vivus tibi apparebo.
Et tunc cognoscere poteris quia christus est
deus vite et non mortis. Hec dicens ad
locum supplicii ducitur. Cum autem duceretur dixe-
runt ei tres milites qui eum ducebant:
Dic nobis paule quis est ille rex
vester quem tantum diligitis quod pro eo magis
mori quam vivere eligitis et quale remunerationem
habebitis. Tunc paulus de regno
dei et pena inferni ad eos predicando
ipsos ad fidem convertit. Qui eum rogaverunt
eum ut liberum abire quo vellet dicebant. Ab-
sit inquit fratres ut fugiam. Non enim
sum fugitivus sed miles christi. Scio enim quod per
hanc mortem transitoriam ad vitam cis-
lo evadam. Mox autem ut fuero decollatus
viri fideles rapient corpus meum. Vos
autem locum notate et illucescente mane
venite. Invenietis autem iuxta sepulchrum
meum duos viros scilicet titum et lucam oran-
tes quibus cum dixeritis quare ad eos vos ipse
misi, ipsi vos baptizabunt et regni ce-
lestis facient consortes. Cum hoc loqueretur
misit nero duos milites ut viderent
si adhuc esset occisus. Et cum vellet eos
convertere illi dixerunt: cum mortuus fueris
et resurrexeris tunc credemus in hoc quod
dicis. Nunc autem cito veni et mortem
accipe. Cum autem ad locum passionis duceretur

l' carnificem

devicit

legitimus

in porta hostiensi, quedam matrona nomine
plantilla discipula pauli, que secundum dyonisium alio
nomine dicebatur lemobia, que forte bivio
nota fuit obviavit. Que flens se suis
orationibus commendare cepit. Cui paulus: vade
in pace plantilla eterne salutis filia, commo-
da mihi velum quo caput tuum tegis et inde
oculos meos ligabo et postmodum illud
tibi restituam. Cum ergo traderet irride-
bant eam carnifices dicentes: cur impostori
isti et mago tam preciosum pannum credi-
dimus ut ipsum amittas. Cum ergo ad
locum passionis paulus venisset ad orientem
versus et manibus in celum extensis diu-
tissime cum lacrimis patria lingua oravit
et gratias egit. Et post hec vale fratribus
dicens oculos de velo plantille ligavit
Et utrumque genu in terra figens collum exten-
dit. Et sic decollatus est. Mox ut caput eius a corpore
exiliens ihesus christus quem in vita sua
tam dulciter expresserat et tam crebro nomina-
verat ebrayce clara voce in sonum dedit. Nam
ihesum in suis epistolis christum vel ihesum vel utrumque
quingentis vicibus nominasse dicitur. Ex vulnere
unda lactis usque in vestimenta militis exivit
et postea sanguis effluxit. In aere
lux immensa emanavit. De corpore odor sua-
vissimus emanavit. Dyonisius in epistola ad
thymotheum de morte pauli sic dicit:
In hora illa tristicie plena frater mi di-
lecte dicente carnifice collum para, tunc beatus
apostolus suspiciens in celum munimento frontem
et pectus suum signo crucis, et dixit: domine mi
ihesu christe in manus tuas commendo spiritum meum.
Et tunc absque tristicia et compulsione
extendit collum et suscepit coronam.
Percutiente autem carnifice et amputante
pauli caput, tunc beatissimus explicuit
velum in ipso ictu et colligens proprium sangui-
nem in velo et ligavit eum et obvol-
vit et tradidit illi femine. Et rever-
so milite carnifici dixit lemobia: [...]

dixit

dimisisti magistrum meum paulum. Dixerunt
milites qui socio eius exivit in valle
pugillum et velo tuo velatam habet
eis. Cui illa: Vidimus ecce eum mihi in
cantinuit petrus et paulus induti veste
preclara et coronas fulgentes luce ra
diantes habentes in capitibus suis. Et pro
tulit velum sanguine cruentatum. et mo
stravit eis. Unde quia opus quod perfectus ce
diderunt domino et facti sunt christiani. Hec dionisius.
Audiens nero que contingerat vehementer
extimuit et hiis omnibus cum philosophis et
amicis loqui cepit. Dum invicem loque
rentur paulus ianuis clausis et coram
eis stetit ait: Cesar ecce paulus regis eterni
et invicti miles quem nunc crede quia non sum
mortuus sed vivus. Sed tu infelix eterna
morte morieris eo quod sanctos dei iniuste in
terficias et hiis dictis disparuit. Nero autem
immenso timore velut amens effectus quid a
geret ignorabat. Et suasu amicorum
eorum protheum et barnabam cum aliis solvit
et quo vellent ire permisit. Illi vero cum
tes ut loquitur magister acestus ad sepul
chrum pauli mane venerunt et duos
viros scilicet titum et lucam et quasi orantes et in
eorum medio paulum stantem viderunt. Qui
christus et lucas videntes vehementer ter
riti fugere ceperunt. Et paulus disparuit. Illi
autem post eos clamabant dicentes: non vos
persequimur sicut putatis sed a vobis bap
tizari volumus. Sic et paulus nobis dixit
quem nobiscum orantem vidimus. Hec illi au
dientes reversi sunt et cum magno gaudio
eos baptizaverunt. Caput autem pauli
quadam valle proiectum est et pre multitudine
aliorum qui interfecti fuerant et illuc proiecti
inveniri non potuit. Legitur autem in epistola
dionisii quod cum quadam vice fovea mun
daretur et caput pauli illuc cum aliis pro
iectis proiectum fuisset quidam pastor
illud in una virga levavit et iuxta caulas ovi
um fixit. Vidit autem pastor noctibus con
tinuis ipse et dominus suus super predictum ca
put lucem ineffabilem refulgere. Et
cum episcopo et fidelibus indicatum fuisset di
xerunt. Vere hoc est caput pauli. Egressus
igitur episcopus et universa fidelium multitudo
caput illud secum detulerunt et in ta
bula aurea illud ponentes illud cor
pori coniungere conabantur. Cui patriarcha
dixit: Nos scimus et multi fideles
occisi et eorum ossa dispersa sunt. Unde du
bito ne illud caput corpori pauli coniun
gere. Sed caput hoc ad pedes corporis pona
mus et omnipotentem deum exoremus
si hoc caput suum est convertatur ad corpus et co
niungatur. Quod dum omnibus placuisset et
posuissent caput corporis ad pedes pauli
posuerunt et cunctis orantibus et stu
pentibus corpus se vertit et in loco suo ca
piti se iunxit et sic omnes deum benedix
erunt et hoc esse caput pauli veraciter
cognoverunt. Refert gregorius in registro quod
quidam desperatus laqueum se suspendit. Tertio
mi pauli invocans semper dicebat: Adiu
va me sancte paule. Tunc astitit eidem
umbra quedam ortatus eum ac dicens:
Eya bone vir age quod agis moram
ne facias. Ac ille semper prius laqueum dice
bat: Beatissime paule adiuva me.
Expedito iam laqueo astitit alia
umbra tamquam hominis dicens illi qui hominem
hortabatur: Fuge miser nunc quia paulus
advocatus advenit. Tunc tamen
umbra evanuit et homo ad se re
diens et laqueum proiciens penitentiam
condignam accepit. Gregorius in registro
et cathenis vero pauli multa mira
cula demonstrantur. Et de ramentis
que ex limatione petunt a sacerdo
dotibus consecuntur et aliquibus petentibus
ita continue cathenis ramentis ipsis
exeunt. Ut nulla mora sit. Cum quibus

Ro precantibus dñi p[er] archeus ipsi li
ma d iac' tam no mee extreme no
optime ... me ad quoz e[pisto]la b[ea]ti d[omi]ni
mori pauli magri sui p[at]ris v[er]b[is]
deploratq[ue] dicens. cu[m] d[omi]n[u]s actis nunc
ac[tu]s et p[er]pue nunc sonitu lacrimar-
um plurem diebus ac noctibus lumi ca-
q[ue] ternitum e. cui[us] no[n] sauciet flet
et gemitu aut i[n] veste lugubri
et nunc angustie obstupescens car
et n[on] t[ra]ra[illegible] ecc[lesi]a[rum] et gl[ori]a
sedium ap[osto]lor[um] a nobis recessit et
nos orphanos de[re]liquit p[at]rum. q[ui] aggr[e]-
gati familiaris et q[ui] solator p[er]i-
pentium de[fe]cit nobis et utrius no[n]
i[n]venit. [illegible] p[ate]r. p[at]rum. doctor.
doctor[um]. pastor. p[astor]um. ab p[re]senti seculu
lam sepie. [illegible] pro [illegible]
[illegible] in [illegible] pauli dico
nobilissimi [illegible] ap[osto]li [illegible]
[illegible] et ho [illegible] p[ro] magno et
[illegible] d[omi]n[u]s et [illegible]
o[mn]es nos de[re]linquit. nos [illegible] et
indigentes et [illegible] temporibus
malignis et migravit ad xp[istu]m d[omi]n[u]m
d[omi]n[u]m suu[m] et amicu[m]. heu [illegible] thi-
mothee et dilecte mee [illegible]
timus. magri amator. [illegible]
te salvab. [illegible] ecce n. orphanus es [illegible]
et es [illegible] solus. Iam ne
[illegible] scelere [illegible] dicens
[illegible] fili [illegible] thimothe-
us [illegible] et tenebris
et [illegible] orphani [illegible] sa-
lemenc ad te ep[isto]le [illegible]
e [illegible] timus modice xp[ist]i ih[es]u. [illegible]
[illegible] dulcius [illegible] dicens
suscipite filium meum dilectum [illegible]
[illegible] et sig[illegible] eos q[ui]
[illegible] me p[at]re pa[illegible]
et in [illegible]
[illegible] dicit

bat. ue m[ihi] p[at]er fili mi. ue m[ihi]. ego [illegible]

bat. ue m[ihi] magr[e] mi. ue. ue m[ihi]. a[m]odo
cessavit et defecit [illegible] discip[u]lor-
um [illegible] et [illegible] nos
[illegible] nemo dictum e[st] [illegible]
doctores [illegible] et interroget eos q[ui]
nos regere oportet. [illegible] nob[is] [illegible]
[illegible] nob[is] eloquia d[omi]ni
n[ost]ri ih[es]u xp[ist]i. et eloquia d[e]i [illegible]
[illegible] filius [illegible] q[ui] p[ro]vian [illegible] p[ro]
sp[irit]uali [illegible] et nob[is]
e[st] [illegible] p[ro]vian [illegible] magn[illegible]
[illegible] sp[irit]ualibus qui collegerunt intellectu[m]
et sacram veteris et nove legis et colligen-
[illegible] ap[osto]lis [illegible] cui su[illegible]
et labor [illegible] fecit ei[us] [illegible] loc[illegible]
et lingua [illegible] et [illegible] placens
d[e]o suo. q[ui]s no[n] ploret et ululet
[illegible] qui [illegible] gl[ori]am et honore[m]
apud d[eu]m [illegible] male [illegible] trad[itus]
i[n] morte[m]. ve m[ihi] qui i[n] tunc [illegible] nulla
hora [illegible] corp[us] [illegible]
heu m[ihi] p[ate]r mi magr[e] et doctor no[n] [illegible]
[illegible] tali morte [illegible] q[ui]a quo
[illegible] requiete gl[ori]a [illegible] et laus [illegible]
[illegible] q[ui]s [illegible] noct[illegible]
[illegible] et [illegible] ple-
ctru[m] psalt[er]ii de[illegible] ecce [illegible]
ad d[eu]m [illegible] q[ui] [illegible] certo
[illegible] et corona
[illegible] [illegible] malo
[illegible] d[omi]n[u]m n[ost]r[u]m ih[esu]m xp[istu]m
[illegible] ap[osto]l[illegible] eius [illegible] et
[illegible] et solle[illegible]
[illegible] q[ui] [illegible] et [illegible]
[illegible] thimothee [illegible] dilexit. et toto
corde d[illegible] saul. dico. rege[m] et
ionathan i[n] vita sua no[n] [illegible] sepa[illegible]
i[n] morte et ego no[n] sum sep[illegible] a d[omi]no
magro meo [illegible] non [illegible]
nunq[uam] et [illegible] hic
no[n] erit [illegible] cognoscere dilec-
tor. [illegible] loquar [illegible] abeo

dic

elongatum est. Si in eo et tantus magna
ctā est sepius ab eis. Si doctor iohannes
quorum crisostomus vel de laudibus pauli
hec gloriosum apostolum mirabiliter commendat
sic dicens. Nil profecto erraverit qui pauli
animam quoddam insigne virtutum ac paradisum
spiritualem pauli animam nominaverit. Quia
et digna laudibus eius invenire est.
Omnia que enim in hominibus aia possidebat
et eam cuncta plene accumulata. Nec
solum hominum sed et quod est amplius an
gelorum. Nec tamen idcirco precurramus quin
pro viribus dicamus. Est enim hoc magni
laudis genus quod orationis copia vincit
superat et magnitudo laudandi. Siquidem
victum esse nobis gloriosius quam sepe in
aliis vicisse. Unde igitur oportunius laudandi eius sumemus
exordium nisi ob id primum in
ostendimus quod bona omnium possideret. Abel
obtulit sacrificium et inde laudatur. Sed si
pauli hostiam ad medium proferimus in medium
quantum celum a terra tantum superior apparebit. Siquidem
semetipsum per singulos dies immolabat
et tamen hostiam duplicem offerebat cum iam
de tantum in corpore mortificationem circumferebat
periculis omnes offerebat aut loues. Sed
semetipsum dupliciter immolabat. Nec hunc
contemptus sed totum orbem universum studuit
offerre. Qui terram ac mare grecam
ac barbariem omnem quam sole regionem
quo noluerit circuit et hominibus angelos
faciens quin immo ipsos homines qui ex
demonibus in angelos perfectos quidem
hinc hostie tempore est. Sed paulus gla
dio spiritus sancti immolavit. Et in illo gl
tam quod super celum locatum optulit. Sed
abel dolo germani occubuit. Paulus vero
ab eis interfectus est quos ab innumeris
malis eripiebat certe. Viris et enim
mias et quidem mortes recuperavit quot
dies vivere licet (si quis) enumerat. Si vero
se sed oblivis. Hic a multo seniore invadit

diluvio non archam compaginando
ex paginibus tabularum sed epistolas componendo
periclitantem universum orbem periclitantem
ex mediis fluctibus liberavit. Siquidem arca
in uno loco circumferebatur. Iste orbem
non complicandum nec dividendum accepit
et spiritus sanctus eius tabule. Precipue
hic suscipiens pene in idoneabilibus ani
libus similatores immitatores efficit
angelorum. Hunc autem illam vincit
archam quia illa corvum recipiens
corvum tantum emisit. Et includens
lupum feritatem eius mutare non po
tuit. Hic quoque accipientes milvos et sic
capiens fecit columbas. Et excludens
de eis feritatem mansuetudine spiritus
introduxit. Abraham miratur omnes
spiritus quia ad ipsius preceptum patriam atque co
gnatos relinquit. Sed quo paulo potest
equari cum non modo patriam. sed cognatos
sed ipsum quoque et mundum reliquit
immo et celum. et celum celi et hec
omnia christum suscipiendo despexit. Ut multis
periculis unum solum christi caritatem
requireret. Neque presentia neque in
stancia neque altitudo etc. Sed et abraham
in periculum se mittendo hominibus barbari
filium eripuit. Ac paulus universum
orbem de ipsa diaboli ex hostis manu immu
nitabilia pericula sustinuit. Ipsis quam mor
tibus innumeram securitatem aliis
comparat. Filium quo ad diem voluit
immolare. Paulus vero semetipsum
milies immolavit. Siquidem paterna
aliquis ad mirantur qui puteos ad se
fodens ob suum pro ac cluserit. Ac paulus
non puteos terreos lapidibus oblitos
sed ipsius corporis. Non solum sicut
ille cedebat. Sed eos et adhuc preter
lectis multum studebat. Et cum
tot erumpus obruebat. Ut fons cen
to etiam preberet magis ac plures ipse fluminis

filios esuriendo manauit de lon-
gissimo itinere atque paruam iacob sep-
tem annis et quia nouam illam que pauit
in uanum possit inuenire. preterea non tan-
tum annorum. Sed totius uite sue tempus in seruitio
sapientie tribuit non ad unius solum estum diei
et noctis gelu. Sed temptationes tam
le perpendens et nunc uerbis nunc ab
lapidibus saucius atque collisus tam
dampna illas pro illius capitis ouest
et dyabolicis fraudibus absorbebatur. Sed
et ioseph predicatur uirtute de corpore
eius et ego uereor ne iam ridiculus sit
seruus paulum laudante quem enim ipsum
magis ergo non solum humanorum testes corpo
rum perscrutari dixerunt. Sed omnia quoque que mente
ebat clam ac decora cernebat quid ad
nos similiter cuiusque desperarint
sed qui moriuntur prius ad mortem
mobiles permanebat semper. Job
hominis est enim ac dictum mirabile
et paulus non uisibus. Sed tamen. Sed animi
constanter magnitudine perdurans tandem
inuictus non tam galea sarmentum
uis resides. Sed in primis intelligibiles
hostis si frequenter incessens et magnis
diuisus temptationes iniurias et
uirtutes omni enim lapide collocabili
est quia non artubus et tam in iniuriis. Sed
iactatis fidelibus a fratribus et omnibus
ruinentur conprimitur ab omnibus acer
nalis et ille erat magis hospi-
talis et tam principalis. Sed quia ille in
perdebat etiam ante debilibus hac
ut alis morbidis exigebat illius
causa ad uenenum apetebatur. domus
huius ab ea uinculo tenebatur orbi
et ille quod quoniam et leones in uincu-
lis et eius in primis liberauit. Ipse non in
cum apostolus corpore suo tollitur defe-
sus factus indigentibus ministrabat
capillo illum commemoratis necessariis

in quo meis et his qui mecum erant
ministrauerunt manus iste. Sed et. Vnus
etiam multa seuos sanctus iob in feretris
dolores. Sed si paulus uila fame cru-
cias perculsum quasi deus ante admine-
ttas ab extraneis acerbo paruulus in orbe
be solicitudinem quam per eam in nationem
quam per scandalis ad singulos pre-
lat. uidebit quod omnes tam cuncto diuinio-
ria ista et seruum atque ad cunctatem
sumente traheret quam cum ille corporalis
uite paulus sustinuit quod cum uitne mo-
lestior de singulis cruribus quam lalentibus
mestitia consumebat. uni et niger
lacrimarum eius fontes non diebus solum
Sed et noctibus effluebant. omnes que mulie-
re presente uehementi affligebat
in singulis [illegible] qui et diceret filioli mei
quos iterum parturio. moyses pro iudeorum
salute deleri elegit de libro moy-
ses. Ipse cum ceteris optinuit perire. paulus non
perire non. in. per fratribus perire noluit
Sed ut saluarentur alii. iste de celo tam
tanta decidet. ille quod pharaoni. Ipse diui-
na die repugnat ille per diuina gente
ille per uincula orbe. clauditur non siduce
Sed sanguine iohannes in labris loquitur et mel
et siluestre sibi cauit. Sed paulus in medio me-
dio sic primum quod ad ille ultimo qui est tertius
sancte est et iohannes quod prius loquitur ac
melle silui uictus et huius ictu mili-
tare ex tenuit ac nectio quod indulgens
alio feruenti studio predicandi. Vnum
illius ad usus hodie cum ipsum iam
quidem consummata. Sed iste non unum aut du-
os aut tres sed inimici in mo longe te-
Se iuniores tyrannos restat ut pau-
lum ita angelis comparemus quibus magis
predicauit quia omnis cum deo obedientie
quod ad ministerium diceret qui potentes
uirtute facientes uerbum eius quia non
persona mittebatur quam in terra angelos

Sed quos christus et ministros suos ignem uo-
cat. Sed hi in paruulo possumus inuenire
qui uelut igniti ac christus tot tentamenta per-
currerunt ardenter et permanendo pergunt. Sed
nunc ad celum iste fortitus est. ut hic est
omnino mirabile quod talis uel salutis iuctus
et mortis in mirae ad hoc cuidant. cum
a nos sumus conspirati ne digni quomo
hodie uos omnia congregati nisi nunc numina
quem eorum preminebantur imitari. non
n. alia coniectus est. ut hic est omnino mira-
bile quomodo talis uel salute meruit et mortis sua
tamen ille nec dissimile nat animam
nec altum hiterius inde orle. Sed ieciunt
tamen eadem quod ignem sub eius et legibus
nunc et moribus auctos nec quod de homi-
nes. l. sunt ai uirtute misericordi nec
uos hic solus mille mirabile est quod sibi hui-
dum de nocturis eadem in non sensit
dolores pro uirtute susceptos. Sed tale
uirtute nimium priuicede prouenit non
uos cunde ipsi ea ne prorsum uicerit cum
mus quod ille complectens et sine pro modo dili-
gebat cuncta illa quam asperitate sua ui-
deret in prodire uerite totum tramite suum
diue perfectus cotidie celsior contidie
assurgebat ardentior et mire per natu-
re spiritus noua semper alacritate pergebat
quis contra mortem iam imminentem inde per
ad accionem delectacionis. qui gaudia
hos prouocabat dicens gaudete et gra-
tulamini. nisi in quibus ad confusionem et iniu-
rias que ob sedicionem dei studium sustinebit
magis quam ad honorum oblectamentum per
pabat. mortis pocius quam uite desiderium
afferens tamen pro tantis quod opulentie et
nullo amplius labores quam alii uerum
per labore ac more magis eligit
uolui tantum studiosius permanens a fine
tuos sed oraus quam alii aduersus hinc
uini illi fortudinis enicacy uenit de
minus offensa dei nec desiderabile illi

aliud eius in placere deo. semper quod idem
a quo mihi precari desiderabiliter nec
alias sui eorum non n. in dicas uiaes
et gentes extinctos profanas pluri-
mas potencias hic n. uo. a. amantium
filium reprimantur. Sed ea que pro salute
leceb. Sed michi est euidentis mirum a non
uideb. hic si quidem pullus dilectionis a-
gelorum in archangelorum dignitatem
nec quod hominum hic consumpsit qui re-
enim mas omnibus christi amore inebri-
ati hic …rem se cunctis preualent sub-
hic ex … in … son-
esse cupiebat. Sed ai ac dilectam magis
esse uel extremus minimo. et innominan-
tuorum quam summi hic nunc summos celi hono-
res abluunes hic n. eius illi uan-
um ac singulare tormini ab uacui-
tatem descendere hic illuenire gehe-
nalis sola pena hic in sinnia et colla-
da supplicia siue per sinum sermone
christi hic illi … inde hic regnum. hic
prouisio hic bona uidebat … tantis sic
despiciebat … anepi-
no tale … principe … tepu-
tyrannos … ac quod perses spiritus
furore uelud … est cunctis cru-
ciabat morte noniam cuiauis et
nullo supplicia a … puniebat
esse priorum. d. … per … eius sursum
decorabitur in … cathena mag-
que diademate coronatus. et n. uoc-
tus ante … in celo ac libera
uita recipiebatur et … aliis
uia decipiebat. et dolores non min-
quam pena … nemo
dolores loco … plurimorum … ad
illos et grauiter … quod … uobis
ea tristitia hic illi … maxima
uoluptatem maiore … ue-
ler ipse … dicebat … scandalizatur
et ego non uror. Sed in maiore quod dicat hic

inesse aliquam voluptatem. Ut enim
conflictorum vulneribus militantes a quibus solo-
nis accipiunt coronis flentibus relin-
quitur magis quam dolent condolere plurimum.
Sic et Paulus nocte ac die consolationem
accipiebat ex lacrimis. Nullus quippe
tanto affectu mala propria quanto il-
le deflebat aliena. Quid autem non illum
opinaris afflictum cum perditum defleret
populorum ubi illi salvi fierent ac-
torum gratia cupiebat excludi ne non
salvari illos in illo actibus extima-
batur quia semetipsum propter hunc gloriam
nam recte putabat esse conferre. Cum ferro.
Cui adamanti quid vero alia quis ap-
pellabit animam auream vel magis adamantinam
animam. Nam omni ferro adamantina
et fortior est auro gemmis quis pretio-
sior. Et alteram quidem materie firmi-
tate altera quidem materia firmitate al-
teram superabat preciositate. Cui igitur
vero ab aliquo anima comparetur quod quidem
omnino nulli. Quod si vel auro adamantis
fortitudo vel adamanti honor detur
auri tunc forte aliquo modo compar-
ebitur Pauli pectori me convenire. Sed quid
ego aurum et ad amantem ad illius mentem
adduco Pauli mundus si ex adverso ap-
pendatur tunc Pauli animam videbis appre-
Pauli ingenii pondus [illegible] mundo gra-
omnibus qui in mundo sunt Paulum dicemus di-
gniorem. Si igitur mundus eo dignus non est
sed forte vel celum sed illud quoque inveni-
tur vilius. Si enim non solum celum sed et [illegible] huius
ti celestis pro eo posuit animam. Quo
non magis Dominus quam [illegible] est legem
gnior Paulo quanto malicia totum
animam [illegible] est
digniorem. Non enim tantum nos diligit
Deus quantum a nobis ipse diligitur. Sed tanto est
suis quanto nec sermo sufficiat expli-
care. In paradiso sum amorum hinc deus

rapitur. Et in celum tertium [illegible]
nec minus invitus sic quidem Paulus incen-
gaudiens. Sic se gloriabatur in cunctis cum an-
gelorum societate fruebatur. Nam visibi-
ad hunc corporis colligatus illorum perfectione
gaudebat cantus quibus singularitatibus subdi-
tus in nullo inferior superioribus virtutibus ange-
te erat. Naturam enim [illegible] permutat exer-
docendo per violationem [illegible] vel de i-
corporis laboribus periculis quasi contempsit et [illegible]
tam celum possidens [illegible] per suos [illegible]
deserto et quis ipsis tamquam iam in corpore
virtutibus degens angelis [illegible] in semp[illegible]
vigilantes et angelis quidem se [illegible]
sanctum [illegible] commissa est. Sed ille
corpore [illegible] ipse gubernavit. Sed
Paulus universum orbem. Sic et aliquis
diligentissimus pater [illegible] filium [illegible]
[illegible] quanto magis [illegible]
[illegible] qui pulsatur tanto eius [illegible]
[illegible] et deflet [illegible] Paulus [illegible]
affligebatur [illegible] ad [illegible]
ta pietatis. Sed [illegible] namque [illegible]
[illegible] verberans et eius sanguine
[illegible] lacrimabatur et vehementer dole-
bat et pedis orabat [illegible] voluntas
de cordis mei et [illegible] vehementer quos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] desicca-
[illegible] eos [illegible] videre. [illegible]
sum in igne ferrum totum perfecto ignis
efficitur. Sic Paulus caritate succensus ef-
fectus est totus caritas quia communis
totius mundi erat pater [illegible] in amore homi-
num ipsos [illegible] parentes immo
et cunctos non tantum carnales sed et
spirituales patres sollicitudine ac pietate
[illegible] omnem eum [illegible] hominem [illegible]
[illegible] cupiebat [illegible] universum mundum
ipse genuisset. Sic omnes regno Dei [illegible]
[illegible] corpus et animam [illegible]
diligebat [illegible] in [illegible] immobilis
et circumferens [illegible] excelsior

pellibus contra universe progressi et
uix xxx annorum spatio romanos persas
et parthos et medos et indos et scitas et
ethiopes et sauromatas atque sar
racenos. Et omne prorsus hominum genus
sub iugo mitterent. Sicut et sic stipul
as atque fenum ignis in unguis sic omnia
demonum opera consumpsit paulo ui
sonante lingua et omni igne uehemen
tius irruente cedebant omnia que fugie
bant et demonum cultus et tyrannorum
mine et domesticorum insidie magis sed
sicut radiis solis orientibus et tenebre fu
giunt et ad ulta et fures foveis condun
tur et latrones recedunt et homicide
ad antra fugiunt omnia que lucida effici
untur et clara dum sol radiis illustrantibus
sic usque eminentissimum disseminante
paulo fugabatur error ueritasque redi
rebat ad uitam et alia dictu feda dese
cerunt atque consumpta sunt. Ideo igitur tan
tore paleam sicut per annos clam uo
mens hiuiatus flamma se egrediens res
plendens usque ad celum cum lumine conscen
dens ab his prorsus omnium sublevata de
cum oppinione inde clarius nec pericula ipsa
precellum aut impediunt potuerunt eius
ius uo tale est quod nullo se obsistere
consenescat ac deficit. tale est aut e diuerso
uirtutis stare quod multis impugnantibus
bus suscitatur et crescat. quin igitur ingentem
nostrum nobilitatum dominus eius sicut studiis
inueniri neque impossibile utinam pri
mum tale illi quale nobis corpus sunt. cum
tali tale idem illum teque sortiuntur
et quod ad illius unum est et de unius uir
di dona ineffabili cognoscere tantum
et eius erit de demonibus etiam. hic dico ca
a plus ad mirandi. cum paulus in
cum in periculis iuueniretur tendit car
gin potuit nec pericula fugere tim
ens. aut allas in presente uita oblu
docendi et tristis erat ualde desipi
elucet ob plurimam ad quam illum animi
conceptus euexit. denique quando incipiunt
hinc pericula fugiente non minus illum
quam ad mitteris quam consisteret periculis gaudii
opponitur. non. hic fortitudinis. in illud
est simplex. et quando indicis illum de se ipso
hunc congruente simul ad mireris ac
si uideris ideo ipsum decipere ut ei
illud humilitatis est. Ita enim magnus
immutatis magis ei uidebatur loquendo
de se quam tacendo laudem. quia si fecisset
illud circumspectior ille esset quam isti sermones
quos importune laudare didicimus
sibi. non gloriamus enim contemptus se omnes
fecerunt quod dum se humiliantes eos ab
stulisset. ampliusque nunc paulus per laudem
gloriando quam alii laudes proprias occul
tando nec tantum quantum pro beneficio suauem
tenebras celant quam ipse sibi prodidit. Etenim
grande malum de se ipso aliquid grande
dicere atque mirabile extremeque clemen
tie in nullam imminente necessitate
rerum et uiolentia necesse proprii laudi
bus uelle decorari non est sed diuini lauda
bilium iudicium potius insanie est. hic enim omni
mercede euacuatur laboribus quecumque
tamen et ei aliquis de se effert gloriosus
gloriosi est et insolentius se iactans
dicitur. illa tum uero nisi quae presentia causae
necessaria sunt fructui animatur
et multorum remedia cogitantes sic
fecit. et propter quod apostolus carnem in
laudes suas sic non compulsus est
maximeque dignitatem suam omi
serit. plura et eminentiora celauit. Re
manente nunc ad uisiones et reue
lationes domini prodeat. et cum tantum pro
fecisset ab his quod deo homines colloquatur
et uos nec prophetarum nec apostolorum
nullus hominum per eum ipse humilior
redderetur. ubi uis et plagas merite

vē dicē q̄ si in uerbis uanus e
tiā epl'ibz pro uoluntate nō solū
s inter homines uerum etiam uinus
et angelos erat. neque uero uenie
plagas reprehensione dignum ē
sz plagarum metu aliquid dignum pre
termittere committere. si quo n. quo plagis
timz cum iccirco nō uincitur. admi
rabilior uidetur quam ille qui nō timz
sic nec metuere culpabile ē. sz puido
re. Aut facere aut dicere eorum qz deo dis
plicent. hinc q̄ l' huius paulus uidetur
qz metu illi nacti neque uicit potius quam
nō sup nacie. Q si mortem timuit
nec tamen quod recusabat n. n. na
turam hic insinuantibz cumulosius ē
uo uinco ille mirabilis. hec q̄ intel
ligentiam nacte uoluntatis uirtute sa
tis. Q. sunt hec qui dicebat. in anch
eo sortio sepius. si uiga recusasse
pro predicationis officio elegit. a iudice
quod sustinuit offerri nō oportz inol
le eē ac resolutum. sz forte et
cum periculis robustum. neque n. attin
gere quicquam dz perclarus hi minus
fructuoso nisi parit. sic eidem uiter
tendere in mortem atque discrimina. Q
n. nō tam animo ē inter eos alios sunt
preditum. Et eius magis qz utile ē sic esse tam
s' qz tam loquens nō in gubernatorem
nō ad leuitas diminuere in ludo gla
diatorio certantium atque quam omnes
ad discrimina. et incertas parit atque
dispositio dz hic autem. nec enim qui
officium suscepit predicandi uerbi et pri
cipia perfecto maiora et aduersarios se
uiores. nec usque pro corporis solicitudine
certatio telum nature ipsorum animarum
premio in supplicio gehenne proponit
si uo inter eos aliquid quomodo sunt et
nolit dethitum parante nō. n. quoniam
maluimus sz irrationabiliter allocutio

flagitante negō quomodo. huic enim
affectui pro modus nobis creator in
uit condanientes animas atque resoluit
ab inertia atque desidia sustinentem. q
n. gladio aciem. ita mentium nostram
animum impositum. Et quo aliqui operibus
utuntur leuigantes. n. nō semper loco ex
sz quilla tempus eflagitat. cum uero. idoneo
adest. et illa necessaria ē. Ita et paulus
usus ē sepe affectu immoderate loq
uibz melior erat mansuetus. si a' meo erat
mirabile qz conuincus. uestibz atque
nubibz longe splendidior erat
diademate stellas et fulgentibz. cuius
uictus et pro te lucrum pelagus ducebat
ita gaudebat tamquam in maximum ipsum
ducens portum quod uero ingressus ē cum
uero cum sequentibus ē. sz in pestiferas
partes nec unum quidem die imotio
passus ē et quiete assistere sz in predicati
di ardore ipso igne ardentior nec per
culis iniunctis nec in missiones erubuit
Ea maiore ad miratione dignum est
quam esset andire. at uelocitas ad pugnam
sp' actum esse. et ignem quidam belli
aspirans in missis placabilem atque
flexibilem se prebebat. Iam senten
tia parentis praecepti feruentis non et
cursi ad tarsensium. dixit nunc prinum
deponi eum oportet. passus ē hu
ic gratia uita fratribus. ne predicationum
dinci usitatam et multis hinc accedentibus
tibz nec ad ipsum meminit perfecto
ne forte pauper hinc atque inops iul
torum salutis ab sederet. certum cum
hic ambulando pugnator magis eo
dum in fine uulnera fluente sanguine
et nec sic hostibz alia cederet. sz
stantem fortius hastas qz imbuit
et a talis ictibz in adnisa commouere
nec uo dolori parcere maiori ab
si dubio tanto duci alacritate stude

lium qui factum est in puteo. videntes
enim illum ignem chachemus. et in
chos incenderunt. per diametrum videntes et vi
nacem et ai. ubi autem ipsos omone
capientem maiorem prestito fiduciam colli
gebant. id est significantes aiq in corpe
es estribus consideantes in vinculorum
hnidant ander et sine timore ppu
di locum. tunc clorem alacritatem et
ignem implebant ac nehemias in adu
tnos ferebant. sic enim ignis in divisas
plurimas macias mactens angeli ma
gis. et incendium sortitur. sic et sing
ranli quibus qui sunt ad montem adsce
os omnino transferebant. inpugnatores ch
eius publici spirituale hunc esstactebant
igni. quare ipsos eum gaudi flammantia
gerebant. hec ille. **De septem filiis**

Septem fratres filii inclite fili
cere felicitatis quorum
nomina hec ianuarius felix philippus
silvanus alexander vitalis et martialis
hos omnes cum matre iussit imperator anto
ninus publius prefectus ad se vocari. sue
suasit que ut ipsa et filiorum suorum
misereri deberet. que ait neque blanditiis
tuis potero allici nec terroribus frangi
secura enim sum de spiritu sancto quem habeo quod te
stalo vivacem melius vincam occisa.
et quia ad filios ait videte filii mi
liam celum est sursum aspicite lumen
ibi vos christus expectat. fortiter pro animabus
pugnate et fideles vos in christi amo
re exhibete. quod prefectus audiens eam
alapis cedi iussit. Cumque gloriosa mater
cum filiis in fide constantissima perman
erent. omnes matre vidente exquisiti
te diversis sunt suppliciis interempti.
hanc beatam felicitatem vocat gregorius plus
quam martirem. que septies passa est in sin
gulis filiis et octavo in corpore proprio. gregorius in omelia
ait beata felicitas que credendo extitit

ancilla christi predicando facta est et ma
ter christi. Septem quippe filios sic post
se timuit in carne relinquere vivos
sicut carnales parentes solent me
tuere ne mortuos premittant. genuit
spiritu quos amore carnis genuit mundo.
filios suos quos carne sua genuit non
videre sine dolore non poterat morientes
videre. sed erat in ea vis amoris interior
que dolorem vinceret carnis. recte ergo hanc
feminam ultra martirem dixerim quae
toties nihil in eis est et desideranter ex
tincta. dum in multiplici martirio non ap
tinuit ipsa amore intra primam vi
ta. que et amore christi solam suam mortem
etiam in omnibus sustinuit. passi sunt circa annum domini cx.

(margin:) ut predicando spiritu deo pareret quos carne pepererat mundo

De sancta Theodora

Theodora nobilis mulier
et speciosa apud alexandriam
tempore zenonis imperatoris
virum habebat divitem et timentem
deum. diabolus autem theodore invidens sancti
tatem quendam divitem in illius concupiscen
tiam incitavit qui eam crebris nuntiis
et muneribus molestabat ut ei asse
ntiret. sed illa nuntios respue
bat et munera contempnebat. tantum
autem eam molestabat quod ipsam quie
tem habere non permitteret et pene defi
cere videbatur. tandem quandam magam
ad eam misit que eam ut viro illo
misereretur et ei consentiret plurimum
orabat. cumque diceret se coram deo
tantum grande peccatum numquam
committere malefica adiunxit dicens omnia quae
in die fiunt novit deus et sic. et ma
leficia que ad vesperascente tem
pore sole occubitum deus minime
novit. dixit quoque puella malefice
itane veritatem dicis. et illa veri
tatem dico. decepta puella verbis ma
lefice dixit ei ut vesperascente viro
ad se venire faceret et voluntatem suam

compleret. Que cum uno recubuisset, ille ve-
hementer exultans hora qua ei dixerat ad
eam venit, secumque coivit et ab-
scessit. Theodora autem ad se penitus rediens
amarissime flebat et faciem suam
percutiebat dicens: heu me, heu me,
perdidi animam meam, destruxi et sper-
num decorem mei. Vir autem eius domum
rediens et uxorem suam sic deso-
latam et merentem videns causam nes-
ciens eam consolari nitebatur, sed illa
nullam consolationem recipere volebat. Ma-
ne autem facto quoddam monasterium sanctimoni-
alium adiit et abbatissam interroga-
vit an deus quoddam grave delictum quod die
ad vesperas fecerat cognosceret. Cui illa:
Nichil deo abscondi potest, quia deus
scit et videt omne quod fit quacumque hora.
Illud commissum et flens amare dixit:
da mihi librum sancti evangelii ut sortem mihi eligam.
Mentem aperiens et aspiciens reperit: quod scripsi
scripsi. Rediens igitur domum dum
quadam die vir suus abesset comam
precidit et vestimenta virilia induens
ad quoddam monasterium monachorum quod per
XVIII miliaria distabat festinavit
et ut inter monachos reciperetur petiit et
quod petiit impetravit. Interrogata de
nomine dixit Theodorum nominari. Illa omnia
officia humiliter faciebat et eius servitium
omnibus gratum erat. Post aliquos igitur
annos abbas fratrem Theodorum vocavit
et ut boves iungeret et oleum de civita-
te afferret precepit. Vir autem eius plurimum
flebat timens ne cum viro alio recessis-
set, et ecce angelus domini dixit ei: surge mane
et sta in via martyris Petri apostoli
et que tibi obviaverit ipsa est uxor
tua. Ecce autem Theodora cum camelis venit
et virum suum videns et recognoscens
intra se dixit: heu me, bone vir meus,
quantum laboro ut eripiar a peccato quod

fecit in te. Cum autem appropinquasset, salutavit
eum dicens: gaudeas, domine mi. Ille autem
penitus non cognovit. Sed cum diutissime
expectasset et se deceptum clamaret, facta est
vox ad eum dicens: ille qui hesterna
te salutavit uxor tua erat. Tante autem
sanctitatis erat beata Theodora ut multa fa-
ceret miracula. Nam et hominem a bestia
laceratum eripuit et suis precibus suscita-
vit, ipsamque bestiam insecutus male-
dixit et illico mortua corruit. Diabolus autem
sanctitatem suam ferre non valens ei appa-
ruit dicens: meretrix pre omnibus et adultera,
relinquens virum tuum huc venisti ut
me contempneres? per virtutes meas ac-
utas suscitabo prelium et si tibi fecero
crucifixum negare non dicas quod ego sum.
Ipsa autem signum crucis edidit et protinus
demon evanuit. Redeunte autem ea cum
camelis et in quodam
loco hospitata fuisset, puella quedam
ad eam venit nocte dicens: dormi me-
cum. Quam dum respueret, ivit ad alium qui in
hospitio illo iacebat. Cum autem eius venter
intumuisset et de quo concepisset interroga-
retur, ait: monachus ille Theodorus dormivit
mecum. Facto igitur puero ad abbatem
monasterii miserunt. Abbas Theodorum incre-
pat et ille se indulgentiam petit. Qui expulit
eum et puerum imposuit, et de monasterio exiens per
septem annos extra monasterium
mansit et de lacte pecorum
puerum nutriebat. Diabolus autem tunc per visionem
in specie viri sui visitavit eam
et dixit: Quid hic agis, domina mea? Ecce lan-
gueo pro te nec aliquam consolationem recipio.
Veni igitur, lux mea, quia si cum alio ia-
cuisti, hoc tibi indulgeo. At illa credens suum
virum esse dixit ad eum: non plus tecum ma-
nebo, quia filius Iohannis militis concubuit
mecum et volo agere penitentiam de eo quod in
te peccavi. Et cum oraret, statim evanuit.

et demonem fuisse cognovit. Altera igitur
vice dyabolus volens eam terrere formam sibi
induens ferarum terribilium ad eam descen-
derunt. Et vir quidam eos incitans
dicebat: comedite meretricem hanc. Illa
autem oravit et evanuerunt. Altera vice
multitudo militum veniebat quorum princeps
precedebat et eum ceteri adorabant dicen-
tes: Theodora surge et ado-
ra principem nostrum. Cui illa: dominum deum
meum adoro. Quod cum principi nunciatum
fuisset, iussit eam adduci et tot cruciati-
bus affligi ut mortua putaretur. Et post-
modum omnis turba evanuit. Altera vice
vidit ibidem aurum multum, quod signans
illud refugit et deo se recommendavit.
Altera vice vidit quendam canistrum
plenum omni genere ciborum ferentem et
dicentem: dicit princeps qui te cecidit:
tolle et inde, quia nesciens fecit. Illa
se signavit et protinus evanuit.
Completis autem vii annis, abbas penitentiam
eius considerans, eam revocavit et
consensu fratrum monasterium introduxit. Cum-
que duos post annos laudabiliter peregisset,
puerum accepit et cum illo in cella sua
clausit. Quod cum abbati relatum fuisset, iu-
ssit quosdam monachos ut diligenter aus-
cultarent quid inter se loquerentur.
Illa autem puerum amplexans et deoscul-
ans dixit: fili dulcissime, tempus vite
mee breve est. Relinquo te deo, ipsum patrem
et adiutorem habe. Fili dulcissime, ie-
iuniis et orationibus insistas et fratribus
devote servias. Et dicens hec spiritum tradi-
dit et in domino feliciter obdormivit
circa annum domini cccclxx. Quod puer cernens plu-
rime flere cepit. In ipsa autem nocte visio abbati
monstratur in hunc modum: supparabantur ma-
gne nuptie, et veniebant ordines
angelorum et prophetarum et martyrum
et omnium sanctorum, et ecce in medio eorum muli-
er sola ineffabili gloria circumdata et
venit usque ad nuptias et sedit super
lectum et omnes circumstantes adorabant
eam. Et ecce vox dicens: hec est abbas
Theodorus, qui falso de puero accusatus
est. Vii tempora super eam mutata sunt et
castigata est quia cubile viri sui
coinquinavit. Excitatus ergo abbas
cum fratribus ad eius cellam venit
et ipsam iam defunctam invenit. Et
intrantes et discooperientes ipsam
esse feminam invenerunt. Misit abbas
pro patre puelle que eam infamaverat
et dixit illi: vir filie tue mortuus
est. Et auferens vestimentum mulierem
esse cognovit. Factus est igitur timor mag-
nus super omnes qui hec audierunt. Angelus autem
domini abbati locutus est dicens: Surge velo-
citer, equum ascende et in civitatem vade
et si quis tibi obviaverit, assume
eum et adduc. Cum autem pergeret, quidam
vir currens sibi obviavit. Quem cum abbas
interrogaret quo curreret, ille ait:
uxor mea defuncta est et vado
videre eam. Et assumpsit abbas virum
Theodore in equum et venientes plu-
rimum fleverunt et ipsam cum laudibus
sepelierunt. Vir autem Theodore in locum(?)
sue cellam accepit et ibi(?) perma-
nens tandem in domino obdormivit. Puer
autem Theodore nutricem secutus omnium
morum honestate pollebat, ita quod
mortuo abbate monasterii et ipse in ab-
batem unanimiter est electus.

Margareta dicta **de ethymologia**
a quadam preciosa gemma **nominis**
que margarita vocatur. Que gemma
est parva et candida et virtuosa. Sic
beata Margareta fuit candida per virginita-
tem, parva per humilitatem, virtuosa per
miraculorum operationem. Virtus autem
huius lapidis dicitur esse contra sanguinis ef-

effusionem quod cordis passionem et
ad spiritus confortationem. Sic beata Margareta habuit
in se virtutem contra effusionem san-
guinis per constantiam quia in suo mar-
tyrio constantissima extitit, contra cordis
passionem, id est demonis temptationem
per victoriam, quia ipsum dyabolum superavit, ad
spiritus confortationem per doctrinam, quia per suam
doctrinam multorum animos confortavit
et ad fidem Christi convertit. Eius legendam
Theotimus vir eruditus scripsit. De

Sancta Margarita

Margareta de antiochia
antiochie filia fuit
theodosii gentilium patriarche-
lis. Nutrici traditur et ad annos discre-
tionis veniens baptizatur et ob hoc patri exosa
plurimum habebatur. Quadam igitur die dum
iam annum XV attigisset et cum aliis
virginibus oves nutricis custodiret,
Olibrius prefectus inde transiens
et puellam tam speciosam
considerans mox in eius amore exarsit
et ministros ad se eam mittens dicens:
Ite et eam comprehendite et si libera est
est, ipsam in uxorem accipiam, si ancilla
est, in concubinam habeam. Cum igitur sibi
eius conspectui presentata esset, de gene-
re suo et nomine et religione requisivit.
Illa autem se genere nobilem et nomine
Margaretam et religione christianam.
Cui prefectus: duo prima recte con-
veniunt, quia et nobilis haberis
et margarita pulcherrima probaris, sed ter-
cium non convenit, ut puella tam pulchra
et nobilis deum habeat crucifixum. Cui
illa: Unde scis Christum crucifixum fuisse?
Et ille: ex libris christianorum. Cui Margareta: cum
in legendo Christi penam et gloriam reperiatis,
erubescendum est vobis ut unum credatis et al-
terum denegetis. Cumque illa assereret eum spon-
te pro redemptione nostra crucifixum asseren-
tem et in eternum vivere affirmaret,

iratus prefectus eam in carcerem mitti
iussit. Sequenti die ad se eam vocari
fecit et ei dixit: Vana puella, miserere
pulchritudinis tue et deos nostros adora
ut bene tibi sit. Cui illa: Illum adoro cui
tremit terra, mare formidat, aer et
omnes creature timent. Cui prefectus: nisi mihi
consentias, corpus tuum faciam lacerari.
Cui Margareta: Christus se tradidit pro me in mor-
tem, et ego pro Christo mori non for-
mido. Tunc prefectus iussit eam in ecu-
leum suspendi et tam crudeliter
lacerari quod sanguis de eius corpore tan-
quam de fonte purissimo emanaret. Fle-
bant autem qui aderant et dicebant: O
Margareta, vere te dolemus quia corpus
tuum tam crudeliter lacerari
conspicimus. O qualem amisisti pulchritudinem
propter tuam incredulitatem. Iam nunc saltem
crede ut vivas. Quibus illa: O mali
consiliarii, recedite et abite, hec enim carnis
cruciatio est anime salvatio. Dixitque ad presidem:
Impudens canis et insaciabilis leo, in carne
potestatem habes, sed animam Christus reservat. Prefectus
autem clamide faciem cooperiebat nec tan-
tam effusionem sanguinis videre non po-
terat. Deinde eam deponi fecit et eam
in carcerem recludi iussit, et mira clari-
tas ibi refulsit. Dum esset in carcere, oravit
dominum ut inimicum cum quo pugnaret
visibiliter sibi demonstraret, et ecce draco
immanissimus ibi apparuit. Qui dum eam devo-
rare impetum faceret, signum crucis dedit et il-
le evanuit. Vel secundum alibi legitur: os super
caput eius ponens linguam super calcaneum
porrigens ipsam protinus deglutivit,
sed dum eam absorbere vellet, signo crucis
se munivit et ille draco virtute
crucis crepuit et virgo illesa exivit.
Quod autem dicitur quod eam devoravit et crepuit
in speciem hominis se mutavit ut eam deciperet;
orationi se dedit et dum surgeret dyabolus

ad eam accessit, et manum tenens
dixit: Sufficiat tibi quod fecisti, iam nunc
cessa de mea persona. Illa autem eum per caput
apprehendens et sub se in terram prosternens
et supra cervicem eius dextrum pedem po-
suit dicens: Prosternere, prosternere, superbe demon,
sub pedibus femineis. Demon autem cla-
mabat: O beata Margareta, superatus sum. Si iu-
venis me vinceret, non curarem, ecce
autem a tenera puella superatus sum et in
hoc plus doleo quia pater et mater tui amici mei
fuerunt. Illa eum cogit ut diceret
cur venisset. Christianos enim multipliciter temptare
quod sibi naturale odium contra esset contra virtuo-
sos, et quamvis ab eis sepe repel-
latur, tamen desidiose ad decipiendum insi-
stit. Et quia invidet homini de feli-
citate quam ipse amisit, quam nisi recu-
perare non possit, ipsam tamen aliis aufer-
re contendit. Addiditque quod Salomon in-
finitam demonum multitudinem
in quodam vase inclusit, sed post mor-
tem eius ignem de illo vase demones
emittebant et homines lu-
crum magnum esse thesaurum putantes vas
confregerunt, et demones exeuntes
aerem impleverunt. Hoc dicto virgo pe-
dem levavit dicens: Fuge, miser. Et statim de-
mon evanuit. Secura igitur efficitur,
que principem vicerat, ministrum pro-
cul dubio superaret. Sequenti ergo die
convenientibus populis in iudicis presentia
et sacrificare contempnens exuta est,
et eius corpus facibus ardentibus comburitur,
ita ut cuncti mirarentur quomodo tam te-
nera puella tot posset tormenta tolerare.
Deinde ligari in vase magno pleno
aqua ipsam ligatam fecit, ut pena varia-
ta augeretur vis doloris, sed subito terra mota
cunctis videntibus virgo illesa egreditur. Tunc
quinque milia hominum crediderunt et

pro nomine Christi capitalem acceperunt
sententiam. Prefectus autem timens ne aliqui
converterentur, velociter beatam Margaretam decollari
precepit. Illa autem orandi inducias pe-
tivit (?) et pro se et suis persecutoribus
necnon et pro eis qui eius memoriam age-
rent et se invocarent devote oravit,
addens ut quecumque in partu peri-
clitans se invocaret, illesam prolem
emitteret. Factaque est vox de celo quod
se noverit in petitionibus exaudi-
tam. Et surgens carnifici dixit: Frater,
tolle gladium tuum et
percute me. Qui percutiens caput eius
uno ictu abstulit, et sic martyrii
coronam suscepit. Passa est autem xiii
kal. iulii (?) sicut in eius historia inveni-
tur. Alibi legitur quod iii idus iulii. De hac virgi-
ne quidam sanctus (?) sic ait: Plena
fuit timore Dei, iustitia predita, re-
ligione cooperta, compunctione perfu-
sa, honestate laudabilis, patientia sin-
gularis, nihil quod esset contrarium christiane reli-
gionis inveniebatur in ea. Odio
patris suo (?), dilecta Ihesu Christo. xc.

Alexius fuit filius **De sancto Alexio.**
Eufemiani viri no-
bilissimi Rome et in aula im-
peratoris primi, cui tria milia pueri
assistebant, qui zonis aureis
cingebantur et vestimentis sericis
induebantur. Erat autem Eufemianus pre-
fectus nimis misericors et singulis diebus
in domo sua tres mensas parabat
orphanis, peregrinis, viduis et
egenis, quibus sollicite ministrabat et
hora nona cum viris religiosis
cibum in timore Domini capiebat. Cuius
uxor nomine Aglaes eiusdem religi-
onis ac propositi erat. Cum autem filium
non haberent ad preces tamen suas dedit eis
Dominus filium, post quem deinceps in

cessitate viue fuit maiorum tradic'
q' pri libalib; disciplinis cu omnib;
phie artib; ipse floreret. Cu[m] iā ad pu
bertatem etatē venisset, puella q' de do
mo īpiali eligit'. & s' i cōiuge copla
retur q' nox ingt' cō sponsa susceperit
secretu silēcia. Tūc scs iuuenis cep'
sua' sponsam indi timore instruere ac
ptēm ad ūginitatis pnocare pudo
rē. Deinde anulu suu aureu et capud'
balthei quo cingebat' s' suando cōi
dic. D. suscipe h' et sua. donec dō pla
cuit & dō sit int' nos. post h' sba sua
accipiens ad mare discessit. Ascēdes
q' occulte nauē. venit leodiciam deuēit
inde q; p'gens medicā ciuitatē syrie
p'fect' ē ubi ymago dn̄i nr̄i ihu xp̄i sin
humano ope facta in sȳndone he
bat'. Que puemens omnia que secu de
tulerat. pauperib; distribuit & uesti
menta vilia induens cū ceteris paupi
b; in atrio dei genitricis marie sedē
cepit. de elīs vero quantu s' sufficere po
terat s' retinebat. cetera uo aliis pau
perib; erogabat. ac p'e de recessu filii
plurimu ingemuscens. p' vniūsas mū
di p'tes pueros suos misit q'eu iq'
rerent diligent'. quorum dum aliq' ad
ciuitatē edissam venissent, ab eo cog
niti sunt. Sz ipsi eū minime cog'ūnt
et eid' cū ceteris pauperib; elem' tribuit.
Qui illas accipiēs dō grās egit di
cens: grās t' ago dn̄e q' aspicisti
ut elim' me recipe fecisti. vniūsa'
piū pauci mo' atq' mat' valeam
q' repti mat' q' sua ad recessus
sui saccum ī panno ito cubicli strau
ens uigilās lamitables noctes duca
dicēs: hic sp' in luctu manebo donec
recupauo filiu meu. Sponsa uo ad
socrum suam dix': donec audiā de spō
so meo d' assimo ād adiuinci tibi

solitaria manebo tecu. Cu q' alexi'
i p'da eccl'a xvii ānis in dī s'uicio pmā
sisset, ymago tandē bē uginis q' ī eccl'e
custodi ēē dix': Fac intrare hoiēz dī q' regno
dignus est celorum. et sps dī req'escit s'
eum. nam orō eius sic incēsu in cōspec
tu dī ascendit. Cum āt custos de quo
nam diceret ignoraret, iterum dix' ei il
le q' sedet foris i atrio ille ē. Tūc cu
stos festinus exiit. et ipm in eccl'am i
troduxit. q' facto dum cunctis innotes
ceret ab hoīb; neuian cepisset humana
gl'am fugiens inde recessit et leodicia
venio ibi nauē ascēdens cū in tharsī
cilie uellz pgere dispensante dō nauis
aueniens pulsa i romam portu deuenit
Quo ueniens alexi' ait intra se in domo
pris mei ignot' manebo ne alicui
honerosus ero. prem q' aplulans rede
unte in ciuitatē obseq'tum circumdan
ob uiam huic. et post eum clamare cep'
Serue dī me pegrinu i domo tua recipi
& de micas m̄se tue me nutri faciās
ut tui quoque pegrini dignē dō miseri.
Quod audiens pat' ob amorē filii sui
eum suscepit iussit & locum ppriu i domo
sua tribuit. et alimenta de mensa s' q'oti
die ministri ppriu delegauit. Ipe
aute' in orōnib; pseuerabat & corp' suu ie
iuniis et uigiliis macerabat. famili
aut domus ipm illudebant & deridebant
et aquā necē suā sup eum effundebant
q'tr' fatigabant. Sz ipe ad omnia pa
tiens valde erat. per xvii q' ānos
in domo pris sic ignot' p'mansit.
Videns q' p' spm q' appinq'ret t'min'
vite sue cartulam cū atramto petiit
et totu ordinē vite sue ī ea cōscripsit.
Diuīca q'. post missaru sollēpnia i
scō ierio. vox de celo in somnio. veni
te ad me oms qui laboratis & honerati
estis & ego reficiam vos. Quo au

dientes omnes pectora sua. Tunc ce-
ciderunt et ecce vox facta est dicens: quere-
te hominem dei ut oret pro Roma. Querenti-
bus illis et minime invenientibus iterum
dictum est: in domo Eufemiani querite.
Requisitus ille se nichil scire de hoc dice-
bat. Tunc imperatores Archadius et Ho-
norius una cum pontifice Innocentio ad
domum predicti viri venerunt. Et ecce mini-
ster Alexii ad dominum suum venit dicens:
vide domine ne ille sit peregrinus tuus qui ma-
gne vite et patientie homo est. Currens ergo Eufemi-
anus eum defunctum reperit et vultum
eius tamquam angeli rutilantem vidit
voluitque cartam quam in manu habebat
accipere, sed nequivit. Exiens ergo hec
imperatoribus et pontifici retulit. Qui il-
li ad eum intrantes dixerunt: quamvis
peccatores simus, regni tamen gubernacula geri-
mus et curam huius universalis regiminis pastoralis.
Da ergo nobis cartam ut sciamus que in ea
scripta sunt. Et accedens pontifex cartam
in manu accepit et ille statim
dimisit, fecitque eam legi coram omni
populo et multitudine. Pater autem eius Eu-
femianus audiens nimio timore concus-
sus obstupuit et factus exanimis resol-
utis viribus in terram decidit. Cum ergo
aliquantulum rediisset, vestimenta sua scidit,
cepitque canos capitis sui evellere, bar-
bam trahere ac diu se ipsum carpere ac
super filii sui corpus corruens exclamabat:
heu me fili mi, cur me sic contristasti et
per tot annos innumeros dolores et gemi-
tus ministrasti. Heu me miserum qui vi-
deo te senectutis mee custodem in gra-
bato iacentem et non loquentem mihi. Heu mihi
quam consolationem de cetero habebo. Mater
autem eius hec audiens quasi leena
rumpens rete ita scissis vestimentis crine
coma dissoluta ad celum levabat
et cum pre nimia multitudine ad sacrum
corpus adire non posset, clamavit di-
cens: date mihi viri aditum ut videam
filium meum, ut videam consolationem anime me-
e, qui suxit ubera mea. Et cum pervenisset ad
corpus incumbens super illud clamabat: heu
me fili mi, lumen oculorum meorum, quare sic
nobis fecisti? Quare tam crudeliter nobiscum egisti?
Videbas patrem tuum et me miseram
lacrimantes et non ostendebas te ipsum
nobis. Servi tui te iniuriabant et susti-
nebas. Et iterum atque iterum prosternebat
se super corpus eius et nunc brachia su-
per illud extendebat, nunc manibus vultum
angelicum contrectabat osculans et cla-
mabat: plorate mecum omnes qui adestis,
quia per XIX annos eum in domo mea ha-
bui et non cognovi quod unicus filius
meus esset. Servi enim ei convitiabantur et ala-
pis eum percutiebant. Heu me quis da-
bit oculis meis fontem lacrimarum ut
plangam die ac nocte dolorem
anime mee. Sponsa quoque eius induta
veste Adriatica plorans accurrit dicens:
heu me quia hodie desolata sum et ap-
parui vidua. Iam non habeo in quem prospiciam
nec in quem oculos levem. Nunc ruptum
est speculum meum et periit spes mea.
Amodo cepit dolor qui finem non habet.
Populus autem audiens hec lacrimabili-
ter flebat. Tunc pontifex cum imperatoribus
posuerunt corpus in honorato feretro
et duxerunt in mediam civitatem
et nuntiatum est omni populo hominem dei
inventum quem tota civitas querebat, et omnes obvi-
am currebant. Si quis autem infirmus
corpus illud sanctissimum tangebat
protinus curabatur, ceci visum recipie-
bant, demoniaci liberabantur et omnes infirmi
quacumque infirmitate detenti tacto
corpore sanabantur. Imperatores autem
tanta mirabilia videntes ceperunt
per se cum pontifice lectum portare ut a…

lumen
quare

Et sinente sanctum corpus pervenire ad ecclesiam · et plebs a pecunie amore seposito

corpori ipsi sanctissimi venerabiliter ab eodem correctio. Tunc imperatores iusserunt copiam auri et argenti in plateis spargi ut turbe occursum amore pecunie se ponerent, magis ac magis ad sanctissimum corpus intenderent. Et sic cum magno labore ad templum sancti Bonifacii martyris inde perductum est, et illuc per vii dies in laudibus dei persistentes operati sunt monumentum ex auro et gemmis et lapidibus preciosis, in quo sanctissimum corpus cum magna reverentia collocaverunt xvii die mensis iulii. De ipso autem monumento tam suavissimus odor emanavit ut omnibus videretur aromatibus plenum. Obiit autem xvi kal. augusti circa annos domini ccclxxxxviii.

De sancta praxede

Praxedis virgo fuit soror sancte Potentiane, que quidem fratres fuerunt sancti Novati et Thimothei, qui ab apostolis fide eruditi sunt. Et hec cum persecutione fervente multorum corpora sanctorum sepelissent et facultates suas pauperibus erogassent, tandem in pace quievit circa annos domini clx sub Marcho Antonino imperatore.

De ethimologia nominis

Maria interpretatur amarum mare vel illuminatrix aut illuminata. Per has tres intelliguntur tres optime partes quas elegit, scilicet pars penitentie, pars contemplationis interne et pars celestis glorie. De qua triplici parte intelligitur quod dixit dominus: Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Prima pars non auferetur ratione finis, que est consecutio beatitudinis. Secunda ratione continuitatis, quia contemplatio vie continuatur contemplatione patrie. Tertia ratione sue eternitatis. Inquantum igitur elegit optimam partem penitentie dicitur amarum mare, quia ibi multam amaritudinem sustinuit, quod patet quia tot lacrimas fudit quod inde pedes domini lavit. Inquantum elegit optimam partem contemplationis interne dicitur illuminatrix, quia ibi tam avide hausit quod postmodum effudit, hausit lumen quo ceteros postmodum illuminavit. Inquantum elegit optimam partem celestis glorie illuminata est, quia nunc illuminatur perfecta cognitione in mente et illuminabitur claritate in corpore. Magdalena interpretatur manens rea vel magdalena interpretatur munita vel magnifica, per que innuitur qualis fuit ante conversionem, qualis in conversione et qualis post conversionem. Nam ante conversionem fuit manens rea per obligationem ad penam eternam. In conversione fuit munita per armaturam penitentie: optime enim se munivit armis penitentie, quot enim in se habuit oblectamenta tot de se reperit holocausta. Post conversionem magnifica fuit per gratie superabundantiam, quia ubi habundavit delictum superabundavit et gratia.

De sancta maria magdalena

Maria magdalena a magdalo castello cognominata, clarissimis orta natalibus utpote que ex regia stirpe descenderat. Cuius pater Sirus, mater Eucharia nominabatur. Hec cum fratre suo Lazaro et sorore sua Martha Magdalum castrum, quod est duobus miliaribus a Genezareth, et Bethaniam, que est iuxta Ierusalem, et magnam partem Ierusalem possidebat, que tamen omnia taliter inter se diviserunt ut Maria Magdalum, a quo et Magdalena nomen accepit, Lazarus partem Ierusalem, Martha Bethaniam possideret. Cum igitur Magdalena deliciis corporis se totam exponeret et Lazarus militie plus vacaret, Martha prudens partem sororis et fratris et suam strenue gubernabat et militibus et famulis suis ac pauperibus necessaria ministrabat; omnia tamen post ascensionem domini vendiderunt et ad pedes apostolorum pretium posuerunt. Cum igitur Magdalena divitiis habundaret, quia voluptas rerum affluentie comes est, quanto divitiis et pulchritudine sple-

diuit. tantum uoluptati corpus suum substituit. Et ut staret ... unde iam nomine proprio perdito peccatrix consueuerat appellari. Cum Christus illic et alibi predicaret, illa nutu inspirata diuino ad domum Symonis leprosi ubi audiuit eum discumbere properauit, et non audens ut peccatrix inter iustos apparere, retro secus pedes domini mansit, pedes eius lacrimis lauit, capillis tersit et unguento precioso perunxit, nam incole regionis illius propter uehementissimum solis ardorem unguentis et balneis utebantur. Cum Symon intra se cogitaret quod si hic esset propheta sciret a qua tangeretur, nequaquam mulieri peccatrici se tangere permitteret, dominus illum de superba iusticia arguit et mulieri omnia peccata dimisit. Hec est illa Maria Magdalena cui dominus tam magna beneficia contulit et tanta signa dilectionis ostendit. Septem ab ea demonia expulit, in suo amore eam totaliter accendit, et familiarissimam sibi constituit, hospitam suam fecit, procuratricem suam in itinere habere uoluit, eam semper dulciter excusauit. Nam excusauit eam apud phariseum qui dicebat ipsam inmundam, et apud sororem suam que dicebat eam ociosam, et apud Iudam qui dicebat eam prodigam. Lacrimantem uidens lacrimas continere non potuit. Eius dilectione quatriduanum fratrem suscitauit, eius amore Martham sororem suam a fluxu sanguinis quem VII annis passa fuerat liberauit. Eius meritis Martella sororis sue famula ... illud tam benignum et dulce uerbum loquens: beatus uenter qui te portauit et cetera exclamans dicere digna fuit. Nam secundum Ambrosium illa fuit Martha et hec eius famula. Hec est inquam illa Maria Magdalena que domini pedes lacrimis lauit, capillis tersit et unguento precioso perunxit, que in tempore gratie sollempnem primam penitentiam

fecit, que optimam partem elegit, que ad pedes domini sedens uerba eius audiuit, que domini caput perunxit, que iuxta crucem in domini passione fuit, que unguenta parauit ut corpus eius ungeret, que a monumento discipulis recedentibus non recessit. Cui Christus resurgens primo apparuit et apostolorum apostolam fecit. ¶ Post ascensionem igitur domini XIIII anno a passione eius cum iam dudum Stephanum occidissent et ceteros discipulos a Iudee finibus eiecissent, diuersas gentium discipuli adierunt regiones, uerbum domini seminantes. Erat tunc cum apostolis beatus Maximinus unus de LXXII discipulis domini, cui a beato Petro Maria Magdalena fuerat commendata. In hac igitur dispersione beatus Maximinus, Maria Magdalena, Lazarus frater eius, Martha soror ipsius et Martella pedissequa Marthe necnon et beatus Cedonius qui cecus natus fuerat a domino illuminatus, simul omnes hii et plures alii christiani ab infidelibus in nauem missi sunt in pelago et sine omni gubernatore expositi ut omnes simul mergerentur. Diuino tandem nutu Massiliam aduenerunt, ubi cum nullos qui eos uellent recipere hospitio inuenissent, sub quodam porticu que fano gentis illius preerat morabantur. Cumque beata Maria Magdalena uideret populum ad fanum confluere ut idolis immolaret, assurgens uultu placido, sereno, lingua discreta eos ab idolorum cultura reuocabat et Christum constantissime predicabat, et admirati sunt uniuersi pre specie, pre facundia, pre dulcedine eloquentie eius. Nec mirum si os quod tam pie et tam pulchre pedibus saluatoris oscula fixerat ceteris amplius uerbi dei spiraret odorem. Post hec uenit princeps prouincie cum uxore sua ...

xiiij

hitoa

prole pro diis immolaret. Cum igitur
magdalena Christum predicans sacrificia dis-
suaderet. post hec elapsis aliquot
diebus apparuit in visu magdalena
illi matrone dicens quare cum tanta
habundans sanctos dei fame et frigore
mori permittis. adidit quod nisi maritum suum
marito suo persuaderet ut sanctorum in-
opiam sublevaret. Illa autem viro suo in-
dicare timuit visionem. Sequenti igitur noc-
te eidem similiter dicens apparuit. sed adhuc
viro suo indicare neglexit. Tertio
autem intempeste noctis silentio apparuit
frendens et vultu igneo ac si
tota domus arderet. et ait dormis tyranne
membrum patris tui sathane cum coniuge tua
vipera que noluit indicare verba
mea. quiescas inimice crucis Christi
diversis ciborum generibus replesti ven-
trem tuum ingluvie. et sanctos dei fame et
siti perire permittis. iaces in palatio
pannis involutus sericis. illos desola-
tos et sine hospitio vides et preteris
te sic inique non sic evades nec impune
feres quod tamdiu eis benefacere distulisti.
Sic locuta est et abscessit. Cum ma-
trona evigilans suspiraret ac tre-
meret viro suo eadem de causa suspirante
ait domine vidisti ne somnium quod vi-
di. vidi inquit et admirari non
desino quid inde facere oportebit. Cui
mulier utilius est ei obtemperare
quam iram dei sui quem predicat incurrere.
Ideoque hospitio receperunt et eis neces-
saria ministraverunt. Cum ergo quadam die Ma-
ria magdalena predicaret predictus princeps
ei dixit putas posses defendere fidem
quam predicas. Cui illa. equidem illam defen-
dere paratus sum utpote cotidianis
miraculis et predicatione magistri mei
petri qui rome presidet roboratam. Cui
princeps cum coniuge dixit ecce dis...

potuerit obtemperare parati sumus sicut deo
quem predicas nobis filium impetrabis. Propter hoc
quoque magdalena non cessavit. Tunc beata
magdalena pro ipsis dominum exoravit ut eis filium
dare dignaretur. Cuius preces dominus exau-
divit et matrona illa concepit. Tunc
vir eius cepit velle proficisci ad beatum
petrum ut probaret si ita esset de Christo pre-
dicatum sicut vidit se habere. Cui uxor
vero eius quid est domine putas ne si-
ne me proficisci. absit te enim recedente re-
cedam te veniente veniam te quiescente
quiescam. Cui vir ait non sic fiet domi-
na quia cum sis gravida et in mari pericula
sint infinita de facili periclitari posses
domi igitur quiesces et possessionibus
nostris curam impendes. At illa in hoc
femineum nec mutavit ferventem morem
et provoluta pedibus eius
quod petebat tandem optinuit. Maria
ergo humeris eorum signum crucis imposuit
ne antiquus hostis eos in aliquo itinere
impediret. Navem igitur omnibus necessariis co-
piosissime onerantes et cetera que habebant in
marie magdalene custodia relinquentes profe-
cti sunt. Iamque unius diei et noc-
tis cursu consummato cepit mirum in modum
mare intumescere ventus flare. Fit
omnis et matrone gravida
et debilis tanta undarum fluctuum
concussione gravissimis angustiis urgetur
imminente quo mea hora dolores partus invol-
vit inter angustias ventus et procellas
peperit filium parientes expiravit. Natus
igitur parvulus palpitabat et mamillarum
matris nutrimentum querens solatia lamentabiles
dabat vagitus. proh dolor natus
est infans vivus et matricida effectus
mori eum convenit quia qui sibi nutrimentum
alimenti. quid faciet peregrinus cum uxorem
mortuam videat et parvulum lugubriter querentem
vocibus mamillas matris appetere lamentabiliter

Itaque plurimum ei dicebat: Heu heu miser, quid facies? Filium vivum desiderasti et matrem cum filio perdidisti. Nautae autem acclamabant dicentes: Proiciatur in mari hoc corpus, cum quia in simul peribimus? Quia dum vivit nobiscum haec tempestas non cessabit. Et cum corpus apprehendissent ut illud in mare iactarent, peregrinus ait: Et si nec mihi nec matri parcere volueritis, misereamini saltem parvuli vagientis. Sinite modicum et expectate si forte mulier prae dolore in extasim posita adhuc valeat respirare. Et ecce non procul a navi quendam collem aspiciunt, quo viso utilius esse crediderunt corpus et parvulum illuc deferri quam devorandum marinis beluis ad devorandum dari. Et vix prece et precibus extorsit ut illuc applicarent. Et cum illic prae duritia fodere non potuissent, in secretiori loco collis clamide superposita corpus collocavit et parvulum mamillis eius apponens cum lacrimis ait: O Maria Magdalena, cum ad perditionem et infortunii mei cumulum Marsiliae partibus applicuisti, cur infelix ad monitionem tuam hoc iter arripui? Petisti a deo ut mulier mea conciperet, hac de causa periit. Ecce enim concepit et pariendo mortem subiit. Conceptum autem nascitur ut pereat, cum non sit qui enutriat. Ecce quod prece tua obtinui, tibi enim omnia mea commendavi et deo tuo commendo. Si potens est, memor sit animae matris et prece tua misereatur ne pereat natus. Tunc clamide sua corpus cum parvulo circumquaque operuit et postmodum navem ascendit. Cum ad Petrum venisset, Petrus ei obviam venit, qui viso signo crucis humeris eius affixo, quid esset et unde veniret sciscitatus est. Qui omnia ei per ordinem narravit. Cui Petrus: Pax tibi sit, bene venisti et utili consilio credidisti, nec moleste

ferens si mulier tua dormit et puer cum ea quiescat, potens est dominus cui vult donare data auferre ablata restituere et merorem tuum in gaudium commutare. Petrus autem ipsum in Ierosolimam duxit et ad omnia loca in quibus Christus praedicavit et miracula fecit, locumque in quo passus est et in quo celos ascendit, eidem ostendit. Cumque de fide a Petro diligenter fuisset instructus, biennii spacio iam elapso navem ascendens repatriare cupiebat. Cumque navigantes deo disponente iuxta collem in quo corpus uxoris cum parvulo positum fuerat pervenirent, quos prece et pretio ad applicandum eos induxit. Parvulus autem idem a beata Maria Magdalena incolumis conservatus frequenter ad litus maris procedebat et idem, ut puerorum mos est, cum lapillis et glareis ludere consueverat. Et cum applicuissent, vidit puerum more solito in litore maris cum lapillis ludentem et quid hoc esset admirari non desinebat. De scapha ergo parvulus et nunquam tale quid videns expavit et ad solitam matris recurrens ubera occulte sub clamide latebat. Peregrinus autem ut magis manifestius videret illuc accessit et puerum pulcherrimum matris ubera sugentem invenit et accipiens puerum ait: O beata Maria Magdalena, quam felix essem, quam mihi cuncta prospera advenissent, si mulier respiraret et mecum in patriam redire valeret. Scio equidem, scio et procul dubio credo quod tu quae puerum dedisti et eum in hac rupe per biennium pavisti, poteris matrem prece tua pristinae reddere sanitati. Ad haec ista mulier respiravit et quasi a somno evigilans dixit: Magni meriti es beata Maria Magdalena et gloriosa quae in partus mei

quam videt

p̄sul' obstetricis inveni officium et i
omnib; necessitatib; ancille tue
s'vicium implevisti. quo audito pe
g'nus ad montem ait. vivit ne uxor
mea dilecta. Cum illa vivo ecclesiam
et vivit puero de peg'natione de qua
et cum venisset neio. et sic bis petre
sed duce et omnia loca ei monstrab;
quo passus est mortuus et sepultus
et alia plurima loca ostendit sic et ego
vna. Cum b'i ma. magd' duce et co
mite nobis sim. et singula loca que xpe
ri et conspecta memorie commendatam et
magnes omnia loca. et immaculag'
viri vidit adeo plene expliavit
no nec macticlo demanet. Tunc
peg'nus recep' coniuge et prione
nes levi' conscendit. Et paulo post
mariale petrib; applicarunt et eg'
ssi invenerit beatam ma. magd' con
sius discipul' predicantem. et pedib;
eius cum lac'imis provolutus omnia que
eis acciderunt narravimus. et ab
maximino bapt'. suscepit. Tunc
civitate marsilie omnia ydolorum templa
destruentes xpi ecclesias construxerunt
et beatum lazarum in eiusdem civitatis epi
scopum unanimiter elegerunt. Demum divino
nutu ad aquense civitatem venerunt. et
populum illum ad fidem x'i. pertinentia
miracula adduxerunt. Ubi et b'is ma
ximinus ibi epm ordinatus. Interea b'a
ma. magd' intne supne contemplationi
desiderans heremum petivit et i loco
angelis manib; preparato p. xxx. a
nos incognita mansit. In quo nec
loco aquarum nec fluenta nec arborum
nec herbarum erant solacia. ut ex
h' manifestaret q' redemptor ni
quaquam t'renis refectionib;. sed tam
celestib; epul' disposuit satiari
reco. Ac die vii. horis canonicis

ab angelis in ethera elevabatur et caele
stium agminum gloriosos cantus corporalib; et
auribus audiebat. Vnde diebus singul'
his suavissimis dapibus satiata et
inde per eosdem angelos ad locum proprium revo
cata corporalib; alimentis nullatenus indige
bat. Sacerdos q'dam solitariam vitam
agere desiderans ad .xii. stadia loco eius
vicinam sibi cellam locavit. Die quadam sacer
dos p'dcus sacerdotis oculos aperuit et cor
poreis oculis evidenter aspexit qualit'
angeli ad p'dictum locum in quo b'a ma
ma. morabatur descenderent et elevarent eam in
ethera et levabant ac post horae spatium
ad eundem locum cum divinis laudibus redeunt.
Tunc volens sacerdos cum ad mirabi
bilioris veritatem agnoscere creatorem suo
precibus commendans se ad p'dictum locum audac
cia devotione properabat. Cum autem ad iactum
lapidis appropinquaret cepit ei
crura dessolvi et timore validissimo
precordia medullitus anhelare. Quare
retro rediens, ambulandi usum cruribus
pedibus suis plenarie sed si iterum ad
te ad p'dictum locum accedere conaretur, tantum
eum languor corporis et hebetudo mentis
supplicabat. Intellexit igitur virtute illa
procul dubio celeste esse sacramentum ad quod ac
cedere non poterit humanum experimentum. In
vocato igitur salvatoris nomine exclama
vit. Adiuro te per dominum, ut si homo es
alia ratione habitans in hac spelunca
verum mihi respondeas et dicas
michi veritatem. Cumque hoc terrio repetisset
b'a magd' ei respondit. Accedas propius et om
nia que desideras a me tua scire poteris
veritate. Cumque ille tremens usque ad mediu
spacium itineris appropinquasset ait ad eum: Me
mini ex eum de maria illa nota
rissima peccatrice que pedes salvatoris
lavit lacrimis tergens et capillis ab eo
et suorum delictorum veniam promeruit.

Cui sacerdos memini, et plus quam xxx annorum spatio evoluto quod haec fuerit femina sanctissima. Ego, inquit, sum illa quae per xxx annorum spatium omnibus hominibus incognita permansi, et sicut heri et hodie vidisti, sic diebus singulis angelicis manibus in aethera levata coelestium agminum dulcissimam iubilationem septem vicibus per singulos dies corporeis auribus audire promerui. Et quia dies adest quod me de hoc mundo migrare oportet, vade ad beatum Maximinum et dicas ei quod die resurrectionis proxima, eo tempore quo ad matutinum surgere consuevit, oratorium solus ingrediatur et me illic angelorum ministerio inveniet adductam. Sacerdos autem vocem eius velud vocem angeli audiebat, neminem autem videbat. Festinus igitur ad beatum Maximinum adiit et cuncta per ordinem enarravit. Tunc sanctus Maximinus nimio repletus gaudio salvatori immensas gratias retulit, et illa die ac hora ut sibi dictum fuerat oratorium solus ingressus vidit beatam Mariam Magdalenam adhuc in choro angelorum stantem in medio eorum quibus adducta fuerat. Erat autem a terra quasi duorum cubitorum elevata, et in medio angelorum stans expansis manibus dominum exorabat. Cum autem beatus Maximinus ad eam accedere trepidaret, illa conversa ad eum ait: accede huc pater, ne fugias filiam tuam. Et appropinquante illo, sicut in libris ipsius legitur, ita vultus dominae ex continua visione angelorum radiabat ut facilius radios solis quis intueri posset quam eius faciem. Convocato igitur omni clero et sacerdote praedicto, corpus et sanguinem domini ab episcopo Maria Magdalena cum multa lacrimarum inundatione suscepit, deinde toto corpore ante altaris basim prostrata sanctissima illa anima migravit ad dominum. Post cuius egressum odor tantae suavitatis remansit ut per vii fere dies ab ingredientibus oratorium sentiretur. Cuius sanctissimum corpus beatus Maximinus diversis aromatibus condiens honorifice sepelivit, et post mortem suam iuxta eam se sepeliri praecepit. Egesippus vero sive, sicut quidam libri habent, Iosephus satis concordat historiae praedictae. Dicit enim in quodam suo tractatu quod Maria post ascensionem domini pulvere et tedio quod habebat nullum virum videre volebat, sed postquam ad Aquense territorium venit, in desertum abiit et xxx annis ibi incognita mansit. Ubi ut dicit qualibet die septem horis ab angelo in aera elevabatur. Addidit etiam quod sacerdos ad eam veniens repperit eam in cella clausam, qui ad eius petitionem sibi vestem porrexit, qua induta cum eo ad ecclesiam veniens et communione percepta elevatis manibus iuxta altare in pace quievit. Tempore Karoli magni anno domini dcclxix Gerardus dux Burgundiae cum de uxore sua filium habere non posset, largiter erogabat pauperibus et ecclesias et monasteria construebat. Cum igitur Vizeliacense monasterium construxisset, ipse et abbas monasterii monachum cum decenti comitatu ad Aquensem civitatem direxit ut si posset beatae Mariae Magdalenae reliquias inde transferret. Veniens igitur praedictus monachus ad praedictam civitatem, quam funditus a paganis destructam reperit, casu quoddam invenit sepulchrum. Cuius sepulchrum marmoreum demonstrabat quod corpus beatae Mariae Magdalenae repositum intus erat in sepulchro, eius sepultura erat miro modo

sculpta

iubilatio

magd

Nocte igitur illud effugere cupiens assumptis reliquiis ad hospitium deportavit. Nocte ipsa ante noctem eidem monacho apparuit beata maria magdalena dicens: noli timere, sed coeptum opus perficere. Rediens igitur cum ad medium leucae a monasterio venisset nullo modo de reliquiis moveri potuit donec reverenter abbas cum monachis cum processione honorifice suscepit. Miles quidam qui singulis annis ad corpus beatae mariae magdalenae venire consueverat ipse in bello occisus est quem dum in feretro parentibus plorarent et magdalenae pias querelas opponerent quod devotum suum sine confessione et poenitentia mori permisisset. Tunc subito cum defunctus fuisset stupentibus cunctis surrexit et sacerdotem ad se vocari praecepit. Cum autem devote confessus fuisset et viaticum recepisset protinus in pace quievit. Navis quaedam viris et feminis onusta naufragium patiebatur. Una autem femina cum esset praegnans et se in mari periclitari conspiceret magdalenam in quantum poterat inclamabat devovens quod si meritis suis ab ipso naufragio evaderet et filium pareret ipsum eius monasterio condonaret. Statimque femina quaedam venerabilis habitu et aspectu eidem apparuit quae eam per mentum arripiens aliis periclitantibus ad ripam illaesam perduxit. Ipsa autem postmodum filium pariens votum suum fideliter adimplevit. Asserunt quidam mariam magdalenam sponsam fuisse iohannis evangelistae quam duxerat, tunc quidem ipsum Christus de nuptiis vocavit et ex hoc indignata quod sponsum suum sibi abstulisset abiens omni voluptati se dedit. Sed quia congruum non erat ut vocatio iohannis sibi occasio fieret damnationis ad poenitentiam misericorditer convertit, et quia a summa delectatione carnali eam removit, ideo summa delectatione spirituali quae est in dei amore prae ceteris eam implevit. Quidam de iohanne quidem fatentur quod eum ad dulcedinem suae familiaritatis prae ceteris decoravit quia ab eadem delectatione eum removit, haec autem a quibusdam frivola reputantur.

Vir quidam oculorum lumine privatus cum ad monasterium vizeliacum ad visitandum corpus beatae mariae magdalenae veniret et suus ei ductor diceret se ecclesiam iam videre, ille magna voce [exclamavit]: O sancta maria magdalena utinam aliquando merear videre ecclesiam tuam. Statimque eius oculi sunt aperti.

Quidam dum sua peccata in sua manu in cedula scripsisset eam sub pallio altaris beatae mariae magdalenae posuit rogans ut sibi indulgentiam impetraret. Qui post modicum cedulam accipiens peccata sua de ipsa cedula omnia deleta invenit.

Quidam dum ob pecuniae exactionem in compedibus teneretur crebro in suum adiutorium mariam magdalenam invocavit. Et ecce quadam nocte speciosa sibi apparuit vincula frangens et ostia reserans sibi ut fugeret imperavit. Qui se absolutum videns protinus inde aufugit.

Clericus quidam de flandria stephanus nomine in tantam flagitiorum ruinam inciderat quod omnia exercens flagitia ea quae salutis erant non solum non facere sed nec audire volebat. In beatam mariam magdalenam ei nec ex toto dormienti nec ex toto vigilanti tamquam mulier formosa lugubres gerens oculos hinc duorum angelorum dextra levaque sustentata praesidio apparuit ei et dixit: Stephane quid est quod mihi indigna meis meritis facta rependis? Cur labiorum meorum instantia nulla compunctione moveris? Ex quo enim in me

devotionem magnam habuit et vigilias ieiunabat et festum colebat. Dum igitur eius tumulum visitasset maria magd. nec

minor

devotione

de inuocatione ihesu cepisti. pro te semper
clementem deum orauit. Sed ingere gratias et peni
te. nam ego te defendam donec deus hunc te
consolatus. Ille igitur mox tantam gratiam
in se infundi sensit quod seculo abrenunci
ans religionem introiuit. et perfectissime
uite finit. Manens morte uita est. magi
ster feretrum. Cum angelis assistere et
eius animam quasi columbam candidam
cum laudibus in celum sustulisse. De ethi mo nominis

Apollinaris dicitur ab apollens et naris. quasi
pollens uir
tutibus in naribus. ut a pollo quod mater uni
bilis et naris. per quod intelligi discretio
que inuenabit discretione uir. Vel ab a
quod est sine et polluo tores. sine pollutione
uicius sine pollutione uiciorum. De sancto apollinari.

Apollinaris sancti petri discipulus
ab eo de roma rauennam
missus est. ubi uxorem tribuni
sanauit ipsum cum uxore et eius familia
baptizauit. quod cum iudici nuntiatum est ab
eo apollinaris protinus accersitur. ductus quod
est ad templum iouis ut ibi immolaret. Cum
diceret sacerdotibus idolorum aurum et argentum
quod ante idola appensum melius pauperibus dari
quam demonibus sic appendi. protinus ca
pitur. et fustibus cesus semiuiuus relin
quitur. ac a discipulis collectus est in domo cuiusdam
uidue .vi. mensibus refouetur. Inde autem
uenit ad ciuitatem classensem ut quendam
nobilem mutum curaret. Cum autem
domum ingrederetur. puella quedam spiritu im
mundo habitis exclamauit dicens. Recede
hinc serue dei. nam faciam te ligatis
pedibus de ciuitate extrahi. quam apollinaris
increpans protinus exire coegit. Cum
igitur super mutum nomen domini inuocasset et
curatus fuisset plus quam quingenti homines
crediderunt. pagani autem eum fustibus cesum
prohibebant ne ihesum nominaret. Ille uero humi
iacens clamabat quia ipse uerus deus est.

Tunc nudis pedibus super prunas eum
stare fecerunt. sed cum adhuc christum constan
tissime predicaret. extra urbem eum pepulerunt.
Eo tempore rufus patricius rauennatum fi
liam habebat infirmam. et ad eam sa
nandam apollinarem uocauit. sed mox
ut domum ingressus est defuncta est. Cui
rufus dixit. Vtinam domum meam non
introisses. iratus est magnus deus. . . .
et filiam meam sanare noluerunt. tu
uero quid ei facere poteris. Cui apollinaris. Noli timere
tantum iura michi quod si puella surrexerit
creatorem suum sequi non prohibe
bis. quo iurante facta oratione puella
surrexit. et nomen christi confitens cum matre
et magna multitudine baptisma su
scepit et uirgo permansit. Quod audi
ens cesar scripsit ad prefectum pretori
ut apollinarem aut sacrificare faceret
aut eum relegaret. Prefectus igitur eum
sacrificare nolentem fustibus cedi fecit
et in eculeo extensum torqueri man
dauit. Verum dum deum constantissime pre
dicaret. aquam feruentem in uulneri
bus eius iactari iussit. et sic graui
pondere ferri uinctum in exilium mittere
uoluit. Videntes autem christiani tantam impie
tatem accensi sunt animo et in paganos ir
ruerunt. et plus quam ducentos uiros
occiderunt. Quod uidens prefectus
abscondit se. et apollinarem in carcere
truso catenis misit. deinde in nauim catenatum
in exilium posuit. cum tribus clericis qui eum se
cuti fuerant. naufragio facto. Ipse solus
cum duobus clericis ac duobus militibus
periculum euadens ipsos mi
lites baptizauit. Deinde rediens ra
uennam a paganis capitur et ad tem
plum apollinis ducitur. quod simulachrum
uidens ipsum maledixit. et statim cor
ruit. quod uidentes pontifices ipsum
taurino iudici presentauerunt. Qui cum inde-

eum tercium filium suum liberasset, credidit et ipse. iii. annis in suo predio manere fecit. post hec pontifices apud uespasianum eum accusassent, misit uespasianus ut quicumque diis iniuriam irrogaret aut sacrificaret siue sacrificaret aut urbe pelleretur. Non enim iustum est ut deos uindicemus, sed ipsi deorum si irascuntur se ulcisci poterunt si uolunt. Tunc demosthenes patricius eum sacrificare nolentem cuidam centurioni iam christiano tradidit, cuius rogatu progressus in uicum leprosorum ubi latuit ... rem genuit et indos latenter a paganis insecutus est et usque ad mortem durissime cesus. vii per vii dies superuiuens et discipulos admonens spiritum tradidit, et ibidem a christianis honorifice sepultus est, qui passus est anno domini lxx. sub uespasiano. Vale martyr ... sic dicit ambrosius in prefatione: apollinaris dignissimus presul a principe apostolorum petro rauennam mittitur ihesu nomen credentibus nunciare, qui dominum annunciabant, et signa ostenderet in christum credentibus. seuis uerbum flagellis sepe quoque et senile corpus ab impiis hominidis cruciatibus lanatur. Sed ne de suis temptationibus fideles trepidarent, in uirtute nominis ihesu christi signa apostolica perficit. puellam post corruptam tempore ... mortuam uiuificat, uisum conspicuum cecis reddidit et muto redintegrat loquelam, obsessum a demonibus liberat, contagione lepris inuidam dissoluit morbo sanat. pestifera membra portentum simulacri simul cum templo deiecit. O dignissimus ad miratione pontifex, qui cum pontificis dignitate apostolicam pertinuit accipere potestatem. O fortissimus athleta christi qui etiam iam senescente calore

... ihesum christum mihi predimi te redemptorem. xx ethimo nouimus

Cristina dicitur quasi christi mate unctio. habuit enim balsamum boni odoris in conuersatione et oleum deuotionis in mente et benedictionis gratie. De sancta cristina

Cristina nobilissimis parentibus orta in tyro ytalie a patre suo in quadam turri cum xii pedisequis collocata deos argenteos et aureos secum habens. et cum pulcherrima esset et a multis in coniugium peteretur, parentes eius nolebant concedere, uolentes eam in deorum cultura manere. Ipsa autem a spiritu sancto docta sacrificia abhorrebat et incensa deorum in uno latenter in fenestra abscondebat. Veniens autem pater eius pedisseque dixerunt: filia tua domina nostra diis nostris sacrificare contemnit, sed christianam se esse affirmat. Pater autem eius ei blandiens ad deorum culturam eam prouocabat. Cui illa: Noli me uocare filiam tuam, sed eius cui sacrificium laudis decet. non enim diis mortalibus sed deo celi offero sacrificium. Cui pater: filia mea ne uni deo tantum sacrificium offeras, ne ceteri irascantur. Cui illa: Bene locutus es nesciens ueritatem. offero enim sacrificium patri et filio et spiritui sancto. Cui pater: si tres deos adoras, cur et alios non adoras? Cui illa: tres illi una deitas est. Post hec cristina deos patris confregit et aurum et argentum pauperibus erogauit. Rediens autem pater ubi deos adoraret, sed ipsos non inueniens et ab ancillis quid de illis cristina fecit audiens, iussit eam expoliari et a xii uiris cedi ad quos ipsi uiribus deficerent. Tunc christina patri dixit: sine honore et pudore et abhominabilis deo, qui me cedunt deficiunt, pete ut a diis tuis si uales uirtutem. Tunc cathenatam eam in carcerem mitti iussit. audiens hoc mater lacerauit uestimenta sua

Et ad carcerem pergens filiae pedibus se prosternens dicens: Filia mea carissima, lumen oculorum meorum, miserere mei. Cui illa: Quid me vocas filiam tuam? nescis quia dei mei nomen habeo? Cumque nil proficeret ei persuadendo, ad virum rediit. Et cum ea quae audierat indicavit, tunc pater iussit eam ante tribunal suum duci. Et dixit: Sacrifica diis, quia nisi feceris multis affligeris suppliciis et mea filia non diceris. Cui illa: Magnam gratiam praestitisti mihi, quia iam me non vocas filiam diaboli; quod enim de diabolo nascitur daemonium est. Tu es pater ipsius sathanae. Tunc ille iussit carnes eius ungulis radi et membra eius tenera disiungi. Christina autem carnem de carnibus suis accipiens in faciem patris proiecit dicens: Accipe, tyranne, et comede carnem quam genuisti. Tunc pater eam ibi in rota posuit et ignem cum oleo supposuit, sed flamma exiens mille quingentos occidit. Pater autem eius omnia haec magicis artibus ascribens iterum eam in carcerem recludi fecit et facta nocte iussit praecepit suis ut lapidem grandem ad collum eius ligarent et in mari proicerent. Quod cum fecissent, protinus angeli eam assumunt, Christus autem ad eam descendit et eam in mari baptizavit dicens: Baptizo te in deo patre meo et in me Iesu Christo filio eius et in spiritu sancto, et commisit eam Michaeli archangelo, qui eam ad terram reduxit. Quod audiens pater eius frontem suam percutiens dicit: Quibus maleficiis hoc facis ut in mari maleficia tua exerceas? Cui illa: Stulte et infelix, a Christo hanc gratiam accepi. Tunc iterum eam in carcerem misit, ut mane decollari faceret. Eadem nocte Urbanus pater eius mortuus invenitur. Huic quidam iudex iniquus successit nomine Dion, qui sartaginem ferream succendit, oleum, resinam et picem proici fecit et Christinam ibi iactari fecit, ut citius consumeretur. Tunc Christina

quia a quattuor viris agitari fecit

deum laudabat, ut infantulam in cunabulis agitari, quod eam nuper denuo renatam valebat. Tunc iudex iratus fecit caput eius radi et nudam per civitatem usque ad Apollinem duci. Ipsa vero praecipiente ipsum idolum in pulverem est redactum. Quod audiens iudex expavit et spiritum exhalavit. Huic successit Iulianus, qui fornacem succendi iussit et Christinam ibidem iactari, ubi per quinque dies cum angelis cantans et deambulans illaesa permansit. Quod audiens Iulianus et magicis artibus hoc ascribens duas aspides, duas viperas, duos quoque colubres ad eam dimitti iussit. Sed serpentes pedes eius lingebant, aspides nil nocentes ad ubera pendebant, colubres collo eius se involventes sudorem lingebant. Iulianus autem incantatori dixit: Numquid et tu magus es? Excita bestias. Quod cum faceret, serpentes in eum irruentes protinus occiderunt eum. Christina serpentibus imperavit ut ad desertum locum irent, et mortuum hominem suscitavit. Tunc Iulianus mamillas eius praecidi mandavit, de quibus lac pro sanguine fluxit. Demum linguam eius praecidi fecit. Christina vero nequaquam loquelam amittens partem linguae accipiens in faciem Iuliani proiecit et oculum eius percutiens eum excaecavit. Iratus Iulianus duas sagittas circa cor et unam in latus eius dimisit, et illa pausata spiritum deo reddidit circa annos domini CCLXXXVII sub Diocletiano. Requiescit autem corpus eius in quodam castro quod Bulsenum vocatur inter Urbem veterem et Viterbium situm. Turris autem quae iuxta castrum erat funditus est destructa.

De sancto Jacobo apostolo

Iacobus iste apostolus dictus est Iacobus Zebedei, Iacobus frater Iohannis, Boanarges id est filius tonitrui, et Iacobus maior. Dicitur Iacobus Zebedei scilicet filius non

carne. Sed et nominis interpretatione zebedei interpretatur donans sive donatus. Et licet jacobus se ipsum deo donaverit per mortis martirium et a deo nobis donatus est in spiritualem patronum. Dicitur etiam frater johannis quia frater eius fuit non tantum carne sed et morum similitudine. Ambo enim fuerunt eiusdem zeli, eiusdem studii, eiusdem [illegible]. Eiusdem zeli ad dominum vindicandum. Cum enim samaritani dominum non recepissent, jacobus et johannes dixerunt: vis dicimus ut descendat ignis de celo et consumat illos. Eiusdem studii ad sciendum: nam isti duo precipue interrogaverunt ipsum de die iudicii et aliis futuris. Eiusdem petitionis ad optinendum, quia sessionem christi ad dexteram et ad sinistram ambo habere voluerunt. Dicitur filius tonitrui ratione sonoris predicationis, quia malos terrebat, pigros excitabat, omnes sua altitudine in admirationem convertebat. Unde dicit beda de johanne quod tam alte intonuit ut si aliquantulum altius intonuisset totus mundus eum capere non potuisset. Dicitur etiam maior sicut alter dicitur minor. Primo ratione vocationis quia primo vocatus est a christo. Secundo ratione familiaritatis, quia maiorem familiaritatem videtur christus habuisse cum isto quam cum alio, sicut patet quia ipsum ad secreta sua admittebat sicut fuit ad puelle resuscitationem et ad gloriosam transfigurationem. Tertio ratione passionis quia primus inter omnes apostolos passus est. Sic dicitur maior alio etiam quia primus vocatus est ad apostolatum gratie, sic etiam forte dicitur maior ex eo quia prius vocatus est ad eternitatis gloriam.

minor

De sancto jacobo apostolo

Jacobus apostolus filius zebedei post ascensionem domini per judeam et samariam predicavit et in hispaniam transmissus fuit ut ibi verbum domini seminaret. Sed dum ibi nihil proficere se videret et solum novem discipulos ibi acquisivisset, duobus ex illis cum predicandi ibi relictis et alios VII secum assumens judeam rediit. Magister autem johannes beleth dicit quod tantum unum convertit. Cum igitur in judea verbum domini predicaret, magus quidam nomine hermogenes cum phariseis discipulum suum nomine philetum ad jacobum misit, ut ipsum philetus coram judeis convinceret quod sua predicatio falsa esset. Sed cum apostolus eum coram omnibus rationabiliter convinceret et multa coram eo miracula faceret, rediit philetus ad hermogenem doctrinam jacobi approbans et miracula eius recitans, ac eius discipulum se fieri velle contestans, et ut ipse similiter eius efficeretur discipulus persuadens. Tunc hermogenes iratus arte sua magica ipsum immobilem fecit, ut se nullatenus movere posset, dicens: videbimus si jacobus tuus te solvet. Quod cum philetus jacobo per puerum nuntiasset, misit ad eum jacobus sudarium suum dicens: accipiat sudarium et dicat: dominus elevat elisos, ipse solvit compeditos. Statim ut sudarium tetigit, solutus a vinculis magicis hermogenis artibus exultans et ad jacobum properavit. Iratus hermogenes ad se vocat demones precipiens ut ipsum jacobum vinctum cum phileto ad se adducant, ut de ipso se vindicet, ne discipuli eius sibi deinceps audeant taliter insultare. Venientes autem demones ad jacobum ceperunt in aere ululare dicentes: jacobe apostole miserere nobis quia antequam tempus adveniat iam ardemus. Quibus jacobus: ut quid venistis ad me? Qui dixerunt: hermogenes nos misit ut te et philetum ad ipsum duceremus. Sed mox ad te venimus angelus dei nos catenis igneis religavit et plurimum cruciavit. Quibus jacobus: exsolvat vos angelus dei et ad ipsum redite et eum ad me vinctum adducite. Sed illi [illegible] apprehendentes hermogenem manus

demones

et a tergo ligatis manibus et tempus sic vinctum ad iacobum adduxerunt dicentes: tu misisti nos ubi incensi sumus et graviter cruciati. Et dixerunt eidem: Da nobis in eum potestatem ut possimus iniurias tuas et nostra incendia vindicare. Quibus iacobus: Ecce philetus coram vobis, cur eum non tenetis? Cui illi: Nos non possumus nec formicam que in cubiculo tuo est manu contingere. Dixit ergo iacobus ad philetum: Ut nos bona pro malis reddamus, sicut christus nos docuit, reddamus hermogeni; sicut te ligavit, tu eum solve. Soluto hermogene et stante confuso, ei dixit: Vade liber quo volueris; non est enim nostre discipline ut invitus aliquis convertatur. Dixit ei hermogenes: Novi iram demonum; nisi mihi aliquid dederis quod mecum teneam, occident me. Cui iacobus baculum suum dedit. Ille autem perrexit et omnes libros artis sue magice ad apostolum comburendos adduxit. Sed iacobus timens ne forte odor incensi necaret incautos, eos in mare proici fecit. Proiectis igitur libris ad apostolum rediit et plantas eius tenens dixit: Animarum liberator, accipe penitentem quem invidentem et detrahentem hactenus sustinuisti. Cepit igitur in dei timore perfectus esse adeo ut virtutes plurime per eum fierent. Videntes autem iudei hermogenem conversum, zelo commoti iacobum adierunt et eum quod christum crucifixum predicaret increpabant. Ille vero cunctis ex scripturis adventum et passionem christi evidenter probavit, et plurimi crediderunt. Abiathar autem pontifex anni illius seditionem in populo excitavit et misso fune in collo apostoli ipsum ad herodem agrippam adduci fecit. Ad cuius iussum cum ad decollandum duceretur, quidam paralyticus in via iacens ad eum clamabat ut sibi sanitatem conferret. Cui iacobus: In nomine ihesu christi pro cuius fide ductor

Ad decollandum, exurge sanatus et benedic creatorem tuum. Et statim sanatus surrexit et dominum benedixit. Scriba autem qui funem in collo eius miserat et trahebat, nomine iosias, hoc videns ad pedes eius se proiecit et veniam petens se christianum fieri postulavit. Quod videns abiathar eum tenuit et dixit: Nisi nomini christi maledixeris, cum iacobo decollaberis. Cui iosias: Maledictus tu et maledicti omnes dies tui, nomen autem domini ihesu christi sit benedictum in secula seculorum. Tunc abiathar os eius pugnis cedi iussit et missa de eo legatione ad herodem impetravit ut cum iacobo decollaretur. Cum autem decollandi essent, iacobus a spiculatore lagenam aque petiit et iosiam prius baptizavit et statim capitis obtruncatione uterque martirium consummavit. Decollatus est autem iacobus VIII kal. aprilis in annunciatione domini et VIII kal. augusti compostellam translatus, et III kal. ianuarii sepultus, quia sepultura eius fabricata fuit ab augusto usque ad ianuarium. Prelatio ecclesie, ut gregorius ... VIII kal. augusti in quo magis congruum debetur ut celebretur decollatio et iacobo. Vt enim iohannes beleth qui hanc translationem diligenter exequitur dicit, discipuli eius qui corpus nocte timore iudeorum rapuerunt navim illud imposuerunt et sepulture divine providentie committentes navim ascenderunt et angelo domino duce in galiciam in regnum lupe applicuerunt. Erat autem in hispania quedam regina que sic merito et nomine et vita lupa dicebatur. Deponentes igitur corpus de navi super quendam magnum lapidem illud posuerunt, qui lapis velut cera mox cessit et in sarcofagum

mirabiliter se coaptavit. Ingredientes autem
discipuli ad lupam dixerunt. dominus ihesus
ad te corpus discipuli sui misit ut quem voluisti
suscipere vivum suscipias defunctum
et narrantes ei miraculum qualiter
illuc sine remige advenissent locum ad
eius sepulturam congruum petierunt. Quod
dum regina audisset ut dicit magister
Johannes beleth eos in dolo ad quendam virum
crudelissimum sed secundum alios ad regem hyspa-
nie destinavit ut eius super hoc consen-
sum haberent qui eos cepit et in carcere re-
clusit. Cum autem ille discumberet angelus
domini carcerem aperuit et eos liberos abire
permisit. Quod dum ille cognovisset ve-
lociter post eos milites qui eos caperent
destinavit. Cum autem milites illi pontem
transirent fracto ponte omnes in flumine
demersi sunt. Quod ille audiens penitentia ductus
et sibi et suis metuens misit post illos
rogans ut ad se redirent et quicquid
vellent ad libitum impetrarent. Illi autem
redierunt et populum illius civitatis ad fidem
christi converterunt. Quod lupa audiens ve-
hementer doluit et redeuntibus ad
se discipulis et ad sensum regis appe-
tentibus illa respondit accipite boves quos
habeo in monte et plaustrum ad-
iungite corpus domini vestri deferte et
locum sicut vultis edificate. Hoc autem
lupa lupina cogitatione dicebat. Scie-
bat enim boves tauros esse indomitos
et silvestres et ideo putavit quod non pos-
sent iungi vel applicari vel si iungerentur
huc illuc discurrentes et currum sic dis-
siparent et corpus deicerent et ipsos
necarent. Sed non est sapientia contra deum. Illi
enim dolum eius non cogitantes mon-
tem ascendunt et draconem quendam
ignem spirantem et in eos irruentem
cruce opposita per medium ventrem sci-
dunt. facto autem super tauros signo crucis

velud agni mansueti fiunt. Et eos
iungentes corpus sancti iacobi cum lapide super
quem positum fuerat in curru posuerunt.
Boves autem sine alicuius regimine corpus in me-
dium palacium lupe detulerunt. Quod illa
videns et stupens credidit et christiana
effecta omnia que petierant tribuit et pala-
cium sancto iacobo dedicans magnifice ipsam
dotavit et in bonis operibus vitam fini-
vit. Vir quidam nomine bernardus
episcopatus mutinensis ut ait calixtus papa cap-
tus et cathenatus in fundo turris po-
situs erat et semper beatum iacobum invocaret
apparuit ei sanctus iacobus dicens veni sequere
me in galliciam et fractis cathenis
disparuit. Ille vero cathenas ad collum sus-
pensis ad summitatem turris conscendit
et nulla facta alia lesione uno saltu
fecit cum turris lx cubitorum altitu-
dinem possideret. Quidam ut ait beda
enorme peccatum commiserat et
episcopus confitentem absolvere timuisset hominem
illum cum cedula in qua illud peccatum scrip-
tum erat ad sanctum iacobum misit. Cum in festo
eius cedulam super altare posuisset
et sanctum iacobum ut illud peccatum deleret suis meri-
tis exoraret. Cedulam postmodum aperi-
ens et penitus deletum inveniens deo
et sancto iacobo reddidit gratias et factum omnibus
propalavit. Triginta viri de lotho-
ringia ut ait hubertus bisuntinensis cir-
ca annum domini mlxxx ad sanctum iacobum pergen-
tes omnes uno excepto fidem sibi mutuam
servare promiserunt. Unus autem illorum in-
firmatus xv diebus a sociis expectatur
sed tandem a cunctis relinquitur excepto so-
lo illo qui fidem non promiserat ad pedem
sancti michaelis montis custodivit. Sed ad
vesperascente die moritur. Iuvenis autem pe-
ricula solitudinis et defuncti presenciam
et imminente noctis caliginem et gen-
tis barbare feritatem noctis valde

ciunt. Beatus autem Ia. in specie equitis
superveniens et eum consolans ait ei: Tra-
de michi hunc mortuum et tu ascende
post me super equum. Sicque illa noc-
te ante solis ortum dietas .xv. pergen-
tes ad montem gaudii qui est dimidia
leuca citra sanctum Ia. pervenerunt. Quos sanctus
Ia. utrumque deposuit precipiens ut cano-
nicos sancti Ia. ad sepeliendum mortuum
convocaret peregrinum et illius sociis di-
ceret quod propter eorum fidem fractam non valere
pro anima eorum peregrinatio nil valet. Qui
iussa complevit et supervenientibus sociis
de eius itinere ea que sanctus Ia. dixerat innu-
it. ¶ Teuthonicus quidam ut ait Ca-
lixtus papa cum filio suo circa annum domini M. C.
XX. ad sanctum Ia. peregre pergens et urbe Tho-
losana gratia hospitandi divertens ab
hospite inebriatus est et ab eo in mala
argenteus ciphus absconditur. Mane quo-
que exeuntes quasi latrones insequens re-
vocavit, quod ciphum suum argenteum fura-
ti fuerant eius abeuntes. Cui contradicentes quod
faceret eos puniri si apud eos ciphum
invenire posset, et aperta mala invento
ciphum? primus ad iudicem rapiuntur. Data
igitur sententia omnia que habebant hospi-
ti dantur et unus eorum ad suspendium
adiudicatur. Compati pater pro filio et filius pro
patre mori volebat. Tandem filius suspenditur, pater
ad sanctum Ia. iens peregre pergit. Post
xxxvi. dies rediens ad sancti corpus
filii divertens et super eum lacrimabiles
voces proferens, ecce filius suspensus
ipsum consolari cepit dicens: Dulcissime
pater ne fleveris, quoniam michi sic bene fu-
it. Hactenus beatus Ia. me sustentavit et
celesti dulcedine refocillat. Quod pater
audiens ad urbem cucurrit et vocatis
populis filium peregrini incolumem depo-
suerunt et hospitem suspenderunt. Re-
fert Hugo de sancto Victore quod quidam
peregrino ad sanctum Ia. pergenti dyabolus
in specie sancti Ia. apparuit et dicens ei
penas vite presentis commemorans fe-
licem fore dicit si ob honorem suum se
castraret. Assumens qui mox gladium ar-
ripuit et primus se ipsum occidit,
et cum ille mane domo [illegible] hos-
pitem suspectus haberetur et mortem plu-
rimum formidaret, continuo qui mortuus
fuerat revixit asserens quod dum demo-
nes qui mortem suaserant ad supplicium
ipsum ducerent, beatus Ia. mox accurrit
et ereptum ad thronum iudicis de-
duxit et accusantibus demonibus ad
vite restitui optinuit. Quidam
iuvenis in territorio Lugdunen-
si natus Hugo alias Cluniacen-
sis qui ad sanctum Ia. frequenter cum devotione
magna ire solebat, quadam nocte
dum illuc tendere vellet nocte
illa in fornicatione lapsus est. Pergentique
nocte quadam dyabolus in specie sancti Ia. ap-
paruit dicens: Nosti quis sum? Negantique
illi dixit dyabolus: Ego sum apostolus Ia.
quem singulis annis visitare consuevisti.
Scias quod multum de devotione tua
gaudebam, sed nuper de domo tua
egrediens in fornicationem incidisti
et non confessus ad me accedere presum-
psisti, quod peregrinatio tua nisi Deo
placere possit non sic expedit. Si
ergo ad me peregrinari venire
desideras prius virilia tua post coitum
sum post confessionem suam. Sed preside
et postea peregrinando eadem commissa
punire. Et his dictis demon evanu-
it. Tunc iuvenis cum iam domum
suam rediret et parum consilii de mente
retinere despiciebat, et ecce dyabo-
lus iterum apparens in specie apostoli et cum dis-
suasit quod propter illud nullo modo si[bi] asseret
dimitteret nisi prius sibi genitalia

membra tractaret. beatior autem foret si
se vellet occidere et pro eius nomine martyr
esse. Iuvenis igitur nocte sociis dor-
mientibus gladium arripuit et genita-
lia membra sibi prescidit. Deinde eodem autem
illo se perimentem transfixit. Expergefacti
socii et videntes et plurimum formi-
dantes primus aufugerunt ne sus-
pecti et homicidio haberentur. Veri-
pati cum eius fovea pararetur qui sic fuerat
defunctus revixit et cunctis fugien-
tibus et stupentibus quod sibi accidit ano-
narravit dicens. Cum me ad suggesti-
onem demonis occidissem demones
me capientes versus Romam ducebant
et ecce post nos sanctus Iacobus properans accur-
rit et demones de falsitate incre-
pavit. Cumque ad invicem diutius discep-
tarent cogente beato Iacobo ad quoddam pratum
venimus ubi virgo Maria cum multis sanctis
alloquens residebat. Cum igitur beatus Iacobus pro
me conquestus fuisset illa plurimum
demones increpavit et me vite
restitui precepit. Beatus igitur Iacobus me susci-
piens vite me reddidit et videtis.
Post quod triduum nullo sibi cicatrici-
bus remanentibus iter arripuit et inve-
nis sociis omnia per ordinem enarravit.
fuit. Quidam ut ait Calixtus papa circa
annum domini MC cum uxore et filiis ad
sanctum Iacobum iret partim volens mortalitatem
que erat in terra fugere, cum sanctum Ia-
cobum cupiens visitare cum ad urbem
Pampiloniam venisset uxor eius obi-
it et hospes omnem pecuniam nec non et iu-
mentum quo vehebantur pueri abstulit.
Ille autem desolatus incedens duos par-
vulos humeris portabat alios ad ma-
num trahebat. Cum vir quidam cum asino oc-
currens compassione commotus asinum
commodavit ut super illum pueros veh-
eret. Qui cum ad sanctum Iacobum pervenisset

eius vigilanti et oranti sanctus Iacobus apparuit
et an se cognosceret inquisivit. Cum ne-
garet ait. Ego sum Iacobus apostolus qui tibi asi-
num meum accommodavi et iterum accommodabo re-
vertenti. Scias autem prius hospitem tuum
de solario corruentem mori et omnia que ti-
bi abstulerat recuperabis. Quod cum omnia contigis-
sent ille letus domum rediit et pueris
de asino depositis statim asinus disp-
aruit. Quidam mercator a quodam tyranno
iniuste spoliatus in carcere diu tenebatur
qui de nocte sanctum Iacobum in auxilium invo-
cabat. Cui sanctus Iacobus vigilantibus custodi-
bus apparuit et eum ad summitatem turris
ipsum perduxit statim quod ab eo se inclina-
vit quod ipsius summitas equalis terre fuit de
qua sine saltu descendens solutus reces-
sit quem custodes insequentes licet iuxta eum
pergerent tamen eum videre non poterant. Du-
tres milites de diocesi lugdunensi
ut ait Hubertus Bisuntinus ad sanctum Iacobum
pergerent unus eorum cuiusdam muliercule
amore sancti Iacobi rogatus sacculum ipsius sup-
er equum portabat. Deinde quendam infirmum
in via deficientem inveniens ipsum super
equum posuit et insuper burdonem consac-
to mulieris accipiens equum pedes seque-
batur. Sed fervore solis et labore nimis
fractus cum Galliciam advenisset infirmi-
tate gravissima laborabat. Cumque socii
eius de salute anime rogarent ille tribus
diebus extitit mutus. Sed quarto die
sociis finem eius mortem expectantibus
suspirans graviter ait. Gratias deo et sancto Ia-
cobo quia eius meritis sum liberatus. Cum enim
quod monebatis facere vellem demones
ad me venientes me tam graviter constrin-
gentes ut nil quod ad salutem anime per-
tineret aliquatenus loqui possem. Vos quidem
sed prius tamen non poteram. Sed et
sanctus Iacobus intravit ferens in sinistra
manu sacculum mulieris in dextera

clericum principis quem in via invenerant in no Vindone planctam et saeculum proiecto. Viderunt daemones qui in eum aggredientes elevato baculo daemones fugavit et insignum quoniam mihi gratia. Ecce beatus Iacobus qui me liberavit et loquelam reddidit. Nocte quoque ad me sacerdotem quod diu in hac vita esse non possum, et qui suis rem eorum dixit: Domine noli avertere domino meo militanti quia venit et dispensa et mala morte imprimo peribit. Sepulto autem comite, ille domino suo heredi dixit. Itaque ille pro nichilo habens et evidenter contemptis praedictis, postmodum lancea bello perfossus interiit. Cum quidam vir de Vizeliaco, ut ait Calixtus papa, ad sanctum Iacobum peregrinans pecunia defecisset et ille mendicare erubesceret, sub quadam arbore sompniabatur quod eum sanctus Iacobus pasceret. Evigilans panem subcinericium ad caput reperit, de quo xv diebus vixit quousque ad propria remearet. Singulis enim diebus bis de ipso comedens sufficienter, in sequenti die integrum in sacculo inveniebat. Refert Calixtus papa quod quidam civis Barchinone anno domini MC ad sanctum Iacobum veniens hoc solum postulasse dicitur ne deinceps ab aliquibus hominibus caperetur. Rediens igitur per Siciliam in mari a Saracenis captus est et pluries ab eis per nundinas venditus, sed semper cathene quibus ligatus fuerat solvebantur. Cum autem iam xiii vicibus venditus fuisset et duplicibus cathenis astrictus fuisset et ille beatum Iacobum invocaret, apparuit ei dicens: Quia in ecclesia mea existens postposita salute animae liberationem tantum corporis postulasti, ideo haec pericula incurristi. Sed quia deus misericors est, te non me redimere. Statimque ruptis cathenis per terras et castella Saracenorum partem cathene in testimonium huius miraculi ferens ad patriam suam cunctis videntibus et stupentibus rediit. Cum enim aliquis eum capere vellet, visa cathena protinus fugiebat. Sed et cum leones et aliae bestiae fere in eum per deserta gradientem vellent insurgere, mox visa cathena tremore nimio concutiebantur et in fugam protinus vertebantur. Anno domini MCCXXXVIII in vigilia sancti Iacobi in quodam castello quod Prato dicitur inter Florentiam et Pistorium sito iuvenis quidam simpliciter deceptus rustica quadam in segetes tutoris sui ignem apposuit eo quod hereditatem eius usurpare vellet. Captus igitur et confessus ad caudam equi trahendus et incendio addicitur. Qui peccatum confitens et sancto Iacobo se devovens cum in sola camisia iam in corpore nec in camisia sensit aliquam lesionem, tandem ad palum ligatur, ligna circa ducuntur, igne succenso ligna et vincula comburuntur. Sed in ipso spiritu beato Iacobo invocante nec in camisia nec in corpore aliqua lesio reperitur. Quem dum iterum in ignem vellent iactare, a populo eripitur et deus in apostolo suo magnifice collaudatur.

De ethimologia nominis

Christoforus ante baptismum dicebatur Reprobus, sed postmodum Christoforus dictus est quasi ferens Christum, ex eo scilicet quod Christum iiii modis portavit, scilicet in humeris per transductionem, in corpore per macerationem, in mente per devotionem, in ore per confessionem sive per praedicationem.

Christoforus gente Cananeus, procerissime stature, vultu terribilis erat et xii cubitos in longitudine possidebat. Qui, ut in quibusdam suis gestis legitur, cum staret cum quodam rege Cananeorum, venit sibi in mente ut maiorem

principem qui in mundo esset quereret
et ad eundem secum moraretur. Hac
de causa venit igitur ad quendam maximum
regem de quo generalis fama habebat
quod maiorem in mundo principem non haberet.
Quem rex videns libenter eum recepit
et in sua curia manere fecit. Quadam igitur
vice ioculator quidam cantionem coram
rege cantabat in qua frequenter diabolum
nominabat. Rex autem cum fidem Christi haberet
quotiens diabolum nominare audiebat pro-
tinus in facie se tamen signo crucis im-
primebat. Quod videns Christoforus plurimum
admirabatur cur hoc rex ageret et quid
vero signum hoc sibi vellet. Cumque de
hoc regem interrogaret et ille hoc sibi ma-
nifestare nollet, dixit ei Christoforus: Nisi
hoc mihi dixeris ulterius tecum non manebo.
Qua ratione coactus rex dixit ei: Quotiens diabolum
nominare audio hoc signo me munio
timens ne in me potestatem accipiat
et aliquid noceat. Cui Christoforus: Diabolum ne
tibi noceat metuis, ille igitur maior
et potentior te esse convincitur quem in tan-
tum formidare probaris. Frustratus
igitur sum spe mea qui putavi quod maio-
rem et potentiorem mundi dominum inve-
nissem. Sed iam nunc valeas quia ipsum
diabolum querere hac die volo ut ipsum mihi
dominum assumam et eius servus effi-
ciar. Discessit igitur ab illo rege et diabolum
querere properavit. Cumque per quandam solitu-
dinem pergeret, vidit magnam multitu-
dinem militum quorum quidam miles
ferus et terribilis ad venit ei et quo
pergeret requisivit. Cui Christoforus
respondit: Vado querere dominum diabolum ut ipsum mihi
dominum assumam. Cui ille: Ego sum ille
quem queris. Gavisus Christoforus se sibi in
perpetuum obligavit et ipsum in dominum
suum accepit. Cumque simul pergerent
et quandam viam communem quandam

crucem erectam invenissent, mox ut
diabolus ipsam crucem vidit territus fugit
et viam deserens per asperam solitudinem Christofo-
rum duxit et post modum ad viam reduxit. Quod
videns Christoforus admirans interrogavit
cur tantum timens viam planam reliquerit
et tam deviando per tam asperam devenerit
solitudinem. Quod cum ille sibi nullatenus indi-
care vellet, dixit Christoforus: Nisi hoc mihi indicaveris sta-
tim a te discedam. Qua ratione compulsus diabolus
dixit ei: Quidam homo qui dicitur Christus in cru-
ce affixus fuit, cuius cum signum con-
spicio plurimum pertimesco et territus fugio.
Cui Christoforus: Ergo Christus maior et potentior
te est, cuius signum in tantum formidas. Inva-
num igitur laboravi nec adhuc maiorem
mundi principem repperi. Iam nunc vale-
as quia te deserere volo, ipsum Christum
requirere. Cumque diu quesivisset quis sibi Christi
sui notitiam indicaret, tandem ad quendam
heremitam devenit qui Christum sibi predica-
vit et in eius fide Christum diligenter instruxit.
Dixitque heremita Christoforo: Rex iste cui de-
sideras istud requirit obsequium quod te
frequenter ieiunare oportebit. Cui Christo-
forus: Id nequaquam agere valeo. Cui rursus
heremita: Multas etiam orationes te fa-
cere oportebit. Cui Christoforus: Nescio quid
sit hoc nec hoc obsequium perficere possum.
Cui heremita: Nosti talem fluvium in quo mul-
ti transeuntes periclitantur et pereunt?
Cui Christoforus: Novi. Cui ille: Quia procere
stature es et fortis viribus, si iuxta flu-
vium illum residens et cunctos tradu-
ceres regi Christo cui servire desideras plu-
rimum gratum esset, et spero quod ibidem ei
se tibi manifestaret. Cui Christoforus:
Utique istud obsequium agere valeo et
me sibi in hoc servire promitto. Ad predictum
igitur fluvium accessit et ibi sibi habitaculum
fabricavit, portans et quandam perticam
loco baculi in manibus qua se in aqua

sustentabat omnes sine cessatione transferebat. Evolutis autem multis diebus cum in domuncula sua quiesceret audivit vocem cuiusdam pueri se vocantis et dicentis: Christophore, veni foras et me transporta. Christophorus autem exivit, sed neminem repperit. Rediens autem in domunculam parvuli vocem se acclamantis audivit. Qui rursus foras cucurrit, sed neminem invenit. Tertio autem ab eodem vocatus exiit et puerum quendam circa ripam fluminis invenit qui Christophorum ut se transduceret obnixe rogavit. Christophorus autem puerum in humeris elevans et baculum suum accipiens flumen transiturus intravit et ecce aqua fluminis intumescebat paulatim et puer ad instar plumbi gravissime ponderabat. Et quo magis procedebat eo magis unda crescebat et puer magis ac magis Christophori humeris pondere intollerabili deprimebat, adeo ut Christophorus in angustia nimia positus esset et se periclitari plurimum formidaret. Sed cum vix evasisset et flumen transmeasset, puerum in ripa deposuit eique dixit: In magno periculo me, puer, posuisti et adeo ponderasti quod si totum mundum supra me habuissem vix minora pondera persensissem. Ad quem puer respondit: Ne mireris, Christophore, quia non solum totum mundum supra te habuisti, sed et illum qui creavit mundum humeris tuis baiulasti. Ego enim sum Christus rex tuus cui in hoc opere servis, et ut me verum dicere approbes, cum pertransieris, baculum tuum iuxta domunculam tuam figens terre, et mane ipsum floruisse et fructificasse videbis. Statimque ab oculis eius evanuit. Veniens igitur Christophorus baculum suum in terra fixit et mane surgens invenit ipsum ad modum palme frondes et dactilos protulisse. Post hec Christophorus

Salomonem civitatem Lycie venit et dum linguam eorum non intelligeret oravit dominum ut illius lingue sibi concederet intellectum. Dum autem in oratione consisteret iudices eum insanum putantes reliquerunt. Adeptus igitur Christophorus quod petebat vultum contegens ad locum, ubi christianos torquebant, venit et christianos qui torquebantur in domino confortabat. Tunc unus ex iudicibus in faciem eum percussit. Cui Christophorus vultum discooperiens dixit: Nisi christianus essem meam protinus iniuriam vindicassem. Tunc Christophorus virgam suam in terra fixit ut ad suam orationem frondes emitteret dominum exoravit. Quod dum protinus factum fuisset, octo milia hominum crediderunt. Rex autem ducentos milites misit ut eum ad se ducerent. Qui eum orare invenientes eius intimare hoc timuerunt. Iterum tantundem misit qui et ipsi cum eo orantes pariter oraverunt. Surgens autem Christophorus dixit eis: Quid queritis? Qui eius vultum videntes dixerunt: Misit nos rex ad te ut te ipsum vinctum ducamus. Quibus Christophorus: Si ego nollo nec solutus nec ligatus a vobis potero duci. Dixerunt ei: Si igitur non vis, vade liber quo vis et nos regi dicemus quod te nequaquam invenerimus. Non ita, inquit, sed ego vobiscum ibo. Convertit eos ad fidem et manus suas a tergo ligari fecit et se regi vinctum presentari. Quem rex videns territus est et de sede sua corruit. Deinde assurgens de nomine suo et patria eum interrogavit. Cui Christophorus: Ante baptismum Reprobus dicebar, nunc autem Christophorus nominor. Cui rex: Stultum nomen tibi imposuisti, scilicet Christi crucifixi, qui nec sibi profuit nec tibi proderit. Nunc igitur, Cananee maledicte, quare diis nostris non sacrificas? Cui Christophorus: Rex, nomine es Dagnus

cretem es mortis mundi socius dixisti dii et tui sunt opera manuum hominum. Cui rex: Inter feras nutritus es qui non potes nisi ferinalia loqui et hominibus incognita. Tunc gloriosus sacrificantis magnos eius honores promittens sed et dicens simpliciter promittens nolentis sacrificare in carcerem mitti iussit milites illos quos ad eum miserat pro Christi nomine decollari fecit. Deinde duas formosas puellas, quarum una Nicea dicebatur, altera Aquilina, secum in carcerem recludi fecit, promittens eis multa munera si ad peccandum eum allicerent. Quod videns Christoforus se in orationem dedit. Sed cum a puellis tangeretur et amplexibus urgeretur, surgens ait: Quid queritis et ob quam causam huc introducte estis? At ille ex claritate sui vultus perterrite dixerunt: Miserere nostri, sancte Dei, ut in illum quem predicas credere valeamus. Quod audiens rex eas adduci fecit dicens: Et vos seducte estis; per deos iuro quod nisi diis sacrificaveritis mala morte peribitis. Cui dixerunt: Si vis nos sacrificare, iube plateas mundari et omnes ad templum convenire. Quod cum factum esset, ille templum intrantes, solventes cingula sua ad colla deorum miserunt et ad terram trahentes in pulverem contriverunt, dicentes astantibus: Ite et vocate medicos ut curent deos vestros. Tunc iussu regis Aquilina suspenditur, et ligato ad pedes ingenti saxo membra eius omnia dissolvuntur. Que cum migrasset ad Dominum, soror eius Nicea in ignem proicitur, sed cum illesa exiret, protinus decollatur. Post hoc Christoforus ante regem adducitur et virgis ferreis cedi et cassidem ferream ignitam capiti eius imponi iussit. Deinde subsellium ferreum fieri et Christoforum ibi ligari et subter ignem incendi ac picem superfundi. Sed subsellium velut cera liquefactum est et Christoforus illesus exiit. Deinde ad stipitem ligari et a quadringentis militibus sagittari iubet, sed sagitte in aere suspendebantur nec ipsum aliquis attingere poterat. Rex autem putans ipsum a militibus sagittatum et eum insultans, subito una de sagittis veniens ab aere et reversa in oculum eius cecidit et ipsum excecavit. Cui Christoforus: Tyranne, cras consummabor, tu ergo, tyranne, lutum de sanguine meo facies et oculum inunges et recipies sanitatem. Tunc iussu regis ad decollandum ducitur et ibi facta oratione decollatur. Rex autem modicum de sanguine eius sumens et super oculum suum ponens ait: In nomine Dei et sancti Christofori. Et continuo sanatus est. Tunc rex credidit et edictum posuit ut si quis Deum aut Christoforum blasphemaret gladio continuo feriretur. Ambrosius autem in prefatione sic ait de hoc martyre: Tantam, Domine, Christoforo virtutum copiam et doctrine gratiam contulisti, ut quadraginta octo milia hominum ab errore gentilitatis ad christiani dogmatis cultum suis fulgoribus revocaret. Niceam et Aquilinam in prostibulo publico lupanari longo tempore constitutas ad castitatis habitum revocavit easque simili corona ad martyrii palmam erudivit. Ad hec cum in sedili ferreo astrictus esset et non minimi caloris ignem circumpositum non timuit, atque per diem integrum omnium militum sagitte non potuerunt configere. Tandem unius ex carnificibus oculum collisit, cui beati martyris cruor tenebras lumini reddidit et corporis cecitate tollendo animum ejus illuminavit. Nam et apud te veniam impetravit atque nos morbos et languores expellat. Optinuit suffragiis.

De septem dormientibus

Septem dormientes in civitate Ephesi orti sunt. Decius imperator persecutionem christianorum faciens cum Ephesum venisset, edificari templa in medio civitatis

ut omnes convenientes sacrificarent ydolo-
rum. Cum igitur omnes christianos inquiri iussisset et vin-
ctos aut sacrificare aut mori compelleret,
tantus penarum timor cunctis inerat
ut amicus amicum, pater filium et filius
patrem abnegabat. Tunc in illa civitate
inventi sunt vii christiani Maximianus, Mal-
chus, Marcianus, Dionisius, Iohannes, Serapion et
Constantinus. Qui hec videntes nimie dole-
bant et cum essent primi palatii, sacrificia y-
dolorum contempnentes in domo sua se celabant
et in ieiuniis et orationibus vacabant. Accu-
sati igitur ante Decium astiterunt et confessi sunt se
christianos. Dato eis resipiscendi spatio
usque ad reditum Decii, dimiserunt eos. Ac illi
patrimonium suum in pauperibus expendentes
inito consilio in montem Celion se receperunt
et ibi esse secretius decreverunt. Diu igitur sic
latentibus, unus eorum semper ministrabat
et quotiens intrabat urbem, figuram se
mendici et habitu vestiebat. Cum igitur Decius
in urbem rediisset et eos ad sacrificandum pre-
cipisset inquiri, Malchus minister eorum timens
ad socios rediit et eis imperatoris
furorem indicavit. Qui cum vehementer timerent,
Malchus autem allatos panes eis appo-
suit, ut cibo confortati fortiores ad prelium
redderentur. Post autem cenam cum sederent
et colloquerentur in luctu et lacrimis, sic
deo volente subito dormierunt. Mane facto
quesiti inveniri non possent et Decius do-
lens quod tales iuvenes perdidisset, accusa-
ti sunt quod hucusque in monte Celion latuissent
et sua christianis pauperibus erogassent, in suo
proposito permanentes. Iussit igitur Decius ut
eorum parentes adessent, et comminatus est eis
mortem nisi dicerent quecumque scirent. Illi ac-
cusabant eos et divitias suas ex-
pendisse pauperibus conquesti sunt. Tunc
cogitavit quid de eis faceret et nutu dei
os spelunce lapidibus obstrui iussit,
ut in ea morerentur fame et inopia. Cum quod

ministri, quidam Theodorus et Ruffinus christiani, Theo-
dorus et Ruffinus eorum martyrium descri-
bentes caute inter lapides posuerunt.
Mortuo igitur Decio et tota eius generatione
post annos ccclxxii, anno xxx
imperii Theodosii pullulavit heresis eorum
qui negabant resurrectionem mortuorum. Unde con-
tristatus Theodosius christianissimus impera-
tor, quam fidem tam impie agitari videbat,
indutus cilicio sedens in interiori loco
per singulos dies flebat. Quod videns
misericors deus, consolari lugentes et con-
firmare spem de resurrectione mortuorum vo-
lens, thesaurum sue pietatis aperiens
in predictos martyres suscitavit isto
sic modo: Immisit in animum burgensis Ephe-
si ut in illo monte edificaret sta-
bula pastoribus suis. Cum ergo cementarii
speluncam aperirent, surrexerunt sancti
et se invicem salutantes putabant
se tantum una nocte dormisse et diei sua
tristiciam recordantes interrogaverunt
Malchum qui eis ministraverat quid
de eis Decius decrevisset. Ac ille: Re-
sicut heri dixi, quesiti sumus ut ydolis
immolemus. Ecce quid de nobis cogitat
imperator. Respondit Maximianus: Et deus scit quia
nos non sacrificabimus. Cumque socios con-
fortasset, iussit Malcho ut emptum
panes ad urbem descenderet et plures
quam heri panes afferret, et quid heu im-
perator mandasset. Tollens Malchus v
solidos de spelunca exiit et videns la-
pides miratus est, sed et aliud cogi-
tans parum de lapidibus cogitavit.
Veniens igitur timidus ad portam civitatis
valde miratus est videns super portam
signum crucis. Unde pergens ad aliam
portam civitatis, idem signum in ea vi-
dit et valde miratus est videns omnes por-
tas signo crucis appositas et immu-
tatam civitatem, signans se ad priorem

portam rediens et ex nimia admiratione stupefactus, videns se confirmans ac confortans et multum optans velatum ingredi. Veniens ad venditores panum audivit homines loquentes de Christo et amplius stupefactus ait: Quid est istud quod heri nemo Christum audebat nominare et nunc omnes Christum confitentur? Puto quod haec non est Ephesiorum civitas quia aliter aedificata est, sed aliam civitatem nescio talem. Et cum interrogans audisset hanc esse Ephesum, errare se putavit et redire ad socios cogitavit. Accessit tamen ad eos qui panem vendebant et cum argenteos protulisset, mirantes venditores dicebant ad invicem quod ille iuvenis antiquum thesaurum invenisset. Malchus vero eos ad invicem loquentes videns putabat quod vellent eum ad imperatorem trahere et territus rogavit eos ut se dimitterent et panes et argenteos retinerent. Illi autem tenentes eum dixerunt: Unde es tu? quia thesauros antiquorum imperatorum invenisti, indica nobis et erimus socii tecum et celabimus te, quia aliter celari non potest. Malchus vero non inveniebat quid diceret prae timore. Illi autem videntes eum tacentem miserunt funem in collo eius et trahebant per vicos usque ad medium civitatis. Et exiit rumor ad omnes quod quidam iuvenis thesauros invenisset. Congregatis igitur ad eum universis et eo mirantibus, volebat eis satisfacere quod nichil invenisset, et circumspiciens omnes a nemine cognosci poterat, et prospiciens inter parentes nolens cognoscere aliquem ex consanguineis suis quos vere vivere putabat et nullum inveniens tamquam amens stabat in medio civitatis. Quod cum audisset sanctus Martinus episcopus et Antipater proconsul qui noviter venerant ad civitatem, mandaverunt civibus ut eum caute adducerent et argenteos eius. Cumque a ministris traheretur ad ecclesiam, putabat quod duceretur ad imperatorem. Episcopus vero et proconsul mirantes argenteos interrogaverunt eum ubi thesaurum incognitum invenisset. At ille respondit se nichil penitus invenisse, sed de sacculo parentum suorum eos denarios habuisse. Et interrogatus cuius civitatis esset, respondit: Bene scio quod huius civitatis sum, si tamen haec est civitas Ephesiorum. Proconsul dixit: Fac venire parentes tuos ut testentur pro te. Quorum cum nomina diceret et nullus eos cognosceret, dicebant eum fingere ut aliquo modo evaderet. Et ait proconsul: Quomodo credimus tibi quod argentum parentum tuorum fuerit, cum scriptura eius habeat plusquam .cc.lxxvii. annos et sit primorum dierum Decii imperatoris et nullo modo similis sit argenteis istis, et quomodo parentes tui tanto tempore fuerint? Tu iuvenis vis decipere sapientes et senes Ephesi. Ideo iubeo te legibus tradi donec confitearis quid inveneris. Tunc procidens Malchus ante eos dixit: Pro Deo, domini, dicite mihi quod vos interrogo et ego dicam vobis quod est in corde meo. Decius imperator qui fuit in ista civitate ubi est? Dixit episcopus: Fili, non est hodie in terra qui Decius nominetur; imperator fuit ante longum tempus. Malchus autem dixit: In hoc domine ita stupeo ut nemo credat mihi. Sequimini me et ego ostendam vobis socios meos qui sunt in monte Celio et ipsis credite. Hoc autem scio quod a facie Decii imperatoris nos fugimus et ego sero vidi quod ingressus est Decius imperator hanc civitatem, si tamen haec est civitas Ephesus. Tunc episcopus cogitans intra se proconsuli dixit quod visio est quam Deus vult ostendere in iuvene isto. Perrexerunt igitur cum eo et civium plurima multitudo. Et ingressus est primus Malchus ad socios suos et post eum episcopus ingrediens invenit inter lapides litteras sigillatas duobus si-

gulis argenteis. et cum uocato proconsule le-
gerent eas. et audientibus et mirantibus
cunctis et uidentibus sanctos sedentes in
spelunca sua. et facies eorum tamquam ro-
sas florentes et procidentes glorificaue-
runt deum. et statim episcopus et proconsul mise-
runt ad theodosium imperatorem rogantes
eum ut cito ueniret. et mirabilia dei
nuper ostensa uideret. qui protinus surgens
de strato et sacco in quo lugebat glo-
rificans deum uenit de constantinopoli in ephe-
sum et obuiantibus cunctis cucurrit simul omnes
ad speluncam. Sancti autem mox ut sancti ui-
derunt hominem facies eorum resplenduerunt
ut sol. et ingressus imperator procidit
ante eos glorificans deum et surgens am-
plexatus est eos et super singulos fle-
uit dicens. Sic uideo uos tamquam uiderem
dominum resuscitantem lazarum. Tunc dixit
sanctus maximianus ad eum. Crede nobis quia pro-
pter te resuscitauit nos ante diem resurrectionis ma-
gne ut credas indubitanter quia est resurrectio mor-
tuorum. Nos enim surreximus et uiuimus. et sicut
infans est in utero matris non sentiens lesionem et
uiuit. sic fuimus uiuentes iacentes et
dormientes et non sentientes. et hec
dicens uidentibus cunctis inclinantes capi-
ta in terra obdormierunt et tradiderunt
spiritus suos secundum dei iussum. Surgens autem imperator
cecidit super eos flens et osculans eos et
iussit fieri loculos aureos in quibus po-
nerentur. Sed ipsa nocte apparuerunt ipsi dicentes
ut sicut hactenus in terra iacuerant et ex terra
surrexerant sic eos dimitteret donec eos
deus iterum suscitaret. Iussit ergo imperator locum
illum ornari lapidibus auratis et omnes
episcopos resurrectionem confitentes absolui. Quod autem
ccclxxii annis dormisse dicuntur dubium est. quia
anno domini ccccxlviii surrexerunt. Decius
autem regnauit uno anno tantum et iii mensibus
scilicet anno domini cclii et sic non dormierunt nisi an-
nis c et nonaginta quatuor uel tribus.

De ethimologia nominis

Nazarius dicitur quasi nazareus
quod interpretatur consecratus uel mundus
uel separatus uel floridus uel custodiens. In homine
reperiuntur ista v. scilicet cogitatio. affectio. in-
tentio. actio et locutio. Cogitatio autem
debet esse sancta. affectio munda. intentio
recta. actio iusta et locutio moderata.
Hec omnia fuerunt in beato nazario. huius enim co-
gitatio sancta et ideo dicitur consecratus. affe-
ctio munda et ideo dicitur mundus. Intentio
recta et ideo dicitur separatus. Intentio enim est quasi
que separat opera nostra. ex oculo sim-
plici corpus lucidum et ex oculo nequam
corpus tenebrosum. Actio autem munda
et ideo dicitur floridus quia sicut nazareus florebit
sicut lilium. Locutio moderata et in-
de custodiens quia custodiuit uias
suas ut non delinqueret in lingua sua.
Celsus dicitur quasi supra se excelsus quia se erexit
per uirtutem quam sequitur. Horum ue-
ro passionem ambrosius in libello
geruasii et prothasii reperit dei manibus
datum libellum legitur. quem quidam philosophus naza-
reo de nouo eius passionem conscripsit. Cer-
tamen cum sanctorum corpora se reuelante
ad ipsum quorum expositio.

De sancto Nazario

Nazarius filius illustris-
simi uiri nomine africani
sed iudei et lege perfecte christiane
sanctissime et nobilissime a beato petro
apostolo baptizate extitit. Cum x annorum ple-
nus extitisset. uidens patrem suum et
matrem sub tanta religione
tam dissimili uariari. quia mater christiane
legi baptismum. pater sabbatum id est legem
iudaicam sequeretur. uterque tamen magis ad
heredem trahere. plurimum dubitabat.
Tamen ad fidem maternam tandem
declinauit et nutu dei uestigia matris
adhesit et a beato lino papa sacrum baptisma
suscepit. quod pater intelligens cepit ipsum a
suo proposito retrahere et tormentorum genera

xianus inferius explicatur pro ordi-
ne. Quamuis dicatur eum a lino papa bapti-
zatum forte intelligitur non quia tunc
esset papa. Sed quia fuit postea. Nazarius
autem post baptismum [illegible] per annos multos
[illegible] quam in sermone tam exemplo perfectio-
ne [illegible] anno [illegible] ipsi [illegible]
ni. linus autem post mortem petri papa fuit
cui et patri nullatenus assentiret. Sed
christum constantissime predicaret parentes
ad preces parentum quia ne occideretur time-
bant de urbe roma exiit et [illegible]
[illegible] honoratos
accipiens per ciuitates ytalie veniens
et omnia pauperibus erogauit. Decimo
autem anno digressionis sue a roma pla-
centiam et inde mediolanum aduenit. Ubi sanctos
geruasium et protasium in carcere detineri
reperit. Audito autem quod nazarius per eos
martires animaret ductus ad prefectum
[illegible] in confessione christi [illegible]
fustibus [illegible] ex urbe illa pellitur.
Dum de loco ad locum pergeret mater eius que
obierat sibi apparuit et filium suum confor-
tans ut ad gallias pergeret admo-
nuit. Cum autem ad urbem gallie que gemellus
dicitur aduenisset et ibi plurimos conuertisset que-
dam matrona filium suum nomine celsum
elegantem [illegible] sibi obtulit rogans ut
ipsum baptizaret et secum duceret. Quod preses
gallie audiens ipsum cum puero celso
retro manibus uinctum et collum cathena
constrictum in carcerem reclusit ut eum in cras-
tino tormentis afficeret. Tunc uxor si-
bi misit ad eum asserens iniustum esse in-
dignum innocentes occidere et deos
omnipotentes [illegible] quibus
[illegible] absolutus
ut ne predicaret [illegible] admonitus
est. [illegible] ad urbem [illegible]
et [illegible] primus predicans multos ad
fidem christi conuertit et ecclesiam edificauit. Quam

[illegible]

Audiens cornelius uicarius neronis ipsi in-
[illegible] mandauit et [illegible] .c. mili-
tes ad eum capiendum misit. Qui illum iux-
ta oratorium eius constrictis manibus [illegible]
ei ligauerunt dicentes magnus nero te uo-
cat. Quibus nazarius [illegible] rex [illegible]
suos milites [illegible] non uenientes homines
te non dignus [illegible] uocare te et uenisse [illegible]
Qui ipsum ad neronem ducebant et celsum puerum
plorantem alapis cedentes ut sequeretur in-
[illegible]. Quos nero uidens iussit eos in carcerem
recludi donec [illegible] suppliciis excogitaret
puniret. Interea cum nero quadam uice ad capi-
endas feras uenatores misisset subito fere
in uiridarium erumpentes [illegible]
[illegible] et multos lacerauerunt et plerosque
occiderunt [illegible] nero tantum diffugeret
et uulnerato pede uix ad palatium perue-
nit [illegible] diebus illis [illegible] dolore
[illegible] nazarium [illegible]
deos sibi iratos fuisse eo quod tamdiu uiue-
re permisisset. Iussu igitur imperatoris nazarium
milites calcibus tundentes et [illegible]
tes de carcere eduxerunt et coram imperatore
adduxerunt. Uidens autem nero faciem eius instar sol-
[illegible]
[illegible] dixit
[illegible] Ductus igitur nazarius ad
templum rogauit ut omnes exirent et sic eo
orante omnia idola confracta sunt. Quod audi-
ens nero iussit ipsum in mari precipitari. Precipi-
[illegible] ut si forte euaderet ipsum insequentes
[illegible] et pulueres eius in mari
[illegible]. Nazarius igitur et puer celsus
[illegible] et in medio pelagi perducti
precipitantur. Sed statim [illegible] tempestas
maxima [illegible] circa sanctos autem tranquillitas ma-
xima erat. Cum autem illi periclitari timerent
et malorum que in sanctos commiserant [illegible].
Ecce nazarius cum puero celso super aquas
ambulans [illegible] eis apparuit et fir-
[illegible] credentibus [illegible]

nire placuit. At cum eis ad locum
praecipitationis se receptos mr. unde ianue
se preuenio (?) uel cum diu ibi praedicasset me-
diolanum venit, ubi sanctos Geruasium
et Prothasium reliquerat. Veniens. Quod cum Anolinus
praefectus audisset, remanente Celso in do-
mo cuiusdam matrone in exilium duxit.
Nazarius ad Romam veniens et parentem suum
iam senem et christianum invenit. Quo
quaesitus sanctus. Cui dixit Petrum apostolum sibi ap-
paruisse et eos praecedentes se ad Christum converte-
re. Filius loquitur ad monitionem demum a
templorum pontificibus ad urbem Mediolanum
ubi Romanum in exilium missus fuerat reducitur
in civitatem cum Celso. Vel cum puero Celso
praesidi praesentatur qui eductos extra portam
Romanam in loco qui dicitur tres muri cum puero
Celso decollantur. Et quorum corpora cum Christiani
rapuissent et mortis sue collocassent
ipsa nocte sancti eidem in nomine Ceratio ap-
parentes dixerunt ut eorum corpora ipse in
domo sua profundius sepeliret
ambrosius ille (?) ... dicens sanat ... filiam
meam paralyticam. Que continuo sanata fuit.
Et corpora eorum ubi eis iusserant sepe-
liuit. Post longum uero tempus ... eorum
beato Ambrosio reuelatum Celso in loco sancto
inuenit Nazarium cuius sanguinem recentem
eadem hora sepultum ... sanguinem
integrum et incorruptum cum capillis et bar-
ba repperit. ... ad ecclesiam apostolorum transtulit
et honorifice sepeliuit. Celsum quoque
post modum sustulit et in eadem ecclesia col-
locauit ... Ambrosius in prefatione ... dicit. Vn-
de hic martyr ... dixit Ambrosius in praefatione. In-
ter sanctos roseo illustratus cruore Nazarius
celestem meruit et consecutus est regnum. Qui diu
persistens tormentorum supplicia crudelis
dextrae ... tyrannicas rabiem fidei constan-
tia domuit nec potuit persecutorum illatis
cedere minis, qui pro se certante ipse auctor
uictorie Christus Dominus dimicabat. Dum autem

ad templum ... idolorum praeferre ... prophanis
cuiusdam presentia ... fluctibus praesidio
... ingressus est ... recedit ipsum
est obliuioni humidis marisque ... longe
... angelica munimen
immobilem solidamque fluctus nequaquam
... o felix et inclitus pu-
gnator Domini qui mundi egressus per ...
... in ... multitudinem ... vince
... o magnum et in-
estimabile sacrum ... de illorum
salute ... eorum ... permisisse
... O beata mater ... natorum suorum
glorificata tormentis ... planctu
... ad inferna deduxit. Sed a
celestia eterna ... letitia
laude ... o terrus ... frag...
nitore celesti fulgure ... in
... odor salernus (?) ... ambo-
... ambrosius repiens ... patronum
dedit ... in medio fidei ... sa-
cri ... bellatorem ... in loco
... ipsum ... nimis
... Vincere ... ubi pa-
ce ... Christi ... in immunitate
... anglicos ... humana ...
... Hec Ambrosius. **De sancto Felice**

Felix loco libri presbyter
eligitur et ordinatur. Cui cum
Liberius papa nollet annuere heresi
consentire, missus est in exilium a Con-
stantio filio Constantini ... residentiam
moratus est ... Tunc ... clericis
Romanis loco eius Felicem ordinat
apud Liberio nolente et consentiente ...
Felix consilio xlviii
episcopis ... in pace ... Constantium
et ... duos presbyteros ... ...
... ... indignati
Felicem de ... ... et Liberium
eo pacto ... sibi ...
... Felix decapitatur.

continuit ca liberius quia tedio ami-
tus exilii. uictus in prauitate heresis
prestio et sic eiusmodi persecucio ex-
tincta. ut quam plurimi sacerdotes et cle-
ci a liberio non prohibite intrare ecclesiam simo-
neam. Felix vero de episcopatu deiectus
in predio suo humiliter eductus mi-
tissimi capitis obtruncacione p-
uisus circa annos domini cc.xl. **De sanctis Sym-**
plicio et faustino

Simplicius et faustinus
fratres cum sacrificare contempnerent
sub dyocleciano multa rome suppli-
cia perpessi tandem data super eos
sententia decollantur. et in tyberim corpora
proiciuntur. Soror autem eorum nomine beatrix cor-
pora eorum de flumine leuauit et hono-
rifice sepeliuit. Lucretius autem prefectus dum
predium eius ambiret eam tenuit et ut
ydolis immolaret precepit. Quod illa con-
tempnente lucretius noctu a seruis suis
prefocari fecit. Cuius corpus lucina vir-
go rapiens iuxta fratres suos sepeliuit.
Post hoc lucretius predium ipsius intrauit
et facto conuiuio amicis suis conui-
uantibus insultauit. Infantulus quidam
lactans pannis inuolutus de gremio
matris que ibi aderat cunctis audientibus
exclamauit. Audi lucreci occidisti
et inuasisti et ecce datus
es in possessionem inimico. Statim quoque lucreci-
us tremens ac timens a demone arreptus
et per tres horas ab eo est vexatus. Demum
in ipso conuiuio mortem exspirauit. Quod videntes
qui aderant ad fidem conuersi sunt et
narrabant omnibus passionem sancte bea-
tricis virginis in conuiuio vindicatam. Pas-
si sunt autem circa annos domini cc.lxxxvii. **De martha hospita.**

Martha hospita christi ex patre syro
et matre eucharia
regali ex progenie descendit. Pater eius
syrie et maritime multarum regionum
dux extitit. Terra copiosa. Magda-
lum et bethaniam utrique et so soli
remanserunt urbis partem martha et sorore
uire magdalene in diuiciis possidebat. Sed
quod legitur augustinus virum habuisse nec hominem co-
gnouisse. ministrabat autem domino nobilis
hospita et sororem pro sua ministrare uole-
bat quia uidebat quod ad seruiendum tanto
hospiti non sufficeret. et totus mundus
post ascensionem domini cum facta esset dis-
persio discipulorum ipsa cum fratre suo laza-
ro et sorore sua maria magdalena nec
non et beato maximino qui eos baptizauerat
et cui a spiritu sancto fuerant commendate. cum aliis
ablatis remis velis et gubernaculis
omnibus cum aliis ab infideli-
bus includuntur. qui domino duce marsiliam
peruenerunt. tandem territorium aquense adeuntes
et illic populum ad fidem conuertunt. erat autem
martha valde facunda et omnibus gratio-
sa. Erat autem tunc temporis super rodanum in nemore
quodam inter arelatem et auinionem draco
quidam medius animal medius piscis gros-
sior boue longior equo habens dentes ut
spata acutos et cornua utrinque permu-
nitus qui latens in flumine omnes transeuntes
perimebat et naues submergebat. Vene-
rat autem per mare de galacia asie genitus
a leuiathan qui est serpens aquosus et fe-
rocissimus et a bonacho quod galacie
regio gignit. qui insectatores suos
per spacium iugeris stercus suum velud spiculum
dirigit et quicquid tetigerit velud ignis
exurit. ad quem martha a populis rogata
et quendam hominem manducantem reperit
aqua benedicta super eum iecit et crucem
quandam sibi ostendit qui protinus victus
ut ouis stans a sancta martha proprio cingulo
alligatur et illico a populo lanceis et lapidibus
perimitur. vocabatur autem draco ab incolis ta-
rascurus. unde in huius memoria locus ille
ad huc vocatur tharasconus qui ante
vocabatur nerluc id est niger locus eo quod ibi

erant nemora umbrosa et nigra.
Igitur beata martha de licentia maximini ma-
gistri sui et sororis sue deinceps re-
mansit ibi orationibus et ieiuniis iugiter in-
desinenter vacabat. Demum cum congregato
ibi magno sororum conventu et ad ho-
norem beate marie semper virginis magnam
edificavit basilicam, satis ibi asperam duxit
vitam, carnes et omnem pinguedinem et
ova caseum et vinum vitans, semel in die
comedebat. Centies in die et centies in nocte genua flectebat.
Cum autem iuxta civitatem avinionem inter
urbem et flumen rodanum predicaret, iuve-
nis quidam ultra flumen existens eius
verba audire desiderans, cum navigio care-
ret, nudus natare cepit. Sed subito flu-
minis impetu raptus est et statim suffocatus. Cuius corpus
vix secunda die inventum ante pedes sancte mar-
the resuscitandum proicitur. Illa autem in modum
crucis solo prostrata talem orationem fudit: Ado-
nay domine ihesu christe, qui fratrem meum dilectum
tuum olim resuscitasti, respice in hospitem
carum ad fidem circumstantium et resuscita
puerum istum. Et apprehensa manu eius
mox vivus surrexit et sacrum baptisma
suscepit. Refert eusebius in libro
v ecclesiastice hystorie quod mulier emor-
roissa, postquam sanata fuit, in viridario
suo statuam fecit ad imaginem christi
cum veste et fimbria, sicut ipsum viderat, et eam
plurimum reverebatur. Herbe vero sub illa sta-
tua crescentes, que ante nullius erant
virtutis, cum fimbriam attingebant, tante
virtutis erant ut multi infirmi inde sana-
rentur. Illam autem emorroissam quam dominus
sanavit ambrosius dicit fuisse martham.
Refert quoque ieronimus et habetur in hystoria ecclesiastica
quod iulianus apostata statuam quam
emorroissa fecerat sustulit et suam
ibi locavit, que ictu fulminis confracta fuit.
Obitum autem suum per annum dominus revela-
vit, et toto anno febribus elaboravit. Ante
octavum diem sui exitus angelicos
sororis sue in celum animam deferentes
audivit. Que mox fratrum et sororum con-
ventum congregans ait: mei commilitones
et dulcissimi alumpni, vobiscum congratula-
mini aspiciens quia angelicos choros
sororis mee animam ad sedes † ferentes
ovantes cerno. O pulcherrima et dilecta
soror, vivas cum magistro tuo et hospi-
te meo in sede beata. Mox beata martha
exitum suum presentiens suos
ad monuit ut luminaribus accensis cir-
ca se usque ad obitum vigilarent. Nocte
vero media ante diem sui exitus custo-
dibus sompno gravatis ventus vehemens
irruit et luminaria cuncta extinxit.
Illa vero malignorum spirituum catervam
cernens orare cepit: Mi pater hely, ho-
spes care, congregati sunt ad de-
vorandum me seductores mei scripta
tenentes mala que gessi; hely, ne elongeris
a me, sed in adiutorium meum intende. Et
ecce sororem suam ad se venire vidit
que manu facem tenens cereos et lampa-
des incendit. Dumque altera alteram
proprio nomine vocaret, ecce christus advenit
dicens: Veni dilecta mea hospita, et ubi
ego sum illic mecum eris. Tu me susce-
pisti in hospitio tuo, ego te recipiam
in meo celo et invocantes te exau-
diam amore tuo. Appropinquante vero
hora sui transitus foras deferri se
fecit ut celum videre posset, iussitque
ut in terra super cinerem poneretur et signum
crucis coram se teneretur, et ita
oravit: Hospes care, miserere hanc pau-
perculam et exaudi eam, et sicut mecum
dignatus es hospitari, sic me susci-
pe in hospitio tuo celesti. Iussitque
quod passio secundum lucam coram se lege-
retur. Et dum legeretur dicere: Pater in manus
tuas domine commendo spiritum meum, illa spiritum emisit.

Sexta vero die .i. dominica dum circa corpus eius ministri ad exequias convenirent circa horam tertiam episcopus
Petragoricensis Fronto in missa celebraret mis-
sam et post epistolam in cathedra dormitaret
dominus apparuit dicens: Dilecte mi Fron-
to, si vis implere quod olim hospite nostre
pollicitus es, surge velociter et sequere
me. Quo iussa complente subito ambo in Ta-
rasconam venerunt et circa corpus eius psal-
lentes totum officium ceteris respondentibus peregerunt
et corpus eius in sepulchro suis manibus
collocaverunt. In Petragoricis autem cum cantores
expleta lectione evangelii benedictionem
petentes diu dormientem episcopum excitarent, ille vix
excitatus: Fratres, inquit, cur me excita-
stis? Dominus Ihesus Christus ad corpus Marthe hos-
pite sue me duxit et eam tradidimus
sepulture. Dirigite igitur velociter illuc nun-
tios qui nobis anulum nostrum et cirothe-
cas griseas deferant, quas ante altare ad corpus
sepeliendum me aptantem sacriste com-
mendavi et ex oblivione dimisi,
cum me citius excitastis. Missi nuntii
et huiusmodi ut episcopus dixit invenerunt anulum
solum quia cirothecam attulerunt, alteram
vero in huius rei testimonium sacrista retinuit.
Addidit quoque Fronto his dicens: Cum
post sepulturam ab ecclesia exiremus, frater qui-
dam illius loci litteris peritus nos insecu-
tus dominum interrogavit quo nomine vo-
caretur. Qui nichil respondens ostendit ei codicem
quem in manu tenebat apertum, in quo nichil
aliud erat scriptum nisi versiculus
iste: In memoria eterna erit iusta hospita
mea, ab auditione mala non timebit in no- codicem
vissimo die. Cum vero codicem revolve-
ret, in singulis foliis hic repperit scriptum. Cum autem ad
eius tumulum crebra miracula fierent, Clodo-
veus rex Francorum christianus effectus
et a sancto Remigio baptizatus cum gravem
renum pateretur dolorem, ad eius tumulum
veniens sanitatem integram reportavit.

Quapropter locum illum ditavit et terram in
circuitu spatio trium miliariorum ex utraque parte
Rodani cum villis et castris ecclesie dedit
locumque illum liberum fecit. Marcella vero
eius famula vitam eius conscripsit, que post-
modum in Sclavoniam pergens ibi evangelium
Christi predicavit et post decem annos a tran-
situ Marthe in pace quievit. De sanctis

Abdon et Sennen

Abdon et Sennen sub Decio
imperatore martyrium passi sunt. Cum enim De-
cius ipse Babiloniam cum aliis provinciis
subiugasset, quosdam christianos ibi invenit, quos secum ad
urbem Cordubam duxit et diversis suppli-
ciis consumavit. Et eos duos subreguli
sapientes scilicet Abdon et Sennen sepelierunt.
Qui accusati et Decio presentati diu post
eum vincti cathenis ducuntur et in conspectu
Decii et senatus introducti, aut sacri-
ficare et sic regnum liberum recipere aut
a bestiis devorari iubentur. Contempne-
ntes igitur et exspuentes in simulacra ad cir-
cum pertrahuntur, et ad eos duo leones
et ursi dimittuntur, qui circa sanctos non
gerunt sed eos custodiebant. Tandem
gladiis occiduntur et ligatis pedibus
tracti sunt ante simulacrum
solis. Qui cum ibi diu mansissent, Quirinus
subdiaconus eos collegit et in domo
sua sepelivit. Passi sunt autem circa annum domini cc.l.

De ethimologia nominis

Germanus dicitur a germen et
ana quod est sursum, quasi sursum germinans.
Germen tria in se gerit: in semine germinante
scilicet calor vitalis, humor nutritivus et vis se-
minalis. Sic sanctus Germanus dicitur, quia semen germinans
fuit calore fervoris dilectionis,
humore pinguedinis devotionis et vi semi-
nali predicationis, per quam multos in fide
et moribus generavit. Eius vitam conscriptam gna
presbiter ad sanctum Censurium episcopum Altissiodorensem
scripsit.

De sancto Germano

Germanus nobilissimus in urbe
Altissiodorensi natus et liberalibus

studiis plurimum eruditus · Romam deinde ad di
scendum iuris scientiam est profectus ubi tantum
dignitatis accepit · ut eum senatus
ad Gallias transmitteret et apicem digni
tatis ducatus totius Burgundie optineret · Cum igitur Al
thisiodorensem civitatem ceteris diligentius
gubernaret arborem quandam pinum in me
dia civitate habebat ad cuius ramos pro admi
ratione venationis capita ferarum suspende
bat · Sed cum sanctus Amator eiusdem civitatis episcopus
de hac eum vanitate sepe redargueret
moneretque ut arborem incideret
ne aliquid mali ~~acto~~ Christianis exinde eveni
ret ille ullatenus acquievit. Quadam autem vice
absente Germano arborem incidit et in
cendio totam dedit. Quod Germanus audi
ens Christiane religionis oblitus militibus
vallatus illuc advenit et mortem episcopo in
temptavit. Episcopus autem divina revelatione agno
scens Germanum suum successorem futurum cessit
et ad Augustudunum perrexit. Post modum Al
thisiodorum reversus Germanum capite tenus [?]
conclusit et tondens eum successurum sibi
esse predixit. Quod et factum est nam paulo
post ipse beatus obiit et Germanum plebs
omnis unanimiter postulavit. Qui tunc omnia paupe
ribus erogavit et uxorem in sororem convertit
corpus suum per triginta annos sic afflixit
ut numquam panem triticeum non vinum non le
gumen · acetum non sale pulmentum come
dit. Bis tantum in anno scilicet in pascha et in na
tali vinum sumebat · Sed tunc ipsius vini
saporem aquis permixtis extinguebat.
In refectione primum cinerem pregustabat de
inde panem ordeaceum sumebat · semper
autem ieiunans · numquam nisi in vespere come
debat · in estate vel hieme nulla ve
ste nisi cilicio et tunica et cucull
am que vestis vel forte alicui donaret
tamdiu ferebat donec attritione nimia
solveretur. Lectus sibi cinere et cilicio et
sacco ornabatur nullum pulvinar caput

eius ab humeris eius levabatur · Sed
semper gemens et secum reliquias collo ge
rens numquam vestimentum raro calciamenta
et raro cingulum. Super hominem siquidem fu
it omne quod gessit · vita eius etenim si absque
miraculis esset incredibilis vi
deretur · tamen tantis micuit miraculis que nisi meri
ta precessissent phantasmata putarentur.
Hospitatus quodam loco post cenam
mensam paratam iterum admirans interrogat
cui demum pararent. Cum ei dictum esset quod bonis
et mulieribus que de nocte incedunt
pararent illa nocte sanctus Germanus statu
it vigilare et ecce vidit multitudinem
demonum ad mensam in forma hominum
et mulierum venientem. Quibus precipiens ne
abirent cunctos de familia excitavit
inquirens si illas personas cognoscerent. Qui omnes
vicinos suos et vicinas esse dixerunt.
Misit ad domos singulorum demonibus pre
cipiens ne abirent. Et ecce omnes in suis le
ctulis sunt inventi. Adiurati igitur se de
mones esse dixerunt qui sic hominibus il
ludebant. Eo tempore beatus Lupus episcopus Trecen
sis florebat. Cuius urbem cum Attila [?] rex
obsideret super portam beatus Lupus ac
clinatus quis esset qui sic eos infesta
ret quesivit. Cui ille: Ego sum Attila flagel
lum dei. Quod cum humilis presul gemens audiret:
Et ego, inquit, Lupus heu vastator gregis
dei et indigens flagello dei. Mox aper
tis reserari iussit. Illi autem divinitus exce
cati per portam transierunt neminem
videntes aut ledentes. Beatus igitur Germanus
assumpto secum beato Lupo in Britanniam ubi here
tici pullulaverant profectus est. Sed dum ma
re ceperit tempestas inundare mox
ad orationem sancti Germani protinus cessavit.
Magna [?] ecclesia honorifice gratanter ab eis est
suscepti. Quorum adventum demones
iam predixerant quos sanctus Germanus de ob
sessis [corporibus expulit] · [illegible] adhuc

corporibus expulit.

redierunt. Cum in quodam loco in-
firmus decumberet et contingit ut vicum il-
le vicus repente ~~repente~~ conflag-
ret qui congregaverant ut in asportaretur ut
ignem evaderet, ille in medio se opposuit
ut ultra citra que omnia consumeret flam-
ma hospicium eius non tetigit. Dum
ad britannos iterato rediret ut heresim
confutaret quidam ex discipulis eius gradu
concito eius vestigia sequebatur. cum [illegible] ap-
tor inodorum infirmatus occubuit.
Rediens inde beatus Germanus sepulchrum
discipuli aperiri fecit. Ipsum quoque nominatim ex-
citavit quid ageret et an secum adhuc militare
cuperet requisivit. Mox ille residens
sibi cuncta dulcia et suavia esse asserens nol-
le hinc ulterius revocari. Ipso tunc eo
annuente ut requiesceret ille reposi-
to capite rursum in domino obdormivit.
Dum in britannia predicaret et sibi et suis rex
britannie hospicium denegaret, subul-
cus regis regrediens a pascuis accep-
tam prebendam in palacio ad ipsum
tugurium referens vidit beatum Germanum
consocios suos fame et frigore labora-
re et eos in domo sua benigne recepit et
vitulum vitulum quem habebat hospitibus
occidit in edendum. Post cenam sanctus Germanus
omnia ossa vituli super pellem conponi
fecit et ad eius orationem vitulus sine
mora surrexit. Sequenti die Germanus
regi festinus occurrit et cur ei hos-
picium denegasset potenter inquirit.
Tunc attonitus vehementer ~~[illegible]~~ responde-
re non potuit et ille egredere inquit et re-
gnum meliori dimitte. Germanus vero di-
vino mandato subulcum regnare fecit. Et ex
brone et universis succedentibus reges
[illegible] et tunc rex [illegible] gente ge-
nte [illegible] dictam gentem britannorum.

Cum saxones contra britones dimica-
rent et paucos viderent sanctos in [illegible]

nantes ad se vocaverunt et ab eis predica-
cionem certatim omnes ad lavacrum gratie quolibet
die ergo pasche ex fervore fidei proiectis ar-
mis se promptius fortius preliari. Et illi au-
dientes audacter contra inermes properant. Sed
Germanus latens cum suis omnibus admonuit
ut cum ipse alleluia clamaret omnes Germano uno cla-
more responderent. Quod cum factum fuisset territi
hostes super se irruentes terrore insanis
proiectis armis non solum montes sed celum
super se ruere putarent, amenti que defug-
erunt. Quadam vice dum per augustudunum tran-
siens ad tumulum sancti cassiani venisset, quesivit
se haberet in quiete. Ille statim a tumulo
cunctis audientibus dixit: Dulci quiete
perfruor et adventum redemptoris expecto.
Et ille: Quiesce prolongatum tempus in Christo
et pro nobis attentius intercede ut optate sanc-
te resurrectionis gaudia mereamur. Cum apud ravennam
devenisset a regina placida et filio suo
valentiniano honorifice susceptus est.
Hora vero cene regina misit ei vas argen-
teum amplissimum de delicatis cibis ple-
num quod ille suscepit ut cibos famulis traderet
et pro pauperibus vas argenteum retinuit. Lo-
co vero regine misit scutellam ligneam
panem ordeaceum continentem quam illa li-
benter accepit et vas illud postmodum argen-
to texit. Quadam autem vice dicta regina
eum ad convivium invitasset ille benigne
annuens ab hospitio suo usque ad palacium
sumi eo quod ieiuniis et laboribus confectus
esset asino deferente portatus est. Sed dum
comederet asinus sancti Germani mortuus est.
Quod regina audiens equum mansuetum
sibi dari fecit. Ego pervenit quod intuens ait:
vivi me asino presentetur; qui enim huc me
attulit reportabit. Pergens quoque Germanus
ad cadaver: Surge inquit asello, revertamur
hospicium. Statim qui se [illegible] ipsum con-
cussio et quasi nichil mali passus esset Germa-
num ad hospicium reportavit. Sed antequam de-

deravennam venit ex(?) tunc predixit quod ne quamquam(?) in eius
secula diu manens moreretur. Post modicum febre
correptus et die vii in domino moriens corpus eius ad
Gallias sicut a regina petierat est
asportatum. obiit autem circa annos domini ccccxxx. Sancto autem
sancto eusebio episcopo vercellensi promiserat quod
in sui reversione ecclesiam quam fundaverat sibi
dedicaret. cum autem hoc audisset eusebius sancti germani
mortem(?) exitum(?) de cereis ecclesiam suam dedicaturus
cereos accendi fecit. sed quanto plus accen-
debantur tanto plus extinguebantur. quod intel-
ligens eusebius intellexit dedicationem ad aliud
aliud tempus vel alii episcopo reservari. Cum igitur corpus
sancti germani in vercellas delatum fuisset mox ut in
predictam ecclesiam introductum est ex se omnes cerei
divinitus inflammantur. Tunc eusebius sancti promis-
sionis sancti germani meminit et quod vivens se factu-
rum promiserat mortuum se fecisse cognovit.
Sed hic non opinamur accipi nec non intelligatur de
magno eusebio vercellensi quia ipse tunc defunctus
fuit sic. nam ipse sub valente imperatore
mortuus fuit et a morte ipsius usque
ad mortem sancti germani vel circa annos l effluxerunt.//

De ethymologia nominis

Eusebius dicitur ab eu quod est bonum et sebe quod est eloquentia
vel dicitur a sebe quod est statio. vel eusebius quasi bonus
cultus. ipse namque habuit bonitatem conversationis in sanctifi-
catione, suam eloquentiam in defensione fidei
stationem in constantia martirii, cultum in [wᵗ]
reverentia dei.

De sancto eusebio

Eusebius semper virgo existens
dum adhuc cathecuminus esset ab
eusebio papa baptizatus et nomen suscepit.
in quo baptismo manus angelice visa est(?)
ipsum de sacro fonte levantes. ma-
trona quedam eius pulchritudine capta
cum ipsum aliquando vellet adire custodientibus
angelis non potuit. propter quod nimium(?)
factus(?) venit ad eius pedes provoluta et
ab eo veniam petiit. Ordinatus presbiter tanta
sanctitate emicuit ut cum missas celebraret collegentis(?)
manus eius ministrantium angelicas(?)

te. Post hec cum arriana heresis per univer-
sam ytaliam invalesceret imperatore
constantio eidem heresi favente iulianus
papa eusebium vercellensem episcopum con-
secravit que tunc optinebat inter
alias urbes ytalie principatum. Quam-
diu heretici omnes fores ecclesie clausas tenue-
runt et eusebius urbem ingressus
ante hostium maioris ecclesie quae sancte genitricis est in-
geniculans flexit et omnia hostia mox sua
oratione aperiuntur. auxentium in mediola-
nensem episcopum heretica pravitate corruptum
de episcopatu eiecit et pro eo dionisium catholicum [vi r]
devotum(?) ordinavit. Sic quidem eusebius
totam ecclesiam occidentis et athanasius
totam ecclesiam orientis arrianorum peste
purgabant. arrius namque quidam presbiter alexan-
drinus fuit qui christum purum creaturam
esse dicebat asserens quod erat quando non erat
et quod propter nos factus est ut nos per eum
tamquam instrumentum deus crearet. et ideo
constantinus magnus celebrem fecit ni-
cenum concilium ubi eius error condempnatus
est. ipse autem postmodum miserabili morte
interiit quia omnia viscera et intestina per
secessum emisit. constantius autem constanti-
ni filius ipsa heresi corruptus fuit. Et quo-
circa constantius imperator eo quod eusebium
plurimum indignatus multorum episcoporum
concilium convocavit et dionisium catholicum mit-
tens et ad eusebium destinavit epistolas
qui sciens malitiam in multitudine preva-
lere venire contempsit urbi impotentiam simulans.
Quo eius excusationem in mediolanensi ur-
be quod ipse erat concilium celebrari volens
eusebium decrevit. mandat ut ariani
fidem suam describere et dionisium episcopum me-
diolanensem ac xxx episcopos eidem fecit
fidem scribere. Quod audiens eusebius
ex urbe sua profectus mediolanum
venit et se tristitiam passurum predixit. Cum
igitur ad quoddam flumen venisset ubi me-
diolan[um]

† fuit ergo alius eusebius sub quo ista
que enarrantur evenerunt.

pergere renuens procul ex alia parte
fluminis existens. eo miserente ad eum
venire. Et ipsum consocie singulis
tore aliquo transportaverunt. Tunc in-
presens dyonisius obvians ei et ad pedes
eius procidens veniam postulavit. Et
quia eusebius ab imperatore nec minis
nec blanditiis flecti posset coram omni-
bus dixit. Vos dicitis filium minorem esse
patre. Cur ergo filium meum et discipu-
lum meum pretulistis. non est enim discipulus
super magistrum nec filius super patrem.
Quo illi commoti cirographum
quod scripserat. et cum dyonisius ei scripserat
ei optulissent ac ille nequaquam. Porro filium
scribam cum pessimum auctore. Sed ipsum in-
cendite nomine quo scribam si vultis
conscribere. sic quod nunc dei successionem
cirographus cum dyonisius et xxix episcopis
scripserunt rursum arriani aliud ci-
rographum conscripserunt. et eusebio
hic quod episcopis in consilio tradiderunt.
Sed cum ab eusebio arriani nullatenus consen-
tiret. ceperunt plurimi gentilium cum
cirographum coacti conscripserant pri-
tus conventum in debito. Tunc in-
constantius eusebium volentem arri-
anorum tradidit qui protinus de medio episcopum
rapientes et diutius flagellantes
eum per gradus palacii a summo ut ad
infimum et rursum ab infimo usque ad
summum traxerunt. Cumque capite eius
sacco multum sanguinem fudisset et adhuc
non assentiret vinctis post tergum manibus
per collum cum fune trahebant. Ipsum vero
gratias agens se pro confessione fidei catho-
lice mori esse paratum. Tunc constantius
liberium papam dyonisium paulinum et omnes alios
episcopos quos exemplo eius fides animaverat in
exilium mitti fecit. eusebium vero apud scyta-
poli in urbe palestine arriani duxerunt
et ipsum in arto loco artissimo recluserunt

ut esset illo longitudine brevior latitudine die
angustior. Ita ut nec curvare nec pedes
extenderet. nec se volutare aliquantum posset sed ca-
pite quod de passo humeros tantum et cubitum
movere non valebat. Verum constancio defuncto
iulianus eius successor omnibus placere vo-
lens iussit exulatos episcopos revocari et
eorum templa reparari et pace frui secundum legem
qua quisque vellet. et sic eusebius inde exiens
ad athanasium venit. et que tanta passus
eius exposuit. De sinodo autem iuliano et iovi-
niano regnante sopitis arrianis eusebius
vercellas rediens cum magna
exultatione suscepitur. Sed iterum valente
regnante arriani repullulant et eusebium domini
eius ipsum suspirium tenentes lapidibus eum
obruerunt et sic ad dominum migravit feliciter in
ecclesia quam ipse construxerat sepultus est. Fertur quoque
quod hanc gratiam sue ecclesie eusebius a domino
precibus suis impetrasse ut nullus arrianus
in eadem urbe possit vivere. Vixit autem secundum cronicam
ad minus lxxxviii annis. Floruit circa annum domini

Machabei fuerunt **De sanctis machabeis**
vii fratres cum matre veneranda
et eleazaro sacerdote qui ob servan-
tionem legis carnem porcinam comedere
nollent mandatum supplicia gravia pa-
tiuntur. Sicut in secundo machabeorum plenius
continetur. Et notandum quod ecclesia orientalis festum facit
de sanctis veteris testamenti eo quod ad in-
feros descenderint sicut de innocentibus et
eo quod in ipsis singulis occisus est christus. Sed de
machabeis solet queri quatuor rationes quare ecclesia de
istis machabeis licet ad inferos descenderint
sollempnizat. prima est propter prerogativam
martyrii. quia non mandato supplicia et
ultra sanctos ut passi sunt. alia privilegia
tunc ut eorum passio nunc celebretur
hic tantum ponitur mihi. scilicet sanctorum. Sancta est propter rep-
resentationes numeri septenarii. numerus
est universitatis significativus. ergo in his
omnes patres veteris testamenti celebrantur.

digni. Similiter de illis non sollempnizare etiam tamen quia limbum inferni descenderunt, tamen quia in limbo nondum ... in eis impedit omnibus retinentiam. Septenarius enim numerus est universitatis designativus. Tertia est propter exemplum patiendi propositum, ut in exemplum fidelibus essent, scilicet ut horum constantia ad zelum fidei accenderentur et ad patiendum pro lege evangelica sicut illi pro lege Moysi fortius accingerentur. Quarta est propter cruciatum supplicii, non pro defensione legis sicut alia supplicia passi sunt, sicut et christiani martyres pro legis evangelice defensione patiuntur. Has tres ultimas rationes assignat magister Iohannes Beleth in summa de officio.

[margin: *capitulum*]

Festum sancti Petri ad vincula *Ad vincula* dicitur quadruplici de causa institutum *sancti Petri* fuisse perhibetur, scilicet in memoriam liberationis Petri, in memoriam liberationis Alexandri, pro destruendo ritu gentilium et pro impetranda absolutione spiritualium vinculorum. Prima causa est in memoriam liberationis Petri. Nam sicut in hystoria scolastica dicitur, Herodes Agrippa Romam adiit et Gaio nepoti Tiberii Cesaris factus familiarissimus erat. Quadam autem die dum esset Herodes in curru cum Gaio, levans manibus in celum ait: Utinam videam mortem istius senis et te dominum totius orbis. Hoc autem auriga Herodis audivit et Tiberio continuo nuntiavit. Quapropter indignatus Tiberius Cesar Herodem reclusit. Et in carcere ubi dum quadam die iuxta arborem innixus esset cum frondibus in qua bubo sedebat, quidam de consaptivis peritus in auguriis dixit ei: Ne timeas, quia cito liberaberis et in tantum sublimaberis quod amicos tuos in tantum invidiam concitabis et in tali prosperitate morieris. Quotiens autem hanc avem supra te videris, tunc scias quinque dies vivere non valebis. Et post aliquod tempus Tiberius moritur, et Gaius in imperium sublimatur. Qui autem de vinculis Herodem liberavit et magnifice sublimatum regem in Iudeam misit. Cumque venisset, misit manus ut affligeret quosdam de ecclesia et occidit Iacobum fratrem Iohannis gladio. Erant autem dies azimorum. Videns quod hoc gratum esset Iudeis, tempore azimorum Petrum apprehendit, in carcerem reclusit, volens post pascha producere eum populo. Angelus autem eidem nocte assistens mirabiliter eum a vinculorum nexibus absolvit et ministerium predicationis liberum remisit. Famulus autem ter dilationem non patiens ultionis sequenti die custodes ad se venire fecit ut perstringeret eos durius, paenis afficeret. Sed tamen impeditus est ne solutio Petri alicui noceret. Nam continue in Cesaream descendit et ibi percussus ab angelo expiravit, ut in Actibus legitur. Refert Iosephus in XIX antiquitatum libro quod Cesaream advenisset et ad eum totius provincie multitudo convenisset, ille veste fulgentis ex auro argentoque mirabili contexta indutus in aperiente die processit ad theatrum. Ubi primo solis radiis vestis argentea suscepit repercusso splendore duplicatam lucem fulgoris metalli vibrantis [margin: *aspicientibus*] ... intuentibus perstringebat aciem, terror aspectus ... plus esse aliquid de deo quam humane nature artifex arrogantia iactaret. Illico adulantium vulgi concrepant voces dicentium: Hactenus ut hominem te timuimus, sed ex hac iam super humanam naturam esse te fatemur. Et dum admiratione ... demulcetur honoribus et oblatos sibi divinos honores non respueret, respiciens vidit imminentem super funiculum capitis sui angelum, id est bubonem, mortis eius prenuntium, et respiciens ait ad populum:

dixit. Heu ego deus vester morior. sciebat
enim ex predictione angeli se nisi in
v. dies moriturum. et continuo percussus per v. di
es a vermibus eius viscera corrodentibus
expiravit ut iosephus in xix. refert. Secundo ca
usa liberationis principis apostolorum alii
cui et eadem die benedicte in Jerusalem pro
tinus. Ubi sancta ecclesia festum sancti petri ad
vincula sollempnizat. Unde et epistola in
missa canitur in qua liberatio facta fu
isse perhibetur. et forsan ideo quia hoc festum dici
tur beati petri ad vincula. Secunda causa
sanctionis extat quod alexander ipse qui sextus
post beatum petrum tenuit ad ecclesiam et hermes
prefectus urbis rome quem per alexandrum
ad fidem conversus fuerat a quirino tribuno
in diversis locis in custodia tenebantur.
Dixitque quirinus ad hermem prefectum
miror te virum prudentem et hominem dignitatis
prefecture et vitam aliam somniare.
Cui hermes dixit. et ego ante hos annos
hec omnia deridebam et hanc vitam solam
esse putabam. Respondit quirinus. Tunc
proba mihi quod aliam vitam noveris
et continuo fidei me dignum habebis. Cui hermes
dixit. sanctus alexander quem tenes in vinculis
ipse hoc melius te docebit. Tunc quirinus
maledicens alexandrum ait. ego tibi dixi ut
me probare faceres. hoc modo nunc me
mittis ad alexandrum quem pro suis sceleri
bus teneo vinculatum. Verumptamen te
et alexandrum custodiam duplicabo et
si ipsum tecum vel te cum ipso invenero protinus
residentium tuus et eius sermonibus adhi
bebo fidem. Quod cum dixisset et alexandro protinus
hoc indicavit. Orante igitur sancto alexandro
angelus ad eum venit et ipsum ad hermetem
in carcerem adduxit. et invenientes eos quirinus
insimul plenius est admiratus. et cum hermes
quirino narrasset quod alexander filium suum
mortuum suscitasset. dixit alexandro quirinus
habeo filiam gutturosam nomine balbinam.

promitto igitur me tuam fidem recepturum si fi
lie mee impetraveris sanitatem. Cui
alexander. Vade cito et ipsam ad carcerem
meum ducito. Cui dixit quirinus. Cum sis
quomodo in carcere meo te potero invenire
ad quem alexander. Vade cito quia qui me huc ad
duxit illuc me cito reducet. Pergens igitur
quirinus filiam ad carcerem alexandri
adduxit et ipsum inveniens ad pedes suos
se prostravit. Tunc filia eius cepit vincula
sancti alexandri devote obsculari ut sanitatem
reciperet. Cui alexander dixit. noli filia has
meas cathenas obsculari sed beati petri di
ligenter inquire quas si devote osculaveris re
cipies sanitatem. Quirinus igitur mandavit
ut vincula petri diligenter inquirerentur
rogans [illegible] quibus inventis filie
sue dedit osculanda. Illa mox dum
osculata est vincula sanitatis integrita
tem sui [illegible] assecuta est. quirinus tamen cum pe
tro alexandro [illegible] et cum tota domo sua
[illegible] cum pluribus baptismata suscepit.
Tunc sanctus alexander festum in kal. augusti cele
brandum instituit et in honore sancti petri ap
ecclesiam fabricavit ubi vincula reposuit
et ad vincula nominavit. In hac sollem
pnitate ad predictam ecclesiam fit magnus
concursus populi et ibi populus osculatur vincula.
Tercia causa [illegible] beda. Cum enim
octavianus imperator et antonius eius
[illegible] affinitate coniuncti sic imperium se divi
serunt [illegible] ut octavianus
in occidente haberet galliam italiam et hispa
niam antonius vero in oriente asiam
pontum et affricam. Porro autem antonius
lascivus et libidinosus cum sororem octaviani
haberet in uxorem ipsam repudiavit
et cleopatram reginam egypti in uxorem
accepit. ob hoc indignatus octavianus
manu armata in asiam contra antonium
processit et ipsum de omnibus superavit. Et
antonius et cleopatra pre timore fugientes seipsos

ipsos prae dolore nimio occiderunt. Regnum igitur Egypti destruxit Octavianus et Romanam provinciam fecit. Inde Alexandriam properans et omnibus eam divitiis spolians tantum Romam divitiarum convexit ut rem publicam auxit, ut pro uno denario quod prius vendebatur, quatuor venderentur. Et quia civitatem bellis civilibus valde deletam de novo renovavit ut diceret: urbem latericiam inveni, relinquo marmoream; et quia rem publicam auxit, Augustus primo omnium vocatus est. Unde et ab eo Augusti dicti sunt qui in imperio successerunt, sicut a Julio Caesare avunculo eius Caesares appellantur. Unde et hic mensis appellabatur Augustus qui prius Sextilis dicebatur, quia a Martio sextus erat. Ipse enim mensis in honorem eius Augustus vocatus est. In memoriam igitur et honorem victoriae illius quam prima die Augusti Octavianus habuit, Romani hanc diem sollempnizabant usque ad tempus Theodosii imperatoris, qui coepit regnare anno domini CCCLXXVII. Eudoxia autem filia praedicti Theodosii imperatoris, uxor Valentiniani imperatoris, Jerosolymam ex voto pergens, ubi a quodam Judaeo pro magno munere duas catenas ei attulit, quibus beatus Petrus apostolus vinctus sub Herode fuerat. Cum igitur Romam rediisset in kalendas Augusti et honore imperatoris gentilis tam sollempniter Romanos videret celebrare, doluit quod damnato homini tantus honor exhiberetur. Cogitans autem quod non de facili eos ab hac consuetudine revocari posset, cogitavit tractare quod obtinuit, ut sicut non ante sic in honorem sancti Petri illum diem venerari facerent, et omnes illum diem vincula sancti Petri ad vincula nominarent. Habita igitur collatione cum beato Pelagio papa, blandis exhortationibus induxit ut oblivionem tyranni memoriam principis apostolorum, et celebrem memoriam principis fieri apostolorum. Quod cum omnibus placuisset, illas catenas quas de Jerosolymis attulerat protulit et papa catenam qua sub Nerone beatus Petrus vinctus fuerat. Quae cum mutuo se contingerent, sic miraculose unitae sunt ac si ab initio una et eadem extitisset. Unde papa et regina praefatam catenam in ecclesia beati Petri in loco mutavit et ecclesiam in honore sancti Petri ad vincula posuit et ipsam multis muneribus ditans privilegiis magnis dotavit, et praedictam diem celebrem fieri instituit. Hoc Sigibertus: quarta et ultima huius ecclesiae causa fuit anno domini DCCCCLXIIII accidit. Quidam comes Ottonis imperatoris in palatio a daemonio arreptus omnes ore sibi lacerabat. Quod imperator videns iussit eum ad Johannem papam duci, ut catena sancti Petri collo circumdaretur. Sed cum alia catena circumdaretur collo eius, nihil profecit. Tunc accepta ab ipso vera catena qua Petrus vinctus fuerat et circumdantibus collo ipsius, tunc daemon furens cum magno clamore ab eo recessit. Tunc Theodericus Metensis episcopus ipsam catenam arripuit et se ullatenus dimissurum nisi manum sibi praecideretur. Cum igitur super hoc inter ipsum et papam alios quoque clericos magna contentio esset, imperator litigium ipsum sedavit et episcopo ex ipsa catena ad suum annulum impetravit. Sanitatem illuc sanctus Nomius refert quod hinc diebus suis et episcopus in dracone in ingressu accepit... more... donavit eis ut intre signum crucis. Expressio mortis ordinem prius ... anno eius fracturam dignam crucem desi-

gnatis et eius oculis quandam vix vi-
virginem totum ne eius pueri dimeret
efficere ad locum incendii cum hec potari-
tur. Quidam autem item ut ie ad eu
prima lit' sco quod mare. dsa9 iste mo
p li. se et osme qui indos vingos congregare
sup marini inonis papam nix ma
te eos dixit. Et dum ad terminum prouin-
cionis sicut prede se prevenire dicere po-
licet innuos evocavit. Venit credens quod dum
indignatus quod occasione indi clericum he-
nam regnare deberet plausus octavum
am cessavit et de eis se tolli. Vindicta
vit multa et ex hiis quinquaginta ad
capam grauem convolavit. Cum in mos
de decimis in conlocet et illuserit et nol-
uerent plores in actionis temporibus lac-
ati quam in mare prosternit mortuum sub-
Sumque relinquere id facere vellet et depre-
oribus quid eis accidit ignoraret
quondam piscatores in tussentes malum
quod accidat narraverunt eius sic illo
usu. sic inhis sco tempus. Et in nam in
articulis sic assignari potest. Dominus ante
vinculis petrum innocentem absolvit et
eidem ligandi atque solvendi potestatem
dedit. Nos enim vinculis peccatorum tenemur
obligati et absolvi indigemus.
Ideo igitur ipsum in sollempnitate que dicitur ad
vincula honoramus ut sicut ipse a vinculis
absolvi promeruit et sicut ipse absolven-
di ab angelo potestatem accepit. Sic et ipse
a peccatorum vinculis nos absolvat. Hec
ultime institutionis causa in nocte nulla-
tenus esse de facili quis perpendere potest. Sed
videatur quod absolutionem accepit in epistola
sanctum epistola commemorat absolven-
di potestatem sibi concessam evangelium
recitat absolutionem ab ipso nobis agen-
dam hodierna oratio postulat quod ait
per claves quas accepit me dum et alios
peccatores absolvit innodatos unum

-culo quod legitur in libro miraculorum beate
virginis satis claret. Apud namque colo-
niam urbem in monasterio sancti petri erat
quidam monachus levis lubricus et lascivus.
Hic dum subita morte fuisset preventus
demones ipsum accusabant et quilibet contra
peccatorum quod ipsum clamabat. Unus dice-
bat: ego sum cupiditas tua qua con-
tra etc. quod dei precepta concupisti. Alius
clamabat: ego sum vana gloria qua
te apud homines iactitasti exultasti. Alius
ait: ego sum mendacium in quo mentitus
es peccasti. Et sic de ceteris. Econtra quedam bona
opera que fecerat ipsum excusabant dicen-
tia: ego sum obedientia quam spiritualibus senio-
ribus exhibuisti. Ego sum psalmodia
cantus quam deo frequenter cecinisti. Sanctus
autem petrus cuius erat monachus pro eo depreca-
turus dominum adiit. Cui dixit dominus: nunquid
non propheta me inspirante dixit: domine
quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis re-
quiescet etc. Quomodo hic salvus potest esse cum nec
sine macula sit ingressus nec sit opera-
tus iustitiam. Rogante igitur pro eo petro
cum virgine maria matre dei, dominus hanc
sententiam protulit ut ad corpus rediret
et penitentiam ageret. Tunc concussam
petrus clavem quam manu tenebat
diabolum terruit et in fugam vertit. Animam
vero eius in manum cuiusdam qui fuerat in
monasterio monachus tradidit et
ut ad corpus ipsum reduceret precepit.
Qui ab eo pro mercede reductionis postula-
vit ut singulis diebus pro eo psalmum Mi-
serere mei deus diceret et sepulturam eius
sepe scopis mundaret. Ipse igitur de morte
rediens que sibi contigerant omnibus
enarravit.

De sancto Stephano papa

Stephanus papa cum multos gentilium
conversos verbo et exemplo et multi
corpora sanctorum martyrum sepe-
lisset a Valeriano et Galieno. an. domini

celi. Summo studio p quinq; ut eū ec
clēs aut sacrificare cogerent aut
suppliciis diuersis punirent deducunt
eductū. ut amic eos p(er) terrā eoꝝ illis
possideret ma... x de eius c(on)ciis c(on)plē
si tamen tantum siue sui aucdacia se
c(on)tra die stephis iii. c(on)plenderit. et ad tem
plum misericordie p(er)ducit. ut cum sepulcrum
ad orandum aut sacellum capitale illius.
Sz cū templum ingressus fuisset et deū
ut ipsū templum destruet exorasset. tan
tum magnis ps templi corruit et omnis in
stantibus p(ro) nimio timore aufugit. Ipse u(er)o
ad cimiterium sce lucie p(ro)perauit. q(ui) audientes
sullanus c(on)milites pses p(ro)ributz ad eū
transit ... c(on)uenientes c(on) missa celebrante
inuenit et amicum innecauit. accepta inde
noce ī sua sede p(ro) sinentes decollauerunt.

Inuentio corporis prothomartiris **De inventione**
stephani anno domini ccc.xvii. **corporis sci**
Septimo honorii p(ri)ncipis anno **stephani**
facta fuisse narratur. Repertio aūt et inuen
tio. cū translatio et c(on)iunctio inuentio ipsius tali
ordine facta sunt. sacerdos quidam p(re)sb(ite)r
nomine lucianus in territorio ierosolimorum
sexaginta annos illius c(on)memorat
et h(ec) scripsit. feria vi. dum in strato suo quiesc
eret et pene euigilaret. uidit quendam sen
em senex. p(ro)cerus. uultu decorus. barba p(ro)li
xa pallio candido amictus. Cui gemme inte
xte et aurees in eminentia c(on)texte calceatus
caligis insup(er) fuisse deauratis ei dix appa
ruit. q(ui) manu aurea u(ir)gam tenens
tetigit eū dicens. Summa c(on) diligentia nos
(et) aperi ... mentibus q(ui) indecenti despe
cto loco recondimur sunt. unde gl(ori)a... eps
ierosolimitano. ut nos in honorabili loco re
ponat. q(ui) c(on)fitemini q(ui) et illū trib(ulation)ibus
inuidie c(on)cussit nemo suffragium. Deus
uniuersus ... Cui lucian(us)
ph dixit. Dñe quis es. Ego sum inquit
gamaliel. q(ui) paulum aplūm erudiui

et ad pedes meos legem p(er)docui. Qui autem m(ecu)m
iacet. scs est stephanus. qui a iudeis lapidatus
extra ciuitatem proiectus. ut a feris et auibus de
uoraretur. Sed h(oc) ille p(ro)hibuit cui ille
fidem seruauit. et ille sanctum fide... Ego uero
ipsum c(on)tempsi ... m... collegi et in meo
nouo tumulo sepeliui. Alius autem q(ui) m(ecu)m
iacet est nichodemus nepos meus q(ui) no
cte ihm ad h(oc) et a petro et io(hann)e sacrum
baptisma suscepit. q(ua)p(ro)p(ter) indignati (con)tra eum
p(ri)ncipes sacerdotum eum occidissent
nisi propter reuerentiam suam eius dimitti
et a p(ro)pinq(ui)s d(e)positum. Ut eum innlas
q(ui) auferre res p(ro)bitz seruimi reliquat
hunc c(on) ego in domum meam adduxi et
diebus aliquibus superuixit. et de funct(um)
iuxta pedes sci ste. sepeliri feci. Tertius
uero qui mecum est. abibas filius
meus q(ui) anno etatis sue xx. baptisma
meo suscepit et u(ir)go p(er)manens c(on) paulo
lo discipulo meo legem dni didicit. Uxor
uero mea ethea et solomnias filius meus
q(ui) noluerunt xpi fidem suscipe. digni non erant
q(ui) digni sepultura n(ost)ra essent. Sz eos alibi se
pultos inuenies et eoꝝ tumulos uacu
os et inanes. H(ec) dicto scs gamaliel disp
paruit. Lucianus uero euigilans dnm exo
rauit. ut si h(ec) uisio in ueritate fieret. eidem
seco(n)do et tercio appareret. Insequenti igitur feria vi
eidem sic ut p(ri)us apparuit. et ait ei q(ua)re dixit
neglexisti. Qui ait ei. Non inde dne ne
glexi. Sz rogaui dnm. ut si h(ec) a deo
esset. iterum appareret. Dixit q(uo)q(ue) ei gamaliel
el. Quoniam in mente tua cogitasti si nos i(n)ue
neris. quomodo singulorum reliquias dis
cernere posses. ex his que dicam similitudine
omnium singulorum loculos et reliquias discerneas.
Ostendit q(uo)q(ue) ei tres calathos aureos et quartum argenteum
calathos aureos quorum unus erat
plenus rosis rubentibus. alius rosis al
bis. quartus u(er)o argenteum calathum argenteum
plenum croco. Et dixit ei gamaliel.

hii calathi mistici sunt loculi et hee
rose nostre sunt reliquie. calathus plenus
rosis rubeis est loculus sancti stephani qui solus
ex nobis martirio meruit coronari.
alii duo rosis albis pleni mei et nicho
demi sunt loculi qui sancto corde in con
fessione christi perseveravimus. quartus vero ar
genteus croco plenus est abibi filii
mei qui candore virginitatis pollens
et immunis de mundo exivit. hiis dictis iterum
disparuit. feria autem vi sequentis ebdomade
eidem iterum apparuit eum de desidia ac ne
gligentia eum graviter increpavit. continuo igitur lu
cianus ierosolimam adiit et iohanni episcopo cun
cta per ordinem enarravit. assumptis igitur
cum aliis episcopis accesserunt ad locum predicto
luciano ostensum. cum ergo cepissent fode
re terra movetur et suavissimus odor se
ntitur ad cuius odoris miram fragrantiam et
merita sanctorum lxx homines a diversis infir
mitatibus liberantur. sicque in ecclesiam syon
que est in ierusalem ubi sanctus stephanus archidiaconus
ordinatus fuerat cum magno gaudio sanctas
reliquias transtulerunt et eas ibi hono
rifice condiderunt. eadem autem hora pluvia
magna descendit. huius visionis et inventio
nis mentionem facit beda in cronica sua.
hec autem inventio sancti stephani facta est ea die qua eius
passio celebratur et eius passio in hac die fu
isse dicitur. festa autem ab ecclesia mutantur pro du
plici ratione. prima est quia christus ideo na
tus est in terris ut homo nasceretur in celo. decu
it igitur ut nativitatem christi continue natale
sancti stephani [?] qui primus pro christo martirium sustinuit
quod est nasci in celo ut per hoc notaretur quod unum
ex alio sequitur. unde et cantatur: heri
christus natus est in terris ut hodie stephanus
nasceretur in celis. secunda ratio est quia festum de inven
tione sollempnius agebatur quam festum de pas
sione et hoc cum propter reverentiam nativitatis
domini tum propter multa miracula que in ipsius inventione
dominus ostendit. quia igitur passio eius dignior est quam in

ventione et ob hoc sollempnior debet esse. ideo ecclesia fe
stum de passione ad illud tempus transtulit ubi magis ad
pluriorem reverentiam habeatur. translatio autem ut ait augustinus
hoc modo fuit. alexander senator constantinopolitanus
ierusalem cum uxore sua adiit et prothomartiri ste
phano pulcherrimum oratorium construxit. ac post
eius obitum iuxta eius corpus se sepeliri fecit. elapsis
autem vii annis iuliana uxor ipsius
ad patriam volens redire propter quasdam principum
iniurias passa secum corpus viri voluit de
ferre. que cum ab episcopo cum instantia precibus [?] impetrasset
episcopus duos argenteos loculos protulit dicens
non novi quis ex hiis sit loculus viri tui.
et illa: ego novi. et impetu facto amplexata
est corpus stephani. sicque corpus viri putans accipere
casu prothomartiris corpus accepit. cum au
tem navem cum corpore conscendisset ympni audi
untur angelici et suavissimus odor exalabat [?]
clamantes demones sevam suscitant tempesta
tem dicentes: ve nobis quia prothomartir stephanus
transit et dure nos cruciat igne. cumque naufragium
timerent nautae stephanum invocant et conti
nuo apparuit eis dicens: ego sum, nolite time
re. statimque illico magna tranquillitas secuta est. tunc
audite sunt voces demonum clamantium:
impie princeps navem incende quia adversarius
noster stephanus est in ea. tunc princeps demonum
v demones quasi navem incendentes misit sed
angelus domini eos in profundum demersit. et cum
ad calcedonem venissent demones clamabant:
venit servus dei qui lapidatus est ab iniquis iudeis. in
constantinopoli igitur incolumes pervenientes cum
magna reverentia corpus sancti stephani in magnifica [?] ec
clesia condiderunt [?]. hic autem unio [?] corporis
sancti stephani cum corpore sancti laurentii hoc ordine facta fuit [?].
contigit enim eudoxiam filiam theodo
sii imperatoris a demone graviter vexari
quod cum patri constantinopoli nuntiatum
fuisset iubet [?] filiam constantinopolim adduci
ut tangeretur [illegible] prothomartiris reliquiis.
demon autem in ea clamavit [illegible] nisi
stephanus romam veniat non exibo quia

sicut et apostolorum nobis innotuit quod gaudium ipse
tot ac tale tempore constantino polluano op
timente ut corpus sancti stephani romam deueniret
ipsi laurentii corpus acciperet. Tunc imperator
super hoc pelagio papa scripsit. papa uero de con
silio in patronis sancti stephani cardina
lium misit grecis constantinopoli cardinalem
corpus sancti stephani romam deferunt. sed greci
pecuniam pro dando corpore sancti laurentii presentare
Capua grecis corpus sancti stephani receperunt et eis
et dextram capuanis de nomine suo pabro op
time ut ut mecum pollui cum eo in el brindo
re honorifice suscipiunt. Cum autem romam
venisset et ecclesiam sancti petri ad uincula corpus
deferre uellent, uiatores ibi sisterunt uel
ulterius procedere possunt. demon autem in puella clama
mabat frustra laborantes quia non hic sed in agro
uerano sunt laurentii sedem elegit illuc igitur corpus
deferunt et ad eius tactum puella liberata
ac laurentii fratris suum aduenientem congratulans
et arridens in alterum partem sepulchri se re
cessit et medietatem illi fratris locum re
liquit. greci autem dum manus apponunt ut
laurentium asportare ad terram uelud exanimes
corruerunt. Sed orantibus papa et clero
et populo uix ad se ad uesperam redierunt. omnes tamen in x
dies mortui sunt. latini uero et qui se consenserant
in frenesim uersi nequaquam poterant sanari quousque
corpora ut simul in tumulo non fuerunt. Et tunc
uox de celo audita est. O felix roma que corpus
laurentii hispani et stephani ierosolimitani glo
riosa pignora uno clausit mauseo leo
facta est hec translatio circa annum domini circiter
iiij. Refert in libro augustinus xxij. de ciuitate dei. Sex
mortuos ad inuocationem sancti stephani suscitatos
uidet. quendam quidem cum mortuus
sic iaceret, uix sibi iam pollices ligarentur
inuocato super eum nomine sancti stephani
continuo suscitatus est. Item quendam pu
erum a plaustro contritum quem mater ad
ecclesiam sancti stephani deferens uiuum et sanum
recepit. Item quandam sanctimonialem

que contextu sepulture morti proxima ad ec
clesiam sancti stephani delatam fuisset et ibi expi
rasset, uidentibus omnibus et mirantibus
sanatam surrexit. Item quandam puel
lam apud yponem cuius tunicam cum pater ad
ecclesiam sancti stephani deportasset eam po
modum super corpus eius mortue filie proiecit
ex illa statim surrexit. Item quendam iuue
nem apud yponem cuius corpus oleo sancti stephani fu
isset oleo sancti stephani statim surrexit. Item
quendam puerum elatum ad ecclesiam sancti stephani
delatum fuisset mortuus ad inuocationem
sancti stephani uiuus est protinus resuscitatus. De hoc
martyre procul sic dicit augustinus. In martyre
stephanum gamaliel scolam. Reuela
uit saulus spoliauit lapidantium ex
pertus inuolutus diuinitus et pretioso san
guine coronatur. Idem stephano enim era
it pulchritudo corporis flos etatis, elo
quentia sermonis maturitas sapientia sanctissime
mentis et operatio diuinitatis. Idem for
tis columpna adsumpti in lapidi
bus manus carpentorio firmiter te
nebatur. Stabili gemina eius et insolita
premebatur et perducebatur constringebatur
angebatur et urebatur. Idem super illud
enim turbati sunt non lacrimabundi sed inuicti
non palpitat sed prouocat non trepidat
sed instringitur. Idem tacite de stephano
ecce sicut homo erat sic et iudea
massa primum erat sic et tu de massa
primum eius et tu et pretio redemptus es
et tu diaconus erat euangelium lege
bat quod legis uel audis et tu sine
ius scriptum diligite inimicos uestros
didicit in legendo perfecte obediendo.

[D]ominicus dicitur quasi domini — De dominico · 16
custos, uel a domino custoditus
uel dominicus dicitur iuxta
nominis ethimologiam. Dicitur enim custos
domini tribus modis scilicet custos honoris
domini quo ad deum. uel custos mentis domini

tem gregis dominici · quo ad primum ac-
tus voluntatis divine · quo ad se ipsum
sunt preceptorum dei · secundo dicitur dominicus quasi a
domino custoditus · dominus enim custodivit eum
quantum ad triplicem statum suum
scilicet primo fuit laicus · secundo re-
gularis canonicus · tertio vir apostoli-
cus · nam in primo eum custodivit fa-
ciendo ipsum laudabiliter incipere in secundo fer-
venter proficere · in tertio perfectionem apprehen-
dere. Tertio potest dici dominicus per ethimologiam
huius nominis dominus · dominus namque dicitur qui donat
minas · vel minus · vel donans minus.
Sic beatus dominicus fuit donans · i. condonans
minas per iniuriarum dimissionem · donans
minus per liberalitatem largitionem · quia non
solum sua pauperibus erogavit · sed
et se ipsum pluries vendere voluit · Do-
nans minus per corporis maceracionem · quia corpori
suo sepe dabat minus quam appetebat.

Dominicus ordinis **De sancto dominico**

Predicatorum dux et pa-
ter inclitus · ex hyspanie partibus in
villa que dicitur collorogat ex ortu e[?] de pa-
tre felice matre vero Iohanna nomine carnem
carne duxit originem · cuius mater ante
ipsius ortum vidit in sompnis se ca-
tulum gestantem in ventre ardentem in
ore faculam baiulantem qui egressus
ex utero totum mundum incendere videbatur. Cuidam etiam matrone que ipsum de
sacro fonte levaverat videbatur quod puer
dominicus stellam perfulgidam in fronte haberet
qui totum orbem illuminabat · dum ad-
huc esset parvulus · a nutrice custo-
dia comprehensus est sepe se
lectum dimittere et super terram iacere. Mis-
sus tandem palencie ad
studium amore sapientie addiscende decem an-
nis perseveranter ibi [?] · Cum autem fa-
mes valida esset · libros suos cum omnibus
suis lectis vendidit et precium eorum pau-

peribus erogavit. Crescente igitur eius
fama ab episcopo oxomensi in sua ecclesia
canonicus regularis efficitur · ex post-
modum factus hominibus lucis speculum [vita] et
canonicas supprior ordinatur · Ipse
autem die ac nocte lectioni ac orationi in-
cumbat · assidue deum exorans ut sibi hanc
gratiam conferre dignaretur · quod se totum
aliorum saluti posset impendere · primorum in
libro quoque collationum patrum studiosissime
dio sissime legens magnum perfectionis cu-
mulum apprehendit · pergens autem cum predicto
episcopo tholosano deprehendit hospitem
suum hereticam pravitate corruptum quem ad
fidem Christi convertit · et quasi quendam primiciarum
manipulum futurae messis domino presentavit.
Legitur in gestis comitis montis fortis
quod cum beatus dominicus quadam die adversus
hereticos predicasset · auctoritates quas in medi-
um produxerat redegit in scriptis · et cuidam
heretico cedulam illam tradidit · ut
super obiectis deliberaret · Illa autem noc-
te ei digne hereticis congregatis cedulam [ꝗ]
reddiderunt · predictam recepit partem in medio.
Cum socii dixerunt ut in ignem proicerent [?]
ut si [uno pstra] illa exeret · si uno combureretur non posset · vera
autem fides romane ecclesie pertineret · Quod
cedula in ignem proiciatur · que cum aliquamdiu
moram in igne fecisset · in combusta pro-
siliit de igne · stupentibus cunctis
unus ceteris durior ait · proiciatur iterum
et sic experiemur plenius veritatem · pro-
iecta iterum et iterum prosilit incombusta. Tunc
tamen ille dixit · Tertio proiciatur iterum et tunc
sine dubio dicentium cognoscemus
proiciatur tertio et iterum incombusta prosilit
et illesa · heretici autem in sua duricia per-
severantes districtissima inter se iura-
mente firmaverunt ne hoc aliquis publi-
caret. Sed miles quidam qui aderat
et nostre fidei aliquantulum adherebat mi-
raculum postmodum publicavit. Hec

est autem hoc apud montem victoriales. Simile quiddam dicitur accidisse apud Fanum Jovis, cum idem in illis diebus cum hereticis disputationem sollempnem ceteri. Cum temporibus Albigensium morbus heretice pravitatis invalesceret et apud Fanum Jovis celebris disputatio indiceretur, esset ut sub iudicibus disputantibus ab utraque parte scripta porrectionem deberet assertio fidei cuiusque, libellus sancti Dominici pro ceteris catholicorum libellis eligitur et in medium porrigitur. Unde iudicibus placet se disceptantibus ... utrosque libellos in ignem proicerent et quis combustus non esset ille veram fidem procul sine dubio contineret. Facto igitur magno igne accensum libellus pravitatis hereticorum statim comburitur, libellus sancti Dominici non solum non leditur verum ab igne prosilit in longinquum. Secundo atque tertio iniectus ac tertio eque perdurat innoxius. Ceteris igitur ad propria redeuntibus et episcopo Oxomensi defuncto, solus idem sanctus Dominicus cum paucis qui ab hereticis remanserunt contra hereticos continue annuntiavit verbum dei. Verum adversarii ad irrisionem ... spuunt lutum et alia proicientes et a tergo pro derisu suo paleas alligantes. Cumque ei interitum minarentur, imperterritus respondebat: Non ego nondum sum dignus gloria martyrii, nondum mortem merui. Unde cum per locum transiret in quo parte sibi tendebantur insidie, non solum intrepidus verum et cantans et alacriter incedebat. Quem illi admirantes dixerunt: Et nunquid non mortis horrore concuteris? Quid acturus eras si te comprehendissemus? Cui ille: Rogassem vos ne repentinis me ictibus perimeretis, sed paulatim et successive membra singula truncantes, deinde ... oculis meis ... ante me ponentes, demum ipsos oculos eruentes, ultimum laceratum corpus punctantes, sic in suo sanguine volutatum tandem penitus ad libitum necaretis.

Cum quidam tempore prius iniuriam quam patiebatur ab inopia hereticorum consortiis ad heresim declinavit, decrevit se ipsum vendere quatinus ex accepto pretio de se ipso regressus suis succurrat, eorum hereticorum ... ab errore liberaret. Quod et fecisset nisi inopie eius divina misericordia aliter [providisset].

Alias cuidam mulieri fratrem suum a Saracenis captivum teneri deflenti lamentabiliter et compassione expanderet, nullo quo adeo liberaretur facultate sibi esse consilii, fuit ... intima compassione commotus, seipsum pro captivi redemptione vendendi obtulit. Sed Deus eum ipsum utiliore ad redemptionem spiritualem multorum prescivit, non permisit. Hospitatus in partibus Tolosanis apud quasdam matronas pro religione ab hereticis deceptas, per totam quadragesimam, ne sic clausis obtinuerit, in pane solo et aqua frigida contentus, et adiuncto socio ieiunavit. Noctes vero vigilans, cum natura cogente nimis lassatus, nudam tabulam recumbebat. Sic quod factum est ut illas matronas ad agnitionem veritatis perduceret.

Post hoc autem coepit de institutione ordinis cogitare, cuius officium esset per mundum discurrere praedicando et contra hereticos fidem catholicam communire. Cum autem mansisset in partibus Tolosanis per X annos a morte Oxomensis episcopi usque ad tempus quo Lateranense concilium debuit celebrari, cum Fulcone Tolosano episcopo Romam ad concilium generale adiit et a summo pontifice Innocentio ordinem qui praedicatorum diceretur et esset confirmari sibi et suis successoribus postulavit. Quem cum aliquamdiu difficilem

exhiberet. Nocte quadam vidit pontifex
in sompnis quod lateranensis ecclesia su-
bito grandem ruinam minaretur. Quod
dum tremens aspiceret, ex adverso
vir dei dominicus occurrebat et humeris
suppositis totam illam casuram
sustentabat fabricam. Evigilans
ergo et visionem intelligens petitionem
viri dei alacriter acceptavit. Do-
minicus igitur ad fratres suos rediens re-
gulam alicuius approbatam sibi eligere-
nt, sic ad ipsum rediens confirmationem
ad libitum reportaret. Regressus igitur
verbum summi pontificis fratribus pate-
fecit; erant autem fratres numero circiter xvi,
qui invocato spiritu sancto regulam beati
Augustini predicatoris et doctoris egre-
gii, ipsi re et nomine predicato-
res futuri unanimiter elegerunt.
Quasdam autem arctiores quam vite consue-
tudines quas sibi per formas constitu-
tionum observandas statuerunt
insuper assumentes. Interea In-
nocentio defuncto et Honorio in
summum pontificem sublimato confir-
mationem ordinis anno domini circiter MCCX-
VI ab eodem Honorio impetravit. Dum
igitur Rome in ecclesia sancti Petri pro dilatatione
sui ordinis exoraret, gloriosos prin-
cipes apostolorum Petrum et Paulum ad
se venientes aspexit, quorum primus
Petrus videlicet baculum, Paulus vero librum
tradere videbatur, addebantque dicen-
tes: Vade, predica, quia ad hoc mi-
nisterium es electus. Mox quoque in momento
temporis videbatur ei quod filios suos per
totum mundum dispersos aspiceret in-
cedentes binos et binos verbum dei
populis predicantes. Quapropter Tolosam
rediens fratres suos dispersit et quos-
dam quidem in Hispaniam, quosdam Parisius,
alios vero Bononiam destinavit.

Ipse vero Romam reversus est. Monachus
quidam ante ordinis institutionem in extasi
factus videt beatam virginem flexis ge-
nibus et iunctis manibus pro humano
genere filium deprecantem, qui dum sepe-
pe matrem repulisset, tandem matri in-
sistenti ait: Mater mea, quid possum vel debeo
amplius facere ultra? Misi patriarchas
et prophetas et parum se emendaverunt. Ve-
ni ego ad eos, deinde misi apostolos
et me et illos occiderunt. Misi mar-
tyres, confessores et doctores nec illis
acquieverunt. Sed quia non est fas ut tibi quid-
quam negem, dabo eis meos predicatores
per quos valeant illuminari et munda-
ri, sin autem veniam contra illos. Similem vi-
sionem alius vidit eodem tempore quo xii abbates
cisterciensis ordinis Tolosam contra hereticos
sunt transmissi. Nam cum filius matri
orantem respondisset, iterum dixit mater: Bo-
ne fili, non secundum eorum maliciam
sed secundum tuam misericordiam age. Dixit tunc filius
precibus eius victus: ad totum tamen ad hoc hanc
cum eis misericordiam faciam, quia predicatores
meos eis mittam qui eos moneant
et informent, et si non convertantur, eis
non parcam. Quidam frater minor, qui mul-
to tempore socius fuit sancti Francisci, exstitit pluribus
fratribus de ordine predicatorum narravit:
Quod cum beatus Dominicus Rome pro confirma-
tione sui ordinis apud papam instaret,
nocte orans vidit in spiritu Christum in aere
existentem, tres lanceas in manu
tenentem et contra mundum eas vibrantem.
Cui velociter mater occurrens quid vel-
let sciscitatur. Et ille: Ecce to-
tus mundus tribus viciis plenus
est, superbia, concupiscentia et avaritia, ideo
his tribus lanceis ipsum volo perimere.
Tunc virgo ad eius genua procidens ait:
Fili karissime, tempera et iram tuam misericor-
dia tempera. Cui Christus: Nonne vides

q̃ te m̃ i ĩue & rogam᷑. Cum illa
tempa fili finnoie ꝑmulti sp exp̄e
ctasco ii fidelem s̃mi ꝑ pugile
strenuũ qui t̃ q̃ discẽ tens mũdũ
expugnat ꝑ tuo dn̄o cõmiginb̾
aliam q̃ sunt. s̾ ad incorruptibilo
qui secũ s̾ lr̃ dissertabit. Cum filiꝰ
serre plantus sanctam meã ꝑ tuenꝫ
suscepi. sꝫ vellem unde ãno meo
ad tuũ officiũ desiderare. Tunc illa xꝰ.
sanĩ dico ꝑ timui. Sum xp̃s de lono
ꝑ strenuꝰ pugil iste ꝑ studiose sa
cere. que dn̄s eꝑ optulit. ꝑ sancti filiatꝫ
eꝫ hunc xp̃s sicut et ꝑmũi ꝑ iter
grũdanne. Ros. gꝰ. dn̄e socui sunt
i mõsione sua diligere ut ꝯ fidẽans
q̃m cui nõ ndẽ c mnastino icam
i uentũ. ex his q̃ nocte videt sine
iudice recognouit. ꝑ meiꝰ ãpler
ꝑ osculatũ tiens ac tres sonans
meꝰ cupiẽ. arrẽs meũ ꝗ eius
sit. ecclis aduersarius ꝑ ualeb᷑ ꝯu
oné ẽ ꝗ ꝑ dñm s̾ ꝑ ordinẽ enar
rauit ꝑ ex tũc fuit eccẽ eius corꝫ
mĩ ꝑ aĩa sua i dn̄o. qd̾ ẽ i ꝑ ostẽs
mediauimus ꝑ ꝑetuo obsuari. Cum
ꝗdam nouitũ apꝑlinni ad ordinẽꝫ
recepissꝫ. ꝗdam ꝗ ꝑ dĩ nouitiũ so
cii sua ꝑ eum adeo ꝑ uertunt. qd̾ ad
scl̃m iam redire de libano uestes
exposiṫ suas in ois mnibꝫ expectabat. ꝗd᷑
b̾s duicꝰ aud iẽs ꝯ timuo ꝗ ꝑ mi
se decedit. ꝑ gꝰ cũ dn̄i ueniẽt iam
religiosis uestibꝫ expoliasset
eꝫ iam sua ꝗ miusia indmiisset
ille. Iordãꝫ magnus clamare cepꝰ
ac dr̃e. heu estuo. heu aideo. heu
tortus cinuit. exꝰ hite. exꝰ hite.
hanc cuniusã maledictum. que me
iam toti corpus excit. illo gꝰ mo
quiescẽ ꝑ ut cũ quonsꝫ eius in a
iulistã religiosus uestibꝫ deinduꝫ

induĩtus ẽ ad claustrũ reductꝰ.
Cum uo lo dn̄o bononie eũ
fr̃s iam ad dormiend̾ misset
quidã fr̃ ꝯ tusus ad ꝑ acꝰ nerauer
ꝑ it. qd̾ cũ fr̃ mfmarꝰ lausanen
magist̾ eius audissꝫ. lõ. dn̄i coꝫ
audiuit indiante. sciẽs ẽ dnĩ c
ad ecclĩa ante altare ꝑ orari ꝑ
ꝑcepit. Et cũ fuit sicutꝫ dixit ãde
cẽ fr̃ibꝫ expectantis dixꝰ b̾s dcꝰ.
ad uiro te inuꝫ nõ dicens m̃ qꝰ
tertius cauc cẽnu di. et q̃ ꝑ ratio
hinc iniustẽ. Cum. xꝰ ueto enim
q̃ nunc bibio. ii. heri sũ lmãꝑ
oris maiate et nõ ad hito sigño
crucis. Vn ex tũc & in meũ in
ꝗ bibioni qui ꝑꝰ ip̃ sit tam
vino me bibit. li a enim bibisse aut re
tunc. Vẽ ꝯ ꝑ tum ẽ mẽ ls fum ex
ꝑ uni signũ ad matutinas qꝰ
audiens dsaꝰ qui meo loquela.
dixꝰ amico hic stare. nõ possum
ex quo cap maniaq. s̾ gnũ ꝑ hic
ad orõnem sci dn̄i enim ꝯ ꝑ lsꝰ
est. Cum i ꝑtibꝫ tolosanis qd̾
fluuiũ trãsisꝫ. lib̾ eius in illum
hũtes ꝯ ꝑ uatorũ in fluuium
cead̾ unc. die aũt t̾cia piscator
quidam i hamũ ꝑ traes. cũ magi
piscẽ se ꝑ rendidisse ꝑ utaret
libros ipos extrahit. ꝑ eu᷑ sic
illesos ac si a qꝰ armario fuisse.
Cũ oĩ diligentia custodiret. Cũ ad
qd̾ d̾ mõstũ ueniss ꝑ fr̃s
ꝗ escẽtit uolens eos quiete
orõne sua clausis manus mõ
sũu ꝯ sono intonuit. sd̾ ꝑ ꝯ ꝑ tũ
ẽ cũ i fluctu h̾ tunc ꝯ quodam
quiscõ ꝯ tinẽ. sinaꝫ. sacũ secũ
aquã dñ eaꝫ i ueniss ꝑ clausa
i ueniss. orõne sua alõ dcõm
me cũ siu se sibus in uenit.

Et noctem illam totam insomnem
duximus. Post laborem ignium cum
quidam ad hospitium de nemoribus siti ad
fontem aliquem extinguere consuetudi-
nem de vino hospitis plus bibendo
antequam nocturnum curreret. Scolaris
quidam carnis lubrico praegravatus le-
vitate quodam festo ad domum fratrum
Bononiae venit ut missam audiret.
Contigit autem beatum Dominicum missam
celebrare. Cum autem ad oblationem ventum
fuisset, dictus scolaris accessit et ma-
num eius cum magna devotione osculatus
est. Cumque osculatus fuisset, tantam ex
illa parte sensit odoris fragrantiam
quantam numquam in vita sua inspexit aliud ex-
pertus. Et ex tunc ardor libidinis mi-
rabiliter in eo refrigeratus adeo ut qui
ante vanus et lubricus exstiterat
postmodum continens et castus.
Quantae munditiae puritatis eius caro
pollebat, cuius odor tam mirabiliter
sordes mentis purgabat. Sacerdos qui-
dam videns beatum Dominicum cum fratribus
praedicationi instantem, cogitavit deli-
berare ut eis adhaereret, si novum
testamentum ad praedicandum haberet.
Haec eo cogitante, quidam iuvenis ve-
nale testamentum sub veste latitans
afferens, quod statim in magno gaudio
sacerdos emit. Sed dum adhuc ali-
quantulum dubitaret, facta ad Deum prece
in ipsa quoque super librum exterius cru-
cis signum apposuit et oculos ad capitulum quod
primo occurrebat mox convertit, et illud quod
in Actibus Petro dictum est occurrit:
Surge, descende et vade cum eis ni-
hil dubitans, quia ego misi illos. Sta-
tim quoque surgens eis adhaesit. Cum
apud Tolosam in theologia regens
magister quidam fama praecla-
rus quodam mane ante diem suas

lectiones praevideret, oppressus somno in
parte sua in cathedra paululum reclina-
tus, visum quoque est ei septem stellae sibi prae-
sentari. Cumque de novitate talis exempli
plurimum miraretur, subito in lumine et quan-
titate praedictae stellae in tantum creverunt quod to-
tum mundum illuminarent. Vigilans igitur
cum ... ...
... ... scolas intraret ut legeret, beatus
Dominicus cum septem fratribus eiusdem habitus ad
praedictum magistrum humiliter accesserunt. Sa-
lutantes ... ... dixerunt
quod scolas suas ingredi vellent. Cui
recolens visionem ipsos esse septem stellas
quas viderat nullatenus dubitavit.
Romae in domo Sancti Sixti positus, venerabilis
magister Reginaldus Sancti Aniani Aurelianensis,
qui primus in iure canonico rexerat an-
nis quinque, cum Romam ... episcopo ...
transmarinus advenerat ... in proposito
habebat relictis omnibus praedicationi in-
sistere. Sed quomodo id complere posset nec-
dum advenerat. Cum ergo cuidam cardinali
... ... de institutione
ordinis praedicatorum dudum et beato Do-
minico aperuisset, eius propositum sancto tenera-
liter et tunc ipsius ordinis ...
... nec mora ... in infirmitate fe-
brium corruptus et de eius salute penitus
desperatur. ... oratione beati Domi-
nici ac beatae virginis ... ... mo-
... ordine ...
... ...
... ... Ecce subito virgo re-
gina duabus ad modum speciosis comitantibus
puellis magistro Reginaldo vigilanti et mor-
tem expectanti ad se visibiliter venit, et eum
blando vultu respiciens dixit: Pe-
te a me quid vis et dabo tibi. Delib-
eranti autem quid peteret, una ex praedictis
puellis suggessit ne quid peteret, sed
se totum reginae misericordiae committeret.

inuitetur. Ad dominum igitur illa manum
extendens unguentum aures eius na-
res os manus renes et pedes salu-
tari quod secum detulit unctione perunxit
formulas verborum proprias ad singulas
unctiones subiciens. Ad renes ait strin-
gantur renes tui cingulo castitatis. Ad
pedes ait: Ungo pedes tuos in preparatione
evangelii pacis. Addidit quoque: tertia die mit-
tam tibi ampullam restitutionis plene
sanitatis. Et ei habitum ordinis ostendens: I-
ste est habitus ordinis tui. Hanc autem visio-
nem beatus Dominicus quo orante provenerat commu-
nicavit. Mane autem facto ad eum veniens
[illegible] et sanum reperit et ab eodem totam
seriem visionis audivit et habitum
quem virgo monstraverat assumpsit. Nam
antea fratres superpelliceis utebantur. Die autem
tercia adest mater et corpus Reginaldi
dyadimo perunxit et non solum estum fe-
brium sed et ardorem concupiscentie sic extin-
xit et sic ut ipse postmodum est confessus nec
primus motus libidinis deinceps
pullularet. Hanc visionem etiam exhi-
buit quidam religiosus de ordine hos-
pitaliorum presente eciam beato Dominico
prius oculis vidit et stupuit. Hanc vi-
sionem multis fratribus manifestavit post
illius obitum beatus Dominicus. Publicato
missus frater Reginaldus Bononie predi-
cationi instabat ardenter et fratrum numerus
excrescebat. Post hec autem missus Parisius non
post multos dies in domino obdormivit.
Juvenis quidam nepos domini cardinalis
de Fossa nova cum equo in fossam precipi-
tanter lapsus mortuus est adductus qui
beato Dominico oblatus oratione fusa est vite
pristine restitutus. In ecclesia sancti Sixti magister
tectum eiusdem cum fratribus sub rupe
quedam ruina de super desolata con-
trivit denique sub tumulo cadentis
materie iacentem extraxit. Sed vir dei

Dominicus de tumulo corpus demortui sub-
ductum ad se deferri iussit oratione cuius
quod suffragio statim vite simul
et sanitati restituitur. In eadem ecclesia
apud Romam dum fratres circiter xl manerent
et quadam vice panis valde mo-
dicum invenissent beatus Dominicus id mo-
dicum quod habebant panis per fratres dividi
sic iussit mandavit. Dumque unusquisque
buccellam panis cum gaudio frangeret
ecce duo iuvenes eiusdem habitus sub-
ito et simul refectorium intrantes
pallia sinus quorum a collo pendebant
plenos panibus deferentes quibus
in capite mense viri dei dimissis silenter
oblatis ita discesserunt ut nullus nosse
deinde [illegible] unde venerant vel quo abierint
scire potuit. Tunc sanctus Dominicus per ma-
num ad fratres circumquaque pretendens ait: Ecce
fratres mei nunc comedite. Cum vir dei
aliquando iter faceret et ingens pluvia
[illegible] facta esset ille signum
crucis edidit et a se et socio omnem
pluviam ac si pulsaret urceo sic propria
protectione defendit. Item tantum de
beneficio inundatione madescebat nec vestigia
guttarum ad spatium trium cubitorum
eos contingeret. Cum in tempore diu in
partibus Tolosanis transisset navigio
quidam accedens nauta ab eo denarium
pro naulo instantius exigebat. Cui cum
vir dei se discipulum Christi esse ac regnum celorum
regnum promitteret ad diceret quod discipu-
lus Christi esset nec aurum vel pecuniam
aut deferret. Ille enim pallium
violenter trahens aut cappam vel
quia dominicus aut denarium ut solvere
nes. Tunc vir dei erectis oculis in
celum paululum intra se oravit
mox que terram respiciens et denarium
nec dubium divinitus preparatum dixit nau-
te iacentem videns: Ecce inquit frater quod

postulas. tolle et me. Liberatum
a pace dimicte contingit. Aliud vi-
di in Argenteria sociatus religiosum
quemdam qui viciatus quidam sanctitate
domestico. sed loquela et lingua pe-
nitus alienum dolebat valde quod dicitur elo-
quens. Una cum illo nunquam se colloquente
responsione non potuit. Tandem adeo ut vix
lingua loqueretur altius [illegible] si aliter
nimium nanciscens sese perdendum quo-
modo sunt tamen etiam intelligentie
[illegible] Quandam mulierem quandam
nimis obsessis demonibus sed sumpsit
oblatus ipse stolam accipiens per
suppositionem super collum eius. man-
dans illi ne de cetero illum hominem
non inquietet. Ipsi vero contra obie-
cerunt et fortiter acclamantes primi-
tus nos ne quando nos hic cruciaret
compellit. Ac ille non dimicteretur
nos nisi nisi in fide maiores cedi-
mus. et nunc neque de cetero redeunt
quamdiu illi fide maiores tu possi-
mus dicere et ille sanctos [illegible] quanto
corde inhesit eam requiescet et illi non
possumus quod nunc nunquam dicamus
oporteret nos inde exire alioquin
a cruciatu hoc neque liberos nos di-
mictam. Tunc rendidit ad hoc ...
se dicentes et post modicum tempus dixit
Ecce impetravimus hoc nunc quod sanctum
fidei visitamus pro nobis. Requirente
eo quod hoc esset signum dixerunt etiam
ad missam magna reddi [illegible]
[illegible] et cum in ea venerit vi-
sum est sic est ita invenitur sicut illi
ante predixerant. Predicante autem eo
alium quemdam [illegible] ab hereticis de
prava eius tredibus pro voluntate dixe-
runt. Sed ne domine ad unum nos hic vi-
dete quod hodie predicantes Iam diu me-
ritos meos [illegible] tempus exeamus.

Quibus ille continuatus est oratione et ex-
spectante primo ut videns quod hi
duo ad lectum. Statim quoque viderunt
de medio sui unum teterrimum prosilire
cum magnum cattus preferens quantitate
habebat grossos oculos et flammantes
linguam longam latam quasi usque sangui-
nolentam et pertractam usque ad umbilicum
caudam vero habens erectam sursum et pre-
ferens posteriora turpitudine magnum se in-
ferius omnem ex tunc de qualibet fetore intolla-
bilem exhalabat. Et circa illas matronas
se aliquamdiu hinc inde [illegible] redire
per cordam campane in campanile conscen-
dens fedavit post se vestigia dereliquens
disparuit. Ille igitur matrone deo gratias agen-
tes ad fidem catholicam sunt converse. Cum
temporibus tolosanis quidam heretico
iudicati et illi erant in medio deponi-
tur. aspiciens inter eos quendam unum similem
et nomine et modo [illegible] ignem sed nate in
aliquo modo convertit ubi eius conversus
ad eum blande quasi allocutus sic dicens
fili [illegible] scio quod ad hunc et tandem bonus
homo eris. Et statim dimissus [illegible] penitens
et inhesit eam sequente per mansit.
Tandem conversus est frater predicator ef-
fectus in eodem ordine vitam suam
laudabiliter duxit et feliciter consummavit.
Similiter cum in precepta quibus sancte fra-
tribus sociatus apparuit ei per visum ima-
ginatum quidam draco qui fratres illos
quibus erant absolute aptis sanctitatibus
[illegible] ad [illegible] dominus intelligens fore
et visitatione horribilem. post modicum
omnes illi excepto fratre [illegible] et duobus
[illegible] ab eo recesserunt. Interrogan-
te quidam exilium sibi. nullus abnegat
ait abesse [illegible] relicto capite et
[illegible] pedes. Sed continuo oratione se
dedit et ferre opus post modum sua
oratione convertit apud sanctum [illegible]

In una etiam [?] cum fr(atr)ib(us) eu(m) uisitasset [?] s(an)c(t)o
s(an)c(t)o sp(irit)u d(omi)ni sup(er) eum ad capl(itu)l(um)
(con)uocatis palam omnib(us) nu(n)ciau(it)
q(ua)ttuor ex p(re)dictis infra breue(m) duos inde
l(ice)t mor(tu)os, Duos q(uo)q(ue) in a(n)i(m)a mortuos.
post modicu(m) duo fr(atr)es ad d(omi)nu(m)
(con)uerit. Duo uero de ordine recess(er)unt.
Exite eo bononie. cum t(ame)n magist(er)
quidam conrad(us) no(m)i(n)e theutonicus
cuius ingressum ad ordinem fr(atr)es mu
ltu(m) affectabant. Contigit b(ea)t(u)s d(omi)nic(us)
cum p(ri)ore monast(er)ij cella marie de
ordine cistercien(sis) in uigilia assu(m)ptio(n)is
b(ea)te marie s(er)mocinare. familiari (quo)da(m)
(con)fidentia. exite inter alia dix(it)
ei. fateor t(ibi) p(ri)or q(uo)d t(ame)n nulli expo
sui adhuc unq(uam). nec tu alicui q(uam)diu
uixero reuelabis. q(uod) nunq(uam) adeo in hac
uita aliquid pecij q(uod) no(n) assequerer
ut uoluim. Cui p(re)d(ict)us p(ri)or dixit q(uod)
forsitan an(te) eum uitam fini(s) fin
ter b(ea)t(u)s d(omi)nic(us) sp(irit)u p(ro)ph(et)ico q(uod) ut p(ri)or
p(re)dictu(m) iudicet sim(u)l t(ame)n finis
(con)stat p(re)dix(it). Tunc ille p(ri)or adiens
pete q(uo)d p(ro)p(ter) nuper t(ibi) magistrum con
rad(um) ad ordinem cui(us) fr(atr)es intuitum
multu(m) flagitare uidentur. ac ipse tam
iam ut t(ibi) bone dilectionem postulam
sancto (con)pletorio cetis fr(atr)ib(us) acq(ui)
escend(is) fr(atr)ib(us) ipse in eccl(es)ia remansit
et oratione more solito p(er)noctauit.
(con)uenientib(us) q(uo)q(ue) fr(atr)ib(us) ad p(ri)mam
(con)uentor incepit. Jam lucis orto
sidere. Tunc lucis no(m)i(n)e s(an)c(t)us nouu(m)
finiu(n)t magist(er) conrad(us) s(u)bito ueniens
(et) ad pedes b(ea)ti d(omi)nici se p(ro)st(er)nens hu(m)ili
ordinis institut(a) p(et)ens (et) p(er) se iussi
accepit. Hic fuit in ordine ual
de religiosus (et) lector p(er)ituu(m) g(ra)to
siue quo tand(em) moriens cu(m) iam
oc(u)los clausisset (et) fr(atr)es eum iam q(uas)i
ile crederent. Ille apertis oc(u)lis

fr(atr)es circu(m)spiciens ait. Ab nobis
q(u)ib(us) trade(n)tib(us) (et) cu(m) sp(irit)u meo. Ille
ac adiecit. fidelium a(n)i(m)e p(er) mis(eri)
cordia(m) dei requiescant i(n) pace.
Et sic i(n) pace quieuit. Ille p(ri)mus
Inuenit a(n)i(m)a b(ea)to d(omi)nico firma
ualde uitis equitas. inni cui ad pa
ssionem ardente(m). (et) inanima q(ue) cor
g(ra)ndes ex p(ro)philarat facie(m) pla
cidam interioris ho(m)i(ni)s (con)posita(m) mem
tem de foris b(e)nignitate p(ro)de
bat. te(m)pore diurno (con) fr(atr)ib(us) suis so
cius ne saluo q(ui)ndam honestatis
tenore nemo i(n) (con)tinuor die(m) imp
lebat. p(er) nimis noctem de sinis
oculis. q(uo)q(ue) quidam fonte fecat lac
mas. frequ(en)t(er) cu(m) corp(us) d(omi)ni eleua
ba(n)tur in missa mens n(ost)ris i(m)plebat
excessum. ac si ui(d)eret xp(istu)m incarnat(um)
p(rese)nte(m) i(n)deret. p(ro)p(ter) q(uo)d missam (con)te
ris multo t(em)p(o)re no(n) audiuit. erat
et ei moris p(er) noctandi (con)suetu
do celeberrima ut raro certo loco
certum acquiescend(i) lectum habe
ret. et cu(m) lassitudine sua dextere
somnu(m) (con)pellare necesse esset su
am ante altare aut sup(er) lapid(em) capite
reclinato paululum req(ui)e
requiescebat. tres singulis nocti
b(us) recipiebat manu p(ro)p(ri)a de ca
thena ferrea disciplinas. v
nam in sedi p(ro) se alteram p(ro) pecca
toribus qui in s(e)c(u)lo sunt t(er)tiam
t(er)ciam uero p(ro) hiis qui in purga
torio cruciantur. Electus autem
in (con)serra(n)ense ep(iscopu)m o(mn)io renuit
(con)testans se p(ri)us t(ame)n deserere q(ua)m
electionem de se facta(m) aliquatenus
(con)sentiret. Interroga(tus) a qua no(n)
libentius tolose in tolosana dioc(esi)
q(ua)m in carcasone moraret dioc(esi) mo
rare q(uia) in tolosana inueni

iustos qui me et honorant in memo-
ria post excursionem uero in consortio omnes me
impugnant. Interrogatus etiam quomodo
in libro suo amplius studuisset
respondit nihil omnino. Quadam nocte
cum diceret matutinas apud Bononiam conventus
tunc eam in p uoctare. Dixit frater iuxta fratrem
eidem assistens quod sanctus dominicus fratrem quendam
tenens et inuelans uet cum ceteris accedere
accendere pergeret. Ille uero qui derisurus erat
dixit se uicinibus apparuisse. Tunc sanctus dominicus
cum suam esset quid sic ei mandaret
contemptum facere uolens candelam
ad lampadem ascendit et in faciem ipsius
respiciens quod diabolus esset confessus et
quia tunc ei uehementius instaret propterea
mox eidem diabolus destructe silentium
prius insulsante. Frater iste domus et uel forte
fratrem magister sic loquitur licet assensus ce-
git ipsum ut sic diceret de quo fratres in
choro tempitare. Ad dicit sancto e-
os tunc uenire et ita exire. Deinde duxit
eum ad dormitorium de quo fratres id
temptaret maxime qui ait faciens
eos nimis dormire et tarde surgere sic
quod ad diuinum officium remanere et medium in
nudas cogitationes habere. Deinde adre-
fectorium ipsum duxit et de quo id fratres
consimiles. Tunc demon saltans per uices
plus et nimis sepius repetendo dice-
bat. Et cum sanctus dominicus quid sic uellet
interrogaret ait: quosdam fratres tempto
ut plus comedant et sic ex nimia
a ciborum susceptione relinquit quosdam
ut nimis sumant et sic iterum dissoluti
et obseruatione sui ordinis debiles
fiant. Deinde duxit eum ad locutorium
nunc de quo id fratres temptaret requirens.
Tunc ille erectus lingua reuoluens in-
tabilis confusionis sonum promebat.
Et sanctus dominicus quid sic uellet interrogaret
ait. Scilicet fratres ad loquendum conueniunt eos

tempitare studeo ut confuse loquantur et
inutilis sese inuicem uerbis inuicem
et nemo alterum non expectet. Postremo
duxit eum ad capitulum sed cum ad hostium
capituli fuisset demon ultra ire noluit
uolens. Sed ait: hunc numquam ingrediar quia
locus maledictus est mihi et infernum mihi est.
Et totum perdo quod in aliis locis
lucrabor. Nam cum aliquem fratrem per aliquam
negligentiam peccare fecero ex mox in loco
isto maledicto de negligentia ipsa se ponit coram
omnibus fratribus se proclamat. Nam hic
monentur, hic confitentur, hic accusantur, hic
uerberantur, hic absoluuntur: et sic totum amisisse
me doleo quod alibi lucratum me gaudeo.
Eiusdem
approximante peregrinationis sue termino
conuentus apud Bononiam graui cepit
corporis infirmitate langueere. Sui
corporis dissolucionem sub lucione immo etiam
ea est uidens et iuuenem pulcherrimum
huius uibus se uocantem ad ueniam ueni
dilecte mi ad gaudia ueni conuocans
quod et fratribus Bononiensis conuenit ... xii-
neos et heredes et orphanos relinqui
cuiet testamentum condidit dicens hec sunt
que uobis tamquam filiis hereditario iure
possidenda relinquo caritatem habe-
bitatem seruate paupertatem uoluntariam
possidete. Illud uero quod proinde districtius
exhibuit ne quis hanc umquam possessionem
duceret temporales maledictionem dei omnipoten-
tis et suam terribiliter imprecans ei qui predica-
torum ordinem terrenarum diuitiarum puluere per-
fundere attemptaret. Fratribus uero dicens de
consolatione inuiolabili dolentibus de eius
decessu consolans ait. Ne uos filii contur-
bet discessio corporalis mea utiliorem
nunc me mortuum habituros quam uiuum ...
...um ad eternam horam ueniens anno
domini ... xxi. dormiuit in domino. Cuius
animam ... eadem hora fit gaudium

prior fratrum predicatorum de brixia et postmo
dum eiusdem civitatis episcopus in eo monaste-
rio in campanili fratrum capite ad mu-
rum inclinato levi sompno dormitasset
vidit celum apertum et duas stellas can-
didas ad terram submitti quarum summita-
tem Christus cum matre tenebat et angeli per
eas iubilantes ascendebant et descende-
bant. In medio autem stellarum unus sedes
posita erat et super sedem velato capite
sedens. Ihesus autem et mater eius scalas sur-
sum trahebant donec sedens in celum
levatus apertum celi clausum est. Veniens igitur
predictus frater bononiam invenit eadem die et ho-
ra patrem migrasse cognovit. Frater quidam
nomine indulchus tunc positus apud tyburim
eadem die et hora qua pater migravit accessit
ad altare missam celebraturus accessit
et quia audierat eum bononie egrotasse
et ad locum canonis veniens in quo de
vivis memoria fit consuevit vellet pro eius sa-
lute orare subito factus est in excessu
mentis vidit quemvirum dei corona quo-
dam aurea coronatum vel laureatum
totumque mirabili splendore fulgen-
tem et duobus quibusdam venerandis viris
comitatum hinc inde extra bononiensem viam
regiam procedentem. Diem igitur notavit et horam
fuerit certe servum dei deo migrasse inve-
nitque. Deinde corpus eius multo tempore
maneret et celebrescentibus indesinenter
miraculis non possit ulterius eius sanctitas
celari fidelium dignum duxit devotio
corpus eius ad altiorem locum transferre.
Cumque monumentum fractum fuisset ut
ferreis instrumentis cemento solidato
ex lapide factum. Tantus ex ipso suavis-
simus odor erupit singularis ut non
tam sepulchrum quam cellam aromatum
tanto odore protinus emanavit quod odorum
excellebat aromata nec alicuius rei natura
odor similis videbatur. Nec solum ossibus aut

pulvis sancti corporis aut capse ine-
rat. Sed et terre circumiacenti gente in-
ue ad longinquas postmodum regiones
delata odore ipso longo tempore retine-
batur in manibus insuper aliquid de
reliquiis sacris sacris tangentibus
sic inhesit ut quamvis lavaret locate ipse
confricante per plures dies singularitate te-
stimonium perstaret. In Apulia civitate
quidam vir quidam nobilis cum uxore sua
et filio parvulo ad reliquias viden-
dum aliquando ... accendendas ac-
cessit et filius eius infirmitatis ...
ad extremum vite moriendo pervenit.
Pater autem corpus filii coram altari bea-
ti dominici collocavit lamentari cepit ac dice-
re dicere lectus veniad te ... eum
tristis recedo cum filio veni et orbatus
recedo. Redde michi quesumus filium meum,
redde michi letitiam cordis mei. Circa
noctis medium puer revixit et per
ecclesiam ambulavit. Juvenis quidam
cuiusdam nobilis domine mancipium dum
in quodam flumine piscatur submersus et
in aqua lapsus suffocatus disparuit.
Magno autem iam tempore post inde tr-
ito corpus eius de profundo fluminis mor-
tuum est eductum. Domina autem eius
per eius resuscitatione sancti dei in suo
cummerente premittens se ex ad suas
reliquias nudis pedibus accessisset
et resuscitatum mancipium liberum dare
eam statim qui mortuus fuerat in
medium videntibus omnibus redivi-
vus surrexit novum quod semper pleni domina
ut promiserat adimplevit. In eadem
provincia mulier quedam filium
suum sum defunctum ... lugeret
et beati dominici per eius resuscitatione
invocaret. ... pulvere ... qui mortuum
filium oculos aperuit et patri dixit quid est
pater quod sic habeo faciem madefactam

et ille lacrime patris tui fili sunt
quia tu mortuus fuisti et ego solus re-
mansi eram omni gaudio destitutus
Tunc ille multum pre fletu. Et beatus
dominicus de solacio sue compaciens ne-
cessitati reddidit suis meritis spiritum
vite. Languidus quidam et per xv annos
nos cecus reliquias beati dominici visi-
tare desiderans tanquam reptans de
lecto surrexit mirum quia subito se re-
sensit in fidei [illegible] quasi pristino calo-
gaudii cepit tanto magis in convale-
scencia corporis illuminacione oculorum
proficiens quanto cottidie in itinere procede-
bat donec tandem pervenisset ad locum destina-
tum pervenies perfectum recepit
meliusque beati sanitatem sanitatis. In neap-
politana migrante in monasterio ad
honorem beati dominici missa deponer-
entur celebrari. Sacerdotem hora de
bita non invenit. Cumque ipse candelas
tres ad his pertinens manu [illegible] niveo
involvit et in quodam vase deposuit
aliquamdiu et discedens et postea re-
diens candelas flammis patentibus
ardere vidit. Cuncti tres ob admiracionem
spectaculum tamdiu ibi tenentes et
orantes steterunt donec sine lesi-
one manum [illegible] fervorem excessit.
Apud bononiam scolaris quidam nomine
nicholaus gravem in renibus et genibus dolo-
re adeo vexatus quod de lecto suo sur-
gere non valebat. cum et femur levum
exarescere[?] ita quod omnis ab eo spes
curacionis abscessit devovit et beato domi-
nico se devovens consilio filio decano fienda
eius candela totum in ea se
longitudinem cepit et collum ac pectus
cingens. Cumque candelam gratia filo ab-
sente [illegible] et nomine ad quamlibet in
vocavit nomine ihesu christi et beati dominici con-
tinuo se alleviatum senciens. Exclamavit

Et exigens pro gaudio lacrimas suis
manat. Ego sum liberatus aliquando
surrexit venit ad ecclesiam ubi corpus
domini sancti quiescebatur. In eadem quoque civi-
tate vir [illegible] ferme in miabilia miracula
deus per servum suum beatum dominicum operatus est.
In sicilia apud augustam civitatem puella
quedam que morbo lapidis laborabat in ca-
deret mater eius pro incisione predicta filia
suam deo et beato dominico commendavit. Se-
quenti vero nocte dormiente puelle beatus
dominicus astitit et lapidem eius quo
torquebatur loco lapidis posuit et ab-
cessit. Que puella evigilans matri
dedit et visionem per ordinem explica-
vit. Mater vero lapidem ad domum suum
adtulit et ipsum in memoriam tanti mi-
raculi ante imaginem sancti dominici suspende-
runt. Apud pilanum mulier quidam fi-
lium parvum filium habebat cum in suo
tumore quadam scrophulas quas pueri in
collo habere consueverant affligebatur. Cunque
super hoc remedium nullum inveniret per se
vovit deo et beato dominico sibi et ipsi in
opere ecclesie suum que tunc construebatur gratis
facere laborare. Sequenti nocte cum di-
missum fuisset [illegible] apparuit ei et dixit.
Mulier cognoscas has res nova inve-
nta gratia tenui. Sed es in nive pila trulla
paratum et suam porrectam dicit cogita
eo. Ille autem unde et accipe et consueras
eam secundum formam et pone eam super lum
binam et impone collo filii tui et
salvabitur. Evigilans que hec fecit et fi-
lius eius liberatus nondum misit ad
implementum. Quedam de partibus prede-
monis monstruose inflans. Ibi
de senonis. Tunc dormientem beatus dominicus
apparuit dicentem que eius sine do-
lore sciderens in invidias oculos extrahit
et ictum manum sua sanans inclite
consolidavit ipsum per fidem sanavit. In
augusta civitate cum in festo translacionis

[L]bi dicta in monte quedam me[…]tissima
missarum sollempniis interesset et sic ad
tam rediret et quamdam mulierem pro fori-
bus domus sue filantem invenit ipsam
[…]ne cepit increpare. Cum in
festo tamen patris a servili opere non ces-
saret. Illa vero indignata respondit: Quia vos estis
bizoche festum colite sancti vestri. Statimque
eius oculis cum pruritu quibusdam ex ipsis
cepit vermes prorumpere. Iam
quasi […] xviii vermes eduxit
ex oculis eius instanter. Compuncta quod ad
ecclesiam fratrum venit et se post peccatum sua
confitens et nocti emendans quod detraxe-
rat viro dei Dominico misericordiam deprecatur et festum
eius devote agere promisit recuperavit
eius pristine sanitatem. Scio mulierem quamdam
nobilis nomine Maria apud Tripolim
in monasterio quod dicitur Magdalene valdissimis
infirmitatibus elaborans ac mul-
tam gravius passa est quam mensibus quinque
in immobilis iugiter lectulo. Iam non singulis
animis horis eius exitus expectans. Jam(?)
quemadmodum recolligens semet ipsam
sic oravit: Domine non sum ego digna
orare te nec exaudiri. Sed rogo dominum
meum beatum Dominicum ut sit mediator in-
ter te et me ut mihi impetret beneficium sani-
tatis. Cumque diu cum lacrimis oraret
et mentis excessum videt beatum Dominicum cum duo-
bus fratribus aperta cortina ante lectum
eius pendente intrantem sibique dicentem
Cur tam sanari desideras? Et illa: Domine
ut deo meo devotius servire possim.
Tunc ille de sub cappa unctionem mire fra-
grantie proferens tibiam eius perunxit
et statim sanata fuit et ait: Hec unctio
est valde pretiosa dulcis et difficilis. Cuius
ubi causa multi temeritate interrogavit dixit ille: Hec unc-
tio dilectionis est signum. Cum unde hec pretiosa
est. Quia nullo precio emi potest et quia donum
dei est et melius dicitur quod nichil dul-

cius caritate diffinitur quam actio predi-
cationis tamen constodia. Eadem nocte
sororum suarum in dormitorio quiescentem
apparuit dicens: Ego sanavi sororem tuam
quod cum ipsam sanatam invenit. Et
cum se tali sensibili unctione inunctam sen-
tiret ipsam cum bombace tenerent
multa extersit. Sed cum allatisset con-
fessori et sorori cum testibus et unctio-
nem bombace pariter tenuit et tam no-
va odoris singularitate perfusi non va-
lentes ei aromatum comparare
ante unctionem cum multa reverentia con-
servavit. Quantum gratus autem deo exstite-
rit eo magno sancto sancti corpus dei dona
pro requiescit hic ex miraculis multis
est clarissimum tempore hoc possint
sufficiat. Vestis magistri Alexandri
est vindicavit mirabiliter sinis
sub illo tibum unde et curatus ob
miraculum sic est. Cum quidam sect-
aris degens Bononie et mirarentur
tibi et vanitatibus sic redditus
visione talem ostendit miraculis sic
scilicet quod in quodam magno campo con-
sisteret et fere in tempestas magis
super ipsum descenderet quamdam singu-
lam commendans ad quandam domum
pervenit. Quam cum clausam invenisset
et pulsans ad hostium se recipi
postularet hospita ante vitus con-
tinuo respondit. Ego sum iusticia que hic
habito et domus mea est Quoniam tu
iustus non es hic manere non valeret
ad cuius verba ille plurimum dolens ab-
cessit et aliam domunculam conspicatus
ad eam venit et pulsans ad ho-
stium se ibidem recipi postulabat. Sed
que dentius erat hospita respondit Ego
sum veritas que hic habito et hec domus
mea est. Et hospitem non recipio
quoniam veritas cum non liberat amicum.

Audiret abscedens ad curiam domi
nicam illam presentem adamauit ueniens
se filii. Qui interim cum tentaretis recipi
flagitante. Cui ait demon intus ait:
Ego sum frater quem heri vidisti. non est ex par-
te tua, sed tu hominibus bone voluntatis
sum quia ego cogito cogitationes pa-
cis et afflictionis. [illegible] ca-
[illegible] mea [illegible] me [illegible] qui nu-
bis semper auxilium prestitit ad hanc
accede et eius nomen cupite. Cum
[illegible] q. demon erat. [illegible]. Ego
sum [illegible] hic [illegible] ab inim
[illegible] temptante [illegible] desideras
[illegible] ad domum in qua fratres predica-
tores de bononia [illegible] in-
[illegible] me presente [illegible]
[illegible] me presente
[illegible]
[illegible] bone discretionis mariam
illuminantem et ioseph primum [illegible]
[illegible] te saluantem. [illegible]
[illegible] ad domum fratrum
[illegible] in uisione predicatorem [illegible]
[illegible] ordinis [illegible]
[illegible] ordinis [illegible]
in uisione [illegible]
[illegible] mundo [illegible]
[illegible] omnes [illegible] l. [illegible]
[illegible] Cum [illegible]
[illegible] et dicens [illegible] sibi
mundo [illegible] valde
te et me diligentem [illegible]
predicatorem [illegible] ad
[illegible] et [illegible]
consequitur et sic [illegible] est ei [illegible] primum
[illegible]. Cum non [illegible]
non [illegible] beatum
[illegible] dicens. Ecce [illegible]
[illegible]
[illegible] nomine personam [illegible]
et [illegible] cum precedente [illegible]

[illegible] pertinens [illegible] ordinis [illegible]
[illegible] in [illegible] beatum [illegible] me [illegible]
[illegible] cognomine eum [illegible]
eum. Cum dixisset [illegible] ecce debet esse
[illegible] sic [illegible] et sic [illegible]
[illegible] ei uisionem per ordinem [illegible]
[illegible] die [illegible] pre-
[illegible] predicatorum
[illegible] De ethimo nominis

Sixtus dicitur a sios quod est deus
et status quasi status divinus. Vel Sixtus a sicco is, qui firmus et fi-
xus in fide, passione et bona operatione. De

sancto Sixto

Sixtus papa atheniensis
natione primo quidem philosophus
sed post Christi discipulus et pontifex
summus electus Decio et Valeriano cum duo-
bus diaconibus suis Felicissimo et Agapi-
to presentatus est. Quem cum Decius nullis posset
persuasionibus inclinare, fecit eum duci
ad templum Martis ut ibi aut sacrificaret
aut in custodia Mamertini recluderetur.
Sed cum sacrificare renuens in custodiam
duceretur, beatus Laurentius post eum clamabat
dicens: Quo sacerdos sancte sine ministro pro-
peras? Cui Sixtus: Non ego te desero fili neque
derelinquo, sed maiora tibi debentur certamina.
Post triduum me sequeris sacerdotem levita.
Interim ego thesauros ecclesie accipe
et quibus tibi videtur divide. Quos cum ille
christianis pauperibus distribuisset, Valerianus
prefectus Decio nuntiavit. Sixtus ad tem-
plum Martis sacrificaturus ducitur. Quod
cum renueret, id est capite amputatur. Quo
ducto beatus Laurentius post eum clamare
cepit ac dicere: Noli me pater sancte derelinquere, quia
thesauros tuos iam expendidi. Tunc
milites audientes thesaurum expendidisse
se Laurentium tenuerunt. Sixtum vero cum Feli-
cissimo et Agapito decollaverunt.
In hac die est festum transfigurationis
domini et sanguis Christi de novo vino fit.

In invenitur potus in aliquibus ecclesiis consecratus vel saltem de nova uva aliquantulum in calice exprimatur. In hac etiam die racemi benedicuntur et ipsi communicant. Ratio autem eius est ex eo quod dominus discipulis suis in die cene dixit: non bibam amodo de hoc genimine vitis donec bibam illud novum in regno patris mei. Illa ratio mutationis dominus et quod dixit novum in vite permutatio gloriosam innovationem quam christus post resurrectionem habuit. Et ideo in hac die qua transfiguratio que resurrectionem figurat contingit novum vinum requiritur. Non autem quod in hac die magister transfiguratus fuit sicut dicunt quidam, sed quia apostoli discipuli eius post prohibitionem eius factam ipsam transfigurationem celaverunt et in hac die manifestaverunt. Item dicitur liber vitis divinitatis non dicitur vitalis.

De sancto Donato

Donatus dicitur quasi a deo donatus. Fuit enim per regenerationem gratie infusione et glorificatione. Vel est regeneratus spiritualiter a deo. Nam et secundum sanctum mortuum quasi nasci dicuntur. Unde obitus sanctorum non mors sed natale nominatur. Primo in corpore nasci ut ampliorem locum recipiat ad manendum. Ubi liberiorem cibum adinveniat, liberiorem aerem ad respirandum et lucem ad videndum. Ita et sancti cum de utero matris ecclesie exeunt per mortem illam spiritualem mundum suum respiciant. Ideo nasci dicuntur. Vel dicitur donatus quasi dono natus.

De sancto Donato

Donatus cum iuliano apostata nutritore eruditus et nutritus est. Iam quod postquam iulianus subdiaconus fuit, Donatus in diaconum ordinatus. Sed cum imperium consecutus fuisset, parentes sancti donati occidit. Donatus vero cum sancto hylarino monacho in arecium civitatem aufugit. Et apud hylarinum monachum manens multa in miraculis fecit. Nam prefectus civitatis habens filium a demonio vexatum cum eum ad beatum donatum adduxisset clamavit spiritus immundus dicens: in nomine ihesu christi domini nostri noli me molestus esse et ut de domo egrediar. Dic quare coartas exire eum tormentis. Sed orante donato fuit penitus liberatus. Vir quidam eustachius nomine exactor fisci in tuscia pecuniam publicam in custodia uxoris nomine eufrosina dereliquit. Sed cum provincia ab hostibus urgeretur pecuniam abscondit et dolore preventa brevi finitur. Vir autem eius rediens cum pecuniam invenire non posset, tamen cum filiis ad suppliciandum trahi deberet ad sanctum donatum confugit. Donatus autem ad sepulchrum mulieris pergens et oratione facta clara voce dixit: Eufrosina per spiritum sanctum te adiuro ut dicas nobis ubi posuisti pecuniam. Et facta est vox de sepulchro dicens: in ingressu domus mee infodi et custodivi. Ipse dixit in [illegible]. Post aliquos autem dies sanctus episcopus in domino obdormivit et omnis clerus donatum in episcopum elegit. Et ut quadam die ut testatur gregorius in libro dialogorum missa celebrata populus communicaret et diaconus eis calicem christi sanguinem porrigeret a paganorum impulsu diaconus cecidit et calicem sanctum fregit. De quo cum ipse et omnis populus plurimum mestus esset donatus fragmenta colligens oratione facta calicem integrum reddidit. Particula vero que a diabolo abscondita fuit ante in calice postea defecit, que tamen est ad testimonium huius miraculi. Paganum autem hoc videntes in diacono conversi et baptizati sunt. Fons quidam adeo erat infectus ut quicunque de illo biberet protinus moreretur. Dum ergo donatus super asinum suum illuc iret ut oratione sua eum purgaret, draco terribilis in

erupit et fedus astum crudeliter in-
voluens quod donati precibus se eiecit
quod donatus flagello quodam percu-
tiens vix semel ad alterius mos eius ex-
puens continuo interfecit. Orante quoque
ad dominum ut omne venenum a fonte
fugaret alium ibi fontem dominus protulit. cum
sociis quandoque nimium siti estuarent
oratione idem produxit. Cum filia theo-
dosii imperatoris a demone vexaretur
et ad sanctum donatum adducta fuisset dixit ei
donatus. exi immunde spiritus. et noli
plasma dei habitare. Cui demon. da
michi transitum quo exeam. aut quo vadam.
Cui donatus. unde venisti. Cui de-
mon. de heremo. et sanctus illuc revertere.
Et demon inde signum crucis intret
quo ignis exiit quod te tanto pavore
ignoro quo vadam. Sed da michi locum
exeundi et exeo. Cui donatus. Ecce
habes transitum redi ad locum tuum. tunc vero
sanctam domum contremens exivit. Quidam
mortuus efferebatur advenit quidam
cum cirographo. asserens debitum ab
ipso solidos ducentum sibi nullatenus
ipsum sepeliri sineret. Quod cum uxor
eius indicasset sancto donato conlacrimans
indicavitque ad integrum quod ille homo persolverat
totaliter receperat. Ad feretrum accedens
et manum defuncti tangens ait
audi me quid dicit. Ergo surrexit et sanctus
do. ad eum. surge et vide quid agat
cum homine isto quin te sepeliri impe-
dit. Qui residens eum de solutione
debiti coram omnibus convicit et ciro-
graphum accipiens manu scidit
deinde dixit. sancto do. iube me domine pater
dormire. et ille vade amice et quiesce
fili. Eo quoque tempore cum tribus annis non
pluisset et sterilitas magna fuisset
infideles ad imperatorem theodosium
convenerunt petentes ut donatus

traderetur cum patre magica hec fecerat
ad instanciam igitur imperatoris donatus
egressus dominum exoravit. Et plu-
viam copiosam dedit. et ceteris infu-
sis ipse siccus inde ad domum redijt.
Cum gothi eo tempore italiam devasta-
rent et multi a fide recederent eua-
dracianus prefectus a sancto donato et hyllario
reprehensus de apostasia sanctos ipsos
cepit compellens eos ut iovi immo-
larent. Ad quod cum renuerent hyllarium ex-
spoliatum tamdiu cedi fecit quousque
spiritum exalaret. donatum vero in carcere re-
clusit. Et post modum eum decollari
fecit circa annum domini ccclxxx.

De sancto cyriaco

Cyriacus a marcello papa
diaconum ordinatus comprehen-
sus et ad maximianum deductus
iussus est ut cum sociis suis terram
fodere et ad locum ubi construebantur therme
humeris deportaret. Ubi
erat sanctus saturninus senex quem cyriacus
et sisinnius ad portandum iuvabant.
Tandem mancipatur reclusus. prefectus sisin-
niacum presentari et cum eum assimilare ad-
duceret subito lux de celo cum luce ve-
niens dixit venite benedicti patris mei
et cetera. et tunc assimilatus credidit et
baptizari se fecit. et ad prefectum ipsum
perveniens nemo. Cui prefectus. Sisinnio
in christum factus es. Qui. Utinam
perdidi dies meos. Et prefectus
perdes dies tuos et iussit eum decolla-
ri. Saturninus et sisinnius cum sacrificare
nollent diversis suppliciis afflicti
decollati sunt. Filia autem diocletiani
nomine arthemia cum a demonio vexa-
retur. Clamabat intus demon dicens
non exeo nisi cyriacus diaconus veni-
at. Qui ad eam adductus cyriacus
cum demoni imperaret ut exiret. Et demon.
Si vis ut exeam da michi vas aliquod in

quod intrem. Cui cyriacus. Ecce cor-
pus meum si potes ingredere. Cui demon:
In vas tuum intrare non possum quia undi-
que est signatum et clausum. Sed si hic eie-
cis me cito, ego te in babyloniam te faciam
venire. Et cum coactus exiisset, archemia
clamavit dicens quod deum quem predicat
cyriacus videret. Cumque illam gratia cyriacus
baptizasset et ex gratia dyocleciani et serene
uxoris sue in domo quam ei dederat se-
curus maneret, venit nuntius a rege per-
sarum ad dyoclecianum rogans ut
ad se cyriacum mitteret quia filia sua
a demone vexabatur. Precibus igitur dyocleciani
cyriacus cum largo et smaragdo na-
vim ingressus in babyloniam letus
venit. Cumque ad puellam pervenisset, de-
mon per os eius clamavit dicens:
Fatigatus es cyriace? Cui cyriacus re-
spondit: Non sum fatigatus sed ubique deo an-
nuente gubernatus. Ait demon: Et tamen ad
ad voluntatem meam te perduxi. Tunc cyriacus
dixit demoni: Imperat tibi ihesus christus
ut exeas. Et statim exiens demon dixit:
O nomen terribile quod me coartat exire. Et sic sa-
natam puellam cum patre et matre et multis
aliis baptizavit. Et cum multa sibi mu-
nera offerrent, recipere noluit, sed xlv di-
ebus ibidem in pane et aqua ieiunans ad
romam rediit. Post duos autem menses dyo-
clecianus defunctus est. Cui maximianus
succedens iratus de sorore sua ar-
themia, cyriacum comprehendi et nu-
dum cathenis ligatum ante currum
suum trahi iussit. Iste maximianus dic-
tus galerius primo post dicta filius dyocleciani
qui et successit ei eius filia huic
uxore. Quod alia in cronica est.
Deinde iussit carpasio vicario ut
ipsum cum sociis sanctificante ostende-
ret dominis suppliciis occideret. Et
Tunc picem super caput eius liquefactam

[margin: ad p]

et in eculeo eum suspendi iussit. Fecit
cyriacum cum omnibus sociis suis de-
collari circa annum domini ccc. Carpasius
autem domum sancti cyriaci impetravit
et ad derisionem christianorum in loco ubi christi-
ani baptizabantur se balneare
et epulas cum xix celebrare solito
omnis mortui sunt. Et ex tunc clauso
balneo gentiles christianos timere
ceperunt. De ethymologia nominis.

[margin: socijs] [margin: et venerari]

Laurentius dicitur quasi lauream te-
nens, que est corona de lauro
facta, quia olim de lauro victo-
res coronabantur. Hec autem arbor est victo-
riosa, amena in viriditate, ame-
na odore, grata et efficacia in virtute. Vel dici-
tur gratia laurentius dictus a lauro quia victoriam
optinuit in sua passione. Unde con-
fusus decius dixit: puto quod iam
victi sumus. Viriditatem habuit cor-
dis munditia et puritate. Unde dixit:
mea nox obscurum non habet. Et odorem
per memorie perpetuitatem. Unde de eo
psalmus: Dispersit dedit pauperibus et iustitia
eius manet in seculum seculi. Beatus maxi-
mus: Quomodo non huius martyrii ma-
neret iustitia quod eo sic impleret
ore et gloriosissimo martyrio conse-
cravit. Efficaciam in virtute, primo sanctam
predicacionem, postquam lucillum et ypolitum
romanum convertit. Huius autem arboris effi-
cacia est quia calculum frangit,
surditatem sanat, fulmen non me-
tuit. Sic laurentius frangit cor durum,
spiritualem reddit auditum et protegit
a fulmine sive terrorum. De sancto laurentio

Laurentius martyr et levita
levita gente hyspanus
a beato sixto romam deductus est.
Nam sicut dicit magister io. beleth,
quod cum beatus sixtus hyspaniam profectus
esset, duos iuvenes ibi repperit.

[margin: a beato sixto]

Laurentium et vincentium eius cognatum
morum honestate et in omni
actione preclaros. Quos romam adduxit
quorum alter scilicet laurentius cum eo rome remansit.
Vincentius vero eius cognatus in hispaniam
rediit et glorioso martyrio vitam
finivit. Huic autem opinioni Johannis beleth repu-
gnat tempus martyrii utriusque. Laurentius enim sub de-
cio, vincentius in iuvenili etate sub da-
ciano preside passus est. Sed inter de-
cium et dacianum fluxerunt fere an-
ni xl et imperatores xiii medii fue-
runt. Tunc beatus vincentius non potuit iam iuve-
nis existere. Beatus autem sixtus sanctum lauren-
tium archidiaconum ordinavit. Eo tempore
philippus imperator et filius eius nomine philippus
fidem christi receperunt et christianitatem ecclesie dei
exaltare plurimum intendebant.
Iste philippus primus imperator fuit qui fidem
christi recepit, quem origenes ut dici-
tur ad fidem christi convertit, licet alibi legatur quod beatus
pontius eum converterit. Regnavit autem anno
domini ccxlvi, anno ab urbe condita mil-
lesimo. Iste enim ut pontius christianus prodi-
dit, quod annus millesimus sue con-
ditionis cum ingenti celebraretur. Erat
autem philippo imperatori miles quidam nomine
decius bellicis maxime industriis pluri-
mum et famosus. Tunc autem eisdem temporibus
gallia rebellante imperator autem decium
misit ut rebellantem galliam romano
imperio subiugaret. Missus decius
prospere cuncta gessit et ad libitum suum
victor romam rediit. Audiens imperator
eius adventum eum volens honori-
ficare veronam usque sibi
obviam venit. Sed quia malorum
mentes quo magis honorari se sen-
tiunt eo amplius in superbiam intu-
mescunt, decius in superbiam elatus im-
perium cepit ambire et de morte sui
domini pertractare. Cum igitur imperator in tentorio suo

in papilionem latenter intrans et
dormientem dominum in gula interemit. Exerci-
tum autem qui cum imperatore venerat precibus ac
precio muneribus ac promissis ad se attra-
xit et ad urbem regiam gradu concito
properavit. Audiens hec philippus iunior vehe-
menter extimuit et omnes thesauros patris sui
et suos beato sixto et sancto laurentio commendavit,
ut si ipsum a decio interfici contingeret ipsi eos ecclesiis et
pauperibus erogarent. Nec te moveat
quod thesauros laurentius dispensavit non dicti
imperatoris sed ecclesie, quia potuit esse quod
cum ipsis thesauris philippi imperatoris ali-
quid de thesauris ecclesie dispensaverit vel forte ideo dicti
thesauri ecclesie quia philippus eos reliquerat ecclesiis et
pauperibus dispensandos. Post hec philippus
aufugit et se a facie decii occultavit.
Senatus igitur obviam decio perrexit et
ipsum in imperio confirmavit. Ne videretur per proditionem
sed zelo idolatrie dominum suum occidisse,
cepit christianos crudelissime perse-
qui, precipiens illos sine ulla misericordia tru-
cidari. In hac persecutione multa milia
martyrum coronata sunt. Post hec decius in-
ter quos et philippus martyrio coronatur. Post
hec decius de thesauris domini sui inquisitionem
faciens oblatus est ei beatus sixtus, qui
christum coleret et imperatoris
thesauros haberet. Tunc decius ipsum in carcerem
recipi iussit donec per multa tormenta et
christum negaret et thesauros proderet. Beatus autem laurentius
ipsum sequens post eum clamabat: Quo
progrederis sine filio pater, quo sacerdos sancte
sine ministro properas? Sacrificium offerre con-
sueveras. Quid ergo in me displicuit paternitati tue?
Numquid degenerem me probasti? Experire cer-
te utrum idoneum ministrum elegeris
cui commisisti dominici sanguinis dispen-
sationem. Cui dixit beatus sixtus: Non ego
te desero fili nec derelinquo, sed maiora
tibi pro christi fide debentur certamina.

tu numquam sine ministro offerre

quia senes levitas pugne cursum
recipimus, te autem quia iuvenem manet
gloriosior de tyranno triumphus. Post
triduum me sequeris sacerdotem levita post
triduum. Dedit omnes thesauros precipiens ut
ecclesiis et pauperibus erogaret. Beatus igitur Laurentius
christianos die nocte querens ministravit et
unicuique prout opus habebat ministravit.
Venit et ad domum cuiusdam vidue que
multos christianos in domo sua absconderat.
Que longo dolore capitis detinebatur. Sanctus
autem Laurentius imponens manus eam a do-
lore capitis liberavit et pedes pauperum
lavans omnibus elemosinam dedit. Eadem nocte
in domo cuiusdam christiani veniens [illegible]
quendam cecum ibi repperit et facto signo
crucis eum illuminavit. Cum autem beatus Sixtus
Decio nollet consentire nec idolis immolare ipsum
ad decollandum duci precepit. Occurrens
beatus Laurentius post eum exclamabat: Noli
me pater derelinquere sancte, quia thesauros tuos iam
expendi quos tradidisti mihi. Tunc mi-
lites audientes thesauros Laurentium tenuerunt
et ipsum Parthemio tribuno tradiderunt.
Parthemius Decio eum presentavit. Cui Decius
Cesar ait: Ubi sunt thesauri ecclesie quos apud
te cognovimus esse absconditos? Cui cum
non responderet, tradidit eum Valeriano pre-
fecto ut thesauros proderet et sacrificaret
idolis aut diversis eum faceret interire
suppliciis. Valerianus autem eum cuidam
prefecto nomine Ypolito in custodiam
tradidit, qui eum cum multis ali-
is in carcerem reclusit. Erat in carcere
quidam gentilis nomine Lucillus qui
plorando lumen oculorum amiserat. Cum
cui beatus Laurentius lumen se restituere promitteret
si in Christum crederet et baptisma susciperet,
protinus ille se baptizari instanter postulavit.
Accipiens igitur Laurentius aquam dixit: In confessione
lavantur omnia. Cumque ipsum de
articulis fidei diligenter interrogasset

Et omnia se credere confessus fuisset,
aquam super caput eius effudit. Et ipsum
in Christi nomine baptizavit. Statimque qui fu-
erat cecus lumen recepit. Ceci ad eum
multi ceci veniebant et ab eo illumina-
ti videbant. Hoc videns Ypolitus dixit
ei: Ostende mihi thesauros. Cui Laurentius: O Ypolite,
si in dominum nostrum Ihesum Christum credideris, et
thesauros ostendo et vitam eternam promitto.
Cui Ypolitus: Si dictis facta compenses, fa-
ciam quod hortaris. Eadem hora Ypolitus
credidit et sanctum baptisma cum familia
sua recepit. Baptizatus autem dixit: Vi-
di animas innocentum letas gaudere.
Post hec mandavit Valerianus ad Ypoli-
tum ut Laurentium presentaret. Cui Laurentius:
Ambulemus ambo pariter, quia mihi et tibi gloria
preparatur. Ad tribunal ambo igitur veniunt et
sic iterum inquisito de thesauris Laurentius a
triduo inducias petiit, quas eidem
Valerianus sub Ypolito fideiussore con-
cessit. Infra autem triduum Laurentius pau-
peres claudos et cecos collegit et
eos in palatio Salustiano coram
Decio presentavit dicens: Isti sunt thesauri
eterni, qui numquam minuuntur sed cresc-
unt, in singulis dispersi sunt et in omnibus i-
nveniuntur. Horum enim manus thesauros in
celum deportaverunt. Valerianus autem presente
Decio dixit: Quid variaris per multa?
Iam nunc sacrifica et magicam artem
depone. Cui Laurentius: Quis debet adorari,
creator an creatura? Iratus
Decius iussit eum scorpionibus ce-
di et omnia genera tormentorum ante ipsum af-
ferri. Quem cum ad sacrificandum induceret nec
hic tormenta cederet, dixit: Infelix,
ego has epulas semper optavi. Cui
Decius: Si epule iste sunt, tui similes pro-
fer prophanos ut tecum pariter epulentur.
Cui Laurentius: Iam celi nomina sua dede-
runt, et eorum aspectibus non es dignus.

Tunc iubente Decio nudus fustibus ceditur et ardentes lamine ad latera apponuntur. Dixitque Laurentius: Domine Ihesu Christe deus de deo miserere mei servo tuo quia accusatus te non negavi, interrogatus te dominum confessus sum. Dixitque ei Decius: Scio quia per artem magicam tormenta deludis, me deludere non valebis. Testor deos deasque quia nisi sacrificaveris diversis suppliciis peribis. Tunc iussit eum plumbatis diutissime cedi. Laurentius autem oravit dicens: Domine Ihesu Christe accipe spiritum meum. Tunc audiente Decio vox de celo insonuit ad eum: Adhuc multa certamina. Tunc Decius furore repletus dixit: Viri Romani audistis demones istum sacrilegum consolantes qui nec deos colit nec tormenta metuit nec iratos principes expavescit. Iussitque iterum eum scorpionibus cedi. Subridens autem Laurentius gratias egit et pro astantibus exoravit. Eadem hora miles quidam nomine Romanus credidit et dixit Laurentio: Video ante te iuvenem stantem pulcherrimum cum linteo extergentem. Adiuro ergo te per deum vivum ne me derelinquas sed festina me baptizare. Dixitque Decius Valeriano prefecto: Ut video iam victi sumus per artem magicam. Iussitque eum de catasta solvi et in custodia Ypoliti recludi. Romanus vero afferens urceum cum aqua ad pedes Laurentii procidit et sacrum baptisma suscepit. Audiens hoc Decius eum fustibus cedi iussit. Qui cum clamaret libere se pro fide Christi mori, decollatus est. Eadem nocte Laurentius ad Decium adducitur. Cumque Ypolitus fleret et se christianum esse clamaret, noli, dixit ad eum Laurentius, immo in interiori homine absconde Christum et in me clamavero audi et veni. Omnia genera tormentorum parata

Decio assistunt. Dixitque Laurentius: Decius aut sacrificabis diis aut nocte ista in tormentis consummaberis. Cui Laurentius: Mea nox obscurum non habet sed omnia in luce clarescunt. Dixitque Decius: Afferatur lectus ferreus ut in eo requiescat Laurentius contumax. Iussitque eum exui et super craticulam ferream extendi et furcis ferreis comprimi. Dixitque Laurentius Valeriano: Disce miser quia carbones tui mihi refrigerium tibi autem eternum prestant supplicium quia dominus novit quod accusatus non negavi eum, assatus gratias ago. Dixitque hilari vultu ad Decium: Ecce miser assasti unam partem, gira aliam et manduca. Et gratias agens dixit: Gratias ago tibi domine quia sic ianuas tuas ingredi merui. Et sic spiritum emisit. Confusus Decius cum Valeriano abiit ad palatium Tiberii relicto corpore super ignem. Quod Ypolitus mane rapuit et cum Iustino presbytero in agro Verano cum aromatibus sepelivit. Christiani igitur ieiunantes triduo ieiunia, vigilias iugiter ducentes et lacrimas effundentes. Verum an Laurentius sub isto Decio imperatore sit passus multis aliquibus dubitatur, cum Victorinus sextus longe post Decium fuisse legatur. Eutropius tamen hoc ait dicens: Decius cum persecutionem movisset, inter ceteros beatissimum levitam et martyrem Laurentium extinxit. Inquadam tamen cronica satis certa reperitur quod non sub Decio imperatore qui ipsius successor fuit, sed sub Decio quodam minore qui cesar non imperator extitit martyrium passus est. Nam inter Decium imperatorem et hunc Decium minorem sub quo Laurentius passus fuit, sicut Eutropius testatur dicens, plures imperatores et summi pontifices intermedii extiterunt, et cum Decius imperator in gallis

Et Volusianus eius filius ipso superstite suc-
cessissent. Et post eos deinde Volusianus
cum Gallieno eius filio imperium tenuissent.
Sed isti Valerianus et Gallienus Decium minorem
Caesarem non tamen imperatorem fecerunt.
Secundum antiquum enim aliquando ab imperatoribus
fiebant Caesares non Augusti et impera-
tores sicut legitur in cronicis quod Dyocletianus
Maximianum fecit Caesarem et postmodum
in excellentiam Augusti creavit. Tempore autem
horum imperatorum scilicet Valeriani et Gallieni
Sixtus Romanam sedem tenebat. Licet igitur
Decius Caesar appellatus non imperator
esset, tamen beatum Laurentium martyrizavit. Beatum
vincentium in legenda beati Laurentii vocatur Decius
Caesar. Decius enim imperator duobus tantum an-
nis regnavit et beatum Fabianum papam mar-
tyrizari fecit. Fabiano successit Corne-
lius, qui sub Valeriano et Gallieno qui XV
annis imperaverunt martyrizatus est. Cor-
nelio successit Lucius, Lucio Stephanus, Ste-
phano Sixtus. Sixtus licet [illegible] illa
legitur et sicut verum est. Sixtus post [illegible]
potest esse [illegible] in quadam alia cronica
in qua post dictus Gallienus sine Decio [illegible]
dicitur est. [illegible] Gallienus et Decius et sub
illo passi sunt Laurentius et Sixtus circa annum Domini
CCLVII. Gotifredus quoque in libro suo qui
dicitur Pantheon id asserit quod scilicet Gallienus
dictus est alio nomine Decius et quod sub eo pas-
si sunt Sixtus et Laurentius. Et si sit verum quod
Sixtus post [illegible] potest esse. Refert Gregorius
in libro dyalogorum quod in Sabinensi [illegible]
[illegible] sanctimonialis [illegible] continentiam
cum linguae tamen lasciviam non
declinavit. Sepulta ergo in ecclesia sancti Laurentii
sanctis sepulchris ante altare in tres partes a de-
monibus secta est. Una pars illaesa permansit,
altera concremata est, ita ut mane invisibili-
ter apparet. Gregorius. Quidam tamen ait quod
cum quidam sacerdos quandam ecclesiam
sancti Laurentii repararet et trabes quaedam nimis

brevis esset, rogavit sanctum Laurentium ut
qui pauperes foverat sue operi sub-
veniret. Qui subito sic extendi ut post
non modicum habundaret quod pro re mi-
rabili sacerdos vidit et infirmitates
multas sanavit. Idem testa-
tur Fortunatus fuisse apud Bonas
castrum Italie. Quidam domnus Dolore
dentium premeretur illo lingno tangitur
et protinus dolor fugatur. Quidam
sacerdos nomine Sanctulus ut refert Gregorius
in dyalogo ecclesiam sancti Laurentii a Lon-
gobardis incensam reparare volens
artifices multos conduxit quadam
die unde daret eis apponere non haberet
premissa oratione in clibano respexit
et ibi candidissimum panem invenit
sed cum vix ad unius prandium esset tribus
per somnium sufficere videretur. Laurentius artifices
suos nolens sic nutrire per decem dies
panis multiplicavit, quia
sufficiebat ex dierum operariis cunctis sufficiebat. In ecclesia sancti Laurentii apud Medi-
olanum calix quidam cristallinus mire
pulchritudinis habebatur, quem cum in quadam
sollempnitate ad altare adferret dia-
conus, elapsus e manibus ejus in terram
cecidit et totus comminutus fuit. Ac dia-
conus tristis fragmenta colligens et super
altare ponens beatum Laurentium exoravit,
et statim calicem integrum et soli-
dum recepit. Item quoddam in libro
de miraculis legitur, imperator Henricus quidam
nomine Stephanus Rome erat qui mu-
nera libenter accipiens iudicium in-
iuste pervertebat. Hic tres domos
ecclesie sancti Laurentii et unum ortum sancte Agne-
tis violenter abstulit et ablatum
iniuste possedit. Accidit autem ut moreretur
et cum coram Deo adductus esset, sanctus Laurentius
veniens ad eum cum nimia indignatione
accessit et tribus in vicibus brachium
eius durissime strinxit et dolore nimio
cruciavit.

Eius sancti uo agnes cum aliis uirgi
bz in eum irruerunt nolumus. Et fenestre
suam ab eo auerti. Tunc uidens steph
anum similiter seuus dixit quia alienam
terram acquirens uiuentem uendidit
in loco inde peruenit tradi. Sed stephanus iop
iectus quia idem steph. in terra ualde
dilexit ad b. laur. et sanctam agnetem
accedens per eo uenia patenter. Ille uero
ex beate uirginis orationibus eo concessum
est ut eius anima ad corpus rediret. et
idem xxx diebus penitentiam agens accepit
et insuper beate uirgine mandauit
ut ps. b. in mactata singulis diebus di
te sue dicerent. Cum ad corpus rediret
brachium ut eius erat sunt d' adiu-
ac sibi morte prius esset. quod signi
meo excidit cum diu in xxix male g
ablatum remanens et penitentiam agens x
xxx migrauit ad dominum. Legitur in uita
sancti henrici imperatoris quod dum ipse et ca
negundis uxor eius uirgines simul
permanerent. dyabolo instigante de sancta
uirgine suspectum habens . et cande
tes uomeres xv. per nudis pedibus
eam incedere fecit. quod ascendente di
xit domine ab henrico et omnibus aliis intac
tam me nouisti. Et sponte ad iuuan
henricus rubore ductus eam in ma
xilla percussit. Cui uox dixit. uirgo uirgo
te uirgine liberabit. totamque candentem
massam illa illesa transiuit. Post hoc
cesar. abiit et nil timidus natura de
monii ancellam eandemque ut co
sulat cum capta semetipsa interrogauit
ultimum cum non esset. Et illa legio de
monii sunt et cum ad mortem incessunt
transiuit sicutque ad ipsum ineo lepne
possimus adiuuit amor ut ad se
redirent. cum rediens dixit. michi proficit.
Quia d' falsa uxore suspicio talia b
iniusta fuisset in statera appendi. adu
sius ille laurentius ollam auream
immensi ponderis attulit. et d'

attulit. et diu ipsa suspensus in de laur
illa iacturam ps inate perimi pondamen.
Tunc ego iratus unam aurem olle fre
gi. olla calicem uocatur quem dux cesar
eam eiusdem in honorem sancti laur. fecit.
Cum ipse magnitudinem deferre antes
iemme. Preptiumque est eo impetratorem
nunc obiisse et una calicis aurem fra
ctam esse ex s. greg. registro quod dy p de
cessor. Simus quendam ad corpus sancti laur. me
liorem aperire et non iam corpus nescierit.
Ubito corpus eius igitur aperte omnes d
presbiteres etiam cum monachi quod mansio
nari. qui corpus eius uiderunt. ix dies
mortui sunt. Et nota quod passio sancti laur
entii certis inter ceterorum passiones
excellentissima esse. in iiii sic.
ex dictis maximi episcopi et b. augustini intelligitur.
Primo in passione sua acerbitate. Se
cundo in sua utilitate. Tertio in consta
ntia sua fortitudine et certo in mirabili
pugna et modo uictoriosa. Primo quo
sunt excellentissima in pene acerbi-
tate cum pene acerbitatis. Sic dixit maximus
episcopus. uel secundum quosdam libros ambro
sius. non enim fides b. laur. breuis uel simpli
ci passione punitur. Nam cum gladio
percutitur. semel moritur. qui in flammarum
carbono mergitur uno ictu liberatur.
hic autem longa et multiplici pena cruciatur
atque ut mors eius desit ad supplicium
et desit ad finem legimus quos priorum
penarum suarum ambulasse flammas et
igneos globos pedibus calcasse.
tu ex b. laur. non minore gloria resplen
dens. Si quod illi in penarum suarum flam
mis deambulauerunt. hic in ipso suppli
cio suo igne discumbit. Illi et uesti
giis pedum conculcauerunt incendia.
iste lateri suorum diffusione restin
git. Illi stantes in pena eleuatis ma
nibus ad dominum orauerunt. iste prostratus

in sua pena toto tempore durante perstitit. Se-
cundo quia beatus laurentius post beatum stephanum inter ceteros
martyres primatum tenere dicitur non quia ma-
iorem penam sustinuerit quam ceteri mar-
tyres cum multi tantam penam et aliqui
maiorem sustinuisse legantur sed ratione
ipsius sex. Primo propter passionis locum quia ro-
me que est caput mundi et ibi est sedes
apostolorum passus est. Secundo propter predicationis officium
officium predicationis diligenter adimplevit.
Tertio propter laudabilem distributionem
thesaurorum quos omnes pauperibus sapienter
distribuit. Has tres rationes ponit
magister Guillelmus altissiodorensis. Quarto
propter autenticum et approbatum eius mar-
tyrium. Quia et si aliquibus maiora tor-
menta legantur tamen his autenticum non habetur et
aliquid dubium vertitur. Huius autem passio
enim est valde sollempnis et approba-
ta et multi sancti in suis sermonibus eius
passionem approbant et confirmant. Quinto
propter dignitatis gradum quia fuit archidiaconus
sedis apostolice post quem non invenitur romane [illegible]
de archidiaconus non surrexit. Sexto propter se-
vitiam tormentorum quia gravissima sup-
plicia pertulit non potest autem super cratem
ferream assatus. Unde sic dicit beatus
Augustinus: lacertos artus et multa verba
sectione compassos subiecto [illegible] igne
torreri ut per cratem ferream cum iam
de fervore [illegible] [illegible]
[illegible] alternum mutantem membrorum
[illegible] vehementiori et penaciori
[illegible]. Septimo propter excellentissima me-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] augustinus et [illegible]. Fecit eum glorificatione
sublimem opinione et fama celebrem
devotione laudabilem et imitatione
insignem. Primo glorificatione
sublime unde augustinus dicit: [illegible] perse-
cutor in martyrem consensit [illegible]
palmam et aggregans penas [illegible]

Non ad minoris gloriam ingentium
tanti repperit qui in honorem consensit
triumphi et minimi supplicii magnus
vel secundum quosdam libros ambi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] fortitudo non solvitur cum corporis
detrimentum sustinet. Sed lumini sa-
lutis accessit. Item augustinus: De beato corpore
quia non alicui christi coronatum i[illegible]
sed ad re[illegible] [illegible] et sanctum religiones
corona [illegible] [illegible]. Secundo opinione et fa-
ma celebrem [illegible] [illegible] secundum
quosdam libros [illegible] beatum mar-
tyrem laurentium [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] passi-
onibus per totum orbem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per totum mundum [illegible] [illegible]
rem sue nobilitatis effudit. Item
[illegible] [illegible] [illegible] ut natale sancti laurentii
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quorum dici in toto orbe christi coruscav-
erit. Item [illegible] [illegible] martyrum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] passione sua
mundum illuminavit [illegible]. Tertio
devotione laudabilem [illegible] [illegible] lau-
dandus et cum devotione suscipien-
dus ostendit augustinus [illegible] [illegible] sic
dicens: beatum [illegible] laurentium tota devotione
devotione suscipere [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si
ei [illegible] apud dominum [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
debeat esse [illegible] fides de [illegible]
[illegible] [illegible] martyres [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut coronam martyrum [illegible]
[illegible] invenire. Quarto fecit eum
imitatione insignem. Unde augustinus [illegible]

compassionis pro qua morti est ad
dictus. vii. scilicet ut sint similes
cereos ardentes. Quibus autem se nobis
mirabilem exhibuit. Primo in
ad visorum fori professione. Vnde
aug(ustinus) ad erudiendum discipulos illorum
validior est forma quam uerbum.
eloquentia similiter ad exorandum for
tior etiam ad suadendum ualidiora
sunt tamen exempla quam uerba et
plus est opere docere quam uo
ce. Secundo excellentissimo gene
re tormenti vbi beatus laurentius qui
gloria polleat dignitate et perse
cutores ipsius sequi potuimus
quam illa mirabilis fortitudo animi
non solum non cedere sed et alios ex
sine tollerantia tolerare. Sed fidei
magnitudine et feruore maxi(mus)
ut fertur quidam libros ambrosii de fide
sua plenioris flammas uincit
ostendit nobis pignora fidei iehenne
incendia superare et amore Christi diem
iudicii non timere. Tertio in amore
ardenti sed fortiter ambrosii illustramur
mundi et plene laurentius eo lumine quo
ipse succensus est et flammas quas
ipse pertulit omnium christianorum corda
calefacit de hiis tribus sic dicit
maximus ut fertur ambrosii quosdam libros
beati laurentii exemplo prouocatur admirationem
nos accendunt ad fidem calefa
ciunt ad deuotionem. Quarto sine
excellentissima mortis. Sed for
titudine sic dicit augustinus beatus laurentius
mansit in Christo usque ad depositionem
usque ad tyrannicam interrogationem
usque ad acerrimam comminationem
usque ad peremptionem et in longa
morte quam viui manducauit
et vbi bibat totumque illa esca saginatus
et illo calice ebrius tormentum sentire

non sensit. et in regno successit ad
ad sinum gloriosus et firmus qui non so
lum in tormentis non succubuit sed
in ipsis tormentis ut hic exultans post
bi maxima (?) perfectum in timore
fuerit et tranquillior mandere (?)
Primo sic dicit extendere flammam
ignitos globos. Et septius usque
...sed que plus penam prouo
catum in amplius Christum dominum pertimer
et quantum ad hoc sic ait maximus
ut fertur quosdam libros ambrosii gemini
sed mappis eum concitat accendere laurentium
cum pati in flamma. Item nouo ad
admirationis genere aliis illi torqueret et
alii sementes tormenta prouocant
deuotorum laurentius saluatori supplica
atrocior fecimus quantum ad tertium
sic dicit tot eius tantum in fide Christi
magnanimitate in clamare ... de
fectus prorsus corporis cruciatibus in suaui
ssimo tortori suo triumphans eius
ignibus letus illudit. Quarto sine
incomparabili excellentissima mirabili pugna
et modo victoris beatus nauit laurentius sic
exitibus maximi et angelis manifeste col
ligunt. quamque ignes exteriores quod
nisi huius quos in os fortius sanct
terminans primus sine quarto iehenne
Iste maculat flamme. Secundus animal'
concupiscentie. Quartus ardentis auaritie
Quintus furentis in sanie de exti
ctione pignoris sic dicit maximus nunquam
cedere fomito momentanee corporis
vitioni fides et cum iehenne exti
guebat ardore. Item primo igne tiisio
monitiuum atque terreni. Et fla
mma iehenne penitus extinctus e
naslic de extinctione. Sed sic maciat
flamme. Sic ait maximus ut ambrosii
ut fertur quosdam libros ambrosii in
cendio laborabat. Et dum audit

materialem restrinxit ardorem sic
quamuis rex repletis ligna subicit ince(n)-
dia maiora supponit tamen scs laur(encius)
has flammas fidei calore non sentit.
Item aug(ustinus) super ioh(annem) caritas est flamma
non potuit et sermo fuit ignis qui
foris ustio(n)em ... aduertit de
extinctione triplicis ignis. s(cilicet) carnal(is) con-
cupie. Sic dic(it) maximus. Ecce b(eatus) laur(encius)
transiit per ignem et non aduritur in
homine. Sed illuminatus effusio carne
ne ardeat et ne uiuere extinctus est. De
extinctione secundi ignis. s(cilicet) auaricie
mal(itie) uidel(icet) auaricia eorum qui thesaur(um)
cupiebant extinguit et frustracta est
sic dic(it) aug(ustinus). Sed uana face homo pe-
cunie cupidus est uitatis ... auari-
cia ne cupiat aurum ipie ... auf-
ert xpm. sicut opinies michi per sias
humanas ... ministrans-
tus in morte et laur(encius) mecum abeun-
te cum sicias flammis tuus ...
... ne aurum ignit. s(cilicet) furentis insanie
qualis uidel(icet) insania persecutorum
furiosa est et ad uindictam. Sic dic(it) maxi(mus).
feruens flammarum nitens omnem uindicte
insanie restrinxit accendit et ad huius
... presens incendio ut et ... fide-
lis ad celum suum gloriosus ascendit
et crudelitas persequentium consumitur ig-
nibus consumpta. quod enim persecutorum
insania ignis fuit et ardor animi fu-
ror genuit accensus ... pro
igniti non indiguit tormentis flammas
ignibus ... Iter ... sibi hos
duos ignes exteriores sustinet quin ut
ex illis predicti ... hic. Tria refrigeria
... habuit et tres ignes interiores
portauit per quos omnem ignem exte-
riorem refrigerauit et ... maioris
ardoris incendio superauit. Primum
refrigerium fuit desiderium celestis glorie

Erat mediatio legis diuine. Tercium
fuit purissima consciencia ... per ... refrigerium
omnem ignem exteriorem extinctum
fecit et frigidum reddidit. De
primo refrigerio quod est desiderium
celestis glorie sic maximus. Illa atque ille
... libros. Sed nec b(eatus) laur(encius)
ignium tormenta uisceribus sentire po-
terat cum sensibus paradisi refrigerium
possidebat. Item iacet licet ante pedes
tyranni exusta caro tamen corpus ex anima
eius michi ... terrenis
... cum animus demoratur in celis.
De secundo refrigerio quod est meditatio
legis diuine sic dic(it) maximus. Illa atque ille
dum xpi cogitat precepta frigidum
est illud quod patitur. De tercio refrigerio
quod est purissima consciencia sic dic(it) ...
p(re)stat toris ... inter ... et ...
sed regni celi ... refrigerio
conscientie uictor existat. Iuxta ...
ut id maximus dicit. tres ignes
interiores per quos omnes ignes ex-
teriores maiori incendio superauit.
Primus fuit magnitudo fidei. Secundus
ardens dilectio. Tercius uera dei cogni-
tio que ipsum tanquam ignis reddi-
dit. De primo igne sic dic(it) idem
maximus. Licet ambustus ... in illo fidei
ardor feruens tamen supplicii
flamma frigescit. Item ... sal-
uator ignem feruore fidei legimus
... hodierno ignem interius
... Bis ... igne b(eatus) laur(encius)
accensus flammarum non sentit
incendium. De secundo igne sic ait
idem ... ardebat extrinsecus
... laur(encius) ... sentiens
incendium. Sed maior illum ex-
trinsecus amoris flamma ...
... De tercio igne sic dic(it) id(em)
... ambustus fortissimum ... ...

Scd(us)

item

[...]ensissima flamma persecutoris extrinsece
non potuit quia longe ardentius intra
eius medullas ignis eius accensa fervebat
ste odio perdite et amore in mentis ac
census estuavit extinxit. Fla
mma enim non sensit. Augustinus verbis
et laurentius martyres clarificata
quinta ad ostensionem. Primum est in vigili
solus enim inter martyres habet vigiliam
sed vigilie sanctorum propter multas inordina
tiones hodie in ieiunia commutate sunt
sicut enim dicit Johannes Beleth veterum
consuetudo erat quod sanctorum homines cum uxori
bus et filiabus ad ecclesiam venirent
et ibi cum luminaribus pernoctarent. Sed quia mul
ta ad ulteria illis vigiliis fiebant
statutum fuit ut vigilie in ieiunia
commutarentur. Remanet tamen antiquum nomen
ut non ieiunia sed vigilie ad hoc appel
lantur. Secundo in eius octava. Ipse namque solus
cum sancto Stephano habet octavam inter mar
tyres sicut Martinus inter confessores. Tertio
est in ingressionibus antiphonarum. Nam solus ipse
et Paulus habent, sed Paulus propter excellentiam
predicationis, iste propter excellentiam passi
onis.

De ethimologia nominis

Ypolitus dicitur ab yper quod est super et litos quod
est lapis, quasi super lapidem, vel ab yper
et polis quod est civitas, vel a pol
quod est valde et litos. Fuit enim super lapi
dem scilicet Christum fundatus per constantiam et
firmitatem. Fuit in superna civitate presi
dium et mansionem. Fuit enim valde poli
tus per multorum acerbitatem.

De sancto Ypolito

Ypolitus postquam corpus sancti Laurentii
sepelivit venit in domum suam et
dans pacem servis et ancillis suis omnes sa
cramento altaris quod Iustinus presbiter op
tulerat communicavit. Posita autem mensa
antequam cibum sumeret venientes milites eum rapu
erunt et ad Cesarem duxerunt. Quem
videns Decius Cesar subridens dixit ei: Numquid
et tu magus effectus es, quia corpus Laurentii
abstulisti? Cui Ypolitus: Hoc feci non quia ma
gus sed quia christianus. Tunc Decius furore
repletus precepit ut habitum quo christianus
videbatur expoliarent et os eius lapidi
bus tunderent. Cui Ypolitus: Non me expoliasti
sed magis vestisti. Cui Decius: Quomodo insipiens
effectus es quia nuditatem tuam non erubescis?
Sed sacrifica et vives ne cum tuo Laurentio
pereas. Cui Ypolitus: Utinam merear sancti Laurentii
fieri exemplo quem ore polluto ausus es nominare.
Tunc Decius fecit eum fustibus et pectini
bus laniari. Ille autem se christianum esse voce clara
magnificabat. Et cum tormenta eius de
rideret, induit eum vestimentum militare quod ante utebatur
eum ut memor fieret hortatus est eum amici
ciam pristinam repetere. Cui Ypolitus dixit
Miles Christi sum. Decius autem iratus
Valeriano prefecto eum tradidit ut omnes
facultates eius acciperet et diris tormentis
eum interficeret. Inveniens quoque quod eius fa
milia tota christiana esset. Adducti sunt omnes ante
eius conspectum. Quos cum ad sacrificandum cogeret,
Concordia nutrix Ypoliti pro omnibus ait: Nos
cum domino nostro malumus mori quam impudi
ce vivere. Cui Valerianus: Genus servorum non nisi
cum suppliciis emendatur. Tunc presente Ypo
lito et gaudente iussit eam cum plumbatis
cedi quousque spiritum emisit. Dixit
quoque Ypolitus: Gratias ago tibi domine quia nu
tricem meam in conspectu servorum tuorum
sanctorum premisisti. Deinde extra portam Tyburtinam Valerianus
Ypolitum cum familia sua duci fecit.
Ypolitus autem omnes confortans dixit: Fratres no
lite metuere quia ego et vos unum deum
habemus. Iussit quoque Valerianus in eius conspectu
Ypoliti quoque omnibus capita amputari.
Ypolitum vero pedes ad colla indomitorum
equorum fecit ligari et per cardos
et tribulos trahi donec spiritum ex
alaret. Anno domini .cc.lvi. Corpus autem eius
presbiter rapuit et iuxta sancti Laurentii sepelivit.

Corpus uero sancte concordie in eius nutricis
que fuit in cloacam proiectum. Miles autem
quidam nomine porphirius credens eam
concordiam aurum uel gemmas in uestimentis
habere ad quendam cloacarium nomine hyreneum
qui erat christianus occulte accessit et
dixit: secretum michi custodi et extrahe corpus con-
cordie de cloaca quia spero quod aurum aut gemmas
in uestibus suis habet. Cum ille omnino illud
et secretum habet et quod [illegible] in uestimentis [illegible]
[illegible] exitum [illegible] mi-
les ille protinus fugit et hyreneus
uocato quodam christiano nomine habundio corpus
ad sanctum iustinum detulit. Qui ille susci-
piens deuote cum corporibus sancti ypoliti et
aliorum sepeliuit. Quod ualerianus audiens
hyreneum et habundium tenuit et ambos in
cloacam uiuos mersit quorum corpora in-
sanctus rapuit et cum aliis sepeliuit. Post
hec decius cum ualeriano in curru aureo
ascendentes ad amphiteatrum pergunt
ut christianos interficerent. Decius autem
a demonio arreptus clamabat: o ypolite catenis
asperis me ligatum ducis. Ualerianus
autem clamabat: o laurenti igneis ca-
thenis me ligatum trahis. Et eadem hora
ualerianus expirauit. Decius autem domum re-
uersus triduo a demone uexatus clama-
bat: adiuro te laurenti modicum cessa a
tormentis. Et sic mortuus est. Quod uxor
eius triphonia uidens relictis diuitiis
omnibus ad sanctum iustinum cum filia sua cyril-
la accessit et ab eo cum multis aliis bap-
tizari fecit. Alia uero die dum triphonia
oraret spiritum emisit cuius corpus iustinus
presbiter cum corpore sancti ypoliti sepeliuit.
Audientes autem xlvii milites quod regina
cum filia christiana esset facti sunt christiani cum
uxoribus suis ad iustinum presbiterum et baptisma
susceperunt ab eo. Omnis sanctus dionisius qui sancto syxto
successerat baptizauit. Claudius autem impe-
rator cyrillam cum sacrificare nollet iugu-
lari fecit. Hos etiam supradictos milites decol-
lari iussit quorum corpora cum magistro verano consciis
sepeliuntur. Et ad notandum est quod expisse hoc
hic quod illi decio qui laurentium et ypolitum
martirizauit successit claudius et illi
successit [illegible] romanus uolusianus
uolusiano gallienus gallieno claudius.
Oz quod dicit non ubi quando gallienus suc-
cessit decius et ualerianus sicut dicit uincentius
in cronica sua ut gesta illius sui auc-
toris qui gallienus in sui adiutorium quendam nomine
decium cum titulo cesaris non tamen imperatorem
constituit. Unde sic dicitur in cronica sua. De hiis mar-
tiribus sic dicit ambrosius in prefatione. Beatus martir
ypolitus christum uindicem considerans mi-
les eius esse noluit quam dux militum
complanctus. Beatus quidem laurentius tunc custos
incarceratus non persequitur eum. Sed ipse se-
quitur. Qui cum thesauros ecclesie distribuit interea
inuenit thesaurum quem nullus tyrannus eripere
possit. Quem pretiosis possidens inuenit christum
ubi uero dicat et refrigerium spiritus sanctorum
tyranni nec cum regius preteritum gradus
pluribus uitiis diuitiis non refugio ue-
neribus diuellere ecclesie [illegible]
quondam contigit tempore. Sicut in festo sancte
marie magdalene plaustrum iunctis et bobus
sequentes ipse maledicens irrigatio pro-
bouibus tamquam assidue assumuntur
et ipse sentiens quem humiliter premitis filios sup-
plices. Quantum tunc flammam igneus [in margin: eni]
arripuit eas quod carnibus et neruis
sibi et multis consumptis ossa patebant
ex ipsa crura ad tibia asina pingere
et ut soluit. Tunc ille ad quandam
ecclesiam beate uirginis accedens tibia ipsius
in quodam foramine ipsius ecclesie ab-
scondit et beatam uirginem precibus et lacrimis
pro sua liberatione rogabat. Ecce et nocte
te quidam beata uirgo cum sancto ypolito et
visione assistunt et eidem ypolito ut
pristine sanitati plene restituerit precepit.

[Margin notes: claudius; decio imperatori immo decio successit sed; miles; eni]

Scariam qz sciens prolixius tibi[illegible]
torrentis accipies loco suo qui saca-
lum carbonum in momento in frustum inq[ue] in-
cisione tantos dolores sentio
ut suis clamoribus totam familiam
excitaret. Illi vero surgentes et lumen
accendentes repererunt duo carnis et duas
albas lapides conspiciunt se de ludi pu-
tantes ipsum iterum et iterum contrectabant
et membra lapidis conspiciebant. Quod cum
eum extitantes vidi hic audiret
lassatum ex illis eos. Inde ex animis
tamen inclusis tam iudicio et supplicio
Sed cum nova coram molliori quam nemo
ipsam ad sustinendum corporis non poterat
exequiari vel ad publicandum immi-
nenti periculo clamarunt et iterum
Tunc beata virgo eius assurgens et sancto spiritu pro-
dixit. Non quicquam circa eum deest sup-
pellex. Angelorum igitur et hec presentes sa-
natum videns clusorum mirorum.
Cum dominus misere inde inferis frequ-
entissime appetebat et mirari se ei ingerens
quod ille quod illa fortius resistebat.
Cumque ad illa plurimi nexerat
Tandem se stolam sacerdotalem acci-
piens collum eius constrinxit et mox dolor
abstendente cadens putrida facta
remansit. Tantus ex fetor tunc ex-
alabat ut nullus qui hunc induit am-
bigebat qui corpus aliquamdiu tenuerunt
fuissent quod dominus assumpsisset. De

assumptione beate virginis Marie.

Assumptio beate Marie
virginis qualiter
confecta sit ex
quodam libello apocrypho qui Iohanni evan-
gelistae ascribitur. Cum enim apostoli praedi-
cationis gratia diversas mundi circuirent
regiones virgo beata in domo iuxta
montem Syon remansisse dicitur.
Omniaque loca filii sui scilicet locum baptismi
ieiunii passionis et ascensionis

sepulture resurrectionis et ascensionis
quoad vixit devotione sedula visitabat. Et sicut
ait Epiphanius XXIIII annis post
ascensionem filii sui supervixit. Refert
igitur quod beata virgo cum ipsum concepit erat
annorum XIIII et in XV ipsum peperit
et mansit cum eo annis XXXIII et post
mortem Christi supervixit annis XXIIII. Secundum
hoc quando obiit LXXII erat annorum. Quod autem proba-
bilius videtur quod alibi legitur XII annis
filio supervixit et sic LX annorum assumpta fuit
cum apostolis tot annis praedicaverint in Iudaea
et partibus illis sicut ecclesiastica tradit
historia. Die igitur quadam dum in filii desi-
derium totum cor virginis vehementer accen-
deretur aestuans animus commovetur et ingentem
lacrimarum habundantiam excitavit. Et cum
ad Christum absentia filii aequanimiter non ferret
nec humanitatis solacia angelus cum multo lumine
eius astitit et reverenter ut dominam
suam matrem salutavit dicens: Ave bene-
dicta Maria suscipiens benedictionem illius qui mandavit
salutem Iacob. Ecce enim ramum
palmae de paradiso ad te domina attuli
quem ante feretrum portari iubebis. Tertia
die enim de corpore assumeris. Nam filius
tuus te matrem reverendam expectat.
Cui Maria respondit: Si inveni gratiam in oculis
tuis obsecro ut nomen tuum mihi revela-
re digneris. Sed hoc peto instantius ut
filii et fratres mei apostoli ad me pariter con-
gregentur ut eos antequam moriar corpora-
libus oculis videam et ab eis sepeli-
ri valeam et ipsis praesentibus spiritum deo
reddam. Illud etiam peto et obsecro ut
anima mea de corpore exiens nullum spiritum
teterrimum videat nulla mihi Sathanae potestas
occurrat. Cui angelus: Cur domina
desideras scire nomen meum quod est admi-
rabile et magnum. Ecce enim omnes hodie
congregabuntur apostoli qui tibi nobiles ex-
hibebunt funeris exequias et meorum

consecutus spiritum exalabit. Nam a quo li
propheta[m] de iudea in babilonem per crines
actulit. Mihi procul dubio ad te apo-
stolos adducere poterit in momento. Ma-
lignos spiritus metuere cur metuis conspe-
ctum eius omnes insultantes ipsum sine
ipso poterit sibi tu nobilissima
ne ipsos non uideas. Hec dicens angelus
cum multo lumine celos ascendit. Palma
autem illa nimia claritate splendebat
et uirge uiridi [illegible] consimilis,
folia illius ut stella matutina ful-
gebant. Cum ergo Iohannes in
epheso predicaret, celum repente in-
tonuit et nubes candida ipsum suscepit
et rapuit cum ianuam Marie colloca-
uit. Pulsans igitur hostium intrauit in-
tro et uidens uirgo uirginem salutat. Quem
felix Maria conspiciens uehementer obstu-
puit et pre gaudio lacrimas continere
non potuit. Dixitque: Fili Iohannes memor
esto illorum magistri tui quibus me tibi
commendauit et te michi in filium commendauit. Ecce
ad dominum quoniam debitum humane condicionis
exsoluo et corpus meum tibi cum sollicitudine
recommendo. Audiui namque iudeos inisse consi-
lium dicentes: Expectemus uiri fratres quo
usque illa que ihesum portauit obeat
mortem et corpus eius continuo rapientes in ac-
censum ignibus comburemus. Tu ergo hanc
palmam deferri facies cum feretrum cor-
poris mei duxeritis ad sepulchrum. Dixitque
Iohannes: O utinam hic essent omnes apostoli
fratres mei ut decenter tibi funus exe-
quias ac exsoluere laudes digne.
Hic ipso dicente omnes apostoli de locis in quibus
predicabant in nubibus rapiuntur et
ante Marie hostium collocantur. Qui uiden-
tes se ibi simul congregatos
mirabantur dicentes: Que uel quia causa est quod
quod nos hic dominus insimul congregauit. Io-
hannes ad eos exiuit et dominam decessuram
percessurum predixit. Et addidit di-
cens: Uidete fratres ne cum obierit
aliquis eam defleat ne hoc uidentes
populus conturbetur et dicat: Ecce isti qui
timent mortem quomodo aliis predicant
resurrectionem. Dionysius autem Pauli apostoli discipulus
in libro de diuinis nominibus hoc idem asserit
apostolos scilicet ad dormitionem uirginis conuenisse
et se simul inuicem affuisse ac unumquemque
in laudem Christi et uirginis sermonem fecisse
sed ait. Sic loquens ad Thimotheum
nos ut nosti et ipse et multi sanctorum
nostrorum fratrum conuenimus ad uisionem uite
principalis et qui deum suscepit ad
erat autem frater dei Iacobus et Petrus et
summa et precellentissima summitas
theologorum. Postea uisum est uniuersis
summitatibus laudare ut unusquisque
erat susceptiones infinite uirtualis boni-
tatem et theamam [illegible] sanctissimus hec Dionysius.
Cum autem beata Maria omnes apostolos congre-
gatos uidisset, dominum benedixit et in
medio eorum ardentibus lampadibus
et lucernis consedit. Circa uero ho-
ram noctis tertiam ihesus aduenit
ad sanctam cum angelorum ordinibus, patri-
archarum cetibus, martyrum agminibus,
confessorum acie, uirginumque choris. Tandem
chori sunt uirginis ante ordinantur et
dulcia cantica frequentantur. Qualis
autem exequie sunt celebrate ex partis
dictis colligitur qui ibi alibi edocetur.
Nam prior ihesus inchoauit et
dixit: Ueni electa mea et ponam
te in thronum meum quia concupiui speciem
tuam. Et illa: Paratum cor meum deus
paratum cor meum. Tunc omnes qui cum
ihesu uenerant dulciter intonant
dicentes: Hec est que nesciuit thorum
in delictis habebit fructum in refectione
animarum sanctarum. Ipsa autem de se ipsa cecinit
dicens: Beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens est et
sanctum nomen eius. Tunc cantor cantorum
omnibus inchoavit excellentius. Veni
de libano sponsa. veni de libano coronaberis.
Et illa. Ecce venio quia in capite
libri scriptum est de me ut facerem volun-
tatem tuam deus. quia exultavit spiritus meus in
deo. salutari meo. Sic quoque Marie anima de corpore
egreditur. et in ulnas filii. advolavit.
Fuit enim tam a dolore carnis extranea

carnis

quam a corruptione exstitit aliena. Dixitque
apostolis dominus. Corpus virginis matris in valle
Josaphat deferte et in monumento
novo quod ibi invenietis recondite. Illa
tamen circumdata est eam flores rosarum.
rosei scilicet cetus martyrum. et lilia convallium
agmina angelorum confessorum et virgi-
num. Proclamant apostoli dicentes.

et me ibi triduo donec ad vos redeam expectate

Virgo prudentissima quo progrederis. esto
nostri memor o domina. Tunc ad concentum
ascendentium cetus qui remanserant ad-
mirati occurrerunt obviam. perspicientes videntes
quia regem suum femine animam baiulantem
ipsamque innixam super illum in tam
stupefacti clamare ceperunt dicentes. Que est
ista que ascendit de deserto deliciis afflu-
ens innixa super dilectum suum. quibus comi-
tantes dixerunt. Ista est speciosa inter filias
Jerusalem sicut vidistis eam plenam caritate
et dilectione. Sic quoque in celum gaudens

super

suscipitur. et a dextris filii in throno
glorie collocatur. Apostoli autem viderunt eius
animam tanti esse candoris ut nulla mor-
talium lingua effari. Tres autem virgines
que ibi aderant. Cum corpus eius lavandi
gratia expoliassent. Tanta statim corpus
eius claritate splenduit ut tangi quidem
ad lavandum possit. videri autem non possit.
Tandem autem lux illa eidem resplenduit
donec corpus a virginibus lotum fuit. apostoli
autem corpus eius reverenter ceperunt et super
feretrum posuerunt. Dixitque Johannes Petro.

Hanc palmam ante feretrum Petre porta
quia dominus nos tibi prefecit et suarum ovium
pastorem et principem ordinavit. Cui Petrus.
Hanc tu potius decet portare. quia virgo
a domino electus es. et dignum est ut palmam
virginis virgo ferat. Tu super pectus domini re-
cumbere meruisti. et exinde plus ceteris sapientie et gratie
eius fluenta potasti. et ut cui virgo a quo
a filio recepisti plus muneris impendas
virgini plus honoris tribuas. Debes ergo
hanc palmam lucis ad exequias sanctitatis
qui potatus es poculo lucis de fonte pe-
rennis claritatis. Ego autem cum corpore cum
feretro sancto corpus portabo. ceteri autem apostoli fratres nostri circum-
fuerunt laudes deo referentes. Paulus autem dixit ei. Et ego
minimus omnium vestrum tecum portabo. Ele-
vantes igitur feretrum Petrus et Paulus. Petrus incepit
cantare et dicere. Exiit Israel de Egypto
alleluia. ceteri autem apostoli cantum dulciter prosequuntur.
Dominus autem feretrum et apostolos nube protexit
ita quod ipsi videri non possent. affuerunt et angeli
cum apostolis concinentes et totam terram mirabili
mire suavitatis replentes cantu.
Omnes ad tam dulcem melodiam et concentum
velociter exeunt. Et quid hoc sit di-
ligentius scrutantur. Tunc exstitit qui diceret.
Mariam illam discipuli eius Jhesu efferunt
mortuam. Et circa illam hanc quam audi-
tis concinunt melodiam. Tunc omnes ad
arma currunt et sic invicem hortabantur
dicentes. Venite omnes discipulos occidamus
ac corpus illud quod seductorem portavit
ignibus comburamus. Princeps autem sacerdotum
hoc videns stupefactus et ira repletus ait. Ecce
tabernaculum illius qui nos et genus
nostrum conturbavit qualem gloriam nunc accepit.
Et hec dicens manus ad lectum misit
volens illum evertere et ad terram adducere.
Tunc manus eius subito aruerunt
et lectulo adheserunt. ita ut ad lectulum
penderet manibus et nimio cruciatu ve-
xatus lamentabiliter eiularet. Reliquus

aut[em] p[ro]ceres ab angel[is] qui erant i[n] nu-
bib[us] cet[er]is p[er]cussus ē p[ri]nceps sac[er]dot[um]
clamabat dicēs s[an]c[t]e petre in hac t[ri]bula-
t[i]o[n]e me nō despicias. s[ed] p[ro] me obsec[ro]
ad d[omi]nu[m] p[re]ces fundas. Memor ee d[e]b[es]
q[u]al[ite]r aliu[m] c[um] ancilla et quali[ter] te accusante
hostiaria excusaui. Cui p[etrus]. Impediti in obseq[ui]o
d[omi]ne n[ost]re expediti sum[us]. Et curationi tue
nō intendere nō valem[us]. Verumt[amen] si in
d[omi]n[u]m n[ost]r[u]m ih[esu]m xp[istu]m et in hanc q[ue] ip[su]m
portauit c[on]credidis credo te cito c[on]s[ecu]t[u]r[um]
sanitatis beneficiu[m] poteris. Qui r[espo]ndit
Credo d[omi]n[u]m ih[esu]m xp[istu]m eē filium dei et hanc
sacratissimam mariam m[at]rem ei[us]. Statimq[ue] a
feretro manus eius solute s[un]t. S[ed] tamen
brachia adhuc arida remanserunt
et dolor uehemens nō recessit. Dix[it]q[ue] ei
petr[us]. oscula te lectum et dic. Credo i[n] deu[m]
ih[esu]m x[pistu]m q[ue]m ista i[n] utero portauit et post p[ar]tu[m]
virgo p[er]mansit. Quod cu[m] fecisset continuo redditus
est p[ri]stine sanitati. Dix[it] ei petr[us]. hanc
autem palmam accipe de manu fr[atr]is n[ost]ri
iohannis et pones eam sup[er] p[o]p[u]l[u]m excecatum.
et quicu[m]q[ue] crede[re] voluerit recipiet visu[m]
qui a[utem] crede[re] noluerit videre nō poterit i[n] et[er]nu[m].
Mariam a[utem] portantes ap[osto]li i[n] monumento
posuerunt et iuxta illud ut d[omi]n[u]s iusserat
c[on]sederunt. Tercia die veniens ih[esu]s cu[m] ma-
gna multitudine angelorum ip[s]os salutauit.
dicens pax vobis. Qui r[espo]nderunt gl[or]ia t[ib]i
deus qui facis mirabilia magna solus.
Et dix[it] ap[osto]lis d[omi]n[u]s q[ui]d vob[is] v[idetur] gr[ati]e et honoris nob[is]
nunc ut mee nunc conferam genitrici.
Et illi. Visum est s[er]uis tuis et sic tu
deuicta morte regnas i[n] s[e]c[u]la. Sic tu
resuscitans m[at]ris corp[us] eius a dextris
tuis colloces. Annuit quo annuente
michael angelus continuo affuit et ani-
mam marie coram d[omi]no p[re]sentauit. Tunc sal-
uator locutus est dicens. Surge p[ro]xima
mea gl[ori]a mea columba mea tabernaculum
uite templum celeste ut sic p[er] coitum

labē nō sensisti criminis sic i[n] sepulchro
solutionem corporis aīe minime patiaris
Statimq[ue] anima ad marie accessit cor-
pus et de tumulo p[ro]diit gloriosu[m] sicq[ue]
ad ethereum assumpta est thalamum
comitante secu[m] multitudine angelorum. Thomas
autem cu[m] abesset et rediens crede[re] recusa-
ret. subito zonam q[ue] corp[us] ei[us] p[re]cinxerat
sibi ab aere recepit illa[m] ut ut (illesa)
sic intelligeret q[uod] totu[m] fuisset assump[tum].
H[ec] a[utem] f[acta] p[re]dicta ē. tot[um] illud apocrifu[m]
est de quo ait Jer[onimus] i[n] ep[isto]la sua ad
paulam et eustochium nō eē. ubi ille sanct[us]
libellus nisi apocrifus ē cōsendus
nisi quo ad aliq[ua] fide digna q[ue] viden-
tur aptata que s[un]t nomine f[ac]ta p[er]
unitatis et exhibita virgini oi[m]mo-
da c[on]solo ap[osto]lorum omni c[on]g[re]ga-
to s[an]c[t]um dolore c[on]summato sepulture
i[n] ualle iosaphat p[re]parato exequi[a]l[i]
de uoto ap[osto]li et tocius curie celestis
obuiacō. intronizacō p[er]sectum mun-
dorum i[n] oi ce. cu[m] decente coronam
cō. i[n] ea sunt et corp[us] assump[ti]o ...
to multa alia sunt i[n] p[re]terita sup[er] simula (ad)
torum ad ueritatem ne c[on]trarias n[on] assen[tio]
et nemēs dubitamus et h[uius]modi sit illa
q[ue] p[er]se patent. et sunt relinquenda (pro)
q[uod] assercndo nescimus. aut q[uo]d ad
c[on]solam fidelium dum intuito
remansisse. ubi cadere q[uo]d dei p[ro]te-
ctorum nescui[mus] uniuersalium c[on]tingit (uile)
se narrat. Cum dux normannorum
uile carnotense obsideret. ep[iscopu]s illi[us]
urb[is] tunica[m] b[eate] u[ir]g[inis] q[ue] ibi erat s[upr]a uelu[m]
more in ulli hasta in p[ro]sumo et ubi-
q[ue] te p[o]p[u]lo sequens ad hostes exiit.
Statimq[ue] omnis hostis exercitus amen-
cia et cecitate p[er]cussus est stabat
q[ue] toto corde tremens et tot[us] ani[m]o sui
p[er]sens. s[ed] illi de ciuitate ... diuino
iudicio s[er]uiendo et caute hostes cederent.

Qd' le' mone mrom displiamisse
plat' ex eo q' anim illa gen' dis
pmo mansu gemino hoies recep.
In reuelacoib; sce eliza. le' qd'
ipa elysabeth. qdam uice i spu rap
ta uidet in loco uisto lume cir cu fusu
tam. spe mlrs i eo post pusilludi
sepulchrum erectam est eo in sublime
tum illa admirari in ligni' eleua
ti cete mei uersum uir annidi decet
admirabilis & gl'osus ad ueme
portans i dextera nuas uexillum
& cu eo i bumta milia anglorum
Sic ai alacr'. suscipiens magno
ptem ea' i celos deduxerunt. Post
modu uo qr'is eliza' angelum
a quo scepe loquebat' de p'dicta uisione
interrogauit qui uidens ait om
sum est. i' in hac uisione qm tu
i aue cu sps dna mam celi
assumpta e dine a' mei sd' reue
latoribus eiq' post xl. dies sum tu
tiais i acre sic assumpta. flamla
q' cu colloqs ait post assensionem
dn' an i regio inter diebz qo x
a die ascensionis usq; ad diem
nuce. assumptionis. fn nenos ad
apli nice coruntiori fuimus i cor
meu sepli dedimus. S3 xl. die
po mod feruit. Tu a' eliza ea i sto
gauz mi'. h mai fecimus ut celare
debet. dnic. nec carnalibus & i ed lir
reuelauda uq' deuotis & fidelibus
abscondendi. Ss' est ergo a' gloa
uigo uirg assumpta est & exulta
uit q'ltu & excellent' assumpta ce
n. i regie maia i corpe sic piec
dis eam q' audeti iusti scorum a af
frmt soli S3 & h plane apiis
iouitz mollinis. leuardi uo
e qm cor scorum deais pcisa et li
mu no pmu pet' & iacobi cu gl'ose.

Veniabilia reddidit. Et honore re
uiuisio. Ostiuamue uo & tpis depu
te' loais eorum ueniaicum ogui & ad
qtam inuid' ppat bmuisus. s3 g' iur
corp' sup tam. ee dicat' ai uec de
notum. sic q' tr insinuacoe sicke hui uc
eid' loais depute. honoris mur
uide' xps honore ur corp' ocepi
sse & tui sup tram. aliorum cori sic ho
norem. Jos. i' die. q' xviii. kl. decebr.
cu' ad celos ascendit q' no dic de corū
assumptione ur eam po' eligere pdn
bunt qui alia' tenie distimire i
secptib; credend' ee sic plane si no
desinit quid dicant. inhnis d xpo
sint rexine ri ne ia ee opletam
& uo mli credamus auctore signus
io hez i glisicam cremie grande o x
ue uos de bri ma. fam ablumm aug.
a' uo soli h assuimat. s3 tribz rōmb;
h plane anacamo' est carne x' ui
gmis bunitas ait. n. s3 patiedna
q; ex bunis huane ex ppbram odis
acnis ppbrio cu ihs ahen' sic tma
ne natam expi cum ihs dea assump
sisse plat' s3a uo est cor' eius dig
tas. uii ait chroni di chalam d sm
tab' nacim xpi dignu e celo s3 nem
qui tua ta ea est riginat carnis ppli
integritas ait. n. sic letetur maria
lemga ueniabli cor' & eia mr' ppo
filio ppmu filiu n sed di cor
ptois eruptus q' nulla seniera e cu
filiu piendo itegrit' corruptio ut fu
sp i corrupta qm tenam pfudic
gm sic i tegra uiuens a totum
tegra' pfectam q; genuit uitam
s; cu illo q' iusuo gestie vbō sis
apd illu illa q; genuit fouit ta
luit illu ur' di genitrix mi iuntrix
& s; nutx de qq sequatur alr no and
aliud dre no psumo adh' fit q' ille

Margin: i mr no rosct cadit · in loco uaite remoto a doa sepulcrū uui de ille ostendebat in minuo an gelorum · S reuelatu · letara ho norabili · uum coiz

ubi ee ubi ipe est. cum pcessi thauru dignius est celo reseruari

egregius assimilatur ait. Transivit ad
ethera virgo puerpera virginalis esse flori
sine carne sicut unius eterne tendit ad eterne. So-
lemnis dies dicit gaudens episcopus et martyr
ilsius omelie hodie beata virgo celi
super fertur letanda angelis gaudenda
archangelis iubilanda thronis exultanda
dominationibus psallenda principatibus ar-
monizanda potestatibus citharizanda
atque ad sedem divine maiestatis cherubin
seraphin ducenda. Et honorabiliter que
ipse ihesus et totius milicie celestis
exercitus eius obviam venit. Unde nos
quid illud cogitare sufficiat quam
gloriosa hodie regina mundi processit quanto
devotionis affectu tota insurrexit
celestium legionum prodiit multitudo
quibus ad thronum canticis sit deducta.
quam placido vultu quam serena facie quam
divinis amplexibus a filio sit suscepta
et super omnem creaturam exaltata. Sciendum
hodierna die credendum est militiam
celorum festive gratulanda dei obviam
advenisse eamque ingenti lumine
circumfusse et usque cum laudibus et canticis
spiritualibus ad thronum perduxisse. Cele-
stem quorum militia letitia tunc in Iherusalem
celesti extitisse et incomparabili inestimabili
caritate et omni gratulatione iubilasse. Unde
festivitas hec que a nobis hodie recolitur
cum illis omnibus sanctis est communia ceterorum
quorum et ipse salvator per se totius se-
ipsius occurrit et cum gaudio eam secum
in throno collocavit aliquos
non impletum gratia lege quem in aliquo
honorat patrem suum et matrem suam
he sola quarto excellenter. Sola hec dicitur
magis usque ad thronum celsitudine in
terminata miro et virgo processit atque
in regni solio sublimata. Per Christum
gloriosa recedit quam et in celesti gloria
sublimata et honorata. Sic omnibus virgo

ardens eps In suis omeliis dicit
solus dominus ihesus christus potuit hanc magni-
ficare tradidit ferre non ab ipsa ma-
iestate laudem omnium ampliacit
honorem angelicas supra choros
angelicas ululam munus thronorum
hic in possessa iubilationibus domina-
tionum argumenta tripudio principatuum
auticeptum obsequio potestatis amplexum
plausibus virtutum gratam honoribus
cherubin atque tam eam hic primum
ficationibus seraphin undique possessa
ineffabilibus cantationibus ipsa amorem
ex stabilissima minus perpetuo
tripudio sibi applaudit atque suavissimum
meatus redundante omnes eius tracte
fiant apostolorum splendidissimus ordo
ineffabili laude illa extollit martyrum
tyrannorum omnium modo supplicat turma
domino confessorum exultans in invitabili
concentu sibi personant turma virginum
candidissima cum non virgineum cho-
rea ad sua celebri gloriam inte-
sternis sibi adulatur et pro commissis
demones proclamat. Amandam
dicens virgini marie devotus quidam
lorem videlicet millenum quintum cum prophe-
tiaci consolari studebat dicens
Gaude dei genitrix virgo immaculata.
Gaude que ab angelo gaudium suscepisti
Gaude que genuisti eterni luminis claritatem
Gaude mater Gaude sancta dei genitrix virgo
Tu sola mater intacta te laudat
omnis creatura mater lucis
pro nobis quesumus perpetua interveni.
hic autem nimio langore conceptus
ad extrema venisset et amore p[illegible]
turbari cepit. Cui virgo assistens
dixit. Cur fili tanto timore tre-
pidas qui totiens mihi gaudium
nunciasti. Gaude et tu et in eterna
hec gaudebis venim meorum.

Fuit quidam monachus valde lubricus
Sed in lectione valde devotus. Qui cum
nocte ascelus assuetus pergens ad con-
cubinam transiens lignum signum salutis
et sic de eam exiens dum quod ad flumi-
nellum transire magnum demones expectant
aut animam cum demones rapuissent af-
fuerunt angeli ut eam liberarent quibus
demones dixerunt quid huc advenistis
monachus in hac nocte iens mulieris ba-
ratro assuetus. Et cur eius animam nostram
presumpsistis rapere. Illi e contra dixe-
runt quod eum fuisse nimium in malis operibus
inventum et usque ad finem quod per fratres suos
a quodam aliquo me primo salutabatur et re-
diens filius sanctus quod sic dicitis
nos nostri sanctorum in medio sumus regis.
Cumque de hiis coram deo disceptarent pla-
cuit eius animam ad corpus redire et de sin-
gulis actibus penitere. In terra fratres videntes
matutinas dicentem sacristam clamant
et nichil ad flumen pergentes tantum in suis
aquis repererunt. Cumque erecto corpore se-
quod sibi sic acciderat narrare ille recepit
ad mensam rediit et rem gestam referens
vitam in bonis operibus consummavit.
Miles quidam potens valde et dives
dum omnia bona sua in discreta liberalitate
dispergeret ad tantam devenit inopiam
ut quod consueverat magnifice tribuere iam
in tempore minimus indigere habebat. Ac
quandam uxorem prudentissimam et tamen
valde devotam que unquam ante quandam
collectam in manu prodens miles mi-
seria consueverat elargiri quod nunc
tribueret non habere. Animam consumpsisse
et in tedia ductus annonam pridem col-
lectam cum dictis de terra longius
anno expectare et fortune sue iam mo-
dum plangere et tedium evitare.
Et ecce subito quidam eques terribilis
de terribiliore humanis sessore ad eum ac-
cessit. Cui sessor eum alloquitur et causam
tristicie sue scitatur. Cum omnia quis e contingit
per ordinem enarrasset, ille ait: Si unum
dictum obtemperare volueris magis quam
ante gloria habundabis. Spondet ille pri-
ncipi tenebrarum se quicquid iussisset liben-
ter facturum dummodo ipsum quod impleret quod
promisit. Et ille ecce pergens in domum
tuam in tali loco requires et ibi tot
auri et argenti pondera tot lapides pre-
ciosos invenies ut a te hec sufficiant tali
die huc uxorem ad me adducas. Ista
tali promissione miles ad domum re-
versus et in loco de quo dixerat quod
invenit omnia reperit quod predixit. Ad invicem
eius mox emit palacia largitur
donaria redemit fundos et pater suos.
Appropinquante vero die statuto uxorem suam
vocavit et dixit equum conscendite
quoniam aliquo longius mecum pergere nos
oportet. Ac illa tremens et Deo ipsio
commendans non presumpsit te nisi devote se
commendavit. Et postquam unam recepit
cum iam longius processisset et viam
quandam ecclesiam invenisset illa de equo de-
scendens ecclesiam intravit viro extimus
expectante. Dum vero beate virginis se devo-
te commendavit. Illa subito obdormivit
et virgo gloriosa forma matrone haberet
et liberate per omnia similis de altari processit
et foras exiens equum conscendit. Ipso
autem illa in ecclesia dormiente et remane-
nte. Vir quam suam uxorem esse arbi-
tratus prosequitur esse quam ad locum statuti
veniens sed et princeps tenebrarum cum trem-
ens veniebat et ad locum festina-
bat, et cum appropinquasset statim ille infir-
mus et tremens ac pavens accedere non
presumpsit. Dixit quod mulier fuit
deditissime homini cum in tali illusi-
stis per tantas beneficias in dicta quali-
ter ego vi te dixi tum ut ad me ad-

Duces mam coniugem et ad diuinum
dm̄ gerunt eam uolebā uxorē meam
et ad diuina mi[illegible] Nam et cū vxor
cuiā mihi mihi inferre iniurias deberet uo
lebam expectare ultionem. Tu autem ad mei
sanum adduxisti ut me torquerent ad in
ferni remitterent. Audiens hec miles ue
hementer stupebat et pre amore nimio et
ad minimam iniuria loqui nō poterat.
Tunc dixit. Quare mittit nequam
spiritus noctem presumpsisti. Non hec ipi me
cedere et ut te ac plecto sententia ut iam fui
detentus et ab hic me condemnaret in nomi
ne noctem decreto in personas. Statim cum milo
simulatam recessio et de equo exsiliens se
ad pedes eius prosternit que longo tem
pore ad suā uxorē quam ad hec sine tardan
tur iubet redire et omnis diuinas demo
nis abiciet. Rediens igitur cum ad hoc uxorē
suam dormientem inuenisset eam excitā
tur et quamque accidisset enarrauit. Cum
autem domum redisset. Ecce omnes demonis di
uinas abiciens. In laudes regis deuo
tissime permanserunt. Et uias post
modum diuinas ipsi largiente receperunt.
Ad iudicium dei quondam in uisione rapi
am presbyter Ceraria quandam et erat sacha
rissime et dixit uicti. in hora hens
Sed mei prius extrinsecus dei. hec dicitur in publi
cum missum. cum dixit deus. Vbi est iudicium
Et ille iustum hoc quod pro ore que di
cisti et pretio datum factum dicitur
quare hora comedimus de hoc fructu mor
te morientur. Tunc igitur iste sit de progenie
illorum quos nouimus comedimus. Inter
istum publica meo in iudicio dei mo
rietur. Et deus primo hominem per celo quam
Ille qui ob inimicum. Dic enim demon
est mea enim per scripturam quia eam in xxx
annis possedi. et in nunc sensus ipsius
oledinem. Et ad hoc item ille obiiciun
tur demonem item dixit. Mea est quia sicut

Quia bona fecit eius in malam
publice bonum bona deus uoles
contra eum tuo confirmare sententiam eius. vnde dic
uit tamen concessit ut octauo die ca[illegible]
se opponeret et de hiis omnibus ratione red
deret. Tunc igitur ascendit deus tremens ac
uiens abiret quondam ei obuiauit
et cum tante sententie recessit. Sum
ille omnia per ordinem ait retulisset. Ac
Ne timeas nec formides quia de pro
te uiriliter ad iudicium. Et tum ab eo
interrogaret quo nomine uocaretur ait. Ve
ritas est nomen meum. Inuenit quia sanctus
preuisio eum adiuuare efficaciter
de sic. Interrogatus quo nomine uocaretur
respondit. Iusticia uocor. Dicens uenie
te. vnde. coram iudice uenit et demon
primum ei obiecit Ad quem uirtus veri
tas ait. Duplicem mortem nouimus
esse corporis et gehenne. Illud igitur instrumentum
quod pro te demon allegat non loquitur de
morte gehenne. Sed corporis quod quod
ex hoc manifestum est quia omnes in illa sententia
includuntur. Et quia corpore morientur non
tamen gehenne omnes in idem moriuntur. Quantum
tamen quia ad mortem corporis est. semper damnatur
quod non ad mortem anime est per sanguinem
renouatum. Tunc demon uidens quod in
primo succubuit. Sin obiecit cepit
Sed iusticia restitit. Et per eo talibus
Sed eum ueris annis omni possident
tamen non semper condixit. Semper non ratio iniuiabat
que tamen ancille domino semel eidem. Ad
tamen obiectum uenientes hinc enim
coram dixit quod deus asserit tamen bona et ma
la omnia ponderantur. Veritas autem et iusticia
pariter dixerunt ad inter nunc quod in
diuinum sedet tota mente recurrite
et ianuam ad auxilium inuocare studete.
Quod cum ille fecisset tandem mei auxi
lium uenit et super statera ex illa par
te ubi pauca bona erant manum appo
suit

Dyabolus autem ex alia parte conabatur tenere
sed minime preualuit et proditorem liberauit.
Que gratia ad se redeuntes in melius uitam fi-
niunt. In ciuitate bituricensi
circa annum domini d.xxx.vii. in die pasche xristiani
communicant cum pueris xristianorum. Quidam
puer iudeorum ad altare accedens corpus
domini cum eis recepit. Reuersus domum cum
a patre ueniss[et] interrogatus ubi fuisset
pueris xristianis cum quibus ad scolas iuerat
ad ecclesiam iuisse et cum eis communicasse. Tunc pater
eius furore repletus puerum apprehendit
et continuo in fornace ardente qui in eadem
patebat iactauit. Dei genitrix in specie imagi-
nis quam puer super altare uiderat ei assistit
et eum illesum ab igne seruauit. Mater
uero pueri multos xristianorum et iudeorum suis
clamoribus congregauit. Qui uidentes pu-
erum in fornace nullam lesionem habentem ipsum
inde extraxerunt. Et dum quomodo euasisset a iudeis
et xristianis interrogatur quia ait. quia illa que super
altare stabat reuerenda domina in auxi-
lium michi fuit. Et omne incendium a me repulit.
Tunc xristiani intelligentes esse ymaginem
beate marie accipientes patrem pueri ipsum in for-
nace proiecerunt qui continuo combus-
tus et consumptus est. Quidam mo-
nachi cum quadam die iuxta flumen stabant
et fidem se fabulis et ociosis sermonibus
resolueret et ecce audiunt remiges
per flumen in festinatione nauigantes
quibus monachi dixerunt. qui estis uos.
Et illi. demones sumus qui animam
Ebroini prepositi domus regis francorum
qui a monasterio sancti galli apostatauit
in infernum deferimus. Quod audientes
monachi uehementissime timuerunt et
fortiter exclamauerunt. sancta maria ora
pro nobis. Quibus demones dixerunt. Be-
ne mariam inuocastis. nos enim discerpere
et suffocare uolebamus quia nos disso-
lute et extra horam confabulantes inuenimus.

Tunc monachi redierunt ad cenobium
et demones perrexerunt ad infernum. Quedam
mulier a demone uisibiliter in forma
hominis agente multas molestias susti-
nebat multaque remedia faciebat aquam benedictam
asperserat. sed nunc hoc nunc illud adhibe-
bat. Sed nec sic ille cessabat. quidam sanctus
uir sancte consuluit ei ut cum ad eam ac-
cederet illa eleuatis manibus sancta maria
adiuua me protinus exclamaret.
Quod cum illa fecisset demon quasi lapide percus-
sus territus stetit et post dixit. malus diabolus
intret in buccam eius qui te istud docuit.
et statim euanuit nec ad eam post-
modum accessit. Assumpcio de sancta maria

Modus sanctissime assumpcio-
nis uirginis ut traditur in quodam
sermone ex diuersis dictis sanctorum
compilato qui in pluribus ecclesiis sollempniter
legitur sic habetur. Cum uniuersorum primum na-
tionibus mundo orbe deuenissent ad in-
gentem dei genitricis in eius presentia ad
laudem commemorare causam. Sanctus cosmas
cognomento uestitor eam ab eorum patribus
qui intererant se didicisse et ita relatum
commemorat obmittendum non est ait enim
quia cum xristus ad se matrem genitricem disposuit
adducere per angelum suum ei premittit
exhibicionem dormitionis ne mors inopi-
nate ueniens turbatorem illi afficeret ob
serantur illa facie ad faciem cum ad hoc
metu cum generaret filium ne uideret quemquam
spiritum malignorum qui mittitur gratia angelum
ad eam cum his. Ubi tempus est te assumendi
ad me matrem meam. Sicut enim terram gau-
dio replesti. ita facie celestia gratulari
patris mei mansiones iocundas reddis
sanctorum meorum spiritus consolare. ne turbe-
ris deserens corruptibilem cum sinus corrupti-
cenciis mundi adeptum celeste palla-
cium. sicco (?) mater terreat te carnis seques-
trare ad incum uocatus pertinens ad gau-

S dum indesinens ad patris te rogem ad
consolationem servam ad refectionem interminabilem ad diem non nescientem. Ad gaudium
inenarrabilem adiuve ipsum tuum filium
unicum tuum fratrem. ego enim sum mater
eterna dilectione incomparabilis lumen nesciens
tenebras inestimabilis bonitas. dixit
trepidatione terre qui sanum est non te quem
de manu mea rapiet qui in manu mea
omnes fines terre. depone ergo corpus meum
tu qui in utero tuo posuisti dicente mea non
gaudebit super te mors quae genuisti vitam
non obfuscabit te caligo tenebris quae lu-
men peperisti non conflictionis contactio te at-
tinget quae meum vas fuisti ministerium. Veni
iam ad eum qui ex te natus est recepta
nunc nati pignora regenerationis incre-
latus et excelse celsitudinis hic virgi-
to adherere filio festina. Scio enim quod
delectus es filii non angustiatus quod te
virginem meam exhibui. totus mundi ex-
hilaro decimum archam salvandorum
fontem fluctuacionum lactis intellectum
similem ad celos ascendentem preparatam
prius adducam et apostolos adesse. Quorum
ac si meis sepelias manibus decet nam
ut spirituales meus sunt filii quibus tra-
didi spiritum sanctum tuum corpus sepeliant et
ipsi in tuo adventu finire meam personam
adimpleant. post hoc narrationes dicit
angelus ferens virgini palme missum ex
paradiso virgine ad certitudinem adiunge
cognitionem mortis inde et vestimenta
funebria ad celum quo revertatur refer-
tur. Lumen at nos convocemus amicos et cognatos
dicitur novum nobis facio me a temporali vita
transituram ergo vigilate quia nescitis
venite dum a ... angelorum in ...
spes mortis lectum venire. Vix audiens
os flere ceperunt ac dicere tu times faciens
spiritum quem auctorem omnium ...
sit quem pro donis meum genuisti et. sic. etc.

lbum et templum preparatum habere munditie
Quod ergo non faciemus. aut quo fu-
giemus ad eam a qua ... inferium
flentium et dicitur nec se orphanos re-
linqueret. Beata virgo eos consolans
ait. Si vos corruptibilium matres na-
tos non tollatis ab eis modico spacio
quomodo ego mater et virgo desiderare non de-
beo meum non peteret filium dei patris uni-
genitum. Si quis hominum consolabitur aliquo
filio consolabitur in suprema vita usque.
Ego autem qui unum possideo quem incorruptam
maneo quomodo ad eum non properabo omnia
quam omnium est vita. Dum hec agerentur
ubi Iohannes advenies qualiter res se habeat
percunctatur. Cui cum virgo suum celebre
migrationem annunciasset ille inestimabilis
stirpe clamabat. Quid sumus nos domine
qui super nos tantas tribulationes in-
ducas ut quod me prius de corde non edivinati
ut in agone invisceret. ad domum meam
nunc quam eius filium inveni quia vir-
go flentem in thalamo introdu-
cens psalmos et vestimenta mortis et per
lectos ad sepulturam facto recedunt
et ecce validissimus tonitrus auditur
turbo qui nubis candidus gratias in apostoli
in ianuam domus virginis in semen fun-
dum collocavit. Iohannes ad eos pergredi-
ens revelat quod ille virginem pertingit
cum causam eius quia omnes flerent
Iohannes eos consolatus est. Deinde ergo ut
intus introeuntes virginem
venientes salutantes eam adorabant.
Et illa ave te filii unigeniti mei
et quomodo advenistis coram ab eis an-
divisset. illa eis omnia manifestavit.
Tunc apostoli intrent celebrantes virgo qui
ipsam dominum et magistrum nostrum aspiciantes
et consolantur. Hoc solum refugium habe-
mus quod te mediatricem apud dominum nos
habere speramus cum animo nostro rogabant.

Salutis ille aut. Aue mepto so
lamis li. n. matre xpm matrem tu
bi te i carne meo 9 solor ut ad hunc
diem deu te genuisse genitibi, pdi
cabam amo te ad ipm ee translata ee
de celo. Post hec ea q angls acciderat
singo oni 4 de lucinis usq ad obit
no extinguendis admonuit. Ad eam
cer. virgines Juan obsequium occurr
te. Venit nesciunt simeba mdues
4 omibz valde diuas corp ad extitum
miseto 9 tonic. Petr ad caput posito
io. ad pedes locato ceteris aplis lctu
ambientibz. Et di genitore laudan
tibz. Petr gt iucho aus dix. Gaudete
lestum chalamoz spos adi tunsdum
cardia luis dei candelabz p q ea
eina claritas manifestati ei aplos
f ad dextram tm sanctissime virginis
9 uenisse testat. Vis g man 9 stanopo
eps dicens. h me uitabilem morte
O di genitix. Iuniane ui fuscepit ni
ui dormier cam nos custodit ocdis
tuis no. n. sum testimonio tu suag
to ma. Flet inde dormito celum
enarrat gl'am eoz cum sit te ceu
tuo. Et in de ill exhibz. Veniat unites
noa sanis honorem manet eis ei lad
mitatis e angli sam inte obsequium
pdicant cuo mdels apli ad te i ter
sim oneuant. Ve magnus auorop diu
auopagica h id testat dicens nos ue
nomi 4 ipi ut multa ex fribz veis
ad uisione corpis q dem susceptio
9 uenerut. Ifiat ei erat. Iaco fr dn
Petr 4 sumina mazia chologorum
summitas. Venit placuit q post m
sione 4 binnusissimu sacerdos hi spm
zarent. pu vni q cuiq eet nune
se uirtutis lomiere uirtutice 4 in sir
uitatis tu sequens e ei sicis cosmas
suam narracoem aut post h ei toriti

magnum com dnm gaudio. Ex spus
stringens dnum tertia suam repleu
tur cuctos amadeinto electis aplis
4 celibz virginibz lucidas geminabz uiget
sapor os ipnieti. Vo. n. cum miltitudine
angloz descendens q.iam mirit sine
assupsit. Tamen a ei aia claritate resple
duit. ut nullis aploeum ieam respe posit
Dixit q dns petr. Corpus mris mee
9 ointi revienas sepelire 4 tbz diebz
illd 9 diligia custodite. Ego q ite te uen
iam 4 illd ad icorruptoz tuissam 4 sili
mey claritate induta 4 noid er accept e
4 qd accepit pit 9 neminat 1 9 cordent le
Refer auoz 4 id scis cos. terribile 4 admira
mitum qd no indige ulli distuisione
nec curiosa inuestigacne 9 oia ei de dei
genitrice dicam. Vt si ista. ltradunti
de ipo q inuestigidi. Egressa a nota
de coze ei aia h ita prulis coz gins
t ago dne q t a dignasu gl'a meum
tomei qm tum sum signicu 4 tui 8
uam depositum expgesti g ne me
ceti indetes. Vgis corpus ex alo gt
stan plurim ac geniie cepunt. Velli
tes g corp ei admonitu ui Kebur
Incipiente petr psalmum. In exitu isr
de egipto. Chori auoz angloz virgiz
laudent. ita q uniet sum ad cuu gl'az
e gauisa. Tunc suim sadbites ad gl'a
diis 4 fustibz uel tutu nes uacdiur. vn ex
tetu sceus ad gralbu acessit. cupies
ad terrain t he corpus di genitrias m
qui qui digne the. tuu ei ecutum
to pricato. Vtrumq manuz must cimbr
tis euulsa abscondit illq ad g l uu
pendentibz dolore horribili cruciat iplo
rat auro te tam i p uincti eui da
sim pe. ultauen uela o seu posigo
corp herte Vgmis obualis ex er
ca p pagnie di filiu ee 9 sitequus eos
cu feris iz manus vn euulte fuit ui

biti sunt ad iuncte accipiens te. ubi ca-
pitulum capitulum accedit ut dicens. Inde et
virginem aucrem. Et tunc sicut credimus vos
et vos qui credidimus recipiet. Sancti
permanentes igitur apostoli ad predium Gethsema-
ni in tercium diem sepulchrum sacre et sepulchro
munito. Ut corpus eius in terra venientium posuerunt
illud ibi lucidum dicunt vias tangere vi audientes
Sed hic cum apprehensis sindone deponen-
tes quo irruunt dum apostoli animum domini in
mandavit. Cum sepulchrum aperirent [E]t audie mi-
les splendidissima sepulchrum circumquaque
dit voces angelicas resonantes in excelsis
ordine sonuit. Sic omnibus cum priusque mentis
dum dominum illuc venientem descendisse
et corpus virginis cum gloria eius transiisse au-
fite. Obsecrantes igitur apostoli sepulchrum invenerunt
eum et theologi sancti Johannis venisse cum matre vir-
ginis cum eodem laudentes. Unus autem ex
apostolis tantis sollempnitatis defuit. Qui
tamen miraculum audiens et ad invicem
sepulchrum sed aperiri intrantes per reliqu-
orum omnium cognoscere veritatem. Quod cum aperi-
rentur sanctissimi sed tamen et testimonia
aspicientes ne forte simul infideles in-
telligerent. Corpus sancte sublatum esse pre-
illis continentius dicebant. Cum me silentium
nobis annis intellexeris claris simul videntes ap-
ientes et corpus inveniente in tertio. Sed cum
Marciana et sindone repperit in euchymia
ta quorum historia lib. ca. xi. Sed cum igitur Marcianus
Constantinopolitanus episcopus scriptum sciret epistle
dixit quod et magnus damascenus sicut attesta-
tur sicut ecce memorie pulcherrima augus-
tam apud Constantinopoli multas ex
causis extremis ut certis ap(ud) Balchernas
admirare ecclesiam tempore Marciani imperatoris
ad honorem sancte virginis edificaverunt.
Et convocamus Iuvenalem archiepiscopum Ierusalem
alios quos palestine episcopos qui tunc in ur-
be regia morabantur propter synodum que facta est
Calcedone dicunt eis: audivimus corpus sanc-

tissime virginis in predio Gethsemani
tumulatum. Volumus igitur ad custodiam
huius urbis corpus illud cum debita reverentia
huc transferre. Tunc Iuvenalis respondit:
corpus illud sicut ex antiquis historiis comperit
in gloriam esse translatum et sola vestimen-
ta in monumento cum sindone remansis-
se. Ipsa vestimenta eadem Iuvenalis Constan-
tinopoli misit et ibidem ecclesiam honori-
fice collocantur. Nec me dicat quisquam ipso hec ar-
bitrio sensu finxisse. Sed ea posui que per tra-
ditionem et studium eorum lectionis didi-
ci que verissima traditione a patribus accep-
tum. Hunc usque ibi ista que predictus sermo-
ne loquitur. Idem Io. damascenus qui et ipse grecus
extitit plura miranda de hac sacratis-
sima virginis assumptione prosequitur in ser-
mo(ne) ii. in sermonibus suis. Hodie sacra-
tissima virgo celesti templo invehitur
et hodie sacra et animata archa
que sui tulit artificem in templo in
manu facto reponitur. Hodie sacratissima
columbina innocens et simplex evo-
lans ex archa i. ex corpore quod deum suscepe-
rat, pedibus suis requiem ad inveniendam venit. Hoc
immaculata virgo terrenis passionum
nescia in celestibus intellectibus erudi-
ta non in terram. Sed vere celum animatum
applicatur in celestibus tabernaculis. Verum
h ii. n li. Sacratissima licet anima tua glorio-
so corpore tuo separetur et sepelietur corpus tamen
diu non manet in morte neque dissolvi-
tur corruptione. Cuius virgo permansit virgini-
tas inviolata permansit, huius et vivent-
tis corpus resolvitur per omnia preservatur.
et ad meliorem et sanctiorem vitam transfertur
non morte dissolvitur. Sed sicut lucerna
ardens prevenit sic in sole vite sple-
didus ac lucidus ... corpore lumine
ad breve ... eodem ... deficit
cum ... non ... lumine ... in se
per fontem lucis sic et tu fons vere luminis.

Ius sumpmus inter chos. bz amodum
brem intervallos corpis contrhe morti
sis ad ductum tam copiose nob i summis
nisi ficaremus huius claritatem. hinc sac
tua dormicio non est mors appellanda
sed transitus tu sine recessus seu magis
pe adveniens celo. et obviant angli
et archangli accessum tuum honorantes spiritus
mundi. non tamen virgo tam in celum
v elyas raptus paulus usque ad tercium
celum ascendisti sed usque ad celestem
thronum filium attigisti. aliorum sanctorum
b[e]n[e]dicat eo q ipsos bonos exhibz. tue
autem h[ic] locum non habet. mors non te non b[e]n[e]di
cta nec consumgto tua. nec perfecto tu
sed nec recessus longi. tu b[e]n[e]dictis seci
cacem omnium in bonorum quam humanam
mentem excedimus tum principium
medium et finis tua felicitas est vera p
fecto et sine senie concepto divinam
humano bona ue dixim non amorte. sed
ab ipsa conceptione ab omnibus gratiosi
bz te b[e]n[e]dicentem. hinc te mors non lea
tur. sed tu morte clarificatam solucis
enis mediciam. mortem qui conteres in
gaudium. S in deus dicit ne forte p
choplasmus ondat manum suam
et accipiat de ligno et in ...... i eternum
quo ipsum q potuimus vicisti. venisti
sum principio. bona sine fine non mu
micum sempiternum olim deus petens
humanum genus in morte prius dormientes
in obdie paradiso tam sepultos pri
cruplia ue frentes exules de paradiso
expulit. mi a hinc q totum humano
genus tuum actulit ac pris obedia
exhibuit totius percussionis inmis
sionem excussit quo paradisus no so
sinat celum gaudens ianuas non pri
tetucaas non. tua carta exhibuit
penitissimi vitus hausit. voluptati
tibi alicuius pentis doloris actuat. tuaz hec

aux
Adam condempnatum hanc uere b[e]n[e]d[ictu]m q illo
del anime i cdunatur quam sanctus spiritus rep
elevit q prinam mutz mitto tamulam
q sine unu conceptum concepit. sine dolore
pepit quo mors absorbet quod corru
pto mater ad incorp quod ipsum natum
portauit. Addidit quoz ide darius in
eisde sermonibus dicens ubi apli iter
disci homini piscatorum nomlus sage
nam ubi hoies p fundis tenebris ad
celeste anime inclusa tenuisso llepnes
pris impietas educentes dnum pceptum
q qui sagena ue uinles effunbz tre
tertim contur ulta quasi alias con
gregans incolliges. Tunc quide in
adi tenapium petentes exclamauerunt
ad nos osculum i salutifum aellarum
ane nostrum ipleam desidium. Econ ...
natura que cubili adeunt dimo celur
maue nobis consolo nam nec delinqs
nos orphanos quam habemus laborisso
lacium sudorum refugium cui inventio. v. t.
unde et morti non mori gloriosum nob
tamen quod mea tua desinunt pnaa
h et bus tibi ne arbitror aplicaire
sua plenitudine eccte crebis singlulis
querelas inter exponentibz pponebant illa
ad filium consulatur dicens in eclicit
filius quos fiers appellare placatum te
meo discessu dolentibz fias consolator
et ipsorum maximum tuarum oppone b[e]n[e]dic
tus eorum b[e]n[e]dicti dnum extendens manus
fidelium collegium b[e]n[e]dixit. et addidit
manus v. ds. quam sp. meum. filii suscipe
animam meam. tu dilecta qui incarnari s
nasci et ne t re conuido corpus meum cu
stodi illum integrum quod est in hac vite
complacuit tibi ad me. non de eis dis
cum moriri pcensim et ego et cohi
tans ut unique tabiasuit audita sige
neum tradita mea. o pulchra inter
ubi pulchra es amica mea et macula

nouerit mite· Et bñdictissima uirgo audiret
cõuidãt̃ in itinere filii sp̃in sanctũ p̃sentibus x
aplis et lacrimis fignint osclã cubiña
clo diu bñdcõne ac sanitate ex contactu sac
corpis adipleti. Tunc morbi et demões
fugiunt aer et celum serenatur. Cp̃s ascẽ
tõne tm̃ corpis depositẽ adq illo corpis
ablutõne ablui. ii. sancti corp⁹ aqua
nitidissima nõ ab ipa mũdam̃ · Sz ab
ipõ sanctificata. Tenui sacri corp⁹ nitida sp̃u
cõne i uolumine misto funguntur lapides
coruscant. Vnguẽta redolent hy̕mni
angelici resonant. aplis alijs qui sacra q̃
ad erant diuinas odes modulantibus
ut ha dr̃. Sz emonte syon sacris aplõrũ
i portatum c̃ruisalibz ad sanctissimam uil
lam gethsemani ad duas angelis
ancedentibz obseqũtibz alius qui sacrũ
corp⁹ uelantibz cõ meatũ plenum diẽ
continue assiliẽ et audiri uideri fimo
nentis obstinati. Iustus fuit ut · iii · gñaz
emonte syon descendentẽ sacratum cor⁹
gemitus di sentes hebreum cõpdãt
orgulum. Confir⁹ temerario actu ũre iudeum
qui ipulsũ i ansu ad sac⁹ corp⁹ accessisse
ad qd̕ angeli accipiebant accedẽ acutz
manu fimbriam de lectum arripiẽs ad
terram traxisse fertur. manus illi tamq̃
ligna arida dendiusse eiur qui mdẽ tũ
q̃ tantũ tumulentu ptuer fides nisi
attinuit sui qui sicelis pontifex igeni
tẽ hn et amx̕ torialbno ferni decere
donec nisi i ponẽs manu sacrã dõ
corpi adtactũ eius mdatẽ pristine
noar. Ingrediẽs gethsemani vbi oscla
cõplex⁹ hy̕ pium sancti lacrime sudoris
guttẽ fluentes sic sac⁹ cor⁹ uenerabli
i sepulchro positum · Sz nõ ẽ relicta crẽa
tua inmf̃ilio · fiet ciro iudic tua cor
ruptõnẽ diceliat et desiccati forẽ tñ
fertilis agri marcũti vinea nõ im
guarum oliua fructiferum t̃re gñmo

nõ teni deant uniẽm de filio suo l' ad filiũ
mari ne ipm ascendẽ sic ad ipm
descendit uiz ipm suauit uiguẽ
post mortẽ corp⁹ nõ uidet corrup
tõnẽ q̃ cherone fortino i sinu i
diuis tabñaclis cõ morẽ · et ipi der
ponsant i spõsum i celestibz thala
mis cõsue tenuit̃ quod filii for
sidenter h' dama⁹ · Sais quoz ang⁹
in q⁹ dum sermone ei⁹ sacratissima assũ
ptõm simplicit oridio dices de sa
cratissimo corpe ppetue uirgis ei⁹ qz
sacrũme assũptõe loca susapiẽtes
h' pr̃a diuus cum m̃sc p̃tis fonti ẽ er
do⁹ mance discipulo cõmitati inch
de ea repio p̃ctum q̃ lucis cõmeuo
rat miraclibz dicens hn · os eiuit
p̃seuantes · videntur i morãne
cu maria mr̃e ihũ · qd q⁹ de morte
qd de eius assũptõẽ dicẽdũ ẽ · diu
scriptura nich cõmidat nisi qreñd
rõne qd̕ senciat ueritati fiat q⁹ ipi
vitos sui emcte q̃ nõ ualz auctas
meniores q⁹ cõ dõmis hniane mor
tẽ illam subiisse tẽporale dicẽ nõ ire
cimmo. Sz si dicam⁹ eam resolutã
i corpore putredinẽ et uermẽ ac cinerez
lectũ dẽ ẽ · sicut te cõuenit sanctitati
te aule di progenitũe · sanctã⁹ ii · dum
pmo penit qui ipulsus est · et i pulũẽ
reuis hanc cõdõm cum x' euasis
q̃ corruptõz ñ sustinuit · exipit
ego a illa genitali sñia de lgnie
sumpta ñ · multa quod dixẽ de ml'
tiplicabo erũpnas tuas in dolore
p̃ies erũpnam maria sustinu ·
cui⁹ animã gladius ptrãsiuit · Sz
sine dolore genuit · maria ergo
et si cõcãt erũpnis eius nõ cõme
piendo cũ dolore excipit q⁹ ad bñ
gñalibz cũ tamen actos dignitat
progenitrice · Si q⁹ dicam⁹ mortez ei

Si uoluisse nec in uinclis eius teneri.
fuit que potius. Si noluit deus inte-
gritatem uirginitatis uiolare pu-
dorem, cur non uellet incorruptam
a putredinis seruare fetore. Nonne quod
non pertinet ad benignitatem domini matris serua-
re honorem qui legem non uenerat [solvere] sed ue-
niat sed adimplere. Qui enim in uita prece-
dens illam gratia sui conceptus hono-
rauit, pium est credere eam in morte sin-
gulari salutatione et speciali gratia hono-
rasse. Putredo et uermis humane est op-
probrium conditionis. A quo opprobrio cum
Ihesus sit alienus, natura Marie excipi-
tur, quam Ihesus de ea assumpsisse probatur.
Caro enim Ihesu caro est Marie, que super
astra transferens honorauit communem huma-
nam naturam, et multo magis maternam.
Si uero natura matris est filius, conuenit
et filii matrem, non quantum ad unitatem per-
sone, sed ad quamlibet quantum ad unitatem corporalis na-
ture. Si enim unitatem facit potest gratia sine
proprie specialis naturalis, quanto magis ubi
gratie unitas et corporalis est specialis natiuitas.
Unitas gratie est ut discipulorum in Christo,
de quibus dicit ut sint unum sicut et nos
unum sumus. Et post ea: Pater, uolo ut ubi
sum ego et illi sint mecum. Si ergo secum
habere uult eos qui hic sua fide uinc-
ti cum eo esse iudicantur, quid de ex-
matre eius censendum, ubi digna sit haberi
nisi in presentia filii? Quantum ergo intelligo,
quantum credo, Marie animam excellentiori
quodam priuilegio a filio honoratam
possidens in Christo corpus suum quod genuit
glorificatum. Et quare non sum per quod genuit?
Si nulla obuiat auctoritas, uere per spectum au-
ctoritas credo et quia per quod genuit
quia sanctificatio dignior est celo quam terra:
thronum dei, thalamum celi, atque tabernaculum
Christi dignum est ibi esse ubi est ipse. Tam pretiosum
thesaurum dignius celum quam terra seruare.

tantam integritatem incorrupti-
bilitatis non putredinis resolutionem sed
illud sacratissimum corpus escam uermibus
traditum consentire non ualeo dicere pertimes-
co. Quod incomparabilis precellit incompara-
bili gratie munus, quod me dicere multum
considerantem multa sensus alia uniuersis ui-
tas ait: Ubi ego sum illic et minister meus
erit. Si hoc est generaliter omnium per fidem
Christo ministrantium, quanto magis quod in
specialiter matris ab sine dubio omni opere mi-
nistratrix exstitit que hunc in utero gestauit,
peperit ac pauit et fouit et in presepio re-
clinauit et fugiens in Egyptum per abscon-
dita et omnem infantiam eius persecuta usque
ad crucem ab eius non recessit secta.
Non potuit a eius diuinitas non esse ne-
dubia que se nouit ad hunc non nisi
scire, sed diuino spiritu comperisse. Uinum
filii potestate tamquam dedi uirtute non
nunc dubitando de sanitate uino deficiente. Uinum
non habent. Sciens illum sic potuisse quod cum
mox contingit miracula compleuisse.
Est ergo Maria fide et opere Christi ministra.
Et si non fuerit ubi Christus ministros suos
uult esse, ubi ergo erit? Et si ibi fuit, numquid cum
gratia et sic equali gratia. Uel equa de esse sum
qui reddit unicuique secundum merita. Sed si in
eo promissis Marie uiuentem tantum
gratia donata est, gratia mortue nimmedia-
absit. Si enim omnium sanctorum mors est pre-
tiosa, Marie certe est pretiosissima. Consideratur
ergo censeo Mariam ad eternitatis gau-
dia assumptam benignitate Christi
honorabilius susceptam ceteris quam gratia
honorauit pre ceteris, atque ad communem
humanitatem non esse adductam post mor-
tem putredinis, scilicet uermis uinculis et puluis.
Qui sinum et omnem genuit saluatorem si uelle-
git diuina uoluntatis intra ignium flammas
puerorum uestimenta seruare illesa et
abnuat in matre propria quod elegit in ueste alie-
na. Jonam seruare in uentre ceti in-
corruptum uoluit. Sola uiua maria i

corruptionem. Flos enim nabuc gratis natus
est. Daniel nec necesse precipuissima semel ad
tum non est. Nam ad est Maria cum uas de
uans missus dignum tantum hic quia carnem
cum cetera quam dixi. Quare caro eum non sine
se cognoscamus regnante cum nostra Maria
plus gratiam quam nativitatem perducere non
dubitamus. Christus quoque lenior fuit Maria
sua et corporis in proprio filio nec illam sequi
corruptionis exemplum que nulla sequitur
est cum pariendo filium integritatis cor
ruptio non sit sed incorrupta quia per ipsum
data gratia sit integritatis munere que omni
integritatis munere ... que omnium integritatis ge
nitricem ... Si ego dixi ut debui approba
obsecro tu et tui. De ethymologia nominis.

Bernardus dicitur a ber quod est puteus
vel fons et nardus que ut dicitur in
glossa super cantica est herba humi
lis odorifera et calide nature. Fuit enim
calidus in fervore amoris, humilis in conver
satione, fons in doctrine emanatione et
puteus in scientie profunditate. Et odorifer in
nimie suavitate. Eius vitam Willelmus
abbas sancti Theodorici socius beati Bernardi
et Hernaldus abbas Bone vallis scripserunt. De sancto

Bernardus in Burgundia Bernardo
castro Fontanis ex nobili
bus natus et religiosis parentibus
ortus est. Cuius pater Tezelinus miles strenuus
nec minus deo religiosus, ma
ter Aaleth nomine fuit. Hec VII genu
it filios, VI mares et feminam unam, ma
res scilicet monachos, feminam sanctimonialem. Mox ut filium peperit
ediderat manibus propriis ipsum deo offere
bat. Alienis uberibus ipsos nutriri renue
bat illos tamquam cum lacte materno
quodammodo materni boni infun
deret. Dum crescerent, quamdiu
sub manu eius erant heremo
magis quam curie in ceteris nutrie bat eos. Cibis
grossioribus et communibus nutriens eos quasi continuo

autem omnes futuros monachos
feminam sanctimonialem

ad heremum transmittendos. Cum igitur
tertium filium scilicet Bernardum adhuc ge
staret in utero, vidit somnium presagium
futurorum: catellum scilicet totum candidum
se habere. Quod cum viro dei expo
suisset, illa prophetica voce respondit: optimi
catuli mater eris qui domus dei custos
futurus magnos contra inimicos latra
tus daturus est. Erit enim predicator egregius
et multos medicine lingue gratia cura
turus. Cum autem Bernardus adhuc parvulus esset et
gravi dolore capitis egrotaret, veniente
ad se muliercula ut dolorem suum car
minibus mitigaret, cum indignatione magna
exclamans ipsam repulit et abie
cit. Pueri ex bono zelo dei misericordia non de
fuit. Sed statim consurgens liberatum
se esse cognovit. In sacratissima domi
nice nativitatis nocte cum puer Bernardus ma
tutinale officium in ecclesia expectaret
et qua hora noctis natus fuisset scire
cuperet, apparuit ei puerulus Ihesus quasi
iterum nascens ante oculos suos. Ex quo
in eius ... dum vixit hanc horam
fuisse nativitatis domini semper putavit.
Ab illa igitur hora in his que ad illud per
tinent sacramentum et sensus ei profundi
or et sermo copiosior datus est. Unde
et postmodum in laudem genitricis et ge
niti inter alia sua opera insigne opusculum edidit, in quo illam
lectionem evangelii Missus est Gabriel
angelus explanavit. Videns hostis anti
quus pueri tam salu
bre eius castitatis propositum invidit
multosque ei laqueos temptationum
opposuit. Cum igitur aliquando in feminam
oculos defixos aliquamdiu tenuisset,
continuo de se ipso erubescens in se nimis
ipsum severissimus ultor insiliit
in stagnum aque gelide usque ad collum et
ibidem permansit donec pene exsanguis

totum candidum et in dorso rufum et latrantem in ventre

Hernaldus

Approba Christe tu et tui si non ut debui ignosce tu et tui

electis p gram di aculeus carnal'
concupiscentie totus restinguitur. C. Idem
eps michi in demonis puella q̄
dam illectu dormientes se iuxta eum iacebat
q̄ ille sentiens cũ oratione parte et silentio
pacientem ei lectuli qui occupaverat
cessit et ululans altius se conuertens
dormiuit. Ipsa uero illa aliquandiu
diu sustinens et exp'ientis deum
propicius et simulans uoluit se inecũ
i mobil' ipse p'sistit. Illa lz i prude
tissima eet et cumbuit atque admi
ratione p'fusa surgens aufugit. Eum
item in alio cu dam monachos
peciuit. Illa adolescentem aspectu
decorum considerans uehementer et igni
piatum eius exarsit. Simulans scorsu
s' lectum si sentis ipsi impudenter
et silentio de nocte surgens ad eum accessit
quam ille sentiens pr'm' exclamauit
latrones latrones ad quod illi fugi
tauerunt fugiens. Inuenta acte dicit latro
quere. Sz nemine inuenit adlectos
singuli redeuntur. Iterum sz illa misera
non quiescens. Statim denuo ingressa
tenuit dilectum petens. Sz ille latro
nes latrones denuo exclamauit.
latro item querere. Sz neq quam abeo q
solus uouerat publicatur. Usque tamen
ampla mulier. Sic repulsa bis tertio
de uenerunt de sponsione tentata
in. Statim a lecto in die ut eger er
gueretes eum scirent quod contigit latro
nes soportauerat parati. Inde bursa
ille ait. Placet nihac nocte i sedi
as presto latronis qz hospi in
uicta ancilla eis in noctem inquit canes
pendens q' cum uo eet cum iubin
te s'penti singulis mediantem cep
et ordine cisterciensi exuite ingredi
deliberauit. Quod cum fratres eius cognouerunt
et aialis pposito morte omnibus p'hibitis

mutuum ei gratiam deus contulit ut non
solum ipse agnosceret phrasin. Sz eos fratres
suos et multos alios ad regionem
diuo lucrare. Gaudius tamen et miles
strenuus fuit. Sic illa uana puella
etiam in omnibus repellebat. Ille
b'uide ita igneus et sic uo carnalis ze
lo in tui minor erucsus scio qui desi
mi sceo. Dextra indulsit dauid audiui
digitum q latere eius apponens ne met
tit die et ato nemeo qui lancea
lateris ly p'sbrali. et ad contuinu consilio
q'd episcopis mandabat post paucos di
es graui ab iumus accepti et in locum il
lo cari sit digne i possilar missi illam
ciam gemitus chr. Item custodia bi
cla ad b. uiciens cui loquitur non pri
te ad eum exclamauit. Scio sz gau
de qui primo ictum sinum mox dimi
uicitum eadem nocte cum pedes de eius
dibz cedat unde ex hostio p se capto
letus assurgit indicauit fratribus se uim
tasse p'pole et si negllo monachi anno
ab incarnatione dni. m. cc. congregatione
dom. cisterciensis. xv. s'uus. dei. b. annos
circiter xxii consecutus amplius quam xxx
ordinem cisterciensis ingressus est cum
eo. b. cum fratribus suis dominus p'ncia eg
dere. grando p'mogenitus uides grandi
fratris uitam p'rum ludere i platea
cui prius ergo magis sit grande ad
te solum respiciat omnis tua possessionis
me. Sic non pauli p'mi dicit nos g'
celum h'ens et in terram solum mo
relinquens. Non ex equo sit diuisio
ista modico g' tpe cum patre remansit
Sz fratres post modum secutus est. Sugeso
g' ordinem s'uus di b. iacet omnis
in spum absortus est et deo talis occupa
tus ut iam nullis sensibus corporis
uteret. Item quidam cum uiri mella uomitu
exegerat et ad h' audiuit h'ec tem

tudinem ignorarent. Iusto tempore eam
nuncius et exiens incipite ut tres enim
bina tunica pinnalia se fenestram. Alius
quidam cum fratres ad edificandam domum
clare uallem misisset et eis se in alla g
fecit quidam multo tempore nimia parcimonie
degebat et parcimenta sepius ex solut
fagi consueuerat. vigilantia super uires dei
uel possibilitatem humanam ultimum quos
se magis pro deo quam solebat quod deo
uit pedonea satis repletus conpaciendo in
sompnum mortis et sic dormientes in
deant mortem apud homines quando apud
deum mortui inuenientes. Vnde et si quis forte
dum eis fratrem audierit seu uiuus compori
te inde iacentem. parentur fit ut pro
pter carnalis seu seculares eum dormire
auerat ad commedendum inter aliquos uoluntate
inhiberent assentiens. Sed solo timore de se
sic accederet assumi dei ab ea qui ad totum
tum post eam aquam commedit. Conco
gitare solitus erat. Si quis admodum
uisum solutum excessiue se de plene
dicit ipugnealbre non preualet. Sic gu
le ille celebras edomaret ut ipsum cum
saporem discretionem ex magna parte perdi
dit. Pernam et oleum super errorem aliquid pro
appetit bibit et potum ignorauit
semper plus cognitum donec quod dei labia
ex multo inuicta. Sagittam eius dum
in superpemore se oblatum probando
multis diebus uescit commedisse sola
et aquam quam saepe diceret. eo quod dum si
ui ex fontes et fruetum erue fugientes.
Quamquam in suis prius satis didicit ma
xime in situs et magnus medica
do et orando se consuetudine accepisse et il
los se magistros habuisse nisi querit
et fugos inter amicos dicere solebat de
magis conferendis ex alii medicamentum ille
orauit sanctus ordinem nec deinde supposuit
uel expositum quod apparuerit se pessimum

quodam tempore quodam die tempore sic ipse in
mittens referre ei mirabiliquiddam de
hunc quod suggerebat spiritus et si non fideli
ter inimicus tamen fidem non res
uaret. habet quod dicit deinde titulo
stare nox ad eum ueniens dicens quod
nec istud teneas aliud non accipies.
In nemoribus ipse eius frequentes planus
uerus sordes inde inimici eum in
forte inducere ac uelut aut neglige
tis aut mauit apud se gloriaret
aut foris humanam gloriam affectari
tis perurbium illud more est sicut
ipse in corde quamlibet fiat quod nemo in
tam omnibus. Vnde et alium pluribus annis tor
mento quod diu occultum est potuit. Sed il
lis cognomine est sensio continuo illo ab
iacens ad omnia se consuluit. Singulos sic
tissime non non potest admittendo et adire
puniendo in se sanctus oportet. Sensu
suo magis animus ad hoc quod frenum
Dum est prime gentis solitus erat dice
re pacem indeclinabilem ad illorum iniurias ad
dampna rerum ad corporis lesiones
habet ipse hinc exemplis se hic plenius
dum in eius epo ammabilis eum ad
mouens quidam in scripsisset epistolam
ille uehementer conturbatus amarissi
mam et scripsit epistolam in pena
tum dicens salutem et non spiritum bla
sfemie. tamquam ex spiritu blasfemie
illas scripsisset. aliud quam ille. Ego spiritum
blasfemie me habere non credo. nec ma
ledixisse aliquem aut maledicere me
nolle. Scio presentem principem meum et
dominum allelam primo cenobio con
struendo se retentum marchas argen
ti ei misit. Sed tota pecunia domini defer
re apud dominum ut laicum est quo audi
to nichil aliud dixit nisi uidetis deus
quam nobis proposito ab honore. Sed ille
iquiuit animal unum leuis est feudum

vt
aliqui
ipsi
vt
t colone

tantum hic omnia cupiditatis eius excep-
tatoribus ogcium ingressio. Quidam
canonicus regularis ad eum venisse
et ut in monachum reciperet instanter roga-
vit. Cui cum ille non acquiesceret, sed
ad suam ecclesiam redire persuaderet,
"Quid ergo", ait ille, "in libris tuis
perfectionem quam commendasti, si tenerem tu ex hi-
bere cupierem. Utinam illos tenerem libros tuos,
ut eos frustratim lacerarem." Cui ille:
"In nullo eorum legisti non posse te in
claustro esse perfectum; morum correc-
tionem, non locorum mutationem in libris
omnibus commendavi." Tunc vir ille in sanie
impetu furens accurrit et eius ma-
xillam percussit, ita ut eam rubor subse-
queretur et tumor rubori. Illi vero qui aderant
in sacrilegum insurgebant, sed pater eos
servus Dei clamans et adiurans
per nomen Christi ne illum tangerent
nec sibi quicquam iniurie inferrent. Novitiis
autem intrare volentibus dicere consueverat:
"Si ad ea que intus sunt festinatis,
hic foris dimittite corpora que de seculo attulistis;
soli spiritus ingrediantur; caro autem non prodest."
Patrem quoque eius, qui solus domi re-
manserat, venit ad monasterium et ibi post
aliquod tempus in senectute bona de-
cessit. Soror autem eius seculo nupta
in deliciis et divitiis seculi periclitabatur.
Quadam vice fratres suos ad monasterium
visitandum accessit. Cumque in nimio
comitatu et superbo habitu veniret, ille eam tam-
quam rethe diaboli ad animas capiendas
abhorruit, nec ad videndum eam exire
aliquatenus acquievit. Videns illa
quod nullus fratrum suorum occurreret, sed ab
uno eorum ... portarius eam
... vel videre ... tota in lacrimis
resoluta exclamavit: "Et si ego peccatrix,
pro talibus Christus mortuus est; quia pecca-
tricem me sentio, idcirco consilium et

colloquium bonorum requiro. Et si
despicit frater meus carnem meam, non despiciat
servus Dei animam; veniat, precipiat, et quicquid preceperit adimplebo."
Hanc igitur promissionem tenens, eius adiit
cum fratribus suis, et quia eam a viro separare
non poterat, primo omnem ei mundi gloriam
interdixit et formam imitandi eidem matris indi-
cens eam dimisit. Illa vero rediens
tanta repente est mutata ut in medio
seculi vitam duceret heremiticam et ab omni seculo
prorsus se redderet alienam. Tandem precibus
multis virum suum vincens, ab episcopo ab-
soluta in monasterium intravit. Cum vir Dei
aliquando infirmaretur, et ... iam spiritum exhalare
videretur, in excessum mentis sue ante
tribunal Dei visus est presentari. Affuit
autem et Sathan ex adverso, impiis eum accusa-
tionibus pulsans. Ubi vero ille omnia sua
prosecutus fuisset, et vir Dei pro sua parte fari deberet,
nihil territus aut turbatus ait: "Fa-
teor, non sum ego dignus, nec propriis possum
meritis obtinere regnum celorum. Ceterum
duplici iure illud obtinens Dominus meus,
hereditate scilicet patris et merito passionis, al-
tero ipse contentus, alterum mihi donat;
ex cuius dono illud mihi vendicans
non confundor." Confusus inimicus ille
ventus est solutus, et vir Dei ad se
reversus est. Tantam autem abstinentiam laboremque in vi-
giliis corpus suum maceravit, ut nec ... vix
tolerare continua egritudine languens con-
venientius sequi vix posset. Cum autem vice
quadam ... firmaret, fratribus pro eo multi-
plici orantibus, aliquantulum convaluit, et congre-
gatis ante se fratribus dixit: "Quid tenetis mi-
seram hominem? fortiores estis et invaluistis.
Parcite, queso, parcite et sinite me abire."
Plurimas autem civitatibus in episcopum vir Dei
eum eligere proposuerunt, ac Ianuensi et
Mediolanensi petentibus, neque abnuens
nec acquiescens, dicebat se esse non
suum, sed aliorum servitio deputatum.

Fratres autem ex consilio viri dei super
medicamentis et sanitatis providentias [illegible] unum
eciam necessitatis gaudium suum ab eis tolle-
re possit. Quodam tempore cum fratres eum visitassent
visitasse et pre ab eo monstrabit plurimi edi-
ficati fuissent. Unum sunt quod predicti loci
priorem aliquandiu in memoria, sed quia sepe
cum [illegible] in sedebat [illegible] neglec-
ta erat et priorem presens paupertatem.
Quod cum dixisset prior unus ex fratribus et ille
vero dei retulisset, non minus ipse miratus
quare esset stella quoniam nam clara valle
usque ad cameram domini venerat et quid
esset stella penitus ignorabat. Inter-
[margin: losanense] lausanam vel losannam totius diocesis tunc episcopus
gens preinterea eum non videret sed semel
non recolit. Cum . ii. servo fratres decem
lausanensi loqueretur interrogavit eos
vero nam lausis ille esset. Quod illi audi-
entes plurimum admirati sunt sed tunc
[illegible] sane in eo voluntatem nomine hu-
[illegible] cordis cum [illegible] eum vero
sui [illegible] erige [illegible] quam se ipse diceret
solus sumus repulit ab omnibus [illegible]
[margin: se] ipse repulit et quam sed omnes ipse venerit
presentat demum sicut sepius faciebat
[illegible] hanc [illegible] et seniores po-
pulorum aliorum sed minimus hominem in
[margin: se ipso presente reputabat] debuit absentem in [illegible] quod pro
suspiratus vero non [illegible] simplicitate res
fratres [illegible] etiam ex animum spiritus humilitate
sua in se [illegible] gaudebat et ipse
reddidisse personam [illegible] enim [illegible]
aut horas aut legens aut scribens
aut meditans. Quadam nocte domini [illegible]
per dicatur et omnes [illegible] eius [illegible] et
devote [illegible] eius [illegible] quadam
[illegible] tempore [illegible] nunc operi
[illegible] ea ab omnibus silenter audi-
vit [illegible] sapiens ab omnibus re[illegible]
ac vir dei [illegible] temptacione pulsari
se sentiens primum per [illegible] et an

procederet. Vel sine fine faceret cogitare
[illegible] statim domino [illegible] con-
[margin: incepit et preterea] o temptacionem silentem [illegible] nec pre-
dimittere [illegible] sed [illegible] per omnes nisi ad
finem perduceret. Monachus quidam
cum in ecclesia Albaldus [illegible] lu-
[margin: lm] ctor maligno [illegible] spiritu ad se
redire noluit. Qui [illegible] cum venire
non possit interrogavit eum ubi ve-
nisset. Qui respondit ad [illegible]
[illegible] in [illegible] ille [illegible]
[illegible] singulis annis ad
me venire et [illegible] meo [illegible] Quod
ille audiens [illegible] et ipse [illegible]
sic [illegible] promisit. xx. [illegible] solidos
ei dari precepit et ille [illegible] abiit
[illegible] sanctus vir [illegible] non eum [illegible]
[illegible] possit sic et post modum
[illegible] ille qui [illegible] cum primo
et cum [illegible] redire [illegible] au-
[illegible] ad eum [illegible] exire
dixit [illegible] ut [illegible]
[illegible] ille [illegible] per [illegible]
[illegible] non [illegible] sui [illegible]
[illegible] non [illegible] vero
benigne [illegible] melius
est [illegible] recipiam [illegible]
perdere. Quadam nocte dum [illegible]
[illegible] insidens [illegible] [illegible]
[illegible] sic se [illegible] offerentem
cordis [illegible] oratione [illegible] est
quod ille audiens mox eum [illegible]
et [illegible] suis confirmavit [illegible]
[illegible] hic se dixit. Volens autem vero eum
[illegible] caritate [illegible] dixit
[illegible] [illegible] [illegible] po-
[margin: in absque] tis [illegible] dominus [illegible]
[illegible] cordis vagatur [illegible] po-
tis [illegible] nisi deo [illegible] procul
dubio mox [illegible] in [illegible]
[illegible] cogitamus sed
ut [illegible] non celabit [illegible] ille.

et nimium tamquam iam lucratum
se reputans audacter se credit et se ipsum
recolligens orationem dominicam dicere incho-
avit. Vix orationis complevit dimidium
et ecce in formam cogitationem cella cor-
di suo se ingerit utrum etiam hanc de-
beat cum equo. Quod ille advertens
conatus ad se rediit et quod in ipsa oratione
sollicite cogitaverit indicavit et de
se ultra plus temere non presumpsit.
Frater Robertus eius monachus et secundum car-
nem propinquus in adolescentia sua
quorundam deceptus [persuasione] cluniacum se
contulit. Vir venerabilis eum per aliquod dis-
simulavit tempus, eundem statuit per epistolam
revocare. Quam cum sub divo dictaret et ea-
nus monachus eam ex ore suo conscri-
beret, subito inopinatus imbribus erumpenti-
bus is qui scribebat cartam complicare
voluit. Sanctus autem: opus dei est, scribe ne
formides. Scripsit igitur epistolam in me-
dio imbre. Cum undique pluvie i-
derent, nullam molestiam pluviis nullus ex-
pulit cartam. Cum quoddam monasterium
quod vir dei construxerat occupassent musca-
rum incredibilis multitudo, ita ut omnibus gravem
molestiam generaret, ille dixit: ego
excommunico eas. Mane autem omnes mor-
tuas invenerunt. Cum a summo ponti-
fice Mediolanum missus fuisset, ut eos
cum ecclesia reconciliaret, et iam propriam
redditisset, quedam mulier sua demoni-
aca ad eum adducitur. Mox quoque pos-
tea spiritus nequam per os eius miserie
eius prorupit dicens: non me de ea eiciet
iste porrulos edens et brassicas
devorans. At vir dei ipsam ad
ecclesiam beati Syri remisit. Beatus autem Syrus
hospiti suo deferre noluit, sed eam ad
cameram remisit. Sic quasi remeabilis
se deducta est. Tunc dyabolus per os eius garru-
lus cepit dicere: non me expellet

Syrulus nec deiciet [bernardulus]. Ad quem cum vir di-
xisset: nec Syrus nec bernardus te sed dominus ihesus christus [eiecit],
mox ut ille orationem effudit, spiritus nequam
dixit: quam libenter egrederer ab hac anicu-
la, graviter enim molestatus in ea, quam libenter
egrederer, sed non possum. Quia non vult magnus
dominus. Cui sanctus: et quis est magnus? Et ille:
Ihesus nazarenus. Ad quem vir dei: vidisti ne
unquam eum? Cui ridente ille ait: vidi eum
dixit. Et ille: in gloria. Et sanctus: et tu in gloria
similiter eras? Ridente negat, ait: cum eo in
gloria. Ego ille cum Lucifero multi cecidimus.
Hec omnia voce lugubri per os vetule
audientibus cunctis loquebatur. Dixit ergo vir
dei: non vis redire in illam gloriam? Et vellet
at ille miro cachinno ait: tarde
est. Tunc orante viro dei demon de mu-
liere exivit. Sed cum vir dei inde recessisset,
demon iterum ipsam invasit. Vir autem ei post
eum currens quod acciderat indicavit.
At ille collo eius alligari cartulam
continentem hec verba iussit: In nomine domini
nostri ihesu christi precipio tibi demon ne hanc [precepit]
mulierem amodo contingere non presumas.
Quod cum factum fuisset, ad eam postmodum non est
ausus accedere. Apud aquitaniam
quedam misera mulier erat, quam quidam
demon petulans et malus vexabat;
sex annis abusus est ea et incredibili vexatio-
ne libidine. Adveniente autem illuc viro
dei demon mulieri ne ad eum accederet
vehementer minatus, quoniam ei prodesse non posset
et recedente ipso, qui amicus fuerat, ama-
tor crudelissimus fieret. Perrexit illa [sed]
secure ad virum dei accessit et que patie-
batur cum multo gemitu enarravit. Cui
ille: Tolle hunc baculum meum et in lecto [huc]
pone, et si quid agere potest, agat. Quod cum
fecisset et illa in lecto suo posuisset, adest ille [lecto]
continuo, sed nec ad consuetum opus nec ad
lectum accedere presumit, acrius ta-
men minatus quod illo recedente se

Secta a cunctis vindicavit. Quod cum illa leonardo reclusis que praesens monachum et omnes candelas in manibus accensas habere praecepit ex parte dei monachi qui a. (?) invitis quatenus demoni excommunicatio accedere ad illam deinceps accessum haberet. vir dei dixit. Sic quae illa a multis illusione penitus liberata est.

Cum in eadem provincia vir sanctus legationis fungeretur officio, dux Aquitaniae ecclesiae reconciliari modis omnibus recusabat. Cumque vir dei ad altare celebraret missam, dux excommunicatus pro foribus persistebat. Cum autem pax domini dixisset, corpus domini super patenam ponit et eo tollens igneus facie et flammantibus oculis foras egreditur et verbis terribilibus comminans ait ad ducem: Rogavimus te et sprevisti nos. Ecce ad te processit virginis filius qui est dominus ecclesiae quam persequeris. Adest judex tuus in cujus nomine omne genu flectitur. Adest judex tuus in cujus manus illa anima tua deveniet. Et numquid et ipsum sicut servos ejus contempnes? Resiste ei si vales. Statim dux totus diriguit membris omnibus dissolutus et ad pedes ejus pronus prosternitur. Quem vir dei calce pulsans surgere jubet et dei audire sententiam. Ille autem tremebundus surrexit et quicquid vir sanctus praecepit protinus adimplevit.

Cum enim regnum Germaniae pro magna quadam sedanda discordia sanctus dei intrasset, archiepiscopus Maguntinus venerabilem quendam clericum obviam ei misit. Cum autem clericus se sibi obviam a suo domino missum fuisse diceret, vir dei respondit: Alius dominus te misit. Ille autem se non nisi a suo domino missum fuisse affirmabat. Cui sanctus: Falleris, fili, falleris, major enim dominus qui misit te Christus est. Clericus intelligens ait: Putas quod monachus velim fieri? Absit a me, nec cogitavi nec ascendit in cor meum. Eodem autem itinere seculo valefaciens a viro dei habitum suscepit.

Cum quendam militem valde nobilem ad ordinem recepisset et viri dei castra aliquamdiu secutus fuisset, gravissima coepit temptatione pulsari. Cumque eum quidam frater eum tristem videret et causam tristitiae requisisset, ille respondit: Scio, inquit, scio quod numquam amplius letus ero. Quod verbum cum dictus frater ad virum dei retulisset, ille pro eo orationem fundit. Statim ille frater qui tantum tristis erat tanto ceteris apparuit jocundior et hilarior quanto prius ceteris tristior. Cumque eidem frater verbum mestitiae quod locutus fuerat amicabiliter improperaret, ille respondit et dixit: Numquam amplius letus ero, sed modo dico numquam amplius tristis ero.

Cum sanctus Malachias episcopus Hiberniae, cujus vitam plenam virtutibus ipse descripsit, ad Christum feliciter in monasterio suo migrasset, et vir dei pro eo hostiam salutarem offerret, gloriam ejus deo revelante cognovit et eodem inspirante post communionem mutavit orationem formam, et sic dicens: Deus qui beatum Malachiam sanctorum tuorum meritis coaequasti, tribue quaesumus ut qui preciose mortis ejus festa agimus, etiam vite imitemur exempla. Cumque cantor dixisset quod erraret, innuit ei: Non erro, sed novi quid dico. Deinde accedens sacra ejus vestimenta osculatus est.

Cum instante quadragesima multis scholaribus visitantibus rogaret eos ut vel illis sacris diebus a suis vanitatibus et lasciviis abstinerent, quibus illo monita non acquiescentibus, ipse eis propinari vinum decrevit dicens: Bibite potionem animarum. Qui hausto illico unanimiter reversi, et qui modico tempus denegaverant totum tempus vite sue deo obtulerunt.

Cum autem vir beatus diem mortis feliciter appropinquare videret, fratribus suis: Tria, inquit, vobis observanda relinquo, quae in stadio praesentis vitae, quantum mihi fuit possibile, me memini observasse: scandalum facere nolui et

Si aliquando dico celam ut potum.
aiunt in sensum meo quam altius cre
didi lesus delectatur michi videntur
experti. ecce karissimi humilitatis peractam nos
relinquo. cum postquam uiuus ualentem meruit
sustentati. dicit monasterio construxit mul
tos libros. condidit conpilauit et consumma
tis uite sue diebus anno etatis lxiii annos
anno domini circa mcliii. Inter filios manus
obdormiuit in domino. Sed post obitum
suum multis gloriam suam manifestauit.
Cum enim [illegible] abbati in monasterio apparuit et ut
se sequeretur admonuit. Quem cum sequeretur
dixit ei uir dei. Ecce ad montem libanum ten
amus et tu hic manebis. ego autem illuc ascen
dam. Interrogatus ab eo ad quid uellet
ascendere. quid uolo inquit ille edo
cendo. Visus est ei quod ullam hominis scientiam
dum esse tamen et ille scilicet illa est uera sancta ulla
hanc in cognicione nostra noua uenias et i
hanc ibo disparuit. Ille autem die notauit
et ante unum diem decore migrauit ille in nemo
re [illegible] et tunc in nullabi lapsus mu
sum de quo [illegible] est. De ethimologia nominis

Timotheus quasi timorem tenens. Ta
timore et chos quod est dei quasi timor
dei cui iussit ille timor monet beatus
uno sicut ait gregorius. Considerando ubi
fuit ubi erit ubi est et ubi non est. Ubi fuit
quia in peccato. ubi erit quia in iudicio. ubi est in mi
seria ubi non est in gloria. De sancto Tymotheo

Timotheus sub nerone a prefecto
urbis rome diuersis suppliciis tor
quetur et calce uiua plagis asper
gitur et ipse in his omnibus gratias agit. Duo an
geli assistentes dixerunt. Erige caput
tuum et uide. Aspiciens uidit celos
apertos et ihesum coronam gemmatam
tenentem dicentem. Hanc de manu mea
accipies. Quod quidam uir nomine apollina
ris uidens se baptizari fecit. Et ipsi per
seuerantes in confessione domini

presentes decollari circa annum domini lvii.

Symphorianus a symphonia dicitur. De ethimologia nominis
Est enim symphonicus quasi consonans uirtutum
armonia. uel symphonia dicitur quasi sympho
nas musico ca sim(?) [illegible] dicitur
autem sonantium dulce esse debet ad recto
res. leue ad commendandum. suaue ad continuandum.
lanum ad implendum. sic et symphorianus
symphonias musicas fuit. Dum [illegible] pau
scimate leuis aliis pro [illegible] consuetudine
laetus omnibus prestitit amplectitur. De sancto Sy

Symphorianus in augustudunensi. Sympho
nie ortus dum adhuc ria
adolescens esset tantam no
morum grauitate pollebat quod seniorum
uitam anticiparet. Dum igitur paganorum
festum ueneris celebraretur et ymaginem ueneris
circumferrent presentia deffert et nolens adorare
diu cedit et carceri mancipatur. Deinde eductus
de carcere ad sacrificandum cogitur. in multis
donaria promittebatur. Dixit. quod deus in
ut nomine remuneraretur. [illegible]
nunc primum [illegible] uiuas quam christus soluit summus
ex debito solutionem. Completum est
ut iudicis sententia consumpsit quo spectaret
uita subscripta mel sed pro mixtura dulcedine
male credulis mentibus uenena perimit
cupiditates diuitiarum omnia habendo uix possidet
qui dispositionibus obligantur uinculis
demonie confractibus gaudia uite in
similitudine uitrei cuius cum splendet
frangitur. Tunc iudex ira repletus
sententiam protulit ut symphorianus occi
deretur. Cum autem ad locum duceretur mater eius de
muro exclamans ait. Nate nate
memento eterne uite sursum respice
et regnantem in celis intuere. tibi enim non
tollitur sed in melius commutatur. Mox igitur
decollatus est et christiani corpus eius sub
latum honorifice sepelierunt. Ad cuius
sepulchrum tanta miracula fiebant ut
et pagani in honore maximo haberent.

Refert gregorius turonensis quod de loco ubi eius sanguis effusus est quidam christianus tres lapillos sanguine respersos sustulit et in capsa argentea tabulis ligneis cooperta locavit et in castro quodam locavit, et cum totum castrum incendium assumpsisset, demum ignis pallidam capsa semiusta et ... educta penitus est. Passus est autem circa annum domini cclxx.

De bartholomeo ethimologia nominis

Bartholomeus interpretatur filius suspendentis aquas vel filius suspendentis me. Dicitur a bar quod est filius et tholos quod est summitas et moys quod est aqua, inde bartholomeus quasi filius suspendentis aquas, id est dei qui mentes doctorum sursum elevat ut inde deorsum stillent aquas doctrinarum. Est autem nomen syrum non hebreum. Per primum ergo nomen triplex suspendium quod ipse habuit designatur. Fuit enim suspensus vel elevatus ab amore mundi, suspensus in amore celestium, suspensus totus innitens dei gratie et auxilio, ita quod non suis meritis sed in adiutorio dei tota mente sua dependebat. Per secundum nomen profunditas sapientie designatur. De profunditate sapientie eius dicit dyonisius in mistica theologia: Divinus bartholomeus ait et multam theologiam esse et minimam, et evangelium latum et magnum et rursus concisum. Ubi dyonisius ostendit bartholomeum hoc sensisse quod una consideratione possumus omnia affirmare de deo, alia consideratione magis proprie negare.

De sancto bartholomeo legenda

Bartholomeus apostolus veniens ad indiam que est in fine orbis templum intravit in quo erat idolum astaroth, et quasi unus peregrinus ibi manere cepit. In hoc idolo demon habitabat qui se curare languentes diceret, sed non sanabat, sed a lesione cessabat. Sed cum templum languentibus plenum esset et nullum ab idolo responsum posset accipere, ad aliam civitatem pergentes ubi aliud idolum nomine berith colebatur, ibi sacrificantibus interrogaverunt cur astaroth deus eorum non daret responsa. Respondit berith: Deus vester sic catenis igneis constrictus est ut nec respirare nec loqui audeat ex illa hora qua apostolus dei bartholomeus ingressus est. Dixerunt illi: Et quis est iste bartholomeus? Dixit demon: Amicus est dei omnipotentis, et ideo venit in istam provinciam ut omnes deos indie evacuet. Et illi: Dic nobis signum eius ut eum invenire possimus. Quibus demon ait: Capilli eius nigri et crispi, caro candida, oculi grandes, nares equales et directe, barba prolixa habens paucos canos, statura equalis, colobio albo clavato purpura vestitus, induitur pallio albo quod per singulos angulos gemmas habet purpureas. Viginti sex anni sunt quod nec vestes eius sordidantur nec veterascunt neque calciamenta eius. Centies flexis genibus per diem orat et centies per noctem. Angeli cum eo ambulant qui nec fatigari nec esurire permittunt. Semper eodem vultu et animo letus perseverat. Omnia previdet, omnia novit, omnium gentium linguas loquitur et intelligit. Et ecce quod modo a vobis queritur et respondetur de illo, ipse scit. Et cum quesitus fuerit a vobis, si vult ostendet se vobis, si autem non vult, non poteritis eum invenire. Rogo ergo ut cum eum inveneritis rogetis eum ne huc veniat, ne angeli qui cum eo sunt faciant mihi quod socio meo fecerunt. Cumque per duos dies sollicite querentes eum minime invenissent, quadam die quidam demoniacus exclamavit dicens: Apostole dei bartholomee, incendunt me orationes tue. Tunc apostolus: Obmutesce et exi ab eo. Et statim liberatus est. Quod audiens polemius rex illius regionis, qui habebat filiam lunaticam, misit ad apostolum rogans ut ad se veniret et filiam suam sanaret. Ad quam cum apostolus venisset et eam catenis ligatam videret, quia accedentes mordebat et laniabat, iussit eam solvi. Et cum ministri ad eam accedere non auderent, dixit: Demonem qui in ea erat iam ligatum teneo et

nos amicis eius statim solvit libe-
ravit. Tunc rex camelos auro et argen-
to et lapidibus preciosis honerari et apo-
stolum inquiri fecit, sed nullatenus in-
veniri potuit. Mane autem sequenti ap-
parens apostolus in cubiculo regi soli
dixit ei: Ut quid me quesisti cum auro et argento
et lapidibus preciosis tota die? Ista
munera illis necessaria sunt qui terre-
na requirunt. Ego nichil terrenum, nichil
carnale desidero. Tunc sanctus Bartholomeus cepit
eum instruere de modo redemptionis sue, et do-
cet ostendens inter cetera Christum vicisse
diabolum per mirabilem convenientiam, potentiam,
iusticiam, sapientiam. Congruum enim fuit ut
qui filium virginis, scilicet Adam, factum de ter-
ra dum adhuc esset virgo, vicerat, a filio vir-
ginis vinceretur. Potenter, quia ipsum vi-
cit, cum de sua dominatione eum potenter
eiecit quam diabolus per deiectionem primi hominis
usurpaverat; et sicut alicuius victor
tyranni committes suos victor po-
nit titulos, vexilla erigit et tyran-
nos in exilium. Sic Christus victor mittit
ubique nuncios, ut diaboli cultum evacu-
ent et Christi nomen seminent. Iusticia,
quia iustum est ut qui comedente homi-
ne vicerat hominem, devinceretur a non
manducante homine victus homine. Sapiens
non vincet? Sapientie autem, quia diaboli
deludit arte; ars diaboli sicut de-
lusit, ut sicut accipiter rapit avem,
ieiunantem Christum, non sic fie-
nas? non famelicus absque dubio
deceret. Si autem esurientem ipsum nepo-
tuit hominem probavit devinceret, sed
cognoscere eum non potuit. Quesivit
in nec invenit, potuit quoniam temptatum
non cessit. Cumque gloriosus fidei sacramenta
fidei predicasset, dixit regi quod si baptizari
vellet, deum suum ei vinculis ligatum
ostenderet. Sequenti igitur die mane, rege et popu-

cium. Dum pontifices idolorum
sacrificarent, cepit gravi clamare demon
ac dicere: Cessate miseri sacrificare nobis,
ne peiora patiamini quam ego, qui igneis
ab angelis Ihesu Christi, quem Iudei crucifixerunt,
religatus sum, putantes a morte de-
tineri ille. Ille autem ipsam mortem, que regina nostra
est, captivavit et ipsum nostrum principem ca-
tenatum mortis vinculis igneis vinxit.
Statimque omnes funibus traxerunt ut simu-
lachrum everterent, sed non potuerunt. Apostolus
autem demoni precepit ut inde exiret et ydolum
ipsum comminueret. Quod cum exiret, omnia i-
dola templi per se ipsum confregit. Deinde sa-
cerdote ab apostolo omnes in fide Christi confirmati
sunt. Apostolus autem primus templum deo
dedicavit et demonem in desertum abire pre-
cepit. Tunc angelus domini apparens et
templum circumvolans in quatuor angulis
signum crucis digito suo sculpsit, dicens:
Hec dicit dominus: sicut vos omnes ab infirmi-
tate vestra mundavi, ita et templum ab omni sorde
mundabit, et habitatorem eius, quem apostolus in
desertum longe abire precepit, prius vobis
ostendam, quem videntes ne timeatis.
Quale signum in lapidibus hic sculpsi,
talle vos in frontibus imprimatis. Tunc
ostendit eis ethiopem nigriorem fuligine,
facie acuta, barba prolixa, crinibus usque
ad pedes, oculis igneis sicut
ferrum ignitum scintillas emittentibus,
flammas sulphureas ex ore et oculis
spirantem, cathenis igneis vinctum
retro manibus, et dixit ei angelus: Quoniam
monitionem apostoli audisti et de templo
omnia idola confregisti, solvam te ut va-
das in locum ubi nullus homo moratur,
et ibi sis usque ad diem iudicii. Ille autem
solutus cum magno strepitu et ululatu
disparuit, angelus autem domini cunctis vi-
dentibus in celum evolavit. Tunc rex
cum uxore et filiis omnique populo baptizatus est.

sine magna difficultate nullo hominum

Logicarum et dimensionum i. de musicis et numeris [sine magna difficultate nullo hominum tradente] intellexi. Sic enim dicit: deus meus quia celeritas intelligendi et discernendi acumen donum tuum est, sed non inde sacrificabam tibi. Quia scientia sine caritate non edificat sed inflat, in errorem Manicheorum incidit qui corpus Christi phantasticum fuisse asserunt et carnis resurrectionem negant. In quo errore per annos ix dum adhuc adolescens esset permansit. Ad has autem nugas adductus est ut arborem fici plorare diceret cum ab ea ficus vel folium tolleretur. Cum autem esset annorum xix et quendam librum Ciceronis philosophicum in quo vanitas contempnenda et philosophia appetenda docebatur perlegisset, ex hoc quidem liber plurimum placuit. Sed quia nomen Ihesu Christi quod a matre imbiberat ibi non erat, dolebat. Mater autem eius pro eo plurimum flebat et ipsum ad unitatem fidei reducere satagebat. Quadam vice ut legitur in libro iii confessionum vidit se stare in quadam regula lignea tristem et cui pulcherrimus iuvenis astans causam tristitie requisivit. Cui illa dixit: perditionem filii mei Augustini deploro. Ille respondit: esto secura quia ubi es tu et ille erit. Et continuo filium suum iuxta se stare vidit. Hoc dum Augustino retulisset, ille ait: Fallis mater, nec sic dictum est, sed ubi ego, ibi tu eris. Illa dicebat: Non fili, non mihi dictum est: Ubi ille ibi tu, sed ubi tu ibi ille. Rogabat igitur sedula mater quendam importuna episcopum sicut in eodem libro confessionum Augustinus testatur ut pro suo filio intercedere dignaretur. Qui eius quodammodo importunitate devictus propheticam vocem reddidit: Vade secura, fieri enim non potest ut filius tantarum lacrimarum pereat. Cum autem post annos multos rethoricam Carthagine docuisset, clam matre Romam venit et ibi multos discipulos congregavit. Cum autem mater eius usque ad portum secuta eum fuisset ut eum aut reduceret aut secum iret, ipse eam decipiens nocte latenter recessit. Cum id illa mane cognosceret, aures dei clamoribus implebat. Mane et vespere ad ecclesiam ibat et pro filio orabat. His temporibus Mediolanenses a Simacho prefecto Romanorum petierunt sibi doctorem rethorice destinari. Postulabat tunc vir dei Ambrosius episcopus Mediolanensis. Illuc mittitur Augustinus. Mater autem eius quiescere non valens cum multa difficultate ad eum venit et ipsum nec vere Manicheum nec vere catholicum reperit. Cepit autem Augustinus Ambrosio adherere et eius predicationes frequenter audire. Erat autem valde in predicatione suspensus ne quid contra ipsam Manicheorum heresim vel pro ipsa diceret. Quadam vice cum contra illum errorem Ambrosius diu disputasset et ipsum apertis rationibus et auctoritatibus confutasset, ille error a corde Augustini penitus est expulsus. Que autem post hec sibi contigerunt in libro confessionum dicit: Cum te primum cognovi, tu assumpsisti me, radians in me vehementer, et contremui amore et horrore, et inveni me longe esse a te in regione dissimilitudinis, tamquam audirem vocem tuam de excelso: cibus sum grandium; cresce et manducabis me, nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue, sed tu mutaberis in me. Cumque ei sic [placeret salvator ipse augustino ad huc] ire per eius angustias pigritaret, immisit dominus in mentem eius ut ad Simplicianum iret, in quo lucebat divina gratia, ut ei estus suos conferret, et proferret quis esset aptus modus sic affecto ad ambulandum in via dei, in qua alius sic, alius sic ibat. Displicebat enim ei quicquid agebat in seculo pre dulcedine dei et decore domus eius quam diligebat. Simplicianus autem cepit hortari eum [et] dicere: Quam multi pueri et puelle in ecclesia deo serviunt. Tu non poteris quod isti et iste non

illi et iste in se ipsis positus et non iam delec-
tus curando mea sed scis. et non tamen pater-
re meum et experte sanabar te in-
ter horum colloquia memorato Victorino
in medio venit ubi exhilaratus Simpli-
cianus narrare qualiter id ad hoc generat
et ob suam sapientiam ad maximum
tunc enim statuam in foro meruisset. et qui il-
le sepius christianum esse dicebat. Simpli-
cianus dicebat: non credo nisi te
in ecclesia videro. ille iocando dicebat
ergo parietes faciunt homines christianos.
Tandem ecclesiam ingressus et cum
necnon occultius liber ei eius symbolus
fidei ad legendum et pronunciandum ut mo-
ris erat daretur, sursum ille in altum
ascendit et alta voce pronunciavit. tota
Roma gaudente ecclesia omnis ac
subito perstrepuit Victorinus ac
cito sonuit et cito siluit. Tunc venit ab
Africa quidam amicus Augustini nomine Pontia-
nus veniens et narravit illis vitam
magni Antonii qui nuper in Egypto
sub Constantino imperatore defunctus fuerat
recitavit. horum exemplis Augustinus vehe-
menter exarsit. itaque socium Alypium
tam vultu quam mente turbatus invasit
et fortiter exclamavit. quid patimur? quid
audivimus? surgunt indocti et celum rapiunt
et nos cum doctrinis nostris in infernum de-
mergimur. an quia precesserunt pudet sequi et non
pudet nec saltem sequi. et accurrens
in quendam ortum sub quadam ficu se proie-
cit ut meus de hoc in libro confessionum commemorat. amaris-
sime flens lamentabiles voces dabat. quamdiu
cras et cras? sinam modo, sinam paululum.
modo non habebat modum et sine paulu-
lum prodibat in longum. de hac con-
tradictione plenius commemorabitur. sic post
modum meus ille scripsit: heu mihi quam excelsus
es in excelsis et quam profundus in profundis
et nusquam recedis et vix redimus ad te. age

domine fac et excita et revoca nos. accen-
de et rape et flagra et dulcesce in expeditionibus
omnibus tamen tantum expediti ex-
pediti tantum est. sero te amavi pul-
chritudo tam antiqua et tam nova. sero te (margin: sero)
amavi. intus eras et ego foris et ibi te que-
rebam et in ista formosa que fecisti defor-
mis irruebam. mecum eras et tecum non eram.
vocasti et clamasti et rupisti surditatem
meam. coruscasti et splenduisti et fuga-
sti cecitatem meam. fragrasti et duxi spiritum
et anhelo tibi. gustavi et esurio et sitio.
tetigisti me et exarsi in pacem tuam.
Cum ergo amarissime fleret audivit
vocem dicentem sibi tolle lege. aperuit (margin: tolle lege)
quoque codicem apostoli et coniectis oc-
ulis ad primum capitulum legit: Induimini dominum (margin: Induimini)
nostrum Ihesum Christum. et statim ab eo omnes du-
bietatis tenebre diffugerunt. Interim a-
cerrimo dentium dolore torqueri
cepit ut sicut ipse ait ad credendum
opinionem Cornelii philosophi declinaret qui summum
animi bonum in sapientia summum corporis
in nullum sentiendo dolorem posuisset. tam
vehemens autem dolor ille fuit quod et loque-
lam amisit. quod ut ipse in libro Soliloquiorum refert
membranis ceris scripsit ut omnes pro eo orarent
ut dolorem illum mitigaret. ipse ergo
cum aliis genua flexit et subito se sanum sen-
sit. Tunc per litteras significavit sancto Ambro-
sio votum suum ut ei mandaret quid de libris sanctis le-
gendum esset quo aptior fieret fidei christiane.
at ipse Ysaiam prophetam mandavit quod evan-
gelii et vocationis gentium prenuncia-
tor apertior videbatur. quem non intelligens
Augustinus totum talem esse ar-
bitratus distulit ut illum relegeret cum in
scripturis sanctis magis exercitatus esset. Adve-
niente autem tempore paschali ipse Augustinus anno etatis
annorum xxx cum filio suo Adeodato puero valde
ingenioso quem Augustinus in sua adolescentia cum ad-
huc gentilis et philosophus esset genuerat et cum Alypio

amico suo minus veris et post dimittente
ambrosio sacramentum baptismatis suscepit
Tunc sicut fertur ambrosio Te deum laudamus
incipiente augustinus Te dominum confitemur respondit
et sic ipsi duo hunc hymnum alternatim
composuerunt et usque in finem decantaverunt
sicut etiam testatur honorius in libro
suo qui dicitur speculum ecclesie In antiquis etiam
libris huiusmodi titulus pretitulatur canticum
ab ambrosio et augustino compilatum Protinus
etiam in fide catholica mirabiliter confirmatus
spe autem omni quam in seculo habebat relinquens scolas
quas regebat abrenuntiavit Quantum
autem in dulcedine divini amoris profecerit
ipse in libro confessionum ostendit dicens Sagit-
(caritate) taveras tu cor nostrum caritate tua et ge-
stabamus verba tua transfixa visceribus et
exempla servorum tuorum quos de nigris
lucidos et de mortuis vivos feceras
congesta in sinum cogitationis nostre
urebant et absumebant gravem torporem
et ascendentibus a convalle plorationis
et cantantibus canticum graduum dederas
sagittas acutas et carbones vasta-
tores Nec satiabar illis diebus dul-
cedine mirabili considerare altitudinem
consilii tui super salutem generis humani
Quantum flevi in hymnis et canticis
tuis suave sonantis ecclesie tue vocibus com-
motus acriter voces ille influebant auri-
bus meis et eliquabatur veritas tua in cor me-
um et currebant lacrime et bene mihi erat cum
eis Tunc enim in ecclesia mediolanensi hoc celebrari
constitutum fuerat et clamabam clamore
alto cordis mei O in pace o in idipsum
dormiam et somnum capiam Tu es enim id-
ipsum qui non mutaris et inter [illegible]
obliviscens omnium laborum legebam to-
tum psalmum illum et ardebam quibus
[illegible] lacrimarum amaritudine et ecce adule-
scens de melle celi mellitus et de lumi-
ne tuo illuminatus et super scripturas [illegible]

[illegible] ad mor-
tis quam suave mihi subito factum est carere
suavitatibus nugarum mearum et quas
amittere metus fuerat iam dimittere
gaudium erat eiciebas enim eas
a me vera tu et summa suavitas
et eiciebas et intrabas pro eis omni
voluptate dulcior sed non carni et san-
guini omni luce clarior sed omni se-
creto interior omni honore sublimi-
or sed non sublimibus in se Post hec
assumptis nebridio et euodio et matre
ad africam remeabat Sed cum essent
apud hostiam tiberinam pia mater eius
defuncta est Post cuius mortem reversus
est augustinus ad agros proprios ubi cum hiis
qui sibi adherebant ieiuniis et orationibus
deo vacabat libros scribebat et indoc-
tos docebat Fama autem eius usque
diffundebatur et in omnibus libris suis et
actibus admirabilis habebatur Refu-
giebat autem ad aliquam civitatem accedere
que episcopo careret ne ipsum in episcopum omnes
in eodem compellerent Eodem tempore apud
ypponem erat quidam vir magne
opinionis qui augustino misit ut si ad eum
accederet et verbum ex ore suo audi-
ret seculo abrenuntiare posset Quod augustinus
cognoscens illuc concitus venit Audi-
ens valerius ypponensis episcopus famam
eius ipsum plurimum renitentem in eccle-
sia presbyterum ordinavit Sed nonnullis
quidam lacrimas suas [illegible] predi-
centibus et dicentibus quia locus presbyterii ipse (presbyterii)
maiori dignus esset quam minister
in ecclesia statim monasterium clericorum
instituit et cepit vivere secundum regulam
a sanctis apostolis constitutam de cuius mona-
sterio fere x episcopi sunt electi Et quia predictus
episcopus erat grecus et minus in latina
lingua et litteris doctus augustino potestatem
predicandi tribuit contra morem orientalis ecclesie contra

[I]le mereatur perdimitti. Unde cum multi epi-
scopi congregarent ille de hoc non curabat sed
nostro precium habebat quod ipse si vi volle-
bat. Ecce episcopus firmanus machinum
presbiterum et alios hereticos precipue re-
baptizandos donatistas et manichei-
os convincere absolvit et confutavit ce-
pit quasi vis multis formidare ne sibi
augustinus tolleret ab alia civitate in episco-
pum. Sed alii ablatus sunt multi
eum ad locum secretum transire causa
ut in eremum mitteret populum in
presbiterum quem ab episcopo cognoverit in-
esse. Ecce augustinus exponens
esse presbiterum et ipsum incepit movere
quem lui augustinus omnino recusans com-
pulsus est et coactus succubuit et
episcopus eum suscepit quod in septi-
ma fuit non debuisse in suo vivente
episcopo ordinari. Unde et scripsit postea concilii
in universali prohiberi quod postea modo
ordinaretur didiscit nec quod sibi fieri
debuit alius fieri voluit. Unde et sanc-
git ut in nostris temporibus concilia ut
omnia statuta patrum ordinandis de-
beret ab ordinatoribus intimari.
Ipse autem de se dixisse posteamodum le-
gitur. In illa etiam sermone meo diuturnum sic narravi
sicut multi qui non eram indignus pro meo
ad regnum posuit me ad apostolicae
in capite regnans esse vestimentis
et calciamentis et ornamentis aliave
media minimum ut abiecta plurimum ut
ex moderato et continenti habitu etiam
ipse . n . de se dixisse legitur. Sanctus ... de pro-
fessa veste erubesco et non audirem
in eundem cum me et vestis non possum
convenire. Precium sic convenit me castigari
ut pauperibus frui pro eo et in eo ubi sancta legunt
in hospitiis infirmos plurimum visitans
habetur. Sanctus autem illa magis lectores
et disputationes quam epulatores diligebat.

Sic contra pestem detractionis in mensa sic scrip-
tum habebat. Quisquis amat dictis absentum
rodere vitam hanc mensam vetitam noverit esse
sibi. Sed quia et alii cum de hac ausi velle familiariter
suum cepi ad detractionem lingua laxarunt
adeo diure eos redarguit ut diceret quod
desisterent aut versus ipsos delere aut
ad suam cameram recedere. [C]um autem me et quosdam
familiares ad prandium in mensam vocari et
certis curiosior quidam ingressus esset. Cum
frigida omnia reperisset reversus ad augustinum
interrogavit quis eorum prandium paraverat. Qui ait ...
mulieribus preparaverat. Cum augustinus ... nec tali epulatori
curiosus et ego nobis nescio. Et
alio cum vobis se dixisse. Aut post pius et qui ibi
de aut multo peccatur. Sermone quod militare
nolentem ad hoc novos inducere. Sed cum quod in-
cantur ad communem non vero cum primum est ne-
illi tamen se non convenit et s maledictum
c ...tis. Sic est ne multitudines calumpniam ex-
cessit et timerent alii culpam refundere.
Sanctus autem est ne forte temperantiam modo
duc. Tamquam puerulus et humilitatis sic
nec ipse in summa quod apud nos ullatenus
minima reperiuntur nullus consuetudine excusans
et de hiis coram deo humiliter se accusa-
bat. Unde ait quia prius esse in deliciis
ad pulsandum scolas ne deberet. Sed et ideo
nolebat addiscere nisi apertissime ut ista
magis urgere. Sed ideo quod fabulas per-
tinere sicut fabulas earum ad scire publi-
citer ingerebat et didonem mortua propter
morem plorabat. Sed de hiis que declaratio
penitus vel mira alia similia et postmodum lustra-
tibus dicere. Sed de eo quod in ludo priorem suum
letatus victorias exercebat. Sed ideo quia primum
de quodam arbore mala tulerat sic cum ad
hoc esset annorum xvi. Similiter fuit. In eodem
quam libro confessionum de re ipsa modicam
lectione quam alium inmemedium seruatiebat
dicens sic me deum sic ut quam adhuc medi-
tamur sic almum superius accedam

Sed dum ad quietem sanctitatis et indigen-
tie molestiam rursus eo tempore temptatum insidias
nisi laqueus concupiscentie [illegible] non transit. voluimus
et non est aliud quo misera vita quo miserie cogi-
tationis. Ecce enim sic salus mea eludi et
vilendi ad ingerere se cunctis et prodesse [illegible]
dico satio [illegible] et plerumque pre [illegible]
[margin: quod salus ... mea]
[illegible] eius mea fuerit illi dico vel nolo ebetes longe
esse a me [illegible] vobis ne aggravetis mi[hi]. Sim-
plex quod nunquam decipere nec decipi ... vobis de
longe stat a me et quis est domine [illegible] nomine
pia aliquando ex [illegible] magis [illegible]
est magnus ... est magnificus ... [illegible]
non sum quia homo ... sum. Sed ipse suspi[cio]
[illegible] dicens de ille ... non se-
[illegible] minus ... non [illegible]
non respondeo ... vel eis ... mi[hi]
[illegible] et fortasse fallor. Nemo securus
esse debet in vita ista que tota temptatio nominatur
utrumque qui fieri potuit deterior melior non fiat
ex meliori deterior. Item de audiendi concupiscentia dicit
voluptates aurium tenacius me implicaverant et
subiugaverant. Sed resolvisti et liberasti me.
Cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res
que canitur moveat penaliter me peccare
confiteor et tunc mallem non audire cantantem.
Accusat se de iniusticia de eo quod alium minus
libenter videt eius currentem et de eo quod per
agrum canem currentem venationem libenter
spectet et de eo quod domi existens curiosius
muscas aranearum retibus capientes intueri
[illegible] ... de hiis coram deo
confitetur non se remisisse quia alium [illegible] cogi-
tationibus intentum [illegible] et orationes [illegible]
accusat se de se [illegible] laudis humane
[illegible] dicens qui laudari ab ho-
minibus vult vituperante te non defendetur
ab hominibus iudicante te non eripietur [illegible]
[margin: non absolvetur]
te te laudatur homo [illegible] aliquid domini quod
dedisti ei et tamen plus gaudet se laudari
quam domini. Temptamur hiis temptationibus
cotidie sine cessatione. Cotidiana fornax

nostra est lingua humana. Ut nunquam velle
nollem angeretur in gaudium [illegible] bo-
norum suffragio oris alieni. Sed augeri
fateor non solum sed [illegible]
vel [illegible] laudibus meis cum ea
laudantur in me quibus ipse displiceo
vel vel bona minora vel levia pluris extimantur
quam extimanda sunt. Iherusalem [illegible] sanctus
nullo [illegible] confitetur in [illegible] est pu-
blice non esse [illegible] predicandum [illegible]
angelus quod [illegible] in opus [illegible] dicere
[illegible] et consortibus omnia pro [illegible] sua et deo
[illegible] multa ab
eis insidias per [illegible] aliquo
[illegible] in ira insidias parare. Sed
dei providentia [illegible] errore seductus
[illegible] non potest. [illegible] Sed
[illegible] ex hinc quod [illegible]
[illegible] exhilarat [illegible]
sis diuitis [illegible] et [illegible]
aliam [illegible] ex [illegible]
[illegible] domum vel agrum
sibi nulla [illegible] noluit [illegible]
sed hereditatis [illegible] eo quod mor-
mortis [illegible] vel [illegible] de [illegible]
[illegible] quam eam possideret
[illegible] amore vel [illegible] non
erat. Sed die ac nocte de scripturis et
rebus divinis cogitabat. [illegible] que
[illegible] studium [illegible]
[illegible] implicationum [illegible] quam liber
[illegible] ab omni molestia [illegible]
[illegible] continue meditationi
et lectioni [illegible] non [illegible] edificare
nolentes prohibebat nisi [illegible]
[illegible] laudabat quorum plurimos
illos [illegible] de [illegible] erat
et [illegible] exempla [illegible]
[illegible] meruerunt
esse [illegible] plus gratiam [illegible]
[illegible] optinet [illegible] non sic [illegible]
[illegible] me pudeat [illegible] non [illegible] mori

timeo quam locum honorum. Augustinus dum ad
ruinam angelus mirabiliter extollebatur ad
delectationem amoris de alio episcopo. Sed cum dicerent
eum ecclesiae multum necessarium fore et non adhuc
eum deus liberaret sumus? vir si alium
non modo de alio quasi episcopo mictetur quod plurimum
referret quod cum infirmitate gravi laboraret
... ad se sibi sanitate reddita ero-
ratur. Cum mulieribus conversationis actus
sum indigens ... intra domum eius in ipsius
mentis extare non voluit quod siue
nobis. Semper nulla unquam ... vel germana
nec sororem aut fratris sui filias quae deo
servierunt. Sed ne ... vitare poterat
sic dicebat. Nam quod si de sorore vel nep-
tibus nulla mali posset oriri suspicio,
tamen quia tales personae sine aliis sibi necessariis
esse non possent et ad eas etiam aliae adve-
nirent, ex illis posset infirmioribus scandalum
humanis temptationibus commoveri aut
certe malis hominum suspicionibus infamari.
Nunquam cum muliere solus loqui solebat
nisi secretum aliquid interesset. Consangui-
neis sic benefecit non ut divitias
haberent, sed ut non aut minus egerent.
Raro pro aliquibus aut litteras aut verba in-
terponere volebat, recolens cuiusdam philosophi
conversationem qui plane famae amicis non mul-
ta praestitisse. Et saepe dicebat: plerumque
potestas quae petitur premit. Cum autem id faci-
ebat sic temperabat ut honero-
sus non esset. Sed in eo ... magis
diximus ... volebat po-
tius ignotos quam amicos causas
audire, dicens quod inter illos potest libere
culpam cognoscere et unum ex
his amicum efficere ... parte sua
sententia mediante ... amicum
unus vero esset ... praedicans ... quod
proferret sententiam ... in-
... verbum domini praedicabat et illos
ab errore revocabat convictus

Aliquando ... digressionem faciebat in praedi-
catione cui sine hoc ... dicebat deum hoc ad
... salutis alicuius ordinasse sicut
in quodam Manichaeorum negotiatore
... qui in quadam praedicatione Augustini in ipsa
digressione facta de hoc errore con-
versus ... praefectus est. Eo quoque tempore quo Gothi
Romam ceperunt et idolatrae et infideles christianis
multum insultabant, propter hoc Augustinus librum de
civitate dei composuit in quo iustos in hac vita
... premi, impios autem florere ostendit. Agit de du-
plici civitate scilicet Ierusalem et Babylonia et earum
regibus, quia rex Ierusalem Christus, rex
Babylonis diabolus. Quas duas civitates ...
... duo amores ... fabricant quia
civitatem diaboli construit amor sui crescens
usque ad contemptum dei, civitatem dei amor dei
crescens usque ad contemptum sui. Iudicibus autem
... anno domini CCCCXL Wandali totam
Africam provinciam occupant vastantes
omnia nec parcentes sexui ordini vel aetati.
Postea ad Hipponem se ... civitatem praeci-
pue ... obsederunt. Sub hac
tribulatione Augustinus prae ceteris suae senectutis
amarissimam et lugubrem duxit vitam ... fu-
erunt enim ei lacrimae panes die ac nocte
cum alios interfectos alios effuga-
tos ... sacerdotibus viduatas ecclesias
cum ... dissipatas ... inter haec tamen mala
cuiusdam sapientis sententia se consolabatur
dicens non erit magnus magni putans
quod cadunt ligna et lapides et mori-
untur mortales. Convocans autem fratribus dixit eis
rogavi dominum ut aut nos a periculis his
eruat aut patientiam tribuat aut me
de hac vita suscipiat ne tot calami-
tates videre compellar. Tertium quod pe-
tiit obtinuit. Tertio obsidionis mense
febribus laborans lecto decubuit. Et in-
telligens ... dissolutionem sui corporis immi-
nere ... psalmos penitentiales ... scri-
bi fecit ... in loco contra parietem posuit ...

De miraculis [?] legebat et ubertim ac iugi-
ter lacrimas fundebat et ne intentio [?]
ter libentius et eius intentio a nullo impedi-
retur, ante x dies sui exitus nullum ad
se ingredi nisi cum medicus ingrederetur vel
cum refectio porrigeretur. Quidam autem eger ad
eum venit et ut sibi manum porrigeret
et ab infirmitate curaret ipsum instantis-
sime rogavit. Cui Augustinus respondit: Quid est fili
quod loqueris? putas quod si talia facere possem
michi ipsi non conferrem? Ille autem in visione preceptum
esse ut ad eum accederet et sanitatem reciperet.
Videns Augustinus fidem eius pro eo oravit et sanitatem
recepit. Energuminos etiam mul-
tos curavit et plura alia miracula fecit.
In libro xxii de civitate dei duo miracula de se quasi
de quodam alio refert dicens: Hipponensem quan-
dam virginem scio que cum oleo se perunxisset cui
presbyter pro illa orans lacrimas suas instilla-
verat, mox a demone liberata [?] sana-
ta. In eodem libro ait: Scio et episcopum semel
pro adolescente quem non vidit orasse illumque
eodem momento caruisse [illegible]. Nec dubium
est quin de se loquatur, sed humilitatis causa se
ipsum noluit nominare. In eodem quoque libro
dicit quod cuidam infirmo iam [illegible] deleto
et de eius morte [illegible] plurimum timeretur
[illegible] lacrimis deum exorantibus
cum ipso et Augustino orante sine incisione
aliqua sanitatem recepit integram. Demum
dissolutionem corporis appropinquare sibi memorans
[illegible] habens quod tamen
excellentiam vite sine confessione et eu-
charistia debere exire. Ad extremum [illegible]
[illegible] membris omnibus sui corporis
incolumis integro aspectu atque auditu
anno etatis sue lxxvi episcopatus sui
xl coram positis fratribus et orantibus migra-
vit ad dominum. Testamentum nullum fecit quia unde
faceret pauper Christi non habuit. Floruit circa annos do-
mini cccc. Itaque Augustinus sapientie lumen prefulgidum,
propugnaculum veritatis et fidei munimentum,
omnes ecclesie doctores tam ingenio quam scien-
tia incomparabiliter. Floruit tam exemplis vir-
tutum quam affluentia doctrinarum. Unde beatus
Remigius Ieronimum et quosdam alios doctores
commemorans sic concludit: Omnes Augustinus
ingenio et scientia vicit. Nam licet Ieronimus vi volu-
mina Origenis se legisse fatea-
tur, iste tamen tanta scripsit ut non solum diebus
ac noctibus scribere libros eius quis non
possit, sed nec legere quidem occurrat.
Volusianus etiam ad quem Augustinus epistolas scripsit
sic de eo dicit: Legi dei deest quicquid Augustinum
contingit ignorare. Ieronimus ad eum in quadam epistola
scribens Augustino ait: Duobus libellis tuis
eruditissimis et omni eloquentie splendore
fulgentibus, certe quicquid dici potuit et subli-
mi ingenio et de scripturarum haurire fon-
tibus, a te positum atque dissertum est. Sed queso
reverentiam tuam parumper patiaris me
tuum laudare ingenium. Idem Ieronimus in libro de
xii doctoribus de eo sic scribit: Augustinus episcopus
volans quasi aquila [?] montium cacumina
[illegible] sub montium radicibus non conside-
rans, [illegible] celorum spatia [?]
[illegible] claro sermone [illegible]
[illegible]. Denique [?] eum reverentia et di-
lectione Ieronimus [?] patet in epistolis
quas eidem misit, in una quarum sic dicit: Domino sancto
et beatissimo Augustino pape Ieronimus: Omni quidem tempore beati-
tudinem tuam eo quo decet honore ve-
neratus sum et habitantem in te dilexi dominum
Salvatorem. Sed nunc si fieri potest cumulo aliquid
addimus et plena complemus ut absque
tui nominis mentione ne unam quidem ho-
ram preterire patiamur. Idem in alia epistola
ad eum: Absit a me ut quicquam de libris beatitudinis
tue attingere audeam. Sufficit enim mihi mea
probare et aliena non carpere. Gregorius quoque in epistola
ad Innocentium Africe prefectum de eius libris
sic ait: Quod expositionem sancti Iob nobis transmitti
voluistis, in vestro studio congaudemus. Sed si delicio-
so cupitis pabulo saginari, beati Augustini compatriote vestri
opuscula legite

Margin notes: ubi; precepit; Ille aut[em]; Instabat; fervens; de eo

Et ad opinionem illius sit agrigentinus
beati severini non contentus. Idem quoque
in registro sic ait. Leo quod beatus augustinus nec
gloriose sublimem consensio dicens
quod a sorore mea sb' sonantes. inter-
no th. Domino nostro magnum cautela
nobis dicitur esse instructio in placere. quia absentia
na sic legitur magnificentia tua inno-
tescere augustinus admonetur tua iocunditas nob'
expiare virtute non nullis peruasit bla-
ditiarum fallaciam. Ven. moignine
spiritu vincere quem moigniae pretium
imbrias non ipse et autem sacrificium
et sacerdos esset in templum beatus inter presbiter
in tanto legitur de ista contemplatio sic de eo
dicit. sanctus augustinus et episcopus ac ingeniosissi-
mus eloquio scelesti homini premus.
in earum suas laboribus corpus incondi-
anus disputationibus clarus et omnibus siuat
ratione compositus. In questionibus solvendis
acutus. In convincendis hereticis expe-
ditus. In expositione nostre fidei catholice. in ex-
planandis scripturis canonicis cautus. beatus
quoque de eo scripsit augustinus. Ipse est vallidus
sinus malleus hereticorum post hec autem
barbarorum gens terram illam occupasset
et sancta loca prophanasset. fideles corpus
sancti augustini ceperunt et ipsum in sardiniam
transtulerunt. Transactis autem ab eius obitu
annis. ccxxx. circa annum domini. dcxviii. liut-
prandus devotus longobardorum rex audiens
sardiniam a saracenis vasttari populatam [margin: depopulatam]
transtulit nuntios sollemniter ut doctoris sancti reli-
quias perquirerent et ad magnum pretium [margin: deferrent]
datum corpus sancti augustini transtulerunt ipsum
usque iannam detulerunt. Quod devo-
tus rex audiens usque ad predictam civitatem
cum magno gaudio eidem obviavit
et revenienter excepit. Sed cum mane eum
vellent reducere nullo modo de loco illo
movere potuerunt. donec rex vovit et promisit
quod si se inde deduci permitteret idem

In eadem civitate in suo nomine ecclesiam fabri-
caret. Sicque votum suum fecit. Statim sine
omni difficultate inde deducitur. Et rex quod
voverat implevit. In ipsa idem in honore sancti
augustini construxit. Idem miraculum die
sequenti in quadam villa contigit que dicitur celdoneum.
quod dicitur causelle contigit et eodem modo ibi idem in
honore sancti augustini ecclesiam fabricavit. Quem
scilicet villam in perpetuum omnibus suis appendicis
concessit servientibus ecclesie sancti augustini ipse
tunc possidendam. Quia visum est regi videre quod
complacet ut in suo nomine eum fieri ibi
mandat et tantis numeris in anno quod desidera-
vit filocum eligeret in omni loco ubi cum
corpore devote hospitalitatis in honore
ipsius ecclesiam construxit. sicque illud magnum
gaudium papia deducitur et in ecclesia sancti petri
quod celum aureum dicitur honorifice collo-
catur. Quidam molendinarius amator beati
augustini crus habebat cum dolore que vocatur
ignis sacer. dicitur flegma salsum inruba
patientem beati augustini devote in suo adiutorio
invocabat. Cui per visum sanctus augustinus apparuit
et crus manu palpans sanitati recreatum
restituit. Illa quod excitatus se liberatum
invenit deo et beato augustino gratias retulit.
Quidam puer cum morbo lapidis graviter
torqueretur filio mediorum iudicio debet mar-
tirium mortis sed pro eius iterans beati augustini
devote in suum filium auxilium invocavit. Sta-
timque sine ordine quin lapidem emiserit
eiusdem sanitatem recepit
in monasterio quod etiam dicitur elemosinarium [margin: elia]
quod in vigilia sancti augustini raptus in spiritu vidit
nubem splendidam celitus elapsam et sanctum augustinum
augustinum sedentem pontificalibus insignitum
cuius oculi quasi duo solis radii totam illam
ecclesiam illuminabant et in odor mirus
exalabat. Sanctus quoque bernardus dum quadam
nocte in matutinis esset aliquantulum
obdormisset et de quodam tractatu augustini
lectiones legerentur vidit quendam pulcherrimum

veniens sed timuit de cuius ore tantus
inundavit eloquium imperitus existens
quia tamen illam eatenus inde repellere quod augustinus
esse non dubitavit qui fonte doctrine
totam ecclesiam irrigavit. Quidam vir sanctum augustinum
valde diligens monacho custodi corporis
sancti augustini pecuniam magnam dedit ut
sibi sancti augustini digitum daret. Sed ille accepta
pecunia digitum cuiusdam mortui serico
involutum sibi dedit simulans esse di-
gitum sancti augustini. Quem ille reverenter accipiens
sepe devotissime adorabat et ori oculisque
apponens sepe pectori astringebat. Deus autem
fidem eius intuens digitum illo pretioso
digitum sancti augustini tam mirabiliter quam
misericorditer. Sed dedit. Cumque reparavisset et innumerabilia
miracula fierent fama usque papiam delata
est. Sed cum predictus monachus assereret quod alterius mor-
tui digitus esset sepulchrum aperitur et
unus de eius digitis invenitur deesse. Abbas
allatum cognita rei veritate monachum ab officio de-
posuit et durissime afflixit. Apud burgundiam
in monasterio quod dicitur fontanetum erat quidam
monachus hugo nomine augustino valde devotus
qui in eius scriptis nimio desiderio pascebatur
augustinum crebro suppliciter rogaverat
ut ipsum ex hac luce migrare non sineret
nisi in die sue sacratissime sollempnitatis.
Ante igitur xv die festi eius tanta cepit
durius febribus estuare ut in vigilia ipsius
humi tanquam moriens poneretur. Et ecce
plures decori ac fulgentes persone albis
amicti ecclesiam dicti monasterii processionaliter
intrabant quos sequebatur quidam venerandus
pontificalibus insignitus. Cumque quidam monachus
in ecclesia existens hec videns obstupuisset
quinam essent et quo pergerent inquisivit.
Cui unus eorum dixit quod sanctus augustinus esset
cum suis canonicis qui ad devotum suum
morientem pergeret ut eius animam ad
regnum glorie deportaret. Post hec illa
reverenda processio ad infirmariam ingrediens.

ubi cum aliquamdiu moram fecissent sancta illa
anima a carne soluta est quam dulcis amicus
ab hostium insidiis securam reddidit
et in celi gaudio introduxit. Legitur quoque
dum adhuc augustinus viveret in lectione quadam
dum legeret ante se transire conspicatus de-
monem librum humeris baiulantem quem ab
eo protinus adiuravit ut quid in scripto illo contineretur
sibi panderet. Qui ait: peccata hominum sunt ibi
scripta que colligo et repono. Mox
ei precepit ut si aliquod suorum peccatorum
inscriptum teneret sibi relegendum continuo
manifestaret. Qui statim illo loco nichil augustini
inscriptum reperit nisi quod quadam vice
completorium ex oblivione dimiserat.
Pater ergo precepit ut sibi prestolaretur
ad ecclesiam est ingressus et completorium
devote dixit. Absolutas omnes
completas preces reversus est et dixit ei ut
predictum locum sibi ostenderet. Cum relegendo
cum diu ante vertens revolveret tandem locum
vacuum repperit. Iratus dixit: Turpiter me
decepisti; penitet me quod librum meum
ostendi quia per virtutem orationum tuarum il-
lud peccatum delevisti. Et hec dicens confusus evanuit.
Sed quedam mulier acerbis iniuriis a malivolis
iniuriata perpessa illa ad beatum augustinum acces-
sit ut eius consilium imploraret. Quam
cum ipse studentem invenisset nihil
reverenter salutavit. Ille ad eam nec re-
spexit nec quicquam sibi respondit. Cogitans illa
quod forte ob nimiam sanctitatem ista faciem mu-
lieris nollet intueri proprius accessit
et negotium diligenter exposuit. Sed ille
nec ad eam conversus est nec verbum aliquod
sibi dedit. Die autem dum augustinus missam cele-
braret et dicta mulier interesset post ele-
vationem corporis rapta in spiritu vidit
se portari ante tribunal sanctissime trini-
tatis ubi vidit augustinum inclinato capite
de trinitatis gloria acutissime et sublimissime
disputantem. Et facta est vox ad eam dicens.

io illa cum in [illegible]
magna [illegible]
alta autem [illegible]

Tunc ille ad aug. venit. Sic ille de divi-
na gratia acerrime disputabat. Et ideo q̄
fr̄is remig⁹ nō adhuc s; ad omni
tenebras qrer cum deuitet in venere
consilium salubre repl. q' cum sensis-
set aug' legere audiuit et consiliu
salubre donauit. Effectum quoque dum
quidam in spiritu raptus sanctos in
gloria conspexisset et beatum aug' non vidisset
quendam de sanctis ubi esset aug' percuncta-
tus est. Cui ille: Aug' residet in excelsis
ubi disputat de gloria excellentissime tri-
nitatis. Cum quidam papienses a mar-
chione malaspine in castro detinerentur
ab eis omnis potus est interdictus ut dein-
de possent ab eis magnam pecuniam ex-
torquere. Cumque plurimi iam spiritum exhalarent
quidam suam urinam bibebant.
At quidam iuvenis inter eos qui beatum
aug' maximam devotionem habebat ipsum
in suum adiutorium invocavit. Tunc
circa noctis medium sanctus aug' predicto ado-
lescenti apparuit et qui in manu eius dextram
eam apprehendens usque ad fluvium
gravelonem ipsum deduxit ibique cum folio
vitis madefacto sic eius linguam
refrigeravit ut qui urinam bibere
cupiebat deinde nectar non curaret. Presbiter
quidam cum beatum aug' in magna
devotione haberet cum per annos graviter
infirmitatem incurrisset ita ut de lecto
surgere non valeret, adveniente solemni-
tate sancti aug' cum iam in eius vigi-
lia ad vesperas pulsaretur, ad invocandum
sanctum aug' totum devote se convertit. Et
in albis aug' apparens eidem sacerdoti ipsum
nomine dixit: Ecce assum totiens invoca-
tus. Surge cito et celebra mihi officium vesper-
tinum. Qui sanus consurgens cunctis stu-
pentibus ecclesiam intravit et officium devo-
te peregit. Cum quidam pastor ulcus teterrimum
inter scapulas ortum esset adeo mor-

bus involutus ut iam totus esset viribus
destitutus, quem ad sanctum aug' patres eius [illegible]
eius aug' inuisum apparuit et sit loco
sinistro manum apponens perfecte eum
sanavit. Idem annos inter precedente tem-
pore oculorum lumine est privatus cum sanctum aug'
sedulo invocaret quadam die circa meridiem eidem
apparuit et oculos suis manibus tergens
pristinam sanitatem restituit circa an-
nos domini mcc. Quidam viri germanie in sic-
nu nuo plus quam xl egritudine et gra-
[illegible] ad limina apostolorum [illegible]
[illegible] scamnis [illegible] autem se ue-
hentes alii cum baculis se sustentantes
alii portantes alii post alios se trahen-
tes alii contractas manus et pedes habentes
peregrinatione montes transeuntes ad lo-
cum qui dicitur carbonaria venerunt. Sed cum pene
ad locum qui causa dicitur ad ne[illegible] cum
tribus milibus a papia distat sanctus aug'
pontificalibus indutus de quadam ecclesia
honore sanctorum cosme et damiani constru-
cta exiens eisdem apparuit eos que salutans
quo tenderent requisivit cumque omnia
dixissent ad ecclesiam sancte papiam et de cenobio
sancti petri quod dicitur celum aureum interrogare
et nullam habentes quod optabant cum
eum de nomine suo interrogassent ait:
Ego sum aug' quondam civitatis hipponen-
sis episcopus statim ab oculis eorum evanuit.
Illi autem papiam pergentes cum ad dictum mo-
nasterium pervenissent et ubi corpus beati aug'
requiesceret audissent ceperunt omnes voces
levare ac unanimiter conclamare sancte
aug' adiuva nos. Ad quorum clamores
cives monachi exierunt ad tam grande
spectaculum confluebant et ecce ex mirorum
distensione sanguis nimius cepit
effluere ita ut ab introitu cenobii usque
ad tumulum sancti aug' tota terra sangui-
ne videretur respersa. Cum autem ad sepulchrum
sancti aug' venissent omnes sanitati integre
restituti

Ac si nulla in eorum corporibus lesio
extitisset. Sepe etiam et nunc fama sancti augustini
celebres esse. et multitudo languentium
ad eius auxilium advenire. quod omnes
sanitatis beneficia reportantes sive sua
sua pignora relinquebant. factum est
et ut tanta pro donorum pignorum sive
cancellis ut in totum oratorium sancti augustini
et porticus plena esset. ita ut eundi et re
deundi impedimentum non modicum genera
ret quasi [illegible] monachi compulsi ea inde
removeri fecerunt. Notandum quod tria sunt que communiter
a mundanis hominibus appetuntur scilicet delicie et
divitie et honores. vir iste sanctus tante per
fectionis extitit ut ipse divitias contempserit
et honores respuerit. voluptates abhor
ruit. divitias contempsit ipse testatur in libro
soliloquiorum. Ratio enim interrogat eum dicens
divitias nullas cupis. Respondet augustinus
hoc quidem nec non primum. Cum enim
xxx annos agam xiiii fere sunt anni
ex quo ista cupere desivi. nec aliud in his
preter necessarium victum cogitavi. persua
sit michi ciceronis liber unus facile penitus sic ut il
lo modo appetende esse divitias. quod ho
nores respuit eodem libro testatur. Ratio
enim interrogat dicens. quid honores?
Et respondit augustinus. fateor eos modo ac pe
ne his diebus cupere desivi. voluptates
quoque et delicias contempsit. sic et quantum ad
cubitum et quantum ad gustum. et quantum ad primum
interrogat eum dicens eodem libro. quid
uxor. nonne delectat interdum pulchra pudica mo
rigerata dives. presertim si constet nichil tibi
ex ea molestie esse passurum?
Et respondit augustinus. quantumlibet velis eam depin
gere atque cumulare bonis omnibus nichil
mihi tam fugiendum quam cubitum esse decrevi.
Sed Ratio. Non ego nunc quero quid decreveris. sed
utrum adhuc allicitis. Et respondit augustinus. penitus
nihil. nichil tale quero. nichil desidero. Sed cum honore
horrore et aspernatione talia recordor. Quantum

[illegible] quid sibi interrogat eum ratio dicens. quid
de cibis? Et respondit augustinus. Sumptum de cibo sum
de balneis ceterisque corporis voluptati
bus. michi ne interroges. tantum ab eis peto quantum
valetudinis opem possit conferri. De decol

De collatio sancti iohis baptiste la
tum. de causis institutum fuisse
dicitur. sicut in libro mitralis of
ficio invenitur. Primo propter eius decol
lationem. Secundo propter ossium combustionem
ipsius et collectionem. Tertio propter capitis eius
inventionem. Quarto propter digiti ipsius
translationem et ecclesie dedicationem. et ideo
hoc festum istud a quibusdam diversi
mode nominatur. scilicet decollatio. collectio. in
ventio et dedicatio. Primo igitur cele
bratur hoc festum propter ipsius decollationem
que quidem hoc modo facta est. Sicut enim
in hystoria scolastica legitur. Herodes antipas
filius magni herodis romam proficiscens
et per fratrem suum philippum transiens fedus
contraxit cum herodiade uxore philippi et filia aristoboli
sororis herodis agrippe sicut iosephus refert
quam (?) in reditu suo uxorem
repudiaret et ipsam in coniugem
duceret. quod uxorem suam scilicet filiam
arethe regis damasci nouerat illi
nihil latuit. et ideo non expectato viri
reditu hec ad patriam quantum cicius
festinavit. rediens autem herodes herodiadem
philippo abstulit. et arethum regem
et herodem agrippam et philippum in suam
inimicitiam concitavit. Iohannes autem ade
dem hec arguebat quia secundum legem quam re
ceperat fratris sui uxorem in ipso vivente
te ipsis non licebat habere. videns
herodes quod iohannes eum tam dure (?)
hec redarguerit et quia ob predicationem
et baptismum secundum iosephum magnam
populum congregavit ipsum incarcere
vinculavit volens placere amicis
et uxori. secundum vero iohannem dispendium

pertimescens ipsum tamen occidere nolebant sed
populum timentes desiderantes autem Herodias
et Herodes per occasionem aliquam invenire
ut Johannem occiderent prout creditur inter se se-
creto condixerunt ut Herodes natalis sui die
coram principibus Galilee et tribunis quos propter hoc
celebrari fecit puelle saltanti filie Herodi-
adis quecumque peteret se daturum iuramento
firmaret et ipsa caput Johannis peteret. Ille autem
quasi iuramenti factum eum oporteret contrista-
batur. Sed dicitur [illegible] se contristatum
simulavit. Quod in hac versutia et simulatione
[illegible] in hystoria scolastica vel sic dicitur
credibile est quod Herodes cum uxore de nece Jo-
hannis occasione querendi prius secreto
tractaverit. Item Jeronimus in glosa. Jo. forte iu-
ravit ut occasionem inveniret occidendi.
Si illa patris aut matris interitum
postulasset Herodes utique non consensisset.
Ordinato igitur convivio puella adest
coram omnibus saltans placet cunctis se
cundum quod petierat dari rex iurat. At matre
premonita caput Jo. expostulat. Sed si-
mul Herodes propter iusiurandum se contristatum
assimulavit eo quod in dicto iuravit
[illegible] iniuste quod facere oportuerit. Sed tamen
[illegible] preferebat iustitie [illegible]
[illegible] extrusas [illegible] iuramento
ut [illegible] preveniens nuptias filie g
[illegible] caput Jo. patris et puel-
le datur et a puella matri adultere presentatur.
Aug. hoc autem [illegible] narrat
in sermone quodam de festo decollationis
Jo. [illegible] tale exemplum sicut quidam
homo innocens et fidelis [illegible] audivit quod
narro. [illegible] negavit quod ei
[illegible] ille deleberet [illegible]
provocavit eum ad iusiurandum ille autem
iuravit et iste perdidit. Dicebat igitur
ipsa nocte se ad iudicem raptum fuisse et
ab eo interrogatum fuisse hiis verbis
quare provocasti hominem ad iuramentum quem

sciebas falsum esse iuraturum. Dixit ille ne-
gavit rem meam et iudex: Melius e-
rat ut rem tuam perderes quam ut animam eius falsa
iuratione perimeres. Prostratus que graviter
cedi iussus est ut in dorso evigilans
plagarum vestigia appareret. Sed indul-
tum est ei. Postquam evidentius est. Hec Aug. Iste
autem dies Jo. decollationis non est. Sed quo die cap-
[illegible] anno precedente passionem Christi oportuit
ergo ut per decollationem minueretur et cresceret Christus
[illegible] exclamans Jo. Christus dicit Jo. [illegible]
Virum magnum [illegible]
[illegible] speculum pu-
dicicie titulus [illegible] civitatis prime via
priorum lectura fidei disciplinario maior
homine per angelum evangelizatus sanctorum
apostolorum vox silentium prophetarum lucerna mun-
di patris sol [illegible] medius carnis
[illegible] incestuose [illegible] adultere
ad dona saltantis. Herodes et impunitus
non abiit. Sed exilio dampnatus fuit.
Nam sicut legitur in hystoria scolastica. [illegible] Herodes
scilicet Agrippa cum esset vir strenuus. Sed pauper
pre nimia paupertate desperans [illegible] tur-
rim intravit ut ibidem se fame consumens mo-
reretur. Quod cum Herodias soror sua audivisset
viro suo scilicet Herodi tetrarche sup-
plicavit ut eum in melius reduceret. Quod cum fe-
cisset et aliquamdiu simul essent improperavit Herodes
tetrarcha inebriatus Herodi Agrippe
beneficia que sibi contulerat [illegible] Quod ille
vehementer doluit et Romam proficiscens in tan-
tam Gaii Cesaris gratiam est receptus ut ei
duas tetrarchias scilicet Lysanie et Abiline
tribueret et regem in Judeam imposito
diademate destinaret. Videns Herodias
quod frater eius nomen regis haberet viro suo
molestis precibus insistebat ut Romam
pergeret et sibi nomen regium [illegible] Ille vero
cum esset dives [illegible] acquiescere nole-
bat magis diligens otium quam honorem
laboriosum. Tandem victus uxoris [illegible]

Precibus uxoris contra ipsum perrexit. Quod Agrippa intelligens Caesari litteris destinavit quod Herodes cum rege Parthorum amicitias firmaverat et cum eo imperio nostro volebat rebellare et in magnitudinem huius rei signum significavit eum in armamentariis suis habere arma quae sufficerent LXX milibus armatorum. Lecta ergo epistola Gaius quasi aliunde incipiens Herodem de statu suo interrogavit et inter cetera, utrum multa copia armorum esset in urbibus, quod ipse audierat requisivit, quod ille minime negavit. Tunc Gaius verum esse credens quod Herodes Agrippa dixerat, ipsum in exilium relegavit. Uxorem autem eius quia erat soror Herodis Agrippae quem valde diligebat permisit ut ad patriam suam rediret. Ipsa autem cum viro suo noluit in exilium comitari dicens quod illum cum quo conversata fuerat in prosperis non delinqueret in adversis. Lugdunum ergo deportati sunt et ibidem misera morte vitam finierunt. Haec in hystoria scholastica. Secundo ossium eius concremationem et collectionem quae ipsa die facta creditur [illegible] fuisse concremata et ab infidelibus ex parte collecta. Unde quasi secundum martyrium in suis ossibus passus est et ideo eadem tamquam secundum eius martyrium celebratur. Sic legitur in XII libro hystoriae ecclesiasticae. Cum enim discipuli Johannis corpus eius apud Sebasten urbem Palaestinae inter Heliseum et Abdiam sepelissent et ad eius tumulum miracula fierent, gentiles iubente Juliano apostata in eius ossa desaeviunt et ut miracula non cessarent, postea collecta igne cremaverunt et in pulverem redegerunt et per agros ventilaverunt. Sic dicitur in hystoria scholastica. Beda vero dicit in chronica quod ipsa ossa collecta latius dispersa sunt et sic secundum martyrium quodammodo passus est [illegible] ossa non undique collecta cremata sunt. Dum ea ad concremandum colligerent, ut in hystoria scholastica. Monachi autem de Jerusalem venientes latenter colligentibus se immiscuerunt et magnam eorum partem tulerunt.

Ipsi quorum ossa ad Philippum Hierosolymitanum episcopum attulerunt, qui ea postmodum Athanasio Alexandrino episcopo misit. Postmodum vero Theophilus eiusdem urbis episcopus ea in templo Serapis a sordibus purgato reposuit et in honore beati Johannis basilicam consecravit. Haec in hystoria scholastica. [illegible] de nocte colitur, sic Alexander III et Innocentius IV [illegible] Januensium pluribus [illegible]. Tertio celebratur quia Herodes caput eius amputari fecit [illegible] pertinent. Sic in hystoria [illegible] cum ei ossa [illegible] quae [illegible] dicitur in hystoria scholastica Juliani qui est post conversionem [illegible] Juliani apostatae crudelitatem et mortem in hystoria ecclesiastica. Constantius enim filius magni Constantini eodem patre duos habuit filios, Gallum et Julianum; mortuo Constantino Constantius eius filius Gallum Caesarem fecit, quem tamen postmodum interfecit. Ac Julianus [illegible] monachus effectus est, coepit per magos consulere si posset ad hoc adipisci [illegible]. Postea Constantius Julianum Caesarem fecit et ad Gallias misit, ubi victorias multas exercuit. Corona ei laureata inter duas columnas dependens rupto fune [illegible] cecidit [illegible] coronavit [illegible]. Ex [illegible] signum esset [illegible] apud [illegible] coronam quae coronaret [illegible]. Julianus [illegible] et sic ab eis imperator factus est. Tunc signum [illegible] quod Julianus [illegible] templa idolorum aperiens ab eis sacrificans se paganorum pontificem nominabat et signum crucis ubique destruebat. Quadam vice [illegible] cum eis [illegible] et cum [illegible] signaculum transformare nolens

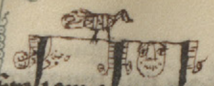
autem civibus qui placere moribus contem-
tus nolunt ut vult. quasi velut ri-
tu desinunt ac de cura sua eunuchos
tonsores et cocos fugavit eunuchos quia
uxor eius obierat prius. alia non duxit
cocos quia cibis simplicioribus utebatur tonsores
quia unus multis sufficiat. multos etiam
tos libros dictavit. liberis omnes ante se
principes lacerat ut greci cocos atque ton-
sores extollet opus phi non in impera-
tos egit. unde acclamationes atque laudare
ut plurimi. in uniquitoris fuit. de aliis utilius
facit sacrificiis. victimis, ferendo immo-
lat. signum eius corona circumdata
eius consumitur. quasi unum intuentes tumi
uti et insperantes eius futurum ubi
tatem victoriam et stabilitatem. Cum iulianus
gloriatus esset hec esse signum extra ruinas
dominatus eo licendi. vel idem eius
dilatandi dum in constantinopoli for-
tune iulianus sacrificaret maris episcopus
calcedonie eum persequitur luminibus
sed ad ipsum accedens quem sui deo ipsum
et apostatam appellavit. Cum iulianus
autem galileus in fortune te curat. Et
ille deo his gratias ago deo meo qui ideo lumine
me privavit ne te viderem pie. Tunc iudice
iulianus eum mutuo aliud videns abcessit.
Apud antiochiam vasa sacra et pal-
lia ostingens et iuxta parietes sic easdem
et ignominiam addidit. mox quia illoc
illa adeo est putridus. vermes sancti
tes et omnes comedunt atque in consilio
quoniam venit liberum non potuit. Julianus
quibus preces de ad preceptum imperatoris eam
vasa abstulit. sic ea mingens ait
Ecce in quibus vasis marie filio mi-
nistrant. Et repente os eius in sinum est et mutatur
egressionis organum est factum. Cum
apostata iulianus fortune templum
lavit et iuxta templi atque. ut moderi
tes. Ingredientes aspergunt valenti-
nianus aspersionis contactu vidit iulianum
de et indignatus pugno percussit minister
dixit se maculatum potius quam purgatum. et in-
perator videns eum nequaquam redigit
ad hereticum deumiram ac ut tum inestimabile
de nimio potius modo imperium solum sedi
non est. Xenios iulianus templum iudeis iste
reparavit ipsis induit sumptum. lagisse uni
unis diuinitati maxima cum cuius copiam non est
ubi vero venient maximum vendens totam disp
sit deum terre motu maximi eius effectus per
modum ignis a fundamentis egrediens plu-
rimos consumpsit. Alia nocte signum
crucis in celo apparuit et iudeorum vestes
nigro colore crucis signaculo est implet.
quod ad preces vadens resistere nemini; neque
obsidere rex sine precepto obaudiat. sed ab
eo discedere ille autem ullatenus acquiescit pu-
tabat. n. sicut pictagorem platonis quoque sen-
tentiam ex mutatione corporum alexandri animam
possidere aut esse potius in alio corpore alius
alexandri. Sed iacet in repente discurrens
eius latus est infixum. Et ullius eiusmodi
vite suscepit. quod a quo vulneratus adeimus
ignoratur. Sed alii quidam invisibili hom
ab ille ferit. alii unum pastorem firma
dicunt. alii vulnere fame et timore fugatur.
Sed sive ho sive angelus fuit sub laxare
dimis vulneribus invictus. Salutis eius
simulans dicat eum ad morte fuisse
percussum hic in historia ecclesiastica. Cap. Tertio
ipse imperatoris in negocium. Clamat die nocte
eius corpus repertum est. Die in domini in xi. kl. eius
sancte historia ecclesiastica cap. xv. in castello arabie domini
machonca fuit victus et rapuit iulianus
ob dilicias eius corpus eius. xv. in terram fecit
deferri et in terra hodie historia tamen in cave se
fertur et iurandum ne hinc tetigerit sic
corpus cum sepulchre funsit. qui illo unum
enim principis nichil iniuste sic incepit.
eum. dominus. anno xv. capud suum a nobis ut
dicit enim fore. hermannus reuelauit quod ad

sci io.

In palacium quod herodis fuit purpuratis caput ipsius inuentum sacris ciliciis inuolutum uestibus uo ex tunc quibus desertio fuge obuolutum. quidam vero predicto capite ad propria remeantes quendam eum senem mens signi presumptionem fugiens comitem se eis exhibuit. Sed dum proprium sermonem dictum contento capite fortiter admonitus nocte a sancto iohanne ipsos fugiens euasisse sententiam velle contra capite et ingressus itaque quendam iuxta medium specu sancti capud veneratus prosperitatem non modicam asse- quitur et moriens cuidam illius sorori sue reuelauit. Et sic eundem modum semper iure successores post multum uero tempus sancto marcello monacho in eodem specu degentibus iohannes capud suum hoc modo reuelauit. Videbatur ei quod multe turbe psallentes incederent ac dicerent ecce sanctus iohannes baptista venit. Deinde vidit ipsum iohannem bea- tum cum ad dextris alius a sinistris conduce- bant omnes qui ad eum accedentes ab eo benediceban- tur. Ad quem cum marcellus accessisset eleuans eum et per mentum apprehendens dedit ei osculum pacis. Cui marcellus interrogauit eum dicens. domine mi unde ad nos uenisti. Et ille de sebaste. cui cum excitatus fuisset de hac uisione plurimum miratus est. quadam alia nocte dum dormiret quidam ad eum ueniens excitauit et ecce deuenien- tibus finibus videt stellam fulgentem quedam fulgentem in hostio celle residentem. Qui surgens contrectare uellet stella ad aliam partem se transtulit. Ille autem cepit abire post eam quousque stella stetit in loco ubi erat capud iohannis. Ille uero fodiens reperit urnam et intra sanctum thesaurum. Ceterum quidam non credens manum ad predictam urnam mittens sed statim manus eius exaruit et pro ea- dem hesitatione orantibus autem socijs manum extende- ret sed ingla... remansit. Aspiciens autem eius- dem iohannis. dominus etiam capud meum deuenit in eam deponens ·

predictam contingens. et sanitatem recepit manus. qui eam sanauit integram recepit. Hic autem marcellus manifestauit eius dubium episcopo indicauit et ab eo elevatum est. Ex quo cepit ueneratio ut decollationis festum sancti io. celebraretur ipsa die uero in- uentionis. ut dicitur in hystoria scolastica. quo capud eius in emissam fuit eleuatum et translatum. Preterea sic dicitur in hystoria scolastica. Capud consules imperator transmisit. cum corpus in herchi- olo positum et constantinopoli translatum ... que cultum dedicauit. ceterum uehiculum ... consultorium ... portat. quamque lo- nes similiter urgeret. ... ipsum inde deponere non ualeret. Sed ... predicta ... sius ipsum ... duxit et nellis ... quendam monacham virginem custodie capitis deputatam repperisset. Item rogauit eam ut sibi aufferre dimicteret sanctam capud. Illa autem consensit credens quod sic expu- lemus. sed nunc nos permicteret sanctam eam. Si autem deuotio in ipsi prompta post sua capud amplectens constantinopolim transtulit. Tunc et cetera pulcherrimum ecclesie e dificauit. Vt in hystoria scolastica. Tamen ad gallias apud pictauiam regionem propria potuit modum est translatum. Ubi et ... mortuum suscitauit. Et sic punitus est herodes qui io. decollauit et iulianus apostata qui eius ossa combussit. Sic et herodias punita est quod puelle ut capud peteret suggessit et ipsa puella que hoc petijt. Tamen quidam dicunt quod herodias in exilium dampnata non est nec ibi defuncta. Sed dum capud iohannis in manibus teneret et eidem gaudens plu- rimum exultaret diuino uoluntate capud ipsum in eius faciem insufflauit et illa pereuntes expirauit. hoc quod uulgariter dicitur. Sed quod legitur autem est ut in exilium cum herode misera consumpta fuit sed tradunt contrarium et sic tenendum. Vt filia ...

eius caput super glaciem deambularet
sub ea glacies resoluta est et ipsa mergens
continuo prefocata est. Inuenitur in cronicis
quod terra ipsam uiuam deglutiuit
quod potest intelligi sicut de egiptiis dicitur de mari
rubro proferens dicit: deuorauit eos
terra. Quarto ipse digiti ipsius translatio
et ecclesie dedicatio; digitus namque sancti quo
dominum ostenderat, ut fertur, comburi non potuit.
[illegible] apud [illegible] monachus ipse digitus repertus
est quem postmodum ut legitur in hystoriis scolasticis
sancta tecla in alpes attulit et in ecclesia
sancti maximini collocauit, sicut testatur
magister iohannes beleth dicens quod predicta sancta
tecla ipsum digitum quem obtinuit ultra
de ultra marinis partibus in normanniam
attulit et ibi in honorem sancti iohannis ecclesiam
fabricauit quam ecclesiam ut idem dicit
dicitur hac die dedicatam fuisse asserit.
Vnde dominus papa statuit ut hic
dies per totum mundum celebris haberetur. Apud
mauriennam ciuitatem gallie iuxta alpes
[illegible] matrona quedam iohannis baptiste
ualde deuota deum instantia exorabat
ut sibi de reliquiis iohannis aliquid
donaret. Sed cum se frustra orare uideret
[illegible] confidens se indu-
[illegible] se astrinxit quod nunquam
comederet donec quod peteret acciperet.
Cumque aliquibus diebus ieiunasset, pol-
licem super altare mire candoris uidit
et dominum [illegible] suscepit et ecce tres episcopi
accurrentes uolentes ambo de illo pol-
lice partem habere tres guttas
sanguinis stillare in linteo supposito
stupuerunt et singulas singuli se ...
uisse letati sunt. Theodolinda regina
longobardorum modoetie iuxta medio-
lanum nobilem ecclesiam in honorem
sancti iohannis construxit et dotauit, per eum
cum ut testatur paulus in hystoria longobardorum
continetur. Quam constans imperator uolens

Italiam a longobardis eripere a quodam
sancto uiro qui spiritum prophetie habuit de euen-
tu belli quesiuit qui nocte orationi uacans
mane sic ait: regina iohanni ecclesiam con-
struxit et ipse pro longobardis con-
tinue intercedit et ideo frangi non possunt
tempus tamen quo locus ille despiciet
[illegible] quod postea tempore grimoaldi fuit im-
pletum. Vir quidam magne nobilitatis ut
ait [illegible] in dyalogo nomine sanctulus
cum quendam diaconum a longobardis captum
in sua custodia recepisset ut
si fugeret ipse pro eo capitalem sententiam subire
se diceret, predictus sanctulus ipsum diaconum
ut fugeret et se liberaret coegit. Quapropter sanctulus
ad decollandum adducitur et ad hoc fortis-
simus spiculator eligitur de quo dubium
non erat quin uno ictu eius caput ab
scideret extenso que collo cum carnifex for-
tis a uiribus brachium cum ense in altum leuasset
ille sanctulus ait: sancte iohannes suscipe illum. Sta-
tim quoque brachium percussoris riguit rigidum
in celum gladio in altum rigidum tenuit, sic persistens
quod [illegible] iuramento quod decetero christianum non feriret. Vir
dei pro eo orauit et brachium statim deposuit.

De sancto Felice

Felix presbyter et frater suus
similiter nomine felix et presbyter de
dicti cuius ex meriano oblati
sunt quorum senior cum ad templum serapis
uel idoli sacrificaret adductus esset insuf-
flauit in faciem eius statimque conciderat
ductus inde ad statuam mercurii pariter insuf-
flauit et protinus statuam cecidit. Ductus
tertio ad simulacrum diane similiter fecit totum.
Quo facto in equuleo ductus est, quia ad arborem
sacrilegum noluit immolare, ante flexis
genibus orauit et in arborem insufflans
eam eradicatam statim cecidit et simulacrum
cum ara et templo arbore contriuit. Quod
cum quod cum prefectus audisset, eum ibidem
decollari precepit et corpus eius lupis et
canibus derelinqui. Tunc quidam inmedium

repente p silices x̄mi se ulle ostenso
e amlo g se imite osclantes i dem.
i simul decollati sunt. x̄mi uo ei ii ignatores
eni audiet notati sunt eo q sci fetia
act sic ad corona mirtiri. Et cum
xiiii i fonea qui al lo ei effectur se
pelisset pagani uo eos eifodie nole
tes prim adpsl sunt ante pti passi
st circa ann. do. cc. lxxviii. De sanctis sa

S Avinianus et uiniano sa
sanina. fratres filii sauinani
uiri nobilissi. s; pagani qui
de prima uxore sauinianu genuit
et de sa sanina filiam. genua nota er
noie suo amlos uocauit legens
a sauinian⁹ Usam illi asperges me
etc. q h eos q relut. s; intelligere nō
ualelut. bii mans mcubicliu i iuie
et cilicio pstrnit iacelut. d. mal esse
mori qui nō intellige sensu illi. C
appens angls dix. Nolite iusq ad
moute affligere qui iuenisti graciam
apud deum et cōlapitnac filius nunc
cādidior eris et nō intelliges q tuc
c sis. recedente anglo let⁹ essia i p
dolatrie uos neuga ōtempnens a pue
ptve plimi obsignat. Ẽunq⁹ sepi
q dicet melius ē q ut deos nō ad
oras in solus moriaris qui uos i
morte cua i uolueam. latēt fug
et ad uicem trecasinam deuenit. hi
q sit fluuium secane uelliz et u
i d. baptizaret. dum exorasset ide
baptizat ē dix q eius nunc i uenit
q tam diu q rendo laboraui anud
q incra bacbm fuxit et facta oratione
baculis ille coram multis astatibus
frondes et flores pdux. l. q. iii. c. baptizati
dño credid. unci tñ̄ uor et aurelia
h. audies ad eum capiend milites
plies direxit qui eum morantem inue
entes ad ipm accede timuit. ipm

Ante ples porbz misit animuei
entes q eo orante prl orauimt
surgentes q dix imo ipi desid ar
te nude qui q uelis et nolu lat figa
re man⁹ ei et pedes fecit ligari et
uectibz fereis cedi. s in sauiniam⁹
ad ange tormenta potes. Tunc i sic
eu i media ciuitate sr scamu ligi
u et suppoins ligins oleo et ignei
cendio ōcremari. Rex a intuens
uidit eum in media flamma stante
pro et orante stupefcis i frame sua
cecidit et surgens et fingens eidem ait
sauiniane mala nō c sufficiu
nie qd decepisti uim i uos puragi
ai arte de apr mollieuit. C. sauini
an⁹ ad hc mltre aie i ure princ cb
do⁹ q edua suu a ipator ex hs u
d t blasfemauit mandaui i sto
eum ad stipite ligari et sagittari
Sagitte a aderent et al uinitas et
i aere suspendebant nec aliq eum
lesit. alt a die ipator ad eum ueniens
dix. et ubi e deus tuus ueniat nunc et
te de sagittis ill' liberet. Statim una
de ill' sagittis exiliens regē i oculo
pcussit et ferecd⁹ excecauit. Sauini
anus uiso eū i carcerē recapi i crasti
no decollari sauiniqu⁹ a orans
ut ad loq u baptizat fuat tnsfer
ret ōfinctis cathenis et apus ho
stiis prine dios milites transiens
illuc uenit. Qd audiet i pu sq
eum illuc i sequi et capite trun
cari uidens a sauinian⁹ milites
i seq tes sr aq uel s a tram a
blaunt quo usq ad loq sui bapti
peruenit. Cūq⁹ milites cū suo
duxerunt et cū pcure formidaret
ait ill. Sec mi me pauite et de sa
g⁹ ne mo ad iparatorem deum desse
ro lumi recipiat et uirtutē di agn̄scat

percussus g' apud sanū levavit se
propriis ibi caput illud portavit aut qui
parator de eius sanguine oculum recu-
giss; continuo sanatus est dicens ve-
lovinus magnus est deus christianorum quod
audiens quidam qui annis xl lumine
caruerat ad locum portari se fecit facta
oratione pristinum lumen accepit passus
autem est circa annos domini cc lxx iii kl febr sub h
fo insit' hystorie sororis sue san-
teniani h' papue recoli'. H' quoque
hystorie continuatur. Saviniana igitur soror eius
Saviniana statuē sui cotidie fleret
et pro eo frater suo supplicaret. Tandem
ei dormienti apparuit angelus dicens:
Saviniana noli flere sed omnia que habes relin-
que. Invenies fratrem tuum in honore
maximo constitutum. Que evigilans ad col-
lectaneam suam dixit: Amantissima aliquid
ne sensisti? Et illa: Ut domina? Ego nam
vidi hominem mecum loquentem sed nes-
cio quid dicentem. Pro me me accusare an-
cillis? Et illa: Absit domina. Quo vis va-
das tecum non discedam. Sic mane simul
ambe recesserunt. Cum igitur esset predi-
cta ... venerabilis elevatis
manibus ad celum dixit: Deus qui pote-
stas ... et anima mea continue gravatur
meos salvare non potuit. Tunc
deus iconenus omnia ... et co-
stregit quod multi videntes crediderunt.
Venit hec Saviniana Romam veniens ab
Eusebio papa baptizata et duos cecos
sanans et duos contractos. V annos
ibi permansit. Sed dormienti apparens
angelus dixit: Saviniana quid est quod facis?
Ut divitias diceas ... nunc h'
in deliciis epulis. Surge et vade ad
Trecensem civitatem ut fratrem tuum de
invenias. Dixit igitur famule sue non
nos hic amplius habitare et illa: Domina
quomodo ire? Ecce omnes valde te diligunt

et in peregre mori cupiui. Et illa: Deus
nobis providebit. Et accipiens panem
ordeaceum mulierem mane ne deve-
nit. Venientes quandam domum cuiusdam divitis
cuius filia que mortua plangebatur. Sed
ad Savinianam recepit hospicio. Postea autem
quod ait domina mea et hospicium
valens. Cum filia domine mee moreretur
omnes igitur mortem se affligunt. Pro te me
istam mortem. Ingressa igitur manum puelle
apprehendit et sanam ipsam erexit.
Compellentes eam retinere in illa terra ...
Cum igitur iuxta civitatem Trecas advenis-
se venirent, dixit famule sue ut modi-
cum requiescerent. Et ecce vir quidam
nobilis nomine Licius de civitate veniens
dixit ei: Unde estis? Et Saviniana: Ego sum
de urbe civitate. Et ille cum ... collocuta
tua ... sit peregrina et illa de-
re peregrinaturum et fratrem meum Savi-
nianum diu perditum quero. Dixit an-
ille: Et quis esset paululum per ... decol-
latus est et in ... loco sepultus est.
Tunc prosternens se in oratione ait: Deus
qui me semper in castitate ... non p-
mictas me amplius diis inimicis
fatigari ... corpus meum de loco isto
ulterius moveri. Quidem ... famula mea
que propter me tanta sustinuit fratrem meum
quem hic videre non potui. Sed ... in regno tuo
videre merear. Sic ei oratione ... migravit
ad dominum. Que mortem tandiu ... famula
cepit flere quia ad sepeliendum ...
... pro quo ... corpore ...
... ad sepeliendum mulierem
peregrinam venientes ... venientes eam
honorifice sepelierunt. Hac autem die
fit festum sancte Sabine que fuit uxor
Valentini militis ... sub
Adriano imperatore decollata est. De sancto Lupo

Lupus apud Aurelianum
ex genere regali ortus ...

Virtutibus elucens Senonensium archiepiscopus
est electus. Qui cum omnia fere pauperibus e-
rogaret et quadam die plurimos ad con-
vivia invitasset, contigit quod vinum ad medium
non haberet. Cui cum ministro diceret: credo quod deus
qui volatilia pascit nostram prestabit ca-
ritatem, et statim nuntius affuit dicens cen-
tum modios ad esse pro foribus inveniri. Cle-
ricus autem omnis detractio sub vehementia detra-
heret quod virginem dei filiam predecessoris
sui nimis immoderate amaret, coram
detrahentibus ipsam virginem amplexatus
osculatus est eam dicens: Nichil nocet
homini verba aliena quem propria non maculat
conscientia. Quia enim ipsam deum amare cognoverat
eam mente purissima diligebat. Cum
rex Francorum Clotharius Burgundie intrasset
senescallum suum contra Senones diri-
xisset, civitatem obsideret, sanctus Lupus ecclesiam
sancti Stephani ingressus campanam pulsare
cepit, quod hostes audientes tantus eos timor
invasit ut nisi fugerent mortem se evadere
non putarent. Tandem obtento regno Bur-
gundie cum rex alium senescallum Senonas
misisset et beatus Lupus eidem munera non obtulisset
sed indignatus nimis adeo eum apud re-
gem infamavit ut rex beatum Lupum
in exilium destinaret. Qui in doctrina
et miraculis valde enituit. Interea Sene-
nes quendam episcopum cum loco sancti Lupi intra-
sset, gaudentes ut sanctus Lupus de exilio
rediret, regem interpellaverunt. Cum rex in-
tuens exilio talem factum, divinitus est im-
mutatus et coram illo prostratus veniam
peteret, multis eum muneribus suo
restituit. Cum autem quadam die per Parisius veniret,
et ei multitudo incarceratorum clama-
ret, apertis hostiis soluti sunt qui vinculis obvi-
am iverunt. Quadam die dominica dum missam ce-
lebraret, lapis pretiosus celitus in calicem
eius cecidit, quem rex inter suas reli-
quias collocavit. Rex Clotharius au-

diens quod campana sancti Stephani in
sono mirabiliter dulce diceretur, misit ut
Parisius deferretur, ut ibi eam sepius
audiret. Sed quia hoc sancto Lupo displicuit,
mox ut de urbe Senonum delata est,
sonus sui dulcedinem perdidit. Quod rex
audiens, statim restitui eam iussit, qua
statim rediit sono in sonum pristinum, ut
ab urbe miliario septimo quo sanctus Lupus obviam
prexit, quod sonum perdiderat cum honore
recepit. Quadam nocte cum oraret,
immisit diabolus vehementem sitim, sic
sed aquam frigidam deportari iubet. Ille
autem intelligens insidias pulvinar suum
super vas posuit et diabolum ibi inclusit,
qui tota nocte voce flendo ululare
cepit. Sed autem mane veniente
petit ut veniat, et die confusus abces-
sit. Cum autem de nocte dum more
solito civitatis ecclesias circuiret, clericos
suos rixantes rediens domum audisset, audit
eo quod cum mulieribus fornicari vellent, clericos
autem intravit pro eis orans, et mox ab
eis omnis stimulus temptationis ab-
cessit. Venientes quidem cum illius veniam
postulaverunt. Tandem multis clarus vir-
tutibus in pace quievit circa annum domini DCX.

De sancto Mamertino

Mamertinus paganus prius cum
ydola quedam sua coleret, unum
oculum perdidit et manum aridam
habuit. Cum putaret se deos offendisse, per
veniret; sed ad templum adorandum ydola
pergeret, obviavit ei vir quidam reli-
giosus nomine Savinus, qui eum unde ve-
niret interrogans [illegible] causam accedat, et sancti
Qui ait: deos offendi et nunc eos orare
vado ut quod mihi abstulerunt michi red-
dant propitiati. Cui ait frater: errans deos
deos putas. Sed vade ad sanctum Germanum
Altissiodorensem episcopum et si eius consilio acquieveris, con-
sanus eris. Qui statim recipiens venit ad sepulchrum.

errans

sci amatoris epi. et plimorum scorum
se cessio quis post pluuiam nocte illa ad quan-
dam cellulam sub titulo sci concordiani
collocatam. Sed cum ob dormitionem appul-
[illegible] quidam immobiliter [illegible]. Sim-
lerius ad hostium celle eius vocauit quod sanctum
concordianum ut veniret ad sanctum qui se-
peregrinus et sanctis amatoris galli sanctis
episcopis faciebat. Cum ille dormiens
non possum nunc venire quia hospitem qui-
dam me custodit oportet veniat peccatis
quibus habitum carere [illegible]. abiens ille qui
audierat nunciauit. Reuersus qui ait
sancte concordiane surge et veni et adduc
tecum maritum [illegible] et maritum
[illegible] sicut facias. alexander ait
hospitem tuum custodies [illegible] quid est
quod maritimo quod sanctus concordia prophe-
sit manu ducens eum secum. Cumque ad
eum venisset dixit ei sanctus amator. Quis
est iste amicorum ingressus est cum ait
hospes meus est. Ait ille. Expelle eum
quia ille [illegible] est et nobis esse non potest.
Qui cum expellere presumeret coram eis
sci amatoris [illegible] que nisio
et ut ad sanctum germanum pergeret festina-
ret. Singillatim quoque ad sanctum germanum
venit et coram eo prostratus veniam
postulabat cum ceteris [illegible]
eum maritum prex [illegible] anno adau-
xit in sancti concordiani et remoto lapide
vidimus plures [illegible] que x pedes
longitudinem excedebant. Cumque
omnes [illegible] sanctus germanus eis ipsa-
met ut ad celum loco pergant. Et certe
certo venire nocte [illegible]. Sicque
maritimus baptizatus est et sanatus fac-
tus qui est monachus [illegible] sanctus germanum
ut post sancti allodium alius fuit [illegible]
in eius monasterio sancti [illegible] extitit. Cum
obediam sanctus germanus [illegible]
volens illius ostium monasterii eius [illegible].

[illegible] eum facies bubulcorum. [illegible]
in silua quadam boues et uaccas liber-
[illegible] nec tamen sanitate pollebat. Vo-
[illegible] aues siluestres ad se venientes manu
propria nutriebat. Statim aperuit cum ad cel-
lam eius confugit a canibus eripuit et
abire fecit. Sanctus latrones quidam
cum expoliassent et vestes eius secum ferentes
abierunt solum ei palliolum dimiserunt
cum ille post eos clamans dicens [illegible]
[illegible] domini mei. ecce denarium colligatum
in meo pallio inuenitis quem nobis forsitan
necessarius erit. Cumque reuertentes pallio
[illegible] denario ab illis [illegible] peccati
[illegible]. Sed confestim ad suas latebras
pervenire tota nocte currentes ipso ace-
cto ad eius cellulam redierunt quos ille sa-
lutans in cella sua benigne recepit.
pedes que eorum lauans nocte quieti [illegible]
[illegible] quia sic peccati de eo quod fecit
deliberauit [illegible] illorum ad sedem [illegible]
est. Cum interne quidam minores mo-
chi serui manentes nisi cum qui omnibus
insidiabantur laqueos tetendisse illa in la-
queos tetenderunt ut nocte cum caperent tenebat
quod sanctus maximianus presciens de lecto surgens
et cum inueniens dixit illi cito fuge omn-
ino fuge ne capiaris eorum dissolues
dimisit. Tempore commouit sanctus [illegible]
eius [illegible] deprecaretur confusus
in quadam villa nullo vero illo non mone-
[illegible] quo ad nunc quidam in [illegible]
[illegible] sanctus brucius [illegible] exilies [illegible]
ad corpus eo aliis usque ad [illegible] portam.
Et meam sancti seruum usque hodie ho-
norifice est sepultus. De egidio abbe

Egidius dicitur ab e quod est sine et
geos terra. et dyan clarus sive
divinum. Fuit enim sine terra
per terrenorum despectum, clarus per scientie
illuminationem, divinus per amorem qui
assimilat amantem amato.

Egidius atheniensis ex regia de
stirpe progenitus et sacris Egidio
litteris ab infantia eruditus. De
quadam die ecclesiam pergens egrotum in
platea iacentem etiam petentem invenit cui
tunicam tribuit qua indutus sanitatem inte-
gram mox recepit. Post hec parentibus suis
in domino quiescentibus patrimonium suum
Christum fecit heredem. Quadam vice dum
ab ecclesia rediret audivit quod quidam serpente
percussus eidem obviam erat. Qui oratione
facta Egidius virus eius fugavit. Quidam
demoniacus in ecclesia cum aliis consisteret
et fideles clamoribus suis turbaret Egidius
demone fugato sanavit. Verum humani
favoris formidans periculum clam lito-
ris maris petiit et nautas quandam in mari
periclitantes conspiciens et facta oratione
tempestatem omnem sedavit. Applicantibus
que nautis audiens quod Romam tenderent gratias
egit. Nautis ergo cum eis se gratis ve-
here promiserunt. Sicque ad Arelatum
venit et biennio cum sancto Cesario eiusdem ci-
vitatis episcopo mansit et ibi quendam trien-
nio febricitantem curavit. Heremum cupiens
clam discessit et cum heremita Veredemio
sanctitate conspicuo diu mansit. Ubi steri-
litatem terre meritis suis fugavit. Sed dum
ibi miraculis coruscaret humane laudis
metuens periculum relicto eo interiorem heremum
penetravit. Ubi quandam antrum et quendam
fonticulum reperiens quandam cervam
divinitus preparatam. Ad hunc nutrice que
certis horis lactis alimoniam sibi pre-
bebat. Quodam die regis ministri venantes
per dictum venientes cervam cernentes et relicis
contemptis hanc cum canibus insecuti aliqui-
bus cum vehementer urgeret ad pedes sui
confugit alumpni. Ille vero ad invicem
sollicitus solitum sic mugientem exi-
ens et venatores audiens dominum ex-
oravit ut quam sibi dederat nutricem

servaret. Canis autem nullus infra iapidis
iactum ei appropinquare ausus est. Sed cla-
more ululantes ad venatores rever-
tuntur. Nocte igitur superveniente domum
redeunt. Et sequenti die illuc revertentes
cum labore irrito domum redierunt. Quod
dum audisset rex regem vero eius flavius
pervenit cum episcopo et multitudine venatorum il-
luc properat. Sed canes non plus acce-
dere non presumentes sed omnes ululantes
redierunt locum nepuum deprehendunt (?) inac-
cessibilem ingruentem circumdedit. Unus vero
autem eorum sagittam dirigens ut cer-
vam expelleret virum dei percussum oran-
tem vulnerat in flexum. Sed milites
semitam ferro aperientes ad ipsius antrum ve-
niunt. Specus limina videntes senem
habitu monachali indutum canitie vene-
rabilem et cervam ante eius
genua provolutam. Solus episcopus et rex seces-
sionem adeuntes tercio terram illius
visitant et interrogaverunt eum quis esset et
unde venisset. Atque cur tam densam
heremi vastitatem penetrasset. Sed cum
vulneratum eum gratias ut preterea quod
hic ad singula respondisset et illi ab eo
humiliter veniam postularent medicos
sanando vulneri se promiserunt et mul-
ta munera optulerunt. Sed ille nec
medicinam ad hibere voluit et mu-
nera tamen prenes ad ipsum nec respexit
quin potius sciens virtutem in infirmi-
tate perfici dominum exoravit ut ne
quamdiu viveret sanitatem recuperare
deberet. Sed orat eum sicut rex invisitur
et sublimiter orat eum sicut rex salutis
abeo suscipere in monachis dicit se op-
tulit. Sed ille eas recipere penitus re-
cusavit admonens ut in monasterium
construeret. Ubi monastica ordinis disciplina
vigeret. Quod cum rex fecisset incepit Egi-
dius lacrimis et precibus victus regis pertinet plurimum

remissus illius monasterium eum suscep-
it. Fama regis karoli vero audiens ei-
us frequencia ad venerandum suscepit. Cum
inter cetera salutis colloquia rex eum
rogaret ut pro ipso dignaretur orare
quia quoddam facinus enorme commiserat
quod nulli unquam nec ipsi sancto confiteri au-
deret. Sequenti igitur dominica dum egidius celebrans
pro rege oraret angelus domini eidem apparens
cedulam super altare posuit in qua scrip-
tum erat per orationem regis peccatum egidii
precibus iam esse dimissum si tamen penitens
et confitens ab illo deinceps abstineret.
Adiectum etiam erat in fine quod quicumque
sanctum egidium pro aliquo peccato commisso in-
vocaret si ab illo desisteret ei re-
missum non dubitaret. Ablata
igitur regi cedula peccatum suum rex agnovit et
veniam humiliter postulavit. Egidius
autem cum honore rediens apud nemausen-
sem filium principis qui tunc obie-
rat suscitavit. Post aliquantulum tem-
poris prenuncians monasterium suum non longe
ab hostibus evertendum romam adiit et privi-
legium ecclesie sue duo hostia cipressi-
na in quibus sculpte erant ymagines
apostolorum que in tyberim proiectis divine commisit gu-
bernacioni. [?] divino regimini commendavit
et ad monasterium rediens audivit quod ad portum
iam [?] ... restitui. Cum ... ad
monasterium rediisset predicta hostia in portu
invenit et gratias agens deo quod inter tot
varia pericula illesa servasset ea in limi-
ne ecclesie et ad decus ecclesie et unitatem munimen
posuit rome sedis eterne. Tandem dominus
sui obitus imminere sibi per spiritum reve-
lavit quod ille fratribus indicavit et pro se
orare suadens in domino feliciter obdormi-
vit. Vero chorus angelorum eius animam
in celum ferentium plurimi se audisse
testati sunt. Floruit autem circa annum domi-
ni [illegible] De nativitate domini. beate marie

Nativitas sancte et gloriose virginis
marie ex tribu iuda et regia stirpe
david duxit originem. Matheus autem et lucas
non generacionem marie sed ioseph describunt qui
tamen a conceptione Christi fuit alienus. Sed mos
scripture est ut non mulierum sed virorum
generationes texantur. Verum gloriosissima virgo
de stirpe david descendit quod patet per hoc quod scrip-
tura sepe testatur christum de semine david exor-
tum fuisse. Cum igitur christus de sola virgine
natus est manifestum est ipsam virginem
de david natam esse per lineam nathan.
David enim inter ceteros habuit duos filios na-
than et salomonem. Secundum iohannem damascenum
filii david ut testatur iohannes damascenus levi genuit
melchi et panthar. Panthar genuit barpan-
thar. Barpanthar genuit ioachim. Ioachim vir-
ginem mariam. Ex tribu salomonis
nathan habuit uxorem ex qua genuit ia-
cob. Defuncto autem nathan melchi ex
tribu nathan qui filius quidem levi fra-
ter nathan nupsit uxori autem nathan matri
autem iacob et genuit ex ea hely. Sic fuerunt
autem fratres uterini iacob et hely. Iacob autem
ex tribu salomonis hely autem ex tribu
nathan. Defuncto autem hely ex tribu
nathan sine liberis iacob frater eius ex
tribu salomonis uxorem eius accepit et suscitavit
semen fratris et genuit ioseph. Ioseph
igitur natura filius iacob ex descensione sa-
lomonis secundum legem autem hely qui ex natha
sed filius qui nascebatur secundum naturam quidem erat
generantis secundum legem autem defuncti. Hec ille.
Sic autem in hystoria ecclesiastica legitur et beda in cronica testatur
quod omnes generationes hebreorum et alienigena-
rum in archivis templi secretioribus servaban-
tur. Herodes vero iussit incendi existimans
se nobilem posse videri si deficientibus
probationibus progenies sua ad israel per-
tinere crederetur. Fuerunt tamen quidam dicti domini-
ci ob propinquitatem Christi quasi nazarenis

qui ordinem generationis xpi ut cognitur
didicimus primum ut acumbitum libris
hieronimus quosdam dicunt hebraice
quod potuit per ordinem joachim a
accepit uxorem nomine annam que huius
sororem nomine hismeriam hismeria
genuit helizabeth et heliud heliza
beth iohannem baptistam de heliud nat
est eminem de emine natus est sanctus ser
uatius cuius corpus est in oppido traiecti sup
fluvium mosam in episcopatu leodiensi
anna autem tres viros habuisse dicitur scilicet ioachim
cleopham et salomee. de primo autem viro scilicet
ioachim unam filiam scilicet mariam matrem
genuit domini quam ioseph nuptam dedit
que xpm dominum genuit et peperit mortuo
ioachim cleopham fratrem ioseph ac
cepit et ex illo aliam filiam quam etiam fili
mariam vocavit. post tertio se coniunge
soluit hec autem maria ex alpheo viro
suo iiii filios genuit scilicet iacobum mino
rem ioseph iustum qui et barsabas symo
nem et iudam. mortuo secundo anna tertium
accepit nomine salomee ex quo aliam
filiam genuit quam rursus mariam no
minavit et zebedeo in coniugem tradidit. hec
autem maria ex zebedeo viro suo duos fili
os genuit scilicet iacobum maiorem et iohan
nem evangelistam unde et de his extat
versus annam solet dici tres concepisse ma
rias. Quas genuere viri ioachim cleo
phas salome que. has ducere viri ioseph
alpheus et zebedeus. prima parit xpm ia
cobum secunda minorem et ioseph iustum pe
perit cum symone iudam. Tertia maiorem
iacobum volucremque iohannem. Sed iam
qualiter virgo beata maria potuit esse cognata eli
zabeth ut superius dictum est. constat enim eli
zabeth uxorem fuisse zacharie qui erat
de tribu levi et secundum legem quilibet de sua
tribu et familia ducere debebat uxorem
et ipsam de filiabus aaron lucas fuisse

testatur. Sed secundum ieronimum anna fuit de
bethleem que est civitas de tribu iu
da. Sed sciendum est quod frater aaron et ioia
da summus sacerdos ambo de tribu iu
da duxerunt uxores unde tribus sacerdotalis
et regalis cognatione semper adinvicem pro
bantur fuisse iuncte. potuit [illegible] ut dicit
beda hic recentiori cognatione xpo fi
dans nuptum feminis de tribu in tribu
ut manifeste tamen maria que ex
tribu regia descendit consanguinea sa
cerdotalis cognationem gener habuisse constat
et [illegible] beata maria utriusque tribu erat vo
luit [illegible] dominus ut hec tribus privilegia
te [illegible] coniunctione [illegible]
[illegible] quia dominus de eis nasciturus erat
qui vere rex et sacerdos pro nobis se
ipsum offerret et fideles suos in mili
tiam huius vite pugnantes regeret
et post victoriam coronaret. quod et ex
nomine xpi innuitur quod solita
cerdotes et reges et prophete in lege veteri
ungebantur. unde et nos a xpo xpiani
dicimur. et genus electum et sacer
dotum appellamur. Sed est quod dicebat quod
mulieres tantum sue tribus hominibus
generari dandum fuisse constat ne distri
buto [illegible]
ca tribus sortem [illegible] non hie
[illegible] mulieres de illa tribu nu
bere permittebat [illegible] hieronimus
autem narrantis virginis ut [illegible]
[illegible] in prologo refert adolescentulus
in quodam libello legitur sed [illegible]
temporis non se [illegible] regis [illegible]
primo [illegible] ioachi
nam [illegible] galilea [illegible] naza
ret [illegible] annam ex bethleem duxit
uxorem ambo autem iusti erant et sine
reprehensione in omnibus mandatis
domini incedebant [illegible] sua
[illegible] dividebant [illegible] pte

templo et templi servitoribus [...]debant

[...] partem templo et templi servitori-
bus impendebant aliam peregrinis et
pauperibus erogabant. Cumque [...]
[...] sine [...] et in per
annos xx [...] coniugio non liberos
novissent domino voverunt quod si eis sobolem conce-
deret eam servitio domini manciparent.
Propter quod singulis annis in tribus
festis principalibus ierusalem frequentabant.
In festo enceniorum ioachim cum contribuli-
bus suis ierusalem ascendit et cum ceteris ad al-
tare accedens oblationem suam offerre
suam voluit. quem videns sacerdos cum
indignatione nimia repulit et cur ad
altare dei accedere presumeret increpavit
asserens non esse conveniens maledicto
legis obnoxium oblationem domino legis
offerre nec inter fecundos infecundum qui
templum dei non auxit astare. Ioachim
sic confusum se videns pre pudore do-
mum redire noluit ne a contribu-
libus suis qui hoc audierant tamquam op-
probrium sustineret. sed secedens ad pasto-
res suos cum aliquamdiu fuisset quadam die
ei soli angelus cum magna claritate
apparuit et de eius visione turbato
ne timeret admonuit dicens. Ego
sum angelus domini missus ad te ut an-
nuntiem tibi preces tuas esse exaudi-
tas et elemosinas in conspectu domini ascendisse.
Vidi namque pudorem tuum et audivi steri-
litatis opprobrium non recte tibi obiectum.
Peccati quippe non nature ultor est deus et ideo
cum alicuius uterum claudit ad hoc facit ut mi-
rabilius denuo aperiat et non libi-
dinis esse quod nascitur sed divini fore muneris
cognoscatur. Prima enim gentis vestre mater
Sara nonne usque ad nonagesimum
annum sterilitatis opprobrium pertulit
et concepit ysaac cui repromissa erat omnium
gentium benedictio. Genuitne Rachel tamen

diu sterilis fuit et genuit ioseph qui
totius egypti dominium habuit. Quis fortior
sansone et sanctior samuele et tamen hii
ambo matres steriles habuere. Ergo
ut extis credere dilatos diu conceptus et partus
les partus eo mirabiliores esse solere. Sic et
Anna uxor tua pariet tibi filiam et vo-
cabis nomen eius mariam. Hec ut vovistis
erit ab infantia domino consecrata et ad-
huc ex utero matris sue spiritu sancto plena
nec foris inter populares sed in templo
domini semper morabitur ne quid sinistrum de ea
aliquis suspicetur. et sicut ipsa ex sterili mire
nascetur ita ex ipsa incomparabiliter altissimi filius
generabitur cuius nomen erit ihesus et per eum omnibus
gentibus erit salus. Et hoc tibi signum erit. cum perve-
neris ad auream ierusalem portam anna uxor tua venie-
tur obviam. que de sua tar-
ditate modo sollicita tunc de visione tua
gaudebit. Hec dicens angelus ab eo discessit.
Anna autem cum amare fleret et quo vir suus
iisset ignoraret idem angelus eidem apparuit
et eadem que viro indicaverat pate-
fecit addens in signum ut iret ad au-
ream portam et pergeret et ideo viro redeun-
ti obviam. Secundum igitur preceptum angeli
ambo sibi invicem obviantes et de visione mutua
certitudine letati et de prole promissa secu-
ri adorato domino domum redierunt
divinum promissum hilariter expectantes.
Anna igitur concepit et filiam peperit nomen-
que eius mariam vocavit. Completo igitur per
triennium ablactationis tempore ad templum
domini virginem cum oblationibus adduxerunt.
Erant autem circa templum iuxta xv graduum psalmos
xv ascensionis gradus. nam quia templum
in monte erat constitutum altare ho-
locausti quod forinsecus erat adiri nisi
per gradus non poterat. Super horum ergo uno
virgo constituta cunctos sine alicuius ad-
iutorio in continenti ascendit ac si iam esset perfec-
te etatis. perfecta oblatione [...] filiam cum aliis

virginibus in templo domini degentes ad propria
redierunt, virgo autem cotidie magis sanctitate
proficiens et ab angelis cotidie visitabatur et
visione divina cotidie fruebatur. Ait Ieronimus quod
dicit epistola ad Cromatium et Heliodorum quod
beata virgo hanc regulam statuerat ut a mane
usque ad tertiam orationibus insisteret,
a tertia usque ad nonam textrino operi
vacaret, a nona ab oratione iterum non recede-
ret quousque angelus apparens escam
daret. Quarto decimo etatis sue
anno pontifex publice denuntiavit ut
virgines que in templo instruebantur
et quarum tempus implessent domum reverte-
rentur. Mandato ceteris parentibus sola
virgo Maria hoc se facere non posse re-
spondit, tum quia parentes sui eam domini servitio
mancipassent, tum quia virginitatem suam domino
vovisset. Tunc anxiatus pontifex eo quod
nec votum contra scripturam que dicit vovete et red-
dite votum infringendum putabat, nec
morem genti insuetum introducere audebat,
ad imminente festivitate Iudeorum senio-
res convocans, omnibus hec sententia
fuit ut in tam dubia re consilium domini quereretur. Cum-
que orationi insisterent et pontifex ad consu-
lendum dominum accessisset, de loco oraculi
cunctis audientibus vox insonuit dicens
quod omnes de domo David nuptui habiles
non coniugati virgas singuli singulas
ad altare deferrent et cuius virga
germinaret et in cuius cacumine
secundum Ysaie vaticinium spiritus sanctus in columbe
specie consederet, ipse procul dubio esset cui
virgo desponsari deberet. Erat autem inter ce-
teros Joseph de domo David, cumque incongruum
videretur hominem tam provecte etatis tam tene-
ram virginem ducere uxorem, ceteris vir-
gas suas afferentibus solus ille virgam
suam subtraxit. Unde cum nichil divine voci
consonum appareret, pontifex iterato dominum consulendum
putavit, qui respondit quod solus ille qui

virgam suam subtraxit non attulit, ille
est cui virgo desponsari deberet.
Prodens igitur Joseph cum virgam suam at-
tulisset et ipsa illico floruisset, et in eius
summitate columbam de
celo venientem consedisse, liquido omnibus
patuit ipsi virginem desponsandam
fore. Desponsata igitur virgine Joseph
ipse in suam civitatem Bethleem recessit domum
suam dispositurus et nuptiis necessaria pro-
visurus. Virgo autem Maria cum septem virgini-
bus coevis et collactaneis suis
quas ob ostensionem miraculi a sacerdote
acceperat ad domum parentum in Naza-
reth reversa est. In diebus illis angelus
Gabriel ei oranti apparuit et deum
nasciturum ei filium nuntiavit. Dies
autem nativitatis domine nostre virginis aliquando
fideles latuit. Contingit autem, ut
refert Iohannes Beleth, ut quidam vir sanctus
sedule contemplationi insistens singulis
annis sexto idus septembris in oratione
positus iocundissimam angelorum con-
centum sollempnitatem audiret. Super
devotissime sibi revelari petiit
cur quolibet anno illo tantum die et non
in alio hec audiret. Divinum accepit respon-
sum, quod virgo gloriosa Maria tali die
fuit mundo nata, et ideo hec manife-
staret filiis sancte ecclesie ut concordes
fierent in hac celebritate celesti
curie. Summo autem hoc pontifici
et aliis intimasset et illi orationibus et
ieiuniis inquisitis veritatem et testi-
monium, statuerunt hunc
diem in honore nativitatis virginis
celebrandum universaliter. Oc-
tava vero nativitatis antiquitus non ce-
lebrabatur, sed dominus Innocentius quartus natione
Ianuensis ipsam instituit celebrandam.
Cuius hec causa fuit: Gregorius IX per mor-
tem mediam sublato de medio Romanos

cardinales Mediolani conclavi inclu-
si fuerunt ut ecclesie citius provide-
rent. Sed cum per plures dies concordare non possent et ipsi a romanis
multas molestias paterentur, voverunt regine sustinerent
celi quod si eius meritis concordarent et libi-
ere possent, octavas sue nativitatis
diu neglectas decernerent in posterum ce-
lebrandas. Sicque infra triduum Celestinum
concorditer elegerunt et liberati sunt. per dominum Innocentium votum
adimpletum est. Celestinus enim modico
tempore supervixit et ideo per eum impleri non po-
tuit. Et notandum quod tres nativitates ecclesia
sollempniter celebrat scilicet nativitatem Christi, sancte Marie et
Iohannis baptiste, que tres designant tres
spirituales nativitates. Cum his enim renascimur:
cum Iohanne in aqua, cum Maria in penitentia, cum Christo nas-
cimur in gloria. Et quia nativitatem baptis-
malis oportet precedere contritionem
et glorie sibi. iste due nativitates vigilias et
habent. Sed quia per virginem totaliter purgati
non oportuit non vigiliam haberet.
Octavam vero omnes habent, quia omnes ad oc-
tavam resurrectionis anhelant. Miles
quidam valde strenuus beate Marie virginis multum
devotus ad torneamentum tendens quoddam
monasterium ad honorem beate virginis construc-
tum intravit, ut missam audiret in
eadem. Cumque alia missa misse succ-
ederet et ille ob honorem virginis ullam
pretermittere nollet, tandem monasterium exiens
ad locum tornamenti properabat, et ecce redeun-
tes eidem occurrunt et eum strenuissime
militasse testantur. Quod omnes qui ad-
erant asserebant unum sicut strenuissime
se militasse unanimiter clamabant
iterum ... et quidam etiam se ab ipso
captos dicebant se eidem offerebant
prudens vero discretus ... reginam
regiam vero curialiter se hono-
rasse... audivit manifestavit
et ad monasterium rediens filio virginis
deinde militavit. Episcopus audiens

bonum marie devotionem sollempnia et de
nocte ... audivit ... beate Marie in
nocte media ex devotione adibat et
ecce virgo virginum comitatum et unum
... virginum choro residentem ... occurrit
et cum summo honore suscepit ad eam
adque tenebatur ducem cepit parentibus
dominabus de choro puellis atque dicentibus
Sanctum ... gloriose bono
te dulcis amor Christi te sonet ore pio
... nos ... tuus alius chorus virginum
respondendo ... quod bene ...
ctores ... in ordine ...
... adimpleret ... magis
de luce ... sic ... communiter primus
ad ... Sicque ... tali procer-
sione ... ad ... dulcibus
... spiritibus et ... residentibus.
Quedam mulier solatio viri sui destitu-
ta unicum filium habebat quem tenerrime di-
ligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimi-
cis captus et in custodia vinculatus est. Illa
audiens inconsolabiliter flebat et beatam virgi-
nem ... de nota ... pro liberatione
filii importunis precibus exorabat et cum
videns sic nichil proficere ... sola
ecclesiam ... imago beate Marie solamine
... imaginem ... sic
loquitur dicens: virgo tam pro liberatione filii mei
te sepe rogavi et adhuc nec ... in
fere misere ... pro ... meum
... in ploro auxilium ...
ad hoc ... fructu ... filius meus
... ablatus est sic et ego filium auferam
et obsidem pro filio meo in custodia ponam
et hoc dicens ... ymaginem
propius ... virginis ...
auferens domum ... quod ...
... mundissimo
involvit et in archa reconditam ...
conclavi diligentia ob ... lon-
obsidem pro filio suo habere se gaudens et

Ipsum diligenter custodiens et sequenti noc-
te beata virgo iuveni apparuit et ianuam
carceris aperiens ei ut exiret praecepit et
qui dixit matri tuae fili dices ut meum
reddat filium ex quo reddidi suum.
Qui exiens ad matrem venit et qualiter
beata virgo eum liberavit enarravit.
Illa autem plurimum exultans imaginem
pueri accepit et ad ecclesiam vadens beatae
Mariae reddidit filium dicens: Gratias
vobis domina refero quia unicum meum fi-
lium reddidistis et nunc vobis filium
vestrum reddo quia meum me recepisse
se fateor. Fur quidam erat qui se-
pe latrocinia exercebat, sed beatam Ma-
riam plurimum in devotione habebat et eam
crebrius salutabat. Quadam igitur vice
furtum quoddam faciens capitur et suspen-
dio iudicatur. Cumque suspenderetur, continuo
beata virgo ei affuit et suspensum tribus
diebus ut sibi videbatur suis manibus
sustentavit ita quod nullam laesionem
sibi persensit. Illi vero qui eum suspenderant
casu inde transeuntes eum vivere et
vultu hilari reperiunt et arbitrantes
quod laqueus bene strictus non esset, gladio
ipsum iugulare volebant, sed beata Ma-
ria tenenti gladio manum apponebat
et illi sibi nil nocere poterant. Cognoscentes
igitur illo referente quod beata Maria sic eum
iuvabat, mirantes eum deposuerunt
et amore virginis abire liberum dimi-
serunt. Qui abiens monasterium intravit
et quoad vixit in servitio dei genitricis
permansit. Clericus quidam beatam Ma-
riam valde diligens horas
eius sedule decantabat. Cumque pa-
rentes eius morerentur, alium non habentes
heredem eius hereditatem dimiserunt. Tunc
ipse compulsus est quod ab amicis ux-
orem propriam gubernaret. Quadam
autem die cum ad nuptias celebrandas ve-
acciperet et hereditatem

niret in itinere quandam ecclesiam intrare
cepit et recordatus est servitii. Beatae Mariae
in ipsam egrediens horas eius dicere
coepit et ecce beata Maria ei apparuit
et quasi severius ei dixit: O stulte et infi-
delis, cur me amicam et sponsam tuam
relinquis et mihi feminam aliam ante-
ponis? Ad haec ille compunctus ad socios re-
diens et totum dissimulans celebratis
nuptiis media nocte omnibus reli-
ctis de domo aufugit et monasterium
intravit beatae virgini devote serviens. Sa-
cerdos parochiae cuiusdam et honestae
vitae nullam missam nisi missam
beatae Mariae sciebat, quam in eius honorem
sedule decantabat. Apud episcopum igitur
accusatus et ab eo mox accitus est. Cum-
que coram episcopo se aliam missam
nescire diceret, episcopus ipsum quasi seducto-
rem durius redarguit et ab officio ipsum
suspendens ne deinceps missam celebrare
auderet iniunxit. Sequenti nocte beata
Maria episcopo apparens eum plurimum incre-
pavit et ait cur sic famulum meum male tra-
ctasti capellanum tuum requisivit ad-
didit quod die tricesimo moreretur nisi illum
ad consuetum officium restitueret. Treme-
factus episcopus sacerdotem accersivit et veniam
postulans ut nullam missam praeter
illam quam sciebat de beata virgine ce-
lebraret deliberavit iniunxit. Cle-
ricus quidam vanus et lubricus erat sed tamen
dei genitricem plurimum diligebat
et horas eius studiose de nocte ta-
citus decantabat. Quadam igitur
nocte in visione vidit se ante
tribunal dei astare et dominum circumstan-
tibus dicere: De illo quem nos aspicitis quo
iudicio dignus sit vos discerni-
tis. Ego enim diu toleravi et nullum ad-
huc meae emendationis signum
inveni. Tunc de omnibus approbantibus

sententiam ex ore virgo sic surrexit et filio
suo dixit: Christe pie, fili clementissime, matrem tuam
rogo ut super eum damnationis sententiam
mitiges. [...] igitur ei ob gratiam mei
qui ob[...] nimium adiciat mortem et
[...] eum liberabo fil[...]
[...] vero eius ante promissi per[...]
[...] virgo ad hominem dixit: Vade et cap-
tivo precipe ne de certis [...]
igitur [...] vitam [...] et religio-
nem [...] in sanctis operibus vitam fini-
vit. In Sicilia anno domini DXXXVII
fuit quidam vicedominus Theophilus nomine cuius-
dam episcopi ut ait Fulbertus Carnotensis
episcopus qui tam prudenter sub episcopo res ecclesiasti-
cas gubernabat et dispensabat quod mor-
tuo episcopo eum dignum episcopatu omnis populus
acclamabat, ac ille vicedominatu contentus
alium in episcopum maluit ordinari. Tan-
dem ab ipso officio invite ab episcopo depositus
propter quod in tantam desperationem delapsus est ut
ad suam recuperandam dignitatem cuius-
dam Iudei malefici consilium expeteret.
Ille igitur diabolum advocavit et ad vocatum
quod venit. Theophilus igitur iussu demonis
Christum et matrem eius abnegavit et omni chri-
stiane professioni abrenuntiavit et ipsius abre-
nuntiationis et abnegationis cirog-
raphum suo sanguine proprio scriptum et scriptum
anulo sigillavit et sigillatum
demoni tradidit et sic eius servitio se
addixit. In crastinum igitur procurante demo-
ne Theophilus in gratiam episcopi recipitur et in
sua dignitate officii restituitur. Tandem
ad se reversus de eo quod fecerat valde in-
gemuit et ad virginem gloriosam beatam
adiutricem sibi fieri tota mentis devotione
confugit. Quadam igitur vice beata virgo ei in visi-
one illi apparens et de impietate ipsum incre-
pavit et diabolo abrenuntiare precepit
ac Christum dei filium et omnem christianam
professionem confiteri fecit et sic ipsum istius

Filii gratiam recuperavit et ad indicium
indulgentie veniens virgo ei apparens cirographum
quod demoni dederat sibi reddidit et super pec-
tus posuit ut iam non se demoni servum
timeret sed per virginem se liberatum fuisse
gauderet. Quo Theophilus recepto vehementer
exultans coram episcopo omni populo quod
acciderat retulit et cunctis admirantibus
gloriosam [...] post [...] in pace quievit.

Quedam mulier et vir suus filiam unicam
habentes eam cuidam iuveni matrimonio tradi-
derunt et ob amorem filie generum suum
secum in domo tenebant. Mater autem puelle
iuvenem amore sue filie tam diligenter
colebat ut non minor esset amor puel-
le ad ipsum quam socrus ad generum. Unde
homines maliciosi dicere ceperunt quod hoc filie non
faceret sed ut eius potius sese ingereret.
[...] igitur mulieris animum tam vehementer sol-
licitabat ne in vulgi fa-
bulam verteretur duos rusticos allocuta est
ut eum occulte generum strangularent et sin-
gulis viginti solidos pollicetur. Quadam igitur die
eos in cellario recludens maritum suum
ex industria aliquo direxit et filiam
suam alio transmisit. Tunc adolescens
iussu domine sue cellarium ut vinum afferret
ingreditur, mox ex illis latronibus strangula-
tur. Socrus ipsum in lecto filie defer-
ens quasi dormientem vestibus cooperuit. Re-
deuntibus igitur marito et filia et ad mensam
positis iubet filie mater ut maritum
excitet et ad mensam vocaret.
Quem defunctum reperiens et hoc omni
tota familia in lamentum vertitur. Illa
mulier homicida quasi dolens ceteris la-
mentatur. Illa autem mulier de perpetrato scele-
re valde ingemuit et sacerdoti omnia per
ordinem confessa fuit. Post aliquod tempus inter
mulierem et sacerdotem litigium oritur et sacer-
dos scelus hoc viro eius improperavit
quod audiens [...]

ad ducatur ad iudicem ab eo ignibus com-
cremanda dum ponitur. sive quomodo similiter in-
ne considerans ad beatam virginem se vertit et
eius meritis eam in rogo ne combureretur se
protexit. post modum extra compellitur. Tunc
magnum preciosum ignem omnes inten-
dentes illesam incolumem contuentur
ac presentes preter ignem premium esse pu-
tantes latrinam continuo & in igne
piano videntes. et quod non sit aliquo
lenones lanceis & hastis eam impugnare
ceperunt. Tunc iudex cum ad eam venisset
miratur ob stuporem et eos ab impetu impug-
nare compescuit. eam autem diligenter considerans
nullum in ea signum incendii preter
sola in ulnis lancearum invenit. com-
pertentes eius domum eam reclusissent
et eam fortius et lesam vehementer
volens eam deus ulterius humana suspi-
tione fidem post hoc domini in laude virgi-
nis perseverante ex hac vita migravit. De

sancto Adriano

Adrianus cum Maximiano
imperatore regnante martirium
passus est circa annos domini ccc. Nam cum Maximianus
in Nichomedia ydolis immolaret
iussisset cuncti christianos perquirentes. alii
timore pene. alii amore premii promisse pro-
ximos vicinos quoque propinquos domesti-
cos ad supplicia pertraherent. inter quos
xxxiii apprehenderunt quos presentes ante re-
gem adduxerunt. Quibus rex. non au-
distis quam penam adversus christianos posu-
erim. Cui illi. audivimus et insaniam
tue visionis irrisimus. Tunc rex iratus
iussit cedi eos nervis et lapidi-
bus ora eorum contundi mancipari ac
quod vinculis compositis ferreis in carcere
recludi precepit. quorum constantiam Adri-
anus princeps officii mirantur considerans
dixit eis. adiuro vos per deum vestrum
ut mihi dicatis quam retributionem
expectatis pro his tormentis ad
quem sancti dixerunt. Oculus non vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascen-
dit que preparavit deus diligentibus se. per-
fecte tunc Adrianus in medium prosi-
liens ait. nomine me cum istis
computate quia ego christianus sum. Quod imperator
audiens. nolentem sacrificare vinctum
in carcere poni precepit. Natalia uxor
eius audiens virum suum
vinctum scidit vestimenta sua flens
plurimum et eiulans. Sed cum audisset quod pro
fide Christi incarceratus fuisset gaudio re-
pleta ad carcerem currit et vincula
viri sui et aliorum osculari cepit. Erat
enim christiana sed propter persecutionem se non
publicabat et dixit ad virum suum. Beatus
es domine mi Adriane quia invenisti divi-
tias quas non dimiserunt parentes
tui ambulantes hinc cum multa
possidebit qui non erit fenerandi tempus
nec mutuo accipiendi cum nullus
de pena alium liberabit. nec pater filium nec
mater filiam. nec servus dominum nec
amicus amicum nec divitie possessorem.
Cumque eum admoneret ut omnem
gloriam terrenam contempneret et amicos
et parentes sperneret et spem ad celestia
erigeret. dixit ad eam Adrianus. Vade
soror mea quia tempore passionis accersiam te
ut videas finem nostrum. Sic quod illa commen-
dans virum aliis sanctis ut eum conforta-
rent rediit ad domum suam. post modum audiens Adrianus
diem sue passionis adesse datis custodibus sponsoribus
ne fortasse dubitarent? adiit domum vocare
Nataliam sicut ei promiserat ut eorum passionibus presens esset.
Quod Natalia videns eum preveniens timuit.
Ianuam clausit dicens. Absolutus est Adrianus et ecce venit.
Quod illa audiens non credebat dicens.

Et si poteris eum absolvere amicus tuus
et sectator tuus nominari contingit ut absolvat
animalibus et sectatoribus sanctis dum hec loque
retur, puer domesticus venit dicens eius
dominus est illa, Adrianus. Quod nun
tium ut recepit, amarissime flebat
et conscissis vestibus suis fugiens velociter
eum hostium domus clausit et dixit
longe a me esto, a viro deo non sit
ut non inveniatur locus viri illius quod dominum
deum suum abnegavit et confusa ad
eum dixit: o tu miser sanctus quid te
cogit apprehendere quod non potuisti perfi
cere. quis te separavit a sanctis aut quis te
seduxit ut recederes a conventu pacis
dic mihi cur fugisti antequam pugna fieret
aut quam repugnantem te videres quomodo
vulneratus es ne dum emissa sagit
ta et ego miserabilis sic ex gente sum
deo et de genere impiorum alienis offe
ro. heu me infelicem et miseram quid
faciam quae coniuncta sum huic de ge
nere impiorum non est concessum mihi unius
horae spatio ut nominarer uxor mar
tyris. Sed ut diceret transgressoris ad
modicum quidem exultatio mea fuit et
ecce postea obprobrium meum erit
haec autem beatus Adrianus audiens gaudebat
admirans de femina iuvene et pulchra
christiana et nobili et annorum xviii nisi s
nupta quomodo talia loqueretur. postquam viri ex
hoc ad martyrium ardentior effectus
verba eius libentissime audiebat
Sed eam nimis affligi videns dixit
ei: aperi mihi Natalia domina mea, non enim
ut putas martyrium fugi. Sed ut pro
missi nostrae venirem quae in carceres
aut mihi quomodo me se duxit cum suggessor
quod vivat aliter iudicis fugere autem
nisi me ipsam tantum in hac falsam ut sa
cietis et dum moriar. ad apiendum
dixit ei aperi et anus. nam vadis ex verbis

me non videbis quia me cum eum ingemuit mei
non videris fide iussores dedi sanctis mar
tyres hii nunc me requirentes in veni
unt sustinebunt cum comitatus nostris
simul mea hoc autem audiens natalia
aperuit et se inuicem postulant ad carcerem
simul abierunt. Ubi natalia per vii di
es ulcera sanctorum linteis pretiosis extergebat
Alia vero die imperator eos iussit
adduci et soluta prementis caminis, ita ut non
poterant velud alia portabantur. Adria
nus vero victis manibus secutus est. Deinde
Adrianus portans super eculeum cesari
presentatur. Natalia vero ad ingressum se ei
dicebat: vide domine mi ne forte cum
deos et tormenta videbis modicum quietis
patiaris contra eos et augelos extulerat
Adrianus gratiam sacrificare noles gravius
cesus est audiens quia natalia gaudens
ad sanctos cum esset martyrem aut eaci
dixit nunc inchoaverit martyrium. Cum autem rex
ne deos suos blasphemaret moneret
ait si ego torqueor quia eos qui non
sunt blasphemo qualiter tu torquebis qui
deum meum blasphemas. cum rex
hoc temporibus ille se ductores docuimus
quod Adrianus qui seductores eos dicit
doctores mee et vite aeternae nata
lia hec tu sanctum dominum congratulatur referebat
Tunc rex in validissimis fecit eum
gravius cedi. Omnes ergo penas et ieiu
ganiones et visiones natalia aliis
martyribus cum coram Adriano retulit
referebat. Tunc ex cesus est ut ei viscera
effunderentur. Tunc virgo iniunctus qualiter
in carcere reducetur et Adrianus
in vinculis deductus valde decorus annorum
xxviii. Natalia vero virum suum suppli
cium tacentem et totum lacerum confidens
inclitos manum vestrum interiore eius dicebat
beatus es domine mi quia dignus effectus es de
unio sanctorum beatus es lumen meum qui patiaris

pro eo quod iste pro christo passus est quippe mi
dulcis meus non videas gloriam eius
Audiens autem imperator quod multe matrone
sanctis martiribus ministrarent precepit ne ulla
ad eos ingredi permitteretur. Quod au
diens natalia se ipsam tondit et
habitum virilem assumens sanctis martiri
bus ministrabat. Alias autem mulieres exemplo suo ad hoc in
duxit. Rogavit eum quod cum fuerit in gloria
hanc precem faceret pro ea ut se immaculatam
custodiens. Audiens autem rex quod matrone sanctis
iussit incudem afferri ut crura super in
cudibus eorum confracta morerentur. Timens autem
natalia ne vir suus aliorum suppliciis
terreretur rogavit ministros ut ab eo in
ciperent. Abscisis igitur ab eo pedibus et ma
nibus et confractis rogavit eum natalia
ut manum sibi abscindi permitteret quatenus
aliis sanctis qui plura passi fuerant compar esset.
quo facto adrianus spiritum reddidit. Ceteri
quoque ultro pedes porrigentes ad dominum mi
graverunt. Rex autem corpora eorum comburi
mandavit. Natalia vero manum adri
ani in sinu suo abscondit. Cum autem corpora
sanctorum in ignem proicerentur voluit
et natalia se cum eis in ignem precipitare
sed subito vehementissime pluvia irruit
et ignem extinguens corpora sanctorum illesa serva
vit. Christiani consilio inito corpora eorum con
stantinopolim transtulerunt donec pace
ecclesie reddita cum honore referrentur. Passi
sunt autem circa annum domini CCLXXX. Natalia vero ad
huc remanebat manum sancti adriani secum re
tinens et in solatium vite sue semper ad caput
lectuli tenebat. Post hec autem tribunus
videns nataliam tam pulcherrimam
tam divitem et nobilem de voluntate im
peratoris honestas matronas ad eam
misit ut ipsi coniugio assentiret.
Cui natalia respondit. Quis mihi prestare
poterit ut coniunger tali viro. Sed petiit
ut trium dierum sibi daretur indutie ut [illegible]

Lectum suum. Cui diceret ut cito fugere post
sumpta dominum exoraret ut se immaculatam
conservaret. Subito obdormivit et unus
de numero martirum ei apparuit et eam
dulciter consolans ut ad locum ubi corpora
martirum erant veniret imperavit. Evigi
lans igitur et manum adriani solummodo ac
cipiens cum multis christianis navem conscen
dit. Quod tribunus audiens cum multitudine mi
litibus eam prosequi secutus est. Sed ven
tus contrarius multis eorum submersis
eos redire compulit. Media autem nocte
dyabolus in specie naucleri quandam fantas
ticam navem habens occurrit. Natalia autem
et quasi voce naucleri ait eis: Unde venitis
aut quo pergitis. Et illi: Ex nichome
dia venimus et constantinopolim pergimus.
quibus ille ait: Erratis. Ad sinistram
pergite rectius navigantes. Cui diceret
ut eos in mare lapsos necaret et pereunt. Sed
ut vela mutarent, subito adrianus
in navicula sedens eis apparuit et eos
navigare sic prius precepit ad
monuitque asserens malignum spiritum fu
isse qui eis locutus fuerat. Pergens que se
cum eos precedebat eos et viam eis
ostendebat. Natalia vero adriani precedentem
videns nimio gaudio repleta est. Sic
quoque ante lucem constantinopolim ad
venerunt. Cum autem natalia in domum
venit cum martirum tradidit et
manum adriani ad corpus posuit et post
orationem dormitavit. Adrianus ei apparens
et salutans eam ut secum ad pacem ete
rnam venire precepit. Que evigilans
et sopitum astantibus recitans vale
faciens omnibus emisit spiritum. Fideles
autem corpus eius accipientes cum corporibus martirum
illud posuerunt. De sancto gorgonio

Gorgonius et dorotheus apud nicho
mediam primi in palacio dyocleti
ani augusti militie tenebant

[illegible] libius regem suum sequi et christia-
nos se esse libere confitentur. Quod caesar
audiens plurimum animaliter egre ferens
quod tales viros quos nutrierat palatinos
invictos morum et generis nobilitate de-
coratos, cumque nec minis nec blan-
diciis moverentur, in eculeo distenduntur
et flagellis et ungulis toto corpore lania-
ti aceto et felle mixtis per eorum cor-
pora perfunduntur et consequenter collocati
et in craticula assantur et quasi in lecto florum
delectati iacent nichil lesionis sentientes.
Deinde iussu cesaris laqueo suspenduntur
et corpora lupis et canibus exponuntur. Sed cor-
pora a fidelibus colliguntur. Passi sunt
circa annum domini CCLXXX. Post multos annos
corpus sancti Gorgonii Romam translatum
est. Anno domini DCCLXIIII episcopus Metensis
nepos Pipini regis ipsum ad Galliam
transtulit et in Gorgoniensi monasterio
collocavit. De sanctis Protho et Iacincto

Prothus et Iacinctus eunuchi et
primicerii et in studio philosophie so-
cii Eugenie filie Philippi nobilis-
simi. Totius vero generis quamquam his a se-
natu prefecturam Alexandrie acceperat
et illuc Claudiam uxorem suam et fi-
lios Avitum et Sergium et filiam quae Eugeni-
a secum duxit. Eugenia omnibus liberali-
bus artibus et litteris erat perfecta. Prothus
quoque et Iacinctus secum studuerant et
ad perfectionem omnium scientiarum devene-
runt. Eugenia igitur XV. etatis sue
anno ab Aquilino et consulis
filio petitur in uxorem. Cui illa: maritum
non natalibus sed moribus esse eligendum.
Pervenit igitur ad manus eius doctrina
Pauli et mentibus cepit animo esse christiana.
Permissum erat christianis circa urbem Alexan-
driam habitare. Unde illa quasi solacien-
di gratia ad villam transiens audivit
christianos cantantes: Omnes dii gentium

demonia, dominus autem celos fecit. Tunc dixit
Protho et Iacincto qui secum stu-
duerant: Per sillogismos scrupuloso cur-
su egimus Aristotelis argumenta et
Platonis ideas et Socratis monita et
breviter quicquid cantat philosophus excogitant (margin: poeta et quod oratores et philosophi)
hac una sententia excluduntur. Dominationem mihi usur-
pacioni potestas sororem vos sapientia fecit.
Simus igitur fratres et sequamur Christum. Placet
consilium et assumpto habitu virili ad monasterium
cui Helenus vir dei preerat venit, qui nullas
ad se feminas venire sinebat. Cum quo-
dam autem heretico disputaturus contendens
argumentorum fictione non posset, magnum ignem
accendi fecit ut ille qui non combureretur vera
fide haberet probaretur. Quod cum ambo ingrederentur,
ille illesus exivit, hereticus autem cum intraret non-
nullis ab omnibus expulsus est. Ad hunc igitur cum ac-
cessisset et se virum diceret, ait ille: merito vir-
um te dicis quia cum sis mulier agis viri-
liter. Sexus enim ei a deo fuerat revelatus. Ab eo
igitur cum Protho et Iacincto monachi habitum suscepit
et se fratrem Eugenium ab omnibus appel-
lari fecit. Pater autem eius et mater videntes
currum Eugenie vacuum redisse
merentes undique filiam inquiri fecerunt
sed minime invenire potuerunt. Interrogantes
vates quid de filia factum sit, qui responderunt
eam a diis inter sidera raptam. Quo circa pater
imaginem filie fecit et ipsam ab omnibus ad-
orari mandavit. Ipsa vero cum sociis in dei ti-
more permansit et mortuo Heleno ipsa
prelata erat. Tunc Alexandrie matrona
quedam dives et nobilis Melancia nomine, quam
sancta Eugenia oleo perungens a quarta-
na liberavit in nomine Ihesu Christi. Unde mul-
ta ei munera misit, sed non recepit. Putans
autem matrona Eugenium esse hominem ar-
bitrata sepius eum visitabat, videns eius
eleganciam iuventutis et pulchritudinem corporis
in eius amorem exarsit et tractabat quo-
modo ei consentire posset; [illegible] cogitat [illegible]

Psale

Languorem finxit ut ad eam veniret
et se ei miscere dignaretur. Cumque venisset, cepit
ei qualiter eius amore captiva esset et ut se in
eius amplexibus admitteret rogans ut se ei
carnali commisceret. Statim quia eum amplexa,
herens amplecti et osculari et ad crimen hor-
tari. Quod factum execratus Eugenius ab homine
dicens ei: Recte Melanciam nomine habere
cognoscis. Egrediens autem repleta per-
fidia nigra diceris et obscura filia tene-
brarum amica dyaboli, dux pollutionis, fo-
mitum libidinis, soror anxietatis perpetue
et mortis filia sempiterne. Illa vero se
deceptam videns et timens ne forte scelus
publicaretur voluit prima per se detegere
clamare cepit quod Eugenius se vo-
luit violare. Abiit igitur ad Philippum prefectum
et conquesta est dicens: Juvenis quidam perfidus
christianus ad medendum ad me ingressus irruit
in me impudenter voluit me viola-
re et nisi unius ancille que in cubiculo mecum
erat fuissem liberata suffragio suo me
libidini sociasset. Audiens hoc prefectus iratus
accenditur et missa apparitorum multitudine
Eugenium et suos quoque ceteros christi famulos
vinctos adduci fecit. Die quoque statuto qua
omnes debebant in ore bestiarum lacerari accer-
sitis et eis secreto seducens ad Eugeniam
dixit: Nobis sceleratissime hic tuus Christus hoc
docuit ut corruptionibus deditus et
matronam impudenter lascivia violares?
Tunc Eugenia demissa facie ne
agnosceretur ait: Dominus noster castitatem docuit
et integritatem servantibus eternam vitam
promisit. Hanc autem Melanciam falsam
testem monstrare possumus. Sed melius
est ut nos patiamur quam quod illa convicta
supplicium et fructus patientie nostre de-
pereat. Ut tamen producatur ad dictam ancillam que dici-
tur sceleris esse conscia ut ex ore eius possit
refutari mendacium. Que cum adducta fuisset
illa domina sua edocta constanter contra Eugeniam ... ...

Iubet quod dictam suam opprimere volu-
it. Omnis de familia illius certatim simili-
ter probare testantur. Ait Eugenia:
Jam tempus tacendi transiit et tempus loquendi
advenit. Nolo ut impudica in suo
Christo crimen opponat nec fallacia glorietur in
christi virtutibus. Sed ut veritas superet sapientiam ma-
liciam vincat. Veritatem ostendam non
pro iactantia sed pro dei gloria et judicio.
Tunicam arripiens usque deorsum scidit et
ad augustum Claudium: Et feminam esse
me dixit quod prefecto: Tu michi pater
Claudia est mater. Fratres hii duo qui
tecum sedent Avitus et Sergius. Eugenia
filia tua. Hii duo prothus et iacinctus.
Quod pater audiens et filiam agnoscere
incipiens in amplexus eius ruere
et lacrimas multas effundit. Euge-
niam vestibus aureis induunt et in alto
levaverunt. Ignis autem de celo venit et
Melanciam cum suis consumpsit. Sic
Eugenia patrem et matrem fratres et to-
tam familiam ad fidem Christi convertit
sed quod pater postea hoc prefectura deposita a christ-
ianis episcopus ordinatur et in oratione persi-
stens ab infidelibus occiditur. Claudia
autem cum filiis suis Eugenia Romam redeunt
et multos ad Christum convertebant. Eu-
genia autem iussu imperatoris ligato
grandi saxo in Tyberim precipitatur. Sed
rupto saxo super undas in columbis
gradiebatur. Tunc in fornacem ardentem
precipitatur. Sed extincta fornace refrigerio
usa est. Trudi in carcerem . . .
autem et lumen splendidissimum radi-
abat. Eidem cum per decem dies sine cibo fu-
isset salvator eidem apparuit et panem
candidissimum ei porrigens dixit: Ac-
cipe de manu mea. Ego sum tuus salvator
tuus quem toto mentis intencione
amasti. Eodem die quo ad terras descen-
di ipse te recipiam. In die igitur natalis

domini speculator invictus et caput eius
abscidit, quae postmodum matri apparuit
et quod die dominica sequeretur praedixit. Veniente
igitur die dominica gladio mortem promeruit.
Sanctus Prothus et Iacinctus cum
ad templum trahentur, oratione simulacrum
comminuerunt et cum sacrificare nollent
capitis obtruncatione martyrium postmodum
compleverunt. Passi sunt autem sub
Valeriano et Galieno circa annos domini CCLVI.

Exaltatio sancte crucis [illegible]
dicitur quia ipsa die fides et sancta crux [illegible]
plurimum exaltata fuit. Sciendum
autem quod ante Christi passionem lignum crucis
fuit lignum vilitatis, quia huiusmodi cruces
de lignis vilibus fiebant; infructuo-
sitatis, quia quamvis in monte Calvariae
plantaretur fructum nullum faciebat;
ignobilitatis, quia supplicium latronum;
tenebrositatis, quia tenebrosum et
sine omni decore erat; mortis, quia
homines morte tradebantur; fetoris, quia
inter cadavera plantabatur. Post
passionem vero fuit multipliciter exaltata,
nam vilitas eius transiit in pretiositatem,
unde dicit Andreas: Salve crux pretiosa etc.
Infructuositas in fructuositatem: Cantica: Ascendam
in palmam etc. Ignobilitas in subli-
mitatem, Augustinus: Crux
quae erat in supplicium latronum transiit
ad frontes imperatorum. Tenebrositas in
claritatem, Chrysostomus: Crux et cicatrices
radiis solaribus in iudicio erunt lucidiores.
Mors in vitae perennitatem, unde cantatur:
Unde mors oriebatur inde vita resurgeret. Fetor in o-
doris suavitatem: Dum esset rex in ac-
cubitu suo nardus mea etc.

De exaltatione sancte crucis

Exaltatio sancte crucis sollemniter
ab ecclesia celebratur, quia
ipsa die fides christiana plurimum ex-
altata fuit. Anno domini DCXV videns
dominus flagellari populum suum per saevi-
tiam paganorum, Cosdroe rex Persarum
omnia regna terrarum suo imperio sub-
iugavit. Ierusalem autem veniens a sepulchro
domini territus fugit, residuam tamen partem sancte
crucis quam sancta Helena ibi reliquerat
asportavit. Volens autem ab omnibus coli
deus, turrim ex auro et argento et interlucen-
tibus gemmis fecit et ibi solis et lunae et stellarum
imagines collocavit et per subtiles et
occultos ductus quasi deus aquam desuper in
fundebat et in subterraneo specu equi
quadrigas trahentes circuibant ut
quasi turrim moverent et tonitruum simularent.
Filio igitur suo regno tradito in tali pha-
no prophanus residet et iuxta se crucem
domini collocavit appellarique se ab omnibus
deum iubet. Et sicut legitur in libro mitrali de
officio, ipse Cosdroe in throno residens tam-
quam pater lignum crucis sibi adiunxit in loco
filii et gallum in loco spiritus
sancti, se vero patrem iussit non nuncupari sine
nomine. Tunc Heraclius imperator exercitum
copiosum colligit et contra filium Cosdroe
iuxta Danubium fluvium dimicaturus ad-
venit. Tandem utrisque placuit ut princi-
pes in ponte super fluvium singulariter congrederentur
et cui victor existeret sine damno
utriusque exercitus imperium susciperet. De-
cretum est autem ut quicumque principem suum
iuvare praesumeret cruribus et brachiis ab-
scisis continuo in flumine mergeretur.
Heraclius autem totum se deo obtulit et sanctae cruci
se devotione qua poterat commendavit. Dimicantibus
igitur diu dedit dominus victoriam Heraclio
dominus, qui victor exercitum contrarium sibi subiugavit
adeo quod universus populus Cosdroe
fidei christianae se subdidit et sacrum baptisma
suscepit. Cosdroe autem ignorabat exitum bel-
li, quia cum ab omnibus odiretur a nemine
intimabatur. Heraclius autem ad eum perveniens et invenit
eum sedentem in throno aureo et dixit: Quia lignum sanctae crucis secundum modulum

Hoc vero tibi si baptizatum et fidem christi susceperis adhuc vivum et regnum persarum acceptis obsidibus optinebis. Si vero hoc implere contempseris gladio meo te feriam et caput tuum precidam. Cumque ille acquiescere nollet extracto gladio eum protinus decollavit et quia rex fuerat sepeliri precepit. Filium vero x annorum quem cum eo reperit baptizari fecit et de sacro fonte eum suscipiens regnum paternum ei dimisit. Turrim vero illam destruens argentum in usum sui exercitus [illegible], aurum vero et gemmas ad reparandum ecclesias quas tyrannus destruxerat reservavit. Sanctam autem crucem suscipiens ierusalem reportavit. Cumque de monte oliveti descendens per portam qua dominus passurus intraverat in equo regio et ornamento imperiali ingredi vellet, repente lapides porte descenderunt et in invicem unius parietis modum se clauserunt. Super quo cunctis stupentibus angelus domini signum crucis in manibus tenens super portam apparuit dicens: Quando rex celorum per hanc portam ad passionem intravit nec cultu regio sed humili asello ingrediens humilitatis exemplum suis cultoribus dereliquit. Et his dictis angelus abscessit. Tunc imperator lacrimis infusus se ipsum discalciavit et vestimentis usque ad camisiam exutus crucem domini accipiens usque ad portam humiliter baiulavit. Mox autem duritia lapidis celeste persensit imperium statimque porta se erigens liberum intrantibus patefecit ingressum. Odor autem suavissimus qui eodem die momento quo turri sancta crux de sancta cruce fuit ablata [illegible] persarum provincia per tam longa terrarum spatia erat elapsus et tunc rediit omnes mirabili suavitate refecit. Tunc devotissimus imperator in has crucis laudes prorupit: O crux splendidior cunctis astris, mundo celebris, omnibus multum amabilis, sanctior universis, que sola fuisti digna portare talentum mundi; dulce lignum, dulces clavos, dulces mucrones, dulces hastas, dulcia ferens pondera; salva presentem catervam in tuis laudibus hodie congregatam in tuo vexillo signatam. Sicque preciosa crux in suo loco restituitur et antiqua miracula renovantur. Mortuus quidam vite restituitur, paralitici iiii curantur, leprosi decem mundantur, xv ceci illuminantur, demones effugantur et a variis languoribus plurimi liberantur. Et sic imperator ecclesias et regnum muniens cum laudibus ad propria revertitur. In cronicis autem hec aliter gesta fuisse narrantur. Dicuntur enim quod cum Cosdroe vicinia regna occupasset, ierusalem et zachariam patriarcham et lignum crucis cepisset, et eraclius cum eo pacem facere vellet, iuravit ille se cum eo pacem non facturum donec crucifixum abnegarent et solem adorarent. Tunc eraclius zelo armatus contra eum exercitum produxit et persas multis preliis devastavit et Cosdroe usque ad ctesiphontem fugere compulit. Tandem Cosdroe dissinteriam incurrens vel decidens filium suum in regem coronare voluit. Quod Siroes eius primogenitus audiens cum eraclio fedus iniit et patrem cum nobilibus persequens et vinculis religavit quem pane tribulationis et aqua angustie sustentavit, tandem sagittis occidi fecit. Postmodum autem omnes captivos cum patriarcha et ligno crucis eraclio destinavit. Ille autem preciosum lignum crucis ierusalem detulit et postmodum constantinopolim deportavit. Hec in multis cronicis leguntur. De hoc autem ligno crucis sic dicit sibilla apud paganos sic dicit [illegible] extensus [illegible].

Ot' leuatum lignum crucis de' erectus
est. apud Constantinopolim iudeus quidam
ecclesiam sancte sophie ingressus quandam im-
maginem christi ibidem conspexit. Qui se solum
considerans gladium arripuit et imaginem
christi in gutture percussit statimque inde
sanguis exiuit et iudei faciem et caput
aspersit. Qui territus imaginem accepit
et ipsam in puteum proiciens cito
aufugit. quem quidam christianus obuiam
ueniens dixit. unde uenis iudee? Occidisti
quem hominem. at ille falsum est. Christianus
ait. ille homo dixit. Vere homicidium
perpetrasti et ideo sanguine aspersus es.
Et iudeus. Vere deus christianorum magnus
est et fides eius firma per omnia probatur.
Nequaquam enim percussi hominem sed christi
imaginem et continuo sanguis de eius
gutture emanauit. Duxit autem iudeus
hominem illum ad puteum et inde sanctam
imaginem extraxerunt. plaga autem uulneris
in gutture christi adhuc cernitur. Iudeus autem
continuo fidelis efficitur. Apud Syriam
in ciuitate Berith quidam christianus sub
annua pensione hospitium habens imaginem
christi crucifixi contra lectulum suum in pariete
affixerat et in orationes suas continuo
faciebat. post annum uero aliam domum
locauit et imaginem eandem ex obliuione
reliquit. Quidam autem iudeus predictam domum
conduxit et die quadam unum de suis contri-
bulibus ad conuiuium inuitauit. Inter
epulas autem ille qui inuitatus fuerat circum-
circa aspiciens imaginem in pariete
conspexit et inuidiam contra se inuitantem
infremens ait. Per imaginem ihesu na-
zareni tenere audebas? Comminatus est
ei quod adhuc predictam imaginem non
uiderat. Sic autem ambo porta est
simulabat quod illam de qua dicebat
imaginem penitus ignorabat. Tunc
ille placatum se simulans uale-

fecit et ad principem sue gentis
abiens iudeum illum de eo quod uiderat ac-
cusauit. Iudei igitur congregati ad domum eius
conuenerunt et uisa imagine illi omnes
blasphemias dixerunt. Assilientes in synagogam
se iniuriis relinquit et predictam imagi-
nem in ea posuerunt et illudentes pedibus tunc eam
conculcauerunt. Passionis christi uenerationem
tunc consilio latus lancea perforauerunt
et protinus sanguis et aqua ubertim exiuit. Vasis
positis uasa impleuerunt. Asportauerunt iudei
sanguinem illum ad synagogam dicen-
tes ut omnes infirmi ex ipso inuncti
prius curabantur. Tunc iudei episcopo ciuitatis
per ordinem narrauerunt et baptismum et fidem
christi unanimiter susceperunt. Episcopus autem
sanguinem illum in ampullis cristallinis
et uitreis conseruauit. christianum autem illum ac
illum uocat et quis tam pulchram imaginem
composuisset inquisiuit. At ille dixit Nicho-
demus illam composuit quam moriens
Gamalieli. Gamaliel Zacheo. Zacheus
Iacobo. Iacobus Simoni reliquit. Sicque
mansit in Ierusalem usque ad destructionem urbis et inde
fuit a fidelibus in regnum Agrippe delata.
et inde ad patriam meam delata a paren-
tibus ad me hereditario iure deuenit.
Factum est hoc anno domini dcc.l. Tunc omnes
iudei synagogas in ecclesias consecrauerunt
et inde mos inoleuit ut ecclesie
consecrentur. prius tantum altaria consecrabantur.
Propter illud miraculum ordinauit ecclesia v.
kl. decembris memoriam dominice passio-
nis. uel ut alibi legitur v. idus nouembris.
Vnde Rome est ecclesia consecrata in honore
Saluatoris ubi ampulla cum illo sanguine
reseruatur et sollempne festum tunc agitur.
Virtus crucis et apud infideles ma-
xima per omnia comprobatur. Nam beatus Gregorius
in iii. dyalogorum libro memorat.
Andreas Fundane ciuitatis episcopus dum
quandam sanctimonialem feminam secum habitare

re permitteret antiquus hostis cepit
spem illius uiris omnibus impune in uno
lecto nephanda cogitacione quam nimis
die uidens quidam iudeus nesciens
quam diem declinante tenerent et ubi
maneret postquam minime reperisset in quodam
templo apollinis ad manendum se contulit
qui ipsius loci ipsius sacrilegium pertimescens
crucis signaculum sibi curauit munire. Tercio si-
gno crucis tamen se muniens cum iam no-
cte media uigilans uidit malignorum
spirituum cateruam in obsequium cuiusdam
potentis preire eumque qui ceteris preerat
in eorum medio consedere atque cepit singulorum
spirituum qui obsequium eius aderant discu-
tere quod quisque mali egisset ne-
quicie. Unum uero incedente modo quo hoc discussionis
dum gereretur in medium prosiliit et ex sibi
in quodam exponi quod legitur in tanta temptacione in
uoluntate posuit. Statim diuinum quidem intemptati
sideriorum. Inuitans inde Sachanias sedere
et omnes eius militer ei assistere et
ueniens unus de malignis spiritibus ad
orationem eum fuit ille uir nemus et ille
puella preminens sibi et terra plenarie
iram et persecuciones multas fecit in san-
guinem copiosum effudi et uer tumida
te tibi et sachan et quanto tempore hoc fecisti
et ille ait xxx diebus et sachan quare tanto
tempore hoc fecisti et ait assistentibus iterum et
flagellis eum cedite. Edixit. Verbum autem
et hos uenientes orante dicens in mari
diu eius commociones maximas
excitaui et naues multas demersi homi-
nes quoque plures occidi. Quanto tempore hoc fecisti
et ille in xx diebus et iussit hunc simi-
liter flagellari dicens in tam modico tem-
pore tam laborasti. Tercius ueniens ait
in quadam ciuitate fui et nuncias in quibusdam
nupciis excitaui et multum sanguinis
effusione feci et sponsum ipsum occidi
et me in ulicante tibi. Et dixit quanto tempore
hoc fecisti et ille in xx diebus et illeam
nonne plura in tot diebus operatus es
et iussit eum acriter cederi. Verbum autem
et hic ueniens ait in heremo mansi xl
annos quod quidem monachum laborauit et
uix tandem ipsum in lapsum carnis pre-
cipitaui. Quod sachan audiens de solio
surrexit et osculans eum coronam de ca-
pite suo abstulit et capiti suo imposuit
sibi ac ipsum secum sedere fecit dicens ma-
gnam rem fortiter egisti et plus omnibus la-
borasti. Hic quoque quod simul pro se modo
ipsius discussionis quod quisque perpetrauit
singulis singula exposuisset quidam
egisset in uno nimis consilio illo tamen
carnis temptacionis de illa sanctimoniali
ab femina andree animum commouisset
asseruit ad dicendum hec hora uespertina
uisitans ad hunc eius animum traxit ut uno
in tergo eius alapam blandiens daret.
Tunc malignus spiritus cui bonitate est ope
perficere quod cepisset ut illius ruine lau-
dem singularem palmam tenere persuasit.
Quo uero quod tenere animus nam certe ille qui in
templo eodem iacebat per sumpsisset. Cui et
ueheminter prohibitum et inuisi
spiritus cum eum crucis misterio signatum uid-
erent cum exclamauerunt ue ue uas
uacuum et signatum. Ad hanc uocem illa
malignorum spirituum turba disparuit. Iu-
deus uero qui cum ad episcopum uenit et ei
cuncta per ordinem enarrauit. Quod ille
audiens ueheminter ingemuit et omnes
mulieres a domo sua et famulas sua
penitus remouit et iudeum baptiza-
uit. **R**efert quoque Gregorius in libro dyalo-
gorum quod quedam sanctimonialis ortum
ingrediens et lactucam conspiciens
eamque signum crucis oblita benedicere
auide momordit et arrepta a de-
monio protinus cecidit. Quod uiso beatus equicius
ad eam ueniret demonium cepit clamare.

Et dixi ego qui iam sedebam super
lectulum et illa veniens et momordit
me ad mamillam et perdidi unum de pueris meis. Mor-
dere eum extimo. Legitur in historia ecclesiastica libro
xi quod gentiles per Alexandriam in arma
Serapis impiatis depinxerant, christo-
dicus vero illis deletis crucis signum de-
pingi mandaverunt. Quo viso gentiles
et sacerdotes fidolorum baptizati sunt dicen-
tes traditum esse ab antiquis quod ea que cole-
bant starent donec veniret signum illud
in quo esset vita. Quedam namque littere apud
eos erant quas sacras vocabant, et hec
habebant signum crucis quam interpretabantur
spem vite venture futuram. De sancto Iohanne
Iohannes cognomento aureo os Crisostomus
Antiochenus filius Secundi et Anthuse
nobilium fuit, acutus ingenio,
et qui sacro et presenti in historia tripartita
plenius invenitur et declaratur. Cum ex
philosophie studium impendisset tandem hec
deserens divinis lectionibus intendebat
amplior ordinatus est. Erat autem zelo
severior, homo elatus et sermone magis quam
mansuetudini serviebat, et propter vite re-
ctitudinem incautus ad futura habebatur,
in confabulatione arrogans a nescientibus
putabatur. In docendo vero sapiens
in corripiendo egregius ad mores corri-
gendos optimus. Regnantibus igitur Ar-
chadio et Honorio augustis et Damaso
in Romana sede presidente factus
est episcopus, qui dum vitam clericorum corri-
gere voluit omnes in sui odium excitavit.
Siquidem cum velud furiosum decli-
nabant et apud omnes ei detrahebant,
et quia ad prandium aliquem invitabat nec
ab illo invitari volebat, dicebant
eum hoc facere quia pre nimia iracundia
laboraret; alii propter excellentem et exquisitum
usum ciborum hoc eum facere predicabant;
veritas autem propter abstinentiam stomachi

erat; capud enim sepe dolebat. Et ideo prandiorum
epulas evitabat. Populus autem propter sermones
quos faciebat in ecclesia eum plurimum di-
ligebant, principes autem quid sit eum cum
loquerentur, a potentibus autem malicia inclusa
gravius obiurgavit. Hoc quod eum maior
invidia est adorsa, aliud autem fecit quod
cunctos valde commovit. Eutropius
namque prepositus imperatoris et honoris consul
dignitate noluit in manibus debitorum ad ecclesiam
fugientibus ne diarie studuit ut lex
ab imperatore poneretur, ut nullus ad ecclesiam
confugeret nec nunc quidem refugientem
extraheret. Post paucos autem dies cum
Eutropius regem offendisset ad ecclesiam
mox confugit. Episcopus autem hec audiens ad eum
Galeam latitantem accessit et omeliam
maxime contra eum faciens eum durissime
obiurgavit, ex quo multos offendit
eo quod homini infelici non solum noluit
misericordiam impendere sed insuper non destitit
ob iurgare. Imperator igitur Eutropium capi-
tis et capud abscidi precepit. Agitur
autem multos homines fiducialius
obiurgabat et ideo etiam pluribus odiosus
Theophilus autem Alexandrinus episcopus Io-
hannem deponere volebat et presbyterum quendam
nomine Isidorum intendebat asserere
et ideo causas depositionis querebat diligenter.
Populus autem defendebat Iohannem et eius doc-
trina mirabiliter audiendo pascebatur.
Sacerdotes et Iohannis secundum ecclesiasticas scilicet vi-
vere cogebant, dicentes non debere suum hono-
rem sacerdotii. Cum eorum vitas contemplaretur
nimium non solum et civitatem constantino-
politanam diligentie gubernabat, sed et
plures circa adiacentes provincias ipsi
alia civitate prius dis legibus ordinabat.
Siquidem cognovisset insuper ad hec demo-
nibus sacrificia ministrari clericos illuc
et monachos destinavit omniaque templorum
ydola destitui fecit eo tempore gemmas.

quidam etiam genere celticus consul
barbarus studio tyrannico vehementer
elatus arriane heresis predicator, magister
militum factus, imperatorem rogavit
ut unam arrianis sibique ecclesiam concederet.
Quod cum promisisset, rogavit Johannem ut
eamque unam sibi concederet ut sic eum tran-
quillitate reservaret. Johannes virtute fortis
et toto zelo ignitus: Ne sanctum canibus dare,
nec hunc barbarum metuas. Sed ambos
nos iube vocari et tu silentio que dicimus
intus nos audi. Ego vero eius linguam
sic refrenabo ut hic petere non presumat.
Quod audiens imperator gavisus est et utrumque
altera die vocavit. Cum Gaynas sibi unum
posceret oratorium petere, Johannes: Ubique tibi
divina domus aperta est, ut nullus te
vetet orare. At ille: Ego alterius secte
sum, et unum templum cum meis habere deposco,
multos quidem pro bona republica
labores assumpsi, et ideo non debeo in mea
petitione contempni. Cui Johannes: Plura pre-
mia et que transcendunt meritum tua
recepisti, magister militum factus, consularibus
togis insuper exornatus es, et oportet te considerare
quid dudum fueris et qualis nunc conspira-
ris, quae prius paupertas et que nunc
quibus vestimentis amictus eras, et quibus
modo ornaris. Iamque quanto labores maiora
premia contulit, quam honorantem te non
sis ingratus. His sermonibus eum occlusit
et cum ipse conpulit ut taceret. Cum igitur
Constantinopolitanam urbem strenue
gubernaret, Gaynas predictus imperium
ambiens et in die invadere potuit, nocte
barbaros misit qui palatium concrema-
rent. Tunc aperte monstratum est quod
servus Johannes custodie dicatur civitatis. Barbaris
enim angelorum ingens copia humana
copiosa turba apparuit, et ipsos pro-
tinus effugavit. Quod cum suo domino nun-
ciassent, ille valde miratus est, sciens

exercitum militum per civitates aliis con-
missum, et ergo sequenti nocte eos iterum
destinavit, qui visione angelorum simi-
liter effugati. Novissime ille egressus
intentionem indicavit et fugit, et in Thraciam
milites in die laceratus et nocte custodire
egressus inde ad Thraciam tunc et cum
magno congregato exercitu omnia ca-
stella vastavit, civitatibus ac aliis barbari-
cam timentibus. Imperator igitur Johannem sanctissimo
honoris legatione imposuit. Ille enim
invitatus in memoratum locum est profectus.
Gaynas quidem agnoscens eius fiduciam
proprietate assumptam, venientem eum quem
occurrit, sumensque oculis et dextram eius
circumponit filios suos sacra eius
genua osculari precepit. Hec namque
virtutis Johannis fuit, ut ferocissime
biles humiliari cogeret. Tunc eo
tempore quo monachorum de ipsius corpore hier-
ex qua questione contentiones et cautionia
surrexerunt, alius hic, alius illud asserens,
manentibus in mente tum monachorum multa
simplicitate est deceptum, dicens eum Dei specie
corporea esse distinctum. Theophilus autem
alexandrinus episcopus contra eos qui sapiebant
in meatu quod eos qui humane forme
deum asserebant contenderet et deum incorpo-
reum predicaret, quam egiptiorum monachi
agnoscentes habitacula sua relinque-
runt et alexandriam venientes se
dicentes quod Theophilum enim interimunt
ut enim occiderent, intenderent. Quod audiens ille
agnoscens et timens, ait illis: Sic vos
inquit video sicut vultum illius. Dicit ergo
inquiunt dicas quod Dei vultus sic est, nec
anathematiza libros Origenis qui
inde opinioni adversantur, quod sin fecerit
aut imperatorum et nos rebellium sumus
nobis sine dubio sustinebis. Et ille
nolite inquit sevire, ego quod quibus
placet faciam. Et sic monachos a suo impetu

seducti

ubi

re notavit. Ceterum non perfecti
monachi nullus sed qui non sunt. Sed simplici
ces audire sidi quod simulantes se esse sapi
entes insimulaverunt multos. Quod similiter
fecerunt dum et in Egypto fieret. Johannes
apud Constantinopolim florebat doctri
na et apud universos habebatur mirabilis. Ubi contra ar
rianos plurimum pullulantes (cum enim
enim heretici sabbato et dominica intra
portas et porticus congregati hymnos
et antiphonas nocte cantabant di
luculo et cum ipsis antiphonis per me
diam civitatem portas egressi ad sua
conventicula convenirent. Hi vero ad iniuriam
orthodoxorum frequentius hoc cantabant. Ubi
sunt hi dicentes tres unum esse virtutem? Johannes vero metuens
ne simplices huiusmodi cantibus traherentur
instituit ut fidelium populi nocturnis
hymnis insisterent ut et illorum opus
obfuscarent. Fecit quoque cruces argente
as que cum argenteis cereis porta
bantur. Unde Arriani zelo accensi
invidie usque ad necem insurrexerunt. Una
quippe nocte facta percussus est Brison
eunuchus auguste qui ad hymnos
extendos a Johanne fuerat deputatus. Sed
et quidam de populo. Unde iussit princeps esse
silentium. Ex hac occasione imperator prohibuit
Arrianos hymnos publice cantare.
Eo tempore Severianus Gabalensis episcopus
honorabilis apud multos patres et
ab ipso imperatore et augusta nimium
dilectus Constantinopoli venit et a Johanne gra
tanter susceptus est. Cum Sarapion vero eius presbiter
utique suggereret eandem convenire ille
a non fideliter ambulabat. Sed scientes ipsum
semper contendebat. Sed Sarapio ei dicit: Johannes
Johannes vero indignatus iniuriam contentionis Severi
anum submovit et Sarapion. Ille vero indignatus
clamavit: Si Severianus clericus mortuus fuerit,
hic Christus in humana non natus non est. Hoc audi

ens Johannes reditum et ipsum vacuum blasphemum
de civitate eiecit. Quod auguste valde displi
cuit et ipsum revocari fecit rogavitque Johannem
ut ipsum suscipiat. Qui ille tamen non agebat
donec augusta filium suum Theodosium eius
genibus imponeret supplicans et coniurans ut
Severianum reciperet. Eodem tempore Theo
philus Alexandrinus episcopus Dioscorum virum
sanctissimum simulque etiam eicit. Qui Constantinopoli
venientes et principi nobilibus eius facta narrant.
Johannes vero eos quidem honorabat, sed tamen a com
munione eos reputare volebat. Fama vero
tamen Theophilum tunc quod Johannes eos illic
et eis auxilium ferret. At Theophilus indignatus
non solum in illos indignatus est sed et Johannem
deponere fortiter se armabat. Celans quod
intentionem suam misit ad singularum
episcopos civitatum dicens se Origenis libros vel
le damnare. Epiphanium quoque episcopum ap
prime sanctissimum et famosissimum Cyprium
atque antiquum fecit rogans ut et ipse simi
libros Origenis damnaret. Epipha
nius vero propter suam sanctitatem eius fallacias non atten
dens apud Cyprum suos episcopos convenit
et lectionem Origenis interdixit. Rogavitque Johannem per
litteras ut se ab horum librorum lectione suspenderet
et ordinationem similem confirmaret. Johannes vero hoc pro
nichilo ducens doctrinae ecclesiasticae laborabat
et inde florebat nichil quod de hiis que contra se
cogitabantur curabat. Divinitus Theophilus
odium diu celatum manifestavit et velle
se Johannem deponere indicavit. Et morum
innumerus Johannis multa quoque clerici et proceres palam
turbis opportunum illius invicem. Verum quod Johannes
apud Constantinopolim ornatum fieret. Post hoc
Epiphanius Constantinopolim venit dam
pnatorum librorum Origenis secum ferens
et mittunt eum Johannes cum Theophilo declinavit.
Et quidam vero Epiphanium revertentem
dampnationem librorum Origenis. Ut scilicet le
gentes plurimum et hii facte ierunt salutem
quorum unius fuit Theotimus Scythie presul.

Scythie presul

Theotimus Scythie presul sanctissimus

Virum rectitudine vite famosissimum qua
iam tunc. Ego autem epiphanius eius
quondam diu ... iniurias non fe
rens iam blasfemias temptaverat plurimo
dampnans eas quas priores non respuere no
luerunt. nam nec mala doctrina in libris
eius esse conspicio cum eis contumelias inse
rere nesciunt. Sanctus ipsos athanasius eius defen
sor ... contra arrianos testem sine
fidei hunc virum appellat illius libros suis
congregans et dicens mirabilis maxime et la
boriosissimus origenes licet de filio dei nobis
testimonium perhibens assensus coeternum
eum patri. Quo indignatus non est cum absque
regula in ecclesia sua epiphanius ordina
tiones faciens sed cum enim rogabatur ut
cum episcopis consederet ac manere nec scan
dalizare noluit nec dioscorum eius et
dampnationes librorum origenis ... Jo
hannes ... veniente adversus Johannem ab ei
tunc dicit epiphanius ... epipha
nius libros origenis dampnans et dioscorum ad
indicauit ac iohanni tanquam horum defensori
mandauit quod regulas ecclesie gessisset

contra epiphanium presumptionem qua ordinationes fecerat
in ecclesia sua tunc ... dum quietam
ipsa audientia sancte celebratam ... qui nunc
... et nunc de mo ... ipsi
confidis quod ... non in ... sedit orati
onis ... Iohannis respondens audi
ens epiphanius discessit. antequam ad cipri
reuersus esset mandauit iohanni spero quod
episcopus non moriens spero quod episcopus non mori
ens ac ille remandauit spero quod ad terram
tuam non redibis quod sic euenit nam
epiphanius intra obijt nauem. post mo
dicum de episcopatu deponitur in exilio mittitur
nunc ad sepulchrum autem huius epipha
nii viri sanctissimi demones expelluntur.
Fuit autem vir mire liberalitatis ad pau
peres quia cum quondam ... pecunia
... erogasset quam ... neces

[U]Unum multorum peccatorum ... op
tulit ac discessit nec ... tenerent
aut quo abiret ... ...
quam dum uolentes epiphanium decipere
ut aliquid eis daret unus eorum super
pinum se mortuum prostrauit alter super eum
stans quasi mortuum flebat et quasi indi
gnum eum sepelire posse ... ... quod uero
... clamabat epiphanius ... ... ue
niens ... ... orauit
et sepeliendum ... ... hominem quem
consolatus abiit ille autem socium pulsans
surge hoc ... ... epulemur
cum ex ... pulsasset ad epiphanium
currit et quid acciderit intimauit ac ut
eum resuscitaret rogare cepit. Ille
autem leniter consolatus est eum. tunc eum
resuscitare noluit ne ministros dei fa
le deluderent. ... ... discessisset ... re
latum est iohanni quod eudoxia augusta epi
phanium excitasset qui solito zelo ac
certo sermone ad ipsum fecit quamobrem
tantum multos imperatori omnimodam
contumelias ... sermo ab omnibus exaceruatus
est quod contra augustam sic placet quod contra augustam
cognominatam imperatori conquerere dicens
contumelias illatas ... ... iterum
dum imperator ad hoc imperator quod Iohannes precepit
synodus celebrari theophilus qui fecerat quosque
conuocauit omnes qui iohannis inimici alia
... ...
tes ... episcopi qui apud constantinopolim
... de libris origenis tunc
... sed quod Johannes se manifestus erat cu
rabat ... ...
... ... quos ... ... in
imicos ... recesserunt ac ... ...
synodus fieri proclamauerunt ... ...
eum ... ...
et synodus sic proclamauit ... ...
eum in ... ...
noluit ... quod ipse audiret ad ...

In maxima lenitate est et eum tantum
ab ecclesia non sinebat. Sed inter haec ad imperatorem
rex conclamabatur. Iussio autem prin-
cipis compellebatur eum velociter ecclesia et
in exilium deportari. Iohannes autem timens ne iterum
seditio oriretur nesciente populo seipsum
tradidit ministris in exilium deferendum et cum ipse co-
gnominis in portitorium sedisset est exusta
ut multi innocentes eius ad iniquam mortem
ducerentur. Eum autem pro malitia praefecti qui Paulo
anno desiderabat videre deportari. Severianus
autem de quo supra dictum est prius est pulsus in ecclesia dicens
Iohanni detrahebat dicens et similiter etiam
habebat eius. Tamen sibi data deportatis eius suc-
cessores [illegible] gratia quod imperatorem et episcopum
in nulla sede in ipso augusta imperatore rogan-
te ut Iohannes de exilio reduceretur. Sicut erat in eo motus
quorum maximus cum tacere in medio dicentibus
cunctis hoc contra se ipso ministri electorem
Iohannis missi sunt qui legatum adducerent rogan-
tes ut cito rediret et tantum praecuncta
orationibus sicut in eo et in ipso sedibus ex-
citati se sedentes. Alii quoque per tribulos
et turbis alii destinati sunt qui eum cito
redire nolentem ad populum reducerent. Hic eius
concurrentes et lampadibus [illegible] populo
occurrentes. Qui in expulsi sede residere nole-
bat dicens hoc oportere sibi in ducto synodo
dati et eos qui depravaverant sententiam
revocarent. Ipse autem missus non accede-
debat cum in expulsi sede residentem videret et
illa doctoris audire. Populus vero quo ipse
coactus quod est ad populum sermonem fecit ac
in sua ecclesia residens. Theophilus autem in
fugiens quod Constantinopoli advenisset mortuus
cum esset Cirinus episcopus et [illegible]
... est electus Achilleus abbas
refugiens. Eius suadebatur ut se
electioni consensum praeberet. Et ille primus
dicens annos quod deus placet in plebem ca-
[illegible] quo die nescientes ad cellam suam
ut eum susciperet Iohannes rogabat quod

[margin: repellere cum revertere]

sic orientes post ad dominum quando oraret
mox cum illa oratione terminum vite sue
cepit. Iohannes igitur docere sedule insiste-
bat. Eo autem tempore statuam argenteam clamidem
de circumamictam in platea iuxta ecclesiam sancte
Sophie ad honorem Eudoxie auguste
constituerant et mimi et principes ludos
publicos exercebant quod quidem Iohanni multum
displicebat. Contra eos hoc ad ecclesie spectare
iniuriam confirmans quia fiducia invicta linguam
suam armavit et cum oporteret principes
supplicationibus illos deflectere ut a cultu
suo recederent hic non fecit imperatrix sibi verbis
eloquentibus [illegible] lacrimabatur et augusta
rursus ad suam hoc trahebatur iniu-
riam et denuo laborat ut ad eius eum synodus
celebraretur. Hoc sentiens Iohannes illam famo-
sissimam in ecclesia publice omeliam [illegible]
cuius est initium Herodias rursum furit
rursum turbatur rursum saltat rursum caput Io-
hannis in disco accipere querit. Facti-
ad invidiam plurimum augustam. Et
quia Iohannem vellet occidere ipse contra ipsum
est et ad iudicandum traditus. Sed a populo necessario
accidere eripuit et quidam ex his qui primi
cum imperium facientes ipsum occidere molie-
bantur. Quidam aquam tenentes ipsum qui tenebant
et alium aclerem et tertium percussit tunc cla-
more facto multis concurrentibus plures
interfecit. Ex illo tempore populus Iohannis custodiebat
eius domum diebus ac noctibus timentes sibi
dente quod augustam episcopum Constantinopoli
convenerunt et accusatores Iohannis facere
insistere ceperunt. Contra Arsacius venatus super
nemo inde mandavit imperator Iohanni quod ut
pius terminibus exierit non consentiendum
episcopo et insidiis quod eum reperit. Ille quod per
compositionem residere in sede episcopali sine decreto
concilii postea simpliciter ut est depravatus.
Eum extrahunt et tamen festivitate paschali
in mandavit imperator ut ipse sese
in ecclesiam mane cum eum duo concilia deposuissent.

Vocabatur gregorius iohannes et nec(esse) q(uod) meruit desce
deret illi qui iohanni successerunt iohannem
te voca(ba)nt. post h(ec) c(um) imperator io(hannes) decimum
expellens et ad dura in exilium de quo dum
certum nam ubi fines suos posui ipu
tenui q(uod) locum ancillibus laudaret clamat via
na quo clerus dominus non permissit in
locis milibus achletam suum fidelissimum
commoravi h(ec) innocentius papa audiens moleste
ferebat volens q(ue) generalis celebrare synodus
Vocato constantinopolitane iohanni sanctus
iore aliqu(a) ordinem iurisdiccio gregorius logo in
usq(ue) in eius frangeret et dolore nimio tandem
te sol intolerabile peregrinante sancti illa tom(us)
quarta decima de septembri e animo soluta
est de fuicto generis velut is constantinopo
li et omnia de urbana descendit dixit
braictis h(ec) di magna gemit ee eo(rum) q(ue) io
fuit in uestre qui dempnaret quibus ibi fidem fere
mox angustie perimis cum se causa qui tandem
die post gaudium est desicti muros ins
doctore oim temporum occidentales epi qui ori
entalibus nullatenus coniuncti noluerunt donec ille
sanctissimum nomen inter predecessores eius
poneret. Unde theodosius christianissimus filius
predicti archadii qui eum sui nominis et pietatem
tenebat sancti huius doctoris reliquias in
se iam mare in regiam urbem transtulit ter
cui fidelissimus papa cum lampadibus et cereis
obuiauit theodosius et supplex etiam ad
eius reliquias pro archadio et eudoxia
delicto genitoribus supplicauit de hi
quibus necnon condonaret. Dicta penitentia et
mortuum fuit h(ec) theodosius clementissimus
fuit adeo ut nullum se ledentium morte dam
dimitteret dixit utinam esset mihi possibile ad uitam
mortuos reuocare ei etiam in destinum
uideba(tur) matutinas laudes et auge
lat codices diuinos legebat hunc emo
brior nomine eudochia qui heroica metro po
emata multa fecit hunc qui filiam nomine
eudoxiam quam valentiniano quippe tradidit

secit de dicto verum hic omnia de historia
tripartita. Mortuus est circa annum domini ccccxxx

margin: uictu

Cornelius interpretatur intelligens. de ethi·

margin: circumcisione. interpretatur · intelligens · uel intelligendo fuit

mologia nominis chasionem · A circum siue a nomine
incisas et ier nem r(ecte) uel cornelius dicitur
a leo que est populus q(uasi) cornu populi fortis. Cypria
nus dicitur a cyprus quod est mixtura et cyrio quod est sors
quasi dicitur cyprus quod dicitur mesura uel hic dicitur ipse
in huius fortuna mixturam gratie et ui(ta)m
in mesura ponit uel celestium
gaudiorum. **De sancto cornelio papa.**

Cornelius papa successor sancti fabiani
a decio cesare cum suis clericis in
exilium relegatus est. A sancto cyprianus
carthaginensi episcopo litteras consolatorias
accepit tamen de exilio reductus decio
presentatur et dum immobilis permaneret iussit
eum decius plumbatis cedi et precepit quod
ad templum martis adduceretur ut thus
sacrificaret aut capitalem sententiam subiret
cum autem illuc duceret miles quidam rogauit
eum ut ad domum suam duceret et pro uxore sua

margin: diu iacet

quam quasi per v annos paralisim incubuerat
oraret qui cum ad orationem eius sanata esset
xx milites cum ipsa et domo sua crediderunt
quos omnes decius ad templum martis
deductos et illud expuentes a sancto corne
lio martyrizari iussit passus est autem circa annum domini ccl.

margin: circa annum domini ccl. Cyprian· interim

Cyprianus episcopus in eadem urbe a proconsule perseu
li presentatur cum ad fidem nullatenus posset
iam et misit in exilium inde quod reuocatus a
gallio proconsule qui successerat perseu
sententiam capitalem accepit quod sententiam lata
dixit gratias ago. Cum autem ad locum supplicii
deductus fuisset precepit suis ut spiculatori xxv aureos da
rent accipiens quod linteum manibus suis
oculos texit et sic coronam suscepit
circa annum domini cclvi. **De eufemia uirgine.**

Eufemia dicitur ab eu quod est bonum
et femina quasi bona femina et utilis
honesta et delectabilis que hic triplicia modo dicitur.

[H]boni huic .i. utilis aliis per conversationem
honestans per maiorem conversationem delectabilis
deo per celestem contemplationem. Vel eufe-
mia dicitur quasi eufonia quod est suavis sono-
rus. Suavis autem sonus fit tribus modis
scilicet voce ut in cantu, pulsu ut in cithara,
in flatu ut in organo. Sic beata eufemia
fuit deo dulcem sonum quoad vocem ... et fla-
tum devotionis.

pulsu operationis

De sancta eufemia

Eufemia filia senatoris videns
christianos tempore dyocliciani diversis
suppliciis laniari ad iudicem p-
perrexit et christianam publice confitens exemplo
suo constantiam etiam virorum animos confortabat.
Cumque singulos iudex christianos sevissime occi-
deret alios perterritos esse iubebat ut vel
saltem videntes in glorientes deos sacrificantes
crudeliter eum laniari videntes. Sanctis autem
coram eufemia sanctis crudeliter decertantibus
ipsa eorum constantiam ampliori promovebat im-
manitate. Iudicem se perversum clamabat. Et iudex
gavisus est putans eam velle sacrificare.
Sed interrogata ... quomodo in ea sic mutata sit re-
spondit: Illa autem cum sit generis nobilis cum in-
ignotos et advenas anteponis et
eos facis ad christum pervenire et ad promissa
gloriam pervenire. Cui iudex: putabam te ad
mentem redire et gaudebam te de tua no-
titia vel sexu meminisse reclusam, ... in
carcere et sequenti die quietius sunt vincula ad
ducta. Iubet cum ... et iussione eius ... cum ...
gentem in theatrum ... soli audiat. ... tunc
alapis dissimile cedi iamque reducens
quem iudex se... et libidine opprimere
voluit. Sed illa virili reluctante ma-
nus eius ... divina virtute ... contraxit; putavit
se incantatam ... praepositum domus sue ad eam
misit ut eam promissionibus ... ad
consentire. Sed ille cum eam clausam in car-
cere nec clavibus aperire potuisset nec
securibus frangere donec arreptus
arreptus clamans se ipsum dilanians
vix evasit. Deinde educta positi sunt in rota
cum vectes ardentibus plenis carbonibus ...

Artifex in fine rotarum tale signum tra-
hentibus dedit ut cum sonum facere sensis-
sent et sic igne exeunte vectes corpus
virginis dissiparent. Sed nutu dei ferrum
autem rotarum ... manu eius decidens
sonum fecit et ... illis trahentibus rotam
sancta continuit et artificem ... illesam
firmavit. Deinde tunc parentes artificis lamen-
tantes suppositio igne rotam combure-
re voluerunt. Sed rota combusta eufemia
ab angelo soluta in quodam loco excelso in-
lesa stare conspecta est. Appelliano iudicii dixit
christianorum non nisi ferro vinci posse ...
ut eam scalas deponi ... carnes ... sed tunc
quidam ad eam appendi ... manum ... vel
habilis mox totus paralisi solutus vix inde
semivivus eductus est. Alius autem ... nomine sol-
sonus ascendens continuo ... ab ea
venia petivit et evaginato gladio ad
iudicem clamavit qui se ipsum libenter occi-
deret quam eam quam angeli defenderent contingeret.
Deinde iterum educta iudex cancellario suo
dixit ut ad eam omnes spectantes iuvenes
convocaret ... eam illuderent donec
fatigata deficeret. Sed ille ad eam ingrediens
et multas virgines splendidissimas
circa eam orantes videns conversus ...
predicationibus effectus est. Post hec iudex per capil-
los virginem suspendit. Sed immobilem per-
manentem ... negavit ... in carcere reclusi fece-
rit ... die sine ... magnos lapides
sic ... constringeret. Illa vero cum ab
angelo ... dies ... lapides
... ad eius orationem ipsi lapi-
des in cinerem ... redacti sunt ...
... tunc ...
... in hora ...
... blandientes ...
... ad iudicem ...
... cathedram ad sedendum ...
... iudicem ...
... per ...
In gressus ...

·133

Condiens ergo gladium in latus eius fixit et christi
martirem fecit quam iudex purpurea veste
vestitam in dimo et toga aurea chalcedonis. Sed ergo
dies a leone eripitur et ab eo tremens de-
voratur. unde sim enim divinans perquirentes
vix particulam eius ossa convenire sciunt que
quasi amicam reperiunt. Priscus autem iudex se ipsum
comedens sine cessatione ... magis horren-
de sepultus est. [illegible] omnes iudei et gentiles
ad credendum in christum credideruntur. passa est
autem circa annos domini cclxxx. ambrosius de hac virgine
ita scribit: Sic tua virgo alma triumphatrix
eufemia. Virginitatis retinens mitram
passionis meruit vestiri corona. Cuius precibus
ab hostibus invictus evasit. Priscus adver-
sarius fuit afflammans igne. Virgo sos-
pes erumpit. Dum lapides in pulvere convertit
fere mansuescunt atque omnia penarum supplicia
cum eius oratione sternunt. Novissime gladii
mucrone confossa carnis ergastulis relinquens
celesti choro virgo. Letabunda virgo
commendans ecclesiam tuam quam nobis protegit ubi
nunc petimus ut per nos tuum vero mago
meruit illibata perseverat. De sancto lamberto

Lambertus nobilis genere sed nobi-
lior sanctitate vite et a primevo eta-
tis sue litteris eruditus adeo pro sanctitate
sua omnibus amabilis ut post theodardum
magistrum suum creatus esset in episcopum traiectensem.
Primo quoque childericus rex quam plurimum diligebat
eum et pro omnibus episcopis semper habuit. Sed
crescente invidorum malitia sine causa eum in-
vidi expellentes honore suo ipso privaverunt.
Et fermundum in eius cathedram constituerunt. Et
lambertus in monasterium ingressus per vii annos ibi
est optime conversatus. Quadam nocte ab oratione
ne surgens in pavimento ...ignorans ... supra
fecit quod audiens abbas dixit quis hunc sonum
fecit. Mittatur ad crucem. Tunc lambertus
illico nudis pedibus in aliquo ad crucem currens
... cum diu in nive et glacie fixus stetit
donec fratribus post matutinas se calefa-
cientibus abbas eum deesse cognovit et an-
dieus quod ad crucem fuit quod ille esset quod ad crucem

·138

misit. Cum enim introductus fuisset et ab eo
cognovisset veniam postulavit ille
vero non solum clementer indulsit sed etiam de-
voto pacie eius ... predicavit.
Post vii annos fermundus expulsus est et sanctus
lambertus iubente pipino ad sedem propriam
est reductus. Qui cum sic prius verbo et exemplo polleret
insurgentes in eum duo maligni eum gra-
viter inceperunt ... quos amici
a ponte sic ... occiderunt ...
Sed cum lambertus pipinum de quadam
... que tenebat plurimum increparet
dodo autem qui ... consanguineus eorum qui
occisi fuerant et frater ... domesticus me-
tris aule regie congregato exercitu
domum ipsius episcopi circumquaque obsedit volens
necem occisorum in sanctum vindicare lamber-
tum. Tunc lambertus in oratione positus militia
auxilii ... ille confisus in domino ut eos expugna-
turus ... sed ad se rediens
gladium de manu proiecit melius iudi-
cans vincere ... et moriendo vincere
quam ut ... manus dei in proprio san-
guine maculare. Tunc vir dei suos ad-
monuit ut peccata sua fateantur et mor-
tem patienter sustinerent. Illis autem occiden-
tes sanctum lambertum in oratione positum
peremerunt circa annos domini ccxx. Quibus discedentibus
pauci qui remanserunt eius evadentes corpus
eius ... ad cathedralem ecclesiam nam-
gio ... et cum multa civitatis me-
stitia sepulture dederunt. De sancto matheo

Matheus binomius extitit scilicet ma-
theus et levi. matheus autem interpretatur donum
festinans. vel quasi magnus dona-
tor ... vel dicitur matheus quasi magnus et theos
deus quasi deus magnus vel ... et theos
deus quasi manus dei ... festina-
tione et festinanter conversationis donatores
... per salubrem predicationem magnus
deo per vite perfectionem manus dei per con-
... scriptorum ... ipsi ... assumptus
applicitus ... ad ... hunc
... assumptus ab exulatione vectigalium

applicantur numero apostolorum additur
conversus evangelista et apostolus catha-
logo mittitur. **De sancto matheo apostolo**

Matheus apostolus et evangelista in E-
thiopia predicans in civitate que
dicitur Nagdaber duos magos
Zaroes et Arphaxat reperit qui homines
suis artibus demonstrabant ut quoscumque vel-
lent membrorum et sanitate privare viderentur.
eo tamen tumore superbie erupit ut
se quasi deos facerent ab omnibus adorari.
Matheus autem apostolus predictam civitatem ingressus
et apud eunuchum candacis regine quem philippus
baptizaverat hospitatur, tam magorum
vestigia detegebat quod quicquid ipsi fa-
ciebant hominibus in perniciem hic vertebat
in salutem. Eunucho autem sancto matheo
interroganti quomodo tot linguas loqueretur
et intelligeret exposuit ei matheus quod spiritu
sancto descendente omnium linguarum scientiam
repleverat ut sicut illi qui turrim usque
ad celum edificare voluerunt per confu-
sionem linguarum ab edificatione cessave-
runt sic apostoli per omnium linguarum scientiam tur-
rim non de lapidibus sed de virtutibus construe-
rent per quam omnes credentes in celum as-
cenderent. Tunc venit quidam qui diceret
magos illos advenisse cum duobus dracho-
nibus qui ignem sulphureum ex ore et nari-
bus emittentes cunctos homines occidunt.
Apostolus autem signo crucis se muniens ad
eos securus exiit. Quos cum dracones
viderunt, ante eius pedes protinus dormierunt.
Dixitque magis: Ubi est ars vestra? excitate eos
si potestis. Ego autem nisi dominum rogassem
quod in me cogitaveratis in vos protinus
retorsissem. Apostolus autem convenit in nomine
Ihesu dracones ut abirent precepit et nullum
ledentes protinus abierunt. Cepitque apostolus de
gloria paradisi terrestris magnum sermonem
texere asserens omnibus montibus eminere
et proximum celo esse spinas vel tribulos ibi non esse
lilia et rosas non marcescere senectutem
numquam evenire, sed homines semper iuvenes manere.

Ibi manere angelorum organa ibi sona-
re aves vocatos continuo obedire. Dixit hic
autem paradiso terrestri dum hominem eiectum esse
per Christi nativitatem in paradisum celestem revo-
catum fuisse. Cum hoc ipse loqueretur ecce tumultus
subito exoritur et in quo regis filius mortuus
plangebatur. Quem cum magi resuscitare non possent
suadebant regi quod inter deos consortium raptus fu-
isset et ideo simulachrum et templum construi opor-
teret. Predictus autem eunuchus magos custo-
diri faciens apostolum adduxit qui cum oratione
facta protinus eum suscitavit. Quod rex
nomine Egippus videns per universas suas pro-
vincias misit dicens: Venite et videte deum latentem
in specie hominis. Venerunt igitur cum coronis aureis
et diversis sacrificiorum generibus volentes
sacrificare ei. Quos matheus compescuit dicens:
Viri quid facitis? Ego deus non sum sed servus domini
Ihesu Christi. Illi igitur de auro et argento quod detulerant
ecclesiam magnam fabricaverunt
quam apostolus xxxiii annis rexit et totam
Egiptum ad fidem convertit. Rex autem Egippus cum
uxore sua et omni populo baptizatur. Ephigeniam
autem filiam regis apostolo deo dicatam
pluribus virginibus prefecit. Post hec autem hyr-
tacus regi succedens virginem predictam concupiscens
dimidium regni sui apostolo promisit
si eam sibi in coniugium consentire faceret.
Cui apostolus ait: Ut mos predecessoris
sui dominica die ad ecclesiam conveniret et presente
Ephigenia et ceteris virginibus quanta bona sint
legitima coniugia audiret. Quod rex cum gaudio
festinavit putans quod Ephigeniam coniugium
velle suaderet. Cum matheus virginibus
et omni populo congregatis de bono matrimo-
nii locutus diu a rege plurimum est laudatus
credens quod hoc ideo diceret ut virginis animum
ad coniugium invitaret provocaret. Deinde
facto silentio sermonem repetens de continentia
sic: Cum bonum sit coniugium si salvo federe teneatur,
hoc sciatis adstantes quod si regis sponsam aliquis
servorum usurpare presumeret non solum regis of-
fensam sed mortem insuper incurreret non quia
uxorem duxisse probaretur sed quia sponsam domini sui

Accipiens eius uxorem uiolare conatus
fuit et tu rex sciens epygeniam regis
esse in sponsam effectam et sacro uelamine
consecratam quomodo potuisti sponsam potentioris te
tollere et tuo matrimonio copulare. Quo au-
dito rex primo insanis furoribus accensus
apostolus autem intrepidus et constans ad predicationem omnes
ad constantiam confortauit et epygeniam coram
se existentem pallio candido cum ceteris uirginibus bene-
dixit. Post missarum autem sollempnia rex spicula-
torem misit qui eum iuxta altare matheum
stantem et expansis manibus orantem a ter-
go gladio interfecit et martyrem
consecrauit. Quod populus audiens ad palacium
regis incendendum currit sed a presbiteris
et dyaconibus uix detenti apostoli martyrium cum
gaudio celebrauerunt. Rex autem uidens quod nec matro-
nas ad eam dirigens nec per magos
epygeniam posset aliqualiter immutare
totam domum eius igne copioso uallauit
ut ipsam cum ceteris uirginibus cremaret.
Apostolus autem eis apparens omnem ignem ab eius
domo excussit qui erumpens regis palacium
inuasit et solo rege cum unico filio uix
euadente cuncta consumpsit. Statim autem filius
eius arreptus a demonio peccata patris
confitens ad sepulchrum apostoli properauit. Pater uero tur-
pissima lepra percussus effectus cum curari
non posset manu propria gladio se interemit.
Populus autem fratrem epygenie ab apostolo bap-
tizatum regem constituit qui per annos lxx re-
gnauit et filium suum substituens cultum
christianum magnifice ampliauit et totam
ethiopie prouinciam ecclesiis christi impleuit. Ze-
roes autem et arphaxat ab eadem die qua regis
filium apostolus suscitauit in persidem fugerunt
sed symon et iudas ibidem eos uicerunt. Notandum
quod in beato matheo iiii. principaliter consideran-
tur. Primum est obedientie uelocitas. Nam mox
ut christus eum uocauit omnes thelonea
reliquit nec dominos suos timens rationes
uectigalium imperfectas reliquit et se
christo adhesit. Propter hanc uelocitatem
obedientie quidam eum errorem notant. Sibi

Arguunt. Sic ieronimus super matheum in ori-
ginali super predictum locum dicit: Arguit
in hoc loco porphyrius et iulianus augustus
uel imperitiam historici mentientis uel
stulticiam eorum qui statim secuti sunt
saluatorem quasi irrationabiliter quemlibet uocantem
hominem sint secuti cum tante uirtutes tan-
taque signa precesserint que apostolos antequam
crederent uidisse non dubium est. Certe ful-
gor ipse et maiestas diuinitatis occul-
te que etiam in humana facie relucebat
ex primo ad se uidentes trahere pote-
rat aspectu. Si enim in magnete lapide hec
uis dicitur ut anulos et stipulas sibi copu-
let quanto magis dominus omnium creaturarum
ad se trahere poterat quos uolebat. Se-
cundo eius largitas siue liberalitas
quia statim fecit domino conuiuium magnum in
domo sua et quod non tantum fuit magnum
conuiuium ratione tantum preparationis sed et
fuit magnum primo ratione non(?)
magno affectu et desiderio ipsum re-
cepit. Secundo ratione misterii quia illud con-
uiuium fuit indicatiuum magni con-
uiuii quod nobis est expositum in gloria sic glosa super lucam
Qui domicilio christum recepit interno
maximis exuberantium pascitur delecta-
tionum uoluptatibus. Tercio ratione
conuiuatorum quia magni conuiue exti-
terunt sed in eam multi publicani et pec-
catores quos secum tunc adduxerunt. Quarto ratione
inuitatorum quia magni dicuntur ibi
interfuisse scilicet christus et discipuli eius.
Tercio eius humilitas que apparuit in
duobus. Primo in hoc quod publicanum se ma-
nifestauit. Ceteri enim euangeliste ut dicit
glosa propter uerecundiam et euangeliste honorem
non ponunt nomen uulgatum. Sed sicut
scribitur quod scriptum est: iustus in principio est
accusator sui. Matheum se et publi-
canum nominat ut ostendat nullum
conuersum debere de salute diffidere cum
apostolus et euangelista de publicano
repente sit factus. Secundo in hoc quod ad suas

minutias faciens sunt qui et pharisei
murmurabant. Et christus ad hominem provocavit
descendisti potuisti eum machi credidisse
addicite nos iustos arbitrantes me-
dicum refugitis. Ego etiam peccator
dico non nolo qui ad medicum salutis
confugio et eius multum meum non abscondo.

Quantum est euangelium scriptum in ecclesia ma-
gna sollempnitas. Et sicut in euangelium
pertinet euangelium magis in ecclesia fruitur.
sic et ipse dicit in epistole pauli pertinet scrip-
turis amplius in eam recurrat. cum hic
est ... qui cum ... tacitum grã
... saulus
a saule superbissimo rege dictus quem
super modum persecutus est paulus luxurie ...
... ad ulterius ...
... ad ulterius fidelissimum ...
... avaritie ...
... machus qui per avaritiam lucris
... theloneum
est theloneum ... loco
... vices ...
... emolumenta ...
los et grece ... latine ...
vectigal ... extremo
eorum ... placavit ut non
solum ... ignoscere ...
in eis donatus ...
... seruissimum persecutorem fecit fide-
lissimum pretorem. Adulteram et homicidam
fecit prophetam et psalmistam ... in ihesum
... cupidum fecit euangelistam et apostolum
... nobis ...
... nullus qui ... voluerit
desperet ... in christo
... fuisse igitur ...
... ambo ...
... ex parte media ... ex parte ...
sanati ... ex parte ...
... in medio ... sapia
... morbi cognovit ...
... medicina ad hibuit ... qua
ipsum ... in ...

... sic idem dicit ambo ipsorum ...
machi ... ad ... dolo-
rem et anime ... oculis
... ad ... in medio ...
... medicina
... ad ... sunt ...
... sanato ... considerans ...
ambo ... morbum ... extrema
... et ...
... sequentes
... dicens
... iam non ...
... ex ... ad
... odigimus ...
... ihesus ...
... ad ... me ...
... tribulo ...
guaia ... ad ... modo ...
nandi ... ambo ... triplex sunt primo
... vinculis ligantur ...

... omnem ... euangelium
... ambo ... ipsorum machi ligna-
... clauis ... pedibus ...
... ihesum meos ... pro ... dominum
his vinculis ... ligatum ...
invenit ... ad ... omnem ...
... sic ... in ...
... medicina ...
... ex ... nec ad ... usum ...
... medicina ...
... ad ... oculis ...
... ne ...
... omne ...
... lauatur ... ad ...
... euangelium ... manibus
... et ...
... euangelium ... in ...
... in ... ponens
omnis ... fide ... machi ... sanabo

Matheus di ... et ... [illegible]
... nomen ... [illegible]
... saluator ... fernuans

vel dicitur a mauron quod est niger secundum grece dicitur
ingre. hic namque habuit amaritudinem in
peregrinatione miseriam in dilatione patrie fuit vo-
mens per nimiam superfluorum abiectionem durus
sive firmus per tormentorum perpessionem consiliator
per militum exhortationem festinans per fer-
vorem et honorum operum multiplicationem
niger per sui despectionem. hanc passionem scripsit
et compilavit sanctus eucherius lugdunensis archiepiscopus.

De sancto Mauricio

Mauricius in sacratissima legione
que thebea dicitur dux extitisse
perhibetur. dicta autem est thebea
a civitate sua que thebea nominatur.
est autem ipsa regio in partibus orientis ultra
fines arabie sita opibus dives fructibus fertilis
arboribus delectabilis. habitatores vero regi-
onis illius dicuntur esse magni corporis armis stre-
nui in bello fortissimi callidi ingenio
sapientia completissimi. ipsa autem civitas centum por-
tas habens sita est super nilum flumen qui de pa-
radiso egreditur et gyon dicitur. de qua
dicitur: urbs nominis thebe centum iacet obruta
portis. huic iacobus frater domini verbum predicavit
et fidem xpi perfectius [illegible] milites
per omnes provincias in quibus christiani mora-
bantur [illegible] si aliquis deriari [illegible]
[illegible] totius mundi ex una parte
congregatus esset et sola roma ex altera
parte consisteret totus mundus victus fu-
geret et sola roma in culmine sue rema-
neret. ait igitur nos per amplexum [illegible]
[illegible] et [illegible] diuturnam
[illegible] sicut [illegible] deorum
in mortalium fidem suscipite [illegible]
de nobis summa deprecatione perficiatur christia-
nis. [illegible] suscipientes rebelles omnes va-
rios [illegible]. tunc dyocletianus et maxi-
mianus [illegible] omnis provincias [illegible]
[illegible] provincie [illegible] christia-
norum [illegible] rebelles romano
imperio subiugaret [illegible] augustorum
ad thebeorum delata [illegible]
sunt dei [illegible] reddebant [illegible]
[illegible] electam militum legionem

que dei sunt deo et que cesaris.

[illegible] numero sex milia sexcentorum sexaginta sex ad imperatores
[illegible] in rebellionibus [illegible]
[illegible] christianos [illegible]
[illegible] eos potius defensarent. huic
autem sacratissime legioni dux erat vir in-
clitus mauricius [illegible]
dus et innocentius exuperius victor
[illegible]. dyocletianus autem maximianum
[illegible] regnum imperii assumpserat contra
gallias [illegible] cum [illegible] ei
legionem thebeam [illegible]
[illegible] [illegible]
gladium [illegible] fidem xpi [illegible]
violentius [illegible] suis ex omnis
[illegible] alpium [illegible]
ad [illegible] imperator [illegible] omnes [illegible]
[illegible] idolis immolarent et contra rebelles imperio
et maxime contra christianos [illegible]
[illegible] sancti milites audientes [illegible]
[illegible] recesserunt [illegible]
[illegible] loco [illegible] agaunum nomi-
ne [illegible] rodanum [illegible] audiens
maximianus missis militibus precepit
ad eorum sacrificium [illegible]
[illegible] non posse facere [illegible]
[illegible] quia fidem xpi haberent [illegible]
imperator [illegible]. iniungi
[illegible] celestis [illegible]
religio [illegible]
[illegible] milites [illegible]
[illegible] vindictam. [illegible]
[illegible] militibus suis [illegible]
[illegible] sacrificare eos compellerent aut de-
cimum quemque eorum perimentes decolla-
rent. sancti igitur congratulantes colla extendentes
[illegible] festinabant ad mor-
tem pervenire. tunc sanctus mauricius
[illegible] sic oratione natus
est [illegible] nobis [illegible]
de [illegible] mori [illegible] commilito-
nes [illegible] sanctorum [illegible] nos
ad passionem [illegible] preparatos [illegible]
et [illegible] quia [illegible]
[illegible] gladium [illegible] enim

Ecce iam vibrationum corporibus vu-
lnerati sumus et sociorum sanguinibus
rubricatas vestes habemus nos ipsi
ad mortem tyrannum sequamur. Hec ergo si placet
cesari mandemus [illegible] milites sumus
imperator tui et ad defensionem rei publice
arma suscepimus, non est in nobis proditio,
non formido, sed Christi fidem nullatenus
deserimus. Similiter imperator audiens iussit
iterum eos decimari. Quo
facto Exuperius signifer vexillum arripiens
in medio commilitonum stans dixit: Gloriosus
dux noster Mauritius de communium militum
gloria locutus est, nec Exuperius vester signifer
hec arma arripuit ut talibus resistens
placeret. Dextere vestre arma hec carnalia
abiciant, virtutibus et talia si placet
cesari remittamus: Milites sumus imperator
tui, sed quod libere profitemur Christi tui
debemus militiam [illegible] laborum
succedentium ab illo sumpsimus. Eterni domini
ante omnia pro Christo tormenta suscipere
parati sumus et ab eius fide nunquam disce-
demus. Tunc nimio furore cesar totam
legionem circumdari precepit ut nullus eva-
deret. Non [illegible] vallati [illegible] milites Christi
armati [illegible] et non [illegible]
[illegible] concidunt [illegible] pedibus [illegible]
et pro Christo [illegible] martyres consecrantur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod plures alias [illegible] Christi nomen
predicantes et gloriosissime in locis aliis
triumpharent. Ex quibus fuisse
dicuntur Solutor ad [illegible]
apud [illegible] [illegible] ac [illegible]
non [illegible] [illegible] Victor Ursus
et quam plures alii. Hanc [illegible] martyres
[illegible] dicentes [illegible] sunt explicat
quamquam sunt [illegible] auctorem [illegible]
[illegible] ad [illegible] in [illegible]
ille reliquie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] explicari
sunt a [illegible] audiuntur quod pro fide Christi

morum est [illegible] Sulpitius ille [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] Maximianus
apud Mediolanum. Diocletianus vero apud Ni-
chomediam una die purpuram deposuerunt
ut privati vitam agerent et adolescentiores
Constantius et Maximinus et Galerius, quos cesares
fecerant, imperio [illegible] Maximianus iterum tyran-
nidem in imperio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] finivit. [illegible]
corpus sancti Innocentii de eadem legione [illegible]
[illegible] [illegible] a Domitiano Genavensi [illegible]
et Augustino et Prothasio eiusdem loci episcopis
[illegible] Victor [illegible] sepulchrum sue
[illegible] [illegible] gentilis artifex [illegible]
quod aliis dominico die sollempnizantibus solus
operi suo [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] mechanicis in [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] postulantes [illegible] [illegible] [illegible]
hic [illegible] ubi sic ait: Sacra fide lumi-
[illegible] illustratam [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
corporibus [illegible] legio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quos [illegible]
[illegible] tyrannus [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] supplicii gladio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eos [illegible]
in fide [illegible] pro capite plecti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fidei amore [illegible] [illegible]
[illegible] corona est adeptus [illegible]
[illegible] filium suum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] ludu plan

irremediabiliter

gebat· Cum aut(em) es mansurus cum filiis su-
is fleret sic q(uod) simul ante s(an)c(tu)m h(uius)c(e) q(uo)d d(omi)n(u)m
inueniret alacrius non cessaret· Cum ille no-
luisset flere ut mo(n)itus sit stat(im) cum hi-
laritate nobis· Q(ua)re si placet desideras autem
o(mn)ibus diebus uite tue· Si ad matutinas
surrexeris uocem mee et monachorum psallentium
uoces audire ualebis· Q(uod) illa (ex)perta est· Et lo-
cus filiis suis monachis cauisse (?) (ex)pe dicunt (?)
audiuimus, ter g(ra)uiter (?) conuersos (?) suos
relictis secularibus pompis parentibus et cognatis eo
gauisos q(uod) d(omi)n(u)m plenum in uisu uos s(an)c(tu)s desiderat· ad
sanc(t)e relinquunt corpore (?) asportari· Q(ui)a relinqui
qui imperfectis rediens coniunctus extra tem-
tate. Prior i(n) Lam(m)ensi si (con)tra reliquias capsa(m)
opposuisset fluctibus timor ...
q(uo)d secum est an(no) d(omi)ni· ccxlii· cum (con)uersi
monachi apud Karolum (?) dicto (?) (con)tra (?) ...
(?) ...
...
... ab ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
os eius per q(uo)d blasfemie ...
... eius ne ... **De Ethelwino nobis**

Christina ancilla ... p(ro)creata
...
...
...
...
auctorem **De cauteta (?) uisione uirginis.**

Christina uirgo defuncta ... filia sacerdo-
tis ... ad fenestram sedens plu-
... euangelium legentem audiebat ...
... ... in lecto ...

Amilo domini ... cum angelis
... ad me et ego da-
bo uobis regnum celorum. Qui ...
... cum filia sua se baptizari fecit ...
... christianos plurimum
ad fidem conuerte (?) christianus ...
... magnus ... ...
annorum ...
...
...
... ardens ... in amore ...
... magicas artes ... ut ipsum
se ... gladio qui ...
amore ...
... demonem ... ad se ... demo-
nem ... ad se ualeret adue-
niens demon ... Cui christia-
nus amo uirginem de galileis ...
nec ... eam ... et uoluntate
mea ... demon ego qui
hominem eiece de paradyso ...
... mentis christia-
... homines ... et non potui
... ... puellam ...
... ...
... ... foris ... ego ... cor eius in ... amore
... et ... eam ...
... nocte demon ad eam ingreditur
cor eius ad amorem ...
... ad illa sentiens ...
... et totum corpus suum signo crucis
... ad signum ... crucis
... fugit et ad christianum ...
eius ... eam ... christianus
... non ad ... ad me ...
illam· Cui demon ...
signum ... in me ...
... Christianus ...
... nocte ... demon ...
... nocte ...
... Sed ego ...
... ... eius ...

et in amorem libidinis eam incitaret. Desiderium
tamen presciens ingrediens quod dyabolus menti-
batur ei per similitudinem et animum eius in eius amorem
illicitum inflammare. Illa autem se deo de-
uote commendans omnem temptationem repulit
et sufflans demonem procul eum abiecit.
Demon autem confusus aufugit et coram cypriano
stetit. Ad quem cyprianus: Ubi est virgo
ad quam te misi? Et demon: Victum me
fateor et qualiter dicere pertimesco. Vidi
enim signum terribile in eam et toto omnino
robore amisi. Tunc cyprianus eum deridens
dimisit et ipsum fortiorem demonem ad-
uocauit. Cui ille ueniens: Audiui dixit et
uidi [illegible] modum in quo vincatur.
Ad virginem puella dicit ei demon ergo egre-
diens in me febribus enim uexabo et tortu
corpus eius uehementi ardore respergi
et frenetica illa et lamia [illegible]
fecit et media nocte eam ad [illegible].
Tunc dyabolus iuxta virum virginis se transfigu-
rat et ad virginem veniens dicit: Ecce ad
te venio qui tecum in castitate uiuere cu-
pio. Verumtamen dic quaeso te que erunt premia
mihi tue castitatis? Cui sancta virgo: Multa
merces autem [illegible] labor modicus. Dixit
ei demon: Quare ergo ad deus precepit Cre-
scite et multiplicamini et replete terram?
Timeo ergo bona soror quod si in virginitate ma-
nserimus verbum dei irritum facientes et uelud
contemptores et inobedientes in grave iu-
dicium dicemur et unde mercedem sperabamus
periculum graue incurremus. Tunc [illegible]
[illegible] virginis cogitationibus
permissione demonis [illegible] et audire
concupiscentiis [illegible] inflammari ad [illegible]
iam surgeret abire volens. Tunc sancta virgo
ad se reuersa et quis esset qui secum loqueretur
intelligens continuo se signum crucis mu-
niuit et in dyabolum sufflans ipsum ad in-
star cere protinus liquescere et ab omni tem-
ptatione tantum liberam se sensit. Post

modum iuuenis speciem pulcherrimam induens se
transfigurauit et clam eam ingrediens
cum ipsa in lectulo iacente et prudente in
eius lectulum prosiliit et amplexus eius
temptare voluit. Quod sentiens Iustina ma-
ligni spiritum adesse cognouit. Mox signum crucis
edidit et ad instar cere dyabolus liq-
uefactus. Tunc dyabolus permittente deo febribus eam
fatigauit et plures cum gregibus iumentorum occidit
maximam mortalitatem in tota Antiochia
faciens per demoniacos predixit nisi Iustina
coniugio consentiret; quapropter cum ciues morbo
languentes ad ianuam parentum Iustine conue-
nirent clamantes ut Iustinam coniugio traderent
et ut ciuitatem a tanto periculo liberarent. Sed cum
Iustina nullatenus consentiret et ideo omnes mor-
tem imminarent, [illegible] anno morta-
litatis ipsa pro eis orauit et omnem pestilen-
tiam propulsauit. Videns dyabolus quod nil proficeret
in formam Iustine se transfigurauit ut famam
Iustine pollueret et cyprianum deludens sem-
tima ad [illegible] iactauit. Pergens dyabolus ad
cyprianum in specie Iustine ad ipsum cucurrit et
eum qui meo amore languet osculari
voluit. Quam cyprianus videns Iustinam se credens
gaudio repletus ait: Veni in uenisti Iustina
omnium feminarum decora. Mox ut cyprianus Iu-
stine nomen protulit dyabolus ferre non potuit
sed ad eius placitum admittere fumus sta-
tim euanuit. Quo sic cyprianus delusum se
videns tristis remansit et amplius in amore
Iustine estuans ad hostium virginis diu
vigilauit et aliquando in [illegible]
tante magica se commutans et [illegible]
Ad hostium virginis [illegible] cy-
prianus protinus apparebat [illegible]
ante dyabolum [illegible] ad fe-
nestram Iustine volaret. Mox ut virgo
eum aspexit non passer sed [illegible]
angustiari [illegible] cepit [illegible]
quia nec fugere poterat nec saltare [illegible]
non Iustina [illegible] et [illegible] eum post

signo crucis

eclesiam de christo in secreto. Ad monitus vero ad
sua vesania cessaret, ne iuxta leges in
quos maleficus puniret. Sed omnia hec signum dei sanctam
et quandam assertionem fidei habuit. Videns ergo per
omnia demonem quod Cyprianus vincere non posset, ac tum eum confusus
recedit. Et videns Cyprianus se illusum, et tu inquit que es
ceteris nobilior virtutibus, nunc unam puellam
vincere non potuisti, nec in eam potestatem
habere, sed ab ea cum crucis signo nos vincit, et timidum nimium
vultum pro nobis prestitit. Dicit ei ne obsecro in quo
est magna fortitudo tua. Et in demon ait: Si
iuraveris numquam te a me recedere,
virtutem eius victorie tibi pandam. Cum Cyprianus
per eum iurasset, iuravi inquit per virtutes magnas,
quod a te numquam discedam. Timore inquit et secundum dixit:
ei puella signum crucifixi ostendit, statim
virtutem omnem in virtute amisi et quasi cera a facie
ignis affluxi. Dixit ei Cyprianus: Ergo crucifixus
maior te est. Et demon: Immo maior omni-
bus est, et nos omnes quos hic decepimus tradet igni
inextinguibili. Cui Cyprianus: Ergo et ego amicus debeo fieri crucifixi, et mecum
tuam penam incurram. Et in demon: Per me
iurasti, in virtutes ne exarceas pro eo ne
tuo periurio te inquit a me numquam disce-
des. Ad hec Cyprianus: Te omnes fumigantes
tuas virtutes contempno et omnibus dispen-
tuis abrenuncio et crucifixi salutari sig-
no munimen. Statim a beo confusus discessit.
Tunc Cyprianus ad episcopum venit. Quod videns episcopus
ne quis veniret in christianos in errorem mis-
tere. Dic ei sufficientes Cyprianus: Plane hunc quem
foris s.-n.-potens ad nichil redigatur; in domo
iuncti est in virtute christi. Cum Cyprianus se totius
sui criminum esset ut christi panitentis cepisset
ubi accedens ab eo se baptizari fecit, qui
postmodum in sacris quoque in virtute valde proficiens mor-
tuo episcopo ipse in episcopum est ordinatus. Iustinam vero
virginem in monasterio posuit et multarum sacra-
rum virginum eam ibidem in abbatissam prefecit.

Sanctus autem Cyprianus martyribus ubi epistolas
sepe mittebat et eos in certamine roborabat.
Illius autem terre comes audiens Cyprianum et Iustinam
eos ad se presentari fecit et utrum sacrificare
nollent temptavit. Quod dum viderat
persistere firmi, iussit eos in sartagine
plenam cera pice et adipe poni quam
eis in terris gaudium prestabat nec aliqua sup-
plicium irrogavit. Sacerdos autem idolorum
prefecto dixit: Iubeas me ante sartaginem
stare et omnem eorum virtutem eorum
cum ergo iuxta sartaginem staret magnum
et deus es deus orculles et pater indorum ut ipse
et ecce continuo de sartagine ignis eu
exiens cum consumpsit. Tunc Cyprianus
et Iustina de sartagine extracti et damnati sententia contra eos
simul pariter decollati. Eorum corpora cum septem di-
ebus ad canes proiecta fuissent, postmodum
Romam translata sunt, nunc autem ut
dicitur Placentie requiescunt. Passi sunt VI kalendas
octobris circa annum domini CCLXXX sub Diocletiano.

De sanctis Cosma et Damiano

Cosma dicitur a cosmos, quod est forma vel ornatus
vel est filius Graece dicitur mundus, latine fuit
forma aliis in exemplis ornatus in
moribus bonis. Vel dicitur ab osibus mundus.
Damianus dicitur a damma quod humile est, et mea.
Vel dicitur a dogma, quod est doctrina, et ana quod est sursum. Vel Damianus
ad est sacrificium vel dicitur quasi dei manus.
In conversatione mansuetudinem habuit,
doctrinam summam et dignitatem in predicationem,
sacrificium fuit in carnis mactatione, dei
manus in medicinali curatione.

Cosmas et Damianus germani fratres fuerunt in civitate Aegea ex religiosa matre nomine
Theodora nati. Sub hiis arte medicine
edocti tantam a spiritu sancto gratiam acce-
perunt ut omnes languores non solum ab
hominibus sed etiam animalibus curarent, gratis omnia
exhiberent. Matrona autem quedam nomine Palladia

cum omnia sua in medicis consumpsisset, ad sanctos pervenit Cosmam et Damianum et ab eis sanitatem integram recepit. Tunc illa quoddam munusculum sancto Damiano obtulit, et cum nollet suscipere, ipsa cum sacramentis terribilibus adjuravit, quod ille accepit, non tamen iniqui ductus cupiditate muneris, sed ut devotioni satisfaceret offerentis, et ne nomen domini invocatum sperneret. Quod ut cognovit sanctus Cosmas, praecepit ne corpus ejus cum ipsius corpore poneretur. Sed sequenti nocte dominus Cosmae apparuit et de suscepto munere fratrem excusavit. Audiens autem eorum famam praeses Lysias, eos ad se adduci fecit et quaerens eorum nomina, patriam et fortunam inquirit. Cui sancti martyres dixerunt: Nomina nostra sunt Cosmas et Damianus, et alios tres fratres habemus, quorum nomina sunt Anthimus et Leontius et Euprepius; patria nostra Arabia; porro fortunam Christiani nesciunt. Jussit igitur praeses suos adducere et simul idolis immolare. Sed cum omnino immolare contempsissent, praecepit eos in manibus et pedibus torqueri. Dum autem tormentum ejus deriderent, jussit eos catena ligari et in mare praecipitari. Sed statim ab angelo de mari liberantur.

Videns autem praeses omnibus se confundi, angustiatus usque ad mortem, omnes quinque fratres fecit simul lapidari et decollari. Christiani memores verbi quod dixerat sanctus Cosmas, ne in unum sepelirentur, cogitabant quomodo vel ubi separatim sepelirent, et ecce subito camelus adveniens humana voce clamavit: sanctos in uno loco sepeliri praecepit.

Passi sunt autem sub Dyocliciano, qui coepit circa annos domini CCLXXXVII.

Rusticus quidam, cum post laborem messis in campo aperto ore dormiret, serpens in ejus ore ingressus est. Evigilans autem, cum nil sentiret, domum rediit, et sero facto graviter se sensit torqueri; voces graves emitteret et sanctos Cosmam et Damianum in suum auxilium invocaret. Sed cum dolor ingravesceret, ad ecclesiam martyrum confugit, et ibi eo subito dormiente serpens sicut intraverat per os ejus exivit.

Vir quidam longum iter profecturus martyribus uxorem suam commendavit, dans ei signum, cum pro ea mitteret. Diabolus autem sciens signum quod maritus ejus dederat, se in hominem transfiguravit et uxori suae signum viri ostendens dixit: Maritus tuus me ab illa civitate ad te misit ut ducam te ad eum. At illa adhuc formidans ait: Signum quidem agnosco, sed quia me martyribus sanctis Cosmae et Damiano commendavit, jura mihi super eorum altare quod me secum secure ducas. Et ille mox juravit. Secuta ergo eum, cum ad secretum loci secretum venissent, voluit eam diabolus de jumento praecipitare ut ipsam occideret. Quod ipsa sentiens exclamavit dicens: Deus sanctorum Cosmae et Damiani adjuva me, quia vobis credidi et secuta sum. Statim eidem sancti cum multitudine dealbatorum assistunt et eam liberantes dixerunt: Nos sumus Cosmas et Damianus, quorum juramento credidisti; ideo festinavimus venire in auxilium tuum.

Felix papa octavus atavus sancti Gregorii in honore sanctorum Cosmae et Damiani nobilem ecclesiam Romae construxit. In hac ecclesia quidam minister sanctis martyribus serviebat, cujus crus totum cancer consumpserat. Et ecce dormiente illo sancti Cosmas et Damianus devoto suo se apparuerunt, unguentum ac ferramenta secum portantes, quorum unus alteri dixit: Ubi carnes accipiemus, ut abscisa carne putrida locum vacuum repleamus? Tunc alter ait: In cimiterio sancti Petri ad Vincula hodie Ethiops recens sepultus est; de illo ergo affer et huic supponemus. Et ecce ad cimiterium properavit et coxam mauri attulit. Incidentes ergo coxam infirmi, loco ejus coxam mauri inserunt, et plagam diligenter

et cum praeses stetisset ... Cui praeses: Per deos magnos, maleficiis vicistis, qui tormenta contempsistis et mare sopistis. Docete ergo me artem vestram maleficam, et in nomine dei Adriani sequar vos. Et hoc dicto statim duo daemones affuerunt et eum graviter in facie ceciderunt. Et ille clamans dixit: Deprecor vos, o boni viri, ut ad dominum vestrum oretis pro me. Qui cum orassent, continuo daemones discesserunt. Praeses autem dixit: Videtis quomodo dii mei indignati sunt, quia eos relinquere cogitabam. Jam ergo deos meos vos non patiar blasphemare. Tunc in ignem copiosum eos jactari praecepit, sed nil eos laesit, quin potius flamma longe prosiliit et multos de astantibus interemit. Jubentur ergo in eculeo suspendi, et ab angelo ipsis custodientibus fatigati ad modum tortores sessi recesserunt illaesi. Tres ergo fratres in carcere recludi fecit et Cosmam et Damianum crucifigi et a populo lapidari; sed in superiores lapides redibant et quamplurimos vulnerabant. Tunc praeses furore repletus, eductis tribus fratribus et stantibus juxta crucem, jussit Cosmam et Damianum a quatuor militibus sagittari. Sagittae vero conversae vulnerabant quamplurimos, sanctos autem nil laedebant. Videns autem praeses te-

ingentes eorum iustum ad corp9
manum redivit et angelus c' ai sine
dolore sensisset se manum ad eum appo-
nens uel lesionis inuenit apponens
eius de lam et in carne inchi mali uid;
cognitentur non q'e qui emit sed aliud alt-
certo rediens g' ad se p'gaudio de l'ctu
lo p silui et q' nisi omnino uideat et
quali cenat' sibi omnib' enarrant
Cui q'an ad annuli eorum manum
rursum p'cata et eorum p'di locu il
lius in manu prosumere p'uenit p'esti-
tunt c'. an. do' cclxxx. s'b d'po ciaamo

Furseus eps cui' h'storiam de sco
leda in se p'usse creditur. dum **forseo**
omni uirtute et lo[n]uite polli ad ext'e-
mum ueniens spm emisit. uidit q' q'
anglos duos ad ueientes et ei aiam
deferentes. Tertium u' armatum scuto can-
dido et gladio fulgenti p'cedente.
Postea audiuit demones clamantes
audiunt p'cedam' et cu' faciem ei' bel-
la committem'. Cumq' g' p'cessisset cu'
si iactabant in eum ignita s' angl's
p'cedens scuto ea suscipiebat. Tunc de-
mones angelo aduenientes dixerunt
ociosos s'mones sepe dix' et ido illes'
non d; p'frui uita b'a quib; angl's nisi
p'ncipalia uicia 9' eum p'tulis p' mi-
nima non p'ibit. Tunc d' ei demon si iustus
e deus ho sic li' no' salvab'. sc'ptum e'
eni nisi 9'ersi fueritis et sicut p'uuli non
intrabitis in regnum celor. Cui angl's
excusauit eum indulgencia i corde et
huic si 9'suetudo ho'um 9'trarit. Cui
demon sic accepit malum ex 9'suetu-
dine ita accipiat uindictam a s'mo iu-
dice. Scs u' angl's dix'. uindicemus
ant deum. p'lia te archangelo adu'-
sarii 9'fusi sunt. Tunc demo' dixit
s'uus qui sic uoluntate' dni sui et
facit plagis uapulabit multis. Cui angl's

quid in iste de uoluntate dni sui non
i'pleuit. Cui demon dona iniquorum recepit.
Cui angl's credidit q' unusquisq;
eor' penitenciam egisset. demo' dixit an-
te debuit p'bare p'seueranciam et sic fru-
ctus suscipere. angl's r' iudicem' an-
te deum. Sed demo' succumbunt. Iterum ad
debellandum surrex' dicentes nisi nunc eum
inclam' deum ulacht q' ...e delictum
q'd nichil non puniet. Sed recitum
p'mitti punisio. hic h' g' ho' q'f di
uesti' a quod iusuario recepi' u'
de h' p'unct' fuit ei eo g' tra' d'
Cui angelus silete et occulta iudicia
a dei ignorantes q'f dni sp'i p'ma q'
u'tut' hoies d' imagin et ima demo'
d'. sed non hic locus e' pnie. Cui an-
gl's p' sublimitate iudicior' di ignora-
tis eius. Inicie d'ta 9'sum' eum p'
cussit. ut post modicum inter iustitiam
sp' sancti n' nisi gu remaneret. a m'
p'ientes g' ei demones. Unu' de he-
is quos ignibus corg' . . . ieru
tactum . . . maxilla
q' incendit cognouit q' homine q'
illa eius cui' ueste accepit. dixit q'
angl's incendium q'd sic te ... h'm
bn imperasset mortui eius non
accepisses nec pena eius arderes ex
hanc p'ssionem p'mittente deo p te
deputione. ne alius illius recipit. alt
et dix' demo' adhuc restat illi aug...
portam ul' alii . . . potius diligere
p'ximum tuum sicut te ipsum. r' angl's
bn iste . . . suos q'ponere
l'b' ad usq' . . . r' non sufficit ut
sic' se ipsum diligere. Cui angl's f' b-
ctus dilectionis e bn operari q' deus
reddet unicuiq; s'm sua opera. dix'
q' demo' q' libitum de dilige' uid non
i'pleuit. disputat' eum p'gnante
nephanda turba sci angli uictores

Primus dixit ... demon sedens iniquus non est et ubi illius conuersio ei displicet, iste peccatorum expers non erit punitionis. Scriptum est: abrenuntiare ... omnino scilicet diligite ... noli te diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Sanctus autem angelus dixit: non sed ea quibus sancti hominibus indigemus dispensanda dilexit. Iterum dyabolus: qualiter ergo non diligat quod preceptum divinum est, victus ad ... iustus diabolus ad alias conuertit se accusationes dicens: scriptum est: si non annuntiaveris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Hic non annuntiavit digne peccatoribus peccatum suum. Sanctus angelus: in iudicio qui auditores despiciunt verbum, lingua et doctoris loqui prohibendum dum videt quod prelato audire despiciunt: ubi prudentius est dum non est spes, nosse tacere monitionem illorum. Hec dum demonum pluralium mutua certatio pugnaret, iudice domino triumphantibus angelis de victis et adversariis, in vita clarus vir sanctus circumfusus est lumine. Et unus de angelis dixit ei: respice mundum. Et respiciens vidit vallem tenebrosam et quatuor ignes in aere aliquibus spatiis a se distantes. Dixit ei angelus: hii sunt quatuor ignes qui mundum succendunt. Unus est ignis mendacii, ad quod abrenuntiantes diabolo et omnibus pompis eius in baptismo omnes promittimus et minime implent. Secundus cupiditatis cum mundi divitias amore celestium preponunt. Tertius est dissensionis cum animos proximorum in levibus rebus offendere non formidant. Quartus est impietatis, cum infirmiores expoliare et defraudare sine pro nichilo ducunt. Deinde illi ignes appropinquantes in unum redacti et illi appropinquabant. Timens quoque angelo dixit: domine ignis mihi appropinquat. Cui angelus: quod non accendisti non ardebit in te. Etsi enim videtur magnus ignis, tamen omnium hominum merita examinat. Nam sicut corpus ardet per voluntatem illicitam, ita ardebit per debitam penam. Tandem ad corpus suum deductus et circumstantibus plangentibus propinquis qui eum mortuum existimabant, ille per aliquantum tempus sanctus in conuersatione spiritu laudabili vitam finivit.

Michael interpretatur **de ethimologia nominis**

Michael interpretatur quis ut deus. Et ut dicit Gregorius, quotiens aliquid mire virtutis agitur, Michael mitti perhibetur, ut ex ipso actu et nomine detur intelligi quod nullus potest facere quod facere prevalet deus. Et ideo eidem Michaeli multa singularia que sunt excellentie attribuuntur. Ipse enim, ut Daniel testatur, in Antichristi tempore consurget et pro electis tamquam defensor et protector assistet. Ipse cum dracone et angelis eius pugnavit et eos de celo eiciens victoriam magnam fecit. Ipse cum dyabolo contendit de Moysi corpore altercans, eo quod dyabolus corpus eius revelare volebat, ut in ipso populus Iudeorum ydolatraret. Ipse sanctorum animas recipit et in paradisum exultationis perducit. Ipse olim fuit princeps synagoge, sed nunc constitutus est a domino princeps ecclesie. Ipse, ut dicitur, plagas Egyptiis immisit, mare rubrum divisit, per desertum duxit et in terram promissionis induxit. Ipse inter sanctorum acies angelorum signifer Christi habetur. Ipse ad domini imperium Antichristum residentem in monte Oliveti potenter occidet. In voce ipsius Michaelis archangeli mortui resurgent. Ipse crucem, clavos, lanceam et coronam spineam in die iudicii presentabit.

De sancto Michaele archangelo

Michaelis archangeli sacra sollempnitas dicitur apparitio, dedicatio, victoria et memoria. Apparitio quidem angeli multiplex est. Prima est cum in monte Gargano apparuit. In Apulia est quidam mons nomine Garganus inter civitatem que dicitur Sipontus, anno domini CCCXC. In urbe Sipontina erat quidam nomine Garganus qui in eadem ...

ut ad montem illum novum accepit

monte illo novum accepit eum omnium
dominum in futura esse multitudine pol
licetur. Cum autem circa predictum locum presiden
contingit quidam taurum alios relinquere
et verticem montis ascendere. Cum autem domini a
lias redeuntibus non rediisset, collecta domini
multitudine famulorum per devia querit
tenus ipsum taurum in vertice montis iux
hostium spelunce inveniunt. Per modum iratus
autem sagittam toxicatam dirigit: statim velut
a vento retorta ipsum qui iecerat rep
cussit. Turbati cives ad episcopum
adeunt et super tam stupendo ipsum requirunt,
qui triduanum ieiunium indixit et a deo
querendum esse admonuit. Quo peracto sanctus
michael episcopo apparuit dicens: Scitis hominem
illum voluntate mea suo telo esse per
cussum. Ego sum michael archangelus qui locum
hunc in terris incolere tutumque servare
statuens volui per hoc indicium ostendere me
loci huius patronum esse atque custodem. Tun
cque episcopus atque cives cum processione locum
adeunt et ingredi non presumentes orationi
bus insistunt. Secunda apparitio est que circa an
num domini quingentesimum contigit. Beneventani cum loco
quieti deberent ... victoriam nullibus
a ... (distat mox) episcopo ... pro det
lumines apparuit dicens et iubens ut in predicto
loco ecclesiam construere et sicut
in monte gargano et in memoriam
sancti michaelis archangeli celebraret. Cum autem episcopus
de loco in quo ecclesiam construeret dubitaret
revelatum ab ipso est ut ... eam const
rueret ubi taurum latronibus absconditum
inveniret. Et cum de loci amplitudine
dubitaret, iussus est ut in amplitudine
(in) circulum quem taurus recens
pedibus impressisset. Die autem illo ... idem
... multa ... hu
na more ... Tunc michael ... cuidam
viro apparuit precipiens ut ad predictum locum

ascendat et ipsis rupes removeat.
Quo facto videntur tam facile rupes
moveri ut michaelis ipse pondus videretur.
Edificata itaque ecclesia de monte gargano
pro parte pallii quod sanctus michael super altare
reposuit et pro parte marmoris super quod
stetit ad suam ecclesiam detulerunt. Cum
autem idem aquarum penuria moveretur, angelus
foramen in quo de saxo fecerunt et tan
tam aquarum copiam produxit continuamque
usque nunc eius beneficio copiosi sunt.
... Hec autem apparitio in predicto loco in monte
tumba xvii die kalendas octobris sollempniter celebratur.
Iuxta locum quidam memorie
contingit dignum referri miraculum.
Ille enim mons undique occeano cin
gitur, sed bis in die festi michaelis re
plens ... apparuit. Cum autem copiosa
turba ad ecclesiam pergeret, contingit quandam
mulierem gravidam ... partu
ficeret ... et ecce cum magno impetu un
darum ... vitam ad litus re
... fugit sola et multis perguavis fu
ge non valuit. Sed ... fluctibus
capta sunt. At michael archangelus mulierem
illesam servavit ... in medio pela
gi filium peperit ... ten
pore ... reversi sunt ... re
plente cum filio lectam invenerunt. Tertia ap
paritio est que rome tempore gregorii pape legitur
... gregorius ... pro peste
inguinaria magnas letanias ma
iores instituisset de nocte psalmis ... pro
... memoriam ...
adrianam dicebatur, vidit sanctus gregorius in
celis ... erudit ... eam
in honorem ... construxit ... et
castrum illud usque ad castrum sancti an
geli vocant. Alia apparitio est alia que in
monte gargano apparuit ... in ...
tamen ... de ... idus ...
celebratur ... apparitio est que ...

cel(e)b(ra)t(ur)

feci

toi(us) ...

...

angelum ... gladium ...

... tegebat ...

...

anglorum

in ierarchia. supremum angelorum est epyphania

na f. superiorum assistencium media dicitur super-

phania et inferior assistencium et dicitur ypar-

chia... quod est sacerdos et actor quod est princeps

et sacerdos principatus qualiter autem ierarchia continet

tres ordines. scilicet summa continet cheru-

bin seraphin et thronos media continet sub

assignatione dionisii .i. dominationes virtutes

et potestates ultima continet. secundum assignationem

eius vero principatus archangelos virtu-

tes et potestates ultima continet secundum assi-

gnationem et angelos et horum et eorum ordi-

ne dispositio potest in modo possibile in terrenis potesta-

tibus. scilicet in ministris qui sunt circa

regem quidam operantur immediate circa per-

sonam regis sicut cubicularii et consi-

liarii et assessores similes huiusmodi

ordines prime ierarchie. quidam non habent

officium ad regnum regem in communi deputata

cum ministri illi provincie sicut principes mi-

litie et iudices civitatum. similes huiusmodi sunt

ordines secunde ierarchie. Quidam non propo-

nuntur ad regnum aliquis pars regni ut

prepositi et ballivi et huiusmodi minores officia-

les et his similes sunt ordines tertie

ierarchie. Tres igitur ordines prime ierar-

chie accipiuntur in quantum deo assistunt et ad

ipsum convertuntur. Ad hoc autem tria sunt necessaria

nec et hoc summa dilectio et hoc quantum ad ordinem

seraphin qui interpretatur ardens vel incendens. cog-

nitio et hoc quantum ad cherubin qui interpretatur ple-

nitudo scientie. perpetua conversio sine stabi-

litas et quietum ad thronos qui interpretatur sedes quia

quiescit sedes dei vel in quiete eius dum eos inhabitat

esse sunt. Tres autem ordines medie

ierarchie accipiuntur in quantum habent respectum

ad regem universitatis hominum in communi respectu re-

gimen consistit in tribus. primo in preceptione

et sunt imperando et hoc pertinet ad ordinem

dominationum. Ad quod spectat aliquis in super-

ius preceptis et eos omnibus ministris divinis

dirigere ac eis omnia iniungere ad ministe-

riandum. Qui vero unus angelus alteri dicit curre

et loquere ad puerum istum dicens etc. Secundo

in imperando et hoc pertinet ad ordines virtu-

tum quibus interdicitur eis imperatorem exequi quod

precipitur et eis datum est posse super omnia difficilia

aliena ad divinum ministerium pertinentia et ideo at-

tribuitur eis miracula facere. Tertio in coercen-

do omne impedimentum et in removendo et arcendo

et hoc pertinet ad ordinem potestatum quibus iniungitur co-

hercere contrarias potestates quod significatur

in Thobia ubi dicitur raphael religavit

demonem in deserto superiori. Tres autem ordines

ultime ierarchie accipiuntur secundum quod hunc

regnum determinatum quidam eorum enim presi-

dent provincie huiusmodi autem de ordine principatus

sicut enim princeps persarum cum persis

pugnare de quo legitur danielis .x. Quidam vero deputati

sunt ad regimen multitudinis ac unius ci-

vitatis et huiusmodi dicuntur archangeli. Quidam non

ad regimen personarum singularium et hii dicuntur an-

geli. ubi dicitur minima nuntiare ex eo quod

eorum ministerium ad unum hominem limitatur

archangeli vero dicuntur maiora nuntiare

quia bonum unius hominis in assignatione ordinum

prime ierarchie. gregorius b. cum dionysio concordat

quia accipit tres eorum secundum communem

conditionem intellectum distinctionem quo ad sera-

phin per summam cognitionem quo ad cherubin

per eternam retentionem quo ad thronos sed sec-

undum assignationem medie et ultime ierarchie

duobus ordinibus scilicet principatum et virtu-

te discernit videlicet gregorius b. aliam con-

ditionem habent. potest enim media ierarchia

accipi secundum ea que pertinent ad totum et ultima secund-

um ea que sunt ministrationum pertinentia quia in angelis

complexe est persone. angeli angelicas con-

tribuunt et hii dicuntur dominationes persone angeli-

cis et hominibus et dicuntur principatus

personis et demonibus et hii dicuntur potestates

et ordo et gradus dignitatis in hiis persona-

rum quia in hiis complexe est quod dicitur ... illa

in operando adhuc in dirigendo et iudicando

memoria que numero prima est in victoria
Michaelis. Tercia autem. Quinta autem appari-
cio est de qua legitur in hystoria ecclesiastica.
Est enim iuxta Constantinopolim quidam locus
ubi olim Venus colebatur, sed nunc ecclesia est
in honore sancti Michaelis fabricata que et Mi-
chaelium nuncupatur. Cum igitur quidam nomine
Aquilinus acutissima febre cum felleis
coloribus morbo comprehenderetur et cum
ei potionem medici dedissent, tamen e-
nonnumquam ad eo non posset modicum
comederet et biberet evomebat. Qui cum iam
morti vicinus esset ad locum hunc se duci fecit,
credens se illic aut moriturum aut a languore
liberari. Cui Michael apparens dixit ut confec-
tionem sibi ex melle et vino et pipere faceret
et omnia que comederet in ea intingeret et sic ple-
nam sanitatem reciperet. Quod cum fecisset ple-
ne liberatus est, licet contra totum medicine
contrarium esse videatur talia de potu illa colericis
exhibere. Hec in hystoria ecclesiastica. Est autem victo-
ria multiplex, que victoriarum Michaelis archangeli
et aliorum angelorum invenitur. Prima quam
Michael archangelus prestitit Sipontinis. Nam mo-
dico tempore post aliquod non tempus ab inventione
loci Neapolitani adhuc gentiles contra
Sipontinos et Beneventanos ... Illi
autem ex consilio ordinato ex
episcopi sui ... consilio
a domino indutias treduanas ieiunio
... et protectionem sancti Mich-
aelis implorarent. Eadem autem nocte
Michael episcopo apparuit preces dicens exauditas
victoriam pugnaturis assumptam. Quarta
die et hora in qua hostibus occurrendum est
occurrentibus mons Garganus in magno
tremore concutitur, fulgura crebro volant
et caligo tenebrosa totum montis ca-
cumen abducit ... ita ut sexcenti inimicorum
ad dictas terram extincte hominum que ex
sagittis igneis interiit reliqui vero in-
mica (?) conspecta prevalata reliquit ...

ero tamen omnino stella christiane fidei
... Secunda victoria fuit quam Michael archangelus
optinuit quando draconem id est Luciferum
et omnibus suis sequacibus de celo expulit.
De quo exponitur id quod habetur in apocalipsi: factum est
prelium magnum in celo. Michael et angeli eius preliabantur
cum dracone. Lucifer enim cum volens
equalitatem dei appeteret, tamen celestis
exercitus signifer ad ne mensurum ... Lu-
ciferum cum suis sequacibus de celo ex-
pulit et in hunc aerem caliginosum
usque in diem iudicii retrusit. Non
enim permissum est eis in celo habitare sive
in superiori parte aeris quia locus clarus et amenus
est, neque nobiscum nec in terra ... in terram ...
Sed inter celum et terram in aere
... respirationem et videntes homines ad
hunc ascendere unde ipsi ceciderunt ...
invidia consumuntur ... ex divina dispensatione
ad nos descendunt
et sicut aliquibus viris sanctis monstratum
est frequenter circa nos volitant sicut musce
et innumerabiles existunt velud musce
totum aerem implentes. Unde dicit Haymo:
ut philosophi et doctores nostri asserunt aer
iste ita plenus est demonibus et malignis spiritibus quibus sic in radiis solis
pulvis ... hec ... sanctus ... ... cum summo
... et eorum exercitus ... intra ...
cum eos ... et ne ab alio ...
usquam ... deinceps ille de-
mon de quo ille victus est ... illum non
valeat temptare. Tercia victoria est
quam angeli cottidie de demonibus op-
tinent et optinebunt pro nobis quando eos pu-
gnantes abeorum temptatione nos li-
berant ... et in hominis ab ipsorum temptationibus
tione nos liberant ... temptatione
potentie demonis retinendo. Apocalipsis
xx. de angelo qui de monte ligavit
et in abyssum misit. ... Thobie ... demonem
in deserto superioris Egypti ligavit. ... religio
nichil aliud est quam potentis eius refrenatio

Secundo contra antichristum eius refulgendo que
significatum est gallie xxxiii vide quod angeli
tetigit et annum evaniunt. Tertio
memoria dominice passionis mira-
bilibus in primo hic signum est apparet
vii. videlicet nolite nocere terre et mari
neque arboribus quoadusque signemus etc. unde ex-
tra signa que in fontes vinorum generen-
tur. chanaan ii. kal. ad modum crucis fui
est eo quod hi signati sunt non timere
angelum percussorem ubi dicitur super quem
signum videritis tau non occidatis. Quarta
victoria est quam habebit michael de anti-
christo quando ipsum occidet. Tunc enim mi-
chael princeps magnus ut dicitur dan.
xii consurget et pro electis viriliter adiu-
tor et protector contra antichristum stabit
deinde antichristus ut dicit glossa apoc. xiii
vidi unum de capitibus eius quasi occisum
etc. mortuum se finget et per triduum
post ea apparebit dicens se suscitatum
arteque magica fe[re]ntibus eum et de-
monibus in aerem ascendet et univer-
sis mirantibus adorabitur tandem in mon-
te oliveti ascendet ut dicit glossa super
illud ii. thess. ii. quem dominus ihesus inter-
ficiet de regno papilio et in solio suo
quando illud quod dicitur apoc. factum est proelium
in celo michael et angeli eius etc. .iii. ut dicitur de proelio
habuit michael et de proelio quod habuit luciferum
cum eum ipsum de celo expulit et de
proelio quod cum demonibus habet nos in-
festantibus et de isto etiam haec sollempni-
tas dicitur dedicationis ex eo quod hac die
per angelum locum in monte gargano ad
se ad dedicandum fuisse revelavit. Archie-
piscopus... ii. sipontini ad se
adventione et cum magnificam pocu-
lum ad hoc dubitantes acceperunt ... post
paucum locum ingredi vel se dicare de-
berent. Tunc episcopus dixit hoc hunc propter
et alium conciliem qui indicet duces
si hoc illam ecclesiam dedicare deberent.
Is mane die qua victoria data est hoc opor-
tere fieri. Aliter sancto michaeli placuerit ab ipso
est super hoc eius requirenda voluntas.
Indictis igitur ieiuniis ab episcopo cum civibus in hac
die apparuit episcopo dicens: non est opus nobis
quod ego edificavi dedicare eam.
Ipse enim qui condidi dedicavi. Precepit quo-
que die sequenti locum cum populo ingrediens
ipsum pluribus frequentarent et se sibi spe-
cialem protectorem sentirent. Dedit autem episcopo
dedicationis consecrationis signum nam scilicet ab oriente
per porticulum ascenderent et ibidem vestigia
ab hominis impressa marmori invenirent.
Mane igitur episcopus et sipontini ad locum ve-
nientes et ingredientes cryptam magnam
et cum altaria invenerunt quorum duo iam
similia preter orientem posita. Cetera non mo-
nentibus preter rubeo coccineo ex tule-
re pallio. Et ibi divinis celebratis idem mis-
sarum sollempniis consecrato sacrificio quo-
nec singuli acceperunt omnes ad propria
in summo gaudio redierunt. Episcopus ad locum sa-
cerdotes et clericos delegavit qui iugi-
ter divinum officium celebrarent. Ibi in eadem spelunca
aqua lucida et nimis dulcis emanat quam
populus post communionem sumit et diverse egritu-
dines sanantur. Tunc summus pontifex hoc
audiens hunc diem in honore sancti michaelis
et omnium bonorum spirituum per totum orbem uni-
versaliter statuit celebrandum. Quarto haec sol-
lempnitas memoria sancti michaelis. In qua sol-
lempnitate omnium angelorum memoriam
agimus et omnes generaliter honoramus. Propter
tenemur nos eis laudem et honorem im-
pendere multiplici ratione. Ipsi enim sunt
custodes nostri ministratores nostri confratres
nostri animarum nostrarum portitores in celum ora-
tionum nostrarum apud deum representatores
regis eterni in nobilissimum milites et tri-
bulatorum consolatores. Primo igitur debemus
eos honorare quia custodes nostri sunt.

Cum l(icet) .n. habeamus duo angeli unum
malum ad exercitium alium bonum ad custo-
diendum custodia .n. boni angeli deputatur
homini in nativitate in utero et statim post na-
tivitatem ex utero et sequitur eum cum ipso semper usque ad
ultimum nisi .n. triplex tamen necessaria est hominis
custodia angelica propter demonum periculum adhuc
est necessaria propter mortem et dampnationem que
cr̄ necesse est anima ad illam eternam post alap-
sum tamen impediri cum esset in ad ultra esse
ad divisa penam post peccatum dicitur .n. nichil ad
ultimum tamen se dare potestatem nolu-
tarie alliciat per blandicias vel violenter op-
primat per violentiam id nota sunt ut
et bonus angelus eius ad custodiam depu-
tatus hominem erudiat et dirigat contra
fallacias exortationes et malicias ad bonum contra
blandicias et defendat ab oppressione
contra violentias custodis a angelice custode-
tibus quadruplex angelis tamen post primum
est ut preservat a ... in bonum gratie ... sunt
angelis mala ... tibi modis primo ...
... ad bonum removendo hic signum
est Eze. xii. u(bi) angelus percussit primogenita
egypti. Secundo purgationem committendo quod sig-
nificatur Zach. iii. u(bi) dicitur angelus ... est
... hominem ... a compo-
... in spelunca ... ducendo et reducen-
do quod signatum est Thob. v. in angelo qui
... et reduxit. ... ab eius nondum
... mali culpe et hic sunt angelus
... modis primo impediendo ... ...
ne fiat quod significatum est ... Balaam
... ad maledicendum ... ab
angelo impeditus est. Secundo ... pec-
catum ... ab eo ... recedat hic signum
est ... angelus filios Israel
de peccato ... in ... eleva-
verunt vocem et fleverunt. Tertio in mole-
... Ecc(les)ia

Certus est simul et post resignat
et hic sunt angelus tribus modis primo
movendo ad contritionem quod signum
est Thob. xi. u(bi) ad ... angeli
de ... per quod ... contritio ... lumine
... Secundo ... la-
bia confessione quod significatur ... v.
... labia ... Tertio
... ad satisfactionem ... Luc.
xv. dicitur quod maius gaudium est in celo
super uno peccatore ... tibus ...
... nil ... mala ...
nil ... dicitur ... hic ...
modis ... penitentie ... reserando
... et memoriam
... de quibus supra
dictum est. Secundo ... honorare
... cum ministratores ... hic
... ad ... ministratores ...
... omnes ... quia nos ... qui
... ad ... ...
... ad nos ... non
... ... magis
... quam
... diligere et nobilissime
... qui eum ... virgo
diligit et ... ad ... ...
... salutem. Tertio ... angelice
... sic ...
... salutem ... et ...
... ego ... ...
me et angeli ... eos ... pro-
... nos ... indige-
re ... angelos nos ... pugnantes
... ad nos ... exigit angelicae
... Tertio ... indigentiae
... .n. angeli ad ...
affectum ad amorem ... in signum ...
... ...
... ad illuminandum intellectum ad cogi-
tationem hic signum est Apoc. x. ... angelo
... librum apertum manu

sua. Tercio ad conducendum nos
omnes in prosperum usque in finem. Et signum
est in iii reg. xix. ubi angelus percutit
helie et iubet surgere et vas aque in
medio ambulavit in fortitudine
cibi illius ad montem dei oreb. Tercio hono
randi sunt quia ... nobis complacentes
amore accensi in solo conditoris sui
desiderio ... nobis ...
... solo ei ... amo
re ... eterna ... abiciunt
... temporalia ... amant
et ardens ... ardue ...
amando ardens ... ascendit
et amor ... ardet ...
amore ... Tercio ...
... fortem sine ...
accepimus ... quarto honorandi
sunt quia ipsi sunt ... nostri
... Exod. xxiii. ecce
ego mitto angelum meum qui
... gradiatur ... tuam ...
... in celo ... Exod. xxiii. ecce
ego mitto angelum meum qui
te custodiat in via et introducat te in
locum quem preparavi ... Tercio
in celo ... luc. xvi. factum est
ut moreretur mendicus et portaretur
ab angelis in sinum abrahe. Quinto
honorandi sunt quia ipsi sunt ...
... repentur ...
... tob.
xii. qui orabas cum lacrimis et
sepeliebas mortuos ego obtuli
orationem tuam domino ... pro nobis ... allegant
job xxxiii. si fuerit pro eo angelus loquens
unus de milibus ut annunciet hominis
equitatem miserebitur eius etc. Item
zach. i. et respondit angelus domini et dixit: domine
exercituum usquequo non misereberis ierusalem
et urbium iuda quibus iratus es iste ...

... evangelium ... Sexto ... sunt ... uno
... ix. ubi dicit quod gabriel
ad eum volans dixit ab exordio precum
tuarum egressus est sermo ... et
ego veni ut indicarem tibi quia vir de
sideriorum es. ... dilecti
... angelus ... dilecti
et delicti ... vite ... veritate ... dona
... placere illi. Septimo ho
norandi sunt nobis ... in curia
regis ... xxx. ...
...
aliarum regis ... in aula
regia ... et regem assistunt et
eius honorem et solacium regis ...
... civitates et castella regni ...
... regni inimicos expu
gnant ... in aula
regia celo empyreo semper regem regum
assistunt et ad eius honorem ...
... principes ... sanctis
... et ... apoc. ... una
... custodiunt civitates ...
et villas et castra. ... nobis ad
custodiam deputati custodiendas ...
... religionum ... nos ...
... custodes etc. ... non
... inimicos ... demones expugnant et
... sunt est ... in celo et ... expo
... angeli eius
... cum dracone. Octavo et ul
timo honorandi sunt quia ipsi sunt tri
bulacionum consolatores. zach. i. et angelus
qui loquebatur in me verba bona et consolatoria
etc. ... et ... fortitudine
... honorandi ... et roborandi
dan. x. ... confortare ...
eum angelus dicens: noli timere vir
... et conforta te et esto robustus ...
... angelis suis
mandavit de te etc. in manibus ...

... [illegible]

portabimur te etc. Ecce quod ipsum Christus beata
cum resurgendo et ascendendo et his sic
tandem. In v. angelus domini cum tribus pueris
in fornacem descendit et fecit medium
fornacis quasi ventum roris flantem.

De ethimologia nominis

Jeronimus dicitur a ierar quod est sanctum
et nemus quasi sacrum nemus
vel nomos quod est lex. Unde dicitur in legenda
sua quod Jeronimus interpretatur sacra lex. Fuit
enim sanctus id est firmus vel mundus vel sanguineus
vel usui sacro deputatus sicut vasa
templi dicebantur sancta que sacro usui deputa-
ta sunt. Sanctus fuit id est firmus in bono opere per
perseverantie longanimitatem et mundus
in mente per puritatem, sanguineus per devo-
te passionis meditationem, sacro usui
deputatus per scripture sacre expositionem. Nemus
propter nemus a nemore in quo aliquamdiu
latitavit. Et lex propter regularem discipli-
nam quam monachis suis docuit vel quia sa-
cram legem exposuit et interpretatus
fuit. Vel interpretatur visio pulchritudinis
vel diiudicans locutiones. Est autem multiplex
pulchritudo. Prima est spiritualis que est in ani-
ma, secunda moralis que consistit in honestate morum,
tertia intellectualis que est pulchritudo angeli-
ca, quarta supersubstantialis que est divina, quinta ce-
lestis que est sanctorum in patria. Hanc quin-
tuplicem pulchritudinem sanctus iste vidit
et habuit. Spiritualem habuit in virtutum va-
rietate, moralem in vite honestate, intellectua-
lem excellenti puritate, supersubstantialem in ardenti
claritate, celestem in eterna claritate.
Diiudicavit voluntates et locutiones suas et alie-
nas, suorum quam aliorum sincerissime
perpendendo, aliorum vera confirmando, dubi-
a vero exponendo. (falsas confutando)

De sancto Jeronimo

Jeronimus eusebii viri nobilis filius
ab oppido Stridonis qui dalmacie
et pannonie confinia tenet exortus
vivens adhuc puer Romam adiit et ibi
grecis ac latinis litteris plene eru-
ditus est. In arte grammatica donatum
habuit preceptorem, in scripturis autem divinis
exercitatur die ac nocte et inde hausit
avide quod postea (?)... qui sic ipse in epistola
ad eustochium prosequitur: dum die tullium
et nocte platonem avide legeret eo quod
sermo incultus sibi in libris propheticis
non placeret, circa mediam quadragesimam
subita et ardenti febre corripitur et tanta
frigescente iam corpore vitalis calor
in solo pectore palpitaret. Dum exe-
quie funeris pararentur, subito ad tribunal
iudicis trahitur et interrogatus cuius
conditionis esset, christianum se esse libere profitetur. Ad
quod iudex: Mentiris, inquit, ciceronianus
es, non christianus. Ubi est thesaurus, ibi et cor tuum.
Ad hoc Jeronimus obmutuit et continuo ipsum iudex
durissime cedi iussit. Tunc clamavit et dixit:
miserere mei domine miserere mei. Tunc qui
astabant precabantur ut veniam tribueret
adolescenti. Ipse autem dominum iurare cepit
dicens: Domine, si unquam habuero codices secula-
res et si legero eos, te negavi. Ad hoc sacra-
menti verbum dimissus subito revixit
et tunc lacrimis totum se invenit per-
fusum et ex illis plagis que ante tribunal
susceperat terribiles livores tenuit.
Tanto autem studio libros divinos legit
quanto nunquam libros gentilium antea
legerat. Cum autem annorum esset xxix in ro-
mana ecclesia cardinalis presbyter ordinatus est.
Mortuo autem liberio papa Jeronimus summo
sacerdotio dignus ab omnibus acclamatur.
Sed dum quorundam clericorum et monachorum
lasciviam increparet, illi nimium
indignati ei insidias parabant.
Sed et per vestem muliebrem, ut ait Jo.
beleth, ab eis turpiter est delusus. Nam
cum ad matutinas surgeret, vestem
mulieris quam hostes iuxta lectum posu-
erant reperit, quam suam esse credens induit
et in ecclesiam sic processit...

(Marginal notes: in rhetorica victorinum oratorem et ... postmodum effudit abunde; tam; scapulas)

faciebant ut mulierem habere in thala-
mo crederent. Quod ille videns inimicorum
insanie locum dedit et ad Gregorium Na-
zanzenum constantinopolitane
urbis episcopum pervenit. Postquam ab ipso
sacras litteras didicisset in heremum secessit
ubi quanta pro christo sustinuit ipse ad
eustochium narrat dicens: Quociens
in heremo constitutus et in illa vasta sol-
itudine que exusta solis ardoribus hor-
ridum monachis prestat habitaculum pu-
tabam me romanis deliciis interesse. Hor-
rebant sacco membra deformia
squalida cutis situm ethiopice carnis
adduxerat. Cotidie lacrime, cotidie
gemitus, et si quando repugnantem sompnus
imminens oppressisset nuda humo vix
herentia ossa collidebam. De cibis
vero et potu taceo, cum etiam languentes a-
qua frigida utantur et coctum aliquid acce-
pisse luxuria sit. Et cum scorpionum tan-
tum socius et ferarum sepe choris intereram
puellarum, et in frigido corpore et carne
premortua sola libidinum incendia pu-
lulabant. Itaque continue flebam et repu-
gnantem carnem ebdomadarum inedia
subigebam. Diem crebro coniunxi cum
nocte nec prius a pectoris cessabam
verberibus quam a domino rediret tranquilli-
tas. Ipsam quoque cellulam meam quasi
cogitationum mearum consciam pertimescebam et
mihi iratus et rigidus solus deserta
penetrabam. Et ut michi testis est domi-
nus, post multas lacrimas, interdum michi
videbar interesse agminibus an-
gelorum. Per quadriennium itaque ibi peni-
tentiam sic peracta ad bethleem oppidum
reversus, ut prudens animal ad presepe
domini se obtulit permansurum. Bibli-
othecam autem suam quam summo studio
congesserat et ceteros libros iterum
relegens diem ieiunii continuabat usque

ad vesperam. Multos autem ibidem discip-
ulos coadunavit in sancto proposito sedulo la-
bore lv annis et vi mensibus desudavit et
usque ad finem vite virgo permansit. Licet
in hac legenda dicatur quod fuerit virgo, si-
cut ipse tamen de se ipso scribit ad pammachi-
um: virginitatem in celo profero non quia habeo. Demum
lassitudine fatigatus est, ita ut in lecto
suo iacens funiculo ad trabem suspenso
suspensis manibus se levaret ut officium
monasterii prout posset exhiberet. Quodam
die ad vesperascente cum Jeronimus cum fratribus
ad sacram lectionem audiendam sederet,
subito leo claudicans monasterium
ingreditur. Quo viso ceteri fratres fuge-
runt, Jeronimus ei quasi hospiti obviam. Leo
igitur dum pedem sibi lesum ostenderet, vocatis
fratribus precepit ut ablui et diligenter
eius plagam inquiri. Quod cum factum fuisset,
invenitur planta sentibus vulnerata. Ad-
hibita igitur diligenti cura leo convaluit
et omni feritate deposita inter eos quasi
domesticum animal habitavit. Tunc Jeronimus videns
quod non tam pro sanitate sui pedis quam pro
eorum utilitate deus leonem misisset,
de fratrum consilio eidem hoc iniunxit officium ut
asinum quem habebant qui ligna de nemore
deferebat ipse leo ad pascua duceret et
ductum ibidem custodiret. Quod et factum
est. Nam iniuncto leoni asinum more
pastoris industrii eundo ad pascua
comitabatur incessanter, verum inter pascendum
vigilantissimus defensor tutissimus erat. Semper
ut se cibaret et asinus solitum perficeret
opus, consuetis horis cum eo domum
rediebat. Quadam vero die pascente
asino et leone graviter soporato, merca-
tores cum camelis transeuntes asinum
solum viderunt et eum quantocius abduxe-
runt. Expergefactus igitur leo cum socium
non inveniret rugiendo huc illucque
ibat. Quem cum diu non inveniret, ad portas

in monasterium cum sic redire et intrare ut solitus
erat prae verecundia ingredi non praesumpsit.
Cum viderent fratres quod tardius solito et
sine asino venisset, putantes quod famis
compulsus esset asinum comedisse, nolentes
ei annonam attribuere consuetam dixerunt:
Vade et reliquam partem aselli quae tibi remansit
comede et tuam ingluviem reple. Haesitan-
tes quidem utrum hoc malum perpetrasset exierunt
ad pascua si forte aliquod mortis in-
dicium invenirent et nichil invenientes
rem istam Ieronimo retulerunt. Tunc moni-
tis eius officium asini leoni iniunxerunt et
ligna caedentes leoni imposuerunt, quod ei
leo patienter ferebat. Quadam die expleto
opere ad agrum exiit hac illac quasi discurrens
scire desiderans quid de suo socio factum fuisset,
et ecce vidit a longe negotiatores cum oneratis
camelis praecedente asino venientes. Mos
enim regionis est ut qui camelos longe
conducunt, cameli ut directius vadant
praecedentem asinum cum fune collo gestantem ab
uno illi sequuntur. Recognito igitur leo asino cum
ingenti rugitu super eos irruit et homines
omnes in fugam convertit, ac leo terribiliter ru-
giens percutiens terram cauda fortiter per-
territos quasi camelos sic oneratos hominum
ante se ad cellam usque coegit. Quod cum fratres in-
dicassent Ieronimo, nunciasset, ille ait: Hospiti-
bus nostris fratres karissimi pedes abluite, escas
apponite et super hoc voluntatem domini exspectate. Tunc
leo per monasterium coepit ut solebat laetus
discurrere et singulorum fratrum vestigiis se
prosternere et quasi de culpa quam non fecerat
culpam veniam postulare. Ieronimus autem futura praevidens
ait fratribus: Ite fratres et venientibus hospitibus necessaria prae-
parate. Adhuc eo loquente nuncius ad eum venit
dicens quod hospites ad ostium essent abbatem
videre volentes. Quibus ille veniens protinus
illi eius pedibus provoluti de culpa veniam
postulantes, quos ille benigne elevans

praecepit ut sua recipientes et aliena non
usurparent. Rogantque illi beatum Ieronimum ut me-
diaetatem olei pro benedictione reciperet,
quibus etiam assistentibus tandem coactus sus-
cepit. Insuper promittunt quod ad eius annuatim
eandem olei mensuram fratribus tribuerent et statutos.
Cum quia olim in ecclesia unusquisque quod vel-
let quod volebat cantabat, Theodosius imperator
Damasum papam rogavit ut alicui
viro docto ecclesiasticum officium committeret
ordinandum. Ipse igitur sciens Ieronimum in lingua
latina, graeca et hebraica peritum et in omni
scientia eruditum, ei officium commisit. Ieronimus
igitur psalterium per ferias distinxit et unicuique
feriae nocturnum proprium assignavit, ac Gloria
patri in fine cuiuslibet psalmi dicendum instituit.
Deinde epistolas et evangelia per totum circulum
anni cantandas et cetera ad officium pertinen-
tia praeter cantum rationabiliter ordinavit et mi-
sit quod illud de Bethleem ad summum ponti-
ficem, et ab eo et cardinalibus approbatum in per-
petuo autenticatum. Post haec in ore spe-
luncae ubi dominus iacuit sibi monumentum
constitui fecit et expletis LXXXVIII annis
et VI mensibus sepultus fuit in ea. Quantae
autem reverentiae Augustinus Ieronimum habuerit, patet in
epistolis quas ei misit, in una quarum talis
invenitur: Domino dilectissimo et in Christi caritate
sincerissimo cultu colendo
atque amplectendo Ieronimo Augustinus. Et alibi quoque
de eo sic scripsit: Sanctus Ieronimus presbyter
graeco, latino et hebraeo eloquio eruditus
in locis sanctis usque ad
decrepitam aetatem vixit, cuius nobilitatis elo-
quium ab oriente in occidentem ad instar
lampadis resplenduit. Prosper quoque
in chronicis de eo sic ait: Ieronimus presbyter
in Bethleem degens iam mundo habitante
egregio ingenio et studio universae
ecclesiae serviens. Ipse quoque de se sic dicit
ad Albigensem: Ab adolescentia mea nunquam
iracundiae conatus sum ut animum tumentem.

Sepultus

vixit

Et electum continue dicit quod se odium pro-
vocaverit. Item ego et cum turbis (?) item
in monasterio hospitalitatem iuvare tene-
mur et omnes ad nos venientes pro-
pter (?) hospitia leta fronte suscipimus et nem-
um (?) pedes abluimus. Ysidorus quoque
in libro ethimologiarum sic ait: Ieronimus
trium linguarum peritus extitit, cuius interpretatio
ceteris antefertur. Nam est verborum tenacior et
perspicuitate sententie clarior, utpote a
christiano interprete. Item in dyalogo Se-
veri discipuli sancti Martini eiusque contempora-
nei sic de eo scriptum habetur: Ieronimus preter fidei meri-
tum dotemque virtutum non solum latinis
atque grecis sed et hebreis ita litteris instru-
ctus est ut se illi in omni scientia nemo audeat
comparare. Cui iugis adversus malos
pugna perpetuumque certamen. Oderunt
eum heretici quia eos impugnare non de-
sinit. Oderunt clerici quia eorum vitam insectatur
et crimina. Sed plane boni omnes eum mirantur
et diligunt. Nam qui eum hereticum
esse arbitrantur insaniunt. Totus semper in lectione,
totus in libris est; non die non nocte re-
quiescit, aut legit aliquid semper aut scribit.
Hec Severus. Sic ex hiis et aliis patet et sic per
ipsum quam multas persecutiones a mul-
tis detractoribus pertulit. Quam autem patienter perse-
cutiones illas sustinuit patet ex eo quod
sic dicit in epistola ad Asellam: Gratias ago deo meo quod
dignus sim quem mundus oderit, quomodo autem
in malam famam (?) se pervenire. Scio ad
regnum perveniri per infamiam et bonam
famam. Utinam pro nomine domini mei et fide
tota me infidelium turba persequatur. Utinam obprobrium meum
condolens (?) exagitet (?) seculum, dummodo merear
apud Christum laudem in suo pollicitationis (?) munere
cedere (?) gratum unique (?) in delicatum (?) [illegible]
est cuius primum adventus sequitur (?) in celo nec
angelis gravius est quam dominum laude dignam.

Remigius | nomen obviare (?) a arbi-
dicitur a remige quod est. De ethimologia nominis

ductor vel rector et remus quasi (?) illum
navium (?) cum quibus navis ducitur, et di agon
luctatio. Ipse enim ecclesiam gubernavit a pro-
vinciam (?) [illegible] eam duxit ad portum paradisi (?)
pro ea luctatus est contra insidias diaboli. xx

Remigius gentem et regem Francorum
Francorum ad fidem convertisse (?) [illegible]
dicitur. Habebat enim rex uxorem nomine Clo-
tildem Christianissimam, que virum suum ad fidem con-
vertere nitebatur. Sed nequaquam (?) cum autem filium sibi
genuit, ipsum baptizare voluit. Sed rex
omnino prohibuit. Illa autem tantum institit
donec a rege obtinuit et filium baptizavit;
qui continuo baptizatus subito defunctus
est. Cui ait rex: Constat quod deus tuus nullus est
qui eum servare non potuit. Cui illa: Ideo deo meo valde me
dilectam sentio, quia primum fructum ventris
mei ipsum recepisse cognosco, et regnum
infinitum tuo filio meo largitus
est. Concepit igitur et filium alium peperit, quem si-
militer cum multa instantia baptizari
fecit, et ecce subito infirmari incipit et de eius
vita desperatur. Dixit rex uxori: Vere debilis est
deus tuus, qui filium in suo nomine bapti-
zatum conservare non potest. Si mille genuisses
et cunctos baptizari feceris, omnes simul
perierunt (?). Sed cum puer convaluisset et sanitatem
recepisset, rex post patrem regnans (?) ac
fides (?) multum uxori sue ad fidem reducere
conabatur. Sed ille modis omnibus resistebat.
Quomodo autem ad fidem conversus est in alio festo
quod est post epiphaniam domini dictum
est. Volens autem predictus rex Clodoveus
facere Remigio domum regalem (?)
Remigio dixit ut quantum ipse circuiret dum
ipse in meridie dormiret, totum daretur (?) quod et
factum est. Sed cum quidam molendinum sui
habebat infra fines ubi circuiret, molendi-
narius ipsum cum indignatione
repulit. Cui dixit Remigius: Amice non
sit tibi durum nos hoc molendinum simul habere.

At ille noc enim redire clamam totam
in molendinum ingressus ubi cepit. Clamans
autem cum post saltum reuinga dicens Sue
di venerunt et Iheronimus misimus in molendinum
ille nec nil nec cibum clamans et cum apprime
et molendinum pervenit deglutivit pranderet
reuingi fratrem siccatum cum in villa quadam
blandi circulos congregarent et inebriantur
autem eius presentiam deridens ignem suppo
suit. Quod ille audiens illuc venit et
pre frigore errans et vespere tempore secum
lectum cepit et cum nullo cibo dormit
locuit et imperium cuius secundo et post
eius ira in genitalibus rupta feminee
gutture expirat. Quod sic in illa villa evenit
quod nobis ad karolum per eius discipulum quod ad
quod illud festum sancti remigii quod agitur in
ianuarii est festum de felicia obitu ipsius
illud quod dicitur esse decimus kalendas ... cum clamavit
enim ut corpus eius post ipsius obitum ad
cenobium sancti timothei et apollinaris cum fe
tro deferret sancti christofori cepit
ad eo ... quod nullatenus moveri po
tuit. Tamen coacti cognoverunt divinum
eius ... dignare si forte nulla eccle
sia sancti christofori vel nulle reliquie ... haberent
... sepelivit ... corpus leuigissime
sustulimus et ... honorifice posuimus
ubi cum multa miracula fierent ... apli
... scriptum tertio altare ...
... corpus christofori ... nolens moveri
... cum ... pro
... et media nocte omnis ...
... xv kal. octobris
... sepulchrum ... sancti ...
... ab angelis ...
... post longum tempus in sepulchro
... eadem die cum capsa argentea
... floruit ... de

Leodegarius cum iouini · Sancti leodegarii
... martyris

... de tertio rege despeciendum cum regem
... voluntate ...
... consilio childerici ... dominando
... valde ... in regem prefecit.
Sed ebroinus theodoricum ... christian
... intellexit ... regem
commotum sed ... electus ...
odiosus ... regis et principum ...
Timens quod ebroinus ... a rege ...
... in monasterio ... quo ...
te ... theodoricum ... regnum
aliquid moliri ... et ... episcopus
... quam gaudebat sed
... aliud ... rex malignorum
consilio ... in uno ...
... et opportunitatem ... modum ...
... martyrii ... episcopus ...
... et omnis inimicos suos et amicos
amplectentes egit cum rege ut die
pasche in urbe qua ... celebra-
retur illa die ... rex illa
nocte ... de morte eius ...
... ac ille ... trepidans
sed illa die cum rege ...
... fugit quod ...
... domino ... ebroinus ...
...
... post ... rex ...
... in regnum ...
leodegarius ... et ...
... et ... ad ...
suam redire ac ebroinus ...
... et regis se ... ordinavit
... quamvis ... malus ...
... leodegarius
... vir ... multis ...
... cum leodegarius
... sedens ...
... de urbe egredi ...
... oculos ...
... leodegarius cum
fratre suo gerino quem ebroinus ...

in palacium regis est adductus, cui ad irrisionem Ebroinus sapientis et presulis videre nequivit. Ille miser Garinum lapidibus obrui, sanctum vero episcopum toto die nudis pedibus per quoddam flumen super acutissimos lapides decurrentes deduci. Audiens quod ille continue deum laudaret, linguam eius precidi iussit et postmodum ipsum custodiendum tradidit ut ipsum novis suppliciis reservaret. Ille autem usum loquendi non perdidit, sed predicationi et exhortationi prout poterat vacabat, predixitque quomodo Ebroinus esset moriturus. Ex hac autem lux de celo que in modum corone caput eius circumdedit, quam cum multi vidissent quid hoc esset ab episcopo quesierunt. Ac ille in oratione prosternens gratias deo retulit et omnes astantes ut in melius vitam mutarent admonuit. Quod Ebroinus audiens et invidens misit quatuor spiculatores qui decollarent eum. Cumque ipsum ducerent, ait eis: Non est necesse ut opus fiat, nos diutius fatigari, sed implete desiderium eius qui vos misit. Ad hec tres illorum adeo sunt compuncti quod ad pedes procidentes veniam postularunt. Quartus vero cum eum decollasset, protinus a demone arreptus in ignem precipitatus miserabiliter exanimatus. Biennio expleto audiens Ebroinus corpus sancti martyris multis miraculis clarescere, invidia stimulatus militem illuc misit ut sic se habere veritatem examinaret. Miles autem veniens et arrogantius cum illuc venisset calce tumulum sancti percutiens exclamavit: Moriatur qui mortuum miracula posse facere credit. Mox ille arreptus a demonio et terribili morte vitam finivit. Amplius quidem Ebroinus in invidia torquebatur et famam sancti extinguere molitus est. Sed iuxta prophetiam sancti gladio

fuerat neququam ipse occidit. Passus est autem circa annos domini DCLXXX tempore Constantini.

[F]ranciscus primo **de ethiano** dictus est Iohannes, sed postmodum **nus** mutato nomine Franciscus vocatus est. Cuius nominis mutationis multiplex causa fuisse videtur. Primo ratione miraculi, quoniam linguam gallicam miraculose a deo recepisse cognoscitur. Unde dicitur in legenda sua quod quando plenus ardore spiritus sancti replebatur, ardentia foris verba gallice loquebatur. Secundo ratione officii divulgandi. Unde dicitur in legenda sua quod divina providentia sibi hoc nomen collatum est, ut ex singulari et insueto nomine opinio ministerii eius citius innotesceret orbi. Tertio ratione effectus, quia datur intelligi quod ipse per se et per filios suos multos servos peccati et dyaboli liberos faceret. Quarto ratione magnanimitatis cordis. Franci enim dicuntur a feritate, quia in eis naturalis ferocitas et magnanimitas cordis. Quinto ratione virtuositatis in sermone, quia eius sermo ad instar securis vicia amputabat. Sexto ratione terroris inde monstrandi. Septimo ratione securitatis et virtutis et operum perfectione. Dicuntur enim franciscas quedam insignia securitatis quibus ante consules ferebantur, quod erat in signum terroris et honoris. **De sancto Francisco.**

[F]ranciscus servus et amicus altissimi in civitate Assisii ortus et negociator effectus fere usque ad vicesimum annum tempus suum vane vivendo consumpsit. Quem dominus infirmitatis flagello corripuit ac in virum alium subito commutavit ita ut iam spiritu prophetico polleret. Nam quadam vice cum ipse cum pluribus a Perusinis captus dirissimo carceri mancipatus esset, dolentibus aliis ipse solus exultat et redarguitur a sociis. Ille autem respondit: Scitote me exultare quia adhuc sanctus per

sedem ad malor'. Item in uita beati
de nocomis ph'aleus uestimenta sua de-
posuit et pauperis. Item uestimentum idem
eius cum ecclesiam dei pet' int' pauperes sedit
et cum eis uelud unus ex illis comedit mandu-
cauit et sepius simile fecit. Item nota
Vegdia [illegible] quidam homo acalo-
bus [illegible] conualuit audite et feminam [illegible]
sine [illegible] monstruose [illegible] cordi
eius [illegible] et mox respiciens accepit
[illegible] se [illegible] uinat' [illegible] adhuc [illegible]
audiuit [illegible] amara [illegible] sie
et te ipsum [illegible] sicut [illegible] agnosce.
Item leprosum obuiam habuit cum homines
uacabat [illegible] ab horreant dum [illegible]
[illegible] admiretur [illegible]
[illegible] ille [illegible]
leprosorum [illegible]
de nocte ob [illegible] donat et
cum sca [illegible] ingredi
[illegible] imago [illegible] allocu-
ta [illegible] domum meam
que [illegible] destruitur [illegible]
[illegible] eius [illegible] passio
eius cordi [illegible]
[illegible] reparande et [illegible]
[illegible] ille
timore [illegible] conf
[illegible]
[illegible] captus [illegible] ligat' [illegible]
eius [illegible] ac [illegible] religionis [illegible] et
sic [illegible] ad [illegible] et [illegible] se
[illegible] ad [illegible] dei. Item
[illegible] simpliciter [illegible] loco [illegible]
rogat [illegible] eius maledictio [illegible]
uat [illegible] benedicat. Item eius car-
nalis [illegible] uilibus [illegible]
[illegible] tremebundum
uidet [illegible] die [illegible] de-
sudare [illegible] uendit
et ille audiens [illegible] ego
hanc domino meo uendam. Item dic-

dum audiret [illegible] discipuli
sint ad [illegible] missi loquit' [illegible]
ad [illegible] solut
[illegible] calciamentum de pedibus tunicam una
[illegible] mutauit
[illegible] absque
[illegible] ab eis [illegible]
[illegible] dicens
[illegible] nobiles et
ignobiles [illegible] sequi [illegible]
[illegible] eius uestigia ad hec [illegible]
[illegible] euangelicam perfectionem [illegible]
[illegible] plura [illegible]
[illegible] euangelicam re-
gulam [illegible]
[illegible] cepit
ex [illegible]
[illegible] castella [illegible] clarere.
Item cum diu [illegible]
[illegible] ad modum [illegible]
[illegible] silentii obserua-
[illegible] Item
[illegible] ab omnibus laudatur [illegible] illuc ad-
ueniret [illegible] leo [illegible]
[illegible] laudare [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] deceptor
[illegible] illi [illegible]
digam [illegible]
[illegible]
dies ad nonam [illegible]
sic actibus [illegible] fatigatus
[illegible] dei [illegible] asinum [illegible]
[illegible] leonard' de asino [illegible]
[illegible] cogitare [illegible]
[illegible] pentecostes [illegible]
[illegible] de asino descendens [illegible]
[illegible] equitare [illegible]
[illegible] nobilior [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible]. Item [illegible] nobil'.

contra grandis occurrit. Cui lassitudine
et me clusus haberetur cum neque rec
reret iniquum sunt. Et illa inquiens: ora
pro me pater ut salubre provideam quod
cepi meo modo impediente non exterius
contra meum et amplius ad vise[illegible]
ille vade filia quia de eo certo consolamen
accipies et exspecta dei omnipotentis et mi
sericordie munera ad nos e qua salutis
providet modo certaminis. Et veniente
die sabbato in vigilia et commemoratione [illegible]
Cum in nocte mirandi similitudinis sicut
deficiente fonte ad ignem sunt omnibus
imperiti. Cumque fratres ad modum fami
liarum rectum sos in signum spiritu re
tulit dicens hodie est dies dominus [illegible]
sic etiam [illegible] quo adimplevit non perm
[illegible] fratres hominis deserente [illegible]
capiant dubio fuisse navem sed ille de
lato [illegible] qui permictit. Statim
post eius feliciter visionem [illegible]
dicens. Ecce [illegible] firmiter quam
donec [illegible] ego [illegible]
non permisit in festo pasche [illegible]
in hemo [illegible] visionem [illegible]
[illegible] et [illegible] sed [illegible]
[illegible] dei [illegible]
[illegible] castellum. Cum [illegible]
[illegible] ad [illegible] capitis sui in [illegible]
[illegible] foras egredi ad hostium
[illegible]
clamare ad hostium [illegible] amore dei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
pauperum hominum [illegible] non esse [illegible]
in paupertatem [illegible] diligere
[illegible] paupertatem [illegible] non
[illegible] se [illegible]
[illegible] ab alio [illegible]

[illegible] statim [illegible] quidam pauper [illegible]
quidam obviavit [illegible] socio suo magistro
[illegible] non [illegible]
[illegible] paupertate plurimi reprehendis
statim [illegible] pauper [illegible]
paupertatem elegi et [illegible] amplius [illegible]
[illegible] pauper [illegible]
dei [illegible]
socius [illegible] pauper sed [illegible]
[illegible] non est [illegible] voluntate. Cumque
dictus [illegible] crucem et [illegible]
[illegible] et ad eius pedes [illegible]
[illegible] reclamavit. Cum ille [illegible]
[illegible] quidam [illegible]
[illegible] obviavit [illegible]
[illegible] salutem [illegible]
[illegible] non
[illegible] devenissent et
[illegible] audiv[illegible]
[illegible] dei de burgo [illegible]
[illegible] ex [illegible] que [illegible]
[illegible] ei vade ad portam [illegible]
[illegible] ex [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] clamans ex parte dei [illegible]
[illegible] discedite demones [illegible]
sicque [illegible] modicum [illegible]
[illegible] redierunt [illegible] ad
hunc sacerdos [illegible] vidit [illegible]
crucem auream [illegible]
cuius summitas celos tangebat [illegible]
brachia [illegible] mundi
[illegible] tangebant [illegible]
sacerdos [illegible] descendit et [illegible]
[illegible] exiit [illegible]
dei [illegible] voce [illegible]
Cum [illegible] ad [illegible]
[illegible] non
[illegible] dei [illegible] sed [illegible]
[illegible] in [illegible] non
in [illegible] dei [illegible] revelationem
[illegible] hominis fallacem [illegible]

Hinc eum ad tempus reducit cum ueteri hoste
antiquus certe non preualuit contra eum a iure
tempus mediocre eius inuisit. quod fuit domini senec-
ueste depositam cordula durissima secum ligatis
dicens. Corpus sic asine sic te maneo dare.
sic asine flagellum hoc cum repetitione quam quidem
cedens frater exeuns in magnam uim se-
nudum diutius accipiens quem inueni mo-
do pale. Iam gelas. compungitur quis ei pro-
ueniens cepit alloqui eum. Ecce iam mihi
minor. uxor tua uite uiuis. et duo filii
due filie reliqui dominus est nunc et tantilla
femina quod omnis inanis qui frigore mori-
mur. Si non erit multiplex solatium molestie
sentit. Unum domino saluus sum. Illius dictis
sensus ascendit et uir omnium gloriosissimus
in cellam rediit. Cum nocte domini leonem
dualem scilicet ciuitas ab eo rogaretur aliquam
diu morari nocte quadam deuenerat ad
ipsius lamentes enim gratia usque in ne. Vbi cum
uenit ex lonam mihi est agrum eius deuino-
uerit et cum aldi domini mei quod destinat esse
ad puniendos excessus. ego uero offensam
non reuelo quia prouidam dilectionem non
laudarem si forte se custodes sinos sine pro
uisio iniuste quia meam meam magis
quia fortissimi fratribus meis. et in prospectis lumen
suscepti cum non greuat cum forte nec ex-
cusare deliquit humane et ingeniis
summo mane recessit mihi. Exiit et alium
in ordine audit sed domus tecti cariosus
de more dicant tenent et ei te sepius audio
ad forum exeuns et ciuitas signum super eius
desideres. Expecte omnipotentis dei nobis dico deinde
ne dans nobis promissionem in modo compre-
hensit hibernum dum stimulo quia omnia
ora in numquam non habeam corporis uindicabi-
tis me de adulterio meo domini in ipso mee
mea excelsus ultionem confusi gladio demerit
euangelio. Cum autem sacramenti uiri dei in
erminsium fruitur mutis coetus celi sedes in-
dic uiui dignissimi nobili gloria profil-

genitem quamquam uiui morer. Sim uero carpus
clerum sedet et uenit. audiuit sedentem
binus defendentibus principibus fines uince
hiis. fratres sacro patri et exeunt ab ordine
mari dei interrogauit dicens. cum de
te oppriuntis patri et ille inde oriuntur que
prodit. Sancti quia ualde filius spiritus ecce co-
gnosce quod fuit uisio quam in animo est ad
sedem patris uiuum perducit hominem sicut lenalis
hominum lumi in uisio dei fruitur dei super kapitel
ciuitatem. aspexit ex cuius firmamentum
sue sign. sic ei euidenter nisi dicitur
credit uidere ipse compulsurum uiuendo pedes
uentus cum ascendente et diligenter illi
ab omnibus oculis ipsam siguinam ablatam
delectat quando in hoc uiuum uidere
et in morte plurium persperimus ex
a hoc siguinam postea uia exiuit uel
cum uentus omni sunt esse quorum duo
quod posset obuiam coniungit hoc uerbum sexte
sufficient. In campania. uir quidam
nomine rogauit cum imaginem sancti filiis
ea stans cogitaret cepit dicere. Ecce hic
Vir ut in illi clauis infirmitatis anima
finis. ambulantem suum suorum familiam uiso
ad domini in uite re noluit. Scito audiens
prouinciali piculum prohibens de uobis secus
a dum sinistram manum gratis uertrari et
tam in concharum nil lesionis asper concho-
chearum de manu exhibens et gratie multi
aliquam sanguine in ipsum perueniens erumpentem
tam ut paredebat. auderet ut totus ex
dolore et audire deficere uidere esset patri
ter et sede bene sanatum per siguinam crede
ueniat. tenuit post duos dies de
sanctum dei perfusi siguinam ex occursu suo
quod libamus in regno anno cum uille
ei quod uir sancti filiis de uocibus ad ple-
num perueniret ubi in dubio mortalis
in tenax et eruore in pectore et lesione ulci
atur. relinquere deum gladium in que te
cauderet sicut filius et ex hec tunales

recessit sic brachijs complexus et clamor
et a bonis omnibus mortuus plangitur. Cum
nocte media cuidam fratri ad ianuam
cellae pulsare vidit clamare cepit
tunc dicens surge et vade ad matutinas
quia campana de nocte sonat. ille ma
num extendens invenit aliam in manu
eius gladium extensum et ecce videntibus
omnibus gladius cum maledictione iactan
tis manum pungit. Eiusdem consilio fra
tri qui se fratrem salvatus fecerat dicitur quod
sic ad me venit sua quasi singulis in manu
vulneribus apponens eorum sanguinem
cuncta vulnera de lumine in eius tactum
curavit. Solidatum quam cum vellet discedere
per ipsum in me et in gladium abstrahere
quod locum alium non valeret cum statim appre
hendit valide stanti se precepit singula
tibi sic mulierum quod ut de iussis per
fecit statim in mundo tota clarum illa
tenebant. Ibi sanctus dixit. Sanctus sic fatetur coram
domino habere quem post eam suum
pontificem adeuntes dicit quod ei est. Cum non
fratrem vexavit fratribus eorum et placatos
dominus eos exemplo et precepto prevalens sic me
dietas detulerunt longe contemplati sunt
habitum sic quam ut se poneret
et dixit nunc primus transeundo hunc
obedientem dixit quando dolens dixit quando
bonos recognoscimus mihi servo suo fra
mei nec pro meo posse pro incertum
assentio sese dignitatis post sanctum
deus sanctus franciscus dixit. Domine maiores
non vocati sunt fratres mei ne maio
res fieri presumant. Quanto sanctus franciscus
columbina simplicitate plenus omnes
admiret ad creatoris honorem amorem
predicans avibus audiunt. Ab eis exaugurit
ab ipso nec vel licentiate recedunt
prius donec dum eo predicante garri
tentem hirundinibus imperavit. Cum quodam
apud predicantem ivit eius cellulam
sitam residens stetit cicadae cantus quem
vir dei manum invocavit dicens. Soror
mea cicada veni ad me cum statim obedi
ens super manum eius ascendit. Cum ille can
ta soror cicada dominum tuum lauda. Cum
et protinus canens non nisi licentiata re
cessit. Pro lucernis lampadibus et can
delis nolens sua manu destinare eius
gloriae. Supra petras reverenter ambulavit
mentem amor dei et erga leges dei manifestandos
ne distenderet et pedibus conculcari. Apibus
ne media perirent glaciei fortis mellis
et optima vina iubebat apponi. Et cum nomine
alia cuncta nominabat ... ... in essentiali
gaudio replebatur et creatoris amorem
cum solem lunam et stellas intuebatur et eas
ad creatoris ... amore corona
magnam sibi fieri dicens nolo quod fratres
mei simplices partem habeant in capite
meo. Cum cuidam ad modum scandali ...
viri dei sanctus franciscus aspexit sanguine perdicam
te invenimus nudo deo se revelante sancti
tatis duobus eius nudis fulgentibus
modo ... ...
pute usque ad pedes ... ... in manum
perfectus ... ... Cum ...
nudis tamen nudo recognoscens ...
ordine ... et ... felici ... obia
nec cum ... ...
in ... ...
alacriter sic ... non est ob amorem ...
ad hic ... cum ... est ne ... nisi in
... ... cum ... ...
parte ... ... remedium adhibi
et ... ... igne
... in manum ... dixit ... frater
ignis ... hac hora ... ne ...
... dominum qui te creavit ... ...
calore ... dicens signum crucis
... ... in ...
... ab ... ... ad ... nullu
... ... dolorem sensit. Apud hec

nuni sci nicholai. Cum uero dei egritudine
ualidissima laboraret. cum ipse de
fratrum uc sentiens bnn pocium postea tantis
michi qui adesset allum quod sibi ad exsing
cuias edita bnu dum mox in optimum bi
mi quis sacerdos dexen loci principes non po
tuit inni sci pitias uni pretium ad cur
gruum uitico qualiter in alleluia de se
mitapni audire quum laudem et non capti
uum meo sancti excellens proprie brs
alius sui ut ubi ipsum in illucinata sanctam
tibi consolamus perficiet. Cum ille hm
mus enim tam cum inicem nazium spiritum
et mutuum dicet ex leps illeratur duceb
benedictus quod dexs quam iussima loquit eo
talia me decet audire non tamen sermo oi
piece quod esse nec tam proprie quam genere ad
curo gaudium credens omnis gaudium pecu
niis pontium uoluntate de iacet sed quod
ei quo solum fuit ut et punctebro ole
dum et scientia cum sit amo et quod legem
oledium ad sensus et priuie sig hiet bu
tum dei ad aliorum honore eius capitulum ligitis
prima iussio. Cum ipse more capitulum finis
ministro precepto ipsum eorum et sui testium
gratia capitulum de me Flamma illuminat
ad ucionis nescigni. Que quia per plan
det uenientia quibus laus uenit utque
autem uitam in uocati in plande dominum
quod ad locum sorores aues laudes can
tore suum enim et in me coro horas anno
meis deratem domine quibus mutuis auer
more suum sed quod abuntur gratiam
se adiuncte audire ait sorores aues
aetatem cessare donec laudet deo debitas
persolutas. Quibus statim taceuntibus sum
ne laudibus licentia tamen dicit deo et tamen
suum tamen more solito resumpserunt
nunctie de nocte aliquo dum inducte deo ei
fili hostes meos maioris acquiesce et
pronam suam consistere quod alii mandauerunt quod
tamen acceptens donum suum deposuit et

pitiam salutarem accepit. Cum ad
uisum in illem hospes sibito expiram
me. Cum quidam annum in laudie tep
ms et gens uelo tonit quamquam salu
tis sicut mei uolunes uim leui de
leuit laudate creatorem bnu quod plurimi
nos i domo fenas ad uolandi nos
debitis aerem pitauerunt que istis et sui ma
sollitudine nos gubernat. aues quoque
primo illis ei extendit colla parte de
alas aperte tota et in illum attente
respice ipse non prouedit ex unisiens
tum eo congregati eaque nec ei aliquid de
loco e moti donec hoc dixit obsi
uum euolauimus. Cum apud celestial
manum. Cum discret fratres grauiter cum
dum inde indicaciam quando non pot
at quibus ille sorores mee audisse
iam temporis est ut lacrimis. Ego qui nosca
tis domine terre silentium donec ibu
duo completur. Cum omnes obedientes post
cumc tunc sequitur alium modo dei per capitulum
bnu magnum bnu tecum in teme
narum plena quod conscientia deserit cum
uolunt ut principibus extingue sed ille
uita temporis dicens non bis filii alieni
ancire sed ai illis uehementer iniutiter
fiscalis et multi oratoribus nobis
tollas quod eis colubrum precatum omne
hoc quod uideo sicut tanto tempore sed ole
dire uoles mandauit bina ineal
capite id de magnum expressis eximie et
ait sanctus personam enim dei uestri alieni quod
deperit et colubris uenenosis. Cum quod dat
sic gratia templaret cogitare tempo
et sic quod septum de manum prolixam hec
ipsa pontificis templauit fugientes sed tamen
sed in illa tenet appare candor quidam
inter uos. dei uocavit eum dicens
parem ut fili curam et curauit qualiter
dei quidam salutem uelociter tempus
sit ait amplexantem hunc igitur ad

diem mortis sue nunciavit dilectis
suis quod omnes recepturus ab eo recessit ...
quos sic deinde sancto spiritu instructus iacens cogi-
tare cepit. ecce mortem appropinquare ... et
quam plurimum consolaretur si post mortem haberet
... mei post modicum sanctis no-
ctis cum diceret ... et post
mortem meam ... habens pleno mi-
Cum apud alexandriam ... cum clerum
honesto viro hospitalitatis ... ab eo
... evangelii ob ... de omni
apposito manducaret ... et de eo
... asseverasset ille ... capitonem
septem ... manducavit ...
tibi ... quod amore dei ... pre-
tens mox ... audiens ...
... cum ... capitis ...
in felix ... in ... domini sanctis presto
omnibus diceret ecce ... comedit iste
... ut sanctum honoraret ...
... cum ... capitis ... ab omni-
bus ... velud in ... ab omni ... in capite
Quod cum ille ... et ...
postea ... rediens quod ... ad sui ...
... pervenit ... ad ... domini
... ad ... sedere ... et ...
... collatis ... domini
... singulis ... dolorosa
... lacrimis ... reliqui-
arum ... sacerdotibus ... amicus
... corporis ... sanctitatis
... magna ... vellet ...
... exhibi ... duellum ...
... de celo ... et ...
sacerdotem ... obviare ad ...
... clamaret ...
... et ... exemplum ... laude
... ibi ...
... ad ... animam
... in ... clamavit ...
ei ad ... oblatam ... in ...
... salute ... in ... et ...

... sanctis ... et ...
... dies ... ad ...
... longa ...
... omnium ... se ...
omnis ... adesse ...
et ... singulis ... in ...
... singulis ...
... non ...
omnis creatura ad laudem dei ... et ...
... hora ...
ad laudem eius ... ad ...
... hospitium ... dicens ...
... mors ad ... hora ...
... indutus ...
... in modum stelle ... in ...
in splendore ... nomine
angustiis in hora ... Cum ...
... clamavit ... Christus
... nemo ... qui ...
... videtur ...
... ad celum ...
obdormivit ... servus ... cum ...
... de nomine ... sancte ...
... et ...
... celebrantes ...
... sacerdoti-
bus ... dicens ... Ego ...
...
... sanctis ...
... ad corpus ...
... in illo ...
... ut ...
... nobis ...
... ab ... sollicitare ... mox ...
... planctum ... quod ...
... ego
... domino et nobis ... sancto ...
... planctum ... nobis ...
... ipsum ...
... dei ...
huius eius ... ad ...
... filium ... in ...

et flens in sancti iacobi invocatione dicebat ego
sum quem patrem meum flagellare debuimus
reddes sancte iacobe devote patrem quem abstulisti
pie blasphemanti mox filius eius funere
et planctum prohibens ait mortuum eum
scias fili propter peccatum meum languentem et obsecrans me
duces in anno dum trans... ... ... pulcherrimo
me commonuit ac demum ... tenuisset ad presentem
tum nolo te amplius detinere ...
... ... rogem
... ... plagam ...
... ... loco te reduxi
... ...
... ...
... ...
... ...
ad ... ...
... ...
... ... plenus ...
... ...
... ...
... ad ... ...
... ...
... ... hodie in gladio
corpus meum ... ... in collo
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
ad ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... cum paulo ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
de ... ...

... ... puella ... ...

... ab ... ... dicens
nolite flere ... ...
... ... est ... ...
... reddendus ... ...
corpus extinctum ... ...
... ... et mortuum ...
apprehendens eam in collum ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... ad ... ...
... ...
... ... media nocte ...
... ...
... ... iacobus ... ...
... ... fluminis ... ...
... ...
ad ... ...
... ... fluminis
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ad ... ...
... ... nec aque gutta ...
ad ...

de sancta pelagia

Pelagia prima ... ... anti
ochie ... rebus et divitiis ple
na corpore pulcherrima ... ...
... ... et ... ...
pore ... ...
... ...
... ...
... ... lapidibus ... ...
... ...
... ...
... ... puella ... pelagia
... ...
nomine ... episcopus ... ...

dominam locis videns amarissime
flere cepit ex eo quod ipsa maiorem curam
placendi mundo quam ipse haberet placendi deo
prosternensque se in pavimentum faciem suam
cum terra percutiebat et lacrimis terram la-
crimis rigans dicebat altissime
deus ignosce mihi peccatori quia unius diei me-
retricis ornatus vite mee industriam su-
perat ne me domine confundat huius ve-
nustas ornatus ante conspectum tremende ma-
iestatis tue et illa pro terrenis summo se
studio decoravit ego tibi immortali domino
placere proposui et pre mea negligentia non im-
plevi. Dixit ad fratres: sequemini in veritate
vobis dico quod deus hanc contra nos in iudicio pro-
ducet quia tanto studio se pingit ut terrenis amatoribus
placeat et nos celesti sponso placere
negligimus. Hec et
similia dicens obdormivit visumque ei est
quod columba nigra et fetida
circa eum celebrare volaret sed
cum cathecuminos abscedere precepisset
columba disparuit et post missam
rediens et ab ipso episcopo in vase aque mersa
munda et candida exivit et in alte volans
comparere non potuit. Evigilans igitur quadam
vice ad ecclesiam procedens presente Pelagia
predicavit, adeo compuncta est ut per litteras
mitteret dicens sancto episcopo discipulo Christi Pelagia
discipula diaboli. Si vere discipulus Christi es
qui ut audivi pro peccatoribus de celo
descendit me peccatricem penitentem suscipe
dignare. Cui ille remisit: rogo ne humi-
litatem meam temptes quia homo peccator sum sed si vere
salvari desideras solum me videre
non poteris sed cum aliis me videbis.
Que ad eum coram pluribus adveniens pedes
eius apprehendit et amarissime flens
cepit: Ego sum Pelagia pelagus
iniquitatis et undis fluctibus peccatorum
ego sum profunditatis abyssus ego
sum vorago et laqueus animarum multos

deceptos decepi que nunc cuncta perhorreo.
Tunc episcopus eam interrogavit dicens quod
nomen eius esset. Cui illa: a nativitate Pelagia
vocor sed pro ornamentorum pompa Margaritam me vul-
gus appellat. Tunc episcopus eam clementer
suscipiens et penitentiam ei salutarem iniungens eam
in dei timore diligenter eam instruxit
et sacro baptismate eam regeneravit. Dyabolus autem ibidem
clamabat dicens: o violentiam quam patior
ab hoc sene decrepito. O violentia o se-
nectus mala, maledicta dies qua contrarius natus
es mihi quia spem meam maximam abstulisti. Quadam
vero nocte dum Pelagia dormiret dyabolus ad
eam veniens eam excitavit dicens: O domina Margarita
quid unquam mali tibi feci, nonne omnibus divitiis
et gloria te ornavi? Quid hodie tibi displicet
dicas mihi et satisfaciam tibi. Obsecro ne me
christianis in obprobrium facias. At illa
se signavit et in dyabolum insufflavit et
statim evanuit. Die tertia quicquid habebat congre-
gavit et pauperibus erogavit. Post aliquos
dies cunctis ignorantibus Pelagia noctu
aufugit et in monte Oliveti veniens ibi
habitum heremite suscipiens in parva cella se
collocavit et deo in multa abstinentia serviens
magne fame ab omnibus habebatur et frater Pe-
lagius dicebatur. Postmodum quidam diaconus sup-
radicti episcopi ad urbem Iherusalem adveniens est. Dixit ei episcopus:
ut visitatis sanctis locis inquireret monachum
nomine Pelagium qui esset servus dei. Cui
verus servus dei est. Ad quem ille veniens mox
ab illa cognitus, nequaquam ipsam pre nimia
macie cognovit. Cui Pelagia: dic habes episcopum? Et ille: immo.
Dixit: ille oret pro me dominum quia vere aposto-
lus Christi est. Recedens autem die tertia ad eius cellam
rediens cum ad hostium pulsasset et nullus ap-
periret, fenestram aperiens mortuam eam
invenit. Cumque hoc episcopo nuntiasset, episcopus cum cle-
ricis omnibus et monachis convenerunt ut eius
exequias celebrarent. Cumque de cella
corpus eius extraxissent reperierunt quod mulier esset et
plurimi admirantes deo gratias reddiderunt

et sanctum corpus honorifice sepelierunt. Obiit
autem viii kal. die [illegible] octobris circa annum domini
cccclxxxx. De sancta Margarita dicta Pe[lagio].

Margarita dicta Pelagius virgo pulcher-
rima, dives et nobilis, tantum fuit sollicitudine
parentum custodita et optimis moribus insti-
tuta, tanta pudicitie honestate vigebat
quod ab hominibus videri modis omnibus renuebat.
Tandem cuidam adolescenti nobili coniugium da-
retur, ipsi parentum assensu cuncta nuptiis
necessaria cum [illegible] divitiarum gloria parantur. Cum ergo
nuptiarum dies advenisset et iuvenes et puel-
le et matrone nobilissime circa thalamum tri-
pudiarent et nuptiarum festa congrue celebrarent,
virgo Deo inspirante considerans dispendium virgi-
nitatis pro his pravis plausibus comparari, [illegible]
terram considerans gloriam virginitatis et nup-
tiarum molestias, tantam in corde suo contri-
tionem [concepit] quod omnia huius mundi gaudia tam-
quam stercora reputabat. Unde nocte illa a viri
consortio abstinens, media nocte Deo se commendans,
tondit crinibus in virili habitu clam aufugit,
longe quoque ad quoddam monasterium veniens et fratrem
Pelagium se appellans ab abbate receptus est
et diligenter instructus, qui cum sancte ac religiose
se haberet, quodam defuncto [illegible] providere
de seniorum consilio et abbatis imperio licet invitus mo-
nasterio virginum est prelatus [illegible]
ministraret [illegible]
[illegible]
virginem [illegible]
inventa est [illegible]
quidem [illegible]
[illegible] Pelagius
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
recesserunt et solummodo Pelagium relinquentes ac ille

omnia [illegible]
[illegible] exempla
[illegible] ad finem suum
ad esse cognovissent [illegible]
[illegible] nobilis omnia
gratiam [illegible] Pelagius
[illegible] Pelagius [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
invenerunt [illegible]
recognoscunt [illegible]
[illegible] audiunt monachi
[illegible] Pe-
lagius [illegible]
[illegible]
virginum honorifice sepelierunt. De sancta

Thaysis meretrix [illegible] Thayde.

[illegible] pulcherrima
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] puelle [illegible] sanguine [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
illorum [illegible]

Audiens p[ar]vulum ad pedes abbatis p[ro]
p[ro]iciam ? c[on]fid[er]e p[re]mu[n]i[ti]one[m] te omne
sortem cu[m] p[re]to c[ul]p[a]bz hor[ri]s monast[eri]
p[ro]p[ter]eus ille [et] queq[ue] p[re]cepit
... illi abbas c[on]tinuit v[er]o ne ...
delect ... omnib[us] c[um] ... ex[em]plo
... placet q[ui]a i[n] medio c[u]m
... ex[em]pl[u]m ... ignis ... cla
mans ... qui p[ro]...
... in[ter]...
a p[ro]... q[uo]d ...
ci ... ad la... abbas ...
... p[er] ...
mo[n]a[ch]a i[n] cellula[m] p[ro]p[ri]a[m] ...
... p[ro]...
...
... ei omnib[us] ...
ad ... · ...
... · ...
... ex ...
... i[n] ... digna est · Cu[m] ...
...
... digna ...
... ad du[ce]re ... ad
celu[m] ... qui labia tua
...
...
...
...
...
abbas ... ad ...
...
...
...
...
...
... abbas ...
... abbas ...
...
...
...
...

... ei ...
...
... antoniu[m] ...
... antoniu[m] · ...
... abbas ...
... abbas ...
... cell[a]e ...
...
...
...
...
...
...
...
... abbas ...
...
...
...
... abbas ...
...
...
...
...
...
...
...
...

De ...

D ... vehe[m]e[n]s ...
... ad ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

celum in collum alia spiritalis intelligentie
invisibilia volavit. Item apostolus dictus est Ioannes
Ioannes enim non alio perpetuat vna est ex ligat
gratiam uel Ioannes sunt gratia colum [illegible]
uel Ioannes in quo dicitur est pes aurib; dicat
concipitur et dicas logicus per quod [illegible]
sapientes deum per auctoritatem in [illegible]
per celestium contemplationem sic per nos [illegible]
sionem partis [illegible] sunt invisibilia
rectorum per eloquentiam [illegible]
doctrine huius [illegible] loquitur alius
[illegible] Augustinus in [illegible] libro de civitate dei
dicit quod Ioannes est [illegible] philosophorum [illegible]
gimus .ii. [illegible] duo genera philosophorum [illegible]
[illegible] ex parte [illegible] et Ioannes [illegible] ex parte
[illegible] Dionysius [illegible] [illegible] anno
[illegible] Ioannes eius [illegible]
[illegible] medio [illegible]
volumine [illegible] Anastasius apostolice
sedis bibliothecarius [illegible] igitur [illegible]
eius.

Dionysius Ariopagita a Paulo apostolo
ad fidem Christi conversus fuit autem Areopagita
[illegible] [illegible] habitabat dictus fuisse
[illegible] Ariopagitas enim erat [illegible]
[illegible] erat templum Martis [illegible]
[illegible] de nobilibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] an
Ariopagita [illegible] Martis [illegible] cole
batur [illegible] vocabatur Ariopagus [illegible]
[illegible] singulas [illegible] de nobilitate [illegible] Ario
pagus [illegible] excellentior [illegible]
[illegible] nobilium [illegible] scole [illegible] [illegible]
[illegible] moralia [illegible] magnus philosophus qui
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicebatur enim [illegible]
philosophiam [illegible] eius [illegible] Egyptum
[illegible] [illegible] sola [illegible] volup
tate [illegible] in sola [illegible] virtute [illegible]
[illegible] [illegible] tenebre [illegible] fuisset [illegible]
[illegible] philosophi [illegible] [illegible] non po
[illegible] [illegible] [illegible] naturalibus [illegible]

non fuit [illegible] eclipsis solis cum que luna
fit eius regione a sole [illegible] eclipsis
[illegible] solis tunc in [illegible] nodo solis et lune [illegible]
[illegible] erat [illegible] in [illegible] diurnam
a sole [illegible] eclipsis non [illegible] lumen [illegible]
[illegible] partibus terre [illegible] [illegible] tres horas [illegible]
non [illegible] que talis eclipsis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ex eo quod lu
[illegible] [illegible] [illegible] et ex eo quod [illegible]
[illegible] [illegible] et ex eo quod fuit apud
Eliopoli Egypti et ex eo quod fuit tempore
[illegible] [illegible] quod [illegible] tempore
[illegible] Orosius dicit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] eodem
die ab hora diei sexta sol in toto obscuratus
est [illegible] [illegible] est adeo ut
[illegible] stellas [illegible] horis [illegible]
[illegible] horrenda nocte toto celo [illegible]
fuisse [illegible] Orosius [illegible] Egypto
[illegible] [illegible] Apollophanium
dicens [illegible] [illegible] [illegible]
nebulosa caligine [illegible] [illegible]
[illegible] sol [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] eius
notissimum [illegible] molestias non de
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] tempore [illegible] [illegible]
[illegible] Apollophanium [illegible]
[illegible] ore divino et non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] signis [illegible] [illegible]
ex parte de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] loco [illegible]
Apollophane [illegible] [illegible]
[illegible] lunam
[illegible] [illegible]
[illegible] hora [illegible] ad [illegible]
[illegible] super [illegible] eclipsim [illegible]

et nunc ad solarem eclipsim veniamus que in cruce preter
ter solitum evenit et tunc non ex eo defe-
cit quod post conventum. Sed quia sui dispensationem
fecit. Sed dicitur tunc dionysius cum apollop-
hane Heliopoli astrologiae disciplinae
apud eliopolim egipti prestabat
et postea cum in celum versus est quod et eusebius
[illegible] eusebius in cronicis asserens
se in libris ethnicorum legisse quod in bi-
thinia que provincia est asie minoris
terre motus magnus et maior solis
obscuratio quam umquam fuerat et quod dies
hora sexta in tenebrosam noctem versus
sit ita ut stelle in celo vise sint. Et quod in nicena
que urbs est bithinie terremotus multas
edes subverterit mundi et in hystoria scolastica
legitur philosophos ad hoc adductos fuisse ut dicerent
quod deus nature patiebatur. Alii dicunt eos dixisse
aut ordo nature pervertitur aut elementa mentiuntur
aut deus nature patitur aut elementa ei compatiuntur.
Alii autem legunt quod dionysius dixit hec nox quam
novam miramur totius mundi veram
lucem adventuram significat. Tunc athe-
nienses illi deo aram construxerunt
et superpositus est titulus ignoto deo. Sin-
gulis autem aris titulum pretulerunt [illegible]
autem erat dedicata et cui vellet
illi offerre holocausta et victimas
dixerunt philosophi bonorum nostrorum non eget
sed [illegible] genibus flectentes [illegible]
eum supplicationibus et quod non [illegible]
oblationibus sed devotione nec animarum
Cum igitur paulus venisset athenas epicurei
et stoici philosophi cum eo disputabant quidam
eum [illegible]. Quidam vero sciebant ille
hic dicere. Alii dicebant novorum demoni-
orum videtur annunciator esse. Adduxerunt igitur
eum ad vicum philosophorum ut novam doctrinam
[illegible] examinarent dicentes nova
quedam infers auribus nostris. Volumus igitur scire
quid nam velint hec dicere. Non enim athenienses
et advene ad nichil aliud vacabant nisi aut
dicere aut audire aliquid novi. Cum igitur paulus
singula eorum altaria perlustraret vidit inter
cetera ignoti dei altare [illegible] dixit eis paulus
philosophis quem ignorantes colitis hunc ego an-
nuncio vobis verum deum qui fecit celum et ter-
ram. Dixit dionysius quia certis magis doctum se videns
[illegible] dixit dionysius ille deus ignotus
Tunc dionysius ipse est deus verus qui nobis datus non
est demonstratur sed nobis est incognitus nobis
ignotus in seculo futuro veniet et in eternum re-
gnabit. Et paulus homo autem aut deus est. Et dionysius
deus et homo est sed incognitus est quia conversatio ei-
us in celis occultata est. Et paulus ille est quem predi-
co qui descendit de celis carnem suscipiens et
mortem sustinuit tercia die resurrexit. Cum
autem dionysius adhuc cum paulo disputaret forte
sus cecus ante eos transiret qui dixit dionysius pau-
lo dixeris huic ceco in nomine dei tui vide et videt
statim credam sed nolo ut utaris magicis verbis for-
te nosti verba que hoc possunt. Ego
formam verborum dicam tibi in nomine ihesu christi natum
de virgine crucifixum et mortuum qui resurrexit
et ad celum ascendit vide. Tunc ne omnis suspicio
tolleretur precepit paulus dionysio ut ipse ei sic illum
conjuraret. Eadem forma dionysius ceco dixit
[illegible] visum recepit. Tunc dionysius
cum uxore sua et tota familia baptiza-
tus est et fidelis effectus. Sic [illegible] a paulo pres-
tus instructus athenis episcopus ordinatus
est. Ille predicationi insistens civitatem et ma-
ximam partem regionis illius ad fidem christi ad-
duxit. Hunc paulus ea que [illegible] celi raptus
vidit revelasse dicitur sicut ipse dionysius innuere
videtur [illegible]
angelicis ordinibus dispositionibus et officiis
tam luculenter et clare disseruit ut non ab alio
narrata [illegible] ipsum [illegible] celum
raptum esse [illegible] prophetie spiritu
claruit sicut patet in epistola quam misit ad jo-
hannem evangelistam in pathmos insula relegatum
[illegible] prophetizavit quod rediturus
esset sic dicens gaude vere dilecte vere ama-

eum diligebat valde dilecte eum misit ex
custodia in p[ro]ch[ia]m [illegible] et ad
[illegible] asye [illegible] et Hanes [illegible]
[illegible] et hiis qui erant post te
[illegible] mille [illegible] sic
iste [illegible] nobis [illegible]
de. Cui igitur audisset [illegible]
ne [illegible] episcopum [illegible]
ad eos [illegible]
ad dominum [illegible] et post modum
clemens [illegible] ab ipso [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] clericus [illegible] igitur [illegible]
[illegible] ad fidem [illegible]
[illegible] plurimas [illegible] dilectus domini
ordinis [illegible] in eo gratia [illegible]
[illegible] eius [illegible] septies [illegible]
locum [illegible] cum [illegible] ipsi [illegible]
ad eum [illegible] anni [illegible]
[illegible] infirmitate [illegible]
[illegible] animo [illegible]
soluit ad cuius [illegible]
[illegible]
[illegible] fidelibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] anno [illegible]
[illegible] civitatem [illegible] ergo
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] illo in confessione domini [illegible]
[illegible] nobilis [illegible]
[illegible] magis
[illegible]
[illegible] confessione [illegible]
[illegible]
[illegible] magno [illegible]
[illegible]
[illegible]

ex tunc dedit domino [illegible]
[illegible] eloquium [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] multis ieiuniis [illegible]
[illegible]
signum crucis [illegible]
[illegible]
[illegible] igne [illegible] Cum alligaretur
et duceretur [illegible]
[illegible] multas alias [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] maria [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] confessione
[illegible]
[illegible]
angelo [illegible] celesti [illegible]
[illegible]
[illegible] ad locum
[illegible]
[illegible] angelorum melodia
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] decollata [illegible]
[illegible] filius [illegible]
[illegible] imperatoribus
[illegible]
[illegible] et religiosorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nobilis [illegible]
[illegible] episcopus [illegible]
[illegible] et a rege suo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] honorifice [illegible]
anno domini [illegible]

tio ubi dyonisius xcᵒ anno. an. do. dccc xxxii tempore
ludovici legati imperatoris michaelis
constantinopolitano nunc cetera munera de
tulerunt ludovico filio karoli magni
librum dyonisii de ierarchia de greco in latinum trans
latos, quos gaudenter suscepit, et xix in
firmi in ipsa nocte sanati sunt in ecclesia eius. Cum in
capitulo arelatensi sancte regule monachorum
sollempniter celebraretur et apostolorum nominibus
in sermone recitatis ad ultimum et ibi mar
tyribus sanctis dyonisio rustico et eleutherio que
dam ad hoc dicti famulos unius clerici
plurimum mirantes respiciens eorum nomina tacita
erant in sermone protulit et ecce eidem mi
rantibus tres candide ... in ecclesia
terius residentes ... sanctorum in prin
cipali [illegible] sine precibus sanguinem
in signum quod diligentius ... in mense
... anno domini dc
xxx· Dagobertus rex francorum ... incepit
... regna
... dyonisium in magna reveren
tia cepit ... ad ecclesiam sive
in ... quod sancti dyonisii ... tri
gebat ... rex mortuus fuisset
eidem uni in visione ... demonibus
eius ad iudicium ... et inclinantes
... sancto ... obviam
eius ... cum ... angelis ... ad ipsum
... assistente sancto dyonisio eius
anima liberatur et penas evasit. Forte
ei eius anima ad corpus rediit et penitentiam
egit. Clodoveus rex francorum corpus sancti
dyonisii minus religiose discooperiens os
brachii eius fregit ... et statim ...
... in amentiam versus est. Notandum quod ...
episcopus ... in epistola quam ad karo
lum quod iste dyonisius ... in galliam
fuit dyonisius ariopagita ... etc.
... sicut ... scripsit ad karo
lum ... ex quo
... dicit ... aliud ab hoc ...

Calixtus papa passus est an.
domini sub ccxxii sub alexandro impe
ratore. Tunc enim urbs passus est anno quibus ...
... iovis ... in medio
... manus iovis aurea ...
... sacerdotes ... imperatorem ...
... deo ... sacrificia
... quoniam ... celebre
... die iovis ... fulmine ...
sacerdotes ... mortui sunt ... iovis
... non ... fugiens ex
urbe ... consul ...
... latentem ... to
... per quos ... malum ...
... domum patricii ...
... et ...
... alexander ...
... die ... omnes ...
... in ... imolaretur ...
... quendam ... unigenita
... iuliana ...
... exclamavit ... celum ...
... indignatio ...
... ad ...
... ad sanctum calixtum ...
... ab eo baptiza
zari fecit. Quod audiens ...
... supplicio ... nec ...
blandiciis ... ex eo ...
... palmacio ...
... ad eum ...
... quod ... palmacio
... quod ... ergo palmacio
... ad palmacium ...
dicens baptizare me in nomine ... filiam
meam ... Et ...
... suo et ...
... baptizamur ... audiens ...
... calixtum ... baptizatos
calixtus ... diebus ... et ...
nec ... nidoreum ...

mulis enim sanguinis diebus sanguinem
dederunt post venenatum potum alligatur
qui sacro in puteum precipitari alii a presbiteris
eius de puteo elevantes in ipsum in cimiterio
sepelierunt. De sancto leonardus

Leonardus dicitur

quasi leos quod est populus et nar-
dus quod est herba redolens quia odore
bone fame populum ad se trahebat
vel leonardus quasi legens ardua vel
leonardus dicitur a leone. Leo enim quatuor ha-
buit. Primo habet fortitudinem, ut dicit
ysidorus habet in pectore et in capite.
Sic leonardus habuit fortitudinem in pec-
tore per malarum cogitationum refre-
nationem et in capite per insistentiam (?) indefatigabi-
lem superiorum contemplationem. Secundo habet leo
sagacitatem et hoc in duobus scilicet in ap-
tione oculorum cum dormit et in dimis-
sione vestigiorum cum fugit. Sic leo-
nardus vigilavit per laborem actionis
et vigilando dormivit per quietem
contemplationis et nulla delevit vesti-
gia totius mundane affectionis. Tertio
habet leo mirabilitatem in voce quia cum
nox triduo die suscitat leunculum natum
mortuum et eius bestias figit sancte regnat (?)
dum. Sic leonardus multos in
peccatis mortuos resuscitavit et
mulos bestiales (?) viventes in bonis
operibus fecit. Quarto habet leo timorem
in corde quia secundum ysidorum duo ti-
met, strepitum rotarum et ignem
ardentem. Sic leonardus timuit et
timendo vitavit strepitum mundane
sollicitudinis et ideo in desertum fugit
et ignem terrene cupiditatis vitavit
et ideo oblata contempsit.

Leonardus

Leonardus circa annos domini dicens
fuit a sancto remigio remensi archiepiscopo de sa-
cro fonte levatus et ab ipso salu-
taribus disciplinis instructus est.
Cuius parentes primi in palacio
regis francie locum tenebant. Hic
tantam gratiam a rege optinuit quod
omnes vinctos quos ipse visitabat hac
prerogativa absolvebantur. Cum igitur fa-
ma sanctitatis eius excresceret, Rex
multo tempore eum secum manere co-
egit donec oportuno tempore ei episcopa-
tum donaret. Quod ille renuit et
solitudinem desiderans relictis omnibus
aurelianum predicando cum fratre suo li-
fardo devenit, ubi post se in quodam
cenobio aliquamdiu manserunt. Dum
lifardus sicut (?) super ripam ligeris soli-
tarius manere vellet et leonardus
per spiritum sanctum ad monitionem in aquitania
predicare disponeret, osculantes se
ad invicem discesserunt. Leonardus
igitur ubique predicans multa miracula
exercens in quadam silva circa lemo-
vicensem urbem habitavit. Ubi erat il-
la regia terra venationi concessa
et quoddam regale edificium. Accidit autem in quadam die rex
ibi venaretur et regina illuc causa delec-
tationis egressa partu periclitaretur. Cum
igitur rex et familia ipsius regine peri-
clitationem lugerent, et leonardus per ne-
mus transiens voces audiret,
pietate commotus illuc properavit et
a rege vocatus palatium introivit.
Cum igitur a rege interrogatus quis
esset et se sancti remigii discipulum fu-
isse narraret, rex spem bonam
concipiens et a bono magistro ipsum
bene instructum existimavit. Ipsum
ad reginam induxit, rogans ut sua
et prolis devotione impetraret. Qui ut orationem fudit
re ple dubio gaudium optinuit.
Tunc ille ordine fusa quod petebat
prosperitatem impetravit. Cum autem rex
multum auro et argento ei offerre

prius ille recusaret admonitio-
ne tamen regis tandem acquievit dicens: Ego
multis horum non indigeo, sed tantum in aliqua
silvarum concupiscens solitudinem, vitam
dictis soli Christo famulari desidero.
Cumque autem rex totum illud nemus
sibi dare vellet, ille ait: Sed quantum
nocte una cum asello meo circui-
re potero, tantum michi concede. Ex posito
quod rex libentissime adimplevit.
Constructo itaque ibidem monasterio in
eo cum duobus monachis
in abstinentia multa degebat.
Cum autem aqua bene ab eis milia-
rio distaret, puteum ibidem siccum
primus fodi iussit, quem aqua ad oratio-
nem suam replevit. Locumque illum
nobiliacum appellavit eo quod a re-
ge nobili datus fuisset. Ibi
tantis miraculis coruscavit, ut
quicumque eius nomen in carcere invo-
caret, mox ruptis vinculis ullo
contradicente liber abiret et suas eidem
cathenas vel compedes presentaret. Hor-
um plures secum manebant et idem de
manu sua vivebant. Septem quoque
familie de eius nobili stirpe ven-
ditis omnibus ad eum venerunt
et distributis singulis nemoribus
cum ipso manentes exemplo
suo plurimos ad se traxerunt. Demumque sanctus
vir Leonardus multis clarus
virtutibus VIII idus novembris ad
dominum migravit. Ad dominum vero postquam
multa fecisset miracula, clerici illius
ecclesie ei relatum ut quia locus ille
pre multitudine frequentantium arctus
erat, alibi ecclesiam fabricarent, illuc
corpus sancti Leonardi honorifice transfer-
rent, ac illi cum per triduum
ieiunio orationi insisterent, viderunt
totam patriam nive coopertam,

locum autem illum in quo sanctus Leonardus
quiescere volebat omnino nive expertem.
Itaque translatus est. Quidam in vinculis pa-
trie circumcirca deus per eum
est immensa liberatio. Ante eius cir-
culum dependentes testis existens. Vice-
comes Lemovicensis ad terrorem ma-
lorum quandam grossissimam cathenam
fecit, quam in turre sua affigi
mandavit, ut ea cathena quilibet
collo cingeretur. Cuius aeris intemperie
expositus non viveret, quia multe mor-
tibus angeretur. Accidit autem ut quidam
servus sancti Leonardi illa cathena sine causa li-
garetur, qui cum iam fere ultimum spiritum
exhalaret, invocavit se quo potuit voto
sanctum Leonardum rogans ut qui alios
liberaret et cum servo suo subveniret.
Statimque sanctus Leonardus in veste can-
dida sibi apparuit dicens: Surge et hanc
cathenam tecum ad ecclesiam meam
defer. Sequere me quia ego precedam
te. Qui consurgens et cathenam ac-
cepit, sanctum Leonardum precedentem usque
ad suam ecclesiam secutus est. Statim-
que ut ante fores fuit sanctus Leonardus ipsum
dimisit, et ecclesiam intrans que sanctus Leonardus
gesta fecit omnibus enarravit et cathe-
nam illam tam maximam ante
tumulum eius suspendit. Quidam
dam in loco sancti Leonardi nobiliaco
habitans et eius sancto valde fidelis
existens a quodam tyranno cap-
tus est, qui quidem ex se cogitans
dicebat: Leonardus iste omnes compe-
ditos absolvit et omnia vincula fer-
rea enim velud ceram ante ignem liquefacit.
Dissolvere quod vinculis ligavero potens
Leonardus ad eum et ipsum liberabit. Sed si
ipsum custodire potero, mille so-
lidos ipsum redimere faciam. Sic ergo
faciam in turre mea profundi foveam

faciam et hominem hunc custodibus
aggravatum idem dominum migrare deinde
super os fovee ligneam archam facia(m)
in qua armatos milites accumbere
faciam. Hec ut Leonardus suum cum singultu
cum invocavit instanter. Quod cum
totum ut cogitaverat complevisset
et ille homo beatum Leonardum sepius
invocaret, Leonardus nocte adveni-
ens archam in qua iacebant mi-
lites revolvit et tamquam mortuos
in sepulchro. Item eos sub ipsa conclusit.
Deinde cum multa luce foveam in-
gressus manum fidelis sui tenuit ac
dixit: dormis an vigilas? Ecce Leonardus
quem invocabas. At ille admirans
ait: domine adiuva me. Et confestim
confractis cathenis apprehensis ipsum
ulnis extra turrim portavit. Deinde
sicut amicus cum amico con-
fabulans usque ad locum suum ipsum
perduxit. Peregrinus quidam a
visitatione sancti Leonardi rediens
et in Alvernia captus in carcerem
inclusus est. Et eos plurimum depreca-
batur ut amore sancti Leonardi eum inclu-
sos incolumes omnes dimittere
deberent. Qui responderunt quod nisi se ca-
riore redimeret non exiret. Et ille:
Sit inter nos et sanctum Leonardum causa me
iis recommendavi. Sequenti igitur noc-
te sanctus Leonardus domino illius castelli ap-
paruit et ut peregrinum sine
dimitteret imperavit. Ille vero ma-
ne quod somniaverat parvipendens
nullatenus dimittere voluit. Se-
quenti nocte eadem imperans sibi appa-
ruit, sed ille iterum obedire contempsit.
Tertia vero nocte sanctus Leonardus
peregrinum accipiens extra oppidum
deduxit. Statimque turris media
parte ruit et corruit oppressis pluribus

solum principem ad sui confusio-
nem stantibus cunctis. Rex namque
nobiles quondam inebriatum incar-
ceratus sanctum Leonardum invocavit, qui
stantibus cunctis videntibus et cogi-
tantibus stupentibus in medio do-
mo apparuit et carcerem intrans
et vincula frangens homini
cathenas quas manibus imposuit et
per medium illorum deduxit omnes
stupore perterritis. Fuit et alius
Leonardus eiusdem professionis et virtu-
tis cuius corpus apud Corbiniacum
requiescit. Hic cum in monasterio esset
prelatus tante se humilitatis dem-
onstravit ut omnibus inferior videretur.
Sed cum omnis populus pene ad eum
confluxit, quidam invidi regis Clo-
tario suggesserunt quod nisi provideretur
per Leonardum, qui multos sub op-
tentu religionis colligebat, re-
gnum Francie detrimentum non
modicum sustineret. Quibus rex ni-
mis credulus eum expelli iussit.
Venientes autem milites ad eum eius
orationibus compuncti sunt quod se suos famulos
et discipulos spoponderunt. Rex autem
penitens veniam petiit et detracto-
res rebus et honoribus privavit, sanctum
Leonardum deinde dilexit et ut ad preces
sancti detractores rebus et honoribus
privavit. Sanctum Leonardum valde dilexit
et ut ad preces sancti detractores di-
gnitati sue restituit. Cum a deo
sibi impetravit ut quisque in car-
cere teneretur, invocato suo no-
mine solveretur. Dum autem quadam
vice orationi insisteret, serpens quidam
maximus apparuit pedum usque
ad pectus suum retendens ipse tamen
nullatenus ab oratione cessavit.
Completa vero oratione serpenti dixit:

et quia ab initio creationis sue
hoies quamuis plurales uideantur
tunc similime dicti c. est potentias
sunt innue, quia uniquo deo per
accepturi eius exilies ad federe et
mortuis conuenire post hec autem du
os epos discordantes sedasse et i
cautium se similiter dicitur.

Ucas interpretatur ipse
consurgens. uel elevans
se in amorem dei siue lux
mundi eo quod mundum illuminauit.
Dignissimo uel iiii. nos ei lux mun
di. Lux et mundi est ipse sol quem
admodum lux hec inuisibilem illuminantem.
cete. xxvii. sol oriens in mundo in al
tissimis dei. in aspectu delectabili
calorem ecum. et dulce lumen delec
tabile sedem oculis unde Sole in mo
tu uelocitate est eius. Esdre iiii. mag
est terra et excelsum est celum et
uelox cursus solis. in eis sunt uerit
tatem quia secundum phisicum lux gignat ho
minem et sol. Sic lucas huius solum
tatem per celestium contemplationem.
delectabilis credibilem ponderem co
uersationum. uelocitatem per doctrine
sue conscriptionem

Ucas syrus natione an
tiochenus arte medicus si
secundum quosdam de lxxii. discipul.
sane cum per ieronimus dicat eum fuisse dis
cipulum apostolorum non domini. Glo. et sic ueb
ero. nota quod dominus predicauit non ad
hesit sed post resurrectionem eius ad fidem
uenit magis tenendum est quod non
fuit unus de lxxii. discipulis licet aliqui
sic firmiter opinati qui tante sunt
perfectionis et uite ut optime ordi
natus sunt quantum ad deum et quantum
ad proximum et quantum ad se ipsum et quantum
ad suum officium et insignitus huius

quadruplicis ordinationis iiii. fa
cies legitur describere. facies hominis leo
nis bouis et aquile quod habetur. de alibi
habentur. iiii. facies et iiii. pennas in dicit
ezech. i. et hec in uelis uidebantur per magines
aliud aliud quod habebat caput quadrati
ne legimus et maxillas. sic facie per ima
ginem. Una facies apte animoris
faciem hominis a dextris faciem leo
nis a sinistris faciem uituli a parte po
steriori faciem aquile quod uero facies
aquile sic alas eminebat ipse tolli
per directionem quod in ea longitudinis dicitur quod
erat de sic quod habetur ut hoc. iiii. pennas
habebat quod autem quod habet alia quam quadrati
per magnitudinem et in quadro sunt iiii
anguli in quolibet angulo erat una
penna proprium. iiii. alia siue sedes iiii
euangeliste figurantur quorum quilibet
proprius iiii. facies sentiendo. sed de hu
manitate passione et resurrectione et diuinitate
singulare eum singulariter per quosdam appro
priationem actibus uenitur. et in ieronimus matheus in
homine figuratur quod principaliter circa xpi
humanitatem in moratur lucas in uitulo
agentis iure sacerdotio marcus in leone
eundem ostendens scilicet leonis de tribu iuda. Cum
lex n. leonum nec dormiens nisi uisum contendat
quod mortuum iacentem. sed rugitum leonis
in die tertio exurgunt. ierin. quod in cepit
a rugitum predicationis ioannes in aquila
celi alaus uolans scilicet describens de xpi
natiuitate uel diuinitate xpis et de
quo sic dicitur omnia ista. iiii. sunt. et ho
natus de uirgine uitulus in passione
leo in resurrectione aquila in ascensione
per has quasi iiii. facies in quibus designa
tus est lucas sic quilibet aliis eiu
angelistarum ostenditur qualiter illi iiii. non sunt
ordinationis sunt per faciem hominis
ostenditur quod recte sunt ordinatus quantum
ad proximum quod delectione inuenire

mansuetudine acceptabile. et liberalita-
te fortis. leo .i. est aliquis mansuetum [illegible]
liberale. ¶ Per faciem aquile ordinem quod rec-
te sunt ordinatus quantum ad deum quia
eo oculus intellectus contemplatur deum per
contemplationem. rostrum affectus ad ipsum
exacuitur per meditationem. eius sensus tenetur
ab ira per nonam conversationem. aquila enim
avium lumine est ne totum solis in radiis
oculus aspiciat. et in altum mirabili-
ter elevatur pisciculos in medio maris vi-
deat. rostrum vero nimium ad manum ne
impediatur in cibo capiendo percutit aliud
et sic visum [illegible] debilem efficit
[illegible] calore solis et in fonte mergitur
[illegible] senectutem abiciens
calore solis oculorum caliginem consumi-
te et pennas allevi[a]nte. ¶ Per faciem leonis
ordinem quod recte sunt ordinatus quantum ad
se quia habent generositatem in honestate
morum et conversationem sagacitatem presidi
animi hostium insidiarum et [illegible]
tatem passionum et compassionem.
leo .i. est aliquis generosum quia recte altum
est sagax quia vestigia cauda delet [illegible]
fugit ne inveniatur. ¶ Passibilis quia
[illegible] ¶ Per faciem vituli sive
bovis ordinem quod recte sunt ordinatus
quantum ad suum officium quod sunt evangelium
scilicet .i. morose processit quia inci-
pit [illegible] et sic [illegible]
[illegible] processit usque ad ultimam consumma-
tionem discrete incepit quia post ali-
os duos evangelistas nec quod illi ob-
miserunt ille supplevit et quod sufficienter
dixissent omisit. et templum
sacerdotium immoratus sunt quod in pri-
principio in medio et in fine bos .i.
est aliquis morosum in evangelio scilicet
per quod intelligitur [illegible] et immolatum
[illegible] qualiter predictis bos lucas in predicatione
[illegible] moris ordinatur sunt melius

ordinem sed inter eius species melius indiget.
[illegible] .i. ordinatur sunt quantum ad deum.
[illegible] ordinatur homo quantum ad deum
[illegible] perfectionem cogitationis et intentio-
nem affectio debet esse sancta cogitatio
munda et intentio recta. ¶ Affectio-
nem gratia sanctam habuit quia spiritu sancto plenus
fuit [illegible] in prologo super lucam. [illegible]
[illegible] plenus spiritu sancto. Secundo
habuit cogitationem mundam quia sine
[illegible] corpore et mente [illegible]
[illegible] cogitationis [illegible]
habuit intentionem rectam quia omnibus
que faciebat honorem [illegible]
querebat de his duobus [illegible]
prologo [illegible] apostolus sine crimine et
in virginitate permanens [illegible] ad mun-
ditiam cogitationis [illegible]
[illegible] ad honorem dei [illegible] ad rec-
titudinem intentionis. Secundo sunt ordi-
natus quantum ad proximum. Ad pri-
mum ordinatur [illegible] enim ei [illegible]
quod debemus [illegible]
[illegible]
[illegible] posse [illegible] velle et [illegible]
velle [illegible] ad [illegible] agere
[illegible]
[illegible] velle [illegible]
[illegible] agere [illegible] Quantum
ad hoc ordinatus sunt beatus lucas
dedit ei [illegible]
[illegible]
tribulationibus semper adhesit et ab
eo numquam discedens [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] adiutor et defensor
[illegible]
quod [illegible] solus [illegible]
[illegible] ii ad cor. [illegible] de luca
non solum autem sed ordinatus est ab ec-
clesiis comes peregrinationis nostre [illegible]
[illegible]

Tertio .i. suum nosse tribuit prio
ci doctrinam apostolicam et euangeli
cam quam ipse nouerat ad utilitatem prio
rum conscripsit. unde hec que secundum testimoni
um pluribus in prologo suo dicens
uisum est et mihi assecuto a principio di
ligenter ex ordine tibi scribere opti
me theophile ut agnoscas eo
uerborum de quibus es eruditus veri
tatem qualiter et plenius suum nosse in
consilium patet ex illo verbo quod dicitur secundo in pro
logo qui etiam uerba gratie languentis
sunt medicina. Tertio eius uelle
in desiderio quod patet ex hiis quod ei salutem
eternam desiderauit. Col. iiii. Salutat
uos lucas medicus salutem. vel eternam
internam salutem exoptat. Quarto eius
agere in obsequiis quod patet ex eo quod dominum
quem aliquem peregrinum extimabat hos
picio recepit et ei omne obsequium
caritatis exhibuit sicut .i. socius
cleophe dum ibant in emmaus. unde
Aliqui dixerunt ipsum esse [illegible] in
moralibus hic ubi dicitur alium fu
isse cuius nomen ponitur. Tertio fu
it lucas ordinatus quantum ad se ipsum causa quod
finem b. quod optime ordinantur hominem
ad se ipsum et sanctum faciunt b. intus
sobrium actus [illegible] sunt pietas quod
hic [illegible] se ipsum [illegible]
[illegible] sobrium esse [illegible]
[illegible]
[illegible] recte discre
[illegible] per bona [illegible]
discretionis [illegible] fructuos
pedificationis sensus primo est fi
des [illegible] sensus de [illegible] p
[illegible] sapientem [illegible] boni
tatis primus [illegible] credamus
[illegible] infirmitatem primus sapien
tiam credamus corrigi [illegible]
[illegible] per eius bonitatem [illegible]

dilectam inquirere hic b. [illegible] omnibus
bus lucas fuit ordinatus. Primo
huius actum sobrium [illegible]
[illegible] de eo [illegible] in prologo sup
lucam ipse nec uxorem umquam habuit nec
filios. Secundo socialem hic [illegible] quod dicit de
se ipso et de cleopha [illegible] opinione
[illegible] luc. [illegible] ex discipulis [illegible]
ipsi die ex [illegible] socialitatis .i. [illegible]
quod dicit duo [illegible] quod dicit discipulis qui disci
plinam et bene morigerati. Tertio huius
actus humilitatis insinuatur [illegible] quod in eo
casu .s. cleophe expressit et suum cela
uit secundum opinionem quorundam lucas ex
humilitate nomen suum [illegible]. Secundo
huius actum [illegible] ad sui ter
[illegible] [illegible] morone [illegible]
dicit de [illegible] mortificationem [illegible] in suo
corpore [illegible] amore [illegible]
[illegible] modicum [illegible] [illegible]
est [illegible] singularem studio [illegible] [illegible]
discretionis expressit fructuosis
pedificationis [illegible] sine [illegible]
quod ab omnibus [illegible] [illegible]
[illegible] ab apostolo [illegible] salutat nos
[illegible] medicus [illegible]. Tertio huius
sensum primum [illegible] et [illegible] euan
gelio [illegible] est deum esse summe
potentem et summe bonum de duobus primo
dicitur [illegible] incredibile
impossibile erit [illegible] decimo
[illegible] xviii. nemo bonus nisi solus
deus. Quarto et ultimo fuit optime
ordinatus quantum ad suum [illegible]
[illegible] euangelium [illegible] quod patet qualiter
in suo ordinatus [illegible] ipsum suum euangelium
[illegible] multa [illegible] reple
[illegible] decorat [illegible]
[illegible] multa [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et doctrine [illegible]
[illegible] ad [illegible]

Primus iustitie est adequatio sui ad
ceteros. Primus doctrine est adequatio rei
ad intellectum. Hanc triplicem veritatem quam
evangelium fulgens continet in ipso evangelio scilicet complete
veritas edocet. Ostenditur ii Luce [illegible] hanc
triplicem veritatem [illegible] habuisse et ali-
os docuisse ostendit autem expresse hanc ve-
ritatem habuisse per testimonium adversariorum
dicentes Luce xx. Magister scimus quia rec-
te dicis et doces et veritatem doctrine
et non accipis personam. Ecce veritas
iustitie et veritatem viam dei doces ecce
veritas vite. [illegible] est via dei.
Secundo ostendit in ipso suo evangelio Christum hanc
triplicem veritatem docuisse primo enim
docet veritatem vite que consistit in observatione
mandatorum dei. Unde dicit x capitulo Di-
liges dominum deum tuum et cetera. Hoc fac et vi-
ves. Item xviii interrogatur eum et cetera quid
faciendo vitam eternam possidebo et cetera.
Et sequitur mandata nosti non occides
et cetera. Secundo veritatem doctrine unde ambo dicit hanc
veritatem doctrine per [illegible] dicens Luce xi
Ve vobis phariseis qui decimatis mentam et ru-
tam preteritis iudicium et caritatem [illegible]
et peritis in doctrina et legem dei et cetera. Item
Ve vobis legis peritis qui tulistis clavem
scientie et cetera. Tertio veritatem iustitie ostendit xx
Reddite ergo que sunt cesaris cesari et
que sunt dei deo. Item xix. Verumtamen inimi-
cos meos illos qui noluerunt me re-
gnare super se adducite huc et interfi-
cite ante me. Item xiii. Vade agricultor de iniqui-
tatibus discedite a me omnes
operarii iniquitatis. Secundo eius evangelium
replet multa utilitate vel fructu. Sicut
fit medicus sive ad designandum quod
ipse nobis medicinam utilissimam preparavit
est quod triplex medicina scilicet curativa preservativa
et melioratativa. Hanc triplicem
medicinam nobis Lucas in suo evangelio
celestem medicum ostendit preparasse me-

dicina scilicet curativa que curat a morbo et hec
prima quia omnes morbos spirituales curat.
Hanc medicinam dicit medicum celestem
nobis exhibuisse ait iiii capitulo sanare
contritos corde predicare captivis redem-
ptionem et cetera. Non veni vocare iustos et cetera.
Medicina melioratativa est que sanum
augmentat et hec est observatio consiliorum. Consilia
enim hominem meliorem et perfectiorem
efficiunt. Hanc medicinam ostendit nobis
medicus preparasse xviii capitulo. Si vis omnia
que possides vende et da pauperibus et cetera. Item
xii capitulo ab eo qui aufert tibi vestimentum et cetera.
Medicina preservativa est que preservat a casu
et hec est vitatio occasionum peccandi ut ma-
larum cogitationum vel societatum. Hanc
medicinam ostendit medicus condidisse. Cui
ait xii capitulo attendite a fermento phariseorum
vel docet malorum consortia evitare
vel potest dici quod ipsum evangelium utili-
tate replet quia in ipso virtus omnis
sapientie continetur. Vel sic dicit ambrosius Lu-
cas omnis sapientie virtutes evangelio
suo complectitur historia docuit ii natu-
ralia cum et spiritu sancto dominum in carnatione
[illegible] testatur. Unde et de naturalem do-
cuit sapientiam cum ait Et tunc sepulti
tenebris et caritas. Item cum docuit tenebras
in passione [illegible] factas esse
solem radios texisse docuit
moralia cum in ipsis beatitudinibus mo-
res docuit rationalia cum ait qui fidelis
est in minimo et in magno fidelis. Sine
hac triplici sapientia quam fides ipsum in
Christum [illegible] esse non potest hec est naturalis
et moralis hec ambrosius. Tertio eius evangelium
decoratur multa venustate et pul-
chritudine modus loquendi valde venustus
et decorus est et hec est aliud indicium sine
venustate et decore cernitur. Christus
[illegible] que tradidit augustinus ut placeat
ut pateat et ut moveat. Vel sic pla

certe dicitur loqui ornate ut patet. dicitur lo-
qui apte et ut moneat. dicitur loquitur cum
honore. huic competit modum humiliter lo-
quens et insultando et impro dicendo. de
duobus primis .ii. cor. viii. misimus etiam cum
illo fratrem glo. ... vel lucam cu-
ius laus est in evangelio etc. nobis quod loqui
est ornate. ... quod dicit pro omnis ecclesias
loquitur est apte quod cum honore locutus
est probat quod ... hunc dicens
...one cor. iiii. audentes ... in nobis

mi... auctori... / mi... auctoritatem / auctoritatum

tre. Quarto eius evangelium auctentica-
tum quia apte per ordinatum sunt. Ier.
xxxi. Ecce dies veniunt dicit dominus et feriam
domui israel et domui iuda fedus novum non
secundum pactum quod pepigi cum patribus
eorum etc. sed hoc erit pactum quod feriam
cum domo israel post dies illos dicit dominus
dabo legem meam in visceribus eorum
etc. Ad litteram loquitur de doctrina evangelii
a filio ... bni dicitur in
eodem evangelio ... ... vi...
bunt. Verba mea non transibunt. et
a spiritu sancto inspiratum ... dicit Iohannes in
prologo super lucam. sancto instigante
spiritu machaie partibus hoc scripsit evangelium.
Quinto ab angelis prefiguratum ab illo
angelo de quo dicitur apoc. xiiii. vidi alium
angelum volantem per medium celi habentem
evangelium eternum. Istud autem evangelium
dicitur eternum quia ab eterno efficiente id est
a Christo qui est eternus materiali a deter-
na filii incarnatione et formali. Quinto
a prophetis prenunciatum. Nam eis prophetia
istud evangelium prenunciatum ... cum
de alibi sinagoga ... dicitur penitus
luce significatum est ut supra dictum est.
... quando dictum est ... in se indivisibi-
lem quia erat scriptus intus et foris
et in quo erant scripta lamentationes
carmen et ve per hunc .i. librum intellectum evan-
gelium dicitur quod est scriptum intus per pro-
funditatem mysterii ... et foris per hy-

storie apertionem in quo est consolationis lamen-
tum passionis carmen sanctis et ve eterne
damnationis. Sic ps. xi c. verba ultima ve-
ponit. Sexto a virgine recitatum hunc ...
eius verba conservabat in corde suo conferens et dili-
genter conferebat ut dicitur luce ii. ... post mo-
dum scriptoribus recitavit ut dicit glossa. Ideo
omnia que de deo vel a deo ... vel deo cog-
novit ... ... temporis
predicande vel scribende advenit ...
... ... presentibus exposi-
... ... quem
angelus nunciavit ... ...
Elizabeth ... ...
salvatoris ... ... ad ve-
rum tempus et ordinem tenere ... ...
modi melius scriptoribus ac predicato-
ribus evangelii tradere ... ... plene de
omnibus a principio ... sicut ...
... credendum quod evangelium ...
de multis que ... et ... eos ...
... et specialiter credendum de lo. luca quod
ad archam ... ... et ab ea de
multis certificatus fuit ... ... de hoc
quod ... ... sicut de angelica annun-
ciatione et de nativitate Christi de quibus solus
lucas agit. Septimo ab angelis ...
tum cum ... non ... cum ... ...
... et animal ... sunt evangelium
scripserit ... quod apostoli primitus ...
... ... in prolo-
go suo ... dicens sicut tradiderunt
nobis qui ab initio ipsi viderunt ...
... ... etc. Evangelii duplex
... ... de visis
et de auditis ... ... ut ait aug. duos
testes voluit habere de visis scilicet matheum
et io. et duos de auditis scilicet marcum et lucam
... quia certum quod est de visis ... ...
... quod est de auditis. Iohannes ut dicit aug.
duo evangelia que sunt de auditis et
visis ... media tenentur ... ab
ulterioribus extremis que sunt ... ...

Exulabant et tolerabant. Octavo a Pau-
lo immobili applausu. Paulus enim evang-
lium immobili applausu qui applausionem confirma-
tionis dedit suorum Luce evangelium ad-
dicebat. Unde dicit Ieronimus in libro de illustribus
viris: quidam suspicantur quotienscumque
Paulus in epistolis suis dicit: secundum evangelium me-
um, de Luce significare volumine. Eius et evan-
gelium immobili applausu cum dicit scribens
ii cor. viii. cuius laus est in evangelio per
omnes ecclesias. Legitur in historia Antiochena
quod cum christiani qui erant in Antiochia
multis flagitiis sederunt obsessi
a multitudine Turcorum fame ac mi-
seria multiplici affligerentur, et cum ple-
ne ad dominum per penitentiam se converterint, quidam
apparuit quidam in ecclesia sancte Marie de Tripoli
vigilanti vir quidam lucidus candidis
vestimentis indutus, et cum quereret quisnam
esset, dixit se esse Lucam qui de Antiochia
veniat, ubi dominus militiam celi et apostolos et mar-
tyres convocat ut pro vestris peregrinis
pugnarent. Christiani ergo animati omnem Turcorum
exercitum confregerunt.

Crisantius filius Polemii viri illu-
strissimi dum in Christi fidem edoctus
esset et a patre pro idolatria revocari non
posset, iussit eum pater in conclavi recludi
et v puellas eidem ut eum seducerent bla-
nditiis sociari. Qui cum orasset dominum ut
feram pessimam carnalis concupiscentie sic vinceret,
continuo predicte puelle somno oppresse nec
potum nec cibum sumere poterant, sed edu-
cte extra continuo sumebant. Tunc
Daria virgo pulcherrima deo vestale
dedicata in coniugium ad Crisantum indu-
citur ut eum dis et patri restitueret. Que ingressa
et agens cum eo de pompa vestium reprehensa
est. Sed non hoc propter vanitatem sed ut dis et patri
eum lucri faceret. Sic inductam cum
iterum Crisantus eam reprehenderet quod
pro dis eos coleret quos auctores ipsi
flagitiosos super viros et impudicas

feminas asseruerunt, respondit Daria philosophos per
per nomina hominum elementa significasse. Cui Cri-
santus: Si unus terram ut deam vene-
retur et alius ut cultor arat, et plus ter-
ram quod ne laqueat ex hiis placet. Et de mari
et de aliis similiter. Tunc Crisantus et Daria
ab eo conversa sancti spiritus copula iuncti
et carnale coniugium simulantes ad Christum
plurimos converterunt. Nam et Claudium
tribunum qui prius eos torqueri fecerat
cum uxore eius et filiis et plurimis aliis
militibus ad fidem converterunt. Crisan-
tus ergo iussu Numeriani in fetidissi-
mum carcerem recluditur, sed fetor in o-
dorem suavissimum convertitur. Dari-
a autem ad lupanar traditur, sed leo ab amphi-
theatro fugiens hostium lupanaris
servat. Mittitur ergo quidam ut virginem
corrumperet, sed a leone capitur et quasi innuens
ad eam quid de captivo fieri iubeat, sancta
ei precepit ne eum lederet sed ad se
venire permitteret. Qui mox conversus
per urbem currit et Dariam deam
esse clamare cepit. Mittuntur ergo ve-
natores ut leonem caperent, sed omnes
a leone capiuntur et ad pedes virginis
positi ab ea convertuntur. Tunc preses
copiosum ignem iussit in introitu
celle mitti, ut leo cum Daria combureretur.
Quod leo considerans timuit et regressus
cum virginis licentia recessit, ut
nullum lederet quo vellet abiret. Cum
ergo preses Crisantum et Dariam diversa tormenta et
supplicia irrogaret et nequaquam ledi
valerent, tandem immolati coniuges
deponuntur in foveam et terra et lapidi-
bus obruuntur, ut martires consecrantur.
Horum sollempnitas hic celebratur et re-
colitur.

Undecim milium virginum
passio hoc ordine celebrata
fuit. In Britannia quidam rex
christianissimus fuit nomine Nothus vel Maurus.

qui quondam filiam nomine ursulam
genuerat mirabili morum hone-
state sapientia et pulchritudine pol-
lebat in tantum quod eius fama usquequaque vola-
bat. Rex autem anglie cum nimis po-
tens esset et multas nationes suo
imperio subiugasset audita huius virginis
fama beatum se fore dicebat si sibi
dicta virgo suo unigenito copula-
retur. Iuvenis autem plurimum ad hoc estuabat.
Mittuntur igitur sollempnes nuntii ad
patrem virginis cum promissionibus magnis
et blanditiis multis adiecerunt
minas si ad dominum suum vacui
reverterentur. Rex autem cepit plurimum anxi-
ari tum quia virginem fide christiana insignitam cultori
idolorum tradere indignum du-
cebat, tum quia ipsam nullatenus consentire
cognoscebat, tum quia regis ferocitatem
plurimum formidabat. Sed illa divini-
tus inspirata suasit ut pater
regi assensum preberet ea tamen conditione
apposita ut ipse rex et pater X virgi-
nes electissimas sibi ad solacium
traderent et tam sibi quam aliis mille vir-
gines assignaret et compararet
triremes et inducias triennii sibi daret
ad dedicandum sue virginitatis propositum et
iuvenis baptizatus cum ipsis in his tribus
annis instrueretur. Sapientissimo
autem consilio ut aut difficultate
proposita revocaret animum eius ab hoc aut
aut hac opportunitate omnes predictas virgines
secum deo dedicaret. Iuvenis autem libenter hanc
conditionem acceptam apud patrem instanter
et peciit et baptizatus est citius
quam virgo petierat implevit. Pater autem
puelle ordinavit ut filia sua quam val-
de diligebat viros quorum solacio
tamen ipsa et exercitus eius indige-
bat in comitatu suo haberet. Undique
virgines confluunt, undique
viri ad tantum gaudium spectaculum

currunt. Plurimi etiam episcopi ad eas conflu-
xerunt ut secum pergerent, inter quos fuit
pantulus basiliensis episcopus qui eas usque
romam perduxit et inde rediens cum eis
martirium suscepit. Sancta etiam gerasina
regina sicilie que virum suum ex rege
crudelissimo quasi de lupo fecerat agnum
soror macirisii episcopi et darie matris sancte
ursule, secretum per litteras intimave-
rat, que citius inspirante deo cum IIII filiabus
suis babilla et iuliana victoria et au-
rea et parvulo filio suo adriano qui amore
sororum suarum ultro se peregrinationi ingessit
relicto regno in manu unius filii
sui ad britanniam anglicanam navigavit
cuius consilio virgines de diversis regnis
colligebantur et earum dux effecta est
tandem cum eis martirium passa est. Pre-
dicto igitur pacto impleto et sump-
tibus preparatis cum militibus suis
regina secretum revelat et in novam
militiam omnis coniuratur et nunc mole
bella pluralia incipiunt nunc modo currunt, modo
discedunt, meditantur bella, plerumque fu-
gam simulant omne quod genus ludi ex-
ercitant, nichil quod animo occurrerit de-
relinquunt; interdum meridie, aliquando ve-
spere redeunt. Confluebant
proceres et principes ad tam grande specta-
culum et omnes ad mirandum et gaudio
replebantur. Tandem cum ursula
omnes ad fidem virgines convertisset, se-
cundo die prospero flante vento
ad portum gallie qui tiella dicitur et inde
coloniam devenerunt. Ubi ursule an-
gelus domini apparuit predicens eas illuc
integro numero reversuras et coronam
martirii percepturas. Inde igitur ad an-
geli monitum romam tendentes
ad urbem basileam applicuerunt
et ibidem relictis navibus romam pedestres
venerunt ad quarum adventum papa ci-
riacus valde gavisus est cum et ipse de brita-

nia oriundus erat · et multas sibi cognatas habe-
bat eas cum sanguineas haberet cum clero
ipsas consimili honore suscepit. Ipsa autem
nocte ipse divinitus revelatur quod cum
ipsis virginibus palmam martyrii esset
percepturus quod apud se celans mul-
tas ex ipsis que adhuc baptizate
non fuerant baptizavit · Unde cum o-
portunum tempus vidit et anno uno et
xi · ebdomadis post Petrum ecclesiam di-
rexisset nonus decimus in conventu omnium
propositum suum indicavit et coram
omnibus et dignitati et officio resignavit.
Sed cum omnes reclamarent et maxime
cardinales qui eum delirare putabant
quod quasi relicta pontificatus gloria
post quasdam mulierculas fatuas
ire vellet · Ille minime acquiescens
quendam virum sanctum qui mechos dicitur
est loco sui in pontificem ordinavit
et quia sedem apostolicam invito clero re-
linquit · nomen eius de catalogo pontificum
clerus abrasit omnemque gratiam quam sanctus
ille chorus virginum curie Romane hactenus
acquisierat ex tunc illo amisit. Duo autem iniqui
principes Romane militie scilicet Maximus
et Africanus videntes magnam virgi-
num multitudinem et quod multi viri et mul-
ieres ad eas confluerent timentes ne per eas
nimis cresceret religio christiana
quamplurimum eorum diligenter itinera explorantes
nuntios miserunt ad Iulium cog-
natum suum principem gentis Hunorum
ut educto contra eas exercitu ipsas christianas
existentes conveniens Coloniam occi-
derent. Beatus igitur Ciriacus cum illa no-
bili virginum multitudine de urbe egressus
est · Secutus est eas et quintus Vincentius
presbiter cardinalis et Iacobus qui de Britannia
patria sua in Antiochiam profectus archiepisco-
patus dignitatem vii annis ibi tenuit
qui cum papam tunc visitasset et in
urbe egressus esset de virginum adventu

audiens eis occurrit rediit et martyrii ac
passionis se eis socium fecit. Mauricius
quoque Levicane urbis episcopus avunculus
Babille et Iuliane necnon et Folarius
Lucensis episcopus qui tunc Romam advenerat
predictis virginibus adheserunt. Ethe- Etherius
rius quoque sponsus beate Ursule manens
in Britannia per visionem angelicam
a domino admonetur ut matrem suam
hortaretur christianam fieri. Pater enim eius
anno quo christianus factus fuerat mor-
tuus est et filius eius Etherius in regno
successit. Cum autem sancte virgines
cum predictis episcopis a Roma redirent Ethe-
rius a domino admonetur ut protinus surgens
sponse sue occurrat ut cum ea Colonie
a martyrii palmam accipiat. Qui
divinis monitis acquiescens matrem suam
baptizari fecit et cum ipsa et cum so-
rore sua parvula Florentina iam
christiana necnon et Clemente episcopo ipsis
virginibus obvians se ad martyrium
sociavit eisdem. Marculus quoque
episcopus Grecie et neptis sua Constantia
filia Dorothei regis Constantinopolitani
que nupta erat cuidam adolescenti fi-
lio cuiusdam regis sed eo ante nuptias
mortuo per devotionem virginitatem suam
domino vovit per visionem admoni-
ti venerunt et predictis virginibus ad
martyrium se iunxerunt. Omnes igitur virgi-
nes cum predictis episcopis Coloniam re-
dierunt et ipsam iam ab Hunis
obsessam invenerunt. Quas Hun-
ni videntes super eas cum clamore
nimio irruerunt et quasi lupi sevien-
tes in oves totam illam multitudinem
occiderunt. Ceteris ad beatam Ursulam singulis
ceteris singulatim interfectis videns
princeps eius mirabili pulchritudine
obstupuit et consolans eam super nece
virginum promisit quod eam sibi coniuge
copularet. Sed cum illa penitus respuisset

Ille contemptum se uidens direxit
sagittam eam transfixit et sic illa mar-
tyrium consummauit. Quedam autem nomine
uirgo Cordula timore perterrita in
naui nocte illa se abscondit. Sed
cras sponte se morti offerens mar-
tyrii coronam suscepit. Sed cum eius festum
non fieret eo quod cum aliis passa non
esset, ipsa post longum tempus cuidam reclu-
se apparuit precipiens ut sequenti die
a festo uirginum eius quoque sollempni-
tas recolatur. Passe sunt autem anno domini
CCXXXVIII. Ratio autem temporis non quibusdam
placere non sustinet quod hoc tali tempore fuerit
passa, cum Sicilia enim tunc non erat regina
nec Constantinopolis, cum hec fuisse di-
cantur cum uirginibus has reginas
fuisse credi. Creditur autem post constantinum
imperatorem cum huni et gothi seuie-
bant tale sit martyrium celebratum
tempore scilicet Marciani imperatoris ut in quadam
cronica legitur, qui regnauit anno domini CCCC-
LII. Abbas quidam Albaniensis colo-
nie corpus unius uirginis impetrauit
promittens quod ipsum in capsa argentea
in sua ecclesia collocaret. Sed cum per annum
integrum in capsa lignea super alta-
re tenuisset, quadam nocte dum abbas
cum monachis in choro matutinas can-
taret, uirgo illa corporaliter de
super altare descendit et ad altare
reuerenter inclinans per medium chorum
uidentibus monachis et stupentibus
recessit. Abbas igitur ad capsam currens
et uacuam reperiens Colo-
niam perrexit et abbatisse rei ordinem
intimauit. Pergentes igitur ad locum
unde corpus acceperant, illud inuenerunt.
Abbas tunc ueniam petens et aliud uel illud
petens cum promitteret capsam preciosam ad ser-
uitium nullatenus impetrauit. Reli-
giosus quidam cum has uirgines in de-

uotione multa haberet, quadam die dum
grauiter infirmaretur uidit quandam
puellam pulcherrimam sibi apparentem et si se cognosce-
ret interrogantem. Qui cum eius uisionem
miraretur et se nequaquam ipsam noscere fa-
teretur, illa ait: Ego sum una uirginum
earum quas tu tanto dilectionis affectu [illegible]
et ne tibi uideatur sic amplius si amore et
honore nostri undecies mille
orationem dixeris, in hora mortis in protectionem
et in consolationem nos habebis. Et disparuit.
Ille quantocius potuit hoc impleuit. Et sta-
tim abbatem uocatum sibi inungi fecit. Et
cum inungeretur, subito exclamauit
ut fugerent et uenientibus sanctis uir-
ginibus locum darent. Et cum abbas
quomodo hoc esset interrogaret, ille promis-
sionem uirginum ex ordine enarrauit.
Tunc discedentibus cunctis et paulo post reue-
nientibus ipsum inuenerunt iam ad dominum mi-
grasse.

Simon interpretatur obediens uel po-
nens tristitiam. Hic duplex
cognomen habuit; est enim Simon
zelotes et Simon chananeus a chana uico
galilee ubi dominus aquam in uinum conuertit.
Et idem est zelotes quod chananeus: chana enim
zelus interpretatur. Hic ergo obediens per
acceptationem per passionem zelum animarum
per conuersionem. Iudas interpretatur
confitens uel gloriosus uel iudas quasi iubilum
dans: ipse enim habuit confessionem fidei, gloriam
regni et in sibi mentis gaudium.
Hic multiplex habuit cognomen: dictus est
enim Iudas Iacobi, supple frater siue filius
Iacobi minoris. Secundo dictus est Thadeus, quod
interpretatur apprehendens principem uel dicitur Tha-
deus a thalea et deus, thalea dicitur esse ne-
stis regie, id est sine fine ueniens regia di-
uersarum uirtutum per quam ipse apprehen-
dit principem Christum, uel Chaldeus quasi quasi cor
a magis deus et per adoptionem Thadeus

nb

[illegible]

est in hystoria ecclesiastica. Zelotes quod sonat quasi cor vel corculus vel cordis zelator vel zelans, quia zelus cor per magnanimitatem, cordis per prosperitatem in zelos per gratiam [illegible] plenitudinem, quia quasi olla vas in [illegible] et gratie esse pervenit. Eorum passionem legendam scripsit hebraice Abdias episcopus Babilonie ab ipsis apostolis episcopus ordinatus, quam Tropheus Abdie discipulus in grecum et Affricanus in latinum (transtulit).

Symon Chananeus et Judas qui et Thadeus fratres fuerunt Jacobi minoris et filii Marie Cleophe que Alpheo nupta fuit. Judas vero ad Abagarum regem Edisse a Thoma missus fuit post domini ascensionem. Legitur in hystoria ecclesiastica quod predictus rex Abagarus domino nostro Jhesu Christo in hunc modum epistolam destinavit: Abagarus rex Eucheme filius Jhesu salvatori bono qui apparuit in locis Jerosolimorum salutem. Audivi de te et de sanitatibus quas facis quod sine medicaminibus aut herbis facias, et quod verbo cecos videre facias, claudos ambulare, leprosos mundari et mortuos resuscitare. Quibus omnibus auditis de te statui in animo meo unum esse e duobus: aut quia tu sis deus et descendisti de celo ut hec facias, aut quia filius dei sis qui hec facias. Propterea scribens rogavi te ut digneris fatigari usque ad me et egritudinem meam quam diu laboro curare. Nam et hoc comperi quod Judei murmurant adversum te et volunt insidiari tibi. Veni ergo ad me, quia est michi parva civitas sed honesta, que utrisque sufficit. Dominus autem Jhesus misit illi rescriptum: Beatus es qui credidisti in me cum non videris me. Scriptum est enim de me quia hii qui me non vident credent. De eo autem quod scripsisti ad me ut veniam ad te, oportet me omnia hec complere propter que missus sum et postea recipi me ab eo a quo missus sum. Cum ergo assumptus fuero, aliquem ex discipulis meis mittam ad te ut curet te et vivificet te. Hec in hystoria ecclesiastica.

Videns autem Abagarus quod Christum presentialiter videre non posset, sicut in quadam antiqua hystoria invenitur, sicut Jo. Damascenus in libro IIII testatur, pictorem quendam ad dominum misit ut domini imaginem figuraret, ut sic ipsum saltem per imaginem conspiceret quem in faciem videre non poterat. Sed cum ad eum pictor venisset, propter nimium fulgorem clarescentis faciei precedentem mentis sue [illegible] clare nequibat intendere, et propter hoc nec secundum visum figurare quivit. Quod cernens dominus vestimentum lineum ipsius pictoris accipiens et sue faciei superponens suam ipsius imaginem eidem impressit ac desideranti regi Abagaro destinavit. Qualiter autem ista imago domini fuerit, in eadem antiqua hystoria legitur, sicut idem Damascenus Jo. testatur. Fuit autem [illegible] osculatus [illegible] longitudinem [illegible] et cum [illegible] eius signum [illegible] illam. Erat epistola domini nostri Jhesu Christi tante virtutis esse dicitur ut nulla in civitate Edissa nullus hereticus nullus paganus ibi vivere valeat, nec tyrannus aliquis eidem nocere presumat. Nam si aliqua gens aliqua armata venerit contra illam civitatem, stans super portam infans aliquis epistolam illam legit, et eadem die hostes aut terrentur et fugiunt aut pacem cum eis componunt. Sic fertur olim fuisse adimpletum, sed postea [illegible] civitas a Sarracenis capta fuit et prophanata [illegible] beneficio [illegible] dampnatis [illegible] in oriente undique [illegible]. Quod vero dicit assumptus ero, in hystoria ecclesiastica legitur missus Thomam apostolum Thadeum.

Fuit [illegible] epistola ad Abagarum.

qui et iudas dictus est ad Abagarum
regem cum dei permissione. Quem cum
ad eum venisset et se discipulum ihesu christi
secundum promissum dixisset, dedit abagarus
in vultu thadei quendam mirum et divinum
splendorem quo viso attonitus et tremens
dominum adoravit dicens: Vere discipulus
es ihesu filii dei qui mihi dixerat: mittam
ad te aliquem de discipulis meis qui te curet
et vitam prestet. Cui thadeus: si in filium
dei credideris omnia cordis tui desideria
obtinebis. Cui abagarus: Credo vere et
iudeos qui eum crucifixerunt libenter
occiderem si mihi possibilitas adesset
et nisi quia romanorum auctoritas impediret.
Erat igitur abagarus ut malignantibus libet
leprosus. Accepit thadeus epistolam salva-
toris et de ea eius faciem con-
fricavit et statim plenam sanitatem re-
cepit. Judas autem primo in mesopotamia
et ponto predicavit, simon vero in egypto;
deinde ambo in persidem venientes invene-
runt duos magos zaroem et arphaxath
quos matheus de ethiopia fugaverat. Inve-
nerunt. Tunc baradach dux regis
babilonie contra indos ad prelium profec-
turus nullum adhuc a diis suis poterat habere re-
sponsum. Pergentes autem ad phanum prece-
dentis . . . demones . . . responsum quod
propter apostolos qui venerant dii responsum dare non
possent. Tunc dux eos inquiri fecit
et inventos quinam essent et ad quid venis-
sent inquisivit. Qui responderunt: si genus
queris hebrei sumus; si conditionem, servos
christi ihesu nos esse fatemur; si causam, salu-
tis tue causa huc venimus. Quibus dux:
cum felix rediero tunc audiam
vos. Cui apostoli: magis congruum
est te cognoscere illum cuius opere pos-
sis vincere vel certe rebelles pacatos
sibi invenire. Quibus dux: dii nostri
potentiores nos video sive bello
nobis

go predicare. Cui apostoli: ut deos tuos men-
daces esse cognoscas, iubemus illos
ad quesitum dare responsum. Ut dii cog-
noscant plenius eos per omnia esse mendaces.
Tunc simulacra grande bellum dixerunt
futurum et apostoli ridere ceperunt. Quibus
eis dux: mihi timor irruit et vos ride-
tis. Cui apostoli: noli timere quia pax huc
nobiscum intravit. Cras hora diei tertia ligati
indorum ad te venient et tue se potestati
cum pace subicient. Tunc pontifices
in risum levati sunt et dixerunt:
Ad hoc isti te securum reddere volunt
ut dum incautus fueris ab adversariis
opprimaris. Cui apostoli: non diximus ut expec-
tes unum mensem sed unum diem et cras in
pace victor existes. Tunc dux utrosque
custodiri fecit ut ex rei eventu hos ut vera-
ces honoraret, illos ut mendaces pena debita
puniret. Cumque sequenti die ut
apostoli predixerant advenisset, dux pon-
tifices incendere voluit. Prohibuerunt apostoli
ne hoc fieret dicentes: non sumus missi ut vivos occi-
damus sed ut mortuos vivificemus.
Tunc dux valde miratus quia eos nec per-
mitterent puniri et quicquam aliquid recipere
nollent, eos ad regem duxit dicens: Isti
sunt dii latentes in effigie ho-
minum. Cumque coram pontificibus predicta magi
narrassent, zelo invidie magi commoti
dixerunt illos malignos esse et contra re-
gnum callide cogitantes. Dux eis dixit: si audes
certare cum eis. Tunc magi: sicut
videbis quia nobis presentibus loqui non poterunt.
Veniant huc viri eloquentissimi et licentiam
nobis loquendi habeant. Si nos per omnia superant
probabunt. Cum ergo plurimi ad nostram ad-
ducti fuissent coram magis ita
muti facti sunt ut nec nutibus quidem loqui
non possent, iudicaret dixerunt quod sunt
gratia ad regem ut sciat nos deos esse. Tunc
tenuerunt eos loqui sed ambulare non possent

videbimus eius gloriam. Sicque in medio eorum aper-
tis oculis nil videbat. Quem cum omnes incre-
passent, dux advocatos illos episcopos con-
fusos ad apostolos duxit. Quos cum animo
cum primi nosos induissent, eos iam con-
tempserunt. Quibus Symon: sese enim
nec cum cathena aurea et gemmata multa
que hic ante inducta et nunc vilissime et
ligneas capsas sine gemmarum no-
mine preciosa composita. Nam quia ergo ira-
tus animo esse possessor in magnitu-
dine gemmarum et ipsum quod gesserat
expressit punicture. Quia nos ab sedibus
cultum discedere in solum deum invisibilem
adorare et nos signum crucis in frontibus nostris
facientes et magos confugere potuerunt quod
cum fecissent et inscriptionibus confligerent
ad regem coram magis iterum igitur
et cum magis scirent non posse immo ipsis
coram omnibus insultarent. Tunc magi mul-
titudinem serpentum advenire fecerunt la-
tum ad iussionem regis venientes apostoli
pallia sua de serpentibus impleverunt et in ma-
gos proiecerunt dicentes: In nomine domini non mo-
riemini sed a serpentibus lacerati dolorem mu-
lugientes dabitis. Cum ergo serpentes carnes
eorum comederent et ipsi tamquam lupi ululare-
rent, rex et ceteri rogabant apostolos ut eos a ser-
pentibus occidi permitterent. Quibus apostoli: Nobis
missi sumus revocare a morte ad vitam non
a vita precipitare in mortem. Et facta oratione
iusserunt serpentibus ut omne venenum quod
infuderant revocarent et postea in modo ad
locum suum redirent. Maior vero cruciatus
magi sentiebant. Cum venena serpentes
retraherent, quod cum carnes comederent, dixerunt
apostoli: tribus diebus dolores senti-
etis et tertio die sanati eritis ut et sic
vestra malicia recedatis. Cum ergo tribus di-
ebus sine cibo et potu ac sompno doloribus
cruciati fuissent, apostoli ad eos
venientes dixerunt: Non diligit deus ser-

vicia coacta. Iam surgite sani,
abite liberam facultatem faciendi quod
vultis. Illi autem in malicia perdurantes
ab eis fugierunt et contra eos fere to-
tam Babiloniam commoverunt. Porro
hec filia cuiusdam ducis ex fornicatione con-
cepit et filium peperit, quendam sanctum dya-
conum infamavit quod eam violavit
et ex ipso concepit. Cumque parentes
puelle dyaconum occidere vellent, apostoli
advenerunt et quando puer natus sit re-
quisierunt. Quibus illi: Hodie prima ho-
ra diei dixerunt. Quibus apostoli: Infantem huc
adducite et dyaconem quem accusatis huc
perducite. Quod cum factum esset, apostoli in-
fanti dixerunt: Dic infans in nomine
domini si iste dyaconus hoc fecit. Ille protinus ait: Hic
infans iste dyaconus castus et sanctus est
nec nunquam carnem suam contaminavit.
Cum autem parentes instarent ut apostoli inquirerent
quis auctor huius sceleris fuerit, responderunt
apostoli: Nos innocentes absolvere
decet, nocentes prodere non decet. Cum
tempus et contigit ut duo tigres ferocis-
sime qui in singulis caveis clause
erant fugerent et omnes quos occurrerent
devorarent. Tunc apostoli ad eas veni-
unt et in nomine domini eas velud oves
mansuetissimas fecerunt. Volentibus
autem apostolis abinde discedere rogati per annum
et tres menses ibidem remanserunt, in
quo tempore plus quam .lx. milia excep-
tis parvulis cum rege et principibus bap-
tizati sunt. Porro dicti autem magi ad quandam
civitatem Suanyr ubi erant .lxx.
sacerdotum pontifices venerunt et eos
contra apostolos concitabant ut cum illuc ve-
nirent aut eos sacrificare compell-
erent aut perimerent. Venientes per universam
igitur provinciam predicaverunt apostoli ad predi-
cationem ... venissent et
pontifices cum ... populo ...

eis ad templum solis deducuntur demo-
nes autem per energuminos clamare
ceperunt quid nobis et vobis apostoli dei
vivi. Ecce ingressu vestro flammis ex-
urimur. Tunc angelus domini eis apparens
dixit unum de duobus eligite aut hos
repentinum interitum aut vestrum martyrium.
Cui apostoli non et istos convertant et nos
in palmam martyrii perducant. Et cum
silentio apostoli dixissent ut statua que
fabula de monibus plena habetur exeat et
ipsam exeat et singuli simulacra
sua confringant. Statim quidem duo ethio-
pes nigri et nudi cunctis stupentibus de
simulacris exierunt et confractis simulacris
cum clamoribus abcesserunt. Quod vi-
dentes pontifices in apostolos irruunt
et eos protinus trucidarunt. In ipsa autem hora
cum serena esset facta est tanta ful-
gurum tempestas ut templum ipsum confra-
ctum scinderetur. Et illi duo magi latro-
nes ictu fulguris cremantur. Rex autem cor-
pora apostolorum ad urbem suam transtulit et
in honore eorum ecclesiam mire magni-
tudinis fabricavit. Legitur autem de Simone
in pluribus locis invenitur quod crucis pa-
tibulo sit affixus quod et ysidorus in libro
de obitu apostolorum et eusebius in hystoria
et beda super actus et magister Johannes Beleth
in summa testantur. Cum vero in
egypto predicasset ierosolimam rediit
et post mortem iacobi minoris in ier-
osolimitanum ab episcopis unanimiter est
electus et ante mortem suam xxx mor-
tuos suscitasse narratur. Unde canitur
de eo tricenos mortuos fluctibus in-
sos humane vite reddidit. Cum autem ec-
clesiam Jerosolimitanam per multos an-
nos rexisset et cxx annum attigisset, quo-
tempore Traiano imperatore cum Atticus consularis
[illegible] ab eo capitur multis
afflictus ad ultimum in cruce affigi-
tur omnibus qui aderant et ipso iudice mi-

rantibus quod centum et xx annorum senex crucis
supplicium pertulisset. Non autem illud hoc dicitur sic
esse. Verius quod non fuit iste Simon quod
crucis patibulo martyrizatus sed fuit alius Si-
mon filius Cleophe frater Joseph quod et Euse-
bius Cesariensis episcopus in sua cronica testa-
tur et Ysidorus et Eusebius qui prius dixerant
post modum in retractionibus correxerunt ut
patet ex libro de (?) quem secundum Bedam se sensisse recognovit in
retractionibus suis. Consentit Usuardus quoque in suo
martyrologio sic dicens.

De sancto Quintino.

Quintinus genere nobilis civis romanus ad urbem Ambianis veniens et multa miracula faciens
iussu Maximiani a prefecto urbis capitur et usque ad
defectum cedentium verberatur. Carceri mancipatur
sed solvente eum angelo in mediam urbem
venit et ibi populo predicavit. Unde iterum captus
in eculeo usque ad ruptionem venarum distendi-
tur et nervis quoque crudeliter durissime flagellatur et oleum
cum pice et adipe ferventissimum collocatur
et cum predictus deridet iudex iratus calcem accepit
et sinapi in ore eius propterea fundi iussit. Et cum adhuc immo-
bilis permaneret Viromandum adductus est
Ibique duos clavos a capite usque ad crura
et decem inter ungulas et carnem preses infigi
iubet. Tandem eum decollari fecit corpus in flumine
proiectum est quod per annos lv latuisset, a quadam
matrona nobili romana tali modo repertum est. Cum illa
dum assidue oraret in nocte ab
angelo monita ad certum veniendo
locum properare monita est ut in tali loco corpus sancti
Quintini inquireret et honorifice sepeliret.
Cum igitur ad predictum locum cum multa comi-
tante venisset et orationem ibi emisisset
corpus sancti Quintini incorruptum et
redolens super flumen protinus emer-
sit. Quod sepeliens et post sepulture
beneficio lumen oculorum recep-
pit et ibidem edificavit ecclesiam et
ad propria remeavit.
ııııııııııııııııııııııııııııııııııııııı

Eustachius antea placidus
uocabatur huic erat magister mi
litum traiani imperatoris er
at autem operibus misericordie ualde assiduus sed y
dolorum cultui deditus habebat autem con
iugem eiusdem ritus et misericordie existentem
duos que filios procreauit quos iuxta su
am magnificentiam magnifice
fecit educari. Et quia in operibus misericordie se
dulus insistebat ad uiam ueritatis
meruit illustrari. Quadam igitur die cum uena
tioni insisteret gregem ceruorum reperit in
ter quos unum ceteris speciosiorem et ma
iorem conspexit. Qui ab aliorum societa
te discedens in siluam uastiorem pro
siluit. Verum aliis militibus circa ceteros
reliquos occupatis placidus hunc
toto nisu insequitur. et ipsum cape
re nitebatur. cum autem totis uiribus insequere
tur ceruus tandem super quandam rupis al
titudinem conscendit et placidus appropinqu
ans qualiter capere posset. cum sedulus
reuolueret cumque eum diligenter
consideraret uidit inter cornua eius formam
sancte crucis super solis claritatem ful
gentem et imaginem ihesu christi qui per os
cerui sic olim per asinum balaam sic ei
locutus est dicens. O placide quid
me insequeris. Ego tui gratia in hoc ani
mali appareo ego sum christus quem tu ignoranter colis.
Elemosine tue coram me ascenderunt
et ob hoc ueni ut per hunc quem uenaris et
ego quoque ipse uenarer. Alii uero
dicunt quod ipsa imago que inter cornua
cerui apparuit hec uerba protulit. Hec audi
ens placidus nimio timore correp
tus de equo in terram cecidit et post unam
horam ad se rediens de terra surrexit
et ait. reuela mihi quid loqueris et sic cre
dam in te. et ait christus. ego placide
sum christus qui celum et terram creaui qui
lucem oriri feci et a tenebris diuisi

qui constitui dies et annos et tempora qui
hominem de limo terre formaui qui pro
salute humani generis incarnatus in terra me
apparui. Cum crucifixus et sepultus tercia
die resurrexi. Hec audiens placidus
iterum in terram decidens ait. Credo domine
quia tu es qui omnia fecisti et qui erran
tes conuertis. Et dixit dominus. Si credis
uade ad episcopum ciuitatis et te baptiza
ri facias. Cui placidus. Vis domine ut hec
dicam uxori mee et filiis ut et
ipsi in te credant. Cui dominus
indica illis ut et ipsi tecum mundentur.
Tu autem crastina die huc uenias
ut tibi iterum appaream et que futura sunt
plenius tibi pandam. Cum igitur domum
uenisset et hec uxori in lecto indicasset
exclamauit eius uxor dicens. Domine
mi et ego eum transacta nocte ui
di dicentem mihi cras tu et uir tuus et
filii ad me uenietis et cognoui
nunc quia ipse est ihesus christus. Pergentes
igitur media nocte ad episcopum rome
quem cum magno gaudio bap
tizauit et placidum uocauit eusta
chium eius uxorem theospitem et fi
lios eius agapitum et theospitum. Ma
ne autem eustachius sicut prius ad ue
nationem processit et prope locum ueni
ens milites suos quasi sub obtentu
inuestigande uenationis dispersit
et tandem in loco formam prime uisionis
aspexit cadens in faciem suam dixit
Supplico domine ut manifestes
que promisisti seruo tuo. Cui dominus beat
us es eustachi qui accepisti lauacrum
gratie mee quia nunc diabolum superasti nunc
eum qui te deceperat conculcasti nunc
apparebit fides tua. diabolus enim eo quod ipsum
reliquisti contra te seuire armatur oportet te
multa sustinere ut accipias coro
nam uictorie oportet te multa pati ut

de alta seculi vanitate humiliaverit et iterum te in spiritualibus divitiis exaltet. Tu igitur ne deficias nec ad gloriam pristinam respicias, quia per temptationes oportet te alterum Job demonstrari, sed cum humiliatus fueris veniam ad te et in gloriam pristinam restituam te. Dic igitur si modo temptationes vis accipere an in fine vite. Placidus enim sic ait: Si ita est domine, iube temptationes accedere, sed virtutem patientie tribue. Cui dominus: Constans esto, quia gratia mea custodiet animas vestras. Sicque dominus in celos ascendit et Eustachius domum rediens hoc uxori indicavit. Post paucos igitur dies invasit pestilentia cunctos servos et ancillas suas invasione et universos fere occidit. Deinde post aliquod tempus omnes equi et omnia eius pecora subito interierunt. Quidam autem scelestes eius depredationem videntes, et per noctem eius domum invadentes, cuncta que repererunt asportaverunt et totam domum auro et argento et rebus aliis spoliaverunt. Et ipse cum uxore sua et filiis gratias agens nocte nudus aufugit, confusionem verentes in Egyptum pergebant. Tota vero possessio per rapinam malorum ad nichilum redacta est. Rex autem et totus senatus pro magistro militum tam strenuo multum dolebant, eo quod nullum de eo indicium reperire poterant. Cum autem iter agerent, appropinquantes mari et invenientes navem sunt eam ingressi. Magister autem navis uxorem Eustachii, que pulchra erat nimis, conspiciens plurimum habere desideravit. Cum igitur transfretassent, naulum ab eo exigebat. Pro quo cum non haberent unde solverent, iussit pro naulo detineri uxorem, volens illam sibi habere. Quod cum Eustachius audivit nullatenus assentire voluit. Dum ergo non consentiret, innuit magister nautis ut eum in mare precipitarent, ut sic uxorem suam habere posset. Quod cum Eustachius percepisset, uxorem suam cum tristitia relinquens et duos infantes accipiens, ingemiscens abiit ac dicens: Ve michi et vobis, quia mater vestra alienigene marito tradita est. Pervenientes quoque ad quoddam flumen, propter aquarum inundationem non est ausus cum duobus filiis pertransire, sed uno ad ripam fluminis relicto alterum transportavit. Qui cum flumen transmeasset et unum in terram quem levaverat deposuisset et ad accipiendum alium festinaret, cum autem esset in medio fluminis, puerum eius lupus concurrens venit et infantem quem transposuerat rapiens in silvas aufugit. Qui de eo desperans ad alium festinavit. Sed eo abeunte leo veniens et alterum filium rapuit et abiit. Quem cum sequi non valeret, cum esset in medio fluminis, cepit plangere et capillos suos evellere, volens se in aquam precipitare, nisi ipsum divina providentia retinuisset. Pastores autem videntes puerum vivum a leone portari cum canibus insecuti sunt, et divina dispensatione leo puerum illesum abiciens recessit. Alii autem aratores post lupum clamaverunt et ipsum de eius faucibus incolumem liberaverunt. Utrique vero scilicet pastores et aratores de uno vico fuerunt et pueros penes se nutriebant. Hoc autem Eustachius nesciebat, sed merens ac plorans ibat dicens: Heu michi, quia eram ut arbor pollulans, sed modo penitus sum nudatus. Heu me qui in multitudine militum circumdatus esse solebam, sed nunc solus remaneo nec filios michi concessum est habere. Memini domine te michi dixisse quod me temptari oportet sicut Job, sed ecce plus aliquid in me fieri video. Ille enim etsi possessionibus nudatus est, tamen stercus habuit super quod sederet, potuit michi

et ubi hostium remansio. Ille amicos quondam comparientes habens. Ego inimicos vincebam et meos filios in captivitate perdidi et uxor est relicta a me et nunc ablata. Te deprecor domine et ne oblivisceris lacrimis meis et pone custodiam ori meo ne declines cor meum in verba malitie et eiciar a facie tua. Hec dicens cum lacrimis ad quendam vicum abiit et diu mercede agros illorum hominum per annos xv custodivit. Filii autem eius in alio vico educati sunt nec se esse fratres sciebant. Deus autem uxorem eustachii conservavit nec illam ille alienigena cognovit sed pro eius incolumitate dimisit eam intactam. Tunc imperator et populus romanus plurimum ab hostibus molestabantur et recordatus placidi qui strenue contra hostes sepius dimicaverat et eius subita mutatione plurimum admiratus diversos milites per diversas partes mittens promittens omnibus qui eum invenissent divicias multas et honores. Duo autem ex militibus qui cum placido militaverant ad partes unde ille degebat venerunt quos placidus de agro veniens considerans eos ex incessu protinus recognovit et veniens in memoriam dignitatis sue pristine turbari cepit ac dicere: Domine, sicut istos qui mecum fuerunt preter spem vidi sic da ut aliquando coniugem meam videre possim. Nam de filiis scio quod a feris comesti sunt. Venit autem ad eum vox dicens: Confide eustachi quia cito honorem tuum recuperabis et filios et uxorem recipies. Cum igitur militibus obviasset ipsi eum minime cognoverunt. Et cum eum salutassent querebant si sciret quendam peregrinum nomine placidum cum uxore et duobus filiis. Cognoscens ille a se nescire respondit et ad hospicium eos rogavit in hospicio duxit et ministravit eis. Considerans illos recolens pristinum statum

lacrimas continere non poterat. Egressus autem foras suam faciem lavit et reversus eis ministrabat. Illi vero considerantes ad invicem dicebant: quam similis est homo iste illi quem querimus. Et alter dixit: valde quidem similis est. Consideremus igitur si signum habet in capite. Quod in bello accepit. Et cum inspexissent et signum viderent, cognoverunt eum esse quem querebant, et prosilientes amplexati sunt eum et de uxore et filiis interrogabant. At ille filios mortuos et uxorem captivam dixit. Omnes autem qui ad spectaculum cucurrerant enarrabant de virtute eius et priorem gloriam predicabant. Tunc milites preceptum imperatoris ei exponentes optimis induunt vestimentis. Cumque per xv dies ad imperatorem devenissent quod imperator audiens protinus ei occurrit et ipsum videns in oscula eius ruit. Statimque cunctis que sibi per ordinem acciderant enarravit. Ad magisterium militie cogitur et id quod prius officium exercere compellitur. Qui numerans milites et paucos contra hostes esse cognoscens iussit tirones colligere per omnes civitates et vicos contigit autem ut illam terram in qua filii eius educati fuerant describi oporteret duos tirones dari. Universi autem huius loci incole illos duos iuvenes tamquam ceteris aptiores magistro militum consignaverunt. Videns ergo iuvenes elegantes et honestate morum compositos eis super omnes complacuit et primos in mensa sua collocavit. Dein profectus ad bellum victis hostibus exercitum stare fecit tribus diebus in quodam loco ubi uxor sua pauperem hospitam manebat requiescere fecit. Ille vero duo adolescentes in tabernaculo matris sue manserunt diu.

hospitium suum. Requiescentes igitur in domo
sua essent et sedentes contigit ut die tertia iuvenes
tamen confabulantes ex tempore infantie sue
invicem de infantia sua tractarent. Illa eorum
de contra sedens que ipsi referebant attente
cius audiebat. Dicebat enim maior
minori. Ego dum infans essem nichil
aliud recolo nisi quod pater meus magister
militum erat et mater mea speciosa valde
et duos quidem filios habuit me et alium
me minorem qui et ipse valde speciosus
erat. Accipientes vero nos egressi sunt
de nocte de domo. Ingressique sunt na-
vem nescio quo euntes. Cum autem de navi
egressi essemus mater nostra nescio quomodo relic-
ta est in mari. Pater vero noster portavit
nos duos flentes pergens proficiscens et ad
quendam fluvium cum venisset cum fratre meo
minore et me sic transiit fluvium dereliquit.
Cumque reversus esset ut me acciperet lupus
venit et illum infantem rapuit. Et antequam
ad me appropinquaret leo de silva exi-
ens me rapuit et in silvam deduxit. Pa-
stores autem eruerunt me de ore leonis
et nutritus sum in villa ista sicut nosti ne-
que scio et non potui scire quid factum sit
de patre meo vel de infante. Hec audiens
minor cepit flere ac dicere. Per deum
ut audio frater meus es. Ego sum quem
me educaverunt hec dicebant: de lu-
po eruimus te. Et in amplexus mutuos
culantes se invicem et flebant. Audien-
tes hec mater eorum et considerans quod eventum
suum iam breviatum diu cogitavit an apud se
tractaret si illi filii sui essent. Altera
die magistrum militum adiit et interpel-
lavit dicens: deprecor te domine ad patri-
am meam perducere iubeas. Ego enim
de Romanorum sum terra et peregrina
hic sum. Et hec dicens vidit in eo signa
mariti sui et eum cognoscens ad se-
ipsam continere non potuit. Procidit ad pedes

eius et ait: precor te domine ut exponas
mihi vitam tuam primam. Puto enim quod
tu sis Placidus magister militum alio
nomine dictus Eustachius quem Salvator
convertit qui tale et tale temptati-
onem sustinuit. Et cui uxor que ego sum
ablata fuit in mari que tamen ab omni cor-
ruptione servata sum. Qui et duos filios
scilicet Agapitum et Theopistum habuit. Hec au-
diens Eustachius et eam diligenter
considerans uxorem suam recognovit
et lacrimatus pre gaudio eam in mutuo oscula-
tus est glorificans deum qui consolatur
afflictos. Tunc dixit ei uxor sua: domine
ubi sunt filii nostri? Et ait: a feris capti sunt,
et exposuit ei quomodo perdidit illos. Et illa:
gratias agamus deo. Puto enim quod qui ad in-
veniendum nos donavit ut nos inveniremus nobis
invicem dabit et recognoscere filios nostros.
Cui ille dixit: dixi quia a feris capti sunt. Illa:
hesterna die sedens in orto audivi du-
os iuvenes sic et sic suam infantiam
exponentes et credo quod filii mei sint. Inter-
rogemus ab eis et dicent nobis. Et vo-
cans eos Eustachius et audiens ab eis in-
fantiam suam recognovit quod filii sui
essent et amplexantes eos ipse et mater su-
per eorum collum ruebant, collum plurimum
flebant et crebrius eos osculabantur.
Omnis igitur exercitus plurimum gaudebat
et in inventione eorum et de victoria barbarorum.
Cum igitur rediret contigit iam Traianum
obiisse et successisse ei peiorem in scele-
ribus Adrianum qui victori occurrit et in ven-
tione uxoris et filiorum eos magnifice
suscepit et magnum convivium preparavit.
Altera autem die templum ydolorum pro-
cessit ut ydolis sacrificaret pro victo-
ria barbarorum. Videns autem imperator
quod Eustachius nec pro victoria nec pro inventione
suorum sacrificare vellet hortabatur
ut sacrificaret invitans eos. Cui Eustachius.

Ego christum deum meum colo et illi soli
sacrifico. Tunc iracundia repletus iussit eum
cum uxore et filiis in harena dimitti
et leonem ferocem ad eos dimitti fecit.
Accurrens autem leo et demisso capite
quasi eos adorans ab eis humiliter recessit.
Tunc imperator bovem eneum incendi
fecit et eos ibidem vivos includi man-
davit. Orantes igitur sancti et se domino com-
mendantes bovem introierunt et ibidem
in domino spiritum reddiderunt. Tercia autem
die de bove sunt coram imperatore
extracti ita penitus intacti inventi
quod nec capillos nec quicquam corporis eorum va-
pores incendii aliquatenus contigerunt. Chri-
stiani vero eorum corpora tulerunt et in loco ce-
leberrimo recondentes et in eis orato-
rium construxerunt. Passi sunt autem sub
Adriano qui cepit circa annum domini cxx, xii kal.
novembris. Alibi autem dicitur xii kal. octobris.

Omnium sanctorum
festivitas ista de
causis instituta fuisse
videtur. Primo pro quan-
dam templi dedicationem. Secundo pro
omissorum suppletione. Tercio pro
negligentiarum expiatione. Quar-
to pro faciliorem orationum impe-
tratione. Primo igitur in-
stituta est pro quandam templi
dedicationem. Romani enim cum univer-
so orbi dominarentur, quoddam templum
maximum construxerunt, in cuius medi-
o suum ydolorum collocaverunt et omnium
provinciarum simulacra per circuitum
statuerunt respicientia ad rectus vulti-
bus ydolum romanorum. Si qua autem ali-
qua provincia rebellasset, continuo ro-
mani arte dyabolica illius provincie simula-
chrum ydolo romanorum posteriora volve-
re videbant, tanquam innuens quod ab eius dominio
recessisset. Continuo igitur romani ad illam

provinciam copiosum exercitum
destinabant et ipsam dominio suo subiu-
gabant. Verum non sufficiebat romanis
quod omnium provinciarum simulachra
in urbe sua haberent, nisi etiam
singulis diis singula templa construerent,
qui eos cunctarum provinciarum victo-
res et dominos effecissent. Sed quia omnia
ydola templum seorsum habere non po-
terant, ad maiorem sue vesanie ostentationem
unum templum ceteris sublima-
bilius et solidius in honorem deorum
omnium erexerunt et pantheon, quod so-
nat totum dii, nominaverunt, a pan quod
est totum et theos quod est deus. Et ut sacerdo-
tes ydolorum ad maiorem populi
deceptionem fingebant quod Cibele,
quam omnium deorum matrem vocabant,
fecit imperium ut si de cunctis gen-
tibus vellent victoriam optinere,
filiis suis templum magnificum
fabricarent. Fundaverunt igitur ipsius
templi speciem rotundam ut ex ipsa
forma deorum eternitas demonstra-
retur. Sed quia templi latitudo in [illegible]
[illegible] in medio [illegible]. Cum super
eam edificatio aliquantulum pro-
cessisset, totum intus terra replebant,
sumentes nummos aliquos denarios la-
tenter, et sic quousque totum templum
est mirabiliter consummatum. Tunc
data licentia ut quicumque terram
portare vellet, totum quod in ipsa
terra inveniret pro pecunia sua esset,
festinanter turba irruit et ipsum templum
cito evacuatur. Deinde tectum in pinna-
culo eneam et deauratam fabricaverunt
et in summitate collocaverunt. Omnium
quoque provinciarum ymagines in illa
insculpte [illegible] ita ut qui Ro-
mam veniebant, videbant ymaginem sue
provincie [illegible]

inde recessit. Viri imperatoris explor-
ati sunt in vertice aperturam remansisse. Tem-
pore Foce imperatoris cum iam dudum
Romani fidem Christi cepissent, Bonifacius
papa quartus a beato Gregorio, anno domini DCV,
petiit templum a Foca cesare et im-
petravit et omni idolorum eliminata
spurcitia ipsum templum IIII idus Maii
in honore beate Marie et omnium mar-
tyrum consecravit ac locum sancte Marie
ad martyres appellavit, quod nunc sancta
Maria rotunda vulgo appellatur. Se-
cundum vero cum sanctorum sollempnia ab
ecclesia agerentur. Sed quia ad hoc festum
multitudo maxima confluebat et
propter defectum victualium celebrationi
vacare non poterant, ideo quidam papa
Gregorius hoc festum in kalendis novembris, quia
maior victualium copia esse videtur
messibus et vindemiis collectis, celebrandum sta-
tuit ac per universum mundum hunc
diem in honore omnium sanctorum celebriter sol-
lempniter ordinavit. Et sic templum
quod fuerat constructum omnibus idolis
nunc dedicatum est martyribus, sicut et ubi
turba colebatur idolorum, ibi devote lau-
datur multitudo sanctorum. Secundo institu-
tum est propter omissionis supplementum. Nam
cum multos sanctos omiserimus de quibus
nullam festivitatem sive memoriam
facimus, quia non possumus omnium sanctorum
festa agere, cum propter sanctorum multitudinem,
quia multi quasi infiniti sunt, cum propter nostram
infirmitatem, quia infirmi et debiles
sumus nec ad hec sufficere possemus,
tum propter temporis brevitatem, quia tempus non
sufficeret. Nam sicut ait Jeronimus in quadam
epistola quam in suo kalendario proposuit,
singulis diebus excepto die kalendarum
ianuarii, quinque milia martyrum
invenimus. Ideo ecclesia provide ac
competenter ordinavit

ut quia omnium sanctorum singulariter festa
facere non possumus, saltem omnibus genera-
liter eos in simul honoremus.
Quare autem institutum sit ut festivitatem
sanctorum in ista agamus, magister Gui-
llelmus Altissiodorensis in summa de officiis po-
nit VI rationes. Prima est propter hono-
rem divine maiestatis, quia cum sanctos ho-
noramus, in eis ipsum dominum in sanctis honoramus
et ipsum mirabilem in eis predicamus,
quia qui sanctos honorat, illum spe-
cialiter honorat qui eos sanctificavit.
Secunda est propter auxilium nostre infirmitatis,
quia per nos ipsos salutem habere non possumus,
ideo sanctorum intercessionibus indigemus,
a quibus ut ad veniam mereamur, merito
ipsos honorare debemus. Legitur III Regum
Bersabee ... impetrans ... mater
et ecclesia triumphantis filio suo et ecclesie
militantis regnum suis precibus optinuit.
Tertia est propter augmentum nostre securita-
tis, ut scilicet per sanctorum gloriam que nobis in eo-
rum festivitate proponitur, nostra spes et
securitas augmentetur. Si enim homines mor-
tales et similes nostri potuerunt in presentiam ita
sublimari, constat quod nos similiter poterimus,
cum manus domini abbreviata non sit.
Quarta est propter exemplum imitationis.
Cum enim eorum festivitas recensetur,
ad eorum imitationem provocamur, ut sic
eorum exemplo terrena contempnamus
et celestia desideremus. Quinta est propter de-
bitum mutue vicissitudinis, scilicet ut de nobis
in celo festum faciunt, quia gaudium est
de anima sancti ... penitentiam
agente, ut sic eis vicissitudinem
rependamus. Dignum enim est ut quia ipsi de nobis
festum agunt in celis, et nos de ipsis fe-
stum agamus in terris. Sexta est propter
procurationem nostri honoris, quia cum sanctos ho-
noramus, nostrum negotium agimus
et nostrum honorem procuramus, quia eorum

[...]ternitas est nostra dignitas. Dum enim honoramus fratres nostros nos ipsos honoramus. Caritas namque facit omnia communia. Omnia enim nostra sunt celestia terrestria et eterna. Preter hanc rationem ponit alias Johannes Damascenus in libro iiii cur corpora sanctorum et reliquie debeant honorari. Quedam sumuntur quantum ad eorum dignitatem, quedam quantum ad corporum preciositatem. Dignitas autem eorum in eo quadruplex est, quia ipsi sunt amici dei et filii dei et heredes dei et duces nostri. Primum ponit auctoritatem de primo Jo. xiiii. Jam non dicam vos servos sed amicos. De secundo Jo. i. Dedit eis potestatem filios dei fieri etc. De tertio ad Ro. viii. Si filii et heredes etc. De quarto sic dicit: quantum laborem non ducem invenies qui in mortali vita regere ad ducem et parte ad deum ipsum per intercessionem faciet. Duces ergo generis totius anime ad deum pro nobis interpellationes facientes non honorandi sunt? Immo quando honorandi templa erigentes deo et eorum memoriam venerantes. Alie sumuntur quantum ad corporum preciositatem, ponit autem idem Damascenus iiii tangit ad dicit quantum per quod manifestum preciositas corporum sanctorum ipse ii corporum sanctorum fuerunt promptuarium dei, templum Christi, alabastrum spiritualis unguenti, fontes divini et organum spiritus sancti. Primo ii fuerunt promptuarium dei purum cenaculum sanctum. Secundo templum Christi unde secundum quod per intellectum inhabitat deus in eorum habitatione, dicit apostolus: Nescitis quia corpora vestra templum inhabitantis in vobis spiritus sancti sunt? Deus autem spiritus est. Ergo non honorandi animata templa dei, et animata tabernacula etc. De hoc vide?

Honor in meditatione preciosum delectat. Unde a ingressione sanctorum [illegible] dicit dominus [illegible] decorem [illegible] divinitas marmorum splendorum fuit. Sed per istud natura humana [illegible] gravium. Ille decor carnem delectat ut beneficio [illegible]. Ille per tempore dictis et deceptio oculorum. Ille anime edificat intellectum. Tertio alabastrum spiritualis unguenti a virtute unguenti boni odoris existentes manent sanctorum reliquie tribuentes Innullum [illegible] dicit [illegible] ex rupe et firma petra aquam in deserto emanavit, et ex maxilla asini Salomon sitienti ex nature ipsum reliquie [illegible] unguentum bonolentem emanare incredibile neque est fidelibus enim divinam dei virtutem et sanctorum amabilem est honorem. Quarto fontes divini [illegible] istum inventes intrante a [illegible] prima dicit, ascendit fontes nobis salutiferes dominator Christus sanctorum reliquias multiformia beneficia manifeste. Quinto organum sancti spiritus hanc rationem [illegible] Augustinus in libro de civitate dei dicens: non est contempnenda sed plurimum venerandum sanctorum corpora quibus dum adhuc viverent spiritus sanctus quibus dum organis ad omne opus bonum usus est. Unde apostolus an experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. Et de Stephano dicitur quod non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Item Ambrosius in Exameron: hoc est preciosissimum quod homo divine vocis fit organum et corporalibus labiis exprimit celeste oraculum. Tercio in remissionis [illegible] pro negligentiarum expiatione hec iii fuerunt sanctorum festa agimus ad hoc enim, quia ... multa negligentes ... agimus ... pigritia neglexit omnium.

Sic dicit (?)

[...] laudat ... proprietaria dei

cum aliis sollempnitatibus sanctorum
quas egimus aliquid neglexim⁹
in hac generali sollempnitate supple
possimus et de negligentia purgare nos
valeamus. Unde idem dicit magister in sermone
cum hac die per ecclesias recitatur in quo
ne sic dicitur decretum est ut hac die
sanctorum omnium memoria haberetur ut quicquid
humana fragilitas per ignorantiam
vel per negligentiam seu per occupationem
rei secularis in sollempnitatibus
sanctorum minus plene peregisset in hac sancta
observatione solveretur. Secundo autem
quadruplex est differentia sanctorum novi testamenti
quos per annum ecclesia colit et quos
hodierna die simul recolligimus
ut eos quos negligenter fecimus
suppleamus: apostoli scilicet martires confes
sores et virgines. Et hii secundum Rabanum
nam per iiii mundi partes signantur.
Per orientem apostoli, per meridiem martir
es per aquilonem confessores, per occi
dentem virgines. Primo igitur
dicendum est de apostolis quorum dignitas
et excellentia manifestatur ex eo quod
omnes alios sanctos in iiii excedunt.
Primo in preeminentia digni
tatis. Ipsi enim sunt sapientes princi
pes ecclesie militantis, potentes as
sessores ecclesie triumphantis, dulces pa
stores domini gregis. Unde Bernardus: decebat
humanum genus pastores et docto
res habere tam dulces, eosdem et
potentes et sapientes: dulces ut
blande et misericorditer suscipiant,
potentes ut fortiter protegant, sapien
tes ut ad viam et in adducant que
ducit ad civitatem. Secundo in preeminentia
potestatis de quorum potestate preeminentia
sic dicit augustinus: apostolis dedit deus po
testatem super naturam ut eam curarent,
super demones ut eos eicerent, su
per elementa ut ea mutarent, super animas ut eas
a peccatis solverent. Super mortem ut eam
contemnerent. Super angelos ut ... Ter
tio in perfectione sanctitatis. Sic enim pleni fuerunt
sanctitate ut in eorum vita et conversatione
et gratiarum plenitudinem tamquam
in speculo Christi in eis tamquam in speculo
relucebat et cognoscebatur in eis. Sic
sol in suo splendore, sic rosa in suo odo
re, sic ignis in suo calore. Dicit
Chrysostomus super Matheum: mittit Christus apostolos
sicut sol radios suos, sicut rosa suavitatem
odoris, sicut ignis scintillas.
Sicut dispositio, ut sicut sol in radiis
suis apparet, sicut rosa in odoribus suis
sentitur, sicut ignis in scintillis cum aspi
citur, sic in illorum virtutibus Christi potentia cognoscatur.
Unde Chrysostomus. Quarto in efficacia utilitatis
de quibus efficacia dicit augustinus: Vocavit deus
piscatores ex abiectissimis et imperitissimis et
paucissimis nobilitavit, illuminavit et im
plevit. Dulcissima eloquentia predi
cationis et gentium copiosissima agmina
innumerabiles quarum purgavit actorum fa
ctorum et doctorum stimulavit. Secundo
dicendum de martiribus quorum dignitas et ex
cellentia manifestatur ex eo quod martirium in
multiplici varietate consistit ...
quia fuit martirium sanguinis ...
et triplex est martirium sine san
guine de quo Christus martirium dicitur ...
Bernardus: triplex est martirium sine sanguine
scilicet parcitas in liberalitate quam habuit David, largi
tas in paupertate quam exhibuit Tho
bias et castitas in iuventute quam Ioseph
exhibuit Ioseph in Egypto. Secundum eundem Gregorius
triplex est martirium sine sanguine scilicet non
sapientia precisa in adversitate. Unde dicit
Gregorius: sine ferro martires esse possumus si pa
tientiam in animo veraciter custodimus.
Secundo compassio afflictorum. Unde dicit quia dolo
rem ex hiis in aliena necessitate exercem

portas ueniente dilecto inimicorum. Vidi
e. sicut contumelias hodiente dilige inimi-
cum est in occultum cogitatione. Ergo nichil
quae utilius excepto ipsorum martyrum e omni
peccatorum remissio martyrum cumulatio et etiam
gloriae praeceptorum istam .u. pretio sui sanguinis g
exiuimus et eorum sanguis id est pretiosissimus pro
plenius et. aug. de. ci. di. quid e pretiosius
quam mors qua quod debitum dimictitur et meritum
cumulatur. id. li. .10. pretiosus e sanguis qui
sit pretio fecit cum ipse eorum sanguinem
eorum pro quibus dedit sanguinem suum. sicut
a suorum sanguinem remitteret preciosum
non dederet. pretiosa in conspectu domini mors sanctorum
eius et c. Item cyprianus martyrum e delictorum
finis periculi terminus. dux salutis patientiae ma-
gister domus uitae docet nobis. Tria sunt ante
mortem sanctorum faciunt pretiosam. scilicet salu-
bre gaudium deuotionis. deinde sectanis de-
mine excepte uiri duplex e utilitas quam
a nobis sumus merere plurimum ad eamque. Cleo
Eu. Prime delicatus es miles si pugnare
posse sine pugna uincere posse sine certamine
triumphare. Ecce inter fortitudine di-
uinam actorem ipsi ho... ... cum fiducia
pretium ... uicturae cum noscere pertinet
quod ... ... et ...
... dedicati ... ... pro ... ...
... hac ... ... uincimus ... hac
... ... triumphauimus ... ... dat
... nobis ... nos ad ... ad ...
... nos et ... suis de primo aug.
... mensa dei ... ...
... ... esse suffragia illos exaudiat
... nos erudiat illos ... ... nos
... illorum ... nostris ... esse p
... . de ... ... uigilauat ... apli
et ... ad ... ...
orare petunt ... ... adhuc
esse solicita ... magis ... coronas
uictorias et triumphos. ... ... mor-
ses ... ...

Veniam a deo et stephanus ueniam
de peccatis et paulus quia amen ... ...
... ualebit paulus apostolus ... ...
... dic ... ...
... ... esse cum ipso
... ... e. Tertio ... aug.
... ... splendida
... acutam ... ... pugnam
... ... di-
... ...
... ... ad usa-
... Item ... ...
... ...
... ... Tertia
... ... dignu
... et excellentium ... ... Ergo
... ...
... ... non
sufficit ... ...
... ... ad
... ... fides
e cordis confessio ... ...
... ... nec-
esse e ... ...
... ... in
... ...
e ... ... fides cordis ... ...
... confessione ... ...
... ...
dubio ... fides cordis ... ...
... ...
... corde credere et coram hominibus
non confiteri ergo ... ...
... ... non credit si
... ... fide ... ...
... ... credendo ... confessio
ne ... ad ... ...
... ... cognoscit ... ...
... non ... coram hominibus ergo
... e sufficiat quod cognoscit ... ...
... confessus non ... ... deo
... non sufficiat cognitio illi

sufficit fides tua. quantum ad quartum
sic dicit. si enim sufficiet tibi fides cor
dis cor enim non est deus creavit sed illud cor
tuos te deus creavit ne credas crea
tore confiteare. Tertio confessi sunt
deum opere confiteatur aut negent omnes
sunt sup 1ª in originali confitentur
se nosse deum divites christus sapientie
iusticia sanctitas virtus fortitudo negant
per insipienciam sapientiam per iniquitatem
iusticiam per mendacium veritatem et per spurci
ciam sanctitatem per imbecillitatem maiorum for
titudo et innocentes quia mentem invisibiliter
peccatis contentis deum negamus et egestas
Quociens autem bonum ipso agimus deum con
fitemur. Quartum dico est virginum quarum
dignitas et excellencia magnifice
stat. primo quia ipse sunt sponse eius
regis ambi pulchritudinem quanto
potius maiorem extimare decorem eius
quam amat aut regem plus amant dedicat
ad ipsam sponsam ipsam imperium. Secundo quod
plus angelis ambiunt virginitate quod
humane nature supergredi per quam homines
angelis sociantur. maior tamen est victoria
virginum quam angelorum. Angeli enim
sine carne vivunt. virgines vero in car
ne triumphant. Tertio quia illustri
ores sunt fidelibus universis virginibus
quam primarius virginitatis est flos ecclesie
ac germinis decus atque ornamentum gratie
spiritualis, leta indoles laudis et hono
ris opus integrum atque incorruptum
dei imago. Rursus ad sermonem alia
illustrior portio gregis christi. Quarto
quod per sermonem virginitas est excellentia
quod ipsi virginitati respectu copule con
iugalis per ex multiplici comparatione
ad primam illa enim impingit ventrem
ista mentem. Augustinus. gloriosius elegit
mentem ne immum iam tumentem ad gloriam
quam et ventrem ne mentem agere mortalium
Sit autem ubior felicior quia fecunditas
non ventre gravescere sed mente gaudescere.
Illa parit filios doloris ista filios gaudii
et exultationis. Augustinus. ipsa generat nec quam
...tat est sed fecundi mater filiorum gaudiorum
de marito te domine. Illa filiis replet terram
ista celum. Ieronimus. nuptie terram replent vir
ginitas paradisum. Illa enim multe sollicitudinis
gilbertus. virginitas est curarum silencium
pax carnis redemptio viciorum principatus
virtutum. Illa certe bonum ista melius. Ieronimus
ad pulmacium. tamen est inter nupcias et virgi
nitatem quantum inter non peccare et bonum facere immo
nolentius dicam quantum inter bonum et melius
illa opera spirituali ut virtus ieronimus ad eustochium
laudo nupcias sed quia michi virgines generant
lego de spinis rosam de terra aurum de conchis
no margaritam. Quinto quia multas gau
dent privilegiis. Ipse namque virgines coronam
aureolam habebunt amanti nomini gloriam erunt
bene nesciunt eis et quam vos gaudebitis. Post
ipsam autem sequentur. Sicut ambulabunt. Sexto et
ultimo inscriptum est ipse facilioremodo in
iuriam imperationem ut sic omnes sancti
universaliter hac die honorantur. sed est ipsos
pro nobis unanimiter intercedunt ut sic dei bene
ficium facilius impetremus. Si enim impossi
bile est multorum preces non exaudiri. Contin
git impossibile valde esse omnium sanctorum pro nobis
orantium preces non exaudiri sed in oratione
tangit. ... deficiam in nobis tunc ipsa
actionis habundanciam multiplicantis interces
sionibus largiatur. intercedunt enim pro nobis
sancti in conspectu dei nobis eorum merita suffragentur
affectum domini nostra vota impleantur adimpleri quod
tamen non faciunt nisi voluntate dei adimple
dum didicimus. Quare autem in hac die omnes
sancti ad intercedendum universaliter pro nobis
ne cessent omnia dicta in quadam visione que sequi
tur anno ab hinc collecta primitus in visionem
contigisse narratur. Cum enim in hac die
custos ecclesie sancti petri de notitione omnia al

terna circumstantes et omnium sanctorum suffragia
implorantes. Deinde ad altare sancti Pe-
tri reductus, ubi paululum quiescens
extra se raptus est. Et ecce vidit regem
regum in excelso solio consistentem
et omnes angelos in eius circuitu consis-
tentes. Tunc virgo virginum in splen-
dore praefulgens advenit, quam in-
numerabilis multitudo virginum et continen-
tium sequebatur. Hanc rex protinus assur-
gens et proprio solio iuxta se sedere fecit.
Post haec advenit quidam vestitus de
pellibus camelorum quem sequebantur innumera-
biles seniores venerabilium. Deinde ad-
venit quidam pontificali habitu
decoratus, quem aliquorum chorus in simili
habitu sequebatur. Post ea vero praecessit in-
numerabilis militum multitudo, post quos
advenit turba diversarum gentium
infinita. Omnes igitur ante regis solium
advenerunt et ipsum flexis genibus
adoraverunt. Tunc is qui in pontificali
habitu erat matutinas ceteris prosequenti-
bus inchoavit. Angelus autem qui sacrum
custodem ducebat eius visionem ex-
posuit, asserens virginem in prima
acie matrem dei esse, vestitum de pellibus
camelorum Johannem baptistam cum patri-
archis simul et prophetis, pontificali
habitu ornatum Petrum cum ceteris apostolis,
milites martyres, turbam reliquam
confessores, qui omnes ante regem
venerunt ut pro honore quem hac die
a mortalibus exhibito gratias agerent
et pro toto mundo orarent. Deinde ad
locum alium ipsum duxit et vidit ubique ser-
homines alios in lineis vestibus, alios
in sericis gaudentes, animas
de bonis, alios nudos et inopes
auxilium mendicantes. Quod dixit
autem hunc locum purgatorium esse, habun-
dantes vero animas illas ex quibus

ab amicis multa suffragia cum pro-
se devenerunt. Egentes vero esse quorum
nulla tenetur cura habebatur. Iussit igitur ut
summo pontifici omnia intimaret ut post
omnium sanctorum diem semper exinde animarum
generalem generalia suffragia pro illis
illa die fieret quibus specialia haec deces-
serunt.

Commemoratio omnium
fidelium defunctorum hac de
causa ab ecclesia instituta est, ut ge-
neralibus beneficiis adiuventur qui specialia
habere non prevalent, sic ut in praedicta reve-
latione monstratum est. Sicut quoque Petrus Da-
mianus refert, quod sanctus Odilo comperiens
quod apud Vulcanum Siciliae crebro vo-
ces et ululatus daemonum audiebantur
plangentium, quia animae defunctorum per eleemosynas et
orationes de eorum manibus eripiebantur,
constituit in monasteriis ordinari ut post
festum sanctorum omnium commemoratio
defunctorum ageretur. Quod postmodum ab
omni ecclesia approbatum est. De duobus autem
specialiter videndum est. Primo de ipsis
purgandis. Secundo de eorum suffragiis.
Circa primum tria videnda sunt. Primo
qui sunt illi qui purgantur. Secundo per quos
purgantur. Tertio ubi purgantur. Illorum
autem qui purgantur tria genera sunt. Primi
qui satisfactione sibi iniuncta nondum
completa decedunt. Verumtamen
si tantam habent cordis contritionem
quae sufficeret ad delendum peccatum,
licet ad vitam transierint et satisfa-
ctionem minime compleverint, contritio
est materia peccati, satisfactio et ma-
teria peccati deleto. Sed apud deum non
tam valet mensura temporis quam dolo-
ris, nec abstinentia ciborum quam
mortificatio vitiorum. Si qui non ad-
venerint et cum complectionem poenitentiae
moriuntur, igne purgatorii gravissime

punientur nisi forte eorum satisfa-
ctio ab aliquibus amicis suis perficie-
tur. assumatur ad hoc tamen quod per se penitens com-
mutatio valeat. iam requiruntur. Primum
est ex parte commutantis scilicet eius auc-
toritas que de sacerdotis arbitrio debet esse.
Secundum est ex parte illius pro quo fit
commutatio scilicet eius necessitas qui talis
debet esse quod per se satisfacere non
valet sed adiuvari indiget. Tertium
est ex parte illius unde fit commuta-
tio scilicet caritas que necessaria est quia non esse
in caritate que faciat impium satis-
factionem esse meritoriam et satisfacto-
riam. Quartum ex parte pene scilicet de-
bita proportionalitas ut in debito mo-
do pena commutetur in maiorem quia plus
satisfaciat de plena propria scilicet propria
et voluntaria et hec maxime satis-
facit. Secunda est propria sed non voluntaria
que est in purgatorio. Tertia est non vo-
luntaria sed non propria sicut est in penitentia
commutatione et hec minus satisfa-
cit quam prima quia non est propria et
magis quam secunda. Secundo ex eo quod est volun-
taria. Utrum autem si ille pro quo satis-
factio est assumpta decedit antequam
tamen in purgatorio cruciatur sed tamen per pre-
ces quas ipse scivit et que alii pro eo
solvunt citius liberatur. qui debet pe-
nam suam et penam illorum in forte
[illegible] vel si debitor in purgatorio
[illegible] penam duorum ...
... sic patitur minus quam liberatur
... ... tamen unde eum
... debitum suum solvitur
... solutio illud quod solvitur
deinceps est ... et ...
... non indiget ...
... alius
qui in purgatorio sunt. Si qui in purga-
torio descendunt sunt qui satisfa-

ctionem iniunctam quando tamen suppleverunt.
Sed tamen illa pena negligentia sacerdotis
sufficiens non fuit huiusmodi tamen ...
quando convertimur suppleatur totum
in purgatorium complebitur quantum
in se ... fecimus. Deus enim qui moritur
et mensuram penitentie iniungere tenetur
nolite ad dictam penam sustinere ne
aliquid penitentie in purgatorio remaneat.
Unde penitentia iniuncta aut est maior
aut minor aut equalis. Si maior est
... quod ... cedit ei ad augmentum
glorie. Si equalis tunc sufficit ad dimis-
sionem totius culpe. Si minor
... quod restat supplebitur ex
bonitate divine misericordie. Unde
qui in fine penitentes audi quid Aug.
securus ... ad horam securus
hinc exit agens penitentiam et reconcili-
atus securus hinc exit. fidelis bu-
... securus hinc exit agens
penitentiam ad ultimum et reconciliatur se-
curus hinc exit. Ego non sum securus
quod recte exit. Dimitte incertum et tene
certum dicit hec Aug. quia tales ...
... penitentie ex actione quam ex voluntate
... amore pene quam amore
glorie. Tertio qui in purgatorium descen-
dunt sunt qui ligna fenum
stipulam secum ferunt quae scilicet ...
... carnali
tenent affectu affectiones enim car-
nales quibus dediti sunt domibus
coniugibus possessionibus ita tamen ut nihil
deo preponant per hec significantur.
... amandi modus vel
diutius vel longius vel minus ut fe-
num vel minimum ut stipula cremabuntur
... sic dicit Aug.
Et licet ignis non sit eternus tamen mirabiliter
est gravis excellit enim omnem penam
quam unquam passus est aliquis in hac vita.

quia merita / est in ... / pena s.

in carne in ueniali crimine tenentur penalia
intolerabilia martyres passi sunt cum cor-
poribus. Circa finem sciendum per quos purgan-
tur. Sciendum est quod illa purgatio sicut punitio
fit per malos angelos et non per bonos.
Boni enim angeli non uexant. Sicut boni
malos et mali bonos et mali bonos
malos. Pie tamen credendum est quod boni
angeli et sancti et comites suos frequenter
uisitent et consolantur et ut patienter
sufferant exhortantur. Item et aliud
consolationis remedium ex eo quod scilicet certi glori-
am futuram expectant. Habent enim cer-
titudinem de gloria maiorem quam dum in illa
quibus sunt in patria sed minorem quam illi qui
sunt in uia. Certitudo enim illorum qui sunt
in patria est sine expectatione et timore quia
nec iam futuram expectant quam presentem
habent nec illam de cetero amittere
formidant. Certitudo autem illorum qui sunt
in uia equus est. Sed certitudo illorum qui sunt
in purgatorio medio modo est. Est
enim cum expectatione quia ipsam futuram
expectant. Sed tamen sine timore quia iam habe-
ant liberum arbitrium confirmatum
de cetero peccare non posse cognoscere.
Habent et aliam consolationem quia pro se sciunt
suffragia credunt fieri. Cum dicitur est
quod illa punitio non fit per malos angelos
sed per diuinam iustitiam urente et flamma
lucente dicite. Circa tertium scilicet per quem
in quodam loco iuxta infernum proximo
qui purgatorium dicitur secundum communem opinionem
sapientum. Sed aliquis uideatur quod sicut sunt
re uel in torrida zona. Sed cum pro diuina
dispensatione diuisa loca diuersis animabus
beatorum deputantur et sic multiplicia de-
cem scilicet ad ipsorum correctionem libera-
tionem aut ipsorum leuem punitionem
aut ipsorum instructionem aut
ipsi culpe in loco peccationum aut ipsi

aliquis reuelationem. Primo ipsorum
correctionem leuem punitionem sicut aliquibus
secundum Gregorium reuelatum est animas audiui
in umbra punitas esse. Secundo ipsorum
celeriorem liberationem ut scilicet possunt
alicui suam indigentiam reuelare et
ab eis suffragia petere et sic celerius de
pena exire sicut legitur quod quidam pisca-
tores beati Theobaldi in autumpno fru-
strum magnum glaciei pro pisce pre-
diderunt de quo magis quam de pisce gau-
uisi sunt maxime quia episcopus dolore
pedum laborabat. Ipsam enim glaciem
eius pedibus supposuerunt et magnum
refrigerium percipiebat. Quadam uero vi-
ce de glacie uocem hominis audiuit
qui ab episcopo adiuratus quis esset dixit
sum quedam anima que intus gelicidio
pro peccatis meis affligor et liberari possem
si xxx missas sibi sine interuallo
xxx diebus continuis dices. Cum autem
missarum medietatem dixisset et se
iam ad missam aliam prepararet diaboli
suggestione contigit quod fere omnes ho-
mines illius urbis se bella mouerent.
Hoc uocatus episcopus ad sedandam discor-
diam sacras deponere uestes
missam illa die intermisit. Iterum
re incipiens et iam duas peregisset
exercitus magnus ut uidebatur ciui-
tatem obsedit et compulsus misse officium
intermisit. Et denuo reincipiens omnes
ordines excepta ultima dixisset et
ultimam inchoare uellet tota uil-
la et domus episcopi accensa est. Cumque sui
dicerent ut missam intermitteret. Ille
dixit si tota uilla cremari deberet
missam non dimitteret. Qua celebrata
glacies penitus resoluta est. Igitur quod in-
disse credebatur totum fortuitum
cessit et nullum dampnum intulit. Tertio ip-
sorum instructionem ut scilicet magna pena

in gali(?) principibus cognoscamus
sic Parisius contigisse narratur, ut aiunt
tot(?) Parisienses. Magister Serlo quendam
socium scolarem suum egrotantem ob
nixe rogavit ut post mortem ad
se rediret et statum suum ei renun
ciaret. Post aliquos vero dies
apparuit ei cum cappa de pergameno to
ta de sophismatibus descripta et intus
flamma ignis tota tecta. Requisitus
a magistro quid nam esset, ille ait:
utique sum qui ad te redire promisi. Qui
de statu suo requisitus ait: Hec cappa
plus sic me ponderat et plus me premit
quam si unam turrim super me haberem, et
est mihi data ut eam portem pro
gloria quam in sophismatibus habui. Fo
ris flamma ignis qua cooperta interi
tius delicate et vane(?) quasi febri(?)
quam flamma me cruciat et exurit.
Sed magister illam penam facilem(?) in
dicaret, dixit ei defunctus: Manum
tuam extendas et sic facilitatem
sue pene sentire poteris. Cumque ille
manum extendisset, ille unam guttam
sui sudoris demisit, que per dictam magistri
manum sagitta acutius perforavit. Sed
cruciatum intolerabilem sensit et ait [...]
sum totus. Ille vero magister ex illo
tempore ad virtutem pervenit(?) [...] de
liberavit deserere et religionem in
trare. Unde mane scolaribus congrega
tis hos versus composuit: Linquo
coax ranis, cras corvis, vanaque
vanis; ad logicam pergo que mortem
non timet ergo. Et sic seculum deserens
ad religionem confugit. Quarto propter cul
pe in loco perfectionis(?) sicut alii [...]
[...] purgantur in locis
quibus deliquerunt, sicut patet illud
exemplum quod recitat Gregorius in quarto dia
logorum. Quidam namque sacerdos

dunt balneum frequenter [...] quidam
vir in Angulanis(?) ad suum obsequium
paratum invenit quemdam sibi sedulum
ministrantem. Unde dum quadam vice pro
diurne mercede laboris quandam remune
rationem ei exhiberet, ille inquit ei: Quare
mihi ista(?) queris dare? Iste panis
sanctus est. Ego vero manducare non
possum. Ego namque aliquando huius loci do
minus fui, sed pro culpis meis hic post mortem
in eternum deputatus sum. Sed queso ut omni
potenti deo hunc panem pro me offeras.
Tunc ab te exauditum esse co
gnosces cum huc ad lavandum veneris
et me minime inveneris. Qui autem per
unam ebdomadam salutarem pro eo con
hostiam obtulit et reversus eum
iam minime invenit. Quinto quantum ad hanc
[...] ordinem sic legitur quod sanctus patricius in quo
dam loco [...] quod dicitur purgatorium in
[...] [...] prout fertur sanctus Bre
[...] Quintus in quo est defunctis
[...] [...] de ipsis sub
singulis [...] secundo de hiis pro quibus
[...] Tertio de hiis pro quibus fiunt. Circa
suffragia que fiunt [...] quod quatuor sunt genera
[...] marie defunctorum prosunt
scilicet fidelium amicorum oratio, elemosinarum largitio,
salutaris hostie immolatio et ieiuniorum
observatio. Quod autem primum genus suffra
giorum scilicet amicorum eis prosit patet per exemplum
de Paschasio de quo Gregorius in quarto
libro dyalogorum narrat. Quidam
miri(?) meriti [...] sanctitatis et virtutis erat
diaconus. Fuit in Sinnucho(?) pontifices electi
fuissent, sed post modum in unum
illorum ecclesia convenit. Iste tamen Paschasius
[...] errore alium [...] perseveravit
in sua sententia usque ad mortem. Post mortem vero sic
cum esset defunctus et dalmaticam
feretro superpositam demoniacus tetigit
statim sanatus est. Post multos vero [...]

cum germanus capuanus episcopus balneum
ob gratiam sanitatis petisset, predictum pascha-
sium dyaconem stantem et obsequentem in eius
quo nimio vehementer expavit et quid illic tan-
tus vir faceret inquisivit. Cui ille: pro nulla alia
causa in hoc loco penali deputatus sum, nisi quia
in parte laurentii contra symmachum sensi, et ad-
didit dicens: queso te pro me dominum deprecare
atque in hoc cognosces quod exauditus sis,
si huc rediens non me inveneris. Quam ob rem pro eo
orasset et illuc post paucos dies rediisset, predictum
paschasium in loco eodem minime invenit. Quam
grate sunt defunctis orationes [illegible]
minorum peccatorum [illegible] ut testatur
[illegible] Dum per cimiterium transiret semper psal-
mum pro defunctis dicebat. Cum ergo ab inimi-
cis per cimiterium transiret semper psalmum
pro defunctis dicebat. Cum ab inimicis
per cimiterium fugiens insequeretur, corpora mor-
tuorum surrexerunt, et unusquisque instrumentum sui
officii in manu habebat, et sic ipsum viriliter
defenderunt et inimicos eius fugaverunt
ut refert quidam Cluniacensis. Et cum
quidam sacerdos cotidie pro mortuis cele-
braret, ad hoc apud episcopum accusatus ab officio
est suspensus. Cumque episcopus in magna sol-
lempnitate per cimiterium ad matutinas per-
geret, contra illum mortui surrexerunt dicentes:
Iste episcopus illas missas nobis dari [illegible]
et beneficium nobis abstulit, sed certe nisi emen-
daverit morietur. Tunc et sacerdotem absolvit
et libenter pro mortuis celebravit. Quanto
fungatur suffragiorum scilicet elemosinarum lar-
gitio ex eo quod in libro
Machabeorum legitur. Cum enim fortissimus
Iudas collatione facta .xii. milia dragmas
argenti misit Ierosolimam offerri pro peccatis
mortuorum, bene et religiose cogitans
quia defunctis elemosine valeant colli-
gitur per illud exemplum quod narrat Gregorius
in quarto libro dyalogorum. Quidam namque
miles ex corpore eductus exanimis iacuit, sed

cito rediens que cum eo gesta fu-
erunt enarravit. Aiebat enim
quod pons erat sub quo niger et caligino-
sus et fetidus fluvius decurrebat.
Transacto autem ponte amena erant
prata et odoriferis herbarum floribus
exornata, in quibus albatorum homin-
um conventicula esse videbantur. Et tanta
flori suavitas inerat [illegible]
erat hec in ponte probatio, ut quis-
quis iniustorum vellet transire, in tenebro-
sum fetentemque fluvium laberetur, iusti vero
securo gressu ad loca amena per-
venirent. Ibi quendam Petrum nomine
deorsum pronum in magno ferri pondere
religatum se vidisse ait. Qui cum
requireret cur ita esset, audivit quia
est hoc ideo pateretur, quia si quis ei pro
facienda ultione iubebatur, ad inferen-
das plagas plus ex crudelitatis
desiderio quam obedientia serviebat. Ibi quoque
peregrinum se vidisse fatebatur, quem
cum ad predictum pontem venisset, tan-
ta eum auctoritate transisse quanta sinceritate
vixerat. Ibi Stephanus nomine dum tran-
sire voluisset, eius pes lapsus est,
et ex medio corpore iam extra pontem
deiectus est. Tunc a quibusdam teterri-
mis viris ex flumine surgentibus per co-
xas deorsum, atque a quibusdam al-
bis nimis et speciosissimis coepit
per brachia trahi sursum. Cumque hoc
luctamen fieret, nec quis vinceret, ad
corpus rediit [illegible]
ex [illegible] optime [illegible]
non valuit. In quo declaratur quia illa
mala carnis cum elemosinarum operibus
certabant. Cum enim per coxas deorsum,
per brachia attraheretur sursum, patet
quia et elemosinas amaverat et car-
nis vicia perfecte non restitit. Quod autem
etiam genus suffragiorum scilicet sancte hostie

immolatio plurimum defunctis prosit
exemplis ex(?) patet. Refert enim Gregorius
in libro dialogorum quod cum quidam
monachus Iustus nomine mortis ad extre
mum veniens se habere occultos aure
os indicasset et de hoc ingemuisset et
mortuus fuisset, precepit Gregorius fratribus
ut corpus eius cum tribus aureis in ster
quilinio sepelirent dicentes pecunia
tua tecum sit in perditione. Tandem
quidam fratribus Gregorius precepit ut ad
dies .xxx. omni die pro eo hostiam
immolarent. Quibus impletis
is qui defunctus fuerat [illegible]
cuidam fratri apparuit et se [illegible]
dicens. [illegible] ille [illegible]
nunc usque male fui sed iam modo bene
sum quia hodie communionem recepi. Hec
quia hodie immolatio non solum defunc
tis sed etiam vivis plurimum profuisse inventum
est. Quidam namque cum quibusdam
in rupe argentum foderent, subito rupes
cecidit et funditus cunctos extinxit.
Unus autem eorum subitus in quodam foramine
rupis mortem evasit sed inde
exire non valuit. Uxor autem illius eum
defunctum existimans omni die pro eo
missam celebrari faciebat et pa
nem, vinum et cereum cum candela
cotidie offerebat. Cui dyabolus invidens
per tres dies continuos eidem in forma
humana apparuit et quo tenderet inqui
sivit. Cum autem illa sui mariti causam expo
neret, ille ait: noli fatigari quia missam
iam celebratam est. Et sic illa
tribus diebus missam intermisit nec
pro eo celebrari fecit. Quidam autem post
hoc ibidem rupem argentum fodiens
quandam vocem audivit de subtus dicen
tem: plane percute quia capiti meo
imminet lapis magnus. Cum autem ille
territus ad hanc vocem audiendam
plures convocasset, iterum fodit et sub

tus vocem audivit. Et tunc omnes propinquius acce
dentes dixerunt: quis enim es tu? Qui eis respondens
dixit: plane percutite quia magnus lapis
est super me cadit. Qui latere fodientes et
ad eum usque pervenientes eum sanum
et incolumem extraxerunt et sciscitantes quo
modo tam diu vixisset dixit quod qualibet die pa
nis unus et cereus unus cum candela
accensa sibi cum tribus diebus oblatus
fuit. Quod uxor eius audiens et vehementer
existimans agnovit quod de oblatione sua
fuit sustentatus et quod dyabolus eam decepit
[illegible] ut illis tribus diebus mis
sam cantari. Illud etiam testatur Petrus Clu
niacensis accidisse in villa Ferrariis Gratianopo
litane diocesis. Gregorius refert quod dum quidam
nauta in mari naufragium pateretur
fuisset et quidam sacerdos pro eo hostiam immo
lasset, ipse tandem de mari sanus exivit.
Cumque a quali evasisset interrogaretur
dixit quod dum in medio maris existeret et
iam pene fatigatus deficeret quidam
ad eum venit et panem sibi quendam optu
lit quo cum ille comedisset statim confortatus
recepit et in quadam navem transeuntem re
ceptus fuit. Inventum est quod illa ho
ra panem hunc quo presbiter sacerdos hostiam
immolavit. Quod vero quatuor sunt suffragiorum
genera scilicet per que minorum obsequio prosit
defunctis testatur Gregorius agens tamen de
uno quod de aliis tribus dicens: anime defunc
torum quatuor modis solvuntur aut oblationi
bus sacerdotum aut precibus sanctorum aut ele
emosinis carorum aut ieiunio cognatorum. Valet
idem eis penitentia facta ab amicis. Refert
enim quidam sollempnis doctor quod
quedam mulier marito suo mortuo despe
rans apparuit ei dyabolus dicens
tamen quod eam divitem faceret si suum facere
voluntatem. Cui promittente quod
in ira non [illegible] homines
[illegible] receptos [illegible] facere. Secundo quod
pauperes in die recipere in nocte [illegible]

cuos expelleret. Tercio quod orationes i
eam garriendo impediret. Certo
quod multi confitentur de hiis et tandem cum
morti appropinquassent et a filio ad confes-
sionem admonerentur illa autem ei frequenter pro-
terus dixit se ei nunquam non posse nec in con-
fessio aliquid uellet. tamen ille in la-
chrimis instaret et penitentiam se post ea facturum
eum promitteret. Illa confessione peracta per sacer-
dotem filium destinauit. Set antequam sacer-
dos ueniret demones ad eam intrauerunt
cum quorum horrore mortua est ac
timore. filius autem suus et pro ea con-
fitens et penitentiam septennem faciens
penitentiam completam in dio inuenit ei de sua
liberatione gratias referentem. Valeret
et eis indulgentie ecclesie. Unde cum quidam
apostolice sedis legatus cum quidam
strenuum rogaret ut in terra albi-
gensium militaret fecit domini
albigensium patri suo defuncto pro una
XL. meritis est qua completa plus
luce clarior ei apparuit et de sua li-
beratione gratias ei egit. Circa eadem
sunt illos pro quibus fiunt iiii notan-
da sunt. Primo quis illi quibus
possunt prodesse. Secundo quare debeant
prodesse eis. Tercio si omnibus equaliter
prosunt. Quarto qualiter suffragia
que pro ipsis fiunt scire possunt. Cir-
ca primo enim sunt illi quibus possunt
prodesse. Secundo est sic dixit augustinus omnes
qui de hac uita decedunt aut
sunt ualde boni aut ualde ma-
li aut mediocriter boni suffragia
igitur facta pro ualde bonis sunt gratiarum
actiones pro ualde malis sunt
uirorum quales cumque consolationes
pro mediocriter bonis sunt expia-
tiones. Valde autem boni dicuntur qui
statim euolant ab utroque igne
scilicet purgatorii et inferni. Tres sibi
sunt eorum qui sunt et genera.

scilicet paruuli baptizati martyres
et uiri perfecti. Perfecti autem sunt qui edi-
ficauerunt aurum argentum
et lapides preciosos id est dilectionem
dei proximi amorem bonam operationem.
Et non cogitant placere mundo.
Set nisi deo. Qui et si quid ueniale
peccauerunt feruore tamen caritatis
ineis statim consummatur sicut
gutta aque in camino ignis fer-
uore absorbetur. Et ideo secum nichil cremabile
portant. Qui igitur pro aliquo istorum
dum quem non oraret uel aliqua suffra-
gia faceret eis iniuriam faceret
quod sic dicit augustinus iniuriam facit
martyri qui orat pro martyre. Si uero
aliquis pro aliquo ualde bono ex
oraret de quo tamen an euolasset
dubitaret. Tunc ille orationes
cedunt gratiarum actiones et ad
utilitatem cedunt exorantis secundum
illud oratio mea in sinu meo
conuertetur. Istis autem tribus quibus celum pro-
tinus aperitur cum descendunt
nec alicui purgatorii ignem
sentiunt quod significatum est per
illos tres quibus celum apertum
est. Apertum est ante baptizato domi-
no. Unde in ipsius baptizatione orante
apertum est celum. Per quod signi-
ficatur quod celum aperitur omni-
bus baptizatis siue sint paruuli siue
adulti ita quod si decederent protinus
euolarent. Baptismus enim
uirtute passionis christi mundat ab
omni peccato originali et mortali
et ueniali. Secundo apertum est stepha-
no lapidato. Actuum vii. Ecce ui-
deo celos apertos et cetera. Per quod si-
gnificatur quod aperitur omnibus mar-
tyribus ita quod statim euolant
cum decedunt et si aliqua est
cremabilia hec lauant omnia.

falsce in i[n]f[er]n[o] recreant[ur]. T[er]cio a
p[re]tium est solis p[er]fectissimo a p[re]ci
mi mdi. creare hostium ap[er]tum
est in celo p[er] q[uo]d significat[ur] q[uod] uiris
p[er]fectis q[ui] nichil [illegible] penitencia co[m]-
plendum nec uenialia ad uren-
dum nec aliud ad puniendum a fuore
caritatis p[ro]tin[us] [con]scensum celum
q[ua]m cito morti ap[er]it[ur] et [illegible] illud
gratis regnantium ingrediuntur.
Valde a[utem] mali sunt qui statim
in inf[er]num baratrum deuoluuntur p[ro]
quibus si de eorum dampnatione
[con]stiterit nulla suffragia aliqua
ten[us] e[ss]ent fienda. Vnde dicit Aug[ustinus]
Si sciam patrem meum esse in in-
f[er]no non plus orarem p[ro] ipso q[uam] pro
dyabolo. Si aut[em] pro aliquibus dampna-
tis de quorum dubitatur dampna-
tione aliqua suffragia fient nichil
tamen eis p[ro]derunt nec q[ua]ntum ad li-
berationem ut s[cilicet] ab ip[s]is penis lib[er]-
entur nec q[ua]ntum ad mitigationem
ut s[cilicet] pena in eis mitigetur uel
diminuatur nec q[ua]ntum ad sus-
pensionem ut s[cilicet] ad t[em]p[u]s uel ad ho-
ram eorum dampnatio suspendatur
nec q[ua]ntum ad fortificationem ut
s[cilicet] ad tollerandum leuius dolorem.
Q[uia] sicut enim ad aliq[uo]d h[ab]ent in in-
f[er]no nulla est redemptio. Ex-
dioctus a[utem] bona dum est [illegible]
aliq[ui]s s[cilicet] lignum fenum stipulam seo
fiunt ut qui penam in purgatorio
sufficientem morte p[re]occupati
[con]plere non potuerunt qui non adeo boni
sunt q[uod] non egeant suffragiis nec
adeo mali quin eis p[ro]desse ualeant
suffragia g[ratia] sua p[ro]p[ter] hoc sua ho[rum] eorum
expiatione. Inuenitur in hiis illis
tria suffragia solum p[ro]desse possunt.
Sublp[ra]s a[utem] suffragiis faciendis
ecclesia [con]sueuit s[er]uare celebrare diem
unum s[cilicet] anyuersarium obs[er]uare s[cilicet] sep-
tenarium trigenarium et anniu[er]sa-
rium q[uo]r[um] ratio[nem] horum assignat in libro

multi de offic[iis] obs[er]uat[ur] septenari[us]
ut anime ad eternam quietis salutem p[er]ue-
niant uel ut eis o[mn]ia peccata remittantur
[illegible] q[uia] egressi[sunt] cum corp[or]e q[uo]d consistit ex iiii
humoribus cum o[mn]ia in quibus sunt uer-
sati obs[er]uat[ur] trigenari[us] cum [con]sistat
ex tribus denariis ut p[ur]g[ent]ur i[n] eis q[ua]cu[m]q[ue]
in fide t[ri]nitatis et in [illegible] decalogi
deliquerunt. Anniu[er]sarium i[n] de annis
calamitatis p[er]ueniant ad annos et[er]ni-
tatis. Sicut ei anniu[er]sarium celebram[us]
ad ip[s]or[um] honorem et n[ost]ram utilita-
tem et s[ic] anniu[er]sarium defunctorum ad ip[s]or[um]
utilitatem et n[ost]ram deuotionem. De se-
quare s[cilicet] eis debeant suffragia p[ro]-
desse s[ecundum] q[uod] explicat[ur] nomine eis debent
p[ro]desse. Primo r[ati]one unitatis sunt
n[am] unum corp[us] cum illis de ecclesia militan-
tibus et ideo bona sua debent esse eis [com]-
munia. S[ecun]do r[ati]one dignitatis q[ui]a du[m]
adhuc uiuerent meruerunt ut h[ec] s[ibi] p[ro]dess[ent].
Iustu dignum est ut qui aliorum [illegible] uenit
et ip[s]i ab aliis iuuentur. T[er]cio r[ati]one necessi-
tatis s[cilicet] sunt in statu in quo se iuuare
non possunt. Secundo utrum s[cilicet] equaliter
omnibus p[ro]sunt. Sciendum est q[uod] si illa suf-
fragia in specialibus fiunt magis p[ro]sunt
ut p[ro] quibus fiunt spalit[er] q[uam] aliis si a[utem]
in [com]muni fiunt magis p[ro]s[un]t eis q[ui] pl[us]
meruerunt in hac uita ut s[ibi] p[ro]dessent
si nequit (?) ut maiori necessitate exist[un]t. De
quarto an[im]e t[ali]s[cilicet] s[cilicet] suffragia que
eis fiunt scire possunt tribus modis p[ro]-
mo p[er] diuinam reuelationem q[uia] s[cilicet] d[eu]s
h[oc] eis reuelat. S[ecun]do p[er] (?) [illegible] angelorum
manifestationem angeli enim q[ui] h[ic] s[em]p[er]
nobiscum sunt et omnes actus n[ost]ros [con]sid[er]-
ant [illegible] qui ad eos possunt
descendere et eis p[ro]tin[us] nunciare. T[er]cio
p[er] animas h[inc] exeuntium i[n]formationem.
Anime enim q[ue] de h[ac] uita transeunt h[ec]
et alia eis nunciare possunt. Q[ua]rto
modo scire possunt p[er] exp[er]ienciam et re-
uelationem. Cum enim a pena se sentiunt
leuari senciunt suffragia pro se
fieri recognoscunt. Et cum s[cilicet] illos

parvos sumus sortiti quia ipsi suffragia
sibi prodesse deberent oportet quod sumus absque ali-
quo manifeste. Sicut enim sic pro malos si-
mul prodesse non possunt. Unde legitur quod dum
quidam miles quiesceret in lecto cum uxore sua
ac esset luna valde lucens per rimas
intrans mirabatur quod homo rationabilis creatori
suo non pareret cum eius creatura irrationabilis
pareret. Et dum eius miles derelicto
quodam milite familiaris defuncto
subito ille miles defunctus intrat et cha-
lamum intravit dicens: amice noli
male suspicari de aliquo et quod dicit in-
firmando inter parem. Cumque miles eum
sic interrogaret dixit: veni te precor affligor
propter quod tale animal violavi et
quod dum iniuriam cum cappa sua extuli
ante quam in suppositum. Unde multe
magis me puniri rogamus quod ipse
ordines faceres. Cum autem ille diceret
an vellet solatio qui talis tradideris pro
casu ordines facere sic ille ad hoc inclu-
deret caput et mentem. Domine
veni domine si vellem quod in tali passione p
se oraret. Cum ille vero quampluries oraret.
Dixit cum sanctis pro multis ille ait
Ego dico quod ab hac die usque ad duos
annos tu morieris. Sic ille disposito
et miles vitam suam in melius mutavit
in domino obdormivit. Dicit autem Damascenus
suffragia sancti quod malos prodesse non
posse melius dicitur est nisi ipse opera sac-
rificialia ut est celebratio misse quod
a malo nil fit, non solum quod non prodest ut
nisi ipse defunctus ut ait enim anne
alicui et mali aliquod dispensandi
relinquit quod cum commino dispensare
deberet nec sciret contingit ad quandam
quoque legitur. Miles enim quidam cum Karo-
lo magno in bello Maurorum magni cum
militans pugnaturus rogavit co-
gnatum suum ut si in bello moreretur equum
suum venderet et pauperibus precium daret.
Quo mortuo cum equo suo nimis placens
sed ex testamento eo post modicum
tempus defunctus ipse ei tamquam sol fulgens

apparuit dicens: cognate lune per
octo dies me fecisti penam in pur-
gatorio pati quia precium equi mei pauperibus non dedisti
sed hodie mihi non deditis. Sed propterea ne
non feres hodie eius ferendo animam tuam
in infernum damnata et purgatus nam
in regnum dei, et ecce ibidem audiuntur
et clamor velut leonum ursorum
et luporum et ipsum de medio abstule-
runt.

Quatuor coronati fuerunt
Severus Severianus Carpoforus
et Victorinus qui iubente Dyo-
cletiano usque ad mortem ictibus plum-
batarum cesi sunt. Horum nomina tem-
pore non potuerunt quia tunc post multos
annos domino revelante reperiri
manifestum fuerit ut eorum memoria aliorum nomi-
nibus cum aliis v. martyribus scilicet Claudii
Castorii Simphoriani Nicostrati
et Simplicii recoleretur. Qui post duos
annos passionis predictorum passi sunt
hii v. martyres cum omni scripture arte
tempore Dyocletianum ydolum
adorare sculpere nollent nec aliquatenus
consentirent iussu Dyo-
cletiani vivi in loculis plumbeis missi
et sic in mare precipitati circa annos domini
CCLXXXVII. Ibi nominibus quatuor predictorum martyrum
Melchiades papa in honorem
eorum et aliorum coronatorum nomina ac
ea quorum nomina reperire non poterat. Sed post-
modum nomina reperta fuerunt. Sed nihilo-
minus obtinuit ut iiii coronati de
cetero vocarentur.

Theodorus in urbe
libro Marmoricanorum
sub Dyocletiano et Maximiano mar-
tyrium passus est. Cum ei preses diceret
ut sacrificaret et pristinam militiam
reciperet. Respondit Theodorus: ego mi-
lito deo meo et filio eius Ihesu Christo.
Cum preses: ergo deus tuus habet filium?
Cui Theodorus: et ad quem preses potes in-
eum cognoscere. Theodorus: eum nunquam
quod poteris cognoscere et ad eum accede-

Datis igitur indutiis sancto Theodoro ut sacrificaret, templa matris deorum nocte sanctus introivit et supposito igne totum illud succendit. Cum autem hoc indicio accusatus fuisset, in carcere fame moriturus reclusus est. Cui dominus apparuit: Confide frater Theodore quia ego tecum sum. Tunc multitudo albatorum virorum clausis hostiis ad eum veniens cum eo psallere cepit. Quod videntes custodes expaverunt. Cum autem inde eductus fuisset et ad sacrificia invitaretur, ait: Si carnes meas igne cremaveris et variis cum tormentis supplicies, donec spiritus in naribus meis non denegabo deum meum. Tunc ad preceptum presidis in ligno suspenditur et ungulis ferreis tam crudeliter laceratur ut nudarentur costae eius. Contestando autem preses ait: Theodore, nobiscum eris an cum Christo tuo? Cui ille ait: cum Christo meo sum et ero. Tunc iussus est igne cremari, qui in igne emisit spiritum, sed tamen corpus eius ab igne illesum permansit. Circa annum domini CCLXXXVII. Odore vero suavissimo repleti audientes omnes et audierunt vocem dicentem: Veni dilecte mi, intra in gaudium domini tui. Celum apertum multi viderunt [illegible].

Martinus quasi martem tenens, id est bellum contra vicia et peccata, vel Martinus quasi martyrum unus. Fuit enim martyr saltem voluntate et carnis mortificatione. Vel Martinus interpretatur irritans vel provocans seu dominans. Ipse enim per meritum sanctitatis irritavit dyabolum ad invidiam, provocavit deum ad misericordiam, dominatus est carni per macerationem continuam. [illegible] dominari [illegible] in epistola ad Theophilum sic dicit: De [illegible] presbiter filio autem senior [illegible] Severus cognomento Sulpicius discipulus sancti Martini, quem Gennadius inter illustres viros connumerat, scripsit.

Martinus Sabarie Pannoniorum oppido oriundus, sed intra Ytaliam Papie alitus, cum patre suo tribuno militum sub Constantino et Iuliano cesare militavit, non tamen sponte, quia ab infantia divinitus inspiratus, cum esset annorum XII invitis parentibus ad ecclesiam confugit et catechumenum se fieri postulavit. Et extunc heremum intrasset nisi corporis infirmitas obstitisset. Sed cum cesares decrevissent ut veteranorum filii pro patribus militarent, Martinus cum esset annorum XV ad militandum cogitur, uno tantum contentus servo. Cui tamen ipse magis serviebat et calciamenta detrahebat atque tergebat. Quodam hyemali tempore per portam Ambianensem transiens pauperem quendam nudum obvium habuit. Qui cum a nullo elemosinam accepisset, Martinus hunc sibi servatum intelligens, arrepto ense clamidem que sibi supererat dividit, et partem pauperi tribuens reliqua rursus induitur. Sequenti nocte Christum clamidis sue qua pauperem texerat parte vestitum vidit ipsumque ad circumstantes angelos sic loquentem audivit: Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit. Unde vir sanctus non in gloriam elatus, sed dei bonitatem cognoscens, cum esset annorum XVIII baptizari se fecit, et ad instantiam tribuni sui, cum tempus sui tribunatus expleto se seculo abrenunciaturum promitteret, per biennium militavit. Interea irruentibus intra Gallias barbaris Iulianus cesar contra eos pugnaturus pecunias militibus erogavit. At Martinus nolens deinceps militare donativum [illegible]

recipere nolunt. Sed Caesari dixit: Ego
miles Christi sum, pugnare mihi non licet. Indig-
natus Julianus dixit quod non religio-
nis gratia sed metu belli imminentis mi-
litiae resignaret. Cui Martinus intre-
pidus respondit: Si hoc ignaviae non fidei
ascribitur, crastina die inermis ante
aciem astabo et in nomine Christi signo crucis
non clipeo protectus aut galea hostium
cuneos penetrabo securus. Unde cu-
stodiri jubetur ut inermis inter bar-
baros objiceretur. Sed die sequenti hostes le-
gationem miserunt sua omnia seque dan-
tes. Unde dubium non est quod sancti viri meritis ta-
lem victoriam sine sanguine datam esse. Denique
relicta militia ad sanctum Hilarium
Pictaviensem episcopum perrexit et ab eo
acolitus ordinatus. Monetur a domino
per visionem ut parentes suos adhuc gen-
tiles visitet. Praescius quod multa adver-
sa se esse passurum praedixit. Veniens autem al-
pes incidit in latrones. Cumque unus
securim in caput ejus vibrasset, ictum
ferientis dextera sustinuit alter. Vinctis
post tergum manibus uni eorum custo-
diendus traditur. Percunctatus autem a
latrone an timuisset, respondit
nunquam se tam fuisse securum, quia scie-
bat misericordiam dei maxime in tem-
ptationibus affuturam. Incipiens
quoque latroni praedicare et ipsum ad fidem
Christi convertit, qui Martinum ad viam
reducens laudabilem postea vitam
in modum ducens. Cum autem Mediola-
num praeterisset, diabolus in humana specie sibi
obvius fuit et quo tenderet requi-
sivit. Cui cum respondisset se quo deus
eum vocaret, ille ait: Quocumque
ieris diabolus tibi adversabitur. Cui
autem Martinus cum respondisset: Dominus
mihi adjutor et non timebo quid
faciat mihi homo, statim ille
evanuit. Item matrem convertit,
patre quoque in errore permanente.

Sed cum haeresis Ariana per totum
orbem pullularet et ille pene
solus obsisteret, publice caesus et de
civitate ejectus Mediolanum re-
diit et ibi sibi monasterium statuit. Sed in-
de ab Arianis ejectus ad insulam
Gallinariam cum uno solo presbytero
perrexit. Ubi cum elleborum, gramen vene-
natum, inter alias herbas in cibum
sumpsisset et vicinam mortem
sentiens, omne periculum et dolorem
mortis in virtute orationis fuga-
vit. Audiens autem quod beatus Hilarius
de exilio rediisset, obviam ei pro-
fectus est et juxta Pictavium monaste-
rium ordinavit. Ubi cum quidam
adhuc catechuminus ipso prius
per monasterium discedentis et re-
diens repente eum sine baptis-
mo defunctum, quem in cella
ducens et super ejus corpus se pro-
sternens ipsum sua oratione ad vitam
pristinam revocavit. Idem nobis
referre consuevit quod dum super
eum dicta sententia obscuris locis
deputatus fuisset, per duos an-
gelos judici est suggestum hunc
esse pro quo Martinus oraret.
Jussum est igitur ut per ipsos an-
gelos ad corpus reduceretur et
Martino vivus redderetur. Alium
insuper a laqueo vitam fini-
entem vitae restituit. Verum cum
plebs Turonica episcopo care-
ret, ipsum plurimum renitentem
ordinari sibi fecit. Quidam autem
ex episcopis qui convenerant eo quod
deformis esset habitu et vultu des-
picabilis resistebant. Inter quos
praecipuus fuit quidam nomine
Defensor. Sed cum lector tunc de-
esset, quidam accepto psalterio
primum quem invenit psalmum
legit, ubi versus sic erat h[abens]

Ex ore infantium et lactentium
deus perfecisti laudem ut destruas
inimicum et defensorem et sic ille
defensor eiectus est ab omnibus confu-
sus. ordinatus itaque episcopus cum propter
tumultum non ferret hominum duobus
fere miliaribus extra urbem monas-
terium instituit ubi cum LXXX
discipulis maxima abstinentia
vixit. Nam vinum nemo novit
nisi quem infirmitas coegisset.
Mollior vestis pro crimine erat.
Plurime civitates de his episcopos
eligebant. Cum quidam sub no-
mine martyris coleretur et a martino nil de
eius vita vel merito inveniri
posset, Quadam die super sepul-
chrum stans oravit dominum
ut quis esset vel cuius meriti indica-
ret. Conversus ad levam vidit u-
mbram nigerrimam stare quam cum
a martino adiuraretur dixit
se latronem fuisse et ob scelus
punitum esse. Continuo igitur mar-
tinus altare destrui precepit. Le-
gitur quoque in dyalogo Severi et Galli
discipulorum sancti martini ubi
multa supplecta sunt que
[illegible] intermiserant [illegible]
quod martinus quodam tempore
valentinianum imperatorem
pro quadam necessitate adiret
et ille sciens eum velle petere
quod ipse nolebat fores pa-
latii sibi claudi fecit. Cumque mar-
tinus semel et iterum pulsus repulsam
passus esset cilicio obvolutus et cinere conspersus
per unam ebdomadam se cibi
et potus abstinentia maceravit.
Tunc monente angelo ad
palatium venit et nullo sibi pro-
hibente ad imperatorem usque
pervenit. Quem cum venientem

videret iratus quod admissus
esset assurgere noluit donec sellam
regiam ignis operuit et ipsum imp-
eratorem a parte posteriori ignis incen-
deret. Tunc se iratus assurgens vir-
tutem divinam sensisse confes-
sus est et multum eum complec-
tens omnia antequam rogaret con-
cessit multaque munera obtulit. Sed
martinus non accepit. In eodem quoque
dyalogo legitur qualiter tres mor-
tuos suscitavit. Cum enim quidam
iuvenis defunctus fuisset et mater eius
pro resuscitatione filii cum multis
lacrimis exoraret, Ille in medio cam-
pi ubi erat innumerabilis multitudo
gentilium genua flexit et cunctis vi-
dentibus puer surrexit. Quamobrem
omnes gentiles ad fidem conversi
sunt. Eidem quoque viro sancto obedi-
ebant insensibilia vegetabilia
et sensibilia. Insensibilia sicut ignis et aqua.
Nam cum in quodam phano i-
gnem misisset in domo proxima [illegible]
[illegible] adiacente agente vento
et flamma ferebatur. Tunc martinus
super tectum domus ascendens
obviam se advenientibus flam-
mis misit. Mox contra vim ven-
ti flamma retorquetur ut contra se
quedam compugnantium in-
ter se elementorum videretur. Navis
etiam quedam cum periclitaretur ut
in predicto dyalogo legitur, quidam
negociator nec dum christianus
exclamavit: deus martini eripe
nos et statim tranquillitas ma-
gna successit. [illegible] et vegetabi-
lia. Nam cum in quodam loco ar-
borem antiquissimam diruisset
et arborem in predicto dyalogo de-
dicatam vellet evertere obsi-
stentibus rusticis et gentilibus

Vnus eorum dixit. Si de deo tuo fiduciam habes nos hanc arborem succidamus et tu illam suscipe et et si tecum est deus ut et tu illam suscipe ut si tecum est deus tuus evades ut dicis. Quo annuente succisa arbore et iam versus eum ligatum cadente ligni signum crucis opposuit et in aliam partem rediens rusticos qui in tuto loco erant fere compressit. Qui viso miraculo ad fidem conversi sunt. Innumerabilia quoque alia sed plures ob-dientia sicut legitur in predicto dyalogo Severi Supplicii. Canes insequentes iussit imperantis canibus ne ulterius desisterent et quasi vincti vinculis vestigiis mansererunt. Serpens vero cum deinceps flumen quoddam natando transiret martinus ait ad serpentem: in nomine domini iubeo te redire. Mox se ad verbum sancti retorsit et in ripam aliam transmeavit. Et ingemiscens martinus ait: Serpentes me audiunt et homines non audiunt. Canis similiter cum quendam ex martini discipulis latraret ille ad eum conversus ait: in nomine martini iubeo te obmutescere. Canis continuo obmutuit ac si linguam habuisset abscisam. Fuit autem in vestitu martinus multe humilitatis. Nam leprosum quendam aspectu horribilem perhorrens ob vitium huius ipsum osculatus est atque benedixit statimque mundatus. Iuxta sextarium quoque residens nunquam cathedra usus est. Nam in ecclesia nemo unquam illum sedere conspexit sed hec in cellula rusticana quos et tripodes vocamus. Multe dignitatis qui per apostolis dictus est et licet ipse gratiam spiritus habere meruisset igitur ad robur descendit sic sine maiestate. Unde et apostoli frequenter eum tamen comitem in urbano legitur in prefato dyalogo. Et quadam vice dum in cella solus sederet et severus et gallus eius discipuli pre foribus expectarent subito mirabili admirati sunt horrore. Plures in cella audivimus insimul colloquentes et quo cum post modum martinum requisissent ille ait: dicam vobis sed vos nulli dicatis. Agnes Tecla et Maria ad me venerunt. Nec tamen illo die sed sepius se ab eis confessus est visitari. Petrum et Paulum apostolos a se sepe videri fatebatur. Cum in convivio ab imperatore Maximo invitatus fuisset et ministro poculum primo sibi oblatum sperantibus cunctis ut post se regi traderet presbytero suo dedit nullum existimans digniorem qui post se biberet et indignum iudicans si aliud regem vel qui regis proximos presbytero preferret multe facie. Tanta enim in omnibus patientiam servabat. Ut cum esset summus sacerdos impune sepe a clericis lederetur nec aliqua ipse a caritate eos repelleret. Nemo illum unquam vidit iratum nemo merentem

Nemo videntem umquam in illius
ore xpistus nisi numquam nullum in corde
nisi pietas. nisi pax. nisi misericor
dia inerat. Legitur autem in pre
dicto dialogo quod cum martinus
quadam vice incederet hispido
nigro et pendulo pallio circum
tectus super asellum procederet
equites e contra venientibus ex ea
veste nutantes in terram ibi cal
tu precipiti sese dederunt et marti
num arripientes graviter et
verberaverunt. Ille autem mutus
cedentibus tergum prebuit. Sed
magis illi furebant eo quod ille
quasi non sentiens verba illata con
tempnere videretur. Protinus
autem alia adeo humo fixa perma
nebant ut quantumcumque
flagellata velud saxa moveri
non possent donec ad mar
tinum redeuntes et peccatum
suum quod ignoranter in eum
commiserant confitentes ille
eis licentiam dedit et gradientes
ita alia processerunt. Multe
assiduitatis orando quia nec in
legenda sua umquam ulla hora
momentum quod preteriit.
Quoniam cum oratione cum lec
tionem incoivit. Inter legendum
autem et operandum numquam ani
mum ab oratione laxabat. Nam
operandum pro quodam laboris
levamine incudem feriunt ita
martinus dum aliud ageret sem
per orabat. Multe austeritatis
fuit ipse. Refert enim severus
in epistola ad eusebium quod cum
martinus in quandam suam dyo
cesim venisset et clerici lectum
sibi plurimo stramine parassent

sicut fabri ferrarii mos est inter-

Ille ibidem requiescens insuetam
mollitiem perhorruit. Quippe cum
nuda humo uno tantum cilicio super
strato consueverat cubare. Iniuriam pro
tinus intima surgens stramentum de
proiecit sed se super nudam humum
collocavit. Circa vero mediam noc
tem totum illud paleare igne accenditur
et martinus excitatus dum exire
temptaret sed nequivit ab igne
capitur et eius iam vestimenta
urunt. Rediens vero ad solitum
orationis confugit et crucis emittens
signaculum in medio ignis ex
intactus permansit et flammas
sensit rorantes quas male ex
pertus erat urentes. Monachi igitur
excitati concurrunt et martinum
quem iam consumptum putabant de
medio flammarum illesum. Fuit quoque
Multe compassionis erga delin
quentes et omnes volentes pe
nitere compassionis sinum sue
aperiebat. Nam cum dyabolus
martinum reprehenderet cur
semel lapsos ad penitentiam recipe
ret eidem respondit. Si tu ipse
o miserabilis ab hominum in
festatione desisteres et te facto
rum tuorum peniteret ego
tibi ego tibi confisus in domino
xpisti veniam pollicerem. Et
Multe pietatis erga pauperes
legitur enim in predicto dya
logo quod martinum
quadam festivitate
ecclesiam tendentem pauper quidam
nudus secutus est. Martinus
martinus
autem
archi
dyacono

cepit ut egentem · Sed vestiret · Sed cum
ille hoc facere dissimulasset · Ingressus Mar-
tinus secretarium tunicam suam illi ex-
uit et continuo abscedere iussit. Cum ergo
archidiaconus moneret ut ad sollempnia
agenda procederet, ille de se loquens respondit
se ire non posse donec pauper vestem ac-
ciperet. Archidiaconus vero non intelligens
quod cum exteriori capa tectus esset ipsum
nudum interius non videbat, pauperem
non adesse causatur. At ille: mihi, inquit, vestem
deferri, et pauper non deerit vestiendus.
Compulsus ille ad forum vadit et quinque ar-
genteis tunicam vilem et curtam que dicitur pe-
nula quasi pene nulla rapiens ante pedes
Martini iratus proiecit. Quam ille secrete in-
duit, cuius manice usque ad cubitum et
longitudo usque ad genu protendebatur,
et sic missam celebraturus procedit. Dum autem
missam celebraret, globus igneus super
caput eius apparuit et a multis idem
visus fuit. Ob hoc par apostolis dicitur. Huic autem
miraculo addit magister Johannes Beleth quod
cum in missa manus ad deum ut mo-
ris est levaret, manicis tunice rec-
lateribus, cum nec brachia eius essent gros-
sa nec multum carnosa vel propter tunicam
pertingentem nisi usque ad cubitum, remanserunt
eius brachia nuda. Tunc miraculose tor-
ques aurei et gemmati de celo missi ab angelis
in brachia decenter operuerunt. Ovem tonsam
quadam vice conspiciens, evangelium inquit
mandatum ista complevit: duas tunicas ha-
buit et unam non habenti largita est. Sic et
vos inquit facere debetis. Multe po-
tentie eius circa demones fuerunt. Sepe de-
mones ex hominibus expulit. Legitur in predicto
dyalogo quod quedam vacca a demone
agitata cum seviret et multos con-
foderet et versus Martinum et socios eius
furibunda concurreret, ille manum ele-
vans ipsam stare iussit. Que immobili per-

manente vidit demonem dorso illius
insistentem, quem Martinus increpans discedere iu-
ssit, inquit funeste de pecude et innoxium a-
gitare desiste. Quo protinus disceden-
te vacca ad pedes illius procubuit et ad
eius imperium cum omni mansuetudine
ad gregem suum rediit. Multe autem sancti-
tatis gratia sic cognoscendi demo-
nes erat ei ut conspicabiles redderentur
ut aperte ab ipso viderentur quacumque se imagine
induerent. Nam in eodem demonem in Iovis
persona, plerumque in Mercurii, aliquando Veneris
ac Minerve transfigurantem se eius in-
tuitibus obiecit, quos ille omnes suis
nominibus increpabat. Mercurium maxime
patiebatur infestum, Iovem brutum
atque hebetem esse dicebat. Quadam autem die
diabolus in forma regis purpura et diade-
mate et aureis caligis ornatus
sereno ore letaque facie sibi apparuit.
Cumque diu ambo tacuissent, agno-
sce inquit Martine quem vides.
Christus ego sum descensurus ad terras, pri-
us tibi manifestare volui. Ad hec
cum ad hec nichil Martinus admirans
taceret, rursus ait: Martine, quid in-
dubitanter credere cum videas? Christus
ego sum. Tunc Martinus a spiritu sancto doctus
ait: Dominus Ihesus Christus non se purpuratum et diade-
mate renitentem venturum esse
predixit. Ego Christum nisi in eo habitu
et forma qua passus est, nisi crucis stig-
mata preferentem venisse non credam.
Ad hanc vocem ille disparuit et to-
tam cellam fetore implevit. Martinus au-
tem quidem obitum suum longe an-
te presciens fratribus revelavit. Inter-
ea cum Condatensem diocesim ob clericorum
discordie intuitum pergeret, ergo
vidit mergos in flumine piscibus
insidiantes et quosdam rapientes. Forma
inquit hec demonum est: insidiantur

incautis, capiunt nescientes, capt-
os devorant, saturarique nequiunt. De-
vorantes imperio quo uti relicto gur-
gite desertas peterent regiones sin-
gulari? quia gregem suum mortes sibi
qui pervenit in illa gratia diocesi aliquamdiu
commoratus viribus corporis cepit de-
ficere et indicavit discipulis se resol-
vi. Tunc omnes flentes: Cur nos, in-
quiunt, pater, deseris aut cui nos desolatos
relinquis? Invadent enim gregem
tuum lupi rapaces. Et ille eorum motus
fletibus flens quoque sic orabat: Domine,
si adhuc populo tuo sum necessarius, non
recuso laborem, fiat voluntas tua.
Dubitabat enim penitus quid mallet, quia
nec hos deserere nec a Christo volebat di-
utius separari. Cumque aliquamdiu vio-
lentia febrium teneretur et a discipulis
rogaretur ut in lectulo suo vel aliquo
strame decumberet cum cilicio, aliquid
poneret: Non decet, inquit, filii, christia-
num nisi in cilicio et cinere mori. Ego si
vobis aliud exemplum relinquo, ipse
peccavi. Oculis ac manibus semper in celum
intentis invictum ab oratione spiritum
non laxabat, et cum supinus semper iaceret
et a presbyteris rogaretur ut corpus aliquantulum
mutato latere relevaret: Sinite, inquit,
fratres, sinite celum potius respicere
quam terram, ut iter suum ad dominum dirigat
spiritus. Et hec dicens vidit diabolum assistentem: Quid
hic, inquit, astas, cruenta bestia?
Nihil in me funestum reperies. Abrahe
me sinus recipiet. Et in hac voce sub
Archadio et Honorio, qui ceperunt
anno domini circa ccc.xl.iii., anno etatis lx-
xxi spiritum deo reddidit. Vultus quoque eius
tamquam glorificatus resplenduit
ac chorus angelorum ibidem a multis
auditus fuit. Ad eius
transitum pictavienses sicut turonenses con-
venerunt, inde magna altercatio facta
est. Dicebant enim pictavi: noster est monachus,
nos requirimus commendatum quibus illius
vero est oblatus, nobis a deo donatus. Nocte
igitur media pictavis omnibus dormientibus sopi-
tis, et sic a turonensibus per fenestram eiec-
tus per ligerim navigio advehentes turo-
nis cum magno gaudio deportaverunt.
Beatus autem Severinus coloniensis episcopus cum die
dominica loca sancta post matutinas more
solito circuiret, illa hora qua sanctus
obiit angelos in celo canentes au-
divit, vocansque archidiaconum suum inter-
rogavit si aliquid audiret. Cui cum se nil
audire diceret, episcopus ut diligentius aus-
cultaret monuit. Cepit ergo collum
extendere, aures erigere et super baculum
vix tactu sustentari. Dum ergo staret,
episcopus pro eo orante, quasdam in celo vo-
ces audire se dixit. Cui episcopus: Dominus
meus Martinus est qui migravit de mun-
do, et nunc angeli in celum deferunt eum. Ve-
nerat autem diabolus quem retinere volu-
it, sed nil in eo suum reperiens confu-
sus recessit. Notavit archidiaconus diem ad
horam notandam et misit, et illa hora migras-
se cognovit. Severus etiam monachus, qui vi-
tam eius scripsit, cum post matutinas
leviter obdormisset, sicut ipse in quadam epistola
testatur, sanctum Martinum albis indutum
vultu igneo, stellantibus oculis et crine
purpureo tenentem librum in manu dextera quem
de vita eius ipse scripserat sibi ap-
parere aspexit. Cumque post benedictionem
in celum eum ascendere videret et cum
eo ascendere cuperet, evigilavit, et pos-
tea nuntii venientes eadem nocte
sanctum Martinum migrasse audivit. Eodem
die sanctus Ambrosius, dum super altare inter
prophetiam et epistolam obdormivit, et
cum nullus eum excitare presumeret,
et subdiaconus nisi ipso iubente epistolam

mediol' episcopus missa celebrans

non audeo legere. Cumque duabus vel
trium horarum spatium transivisset excitaverunt eum
dicentes: Iam hora praeteriit et populus val-
de taedio afficitur, jubeat dominus noster ut cleri-
cus epistolam legat. Ad quos
ille: Nolite turbari, frater enim meus Mar-
tinus ad Deum migravit et ego ei funeris
obsequium praebui, sed instantes mihi
orationem nobis excitantibus explere non va-
lui. Tunc illi diem et horam notantes
invenerunt sanctum Martinum tunc migrasse
se ad caelum. Caput ejus, ut ait
magister Johannes Beleth, reges Franciae in praeliis por-
tare consueverunt, unde et custo-
des capellani dicebantur. Post mortem
ejus anno LXIIII. Cum beatus Perpetuus
ecclesiam magnifice ampliasset et trans-
ferre corpus ejus vellet, semel bis-
que et ter jejunantes et vigiliis insistentes
sepulchrum nullatenus movere potu-
erunt. Cumque vellent dimittere, quidam
senex pulcherrimus eis apparuit dicens:
Usquequo tardatis? non videtis sanctum Mar-
tinum paratum juvare vos si manus
apponatis? Tunc ille cum eis manus
supponens et cum magna velocitate
sepulchrum levaverunt et in loco ubi
nunc colitur posuerunt. Senex autem ille postea
nusquam apparuit. Hanc translationem in mense Ju-
lii celebrant. Refert Odo quod tunc duo
sodales erant amborum unus erat caecus
et alter claudus. Caecus et claudum fe-
rebat et claudus viam caeco demonstra-
bat, sicque mendicando multam
pecuniam acquirebant. Audientes autem
quod ad corpus sancti Martini multi infirmi sa-
narentur, timuerunt ne in die translationis
ejus corpus sancti Martini ecclesiam in processiona-
liter ducendo timuerunt ne per eum cura-
rentur, domum in qua manebant ducendo
et sic ipsi forsitan curarentur, nolebant
enim sanitatem consequi ne perderent
inedia quaestum suum quod ipsi de illa
concta fugientes se ad aliam viam trans-
ferebant per quam corpus nequaquam duce-
retur. [illegible] dum igitur fugientes cor-
pus ejus ex improviso per angulum obviave-
re, Deus multa bona praestans in-
vitis gratis ambo contra eorum voluntatem
curati sunt. Circa hoc de his plenius
invenitur. Ambrosius ait de eo: Mar-
tinus ubique idola profani erroris
pulsa destruxit, vexilla pietatis erexit, mor-
tuos suscitavit,
ab obsessis corporibus daemones
saevos excussit, variis laboran-
tes languoribus salutis remedio
sublevavit. Qui in tantum perfectus inventus
est ut Christum tegeret in paupere et ve-
stem quam egenus acceperat mundi do-
minus induisset. O felix largitas quae divi-
nitatem operit. O chlamydis gloriosa di-
visio quae militem texit et regem. O in-
aestimabile donum quod vestire me-
ruit divinitatem. Digne huic donum
confessionis tuae praemia contulisti. Di-
gne ei Arianorum saevitia cessit.
Digne amore martyrii persecuto-
ris tormenta non timuit. Quid accipiet
pro oblatione integri corporis qui pro
parva quantitate vestis et me-
ruit vestire Deum et videre et
languentibus contulit medicamenta
alios supplicationibus, alios vi-
su salvavit.

De sancto Bricio

Bricius sancti Martini
diaconus ejus quam plurimum
aemulus eidem sancto contumeliam fe-
cit. Nam cum pauper quidam sanctum Mar-
tinum requireret, occurrens ei Bricius et
delirum quaeris? per caput ejus mirus
ille est. Dominus ante caelum respi-
cit. Hic igitur pauper a Martino quod pe-
tierat accepisset, vir sanctus Bricium advo-

lirus ait an ego delirus tibi videor
Brici. Quod cum ille pre verecundia se di-
xisse negaret ait numquid tunc prope au-
res mee ad os tuum erant quando hec emi-
nus loquebaris? Amen dico tibi quia ego a domino
optinui ut in episcopatu succedas mihi
scias te multa in episcopatu adversa passurum.
Quod Bricius audiens irridebat dicens
nonne verum dixi istum delirum? Post mor-
tem igitur sancti Martini Bricius in episcopum elec-
tus est. Qui deinceps orationi instabat et
licet adhuc superbus esset tamen corpore castus erat.
Anno autem episcopatus sui xxx. Mulier quedam
religiose vestita que eius vestimenta
lavabat concepit et peperit filium. Tunc
ipsa cum lapidibus ad eius ianuam congre-
gatur dicens diu pietate sancti tui ti-
tuli luxuriam tuam dissimulavimus
sed iam nequaquam pollutas manus
osculari valemus. Ille autem viriliter ne-
gante adducite ad me infantem. Qui
allatus cum xxx esset dierum dixit ad eum
Bricius: adiuro te per filium dei ut dicas
coram omnibus si ego te genui. Et
ille: non tu inquit es pater meus. Ipsis autem in-
stigantibus ut quis esset eius pater
eius requireret. Ille ait non est hoc meum
sed feci quod ad me pertinuit. Ipsis autem hoc
totum magicis artibus actum tribuentibus
dicentes nequaquam nobis falso pastore no-
mine dominaberis. Tunc ille pro sui purgatione pru-
nas ardentes usque ad tumbam sancti Mar-
tini cunctis videntibus deportavit pro-
iectisque prunis vestis eius illesa ap-
paruit et ait sicut vestimentum meum ustionum
expertum mansit illesum sic corpus
meum a contactu mulieris est immune.
Ipsis autem adhuc non credentes sanctum
Bricium contumeliis et iniuriis afficiunt
et a sua dignitate eiciunt ut verbum
quod dixerat sanctus Martinus impleretur. Tunc
Bricius flens Romam adiit et vii annis

ibidem permanens quod in vii annis de-
liquerat pleniter delevit. Ipsis autem quen-
dam Iustinianum preficiunt et eum contra Bricium misso ut sta-
tum suum contra Bricium defenderet. Quo contendens in ci-
vitate Vercellensi vitam finivit. Tunc
Armentium loco eius ipsis omnes preficiunt. Sep-
timo igitur anno Bricius cum auctoritate pape rediens
sexto a Turone miliario hospitium acce-
pit. Armentius eadem nocte noctis spatio ex-
alavit. Quod Bricius per revelationem cognos-
cens ait suis ut surgerent et secum ad tumu-
landum Armentium properarent. Cumque Bricius
civitatem per unam portam ingrederetur ille pa-
riter mortuus efferebatur. Quo sepulto
suam Bricius sedem suam accepit et vii post-
modum annis presidens et vitam laudabilem
ducens lxvii anno episcopatus sui in pace
quievit. De ethimologia nominis

Elizabeth interpretatur deus meus
cognovit vel dei mei septima
vel dei mei saturitas. Dicitur igitur primo Eli-
zabeth id est deus meus cognovit et suo bene-
placito approbavit vel cognovit id est co-
gnoscere sue cognitionis infudit. Secundo di-
citur id est dei mei septima quia in statu
septimum dei mei vel quia vii operibus misericordie
se exercuit vel quia nunc est in vii eterne
quiescentium pervenit et tandem in vii
resurgentium vel propter vii status in quibus
fuit ipsa. Nam fuit virgo coniugata.
Secundo in statu coniugali. Tercio in statu vi-
duali. Quarto in statu activo. Quinto
in statu contemplativo. Sexto in statu
religioso et nunc vii est in statu glorie
et isti vii status manifeste continentur
in legenda sua ut possit dici de ea quod
dicitur in Daniele de Nabugodonosor
vii tempora mutentur super eum. Tercio dicitur dei
mei saturitas deus in ea mirabiliter saciavit
et replevit splendore luminis. Dici-
tur autem significatus et vigore
as iii annis in libro de caritate di agens

re continue celesti inect' intente deum
ger. Iuuante domino lucet. Iubilante
domino gaudet. De sancta elizabeth

Elizabeth illustris regis un-
garie filia genere nobilis. sed fi-
de ac religione nobilior. Genus qui-
dem nobile nobilitauit exemplis illu-
strauit miraculis et decorauit gratia san-
ctitatis. Quam auctor nature super naturam quo-
dammodo sublimauit. Dum enim puella in regalibus
nutriretur deliciis omnia puerilia aut omnino
contempsit aut in dei obsequium magis
conuertit. Vbi liquido claret teneram in-
fantiam quam simpliciter ingres-
sa quanta celi deuotione inceperit. Ex tunc e-
tenim quod cepit assuescere studiis
ludos spernere vanitatis fugere cessus
prosperos mundi fugere semper in reuerentia dei cre-
scere. Cum adhuc esset quinquennis in ecclesia ora-
tioni tam sedula permanebat ut vix
eam sodales vel ancille vix valerent extrahere.
Quas cum ancille vel cetere obseruarent
quasi illas causa ludi insequens capellas insequi
uidebatur ut ex hoc intrandi eam opportuni-
tatem acciperet. quam ingrediens genua
flectebat aut prostrata se in terra iacebat
et licet nondum litteras nosset sepe tamen
sepe psalterium expandebat ante se ut
non se legere fingeret ne uel ab aliquo impedi-
retur. In choreas sequens cum puellis ad
terram prosternebat ludi specie ... [illegible]
bat ut [illegible] occasione deo reuerentiam
exhiberet. In anulorum et aliis lu-
dis spem totam in deum ponebat. Ter-
tiis que puella pro ludo lucrabatur uel
aliqua occasione possidebat in tanta car-
nis ... [illegible]
uirginem salutaret. Crescens uero peti-
tionem tempore crescebat amplius in persona
deuotionis uitam beatam uirginem dignam
exemit in suam patronam et ad uocatam beatum
iohannem euangelistam in sue castitatis
custodem elegit. Cum enim singule sche-
dule singulorum apostolorum nominibus inscrip-
te cum aliis imponerentur et quelibet aliarum pue-
llarum unam sibi schedulam contingeret acci-
pere illa oratione facta ter tribus sibi schedulis
ubi nomen sancti ... erat inscriptum non
desiderabiliter accepit. ad quem tantum de-
uotionis fecit affectum ut nichil ei cum
nomine peteretur denegaret. Ne uero
mundi successibus et minimis blandire-
tur condicionibus prosperis semper aliquid detrahe-
bat. Cum enim in aliquo ludo ei prospere suc-
cederet reliquum interrumpens dicebat
nolo procedere sed reliquum pro deo intermit-
timus. Cum ad choreas quoque cum puell-
is uocaretur ad unum cum unum circuitum
peregisset dicebat sufficit nobis unus
circuitus iam pro deo alios dimitta-
mus et sic persuadebat modo puellas a
uanitatibus temperare. Vestimentorum
lasciuias semper abhorruit et omnibus
inhians honestatem diligebat. Certum quem-
dam orationum numerum sibi indixerat quem si aliqua
occupatione preuenta non poterat per-
ficere et ab ancillis lectum ingredi cogeretur
tunc celesti sponso uigilans uigilias
exsoluebat. Dies autem sollempnes pu-
ella nobilis tanta deuotione colebat
et ut manicas suas cum nulla ratione
prius aliquo usque missarum sollempnia compleret.
Chirothecarum etiam usus ante meridiem
in diebus dominicis et in ... nolebat sub-
stare festo sollempnium et sue sa-
cietatis deuotionibus peterat quod solitu-
... ad hec et sibi a se per reuocationem constrin-
gere nequit eam penitus aliquibus sua-
sionibus a suo proposito reuocare ... of-
ficium ecclesie audiebat cum autem
tenerentur ut cum sacram legerent euan-
gelia uel sacra hostia conficeretur manicas
si forte consueuerat cerem solueret et mo-
nilia deponeret et capitis ornamenta

in uno totaliter ac virginalem gradum in-
virginalem prudentie certo et innocentie
partitur coniugalem gradum meritis
compellitur ut prius que ad hec patris
imperio urgetur fructum percipiat
xxx. quod sub decem numero denario ac
decalogo preceptorum consensio igitur in matrim(onium)
in copulam coniugalem non ob libi-
dinem consentiens sed ne patris precepto
contraveniret et ut filios educaret
ad dei servitium procrearet. quamvis esset li-
to legitimo coniugali astricta nullatenus
fuit delectationi subiecta. ad votum
insuper continentie emisit in manibus ma-
gistri conradi voti emissio ad si viro
mortuo eam supervivere contingeret continen-
tiam perpetuam observaret. Sic ergo land-
gravio thuringie sociatur coniugio
prout regnum exigebat magis tamen ce-
lica et dispositio ordinatio divina ut scilicet
multos ad dei amorem adduceret ig-
norantes instrueret. statum non tamen mutavit
mentis affectu. Quante autem fuerit devo-
tionis et humilitatis ad deum. quante ab-
stinentie et abstinentie ad se ipsam quan-
te largitatis et misericordie ad pauperes ex his
que subiecta sunt aperte declaratur. Sic
in oratione tam erat fervens ut pre-
ancillas ad eam gradu concito preveni-
ret nonnullis quibus clandestinas orationes
aliquid cum deo gratiam impetraret. In nocte
ad orationem sepe surgebat rogante
marito ut sibi parceret requiem aliquam
corpori donaret. ordinaverat quod quedam
domicella sibi pre ceteris magis fami-
liaris si forte somno depressa non sur-
geret eam pede tangens excitaret.
Quadam vice dum pede domicellam tangere
voluit et cum pede maritum tetigisset
qui ideo excitatus est ut eius modi
causam et patienter sustinens prorsus dene-
dissimulavit et orationum suarum deo pin-
gue redderet sacrificium sepe ipsa irriga-

bat humida lacrimarum copia quas
lacrimas fundebat iocunde et sine aliqua
indecenti vultus permutatione in uno spatio
dolore fleret et de dolore gauderet. Si quan-
do vultus leticia letificaret tristitie se hu-
miliatis subiecerat ut pro dei amore in hac
tabiecta non sperneret sed hoc cum devotione
nimia exerceret. Stans in servitio quidam vultu
deformem capitis fetore horribilem in-
in gremio declinavit et horridum crinem
detersit eius caput abluit lavit
in rogationibus processionem nudis pe-
dibus in indumentis laneis sequebatur et in predica-
tionum stationibus inter pauperculas humi-
liter residebat. In purificatione post partum neque
quod ceteri gemmis ornabantur vel ve-
stibus deauratis cingebantur. Sed exemplo matris
aure et pauperis filium propriis gestantes in ulnis
spontanee ad altare cum agno et candela
humiliter offerebat ut ex his vanam pom-
pam contempneret omnem et se illi beate virgini
conformaret. Deinde domum rediens vestem
tempium cum quibus ad ecclesiam processerat alicui
mulieri pauperi tribuebat. Accedit quod ad
sue humilitatis provectum quod ipsa libertate
precellens et dignitate magistro huic conra-
do scilicet magistro conrado pauperrimo et men-
dico sed tamen scientia et religione preclaro
salvo iure matrimonii se totaliter in manus
obedientie adeo se subiecit ut quicquid ille
preciperet ipsa consentiret et multo gau-
dio adimpleret ut ex hac obedientie perpe-
tuam et domini salvatoris qui factus est
obediens usque ad mortem imitaretur
exemplum. quodam vero cum ad quod dei predi-
cationem ab ipso vocata fuisset et venire
marchionissa misnensis impedimento
veniret. quod ille egre ferens tantum
eius obedientiam relaxare noluit quod
ut usque ad camisiam expoliari aliquibus
dei ancillis suis qui culpabiles erant fla-
gellari fecit. Sed quorum tantam
abstinentiam et rigorem imponebat

232

Hec corpus suum uigiliis et disciplinis
ieiuniis et abstinentiis macerabat
Nam sepe amici thoro abstinens noctes
ducebat insompnes ut orationibus possit i[n]
sistere et in abscondito patrem celeste[m]
orare q[uo]d so[m]pnum iniqua paciebatur nimis tamen
stratum carperet ad cameram? ueniebat. Sed cum ma
ritus ad eam cum sponso celesti in cubilibus
procedebat sepe per unam de ancillarum
faciebat se in cubiculo uerberari fortiter ut
saluatori flagellato uicem rependeret
et carnem ab omni lascivia cohiberet. In ci
bum et modo et potu temperantiam exhi
bebat ut in mensa mariti diuersa ferculor[um]
genera modum tamen simplicem edit contenta
magister uero Conradus ei iniunxerat ne de ci
bis mariti quos? contingeret de quibus sa
nam conscientiam non haberet quod ipsa tanta
diligentia obseruauit ut aliis diuitiis de
lectabiliter habundantibus ipsa cum ancillis suis a[s]
perioribus uteretur. Sepe etiam ad mensa[m]
sedens cibos conscindebat et dila
tabat ut ex hoc comedere uideretur ne sic su
perstitiosa notaretur et urbanitate
omnes conuiuas letificaret. Cu[m]
autem cum longo itinere labore fatigata
esset et sibi cibaria et ancillis suis dui[s]
oblata que non recte et de mariti
laboribus acquisita essent ab stinuit et
burum panem et durum nimisque calidum
... constituit comedere et ob
... ob hoc ... sibi ...
... assignauerat de quibus et quibus
... Suis que ad hoc omnia con[s]
... faciebat sepe et alios ...
... et aliquorum ...
... requisitus hoc et omnia ... suis cum
... supportabat ... et hoc ...
... ...
... non timeret. Statum autem ... prop
... in summa gloria ... summo
... affectabat ut et ... pauperi ...
... et modum ... ipsum ...

Quamuis ... cum sola esset cum
aliis uestimentis uilibus indutus secrete
secreto uelo caput suum operiens dice
bat ... ad stamen ... suo
... abstinentie
... cum ... ad
pauperes ... nullum aliquid
... media ... adeo
languidi ... ut eo cum <marginal note>
... pauperum ... sepe
... uigilaret in ...
... regnum ... regnaret
... cum ... dis
... uidens ne ...
... pauperi
bus ... pauperum corporibus
... <marginal note>
... sepe ... le
... manibus eorum ...
... Sed cum ...
... pauperes ... non
... quidam ...
... uidens ...
... gaudio ...
... ad ... motiua ...
... beata elizabeth uidens ... se ... <marginal note>
... ipsa ... <marginal note>
... Sepe ipsa ... ipsis
manibus ... et ...
... ex his bonorum labo
... glorie fructum ... Quam hu
militas ... et ... laboribus
... Cum esurientes
pauperibus ... ple
... adeo ut ... uiro suo
... ad ... <marginal note>
... Cum ... ... quoniam
... collegit et congrega
... pauperibus cotidie eis
... eo quod tunc ...
fames ... sepe
... ornamenta
... ut pauperibus ...

Mulierem s' et suis ancill' consuetis
honeste et principibus reservare. Item
in scientes possibilitatem. Cum autem
cum questionem principibus distribuimus b
mans sufficienter dedisset invenimus
quod licet nullam huius diminutionem
sed eandem quam prius consuetam invenimus. Item
in hospitio peregrinos et pauperes suscipie
bat. Domum .n. maximam rex altissimo
castro suo construxit. in qua in firmorum ma
gna multitudine refovebatur. quorum
diebus singulis non obstante difficul
tate ascensus vel descensus visitatis
et eis omnia necessaria ministrabat et
cum eorum ad prandia inducebat.
Sed hoc omnem corruptorum aeris corpus egre
ferimus in firmorum tamen corruptiones
propter dei amorem et quia christus non abhor
ruit sed remedia adhibuit velo
propter capias et manibus propriis con
trectabat. Lazaros autem cellas non tollabat
revera quorum domus plurimos
principum ferarum mittebat cum simul
ligeria frangebat quibus se reddebat
et humilem exhibebat. hoc autem omnis mirum
nocentur et domum cuncti timent. mirum
sibi secretes eo cum se curvant consimi
studio collocaret. Item non cum aulos

et multos minores et quidam alia mira
eum faceret. ut prius in das prudentia
libus exercent que dicit in psalmo proferens
tuus vicisti de ferre domum alas
suum se lapides cecidimus sed illa
cis lesio et invenimus et infirmos
visitabat in Forum ei compassio ad
eorum eius vendicabat que eorum
hospitia diligenter perquirentes eos sol
licite visitabat et eorum cumulat fa
miliarem et devote eorum ministrans nec diu
ficultate nec pecunia nec longitu
dine lassebatur quibus et ubi veniebat
transiret et illa exhibebat consolans
propter quod ex quamplurima consideratione vera

visitatorum accepto .s. ex dignitate visi
tantis vel ex labore minus ex affectu
passionis ex infectu consolantis ex largi
tione munus. Item sepulchris pauperum
frequentabat utere quorum devotem pauperi
curiebat ad finiaco ne ulet quod propriis
manibus ferrat eorum corporibus corporalibus
adeo ut semel velum sicut ligueum ma
gnum impres concedo et cum dicit pauperis cur
tuos ulet ferrum suum propriis manibus
contrectabat et mire regimus quorum devo
ta manebant. Item hic est laudanda bea
ti devotio quibus neque vacat cumulat eius
amplius modi cum obsecro erat devo
tus et quam quidem talibus perfluit. iccirco non va
lebat hominis sue confessio portante agere
di omnia que dei honorem respiciunt atque
sue salutem afferent. Cupientem nobis ha
ut mira sinus modi de feressione portae
fiere autem agentes quin salubis ex hor
tatione induxit. ut ad cunctos sanum pergere
visitandi ubi non erant laudis gemit pri
ceps fidelis et devotus iclinis fide integra
et devotione simul deo reddidit spiritum suo
rum operum fructum recepit gloriosum ex
hic ipsa individualem tamen cum devotione am
plectitur ut individualem continuerat primo
fundante. sed simul pater l'ra ut po
te que decalogum praeceptorum cum diligentia
operibus observaverit cum mors divinum
peccatum sinistra nuntiavit divulgavit
vel deus dissipavit. prodigia a quibus dividat
salutem sui exemplis et dei lux electa
ut ex hoc exemplo eius prudentia claret
certe et principis tantus dum concepi de
dominum optimeo. Advenientem te gratia noctem
domus cum dicit tabernarum in loco ubi por
ta iaciamus se recepit. deo gratias mul
tas agens. hora uero matutinali
ad domum suam minorum pergens rogavit
ut plura et vilia de deo gratias agentes
et te deum laudamus cantaverunt. Sequenti
ti die domum eius dum sui cumulant simul

pmissu illa eis ingredi arto s(ub) loco
ad modu(m) id(e)o assignato. Que du(m) abbo
(con)spic(er)et (et) hospitu(m) mul(ie)ru(m) gravitate(m)
p(ro)b(is) inleserat dicens libent(er) uale
homib(us) ualefacere(m) si i(n)uenire(n)t
Co(m)pulsa g(ra)t(ia) ad locu(m) p(ri)ore(m) redi(it) (et) p(ar)
uulos suos a(d) loca diu(er)sa alendos tra
didit. Du(m) u(er)o p(er) q(ue)nda(m) uia(m) strictam
luctu p(ro)fundo plena(m) s(ec)us q(ue)ndam lapidem
ide(m) p(er)geret (et) uetula que da(m) cu(m) iam
uulca bursa (con)uillat s(ed) cot(idie) lapi
des tu(n)c eu(n)te(m) cecide(re)t le(n)ta(m) (et) p(ro) ea
i(n) lutu(m) p(ro)fundu(m) cecidit (et) surg(er)e(n)s uest(em)
ta(m) sua(m) gra(n)des (et) rides ab(s)tulit p(ro)
h(ec) ea(m) allant(ur) eius mactat i(n)timu(m) i(n)p(ro)
p(ro)mptu(m) (con)placens ba(n)u ... genite ip(s)i
amicta(m) eam dixit quia ea(m) honeste
suscepies ... retinuit triste(m) de(us) ei
s(ed) in ... (con)pl(a)c(u)ere. Ex q(uo) ancilleq(ue)
s(er)u(m) (con)tinue ad noua(m) ... (et) er(a)t
se lac(ri)mis ... le(n)ta. H(ec) ei gre
m(ium) tenuit ... ea(s) (con)tornis aut ex
sido i(n) d(e)o ... amore (con)tinue ad p(re)mi
u(m) p(ro)positu(m) meu(m) custodiet (et) oe(m)
biolenta (con)t(ra) (et) (con)siliu(m) h(ab)ita(m) dissol
uet. (et) si forte amicis n(ost)ris uolu(er)it alt(er)
copulare a(m)o dilecta (et) nobis p(ro) (con)di
c(i)o(n)e (et) sullu(m) ... remedi
u(m) nasu(m) ... detruncare ut me
sic deformem ... abhorreat. Cu(m) g(ra)t(ia) de
mendato ip(s)a (con)cepi ad castru(m) i(n) uita
finis deducta (est) ... nec
alia(m) i(n) (con)iugiu(m) tradere (et) ip(s)am sua(m)
s(er)uare(m) d(omi)no (con)lacrimis (con)tin(u)ater ecce
d(omi)n(u)s disponente ossa uiri sui de ul(tra)ma
rinis p(ar)tib(us) deferri ... ab ep(iscop)o
dedica(n)t ut ossib(us) sui uiri de(n)uo occ(urrer)e
...ip(s)a q(uo)d ossa ab ep(iscop)o cu(m) honorabili
p(ro)cessione (et) ab ip(s)a cu(m) multa deuotione
(et) lacrimaru(m) effusione suscepta sunt ex
(con)sulta ad d(omi)n(u)m d(icen)s g(ra)t(ia)s ago t(ibi) d(omi)ne q(ui) i(n) suc
ceptione ossiu(m) dulcis mei uiri. Eu(m) me
tu(m) eam (con)solari (con)dolas et ... de q(ui)e

[illegible] licet ip(s)u(m) reamente(m) multa animi
a... ob eu(m) amore(m) ei(us) p(ro)p(ri)a... ble
... s(an)c(t)e ... de ...
(et) q(uo)m(odo) delectabile m(ihi) esset ad h(ec) cu(m) eo
uiue(re) ... ut cu(m) eo p(er)p(e)t(u)a
... te teste(m) ... cu(m)q(ue) ip(s)a
no(n) redire(m) nec ad ... mor... ip(s)i(us)
renouare(m) ip(s)i(us) a(nim)e (et) uite ... reg(n)u(m)
de ... ne ... celestiu(m) p(ro)d(eu)t
q(ui)a p(ro) ... euuigilaui... s(ed) ... ab(us)
d... de sinistra ... ad dext(er)a(m)
g(lori)e ... religiosa h(ab)itu(m) indu
uenit (et) ... h(um)iliter ac abiectius
(con)tinentia(m) p(ro)p(ter) morte(m) ... p(ro)
... oled... p(er) ... (et) ...
... p(er)p(e)tua(m) amplecte(re)t(ur) su(us)
a(nim)e h(ab)itus enim ... despectus ut de
... g(ra)t(ia) ... colo(r)is
alt(er)ius p(ro)longa... ... d(icebat) cu(m)
de ... coloris p(ri)no...
d(icebat) ... rex ... an
... filie sue ad ... de ...
i(n) ... ad ea(m) q(uo)d ... missio
nec ... ad ... p(er)ueniret
q(ue) ... h(ab)itu(m) ornata(m) ...
q(uo)d ... h(um)ili (et) ... (con)fusione
(et) admiratione exclama(n)s d(ixit) ...
filia regis ... h(ab)itu ... nec
... filere ... Cu(m) ...
sua reduc... uehe(m)e(n)t(er) ...
... acq(ui)escunt. Cu(m) p(ro)p(ri)is ...
... i(n) paup(er)tate degere q(uam) ...
cu(m) ... h(um)iliare ut ... ei(us) ...
i(n) d(eu)m toc(ius) tristitia (et) ... ei(us) deuo
tio i(n) p(ro)du... ... rogauit
d(omi)n(u)m ut ... (con)te(m)ptu(m)
i(n)fundere(t) (et) suoru(m) filioru(m) dilectione(m) a
suo corde auellere(t) (et) (con)tinue
... (con)te(m)ptu(m) (et) ... langue(n)
... orationem audiuit d(omi)n(u)s s(ed) ...
te exaudita e(st) oratio tua q(uod) d(icitu)r ...
exaudiuit d(omi)n(u)s uoce(m) mea(m) (et) ...
... ut ... de filiis ...

... huic

... iuncta

plusquam de aliis non timeo et mei conte-
mptum et obprobria pertinendo iudico quia ad
diligendum videor nisi deum magis. Cum
Conradus sepe se molestum et gravem
proueheret et eo amplius diligeretur
deberet ab eius consortio separatus a do-
mino duas ancillas fideles et predilectas quas
a iuventute sua habuit multis effu-
sis lacrimis hinc inde licet a fine lon-
[illegible] quod eius voluntatem frangeret non
ipsi suum affectum ad deum totaliter eligeret
ne de aliqua de caussa pristinam gloriam ad
eius memoriam renovaret. Sanctum huius
que omnibus invenitur et velox ad obediendum
et constans ad patientiam maiorem suam posside-
at et per obedientiam victoriam de contrariis dice-
bat quoz sicut deum tam timere hominem
non mortalem quantum timere debeo indi-
cem celestem. Ideo a magistro Conrado
preceptum et vere dico non aliam dicte ex-
obedientiam nolo facere neque de eius com-
sione temperare consolatur animae pastores
abdicarem. Quadam vice dum claustrum
quoddam sanctimonialium ab eis obnixe
rogata intrasset non habita licentia a suo
magistro fecit eam excommunicare liberam
nec post tres ebdomadas in ecclesia re-
signatam illi et assereret dicebat autem
sicut anulus se et illas consolatus sic gemine
flumino invidentie de pluribus et diffi-
centie erigitur sic nos aliqua afflictione
adveniente debemus per humilitatem
ad invicem. Cessante vero ad deum per spiritu-
alem leticiam elevare. Tantam sectabatur hu-
militatem ut illatas iniurias et quod ancille eam
dominam appellarent sed singulariter tu ad
eam uno loquerentur ut vos quo in
ferioribus loqui solemus. Scutellas insu-
per atque coquinae vasa lavabat et
ne ab ancillis prohiberetur eas alias ad loca
alia transmittebat. Aliquando cum alium
magis despectum invenisse tamen puelle

[illegible] certum nec cum magis optimam pre-
posuisset sedule contemplationi vacabat
Sanctaquando contemplatione spiritualem gratiam huius
lacrimas fundendo celestes visiones in-
de et ad amorem dei alios inflammare con-
suevit. Magis ibi cum videbatur tunc gaudiis
devocionis lacrimas emittebat nec non la-
crime de vultu eius gaudio tamquam de fonte [illegible]
effluentes videbantur sicut fleret nunc
et gaudens nunquam vultum formam tamen viguit
multum ex fletu aut tedio dicebat enim
de his quorum vultum in fletu deformari
videntur quod dominum terrere videntur. Dicit quod
huius cum ipsa diceret et hanc laudare visiones cele-
stes in ipsa sua contemplatione tamen sepe
videbat. Quodam vero die sacro quadragesimali
ipsa in ecclesiam consistens sic ad altare oculis de-
fixis intenta manebat ac si visio dei presentem
in mente vel per imaginem spiritualem consola-
tiva eius revelatione refecta. Tunc cum domum
revisa dum se pre debilitate sagitte gremium
appodiasset illa per fenestram oculos
ad celum defixos attolleret. Tanta hy-
laritate vultus eius per hiberniam et inspirati
tabiliter sequeretur cum tamen ipsa
one leticiam simul fletu in lacrimas
est conversa. Rursus oculos aperiens pristina
iocunditate perfunditur oculos quos claudens pristi-
nis lacrimis irrigatur et sic usque ad comple-
torium tam illis et dulcis consolationibus immo
recreationibus dum tamen ullum verbum eum
fuisset permaneret. Videt prima verba in de sanctis
esse meo. Et ego tecum et nunquam nolo a te
separari. Postmodum ab ancillis rogaretur
ut ad dei timorem et ipsorum edificationem
quid vidisset diceret. Illa tam in ipsorum
mente de vita vero vidi celum apertum
et Ihesum se ad me benignissime inclinan-
tem vultum quod ad me dicens sum ordinatum
ergo vero de sua visione in ineffabili iocun-
ditate perfusa de suo recessu remane-
bam multum tunc de facie eius meminit

tercium nec sum ulterius eius visione letifica-
tus. Ait: Si tu iuvenes meum eris certum est.
Ego vidi probabiliter melius quam te audisse.
Cum rogaret ut eius visionem quam mira-
biliter viderat exponeret. Illa vero quasi invi-
ta expedivit. Iterum in gaudio multo fui
et divinam contemplacionem. Sepe autem eos quos fuerant
in tenebris et alios in flammantes. Iuvenem
vero quendam se clarius videntes induxit et ad
se vocavit ait videns te minus dissolute
vivere cum deleres ... tuo si iuvenes
ne quid dominum pro te orarem. Sed ille nolo et
illud vehementius exposuit. Cum quasi se orationi
dedisset et iuvenem sibi presentem orationi in carne
[illegible] iuvenis alta voce clamavit di-
cens: Cessate ab hoc domina iam cessate. Et
cum illa acrius oraret iuvenis et alacrius
clamans ait: Cessate domina quia totus de sinu
et corpore ... in medio calore sudans.
Cessans ut totus in sudore et fumans corpus
et vestimenta velud aures arderent adeo
ut plures circumstantes prius quam recederent
vestes eius madidas pro nimio sudore in-
venirent et eum vix manibus tenere non
possent. Ipse non clamavit et dixit ut corpus
ardere et consumi non ... orationem
complevit. Iuvenem eum a re cessavit.
Et recedens a dicto ipsum et magnam sibi
senciens ordinem in ... in presentem
et illa ... in flammaret sic omnia vero nomen
divinum suum igneum demonstravit cum lu-
cidus extra quam frigidum in flammavit.
Sic ille carnalibus concupiscenciis et spiritu
alibus ... talia que non
valebat ad summum ... profer-
to ... contemplationis eam non deserit
... laboriosum sic super ...
bus operibus ... consilium ... cum ipse
quem ... religiosum ... sedule
... operibus ... Sancta paupertate
te sua quam generosus Marchas ... re-
pulit pro te ... distribuit et ... e-
liquo in Marchia ... magnum hospi-
tale constituit quod quondam cum tempo-
ribus dissipaverit et prodigus ... et
applicabat in sanitate et ... maior
noster gaudebat. Atque ipse patiens
et ... nemo ... min-
istrare suo abiectus quemadmodum ... ex-
tabat ... quod ... hospitale constitu-
at ... pauperum de ... et ... illam
humilem ... pauperibus
... non eos et bal-
neare et ... collocare omnibus
dies ... gratulabundus dicens quod
bene nobis agitur quod ... sic labia
et regimus. In ipso a pauperum obsequio
se humiliter ... sic ... quidam
monoculus et ... humanor-
te ... sibi et ... ad lavan-
dum ... cuius fedatos
... lavit ... et mulieres
horribiliter leprosas sepe ablueret in lec-
tulo collocans ... et ligans
medicamina ad habens unguentis que
... pedibus ... tor-
rigias ... solvens ... tor-
tus ad confessionem consilium
... vetulam quandam ... tem
esse ... in ... Cum non
pauperum ... palo-
rem de ... mo ... sed ... tam
et ... que inde ... pauperibus
... Cum a pauperum ... *paupertate*
generosus Marchas ... sua re-
ceptans pauperibus ... et ...
ordinate ... ipsi ... cum-
... non si
quod in aliorum pauperum ... locum
... capil-
lorum suorum ... sanc-
... quam puella nomine
... capillorum
... pollebat ... in ...

advenit non ut vestem acciperet sed ut
quandam sororem suam infirmam visitaret in fir
maria. Que cum tamquam prevaricatrix legis
ad beatam Elizabeth adducta fuisset ex capi
llo precioso detruncari mandavit ipsam
flentem et plurimum reluctantem. Cum vero quidam
de astantibus eam innocentem esse assererent
illa ait: saltem deinceps non procedat cum tali
cultu capillorum ambitiose ad choreas acce
dat nec cum aliis vanitates aliquas exerceat.
Interrogata vero puella ab ea si elegisset
alium salubris vite propositum concepisset
respondit quod iam diu habitum religionis assump
sisset nisi tantum fuisset in eadem dilectione capil
lis. Et illa: carius michi est quod cap
illorum perdidisti quam si filius meus fuisset
imperium sublimatus. Continuo igitur puella
religionis induit et cum sancta vidua
beata Elizabeth degens laudabilem vitam
duxit. Cum quedam paupercula filiam pe
perisset beata Elizabeth filiam de sacro fonte le
vavit et nomen suum ei imposuit et puerperio iam
necessaria ministravit. Illa vero de pellicia an
cille sue manicas assumens ad in
volvendum puellam dedit et calceos
proprios eidem donavit. Post tres septi
manas mulier dimissa puella la
tenter cum viro suo aufugit. Quod cum
sancte Elizabeth nunciatum fuisset in oratione se
dedit et vir et mulier ultra progredi non
valentes ad ipsam coacti redierunt
et ab ea veniam postulantes quos ut me
ruerunt eos de ingratitudine redarguerat
eis puellam nutriendam tradidit et
de necessariis eis providit. Appropinquante
vero tempore quo dominus dilectam suam de mundi
ergastulo vocare disposuit ut quod
contempserat regnum mortalium regnum
perciperet angelorum dominus Christus apparuit
dicens: Veni et ad patriam sine fine vivam
tecum. Audita est autem in gutture eius
dulcissima prius melodia quam

ab una ancillarum quid nam hoc esset per
cunctatum fuisset illa respondit: avicula quedam inter
me et me et parietem tam suaviter cantavit
ut quod me ad cantandum sollicitaverit. Promittit.
In ipsa autem sua egritudine semper hylarem
erat nunquam ab oratione cessavit. Ultima
vero die ait eius que sunt ei: Quid acturi
essetis si diabolus ad vos veniret? Post pau
lulum vero alta voce quasi diabolum increpans
fuge ter exclamavit. Deinde dixit:
Ecce appropinquat media nox in qua hora
Christus voluit nasci et in presepio recumbere.
Appropinquat etiam hora in qua Christus ait sancta
Christus natus in quo omnipotens deus quando
creaturas suas ad celestes nuptias evoca
vit. Post paululum vero anno domini MCCXX
XI ad extremam horam veniens obdormi
vit in pace. Licet autem eius venerabile corpus
inhumatum IIII diebus mansisset nullus tamen
fetor ex eo prodibat sed aromaticus odor
mirabiliter cunctos reficiens exhalabat.
Tunc etiam vise sunt avicule similes quasi cam
me ecclesie congregate quas nunquam aliquis
prius viderat que tam miro modo canebant et
tam varia modos cantandi
formabant ut cunctos in admirationem
adducerent. Eo quod eius exequiis quasi
vero agere videbantur. Erat autem ibi ingens
clamor pauperum multum devotio populorum.
Erant alii capillos capitis detrunca
rent alii particulas pannorum in adeo et pro
summis reliquiis reclinarent. Eius autem
corpus in monumento est positum quod post
modum redundare oleo est repertum. assumptum
Quantum vero gratie meritis extiterit quantum
ipsa beata Elizabeth fuit sanctitatis hec quedam
miracula mediatoribus et demonis expul
sionem. Illam namque iniquitatis
et pietati se posuit etiam dulciter exaurit.
que et ipsum ad intuendum inducit esse
divinus fuisse eius angelum qui fuit
ad eius custodiam deputatus quem...

Sextum gaudium mirabile fuit sic .ii. ipsius
incendium animi sui tristitiam revelavit et evacuavit
dispensatio ad amorem sui confusionem suc-
cessit mens revelata sui et tua salvatoris
ad amorem sui consolatio ille est tenuis quam
ipsa percepit fuit in visu gaudium quod erat
in revelatione concepit quod gaudium erat in
suum gaudium quod ex alia revelatione con-
cepit quod gaudium erat in visum quod in corde
colli capi non poterat si se ... ...
vocem manifestavit ... ... si forte
aliquis hoc ad locum et morem ... ...
dicit. Sed quod in libro ... .iiii. ... ...
... ...
... quanti fuit ... ... et ... ...
... fugit et cum angelis ... gaudium
in ... Mirum enim est secundo quantum fuit
mundicie et puritatis et hoc quo ad ... ex
alteratione quia .ii. corpus eius ... ...
et ... ... adversus
... ... Mirum enim est tertio
quantum fuit excellentie dignitatis et hoc quo
ad animam iubilantium illas .ii. aves que
... ... iubilantes et ...
... ... fuisse angelos cum
adeo ... ... de ...
et eius corpus celestibus iubilationibus
honoraretur sicut ad templos moventes
... de monumento ... et ...
... et eorum animas ad ...
rapiunt. ... ad electos ... ...
... ... angelorum ut eos ...
et eorum animas ad celestia regna perducant.
Mirum enim est quarto quantum fuit ... et pi-
etatis et hoc quo ad olei emanationem de
eius .ii. corpore oleum emanavit quo
multi ... operibus ... ...
quantus pietatis ... ibi erat ...
... ... olei ...
ne ... corpus. Mirum enim est quinto quan-
te sit ... ... et ...
... ... oratione ... .ii. de

corpore ... ... multiplici mi-
raculorum gratia illustravit quorum quedam
hic sunt posita. Quidam vir ... ...
... gratia ... ... de
... ...
monachus quidam ... ...
... fuit ... ...
et ... doloribus ... ...
ad passionem ... et clamoribus
inquietaretur. Quadam igitur nocte apparu-
erunt quedam venerabiles domine albis vestibus
induta vel amicta ... ... se de
... Secunda nocte ... persuadente
apparuit ille et cum abbas et prior ...
de consilio ... ...
Tertia igitur nocte apparens signum crucis
super eum edidit et ille continuo sani-
tatem recepit. Cum et abbas et prior
... ...
... de sanitate huius ... ...
... ... ad ... ...
... ... Cum nulli mo-
nacho liceat aliquo ... ... nec
... ...
prior monacho ... ad ... ...
... ... de monumento ... ...
... et ... ... monacho consila-
... ...
confessionem firmaret. Secunda igitur noc-
te eadem persona que ... ...
... ... donec ipsam
... ... eadem ... ...
ipsum ... et ... doloribus tor-
... cepit. Quidam ... ...
... ... et ... ...
... ... percepit. ...
... ...
... et illius ... ...
... ... Quedam vel
... quedam ... nomine ... ...
cum ... ancilla ... ... illa
... ... dicens

[margin:] Quidam ... monachus ... ...

[margin:] ...

accipe & dyad^m bile. visum q̄ est puel
le uc aūtes q̄ no ꝑ eius guct^r desc̄deret
ab eo ut se in collo pn̄ clamaret q̄
g^a nep^o eius mitt iuuit i tannino &
q̄dam eius neutre ꝑ singla mbra
discurrit visum fuit. Illa uo gestus
inp̄abiles faciens & uoces i sanas e-
mittens obsessa a demone fore c̄debat'
Iniūctū uo illi tamen ꝑ biennio mēsite
deducta g^a ad tumulum s̄te eliza. & ide
ꝑ eo uota emittēs dū sr̄ cibi ꝑtin
finis nec l' examinis iacē appuit; s; dū
modicū ꝑmitt ad manducandū & aq̄
bn̄dictam ad bibendū sr̄ eamd' tribu'
eid' optulisset morticinis sup̄tenabs
& innumerabi sanata surrexit. Vir
quidā de dyoc' maguciū godfridus nō
cū luna manu q̄dtus eius ubi pereit
amisisset & sepulchrū b̄e eliza. bis uisi
tauis annō in unā recepisset. Item
cū uxore sua cū multa deuotiōne
accessit quo dū reuidēs seue q̄ dire
uendi aspectus huius obuiā abeo
salutantis & bn̄ uenisset reaudēd' d' seā
marpe b' corp^o s̄te elyza. requiescit
teniit b' deus multa miracla opat'
Gila at uir sua i s̄nitatē exposuisset
eid' ille manu eleuam eū bn̄dixit
dicēs secū^o ꝑge q̄ sanitatē recipi
es. dū mō manū i firma ad caput
sepulchri tanq̄ dm fonua s' lapi
de mitis q̄ q̄m ꝑfundi i uisis
tanto suauitatē cācus apuerit &
et suū nicholaū i memoria hēns
q' s̄te elyza. tanq̄ comes & socius i sūt
nuncul' coꝑi' ei d' abie tor' silicet
eē qui ꝑiectis oblatiōibs, tantum
discessi' cū sāt placetur ac cū ꝑseueū
coꝝ suffragia ꝑtulerit morq' seu
abeit disc̄pro nec ult' ipm indē p
tibimc sr̄ ano plini ad minaq ꝑ
ꝑgrelano plena sanitatis recupādo

Induttam optinentes. Vir quidam
g' ut eius consiliū manu lib' lapide mo
numēti posuit & ipm̄ totum ano tenuit
sanitatum. Quidā de dyoc' colloc'. hirman
nōie dum i carcere audiret teneri ad deū
tolli' seqtur & b̄am eliza ex magiū
tranldiū i sūt adiutoriū deuotōne q̄ po
cht i uocaretur. Sed t' aut noctē c̄lori
simul cū multo lumē ei apparuit' relap'
eū cōsiderantes. Tandē suā meū cū iūste
dt & ad spaciū biu' iudicas comitata
spn̄ t' lo decane' Iudex & cōtestio pēn
bz ut ipm deponens & mandulo sepeli
rent ꝑparata g' fouea cū eē deposit' pē
& primus cep̄ nō ꝑ mortuo s̄te eliza. pro
cauti inuocare. Eo erat i mirabile tēn
penitus uiui sens qui fuerat mortuus
uiuus surrexit. Scolaris q̄dā de dyoc'
mag' oniard^o nōie dum piscatōm
intencius insiste' i flumē captus
cecidit. quo quasi e' ꝑt̄ sp̄aci i c̄rtō
dū e' corp^o eē extrahi adeo sine sēsum
motu & frigidū & rep̄tū q' ullo sig^o
meo uite i uēto ne mortuus ab hoi
bz eē iudicatus. Tūc s̄te eliza i plorā'
nūq̄ & talcus nūnūatibz & uouēntibz s' tem
cuius saluus & iam puenit quidā t'ba
nos & dimidiū hn̄s de dyoc' mag' hu
golin^o nōie dū spū eius sinz & corp^o ei
ꝑfūatū ita mutatiō rētionū tigi
dum extinctū tam uisū. Iur' ad inuocā
dū b̄am elyzabeth deuotē seqtur & ipi
inr uiuū & sanū recepit. Puer q̄dā
iii. anoꝝ dū i puteū cecidisset cui
quid' reiens aq̄ hauriē aiēd uīp
ꝑtim ibi uisū i iacē q' post q̄ cū
difficultate extraho ipm mortuū de
ꝑhendit aul' quidā, morte e' enī
indicās q̄ptes diuiciū iterū cor^{is} rigidi
tas oris toclosq; horribil' apto dem
g^a tō cuius ueēts inflat' homi,
modi sensilis & moc ꝑ uacū ꝑ ipsig'

Suscitatus ad beatum elzearium votum emisit et omnino mox pristine restitutus est. Eadem enim puella Flammine nomine uisitans sinistrum extra eius minus est mox pristine restituta. Vir quidam nomine Fredericus de diocesi magalonensi in arte uenandi uolens predam se sequi balneauit et postea cum deum per beatum elzearium uenaretur contractus membris fractus atque contemptibilis expectabat. Ille pronomine de deo illa sanctum quoque in quantum potuit deuote me benedicere et non hinc non exiret nisi mortuus et deuotus. Ille autem in profundum pistrini ...ces... lasauese(?) ... membris tremens deuiauit se innatare non potuit. Sed in profundum cum lapis descendit post multum tempus requisitus denique mortuus est delatus. Cum magnus planctus fieret et cum quidam eius propinquus tempus peo ad beatum elzearium nouam fecit et emisit suffragia deuotissime implorare. Mox igitur spiritus suus rediit et innotuit et sanus effectus. Quidam nomine Iohannes de diocesi magalonensi cum quidam sine innocenter de pluribus et stipendio cum quo ad machinam aptos rogauit beatum elzearium rogauit non per suam uitam innatare. Cum igitur esset suspensus audiuit uocem sibi se dicentem. Confide et uiriliter elzearius sanabit te et liberabis. Sed iam alio remanente ipse sine fructu de loco alto grauissime cecidit ullam cum lesionem sentiret. Hoc non quod inductus erat carnifex(?) ... Cum ex hijs(?) liberatus esset sancti elzeari tu me libera et illustratione(?) eadem me fecit. Cum igitur aliquid diceret quamuis iterum suspenderetur uidet eius quod de libamine(?) deinde suspendi promictunt(?). Gonsalus(?) quidam fuit in castro Montilio diocesi magalonensi ualentinensis(?) nomine ad modum religiosus fuit qui carnem suam sic affligens uoce per annos ... xx ... ad carnem suam et ... lapides et ligna iacebat humi manum dum in molendino esset lapis

molaris cum apprehensus sic concussit carnem abutit parte auellit. Ossa et lineos(?) contereret sed in quadam molendino ... quod dicit uix in ... dolore tamen aculeo in genibus rogauit quod manus sibi prestandere(?). Cum igitur beatum elzearium aetiologium(?) in ... ... lini in aqua... ... ... tumuli cum ... inuocaret nocte et ... dicens me sanum fieri. Cum autem ... liberatus. Illa manum apprehendit in ... sanatus ossa integrauit et carnem emitauit(?) parte remanente et pristine sanitati donatus. Mane autem surgens perfecte sanatum se reperit et cum ... ipsam manum cum ... ... et sanatum ostendit. Quidam puer quinque annorum discretus nomine Magalonensis(?) diocesis ... ... beatus elzearius ... recepit. Pellicula quadam in oculis ... ... cum aliquando pellis ... ... ad eo ... ... oculos regebat albe oculorum ... ... asseretur. Mater eius igitur ad sepulcrum beati elzearii ipsum duxit deinde ... sepulcrum oculos eius ... ... et cum beatus elzearius ... inuocauit et ... pellis ... ... et sanguis ... uidentibus sicque per beatum elzearium ... ... est. Puella quadam ciuitatis diocesis beaterre nomine ... magnum et ... ... in ... molesta. Tandem gibbo in dorso et ... in pectore ... ... sic et toto corpore ... ... nullo se ... erigeret sed manibus ... ... corpus suum sustentaret. Cum igitur ... ... quorum eam ad tumulum sancti elzearii deportauit et per xx dies ibi moraretur ... ... sanitatis remedium.

inuenire. Inuenit et quod lumen ob-
tinuit dicens omnibus: visita sepe-
dis et me visitam non erudiet re-
tes. g' omnis quod toto auisimente in
auctor paruulo. Cum g(ra)tia vnam recede-
et vnam mulierem et duraduo in pregnati
et eius filia doloribus cum magna lugen-
tauit ipsa puella obdormiens vidit
quandam pulcherrimam dominam cum fame in sil-
gentem quod corpus eius miserso et pectore
liniens dixit ei: surge et ambula. Euigilans
puella in se ab omni deformitate circum
se repertam sanatam inuenit visionem
cum retulisset gaudium et leticiam quam
videntes gratias ad sepulcrum sancte elizabeth
eos surgens egerunt et idem sponsi quod
puella portam stat dum sic nocte. Mulier

gertrudis

et quaedam gertrudis nomine et d' dyoc per
multos annos neque caret quod clam et cor-
pore animam in sompnis admonitus non
ad sanctum nicholaum praesentes ei celebri-
tatem implorare qui ad eandem sanctum nicho-
laum se fecit et in uno anno sanitatem
inuenit. Tandem ad sepulcrum sancte eli-
zabeth perductam et super eius tumulum posita magis
inuisis doloribus cumulatam et velo-
cius effecta sana in columis extunc
rediit. Mulier quaedam gertrudis nomine
eius dioc. cum per annum integrum contra-
ctam mansisset et aliorum sine auxilio du-
ceret ad rogandum sanctam elizabeth cum deuo-
tione se contulit. Puer quidam nomine

et uisum lumen recepit

henricus magunt. dioc. cum lumine oculorum
penitus esset priuatus sepulcrum sancte eli-
zabeth visitauit plene curationis beneficium
reportauit. Item modo idem in fle-
xu sanguinis ad eam contraxit vicino-
rum ... accipiens vo-
derit sepulchrum sancte elizabeth et quam
... aque ... et biles
plenam sanitatem recepit. Puel-
la quaedam mechtildis nomine treuerensis dioc.

dum visu et auditu priuata esset et lo-
qui et ambulandi potentia caruisset, per si-
tum ad tumulum elizabeth est deuota mente
perfecte sanatam dei et beate elizabeth laudantes
magnalia retulerunt. Mulier quaedam nomine
heilingardis treuerensis dioc. cum per annum
contracta fuisset extunc et per sua curatione
beatae elizabeth votum in nominis ad tumulum eius
se ferens duxit. Vnum oculi lumine receptum
que ad ipsa rediit alio grauius torquere
se sensit. Cum vero iterum eius virtutem implo-
raret apparuit ei dicens: accedes ad altare
te fac cum cereo tuos oculos circumlacrimis et sic
recipiet sanitatem. Quae cum illa compleuisset
sanitatem recepit. Puer quidam
thodericus nomine magunt. dioc. in genibus
et tibiis grauiter tumescens diu in firmitate
ita ut non posset pergere nisi ab alio portaretur
nouem feria sepulcrum sancte elizabeth cum oblatio-
nibus visitauit et cum locus eius tumulo
cum pertransit ... dicens: vix in duobus
diebus peruenit. Cum vero idem per iii septima-
nas mansisset et nullum remedium sensisset
domum rediebat. Cum quasi in loco quodam vir
album infirmum de ... quiescet vidit
in sompnis quandam ad se venientem et aquam
tollit et per funderet qui euigilans quod domum
veniens ait: quare me aqua ... perfundi
quaeris. Ego te non perfudi sed credo quod
illa perfusio sanus cum sis salutis. Ille quidem
surgens se sanum tollit et inueniens baculos
super humeros posuit et ad tumulum sancte
elizabeth rediens et gratias agens ... ad
ipsam remeauit.

De cecilia nomine

Cecilia quasi celi lilia
vel a cecis via. vel a celo et lya. vel cecilia quasi cecitate
carens. vel dicitur a celo et leos quod est populus.
Fuit enim celeste lilium virginitatis pudore.
Vel dicitur lilium quia habuit candorem munditiae
virorem conscientiae odorem bonae famae. Fuit
enim cecis via per exemplum informationis. Celum
per iugem contemplationem. Lya per assiduam

ex opinionibus ut ait celum quod sic dicit ysidorus celum
philosophi volubile rotundum esse dixerunt. Sic et
ipsa fuit volubilis per operationem sollicitam, rotun-
da per perseverantiam, ardens per caritatem suc-
censam. Fuit etiam celum quia per sapientie
splendorem fuit et celum spirituale quod in figuram
tenuit celi spiritualis ad imitandum intuentur solis
solem lunam et stellas id est sapientie perspicacitatem
fidei magnanimitatem et virtutum
varietatem.

De sancta cecilia virgine.

Cecilia virgo clarissima ex nobili-
um romanorum genere exorta et ab ipsis cuna-
bulis in fide Christi nutrita absconditum
semper evangelium Christi gerebat in pectore et non
diebus neque noctibus a divinis colloquiis et o-
ratione cessabat suamque virginitatem a domino servari
exorabat. Cum autem cuidam iuveni nomine valeriano
desponsata fuisset et dies nuptiarum insti-
tutus esset, illa subtus ad carnem cilicio erat
induta et desuper deauratis vestibus tege-
batur et cantantibus organis illa in corde
suo domino soli decantabat dicens: fiat
domine cor meum et corpus meum immaculatum ut
non confundar. Et biduanis et triduanis
ieiuniis orans commendabat domino quod timebat. Ve-
nit autem nox in qua suscepit una cum spon-
so suo cubiculi secreta silentia et ita eum allo-
quitur: O dulcissime atque amantissime
iuvenis, est misterium quod tibi confitear si modo tu
iuratus asseras tota te illud observantia
custodire. Iurat valerianus se illud nulla ne-
cessitate detegere nulli penitus prodere. Tunc illa ait:
angelum dei habeo amatorem qui nimio
zelo custodit corpus meum. Hic si vel leviter senserit
quod tu corpus meum polluto amore contingas
statim feriet te et amittes florem tue gra-
tissime iuventutis. Si autem cognoverit
quod me sincero amore diligas, ita quoque dili-
get te sicut et me et ostendet tibi gloriam suam.
Tunc valerianus nutu dei correctus ait: si vis
ut credam tibi, ipsum angelum mihi ostende
et si vere probavero quod angelus sit faciam
quod hortaris. Si autem virum alium
diligis et te et ipsum gladio feriam.
Cui cecilia dixit: Si in deum verum cre-
dideris et te baptizari promiseris ipsum
videre valebis. Vade igitur in tertium miliarium
ab urbe via que appia nuncupatur
et pauperibus quos illic invenies di-
ces: Cecilia me misit ad vos ut osten-
datis mihi sanctum senem urbanum quoniam
ad ipsum habeo secreta mandata que
perferam. Hunc dum tu videris, indica ei
omnia verba mea et postquam ab eo puri-
ficatus fueris et rediens angelum
ipsum videbis. Tunc valerianus pergens
secundum signa que acceperat sanctum urba-
num episcopum intra sepulchra martyrum
latitantem invenit. Cumque ei omnia ver-
ba cecilie dixisset ille manus ad
celum expandens cum lacrimis ait:
Domine Iesu Christe seminator casti con-
silii suscipe seminum fructus quos
in cecilia seminasti. Domine Iesu Christe
pastor bone, cecilia famula tua
quasi argumentosa apis tibi deser-
vit. Nam sponsum quem quasi leonem ferocem
accepit ad te quasi agnum mansuetissi-
mum destinavit. Et ecce subito senex
apparuit niveis vestibus indutus
tenens librum
aureis litteris scriptum. Quem videns valerianus
pre nimio timore quasi mortuus ceci-
dit et a sene levatus sic legit: Unus
dominus una fides unum baptisma unus
deus et pater omnium qui super omnia et per omnia
et in omnibus nobis. Amen. Cumque hoc le-
gisset dixit senior: Credis ita esse an
adhuc dubitas? Tunc exclama-
vit dicens: non est aliud quod verius cre-
di possit sub celo. Statimque illo disp-
arente valerianus a sancto urbano baptis-
mum suscepit et rediens ceciliam
cum angelo loquentem in cubiculo invenit

Angelus autem duas coronas ex
rosis et liliis in manu habebat unam
Cecilie et alteram Valeriano tradidit
dicens: istas coronas immacula-
to corde et mundo corpore custodite
quia de paradiso dei eas ad vos attuli
nec unquam marcescent nec odorem
amittent nec ab aliis nisi quibus
castitas placuerit videri poterunt.
Tu autem Valeriane quia utili consilio
credidisti pete quod vis. Cui ille: nichil est
Valerianus michi in hac vita exti-
tit dulcius quam unicus frater meus affe-
ctu peto ut et ipse mecum veritatem
agnoscat. Cui angelus: placet domino
petitio tua et ambo cum palma mar-
tyrii ad dominum venietis. Post hec in-
gressus Tyburtius frater Valeriani cum
nimium rosarum sensisset odorem ad-
mirans dixit: unde hoc tempore roseus hic odor et lilio-
rum respirat? Si enim ipsas rosas
vel lilia in manibus tenerem nec sic
potentius odoramenta mittere in sua
maiores in suavitate. Confiteor vobis
sic sum refectus ut putem me
totum subito innovatum. Cui Valeria-
nus: coronas habemus quas tui oculi videre
non prevalent floreo colore et niveo
candore vernantes et sicut me inter-
pellante odorem sensisti sic et si
credideris videre valebis. Cui Tyburtius:
in sompnis hec audio? Cui in veritate
tantum loqueris Valeriane? Cui Valerianus:
in sompnis usque modo fuimus sed iam nunc
in veritate manemus. Ad quem Tyburtius:
unde hoc nosti? Et Valerianus: angelus domini
me docuit quem tu videre poteris si purifi-
catus fueris et omnibus ydolis abrenun-
tiaveris. Huic miraculo de coronis
rosarum ambrosius attestatur in prefatione
sic dicens: Sancta Cecilia sic celesti
est dono repleta ut martyrii

palmam assumeret ipsum mundum est cum tha-
lamis execrata. Testis est Valeriani coniugis
et Tyburtii provocata confessio quos domine angelica
manu odoriferis floribus coronasti. Viros
virgo duxit ad gloriam, mundus agnovit
quantum valeat devotio castitatis. Hec Ambrosius.
Exinde Cecilia evidenter ostendit ei omnia ydola
esse insensibilia et muta ita ut Tyburtius re-
sponderet: qui ista non credit pecus est. Tunc Ce-
cilia osculans eius pectus dixit: hodie te fate-
or esse meum cognatum. Sicut enim amor dei fratrem
tuum mihi coniugem fecit, ita te mihi cognatum con-
temptus faciet ydolorum. Vade ergo cum fratre tuo
ut purificationem recipias et angelicos vul-
tus videre valeas. Dixitque Tyburtius fratri suo: obsecro
te frater ut dicas mihi ad quem me ducturus
es. Cui Valerianus: ad Urbanum episcopum. Cui Ty-
burtius: de Urbano dicis qui totiens dampnatus est et adhuc in la-
tebris commoratur? Hic si inventus fuerit cre-
mabitur et nos cum illo flammis pariter involvemur
et dum querimus divinitatem latentem in celis incurrimus
furorem urentem in terris. Cui Cecilia: si so-
la esset vita ista iuste hanc perdere timeremus.
Est autem alia melior que nunquam amittitur quam nobis
dei filius enarravit. Omnia enim que facta sunt fi-
lius ex patre genitus condidit universa autem que con-
dita sunt spiritus ex patre procedens animavit. Hic
igitur filius dei in mundum veniens verbis et miraculis
aliam vitam nobis esse monstravit. Cui Tyburtius: certe
unum deum esse asseris et quomodo nunc tres
esse testaris? Respondit Cecilia: quemadmodum in una
hominis sapientia sunt tria scilicet ingenium memoria et
intellectus sic et in una divinitatis essentia
tres persone esse possunt. Tunc cepit ei de adven-
tu filii dei et passione predicare et multas congrui-
tates ipsius passionis ostendere. Nam ideo
filius dei tentus est ut humanum genus dimitta-
tur; ideo benedictus maledicitur ut homo ma-
ledictus benedictionem consequeretur; illudi se pati-
tur ut homo ab illusione demonum libere-
tur; spineam coronam accepit in capite ut a
nobis sententiam auferat capitalem; felle

In corpore animam· ut saluatorem hominis
cognitum explicat· ut perenni incorruptam
dignitatem optat· et ligno suspendi uol-
gm preuaricationes tollat· Cum tiburtius dixit
domine iubere me et duc me ad hominem
ut purificatus accipiam donum gratie· et prestitam
angelos dei semper uidebis et omnia que petieris
tunc paratus optinebis· Valerianus gratias egit
cuius misericordias et sanctorum· cum quo almachius
prefectus omnes sepulture dederunt· Quos
almachius ad se uocans cur punitos sceleribus
dampnatos sepeliretis interrogauit· Cui tiburtius
utinam illorum serui essemus quos tu dampnatos
appellas qui contempserunt quod uidetur esse et non
est· inuenerunt quod est et quod non uidetur
esse et non est esse quod nullus nunc uidet est quod homo
ad nos esse paratur· Cui almachius· non esse
est uitam mellitam et peruia malorum· Cum tiburtius
non puto quod mentem malo loquitur· Tunc ubi
audiuit ualerianum dicens ei quia non est sanum
capud frater tuus· tu saltem potes sapienter dare
te responsum· constat plurimum uos errare qui
gaudia respuitis et omnia inimica gaudiis
affectatis· Tunc ualerianus se uidisse
ait glaciali tempore otiosos iocantes et op-
erarios agricolas deridentes sed estiuo
tempore cum ad uenissent gloriosi fructus laborum
gaudentibus illis qui putabantur· sed cepe-
runt flere qui uidebantur urbani· et nos
nunc quidem sustinemus ignominiam et laborem
in fructu autem recipiemus gloriam et eternam
mercedem· uos uero qui nunc transitorium habetis
gaudium inuenietis eternum
luctum cum peruenerit· Ergo nos inuicti prin-
cipes eternum habebimus luctum et nos inlusione
persone eternum possidebimus gaudium
Cum ualerianus hanc subiceret ecce nos princi-
pes qui non uana amamus· mortuum et deo
complures omnibus reddiderunt dicit quod prestat
quod illorum dampni in morem eius ... dare
libamina et illesi abscedite· Sed tu dicitis
nos deo sic cotidie sacrificium exhibemus deo

patris· quod est nomen eius· Cum ualerianus
dixit· eius inuenire non poteris et si pen-
nis uolaueris· prefectus dixit· ergo in pre-
tio dei non est· Cum ualerianus· nomen hominis
et nunphatur est· ad quod almachius· ergo
totius mundi error et tu cum fratre tuo
deum nosti· ualerianus dixit· tu solus
non sumus quod innumerabiles amittunt
hanc sanctitatem recipit· Tandem gratia sancta
in custodia mittitur quibus ille ait·
Omnem uenit flos iuuentutis· quomodo
uiam cur festinantes affectus aulo
ad mortem quia ad epulas festina-
tes· Cum ualerianus· et si credimus
se penitentes gloriam animarum corporis
mortem uidere et magnis fulguribus
igneis consumari si non illum solum
deum confiteretur quem adorantes sancti
gens quod dicitis· Tunc gratia maximus
et omnis eius familia ac uniuersi
carnifices crediderunt et a sancto ur-
bano qui illuc occulte uenit bap-
tismum susceperunt gratia domini· Aurora
finem dante cecilia exclamauit
dicens· Eya milites christi· abicite
opera tenebrarum et induamini arma
lucis· Certo ac uinculorum ab urbe
sed ad statuam iouis ducti et omnino
sacrificare nollent ambo pariter de-
collantur· Tunc maximus cum iuramento
asserit se in hora passionis eorum
angelos uidisse fulgentes et animas eorum
quasi uirgines de thalamo exeuntes quas
in gremiis suis in celum angeli deferebant·
Almachius uero audiens maximum
christianum esse factum eum plumbatis tam
cedi iussit· cuius corpus sancta cecilia
iuxta corpus ualeriani et tiburtii sepe-
liuit· Tunc almachius eorum facultates
cepit inquirere et ceciliam tanquam
ualeriani coniugem coram se fecit assi-
stere iussit quod non fecit imolare aut

[.]niam morti acciperet. Illi autem ad hoc ab carnificibus mitterentur. Et illi venerunt flentes eo quod puella tam decora et nobilis ultro se morti traderet. Dixit ad eos: Hoc non est juventutem perdere sed mutare, dare lutum et accipere aurum, dare vile habitaculum et accipere preciosum, dare breve angulum et accipere forum perlucidum. Si quis vobis pro nummo solidos daret, nonne velocius festinaretis? Deus autem qui accepit pro simplo reddit centuplum. Creditis his que dico? Et illi: Credimus Christum verum deum esse qui talem possidet famulam. Vocato igitur Urbano episcopo quadringenti et amplius baptizati sunt. Tunc Almachius sanctam Ceciliam ad se vocans ait: Cuius conditionis es? Et illa: Ingenua sum et nobilis. Cui Almachius: Ego te de religione interrogo. Et Cecilia: Interrogatio tua inicium stultum sumpsit, que duas responsiones una putat inquisitione concludi. Cui Almachius: Unde tibi tanta presumptio? Et illa: De conscientia bona et fide non ficta. Cui Almachius: Ignoras cuius potestatis sim? Et illa: Potestas vestra est quasi uter vento plenus, quem si acus pupugerit, omnis protinus rigor prolabitur et quicquid rigidum in se habere cernitur incurvatur. Cui Almachius: Ab iniuriis cepisti et in iniuriis perseveras. Et Cecilia: Iniuria non dicitur nisi cum verbis fallentibus irrogatur. Unde aut iniuriam doce si falsa locuta sum, aut te ipsum corripe calumpniam inferentem. Sed nos scientes sanctum dei nomen omnino negare non possumus. Melius est enim feliciter mori quam infeliciter vivere. Cui Almachius: Ut quid cum tanta superbia loqueris? Et illa: Non est superbia sed constantia. Cui Almachius dixit: Infelix, ignoras quia vivificandi et mortificandi michi est tradita potestas? Et illa: [...]

[...] potestas. Et illa quod mentitus es publicum probare possum. Vitam enim tollere viventibus potes, mortuis autem vitam dare non potes. Es ergo minister mortis non vite. Cui Almachius: Jam depone amentiam tuam et sacrifica diis. Cui Cecilia: Nescio ubi oculos amiseris. Nam quos tu deos dicis omnes saxa esse videmus. Mitte ergo manum tuam et tangendo disce quod oculis videre non vales. Tunc iratus Almachius eam ad domum suam reduci jussit ibique tota nocte et die jussit eam in bullienti balneo concremari, que quasi in loco frigido mansit, nec modicum saltem sudoris persensit. Quod cum audisset Almachius, jussit eam in ipso balneo decollari. Quam spiculator tribus ictibus in collo percussit, sed caput ejus amputare non potuit. Et quia decretum erat ne quartus ictus decollandus acciperet, eam semineciam cruentus carnifex dereliquit. Per triduum autem supervivens omnia que habebat pauperibus tradidit et omnes quos ad fidem converterat Urbano episcopo commendavit dicens: Triduanas mihi inducias postulavi ut hos tue beatitudini commendarem et hanc domum in ecclesiam consecrares. Sanctus autem Urbanus corpus ejus inter episcopos sepelivit et domum ejus in ecclesiam sicut rogaverat consecravit. Passa est autem circa annum domini CCXXIII tempore Alexandri imperatoris. Alibi tamen legitur quod passa est tempore Marci Aurelii qui imperavit circa annum domini CCXX.

De sancto Clemente.

Clemens dicitur a cleos quod est gloria et mens, quasi mens gloriosa, scilicet mundata ab omni sorde, ornata omni virtute, decorata nunc omni felicitate. Cuius felicitas consistit in his, sicut dicit Augustinus in libro de civitate dei, quia ibi nullum nos vitium habebit, nullum nolle, non habebit omnino, vel dicitur a clemens quia clementissimus valde fuit. Et dicitur clemens inde vel a dulcis, sermone maturus, in equitate plus [...]ire, bonitate ejus vita, ipse in suo itinerario mittit maria usque ad ullum locum [...]

semivivam

negare

tis pape. i. plenitudinem sanctitatis successive [illegible] beati
ex eius gestis quod legitur sumitur. De [illegible]

De sancto Clemente

Clemens episcopus ex nobili Romanorum genere ortus est, pater eius Faustinianus, mater vero eius Macidiana mater appellata est, habuit quoque duos filios, quorum unus Faustinus, alter Faustinianus dicebatur. Cum autem Macidiana mater eius mira pulchritudine polleret, frater viri sui libidinoso amore in eam vehementer exarsit. Cum in eam cotidie molestaret et ipsa ei nullatenus assentire vellet, sed et viro suo hoc revelare timeret, ne inter duos fratres inimicitias suscitaret, cogitavit se per aliquod tempus se ad patria absentare donec illicitus amor conquiesceret, quem aspectus sive ipsius praesentia inflammaverat. Ut autem hoc a viro suo optime valeret impetrare, callide confinxit quod mirabile somnium vidit dicens: Vir quidam mihi in visu astitit iubens et praecipiens, ut cum duobus geminis, scilicet Faustino et Faustiniano, ex urbe discederem et tamdiu abessem, donec ipse mihi reditum imperaret; si non facerem, simul cum omnibus interirem. Quod vir audiens vehementer expavit ac uxorem cum duobus filiis et familia multa Athenas misit, ut ibi manerent et filios facerent erudiri, minorem autem filium scilicet Clementem, qui erat annorum quinque, sibi pro consolatione retinuit. Cum autem mater cum filiis navigaret, nocte quadam navis naufragium passa est et mater sine filiis a fluctibus erepta est. Sed quod carissimi eius duo natos periisse considerans pro nimio dolore in mare se proiecisset, si [illegible] quod saltem eorum cadavera se reperturam speraret. Ac vivos nec mortuos se reperire non posse cognovit, clamores et ululatus magnos dabat, manus suas morsibus lacerabat nec ullam consolationem ab aliquo recipere volebat. Cum autem multe mulieres ei quasi sua infortunia eidem narrarent, ut illa ex hoc consolationem reciperet, [illegible] nec certius quod vir suus adolescens nauta in mari periisse asserit et ob eius amorem post mortem nubere recusavit. Haec [illegible] recepit, quae ex tunc cum ea solo opere proprio manebat et cotidianum victum suis manibus cotidie requirebat. Sed non multum post manus eius, quas crebris morsibus laceraverat, [illegible] et [illegible] effecte non poterat [illegible], ita ut eis opus illud quod [illegible] suscepit [illegible] et delectos [illegible] non valebat. Sic quoque Macidiana mendicare compulsa est et ipsa cum hospite [illegible] quae inveniri poterat [illegible]. Completo quoque anno quo Macidiana cum filiis discesserat, pater misit Athenas [illegible] ut ipsos requirerent et quid agerent nuntiarent. Sed illi qui missi fuerant nullatenus redierunt. Deinde quoque alios misit, et illi redeuntes se nullum vestigium reperire nuntiaverunt. Clementem filium suum tutoribus derelinquens, ipse ascendit navem ut uxorem cum filiis quaereret, sed nunquam rediit. Viginti quoque annis Clemens orbatus stetit nec de patre vel matre vel fratribus aliquod indicium invenire potuit. Ipse autem Clemens studiis litterarum se contulit et summum philosophiae apicem assequi diu desiderabat, quod vehementer studio se quaerebat. Quomodo autem immortalitatis [illegible] posset? Ob hoc philosophorum scolas frequentabat [illegible] et quod animam immortalem esse comprobaret gaudebat, si autem eam mortalem esse concluderet, tristis recedebat. Deinde cum Barnabas Romam venisset et fidem Christi praedicaret, philosophi eum tamquam insanum et amentem deridebant. Et quidam quamvis in quadam sententia Clemens philosophus, ut creditur primo sicut alii philosophi deridebat et eius praedicationem contemnebat. Tale quoque per derisionem Barnabae fecit dicens: Cum culex sit animal exiguum, quid est quod sex pedes habet et insuper alas possidet? Elephas autem ingens

Marginal notes: adhibuit

Elephas a'? sic al' imagine
[illegible] alas possidens [illegible]

tunc quomodo videre per fatale posse. Sed in-
tantis cum discedendi que te videns. Sed nunc
de ceteris nobis dicere aliquid assimilo est.
Cui a nobis ceterarum [illegible] ignorare quod
cum creatorem non cognoscimus nimium est in-
certis erectus. Hiis igitur auditis Clemens phi-
losophie [illegible] relicta fide et instructus a Bar-
naba recepto in Iudeam ad Petrum pervenit
et [illegible] quod ille de fide et unitate et
anime immortalitate evidenter edocuit. Eo
tempore Simon magus duos discipulos
habebat, scilicet Aquilam et Nicetam, qui eius fallacias
cognoscentes eum relinquunt et ad Petrum
confugientes eius discipuli efficiuntur. Cum autem
Petrus Clementem de sua progenie interroga-
ret, eo ille quid matri et fratribus et patri acciderit
per ordinem enarravit. Addidit quod crede-
bat quod mater cum fratribus in mari periisset, pa-
ter autem dolore aut [illegible] periisset.
Quod audiens Petrus lacrimas continere
non potuit. Clemens autem cum Petro discipulis
suis Antaradum venit et inde ad insulam per VI milia
distantem in qua Mathidiana mansit.
Clemens [illegible] vitree [illegible] angelico
[illegible] mire magnitudinis [illegible]
quas cum Petrus cum ceteris miraretur, videntes ipsam
mendicantem, Petrus [illegible] manibus
operaretur increpavit. Que respondit: Ego quidem manum
dumtaxat habeo, sed ita morsibus debili-
tate sunt ut omnino insensibiles esse videantur,
atque utinam me in mare precipitassem
ne viverem. Cui Petrus: Quid est quod lo-
queris? Nescis quia anime eorum qui se interimunt
graviter puniuntur? Et illa: Utinam certa
essem quod anime post mortem viverent, libenter
me interimerem, ut vel una hora
dulces natos meos videre possem. Cumque
Petrus ab ea causam tristitie inqui-
reret, et illa ei ordinem rei geste
narrasset, ait Petrus: Est quidam adoles-
cens apud nos nomine Clemens qui ea
que refers matri et fratribus asserit ac-

cidisse. Quod illa audiens nimio stupore
perculsa corruit. Cumque ad se rediisset, ipsa redi-
ens cum lacrimis ait: Ego sum adolescentis
mater. Et procidens ad pedes Petri eum rogare
cepit ut filium suum festinanter ostendere
dignaretur. Cui Petrus: Cum adolescentem videris, paulisper
dissimula quousque ab insula cum navi
egrediamur. Quod cum servaret, Petrus te-
nens manum eius ipsam ad navem
venit ubi Clemens ducebatur. Videns autem Clemens
Petrum mulierem ducentem ridere cepit.
Mox autem ut mulier iuxta Clementem fuit, se con-
tinere non potuit, sed statim in amplexus eius
ruit et crebro osculari cepit. Quam ille cum
quasi insanientem mulierem cum indignatione re-
pelleret et adversus Petrum cum indignatione
modica moveretur, cui Petrus: Quid agis, fili
Clemens? Noli repellere matrem tuam. Quod cum
audisset Clemens lacrimans in faciem suam matrem
iacentem conspicit et eam cognoscere cepit.
Tunc ad preceptum Petri hospita eius que paralitica
iacebat adducitur et ab eo continuo liberatur.
Tunc mater Clementem de patre interrogat. Et
ille: Ad te querendum ivit et nunquam rediit.
At illa audiens solum modo suspiravit; nimio gaudio
filio invento gaudium huius reliquos
consolabatur. Interea cum Niceta et Aqui-
la absentes redeuntes mulierem vidissent,
quenam hec mulier percunctantur. Quibus Clemens
ait: Mater mea est quam michi Deus redonavit
per dominum meum Petrum. Post Petrus cuncta eis per ordinem
enarravit. Que cum audissent Niceta
et Aquila subito surrexerunt et stupefacti contur-
bari ceperunt dicentes: Dominator Domine Deus, pla-
ne verum est hoc vel somnium est quod audimus? Cui Petrus:
Si non insanimus vera sunt. At illi faciem confricantes aiunt:
Nos sumus Faustinus et Faustinianus quos mater nostra
existimat in mari periisse. Et accurrentes
in amplexus eius ruunt et eam crebris
osculis [illegible]. At illa ait: Quid vult hoc esse?
Ad quem Petrus: Isti sunt filii tui Faustinus et
Faustinianus quos in mari periisse putabas.

[G]audentium inter pre nimio gaudio dicta mater autem
eis tamen cernitur et postquam ad se reversa ait vob-
is vos filii dilectissimi narrate mihi quomodo
evaseritis. Qui inquiunt: Cum navis fuisset
revoluta et nos super quamdam tabulam nataremus
quidam nos pirate invenientes in istam
naviculam posuerunt ac mutantes nomina
cuidam nos honeste matrone nomine Iuste vendide-
runt que tamquam filios nos habuit et liberalibus
artibus nos erudiri fecit. Tandem philosophie operam
dedimus et Symoni cuidam mago nobis
adhesimus. Cum autem eius fallaciam cog-
novissemus et per discipulum Zacheum effecti
sumus. Sequenti die assumptis tribus fratribus scilicet
Clemente et Aquila et Niceta ad quemdam
secretiorem locum orationis gratia descendit
Petrus. Venit quidam senex. Sed cum primum
alloqui cepit dicens: Video fratres quod ob spe-
ciem pietatis vos exercere considero necesse
it deus est nullus nec aliquid est providentia
in mundo sed fortuitus casus et gene-
sis omnia agunt sicut et ego ex me ipso ma-
gis scio quam ceteri in disciplina mathesis
preceptis eruditus. Noli ergo errare. Tibi enim
orare sive non genesis continet nos
esse. Clemens autem cum respiceret mox prius
calumniari et scire enim ad indisse videbit
Cumque de mandato Petri Clemens Aquila
et Nicetas cum eo diu ante disputasset. Cum
obtentu reverentie crebro patrem nominarent et
Aquila quid necesse est nos eum patrem nominare cum
in mandatis habeamus ne nominemus super terram
patrem vocare. Et postea respiciens ad senem
ait: Ne in iniuriam accipias pater quod frater meus
arguit quod te patrem nominamus. Habemus enim
tale mandatum ne alicui nomen istud imponamus.
Cum autem Aquila hec dixisset risit omnis assistentium
cetus una cum sene et Petro. Et cum ille causam
risus inquireret dixit ad eum Clemens quod fa-
cis id de quo alios culpas senem patrem
nominando. At ille negabat dicens: Ve-
nescio si eum patrem nominavi. Verum cum

[S]atis de providentia disputatum esset senex
dixit: Crederem utique providentiam esse sed ipsa
conscientia prohibeor huic fidei accommodare
consensum. Scio namque genesim coniugis mee gene-
sim et scio ea que unicuique nostrum dicta fuerunt
genesis accidisse. Audite genesim coniugis
mee et invenietis secundum eam eventum
evenisse. Habuit namque in genesi Martem cum Venere super
centrum lunam in occasu in domo martis
et finibus saturni quod facit adulteras
facit et servos proprios amare in peregre
nationis ... quod ita factum est incidit
namque in amorem servi et periculum obpro-
brium metuens cum ipso aufugit et in mari
periit. Nam sicut frater meus retulit quam primo
adamavit sed cum ipse ei assentire nollet
in somnium libidinis amorem convertens
cum ei interpretando quod eam genesis fecit
cum proprio viro ... quo scripsimus ...
xit et cum liberis Athenas vadens naufra-
gio periit. Cum filii eius cernerent velle
in eam irruere pluries Petrus dicens: Quid si
te in uno adiunxisse ... perseveret
hodie coniugem cum castissima cum
tribus filiis consignavisses crederes quod genesis
sis mentiatur. Cum ille sic impossibile
est exhibere quod primum tibi ipse est ex
genesim aliqui fieri. Petrus ei ait: Ecce
iste est filius tuus Clemens et hii duo gemini
tui Faustinus et Faustus. Tunc senex resolutis
membris cecidit et quasi exanimis factus
est. Filii eius irruentes in eum osculabantur verentes
ne spiritum revocare posset. Tandem ad se
rediens omnia ut acciderant per ordinem
audivit. Tunc subito uxor advenit
dicens cum lacrimis clamare cepit:
Ubi est vir meus et dominus meus? Cui ita quasi amens
clamanti senex occurrit et cum
multis lacrimis amplecti constringere
eam cepit. Dumque simul manerent
adveniunt quidam nuntiantes Appionem
et Ambionem Faustiniani amicissimos

cum Symone mago hospitium decrevit.
Adveniens autem Faustinianus valde gavisus est
ad eos visitandos venit, et ecce nuntiant ei
qui dicerent: minister cesaris Antiochiam advenit
sed et magos omnes querit et morte punit.
Tunc Symon magus in odium filiorum qui ipsum
reliquerant vultus sui similitudinem in Faustinianum
impressit, ut non Faustinianus sed Symon ma-
gus ab omnibus putaretur, et hoc fecit ut a ministris
cesaris caperetur et loco sui teneretur. Ipse vero Sy-
mon de partibus illis abscessit. Cum autem Faustini-
anus ad Petrum et filios rediisset, expavescen-
tes filii vultum Symonis in eo intuentes et
vocem autem patris sui audientes, solus autem Petrus
erat qui vultum eius naturalem videbat. Cum
autem filii eius et uxor eum fugerent et execrarentur,
dicebat eis: cur patrem vestrum execramini et refugitis?
Petrum videntes. Qui dixerunt: quia in eo vultum
Symonis magi ap-
paret. Cum fecisset enim Symon quoddam unguen-
tum et faciem eius perunxerat et vultum suum arte
magica impresserat, ipse igitur lamentabatur
et dicebat: quid mihi misero accidit, ut nec una
die recognitus ab uxore et filiis letari
non potuissem cum eis? Uxor vero capillos lace-
rans et filii plurimum flebant. Symon autem ma-
gus dum adhuc esset Antiochie, Petrum in plebe
infamaverat, magum maleficum et homi-
cidam eum dicendo, et in tantum adversus Petrum
plebem concitaverat ut ipsum invenire plurimum
affectarent et carnes eius dentibus lania-
rent. Dixit igitur Petrus Faustiniano: Quoniam
quidem Symonis magi esse videris, perge An-
tiochiam et coram omni populo me excusa
ac si Symon esses, dic: Ego Symon recito
palam: Ego Antiochiam veniens, ego ho-
minem hunc vultum esse fingebam et Pe-
trum coram omni populo reddidi, licet nullo
modo credendum non est quod vos per invidiam
incitavi. Credentes non indigeatis vero
metuo. Hoc invenitur Clemens in quo
libro scriptum est quod apocrifum est nec credendum

placet. Illa autem pene credendum in aliquibus. Impetravit
dum post quam Petrus sic diligenter. Plurimum
considerat non solum in Symone magi
se esse dicebat, sed in populo effigiam faciei supradictam
ostendit. Cum videret Petrum expertus Symonis magi
machinationes et nulla conditione revocant illum,
dixit se esse Symonem, non tamen ad virtutem
sed quantum ad apparentiam. Ad dixit: Iam Faustinianus
dicitur. Ego Symon, et cetera. Sed de cetero
tanquam apparentiam modo esse Symonem. Tunc
igitur Symon simpliciter predicavit. Post clemens
Antiochia et populum convocavit dicens: Ego
Symon annuncio vobis et confiteor omnia fefel-
lisse. De Petro nec quicquam non est seductor
vel magus, sed ad salutem mundi missus.
Quapropter si quis seductorem et maleficium repellatis
Petrum, et penitentiam ago quod me maledi-
xisse agnosco. Moneo igitur vos ut ipsi cre-
datis ne vos et civitas vestra simul pereatis.
Cum hoc omnia coram Petro vicesimo completisset et
amorem Petri populum excitasset, Petrus ad eum
venit et oratione facta effigiem vultus Symo-
nis ab eo penitus effugavit. Populus Anti-
ochie Petrum benigne et cum multo hono-
re recepit et ipsum in cathedra sublimavit.
Quod audiens Symon illuc properavit et populum
convocans dicit: Cum vos salu-
bribus instruxerim et ad seductorem Petrum
amice monui, nos ipsum non solum
dimisistis, sed etiam in cathedra sublimastis.
Tunc omnes cum furore adversus eum dixerunt:
monstrum, vos sibi esse vultum dicebatis tunc te peni-
tuisse dicebas, et nunc et te et vos precipitare
cogitaris. Et in Petrum leonem frementes irruentes
ignominia eum pepulerunt. Expressissime hoc omnia
clemens de se ipso narrat et hec interpositione
ibidem inseruit. Post hec autem Petrus Romam venit.
Et sicut in passione invenitur, Clemens
denique post se ipsum ordinavit in suum
successorem. Quod si ita est, quomodo Clemens
vero primo post Petrum tenuerit in successione, et Petrus
hoc exemplum videns ...

eq lā̃ dīuate suiacum deum po suc̄ li
no succeslic. 1 post mod' cleto s̄lo̅ nlli
uullus alfirmant q' lin' et cletus nō
fuimo summi pontifices s; tm̄ ꝑet'
apli quo ad intores ꝑp qd' marchologo
ꝑontificaī niuen̄ annari post hoc ex
clemēs eligi' t ꝑsidē co ꝑfellit' amm mor
arumunto pollebat ut iudei t gē ulib'
omnib; x'ams ꝑlic cōplacet singl'ar
mores religiomi noīati scptos hē
bat t quos ꝑ̄pri sit̄ficaret cm̄ danlac
nō sin elnc publice fl' rīdiamm ibie
ctor ai ss̄ dominice Lla' Ugme nepte;
domiaam ipaton satio uelammie
glecrasset t theodoram uxorē sisinnai
ci ampiiic adfide m cōuiath; t castitatē
ꝑposito manere ꝑmiclet sisinī' zelo duc
t' eam post uxorē suam oaclte i
tuuc sare uolet ꝑp qd' illa sic eam
fre q̄'tartet ac s' aīsō clemite orō sum
ē t astās. ursum ē amen sisinni' cetns
t surd' ꝑemt' sit ē q' tunc ꝑmc suns
dix'. Cito me tollite t foras eitutc ꝑuuat
ꝑ̄rtorum eam eum guabat. S; adia
unas ꝑueme nō ꝑoterat. Qc ai in
diu; chodora sic errantes ꝑmo qdi
ab eis declinauit ꝑutans qd' uir sinu
eam cognoste potu; . post mod' cdua
h' cētt eos interrogauit qui dixerunt
dn̄c m' umlo ure t audite qd' nō h;
cetns t surd' fuit ett. Tuc illa i orōne
sedēdic. deꝑcans ut uir suus ineunte
pot; 1 post orōm duio ꝑmc stet nō
t ꝑonatre dum tum ad domū. Eni; abi
isteut chodora scō clemiti quid accidit
indicauit. Tuc scis rogatu theodore
ad eum uenit t ipm̄ inuenit aptis
ocūis nil uidētē t nil ꝑeit' audiētē
Eui; clemens ꝑeo orati; t ille audi
tū t lumē recepisset uidēs clemitē ui̇c
uxorē suā stante auic cāsus t se illu
sū magicas artib; sinquirit ꝑcepio q;

S̄ms suis ut teuē clemitē dicēs
ut ingredēr' ad uxorē meam me
magicas artib; excecauit ꝑcepit
q; tūūs ut clemitem ligarēt t liga
tū trahēnt ac illi ligauterunt columpnās
iacētes 1 sam ꝑutabāt sic t' sisinno
uidebat' q' scm̄ clemitē cū suis clicis
trahēt t ligarēt. Tūc cle. sisinno a'
q̄; saxa dos dicas saxa t' hec uidimus
a' h' ē eū ligatū existimas aut. Cōuo
m'chia fmac. Clemēs a' absēdēs
chodora rogauit ne ab orōne cessa
ret donec dn̄s uir' sun' uisitaret
orant g' chodore ꝑetrus apo' appā
dicēs ꝑp te uir tuus saluabē ut iple
a' q' dixit fr' meus paul' saluabitur
ifidel' ꝑ mulēz fidelem t h' dicens ab
scessit. Stati sisinn' uxorē suā ad se
uocauit obsecrans ut ꝑ se oraret t scm̄
cle. ad se uocaret. Cum aū uenisset ipm̄
fide instruxit t eū cū . cccxiii . de domo
sua baptizauit t ꝑ ꝑlurū ꝗ sisinnū mlt̄
nobiles t amica vne īꝑatoris dō t' e
diderunt. Et omīs sattor ꝑꝑiauimus
tis dedit t ꝗ sacti clemitē seditōm mag
mas excitauit. Tuc maminn' urb ꝑ
fect' ꝑp'li seditōm magnam nō ferens
excitauit ad se clemitē t ad dūo bec
q̄ cū redarguit; t ad se īclinare acteam
ret ille aut optemem te ad rōm ac
cede. Nam si canes mulu ꝗ nos lacta
ut t morsib; act' teneant sanct qd h;
nob' possut auferre q' nō sum' rōna
biles hommes s; ipi irrōnabilēs
canes sedi a' ab ipīus ozam oriūdie
se inchoāre cetum ut' Bm. Tuc ma
ximm' de eo traiano ipi scr' beneriti
acepit a' d' cr sacrificaret aut cūc
ꝑontū mare q' adiacet cherimani cio
ne ipm̄ me exiliū mitteret. Tūc ꝑ
fect' clemēti ait lacrimis aio deus tui q'
pē col' ipē te ad iuuet ꝑ fect' s' ei manē

[I]tribuit et omnia navali ministerio. Cum(que) multi clerici et laici eum in exilium secuti sunt.

Clemens in insulam veniens invenit plus quam duo milia christianorum qui ibi iam diu ad secanda marmora deputati erant. Qui videntes sanctum Clementem in fletum et lacrimas prorumpunt. Quibus ille consolans ait: Non immerito dominus me ad vos misit ut corone vestre particeps essem. Et cum ab eis didicisset quod a sexto miliario aquas suis humeris deportarent, dixit eis: Oremus dominum nostrum Jesum Christum ut confessoribus suis fontem in loco isto aperiat et qui percussit petram in deserto sinai et fluxerunt aque in habundantia, ipse nobis latentem aquam exhibeat, ut de eius beneficiis gratulemur. Cum ergo oratione completa hinc inde circumspiceret, vidit agnum stantem qui pede dextro erecto quasi locum episcopo ostendebat. Et intelligens dominum Jesum Christum esse quem solus ipse videbat, perrexit ad locum et dixit: In nomine patris et filii et spiritus sancti in isto loco percutite. Sed cum nullus circa locum in quo agnus steterat contingeret, accepto breui sarculo levi ictu sub pede agni percussit et statim fons speciosus erupit et in flumen crevit. Tunc cunctis gaudentibus Clemens ait: Fluminis impetus letificat civitatem dei. Ad hanc famam multi confluxerunt et una die plus quam quingenti ab eo baptismum susceperunt et idolorum templa destruentes per totam provinciam infra annum lxxv ecclesias construxerunt. Post hos autem tres annos Traianus imperator, qui cepit anno domini c.ii, hoc audiens ducem illuc misit. Qui cum omnes libenter mori conspiceret, multitudini cessit et solum Clementem ligata ad collum eius anchora in mare precipitavit dicens: Iam non poterunt ipsum pro deo colere christiani. Omni autem multitudine ad litus maris existente, Cornelius et Phebus discipuli eius cum omnibus orare preceperunt ut dominus corpus sui martiris eis ostenderet. Statimque mare per tria milia recedente omnes per siccum ingressi invenerunt in modum templi marmorei habitaculum a deo paratum et in theca corpus sancti Clementis et anchoram iuxta eum. Revelatum est autem discipulis eius ne inde tollerent corpus eius. Omni anno tempore passionis eius per vii dies per circuitum mare recedit et siccum iter ad venientibus prebuit. Quodam vero anno, cum ad sollempnitatem mulier quedam cum filio suo parvulo ad locum accessisset, completis festivitatis sollempniis cum populo obdormivit puer in maris unda. Mulier autem ad sonitum fluctus redeuntis expavit et filium oblita cum reliqua multitudine ad ripam aufugit. Que postmodum filii memor cum eiulatu nimio flebat et usque ad celum lamentabiles voces dabat ac plorando clamans et eiulans discurrebat si forte filii corpus ad litoribus eiectum videret. Sed cum ei omnis spes deficeret, ad domum rediens toto illo anno in fletu et merore duxit. Anno igitur sequenti aperto mari omnes ante pergens ad locum properavit si forte de filio aliquod vestigium invenire possit. Cumque ergo ad tumulum sancti Clementis se in oratione dedisset, surgens vidit in eodem loco in quo reliquerat dormientem, exurgentem quem defunctum crederet; putavit quod sibi corpus collectum ex mare. Sed cum eum dormientem cognovisset, excitatum velociter et pluribus inspicientibus in ulnis levavit. Ubi tanto anno fuerit requisitus, ille autem se nescire respondit nisi quod spatium unius noctis quievisse suaviter dormisse putabat. Leo ostiensis episcopus sic ait: Cum sanctissimi Clementis corpus reliquie beati Clementis prope Romam afferentur cum ingenti universorum congregatione, ... vir quidam in fluctibus ut magne... Refert hostiensis episcopus quod tempore...

michaele imperatore romanum regebat imperium
sacerdos quidam dei nomine philosophus qui ob scientiam inge-
nii a pueritia sibi sic nomen acceperat, a constantinopoli
perveniens et de hiis que narrantur in historia
clementis huiusmodi certior interrogavit; sed advene
potius quam indigene erant se nescire penitus ...
Siquidem miraculum maris ... recessus ob
culpas inhabitancium iam diu cessaverat et ob
ingressum gentium barbarorum ipse locus
recessus, vetustate templi destructi, fui-
at, et archa cum corpore inter maris fluctibus ob-
ruta erat ... culpis inhabitancium sic, quo
mirabilis philosophus accedens ad civitatem nomine
georgiam cum episcopo et clero et populo accessit ad
querendas sanctas reliquias ad insulam in qua esse
martiris corpus credebatur. Et cum ibi superius
terrionibus fodientes divina revelatione
invenerunt corpus et anchoram cum qua fuerat in
mari precipitatum deportantes. Cum ergo corpus
predictus philosophus cum clericis et omni populo
et multis cum sic venerationis in eius ecclesia que nunc dicitur
sancti clementis, omni honorificentia collocatum fuit,
in quo diu et diu miracula fecit; quia mari in loco illo
ex sic tempore ab eo anulo in orationem episcopum
romanum facta est.

De sancto grisogono

Grisogonus in custodiam a Diocletiano in carcere re-
cludi, ubi sancta anastasia eum alimo-
niis fovebat. Cui grisogonus anastasie namque christi-
anissima matronam posuit: grisogono con-
fessori in diversis laborans, tunc hec scripsit diversa scripsit:
Confessori christi grisogono anastasia. Sacrilegi
virgini maritum sustinens. Cum dominus inmittat
choros nuptialium fui iam ... declinans die nocti-
que cum illo, ut christi amplector vestigia. Cuius per-
monium meum ex quo ille maritus est ... dignitate
ac eius pibus fabulas ex his tamquam magicam
sic veluti magicam atque sacrilegam custo-
dit; ergo similis meam eam unam ... nunc me vivere
temporalem, anima crucis tollam sine morte ... nisi me
nisi nec anima spiritus mortis sumpsi bibi in
quo moriar honesta gloria. Cui vero mea me valde
conterebat quod opes meas qui deo devoveram ac pro-
bus consumit. Vale homo dei et memento
mei. Cui grisogonus rescripsit: Cave ne conturbet
te quod contra pie viventi in te adversa
non decipis. Sed probaris, et ideo ad te filiam
ipsius concurrit, quia post noctis tenebras flo-
rentis luminis dei apparitura et post glaciei
frigora aurea et quieta serena succedunt.
Vale, et ora pro me. Dum autem beata ana-
stasia sic in custodia artaretur ut vix uncia panis
eis daretur, cum iam diu esset et iam moriendam se mori-
tur, sancto grisogono epistolam in hec verba
scripsit: Confessori christi grisogono anastasia. Finis corpo-
ris mei instat et ut egrediente me
anima ipse suscipiat, propter cuius amorem in
tantis in hec ex ore hominum nec rule regno
... Cui ille rescripsit: Semper lumen tenebre
antecedunt, sic et post infirmitatem sa-
lus reddita et vitam post mortem promitti ...
bus fine concluduntur et ad ... ...
... ipsa nescit tristibus desperatio ul' letis
elatio ... unum mare est in quo navicule
corporum nostrorum fluitant et ... unius corporis
gubernatore nostre naves vacillant;
alie quondam naves fortibus catenis
navium nexibus solidate aequora scrutantur cum
ad portus fluctibus illese perveniunt; ... ...
fragilis invecta lignis et trucidata illo
in morte consimilis cursum ... ... in
...la cum trophea ... vite ...
et te per omnia ... ad opus dei. Igitur diocletianus
... ad se Grisogonum ... per ... ...
occidere ... grisogono ... ...
... apud ... ... presente ...
consulatum ... ...
Grisogonus: unum deum in celum adoro et dignitates tuas
quasi lutum contempno. Tunc datur sententia ... ad ... cum ... loci ... ...
... xxx ... ... Cuius corpus
cum capite suo zelo sepelivit.

Katherina dicitur a catha quod
est universum et ruina quasi universalis
ruina. Omne enim edificium diaboli in ea universaliter
corruit.

Nam in ea totum edificium diaboli. h'ie autem hu-
militatem huius carnalis concupiscentia per uir-
ginitatem quam seruauit cupiditas mundana
quia omnia mundana despexit. vel katherina quasi
katheniula quia ex operibus plena quasi quandam
cathenam fecit per quam usque ad celum ascendit
que quidem cathena seu scala iiii gradus
habet scilicet innocentiam operis mundiciam cordis
despectum vanitatis loquelam veritatis quos
propheta ponit ordinatim dicens quis ascendet
in montem domini etc. innocens manibus
et mundo corde qui non accepit in vano animam suam nec iuravit in dolo proximo
suo. Qualiter isti gradus in beata katherina fuerunt
patet in legenda sua. De sancta katherina

Katherina costi regis filia omnibus
liberalium studiis erudita fuit.
Cum autem maxentius imperator omnes
tam divites quam pauperes ad alexandriam
convocasset ut ydolis immolarent et christianos
immolare nolentes puniret katherina
cum esset annorum xviii in palacio divitiis
et servis pleno sola remansisset audiens
diversorum animalium mugitus et cantancium plau-
sus nuncium illuc velociter destinavit. Cognito
autem quid hoc esset ex palacio acceptis assumptis
aliquibus de palacio signo crucis se mu-
niens illuc accessit ubi quam plures christianos
metu mortis ad sacrificia duci conspexit.
Que vehementi dolore cordis sauciata ad im-
peratorem audacter ingressa est et sic ait: salu-
tationem tibi imperator et ordinis dignitas et
rationis via nos movebat si creatorem celorum
agnosceres et ab diis animum revocares.
Stansque ante ianuam templi plurimas
conclusiones sillogizando allegorice et me-
thaforice diversis et multis modis cum
cesare disputavit. Deinde rediens ad
communem collocutionem dixit: hec tibi tamquam sapienti
proposui tamen nunc a te quero mirari quae
causa hanc multitudinem ad colligendam stulticiam
... istud templum manu
artificis operatum miraris ornamenta

preciosa quae velud pulvis ante faciem venti erunt
mirare potius celum et terram mare et omnia quae in eis sunt
mirare ornamenta celorum solem videlicet et lunam
et stellas. Mirare famulatum eorum qualiter ab
initio usque ad finem nocte et die currunt ad
occidentem et redeunt ad orientem et nunquam fa-
tigantur. Hec cum animadverteris interroga et disce quis
eorum potencior. Cum autem ipsum ipso donante intelle-
xeris nec similem illi invenire valueris ipsum
adora ipsum glorifica quia ipse est deus deorum et dominus
dominancium. Cumque de filii incarnatione sapienter
plurima disputasset stupefactus cesar nichil valuit
ad hec respondere. Tandem ad se reversus dixit ad eam: o
mulier sine nos sacrificium perficere et postea ti-
bi responsa reddemus. Precepit igitur eam ad palacium
duci et cum omni diligencia custodiri admirans
nimium eius prudenciam et corporis pulchritudinem
erat enim speciosa valde et incredibili pulchri-
tudine omnium oculis admirabilis videbatur.
Veniens igitur cesar ad palacium dixit katherinae: au-
divimus tuam eloquenciam et miramur tuam
prudenciam sed nos sacrificiis occupati
omnia plane intelligere nequivimus. Nunc autem ab ori-
gine tua requirimus. Cui sancta katherina: scriptum
est nec te collaudes nec te deprimas
quod faciunt stulti qui vana gloria moventur
confiteor tamen meam progeniem non ut me iac-
tem sed ut humilitatis amore. Ego sum katherina
costi regis filia quae quamvis in purpura nata et
liberalibus disciplinis non mediocriter instructa
sim tamen omnia contempsi et ad dominum ihesum christum confugi.
Deos autem quos colis nec tibi nec aliis iuvare possunt.
O infelices cultores ydolorum qui cum invocantur
ad necessitatem in necessitatibus non assistunt in tribulatione
non succurrunt in periculo non defendunt. Cui
rex: si ita est ut ais ergo totus mundus er-
rat et tu sola verum dicis. Cum tamen omne verbum in
ore duorum vel trium consistere debeat si angeli
essent vel celestes virtutes adhuc credere tibi nemo
deberet quanto minus cum tu fragilis femina esse pro-
baris. Cui illa: obsecro cesar ne furore vinca-
ris vincaris perturbacione in sapientis animo nec

[illegible] dicta sic uelut poeta ait. Fuisti re-
x iste rex cuius [illegible] rex [illegible]
pessimis calliditate nos illa que te dispo-
sitionis per exempla plurimorum protrahens in eius medio
ac cesar quod eius sapientie obuiare non posset
mandauit occulte per litteras ut omnes gramma-
tici et rethores ad pretorium alexandrie sine mora
uenirent immunia recepturi si contionatricem uir-
ginem suis allegationibus superarent. Adducti
igitur de diuersis prouinciis .l. oratores qui omnes morta-
les in omni mundana sapientia excellebant.
Qui cum interrogarent cur de tam remotis
partibus euocati fuissent, Cesar respondit: est apud
nos quedam puella sensu et prudentia incompa-
rabilis que omnes sapientes confutat et deos omnes demones
esse affirmat, quam si superaueritis cum
honore magno ad propria redibitis. Ad hec
unus indignatus cum indignatione dixit: O
magnum imperatoris consilium, qui ob unius pue-
lle conflictum sapientes mundi de remotis
partibus ad hoc uocauit, cum unus ex nostris clien-
tibus eam potuit leuissime confutare. Et rex: po-
teram quidem hanc ui ad sacrificandum compelle-
re, sed melius iudicaui ut uestris argumentis
penitus confutetur. Tunc illi dixerunt: adducatur
coram nobis puella ut sua temeritate con-
uicta numquam se sapientes uidisse agnoscat.
Sed cum uirgo certamen quod sibi immineret di-
dicisset, totam se domino commendauit. Et ecce
angelus domini astitit et ut constanter staret ad-
monuit, asserens quod non solum ab illis ui-
nci non poterit, sed insuper illa ipsos conuersos ad mar-
tyrium destinabit. Cum igitur coram o-
ratoribus adducta fuisset, dixit imperatori: Qua iu-
dicio contra unam puellam .l. oratores oppo-
nis et promittis premium de uictoria,
et me sine mercede pugnare compellis? Erit
mihi adiutor dominus Ihesus Christus, qui est spes et co-
rona pro se certantium. Cum igitur oratores dice-
rent hominem aut pati impossibile dicentes, uirgo
et hoc a gentilibus predictum esse ostendit. Nam plato
asserit deum circumrotundum et decurtatum. Sibilla quoque

Sibilla

Sic ait: Felix ille deus ligno qui pen-
det ab alto. Cum igitur uirgo cum oratoribus
sapientissime disputaret et eos apertis ratio-
nibus confutaret, obstupefacti illi quid dice-
rent non inuenientes muti penitus effecti sunt.
Tunc imperator nimio furore contra eos re-
pletus increpare eos cepit cur ab una
puella tam turpiter se uinci permitte-
rent. Tunc unus magister aliorum sic ait: Scias
imperator quod nullus umquam coram nobis stare
potuit quin statim conuinceretur. Hec autem puella,
in qua spiritus dei loquitur, sic nos in admira-
tionem conuertit ut contra Christum aliquid dicere
nesciamus aut omnino formidemus. Unde impera-
tor, confitemur quod nisi probabiliorem sententiam
de hiis quos hactenus coluimus protuleris, omnes
ad Christum conuertimur. Quod audiens tyrannus ni-
mio furore succensus omnes in medio ci-
uitatis cremari iussit. Ac uirgo ipsos
confortans ad martyrium constantes effecit
et de fide eos diligenter instruxit. Et cum dolerent
quod sine baptismo decederent, uirgo dixit: nolite
timere, quia effusio uestri sanguinis uobis
baptismus reputabitur et corona. Cum
igitur crucis signo se munissent, flammis in-
iecti animas deo reddiderunt, nec
capillis nec uestimentis eorum ab igne in
aliquo lesis. Cui cum tyrannus suasisset te-
[illegible] uirgini loquitur dicens:
O uirgo generosa, iuuentuti tue consu-
le, et post reginam in palatio meo secunda
uocaberis, et ymago tua in medio ciui-
tatis fabricata uelud dea adorabitur.
Cui uirgo: desine talia dicere que etiam scel-
lus est cogitare. Ego me exemplo
Christo sponsam tradidi. Ille gloria mea, ille
amor meus, ille dulcedo et dilectio mea;
ab eius amore nec
blanditie nec tormenta me poterunt
reuocare. Tunc ille furore repletus ipsam
spoliatam scorpionibus cedi et ce-
sam in obscuro carcere [illegible] diebus in fame

cunctari regem a partibus diu cum in
stantibus ex regionibus convivia prae
dente regina eius nimio amore suc
censa cum principe militum nomine Porphy
rio media nocte ad carcerem virginis
properavit. Quae cum regina intravit vidit
carcerem inestimabili claritate fulgen
tem et angelos plagas virginis pungen
tes. Incipiensque virgo eterna ei gau
dia predicare et ad fidem convertens coro
nam martirii eidem predixit. Sicque ad mediam
noctem protraxerunt sermonem. Quod cum
Porphyrius audisset, ad pedes virginis
procidit et cum ducentis militibus fidem
Christi recepit. Quam tyrannus per xii dies sine cibo
conclusam teneret, Christus per hos
dies missa de celo candida columba
celesti eam cibo refovebat. Deinde
dominus cum multitudine angelorum et virginum
eidem apparuit dicens: Agnosce filia crea
torem tuum pro cuius nomine laboriosum cer
tamen suscepisti. Constans esto quia tecum sum.
Rediens igitur imperator eam presentari iussit
et videns eam splendidiorem quam ieiu
nio estimabat afflictam putavit
quod eam aliquis in carcere sustentasset et furore
repletus custodes torqueri precepit. Cui
illa ait: Ego cibum ab homine non accepi
sed Christus me per angelum enutrivit.
Cui imperator: Repone oro ad monita in
corde tuo et noli dubiis tuis responsionibus. Non
enim te quasi famulam possidere cu
pimus sed regina potens electa de
core in regno meo triumphabis. Cui
virgo: Attende obsecro et iudica
ex animo dignius sententie ducente
quem magis eligere debeo: aut poten
tem eternum gloriosum et decorum vel infirmum
mortalem ignobilem et deformem. Tunc
imperator indignatus ait: Ex duobus
quod vis unum elige: aut sacrificans vi
vas aut exquisita tormenta sustinens
ut pereas. Et illa: Quecumque tormenta potes
excogitare ne differas quia carnem et sanguinem
meum Christo offerre desidero sicut ipse pro me se
ipsum optulit. Ipse est enim deus meus vita amator
meus. Tunc quidam prefectus furiatus suasit
ut intra triduum iiii rotas serris ferreis
et clavis acutissimis circumseptas pararet
et eam horribili tormento decerperet
et ceteros christianos tam dire morte exter
ritos redderet. Ordinatum quoque est ut due in
ordine volverentur. Due contrario impetu ag
erentur ut illae deorsum lacerando consciderent,
iste repugnantes sursum de novo carnem impi
gerent. Tunc virgo dominum exoravit
ut ad laudem sui nominis et populi conversio
nem circumstantis ipsam machinam dissi
paret. Et ecce angelus domini molam il
lam cum tanto impetu divellendo concussit
ut iiii milia gentilium interimeret. Regi
na que desuper aspiciebat et usque tunc
se celaverat statim descendens imperatorem
de tanta sevitia duriter increpavit. Rex
autem furore repletus cum regina sacrificare
contempsisset iussit eam extrahi primus
mamillis decollari. Quae cum ad martyrium
duceretur, Katherinam rogavit ut pro se dominum ex
oraret. Cui illa: Ne timeas a deo dilecta
regina quia hodie pro transitorio regno
commutabis eternum et pro mortali sponso im
mortalem acquires. Tunc illa constans effecta
tortores hortabatur ne ad iussa tardarent
fieri morarentur. Ducentes igitur extra civitatem
eam ducentes ferreis hastilibus mamil
las eius evellunt et post modum caput
abscindunt. Cuius corpus Porphyrius rapiens
sepelivit. Sequenti die cum corpus regi
ne quereretur et multos ex hoc ad supplicia
tyrannus traheret, Porphyrius prosiliens
in medium exclamavit: Ego sum
qui Christi famulam sepelivi et fidem Christi rece
pi. Tunc Maxentius mugitum ter
ribilem emittens exclamavit: O mi

...ium et illum laudo esse prophetis annunciatum
unicus animae meae amator et omnis laboris
solacium. Deceptus es quia cum sint multiplices
testes [illegible]
[illegible]
[illegible]
Porphyrio decollari et cum eo ceteris [illegible]
[illegible]. Beata Katherina ad mortem
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
decollari iussit. Quae cum ad locum decollationis
duceretur, erectis in caelum oculis dicens: O spes
et salus credentium, o decus et gloria virginum,
Iesu Christe rex bone, obsecro te ut quicumque
passionis meae memoriam egerit, seu in
fine suo vel in qualibet necessitate me invo-
caverit, tuae propitiationis consequatur effectum.
Factaque est vox ad eam dicens: Veni dilecta mea
sponsa mea, ecce tibi ianua caeli est aperta. Sic et his qui
passionem tuam celebraverint optatum
praesidium promitto de caelo. Cumque decolla-
ta fuisset, de corpore eius pro sanguine lac ema-
navit. Angeli autem corpus eius accipientes
ab illo loco ad montem Sinai itinere dierum
plus quam XX deduxerunt et ibidem honori-
fice sepelierunt. Ex cuius ossibus indesinenter
oleum emanat quod cunctorum debilium
membra sanat. Passa est autem sub Maxentio sive Maximino
qui coepit circa annos domini CCCX. Qualiter autem Maxen-
tius pro scelere suo punitus fuerit,
habetur in historia de inventione sanctae crucis.
Dicitur quod quidam monachus Rothomagensis
ad montem Sinai pergens ibidem per VII an-
nos in servitio beatae Katherinae devotissime perman-
sit. Cum autem instanter oraret ut aliquid
de corpore suo habere mereretur
de manu illius unus articulus digitorum dissiluit,
quem donum dei laetus accepit. Fertur
quoque quod cum quidam beatam Katherinam devote cole-
ret et eam crebro in suum adiutorium
invocaret, processu temporis eius invo-
cationem resolutus et devotionem tepens
perdidit et ab eius invocatione cessavit.
Cum autem oraret, vidit multitudinem virginum
ante se transeuntem, eminentium
inter quas una erat quae ceteris splendidi-
or videbatur. Quae cum ei appropinquasset, faciem
suam operuit et sic ante ipsum facie ve-
lata transivit. Cuius splendore cum il-
le miraretur et quae esset interroga-
ret, una ex illis respondit: Haec est Katherina
quam olim cognoscere solitus eras, nunc
autem quia eam cognoscere nescis, coram
te sic velatam faciem tamquam ignota
pertransivit. Notandum quod beata Katherina admi-
rabilis apparet in V: primo in sapientia,
secundo in eloquentia, tertio in constantia, quarto
in munditia castitatis, quinto in privilegiata di-
gnitate. Primo igitur apparet admira-
bilis in sapientia. In ipsa enim fuit omnis species
philosophiae. Philosophia vel sapientia dividitur in theo-
ricam, practicam et logicam. Theo-
rica secundum quosdam dividitur in tres scilicet intellectu-
alem, naturalem et mathematicam. Hanc
ergo beata Katherina sapientiam intellectualem habuit
in cognitione divinorum, qua maxime usa
est in disputatione contra rhetores quibus
unum solum deum verum esse probavit et deos
omnes falsos esse convicit. Secundo naturalem in cog-
nitione omnium inferiorum, qua maxime usa est
in disputatione contra imperatorem sicut praedi-
ctum est. Tertio mathematicam in contemptu ter-
renorum. [illegible] speculatur
formas sine materia. Hanc beata Katherina habuit
quae animum suum ab omni materia amore
abstraxit. Hanc se habere ostendit cum imperatori
interroganti respondit: Ego Katherina Costi
regis filia, quamvis in purpura nata etc.
Hac maxime usa est cum regina quae ad
templum [illegible] et residuum regi

aicam

[E]xpracticam didicit · [illegible] · et mechanicam.
Yconomicam, publicam siue politicam.
Prima docet mores informare et se
uirtutibus exornare et pertinet ad om-
nes. Secunda docet familiam bene componere et pertinet
ad patres familias. [T]ercia docet ciui-
tates et populos et rem publicam bene regere
et pertinet ad rectores urbium. Hanc
triplicem scientiam habuit beata Katherina. Primam
habuit cum in se omnium morum honestatem
composuit. Secundam cum familiam suam que sibi
magna relicta fuit laudabiliter rexit.
Tertiam cum imperatorem sapienter in-
struxit. Rationalem dicimus logicam, habet partes
scilicet demonstratiuam, probabilem et sophisticam.
Primam pertinet ad philosophos, secundam ad rheto-
res et dyalecticos. [T]ertiam ad sophistas.
Hanc triplicem sapientiam uel scien-
tiam habuisse uidetur cum de ea legitur quod per uari-
as conclusiones sillogismorum allegorice
et methaphorice diserte et subtiliter
multum cum cesare disputauit. Se-
cundo fuit admirabilis in eloquentia [illegible]
[illegible] in predicando sicut patet in eius predi-
cationibus disertissima in [illegible] red-
dendo sicut patet cum dicebat [illegible]
[illegible] templum manu artificum fa-
bricatum etc. [illegible] sicut
patet in rectoribus quam [illegible] potestatem [illegible]
ac [illegible] monstrauit sicut [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] templo bonum
[illegible] sicut [illegible] sicut [illegible]
[illegible] quia [illegible] et [illegible]
ne meum [illegible] delicio [illegible]
[illegible] concepi [illegible] · me in
[illegible] ad omnia [illegible] i[illegible] ob
[illegible] quia ea [illegible] · [illegible] ·
[illegible] quia ea in palacio [illegible]
[illegible] die [illegible]
[illegible] etc. [illegible] in supplicijs [illegible]
[illegible] quia eam [illegible] sicut patet cum [illegible]
[illegible] et [illegible] · [C]astitatem

mundiciam castitatis [illegible] · n · casti-
tatem tuetur ea que castitatis picturam [illegible]
n. [illegible] castitatis pictura · [illegible] affluen-
tia [illegible] oportunitas iuuentus in [illegible]
[illegible] libertas et [illegible] pulchritudo [illegible]
[illegible] tamen hec tamen beata Katherina castitatem [illegible]
huius in maxima rerum affluencia [illegible]
[illegible] diuicias [illegible] superabundauit.
Huius oportunitatem non [illegible] [illegible]
[illegible] die [illegible] famulos [illegible]
[illegible] in etatem iuuenilem [illegible]
libertatem quia sola et libera in palacio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Katherina [illegible]
[illegible] in palacio [illegible] et [illegible]
[illegible] huius et pulchritudinem
[illegible] quia erat speciosa ualde et mira-
bili pulchritudine omnium oculis admi-
rabilis uidebatur. Quinto in [illegible] digni-
tas [illegible] ei [illegible] in [illegible]
[illegible] domini [illegible] non [illegible]
quia [illegible] in [illegible] oleum [illegible]
[illegible] [illegible] lactis [illegible]
quia [illegible] [illegible] [illegible]
quia [illegible] gratia [illegible]
[illegible] memoriam [illegible] omnia [illegible]
[illegible] Katherina sicut patet in legenda
dubitatur [illegible] apud aliquos [illegible]
[illegible] uel [illegible] [illegible]
[illegible] · n · [illegible] ipsius [illegible]
[illegible] ex prima [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] filius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ap-
pellatus in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nos
[illegible] [illegible] nos [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible]
[illegible] [illegible] De sancto Saturnino

[S]aturninus ab apostolorum discipulis episcopus ordinatus est in urbem Tholosanam directus est. Ipso
autem ingrediente demones cessabant.

[illegible] et regina [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] · [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible]

cessaret unus gentilium dixit quod nisi Sa-
turninus occideretur ab idolis nil peti-
tionis optinerent. Apprehendentes ergo Saturninum
nolentem sacrificare eum ad pedes tauri
ligaverunt. Eum igitur stimulis agitatum a
summa arce per gradus capitolii precipi-
taverunt. sicque capite eius fracto et cere-
bro excusso martyrium consummavit. Cuius cor-
pus due femine rapientes in profundo loco
propter metum gentilium condiderunt. Cuius postea suc-
cessores eius ad locum reverentiorem transtu-
lerunt. Fuit alius Saturninus quem Rome pre-
fectus diu in carcere maceratum in eculeum leva-
ri et nervis fustibus et scorpionibus cedi fa-
ciens lateribus ad ultimum de eculeo depositum
decollari precepit circa annos domini cclxxxvi
sub Maximiano. Fuit et alius Saturninus
apud Africam frater sancti Satiri cum quo pas-
sus est frater suus et Revocatus et Felicitas
sorore eius Revocati necnon et cum Perpetua
genere nobilium matronarum prosapia orta. Quo-
rum passio in alio quam potissimum recoli-
tur. Cum igitur proconsul eis diceret ut idolis immo-
larent et illi nullatenus assentirent in carcere
missi sunt. Quod audiens pater Perpetue ad car-
cerem flens accurrit dicens: filia quid fecisti?
tu dehonestasti genus tuum. Nam nunquam de
genere tuo in carcere missus fuit. Cum autem au-
disset quod christiana esset, irruit in eam digi-
tos ad oculos mittens et eius oculos eruere
volens et exclamans egressus est. Videns
autem hoc Perpetua habuit visionem quam mane fratri
suo enarravit dicens: vidi scalam au-
ream mirabilis altitudinis usque ad celum ere-
ctam que adeo angusta erat ut nonnisi
unus et per unum ascendere poterat. In late-
ribus fixi erant cultelli et gladii ferrei lan-
cee et ensis ita ut qui ascenderet circumspec-
tus illa aciem respicere poterat sed quod ad
celum erat rectum stare oportebat. Sub ea
draco iacebat mirabiliter ingentis forme terri-
bilis et pre timore ascendere formidabat.

Vidi et Satirum prius ascendentem
atque sursum respicientem ad nos et dicen-
tem: ne timeatis hunc drachonem, sed se-
cum ascendite ne vos mei expertes esse portionis. Hoc
audientes omnes gratias egerunt quia se
ad martyrium cognoverunt vocatos. Perpetua
autem cum sacrificare nollet fecit Saturni-
num alios viros in carceribus separari et Feli-
citatem, que tunc erat pregnans. Dicit eius pater
ille miserere tui puella. Nonne ita mater
tua est cum in senectute laudes habes ad que
ho. ... Dixit autem pater ad eam, nolite
mihi morte hoc velle pati et relinquere
me quod ad ludos lacrimabiliter adduxisti nunc
dedecus eam prestante a tuo pectu cadere
infamie. Dicens: filia mea, domina miserere
mei et hominum meorum infirmitatis meae et vide
nunc tua verba non sunt. Ipsa ut iussio non
vales fidem tuam deserere. Tenens pater
filiam ad collum eius lacrimans et pre-
tendens ei manus, tenebatur misereri et
flentes osculabatur eam dicens: miserere
tui, filia, et vive nobiscum. At illa patrem
repulsum et illos repellens ait: discede
a me inimice dei quia non novi nos videre.
Quod videns eorum constantia divisit illos
et in carcere posuit. Sanctis vero dominus plurimum
ineffabiliter detinebatur Felicitatem quia erat iam mense
sibi partus sicut erat pro ea oraverunt et do-
lores partus in ea sentiebat sanguinem ... pe-
peritque filium vivum. Custodem vero de-
nuo dicens dixit ad eam: ecce si nunc talia
patiaris quid facies cum feras ibis? Cui
at illa respondit: felicitas ego pro me pa-
tior, in pena dominus pro me. Extracti igitur vincti
et ligatis post tergum manibus ducun-
tur nudis per plateas ductique in amphithea-
trum Saturninus et Perpetua a leonibus
devorantur, Revocatus et Felicitas a leo-
pardis occiduntur. Beatus vero Saturninus gladio
capite damnatur. Circa annum domini cclvi sub Valeriano et
Galieno imperatoribus.

De sancto Iacobo interciso

Iacobus intercisus cognomento, nobilis genere sed nobilior fide, ex regione Persarum et civitate Elape oriundus, fuit ex christianissimis parentibus ortus et christianissimam uxorem sortitus erat. Qui notus regi Persarum et inter optimates primus, amicitia autem eius a principe in errorem seductus et ad colendum idola flectitur. Quod mater eius et uxor audientes protinus scripserunt ei dicentes: Obediendo mortali deseruisti eum cum quo vita est, placendo huic qui putredo est deseruisti sempiternum odorem, veritatem commutasti in mendacium et consentiendo mortali contempsisti iudicem vivorum ac mortuorum. Iudicem te relinquisti. Noveris igitur nos amodo a te futuras extraneas nec tecum deinceps aliquatenus morituras. Cum autem has litteras Iacobus legisset, amare flevit dicens: Si mater mea quae me genuit et uxor mea a me extraneae factae sunt, quanto magis a me extraneus fuerit deus omnis. Cumque pro errore plurimum affligeretur, nuntius venit ad principem qui dixit Iacobum christianum esse. Quem princeps advocatum ait: Dic mihi si nazarenus es. Cui Iacobus: Etiam nazarenus sum. Et ille: Ergo magus es. Cui Iacobus: Absit me magum esse. Cumque ei multa supplicia minaretur, Iacobus dixit: Non me terret minatio tua, quia sicut ventus flat super petram, sic furor tuus aures meas pertransit. Cui princeps: Noli imprudenter agere ne graviori morte pereas. Cui Iacobus: Haec non mors sed somnus potius est dicenda, cum post modicum resurrectio tribuatur. Cui princeps: Non te seducant nazareni dicentes mortem esse somnium, quia magni imperatores timent eam. Cui Iacobus: Nos mortem timere non debemus, quia de morte ad vitam transire speramus. Tunc princeps de consilio amicorum hanc sententiam dedit ut Iacobum [illegible] ad terrorem aliorum [illegible].

Cum autem quidam ex passione eius eum flerent, ille ait: Nolite super me flere, sed super vos ipsos plangite, quia ego ad vitam pergo, vobis supplicia aeterna debentur. Tunc carnifices pollicem manus dextrae eius abscindunt, et exclamavit Iacobus: Liberator nazarene, suscipe ramum arboris misericordiae tuae; nam et vinitor bruscat sarmenta a vite [illegible] coronetur. Cui carnifex: Si consentire vis, adhuc est qui tibi medicinam adhibeo. Cui Iacobus: Nonne perspexisti vitem, quia cum amputantur sarmenta, ille nodus qui remanet in suo tempore cum calescente terra per singula abscisionis loca producit germina? Si igitur vitis incisa tempore novo germinat, quanto magis fidelis homo qui in Christo insertus est. Tunc accedens carnifex secundum abscindit digitum, et dixit Iacobus: Accipe duos ramos quos plantavit dextera tua. Abscindunt tertium, et dixit Iacobus: Liberatus ab omni temptatione benedicam dominum patrem et filium et spiritum sanctum, quia cum tribus pueris de camino ignis liberatis confiteor tibi domine et inter choros martyrum psallam nomini tuo Christe. Abscindunt quartum. Et dixit Iacobus: Protector filiorum Israel, qui in quarto filio praenuntiatus es, suscipe a servo tuo confessionem in quarto digito. Quinto abscisso dixit: Completum est gaudium meum. Tunc carnifices dixerunt: Parce nunc animae tuae ne pereat, nec contristeris si unam manum amisisti, quoniam multi sunt qui unam manum habent et multis divitiis et honoribus habundant. Cui Iacobus: Cum pastores oves tondent, numquid dextrum tantum vellus accipiunt et sinistrum dimittunt? Si igitur ovis, quod animal est brutum, totum vellus amittere vult, quanto magis ego homo rationalis non dedignabor pro deo occidi? Tunc crudeles illi ad sinistram manum minimum incidunt, et dixit Iacobus: Tu domine cum magnus esses et altissimus propter

Signum

pro nobis fieri voluisti et ideo tibi reddo cor-
poralem quem creasti et pro sanguine reddi-
tum. Abscidit septimum digitum et ait: Sep-
ties in die laudem dixi tibi domine. Et abscidit
octavum et dixit: Octavo die circumcisus est Iesus, et
octavo die circumcidi hebreum iussisti ut mereatur
ad legem [illegible] unus [illegible] quando
[illegible] ab [illegible] circumcisionem
[illegible] venias et suscipiam
sanctam tuam domine [illegible] nonum digitum
et ait: Hora nona tradidisti spiritum in cruce pro
nobis et ego domine in dolore nonum digitum
[illegible] et gratias ago. Abscidit decimum et ait:
Decimus numerus est in perfectis locis plena [illegible]
[illegible] Iesu Christi. Tunc audita clamantibus
dixit: [illegible] communicet in [illegible] domini
[illegible] valeat [illegible]
te [illegible] manus [illegible] medi-
[illegible] doloribus valeant [illegible]
[illegible] nephandi [illegible]
[illegible] manum ad [illegible]
[illegible] aptus est regno dei. Tunc [illegible]
[illegible] et pollicem
[illegible] abscidit [illegible] pro Christi
[illegible] Abscidit [illegible]
[illegible] digitum et ait [illegible] dies [illegible]
[illegible] diebus hoc [illegible] ad [illegible]
[illegible] abscidit [illegible] in [illegible]
[illegible] digite
ad socios tuos [illegible]
cum [illegible] et [illegible]
[illegible] requiescet. Abscidit quartum
et dixit: [illegible] et anima mea [illegible]
[illegible] in deo [illegible] ad [illegible]
salu [illegible] Abscidit quintum
et ait: [illegible] ad [illegible]
[illegible] Tunc [illegible]
[illegible] ad pedes [illegible] digitum primum Ab-
scidit [illegible] digite [illegible]
quia magnus [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] Abscidit [illegible] ait

de stramine [illegible] in domum [illegible]
[illegible] Abscidit [illegible]
[illegible] Abscidit [illegible]
[illegible] me [illegible]
anima mea [illegible] alarum tuarum [illegible]
Abscidit [illegible] et ait: [illegible]
[illegible] abscidit [illegible]
abscidit [illegible] et dixit: [illegible] cele-
[illegible] amore [illegible] Absci-
dit [illegible] et dixit: tu es
qui facis mirabilia, exaudi me deus [illegible]
[illegible] Abscidit [illegible]
et ait: [illegible] me domine ad [illegible] me ad
[illegible] ait: tu es deus qui facis mirabilia.
Abscidit [illegible] et ait: Letifica
animam meam deus, in [illegible] mea [illegible]
[illegible] domini [illegible] Abscidit [illegible]
[illegible] et ait: [illegible] me deus [illegible]
[illegible] domini [illegible] meis.
Et abscidit [illegible] dextri
[illegible] ad [illegible] Tunc [illegible]
[illegible] dolore [illegible] exclamavit
et ait: Domine Iesu Christe adiuva me [illegible]
[illegible] me [illegible] et [illegible]
[illegible] nona [illegible] me
deus [illegible]
[illegible] de [illegible]
a prima hora diei usque ad ix [illegible]
[illegible] Tunc [illegible]
[illegible] abscindendo [illegible]
ad [illegible] Tunc exclamavit
[illegible] ait: [illegible] domine exaudi me
[illegible] et [illegible]
digitos domine [illegible]
[illegible] nec [illegible] ad [illegible]
[illegible] genu-
a [illegible] ut [illegible] genua fle-
ctere non valeam [illegible]
oblatis quibus [illegible]
Exaudi me domine Iesu Christe et [illegible]
[illegible] mea [illegible]
[illegible]

eum amputaverunt. Xpiani autem occulte
accesserunt et corpus eius rapientes
honorifice sepelierunt. passus est a. b.
kal' decembris. **De sancto pastore. l**

Pastor in heremo multis annis
maxima abstinentia magis se af-
fligens multum fulgidum in eg-
regione pollebat. Cuius mater cum ipsum
et filios eius desideraret videre et non posset
observavit die in illis ad ecclesiam eun-
tibus protinus se eis obtulit. At illi
fugientes et cellam intrantes in faciem
eius hostium clauserunt. Illa autem ad hostium
stans cum nimio fletu clamabat. Pastor
autem ad hostium veniens ei dixit: quid sic clam-
as, anus? Illa autem audiens vocem eius amplius
clamabat flens et dicens: volo videre vos
filii mei. Quid enim si videam vos? Numquid
ego non sum mater vestra? que lactavi vos. nunc
canus sum tota plena. Et filius: hic nos videre
vis an in alio seculo? Et illa: Si non video vos
hic, filii? Qui ait: si equanimiter sustinue-
ris ut nos hic non videas, illic procul dubio
nos videbis. Audiens illa gaudens et dicens:
si vos ibi certum sum, illic nolo vos videre hic.
Iudex provincie ad abbatem pastorem videre
cupiens, sed nequiret, filium sororis sue
tamquam malefactorem tenuit et in carcere
posuit dicens: si pastor venerit et pro eo in-
tercesserit dimittam eum. Mater vero pueri ad
hostium fratris venit plorans. Cum ille nil
responderet, ait: et si viscera ferrea habes et nulla
compassione moveris, saltem in fratrem sanguinis
tui flectaris et quod unigenitus est. Ille autem
ille ei mandavit: et pastor filios non
generavit. Et cum dolore discederet, dixit
iudex: saltem verbo iubeat et ego eum
dimittam. Ille autem ei remandavit dicens:
Examina causam secundum leges et si morte dignus
est, perimatur; sin autem, quod tibi placet
fac. Docebat autem fratres dicens: custodire
se ipsum, considerare et discretionem habere, operationes

sunt anime. Paupertas et tribulatio et discretio
sunt operationes solitarie vite. Scriptum est
si fuerint hi tres viri Noe, Job et Daniel. Noe per-
sonam tenet non possidentium, Job tribulantium, Da-
niel discretorum. Si due iste operationes in homine
sunt, habitat in eo deus. Dicebat: ab hiis mundis liber esse et quietem habe-
re ... carnalis temptationes ex la-
ngula sunt requiem in veritate et vilis sollic-
itudines. In omni re dic animo tuo: ego
non iudico. Cum quidam frater de congre-
gatione offenderet, abbas de consilio quidam
solitarium eum expulit. Qui cum quasi flendo
desperaret, abbas pastor eum ad se adduci
fecit, quem benigne consolatus misit ad eum
solitarium dicens: audiens de te mirabilia desi-
derio tangente ut ad me quoque venires.
Dixit pastor: duo homines erant, qui ambo
habebant mortuos suos. Relinquens alter vero
mortuum suum, abiit plorare mortuum
alterius. Quod audiens solitarius et intelligens
in sermone eius compunctus est. Cum quidam frater pa-
stori diceret se peccatum grave esse et velle
deferre eo quod unum quidam de se dum triennium
dixit: quem cum ei confiteretur, ait pastor:
nec hic ibi annis quia tunc non esset ille, non hoc
esse annis quia sit fidelis etiam in illis
pastor non est fidelis. Cum dixit: Sancti fideles
esse ... et talia diceret, ille cum vidi
oculis meis et ille autem interrogatus de ferro
et de carbone quid esset, ... de ferro qui de
ferro esse, de tali et carbonis esset et qui
cor ponit in una re in quo tam clam
sic hic carbonis illius autem velud ferro ferru-
ginis. Frater quidam qui temptationem gravem fecit
volens recedere a monasterio interrogavit
pastorem si multum esset. Qui dixit: in mul-
tis et consuevit fratrem leve ubi aio ... multi
et annuntiavit dicens usque ad xl dies
et ille ei ... et adiecit primo que
sic ex toto tandem ... temptatio et primum non
retinuit et primam et donatam suscepit .xxx.
incognitis de illo ubi cum maior fui

Uno sine cu[m] t[er]c[i]o a[n]n[o]. ex o[mn]i[bus] re qua te
grauare uoluit. Et tunc ne nesciatis
ad uisus eum deuer ocl[us] in dextra i[ll]e ex
hac et si aliq[ui]d fecit sui qu[od] tristis sit
aliquis te uiatio s[e]re adeo p[ro]l[ix]is n[on] est se
ei dix[it] ie[iu]niu[m] facto[r]. Qui qui neutiloso sic est
mo[na]ch[us] no[n] est. qui malu[m] i[n] corde suo
tenuit mo[na]ch[us] no[n] est. qui malu[m] p[ro] ma
lo reddit mo[na]ch[us] no[n] est. qui elatus et
Vlosus est mo[na]ch[us] no[n] est. qui u[er]o e[st] mo
ch[us] i[ps]e e[st] humil[is] mansuetus caritate plen[us]
et timore dei s[em]p[er] uit[ar]e p[ro]dit h[oc] u[er]o no[n] p[ro]cedi[t]
t[ame]n q[ua]si sunt t[er]cium ex quib[us] u[n]us
de quadam mulier[e] a[lius] in t[er]tiue i[n] g[e]n[er]is agit
A Frater u[er]o unus cuius sic ex s[an]cta noli
tate h[ab]it tres libros d[e] uelud sunt b[re]ui[bus]
op[er]is. Cum audi[sset] s[enex] [quod] q[uod] a[nim]a q[uo]d[am] nullus
cogitat[i]o[n]es h[ab]et ipius p[re]dicti u[er]o eu[m] d[e]
acie uido eiectum dicere ex q[ui]b[us] similit[er]
app[re]hende uiam. qui ait no[n] possum ille
uero cogitac[i]o[n]es possibile. possit ne it[er]um
Sed tu[n]c e[st] tenta[cio] eius uir rogat q[ui]a d[omi]n[u]m
ste[ti]t quando de h[ab]itudine s[ua] ut mitte a[b] eo
d[ic]e[n]s u[er]o p[er] tres dies ad se rediret q[ui]a cum
redisset. ait illi si dixi[sti] ad illam e[st] i[ps]e
sit uenit tu[n]c q[uod]a si dix[it] ad eam p[er]ce[n]tibus
no[n] est et n[on] uicit. si dixit ad eam p[ro]ph[et]e
secu[n]d[u]m eius c[on]t[ra] g[ra]d[u]s ui[s] sic ego tu[n]c in h[er]e[m]o
h[abitaui] i[n] m[e] p[ri]mu[m] de s[an]c[t]o io[hann]e ~~a[...]~~ abbate.
I oh[ann]es abbas cum ephesius p[ro]banos
xl. in h[er]emo h[abi]tasset i[n]terrogauit eum
q[ui]dam q[u]am ex h[oc] p[ro]fecisset et ille d[ixit] ex q[uo]
cepi solitarius esse nu[m]q[uam] uidit me sol
manducantem. Et Io[hannes] u[er]o nesciente uise
fecit sed legit[ur] q[uo]d cum epiphanius ep[iscopu]s al
bi illarionem dant[e] ait ille ignosce
mi ex q[uo] accepi h[abi]tum hunc no[n] manducaui
q[ue]d[am] o[mn]io. Cui ep[iscopu]s ex quo accepi
h[abi]tu[m] hu[n]c no[n] dimisi aliq[ue]m dormire ad
q[uem] adu[er]sus me h[abe]ret nec dormiui h[abe]ns
ad adu[er]sus aliq[ue]m. Cui ille ignosce m[ihi] q[uia] me
lior es q[uam] e[go]. uolens Io[hannes] ad similitudine[m]
angelorum uiuere ex p[re]cepit. Sed d[ominu]s sui in tri
stione laxante se ip[s]u[m] expoliauit et
una ebdomada i[n] h[er]emo fuit. Cu[m] a
fame p[re]ditur et uulneris uel tempt
musca[rum] tot[us] turbaret reu[er]sus ad ho
s[pi]tiu[m] fr[atr]is sui pulsauit ad ho[stium]. ille q[ue]r
ret i[lle] et s[u]u[m] Io[hannes] e[st]. q[uod] d[icitur] ei ne q[ue]rit Io[hannes].
angel[us] s[an]c[tu]s est et i[n]t[er] ho[m]i[n]es ulc[us] no[n] e[st].
Et ille dixit ego sum et no[n] ap[er]ies dum
sit eu[m] affligi us[que] mane. tu[n]c ei ap
iens d[ixit] si ho[mo] es iterum op[er]e h[abe]s ap[er]i[r]i uo p[ro]
charitas et orat. Si a[utem] angel[us] es quo q[ue]ris
in terre cella[m] et ille d[ixit] ignosce mi fr[ater] q[ui]a
p[ec]caui. Cui ait mo[ri]te rogauit eu[m] s[eni]
ut d[e] o[mn]ibus calumnie et p[re]cedio sui lo
co h[ec] dicens sui relinquerit q[ui] i[n]gressus
ait nu[m]q[uam] feci p[ro]p[ri]am uoluntatem nec
aliq[ue]m docui q[uo]d p[ri]us ego no[n] feci ui[de]l[icet]
i[n] m[e] p[ri]mu[m]. de s[an]c[t]o moyse abb[at]e.
M oyses abbas d[ixit] fr[atr]i p[er]enna ad re
ginone[m] se de mat[r]illam at d[omi]n[u]m
u[er]o te uinuisa. Cum audi[sset] senex esti
matus meg[is] p[ro]pt[er] ne uelle[t] ueste[m]
minus g[ra]t[ia] maiquer d[ixit] ei ci abbas mo
yses no[n] uidas q[uia] m[ihi] inforunentie
assitus es. qui cum t[er]tiatus dixit
mortuu[m] e[st] corpus meu[m] t[ame]n u[er]o ista
dixit. Cui g[ra]d[u]s uisus t[ame]n a d[omi]n[u]m uirgo
ex deuoc[i]o[n]e s[ua] s[ed] uenit ille q[ui] u[er]o s[ed]
eum uolente q[uia] cu[m] filiu[m] p[ro]p[ter]ea
senex i[n] ilius p[ri]mu[m] accipies in dicema
gue sessim intenitas que erat uis p[ro]tecta
coram mu[lier]ib[us] die s[ec]u[n]du[m] uinuuit
Cui a[utem] o[mn]es flerent dixit uidens i[n] fr[atr]e
h[un]c filius est molendie t[er]mere g[ra]d[us]
uob[is] fr[atr]es q[uia] in senectute h[ab]et fera t[em]p[or]a
te p[er] me et p[ro]gens ad cellam ad p[ro]
p[ri]u[m] statim reu[er]sus est. Alius q[ui]d[am]
senex cu[m] dixit al[ii] ei ego sum mortu[us]
ille ait si non q[ui] sidas te donec exe[a]nt
a[nim]a de corp[or]e s[ed] t[ame]n si dixit q[uia] mortu[us]
es sathanas t[ame]n mortu[us] no[n] e[st] cui fr[ater]

quidam p(er)fecisset missum est ad abbatem
Moysem qui accepta sporta plena
arena cum eam ferret quidam quid hoc esset
interrogantibus dixit peccata mea sunt post me
currentia et non video ea et venio hodie a-
liena iudicare peccata. Isti autem hoc audientes
fratri pepercerunt. Sic legitur de abbate Pastore
cum frater de quodam fratre culpabili loque-
retur. Ille dicebat cum quodam accepisset sac-
culum plenum arena retro et eandem arena
modicam ante se ferret interrogatus quid
hoc esset dixit multa arena est peccatorum
meorum que post me ferens ipsa non considero et pro-
pter dolere modicum arene peccatum
fratris mei ante me pono quem semper considero et
ipsum iudico cum tamen peccata mea ante me
oporteret ferre et deflere et deprecari
propitie deum rogare. Cum alias moneret
frater fratrem et ipse similiter ei frater humi-
le dixit ei episcopus alias fuisti et candida-
tus et ille asserens dixit pater amo me
volenter et episcopus eum plene dixit ...
... qui ad altare accedere quem cum
minima expellere deum eum sequeretur
quid loqueretur audire et praecepit ...
eum foras dixit ... eum foras ...
et egrediens dicebat ... fecerunt
civitate et civilitate quod homo non ... te
... diu persumpsisti. Explicit ...
patrum. **De sancto arsenio**

Arsenius cum adhuc in palatio consti-
tutus esset ad dominum dirigere orans
venit audivit Arseni fuge homines
et salvaberis. Accedens igitur ad monachalem
vitam iterum orans audivit Arseni fu-
ge tace quiesce. Hec enim sunt radices non pec-
care adiuvantes. Quod cum inter fratres fratribus
illis monachi viri elegit dilandiam (?)
ad prece(m) reducere ... minime vult
tunc. Cum autem in solitudine deleclaretur
suum quidem laborans ... hominibus non
convenire hominibus placere et tedio ducens.

venit ad eum convenientes aut desiderante-
te et mandatum perficere non valerent conver-
dantes ad eum quem eius in solitudine
venimus cum consolationes suas narrasset
senex ille ... in typho dicit accedens
in agro ... mortem et tribulacionem et hanc
dicit accedens quod ... quieti sine
quiete ... et multas ... videbat
sic quin inter homines ... non videbat
... dicit Cum patrem suum
de valebit. Cum ... in eremo dixi in heremo
velud ... manducantem et vidit
cum ... post ipsum fugientem dicens
expecta me quod propter deum secutus te et ego propter deum
fugio te. Cum autem necesse pervenisset expectavit
eum dicens ... in medio pervenisset
ante expectavi te. Cum ille dixisset quomodo salvus
efficiar quem ... ait fuge homines et ta-
ce. Matrona quedam nobilis et senex venit ad abbatem
Arsenium et devocione videret. Cum rogaret
archiepiscopum Theophilum ut ei se videri permitteret
et ille nullatenus exaudiret. Venit tandem illa ad
eius cellam quam ... foris eum ... hominem
celle invenit et se ad eius pedes prostravit
ille cum indignatione nimia elevans eam
dixit ... faciem meam videre ... vide ille
... provisione et ... dicere ... non ...
... Cum senex quomodo cum patre sit ...
navigatio ... ... Et ...
... vir tuus ... Arsenium vidisset
... mulier ... et ille sile- ...
... ut videant me. Et illa ... dicit
... redierit ... hec venire ... rogavit
sed salutem obtineret non oret pro me et mei
memor sit semper. Cum ille oro deum ut de-
leat memoriam tuam de corde meo. Et ille
audiens turbata nimium venit in ci-
vitatem et pre tristicia febricitare cepit quod archiepiscopus
audiens ad eam consolandi accessit. Illa
autem dicebat ecce ego ... morior.
Cum archiepiscopus nescias quod mulier es et inimicus
per mulieres sanctos impugnat et propter ea senex

hic dixit. Sciant cum animam tuam semper orabit. Et illa
cum consolatione recepta gavisa ad propria reme-
avit. De quodam autem alio patre legitur quod cum discipuli
prius eius dicerent quod semper alias accederunt
patres intra mundum; et ille ait: Vir non est nimis
enim et deus cum discipulis et illi etiam locum non
habent nimis libere [illegible] solitudo et illi contra
sollicitudinem me tollere. Alius quidam frater cum
intraret ad cellam eius per fenestram aspiciens, vidit eum
deleto ille magnus sicut pallio involutus.
Cum illa non quo sic cooperuit manus tuas
fili. Et ille: corpus meum intus ignis est et ideo
quia te extinguebat aliarum feminarum memoriam
in meo animo nesciebat. Arsenius autem toto tempore
vite sue sedens ad opus manuum suarum
pannum habebat in sinu propter lacrimas que cadebant
de oculis eius. Ante totam noctem in
sompnem ducebat. Mane autem cum propter lassi-
tudinem dormire vellet, dicebat somno:
Veni serve male. Et obripiebat parum somni
sedendo et statim surgebat dicebatque: Sufficit
monacho si dormierit unam horam,
si est pugnator. Cum pater suus Arsenius
nobilissimus senator moriens fuisset et te-
stamentum faceret, magnam hereditatem Arsenio
dimisisset, magister autem quidam testamen-
tum ad eum detulit, quod ille accipere noluit;
illud scindere magister vero eius pedibus
provolutus rogavit ne hoc faceret quia caput
eius pro hoc scinderetur. Cui Arsenius: Prius mortuus
sum quam ille. Ipse qui modo mortuus est quomodo
me fecit heredem? Remisit testamentum nichil
recipere volens. Quadam vice vox facta est vocans ad eum
dicens: Veni et videas opera hominum. Et duxit
eum in quemdam locum, ostendit ei quemdam Ethiopem
incidentem ligna et facientem sarcinam
grandem quam portare non poterat; deinde
ligna incidebat et ad sarcinam
addebat. Et hic duxit eum alibi ostendens
quod ei rursus hominem haurientem aquam de la-
cu et effundentem aquam in vas perforatum
quod aquam in lacum revertebat, et rursus alium ipse
volentem intrare et [illegible] intrare templum
et duos viros in equis portantes
ligna transversum volentes autem intrare
intra templum; hii non poterant eo quod lignum
in transversum portarent. Et exponendo dicebat:
Hii sunt qui portant quasi iugum iustitie
cum superbia et non humiliantur, propter quod remanserunt
neque foris a regno dei. Qui ligna in-
cidit homo est in peccatis multis, et pro eo
ut agat penitentiam non solum non cessat de
peccare sed addit iniquitates iniquitatibus.
Qui autem aquam hauriebat hic est bona opera faciens,
sed quia cum eis mala permiscet, pro hoc etiam opera
sua perdit. Vespere sabbati veniente dominica re-
linquebat post se solem, extendebatque
manus suas ad celum donec mane
die dominica sol ascendens faciem eius ante
illustraret, et sic residebat. Hic in-
[illegible] primus. De sancto agathon abbate.

Agathon abbas per triennium
lapidem in ore suo tenebat
donec taciturnitatem disceret. Alius
quidam frater cum intrasset congregationem dixit:
In te: Eris cum asino unum. Esto sicut asinus
[illegible] vapulabat et non loquitur, iniuriam patitur
et non respondet; sic et tu. Alius quidam frater a mensa
expulsus nichil respondit. Postea interrogatus quomodo fe-
cit hoc, interrogatus ait: Posui in corde meo
quod equalis sum cani, qui cum fugatur egre-
ditur. Interrogatus Agathon que virtus
plus habet laboris, respondit: Puto non esse tan-
tum laborem quantum orare deum. Sicut in ceteris
laboribus homo aliquam requiem possidet,
orator autem usque in mortem magnum certamen
habet. Interrogatus Agathon quomodo fratres
cum fratribus habitare debeant, ait: Sicut
in prima die et non affirmant fiduciam;
nulla enim est peior passio quam fiducia, quia
ex ea omnes passiones nascuntur. Dicebat: Iracundus
si mortuos suscitaret non placet
deo. Alio tempore [illegible] dicebat: Si quando
[illegible] si solus habitet

ad iram non irritato moneret. Quidam vero cum urceolum aque impleret versatur, et implevit iterum et versatur et cetera. Tertio implevit et versatur, et commotus furore fregit vasculum. Et se ad se reversus cognovit quod ab eo demone irrideretur, sic illusus et dixit: Ecce solus sum et tamen ira me vicit. Revertar igitur in congregationem, quia ubique labor et ubique patientia et adiutorium dei opus est. Erant autem duo fratres qui illis diu simul in invicem conversati sunt, numquam ad iracundiam provocati. Quorum unus alteri dixit: faciamus et nos litem sicut homines seculares faciunt. Et ille respondit: nescio quomodo fiat lis. Et dixit: ecce pono in medio tegulam et dico: meum est; tu autem dicito: non, sed meum est. Et sic fiet litis initium. Ponentes igitur tegulam in medio dixit unus: meum est. Et alter dixit: non, sed meum est. Et ille respondit: si tuum est, tolle et vade. Et sic discesserunt, nec se contendere potuerunt. Erat autem abbas Agathon sapiens ad intellectum et piger ad laborandum, parcus in cibo atque vestimento. Dicebat autem: sine voluntate mea numquam dormivi retinens in corde adversus aliquem dolorem, nec dimisi dormire aliquem habentem adversus me aliquid. Moriturus quoque Agathon tribus diebus immobilis mansit apertos tenens oculos. Cum ipsum fratres excitassent, respondit: in conspectu divini iudicii assisto. Dicentibus ei: et tu times? Et ille: in quantum potui custodivi mandata dei, sed homo sum et nescio utrum placuerint opera mea deo. Et dicunt ei: non confidis de operibus tuis que secundum deum sunt? Et ille: non presumo donec veniam ante illum. Alia enim sunt iudicia dei et iudicia hominum. Cum autem vellent interrogare aliud verbum, dixit: caritatem facite et nolite mecum loqui, quia occupatus sum. Et hoc dicto cum magno gaudio spiritum emisit. Videbant enim eum colligentem spiritum, quemadmodum quis salutat amicos suos dilectos. Hec in vitas patrum.

De sancto Barlaam

Barlaam, cuius hystoriam Johannes Damascenus diligenti studio compilavit, operante in eo divina gratia sanctum Josaphat regem ad fidem convertit. Cum enim universa India christianis et monachis plena esset, surrexit rex quidam potentissimus nomine Avenir, qui christianos et precipue monachos plurimum persequebatur. Accidit autem ut quidam regis amicus et in palatio suo primus divina compunctus gratia regiam aulam relinqueret et monasticum ordinem introiret. Quod rex audiens pre insania furens eum per queque deserta inquiri fecit et tandem inventum ad se adduci mandavit. Videns quem eum vili tunica coopertum et fame maceratum, qui splendidis vestibus ornari et multis divitiis affluere consueverat, dixit ei: o stulte ac mentis perdite, cur honorem in ignominiam commutasti? Ecce ludibrium puerorum te fecisti. Cui ille: si huius rei rationem audire desideras, inimicos tuos a te procul abicias. Rege autem querente qui essent inimici, respondit: ira et concupiscentia. Hec enim impediunt ne veritas videatur. Assideant autem ad audiendum que dicuntur prudentia et equitas. Et rex: fiat ut loqueris. Et ille: insipientes ea que sunt despiciunt quasi non sint, ea vero que non sunt quasi sint apprehendere moliuntur. Qui autem non gustaverit eorum que sunt dulcedinem, non poterit eorum que non sunt addiscere veritatem. Multa autem illo de misterio incarnationis et fidei prosequente rex ait: nisi a principio promisissem quod de medio consilii tui iracundiam amoverem, igni nunc carnes tuas traderem. Surge igitur et fuge ex oculis meis ne ulterius te videam et male te perdam. Vir autem dei tristis abscessit eo quod martyrium passus non esset. Interea dum rex liberos non haberet, puer sibi pulcherrimus nascitur et Josaphat appellatur.

Congregantur a rege tristium infinitum infinitum ue
uo ductor porti patri imolaretur. lo. autem lo
gos coniocturis aquibus quod fuerit ea
filio suo diligentius quesitus cuncticauit
qui[illegible] eum magnum in precio a et dicit
fuerit vnius sapientior ex ipsis. dixit patri
iste qui natus est et orex non in tuo erit
regno sed in aliquo in publico melior
statu illius quod prosequens et ante religio
uo extimo futurus est auctor. hic non a
semet ipso. Sed adeo in prima nocte dicit audiret
hic rex et plurimum expauescens in matutine secre
tum palatium speciosissimum construi fecit
et in primo ad habitandum dum posuit eas secum
iuuenes pulcherrimos collocauit preceperunt
eis ne nec in futurum tractare uel pauperiem
uel aliquid quod sibi posset esse aduersum nominaret.
Sed omnia iocunda illi proponerent annuntiarent
meus eius leticie ostenderent inde de se
tamen cogitare posset. Sic vero uniuersum
infirmarum contingeret timuit pater eius rex
preciperet eum et alium in columnem locum
non iugium precepit ne sibi de ex eo aliquid fac
eius mentionem et cetera ipsi eius cum rege
vir nimiam ? animalium sed oculos animi
nobiles regis per nuper patrimus eius hic autem
alium cum rege aduenientes unum hominem
quondam pauperem pedes lesum a(?)te sua limite et
misera iacentem inuenit. ad quod rogauit iuste
sustineret de leto qui sibi in clamor fuerit profecte
possit. Cui miles dixit. Ego amicus te liberet
sustinere. Sed manno natus inueniant ignoro
et ille dixit ego homo sum medians in loco rerum
sim. et quis innumeris leccio conuersus sum ad
hunc in quo lesum. Miles autem quod ille dicebat
pro inchoatio conputauit. in deum cui eum sine
apiens eius autem ego vim e[illegible]
in iudicio et maliciosos inueniret pro dum pro
ut prestans tamen gratia me est regis ipsi
apud regem accusarentur quod non solum
ad christianorum fide declinauit. Sed inter regem
cogitabatur sibi surripere timuit solliciti

et sibi consulauit. Sed si huius inquiunt sed
orex sancte desiderauit ipsum secreto ad
uocari et uicarium hanc ad finiendum ignoto
modo et nesciens gloriam regum te uelle de
linquere et monachorum habitum assumere
aliis quos eum hactenus ignorauit
fuerit presentauit et ait inde sic quod omnino
Cui ait rex omnia ut illi suas scientie fecisti
ille autem ignarus pro fecit lac ? pro
positum regis laudatis et mundi
mundi te memorantes totius hic ad
plenum consulo. Cum rex audiret et vim
esse quod illi dixerunt credatur furore re
plectus est inde nichil tamen sibi inde quod perderet
ad rex graciis uita sua accepit et miles
abscessit et modicum se hic uelut recolet
omnia sibi narrauit. Cui ille notum dic sic
quod rex suspicatus non ipse hoc dixisse eius
regnum velle intrare. Surge igitur et comitiam
tua de et ue omnium abiace alicium
induet sumo diluculo ad regem in
gredere. Cum rex quod sibi hic uelis uide
genuit uidebis ecce rex paratus sum
sequi te sic et sua pro quam incipisce
re dusitaris sicut totum tu existentem in se
tale erat suaue. ut. Cui autem me in primum
ipsius sibi habes pro te in aduersitas. sunt
igitur pro isto sui quod moriaris quod ait ille pro
ordine fecisti rex ostendit et illius
arguens vim ampliori honore
donatus filius igitur eius in palacio e
ducatus ad etatem adulti pueri
in omni sapientia plene edoctus fuit
ad universis quod ait pi sic cum reduc(?)
illis vim de qualibus sibi familiariorem
secreto de hac re interrogauit
dicens se esse in multa mesticia pro
non pro eo quod sibi foris egredi non licet
adeo non vim abs sibi tamen ? potest
quod pater audiret et dolens equus parauerat
pueri fecit et choros plaudentes coram
eum mitteret nec quis sibi redimit omnia

plauderet

diligentius prohibuit precepto quod inveniret
aliquis procedente quidam inter ... le-
prosus unus cecus et obviaverunt ei quos
ille videns et stupefactus quesivit qui essent et quid ha-
berent inquisivit. Et ministri dixerunt: pas-
siones iste sunt que hominibus acci-
dunt. Et ille: omnibus hominibus contingere solent?
Negantibus illis rursus ait: sciunt ergo quibus futurum
an sic indefinite eveniunt? Et illi: quis homi-
num futura scire valeat? Valde igitur anxius cepit esse
pro insuetudine rei. Alia autem vice occur-
rit valde senem rugosam habentem fa-
ciem et dorsum incurvatum et cadentibus dentibus
balbutiendo loquentem. Invenit stupefa-
ctus cupit visionis intellectum. Cum-
que didicisset quod propter annorum multitudinem
ad talem statum devenisset ait: et quid erit huius
finis? Dicunt ei: mors. Et ille: est ne mors
omnium vel aliquorum? Cumque didicisset omnes
mori debere interrogavit in quot annis
hec fierent. Et illi: in .lxxx. vel .c. annis
senectus inducitur, deinde mors sequitur. Hec
igitur iuvenis in corde suo frequenter revol-
vens in multa desolatione erat, coram
patre tamen letitiam pretendebat, plurimum
desiderans in his dirigi et doceri. Quidam
monachus vita et opinione perfectus habitans
in deserto terre Senaar nomine Barlaam hec que
circa regis filium agebantur per spiritum cognoscens
in mercatoris habitum sumpto ad civita-
tem illam devenit, accedensque ad peda-
gogum filii regis locutus est dicens: ego
cum sim negotiator, lapidem preciosum ve-
nalem habeo qui cecis lumen tribuit, surdis
aures aperit, mutos loqui facit, in-
sipientibus sapientiam infundit; nunc er-
go duc me ad filium regis et hunc sibi tra-
dam. Cui ille: videris homo mature prudentie
sed verba tua prudentie non concordant. Verum-
tamen cum lapidum notitiam habeam,
ipsum lapidem michi ostende et si talis ut asseris
fuerit comprobatus plurimos a filio regis honores

maximos consequeris. Ad quod ille: lapis me-
us hanc habet virtutem quod qui visum sa-
num oculorum non habet et qui non servat castita-
tem integram si forte illum aspexerit
ipsam virtutem quam habet visibilem perdet. Ego
autem medicinalis artis non expers video te
sanos oculos non habere, filium autem regis audi-
vi pudicum esse et oculos pulcherrimos
et sanos habere. Cui ille: si sic est noli michi ostende-
re, quia et oculos sanos non habeo et in peccatis sor-
desco. Nuntiavit igitur hec filio regis et ipsum ad
eum quantocius introduxit. Cumque in-
troductus fuisset et rex eum reverenter sus-
cepisset, ait Barlaam: Rex bene fecisti quia de
foris parvitatem apparentem non attendisti.
Quidam enim rex magnus cum in curru deaura-
to procederet, occurrerunt ei quidam pannosis vestibus
induti et macie attenuati. Ille vero
confestim de curru exiliens ad pedes
eorum procidens ipsos adoravit et sur-
gens in osculo eos amplexus est. Proceres autem eius hoc indig-
ne ferentes, sed regem super hoc reprehendere formi-
dantes fratri regis hoc intimaverunt quod rex magnificentiam
regalem indigne fecisset. Frater autem regem
super hoc redarguit. Erat autem regi consuetudo
quod cum aliquis morti tradendus erat, rex preco-
nem cum tuba ad ipsius ianuam mitte-
bat. Vespere ergo veniente ante ianuam
fratris tubam sonari fecit. Qui illam au-
diens et de sua salute desperans totam
noctem insomnem duxit et testamentum fecit.
Mane autem nigris indutus vestibus cum u-
xore et filiis ad fores palacii lugens
accessit. Quem rex ad se ingredi faciens
dixit: O stulte, si preconem fratris tui, cui in nichil
deliquisse te cognoscis, adeo timuisti,
quomodo me precones dei mei in quem multa
peccavi timere non debeam, qui sensibilius
clarius mortem significant et terri-
bilem iudicis adventum denuntiant? Deinde
quatuor capsulas fieri iussit et duas ex-
terius fecit auro undique, aptis ossibus

hominibus

debeant

Senar

mortuorum fetentibus impleri duas vero
pice tincti et gemmis et margaritis pretiosis
ipse fecit vocatis quod illos magnates
qui sciebant querimoniam apud se fecerant de
posuit ante .iiii. illas capsas coram eis et quesivit
a quibus compositiones essent. Illi vero
duas de auratis magni esse pretii
dixerunt, illas vilis pretii esse iudicantes. Precepit
ergo rex de auratis capsas aperiri. Continuo fe-
tor intolerabilis emanavit. Cui rex:
Hae illis similes sunt qui gloriosis vestibus
sunt induti, intus vero immunditia vitiorum
pleni. Alias iterum aperiri fecit et ecce odor mira-
bilis exhalavit. Cui rex: Iste si-
miles pauperibus quos honoravi similes sunt
qui et si vilibus vestibus induti sunt
intus tamen omnium virtutum odore resplende-
bant. Vos autem quae de foris sunt non consi-
deratis. Sic ergo illum regem in quoddam festum
sic bene suscipiens me recipe. Ergo Barla-
am coepit ei de mundi creatione et hominis prevari-
catione ac Filii Dei passione, incarna-
tione, resurrectione longum sermonem texere et
de die iudicii et retributione bonorum
et malorum multa disserere et servientes ydolis
plurimum exprobrare ac de eorum fatuitate ta-
le exemplum ponere dicens: Sagittarius
quidam aviculam parvam nomine philome-
nam capiens cum vellet eam occidere vox
data est philomenae et ait: Quid tibi proderit
o homo si me occideris? neque enim ventrem
tuum de me implere valebis. Sed si me dimittere velles
tria tibi mandata darem, quae si diligen-
ter custodires magnam inde utilitatem
consequi posses. Ille vero ad eius loquelam stu-
pefactus promisit quod eam dimitteret si sibi
haec mandata proferret. Et illa: Nunquam rem quae
apprehendi non potest apprehendere studeas.
De re perdita et irrecuperabili nunquam doleas.
Verbum incredibile nunquam credas. Haec tria
custodias et bene tibi erit. Ille autem ut promi-
serat eam dimisit. Philomena

igitur per aerem volitans dixit ei: Ve
tibi o homo quam malum consilium habuisti
et quam magnum thesaurum hodie perdidisti. Est e-
nim in meis visceribus margarita quae
struthionis ovum sua vincit ma-
gnitudine. Quod ille audiens valde con-
tristatus est quod eam dimiserat et eam apprehen-
dere conabatur dicens: Veni in domum
meam et omnem humanitatem exhi-
bebo tibi et honorifice te dimittam. Cui
philomena: Nunc pro certo cognovi te stul-
tum esse. Nam ex his quae tibi dixi nul-
lum profectum habuisti, quia et de me perdita et irre-
cuperabili doles et me tenere niteris
cum nequeas meo itinere pergere, et insuper mar-
garitam tam grandem in visceribus meis
credidisti, cum ego tota ad ovum struthio-
nis magnitudine non valeam perti-
gere. Sic ergo stulti illi qui confidunt
in ydolis, quia plasmatos a se adorant
et custoditos a se custodes eos ap-
pellant. Coepit quoque contra fallacem mun-
di delectationem et vanitatem multa
disputare et plura ad hoc exempla adducere
dicens: Qui corporales delectationes desiderant
et animas suas fame mori permittunt
similes sunt cuidam homini qui dum a facie
unicornis ne ab eo devoraretur ve-
lociter fugeret in quoddam barathrum ma-
gnum cecidit. Dum ergo caderet mani-
bus arbusculam quandam apprehendit
et in base quadam lubrica et instabili
pedes fixit. Respiciens vero vidit
duos mures unum album et alium ni-
grum incessanter radicem arbusculae
quam apprehenderat corrodentes, et iam prope
erat ut ipsam absciderent. In fundo autem ba-
rathri vidit draconem terribilem
spirantem ignem et aperto ore ipsum de-
vorare cupientem. Super basem vero
ubi pedes tenebat vidit .iiii. aspi-
dum capita inde prodeuntia. Elevans

autem oculos indit exiguum mellis dulcedi-
nis sumpsit arbuscule oblitus est periculi
in quo undique positus erat. Semper modicum de
illius modica mellis dulcedine dedit. Uni-
cornis autem mortis tenet figuram que hominem
semper persequitur et apprehendere cupit. Pu-
teus mundus est omnibus malis plenus.
Arbuscula uniuscuiusque est vita que per horas
diei et noctis quasi per murem album et nigrum
incessanter consumitur et incisioni appropin-
quat. Basis quattuor aspidum corpus ex quattuor ele-
mentis compositum quibus inordinatis corporis com-
pago dissolvitur. Draco terribilis os inferni
cunctos devorare cupiens. Dulcedo ra-
musculi delectatio fallax mundi per quam ho-
mo seducitur ut periculum suum minime intueatur. Ad-
didit quoque dicens: Similes sunt iterum mun-
di amatores homini qui tres amicos habe-
bat quorum unum plus quam se, secundum tantum quantum se, ter-
tium minus quam se et quasi nichil diligebat. In ma-
gno itaque periculo positus et a rege citatus
cucurrit ad primum eius amicum auxili-
um querens et eum semper dilexisse commemo-
rans. Cui ille: nescio quis sis, o homo. Habeo a-
lios amicos cum quibus oportet me hodie letari quos et amicos
amodo possidebo. Prebeo tamen tibi duo ciliciola ut habeas quibus valeas
operiri. Confusus igitur ad secundum abiit et eius
auxilium postulavit. Cui ille: non vacat mi-
chi tecum subire agonem, curis enim multis
circumdor, modicum tamen usque ad hostium pala-
cii te sociabo et statim domum revertar
propriis vacans negotiis. Tristis igitur et desper-
ans ad tertium amicum perrexit et facie demissa
dixit: non habeo os loquendi ad te quia
non dilexi te ut debui, sed in tribulatione
circumdatus et ab amicis derelictus rogo
te ut michi auxilium feras et michi veniam prebe-
as. Cui ille hylari vultu dixit: certe
amicum carissimum fateor te esse et tui
licet modici beneficii non immemor precedam
te et apud regem interveniam pro te ne
in manibus inimicorum traderis. Primus

igitur amicus est divitiarum possessio pro quibus homo mul-
tis periculis subiacet. Veniente vero mortis termi-
no nichil ex omnibus his nisi viles accipit pro
ad sepeliendum panniculos. Secundus amicus est
uxor, filii, parentes qui tantum usque ad monumen-
tum secum pergentes statim revertuntur curis vacantes. Tercius
amicus est fides, caritas et elemosina et cetera bona
que nos cum de corpore exivimus possunt precede-
re et pro nobis apud deum intervenire et ab inimi-
cis demonibus nos liberare. Hoc etiam sic addidit
dicens: in quadam magna civitate consuetudo fuit
ut hominem extraneum et ignotum omni anno in
principem eligerent, cui omni potestate accep-
ta quicquid vellet facere licitum erat et sine omni
constitutione terram regebat. Illo igitur omnibus de-
liciis permanente et semper sic esse existiman-
te repente cives in eum insurgebant et
per totam civitatem nudum trahentes in remotam
insulam exulem mittebant ubi nec cibum
nec vestimentum inveniens fame et frigore ur-
gebatur. Tandem quidam alius in regnum subli-
matus cum illorum consuetudinem didicisset
infinitos thesauros ad insulam illam premisit
ubi post annum relegatus ceteris fame
deficientibus ille immensis deliciis habunda-
bat. Civitas hec est mundus, cives sunt tene-
brarum principes qui nos falsa mundi delec-
tatione alliciunt nobisque non opinantibus mors
subripit et in locum tenebrarum demergimur.
Divitiarum autem ad eternum locum premissio fit per
manus egenorum. Cum igitur Barlaam perfecte
filium regis instruxisset et ipse eum relicto patre
sequi vellet, dixit ad eum Barlaam: si hoc feceris
cuidam iuveni similis eris qui cum quandam
nobilem nollet ducere uxorem ipse
renuens aufugit et in quendam locum deveni-
ens virginem cuiusdam senis pau-
peris filiam laborantem et ore deum laudan-
tem vidit. Ad quam ille: quid agis, o mulier,
cum tam pauper sis gratias agis
ac si magna receperis ab eo. Ad quem illa:
sicut parva medicina sepe a magno

Languore liberat. Sic gaudium accidit ipsius
domus [illegible] autem duorum [illegible] cum quidam
secum suo unum non sunt adeo magna
recepi quia ille ad suum pro magnitudine tur
et melliorum mihi dedit ad suam [illegible]
nominis et iniuria regni sui [illegible] ap
prius perierat et cum magnus deus ipsum
laudare [illegible] videns [illegible] eius pau
perculam eam aptam suo in uxorem petiit. Cui
ille: Filiam meam accipere non vales quia
divitum et nobilium filius es et pauper ego sum.
Sed cum ille omnino insisteret, ait ille senex:
Filiam non possum tibi dare ut ducas in domum
patris tui eam, divitias cum habeamus sit.
Et ille: apud vos manebo et nobis me
in omnibus conformabo. Deponens igitur pretiosum
vestimentum vilem senis induit et apud eum
manens ipsam in uxorem accepit. Postquam
vero senex eum diu probavit, duxit eum in thalamum
eius et ei divitias et pondus divitiarum
ostendit quantas nunquam viderat et omnia sibi dedit. Dixit
autem Josaphat: Competenter me tangit
narratio et arte dictum esse credo. Sed dic
mihi pater, quot annorum es et ubi conversaris, quia a
te nunquam volo deserere. Et ille: Annorum sum
xlv in desertis terrae Sennaar degens. Ad quem Jo
saphat: Amplius mihi videris esse lxx annorum.
Et ille: Si a nativitate mea annos meos
quaeris, bene eos existimasti. Sed nullo
modo in mensuram computantur quos in vani
tate mundi expendi. Tunc enim interior
homo mortuus erat, et annos mortis nequaquam
vitae nominabo. Cum igitur Josaphat sequi vellet
eum, Barlaam dixit: Si hoc feceris, tuo consortio caruero et
persecutionis meis fratribus auctor ero.
Sed cum tempus videris opportunum, ad me
venies. Barlaam igitur filium regis baptizans et
in fide optime instructum eum osculatus
est et ad locum suum reversus est. Postquam rex
filium christianum factum audivit, in dolore ni
mio positus est. Quem quidam amicus suus
nomine Arachis consolans ait: Cognosco

senem quendam heremitam qui de nostra
secta est, per omnia Barlaam similis est. Hic Bar
laam se simulans primo fidem christianorum defendet,
deinde se vinci permittet et omnia quae docuerat
revocabit, et sic filius tuus revertetur
ad nos. Rediens igitur princeps cum
magno exercitu ad quaerendum Barla
am vadit et heremitam illum capiens se
Barlaam cepisse dixit. Quod filius regis
audiens captum scilicet magistrum suum amarissi
me flevit, sed postmodum per divinam reve
lationem non eum esse cognovit. Ingressus
igitur pater ad filium ait: Fili mi, in tristitia
magna me posuisti et canitiem meam
inhonorasti et lumen oculorum meorum ab
stulisti. Quare, fili, hoc fecisti et deorum meorum
cultum reliquisti? Cui ille: Tenebras, pater, fu
gi, ad lumen cucurri, et errorem deserui
et veritatem agnovi. Noli ergo frustra labo
rare, quia nunquam me poteris revocare. Altitudinem
caeli manu tangere aut maximum
siccare pelagus sic et hoc cognosce.
Tunc rex ait: Et quis horum auctor est
malorum nisi ego qui tam magnifi
ca et quae nunquam alii patres filio suo
feci? Propter quod pravitas voluntatis tuae et
contentio effrenata adversus caput
meum te insanire fecit. Vere astrologi
in nativitate tua dixerunt te arrogan
tem et parentibus inobedientem futurum.
Nunc autem si mihi non acquieveris, a mea disce
des filiatione et pro patre inimicus effectus
illa tibi faciam quae nec hostibus adhuc
feci. Cui Josaphat: Cur rex contristaris
quia bonorum particeps effectus sum? Quis
unquam pater in filii sui prosperitate tristis
apparuit? Non ergo iam patrem nominabo
te, sed si mihi adversaberis, sicut a serpente
fugiam te. Rex ergo cum ira ab eo abiens dixit
amico suo Arachi animum nostrum filii
duritiam. Cui consilium dedit ne ad eum asperis
verbis [illegible] sed blanditiis

lentibus puer interius trahebat. Sequenti die
igitur rex ad filium venit et eum amplexatus
osculatus est eum dicens: Fili dulcissime, ho-
nora canitiem patris tui. Revertere, fili, parentum
tuorum. An nescis quia bonum est patri obedi-
re et eum letificare, sicut et malum est
ipsum exacerbare. Ideo facientes ista ma-
le peribunt. Cui Josaphat: Tempus aman-
di et tempus odiendi, tempus pacis et tempus bel-
li. Nullo modo his qui nos a deo ale-
nare volunt obedire debemus, sive sit mater sive pater. Videns
igitur pater eius constantiam ait: Ex quo te
video pertinaciter nec mihi obedire vis,
saltem veni et unanimiter veritati credamus.
Barlaam enim qui te seduxit a me vinctus
tenetur. Congregemur igitur et nostri cum Barlaam et vestri
et mittam preconem ut omnes Galilei
sine timore veniant et disputatione facta, si
vicerit vester Barlaam, optime nobis
credemus; sin autem, vos nobis consentiatis. Quod cum
regis filio placuisset et ille cum ficto
Barlaam ordinassent quomodo se deberet
primo simulare se fidem christianorum defendere et post-
ea permittere se superari, omnes insimul convenerunt. Con-
versus igitur Josaphat ad Nachor dixit: Tu
scis, o Barlaam, qualiter me docuisti; si igitur fi-
dem quam me docuisti defendis, in doctri-
na tua usque in finem vite permanebo; sin autem victus
fueris, statim iniurias meas in te vindi-
cabo et cor tuum et linguam manibus extractam
dabo canibus, ne alii presumant presumptuose
filios regum in errorem inducere. Hec au-
diens Nachor contristatus est et pavidus vehemen-
ter effectus est, videns se ipsum in foveam quam fe-
cerat cecidisse et laqueo suo comprehensum esse.
Animadvertens igitur cognovit melius esse
filio regis adherere ut periculum mor-
tis evadere posset. Nam et rex palam dixerat
ut fidem suam sine timore defenderet.
Unus igitur rhetorum surgens ait: Tu es
Barlaam qui filium regis seduxisti? Et ille:
Ego sum Barlaam qui filium regis non in errorem

misi sed ab errore liberavi. Et rethor:
Cum enim mirabiles et admirabiles viri deos nostros
adoraverint, quomodo tu adversus eos au-
des insurgere? Et ille respondit: Caldei, greci
et egyptii erraverunt, qui creaturas deos esse dixe-
runt. Nam Caldei elementa deos esse arbitrabantur,
cum creata sint ad utilitatem hominum et
eorum dominatui subiacent et multis passi-
onibus corrumpuntur. Greci autem nephandos
homines deos putant, sicut Saturnum, quem a-
iunt filios suos comedisse et virilia
sibi abscidisse et in mare proiecisse et Venerem
inde natam fuisse, a filio suo Jove al-
ligatum et in tartarum precipitatum esse. Jupiter
quoque rex aliorum deorum esse describitur, quem tamen in alia
sepe transformatum dicunt ut adulteria commit-
teret. Venerem quoque deam adulteram dicunt; nam aliquando
habuit moechum Martem, aliquando Adonim.
Egyptii autem aliqua coluerunt, scilicet ovem, vitulum,
porcum. Christiani autem filium altissimi coluerunt, qui
de celo descendit et carnem assumpsit. Cepit
igitur Nachor fidem christianorum evidenter defendere et rationibus
confirmare, sic quod rethores aliqui nimium essent muti,
nihil respondere scientes. Josaphat igitur vehe-
menter exultabat eo quod dominus per inimicum veri-
tatis veritatem defenderat; rex autem nimio furore
repletus est. Iussit igitur concilium dissolvi, quasi de
hiis sequenti die denuo tractaturus. Dixit igitur
Josaphat patri: Magistrum meum permitte
mecum hac nocte manere ut simul de respon-
sionibus reddendis consilium conferamus, et tu
tuos tecum assumas et cum eis conferas,
aut tuos mecum permittas accipere, me vero cum tuis; alioquin
non iusticiam sed violenciam exerces.
Quod permisit Nachor, spe conversionis adhuc habens
quod eum seduceret. Cum igitur filius regis Na-
chor domum reduxisset, dixit ei Josaphat:
Ne putes me ignorare quod tu Barlaam
non es, sed Nachor astrologus. Sapiens
quem Josaphat [illegible]
... et ad fidem convertens mane ad heremum
misit, ubi baptismum suscipiens vitam duxit

Hic interim dux · magnus qui cognomine
theodis britannie genitam (?) h. q. gadies
ad regē uenit & q. filiū suū ad legem patri
as redire faceret p̄misit · Cum rex fili
fecit studia amica & ingenium & ipsius
dū sacrificiū ostensum & ille a filio tuo cum
sermone et uultu decoris adornatis
introduxit p̄cepit ut sp̄ cum eo sine ministro
et quiescens & moreretur cum eo eius a͞ semper
principibus meis ad eum dirigam cum ad lib(itum)
diuine infra mabit & ri· sic post se duce
· Juuenes sic fines mulieri · rex · ii · quam
cum filium inter hanc dixit impio (?) pratissimi
media que si inter · x · annos sole albi lunā
indic luce occultū plurabi rex gratia inquam
p̄ceptā & spelunca enim filium inuenit ad eius
d · maris sed quibus fuerunt uisio rex in
omnium rerum cum cum adduceret ut omni nostra
& uocans istie postea ad ducis gratia ad eum
auro argento lapidibus preciosis uestib(us)
splendidis equis regalibus totum rex gratia
hic cum dominicam rei uoce interrogauerunt
nimis omni & nomina in dimitio cum a ut
inferni diceare quod spatium regis
interea dixit · deinde omnes esse quod hominem secum
quo · regem gratia interrogauit filium quod de celis
quid indicat plus amaret · quod ut inquit pri(m)a ad
in de mouere alios quamdiu duos homines
nulla · u · sic factum hinc sic exarsit anima mea
uos gratia alit & puer te filium tuum saluare ulterius
nisi rex gratia omnibus uisitius erectus prudentie
consilii sanctam quod cum ipse ad libidinem
prouocabit nec habebat alium ad quem respon
deret quam cum quo loqueretur · nec cum quo uenire
in aliquibus istis spiritibus amica et nullus
iuuenis uero uirtutis & magnum ignem
in accendit malignus gratia ipse in fla
malus puelle quod extinxit omne eratum
laus ardore cum secum faciat ne etiam
sentiret turbaretur & de se totum reg(num) in medio
diuus consilium recepit in omnes temptatio
ab sceleris · dum quod dei puella pulcherrima

Cum autem regis filium · sed postea or
batum ad eum misit quod cum in diem premerer
illa ait · si me absque dolore custodis salua
re desideras coniugē me in nuptias tuo
placeat & te ignorans in gratia nos ab hor
rere · sed laudes · sed pri(n)cipiarche eorum
& simplice & pecto eorum apte coniuges habi
tuo ad quod ille · Inquit mulier · iudicabit
precepit primi quondam rex eius breuem
duce · sed non habet eum principium verbo et regi
tatē seruare sic tam in uia hi si anima
mea seruare desideras · una nunc tamen
petam ut ne periclite cum cubiculo meo cum
hac nocte & per uictoriam quod ab inimico
luctu essedas et tam ut sine diu
gaudium est angelis in celo & buo
perdite primiam agentem actori
sionis sine magna uices deleste
mi cum in accesse & sic me ipsum sal
uabis magis timere cum illum forme
post cepit · quod non uidet secum
siue ad uidere quod puella tamen
aulicis non nos potuimus in uoce le
te gratia & tam sortis minimum ex quo
concurat quod semper in ea uerterat gratia ante
minus terra fortiter capti cum quo
capita iactabat & saluis uirtus puelle
desperatio suggerente ipsum commonebat
lacrimis in suis ordine se dedit in quo
ne obdormiret tandem secunda in quo
dam pratum decorus floribus ornatum ubi
folia arborum dulce sonum reddebant
cum quod gratia agitaret & odor in
rusticis emanabat ubi fructus bi
su speciosissimi & gustu delectabiles
ubi ceder p(ro)uite erunt auro & gemis
fulcientia lena lumen cum preciosissimis
gemmis uel ornamentis per fluentes
De hinc intrare ipsum in ciuitate dux eius
amicis muri ex auro & obrizo erant
quod claritate mira te fulgebant
in ecclesia quamdam ex auro aurum erat

q(ua)si ante mome(n)tu(m) unius audivit: dig(nus)
est iste locus et honor(atus). Cum a(utem) nimi(s)
vellent eum reducere, rogabat ut
(et) eum manere p(er)mitterent. Q(ui) dix(erunt)
cu(m) labore multo adh(uc) venies h(ic)
si vi(m) t(ibi) fere poteris. Deinde ad locum tetri-
ma ipsu(m) duxerunt om(n)i feditate ple(num)
dicentes: iste est locus i(n)iquor(um). Cu(m)
a(utem) evigilasset, pulchritudo illius pu-
elle et ceterar(um) stercore fetidior ei vi-
debat(ur). Cu(m) a(utem) maligni sp(irit)us ad Theo-
dam redissent et ip(s)e eos increpar(et),
dixerunt: p(ro)p(te)r q(uod) signo crucis signa-
vit, sup(er) ipsu(m) irruentes fortit(er)
ipsu(m) conturbav(imus) ut a(utem) se ip(su)m si-
gno crucis munivit nos p(er)sequeba(tur).
E(st) a(utem) m Theodas cu(m) rege ad eu(m)
venisset sperans q(uod) ei p(er)suadere posset,
s(ed) p(er) [illegible] captus est ab eo q(uem) capere vo-
lebat et ab eo q(ui)libet baptisma sus-
cepit et laudabilem vitam duxit.
Rex ig(itur) desperans divisit cu(m) fi-
lio annuens medium regnu(m) suu(m). Ille
q(uam)vis desertum toto animo desideraret,
tamen p(ro)p(ter) fidei dilatacionem ad t(em)p(u)s ip(su)m
regnu(m) suscepit ac i(n) suis civitatib(us)
cruces et templa erexit et omnes ad
Christu(m) co(n)v(er)tit. P(ate)r a(utem) tandem filii r(ati)onib(us)
et p(re)dicationib(us) assensu(m) p(re)bens fidem
Christi recepit et baptismu(m) suscipiens
et totu(m) regnu(m) filio suo dimit-
tens ip(s)e piis operib(us) vacabat et
post h(ec) laudabil(ite)r vitam finivit.
Josaphat (autem) Barachiam rege(m) p(ro)clama(n)s
aliq(uo)t(iens) pluries fuge(re) voluit s(ed) s(em)p(er) a p(o)p(u)lo
captus fuit. Tande(m) evasit. Cu(m) ig(itur) p(er)
desertu(m) p(er)geret, cuida(m) paup(er)i rega-
le(m) habitu(m) dedit et ip(s)e in paup(er)i ve-
ste remansit. Diab(olus) a(utem) multas
ei parabat insidias. Aliq(ua)n(do) e(n)i(m) gladio
evaginato i(n) eum irruebat et p(er)-
cut(er)e minabat(ur) nisi desisteret, aliq(ua)n(do)

fer(arum) specie s(ibi) apparebat frendens dirum mu-
gitum emittens. Ille a(utem) dicebat: D(omi)n(u)s m(ihi) ad-
iutor est, n(on) timebo q(ui)d faciat m(ihi) homo.
Duob(us) ig(itur) annis Josaphat i(n) heremo va-
gabundus mansit nec Barlaam i(n)veni-
re potuit. Tande(m) speluncam i(n)veniens et
an(te) hostiu(m) stans dicebat: B(e)n(e)dic p(ate)r b(e)n(e)di-
c. Cuius voce(m) Barlaam audiens foras
exiliit, et osculantes se invicem se se
ali(is) melius amplexib(us) co(n)stringebant
nec satiari poterant. Josaphat
Barlaam om(n)ia q(ue) acciderant et ille i(m)mensas
gr(ati)as egit deo. Mansit a(utem) Josaphat
ibi multis annis i(n) abstinentia mirabili
i(n) virtute. Tande(m) Barlaam completis dieb(us) suis
i(n) pace q(ui)evit c(irc)a an(num) d(omi)ni CCCLXXX. Josap-
hat ig(itur) anno XXV regni deserens XXX-
V annis heremiticu(m) labore(m) sustinuit et sic mul-
tis clarus virtutib(us) i(n) pace q(ui)evit
et cu(m) corp(or)e Barlaa(m) positus fuit. Au-
diens rex Barachias illuc cu(m) multo
exercitu venit et corp(or)a reverent(er) assumens
i(n) civitate(m) sua(m) transtulit, ad quor(um) tumul(um)
multa miracula fiunt.

De [illegible] s(an)c(t)o Pelagio

Pelagius p(a)p(a) multe s(an)ctitatis fuit ac i(n) pontificatu
laudabil(ite)r se gerens tande(m) ple-
nus virtutib(us) et bonis operib(us) i(n) pace
quievit. Post h(un)c fuit alter Pelagius
p(re)decessor s(an)c(t)i Gregorii. S(ed) alius q(ui) h(un)c
ut Pelagio successit Jo(hannes) III, Jo(hann)i succes-
sit Benedictus, Pelagius Pelagio, Gregorius
Tempore huius Pelagii Longobardi
in Ytaliam venerunt, et q(uia) multi
hystoriam ignorant, placuit eam hic
inserere prout in hystoria Longobardo-
rum hystoriographo co(m)pilata
ex diversis cronicis explanata.
Hec gens [illegible] q(uo)nda(m) erat
multum populosa, que de littorib(us) oce-
ani p(ro)pe septentrionalis egressa a(n)t(e)
de insula Scandinavia p(ro)pt(er) plurimorum multitudinem

continua duorum annorum que cum eorum dux fratres
primogenitus decessisset, illos nos audiens pre-
dere sedem sibi inter hec ... hinc i...
in lingua eorum ... postea longobar-
di sunt appellati, dum ad hec in Germania
residerent. Rex longobardorum septem pue-
ros in piscinam a meretrice ad necandum pro-
iectos in nemore, quos uno partu meretrix
ediderat. Quos dum rex cum repertos
cum hasta admirans revolveret, unus
eorum hastam tenuit manu regis.
Quod rex videns stupefactus est et Lamis-
sionem nominavit eum magnum futurum
esse pronuntians. Qui tante probitatis exti-
tit quod mortuo rege eum longobardi
regem fecerunt. Per idem fere tempus, scilicet anno
ab incarnatione domini CCCCLXXX, dum quidam
episcopus arrianus nomine Eutropius quendam
nomine Barlaam baptizare volens diceret:
Baptizo te in nomine patris per filium in spiritu
sancto, et spiritum sanctum minorem patre per hoc ostendere
volens, statim ibi aqua disparuit. Et baptizandus
ad ecclesiam confugit. Per idem fere
tempus floruit sanctus Medardus et Gildar-
dus fratres uterini, uno die nati, uno die
episcopi consecrati, uno die a seculo assumpti.
Anno vero ... domini CCC... cum in-
ter Gallias arriana heresis pullularet, divinitas sic
per signum evidens innotescere ...
ut ait Sigibertus. Dum ... in nocte
nativitatis ... episcopus celebraret ...
tes guttas clarissimas equalis magni-
tudinis sibi alterne emulas que simul de-
fluentes in unum convenire ...
pulcherrimam effecerunt. Et in medio ...
... posuerunt ... gemme
qui in eis de ipsa nocte ...
... quod ipsius ob sacra-
... clara ... et que in ... sunt
dabant ... adorantibus christum
angelus ... per ... a longobardis

Huius quidem Secundi tempore, nomine
Albuinus vir quidem fortis et strenuus,
qui cum rege Gebidorum ... pluribus gestis
cuius exercitum contrivit et regem interfecit.
Quo mortuo filius eius ... regnum ... regem
... Albuini-
num ... fortiter pervenit ...
Albuinus exercitum suum movens ipsum
... filiam eius suam nomine Ro-
simundam captivam cum multitudine in u-
xorem accepit. De capite vero ipsius re-
gis ... auro et argento con-
cludens, unde bibebat. In aliis
diebus ... in ... guberna-
bat ... patricius eunuchus Helvidius
... Narses vir ... quondam
... Gothos cum Totila ...
... precedens ... regem eorum Totilam occidit
... preeminentem
... magnus ... magnam in
... per ... in ...
... pro ... de
... nomine
Sophia ... Narsetem ... se in-
... quod eum cum ancillis filare faceret
et lanas ... Narses
... ego talem telam ordiar
quam ipsa dum vixerit deponere non
valebit. Sic ... Narses se
... longobardis mandans ut ...
... relinquentes ...
ad ... Italie ... solum
confluerent. Quod audiens Albuinus ...
... anno ab incarna-
tione DLXVIII cum longobardis
... movens ... cum
... longas ... barbas ...
... ut ... aliunde
exploratores ad eos venire debere
precepit Albuinus ut omnes mulieres
solutos crines circa ...

uo barbam hominis exploratoribus
crederent et inde longobardi a longis bar-
bis postmodum sunt vocati barba enim
meorum lingua barbam sonabat a-
liqui dicunt. Quod cum vinuli cum Wandal-
is pugnaturi essent et ad Fream quem hebreorum
spiritum prophetie accessissent ut pro eorum victoria
exoraret et eis bundicere dixisset quos uidentes
ait [illegible] fenestram inquit mane ador-
ientes orabant se posituro et mulieres cri-
nitum capillos circa faciem eorum [illegible]
conspexit. Cum ergo ille fenestram
aperiens eos vidisset exclamavit quis
sunt isti longobardi et uxor sua ad illos
quibus nomen dederat victoriam concessit.
Ingressi ergo Italiam omnis fere civi-
tates ceperunt ac [illegible] hystoriographus fer-
tur papia que tribus annis obsessa tan-
dem cepit rex quidam albuinus iuraverat
omnes se christianos occisurum cum papiam
intraret dedito eius equus ante portam
cadens genua figens quamuis calcari-
bus urgeretur nolebat surgere admoni-
tum tamen cum a christiano rex sanctum
uotum mediolanum ergo longobardi ingressi [illegible]
cum pene Italiam intra breve spacium quam
uis magnam preter romam et romaniolam que ideo
dicta est romaniola quia semper romane
ecclesie adhesit. Cum igitur rex albuinus
nomine cuiusdam magnum convivium
preparasset caput illud quod [illegible] regis
fecerat ad [illegible] sumeret cum eo bibit et uxo-
rem suam nomine rosamundam de eo bibere
fecit dicens bibe cum patre tuo. Quod illa audi-
ens magnum contra regem concepit odium. Erat
regi dux quidam qui quandam domicellam regine
carnaliter cognoscebat ac regina ab-
sente rege quadam nocte cubiculum in-
travit eius ducis et ex persona ipsius
ancille cum eo dormiuit et illa nocte
ad se delectare accede. Quod cum nescisset regi-
nam esse cum ancilla supposuisset

Post modum dum ei esset aliquando que sum. Quod cum
ille diceret se esse talem amicum suum. Illa etc.
ne quaquam sed sum rosamunda certe talem rem
hodie perpetrasti quod aut albuinum occideres aut
albuinus gladio inebrietur. Ille ergo ut de eo
uiro meo contempnentem meum occidere et cum
patre eius cupiunt sed si fuerit me nimia bibe-
re fecit me delectat uindicare. Cum cum ille non ac-
quiesceret alium tamen se inveniret promittit quidem re-
gnum perfectus. Uni illa arma [illegible] hec
spatam illius quam eius ad lectuli capiti
colli aut euaginari posset fortiter col-
ligavit. Dum ergo rex intraret quidam
homicida eum cubiculum intravit contra
quem rex sentiens et defendere (?) nec ipsum
tamen arripere posset quod non ualeret uindicabil
lectuli [illegible] defendere cepit sed ille cum op-
time esset armatus in regem invaluit et oc-
cidit. Arripiens ergo omnem sor[illegible] palacii
cum [illegible] ravennam ueniunt. Auctor pro
sed cum rosamunda inuenerunt quidam pulcherrimum
per [illegible] remanent uiduam ipsum in [illegible]
desiderant uenenum uino immiscuit
primo eum [illegible] die ille per se
uenenum bibit et residuum bibere
Quod cum recusaret ille euaginato gladio
eam bibere coegit et sic ambo in eodem perierunt.
Tandem rex quidam longobardorum nomine
adaloch baptizatus est et fidem christi suscepit
sed theodelinda longobardorum regina et christiana
apud modoetiam pulcherrimum ora-
torium construxit ad quam reginam gregorius libros
dyalogorum emisit que vnum suum nomine
agilulphum per ducem taurinensem. Sed post modum
longobardorum regem ad fidem convertit et cum
eo ipso et cum ecclesia veram pacem fecit sicque
in festo sancti iohannis baptiste et per christianos
et longobardos [illegible] eodem festo
celebratur. Iunctis locis
pacem etc. Iustinianus quoque iohannis baptiste
pacem et [illegible] confirmam
[illegible] clemente [illegible] in iohannis spoleto

devocionem habebat cum multis gentibus de-
questione assolvens pro diversorum oracionum ap-
ma devenerant sub anno cuius que gentis Johes
prodiit et defensorem esse ancham uno sedere
volentem sine motivo gr̄o suarum
et salvamus et salvius benignitatis eius et bonum
faciens. Tunc to summa ... ad eius per
phocas imperator dominio esse ex-
cheon. ut ... ad ... et nec per ... cum
tam facti persius summus secte hyrianus
esse capud omnium eandem sicut contrario
voluntatem se parvam omnium eandem scilicet be-
nedictus huius bonifacii tempore mortuo phoca
et regnante eraclio anno ... magu-
mech pseudo propheta et magus agarenorum
sive ysmaelitarum sive sarracenorum ... de ce-
pit sic lex inquam ysmaeliticus ... et in-
dum tronum elicuit animi ... suis
suis et bona cum honore quod ... quelibet
asseque non potuimus indignitatis ad presule-
mariam fugerent similitudine in tribu-
bus ad seate ... imminentem ... ma-
gumeth dices quem eis alium pro phete
velud mittens que columba gratia talia
hoc ... magumeth ponebatur co-
lumba et ... eius humeris deinde ... eius
eius alius ... ut ... ad ... latine
... magumech ... vide
pro ... eius ... pro ... totum
... permanebant ... gr̄ in per-
quo ... se ... velle ... quod
spiritus sanctus in specie columbe monstrare
... et ... illa ... hominum
ob magumech. Et ... alius ... bat
evolavit ... ante ...
Et pseudo ... sanctum esse credidit
quia ... descenderat ac ... ante
... di ... sic magumeth ...
nos decepit cum ... ad ... regnum
... ac orientalem ... fines ... ad ... leges
... Alexandrini ... Sed ...
... magumeth ... leges

contingens ... capitulo ... et ...
columba que ... videntes ... pseudo ... eum
volentes ... mente ...
... ...
... cum ... mente ...
... ex ... egyp... et
palestinam cum ... cum ...
et iudeis ... cum ... aquibus ...
... verum testimonium dicimus ...
... mox ... cum ...
ce in ... mortuas non ... credimus
... cum ... magumeth ... -
dens ... carneli ... pro dubia
... tres ... iudi-
... pseudo ... est ... Eius ...
... quem credimus ... solum
deum ... omnium ... eius
... pseudo propheta ... eius ...
... in ... et ... sed ...
magumeth pseudo ... Sed ... vitam ... et ...
pseudo ... ex ... virgine ...
dei ... homo ... Sed ... et ...
... de ... volunt
... Sed venerunt in ...
... non ... nec ...
... Sed ... hominem ...
... ut ... esse
... Item ... ...
... ...
... videns hominem ...
... nos cum ...
... illo ... et ...
... ...
... magumeth ... filius
... ...
... non solum ...
... Sed et iudeos et sarracenos
adeo ... non se messiam
in lege ... publice ...
... magumeth ... et ...
... ...
... ...

eo quod immundissimo homine et epileptico nu-
psisset. Quod ille placare desiderans, cum labe-
retur morbo, de muliere talia dicens: Ga-
brielem archangelum frequenter mecum loqui-
tur, et ego non ferens splendorem vultus
eius in terra deficio et cado. Quod sic esse
mulier et ceteri crediderunt. Alii tamen dicunt quod
fuit quidam monachus, qui Magumethum
instruxit, nomine Sergius, qui Nestorianam
heresim incidit, dum monachus fuit, et ex-
pulsus in Arabiam venit et Magumetho
adhesit. Licet alii dicant quod fuit archidiaco-
nus in partibus Antiochie degens et fuit, ut
asserunt, Iacobita, qui circumcisionem
predicavit, Christum quod non deum sed hominem
tantum iustum et sanctum de spiritu sancto concep-
tum et de virgine natum asseruit.
Que omnia Saraceni credunt. Predictus igitur
Sergius Magumetum de veteri et novo
testamento instruxit, plurima edocuit. Ma-
gumethus enim ut dicitur parente orbatus sub pa-
truo suo cum pueritie annos ageret, multo
tempore cum [illegible] gente sua Arabi-
bus et Caldeis [illegible] [illegible]
Alcoranus suo textu dicit deus: Nonne
orphanus fuisti et suscepi te et inveni
te [illegible] [illegible] [illegible] et mendican-
tem pauperem et locupletavi te. Inve-
nit in gentem Arabum cui Magumeto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Magumethus
[illegible] [illegible] [illegible] locupletatus
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] regnum Arabum [illegible]
[illegible] [illegible] se [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] se fingere voluit et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Sergius valde prudenter [illegible] adhereret
absconditus cum ipsum [illegible] [illegible]
ex abrupto omnia requirebat et ipse referebat,
Gabrielem archangelum eum nominabat.
Sic Magumethus totam illam gentem per-
se fallendo [illegible] [illegible] [illegible]
sponte vel timore gladii credidit [illegible]
[illegible] [illegible] illud [illegible] super [illegible] devolutum
et sic tenendum est [illegible]. Sergius cum mo-
nachus esset, volens [illegible] Saracenorum mona-
chos [illegible] [illegible] [illegible]
monachorum [illegible] et [illegible] genufle-
xiones faciendas et ordinate valde ora-
tiones [illegible] [illegible] versus orientem [illegible] [illegible]
orientem [illegible] nolunt [illegible] versus
meridiem orientem quod omnia ad hec Saraceni
observant [illegible] legem Magumeti
promulgavit [illegible] Sergius [illegible]
[illegible] de nostra lege accepit. Sex [illegible]
Saraceni [illegible] [illegible] qui ora-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et omnia [illegible] [illegible] [illegible]
orare [illegible] orantes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Magumethum [illegible] [illegible] quos
[illegible] [illegible] [illegible] ieiunant
[illegible] [illegible] comedunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ab ea hora diei qua [illegible]
de albo [illegible] [illegible] usque ad solis oc-
casum comedere vel bibere aut se uxoris
commixtione fedare nemo audet.
[illegible] solis occubitum usque ad sequentis diei
crepusculum [illegible] [illegible] cibo et potu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non obliga-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad domum dei que est in Mecha [illegible]
[illegible] [illegible] adorare eum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] lapidibus [illegible]
media [illegible] [illegible] lapidum [illegible]
[illegible] [illegible] domum dominus [illegible]
[illegible] filius eius et Abraham et Hysmaeli
[illegible] [illegible] [illegible] domum Magumeti

eamque sanctus amandus apud gandavum sicut credidi,
isse al[illegible] omnis [illegible] pro fortuna
saxones [illegible] in monasterium converterat postea [illegible]
nisi vivat uxore [illegible] hic [illegible]
[illegible] repudiare et [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] hic
[illegible] et [illegible] postea [illegible]
aliquando eam ipsam [illegible] [illegible]
[illegible] hinc [illegible] [illegible]
accidebat ut [illegible] [illegible]
et winedi in coniugii [illegible] post [illegible]
precremant ab [illegible] ut auctor [illegible]
[illegible] cum [illegible] in [illegible]
[illegible] adultera deprehensa fuerit cum ea [illegible] lapidat
cum alia [illegible] lxxx [illegible]
magnum [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] que alienas [illegible]
[illegible] ut [illegible] virginitate et [illegible]
[illegible] autem [illegible] pulc[illegible]
[illegible] et [illegible] suo loco [illegible] in
[illegible] die cum [illegible] eo loco [illegible]
[illegible] et [illegible] eam ad se [illegible] [illegible]
[illegible] alias suas [illegible]
[illegible] de celo [illegible]
[illegible] [illegible] repudiare ad [illegible]
[illegible] nisi hoc ab [illegible] plege [illegible]
[illegible] lege [illegible] plectitur [illegible]
[illegible] ei [illegible] pedibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alia regis [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] frigore [illegible]
[illegible] aliquo affligerentur [illegible]
nascerentur quibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
omnium coloribus [illegible] et virgultis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lac [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lactis mellis et vini

[illegible] [illegible] magni
in paradiso [illegible] angelos pulcherrimos
ab uno [illegible] angeli nisi ab aliis sicut [illegible]
[illegible] [illegible] nec
magni [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] idem [illegible] [illegible] magnum
[illegible] in die iudicii magni [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
magni [illegible] [illegible]
[illegible] magni [illegible] nec
celum nec [illegible] paradisus [illegible]
[illegible] [illegible] luna ad [illegible]
ille in [illegible] in duas partes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] longo
bardi [illegible] in suo ipso plurimum [illegible]
[illegible] licet fidem christi recepissent. post
[illegible] pipinus princeps maior regie
domus francorum defunctus est. Cui
successit karolus filius eius cum
[illegible] qui multis bel
lis [illegible] reliquit duos fili
os [illegible] aule regie [illegible] karolum
[illegible] et pipinum. Sed karo
lus [illegible] relicta seculi pompa
[illegible] monachus est effectus. Pipi
nus autem aulam regiam strenue gubérna
vit. Sed cum childericus rex esset in nullo
[illegible] pipinus zacha
riam papam an ille deberet esse rex qui
solo nomine regio contentus erat. Cui
papa: illum debere regem vocari qui bene rem

publicanum gerere quam in sione fidu-
cia. Childericum in monasterium reclusum
& pipinum regem c(on)stituunt anno domini dccl-
viii. Cum aistulphus longobardorum eam
romanam sedem possessionibus & dominio spoliasset
stephanus papa qui zacharie successit ad pipi-
num regem francie contra longobardos au-
xilium petiturus accessit. pipinus cum copi-
osis congregatis exercitu in ytaliam venit
& aistulphum regem obsedit ac xl obsi-
des accepit ut ecclesie romane omnia perdita
que ab illa [illegible] redderet & quod [illegible] adimplere
non [illegible] sed recedente pipino
aistulphus [illegible] quod promiserat irritum fecit
qui non post modicum divino iudicio
percussus subito expiravit & desiderius
eidem successit. pro quo tempore dum chodoricus
rex gothorum iussu [illegible] sevit in ytalia
regnum & [illegible] expulit [illegible]
[illegible] publicum illuminarunt & [illegible]
severinus [illegible] chodoricus defensare [illegible]
chodoricus [illegible] in exilium
[illegible] librum de consolatione [illegible]
& [illegible] eius uxor elpes
nomine hymnum apostolorum [illegible]
sic incipit felix per omnes festum mundi
cardines [illegible] epytaphium
quorum [illegible] dicitur elpes dicta
sicilie regionis [illegible] paul
[illegible] egit amor [illegible]
[illegible] nomine peregrina [illegible]
[illegible] chronicis chodoricus
[illegible] aquorum [illegible]
[illegible] iohannes papa [illegible]
[illegible] vulcani [illegible]
[illegible] ut dicit gregorius
in dyalogo [illegible] ait [illegible]
[illegible] ad altare se [illegible]
[illegible] antiphona [illegible] ter-
[illegible] in fine de nocte
[illegible] teodericus

quod odor omnium prodiens in paradiso [illegible]
existimaretur. anno domini dcclxxvi [illegible]
gobertus rex frisonum [illegible]
[illegible] qui longe ante pipinum reg-
navit [illegible] sancti [illegible]
[illegible] venit [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sancti [illegible] sanctus
[illegible] rex [illegible] audivit sancto [illegible]
[illegible] admonitioni [illegible]
[illegible] multa [illegible] suarum [illegible]
[illegible] agnoscat [illegible]
[illegible] ad [illegible] vellet
[illegible] dyaboli [illegible] liberatus
est & ad [illegible] ei [illegible] ad [illegible]
[illegible] egit. clodoveus
rex [illegible] religiose [illegible]
[illegible] cuius [illegible]
[illegible] anno domini
dcclxxvi. beatus [illegible]
[illegible] clarus [illegible] istorum [illegible]
[illegible] ab [illegible]
abilis appellatur [illegible] duplici [illegible]
qui cum [illegible] tenuerunt [illegible]
[illegible] auctore [illegible]
[illegible] pro villas [illegible]
[illegible] dicebat
[illegible] magis
lapidibus [illegible] eius discipulus
[illegible] magis
[illegible] congregatus [illegible]
[illegible] expectabat [illegible] ille
[illegible] in fine
[illegible] ad [illegible]
[illegible] lapides [illegible]
[illegible] venerabilis [illegible] venerabilem
[illegible] lapides [illegible]
[illegible] venerabilis [illegible] appellatur [illegible]
[illegible] angli [illegible]
[illegible] mortem [illegible]
[illegible] venerabilem [illegible]
[illegible] in eius tumulo [illegible]

uolebat ita incipiebat hac sunt in fossa
uolens versum tali terminare bede sancti
ossa. Sed cum talem finem non sibi congruere
non perciperet et sedulo nitens reuolueret
nec congruum finem inueniret. Dum quadam
nocte multum super hoc cogitaret, mane
ad tumulum properans manibus angelicis
scriptum sculptum reperit et finitum hac
sunt in fossa bede venerabilis ossa et eius corpus
apud ianuam eiusdem nominis congrua coli-
tur. Huius tempore circa an. do. dcc. Richardus
rex saxonum cum ... de leuca cum
... fratre suo ...
alterum recepit ...
plures malorum suorum ...
et in paradiso ... audiens plures ...
... audiens in ...
... et plures ...
... et in ... ad mone-
...
... die ...
publica ... ipse ...
... morte ...
... et ...
... de celo ...
... tempore circa an. do. d-
cc. xl. cum corpus sancti benedicti de monte
cassino ad monasterium floriacense et
corpus sancte scolastice ... et ap-
... karolus
magnus ... corpus
sancti benedicti ad castrum cassinum ...
uolebat ... et
... resistentibus ... Eo
tempore circa an. do. ... motus ma-
gnus ...
...
... sancti
...
...
...
... sepul-
...
... legeretur ...
... filie ... sigibertus. Eo

tempore ... in ...
in annorum ...
...
... karolus magnus ...
... in regno ...
... post karolum magnum ...
...
... desiderium regem longobardorum
qui ... plurima ...
... karolus ...
diens magno congregato exercitu
...
... regiam ... obse-
... desiderium cepit cum uxore
filiis et principibus ad galliam ...
... et ... longobardi
... cessauit. ...
... karoli ...
...
... legitur ...
... longobardos karolus ...
... regnum longo-
bardorum ... regem
...
... karolo ... synodum
clxxx episcoporum congregauit ...
... ius eligendi pontificem ro-
mani et ordinandi apostolicam sedem karo-
lo dedit archiepiscopos quoque per singulas
...
...
... filii ... reges
... pipinus ...
ludouicus ... magnus
... karoli filius ...
... in monasterio ...
circa an. do. dcc ... tempore ...
in patris et filii sui nomine ...
... longis ...

fodiens sicut mandatum fuerat in ca
le[...] invenit archam lapideam que
cum expurgarent et revelarent invenit la
centem in tempore et lumen tale continen
tes Christus nascitur ex maria virgine
et credo in eum sub Constantino et hyre
nee imperatoribus o sol iterum me vide
bis. Dehinc ut ad annum leo in romano
sedem tribulationis est vir pro ea
reverendus cum tribulationibus pervenit
ad eam egre ferentes cum seniores
et maiores hic agere quod eum pro ca
pto ei oculos eruerunt et linguam praeci
derunt. Sed deus miraculose ei linguam
et visum restituit. Karolus dum ad vindica
tionem confugisset que eum misse de suis col
locavit et reos punivit. Romam quod
suadente papa anno domini dcclxxxiiii celebr
to ipso Constantino populo romano univer
sum consensu imperatoriales laudes ka
rolo acclamavit eumque pronunciavit le
omnes imperatoris coronam cesarem
et augustum appellando. Post Constanti
num II magnum imperiales sedes
apud Constantinopolim habebat per eos
pro eo Constantinus romanam sedem vicario beati
petri reliquit et apud Constantinopolim
sedem ordinavit imperium per di
gressionem imperatores romanorum nuncupa
ti sunt usque ad illud tempus quo imperium roma
num ad reges francorum translatum est
post ea vero illi grecorum sunt Constanti
nopoli tamen non romanorum impera
tores vocati [...] hac de imperato
re valde [...] mirabile que illa
filiam suam cum domino nostro voluit
coniugio copulare dicebatur [...]
[...] non posse [...]
[...] alanus eius magister de eo [...]
bis hic ait felix esset multa adulse
fortune [...] extra [...]
[...] declaravit [...] hodie [...]

[...] imperator dissimulavit. ac si de eo
nulla suspicio hic quam de se simulet. Sed mo
[...] lumen et [...] illam speciem sevi du
[...] huius karoli tempore officium ambro
sianum mutare dimissum est gregorianum colle
[...] divulgatum imperiali auctoritate ad h
ad minuante ambrosiano [...] tempus
augustus [...] Cum ... in ipsius
[...] pro eo [...] presentibus
[...] cum plebe [...]
[...] mirabile [...]
[...] more [...] celebrare ne
[...] tedio [...] Pos
[...] modum [...]
post modum [...]
[...] et ad [...] sci [...]
[...] non tamen omnia ad tempus pervenerunt [...]
[...] Sed divisim diversa
[...] ordinaverunt. Sed nunc incepto
[...] huius [...] alt
[...] inchoabitur [...] in gallo
[...] post modum celestinus papa pos
ad introitum misse tractum [...]
gregorius non [...] misse cum [...]
[...] de illo [...]
[...] in modum corone [...]
tes concordes [...] Sed [...]
[...] et [...] alt
[...] ab ignatio [...]
[...] edictum [...]
al[...] epistolas et evangelia et ex magna
parte officia diurna et nocturna per
[...] ordinavit ambrosius gelasius
et gregorius orationes et cantus ad diurno
et lectionibus cum evangeliis composuit
gradualia cantus et alleluia [...]
gelasius ad missam cantari i
[...] hyllarius [...]
gelasius papa [...] ad [...]
ad gloria in excelsis laudamus te et c.
[...] post [...] alleluia [...]

Sequentias et [illegible] responsoria alleluia
composuit [illegible] ad missas et [illegible]
[illegible] ingressio [illegible] constantius [illegible]
[illegible] fecit rex omnipotens sancti spiritus assit no-
bis gratia et aue maria et triumphi alma
redemptoris mater et symonem iudamque te-
stimonio de compostelli episcopus fecit. Salue re-
gina. Sigibertus tamen dicit quod Robertus rex
Francorum sequentiam sancti spiritus assit nobis
gratia fecit. Karolus uero erat capillis [illegible]
erat corpore decorus [illegible] statu-
ra eius pedum viii. facies eius palmi
et dimidium in longitudine [illegible]
[illegible] palmum unius [illegible]
[illegible] militem armatum super equum
sedentem a uertice simul cum equo uno
ictu cum spata sua. Quatuor ferraturas equi simul
facile manibus extendebat. militem
armatum rectum stantem super manum suam
a terra usque ad caput suum sola ma-
nu uelociter eleuabat. leporem inte-
grum aut duas gallinas aut anse-
rem edebat. modicum uinum et lympha
tum bibebat cum potus in bibere uero er-
at quod semper in cena tanto plus quam ter
bibere solebat. [illegible] multaque gloriose
et laudabiliter [illegible] in fine
terrarum suarum [illegible] fecit. Eius in
ipsum successit filius eius Ludo-
uicus. uir clementissimus. Anno domini
dcccxv. cuius tempore episcopi et clerici cingula
auro texta et exquisitissimas uestes
et alia ornamenta secularia deposuerunt.
Theophilus Aurelianensis episcopus filio apud
imperatorem accusatus et ab eodem in cu-
stodie Andegauensis mancipatus cum
[illegible] in quadam dominica
palmarum processio [illegible]
[illegible] cum ille apta se-
[illegible] quod silentio [illegible]
illos uersus ad se dixit. Gloria laus
et honor tibi sit rex christe redemptor.

et c. [illegible] imperatore [illegible]
[illegible] imperatori placuit qui ipse
[illegible] mox absolutus in sua sede
restitutus. legati Michaelis imperato-
ris Constantinopolitani [illegible]
[illegible] Ludouico filio
magni [illegible] Dionysii de [illegible]
de greco in latinum translatos cum
cum gaudio summo recepit. et xix
[illegible] in ipsa nocte [illegible]
[illegible] mortuo Ludouico Lotharius
imperatorium tenuit. Cum fratres eius
Karolus et Ludouicus bellum indi-
centes [illegible] utrimque [illegible] stra-
ges [illegible] nulla etas meminit tan-
tam alium fuisse in regno Francorum.
tandem facto [illegible] Karolus regnat
in Francia Ludouicus in Germania
Lotharius in Italia et parte Francie
que ab Lothario Lotharingia dicta est. [illegible]
modum Ludouico eius filio imperio de-
licto seculum [illegible] monachalem suscepit
habitum. tempore [illegible] in Italia quidam [illegible]
[illegible] natus [illegible]
[illegible] ab illo [illegible]
ordinatus [illegible] nouam [illegible]
[illegible]
elegit [illegible]
[illegible]
[illegible] ne ille [illegible] ad de-
[illegible] eligere alium [illegible]
[illegible] Ludouicus [illegible]
[illegible] dcccl[illegible] magnitudine
malignus spiritus [illegible]
[illegible] pulsando et [illegible]
[illegible] et discordias seminando ad
eo homines [illegible]
[illegible] illa [illegible]
[illegible] agentibus [illegible]
[illegible] lapi-
des [illegible] et multos [illegible]

sede
natus
nota
[illegible]

Tandem alii conquiescentes confessi sunt eum
se quia ac[illegible] [illegible] ex capitalibus
sacerdotibus qui familiares sui fuerant
esse accusatum quod cum filia pectinat
in peccatum lapsus fuisset. pridem tempore Vul-
garorum cum gente sua ad fidem
quibus [illegible] perfectionis fuit vivente ma-
iore filio in regno ordinato ipse ha-
bitum monachalem accepit. Sed cum eius
filius iuvenilis agens ad gentili-
tatis cultum redire vellet, resumpta
militia persecutus eum cepit et
[illegible] qui actus [illegible] [illegible] et
regnum [illegible] filio minore habitum
sanctum resumpsit. In Italia apud
Brixiam tribus diebus et tribus noctibus
sanguis de celo pluisse narratur.
Eodem tempore locuste in Gallia [illegible] in
Gallia apparuerunt sex alas habentes et
sex pedes duos dentes lapi-
dibus duriores in castrorum acie mu-
nitim volantes, spatium diurni
itineris IIII aut V miliaribus extenden-
tes omnia in Gallia [illegible] et arboribus
nascentes que cum ad mare britannicum
cum pervenissent tandem flatu ventorum
in profundum maris demerse sunt. Sed estu
oceani ad litus reiecte ex putre-
dine sua aerem corruperunt. unde mor-
talitas maxima et fames prevaluit et
secuta est ita ut fere tertia pars hominum
interiret. Otto primus octo [illegible]
X an. d'. dcccc xxviii. Qui a [illegible] in pas-
chali sollempnitate [illegible] octo prin-
cipibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] filius more
[illegible] filium [illegible] accepit et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
uxor [illegible] que cum sine audientia
cesar condempnare vellet, ille cesarem
ad [illegible] [illegible] et [illegible] cepit.

Otto cum de eius manibus vix evasisset, fu-
git ipsum [illegible] [illegible] [illegible] clamat
quod [illegible] non [illegible] ubi ipsum liberabit
et [illegible]. Octavus primo successit
Otto. Hic dum [illegible] Italia pater sepius
involaret [illegible] [illegible] et omnibus presbiteris ma-
gnatibus et pontificibus apud [illegible] [illegible]
quiniti? [illegible] civibus epulantibus
latenter omnes cingi fecit armatis. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] decollari fecit [illegible] alios
[illegible] epulari [illegible] [illegible] [illegible]
sic Octo tertius an. d'. dcccclxxxiiii.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ante [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible]
Sed cum ille vellet [illegible] [illegible] [illegible]
indignata [illegible] [illegible] apud ipsum
[illegible] [illegible] [illegible] quod eum [illegible]
sui audacia decollari fecit. Qui antequam
decollaretur rogavit uxorem suam ut
[illegible] [illegible]. Post mortem eius
[illegible] in [illegible] ad [illegible] dies [illegible]
cesar pupillis et viduis se [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] et vidua [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]
ad imperatorem [illegible] morte dignus esset [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dignum cum [illegible] illam
[illegible] dicens: Tu es [illegible] [illegible]
meum ad suggestionem [illegible] [illegible]
nocentem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Qui cum [illegible] [illegible]
et in manum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
as. x. dierum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
to [illegible] [illegible] cepit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] IIII [illegible] [illegible] dedit [illegible]

mistra sunt in ecclesia lateranensi et nonas [illegible] ab [illegible] diem clausit .viii. anni vi mensibus v. diebus. Huius tempore fuit hic Henricus qui fuit dux bavarie. Anno domini m.xi. ipse imperium suscepit qui Stephano regi ungarie ad hoc gentilis sororem suam nomine Gisellam in uxorem dedit ut tam ipsum regem quam totam eius gentem ad fidem Christi converteret. Qui Stephanus tante religionis fuit ut multorum miraculorum gloria deus ipsum illustrem redderet. Hic Henricus et uxor eius in virginitate manentes per totam vitam et celibem vitam ducentes in pace quieverunt. Huic successit Conradus quidam dux francorum qui neptem sancti Henrici habuit in uxorem. Huius tempore visa est in celo trabes ignea mire magnitudinis super solem ad occasum eius figuram currere et ad terram cadere. Hic cepit episcopos de Italia in vincula coniecit et quia Mediolani archiepiscopus de vinculis fugit Mediolanum incendit. Die vero penthecostes cum ipse imperator in ecclesia sancti [illegible] esset coronatus adunata tanta tonitrua fulgura ut quidam [illegible] extra mentem exirent et aliqui clerici exalarent. Herimannus [illegible] episcopus qui [illegible] et [illegible] cum aliis diversis se [illegible] collegerunt [illegible] sancti ambrosii imperatori [illegible] huius Conradi tempore anno domini m.xxv. cum comes Lupoldus in quadam [illegible] regis metuens cum uxore sua in silvam fugiens in quadam tugurio latitabat in quadam silva dum cesar venatum nocte sibi venienti in eodem tugurio ipsam in partu laborantem hospitavit. Cum hospitium pergenti [illegible] propter dolentem non potuit dormire et vocem [illegible] in eadem nocte mulier filium peperit et vocem [illegible] ad se venientem cesar audivit. Conradus

hic puer modo progenitus progenitus erit imperator. Mane ille surgens duos armigeros suos secretarios ad se vocavit dicens: Ite et puerulum illum de manibus matris violenter auferte et per medium scindentes cor eius mihi portate. Cum autem illi currerent et de genitricis manibus puerum rapuissent et viderent elegantiam forme eius compassione super arborem ne a feris devoraretur deposuerunt et leporem scindentes cor eius cesari detulerunt. Eodem die dum quidam dux transiret et puerum vagientem audivit eum ad se adduci fecit et cum filium non haberet uxori attulit et nutriendum fecit eum et de uxore sua genuisse finxit et Henricum vocavit. Qui cum adultus esset corpore pulcherrimus ore facundus et omnibus gratiosus quem cesar tam decorum et prudentem videns a patre ipsum petiit et in curia illa manere fecit. Sed cum videret puerum omnibus gratiosum et ab omnibus gratum dubitare cepit ne post se regnaret et ne iste sit ille quem occidi mandaverat. Volens securus esse manibus suis scriptis litteris per ipsum uxori dirigit: Quam cito litteras [illegible] nomine Henricum [illegible] nocte [illegible] puerum hunc vocabulo dum [illegible] pergens in quadam ecclesia hospitatur [illegible] et fessus [illegible] cum [illegible] in bursa iuvenem [illegible] defendere sacerdos curiosus ductus bursam aperuit et litteras sigillo imperiali videns sigillo aperuit et legens scelus abhorruit et [illegible] quod [illegible] filiam nostram in uxorem dabis ei. Cum regina litteras sigillo imperatoris

nunuitas indē demum ī prouinc.
sepius eē cognoscēr q nonnulli p
ncipibʒ nuptias celebrantes filiā
suā in uxorē eidem q̄ nuptia
acis grauit celebrate sunt. Cui dicē
tem adicientibʒ ... q̄ tollē
principes filii sunt filie sue nuptie ce
lebrate ille ostensis ... adnobiliam
gis t ducē t sacerdote ... c̄ xpm
di ordinacionē n ō ... more
t io p pno nacten eē sui gñm
assiliauit t post se imperio regnum
... in loco eius henric
nat̄ fuit ... nostrum ...
eius q̄ ... hoc tempore ... uocari
eius iste henricus ...
... sua ... q̄ ...
... principibʒ eiusdem ...
tempore ... in eccā fuit ...
... i ... ...
... tandē ... nomine ...
... magis ... ...
... t ipe papam ... ac
henricus predictus ...
... eius ... corona
... capitulo ...
ille ... ...
... de symonia ...
... t alium ... ...
... ad ...
... simplicitate ...
...
...
...
... sua ...
suit. Uoco hinc henrici cui ...
... ...
pnm eligit t leo nat ...
...
... audiuit uoces angelorum
... dic ... ego cogito cogi
tacioēs pacis t c̄ ...

... ...
... ...
... ...
... egregie ...
... ...
... anselmi cantuariensis ...
...
... floruit ...
... ...
... ... de burgundia
anselmus ...
... t ...
...
...
...
de quo ...
...
... ... nona ...
... ...
... ...
... ...
...
... indignat ...
...
nona ...
... ... ad ...
... festiuitate ...
...
...
...
...
...
... ... p singulas
...
...
...
... ad fine ...
... ...
... ad ...
...
... ...
et ... cenobio ...

cum albe[rico] suo iubente dicto officii so-
licitudinem ad eum tres nos regule
sive professionem distantis observantie
novum inde ordinem ex[er]ceri inceperunt.
Hildebrandus prior cluniacensis filius
p[ost] t[em]p[or]a gregorius nominatus est. Hic dum in iu-
[ven]tute quondam legacionem fungeretur
apud lugdunum archiepiscopum ebroniensem
de symonia convictum [illegible] sed
dum iste archiepiscopus omnes suos accusa-
tores corrupisset et omnino convictus legem
ne gloria patri et filio et spiritui sancto diceret in fine
ille gloria patri et filio et spiritui non sancto dixit

(margin: expedite dicebat spiritui non sancto)

non potuit. Qui tunc in spiritum sanctum pec-
casse cum premium sibi confitens mox
ut depositus est clara voce spiritum
sanctum nominavit. Hic miraculi testis ref[ert]
turingus in libro ad comitissam mat[h]il[dem].
Cum mortuo henrico tertio quinto et cum
aliis regibus sepulto huius filius
henrici quarti templo huius filius henricus
quintus .l. annis .l. premium in tempore istius
huic successit henricus quintus qui turbam
dei .vj. [illegible] cum papa cum cardi-
nalibus cepit et eos diu vinctos in ne-
cessitate episcoporum et alborum per anulum
et baculum pastoralem accepit iste
hic tempore huius cum fratribus suis ad igitur
in parochia legiensi porta per cellulam
fratrem hominis huiusmodi enim est pullus
gallinae quadrupes natus est Lotharius
successit henrico. Eo tempore huius quidam
in albania in monasterio virginum cor[pus]
cuius est a suis nutritis et corporibus
a collo eius quasi duas effigies eius
hominis integro corpore in membris per se
tantum distincta vero non fuerat cuius
collum et membra in membris propria ete
distincta vero non fuerat cuius collum
in membris per se tantum distincta integ[ra]
post hic regnavit conradus annis
.xv. CXXXVIII. Eo tempore hugo de sancto

Victore doctor excellentissimus
et moribus sanctissimus ex regione [lotharin]gorum
ius obiit de amore sanctitatis [illegible] ipse
in infirmitate ultima laborante [illegible]
cibum recipere posset corpus cum dominum
ut dominum cum multum instanter postula-
bat. Cum fratres eius cautius ipsi [illegible] ca-
re nolentes simplicem hostiam in
ministerio dederunt et considerantes ipse
per spiritum recognovisset ait misereatur
vestri omnipotens deus fratres cur me deludere
voluistis. Iste non est dominus meus quem de-
ferebatis. Mox afferri illi cumque
[illegible] corpus domini detulissent
et ille videns quod recipere non valebat
elevatis in celum manibus sic oravit:
ascendat filius ad patrem et spiritus
sanctus ad eum qui fecit illum. In medio hoc
verbo spiritum exhalavit et corpus domini
disparuit. Eugenius abbas sancti ana-
stasii papa constitutum quem abutitur [illegible]
successores quod se vacatores alium [illegible]
gallias venit et bernardus cum se-
minis quam vixit deo predicavit et mul-
ta miracula faciebat. Gilbertus
porretanus ploravit fecit de
nepos conradi imperavit annis .x. cum
.clj. Eo tempore floruit magister petrus
longobardus parisiensis episcopus qui librum
sententiarum glosas psalterii et epistolas
pauli utiliter compilavit. Eo tempore
tres lune vise sunt et in medio signum
crucis visum est post [illegible]
tales alexander tertius in canone et
electus quod quamvis octo mensium. Jo-
hannes cretensis canonicus sancti ca-
lixti et [illegible] sancti suam electionem
i[n] ipsum eligentes in favore imperatoris
fulciuntur. Dominus hic cassina sumit
ramum quod ipse cisternam cum
apud cisternam [illegible] inventore mo-
nasterio ramos apud mortem [illegible]

uadunt et tot ānouit ut adver-
sa occiderunt ut uixque ex omnibus tot
miracula sunt ostensa. Huius tempore hen-
bal· tot omnes sunt trecenti et plus quam
anulorum ex de digitis peremptorum
fratre hembal [illegible] fecit cartaginem
destinavit. quorum multa apud sanctum Ste-
phanum et sanctum Laurentium sunt sepulta. et
huius [illegible] mille decem
dares et vi dies quorum [illegible] impera-
tor Fredericus dum iter [illegible]
flumen quoddam levare se volens [illegible]
periculo ut alii asserunt equo suo
se pingente et magis cadit in aquam mer-
sus. Huic successit Henricus filius
eius anno domini MCXC. Novagesio
eo tempore pluvie cum tonitruis et flu-
minibus in [illegible] [illegible]
la numquam hominum antiquitas
lapides ad quantitatem ovorum
que [illegible] cum pluvia de ce-
lo cadentes arbores vineas et sege-
tes destruxerunt et multos homines
occiderunt [illegible] et quam plures
aves [illegible]
[illegible]
[illegible] portare et domos
incendere [illegible]
[illegible]
[illegible] Philippus [illegible] opposuit
Octonem filio ducis Saxonie ad
[illegible] regem
Alemannie coronari fecit eo tempore
plures barones Francie [illegible]
[illegible]
Constantinopolim ceperunt. huius tempore
ordines predicatorum et minorum
[illegible] innocentius [illegible] legatos
ad Philippum regem Francie mittit
ut terram Albigensium invaderet
et hereticos deleret qui omnes capiens

cremari fecit. demum innocentius
Octonem in imperatorem coronavit ut
iura ecclesie servaret ab eo iuramentum
exegit. qui eadem die contra iuramen-
tum venit necnon romipetas expo-
liari fecit. unde ipse eum excommunicavit et
ab imperio deposuit. eo tempore fuit sancta
Elizabeth filia regis Ungarie que
fuit uxor Langravii que inter alia mira-
bilia miracula plures mortuos ad
vitam suscitavit et cecum natum illu-
minavit. de cuius corpore ut fertur hodie oleum
fluit. [illegible] Octone deposito Fre-
dericus Henrici filius eius eligitur
et ab eo coronatur et leges optimas
pro libertate ecclesie et contra hereticos edidit.
sed omnes divitiis et gloria mundana [illegible]
[illegible] in superbia abusus fuit [illegible]
[illegible] duos cardina-
les vinculavit prelatos quos Grego-
rius ad concilium convocaverat cepit
et eo [illegible] demum Gregorius
cum tribulationibus pressus moritur. Innocen-
tius quartus natione Ianuensis concilium apud Lu-
gdunum convocans ipsum imperatorem de-
posuit quo deposito et defuncto se-
des imperii usque hodie vacat. De dedica-
tione ecclesie

Inter alias festivitates sol-
lempniter ab ecclesia [illegible] templum
materiale et spirituale ideo de utriusque tem-
pli dedicatione breviter est
agendum. Circa dedicationem templi
materialis tria videnda sunt. primo quare
dedicatur [illegible] ... cons-
cratur. Circa primum sciendum quod in tem-
plo duo sunt que consecrantur scilicet alta-
re et ipsum templum. ideo primo videndum
est quare consecratur altare. secundo
quare templum. altare autem conse-
cratur ad tria. primo ad [illegible]
[illegible] [illegible] edificatur.

celebratur et qui[dem] ecclesia [illegible]

[Edificavit] Noe altare domino et tollens de cunctis volatilibus et iumentis obtulit super altare. Hoc autem sacramentum est corporis et sanguinis Christi quod in memoriam dominice passionis [illegible] de scripto scilicet passio immolatur Christi quod precepit nobis dicens Hoc facite in meam commemorationem. Habemus enim Christi memoriale dominice passionis unum de scripto scilicet passio domini Christi in imaginibus figurata et hoc habemus sicut ad visum ipsi enim crucifixi imago et alie imagines in ecclesia sunt propter rememorationem excitationem devotionis et instructionem que sunt quasi libri laicorum. Secundum multo scilicet passio Christi predicata et hoc habemus quantum ad auditum. Tertium in sacramento scilicet passio in hoc sacramento [illegible] signata expressa quia corpus a sanguine Christi [illegible] et nobis [illegible] et hoc memoriale habemus [illegible] ad gustum signum affectum nostrum attendit passio Christi descripta et a pluribus predicata multo fortius inflammatur [illegible] in hoc sacramento [illegible] signatur. Ex parte [illegible]

Secundo ad nomen [illegible] in [illegible] apostolus [illegible] edificavit [illegible] altare domino qui apparuit ei in nomine [illegible] in nocte [illegible] ad [illegible] oblationes que sunt [illegible] ad [illegible] propter [illegible] que sunt plures in [illegible] propter [illegible] que sunt plures [illegible] que sunt plures [illegible] nomine [illegible] altare [illegible] celeste [illegible] Christus apparet [illegible] hostiam [illegible] a nobis [illegible] ut pro nobis intercedat [illegible] hostia [illegible] nulla [illegible] quod [illegible] primo

apparet nobis pro sanctificatione per incarnationem. Secundo apparet nobis pretium pro passionem [illegible] in sacramento apparet nobis pro sanctificatione. Quia nobis esse magis prodest et a nobis plus pro oblatione qua pro nobis intercedit. In nomine quod nulla in verbis lingue canitur scilicet greca ebrea et latina ad [illegible] titulum dominice passionis qui scriptus erat grece ebraice et latine. Iste autem modo quod omnis lingua det deum laudare que per hanc triplicem linguam includitur. Latina sunt que cantantur gloria epistola [illegible] Greca sunt kyrie eleison christe eleison [illegible] ab ecclesia cantantur ut ad societatem ix ordinum angelorum perveniamus. Ebrea sunt alleluia amen sabaoth et osanna. Secundo ad [illegible] xlvii [illegible] illi [illegible] et [illegible] ad altare cantatores et in sono eorum fecit dulces modulos [illegible] [illegible] sunt [illegible] sonorum que [illegible] modulis [illegible] ad [illegible] ad organum [illegible] ad vocem [illegible] sonorum [illegible] ad pulsum cythare [illegible] ad flatum organi [illegible] ad cantum [illegible] ex [illegible] vocis [illegible] vocem [illegible] concordia [illegible] eorum [illegible] in deo [illegible] ad [illegible] officia [illegible]

et in lectionibꝫ ꝑmi gᵒ musicor
genus est q̄ sic ꝑcussū digito est
psalteriū filibꝫ ꝛ ad illud ꝑtinet
ꝑ salmodia. ps. laudate eū psalterio
ꝛ cythara. Sunt et q̄d sic cantus sit
in uoce ꝛ ad illud ꝑtinet lectiones
ps. psallite in uociferatione. Tanq̄ q̄d
sic flatu sit ut tuba ꝛ ad h' ꝑtinet
cantus. ps. laudate eū i sono tube. Jam
Templum ꝫ sūi ipā ecclesia ꝯsecrat. sicut
in ipsa ratione ꝑmo ut ibi dicitur ꝛ ex
potius ꝑtinet epula. Vn̄ refert gg.
in dyalogo q̄d cū quedā eccl̄ia arria
nor. fidelibꝫ reddita ꝯsecrare ꝑ re
liquie sci̇ sebastiani et scē agathe
illuc delate fuissent ꝑ's lx̄ ꝯgre
gati ꝑ uiā i subito int̄ suos pedes
hinc illuc discurrere sensimo q'
fores ecc̄e repetens ꝯnullo undi
potuit ꝯnūs q̄ ad uniuersitate q̄ uiam
q̄d uidit ds. ꝯm̄ i circuitis ꝑuenit
et q̄ de loco eod' inmūdus hitator
exiret. Ĝregni g' i nocte magnus
i tecto eccl̄e sonus strepitus fiebat
ac si̇ hac aliq̄s errando discurreret
secūdum noctem grauior sonus i
crem̄t. Tercia uo maximus error i so
nuit ac si oīa ecc̄e a fundamē
tis fuisse eu'sa. statim q̄ recess
it ꝛ amplius illa antiq' hostis iq̄em
do apparuit. Sꝫ ꝑ terrorem sonitui q'
fec' i nocte Sꝫ a loco q' diu tenuit
ab creato exierit h' gg. Eo ꝯseq'
ut ad eum fugientes saluent
Vn̄ aliq̄s egit post decretū apud
apibꝫ ꝑmittam ut cum ad ea ueni
ꝯfugiunt saluent. ut dic' cum ore
ad sangue defendit ecc̄a ne bini
ꝑdant ꝛ nūb. ꝛ ob h' ioab i tabna
culū fugit cornua altaris apprehē
dit. Sexto. ꝯsecrat' ut i ea orationes
exaudiant q' sig'tū de dicato. Solomō
templo ait. Q'cūq̄ rogauerit in eo
loco exaudies in loco habitatiōnis tue
celo ꝛ cū exaudieris ꝑpicius eris. Ad
orientē ait i ipsis ecc̄is. ad oriētē
cōplura ratione. Sunt daml. h. iiij. c. d. ꝑ
uo primam tradit̄ nos requirere orī
ēntis. Sc'o uo ad ꝑpria anastasi
respiciamus. Tercio uo ueniente
dicēt uos reddite ordinat' Vn̄ ex ꝑsona
re uiolatēnus ait. u. sic de ꝑadi
sū uideᵗ s. orientē plantauit. Vn̄ ho
minē cū' g' illum exulē fec' ꝑ paradi
sū ex occidente hitare fec' ante g'
priam existimantes eo ad quā aspi
ciētes deum adorientē adoremus
Sꝫ ꝛ deus crucifix' ad occidentē respi
ciebat ꝛ ad ipsum respicientes ita scripᵗ
adorientē. Sicut sūi fec'ant ꝛ in ipsa apli
adorauerunt ꝛ in ipsa ueniet q̄uo uidistis
eum euntē in celū ipsū g' expec
tantes adorientē adoram'. Jsa quinta
Quarto ꝯsecrat' ut ibi laudes deo
solueant' q̄d q̄dē fit .vij. bꝫ horis
s. matutinis. s. matutinis. ꝑma. tercia
sexta ꝛ h' in q'lꝫ hora die deus ecc̄o lau
dauimus tamen q' ad h' istruunt nūa
nō sufficit ordinari ē in omnibus
specialr̄ deum laudemus eo q̄d hec
hore ab aliis ꝑuilegiate sunt i q'bꝫ
sciā i nocte media q' matutine ce
lebrant' xp̄s natus est a pastoribus
auditus fuit in hac ea hora i finē
spoliauit. dr̄ ꝑ iij. mortali q' i media
nocte i finē spoliauit large aū
quendo. s. ante lucē mane sunt
hora ꝑma apparuit. In media g'
nocte ad iudiciū uenturus assit
Vn̄ ꝑo' tenor magnus erit dōme apli
cum ꝑmansisse in die uigilias
ꝑ ut hec cū noctis mediū diuinitte
nō liceas ꝑpter expectantes ad
uentum xp̄i ꝛ post q' ad uerit

festi

illud q(ui)s sc(ri)ui tate p(er) sui p(ro)pria s(oll)em
cantos age(re) dic(itur). In hac g(ra)t(ia) laudes
hora deo cantamus ut eidem eius
nativitate et circu(m)cisione et primum liberatore(m)
gr(ati)as agimus et eius adventum
sollicite expectemus. Ad d(omi)n(u)m et ma-
tutinales laudes q(ua)si i(n) mane eg(ressu)s
p(ri)mos i(n) mane d(e) visit(ur) mund(i) crea-
tore et resurgente. In h(ac) g(ra)t(ia) hora deo
laudes reddimus nec i(n)mer(ito) h(omin)is vin-
di cati eg(ressu)s de ... et no(n) p(ri)ma
creatione et ... deo gr(ati)as red-
dimus in hora p(ri)ma. Xp(istu)s ad te(m)plu(m)
mane co(n)venient p(ro)pt(er) ad eu(m) i(n)de ma-
nifestabitur. Et ad eu(m) mane se(r)mo-
ne. Ut d(icitu)r Luc. xxi. Pilato p(re)sentat(us)
fuit. In h(ac) h(ora) hora surgens mulieribus
p(ri)mo apparuit. Et ea(dem) hora p(ri)ma
diei Jud(e)o hora deo i(n) ea(dem) laudes
exsolvimus. Ut ... p(ri)m(um) innocentem
surrexit resurgentem ... gr(ati)as agam(us)
et ut deo ... p(ri)mo ... d(e)i
ei p(ri)mitias exsolvamus. I(n) hora t(er)tia
Xp(istu)s ... ad capi-
lato ad columpna(m) flagellatus e(st) et ad
... ut d(ici)t ... columpna
ligatus fuit vestigia cui(us) hodie
ostendit. Et hac eade(m) hora sp(iritu)s s(an)c(tu)s ...
sus i(n) sexta i(n) cruce clavis confixus
e(st). Tenebre p(er) universu(m) mundum
f(ac)te sunt. Ut in morte d(omi)ni sui sol
lugere se ... regem et
re d(omi)n(u)m ... lum(en) p(re)beret
et hac hora i(n) die ascensionis cu(m) disci-
pul(is) discu(m)bentib(us). In ix. hora Xp(istu)s sp(iritu)m
emisit miles lat(us) eius ap(er)uit
secus ap(osto)lor(um) adorand(um) venire ...
... et Xp(istu)s i(n) celu(m) ascendit. P(ro)-
p(ter) hec p(ro)gnanimus in h(oc) hora deu(m)
laudam(us). In vesp(er)a Xp(istu)s in cena sa-
cra corpus et sanguinis in sacramento fe-
des discipulor(um) lauit. De cruce deposit(us)

i(n) sepulchro collocat(us) fuit. Di-
scipul(is) in habitu p(er)eg(r)ini se manife-
stavit et panis in hac hora ... g(ra)t(ia)
Xp(ist)o gr(ati)as agit. In co(m)pletorio Xp(istu)s
sanguineas guttas sudavit. In mo-
nume(n)to eius cum ... deposit(us)
fuit et i(n)dem quievit resurgens
p(a)ce(m) discipul(is) nu(n)ciavit. Et p(ro)p(ter) hoc
g(ra)t(ia)s deo reddim(us) has q(ua)s laudes
... deo ex solu(m) ... beatu(s) d(icitur)
b(e)n(e)d(ictus) i(n) suo laudes ... laudit
... affectuaf
... exc(on)tra(m) ma-
... liberta(tem) ...
... libertate. Quinto co(n)secratio
ut ... ministreri
... q(ua)m ... tab(er)nacul(um)
sanctu(m) ... et
de(m)m ... et lapis ...
ex ... vestimenta ... qui
co(m)mor(an)tibus et hor(um) ... sunt
... ordo ...
p(ro)priet(er) ... p(er)pugne
... ill(is) d(e) p(er)petua ... di
i(n)sistit et h(ic) ... ac ...
... confirmatione(m)
... ne ... p(ro) v(e)n(er)abi-
li ... i(n) p(ri)mis
ti ne dicere ... in mo(n)u(m)e(n)to
... b(e)n(e)dict(i)o ... q(ua)l(ite)r
... S(ecun)d(u)m ... De ip(s)a
ecc(les)ia ad co(n)secratione(m) altaris p(ro)la
cu(m) ... p(ri)mo ... co(n)nib(us) al-
taris co(n)figu(n)t(ur). S(ecun)do ... altare
septies ... T(er)cio ... cu(m)
... septies asp(er)gitur ... i(n)s-
... i(n) Xp(ist)o co(n)se(c)rat(ur). Quinto ... sancta
te unxit. Sexto mu(n)dus ...
... sunt q(ui) ... ea(m)
debent ... aliqui(n) ... alta-
re accedunt ... p(ri)mo ... ca-
ritate(m) ... ut ... diligenti

... tres ... b(e)n(e)dicto in ...

de nube ipsos amicos et inimicos
tibi signum .iiij^or. curres .iiij. .iiij. cornu
bus aliorum fratrum et de hiis .iiij. cornibus
currentis de ingredi .xxviij. dilec-
tionis ad oriente et occidente. vij
ctione et iudicium ul' io .iiij. et iiij de
cornibus sunt ad signum quod in xpo
parte .iiij. iudicii partes salvatur
ul' io ad fastigium quod curre de .iiij.
modis delectus formate s. in corde per
meditationem in ore per confessionem in
opere per mortificationem in facie passi
onis in passione. Octo delectus hic circa
et vigilantia quod signum premittit
viii circa caritas abhinc eius nevum
me vigiles et c. de leo .ii. sollici
te vigilare super gregem suum virginem
gloria post porto gillvus me tu
dictio sunt dicitur iudicio sancta mag
periculosa est et speculator et
pastor claudus negligens
prelatus doctor inutilis sed octo ...
per .viii. circuitus circa altare signi
in meditationes et quaestionibus quae acce
ptum septempliciter in turre humilitatis
xpi delectus hic plus caritate per
quod pluia invenit est quod omnes
et eius propter sancte est. Octavo in sepultura
tus. Sancta quod penitentibus audire quicquid
quod non manum sint capiunt tecum
me quam quod disciplinam sunt per
totum rectitudinem .vi. quod ann. inanem
dicit mansuetus caritas .viii. quod per
extremitatibus clerici orantes ut
per .viii. illos circuitus signum .viii.
die xpi plura sunt de celo invenit
Sed de uno in sepultura Sancta de pro
prio in .iiij. d... .viii. de mundo in pro
blem. v. de pr... in se pulchrum
vii de sepulchro in libro .viii. de ...
resurgens in celum. Sancta hic
deinceps passionis memoria quod
signum est per ascensiones ac .viii. enim

agnoscere ascensiones sunt .vii. et sanguis
ales effusiones. Quarum prima fuit
in circumcisione. Secunda in oratione circa
.iii.^or flagellatione. Quarta in capi
tis coronatione. Quinta in manuum
per foratione .vi. in pedum affixione
.vii. in lateris apertione. Haec et sanguis
ascensiones sunt quam in spiritu hu
militatis et caritatis caritatis ...
et est tibi humilitas in caliditate ul' io septem
ad spiritus ad signum quod in templo .vii.
corona spiritus sancti ducit. Quarto hic oratio
ne fuerunt in devotione ad signum
per uiam tunc ascendendi ex sum
levitate a solidandi ex sua ...
constringendi ex glutinositate a for
tandi ex acuminatate. Sic oratio per
ascendit in memoria et animam
consolidat. Autem in adiutori per ...
imperfectum medicamen qui tingit. Quantum
ad fundum in infernum ... ut
post circa q... oratio per cuius signum
quod ascendit ad deum ascende ... .xxxv.
oratio humiliatis se .iiii. ... reddere ad
reddere apo. v. habentes singuli ...
tas et plena odoribus ad .i. c. et
conde inflammato per ... apo. .viii.
data sunt illi incensa multa et c.
et modo accepit angelus turibulum
et implevit illud de igne et c. Quin
to dicitur hic unitorem caritate et devo
tionis sunt quod signum per ...
ad ... ex oleo et balsamo de
bent hic .ii. per ... non pos
sunt dicere cum apostolo gloria nostra haec est
testimonium nostre conscientie in quo bonum
fructum .viii. ... .iii. et illum
a testimonium hic bonum ab hinc cum
fons sunt et co. ... dominum
hic ... in ... in ... longum
tu ... in ... in oratione ... per ...
pulchritudo et ... eorum in ...
... ... [illegible]

delevit hec invidia bone opinionis
quod significet per parvulos alios immundos
quibus alterius operis ... nescium
tenentur est ad regendum tales fratres
et ornandos Sed longa opera regimine cum
indutum est apocalipsis ii et nemini tales
indutias ut non appareat confusio nuditatis
tue honoratus autem ad hoc
sancte iv xiii in duarum arma lucis
talem fuerit in flammantibus ad caritatem
Job xxxvii gloria nec vestimenta tua calida
sunt etc modo igitur valet aciem
dentium ad alterius habitum dignitatem
summus et infirmi et inter medios in monasterio
sancte sedes prima et tertia forma magistro
sunt et tertium in tertius multis quartus
actus levis quinto unus frater ille
ingrediens antecedens et a numerabilis secundo
videndum de ecclesia quod confecta et aliis plu
ribus continetur episcopus tunc circuit ecclesiam ter
circuit et quamlibet vice veniens ad ianuam
cum percutit eam baculo pastorali dicens
aperite portas principes vestras etc intrans
in eis aqua benedicta ipsa ecclesia aspergatur
in pavimento fit crux de cinere et sabulo transver
so ab angulo orientali usque ad angulum
occidentalem et in ea scribuntur grecas et latinas litteras
alphabetum in parietibus ecclesie cruces depinguntur
et ipse cruces illuminantur et duodecim candelabra
in duodecim in ... secundo templi can
cellus signat triplicem circuitum quem fecit
christus propter ipsius ecclesie sanctificationem primus
fuit quando de celo venit in mundum
secundus quando de mundo descendit ad limbum

Tertius quando de limbo rediens et resur
gens ascendit in celum vel triplex circuitus
fit ad ostendendum quod illa ecclesia consecratur
ad honorem trinitatis vel triplex circuitus
significat triplicem statum salvandorum
de ecclesia qui sunt virgines continen
tes et coniugati quos designavit in
dispositione materialis ecclesie sic ostendit Ricardus

de loco victore. Sanctuarium significat
ordinem virginum chorus ordinem
continentium corpus ordinem coniugatorum
strictius est sanctuarium quam chorus et chorus
quam chorus qui pauciores sunt virgines
quam continentes et isti quam coniugati dignior
est locus sanctuarium quam chorus et chorus
quam corpus quia dignior est ordo virginum
continentium et continentium quam coniugatorum
...antur etc. ad hostium vero ecclesie per
cussio significat triplex ius quod habet christus in ecclesia
ratione creationis et redemptionis et pro
missionis glorificationis promissione
de his triplex iure dicit Anselmus Certe
domine qui me fecisti debeo amori tuo
me ipsum totum quia redemisti me de
beo amori tuo ipsum totum quia tanta
promittis me debeo ipsum totum immo
tantum debeo amori tuo me ipsum plus
quam me ipsum quanto tu maior es me
ipso pro quo dedisti te ipsum et cui promit
tis te ipsum. Cum autem proclamatur
attollite portas etc. significat eius triplicem
potentiam scilicet in celo in mundo et in
inferno. Tertio intus est ecclesia aqua
benedicta aspergitur ad dedicationem ecclesie de
causa. Primo propter demonis expulsionem
aqua enim benedicta habet propriam virtutem
expellendi ipsum demonem unde in exorcismo
talis aque dicitur ut fiat aqua exorcizata
ad effugandam omnem potestatem
inimici et ipsum inimicum eradicare
etc. Est autem aqua benedicta sic ex quattuor
rebus scilicet ex aqua vino sale et cinere
quibus [illegible] ... manent in ... animam
expellitur scilicet lacrimarum effusio
spiritualis exultatio quam per divi
nam discretionem que per sal per fidem
humiliationem per cinerem. Secundo propter
ecclesie expiationem omnia enim hec terrena
propter peccatum corrupta sunt et fedata
ideo locus iste aqua benedicta aspergitur

no ab omni feditate et inuidi
a purgatur. Hinc est illud quod in legitur omnia
terre parant uniuersum. Sexto per remo
uendum omnem maledictionem. Terra enim apud
cum fructu suo maledictionem accepit et
eorum et eius fructu decepto fuit fi
aqua non nullam maledictionem continet.
Hinc est quod deus comedit piscem et non
legitur comedisse carnem nominatim de ag
no paschali. Septimo per preceptum legis exemplum
et abstinendi a liquis aliis et aliis eadem
communicandi. Ut genus omnis male
dictionis remouetur. Et uideo uiuo dicitur sic
aqua benedicta aspergitur. Octavo in primitiuo
alphabetum scribi quod quidem repetitur
comunicationem uerum ipsi uel paginam
utriusque testamenti uel articulos nostre
fidei. Illud uero alphabetum ex litteris gre
cis et latinis in cruce factis repetitur et
bimonem inside ipsi gentilis et iudei
parietem christi factum unum et illa crux ex
transuerso angulis oriens inter adgau
gentium oratis duci ad significandum quod
ille qui prius erat dexter factus est
sinister et qui erat incipit factus
est in medio et extra. Secundo repetitur
paginam utriusque testamenti quod per crucem
christi adimpletum est unum mouens
dicit consummatum est et crux ex
transuerso duas habet uiam terminum
in alio quia tota erat intro
ductio repetitur articulos fidei creatis
in primum tamen est ut fidei fundamen
tum etiam enim dicitur scribitur sunt ani
cilla fidei quibus rudes et neophiti de
utroque ipso in eam erudiuntur. Cum
sepulcrum autem repetitur
deleuit uir. Ut quod dixit Abraham
genesis xviii loquar ad dominum meum
cum sim puluis et cinis quanto citius
meam de pinguis. Et hic du
plici ratione. Primo per demonum

[C]ruce non scilicet demones qui inter extra
si sic uiderint signum crucis circa
illud fugiunt non presumunt timentes
uel uellet signum crucis unum cum uiger
demones signum dei uidentes fugi
unt timentes baculum quo plagati
sunt. Secundo per triumphi ostensionem
crucis ut sicut uexilla regis christi
et signa eius triumphi unum ut ostendat
quod locus ille christi domini subiugatur est id
est cruces depinguntur. Sanctam et apud
imperiale magnificentia obseruatur ut
cum aliquam ciuitatem capiunt imperiale ue
xillum in ea erigitur in hoc figuratum dicitur genesis
xxviii quod Iacob lapidem quem supposuit
ad caput suum erexit in titulum uidelicet
per memoriale et triumphale et memoriale.
[T]ertio per apostolorum representationem. Nam
illa xii luminaria ante cruces posita si
gnificant xii apostolos qui per fidem crucis
uerum mundum illuminauerunt. Hec g
cruces minuuntur de crismate in
unguntur et ad cognitionem in flamma
tur ad amorem dicitur ut ad consci
entiam quod per oleum et ad bone mentis
odorem quod per balsamum dicitur tertio scilicet per ostensio
tur. Tandem quod ipsum domum dei
partes legitur prophanatum scilicet quod tota
ipsa per nabuzardan et antiochum tota
ecclesia autem sic legitur iii regum xii duos
uitulos fecit poneret unum in dan et alia
num in bethel quod dicitur domus dei et per anani
am fecit uel scilicet regum ad iorobo
am redit per significat quod ananias dicitur
in multum conuenit in dei consummatur quam
incipit dicitur multum regnat. Secundo uim
aunimo usque ad maximum omnis ana
mas sed scilicet ab dicitur nam dicitur uno impu
...sed qui non magis e ingrediet fi
deo qui etiam conditur incestu ipsius dicitur
dicitur ex exterioribus uituli fuit
...ex... quod in bethel in domum

dni portio eam .i. p. iorolvam prophana
f. ex avaritia usurariorum ut corpus
edificat. Unde le. quod quidam usurarius
ecclesiam quandam de rapinis et usuris
fabricasset episcopum ad eius dedicationem
invitasset pro aliis immunis. Cum ergo episcopus
suo clero officium consecrationis ageret in
dic post altare dyabolum stante in cathe
dra in habitu episcopali qui dixit episcopo quid ecclesiam
meam consecras cessa iam quia ad me
eius iurisdictio pertinet quia de usuris et rapinis
edificata est. Cum ergo episcopus cum aliis clericis
exiret fugiens dyabolus continuo ipsam ecclesiam
grandi strepitu destruxit. Contra hanc prophana-
tionem sic le. 2 mach. xxv. domum dei
combussisti. Contaminandum principes tyrorum
signat illos qui gule et luxurie dediti
sunt qui de ventre suo deum suum
fecerunt. Unde quod dicit apostolus quorum
deus venter est etc. Qualiter venter deus
dicitur ostendit hugo de sancto victore in suo
claustrali dicens [illegible] templa
construit altaria erigit ministros ad mini-
strandum ordinat immolari pecudes in
coquina concremari deo [illegible] coquina
est altare in illa [illegible] quod immola-
te pecudes cocte carnes sunt incensum
odor sapor [illegible] antiochus amisit si
bi [illegible] et ambiciosus domum dei pol
luit prophanavit sic le. 1 mach. r. p.
quod per [illegible] q. [illegible] et ambitio
que nigros [illegible] non apper
tinet [illegible] et [illegible] ecclesiam dei
contemnunt de quorum [illegible] tem-
plum [illegible] honorem [illegible] debent
deum cui [illegible] honorem non debet
[illegible] condicione [illegible]
[illegible] hi [illegible]
apparet in [illegible] et [illegible]
[illegible] altaria
fulgent et [illegible] prophanatum
[illegible] in palatio [illegible]

secunda sunt dedicationem .ii. primo
fecit moyses secundo salomon post fecit
iudas machabeus pro quod significatur
quod in dedicatione ecclesie debemus hic
habere [illegible] que fecit moyses se-
[illegible] et [illegible] que fecit
in salomone et filio [illegible]
[illegible] etc. [illegible] consecratione
sine dedicatione templi spiritualis quod
templum sumus nos. Congregatio
enim fidelium que constat ex lapidibus
vivis. 1 petr. ii. tamquam lapides vivi
superedificamini etc. ex lapidibus
politis unde cantatur tunsionibus
pressuris expoliti lapides etc. ex la
pidibus quadrantis [illegible] lapidis spiritualis
[illegible] tres [illegible] opacos
[illegible] sunt quando dicit [illegible]
[illegible] diligis [illegible]
[illegible] diligis [illegible]
in hoc autem templo altare est cor nostrum
[illegible] ad altare etiam de leviatico
[illegible] igitur dilectionis [illegible] levatico
.xi. ignis .s. dilectionis [illegible]
[illegible] deficiet in altari .s. cordis
[illegible] incensum orationis [illegible]
[illegible] anno [illegible] adolebit
incensum super altare holocausta
[illegible] Tertium sa
crificium [illegible] ad sacrificium [illegible]
[illegible] in holocaustum
dilectionis [illegible]
[illegible] mortificante [illegible] accep
[illegible] sacrificium [illegible] oblationes
et holo. [illegible] templum
spirituale [illegible] ad [illegible]
dine templi [illegible] primo
.ii. [illegible] sunt [illegible]
[illegible] cordis [illegible]
[illegible] cordis et
[illegible] eius [illegible]
de hoc templo cantatum [illegible] xxiii [illegible]

q̄chamini quo ad p̄mū. arma
mētē t cordis quo ad s̄m mect
oblatione tandem hō cū s̄cipiū
hostiū cordis clausum ē p̄ contri
tō s̄ aperiat p̄ contritō cui ipsum coniu
ctū bustiā q̄sili t flagellum de q̄
plica p̄ passione d̄ni x̄pi. i q̄ntum ad
malos extendi manū meā re.
h̄ q̄ntum ad collatam busticā de s̄ptem
ca o͞e q̄siliū meū h̄ q̄ntum ad i sp̄un
q̄silia t incre p̄ itōnes meas hoc
q̄ ad illata flagella ut ē p̄ contri
diuū tōnale mouet ad p̄ñ cog
tōm q̄cupiscibile ad dolorē irascible
ad p̄ñ vindictam t detestatōnem t
ipsū tēplum sp̄uale ē aq̄ uiuis t
ex̄ d3 irrigari h̄ a'trina irrigatō
ē trina lacrimar̄ inctor ul' alii exti
or̄ effusio met̄ ei sti uiri uo dic
g̃. dolore affictē q̄siderando ubi fuit
ubi est t ubi erit t ubi non est ubi fuit
in quo i p̄tō ubi erit i iudicio ubi est
in uia t ubi nō est i gl̄a. Qui g° in
teriores ut' exteriores lacrimas fundi
q̄siderando t q̄fitetur in p̄tō i de ipso
tōm reddet in iudicio tunc istud
tēplū iam semel aq̄ aspergit qui
ā p̄ miseria in q̄ est ad fletū q̄uin
git. Tunc s̄o irrigat q̄n p̄ gl'a i
qua nō est lacrimas fundit. Tunc
etiam aq̄ sp̄gitur limica a'q̄ admixt
ce tū d' binū sal t cines q̄ cū his
lacrimis deleuimus h̄ic binū sp̄u
al' exultatōnis sal mat̄ discretō
nis t cines p̄ fundē humiliatōnis
ut p̄ binū simplicitatū intelligi h̄ip
litatis x̄pi q̄n huius uitam in assū
ptōne susceptōne biuū cū li
p̄ hauī est binum h̄u antiq̄ p̄ tale
intellig̃ sanctis sic bite que est ai
bz q̄dnitū sue religionis p̄ auet
i illi eius p̄ ulso h̄ic g' cub' ar.

britum debem' asp̄ge t bustiō i amia
tōnis p̄ q̄d p̄ uocem' ad humilitatē er
to sue q̄usatōnis p̄ q̄d' i forme its ad
sāitatē i memoria passionis p̄ q̄d' i
uterem' ad caritatē. Certo s̄ctē uch.
tēplo cordis sp̄uale alphabetū siue
sp̄uale scriptura h̄ a' scriptura d̄i t̃ ebi
triplex est. l. dictamina sugendōrum
bu s̄tor̄ p̄positum a'cusatō dil' ctoru
de huius cubi zō ñ gentes q̄ legē nō
h̄nt naturalr ea que legis sunt faciūt
h̄i legē nō h̄ntes ipsi sunt s̄ lex q̄
ou̇ dant opus legis scriptū i cordib'
suis. eat p̄ illi testimōnium reddente ai
sciā ipsor̄ eē s̄ inter se cogitatōnum
accusantium. ul' t defendentium
est dñm. quinto deleui p̄ mg̃ ac̄des
i. actum p̄ue aspirantes. que quidē
deleuit in cinere ex igne illumiatr q̄
nō sal tam sende sunt p̄ incipalr s̄z
t bibent q̄d' p̄ uictōm faciunt q̄ p̄
igne ... tam nimia timore cinerz
q̄ formam p̄ acientis. S3 cum q̄sumat
in caritate amplecti iam ardent
q̄dem nulla uident cinces nimis d
nō uident bustōnes nimis. digr' h'
uisse h̄ebit. De templum ad honorē
dei dedicatū est. Dignus plane i
quo x̄c habitet p̄ gratiam ut tandē in
eo habitare digneam p̄ gl'am q̄d ip̄e
nob' p̄stare digne cum uiuit et
regnat deus per omnia secula
seculorum Amen. Amen.

Explicit liber ...

